2515

GAUDEO

John Carter Brown
Library
Brown University

autem eſt, auctorem veritatis non poſſe miraculis approbare mendacium,&ſuperſtitionem:vera autem fuiſſe hæc miracula nemo abſque ingenti temeritate inficiari poteſt, cum illa referant Sanctiſſimi Patres Damaſcenus oratione 1.& tertia de imaginibus, Athanaſius lib. de Paſſione, immo & 7.Synodus act.4.& 5. & alij permulti,quos moleſtum eſſet percenſere: ſolum ad exemplificandum, nonnulla illorũ, quæ illi commememorant, hic apponam. Ex antiqua traditione habetur, mulierem illam,quam Chriſtus à fluxu ſanguinis liberauit, in memoriam tanti beneficij, imaginem,ſeu ſtatuam Saluatoris Cæſareæ erexiſſe: refert id Euſeb lib.7. hiſt. cap. 14. vbi addit iuxta illam imaginem naſci ſolitam herbam,quæ cum primum fimbriam imaginis attingebat,ſimilem morbum curabat.Quam hiſtoriam recipit etiam dicta 7. Synodus 4. in epiſt. Germani Patriarchæ Conſtantinop. circa finem. eiuſdem meminit Nicephorus lib.6.hiſt.cap.15. & Damaſcen. orat. 3. de imaginibus circa medium, & Theophylact. ſup. Matth. 9. Indicat autem Ambroſ. lib. de Salomone cap. 5. mulierem illam fuiſſe Martham, quod ex Euſebio colligi ...

Damaſcen. Athanaſ. 7. Synod actione 4 5. Euſeb. 7.Syn.ſup. Nicephorus Damaſcen. Theophyl. Ambroſ.

tholus,tribunam appellant alij,in qua Saluatoris imago, quæ Romano populo apparuit,adhęſit,ſepties ab incendij exarſione, qua reliquum Eccleſiæ corpus conflagrauit, immunis ſeruata fuit.

Per effigiem etiam Chriſti Domini in ſacra Syndone impreſſa, quæ Taurini aſſeruatur,quot miracula fuerunt patrata, monumenta extant, atque teſtimonia omni exceptione maiora: illud tamen ſingulariſſimum referam, quòd medijs cincta flãmis quodam modo ardens non comburebatur; cuius quidem miraculi magnitudinem, & præſtantiam, quoties mecum ipſe tacitus contemplor, toties myſtici illius rubi memoria obrepit, qui Moyſi non ſine ſumma admiratione ardere videbatur,nec tamen abſumi,Exod.cap.3.Circa hoc miraculum, hæc declarabuntur, quo tempore,& quàm graue acciderit incendium; tũ cur ſacra Syndon non exarſerit, indicabitur. Vt igitur tanti incendij fideliter explicetur atrocitas,deſcribantur hoc loco,quę memoriæ prodidit de S. Cappellæ exarſione Pingonius: ita enim ſcribit in ſua Euangelica Syndone: *Sed dira bellorum præſagia anno* 1532.*demonſtrata ſunt, cum*

Exod. 3. Pingonius.

tam graui incendio Syndon non conflagrarit, video tres potiſſimum aſſignari poſſe cauſas: alteram quidem quòd exarſionis eius ignis verus non fuerit, ſed apparens tantum, aut fictitius, qualem ignem fatuũ
Ariſt. vocat Ariſtoteles; vel qualem Seruij Tullij, in incunabulis prouoluti, cæſariem leniter obcremaſſe, memoriæ prodidit Titus
Tit. Liuius. Liuius Decad. 1. lib. 1. aut qualem Aſcanij pueri comas lambentem, Virgil. 2. Ae
Virgil. neid. ſic deſcribit:

Oritur mirabile monſtrum,
Namque manus inter, mæſtorumque ora parentum,
Ecce leuis ſummo de vertice viſus Iuli
Fundere lumen apex, tactuq. innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum temporá paſci.
Nos pauidi trepidare metu, crinẽq. flagrãtẽ
Excutere, & ſanctos reſtinguere fontibus ignes.

Eodem flammæ genere maximam cœnobij partem conflagrare opinabantur S. Benedicti eruditioni commiſſi Monachi, cum eos metu maximo trepidare, ac ſollicitos aquas exhaurire, aquiſque flammas reſtinguere, conſpexit Benedictus, Diabo-

ab igne: hoc lini genere deſcribit Damaſus Papa in ſuo Pontificali de conſuet. Eccleſ. Lateran. annexum aureum agnum pondo lib. 12. Lateranenſi Eccleſiæ à Conſtantino donatum, ſic dicens: *Ex ſtipa, alÿ ex ſtupa, amianti, annexum agnum ex auro puriſſimo fecit Conſtantinus, penſantem libras duodecim.* Et Anaſtaſius Bibliothecarius relatus in tomo 1. Conciliorum in Silueſtro, varia pretioſiſſima deſcribens munera à Conſtantino Magno donata Eccleſiæ Lateranenſi, inter cætera ſic ſcribit: *In medio fontis columna porphyretica, quæ portat phialam ex auro puriſſimo, penſantem libras quinquaginta, vbi ardent balſami libræ ducentæ, annexum ex ſtipa amianti habentes.* De quibus lege Pancianum, & Baronium Cardinalem: neque vero omnino cenſuerim incredibile, ſi ea vera fuerint, quæ igne non abſumantur, qualia sũt Adamas, aut Aetytes lapis, alio nomine Gagates dictus. Quin potius tantum abeſt, vt Calazias gemma grandineo colore, duritie tamen adamãtina, igne abſumatur, vt ne igne quidẽ caleſcat. Fateor, & me linteamina quædã, ardẽti illita aqua, ita exardeſcentia conſpexiſſe, vt tamen non cõ-

Dam. Papa.
Anaſt. Bibl.
Pancian.
Baron.

DE
CENSVRIS
ECCLESIASTICIS
TRACTATVS.

STEPHANO DE AVILA
ABVLENSI, PRESBYTERO SOCIETATIS
IESV, ac primario quondam in Limenſi
Regni Peruani Academia Theo-
logiæ Profeſſore, Auctore.

EDITIO NOVISSIMA, SVMMO STVDIO
relecta, & ab erroribus vindicata.

LVGDVNI,
Sumptibus Iacobi Cardon & Petri Cauellat.

M. DCXXIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

D. Maria de Aguilar
Ocampo

EXCELLENTISSIMO
LVDOVICO VELASCO,
DIVI IACOBI MILITIÆ EQVITI

præſtantiſſimo, nouæ Hiſpaniæ, Peruaníque Regni Proregi maximo, atque integerrimo,

ALPHONSVS MESSIA PRESbyter Societatis Ieſu,

S. P. D.

QVOD diu (excellentiſsime Princeps) ſummis votis optaueram, vt ſeſe mihi obſeruantiæ meæ erga te, gratiáq; animi teſtandi omnibus palàm occaſio offerret aliqua, nunc præſtò eſt: vtrumque enim (ni fallor) teſtabor, ſi opus hoc Stephani de Auila quondam ex noſtris, dum inter nos fuit, tibi bonarum artium præſtantiſsimo Mecænati conſecrauero. Nec audacia hæc eſt: debitum namque meum perſoluo, quod & ingenuè fateor, & numquam me illi facturum ſatis, egregiè non diffiteor. Nam quantùm homo homini debere poteſt, hoc totum tibi ego, à quo ingentia, ac propè infinita be-

neficia,quæ referre,etſi mihi ſuauiſsimum,tibi permoleſtum eſſet,accepi. Accedit communis alia ratio,quæ me incitat, mouet, cogit tua in Societatem noſtram voluntas, amor non vulgaris, imò hoc ipſum petit opus: eius enim eſt,quem tu dilexiſti vnicè, coluiſti maximè, in ſummóque habuiſti honore, & in arduis ſummíſque rebus conſuluiſti. Quare tuum eſt (Vir ampliſsime) hoc pignus amoris illius tibi familiariſſimi,hilari fronte ſuſcipere, ſuſceptum fouere, omnibúſque auctoritate,qua ornatus es, egregiè commendatum reddere: Nam quis illud non magnifaciet, cùm viderit tibi oblatum, à te fuiſſe libenti animo ſuſceptum, ac inter tua quæque pretioſiſsima repoſitum? etenim tali tantóque viro dicatum,nonniſi magnum eſſe,maiúſque futurum proculdubio exiſtimabitur clariſsimo tuo nomine decoratum. Vale.

AD LECTOREM.

PAuca ſunt (Lector optime) quæ de Stephano de Auila Societatis noſtræ viro, te oporteat ſcire. Illud primum, Hiſpanum fuiſſe Abulenſem patria, in ea Hiſpaniæ Prouincia, quæ vulgò Caſtella vetus dicitur. Secundum hoc, Societatem noſtram ætate adhuc tenera ingreſſum, poſt abſolutum ſpiritualis tyrocinij tempus Theologicis literis applicuiſſe animum tam fœlici ingenio, vt nihil ſupra vix diſcipulus eſſe deſiit, cùm aliorum magiſter, & Doctor renunciatus eſt. Miraculo fuit adoleſcentis ſapientia ſumma, eruditio ſingularis. Hęc Præpoſitos mouit (tertium iam iſtud) vt eum ad nos Peruani Regni incolas olim tranſmitterent. Excepit America tantum virum, vt par erat, cúmque tacente ipſo, quantus eſſet, prædicaret fama, Theologiam profiteri publicè coactus eſt. Credi vix poteſt, quàm plauſibilis omnibus eius docendi ratio; admirationi erat acumen ingenij, in indagandis rebus ſolertia, in tradendis exquiſitiſsima methodus, in euoluendis Autoribus indefeſſum ſtudium, præſertim in re morali. Hæc ſic Stephanum commendarunt omnibus, vt Doctor Doctorum vulgò diceretur. Illum totius Regni proceres tribunalia ſumma, vt abſolutiſsimum Theologum, & vtriuſque Iuris peritiſsimum conſulebant. Omnes hominum ſtatus, ciuitates omnes, & Prouinciæ, quod Auila dixiſſet, verum, certum, ſecurum; quòd reticuiſſet, ſuſpectum, incertum, periculoſum iudicabant. Reſpondebat doctrinæ egregia probitas morum (& hoc quartum accipe) vir fuit incredibili ſui deſpicientia, honoris perpetuus contemptor, abiectionis cupidiſsimus, quíque cùm in ore omnium eſſet, ſolus ipſe ſeipſum ignorabat. Obiit poſt illuſtratas ferè omnes quatuor ſummæ Theologiæ Angelici Doctoris partes, cuius acerrimus ſemper defenſor fuit, daturúſque forſan eſſet in lucem quamplurima, niſi ſatis immatura mors pios conatus hominis vnà cum vita abſtuliſſet. Quod ex omnibus ſuis lucubrationibus, quæ certè multæ ſunt, abſolutum magis nobis reliquit, hoc opus de CENSVRIS eſt poſthumus filius patri. Accipies illud (lector humaniſsime) pro tua benignitate, vt alia quæ te digna ſunt, aſſoles; certus, eum eſſe hunc laborem, quem exoptare poterat de Cenſuris Eccleſiaſticis tuum ſummum ingenium, à quo eos fructus ex illius capies lectione, qui & tibi commodi ſint, & mihi apud te gratiæ. Valeas.

Approbatio Theologorum.

IVſſu Patris Stephani Paez Præpoſiti Prouincialis Societatis Ieſu in hac Peruana Prouincia, vidi, & perlegi tractatum de Eccleſiaſticis CENSVRIS, *quem Pater Stephanus de Auila eiuſdem Societatis compoſuit, in quo nihil, aut fidei noſtræ contrarium, aut bonis moribus diſſonum reperi, quin potius illum typis digniſsimum iudico; in lucem enim editum plurimum vtilitatis omnibus allaturum certò ſcio, cùm doctiſsimus eius author mentem ſuam, tanto authore dignam, in quæſtionibus, etiam difficillimis, & ad vſum in vtroque foro perutilibus, non ſolùm verè, doctè, & eruditè, ſed etiam planè, diſtinctéque aperuerit, vt cuicunque opus legenti notiſsimum erit. Limæ in noſtro Collegio diui Pauli eiuſdem Societatis Ieſu, ſeptimo Kalend. Maij, anni* 1607.

IOANNES PEREZ MENACHO,
Profeſſor Theologiæ.

EX præſcripto Patris Stephani Paez Præpoſiti Prouincialis huius Peruanæ Prouinciæ Societatis Ieſu, vidi opus de CENSVRIS, *editum à Patre Stephano de Auila eiuſdem Societatis ſacræ Theologiæ Profeſſore in Limenſi Academia Regni Peruani, & accuratè perlegi: in nullóque fidei, aut bonis moribus aduerſatur; ſed habet ſanam, & animis conuenientem doctrinam aut authore dignam, & ab omnibus communiter receptam. Imò nihil ferè ad Cenſuras pertinens relinquit, quantumuis difficile, & ab aliis fortè prætermiſſum, quod non tradat admirabili tum ſapientiæ, tum verborum profunditate, pondere, & claritate. Vt igitur tam egregium opus ad omnium manus perueniat, & præcipuè eorum, qui curam gerunt aliorum, dignum cenſeo, vt imprimatur: Quod in maximam Dei gloriam, & Chriſtianæ reipublicæ emolumentum ceſſurum ſpero. Limæ ſeptimo Calend. Maij, anni* 1607.

ANDREAS HERNANDEZ,
Profeſſor Theologiæ.

OPus de CENSVRIS, *Patris Stephani de Auila Societatis Ieſu vidi ex præſcripto Patris Stephani Paez, in hac Peruana Prouincia Præpoſiti Prouincialis dictæ Societatis, in quo nihil eſt fidei Catholicæ, aut bonis moribus contrarium, quin potiùs ſumma eruditio cum ſana admodum doctrina coniuncta, prudentiſſimum in re Morali iudicium, eorúmque, de quibus diſſerit, appoſitiſſima methodus. Quare typis dignum illud exiſtimo: iuuabit enim quàm plurimùm tum eos qui confeſſionibus excipiendis operam dant, tum Iudices omnes Eccleſiaſticos, ad quos bona pars eorum, de quibus hîc agitur, ſpectat. Limæ in Collegio noſtro diui Pauli eiuſdem Societatis, ſeptimo Kalend. Maij, anni* 1607.

IOANNES PERLINVS,
Profeſſor Theologiæ.

EGo Stephanus Paez Præpoſitus Prouincialis Societatis Ieſu Prouinciæ Peruanæ, poteſtate ad id mihi facta à Reuerendo admodum Patre Claudio Aquauiua Præpoſito noſtro Generali, facultatem concedo, vt Liber de Cenſuris Eccleſiaſticis, *à Patre Stephano de Auila noſtræ Societatis, ſacræ Theologiæ in huius ciuitatis Limenſis Academiæ primario Profeſſore compoſitus, & eiuſdem Societatis grauium doctorúmque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigillóque noſtro munitas dedimus. Limæ die octaua menſis Maij, anni* 1607.

STEPHANVS PAEZ.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis Ieſu in Prouincia Lugdunenſi.

ANtonius Suffren Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunenſi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Rege Chriſtianiſſimo Henrico III. die 10. menſis Maij, anni 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14. Febr. 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos, abſque illorum permiſſione imprimant; permittit Horatio Cardon Lugdunenſi Bibliopolæ, vt *de Cenſuris Eccleſiaſticis Tractatum, Stephano de Auila Abulenſi, Presbytero Societatis* IESV, *ac primario quondam in Limenſi Regni Peruani Academia Theologiæ Profeſſore, Auctore, in lucem emiſſum,* ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſit. Datum Lugduni die 6. Maij, 1615.

SVFFREN.

Summa Priuilegij à Chriſtianiſſimo Galliarum Rege obtenti.

HEnrici IV. Galliæ & Nauarræ Regis diplomate cautum eſt, ne quis in ſuo regno aliiſve locis ditioni ſuæ ſuppoſitis, intra proximos annos decem à die conceſſionis præſentium inchoandos, excudat, vendat, excudendum, vendendúmve quouis modo ac ratione conetur, librum, qui inſcribitur, *De Cenſuris Eccleſiaſticis Tractatus, Stephano de Auila Abulenſi, Presbytero Societatis* IESV, *ac primario quondam in Limenſi Regni Peruani Academia Theologiæ Profeſſore, Auctore,* vno Horatio Cardon, Bibliopola Lugdunenſi, excepto, cuive ipſe conceſſerit: Sub pœnis originali diplomate contra delinquẽtes expreſſis. Datum Lutetię, die Februarij 23. Anno 1609.

De mandato Regis,

Sic ſignatum,

BRVLART.

INDEX

INDEX PARTIVM,

CAPITVM, DISPVTATIONVM, ET DVBIORVM, QVÆ IN HOC Tractatu de Cenſuris continentur.

Prior numerus paginam, poſterior columnam indicat.

PRIMA PARS.

TRactatus de Cenſuris eccleſiaſticis. pagina 1.

Prima pars de Cenſuris in communi. ibi.

*Dub.*1. De nomine & ſignificatione Cenſuræ. ibid.col.1.

*Dub.*2. Vtrùm ſit in Eccleſia poteſtas infligendi Cenſuras? ibid.2.

Dub. 3. Vtrùm vſus ferendi Cenſuras ſit antiquus in Eccleſia? 5.2.

*Dub.*4. Quid ſit Cenſura? ibid.

*Dub.*5. Quot ſint ſpecies Cenſuræ? 6.2.

*Dub.*6. Vtrùm fœmina, vel laicus poſsint ferre Cenſuras? 8.1.

*Dub.*7. Vtrùm Cenſuræ incurrantur ipſo facto? 9.1.

Dub. 8. Vtrùm leges continentes pœnas Cenſurarum poſsint abrogari per contrariam conſuetudinem? 10.2.

*Dub.*9. Vtrùm ad hoc quòd ſit valida Cenſura, requiratur quòd præcedat aliquod peccatum, vel ſufficiat ſola voluntas Prælati? 11.1.

*Dub.*10. Vtrùm ſufficiat peccatum purè interius? ibid.

*Dub.*11. Quando actus exterior eſt malus & actus interior non ita malus, vtrùm homo incidat in Cenſuram. 13.2.

*Dub.*12. Vtrùm Cenſuræ poſſint imponi ſolùm per actum interiorem, & non per exteriorem? 14.2.

SECVNDA PARS.

De excommunicatione. 15.

*Cap.*1. De quidditate & eſſentia illius. ibi.

*Diſput.*1. De eius definitione. 15.1.

*Dub.*1. Quid ſignificet nomen excommunicatio? ibid.

*Dub.*2. Quid ſit excommunicatio? 16.2.

Diſput. 2. De diuiſione excommunicationis. 17.1.

Dub. vnicum Quotuplex ſit excommunicatio? ibid.

CAP. II.

De forma excommunicationis. 19.1.

Diſput. vnica. De verbis, quibus imponenda ſit excommunicatio. ibid.

*Dub.*1. Vtrùm ad excommunicandum ſint aliqua determinata verba? ibid.

Dub. 2. Quibus verbis imponi ſolet excommunicatio tam lata, quàm ferenda? ead.2.

Dub. 3. Vtrùm excommunicatio debeat ferri in ſcriptis? 20.2.

CAP. III.

De cauſa efficienti excommunicationis. 21.1.

*Diſput.*1. De iuriſdictione & poteſtate neceſſaria ad excommunicandum. ibid.

*Dub.*1. Vtrùm omnes Prælati habeant po-

 teſtatem

teſtatem ad excommunicandum? ibid.
Dub. 2. Vtrùm Parochi poſsint excommunicare? 22.2.
Dub. 3. Vtrùm delegatus poſsit finita delegatione excommunicare? 23.1.
Dub. 4. Vtrùm omnes poſsint excommunicare per modum canonis, vel ſtatuti? ibidem.
Dub. 5. Vtrùm qui poſſunt excommunicare, habeant poteſtatem iure diuino. 24.1.
Dub. 6. Vtrùm aliqua excommunicatio ſit lata iure diuino? ead.2.
Dub. 7. Vtrùm poſsit aliquis ſeipſum, vel æqualem, vel ſuperiorem excommunicare? 25.2.

DISPVT. II.

De conditione requiſita ad excommunicandum ex parte territorij. 27.1.
Dub. 1. Vtrùm Epiſcopus exiſtens extra proprium territorium poſsit excõmunicare ſuos ſubditos. ibid.
Dub. 2. Vtrùm Epiſcopus in proprio territorio poſsit excommunicare ſubditum exiſtentem in alieno. ead.2.
Dub. 3. Vtrùm Epiſcopus poſsit excommunicare ſubditum alienũ in proprio territorio. 30.1.
Dub. 4. Vtrùm ſubditi Religioſorũ exemptorum extra loca, in quibus degunt delinquentes, ligentur excommunicatione ſuorum Prælatorum. 31.2.
Dub. 5. Vtrùm excommunicatio lata per Epiſcopos, comprehendat delinquentes in loco exempto, ſito tamen in territorio Epiſcopi. 32.1.
Dub. 6. Vtrùm excommunicatio lata ab Archiepiſcopo, comprehendat etiam Suffraganeos. ead.2.

CAP. IV.

De cauſa materiali excommunicationis. 33.1.
Diſput. vnica. De perſonis, quæ poſſunt excommunicari. ibid.
Dub. 1. Vtrùm poſſit excommunicari is qui creditur non eſſe corrigendus. ibid
Dub. 2. Vtrùm nõ ſubditus poſsit excommunicari. ead.2.
Dub. 3. Vtrùm locuſta poſsit excommunicari. 34.1.
Dub. 4. Vtrùm Princeps poſsit excommunicari. ibid.
Dub. 5. Vtrùm Vniuerſitas poſsit excommunicari. ead.2.
Dub. 6. Vtrùm excommunicatio lata in Vniuerſitatem ſit nulla. 35.1.
Dub. 7. Vtrùm ſemel excommunicatus poſsit iterum excommunicari. 36.1.
Dub. 8. Vtrùm defunctus poſsit excommunicari. 37.1.
Dub. 9. Vtrùm Epiſcopus poſsit excommunicari ab Archiepiſcopo. 39.2.

CAP. V.

De cauſa propter quam fertur excommunicatio. 40.1.
Diſput. 1. De contumacia requiſita ad excommunicationem. ibid.
Dub. 1. Propter quas cauſas poſsit ferri minor excommunicatio. ibid.
Dub. 2. Vtrùm excõmunicatio maior poſſit imponi pro peccato veniali. ead.2.
Dub. 3. Vtrùm excommunicatio maior ferenda poſsit imponi pro veniali. 42.1.
Dub. 4. Quid ſit dicendum de illa excommunicatione motus proprij Pij V. circa prohibitionem, ne clerici aſsiſtant agitationi taurorum. 44.2.
Dub. 5. Quando lex comminatur excommunicationem, & non requiritur alia monitio, vtrùm poſsit Iudex ſtatim excommunicare tranſgreſſores. 46.1.
Dub. 6. Vtrùm ſufficiat quodlibet mortale peccatum, ad excommunicandum. 47.1.
Dub. 7. Quot debeant præcedere monitiones. ead.2.
Dub. 8. Vtrùm Prælati Religionum teneantur præmittere canonicam monitionem

nitionem in excommunicando. 48. 2.

Dub. 9. Vtrùm canonica monitio, vel vna pro tribus, ſit de eſſentia excommunicationis. ibid.

Dub. 10. Vtrùm pro culpa merè præterita, quam nulla præceſſit monitio, nec à iure, nec ab homine, poſſit ferri excommunicatio. 49.1.

Dub. 11. Vtrùm committens peccatum habens annexam excommunicationem peccet duplici peccato. 50.2.

Dub. 12. Vtrùm poſſit Epiſcopus præcipere ſub excommunicatione, vt fideles audiant Miſſam in Parochia. 41.2.

DISPVT. II.

De excommunicationibus, quæ feruntur pro damno temporali. 52.1.

Dub. 1. Vtrùm pro damno temporali poſſit ferri excommunicatio maior. ibid.

Dub. 2. Quis poſſit ferre excommunicationes pro damno temporali. 53.2.

Dub. 3. Vtrùm detur caſus, in quo quis peccans ſolùm venialiter incurrat excommunicationem. 54.2.

DISPVT. III.

In generali quem comprehendat excommunicatio. 56.2.

Dub. 1. Vtrùm excommunicatio generaliter lata comprehendat Epiſcopos. ibidem.

Dub. 2. Vtrùm excommunicatio lata contra facientes comprehendat mandantes, vel conſulentes. 57.1.

Dub. 3 Quando excommunicatio extenditur ad conſulentem, vtrùm comprehendat quemcumque. 58.2.

Dub. 4. Quando excommunicatio extenditur ad mandantes, vtrùm comprehendat eum qui mandauit, tamen mandatus erat aliás facturus delictum. 59. 2.

Dub. 5. Quando delictum habet annexam excommunicationem, & quis attentat illud, & tamen non ſequitur effectus, vtrùm incurrat illam. ibid.

Dub. 6. Quando excommunicatio extenditur ad mandantes, vel conſulentes vtrùm comprehendat illos, non ſequuto effectu. 60.1.

Dub. 7. Vtrùm ſi mandans, vel conſulens reuocet mandatum, vel conſilium, & tamen poſt reuocationem committatur delictum, incurrat. ead.2.

Dub. 8. Vtrùm non obſtans percuſsioni clerici, cùm poſsit, incurrat excommunicationem. 61.2.

Dub. 9. Vtrùm qui ratam habet clerici percuſsionem, incurrat excommunicationem. 62.1.

Dub. 10. Quid intelligatur in Extrauaganti, ſi quis ſuadente. nomine perſonæ percutientis. 63.1.

Dub. 11. Quis nomine perſonæ percuſſæ. ead. 2.

Dub. 12. Quid per manus violentas. 65.2.

Dub. 13. Vtrùm in aliquibus caſibus non incurratur Cenſura. 67.1.

Dub. 14. Vtrùm qui committit crimen putans falsò habere excommunicationem, incurrat illam. 70.2.

Dub. 15. Vtrùm, quando excommunicatio ponitur pro facto negatiuo, incurratur ante monitionem. 71.1

DISPVT. IV.

Quem comprehendant excommunicationes latæ ad reuelandum aliquid. ibid.

Dub. 1. Vtrùm quando excommunicatio fertur contra non manifeſtantes ſcripturas, comprehendat non manifeſtantes. ibid.

Dub. 2. Vtrùm excommunicatio, quæ fertur ad reuelandum delicta, quæ non vergunt in damnum tertij, obliget omnes. 74.1.

Dub. 3. Quando obligent huiuſmodi excommunicationes, quando feruntur ad reuelandum delicta, quæ ſunt in damnum tertij. ead. 2.

Dub. 4. Vtrùm huiuſmodi excommunicationes pro furtis incurrantur poſt

primam chartam. 76.2.

DISPVT. V.

De cauſis excuſantibus ab incurrenda excommunicatione. 77.1.

Dub. 1. Quando feruntur excommunicationes pro furtis, vtrùm comprehendāt omnes, vel excuſentur aliqui? ibid.

Dub. 2. Vtrùm excuſentur aliquæ perſonæ ratione cognationis, vel ſecreti, vel alia cauſa? 81.2.

Dub. 3. Vtrùm qui credit Prælatum nullum remedium adhibiturum, excuſetur à denunciando? 83.2.

Dub. 4. Vtrùm delinquentem eſſe iam emendatum, excuſet à denunciando? ibidem.

Dub. 5. Quantùm temporis durent edicta Prælatorum? 85.1.

Dub. 6. Vtrùm ignorantia excuſet ab excommunicatione? ead. 2.

Dub. 7. Quando quis committit peccatum habens annexam excommunicationem, quam tamen inuincibiliter ignorat, vtrùm incurrat? 86.2.

Dub. 8. Vtrùm ignorantia vincibilis & culpabilis excuſet ab excommunicatione? 89.1.

Dub. 9. Quando excommunicatio non fertur abſolutè, ſed contra eos qui ſcienter, vel auſu temerario aliquid fecerint, vtrùm ignorantia vincibilis excuſet ab excommunicatione? ead. 2.

Dub. 10. Vtrùm ignorantia excuſet etiam ab aliis Cenſuris? 90.2.

Dub. 11. Vtrùm appellatio excuſet ab incurrenda excommunicatione? 91.2.

Dub. 12. Vtrùm excommunicatio ſub conditione quòd non appelletur de illa, ſit valida? 91.2.

CAP VI.

De effectibus excommunicationis. 93.2.

Diſput. 1. De effectibus excommunicationis in communi. ibid.

Dub. 1. Vtrùm excommunicatio nulla habeat aliquos effectus? ibid.

Dub. 2. Vtrùm excommunicatio iniuſta valida habeat ſuos effectus? 95.1.

Dub. 3. Quando excommunicatio eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, & excommunicatus tamen reuera eſt innòcens, vtrùm habeat effectus? ead. 2.

DISPVT. II.

Quomodo cognoſcetur quis ſit toleratus? 98.2.

Dub. 1. Qui excommunicati dicuntur tolerati, qui verò non? ibid.

Dub. 2. Vtrùm ſtandum ſit Decreto Concilij Conſtantienſis, quod loquitur de hoc, an Baſilienſis? 99.2.

Dub. 3. Quis dicatur nominatim excommunicatus? 100.2.

Dub. 4. Quis dicatur notorius percuſſor clerici? 102.1.

Dub. 5. Vtrùm Decretum Concilij habeat locum in aliis Cenſuris? 103.1.

DISPVT. III.

De primo effectu excommunicationis maioris, ſcilicet de participatione in Sacramentis? ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm Sacramenta adminiſtrata à non tolerato ſint valida? 104.1.

Dub. 2. Vtrùm Sacramenta adminiſtrata à tolerato ſint valida? 106.1.

Dub. 3. Vtrùm non toleratus poſſit licitè adminiſtrare Sacramenta? ead. 2.

Dub. 4. Vtrùm Sacramenta, quæ recipit non toleratus, ſint valida? 107.2.

DISPVT. IV.

De ſecundo & tertio effectu, ſcilicet de priuatione ſuffragiorum, & eccleſiaſticæ ſepulturæ. 110.2.

Dub. 1. Quibus ſuffragiis priuetur excommunicatus maiori? ibid.

Dub. 2. Vtrùm excommunicatus contritus ſ..uatur Eccleſiæ ſuffragiis, & poſſit

comm...

communicare cum fidelibus? 112.1.
Dub. 3. Vtrùm Miſſa oblata à non tolerato, ſit valida, & proſit aliis? 113.2.
Dub. 4. Vtrùm Miſſa oblata pro non tolerato proſit illi? 114.1.
Dub. 5. Vtrùm orationes communes oblatæ ab excommunicato maiori, ſi applicentur aliis proſint illis? 115.1.
Dub. 6. Vtrùm non toleratus, qui aliàs tenebatur recitare Horas, teneatur modò; & idem quæritur de ſuſpenſo, irregulari, & degradato? ead. 2.
Dub. 7. Vtrùm excommunicatus peccet non audiendo Miſſam, neque confitendo, neque communicando, quando præcipit Eccleſia id fieri? 116.2.
Dub. 8. Quomodo excommunicatus priuetur ſepultura eccleſiaſtica? ibid.

DISPVT. V.

De quarto & quinto effectu, ſcilicet de priuatione vocis actiuæ & paſſiuę, & de annullatione collationis beneficij. 117.1.
Dub. 1. Vtrùm collatio facta ab excommunicato maiori ſit valida? ibid.
Dub. 2. Vtrùm collatio facta excommunicato, ſit valida? ead. 2.
Dub. 3. Quod remedium habebit excõmunicatus, qui obtinuit beneficium? 119.1.
Dub. 4. Vtrùm poſſit Epiſcopus beneficium de nouo conferre? ibid.
Dub. 5. Vtrùm conſignatio penſionis facta excommunicato maiori, ſit valida? ead. 2.
Dub. 6. Quando aliquis abſens eligitur ad beneficium, & tempore acceptationis eſt excommunicatus, vtrùm talis acceptatio ſit valida? 120.1.

DISPVT. VI.

De ſexto effectu, ſcilicet de ſuſpenſione ab officio, & beneficio. 122.1.
Dub. 1. Vtrùm excommunicatio priuet fructibus beneficij legitimè acquiſiti ante excommunicationem? ibid.
Dub. 2. Vtrùm in caſu, quòd fructus beneficij ſint reſtituendi, cui debeant reſtitui? 124.1.
Dub. 3. Vtrùm geſta ab excommunicato, tanquam perſona publica, ſint valida? ibid.
Dub. 4. Vtrùm ſi Epiſcopus eſt non toleratus, Officialis eius, ſcilicet Prouiſor, poſſit exercere iuriſdictionem? 127.2.
Dub. 5. Vtrùm inſtrumenta facta à Tabellione non tolerato ſint valida? 128.1.
Dub. 6. Vtrùm geſta ab excommunicato, tanquam à particulari perſona valeant? ead. 2.
Dub. 7. Vtrùm facta à beneficiario, qui non habet verum titulum beneficij, ſint valida? 129.1.

DISPVT. VII.

De ſeptimo & octauo effectu, ſcilicet de annullatione impetrationis gratiarum & remotione à foro iudiciali. 131.1.
Dub. 1. Vtrùm excommunicatus maiori poſſit eſſe actor? ead. 2.
Dub. 2. Vtrùm reus excommunicatus poſſit comparere in iudicio per ſe ipſum? 132.1.
Dub. 3. Vtrùm excommunicatus poſſit eſſe Aduocatus? ead. 2.
Dub. 4. Vtrùm poſſit eſſe teſtis? 133.1.

DISPVT. VIII.

De nouo effectu, ſcilicet de prohibitione communicationis cum fidelibus. ibid.
Dub. 1. Vtrùm toleratus poſſit poſt Concilium Conſtantienſe licitè communicare cum fidelibus, & fideles cum ipſo? ibidem.
Dub. 2. Vtrùm excommunicatus toleratus iam contritus poſſit in aliquibus caſibus adminiſtrare Sacramenta. 134.1.
Dub. 3. Vtrùm excommunicatus ſemper peccet mortaliter communicando cum fidelibus in rebus ſibi prohibitis? 1 7.1.

*Dub.*4. Vtrùm peccet mortaliter recitando diuinum Officium cum aliis? 139. 2.
Dub. 5. Vtrùm excommunicatus teneatur abſtinere à communicatione fidelium cum periculo mortis, vel infamiæ, vel ſuæ ſubſtantiæ, aut rei familiaris? 140. 2.

DISPVT. IX.

De decimo & vndecimo effectu, ſcilicet de prohibitione fidelium, ne communicent cum excommunicato, & quòd perſeuerans in excommunicatione per annum, ſit ſuſpectus de hæreſi? 142. 2.
*Dub.*1. Quæ perſonæ teneantur vitare non toleratum? 143. 1.
Dub. 2. Quid intelligatur per particulam *Os*, illius verſus, *Os, orare, vale, &c.* 144. 1.
*Dub.*3. De particula, *Orare*, vtrùm ſit licitum fidelibus orare pro non tolerato? 145. 1.
*Dub.*4. Vtrùm orans publica oratione pro non tolerato, incurrat minorem excommunicationem? 146. 2.
*Dub.*5. Vtrùm ſacerdos in Memento Miſſæ poſſit orare pro non tolerato? ibid.
Dub. 6. Vtrùm ſit licitum orare publica oratione pro toleratis? 147. 2.
Dub. 7. Vtrùm liceat fidelibus communicare cum non tolerato in orationibus, & diuinis Officiis? 148. 2.
Dub. 8. Quid fieri debet, ſi tempore quo celebrantur Officia, velit aſſiſtere non toleratus? 149. 2.
Dub. 9. Quid intelligatur per illam particulam, *Vale*? 150. 2.
*Dub.*10. Quid intelligatur per illam particulam, *Communio*? 151. 1.
*Dub.*11. Quid prohibeatur per illam particulam, *Menſa*? ead. 2.
Dub. 12. Quomodo intelligendus eſt ille effectus excommunicationis, ſcilicet quòd qui perſeuerauerit per annum in illa, ſit ſuſpectus de hæreſi? 152. 2.

DISPVT. X.

De pœnis, quæ incurruntur propter communicationem cum excommunicato. 153. 1.
Dub. 1. Vtrùm qui participat cum excommunicato in rebus prohibitis, incurrat excommunicationem? ibid.
*Dub.*2. Quomodo ſit intelligendum, quòd communicans cum excommunicato à Papa nominatim, incurrit maiorem excommunicationem. 154. 1.
*Dub.*3. Quomodo ſit intelligendum quòd communicans in crimine criminoſo incurrat maiorem. ead. 2.
Dub. 4. Vtrùm ad incurrendam maiorem propter participationem in crimine criminoſo, requiratur quòd principalis ſit denunciatus. 156. 2.
Dub. 5. Vtrùm incurrat maiorem communicans cum excommunicato de participantibus. 158. 1.
*Dub.*6. Vtrùm incurrat maiorem excommunicationem qui ſepeli in loco ſacro publicum excommunicatum. 160. 1.

DISPVT. XI.

De caſibus, in quibus licet communicare cum excommunicato. ead. 2.
*Dub.*1. Vtrùm ſint aliqui caſus, in quibus licet communicare cum non tolerato. ibidem.
Dub. 2. Quomodo intelligatur illa particula, *Vtile*, illius verſus, *Vtile, lex, humile, &c.* 161. 1.
*Dub.*3. Vtrùm liceat excõmunicato prædicare, legere Theologiam, vel audire ab excommunicato, vel ſimul cum illo. ead. 2.
Dub. 4. Vtrùm propter vtilitatem temporalem liceat communicare cum non tolerato. 162. 2.
Dub. 5. Quomodo intelligatur illa particula, *Lex?* 163. 2.
Dub. 6. Quomodo intelligatur illa particula, *Humile.* 164. 2.
Dub. 7. Vtrùm pater, vel dominus poſſit communicare cum filiis, vel famulis non toleratis. 165. 1.

Dub. 8.

*Dub.*8. Vtrùm clerici poſſint communicare cum Epiſcopo non tolerato, vel econtra. 166.1.
*Dub.*9. Vtrùm vaſſalli poſſint communicare cum domino temporali non tolerato? ibid.
*Dub.*10. Quomodo intelligatur illa particula, *Res ignorata?* 167.1.
*Dub.*11. Quæ ſcientia requiratur, vt teneamur vitare excõmunicatum? ibid.
*Dub.*12. Vtrùm teneamur vitare excommunicatum in vna prouincia, occultum tamen in illa, in qua eſt. 169.1.
*Dub.*13. Quomodo ſit intelligenda illa particula, *Neceſſe?* 170.1.

DISPVT. XII.

De effectibus minoris excommunicationis. 171.2.
Dub. 1. Quot effectus habeat minor excommunicatio? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm excommunicatus minori, peccet mortaliter recipiendo aliquod Sacramentum? ead.2.
*Dub.*3. Vtrùm peccet mortaliter adminiſtrando illud? 172.1.
*Dub.*4. Quomodo priuet excommunicatio minor electione paſſiua? ead.2.

CAP. VII.

De abſolutione ab excommunicatione. 173.2.

DISPVT. I.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione? ibid.
*Dub.*1. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione minori? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm non ſacerdos poſſit abſoluere ab excommunicatione? 174.2.
*Dub.*3. Vtrùm habens primam tonſuram abſque commiſſione, poſſit abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis? 175.1.
*Dub.*4. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris nulli reſeruata? 176.1.
*Dub.*5. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris reſeruata. 177.1.
*Dub.*6. Vtrùm in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ? ibid.
*Dub.*7. Vtrùm per Bullam Cruciatæ poſſit quis abſolui ab excommunicatione reſeruata Papæ, vel Epiſcopo? 179.2.
*Dub.*8. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione lata in generali ab homine, non reſeruata? 180.1.
*Dub.*9. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione lata ab homine in ſpeciali, & nominatim? ead.2.
*Dub.*10. Vtrùm ab excommunicatione lata à Suffraganeis in ſuos ſubditos poſſit Archiepiſcopus abſoluere? 182.1.
*Dub.*11. Vtrùm Epiſcopus poſsit abſoluere, quem Prælatus inferior, verbi gratia, Abbas, excommunicauit? ead.2.
*Dub.*12. Vtrùm Epiſcopus, dum eſt extra territorium proprium, poſsit abſoluere quem in proprio territorio exiſtens excommunicauit? 183.2.
*Dub.*13. Vtrùm excommunicatus ab vno Epiſcopo poſsit abſolui ab alio, quando inuenit ſe in eius diœceſi? ead.2.
*Dub.*14. Vtrùm excommunicatus in alieno territorio, poſsit abſolui veniens ad proprium, à ſuo Prælato? 185.1.

DISPVT. II.

De iis qui poſſunt abſolui ab excommunicatione, & de modo abſoluendi. ead.2.
*Dub.*1. Vtrùm abſens poſsit abſolui ab excommunicatione? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm inuitus poſsit abſolui. ibid.
*Dub.*3. Vtrùm habens plures excommunicationes, abſolutus ab vna, cenſeatur ab omnibus abſolutus? 186.1.
*Dub.*4. Vtrùm abſolutio obtenta ex falſa cauſa ſit valida? 188.1.

Dub. 5. Vtrùm abſolutio obtenta per vim, aut metum ſit valida? ead. 2.

Dub. 6. Vtrùm excommunicatus ad certum tempus, vel ſub conditione, tranſacto termino, vel conditione, maneat abſolutus? 190.1.

DISPVT. III.

De forma & modo obſeruando in abſolutione. ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm ſint verba determinata ad abſoluendum ab excommunicatione? ibidem.

Dub. 2. De iis quæ præmittenda ſunt ante abſolutionem? 191.1.

Dub. 3. Vtrùm ſeruanda ſint cæremonialia, quando quis abſoluitur in foro pœnitentiæ? 192.1.

Dub. 4. Quis modus ſeruandus eſt, quando quis abſoluitur in articulo mortis ab eo, qui ſecundùm ius non poterat. ead. 7.

Dub. 5. Quando excommunicatio habet annexam ſatisfactionem, quomodo eſt danda abſolutio? 193.2.

Dub. 6. Quando excommunicatus non poteſt præſtare cautionem pignoratitiã, vtrùm ſufficiat cautio iuratoria? 195.2.

Dub. 7. Quid intelligatur nomine partis, cui debet fieri ſatisfactio? 196.2.

Dub. 8. Vtrùm quando Bulla, vel Iubileum dat facultatem abſoluendi, ſatisfacta parte, poſſit abſolui præſtita cautione? 197.1.

Dub. 9. Vtrùm abſolutio data contra clauſulam dicentem, *ſatisfacta parte*, ſit valida? 198.1.

Dub. 10. Quando aliquis eſt nominatim excommunicatus, vel quamuis ſit à iure, tamen res deducta eſt ad forum contentioſum, & pendet lis, vtrùm poſſit abſolui per Bullam, vel priuilegium? 199.2.

Dub. 11. Quando aliquis eſt excommunicatus propter iniuriam alteri illatam, quæ ſatisfactio eſt præmittenda? 201.2.

Dub. 12. Vtrùm abſolutio data virtute Bullæ, vel Iubilæi valeat pro foro exteriori? 202.1.

Dub. 13. Vtrùm per Bullam, vel priuilegiũ poſſit quis abſolui ab excommunicatione extra confeſſionem? 204.1.

Dub. 14. Vtrùm per Bullam, vel priuilegium poſſit quis abſolui ad reincidentiam? 205.2.

Dub. 15. Vtrùm abſolutio ab excommunicatione poſsit dari ſub conditione? 207.1.

Dub. 16. Quando excommunicatus oblitus excommunicationis abſolutus in confeſsione ſub illa conditione generali, *ſi fortè incurriſti*, & poſtea recordatur excommunicationis; vtrùm teneatur directè abſolui? ead. 2.

Qui prætendit excommunicationem eſſe nullam, per hoc quòd petat abſolutionem ad cautelam, non fatetur ſe eſſe excommunicatum. 208.2.

TERTIA PARS.

De ſuſpenſione. 209.

Diſput. 1. De natura & diuiſione ſuſpenſionis. ead. 1.

Dub. 1. De diffinitione, quid nominis ſuſpenſionis? ibid.

Dub. 2. De diffinitione, quid res, ſcilicet quid ſit ſuſpenſio? ibid.

Dub. 3. Quotuplex ſit ſuſpenſio propriè dicta? 210.2.

DISPVT. II.

De effectibus ſuſpenſionis. 211.1.

Dub. 1. Quos effectus habet ſuſpenſio, & quomodo cognoſcetur, quos effectus habeat hæc, vel illa ſuſpenſio? ead. 2.

Dub. 2. Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem? 216.1.

Dub. 3. Vtrùm ſi ſuſpenſus faciat ea, à quibus

quibus ſuſpenſus eſt, ſint valida? ibid.
*Dub.*4. Vtrùm fideles teneantur vitare ſuſpenſos in his, à quibus ſunt ſuſpenſi? ead.2.

DISPVT. III.
De forma, & modo ſeruando in ferenda ſuſpenſione, & de cauſa, & occaſione propter quam fertur, & de cauſis excuſantibus à ſuſpenſione. 217.2.
*Dub.*1. Quæ forma ſeruanda ſit in ferenda ſuſpenſione? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro non culpa? 218.2.
*Dub.*3. Vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro peccato veniali? 219.1.
*Dub.*4. Quæ cauſæ excuſent ab incurrenda ſuſpenſione. ead.2.

DISPVT. IV.
De cauſa efficienti, & materiali ſuſpenſionis, ſcilicet de perſonis, quę poſſunt ſuſpendere, & ſuſpendi? 220.1.
*Dub.*1. Quis poſſit ſuſpendere? ibid.
*Dub.*2. Quis poſſit ſuſpendi? ead.2.

DISPVT. V.
De caſibus, in quibus ipſo iure incurritur ſuſpenſio. 221.1.
*Dub.*1. Vtrùm clericus, publicus peccator, ſit ipſo iure ſuſpenſus? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm clericus, publicus & notorius fornicarius, aut concubinarius, ſit ipſo iure ſuſpenſus? 222.1.
*Dub.*3. Vtrùm clericus ſodomita ſit ipſo iure ſuſpenſus ſuſpenſione propria, ita vt, ſi durante ſuſpenſione celebret, fiat irregularis? ead.2.
Dub. 4. Vtrùm qui ordinatur ſine patrimonio, ſit ipſo iure ſuſpenſus? 223.2.
*Dub.*5. Quando aliquis ordinatur cum patrimonio ficto, vtrùm incurrat ſuſpenſionem? 224.2.
*Dub.*6. Quando aliquis eſt ordinatus ſub Diaconatu, ſine aliquo patrimonio, vtrùm licitè poſſit aſcendere ad ſuperiores Ordines? 226.2.
*Dub.*7. De eo, qui ordinatur ordine ſacro, extra tempora à iure ſtatuta, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, an incurrat ſuſpenſionem, 227.1.
*Dub.*8. De eo, qui ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, ſchiſmatico, vel hæretico. Vbi ponunt alij ſex caſus, in quibus incurritur ſuſpenſio. 234.1.
*Dub.*9. Vtrùm committens ſimoniam incurrat ſuſpenſionem? 236.1.

DISPVT. VI.
De abſolutione à ſuſpenſione. 238.1.
*Dub.*1. Quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione via ordinaria? ibid.
*Dub.*2. Quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione ex commiſſione? 239.2.
*Dub.*3. De eo, qui abſoluendus eſt à ſuſpenſione. 240.1.
*Dub.*4. De modo ſeruando in abſolutione à ſuſpenſione. ibid.

QVARTA PARS.
De degradatione, & depoſitione. 241.
DISPVT. VNICA.
*Dub.*1. De diffinitione, proprietatibus, & effectibus degradationis. ibid. 1.
*Dub.*2. A quo imponatur degradatio? 243.1.
*Dub.*3. Propter quæ crimina imponenda eſt degradatio? 244.1.
Dub. 4. De forma ſeruanda in degradatione, & depoſitione. 245.2.
*Dub.*5. Vtrùm Epiſcopi aſſiſtentes in ſententia degradationis, ſint ipſo iure Iudices? 246.2.

QVINTA PARS.
De interdicto.
*Diſput.*1. De natura & diuiſione interdicti. ead.1.
*Dub.*1. Quotuplex ſit eccleſiaſticum interdictum? ead.2.
Dub. 2. Vtrùm poſito interdicto locali, cenſeatur poſitum perſonale, & è contrà? 249.2.
*Dub.*3. Quis locus cenſeatur interdictus per interdictũ generale locale, & quis per ſpeciale? 250.2.

Dub. 4. Quæ perſonæ cenſeantur interdictæ per interdictum perſonale generale, vel ſpeciale. 252.1.
Dub. 5. Vtrùm interdictum comprehendat ponentem illud, vel ſuperiorem, aut æqualem. 254.2.
Dub. 6. Vtrùm interdictum generale perſonale comprehendat Epiſcopos. ibid.

DISPVT. II.
De cauſa efficienti & materiali interdicti. ibid.
Dub. 1. Quis poſſit interdicere. ibid.
Dub. 2. Vtrùm Prælati poſſint interdicere extra proprium territorium. 255.1.
Dub. 3. Vtrùm Prælatus excommunicatus, vel ſuſpenſus à iuriſdictione, vel interdictus, poſſit interdicere. ibid.
Dub. 4. Vtrùm poſſit aliquis ſe ipſum, vel ſuperiorē, vel æqualē interdicere. ea.2.
Dub. 5. Quis poſſit interdici. 256.1.

DISPVT. III.
De cauſa & occaſione, propter quam imponitur interdictum, & de modo ſeruando in imponendo eo. ibid.
Dub. 1. Propter quam cauſam poſſit interdictum poni. ibid.
Dub. 2. Vtrùm ad ponendum interdictum requiratur culpa mortalis. 257.2.
Dub. 3. Vtrùm poſſit poni interdictũ propter debitum pecuniarium. 258.1.
Dub. 4. Quis modus obſeruandus ſit in imponendo interdicto. ead.2.

DISPVT. IV.
De effectibus, & proprietatibus interdicti. 259.2.
SECTIO I. De primo effectu, ſcilicet de priuatione Sacramentorum. 260.2.
Dub. 1. Quid intelligatur nomine diuinorum Officiorum. ibid.
Dub. 2. Vtrùm per interdictum priuetur quis vſu iuriſdictionis eccleſiaſticæ exterioris. 261.2.
Dub. 3. Vtrùm per interdictum priuentur homines ſacramēto Pœnitentiæ. 262.2.
Dub. 4. De Baptiſmo, & Confirmat. 263.1.
Dub. 5. De Euchariſtia. ead.2.
Dub. 6. De ſacramēto Matrimonij. 264.2.
Dub. 7. De ſacramento Extremæ Vnctionis. 265.2.
Dub. 8. De ſacramento Ordinis. 266.1.
SECTIO II. De ſecundo effectu, qui eſt, priuare omnibus diuinis Officiis. 267.1.
Dub. 1. Quæ Officia diuina fuerint licita, iure antiquo, tempore interdicti. ibid.
Dub. 2. Quæ Officia diuina ſint licita iure nouo, ſcilicet poſt c. alma mater. 268.2.
Dub. 3. Vtrùm hæc ſecunda conceſſio intelligenda ſit de interdicto locali tantùm, ſeu etiam de perſonali. 269.1.
Dub. 4. Vtrùm omnes non excōmunicati, nec interdicti, ſiue ſint clerici, ſiue laici, poſſint admitti ad diuina Officia. 270.1.
Dub. 5. Vtrùm infantes, & amētes ſint excludendi ab Eccleſia tēpore interdicti, quādo celebrātur Officia diuina? 271.2.
Dub. 6. Vtrùm laici habentes priuilegium audiendi Officia diuina tempore interdicti, teneantur audire Miſſam diebus feſtis? 272.2.
Dub. 7. Quando aliquis habet priuilegium audiendi, vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, vtrùm poſsit adducere ſecum ad Eccleſiam ſuos familiares domeſticos. 273.2.
Dub. 8. Quomodo ſit intelligenda moderatio capitis alma mater. quoad illam particulam, non pulſatis cāpanis. 267.1.
Dub. 9. Quomodo ſit intelligenda conceſſio c. alma mater. vt in quatuor præcipuis anni feſtiuitatibus, ſcilicet natalis Domini, Paſchæ, Pētecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ celebrētur Officia diuina ianuis apertis, &c. ead.2.
Dub. 10. A qua parte diei incipiunt feſtiuitates ſuprà dictæ, & in qua finiūt. 278.1.
Dub. 11. Quænam Officia diuina permittantur celebrari publicè & ſolemniter in feſtiuitatibus ſuprà dictis. ead.2.
Dub. 12. An in ſuprà dictis ſolemnitatibus liceat recipere Sacramenta. 279.2.
SECTIO III. De vltimo effectu interdicti, qui eſt prohibitio eccleſiaſticæ ſepulturæ. 280.1.
Dub. 1. Quomodo ſit intelligendus. ibid.
Dub. 2. De interdicto locali. ead.2.
Dub. 3. Vtrùm in illis feſtiuitatibus, in quibus

bus dictum eſt, licitum eſſe aſſiſtere diuinis Officiis tempore interdicti, liceat etiam abſque ſpeciali priuilegio ſepelire laicos in loco ſacro? 282.1.
Dub.4. Vtrùm laici habentes priuilegium, vt tempore interdicti poſſint aſſiſtere diuinis Officiis, & recipere Sacramenta, poſſint etiam ſepeliri in loco ſacro, quamuis tale priuilegium nullam mentionem faciat de ſepultura. 283.1.
Dub.5. Vtrùm interdictum ſemper habeat eoſdem effectus; & ſi nō habet, quomodo cognoſcatur, quos effectus habeat. ead.2.

DISPVT. V.
De participatione cū perſonis interdictis, & de pœnis quas incurrūt violātes interdictū, & de cauſis quibus aliquis excuſatur ab interdicti obſeruatione. 286.1.
Dub. 1. Vtrùm teneamur vitare interdictos. ibid.
Dub.2. Quomodo obliget præceptum ſeruandi interdictum. 287.1.
Dub. 3. Vtrùm Religioſi teneantur obſeruare interdictum. 289.2.
Dub.4. De pœnis, quas incurrunt violantes interdictum. 290.2.
Dub.5. De cauſis excuſantibus ab interdicto. 291.2.

DISPVT. VI.
De relaxatione ſeu abſolutione interdicti. ibid.
Dub. 1. Quis poſſit relaxare interdictum via ordinaria? 292.1.
Dub. 2. Quis poſſit ex commiſſione abſoluere ab interdicto? 293.1.
Dub. 3. De eo qui abſoluendus eſt ab interdicto. ibid.
Dub.4. Vtrùm interdictum poſſit ſuſpendi? ead.2.
Dub.5. Vtrùm interdictum poſſit relaxari ad cautelam? 295.1.
Dub.6. De forma ſeruanda in abſoluendo ab interdicto. 296.1.

DISPVT. VII.
De violatione Eccleſiæ. 297.1.
Dub. 1. A quo imponatur Eccleſiæ violatio, & quot caſibus contingat. ibid.
Dub. 2. Vtrùm violatio habeat locum in omni Eccleſia. 298.2.
Dub. 3. Vtrùm ſit peccatum, celebrare in Eccleſia violata, & incurratur irregularitas, in ea celebrando. 299.1.
Dub.4. Per quem, & quomodo reconcilietur Eccleſia. ead.2.

SEXTA PARS.

De ceſſatione à Diuinis. 301.
Diſput.1. De natura, & effectibus ceſſationis. ead.1.
Dub.1. Quid ſit ceſſatio à Diuinis. ibid.
Dub.2. Quotuplex ſit ceſſatio. 302.1.
Dub. 3. Vtrùm tempore ceſſationis liceat celebrare Diuina cum moderatione capitis alma mater. ſicut licet tempore generalis interdicti. ead.2.
Dub.4. Vtrùm tempore generalis ceſſationis liceat celebrare illa Officia diuina, quæ iure antiquo celebrabantur tempore generalis interdicti, & eo modo quo tunc celebrabantur. 303.2.
Dub. 5. Vtrùm habentes priuilegium audiendi, vel celebrandi Officia diuina tēpore interdicti, poſſint vti huiuſmodi priuilegiis tempore ceſſationis. 304.2.
Dub. 6. Vtrùm priuilegium capitis alma mater. vt tempore interdicti poſſint ſolemniter celebrari diuina in illis quatuor feſtiuitatibus, & aliis poſteriùs additis poſſit extendi ad tempus ceſſationis generalis. 305.2.
Dub. 7. Vtrùm qui habet priuilegium audiendi Miſſam tempore ceſſationis, teneatur eam audire. 306.1.
Dub.8. Vtrùm tempore ceſſationis poſſint pulſari campanæ. ibid.
Dub.9. Vtrū tēpore ceſſationis prohibita ſit Sacramentorū adminiſtratio. ead.2.
Dub. 10. Vtrùm eccleſiaſtica ſepultura ſit licita tēpore ceſſationis generalis 307.2.
Dub. 11. Vtrùm ceſſatio ſemper habeat prædictos omnes effectus. 308.1.

DISPVT. II.
De cauſa efficienti, id eſt, quis poſſit imponere

 ponere

ponere ceſſationem,& de forma ſeruanda in imponenda ceſſatione,& de cauſa propter quam eſt imponenda. ibid.

Dub. 1. Quis poſſit ponere ceſſationem? ibidem.

Dub. 2. De forma ſeruanda in imponenda ceſſatione. 309.1.

Dub. 3. Vtrùm ſit aliqua pœna contra non ſeruantes prædictas decem conditiones in imponenda ceſſatione? 311.1.

DISPVT. VI.

De cauſa excuſante, & de pœna contra violantes ceſſationem, & de relaxatione. ead.2.

Dub. 1. Vtrùm aliquæ cauſæ excuſent à ceſſatione? ibid.

Dub. 2. De pœna contra violantes ceſſationem,& ſpecialiter quærimus de pœna excommunicationis, & irregularitatis. ibid.

Dub 3. De relaxatione. 312.2.

Dub. 4. Vtrùm quicunque Prelatus potens ponere ceſſationem generalem, poſſit eam ſuſpendere ad aliquod tempus, quantùm ad aliquem effectum,& quantùm ad aliquas perſonas,& hoc durante ipſa ceſſatione? ibid.

SEPTIMA, ET VLTIMA PARS.

De irregularitate.

Diſput. 1. De natura,diuiſione,& cauſa efficienti irregularitatis. ead.1.

Dub. 1. Quid ſit irregularitas? ibid.

Dub. 2. Quotuplex ſit irregularitas? 314.2.

Dub. 3. De cauſa efficienti irregularitatis, ſcilicet à quo imponatur? ibid.

DISPVT. II.

De occaſione propter quam incurritur irregularitas,& de effectibus eius, & de cauſis excuſantibus ab irregularitate. ibid.

Dub. 1. Vtrùm ad incurrendam irregularitatem,quę incurritur propter aliquem actum hominis,ſufficiat actus interior, vel requiratur exterior? ibid.

Dub. 2. Vtrùm irregularitas impoſita ob crimen, incurratur, quando delictum exterius eſt occultum? Quod aliis verbis quæri ſolet,Vtrùm ad incurrendam irregularitatem ſufficiat, quòd crimen ſit per ſe manifeſtum,quamuis per accidens ſit occultum? 315.1.

Dub. 3. Vtrùm ad incurrendam irregularitatem impoſitam propter peccatũ, requiratur peccatum mortale? 317.1.

Dub. 4. Vtrùm pro peccato merè præterito,quod nulla præceſſit monitio,poſſit irregularitas imponi? quod eſt quærere, Vtrùm requiratur contumacia,ſicut requiritur ad excommunicationẽ? ead.2.

Dub. 5. Vtrùm in dubio ſit homo iudicandus irregularis? ibid.

Dub. 6. De effectibus irregularitatis. 320.1.

Dub. 7. De cauſis excuſantibus ab incurrenda irregularitate. 321.2.

DISPVT. III.

De irregularitate proueniente ex defectu corporis. 322.2.

Dub. 1. Quando contingat hæc irregularitas? ibid.

Dub. 2. Ad quem pertinet iudicare,an defectus corporis impediat celebrationem, vel an inducat notabilem deformitatem? 324.2.

Dub. 3. Quis poſſit in hac irregularitate diſpenſare? 325.1.

Dub. 4. Vtrùm morbus aliquis inducat irregularitatem? ead.2.

Dub. 5. De Hermaphrodito. 326.2.

Dub. 6. De illegitimis. ibid.

Dub. 7. Vtrùm Epiſcopus per Tridentinum poſſit diſpẽſare ſuper illegitimitate ex delicto occulto proueniente? 328.2.

Dub. 8. Vtrùm hæc irregularitas auferatur per ſubſequens matrimonium? 329.1.

Dub. 9. Vtrùm expoſitus, cuius parentes ignorantur omnino, ita vt non poſſit inueſtigari an ſit legitimus,vel non, ſit reputandus irregularis ad Ordines? ibid.

Dub. 10. De eo, qui non eſt expoſitus, ignoratur tamen, vtrùm ſit legitimus, nec reperiuntur parentes? ead.2.

Dub. 11. Quas pœnas incurrat illegitimus, ſi ordinetur abſque diſpenſatione? ibid.

Dub. 12. De defectu ſeruitutis. 330.1.

DISPVT. IV.

De irregularitate ex defectu animæ. ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm defectus ſcientiæ faciat hominem irregularem? ibid.

Dub. 2. Vtrùm defectus fidei faciat irregularem? 331. 1.

Dub. 3. De filiis hæreticorum. 332. 1.

Dub. 4. Vtrùm neophytus ſit irregularis? Ille autem dicitur neophytus, qui ex ſecta Iudaica, vel Mahumetana, vel Gentilica, nuper conuerſus eſt ad fidem Catholicam. 333. 1.

Dub. 5. Vtrùm infamis ſit irregularis? ea. 1.

Dub. 6. Vtrùm per ſolemnem pœnitẽtiam efficiatur quis irregularis? 336. 1.

Dub. 7. Vtrùm aliqua crimina inducant irregularitatem ratione notorietatis? ib.

DISPVT. V.

De irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, quæ dicitur irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis. 339. 1.

SECTIO I. De aliquibus, quę communia ſunt irregularitati prouenienti ex iuſto, ſiue iniuſto homicidio. ibid.

Dub. 1. Quæ pars hominis dicatur membrum? 340. 1.

Dub. 2. Vtrùm ſit irregularis ille, qui quãuis amputauit membrum, illud tamen debilitat, vel reddit aridum? ead. 2.

SECTIO II. De irregularitate proueniente ex homicidio facto à Iudice, & eius miniſtris. 341. 1.

Dub. 1. Vtrùm qui vel cooperando ad prolationem ſententiæ, vel ad eius executionem, concurrit ad deformationem, ſit irregularis? ibid.

Dub. 1. Vtrùm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & alij Iudices eccleſiaſtici tradentes reum Iudici ſeculari, à quo deformatur, fiant irregulares? 343. 1.

Dub. 3. Quando aliquis propter durum & aſperum carcerem intra paucos menſes mortuus eſt, vtrùm Iudex, qui eum ibi detrudit, fiat irregularis? ead. 2.

Dub. 4. Vtrùm Prælatus eccleſiaſticus habens temporalem iuriſdictionẽ, maneat irregularis, ſi præficiat Prætorem, qui poſtea deformet delinquentem? 344. 2.

Dub. 5. Si prædictus Prelatus condat legem continentem pœnam mortis, an fiat irregularis? ead. 2.

Dub. 6. Quid faciet clericus, quem Iudex conſulit de delicto mortis? ibid.

Dub. 7. Vtrùm ſit irregularis Confeſſarius, qui obligat pœnitentem ad confitendum delictum dignum morte, de quo iuridicè interrogatur? 345. 1.

Dub. 8. Vtrùm reus, & eius Aduocatus maneant irregulares, quando accuſator defecit in probatione, & punitur pœna talionis, vel mortis, vel mutilationis? ea. 2.

Dub. 9. An accuſator excuſetur ab irregularitate per proteſtationem, qua proteſtatur, ſe non intendere, quòd accuſatus puniatur pœna ſanguinis, ſcilicet mortis, vel mutilationis, ſed tantùm quòd fiat ſibi ſatisfactio, vel quòd impediantur mala imminentia? 346. 1.

Dub. 10. An excuſet proteſtatio, quando clericus accuſat criminaliter, & petit vindictam citra deformationem? 347. 2.

Dub. 11. Vtrùm prædicta proteſtatio excuſet clericum accuſantem coram Iudice ſeculari pro iniuriis alienis dignis morte? 348. 1.

Dub. 12. Vtrùm Aduocatus & teſtis excuſentur ab irregularitate per proteſtationem? 349. 1.

Dub. 13. Vtrùm clericus licitè poſſit ferre teſtimonium in cauſa ſanguinis? ead. 2.

Dub. 14. Vtrùm peccet mortaliter clericus, ſi deliberatè faciat aliquid, ex quo maneat irregularis? 350. 2.

Dub. 15. Vtrùm qui detegit malefactorem, vel clamat, adeſſe latronem, fiat irregularis morte ſequuta. ibid.

Dub. 16. An qui aſſiſtunt ad executionem ſententiæ mortis, maneant irregulares. 351. 1.

SECT. III. De irregularitate proueniente ex homicidio cauſa defenſionis. ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm qui defendendo propriã vitam cũ moderamine inculpatæ tutelæ occidit inuaſorem, ſit irregularis. ibid.

Dub. 2. Quis dicetur nõ poſſe aliter vitare

mortem, niſi occidendo inuaſorem vel (quod idem eſt) quis dicetur occidere inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ. 353.1.

Dub. 3. An adulter, qui inuentus cum adultera inuaditur à marito, & occidit eum propter neceſſariam ſui defenſionem, ſit irregularis. 354.1.

Dub. 4. Vtrùm ſit irregularis non valẽs aliter defendere proprium honorẽ, vel diuitias, aut vitã, vel diuitias proximi. ea. 2.

Dub. 5. Vtrùm incurrat irregularitatem ille, qui occidit inuaſorem, vt defendat Rempub. Principem, vel proximum, in caſu, quo ex præcepto naturali, vel diuino tenetur defendere. 356.1.

Disput. VI.

De homicidio iniuſto. 357.1.

Sectio I. De irregularitate proueniente ex homicidio caſuali. ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm qui dat operam illicitæ rei, morte ſequuta, ſit irregularis, quamuis omnem adhibeat diligentiam. 358.1.

Dub. 2. Vtrùm clericus in ſacris exercens Chirurgiam, vel per inciſionẽ, vel aduſtionem, ſit irregularis morte ſequuta, licèt omnẽ adhibeat diligẽtiam. 361.2.

Dub. 3. De magiſtro caſtigante diſcipulũ, ſi ex caſtigatione caſu ſequatur mors. 362.1.

Dub. 4. Si Iudex torquet reum, & ex tortura tandem ſequitur deformatio alicuius membri, vtrùm maneat irregularis. ib.

Dub. 5. Vtrùm ſit irregularis, qui illicitè percuſſit alterum vulnere non lethali, & tamen percuſſus moritur ex malo regimine, vel ex imperitia, aut negligentia Chirurgi. ead. 2.

Dub. 6. Vtrùm ſaltans cum muliere grauida ſit irregularis, aborſu ſequuto poſt animationem. 364.1.

Dub. 7. De alente feram, vt vrſum, vel leonem, qui tamen occidit aliquem. ibid.

Dub. 8. Vtrùm qui cuſtodiunt, vel ſeruiunt infirmis, maneant irregulares, ſi dent illis aliquid, ex quo ſequatur mors, vel mortis acceleratio. ibid.

Dub. 9. De extrahente ſagittam vel gladiũ ab homine percuſſo. ead. 2.

Dub. 10. Vtrùm abſcindens alicui membrum propter ſanitatem (verbi gratia, quia eſt canceratum, vel demorſum à vipera) ſit irregularis, ſiue ſit laicus, ſiue clericus. 365.1.

Dub. 11. Quæ culpa requiratur in his caſibus, & ſimilibus, ad incurrendum hanc irregularitatem prouenientem ex homicidio caſuali. 366.2.

Dub. 12. Vtrùm furioſus, infans, vel dormiens, ſi aliquem occidat, incurrat irregularitatem. 368.2.

Dub. 13. De infante, vtrùm ſi puer intra tempus infantiæ, ſcilicet ante ſeptennium, habeat plenũ vſum rationis ſufficiens ad peccandum mortaliter, & occidat, fiat irregularis. 369.1.

Dub. 14. De dormiente, vtrùm aliquando fiat irregularis, ſi occidat. ead. 2.

Dub. 15. Vtrùm eadem ratio ſit de ebrio, ac de furioſo, & dormiente. 370.1.

Sect. II. De irregularitate proueniente ex homicidio directè voluntario. ead. 2.

Dub. 1. Quod homicidium dicatur directè voluntarium, cuius diſpenſatio ſemper excipitur in omnibus priuilegiis. 371.

Dub. 2. Vtrùm mandans occidere, ſit irregularis morte ſequuta. 372.1.

Dub. 3. Vtrùm conſulẽs homicidium, ſit irregularis eo ſequuto. ead. 2.

Dub. 4. Vtrùm mandans, vel conſulens homicidium, ſi ante executionem reuocat mandatum, vel conſilium, fiat irregularis, & tamen poſt reuocationem mandatus, vel conſultus occidit. 373.2.

Dub. 5. Vtrùm qui conſulit alteri, quòd exponat ſe periculo mortis, ſit irregularis morte ſequuta. 374.2.

Dub. 6. Vtrùm ſit irregularis, qui ratum habet homicidiũ ſuo nomine factũ, quod antequam fieret, potuit mandare. 376.1.

Dub. 7. Vtrùm non impediens homicidiũ, cùm tamen poſſit, fiat irregularis. ead. 2.

Sect. III. De irregularitate proueniente ex homicidio contingente in bello. 378.

Dub. 1. An qui in bello occidit propria manu, fiat irregularis. ibid.

Dub. 2. Vtrùm qui non occidunt propria

manu,ſed pugnant, vel ſolùm aſſiſtunt bello ad adiuuandum,vel exhortãdum milites maneant irregulares, ſequuta deformatione. 379.1.

Dub.3. Quando plures concurrunt ad homicidium, vtrùm omnes maneant irregulares. 381.1.

Dub.4. Quando plures concurrunt diuiſim, & percutiunt, & vltimi tandem occidunt,vtrùm primus percuſſor maneat irregularis. 383.1.

Dub.5. Quando Petrus rixatur cum Ioanne, & ſuperueniunt conſanguinei, vel amici Petri,& occidunt Ioannẽ,vtrùm Petrus maneat irregularis,quamuis expreſsè prohibuerit ſuis, ne quid mali inferrent Ioanni. 384.1.

SECTIO IV. De irregularitate proueniente ex aborſu. ead.1.

Dub.1. Vtrùm qui eſt cauſa aborſus, fiat irregularis. ibid.

Dub.2. Vtrùm qui dat fœminæ medicinam, aut venena ſterilitatis ne concipiat,aut viro,ne poſſit generare,incurrat irregularitatem. 385.1.

SECTIO V. De diſpenſatione irregularitatis prouenientis ex homicidio iuſto, vel iniuſto. ead.2.

Dub.1. Vtrùm irregularitas proueniens ex homicidio iuſto ſit reſeruata Papæ. ibi.

Dub.2. Quis poſſit diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali, ſeu mixto. 386.2.

Dub.3. Quis poſsit diſpenſare cum homicida directè voluntario. 387.1.

Dub.4. Vtrùm quemadmodum diſpẽſatio in homicidio directè voluntario reſeruatur Papæ,ita etiã reſeruetur diſpẽſatio in mutilatione voluntaria. 388.2.

Dub.5. Vtrùm Epiſcopus poſsit modò diſpenſare in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, ſi homicidium ſit occultum. 389.1.

DISPVT. VII.

De irregularitate proueniente ex iteratione Baptiſmi. 390.1.

Dub.1. Vtrùm iterantes Baptiſmum ſint irregulares. ibid.

Dub.2. Vtrùm qui ex ignorãtia rebaptizat, vel rebaptizatur,ſit irregularis. ead.2.

Dub.3. Vtrùm rebaptizanſr ſub conditione eum,quem ſcit eſſe baptizatum, fiat irregularis. 392.1.

Dub.4. Vtrùm qui timore mortis rebaptizat,ſit irregularis. ibid.

Dub.5. Vtrùm reiterãs reliqua Sacramenta,ſit irregularis. ead.2

Dub.6. Quis poſsit diſpenſare in irregularitate ex iteratione Baptiſmi. 393.1

DISPVT. VIII.

De irregularitate proueniente ex iteratione matrimonij, quæ dicitur bigamia. ead.2.

Dub.1. Vtrùm bigamus ſit irregularis.ibi.

Dub.2. Vtrùm ſit bigamus laicus, vel ordinatus minoribus, qui contrahit cum corrupta inualidè propter aliquod impedimentum,& conſummat. 366.1.

Dub.3. Vtrùm bigami ſint priuati omni priuilegio clericali. ead.2.

Dub.4. Quis poſsit diſpenſare in bigamia. 397.1.

DISPVT. IX.

De irregularitate proueniente ex mala receptione,vel vſu Ordinum. 398.2.

SECTIO I. De mala Ordinum receptione. ibid.

Dub.1. De quibuſdã irregularitatibus,quæ antecedunt ipſam ordinationem. ibid.

Dub.2. Vtrùm ſit irregularis,qui ordinatur per ſaltum, id eſt, qui conuolat ad ſuperiores Ordines,relicto inferiori. 399.1.

Dub.3. Vtrùm ſit irregularis, qui recipit Ordinem antequam recipiat ſacramentum Confirmationis. 400.1

Dub.4. Vtrùm qui eodem die recipit plures Ordines,ſit irregularis. ead.2.

Dub.5. Vtrùm ſit irregularis,qui poſt contractum matrimonium per verba de præſenti, quamuis non ſit conſummatum,recipit ſacros Ordines, præter caſus conceſſos in iure. 402.1.

Dub.6. Vtrùm qui excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus recipit Ordines, maneat irregularis? ibid.

SECTIO II. De irregularitate prouenientе ex malo vſu Ordinum. 404.1.

Dub.1. Vtrùm excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exercens actum Ordinis, fiat irregularis. ibid.

Dub.2. Vtrùm irregularitas præcedentis dubij incurratur per quamcunque executionem maioris Ordinis factam ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, vel requiratur aliqua conditio ad incurrendam eam? 405.2.

Dub.3. Vtrùm excommunicatus maiori, ſuſpenſus, vel interdictus exercens ſolenniter actus minorum Ordinum, fiat irregularis? 408.1.

Dub.4. Quando ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ incurrat irregularitatem? ibid.

Dub.5. Vtrùm quod diximus ſuſpenſum miniſtrantem in Ordinibus ſacris eſſe irregularem, intelligatur de quocunque ſuſpenſo? ead.2.

Dub.6. Vtrùm excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus præſtans autoritatem celebrationi, maneat irregularis; verbi gratia, ſi Epiſcopus, vel alius eccleſiaſticus faciat coram ſe celebrare? 409.1.

Dub.7. Vtrùm clericus non ligatus aliqua cenſura, qui tamen celebrat coram excommunicato, vel interdicto, fiat irregularis? ibid.

Dub.8. Vtrùm qui violat interdictum locale, quamuis ipſe non ſit perſonaliter interdictus, maneat irregularis? ead.2.

Dub.9. Vtrùm ſit irregularis qui tempore interdicti localis pulſat campanas ad Officia diuina, vel aperit ianuas Eccleſiæ, cùm celebratur? 411.2.

Dub.10. Vtrùm ſit irregularis, qui tempore interdicti, confert, vel recipit Ordines? 411.1.

Dub.11. Vtrùm ſit irregularis, qui celebrat tempore ceſſationis, vel in Eccleſia violata? 413.1.

Dub.12. Vtrùm clericus, qui exiſtens irregularis celebrat, incurrat nouam irregularitatem? ibid.

Dub.13. Vtrùm ſit irregularis, qui miniſtrat in Ordine, quem non habet? ibid.

Dub.14. Vtrùm laicus baptizans extra caſum neceſſitatis, fiat irregularis? 414.2.

Dub.15. Vtrùm laicus abſoluens à peccatis ſeriò, & ſacramentaliter, fiat irregularis? 451.1.

DISPVT. X.

De diſpenſatione in communi. ead.2.

Dub.1. Vtrùm diſpenſatio irregularitatis requirat cauſam? ibid.

Dub.2. Vtrùm irregularitas tollatur per Baptiſmum? 416.1.

Dub.3. Vtrùm irregularitas tollatur per profeſſionem Religionis? 416.1.

Dub.4. Vtrùm irregularitas contracta ex peccato poſſit diſpenſari per Bullam Cruciatæ? ead.2.

Dub.5. Vtrùm Commiſſarius Cruciatæ poſſit diſpenſare in irregularitate? 419.1.

Dub.6. Quæ conditiones requirantur, vt Epiſcopus diſpenſet in irregularitate per facultatem conceſſam à Concilio Tridentino, ſeſſ.24.cap.6. ead.2.

Dub.7. Si debitum fuit deductum ad forum contentioſum, & iudicium eſt finitum, & punitũ delictum, vtrùm Epiſcopus in hac irregularitate poſſit diſpenſare? 421.1.

Dub.vltimum. De illo, qui ſæpiùs committit delictum inducens irregularitatem? ead.2.

TRACTATVS DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS.

Tractatus de cenſuris eccleſiaſticis valde vtilis eſt, imò & neceſſarius omnibus, qui in foro interiori pœnitentiæ, & in exteriori eccleſiaſtico iudicant; eſt autem diuidendus in ſeptem partes. Prima erit de cenſura in communi; ſecunda de excommunicatione; tertia de ſuſpenſione; quarta de depoſitione & degradatione; quinta de interdicto; ſexta de ceſſatione à diuinis; ſeptima denique de irregularitate.

PRIMA PARS DE CENSVRA IN COMMVNI.

DVBIVM I.

De nomine cenſuræ, quid ſignificet?

RESPONDETVR, quòd duplicem habet ſignificationem; primò enim ſignificat dignitatem Cenſoris; erat autem Cenſor apud Romanos, qui moribus totius populi præerat, & ad quem pertinebat corrigere & punire populi delicta, & hinc deriuatum eſt, vt etiam ſignificet correctionem ipſam & punitionem. Vnde Iuuenalis Satyra 1. ait: *Dat (Iuno) veniam coruis, vexat cenſura columbas*, id eſt, venia conceditur perditis & flagitioſis hominibus, ſimplicibus autem, id eſt, ex ſimplicitate & fragilitate aliquãdo deficientibus, durum infligitur ſupplicium. Et in prima hac ſignificatione ſumitur in præſenti. Vnde cenſura eccleſiaſtica eſt caſtigatio ſeu correctio eccleſiaſtica, qua Eccleſia fideles delinquentes punit in bonis ſpiritualibus, quæ ſunt propria Reipub. eccleſiaſticæ, & in hoc diſtinguitur hæc pœna ab aliis, quæ ſunt communes foro ciuili & eccleſiaſtico, nempe carcer, exilium, pœna pecuniaria, &c.

DVBIVM II.

Vtrùm ſit in Eccleſia poteſtas infligendi cenſuras?

ET quidem loquendo de cenſura excommunicationis in particulari, fuit antiquus error quorundam, abſolutè negantium eſſe in Eccleſia poteſtatem ad excommunicandũ. Hunc tenuerunt Albanenſes, vt refert Prateolus, de vitiis hæreticorum, eundem tenuit Vvicleph, vt patet ex Concil. Conſtantienſi ſeſſ. 8.

errore 11. & 30. à quo non longè diſtat Eraſmus in Colloquiis de fide, aſſerens quòd excommunicatio territat pueros; non verò viros fortes; Lutherus autem quamuis concedat Eccleſiam poſſe excommunicare; dicit tamen quòd non poteſt priuare homines ſuffragiis Eccleſiæ, nec orationibus fidelium, ſed tantùm externo conuictu. Vnde ait apud Roſenſem art. 23. quòd excommunicationes tantùm ſunt pœnæ externæ, & art. 24. dicit excõmunicationem plus eſſe diligendã quàm timendam, poteſtque ſententia Lutheri ſic probari. Primò, quia in ſpiritualibus nemo læditur niſi à ſeipſo; ergo non poteſt ab Eccleſia lædi; læderetur autem, ſi ab illa priuaretur bonis ſpiritualibus; ergo non poteſt ab illa priuari. Secundò, Chriſtus ſolùm reliquit Eccleſiæ poteſtatem imponẽdi fidelibus pœnas medicinales, ſed ſi excommunicatio priuaret ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, nõ eſſet medicinalis: ergo. Tertiò, excommunicatio pertinet ad iuriſdictionẽ in foro exteriori; ergo non poteſt nocere in interiori: loquendo autẽ de cenſuris in communi Ioannes Hus generaliter negat hãc poteſtatem in Eccleſia eſſe, vt conſtat ex Concilio Conſtãtienſi seſſ. 15. errore 14. & 19. vbi generaliter irridet omnes cenſuras Eccleſiæ. Eundem errorem tenet Marſilius Patauinus, qui cùm dixerit nec ſummum Pontificem, nec reliquos Prælatos habere poteſtatem à Chriſto, ſed à Principibus ſecularibus, cõſequenter tenet Prælatos non habere poteſtatem ordinariam ferendi cenſuras: contra quem hæreticum ſpecialiter diſputat Pighius lib. 5. de eccleſ. hierarchia, c. 2. Verùm cõtra hos errores ſit prima concluſio. In Eccleſia eſt poteſtas ad excommunicandũ; quæ eſt de fide, & oppoſitum hæreticum. Probatur Matth. 16. vbi Chriſtus contulit Apoſtolis poteſtatẽ ligandi atque ſoluendi: quæ verba Aug. 1. contra aduerſarium legis & Prophetarum, c. 17. exponit de poteſtate excõmunicandi. Videte plura Sanctorum teſtimonia in Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 1. Secundò, probatur ex definitione Eccleſiæ in Concil. Conſtantienſi seſſ. 8. vbi damnatur error Vvicleph.

Secunda concluſio. Non ſolùm priuat excommunicatio externo conuictu fidelium, ſed etiam ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ. Hæc ſimiliter eſt de fide, & oppoſitum hæreticum. Probatur primò, ex ſacra Scriptura Matth. 18. *Si Eccleſiam nõ audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus*, quibus verbis denotatur excommunicatum priuari ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, nam Eccleſia non impertitur huiuſmodi bona, niſi exiſtentibus intra gremium eius; ethnicus autem non debet reputari intra gremiũ Eccleſiæ, nec in numero fratrum, vt dicit Auguſt. ſuper eundem locum, & idipſum probatur ex verbis ſequentibus: *Quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælis*, vbi manifeſtè denotatur excõmunicationem non ſolùm excludere hominem à terreno cõuictu, ſed etiam à ſubſidiis ſpiritualibus, quæ maximam habent efficaciã in cælo apud Deum. Super quæ verba dicit Chryſoſt. *Vide qualiter duplicibus colligauit neceſſitatibus, & pœna quæ hîc eſt, ſcilicet proiectione ab Eccleſia, ſit ſibi ſicut ethnicus & publicanus, & ſupplicio futuro, quod eſt eſſe ligatum in cælo.* Præterea 1. Corin. 5. de illo inceſtuoſo, qui abutebatur nouerca, dicit Paulus: *Iudicaui tradere huiuſmodi hominem ſatanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini noſtri.* & 1. ad Timoth. 1. dicit ſe tradidiſſe ſatanæ Hymenæum & Alexandrum, quia defecerant à fide. Dicitur autẽ, excõmunicatum tradi ſatanæ, quoniam licèt dæmon habeat poteſtatem in hominẽ iam lapſum in mortale, tamen quandiu iſte eſt vnitus Eccleſiæ & participat eius ſuffragiis & orationibus, nõ tam liberè vexatur à dæmone, ac ſi huiuſmodi præſidiis deſtituatur, quod fit per excõmunicationem. Ad hoc facit quod dicit Aug. Serm. 68. de verbis Apoſtoli, & refertur can. omnis Chriſtianus. 11. quæſt. 3. *Omnis Chriſtianus, qui à Sacerdote excommunicatur, ſatanæ traditur,*

quia

quia extra Eccleſiam diabolus eſt,ſicut in Eccleſia Chriſtus;ſed ſpeciali quadam ratione inquit Paulus ſe tradere ſatanæ quos excõmunicabat: nam in Eccleſia primitiua dæmon viſibiliter vexabat excommunicatos, vt poſtea dicemus.& 1. Cor.1.ait, *cum huiuſmodi homine nec cibum ſumere*.& 2.Ioan.1.dicitur,*nec Aue ei dixeritis*, quibus in locis hæc particula, *nec*, deſignat, quòd excommunicatus non ſolùm priuatur communicatione exteriori & politica,ſed quòd multo magis priuatur communicatione ſpiritualium bonorũ, ſcilicet ſuffragiorum & orationum Eccleſiæ: illa enim particula,*nec*,tantum valet,ac ſi diceret,non ſolùm nõ licet orare pro excommunicato, verùm nec cum eo cibum ſumere,nec eum ſalutare. Secũdò probatur ex definitione Eccleſiæ:nam Fabianus Papa, vt refertur can. ſicut Apoſtoli. 11. q.3.dicit, *Si quis cum excommunicato ſimul orauerit, communione priuetur.* Idem habetur can.ſeq.qui incipit,excommunicatus. & can.nemo ſacerdotum. eodem tit. excommunicatio dicitur æternæ mortis damnatio,& in Trident.ſeſſ.25.c.4.de reformat.appellatur gladiusſpiritualis.Tertiò probatur ratione.Quæcunque Reſpublica habet poteſtatem priuandi rebelles bonis propriis ipſius Reipublicæ,& ſeparandi illos à cõſortio reliquorum ciuium; ergo etiam Eccleſia,quę eſt perfectiſſima Reſpublica, habet poteſtatem priuandi rebelles ſuffragiis & orationibus, quæ ſunt bona ipſius Eccleſiæ, & pendent ex eius applicatione.

Ex dictis ſequitur reiiciẽdam eſſe omnino gloſſam in can.quodcunque.24.q.1. aſſerentem, quòd excommunicatio nihil operatur apud Eccleſiam triumphantem, ſed tantùm quoad militantem: quam gloſſam Couar.c.alma mater. p. 1.in initio.num.9.verſiculo 5. *Hinc patet*(ait)*eſſe planè alienam à Catholica veritate.*

Tertia concluſio,generaliter loquendo eſt in Eccleſia poteſtas infligendi cenſuras; hæc etiam eſt de fide, & oppoſitum hæreticum.Probatur Matth,16. vbi contulit Chriſtus Apoſtolis poteſtatem ligandi atque ſoluendi;quæ verba cùm generalia ſint, ad omnes cenſuras ſunt extendenda. Secundò probatur ex Concil. Conſtantienſi ſeſſ.15.vbi damnatur error 19.Ioannis Hus,& in ſeſſ.vltima eiuſdem Concilij, in interrogatione Martini V. damnatur idem error. Denique probatur ex antiquiſſima Eccleſiæ traditione infligendi cenſuras, vt videbimus dubio ſequenti.

Pro ſolutione argumentorum,notatur primò cum D.Tho.in opuſ. 5. de expoſitione Symboli,in explicatione illius particulæ, *Sanctorum communionem*, & Conimbricenſ.2.p.4.q.23.ar.1. quòd triplex eſt communicatio fidelium. Prima purè interior, ſecunda purè exterior, tertia mixta, partim exterior, partim interior. Purè interior eſt, qua fideles iuſti cõmunicant inter ſe in fide & charitate,quibus vniuntur inter ſe,& Chriſto tãquam capiti; dicuntur autem iuſti communicare in charitate, non quòd per opera vnius iuſti augeatur alteri iuſto charitas, vel gratia,vel meritum,ſed quia iuſti participant ad inuicem ſatisfactiones reliquorum,& Deus per opera vnius iuſti,etiam ſine ſpeciali illius intentione, confert alteri iuſto multa auxilia ſpecialia & inſpirationes, & quia vnus fidelis gaudet de bono ſpirituali alterius fidelis. Communicatio purè exterior eſt, qua communicant inter ſe in conuictu politico, nempe in contractibus, & colloquiis & aliis rebus & commerciis politicis, quæ ſecundùm ius gẽtium ſunt in vſu apud omnes Reſpublicas.Mixta eſt, qua fideles, etiãſi peccatores ſint,communicant ſacramentis,ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ;hæc dicitur partim interior,quia ordinatur ad ſpiritualia bona, nempe ad gratiam conferendam vel conſeruandam, ad dolendum de peccatis,&c.Dicitur autem partim exterior,quoniam habet actus & cæremonias exteriores;communicatio purè exterior eſt cõmunis Reipub. eccleſiaſticæ,& cuicũq; alij Reipublicæ & nationi

quantumuis barbaræ: purè autem interior & mixta ſunt propriæ Reipublicæ eccleſiaſticæ.

Secundò notatur, communicationem purè interiorem & mixtam poſſe haberi dupliciter. Primo modo, per applicationẽ priuatam vnius ad alterum, vt quando vnus iuſtus intentione priuata ſpeciali applicat ſuas ſatisfactiones alteri iuſto: ſecundo modo, per applicationem communem, vt quando Eccleſia per ſuos miniſtros applicat fidelibus ea bona, quorum ipſa eſt diſpenſatrix, vt cõmunia ſuffragia & ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum.

Tertiò notatur, magnum eſſe diſcrimẽ inter communicationem, quæ eſt inter fideles iuſtos, & illam, quæ eſt inter fideles peccatores: nam iuſti quia ſunt perfectè vniti Chriſto capiti & membris per charitatem, ſunt capaces ad communicandum omnibus bonis ſpiritualibus, quæ ſecundùm ſe ſunt communicabilia, vt ſatisfactiones Sanctorum, ſuffragia, &c. fideles autem peccatores quia tãtùm ſunt vniti per fidẽ, & ſunt membra mortua, non poſſunt communicare omnibus bonis ſpiritualibus, quæ ſecũdùm ſe ſunt communicabilia, ſed aliquibus tantùm, vnde non communicant ſatisfactiones iuſtorum, ſed orationes fidelium & ſuffragia Eccleſiæ quoad impetrationem, ſcilicet vt illuminentur à Deo, & conuertantur, vt protegantur ab incurſibus dæmonum. Et iuxta hoc explicari poteſt articulus Symboli de communione Sanctorum, vt intelligatur etiam de fidelibus peccatoribus, qui aliquando etiam vocantur Sancti, vt Roman. 1. *Omnibus qui Romæ ſunt dilectis Dei, vocatis Sanctis*, ideo autem vocantur Sancti, quia habent fidem ſanctam, quia vocati ſunt ad ſanctitatem, & eam profeſſi ſunt in Baptiſmo, & quia ſanctiſſimum habent caput, ſcilicet Chriſtum.

His ſuppoſitis, ad primum reſpondetur, quòd Eccleſia nõ poteſt priuare fideles prima communicationẽ, ſicut non eſt in hominis poteſtate, quòd membrum viui m & vnitum reliquis non participet cibo digeſto per ſtomachum; ſolùm igitur peccatum mortale priuat communicatione fidelium, quæ eſt mediante charitate, & ſolum peccatum infidelitatis priuat communicatione; quæ eſt mediante fide.

Hinc ſequitur primò, Eccleſia dum excommunicat aliquem, non priuat illum communicatione quæ fit per charitatem, ſed ſupponit iam eſſe priuatum per mortale peccatum contumaciæ. Secundò ſequitur, quòd ſi excommunicatus, antequam abſoluatur ab excommunicatione, conuertatur ad Deum, fruetur hac communicatione, quæ fit mediante charitate, quod colligitur ex can. dixi. & can. magnæ. de pœnit. d. 1. Reliquarum verò communicationum, nempe ſecunda & tertia, bene poteſt Eccleſia priuare. Quòd poſſit ſecunda, patet: nam quælibet Reſpublica poteſt; ergo etiam Eccleſia, quod etiam Lutherus ipſe concedit. Ex qua ratione etiam probatur quòd poſſit priuare tertia, vt vidimus in probatione ſecundæ concluſionis. In forma ergo reſpondetur ad argumentum, dicendo ad antecedens, quòd in ſpiritualibus pertinentibus ad primam communicationem nemo læditur niſi à ſeipſo, ſecus eſt in ſpiritualibus pertinentibus ad tertiam communicationem.

Ad ſecundum reſpondetur, concedo excommunicationem eſſe medicinalem pœnam, c. cùm medicinalis. de ſent. excommunicationis. in 6. & negatur minor; nam ſicut in corporalibus amara potio dicitur medicina, quia ordinatur ad ſalutem, licèt aliquod damnum corpori afferat, ita etiam excommunicatio licèt animæ afferat hoc damnum, quod eſt priuare illam ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, nihilominus dicitur & eſt medicinalis, quia totum hoc ordinatur ad ſalutem animæ: ideo enim priuat illum hominum conuictu, vt ſic erubeſcat; orationibus autem & ſuffragiis ideo priuat excommunicatum, vt ſibi ipſi relictus agnoſcat

noſcat propriam infirmitatem, & conuertatur ad Deum, iuxta illud 1.Cor. 5. *vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini.* Si obiicias, quòd excommunicatio aliquando nõ prodeſt excommunicato propter eius indiſpoſitionem; ergo tunc non erit illi medicinalis. Reſpondetur, ſatis eſſe quod quantùm eſt de ſe ſit medicinalis, ſicut medicina ſalutifera applicata infirmo medicinalis eſt, quamuis non proſit infirmo, propter eius indiſpoſitionem & malum regimen. Videte Couar. in c.alma mater. p.1.in initio n.9.

Ad tertium reſpondetur, quòd cùm excommunicatio priuet ſacramentis & ſuffragiis, quæ plurimum vtilitatis afferunt animæ, ideo nocet in foro interiori.

Ex dictis ſequitur contra Lutherum, excommunicationem non eſſe optandam, ſed ſummopere timendam. Vnde Aug.1.contra aduerſarium legis & Prophetarum, cap.17.dicit, *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus, & grauius eſt quàm ſi gladio feriretur, ſi flammis abſumeretur, ſi feris ſubigeretur.* Et poſtea ſubdit; *Ecce ab hominibus non reddẽtibus malum pro malo alligatur homo amariùs & infœliciùs Eccleſiæ clauibus, quàm quibuſcunque duriſſimis & grauiſſimis ferreis vel adamantinis nexibus.* Et vt homines intelligerent, quàm timenda ſit excommunicatio, permittebat Deus in Eccleſia primitiua, vt excommunicati viſibiliter arriperentur à dæmone, aut in magnos corporis languores inciderent, vt refert Chryſoſt. in 1.Timoth.cap.1.homil. 5.& Theodoret. ibidem.

Secundò ſequitur, poteſtatem quam habet Eccleſia ferendi cenſuras eſſe ex iure diuino, vt patet ex teſtimoniis Matth. 16.& 18.iam citatis, per quæ exploditur hæreſis Marſilij Patauini dicentis Eccleſiam habere poteſtatem à principibus ſecularibus.

DVBIVM III.

Vtrùm vſus ferendi cenſuras ſit antiquus in Eccleſia.

CONCLVSIO, certum eſt antiquiſſimum eſſe, à tempore Apoſtolorum, & vſque nunc obſeruatum. Probatur: nam in canonibus Apoſtolorum, in can. 3. imponitur pœna depoſitionis, & à can. 6. vſque ad 83. pauci ſunt qui non contineant aliquam cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, depoſitionis, vel irregularitatis, quæ intelligitur, quando dicitur, *non ordinetur*, vel *non poteſt ordinari*, voco nunc depoſitionem & irregularitatem cenſuras, diſputaturus poſtea dubio quinto, vtrùm ſint cenſuræ. Secundò probatur Decretis Pontificum, nempe can. Epiſcopus. de conſecrat. d. 1. ex Anacleto Papa, cui ſucceſſit Clemens c.videte.24.q.3.& d. 33. vbi ſunt plures canones eiuſdem Anacleti, in quorum nonnullis imponuntur cenſuræ. Conſtat etiam ex multis aliis Decretis Põtificum & Conciliorum. Tertiò probatur ſpecialiter de excommunicatione 1.Cor.5.& 1. ad Timoth.1.vt vidimus dubio præcedẽti, & in Concil. Niceno, in confeſſione fidei, & c.5.& 12.anathematizatur Arius, & Concil. Chalcedonenſe, & alia Concilia antiquiſſima, & nouiſſimè Trident. idem fecerunt contra alios hæreticos.

DVBIVM IV.

Quid ſit cenſura?

CONCLVSIO, cenſura eſt pœna eccleſiaſtica, qua baptizati puniuntur priuatione bonorũ ſpiritualium. Contra definitionem hãc arguitur primò. Eccleſia non eſt domina bonorum ſpiritualium; ergo non poteſt priuare huiuſmodi bonis. Secundò, nam Eccleſia aliquando priuat fideles bonis temporalibus & corporalibus, cuiuſmodi ſunt, ingreſſus

in templum, eccleſiaſtica ſepultura, & aliquando priuat bonis omnino naturalibus, vt conuictu hominum. Tertiò, nam hæc definitio conuenit irregularitati, quę tamen non eſt cenſura.

Pro explicatione huius definitionis primò notatur, hanc eſſe differentiam inter Rempublicam ciuilem ac temporalem, & inter eccleſiaſticam ac ſpiritualem, quòd finis Reipublicæ ciuilis eſt tẽporalis, ſcilicet pax & tranquillitas Reipublicæ, finis autem eccleſiaſticæ Reipublicæ eſt ſupernaturalis, nempe clara Dei viſio; & quoniam media debent eſſe proportionata fini, ideo media Reipub. ciuilis (nempe media quibus ſe ipſam defendit; præmia & ſupplicia, quæ proponit ciuibus) temporalia ſunt; è contra verò media Reipub. eccleſiaſticæ, nempe arma, quibus ſe defendit, præmia & ſupplicia, quæ proponit fidelibus, ſunt ſpiritualia.

Secundò notatur, quòd licèt Eccleſia directè verſetur circa ſpiritualia, indirectè tamen verſatur etiam circa temporalia in ordine ad ſpiritualia: non enim eſſet ſatis prouiſum Eccleſiæ, ſi careret hac poteſtate. Et ideo ſi aliquis Princeps defecerit à fide, poteſt ſũmus Pontifex illum priuare regno, & alium ſubſtituere, & abrogare leges Principum ſecularium, ſi aduerſentur fini ſpirituali & rationi. His ſuppoſitis dicimus definitionem traditã optimam eſſe: nam pœna eccleſiaſtica ponitur loco generis, & etiam ad denotandum quòd cẽſura eccleſiaſtica eſt quidam effectus clauium Eccleſiæ, illa particula, *baptizati*, ponitur ad denotandum ſubiectum cenſuræ: nam Eccleſia tantum poteſt ferre cenſuras in homines baptizatos; denique illa particula, *bonorum ſpiritualium*, ponitur ad differentiam aliarum pœnarum eccleſiaſticarum, quæ fiunt aliquando in bonis communibus Eccleſiæ & Reipublicæ ciuili, vt carcer, exilium, pœna pecuniaria, & alia huiuſmodi: bona enim ſpiritualia ſunt propria Eccleſiæ.

Ad primum reſpondetur, quòd licèt Eccleſia non ſit domina bonorum ſpiritualium, ſatis eſt quòd ſit diſpenſatrix. Pro ſolutione ſecundi notatur, quòd ſpirituale dupliciter ſumitur. Primo modo, vt diſtinguitur contra corporale, vt anima, Angelus. Secundo modo, vt diſtinguitur contra temporale, & hoc modo omne quod pertinet ad ordinem ſupernaturalem gratiæ & gloriæ, dicitur ſpirituale, ſiue ſit entitas ſpiritualis, vt gratia & charitas, ſiue corporea & materialis, vt ſacramenta, ſacerdotes, vaſa ſacra, templa, & beneficia eccleſiaſtica. Hæc omnia pertinent ad ordinem ſupernaturalem, vel per inſtitutionem Chriſti, vt ſacramenta, vel per conſecrationem Eccleſiæ, vt ſacerdotes, veſtes, & vaſa ſacra, & templa, vel per annexionem ad res ſupernaturales, vt beneficia eccleſiaſtica. Hinc patet ad argumentum, quòd ingreſſus templi, & eccleſiaſtica ſepultura ſunt bona ſpiritualia, ideo poteſt Eccleſia directè priuare huiuſmodi bonis. Conuictus autem hominum eſt quidem merè naturalis, ſed bene poteſt Eccleſia priuare iſto bono indirectè in ordine ad ſpiritualia bona. Tertium argumentum petit

DVBIVM V.

Quot ſint ſpecies cenſuræ?

PRIMA ſententia eſt Soti d.22.q.5. ar.1.in principio, vbi dicit, eſſe quinque, nempe excommunicationem, interdictum, ceſſationem à diuinis, ſuſpenſionem, & irregularitatem, quando eſt pœna, qualis eſt illa, quæ incurritur propter homicidium iniuſtum, vel propter celebrandum, quando eſt irretitus ſuſpenſione, vel excommunicatione: idem videtur tenere Corduba 5. Quæſtionarij. q. 43. dub. 4. Quæ ſententia probatur: nam, vt vidimus, cenſura eſt pœna eccleſiaſtica, per quam fideles puniuntur in bonis ſpiritualibus, fideles autem puniuntur

niuntur in huiuſmodi bonis non ſolùm per excommunicationem, ſuſpẽſionem, & interdictum, ſed etiam per ceſſationem à diuinis, & irregularitatem: ergo etiam iſtæ ſunt cenſuræ.

Secunda ſententia aliorum modernorum, quòd ſunt ſeptem cenſuræ:nam vltra quinque modò relatas addũt duas,ſcilicet depoſitionem,& degradationem.

Sit tamen concluſio, tantùm ſunt tres ſpecies cenſuræ,ſcilicet excõmunicatio, ſuſpenſio,& interdictum.Sic Antonin.3. par.num.26.Sylueſt.verb.interdictum.n. 3.& verb.cenſuræ.Angel.Armilla, & alij Summiſtæ eodem verb. cenſuræ.Nauarr. c.27.n.151.& 194.& communiter Doct. Canoniſtæ.Probatur ex cap.quærenti.de verbor.ſignificat.vbi conſultus Innocen. III. quid debeat intelligi per cenſuram eccleſiaſticam, quando ponitur in literis Pontificiis, reſpondet quòd non ſolùm interdictum, ſed etiam ſuſpenſio & excommunicatio.

Dices,quòd ibi non negatur eſſe plures ſpecies cenſuræ,ſed ſolùm referuntur iſtæ tres,quæ magis communiter ſunt in vſu. Contra hoc replicatur primò, quòd licèt argumentum negatiuum non ſit firmum in Metaphyſica; in iure tamen firmum eſt,vt ait Nauar.c.27.num.221.Secundò:nam aliàs reſponſio Pontificis eſſet diminuta,nec deberet poni inter decreta, ſub titulo de verborum ſignificatione, vbi explicantur verba ſecundùm totam ſuam ſignificationem.Alij reſpondent, quòd Põtifex tantùm voluit recenſere cenſuras illas,quæ imponuntur à Iudicibus,vt patet ex illis verbis, *niſi Iudex diſcretus rerum & perſonarum circunſtantiis indagatis ferat quã magis viderit expedire*; cenſuræ autem quæ imponuntur à Iudicibus ſunt tres,quoniã irregularitas nunquam imponitur ab homine, ſed tantùm à iure.Verùm nec hæc ſolutio ſatisfacit; quoniam ceſſatio imponitur ab homine, & tamen non recenſetur in iſto textu.Secundò probatur:nam quando in iure habetur ſermo de cenſuris, tantùm numerantur tres ſuprà poſitæ,vt patet c.1.& c. his qui.& c.ſtatutum.de ſent.excommunicationis in 6. Tertiò probatur: nam,vt teſtatur Nauar.c.27.n.250.ſecundùm ſtylum Romanæ curiæ,quando in Bullis datur facultas abſoluendi à cenſuris, non comprehenditur irregularitas, niſi exprimatur; ſtylus autem Romanæ curiæ facit ius.text. in c.ex literis. de conſtitutionibus,& cap. quàm graui. de crimine falſi. Quartò probatur & efficaciter: nam qui violat cenſuras Eccleſiæ celebrando, incurrit irregularitatem,& tamen quamuis aliquis celebret exiſtens irregularis, etiã irregularitate contracta ratione delicti, non incurrit aliam irregularitatem; ergo irregularitas non eſt cenſura. Et eodem argumento probatur, ceſſationem non eſſe cenſuram:nam qui trãſgreditur ceſſationem à diuinis etiam particularem, non eſt irregularis, vt oſtendit Nauarr. cap.27.num.188.& Sylueſt.verb.ceſſatio à diuinis, in fine. Ex quo argumento ſequitur contra nonnullos iuniores quæſtionem hanc non eſſe tantùm de nomine,ſed etiam de re.

Ex dictis ſequitur,depoſitionem & degradationẽ non eſſe cenſuras, ſed pœnas quaſdam contra incorrigibiles, quos eccleſiaſticæ cenſuræ non correxerunt.

Ad argumentum factum pro ſententia Soti reſpondetur, quòd ceſſatio non eſt prohibitio diuinorum officiorũ & ſacramentorum,ſed deſiſtẽtia, & omiſſio ipſa diuinorum officiorum & ſacramentorũ, vt ait Nauar.c.27.n.164.& 168. & ideo nõ eſt cenſura:ſimiliter dicimus de irregularitate,quòd non eſt cenſura; quia nõ tam inſtituta eſt ad corrigendos fideles, quàm vt miniſtri ordinis habeant decentiam requiſitam ad ſuum ſtatum,cuius ſignum eſt, quòd excommunicatio, ſuſpẽſio, & interdictum, quamuis impediant ordines & eorum vſus,quatenus ſunt cõmunicatio fidelium,aut ſacramenta;non tamen impediunt ſaltem directè à receptione vel exercitio ordinum quatenus ſunt ordines: ſola irregularitas eſt, quæ impedit

impedit à receptione vel executione ordinum,quatenus ordines ſunt.

DVBIVM VI.

Vtrùm fœmina, vel laicus poſſit ferre cenſuras?

PRIMA concluſio, fœmina nec iure communi,nec ex commiſſione Papæ poteſt ferre cenſuras:hæc eſt contra Armil.verbo,excommunicatio,num.24. dicentem,quòd ex commiſſione Papæ poteſt excommunicare;quod Paludan.in 4. d.19.q.2.dicit eſſe probabile,ſed noſtram concluſionem tenet expreſsè Ledeſ.2.4. q.21.art.3.& q.24.art.2.& aliqui viri doctiſſimi, & colligitur de mente Syluestri verb.Abbatiſſa.n.1.& Soti d.20.q.1. art. 4. in ſolutione ad 4. Et probatur prima pars, ſcilicet quòd non poſſit iure communi, ex cap. dilecta.de maiorit. & obedientia. Secunda verò pars probatur, poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis ordinatur ad clauem ordinis, ſcilicet ad remittendum peccatum, & habet ortum ex illa, & ideo ſolùm eſt in iis, qui habent clauem ordinis,vel poſſunt habere,ſed mulier eſt omnino incapax etiam ſtando in iure diuino, poteſtatis ordinis,ergo & iuriſdictionis ſpiritualis.Secundò: nam videmus quòd nec Chriſtus, nec Eccleſia contulit vnquam hanc poteſtatem alicui fœminæ, vt bene perpendit Innoc. III. cap.noua.de pœnit. & remiſſionib. Hinc ſequitur, quòd licèt nonnullæ Abbatiſſæ poſſint aliquo modo ſuſpendere ab officio & beneficio, & largo modo interdicere, & ſuſpendere ab ordine clericali ſubiectos ſuæ iuriſdictioni, verbi gratia, præcipiendo eis,ne celebrent, donec ſatisfecerint; propriè tamen loquendo nō poſſint interdicere,nec ſuſpendere interdicto & ſuſpenſione, quæ ſint veræ cenſuræ eccleſiaſticæ,& inducant irregularitatem,ſi violentur.Ita Panormit.& communiter Doctores Canoniſtæ in cap.dilecta. iam citato.

Secunda concluſio,viri merè laici,qui nec primam tonſuram habent,non poſſunt ferre cenſuras iure communi, bene tamen ex commiſſione ſolius Papæ. ita Sylueſt.verb.excommunicatio.1.num.6. Couar.cap. Alma mater.1.p.§.11.num.3. Nauar.c.27.num.6.& Doctores communiter. Et probatur prima pars: nam laici ſpiritualia tractare non poſſunt. cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutionibus. cap. bene quidem.96.d. & in cap. decernimus.de iudiciis.ſtatuitur quòd laici eccleſiaſtica negotia tractare non præſumant; poteſtas autem ferendi cenſuras pertinet ad iuriſdictionem ſpiritualem & eccleſiaſticam.Et hæc prima pars intelligitur,quamuis ſint Religioſi profeſſi, ſecunda verò probatur ex can.præter.§.verum. 90.d. & gloſſa ibidem, verbo, ducibus.Et ratione probatur:nam prima tonſura ſolo iure poſitiuo eſt requiſita ad ferendas cenſuras,in quo iure Papa diſpenſare poteſt.Dixi,*ſolius Papæ*,quia nō ſufficit diſpenſatio Epiſcopi:nam ſolus Papa poteſt in hoc iure diſpēſare. Vnde quando Couar.ait, quòd laicus eſt incapax iuriſdictionis ad excommunicandum, intelligēdus eſt de incapacitate prouenienté ex iure communi,non ex iure diuino, ſicut eſt incapacitas fœminæ.

Ex dictis ſequitur, quòd merè laicus non habens primam tonſuram, non poteſt conſtitui vicarius Epiſcopi, niſi ex commiſſione Papæ. ita Panormit. & Felin.quos refert & ſequitur Couar.vbi ſuprà,& habetur ex can.in nona.16.q.7. Et quod diximus de laicis non habentibus primam tonſuram, idem dicendum eſt de clericis coniugatis, quamuis habeant quatuor minores ordines. Sic Panormit. & Ioannes Andreas,quos refert & ſequitur Couar. ibidem. & probatur ex cap. ſanè. el 1. de clericis coniugatis. vbi decernitur, quòd clericus coniugatus non admittatur ad beneficia eccleſiaſtica, nec ad ordines ſacros, nec ad negotia eccleſiaſtica, ſed ferre cenſuras eſt negotium eccleſiaſticum; ergo.Fauet etiam c.vnicum.

cum de clericis coniugatis. in 6.verſiculo. in cæteris.

Tertia concluſio,qui non ſunt Sacerdotes, dummodo habeant primam tonſuram,bene poſſunt iure communi ferre cenſuras, ſuppoſito quòd habeant iuriſdictionem in foro exteriori.ita D.Thom. in additio. ad 3.p q.22.artic.2.& eſt communis,& probatur ex cap. tranſmiſſa. de elect. vbi decernitur quòd Epiſcopus cõfirmatus nondum conſecratus poteſt excommunicare. Et probatur ratione D. Thom. quia poteſtas ferendi cenſuras, non eſt poteſtas ordinis, ſed iuriſdictionis; quæ autem perſonæ in particulari ſint illæ,quæ poſſunt excommunicare,in 2.p.c.3.dicendum eſt.

DVBIVM VII.

Vtrùm cenſuræ incurrantur ipſo facto?

VERBI gratia,tranſgreditur aliquis legem imponentem cenſuras ipſo facto,vel latæ ſententiæ,vtrùm incurrat ſtatim cenſuras nulla expectata ſententia Iudicis? Dico, *ipſo facto*,nam quando ſententia eſt comminatoria ſeu inferenda,certum eſt quòd non incurruntur ante ſententiam Iudicis.

Concluſio,quòd iſte talis incurret ſtatim cenſuras nulla expectata Iudicis ſententia, eſt communis Doctorum, & eſt text.in cap.paſtoralis.§.verum. de appellationibus,vbi dicitur, quòd excommunicatio ſecum trahit executionem; verùm in aſſignanda ratione magna eſt inter Doctores varietas. Caiet. num.22. q. 62.art.3.aſſignat pro ratione,quòd ad incurrendas cẽſuras nulla requiritur actio, quia conſiſtunt in priuatione: tractans enim ibi de lege pœnali, conſtituit hanc regulam generalem,quòd quando pœnæ ſunt tales, quòd ad executionem earum aliqua requiritur actio,vt pœna mortis, mutilationis membrorum, exilij, pœna pecuniaria, & aliæ huiuſmodi, tunc non incurruntur ante ſentẽtiam Iudicis, quia idem non debet eſſe agens & patiens; at verò quando ſunt tales, quòd ad executionem earũ nulla requiratur actio, quia conſiſtũt in priuatione, vt pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, &c. incurruntur nulla expectata ſententia Iudicis. Eandem rationem tradit Sylueſt.verb.aſſaſſinus,dicens quòd pœna excommunicationis & huiuſmodi ideo incurritur nõ expectata ſententia Iudicis, quia ad eius executionem non requiritur factum hominis;ſed hanc rationem impugnat Soto 1.de iuſtit.& iure. quæſt.6.art.6. quia ſequeretur ex illa, quòd damnatus per legem ad nunquam exeundum de carcere, vel ad nunquam ſumẽdum cibum etiam ſibi propoſitum,teneretur in conſcientia ad ſubeũdas huiuſmodi pœnas ante ſententiam Iudicis, quod tamen eſt falſum. Patet ſequela: nam iſtæ pœnæ ſunt purè negationes,ad quarum executionem nulla requiritur actio. Verum eſt quod hoc argumentum parum concludit,tum quoniam licèt huiuſmodi pœnæ videantur negationes, tamen in illo caſu idem eſt non comedere, ac ſe occidere, ad quod nullus poteſt obligari; tum etiam quoniam ad huiuſmodi pœnas nec per ſententiã Iudicis poteſt obligari homo cum periculo vitæ.Nihilominus tamen regula Caietani vniuerſaliter intellecta non eſt vera: nam ex illa ſequeretur primò; quòd quando lex imponit ipſo facto pœnam priuationis beneficij, obligaret ad ſubeundam pœnam ante ſententiam Iudicis, quod tamen falſum eſt, vt dicunt Archidiaconus,Ioannes Andreas,& Alexand. de Immola,quos refert & ſequitur Sylueſt.verbo,aſſaſſinus. idem dicit Soto artic. citato. in ſolut. ad 4. Et probatur præterea: nam quando leges intendunt obligare ante ſententiam Iudicis ad huiuſmodi pœnam, id exprimunt, vt patet in extrauag. ambitioſè. vbi clerici vendentes beneficia priuantur beneficiis, & dicitur quòd cenſeantur priuati nulla declaratione Iudicis requiſita; ergo quando non exprimunt,ſignum eſt,quòd non

intendunt obligare cum tanto rigore. Secundò, ſequeretur quòd hæreticus amitteret ipſo facto dominiũ ſuorum bonorum ante ſententiam Iudicis, quod licet concedatur à Caietano, tamen eſt contra ſententiam magis receptam, vt vidimus in materia de legibus, quæſt. 96. artic. 4. diſput. 2. dub. 4. Tertiò, ſequeretur quòd poſſit hæreticus priuari vſu ſuorum bonorum ante ſententiam Iudicis, quod tamen nec ipſe Caiet. concedit. Vnde nec ipſe videtur perſiſtere in ratione ſuprà tradita: nam in Summa, verb. pœna, dicit quòd pœnæ priuatiuæ non obligant ante ſententiam Iudicis, exceptis cenſuris Eccleſiaſticis, & pœnis teſtamẽtariis. Omiſſa igitur hac ratione Caietani, aliam tradit Soto, ſcilicet ideo cenſuras incurri ante ſententiam Iudicis, quia Eccleſia per huiuſmodi leges non priuat hominem bonis propriis ipſius hominis, ſed communibus Eccleſiæ, quorum ipſa eſt vel domina, vel diſpenſatrix. Sed nec iſta ratio videtur omnino firma. Primò: nam ex illa ſequeretur, quòd lex eccleſiaſtica, vel ciuilis, quæ priuat ipſo facto beneficio, publico officio, obligaret ad pœnam ante ſententiam Iudicis, quod tamen falſum eſt, vt patet ex extrauag. ambitioſè. iam citata. Secundò: nam etiam ſequeretur, quòd leges Academiarum priuantes ipſo facto iure ſuffragandi ſcholaſticum, qui ſubornauerit, vel intrauerit domum oppoſitoris, &c. obligarent ad pœnam ante ſententiam Iudicis: nam ſuffragandi ius eſt beneficium acceptum ab ipſa Academia, & per conſequens ſcholaſticus qui violauerit huiuſmodi leges, quamuis crimen ſit occultum, teneretur in conſcientia non ſuffragari, quod tamen falſum eſt, & contra ipſum Sot. 1. de iuſtit. quæſt. 6. artic. 6. in ſolutione ad 4. & lib. 4. quæſt. 6. artic. 3. in fine, & contra alios Doctores, quos citaui 1 2. loco citato, dub. 5. par. 1.

Vnde firmior noſtræ concluſionis ratio ea eſt, quòd Eccleſia ſic intendit obligare, vt conſtat ex communi conſenſu & interpretatione ipſius Eccleſię & Doctorum, vt patet: nam quando Eccleſia vult pœnas cenſurarum incurri ante ſententiam Iudicis, ſolùm dicit, ipſo iure, ipſo facto, vel quid ſimile; nec vnquam conſueuit addere, nulla expectata ſententia Iudicis, vel aliquid ſimile, ſicut conſueuit in aliis pœnis, etiamſi priuent bonis, quæ homo habet ab ipſa Eccleſia, vt conſtat ex extrau. ambitioſè. citata, & aliis textibus citatis in materia de legibus. Meritò autem Eccleſia obſeruat hanc conſuetudinem: nam cùm cenſuræ ſint pœnæ ſpirituales, habent maiorem proportionem cum culpa, & ideo faciliùs eam comitantur. Præterea cùm ſint pœnę occultæ, incurrũtur cum minori nota. Contrà: nam excommunicatio non ſolùm priuat bonis ſpiritualibus, qualia ſunt ſuffragia & ſacramenta, ſed etiam commercio & conuictu humano, & Iudicem etiam laicum non toleratum priuat poteſtate iudicandi; ergo pœnæ cenſurarum non ſolùm ſunt ſpirituales, ſed etiam temporales. Reſpondetur, quòd excommunicatio directè & per ſe primò priuat ſuffragiis & ſacramentis Eccleſiæ; commercio autem humano & poteſtate iudicandi priuat ſecundariò & indirectè, & in ordine ad finem ſpiritualem; acceſſorium autem ſequitur principale.

Sed contra cõcluſionem eſt argumentum. Depoſitio, degradatio, & ceſſatio à diuinis non incurruntur ipſo facto; ergo falſa cõcluſio. Reſpondetur primò, quòd non ſunt cenſuræ, vt vidimus dub. 5. Secundò, quòd cùm ſint pœnæ grauiſſimæ, Eccleſia propter ſuam benignitatem noluit, quòd imponerentur frequenter, ſed rarò in grauiſſimis caſibus, & tunc noluit quòd incurrerentur ipſo facto ante ſententiam Iudicis.

DVBIVM VIII.

Vtrùm leges continentes pœnas cenſurarum ipſo facto incurrendas, poſſint abrogari per contrariam conſuetudinem?

Non

NONNVLLI relati à Sylueſt. verb. conſuetudo. q. 6. negant. Idem tenet Caſtro 2. de lege pœnali. cap. 12. poſt primam concluſionem: nam violantes huiuſmodi leges, ſtatim incidunt in cenſuras; ergo. Concluſio, quòd oppoſitum eſt verum: ita Panormit. cap. de treuga & pace. Syluest. ſup. Probatur: nàm fieri poteſt, quòd paulatim homines non reputent ſe incidere in cenſuras, & ſic paulatim remittetur vigor legis, & tandem totaliter abrogabitur, & hoc licèt conſuetudo fuerit in principio cum peccato introducta, iuxta doctrinam Soti 1. de iuſt. q. 7. art. 2. ad 2. & Caiet. 1. 2. q. 97. art. 3. vbi generaliter hoc dicunt de conſuetudine.

Ad fundamentum in contrarium reſpondetur antecedens tãtùm eſſe verum, quando lex eſt in ſuo vigore, aliàs non.

DVBIVM IX.

Vtrùm ad hoc quòd cenſura ſit valida, requiratur quòd præcedat aliquod peccatum, vel ſufficiat ſola voluntas Prælati?

CONCLVSIO, quòd requiritur præcedere aliquod peccatum, aliàs cenſura erit nulla. Eſt communis ſententia, & probatur: nam poteſtas data Eccleſiæ in ædificationem eſt, non in deſtructionem; ſed ſi Prælatus poſſet pro libito imponere pœnas cenſurarum nullo præcedente peccato, eſſet in deſtructionem fidelium & Eccleſiæ; ergo. Secundò: nam ſententia quæ punit innocentem eſt nulla omnino, cùm ſit contra rationem.

DVBIVM X.

Vtrùm ad validitatẽ cenſuræ requiratur quòd præcedat peccatũ exterius, vel ſufficiat purè interius, quod nullo modo exiit in actũ exteriorem? Vt deſideriũ occidendi clericum, error merè interior contra res fidei cum pertinacia abſque vllo ſigno exteriori.

PRIMA opinio tenet partem affirmatiuam, & ita concedit hæreticum purè interiorem incurrere excommunicationem latam contra hæreticos. Sic gloſſa Clement. 1. de hæreticis. Panormit. & multi alij Doctores Canoniſtæ, quos refert Roias Inquiſitor tract. de hæreticis. 1. part. num. 246. idem tenet Adrianus. quodlib. 8. quæſt. 2. & in 4. quæſt. 2. de confeſſ. Et probatur primò, poteſtas Eccleſiæ eſt ſpiritualis; ergo poteſt punire peccata purè interna. Secundò, Eccleſia habet iuriſdictionem circa actus interiores, & poteſt illos præcipere, ac prohibere; ergo poteſt excommunicare pro illis, ſi ſint mali. Antecedens probatur: nam abſoluit à peccatis purè mentalibus, & poteſt eorum abſolutionem reſeruare, poteſt diſpenſare in voto purè mentali, & quando definit aliquid de fide, obligat ad credendum illud, & cap. dolentes, de celebratione Miſſarum: clericis recitantibus diuinum officium præcipit attentionem & deuotionem, & Clement. multorum. de hæreticis. §. verùm, præcipit ſub excommunicatione ne Inquiſitores amore vel odio aliquid faciant, vel facere omittant. & in Clement. ne in agro Dominico. §. quia verò de ſtatu monachorũ. imponitur excommunicatio contra Religioſos, qui pergunt ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis. & in c. vnico. de ſchiſmaticis. in 6. excommunicantur qui certas perſonas ibi numeratas habuerint pro Cardinalibus. Confirmatur, Eccleſia punit aliquando eos, qui omittunt actus externos; ergo tunc ſolùm punit actum interiorem, quo vult homo omittere exteriorem actum. Antecedens probatur nonnullis exemplis. Primò, Lutheranus, qui ex eo quòd credit corpus Chriſti non eſſe realiter in Euchariſtia, non audit Miſſam, quamuis non aliter manifeſtauerit exteriùs ſuam hæreſim, incurret excommunicationẽ latam contra hæreticos. Secundò, qui non defendit clericum à percuſſione, cùm poſſit, & teneatur ex iuſtitia, verbi gratia, Iudex, incidit in excommunicationem, can. ſi quis ſuadente. tex. ex cap. quantæ, de ſent.

tent. ex communicat. & communis ibid. Tertiò, quando in edictis Prælatorum præcipitur ſub excommunicatione latæ ſententiæ denunciari aliquod delictum, qui non denunciat, cùm teneatur, incurrit excommunicationem.

Secunda opinio tenet partem negatiuam, & hæc eſt longè probabilior. Eam tenet Simancas de Catholicis inſtitutionibus.titul.32.num 7. Antonin.3.part. tit. 14. §. 4. Sylueſt. verb. excommunicatio. 7.§.3. Caietan.2.2.q.11. articul. 3. Soto in 4.d.22. quæſt. 2. artic. 3. Caſtro 2. de lege pœnali, & alij multi, quos refert & ſequitur Corduba in Quæſtion. libr. 4. q. 13. Pro cuius explicatione notatur cum Caiet. loco citato, quòd dupliciter aliquid dicitur occultum. Primo modo, per ſe, nempe illud, quod non ſubditur ſenſibus hominum, vnde incipit omnis noſtra cognitio, vt deſiderium internum occidendi, vel furandi. Secundo modo, per accidens, nempe illud quod licèt ſubdatur ſenſibus hominum, caret tamen omnino teſtibus quibus poſſit probari; vt quando aliquis nullo alio audiente in cubiculo, vel in agro manifeſtat verbis hæreſim cui aſſentitur interiùs.

Secundò notatur, Eccleſiam duobus modis poſſe infligere cenſuras. Primo modo, in communi per aliquam legem communem, vt qui hoc fecerit, ſit ipſo facto excommunicatus. Secundo modo, per ſententiam contra aliquem nominatim & in particulari.

Sit prima concluſio, Eccleſia non poteſt punire cenſuris peccatum occultum per ſe, id eſt, purè interius. Hæc eſt de mente ſecundæ opinionis. Probatur: nam Eccleſia non iudicat de occultis. can. erubeſcant. 32. d. vbi dicitur, *de manifeſtis loquimur*, occultorum enim tantùm Deus Iudex eſt & cognitor. Idem habetur can. conſuluit. 2. quæſt. 5. & can. cognitio. de pœnitent. d. 1. vbi dicitur cogitationem quando ſuis terminis contenta eſt (id eſt, quando manet intra limites actus interioris) non mereri pœnam lege ciuili, id eſt, ab homine, ſecus à Deo, vt ait gloſſa. Secundò probatur ex D.Thom.1.2. q. 91. articul. 4. vbi ait, quòd de his poteſt homo legem ferre, de quibus poteſt iudicare, & quia iudicium humanum non poteſt eſſe de actibus interioribus, qui latent, ideo nulla lex eccleſiaſtica poteſt ferri de huiuſmodi actibus, ſed neceſſaria eſt lex diuina.

Secunda concluſio, Eccleſia bene poteſt punire per legem generalem pœna cenſurarum peccatum, quod eſt occultum per accidens; non tamen per modum ſententiæ & nominatim, quandiu manet ſic occultum. Prima pars probatur: nam qui exteriùs manifeſtauit hæreſim, cui interiùs aſſentitur, manet excommunicatus, quantumuis in occulto manifeſtauerit. ita Simancas tit.43.n.3. & omnes Doctores. Et probatur: nam hoc peccatum eſt occultum per accidens; per ſe namque poteſt ſubiici Eccleſiæ iudicio. Secunda verò pars probatur ex teſtibus citatis in prima concluſione.

Ad primum reſpondetur, quòd licèt Eccleſiæ poteſtas ſit ſpiritualis, tamen quia reſidet in hominibus, debet exerceri humano modo, ita vt ſolùm ſe extendat directè ad ea, quæ homines poſſunt cognoſcere.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd Eccleſia non habet directè iuriſdictionem in actus interiores, ſed indirectè tantum, ſcilicet in ordine ad actus exteriores, quibus coniunguntur tanquam cauſæ, vel conditiones modificantes ipſos actus internos, vel inquantùm ſponte manifeſtantur exteriùs, & ſubiiciuntur Eccleſiæ iudicio, & hac ratione abſoluit à peccatis mentalibus ſibi manifeſtatis; poteſt autem reſeruare peccata purè interiora, non ex eo quòd habeat directè iuriſdictionem erga illa, ſed quia Prælatus non vult concedere Confeſſario inferiori iuriſdictionem ad ea abſoluenda. Poteſt etiam diſpenſare in voto purè mentali ſibi manifeſtato, quia iam ſubiicitur Eccleſiæ poteſtati, & cùm præcipit audire Miſſam,

& recitare

& recitare diuinum officium, non præcipit directè attentionem, ſed actum exteriorem audiendi, vel recitandi cum tali modo, ſcilicet attentè & deuotè: ſimiliter obligat nos ad credendum aliquid de fide, non quidem præcipiendo directè actum interiorem, ſed explicando, & conſtituendo veritatem, quam definit ſub obiecto fidei, quod iure diuino tenemur credere: ſimiliter Inquiſitoribus non prohibet directè odium, vel amorem internum, ſed prohibet, ne exeat in actum externum indebitum, ſcilicet vel ceſſando ab actu debito, vel prorumpendo in actum indebitum. Vnde quamuis Inquiſitor habeat inteſtinum odium cõtra aliquem reum; ſi tamen rectè ſe gerat in procedendo contra illum, non incidet in excommunicationem: ſimiliter in Religioſis punit illum actum interiorem, vt eſt cauſa exterioris: vnde ſi animus nocendi Prælato nullo modo exiret in opus exteriùs, non incurrerent. Verbi gratia, ſi Religioſus pergeret ad curiam ex obedientia Prælati; ipſe tamen haberet iſtum malum animum, qui non prorumperet in actum exteriorem. Ad c. vnicum. de ſchiſmaticis, reſpõdetur cum Caſtro 2. de lege pœnali. capit. vlt. patum poſt primam concluſionem, non eſſe intelligendum de interiori exiſtimatione, ſed de exteriori, nempe quando per exteriora ſigna aliqui ſignificant illos eſſe Cardinales, videlicet nominando illos Cardinales, vel exhibendo eis reuerentiam Cardinalibus debitam, & in eodem loco tradit Caſtro explicationem, quam tradidimus clementinæ multorum. de hæreticis. Ad confirmationem reſpondetur, concedo omnia illa exempla, & tunc Eccleſia non punit ſolum actum interiorem, ſed omiſſiones actuum exteriorum, ad quos tenebatur homo, & punit ipſum actum interiorem, inquantùm eſt cauſa huiuſmodi omiſſionis.

DVBIVM XI.

Quando aliquis actus exterior eſt malus, & tamen actus interior à quo procedit, non habet eam malitiam, quæ eſt prohibita ſub aliqua cenſura, vtrùm homo incidat tunc in illam cenſuram?

VERBI gratia, eſt impoſita excommunicatio contra hæreticos, & aliquis metu mortis facit actum exteriorem infidelitatis, vt apud Sarracenos adorat Mahumetum, apud Paganos thurificat idolo, retenta tamen interiùs fide, vtrùm incurrat excommunicationem?

Et quæſtio procedit in foro conſcientiæ: nam in foro exteriori puniretur vt hæreticus, quoniam Eccleſia non iudicat de occultis, niſi probaretur fictio: tunc enim non puniretur pœna ordinaria hæreticorũ. Et quidem Caiet. 2. 2. q. 94. art. 4. tenet iſtũ incurrere excõmunicationem.

Sit tamen prima concluſio, ſi actus non eſſet malus de facto, & in indiuiduo, non poſſet puniri ab Eccleſia, vt homicidium factum ab amẽte. Probatur: nam vbi nulla eſt culpa, non poteſt eſſe pœna. contra: nam ante Clemẽt. ſi furioſus. de homicidio, ſi aliquis vt mortem euaderet, occidebat aggreſſorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, erat irregularis, & tamen iſta occiſio non erat peccatũ: nam iure naturæ vim vi repellere licet; ergo concluſio falſa. Reſpondetur, quòd illa irregularitas non erat pœna, ſed defectus ſignificationis, ſicut eſt in Iudice occidente iuſtè malefactorem.

Secunda concluſio, quamuis actus exterior malus non ſit volitus in ſe, & formaliter, ſed in cauſa, poteſt puniri ab Eccleſia, & de facto punitur cenſuris impoſitis contra tale peccatum. hæc eſt de mẽte Sylueſt. verbo, ebrietas, q. 4. Caſtri 2. de lege pœnali. c. 14. §. 1. principalis concluſio Couar. Clement. ſi furioſus. de homicidio. 3. part. in initio. n. 4. verſiculo, poſſet quidem. & aliorum, quos ipſe citat n. 3.

quæ exemplis erit manifeſta. Inebriatur aliquis ſciens & aduertens quòd factus ebrius ſolet arma ſumere & percutere, ac ferire; ſi iſte de facto percutiat clericum, erit excommunicatus, ſi mutilet, vel occidat aliquem, erit irregularis, vt in terminis tenet Couar. ibidem. & Nauar. cap. 27. num. 230. Præterea ſit aliquis, qui ſcit, quòd dormiens ſolet arripere arma & ferire, ſi non adhibeat debitam diligentiam ad præcauendum homicidium, & occidat, erit irregularis, vt tenet Cardinal. Ancara. Nauarr. & Couarrù. loco citato, n. 6. Verum eſt, quòd non ſufficit quæcunque ebrietas etiam culpabilis, vt bene dicunt Nauar. & Couar. locis citatis, ſed requiritur quòd homicidium vel mutilatio ſit præuiſum formaliter, vel interpretatiuè. formaliter, vt in exemplo poſito, quando aliquis inebriatur ſciens & præuidens quòd inebriatus ſolet arma ſumere & ferire. interpretatiuè, vt quando licèt non præuiderit formaliter, tenebatur tamen præuidere, verbi gratia, quando aliquis iam ſcit, & expertus eſt, quòd inebriatus ſolet ferire, & vult inebriari non aduertẽs quòd ſolet ferire, & idem proportionaliter dicendum eſt de dormiente.

Tertia concluſio, quando actus exterior malus non procedit ab actu interiori habente eam malitiam, quæ prohibetur aliqua cenſura, quamuis poſſit puniri ab Eccleſia; tamen de facto non incidit in cenſuram poſitam contra tale peccatum, vt in exemplo poſito de illo, qui exteriùs tantùm facit actum infidelitatis metu mortis. ſic Anton. 2. par. tit. 12. cap. 5. §. 1. Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 2. artic. 3. & communiter alij contra Caiet. loco citato. Et prima pars probatur: nam talis actus eſt verè peccatum exterius; ſecunda verò patet. Excommunicatio lata contra hæreticos ſolùm comprehendit eos, qui verè ſunt hæretici, ſed iſte non eſt verè hæreticus; ergo. Minor probatur: nam de intrinſeca ratione hæreſis eſt error in intellectu contra fidem, & ideo hæreſis conſummatur in actu interiori.

DVBIVM XII.

Vtrùm ille qui ponit cenſuras, poſſit eas imponere per ſolum actum interiorem, vt dicendo intra ſe, Volo, & mando, quòd qui tale delictum commiſerit, maneat excommunicatus, vel ſuſpenſus?

CONCLVSIO, non poteſt, ſed requiritur actus exterior, quo manifeſtet ſuam voluntatem. Ita ſupponunt communiter Doctores. Probatur: nam poteſtas Eccleſiæ ad ferendas cenſuras pertinet ad forum exterius.

Secundò: nam vt cenſuræ comprehendant, requiritur quòd ille qui in eas incidit, poſſit cognoſcere ſe in eas inciſſe, vt ſic quærat remedium; ergo requiritur quòd imponantur aliquo ſigno exteriori. Hæc de prima parte, vel de cenſura in communi.

SECVN

SECVNDA PARS.

De excommunicatione.

De hac materia tractant Doctores in 4.d.18. Ant.3.p. tit.24. Adrian. in 4.tract. de clauibus, à quæſt.3.Soto d.22.Conimbr.2.p.4.q.21.& Mexic.in Sum.de ſacramentis; in Decretalibus,& in 6. habetur titulus de excommunicatione,& ibi videndi ſunt Doctores Canoniſtæ. Couar.cap.alma mater.vbi latiſſimè tractat hanc materiam,& Summiſtæ verbo, excommunicatio. Quam materiam in ſeptem diuidam capita. Primum de eſſentia excommunicationis; ſecundum de forma; tertium de cauſa efficienti; quartum de cauſa materiali, id eſt, de ſubiecto; quintum de cauſa, propter quam fertur; ſextum de effectu; ſeptimum de abſolutione.

De quidditate & eſſentia excommunicationis. *Caput I.*

DISPVTATIO I.

De definitione excommunicationis.

DVBITATVR primò de definitione, quid nominis, vel quid ſignificet excommunicatio? Reſpondetur, quòd ſignificatio huius nominis facilè intelligetur ex ipſa etymologia; excommunicatio enim dicitur à nomine *communio*, & præpoſitione *ex*, vnde excommunicatio idem eſt, quod extra communionem; communio autē inter fideles per Antonomaſiam ſignificat Euchariſtiam, vt ait Dionyſ. de eccleſiaſtica Hierar.c.3. cuius rationem reddit Damaſo 4.fidei., cap.14. quia per Euchariſtiam vnimur Chriſto, & in eius carnem transformamur;ab hac enim ſancta communione deſumptum fuit in Eccleſia primitiua nomen excōmunicatio: nam quando fideles commiſerant grauia peccata arcebantur à ſancta communione Euchariſtiæ,& dicebantur excommunicati, id eſt, extra communionem facti; poſtea verò,quoniam propter eadem vel grauiora peccata arcebantur fideles à reliquis ſacramentis & ſuffragiis Eccleſiæ, orationibus communibus, ac fidelium conuictu, extenſum eſt hoc nomen *excommunicatio*, vt ſignificaret hanc ſeparationem. Dicimus præterea quòd licèt ſtando in rigore & proprietate vocabuli, anathema non ſignificet idem quod excommunicatio; anathema enim ſtando in rigore vocabuli ſolùm ſignificat maledictionem; tamen ſecundùm iura anathema & excommunicatio maior ſunt idem, vt ait Sylueſter verbo, excommunicatio.1.n.23.Vnde non differunt quantùm ad vinculum,ſed ſolùm quantùm ad ſolennitatem,vt ait Couar.cap.alma mater.1.p.§.8.num.6. propter quod excommunicatio maior in iure ſolet appellari anathema, vt can.certum.24.q.3. Quòd verò differant quoad ſolennitatem, habetur can.debent.11.quæſt.3.vbi ponitur anathematis ſolēnitas,nempe quòd Epiſcopum debeant circunſtare duodecim Sacerdotes habentes in manibus lucernas ardentes, quas in fine anathematis debent in terram proiicere, & pedibus conculcare, & debet mitti epiſtola per

parochias

parochia continens nomen excommunicati,& cauſas excómunicationis. Hinc fit quòd licèt anathema non liget magis quàm excommunicatio maior, nihilominus incutit maiorem timorem. Et ob hanc cauſam Concilia, præſertim Tridentinum, quando excommunicant hæreticos,vtuntur nomine anathematis.Per hæc facilè intelligitur text. in cap. cùm non ab homine. de iudiciis. vbi dicitur quòd ſi clericus depoſitus fuerit incorrigibilis, excommunicetur; ſi autem adhuc perſiſtat in ſua pertinacia,anathematis mucrone feriatur; ſenſus eſt, quòd priùs excommunicetur ſimplici excommunicatione maiori, deinde excommunicatione ſolenni.

Sed opponimus textum can. Engeltrudam.3.quæſt.4. *Engeltrudam noueris nõ ſolùm excommunicatione, quæ à fraterna ſocietate ſeparat, ſed etiam anathemate, quod ab ipſo Chriſti corpore (quod eſt Eccleſia) recidit, crebrò percuſſam eſſe*; ergo excommunicatio maior & anathema non ſunt idem.Reſpondetur cum gloſſa, quòd ibi anathema ſumitur pro maiori excommunicatione, excommunicatio autem ſumitur pro excommunicatione minori, ita vt ſit ſenſus,quòd Engeltruda non ſolùm erat punita priuatione ſacramentorum,in qua conſiſtit effectus minoris excommunicationis:verùm etiam erat punita priuatione ſuffragiorum & orationum communium Eccleſiæ, & ratione huius priuationis dicitur præciſa à corpore Chriſti,quod eſt Eccleſia.

Præterea notatur cum gloſſ. in c. cùm Eccleſiarum. de offic. ordinarij. poteſtatem anathematizandi, vel cum ſolennitate,ſolis Epiſcopis competere. Deinde notatur,quòd anathema aliquando ſignificat excommunicationem maiorem ſine alia ſolénitate, vt in dicto can.Engeltrudam.De etymologia autem huius nominis anathema, & vtrùm ſit Græcum, vel Hebræum, eruditè tractat Couarruuias loco modò citato.

Vltimò notatur,quòd aliquando vtuntur Pontifices hac voce anathema,Maranatha, vt in can.Guiliſarius. 23. quæſt.4. & ſignificatur vehementem quandam maledictionem.

His poſitis dubitatur ſecundò de definitione rei, quid ſit excommunicatio? Reſpondetur, Excommunicatio eſt ſeparatio à cómunione Eccleſiæ quoad fructum & ſuffragia generalia. Hæc definitio traditur à D.Thom.in addit.q. 21.artic.1.& communiter à Theologis; ſed quoniam non comprehendit excommunicationem minorem (hæc enim non priuat ſuffragiis, nec conuictu fidelium, ſed tantùm receptione paſſiua ſacramentorum) ideo aſſignanda eſt alia definitio, quæ conueniat excommunicationi in communi,& comprehendat maiorem & minorem, quæ talis eſt: Excommunicatio eſt cenſura eccleſiaſtica, qua ſeparatur homo ab aliqua Eccleſiæ communicatione,vel à ſacramentorum receptione tantùm,vel ab illa,& à ſuffragiis & orationibus communibus,& conuictu fidelium ſimul.Dicitur cenſura tanquam genus: nam cenſura eſt genus ad excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. Hinc ſequitur primò,quòd malè dixit Gab.in 4.d.18.q.2. & quidam alij, per quodcunque peccatum mortale incurrere hominem in minorem excommunicationem, quia ſit indignus receptione Euchariſtiæ & reliquorum ſacramentorum. Sed certè hoc eſt ignorare propriam vocem:nam indignitas, quam propter mortale peccatum habet homo ad recipienda ſacramenta, prouenit ex ipſa lege diuina, & ex natura ipſius peccati; indignitas autem, quam habet ratione excommunicationis, prouenit ex ipſa cenſura Eccleſiæ. Secundò ſequitur, excommunicationem differre ab aliis pœnis, quæ non ſunt cenſuræ, nec priuant bonis ſpiritualibus, ſed temporalibus, nempe ieiunium, exilium, carcer,& aliæ pœnæ, quas Eccleſiaſtici Prælati ſolent imponere. Dicitur præterea, *ab aliqua Eccleſiæ communicatione*, quoniam

niam excommunicatio non poteſt comprehendere non baptizatos,qui nunquam fuerunt admiſſi ad communionem Eccleſiæ : dicit enim Paulus 1. Cor. 5. *Quid mihi de his,qui foris ſunt iudicare?* Reliquæ particulæ ſunt loco differentiæ, per quas differt excommunicatio à reliquis cenſuris, nempe interdicto & ſuſpenſione, quoniam excommunicatio priuat ſacramentis, ſuffragiis Eccleſiæ, & conuictu fidelium, quatenus hæc ſunt communicatio Chriſtiana;interdictum verò priuat ſacramentis & diuinis officiis,inquantum ſunt ſacramenta & officia diuina; ſuſpenſio priuat vſu eccleſiaſticæ poteſtatis,quatenus eſt poteſtas eccleſiaſtica. Denique dicitur, *à ſuffragiis & orationibus communibus:* quoniam licèt Eccleſia poſſet priuare excommunicatum ab illis ſuffragiis & orationibus, quæ per intentionem priuatam & ſpecialem applicantur fidelibus, tamen de facto non priuat; ſed ſolùm illis ſuffragiis,& orationibus,quæ applicantur nomine Eccleſiæ per intentionem communem,vt in ſequentibus dicemus.

Excommunicatio autem minor ſic poteſt definiri:Eſt cenſura eccleſiaſtica, qua priuatur homo ſuſceptione, ſeu participatione paſſiua ſacramentorum, & electione paſſiua. quæ definitio facilè intelligitur ex dictis.

DISPVTATIO II.

De diuiſione excommunicationis.

DVBIVM VNICVM.

Quotuplex ſit excommunicatio?

RESPONDETVR, multiplex. Primò namque diuiditur in maiorem & minorem,quæ diſtinctio habetur ex c. nemo Epiſcoporum.11. q. 3. Dicitur autem excommunicatio minor, vt aduertit Soto diſt.21.q.1.art. 1. non propter paruitatem obiecti:res enim grauiſſima eſt, quòd homo priuetur receptione ſacramentorum, ſed dicitur minor, per comparationem ad maiorem,cuius eſt pars,& propter materiam,ſupra quam cadit:incurritur enim propter peccatum veniale.

Contra diuiſionem hanc notatur primò,quòd quando excommunicatio abſolutè fertur, eſt intelligenda de maiori. ita Nauar.c.27.n.1.Couar.c.alma mater. p. 1. §.8.num.6.& omnes Doctores, & eſt tex. c.ſi quem. de ſententia excommunicationis. Hoc autem non ſolùm eſt intelligendum in excommunicatione lata ab homine,ſed etiam in lata à iure. Sic Angel. verb. excommunicat. 2. n. 19. & Couarr. loco citato, qui dicit eſſe cōmunem ſententiam, & colligitur ex Rubrica dicti c. ſi quem. Contrà arguitur, primò ex illa regula iuris in 6. in pœnis benignior pars eſt accipienda. Secundò: nam aliquando in iure nomine excommunicationis abſolutè ſumptæ intelligitur minor excommunicatio, vt patet ex Concilio 4. Carthaginenſ. & refertur can. ſacerdote. de conſec.diſt.1.& facit.can. Engeltrudam.3. q.4.vbi excommunicatio abſolutè ſumpta accipitur pro minori,& anathema pro excommunicatione maiori.

Ad primum reſpondetur,illam regulam eſſe intelligendam, niſi vbi ius, vel conſuetudo contrarium declarauerit.

Ad ſecundum reſpondetur,diſtinguenda eſſe tempora, vt concordemus iura: nam pro diuerſis temporibus fuit diuerſus vſus in Eccleſia circa hoc, quoniam ante Gregorium IX. qui fuit conditor illius can. ſi quem. & antequam conditus eſt ille canon ſacerdote,& etiam can. Engeltrudam (ſiue autor huius can. fuerit Ioannes VIII. vt dicitur in Decreto Antiquo, ſiue Nicolaus I. vt habetur in Decreto Gregoriano : nam vterque Pontifex præceſſit Gregorium IX.) ante Gregor. igitur IX. erat maximus feruor fidelium in frequentatione ſacramentorum,& ideo fideles pro graui pœna reputabant priuari receptione ſacramentorū, & hac de cauſa aliquando in iure excommunicatio abſolutè ſumpta intelligebatur de minori.

Cæterùm poſtea refrigeſcente charitate, & ceſſante illo feruore, parum dolebant fideles, eò quòd priuarentur ſola receptione ſacramentorum, & ideo ab illo tempore excommunicatio abſolutè ſumpta intelligitur de maiori. Contrà: nam Innocentius IV. qui fuit poſt Gregorium IX. cap. 1. de exceptionibus. in 6. ſtatuit non ſufficere ad repellendum actorem, obiicere quòd eſt excommunicatus, ſed eſſe neceſſarium obiicere illi quòd eſt excommunicatus excommunicatione maiori. Reſpondetur cum Couar. c. alma mater. p. 1. §. 8. n. 5. verſiculo, adhuc in fine; deciſionem huius textus eſſe ſpecialem in fauorem cauſarum iudicialium & Iudicum, ne ſcilicet huiuſmodi exceptionibus lites differantur, & contemnatur Iudex. Et hæc de prima diuiſione.

Secundò diuiditur excommunicatio, ſiue maior ſit, ſiue minor, in excommunicationem generalem & particularem. Generalis eſt, quando fertur in communi contra eos, qui commiſerint tale delictum in nominando illos, vt contra percutientes clericum, contra alloquentes excommunicatum maiori. Particularis eſt, quando fertur contra perſonas in particulari, verbi gratia, contra Ioannem, vel contra Prætorem.

Tertiò diuiditur excommunicatio generalis, ſiue maior ſit, ſiue minor, in latam à iure, & latam ab homine. Lata à iure eſt, quando fertur in ſtatuto perpetuo, ſiue tale ſtatutum contineatur in iure communi, ſiue in ſtatutis Prouincialibus, vel Synodalibus, vel, vt clarius ait Sylu. verb. excommunicatio. 1. num. 3. excommunicatio lata à iure eſt, quando ab eo qui poteſt conſtitutionem facere, conſtituitur aliquid animo iuris ſtatuendi in perpetuum & generaliter, & ſtatutum illud roboratur per excommunicationem. Lata ab homine eſt, quando fertur à Iudice per ſententiam temporalem. Vbi aduertendum eſt obiter cum Nauar. cap. 27. num. 2. quòd excommunicatio lata in mandatis viſitationum non eſt à iure, ſed ab homine, quod intelligo de illis excommunicationibus, ſub quibus præcipiunt Viſitatores hoc vel illud ſibi reuelari: nam, vt poſtea dicemus cap. 5. Viſitatores bene poſſunt relinquere ordinationes in ſcriptis cum pœna excommunicationis, quæ durant, dum per alium reuocentur, & ideo quodam modo eſt per modum ſtatuti. Inter excommunicationem autem latam à iure, & latam ab homine, eſt magna differentia: nam lata ab homine expirat mortuo, vel amoto ab officio, qui eam tulit, niſi aliquis eam incurriſſet ante mortem, vel amotionem Iudicis; lata verò à iure non expirat per mortem, vel amotionem ſtatuentis. ita Sylueſt. vbi ſup. & Nauarr cap. 27. num. 2. vbi dicit eſſe communem.

Rogas, vtrùm excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ ſint à iure vel ab homine? Reſpondeo, quòd ante Pium V. erant ab homine, & conſequenter expirabant mortuo Pontifice; at verò poſt Pium V. ſunt à iure, quia Papa noluit quòd finirentur ſua morte. ita Nauar. cap. 27. num. 74. nam de hoc habetur noua clauſula in ipſa Bulla, quæ non habebatur antea; vnde ſi Apoſtolica ſedes vacaret per multos annos, vltima Bulla haberet ſuum vigorem. Sed eſt præterea aduertendum, quòd licèt minor excommunicatio poſſit ferri à Iudice, vt tenet Syluеſt. verb. excommunicatio. 4. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 25. tamen de facto nunquam imponitur niſi à iure.

Quartò diuiditur excommunicatio in excommunicationem iuſtam & in iniuſtam, de quibus agendum eſt cap. 6.

Quintò diuiditur excommunicatio in eam, quæ eſt latæ ſententiæ, & quæ eſt ferendæ, quæ alio nomine dicitur comminatoria. Latæ ſententiæ eſt illa, quæ ſtatim incurritur ſine alia ſententia Iudicis, cùm primùm committitur illud peccatũ, quod prohibetur ſub excõmunicatione: Comminatoria eſt, quæ non ſtatim incurritur, ſed requiritur ſententia Iudicis excommunicans. De verbis autem latæ, vel ferendæ, dicemus capite ſequenti.

De

De forma & modo ſeruando in imponenda excommunicatione.

Caput II.

DISPVTATIO VNICA.

De verbis, quibus imponenda ſit excommunicatio, & vtrùm debeat ferri in ſcriptis?

DVBITATVR primò, vtrùm ad ferendam excommunicationem ſint aliqua verba certa & determinata, ſine quibus excommunicatio ſit nulla? Reſpondetur quòd non ſunt, ſed ſufficiunt quęcunque verba, quibus Iudex ſufficienter manifeſtet ſuam intentionem. ita Syl-ueſt. ver. excommunicatio. 1. n. 15. Nauar. c. 27. n. 12. Hoſtienſ. ibid. citatus, & communis Doctorum. Vnde parum refert, quòd Iudex dicat, *Excommunico te*, vel, *Separo te à communione*, vel ſimilia. Hinc inferunt Sylueſt. ver. excommunicatio. 1. n. 13. & Nauar. citat. hæc verba, *Denuncio te excommunicatum*, vel, *Habeo te pro excommunicato*, non ſufficere ad excommunicandum, ſed ſolùm ad declarandum hominem iam incidiſſe in excommunicationem. Hoc autem limitat Nau. niſi hęc verba ponantur in excommunicatione canonis, aut in excommunicatione conditionali, quales ſunt omnes, quæ dantur cum monitione canonica, vel propter peccata futura, vt qui hoc fecerit, denunciemus eſſe excommunicatum. Aliam limitationem apponit Tabienſ. verbo, excommunicatio. 2. num. 4. niſi conſtaret de intentione Iudicis, quia ſcilicet hoc modo ſolitus eſt excommunicare: tunc enim ait, in foro conſcientiæ ſequenda eſt tutior via. Sed quid ſi Iudex dicat, *Excommunico vnum de duobus?* Angel. verb. excommunicatio. 2. num. 4. abſolutè dicit neutrum eſſe excommunicatum. Sed meliùs reſpondet Tabien. loco citato, vbi allegat Roſellam & alios, quòd ſi intentio fuit vaga, neuter eſt excommunicatus; ſi verò fuit determinata ad vnum, ille erit excommunicatus. & idem tenet Gloſſator ipſius Angeli; alij tamen non tenentur illum vitare, vt ait Tabien. niſi cognoſcant, quem illorum intendebat Iudex excommunicare.

DVBITATVR ſecundò, quibus verbis imponi ſolet excommunicatio ferenda, & quibus excommunicatio lata? Dico primò, ad cognoſcendum quando excommunicatio eſt ferenda, tres regulæ ſunt obſeruandæ, cum Caſtro 2. de lege pœnali. c. 1. Prima, quando verba ſunt comminatoria, & nihil aliud additur, eſt excommunicatio ferenda. Verba comminatoria ſunt, *ſub pœna excommunicationis*, *ſub interminatione excommunicationis*; & hæc regula habet verum, ſiue ſententia ſit à Iudice, ſiue à canone, vt bene ait Sylueſt. verb. excommunicatio. 1. numer. 21. contra Hoſtienſem & alios Canoniſtas dicẽtes prædictam regulam ſolùm habere verum, quando excommunicatio imponitur à iure; non tamen quando imponitur ab homine: tunc enim dicunt, excommunicatio eſt lata, quia mitiùs agitur cum lege, quàm cum miniſtro legis. Sed noſtra ſententia tenetur communiter, vt ait Sylu. & pro ea allegat gloſſam multis in locis. Dixi, *& nihil aliud additur:* nam ſi ſuperaddantur verba, quæ exprimant excommunicationem eſſe latam, vt cùm dicitur, *Sub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vel ipſo facto*, tunc erit lata. Secunda regula, quando lex continet verba, vel participia de futuro ſignificantia talem paſſionem, vt cùm dicitur, *Qui hoc fecerit, erit excommunicandus, vel excõmunicetur*; quam regulam etiam tradit Syl. ſupr. Tertia regula, quando verbum eſt imperatiui modi, quamuis ſit temporis præſentis, vt cùm dicitur, *Qui hoc fecerit, excommunicetis illum, vel priuetis communione*. Hæc autem regula duas habet exceptiones. Prima eſt, quando verbum nullum ſignificat miniſterium Iudicis, nec exprimit aliquã hominis actionẽ ad infligendam pœnam, vt cùm dicitur, *Subiaceat excommunicationi,*

habeatur pro excommunicato, incidat, incurrat excommunicationem, tunc eſt ſententia lata; vt ait Syluest. ſuprà: idem eſt ſi dicat, *Si hoc feceris, ſcias te eſſe excommunicatum.* Sic Tabien. verb. excommunicatio. 2. numer. 4. vbi allegat Panormit. & dicit eſſe communiter receptum. Secunda exceptio eſt, quando licèt verbum ſit imperatiui, tamen ſubiungitur hoc verbum: *Sit excommunicatus ipſo facto vel ipſo iure.*

Dico ſecundò, ad cognoſcendum quando excommunicatio eſt lata, præter duas exceptiones modò aſſignatas, ſunt etiam obſeruandæ aliæ tres regulæ. Prima, quando lex continet verba de præſenti, & indicatiui modi, quibus Iudex vti ſolet, quando profert ſententiam contra reum, vt, *Excommunicamus, priuamus communione*, quam regulam etiam tradit Syluest. ſuprà. Contrà, idem eſt dicere, *Excommunico*, & dicere, *Præcipio ſub pœna excommunicationis*: nam vtrobique eſt loquutio de præſenti; ergo in vtroque caſu eſt ſententia lata, vel ferenda. Reſpondetur, magnum eſſe diſcrimen: nam in primo caſu eſt loquutio de præſenti, quantùm ad ipſum actum excommunicandi; in ſecundo autem ſolùm eſt loquutio de præſenti, quantùm ad actum præcipiendi, non tamen quantùm ad actum excommunicandi.

Secunda regula, quando lex continet verba declaratoria: vt, *Declaramus, cenſemus*, ſi poſt illa ſequatur verbum præſentis temporis, vel participium futuri importans pœnam, vt cùm dicitur, *Declaramus, qui hoc fecerit, eſſe excommunicatum*; eſt ſententia lata; idem eſt ſi dicat, *Qui hoc fecerit, declara, vel denuncia illum eſſe excommunicatum.* Has duas regulas tradit Caſtro ſuprà cap. 6. Tertia regula eſt deſumpta ex Panormitano in capit. à nobis. el 1. de ſententia excommunic. num. 3. & aliis, quos refert & ſequitur Syluest. verb. excommunicatio. num. 22. Nau. cap. 27. num. 12. & Armil. verb. excommunicatio. num. 18. quando lex vtitur participio temporis præteriti, vt, *Sit excommunicatus*, eſt lata, niſi per aliud ius conſtet eſſe ferendam; addit verò Armill. quòd ſi talis lex non contineat pœnam excommunicationis, ſed aliam pœnam, tunc ſecundùm ſubiectam materiam dignoſcetur, vtrùm ſit ferenda; verbi gratia, ſi lex dicat, *Qui hoc fecerit, priuetur bonis ſuis*, eſt ſententia ferenda. Denique quando lex continet verba dubia, quæ non ſatis denotãt vtrùm excommunicatio ſit lata, vel ferenda, iudicandum eſt eſſe ferendam. Hanc regulam tradit gloſſa c. in pœnis. de regulis iuris. in 6. & probatur ex ipſo textu, *In pœnis benignior facienda eſt interpretatio.*

Dvbitatvr tertiò, vtrùm excommunicatio debeat ferri in ſcriptis? Reſpondetur, quòd non debet ferri ſolo verbo, ſed in ſcriptis, quod ſcriptum debet expreſsè continere cauſam, propter quam fertur excommunicatio, ipſique excommunicato tradatur, ſi petierit. text. cap. 1. de ſententia excommunicationis. in 6. Et Iudex qui excommunicat ſolo verbo ſine ſcriptura publica, aut priuata, mortaliter peccat, vt ait Nauar. cap. 27. num. 8. & inſuper manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officiis. cap. 2. citato. & cap. ſacro. de ſententia excommunicationis, intra quem menſem ſi celebrat aliquod officium alicui ordini particulariter deputatum, erit irregularis. Hæc autem pœna ſuſpenſionis non comprehendit Epiſcopos, nec denunciantes excommunicatum. Nau. conſ. 75. de reg. ad 3. dub. num. 21. quia non fit ſpecialis mentio eorum, quod neceſſarium eſt, vt incurrant ſuſpenſionem. cap. quia periculoſum. de ſentent. excommunic. in 6. Præterea excuſantur à pœna, & etiam à culpa, qui excommunicant ſolo verbo propter aliquam iuſtam & vrgentem cauſam: nam dictum c. 1. ait, *ſi quis temerarius violator.* vide ibi gloſſam. & etiam Prælati religionum, niſi conſtitutiones ſui ordinis confirmatæ à ſummo Pontifice aliud præſcribant. Dico, *confirmatæ*: nam cùm forma excommunicandi

in ſcri

in ſcriptis ſit iuris communis, non poteſt derogari per conſtitutiones, quæ non ſint confirmatæ à ſummo Pontifice, vt ait Nau. vbi ſuprà. Cauſa autem iuſta, vt excommunicatio feratur ſolo verbo, erit verbi gratia, quando laicus iniuſtè extractus ab Eccleſia, vel clericus, ſubitò fertur ad ſupplicium per Iudicem ſecularem; & quod diximus de culpa & pœna excommunicantis ſolo verbo, idem dicendum eſt de excommunicante non præmiſſa trina monitione. Hîc diſputandum erat de monitionibus, ſed commodiùs reſeruabitur in caput quintum, ne cogamur eadem ſæpe repetere.

De cauſa efficienti excommunicationis, nempe de eo, qui poteſt excommunicare. *Cap. III.*

DISPVTATIO I.

De iuriſdictione & poteſtate neceſſaria ad excommunicandum.

De hoc tractat Couar. c. alma mater. 1. p. §. 11. Soto d. 22. q. 2. Sylu. verb. excommunicatio. 1. n. 4. & 7. Nau. c. 27. n. 5.

DVBITATVR primò, vtrùm omnes Prælati eccleſiaſtici habeant poteſtatem ad excommunicandum? Concluſio, omnes habentes iuriſdictionem eccleſiaſticam in foro exteriori, ſiue ordinariam, ſiue delegatam, ſiue ex conſuetudine præſcripta, poſſunt excommunicare. Vnde excommunicare poſſunt, Papa, Epiſcopi, quamuis non ſint conſecrati, dummodo ſint confirmati, quoniam poteſtas ad excommunicandum non pertinet ad poteſtatẽ ordinis, ſed iuriſdictionis; poſſunt etiam eorum Vicarij; poſſunt etiam Capitulum ſede vacante, Concilium tam generale quàm Prouinciale, & etiam Abbates, & Præpoſiti, & Priores Eccleſiarum collegiatarum, licèt non ſint conſecrati vel benedicti, dummodo ſint confirmati, vel prouiſi. cap. tranſmiſſam. & cap. Suffraganeis. de elect. & c. cùm olim. de maiorit. & obedient. Dixi, *collegiatarum:* nam alij, qui in multis Religionibus vocantur Priores, eò quòd ſunt Rectores Eccleſiarum habentium multos beneficiarios non viuentes collegialiter (vt ſunt multi in Galitia & Nauarra) non poſſunt excommunicare ſtando in iure communi, quia nullam habent iuriſdictionem in foro exteriori. ita Nauar. ſuprà, & Soto art. 1. Item excommunicare poſſunt Prælati Religionum, ſic Henr. c. 24. num. 3. vt Generales, Prouinciales, Priores, Guardiani, Præpoſiti & Rectores Societatis, item Metropolitanus excommunicare poteſt ſuos Suffraganeos, ſecundùm Syluest. ſupr. num. 5. circa finem. Archidiaconi etiam poſſunt excommunicare, niſi conſuetudo ſit in contrarium, ſecundùm Archidiaconum citatum à Sylu. Sed Panormit. capit. cùm in cunctis. de elect. §. inferiora. num. 4. ait, quòd ſtando in iure communi non habent iuriſdictionem in foro contentioſo, ſed de conſuetudine aliquando viſitant diœceſim loco Epiſcopi, & tunc poſſunt excommunicare, & hoc ſequitur Sylueſt. & Ledeſ. 2. 4. art. 1. imò idem tenet gloſſa c. Archidiaconis. & c. cùm ſatis. de offic. Archidiaconi. & multùm fauet ipſum cap. Archidiaconis. De Archipresbytero autem Soto vbi ſup. ait, quòd poteſt excommunicare, ſed hoc ego intelligo ex conſuetudine, quia non habet maiorem poteſtatem, quàm Archidiaconus, imò minorem habet, vt patet ex toto titulo de officio Archipresbyteri. Et præterea probatur: nam eſt ſubiectus Archidiacono, vt habetur cap. 1. de offic. Archipresbyteri. Hæc autem conſuetudo neſcio an alicubi vigeat. Dixi ſuprà, *conſuetudine præſcripta,* quia ſola conſuetudo ſine ſententia vel conſtitutione non poteſt excommunicare, niſi legitimè præſcripta ſit, vel approbata à Papa, vel ab alio Prælato quoad ſuos ſubditos, vt ait Sylueſt. vbi ſup. n. 4. & Nau. n. 7. Vnde ſi talis conſuetudo habeat, quòd facientes

hoc, vel illud, ſe reputent excommunicatos, verè ligat excommunicatio. Iam probatur concluſio ratione. Poteſtas eccleſiaſtica in foro exteriori ordinatur ad punienda delicta, & coërcendos ſubditos in foro exteriori; ergo poteſt excommunicare: nam aliàs poteſtas eccleſiaſtica eſſet inermis, & infirma ad exequendas leges & ſtatuta. Vnde excommunicatio meritò appellatur enſis. can. viſis. 16. quæſt. 2. & in cap. dilecto. de ſententia excommunicationis. & cap. venerabilem. qui filij ſint legitimi appellatur gladius ſpiritualis, & in Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. dicitur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ. Contrà, poteſtas concedendi indulgentias etiam reſpicit forum exterius, & tamen ſolùm reſidet in Epiſcopis & Prælatis ſuperioribus; ergo idem dicendum eſt de poteſtate excommunicandi. Reſpondetur negando conſequentiam: nam poteſtas concedendi indulgentias reſpicit forum exterius, non tanquam illi neceſſaria, ſed tanquam vtilis: nam ſine tali poteſtate poſſet exerceri & conſeruari iuriſdictio eccleſiaſtica in foro exteriori, ligando & abſoluendo ab excommunicatione, & ab aliis pœnis exterioribus. Cæterùm poteſtas excommunicandi reſpicit forum exterius tanquam illi quodammodo neceſſaria, quia non poſſet Reſpub. Chriſtiana conſeruari, ſi fideles non poſſent coërceri, quod potiſſimùm fit per excommunicationem, quæ eſt armatura fortiſſima & efficaciſſima, & ideo omnis qui habet poteſtatem in foro exteriori, poteſt excommunicare. Et quod diximus de Prælatis Religionum, intelligitur de iure: nam loquendo de facto, attendenda eſt conſuetudo Religionum: fertur enim conſuetudinem eſſe in quibuſdam Religionibus, vt Priores locales, vel conuentuales non excommunicent, ſed tantùm Prouinciales. Rectores autem collegiorum noſtræ Societatis videant compendium noſtrum, verbo, correctio. §. 2. & verbo, Apoſtatæ. §. 7. & 8.

Ex dictis ſequitur quòd in Religionibus Vicarij domus, Superiores, & Miniſtri in Societate, qui non habent abſolutam gubernationem domus, ſed ſunt veluti adiutores Prælatorum, non poſſunt excommunicare, niſi vacante ſede principalis Prælati. hoc eſt de mente Syluestri, verbo, Prælatus. num. 2. & Sot. diſt. 18. q. 2. art. 1. colum. 3.

Sed notandum eſt cum Sylueſt. verb excommunicatio. 1. num. 5. in fine, & Panormitano loco ſtatim citando. n. 5. & cum gloſſa cap. cùm Eccleſiarum. de offic. ordinarij. quòd nullus Prælatus inferior Epiſcopo poteſt excommunicare cum illa ſolennitate anathematis, de qua can. debent. 11. qu. 3. ſcilicet circunſtantibus duodecim ſacerdotibus, &c. vt vidimus diſputatione prima.

Vltimò ſequitur ex dictis, quòd qui excommunicat non habens ad id poteſtatem, mortaliter peccat, vt ait Nauarr. capit. 27. n. 8. quia vſurpat iuriſdictionem in re graui.

Dubitatur ſecundò, vtrùm Parochi poſſint excommunicare? Prima concluſio, Curati Eccleſiarum parochialium, qui in quibuſdam regionibus vocantur Abbates, in aliis Rectores, non habent poteſtatem excommunicandi, ſtando in iure communi. ita Syluest. verb. excommunicatio. 1. num. 5. Sot. d. 22. q. 2. artic. 1. Nauarr. c. 27. n. 5. Probatur, quia non habent iuriſdictionem in foro exteriori, ſed tantùm in foro pœnitentiæ; verum eſt quod Syluest. Sot. & nõnulli dicunt, quod iure conceditur illis poteſtas ad excommunicandum in aliquibus caſibus, vt in rapina & furto. Allegat Sot. pro ſe cap. cum ab Eccleſiarum. de offic. ordinarij. vbi pro rato habetur quòd Plebanus S. Pancratij excommunicet ſuos ſubditos; veruntamen textus iſte intelligendus eſt (vt inſinuat gloſſa) de Plebano, qui erat Prælatus alicuius Eccleſiæ collegiatæ, vel vt ait Panorm. ibidem, num. 2. intelligendus eſt ratione conſuetudinis præſcriptæ, vel priuilegij; non tamen ſtando in iure communi, & noſtram ſententiam tenet Nauar. num. 5. citato: imò licèt daremus, quòd

quòd poſſent iure communi, tamen iam, generaliter loquendo, per contrariam cõſuetudinem eſt abrogatum, vt inquit Sot. Et Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat. ſtatuit excommunicationem pro furtis à ſolo Epiſcopo eſſe ferendam.

Secunda concluſio, quamuis iſti non poſſint excommunicare ſtando in iure communi, bene tamen poterunt ex commiſſione Prelati, vel ex conſuetudine premiſſione Prelati, vel ex conſuetudine præſcripta; & in aliquibus conſtitutionibus Synodalibus ſolet concedi Parochis poteſtas ad excommunicandum in aliquibus caſibus.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm delegatus, qui durante delegatione poterat excommunicare, poſſit etiam ea finita? Reſpondetur, quòd poſtquam ad eum peruenit reuocatio, non poteſt excommunicare, & ſi tentet facere, excommunicatio erit nulla. ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 1. num. 6. Et probatur: nam deficit ei iuriſdictio; probatur etiam ex cap. auditis. & cap. mandato. de procuratoribus. & melior text. in c. vt debitus honor. de appellationibus. ſi tamen excommunicet, antequam ad eum potuerit reuocatio peruenire, valida erit excommunicatio, vt patet ex eiſdem textibus; hoc tamen limitat Sylueſt. cum Panormit. c. audita. de reſtitut. ſpoliator. niſi delegans intendat per reuocationem ſic auferre poteſtatem delegato, vt quicquid fecerit, irritum ſit & inane: tunc enim excommunicatio erit nulla. Verum eſt, quòd hoc non eſt præſumendum, niſi conſtet apertè de intentione reuocantis, vnde ſi reuocatio fiat ſimpliciter, nihil aliud exprimendo, valida erunt geſta per delegatum, antequam reuocatio ad eum perueniat.

Dvbitatvr quartò, vtrùm omnes, quos diximus poſſe excommunicare, id poſſint per modum canonis, vel ſtatuti? Notabile eſt, excommunicationem poſſe ferri dupliciter. Primo modo, quando præcipitur aliquid ſub excommunicatione lata, vel ferenda. Secundo modo, per modum ſententiæ, vt quando fertur excommunicatio contra eum, qui violauit legem continentem pœnam excommunicationis ferendæ, vel declarando & denunciando aliquem incurriſſe excommunicationem.

Dico primò, omnes, quos diximus poſſe excommunicare, poſſunt excommunicare ſecundo modo, niſi fortè ſit illis prohibitum à ſuperioribus Prælatis, quod dico propter Rectores noſtræ Societatis, de quo videant compendium noſtrum locis citatis. In dub. 1. probatur: nam ſunt veri Iudices in foro exteriori.

Dico ſecundò, loquendo de excommunicatione primo modo, ſummus Pontifex & Concilium generale poſſunt excommunicare per modum legis, vt condendo legem, ne hoc, vel illud fiat ſub excommunicatione: Epiſcopi autem & Concilia Prouincialia poſſunt excommunicare ſub eadem forma, faciendo conſtitutiones, quæ non tam leges quàm ſtatuta dicuntur; ſed minores Prælati nequeunt condere leges aut ſtatuta, atque adeò eorum præcepta expirant condente mortuo, vel amoto; Viſitatores autem diœceſum & Religionum dum viſitant, poſſunt facere ordinationes in ſcriptis cum pœna excommunicationis, quæ durant, donec per alium reuocentur. ita Sot. d. 22. q. 2. art. 1. ante ſecundam concluſionem, & Ledeſ. Mex. difficult. 7. de excommunicatio. in concluſ. 3. Capitulum verò cùm non poſſit ſtatutum condere ſine conſenſu Epiſcopi (nam Epiſcopus eſt caput, & ſine capite nihil eſt faciendum) conſequenter non poterit ſine conſenſu Epiſcopi condere ſtatutum continens pœnam excommunicationis; poterit tamen Capitulum, ſede vacante, excommunicare per modum ſtatuti, quod ſtatutum durabit etiam poſt aduentum Epiſcopi, vt ait Panorm. c. à nobis. el 1. de ſentent. excommunicat. n. vlt. nam de natura ſtatuti eſt, quòd duret, quamuis expiret poteſtas ſtatuentis. cap. fin. de offic. legati. poterit tamen Epiſcopus illud ſtatutum reuocare: nam Capitulum nihil potuit ſtatuere

tuere in præiudicium Epiſcopi futuri. Videte Sylueſt. verb. Capitulum. Legatus etiam poteſt excommunicare per modum ſtatuti pro ſuo diſtricto. ſic Anton. 1. par. tit. 18. cap. vnico. §. 13.

DVBITATVR quintò, vtrùm omnes, quos diximus poſſe excommunicare, habeant hanc poteſtatem ex iure diuino? Hæc quæſtio in duplici ſenſu poteſt diſputari. Primus eſt, vtrùm qui excommunicat, habeat iure diuino poteſtatem ad priuandum eum, quem excommunicat, ſuffragiis, & communione fidelium totius Eccleſiæ, in quo ſenſu diſputabitur infrà cap. 6. Secundus eſt, vtrùm habeat poteſtatem iure diuino ad excommunicandum ſuos ſubditos, ſiue eodem iure habeat poteſtatem ad priuandum eos ſuffragiis, & communione non ſolùm ſuorum ſubditorum, ſed etiam omnium fidelium totius Eccleſiæ, ſiue non, & in hoc ſenſu diſputatur modò.

Prima concluſio. Certum eſt, omnes qui ex ſola commiſſione poſſunt excommunicare, non habere hanc poteſtatem ex iure diuino. Probatur, quia non ſunt Iudices ordinarij. Idem dicendum eſt de Archidiaconis & Archipresbyteris, & aliis, qui ex ſola conſuetudine habent poteſtatem ad excommunicandum.

Secunda concluſio. Certum eſt, etiam Epiſcopos habere hanc poteſtatem ex iure diuino. Probatur ex illo Matth. 18. vbi Chriſtus contulit Apoſtolis poteſtatem ligandi atque ſoluendi etiam in foro exteriori, ſed Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis, vt habetur cap. quorum vices. 68. diſt. ergo. Vnde tota controuerſia eſt de Prælatis Religionum: nonnulli enim recentiores dicunt eos habere hanc poteſtatem iure diuino. Allegant pro ſe Sotum diſt. 22. q. 2. art. 1. vbi in prima concluſione ait, omnes Prælatos habere ex officio poteſtatem excommunicandi, & poſtea ſubdit ſe nomine Prælatorum intelligere Concilia, Prælatos Religionum, &c.

Sit tamen tertia concluſio. Mihi probabilius eſt, quòd non habent hanc poteſtatem ex iure diuino, ſed humano, nempe in c. cùm contingat. de foro compet. iuncta gloſſa, verbo, vel conſuetudine. Hanc concluſionem tenuit Magiſt. Cano. Et probatur: nam ſtando in ſolo iure diuino, omnes Religioſi eſſent ſubiecti & ſubordinati Epiſcopis; ergo. quòd modò ſint exempti, & conſequenter quòd habeant poteſtatem excommunicandi, eſt ex iure humano. Præterea: nam licèt ſtatus Religionis ſit ex iure diuino (vt tradit P. Enr. lib. 12. de matrim. c. 5. n. 6.) non tamen ex hoc neceſſariò ſequitur, quòd habeant poteſtatē in foro exteriori, ſatis eſt quòd habeant eam in foro pœnitentiali, ſicut Parochi etiam ſunt inſtituti iure diuino: nam, vt habetur can. in nouo. 21. diſt. ſucceſſerunt ſeptuaginta & duobus diſcipulis, quos Chriſtus elegit, ſicut Epiſcopi ſucceſſerunt Apoſtolis, & tamen Parochi non habent poteſtatem in foro exteriori.

Nec verba Soti in contrarium adducta faciunt contra nos: nam Soto inter Prælatos etiam connumerat Archidiaconum & Archipresbyterum, quos tamen certiſſimum eſt, non habere iure diuino poteſtatem ad excommunicandum. Iam quòd in Epiſcopis & ſuperioribus Prælatis eſt poteſtas iure diuino ad excommunicandum.

DVBITATVR ſextò, vtrùm aliqua excommunicatio ſit lata iure diuino? nempe lege lata à Chriſto, vel ab Apoſtolis tanquam ab Scriptoribus canonicis? Prima ſententia tenet, iure diuino latam eſſe excommunicationem contra hæreticos, ita Driedo lib. 2. de captiuitate & redemptione generis humani. c. 8. & æquiùs in Enchiridio, cap. 26. de comburendis hæreticis. quam ſententiam probabilem reputat Caſtro lib. 2. de lege pœnali, c. 18. & probatur ex illo Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus*, vbi Chriſtus videtur tuliſſe excommunicationem; & Paulus 1. Corinth. 5. ait *cum huiuſmodi nec cibum ſumere.* & Ioannes in ſua 2. Canonica dicit, *nec Aue ei dixeritis*, vbi videntur tanquam Scri-

ptores

ptores canonici impoſuiſſe excommunicationem latam.

Secunda opinio tenet nullam excommunicationem eſſe latam iure diuino. ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 5. dub. 1. Sot. d. 22. quæſt. 1. art. 1. circa medium, & Caſtr. vbi ſup. & hæc eſt tenenda tanquã certa. Quæ probatur primò: nam Matt. 18. poſtquam Chriſtus dixit: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus*, ſubdit: *Amen amen dico vobis, quidquid ligaueritis ſuper terram, erit ligatum & in cælis*; quibus verbis oſtendit nullum habendum eſſe pro excommunicato, donec per Apoſtolos, vel alios Prælatos Eccleſiæ feratur excommunicatio. Secundò: nam aliàs eo ipſo quòd hæreticus pœniteret, reſtitueretur communioni fidelium abſque alia abſolutione. Tertiò: nam Eccleſia in Concilio Conſtantienſi conceſſit facultatem cõmunicandi etiam in diuinis cum excommunicatis, dummodo non ſint denunciati, nec notoriè percuſſores clericorum. Sed ſi hæc prohibitio eſſet de iure diuino; non poſſet Eccleſia in hac lege diſpenſare, vel potiùs eam abrogare; ergo non eſt de iure diuino: ſed nonnulli impugnant hanc rationem, quoniam obligatio voti eſt de iure diuino, & tamen Eccleſia diſpenſat in votis. Verùm hæc replica facilè reiicitur. Primò: nam ex eõ quòd obligatio voti eſt de iure diuino, ſi diſpenſatio fiat ſine cauſa, non valet, ſed diſpenſatio in iſta lege non communicandi cum excommunicato, quamuis fieret ſine cauſa, eſſet valida; ergo talis lex non eſt de iure diuino. Secundò; nam quamuis Eccleſia poſſit diſpenſare in hoc, vel illo voto in particulari, non tamen poteſt abrogare legem votorum, nec poteſt ſtatuere in generali quòd vota non obligent; at verò Eccleſia in generali ſtatuit, quòd poſſimus communicare cum omnibus excõmunicatis, illis duobus exceptis, quod non eſt propriè diſpenſatio, ſed potiùs abrogatio legis; ergo hæc lex non erat de iure diuino.

Ad argumentum in contrarium reſpondetur. Ad illud Matth. dicimus, ſolùm probare quòd poteſtas ad excommunicandum eſt in Eccleſia, ex iure diuino. Ad illud Pauli & Ioannis dicimus, quòd Apoſtoli tulerunt excommunicationem contra aliquos in particulari tanquam Prælati & Iudicis; non tamen contra hæreticos in cõmuni, tanquam Scriptores canonici.

Dubitatur ſeptimò, vtrùm poſſit aliquis ſeipſum, vel æqualem, vel ſuperiorem excommunicare? Notandum eſt, quòd poſſumus loqui de eo, qui denunciat excommunicationem latam ab alio, vel de eo, qui excommunicat: rurſus qui excommunicat, poteſt excommunicare autoritate propria, vel ex commiſſione & delegatione.

Prima concluſio. Bene poteſt aliquis denunciare excommunicationem æquali, vel ſuperiori, vt tenet Nauar. c. 27. n. 6. vbi dicit eſſe cõmunem, imò & ſibi ipſi, vt tenent multi viri docti; verbi gratia, præcipit Papa parocho, quòd intimet excommunicationem Papalem contra omnes, qui fecerint tale delictum, ſi Archiepiſcopus, vel Epiſcopus, vel ipſe Parochus illud cõmiſerint, incurrent excommunicationem. Probatur: nam iſte non excommunicat, ſed ſolùm denunciat & intimat excommunicationem. Sed quid ſi Papa daret Parocho facultatem vt ipſe imponeret excommunicationem contra facientes tale delictum, incurrerétne ipſe Parochus excommunicationem ſi committeret illud delictum? Reſpondetur quòd non: nam illa excommunicatio tantùm ligaret quos ipſe Parochus intendit ligare, cùm ipſe ſit qui ligat; ipſe autem non intendit ſeipſum ligare: imò credo quòd licèt id intenderet, non incurreret, quia nullus nec ex commiſſione poteſt recipere poteſtatem coactiuam contra ſeipſum, quia eſt incapax talis poteſtatis, nam idem eſſet agens & patiens.

Secunda concluſio. Loquendo de autoritate propria ad excommunicandum

nemo poteſt ſeipſum, vel æqualem, vel ſuperiorem excommunicare. ita Sylueſt. verb.excommunicatio.1.n.8.& 9.Soto d. 22.quæſt.2.art.2. Nauar.num.6.citato. & num.13.& alij quàm plurimi. Probatur. Excommunicatio eſt actus iuriſdictionis per modum ſententiæ coactiuæ, ſed nemo poteſt cogere niſi ſibi ſubditum,nullus verò ſibi ſubditus eſſe poteſt nec æqualis,quia par in parem non habet imperium; ergo. Minor verò probatur ex cap.à nobis.de ſent.excommun. el 1.vbi decernitur,quòd quando aliquis pronunciat,vt qui tale crimen cōmiſerit, ſit excommunicatus,hac ſentētia ſubditi tantùm comprehenduntur. Idem habetur c. cùm inferior.de maiorit. & obed. & can. inferior.21. d. loquendo de poteſtate ex commiſſione ſeu delegatione.

Sit tertia concluſio.Bene poteſt aliquis excommunicare ſibi æqualem, vel ſuperiorem, dummodo ſit inferior ei, à quo accepit poteſtatem: verbi gratia,ſimplex Sacerdos poteſt ex commiſſione Papæ excommunicare Epiſcopum,vel Patriarcham. habetur ex dicto c.à nobis.in illis verbis, *niſi fortè plus contulerit largior autoritas delegantis*. Et probatur: nam tunc per commiſſionem fit ſuperior in hoc, Epiſcopo,vel Patriarchæ. Dixi,*dummodo ſit inferior ei, à quo accepit poteſtatem*, quia nullus poteſt alteri committere facultatem vt excommunicet ipſum delegantem,nec ſuperiorem ipſius.Verbi gratia, Epiſcopus non poteſt committere Parocho facultatem,vt excommunicet ipſum Epiſcopum,vel Archiepiſcopum. Probatur ratione ſuprà facta, quòd nullus per ſe nec per alium poteſt cogere niſi ſibi ſubditum.

Ex dictis ſequitur primò,non eſſe poteſtatem in Eccleſia ad excommunicandum Papam,quia nec in Eccleſia eſt poteſtas ſuperior ipſi Papæ,nec ipſe poteſt alteri committere facultatem,vt excommunicet ipſum,de quo latiùs diſputatur in materia de fide.

Sequitur ſecundò, quòd ſi Pontifex, verbi gratia, imponeret excommunicationem latæ ſententiæ contra Sacerdotes aſſiſtētes agitationi taurorum,quamuis ipſe aſſiſteret,non incurreret excōmunicationem; & ſi Epiſcopus ferat excommunicationem contra eos, qui fecerunt tale furtum,ſi fortè ipſe eſſet particeps furti,non incurreret, quamuis non reſtitueret.

Sed contra ſecundam concluſionem arguitur primò,nō poſſet aliquis ſeipſum excommunicare, maximè propter rationem factam,ſcilicet quia excommunicatio eſt actus iuriſdictionis, ſed hæc ratio eſt nulla: nam concedere indulgentias etiam eſt actus iuriſdictionis, & tamen poteſt aliquis ſibi ipſi indulgentias concedere; ergo.

Secundò arguitur contra tertiam concluſionem,in foro pœnitentiæ poteſt aliquis per commiſſionem abſoluere ſibi æqualem,vel ſuperiorem,vt patet in Cōfeſſario, quem Papa eligit ſibi ipſi; ergo etiam poteſt excommunicare.

Tertiò:nam Paulus ad Galat.1.excommunicauit Angelum dicens: *Si nos aut Angelus de cœlo euangelizauerit vobis aliter quàm euangelizatum eſt à me,anathema ſit*; ſed Angelus erat maior Paulo, iuxta illud Matth.10. *Qui minor eſt regno cœlorum,maior eſt illo*,ſcilicet Ioanne Baptiſta.

Ad primum reſpondetur,longè diuerſam eſſe rationem:nam conceſſio indulgentiarum non eſt per modum ſententiæ coactiuæ,ſicut eſt excommunicatio, nullus autem poteſt mediatè,nec immediatè exercere in ſeipſum iuriſdictionem coactiuam, vt patet ex dictis. Aliqui ſecundò reſpondent,quòd Papa poteſt concedere ſibi indulgentias non per modum abſolutionis, ſed per modum ſolutionis, & hoc non eſt actus iuriſdictionis erga illum cui conceduntur.

Ad ſecundum reſpondetur, diuerſam eſſe rationem:nam abſolutio ſacramentalis pertinet ad forum interius,& in ordine ad Deum,cui quilibet homo eſt inferior, & ideo per peccatum fit inferior alteri

alteri homini tanquam miniſtro Dei; at verò excommunicatio pertinet ad forum exterius, & in ordine ad ipſos homines, quibus Prælatus eſt ſuperior, & quia hæc poteſtas non amittitur per peccatum, ideo in foro exteriori non ſubiicitur per peccatum alicui homini, cui ante peccatum non eſſet ſubiectus.

Ad tertium reſpondetur cum Richard. in 4.d.18.art.5.quæſt. 1. quòd anathema non ſumitur ibi pro excommunicatione, ſed pro vehementi quadam maledictione, vel execratione. Et patet: nam licèt per impoſſibile Angelus bonus peccaret, non fieret ſubditus Eccleſiæ militantis, ſicut nec modò eſt dæmon. An autem excommunicatus, vel ſuſpenſus poſſit excommunicare, commodiùs diſputabitur in c. 6. Vtrùm verò laicus, vel fœmina poſſit excommunicare, facilè conſtat ex his, quæ tradidimus 1.p.dub. 6 nam quæ dicta ſunt ibi de poteſtate ferendi cenſuras in communi, idem prorſus de excommunicatione dicendum eſt.

DISPVT. II.

De conditione requiſita ad excommunicandum ex parte territorij.

DVBITATVR primò, vtrùm Epiſcopus exiſtens extra propriũ territorium poſſit excommunicare ſuos ſubditos? Concluſio, quòd non poteſt. ita Nau.c.26.num.6.habetur ex can. Epiſcopum.9.quæſt. 2. iuncta gloſſa. Et probatur: nam iuriſdictio contentioſa (qualis eſt iuriſdictio ad excommunicãdum) non poteſt exerceri in alieno territorio, vt ait Couar.libr.3.variarum.capit. 20. num. 8. & Doctores communiter, & eſt text. cap. nouit.de offic.delegati. & l. 2. ff. de offic. Proconſulis. Facit ratio text. c.vt animarum.de conſtitutionibus. in 6. cùm extra territorium ius dicenti non pareatur impunè. Quæ concluſio intelligitur etiamſi vi eſſet expulſus, poſſet tamen excommunicare in loco viciniori ſuo Epiſcopatui, vel in re adeò manifeſta, quæ non requirat cauſæ cognitionem: ſic Nau. vbi ſupr. & Syl ueſt. verbo, excommunicatio.1.n. 6.in fine, vel etiam de conſenſu Epiſcopi illius diœceſis, ſed contrà Prælatus ſacerdos exiſtens extra proprium territorium poteſt abſoluere in foro pœnitẽtiæ ſuum ſubditum ibi exiſtentem; ergo etiam poterit excommunicare. Conceſſo antecedenti, negatur conſequentia: nam iuriſdictio voluntaria & gratioſa, qualis eſt ad abſoluendum in foro pœnitentiæ, poteſt exerceri in alieno territorio: ſecus iuriſdictio contentioſa, vt tradit Couar.loco citato.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm Epiſcopus in proprio territorio poſſit excõmunicare ſuum ſubditum exiſtentem in alieno territorio? Verbi gratia, Epiſcopus Cuſquenſis ſubditum exiſtentem Limæ. Quædam opinio abſolutè tenet Epiſcopum excommunicare non poſſe ſubditum exiſtentem in alieno territorio. ita Gabr.in 4.d.18.quæſt.2. concluſ. 6. Quæ ſententia probatur primò ex c. vt animarum.de conſtitutionibus. in 6. vbi Bonifacius VIII. decernit ſtatuta Epiſcopi excommunicantis eum, qui furtum fecerat, non comprehendere eum, qui furtum fecit extra diœceſim; & reddit rationem text. *cùm extra territorium ius dicenti non pareatur impunè*, id eſt, cùm ſit dignus pœna, qui paret Iudici dicenti ius extra proprium territorium. Quam rationem ſic explicat Tabien. verb. excommunicatio. 4.n.4. Statutum propriè eſt lex territorij, quæ poteſt vires ſuas extendere extra territorium, quia videtur ibi legem dicere, quæ explicatio etiam eſt de mente Panormit.in cap. licèt.de foro competenti. n. 40. qui dicit, vbi ſtatutum imponit pœnam ipſo facto, cùm incontinenti liget, fingitur eſſe in illo loco, vbi commiſſum eſt delictum. Secundò probatur: nam ſicut Epiſcopus habet limites circa perſonas, ita habet circa locum; ergo non debet tranſgredi limites à iure præfixos. Tertiò, Epiſcopus non poteſt

punire ſubditũ exiſtentem in aliena diœceſi aliqua pœna corporali, vt carceris, vel pecuniaria; ergo nec pœna excommunicationis.

Sit prima concluſio. Epiſcopus non poteſt excommunicare ſubditum exiſtẽtẽ in alieno territorio, pro crimine quod commiſit in territorio alieno, ſiue ferat excommunicationem per ſtatutum, vel ſententiam generalem, excommunicando omnes qui furtum fecerint, vel qui fecerunt, niſi reſtituant, vel per ſententiam ſpecialem, vt ſi excommunicet Petrum, qui tale furtum fecit, niſi reſtituat, & quamuis feratur talis excommunicatio, non ligabit. Hæc concluſio eſt communis omnium, vt teſtatur Couar. c. alma mater. 1.p. §.10.n.3. etiam Panorm.in c. à nobis.el 1.de ſenten.excommunic.n.10. Et probatur argumentis factis pro præcedenti opinione, imò eſt expreſsè definita in dicto c. vt animarum. nam quamuis ibi ſolùm ſit ſermo de excommunicatione poſita per ſtatutum generale, tamen ratio textus æqualiter militat in excommunicatione lata per ſententiam ſpecialem. Vbi notatur primò cum Sylueſt.ver. excommunicatio.1.n.6.circa finem, quòd hæc excommunicatio non poteſt ratificari per proprium Epiſcopum, etiam ſi lata ſit in eius territorio, quia ab initio fuit nulla.

Secundò notatur, quòd hæc concluſio etiam habet verum, quamuis Epiſcopus exprimat ſuam eſſe intentionem, excommunicare ſubditos exiſtentes in alieno territorio. Hoc eſt contra Bartolum & nonnullos Iuriſtas relatos à Couar. Sed hæc ſententia Bartoli non poteſt iure defendi, vt teſtatur ipſe Couar.& alij multi relati ab eo, & probo ratione deſumpta ex Panormit. loco citato: textus enim non dicit illum ſubditum non ligari ex defectu voluntatis ſtatuentis, ſed potiùs ex defectu iuriſdictionis, vt patet ex illis verbis, quia extra territorium ius dicenti non paretur impunè; ergo parum refert quòd exprimat ſuam eſſe intentionem illum excommunicare.

Secunda concluſio. Epiſcopus bene poteſt excommunicare ſubditum exiſtẽtẽ in alieno territorio pro crimine quod commiſit in proprio territorio Epiſcopi, vt ſi ſubditus Epiſcopi Cuſquenſis committat illic furtum, & ſtatim fugiat, bene poteſt excommunicari ab Epiſcopo Cuſquenſi.ita Soto d.22.q.2.art.1.poſt 1. concl.Syluest.ver. excommunicatio.2. n. 8.Armilla verb.excommunicatio.n.30.& alij. Probatur primò: nam c. vt animarũ.ſolùm loquitur de ſubdito delinquente in alieno territorio; ſed iſte deliquit intra proprium territorium; ergo non excuſatur per hunc textum. Secundò: nam ſi iſte non poſſet excommunicari in territorio, in quo deliquit, cùm non poſſit excommunicari in alieno, ad quod ſe contulit, facilè poſſet ſubterfugere excommunicationem, & per conſequens eccleſiaſtica iuriſdictio in multis caſibus contemneretur, & defraudaretur quantum ad forum exterius. Imò Syluest.n. 9. citato.in caſu 4.ait hanc concluſionem etiam habere verum, quando factum principiatum eſt in proprio territorio, licèt alibi ſit completum; prout ipſe latiùs explicat, & idem habetur ex Nau.cap.27.n.6.

Tertia concluſio, quando ſtatutum principaliter reſpicit rem exiſtentem in territorio ſtatuentis, bene poteſt quis excommunicari, licèt exiſtat in alieno territorio. Verbi gratia, clericus diœceſis Cuſquẽſis exiſtit Limæ, & habet in diœceſi Cuſquenſi beneficium, quod requirit perſonalem reſidentiam, bene poteſt Epiſcopus Cuſquenſis excommunicare illum, ſi non venerit ad reſidendum. ita Syluest.num.8.Nauar.c.27.n.6. qui aliam rationem aſſignat, ſcilicet quia iſta non reſidentia incœpta eſt in proprio territorio; poteſt denique alia ratio aſſignari ex ipſo Syluest.quia iſte fictione quadam iuris cenſetur peccare in proprio territorio, quia tenebatur ibi reſidere: nam vbi aliquis tenetur aliquid facere, & non facit, factum videtur, vbi id facere debebat.

l.qui

l.qui non facit.ff. de regulis iuris.& c.1.de vſuris.in 6.Ex quo infert Syluest.quòd ſi Epiſcopus præcipiat ſub excommunicatione,vt omnes clerici veniant ad Synodum,clerici ſubditi licèt exiſtāt in alieno territorio ligantur. Ex hoc nonnulli colligunt,quòd ſi ſubditus deliquit in alieno territorio, & exiſtens ibi conuenitur coram proprio Epiſcopo, poteſt Epiſcopus vocare illum,& ſi non compareat;poteſt illum excommunicare. Sed alij viri docti tenent contrarium, vnde dicunt, quòd Epiſcopus non poteſt compellere ſubditum exiſtentem in aliena diœceſi, vt cōpareat, niſi quando ille aliàs tenebatur comparere ratione officij,vel alia via,ſcilicet propter magnam neceſſitatem, vel vtilitatem ſuæ diœceſis,vt ſi valde neceſſarium ſit ad rectam eius gubernationē, vt in caſibus dictis de reſidentia & Synodo, quos caſus ego quidem libenter admitto.Sed vt clariùs reſoluatur hæc difficultas,quæ duo continet puncta.primum de citatione, ſecundum de excommunicatione,

De primo puncto ſciendum eſt, quòd illud tractat latiſſimè Geminianus in c. Romana.§.contrahentes.à numer. 12. de foro competenti. in 6. vbi ponit quamplurimas diſtinctiones. Panormit.autem in cap.licèt.de foro competenti.n.41.Cynus,& alij, abſolutè dicunt, quòd Iudex poteſt citare ſubditum exiſtentem in alieno territorio. Sed mihi verior videtur doctrina Bartoli in l.1.§.1. ff.de requirendis reis.quam refert & ſequitur Hippolytus de Marſiliis ſuper legem finalem.ff.de iuriſdictio.omnium Iudicum.n.34.& Didacus Pereſ.lib.3. ordinamenti.tit. 2.leg. 1.q.3.quòd quando ciuitates ſunt ſub vno Principe, permittitur talis citatio verbalis,aliàs non; quam doctrinam Iaſon teſtatur eſſe communem. Vnde ſecundùm ſententiam hanc ſit

Quarta concluſio. Subditus, qui deliquit in alieno territorio, & exiſtit ibi, quamuis conueniatur coram Prælato ſui domicilij, non poteſt citari, ſi diœceſes diſtinctæ ſint,ſecus ſi territoria ſunt ſubiecta eidem Epiſcopo;verbi gratia, territoria duorum Vicariorum foraneorum eiuſdem Epiſcopi,*como el Vicario de Truxillo,y el Vicario de Yca*. Et loquor in concluſione de citatione ratione delicti:nam quando citatio eſt ratione contractus, bene poteſt fieri de vno Epiſcopatu ad alium,vt habetur ex dicta Clement. Románа. §. contrahentes. quoniam citatio, quæ fit ratione cōtractus, non afficit immediatè perſonam,ſed rem, ſcilicet eius bona;at vero citatio ratione delicti, immediatè afficit perſonam.Si opponas tex. in Clement.Paſtoralis. de ſententia & re iudicata.verſiculo,vt illud.vbi declaratur, citationem quandam ratione delicti factam in alieno territorio fuiſſe nullam. Reſpondetur,quòd iſta facta eſt extra regnum,atque adeò ciuitates non erant ſub vno Principe.

Quinta concluſio.Etiam in caſu in quo poteſt fieri citatio extra territorium, non poteſt ferri excommunicatio. Hæc eſt contra Geminianum, cuius fundamētum eſt, quòd excommunicatio non requirit executionem realem hominis,ſed tranſit inuiſibiliter:ſed certè hoc fundamentum deſtruit rationem textus in cap.vt animarum.ſcilicet, quia extra territoriū ius dicenti non paretur impunè: nam text. ibi loquitur de excommunicatione,vnde noſtram concluſionem tenēt aliqui relati à Geminiano. Et probatur primò:nam excommunicatio eſt pœna afflictiua perſonæ.Vnde gloſſa magna in d.c.Romana.§. contrahentes,dicit,quòd ſicut iudex non poteſt facere citationem realem, id eſt, quòd reus capiatur extra territorium, ſic etiam non poteſt facere citationem ad hoc, vt poſſit Iudex contractus excommunicare, quia excōmunicatio eſt pœna afflictiua perſonæ. Secundò, quia per excommunicationem magis perturbarētur iuriſdictiones, quàm per ſolam citationem verbalem. Tertiò:nam cùm excommunicatio ſecum trahat executionem,ſicut Iudex nō poteſt exequi actualiter ex-

tra proprium territorium, ita non poteſt excommunicare.

Nec obſtat dicere, quòd qui nõ poteſt facere tecum iudicium, non poteſt partem; ergo qui non poteſt excommunicare, non poteſt citare. Non, inquam, obſtat, quia ſæpe licet in parte, quod non licet in toto.

Sexta concluſio. Quando ſubditus deliquit in alieno territorio, & reuertitur ad proprium, & ibi conuenitur, poteſt excommunicari à proprio Epiſcopo; verbi gratia, ſubditus Quitenſis commiſit furtum in Epiſcopatu Cuſquenſi, & reuertitur Quitum, ibíque conuenitur vt reſtituat, bene poteſt excommunicari ab Epiſcopo Quitẽſi; ita Sylueſt. & Sot. locis citatis. Henr. num. 1. in fin. Et probatur. Delinquens ratione perſonæ eſt ſubditus Quitenſis, & cauſa eius agitur in proprio territorio; ergo. Ex dictis infero cum Sylueſ. c. vt animarum. tunc habere locum, quando delinquens, & res circa quas delinquit, & ipſum delictum ſunt totaliter extra territorium excommunicantis. Ad argumenta in contrarium.

Ad primum & ſecũdum dicimus, quòd ſolùm probant primam concluſionem.

Ad tertium reſpondetur, conceſſo antecedenti negatur conſequentia, & ratio diſcriminis eſt: nam illæ pœnę corporales non incurruntur ipſo facto, ſed per condemnationem Iudicis, & ad earũ executionẽ neceſſariò debet fieri aliquis actus iudicialis in aliena diœceſi; at verò excommunicatio cùm incurratur ipſo facto, & ſecum trahat executionem, non requirit actum iudicialem in aliena diœceſi, ad hoc quòd incurratur, & ideo in aliquibus caſibus poteſt comprehendere exiſtentem in alieno territorio.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm Epiſcopus poſſit excommunicare ſubditũ alienum in proprio territorio? De hoc bene tractat Panorm. c. à nobis. el 1. de ſentent. excommunic. num. 7. hoc enim caput eſt fundamentũ huius dubij. Notatur, quòd excommunicatio poteſt ferri pro culpa præterita, vt propter furtum, ſi non reſtituat; vel pro culpa futura, verbi gratia, quãdo præcipitur ſub excommunicatione, vt qui ſcit, quis fecerit furtum, vel contineat tales ſcripturas, denunciet illum; & loquendo de culpa præterita,

Prima concluſio ſit. Epiſcopus bene poteſt excõmunicare ſubditum alienum, qui deliquit in proprio territorio Epiſcopi, & ibi manet. Hæc eſt certiſſima, & probatur: nam vt eſt textus in c. finali. de foro competenti. ratione delicti ſortitur quis forum, & per conſequens fit ſubditus; ergo poterit puniri pœna excommunicationis, ſicut & qualibet alia pœna.

Secunda concluſio. Si autem iſte alienigena profectus eſt ab ea diœceſi, antequam ferretur excommunicatio, non poteſt excommunicari. ita Syluest. ver. excommunicatio. 2. num. 10. Tabien. ver. excommunicatio. 4. num. 6. Armil. num. 35. Contrà, iſte iam factus fuit ſubditus ratione delicti; ergo poteſt excommunicari extra illud territorium, ſicut ille qui eſt ſubditus ratione perſonæ, vt vidimus in ſecunda concluſione dubij præcedentis. Nonnulli hoc argumento conuicti concedũt conſequentiam, ſed alij meliùs negant: eſt enim longè diuerſa ratio in ſubdito ratione perſonæ, vel ratione delicti: nam ſubditus ratione perſonæ, eſt ſubditus ſimpliciter & abſolutè; at verò ſubditus ratione delicti, nõ eſt ſimpliciter ſubditus, ſed ſecundùm quid, ſcilicet ratione delicti, vt notat gloſſa Clement. quamuis. de foro competenti. verbo, indulgemus. & ideo ſolùm poteſt puniri ab Epiſcopo alieno, quandiu manet in diœceſi ipſius Epiſcopi, in qua deliquit. Verùm hæc ſecunda concluſio duas habet limitationes. Prima, quòd iſte alienigena non ſit præuentus citatione, antequam diſcederet: tunc enim excommunicari poteſt, quia iam incœptum eſt iudicium in tempore & loco, quo iſte erat ſubditus; ergo rectè poteſt finiri; idem eſt ſi ad requiſitionem Epiſcopi eius territorij, in quo deliquit, citetur à proprio Epiſcopo, ad quod Epiſcopus

ſcopus

ſcopus requiſitus tenetur, vt notant Doctores in cap. finali, de foro competenti, tunc enim tenetur reſpondere, & ſi non faciat, poteſt excommunicari ab Epiſcopo territorij, in quo deliquit. ita Syluest. & Armil. locis citatis. Secunda limitatio eſt, niſi ille qui deliquit in alieno territorio, habeat ibi domicilium. tunc enim poteſt excommunicari etiam extra illud territorium, quia eſt ſubditus ratione domicilij, & non tantùm ratione delicti. Has duas limitationes ponit Syluester, ſed certè hæc ſecunda non tam videtur limitatio ſecundæ concluſionis, quàm diſtinctus caſus pertinens ad ſecundam concluſionem dubij præcedentis: nam qui eſt ſubditus ratione domicilij, eſt ſubditus ratione perſonæ, & non ſolùm ratione delicti. Loquendo de culpa futura,

Sit tertia concluſio. Si excommunicatio feratur per ſententiam Iudicis, non comprehendet alienigenas, qui poſtea ibi deliquerint, & generaliter loquendo ſolùm ligat eos, qui tempore latæ ſententiæ erant ſubditi iuriſdictioni ferentis eam; non tamen eos, qui poſtea fiunt ſubditi, ſiue ratione delicti, ſiue ratione perſonæ; vt ſi Epiſcopus Cuſquenſis ferat excommunicationem cõtra ſcientes, quiſnam fecerit tale furtum, & non manifeſtantes, ſi Petrus originarius Limenſis perueniat ad ciuitatem Cuſquenſem poſt latam hanc ſententiam, quamuis ibi acquirat domicilium, & cognoſcat furem, & non manifeſtet, non ligabitur. ita Syluest. & Armill. locis proximè citatis. Tabien. verb. excommunicatio. 4. num. 2. in fine, & Couarr. loco citato. num. 2. vbi allegat Innocent. Panormit. & alios, inter quos eſt Henr. num. 2. in fin. qui hanc rationem aſſignant, quòd ſentẽtia referenda eſt ad tempus, in quo pronunciatur; tunc enim in continenti ſumit vires aduersùs eos, contra quos fertur; ergo ſolùm habet vim contra eos, qui tunc erãt ſubditi. Ex quo inferunt viri docti, quòd licèt tempore quo profertur huiuſmodi ſententia, ille alienigena exiſtat in ciuitate Cuſquenſi, ſi tamen nondum eſt factus ſubditus ratione perſonæ, quia nondum acquiſiuit domicilium, non ligabitur, quoniam tempore prolationis ſententiæ non erat ſubditus nec ratione delicti, nec ratione perſonæ.

Quarta concluſio. Si excommunicatio feratur per ſtatutum generale, ligat non ſolùm eos, qui tempore quo ſtatutũ conditur, ſunt ſubditi, ſed etiã eos, qui poſtea fiunt ſubditi ſiue ratione perſonæ, ſiue ratione delicti. Ita Couarr. num. 2. citato, & Tabien. loco citato, vbi allegat Panormit. in cap. à nobis. el 1. de ſent. excommunicat. Et probatur ex eodem cap. iuncta gloſſa, verbo, nonniſi ſubditi. Secundò: nam lex de ſe eſt perpetua, niſi derogetur, & ſemper loquitur, vt habetur in l. Arriani. C. de hæreticis.

Circa corollarium tertiæ concluſionis notatur, quòd vt aliquis ligetur illa ſententia, ſatis eſt quòd non exiſtat ibi tanquam hoſpes per modum tranſitus, ſed animo habitãdi per aliquod tempus, verbi gratia, per annum, vel dimidium. Et hoc tantùm intendunt, qui inferunt illud corollarium, imò nec poſſunt aliud intẽdere. nam ſicut leges obligãt huiuſmodi hominem, quamuis poſt latam legem venerit ad habitandum, vt tenent communiter omnes Doctores, ita etiam obligabit eum ſententia, ſi tempore quo ipſa fertur, exiſtat ibi animo habitandi.

DVBITATVR quartò, vtrùm ſubditi Religioſorũ exemptorũ extra loca, in quibus degunt, delinquentes ligentur excommunicationibus ſuorũ Prælatorum? Reſpondetur, quòd ligantur; quãuis oppoſitum teneat Angel. verb. excomm. 1. n. 15. Sed noſtram ſententiam videtur tenere Syluest. verb. excommunicat. 2. n. 15. vbi refert Laurentium dicentem, quòd totus mundus eſt eis pro territorio; vnde vbicunq; eſt perſona ſubiecta, vel potiùs relegata, illuc extendit ſe Prælatorũ poteſtas; & probatur efficaciſſima ratione, meo iudicio: nam aliàs ſequeretur, quòd ſi Prælatus præciperet ſub excõmunicatione

tione latæ ſententiæ, quòd nullus Religioſus ingrediatur aliquam domum fœminæ ſuſpectæ, talis excommunicatio non ligaret Religioſum violantem hoc præceptum, quod tamen videtur abſurdum, & probatur præterea: nam Prælati Religioſorum non habent territoria diuiſa ſicut Epiſcopi.

Præterea dico, quòd ſi Religioſus fugiat, poteſt Prælatus illũ vbicunque ſit, capere propria autoritate, etiam non implorato auxilio brachij ſecularis. ita Nauar. lib. 5. Conſil. tit. de ſent. excommun. con. 33. vbi citat Bald. l. 1. C. ſi quis curialis vel cohortalis. dicentem, omnes qui debent obedientiam perpetuam, ſi ab obedientia fugiant, poſſunt propria autoritate capi, & conuicti debent ad obedientiam reduci. Vnde ſi Religioſus fugiat à monaſterio, vel vxor à viro, propria autoritate poteſt capi, ſi non eſt quæſtio de obedientia, ſecus eſt, ſi ſit quæſtio de obedientia, quia negat ſe ad obedientiam teneri, vel habere vxorem; & hoc intelligo, quamuis teneremus cum Angelo, quòd non poſſet ibi eum excommunicare; & ratio eſt, quoniam hæc captio non tam eſt per viã iuriſdictionis, quàm per viam dominij & rei vendicationem. Vnde gloſſ. ff. de rei vendic. l. 1. §. 1. verbo, vendicare, dicit patrem vendicare ſuũ filium, ſicut Abbas petit Monachum ſuũ. Et hanc doctrinam intelligo non ſolùm quando Religioſus fugit ſine licentia, ſed etiam quando iuit cum licentia per certum terminum, & eo tranſacto non vult redire ad obedientiam. Probatur: nam militat eadem ratio.

Dvbitatvr quintò, vtrùm excommunicatio lata per Epiſcopos comprehendat eos, qui delinquunt in loco exempto ſito in territorio Epiſcopi? Archidiaconus & alij relati à Sylueſt. verb. excommunicatio. 2. n. 12. tenent quòd ſic. Probant: nam iſte locus exemptus eſt de diœceſi & territorio Epiſcopi. Contrariũ eſt probabilius. ſic Tabien. verb. excommunicatio. 4. n. 4. circa finem, Armil. verb. excommunicatio. n. 30. Sylueſt. loco citato. & multi, quos ibi citat; multi etiam recentiores. Videtur etiã de mente Nau. conſ. 50. de reg. vbi ſequutus Decium & alios dicit, quòd Iudici ordinario nõ paretur in loco exempto. Verbi gratia, præcipit Epiſcopus ſub excommunicatione, ne aliquis furetur rem ſacram, ſi ſubditus eius furetur calicem in loco exempto, nõ incurrit. Probatur: nam locus exẽptus & locus extra territoriũ æquiparantur quoad iuriſdictionem; & ſic patet ad fundamentum cõtrariorum: nam locus ille eſt de territorio Epiſcopi quantùm ad ſitum, ſed non quantùm ad iuriſdictionem; nec per hoc manebit delictum impunitum: nam poterit conueniri coram ſuo ordinario. ita Geminianus cap. vt animarum. de conſtitutionibus, in 6. num. 18.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi Epiſcopus ponat excommunicationẽ contra ingredientes monaſteria monialiũ ad loquendum cum illis, qui ingreditur monaſterium exemptum, non incurret; ſecus eſt, ſi ferret excommũnicationem contra accedentes ad monaſteria etiam exempta. ſic Armil. & Sylu. vbi ſup. nam licèt monaſterium ſit exemptum, tamen via qua pergitur ad illud, non eſt exempta. Et ratio diſcriminis inter hos duos caſus eſt, quòd in primo excommunicatio non ponitur propter acceſſum, ſed propter peccatum, quod committitur intra monaſterium; in ſecundo verò imponitur propter acceſſum ad monaſterium.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm excommunicatio lata ab Archiepiſcopo cõprehendat etiã Suffraganeos, vel tantùm diœceſanos? Reſpondetur, ſi excõmunicatio feratur per ſtatutum, comprehendit etiam Suffraganeos; ſi verò feratur per ſententiam, comprehendit tantùm diœceſanos. ita Geminianus in c. Romana. de ſentent. excommunicationis. in 6. & Couarru. num. 3. ſup. citato, vbi ait hoc eſſe receptum communiter; ſed primus modus intelligendus eſt, quando ſtatutum factum eſt in Concilio Prouinciali; aliàs tantùm

tantùm ligabit diœceſanos. ſic gloſ. d.c. Romana. in principio,& etiã verbo, ſententiæ. Et probatur:nam Archiepiſcopus non habet iuriſdictionem ordinariam erga Suffraganeos Prouinciales,niſi in quibuſdam caſibus , relatis à Sylueſt. verb. Archiepiſcopus.Hinc infert Couar.quòd nomine ſubditorum Archiepiſcopi, propriè loquendo, non intelliguntur Suffraganei,ſed diœceſani.

Vltimò notatur cum Armil. verb. excommunicatio.num.29. & Tabien.verb. excommun.4.n.2. quòd Archiepiſcopus & Mendicantes nõ fiunt ſubditi ratione delicti; ſed quantùm ad Mendicantes limitatum eſt per Trident.ſeſſ.6.Decreto de reform.c.3.ſeſſ.21.Decreto de reform. cap.8.ſeſſ.25. de Regularibus,c.14. quibus in locis deſignãtur quidam caſus , in quibus Regulares etiam exempti,ſi delinquant, poſſunt puniri ab Epiſcopis.

De cauſa materiali excommunicationis,nempe de ſubiecto,in quo recipitur excommunicatio.

Caput IV.

DISPVT. VNICA.

De perſonis,quæ poſſunt excommunicari.

DVBITATVR primò , vtrùm licitè poſſit excõmunicari is, de quo creditur , non eſſe corrigendum per excommunicationem, ſed potiùs indurandum? Ioannes Andreas , Dominicus, & alij relati à Couar.cap. alma mater. p.1. in initio.num.10. tenent , quòd non debet Iudex hunc excõmunicare. Quorum opinio ſic probatur : non debet quis fraternaliter corripere peccatorem , ſi credat illum magis eſſe indurandum ; ergo idem dicendum eſt de correctione , quæ fit per excommunicationem.

Pro reſolutione ſupponendum eſt primò,quòd excommunicatio non eſt à Iudice temerè feréda, ſed maxima cum deliberatione, tentatis priùs aliis facilioribus remediis inſtar prudentis Chirurgi, qui priùs quàm reſecet membrum,adhibet alias faciliores medicinas. ſic decretum eſt in can.ecce autem crimina.24.q. 3.& in Trid.ſeſſ.25.c.3.de reformat.

Secundò ſupponendum eſt,hoc multò magis obſeruandum eſſe,ſi timeatur, peccatorem potiùs eſſe indurandum excommunicatione , quàm emolliendum: tunc enim temperantiùs debet procedere Iudex, adhibendo plura remedia faciliora. Quòd ſi hæc non ſufficiant, dicendum eſt quòd licitè & prudenter faciet fulminando excõmunicationem. ita Couarru.ſup.& Palacios in 4.d.18.diſput.3. ad 4.Probatur,quoniam licèt excommunicatio nõn ſit medicinalis huic propter eius proteruiam, erit tamen aliis , vt timeant. Secundò ex Auguſt. vt refertur can.corripiantur.24.q.3.& ex Hieronym. vt refertur can.reſecandæ.eod.tit. vbi dicit:*Reſecandæ ſunt putridæ carnes,& ſcabioſæ oues à caulis repellendæ , ne tota domus, maſſa, corpus,& pecora ardeant,corrumpantur, putreſcant & intereant.* Sed notandum eſt, quòd non intendimus modò vniuerſaliter definire , quòd licitè poſſit Iudex excommunicare peccatorem,licèt credat illum obdurandum:nam quæſtio eſt valde controuerſa , vtrùm hoc liceat, quando proceditur via correctionis fraternæ ; quam quæſtionem tractat Sot.5.de iuſtit. quæſt.6.artic.2.& Bañes 2.2.q.33.artic.8. dub. 4. ſed ſolùm intendimus non eſſe vniuerſaliter verum, quòd quando peccator eſt indurandus, non poſſit excommunicari licitè.

Ad argumentum in contrarium, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam fraterna correctio principaliter ordinatur in bonum ipſius delinquentis; at verò correctio iudicialis,qualis eſt excommunicatio , principaliter ordinatur in bonum commune membrorum Eccleſiæ, ſecundùm doctrinam D.Thom.2. 2.q.33.artic.6.

DVBITATVR ſecundò , vtrùm non

non ſubditus poſſit excõmunicari? Concluſio, nemo poteſt excommunicari ab aliquo, cuius non ſit ſubditus. textus eſt cap.à nobis.de ſenten.excõmunicat.el 1. & cap.cùm inferior. de maiorit. & obedientia. Hinc ſequitur non baptizatum, licèt ſit catechumenus,non poſſe excommunicari. ita Syluest.verb.excommunic. 1.num.7.& Nauar.c.27.num.13.quia non eſt ſubditus Eccleſiæ, iuxta illud Pauli: *De iis qui foris ſunt,quid ad nos?*

DVBITATVR tertiò, vtrùm locuſta poſſit excommunicari? Reſpondetur quòd non. ita Nauar. loco modò citato,& Soto 5.de iuſtit.q.12.art.2.concl.4. quia eſt incapax culpæ.

DVBITATVR quartò, vtrùm Princeps, verbi gratia, Rex vel Imperator, poſſint excommunicari?

Prima concluſio. Stando in iure diuino & etiam in iure communi antiquo, bene poteſt excommunicari, non ſolùm à Papa,ſed etiam ab Epiſcopo ſuo.Probatur primò de iure diuino: nam ſtando in iure diuino,Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt omne illud, quod poteſt in tota Eccleſia,excepta poteſtate infallibiliter definiendi res fidei. Secundò, probatur de iure communi antiquo: nam,vt habetur can.duo.96.diſt. Innocentius excommunicauit Arcadium Imperatorem,& Ambroſius Epiſcopus excommunicauit Imperatorem Theodoſium.

Secunda cõcluſio.Stando in iure communi minùs antiquo, poteſt quidẽ Papa excommunicare Regem & Imperatorẽ, ſed particularis Epiſcopus id non poteſt propria autoritate. Prima pars probatur: nam Papa ſemper retinet ſupremam autoritatem, in foro interiori & exteriori, ſuper omnia membra Eccleſiæ. Secunda verò eſt recepta communiter à Doctoribus, ſcilicet Anton.3.p.tit.25. c.75. circa finem.Syluest.verb.excommunic.2.n.10. Tabien.verb. excommunic.4. paulo ante quæſt.3. Armill.verb. excommunicatio. num.28.Syluest. allegat §. cùm humana. 2.quæſt.7. ſed iſte §. non inuenitur ibi. Tabien.& Armil. allegant can. nos ſi incompetenter. §. Baalam. 2. q.7. ſed certè nihil probat ad propoſitum. Sufficiat nobis tantorum virorum autoritas.

Tertia concluſio. Loquendo de priuilegiis particularibus, certum videtur, quòd Imperator & Rex ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcoporum,ita vt nõ poſſint Epiſcopi eos excommunicare autoritate propria.

DVBITATVR quintò,vtrùm Vniuerſitas poſſit excommunicari?

Prima concluſio. Vniuerſitas,vel collegium immediatè non poteſt excommunicari,vt dicendo: *Excommunico talem communitatem,vel collegium.*Hæc recipitur ab omnibus,& habetur in c.Romana.de ſent.excommunic.in 6.& ratione probatur; Excommunicatio maior non fertur niſi pro peccato mortali, ſed peccatum eſt actus perſonalis:Vniuerſitas enim nõ peccat,niſi quia ſinguli peccant;ergo excommunicatio nõ debet immediatè ferri in ipſam communitatem. Confirmatur ratione, quam tradit text. quia non eſt probabile,quòd omnes & ſinguli de aliqua communitate peccent; ergo excommunicatio nõ eſt ferenda in totam communitatem: nam cõprehenderet aliquos innocẽtes. Contrà primò Vniuerſitas poteſt interdici; ergo etiam excõmunicari. Conceſſo antecedenti negatur cõſequentia:nam interdictum non ſemper ponitur pro culpa eorum,qui interdicuntur, ſed in odium illius, qui in ciuitate eſt excommunicatus, quare interdicti ſi non habeant culpam, licèt arceantur à diuinis officiis,non tamen priuantur Eccleſię ſuffragiis. Secundò,aliquando puniuntur pœna temporali innocentes pro nocentibus; ergo etiam tota Vniuerſitas poteſt excommunicari pro aliquibus eiuſdem Vniuerſitatis delinquentibus. Negatur conſequentia, nam in bonis temporalibus vnus dependet ab alio, & ideo pœnæ temporales vnius deriuantur ad alium. Verbi gratia, Pater hæreticus punitur in filiis; at verò quoniam ſpiritualia bona

ſunt

ſunt propria vniuſcuiuſque, ideo nullus punitur in illis, niſi pro peccato proprio.

Secunda concluſio. Si excommunicatio feratur contra ſingulos nocentes de Vniuerſitate, licita erit. ita Nauar. lib. 5. Conſil. tit. de ſentent. excommunication. conſil. 20. dicto 4. & alij. Probatur, quoniam nec punitur aliquis innocens, nec remanet impunitus aliquis nocens; hæc autem excommunicatio duobus modis poteſt ferri, ſcilicet generaliter, vt dicendo, *Excommunico omnes & ſingulos nocentes de tali Vniuerſitate, qui commiſerunt tale, vel tale delictum.* ita Nauar. ſuprà, vel ſpecialiter dicendo, *Excommunico Petrum & Paulum, & Alphonſum, &c.* nominando ſingulos de tali Vniuerſitate, quos conſtat eſſe nocentes, & hæc concluſio ſolùm intelligitur de nocẽtibus mortaliter, non venialiter. ita Nauar. ſuprà, conſil. 24.

Dvbitatvr ſextò, ſi de facto excommunicatio feratur immediatè in ipſam Vniuerſitatem, vtrùm talis excommunicatio non ſolùm ſit illicita, ſed etiã nulla?

Prima opinio tenet, quòd eſſet valida, ſic gloſſa dicto cap. Romana, verbo, penitus. Angel. verb. excommunicatio. 1. n. 7. Couar. 2. variarum. cap. 8. n. 9. dicit hanc eſſe tutiorem.

Secunda opinio dicit, quòd eſſet inualida, hanc tenent Doctores infrà citandi pro ſecunda concluſione, & Couar. ait eſſe veriorem ſecundùm rigorem iuris, quamuis primam dicat eſſe tutiorem.

Pro reſolutione notatur primò, quòd Vniuerſitas poteſt dupliciter ſumi. Primo modo abſolutè, vt abſtrahit & præſcindit à ſingularibus membris: ſecundo modo pro omnibus ſingularibus membris ſimul ſumptis.

Secundò notatur, quòd excommunicatio poteſt ferri nullo præcedente examine, vtrùm ibi reperiantur aliqui nocentes, & nulla facta reſtrictione ad nocentes, vel præcedente examine & facta reſtrictione ad ſolos nocentes.

Sit prima concluſio. Si excommunicatio feratur in Vniuerſitatem, vt abſtrahit & præſcindit à ſingularibus membris, eſt nulla, ſiue præcedat examen, ſiue non, ſiue feratur à Prælato inferiori, ſiue ab ipſo Papa. Hæc eſt Sylueſt. verb. excommunicatio. 1. n. 10. & recepta communiter. nam communitas hoc modo ſumpta non eſt perſona vera, ſed repræſentata & ficta. ff. de fideiuſſoribus. l. mortuo. neque eſt baptizata, ſed ſententia excommunicationis tantùm ligat veram perſonam habentem animam rationalem; ergo. Minor probatur; communitas hoc modo ſumpta non communicat ſuffragiis Eccleſiæ: communicatio enim conſiſtit in actibus ſingularibus. Sumendo autem Vniuerſitatem ſecundo modo; ſcilicet pro omnibus ſingularibus membris ſimul ſumptis, ſit

Secunda concluſio. Si excommunicatio feratur contra Vniuerſitatem, nullo examine præcedente, & nulla facta reſtrictione ad ſolos delinquentes, eſſet nulla, taliter quòd non ligaret etiam eos qui fuerunt in culpa, ſiue feratur ab inferiori Prælato, ſiue ab ipſo Papa. Hæc eſt de mente ſecundæ opinionis, & tenet eam Richard. in 4. diſt. 18. art. 5. q. 3. Soto diſt. 22. q. 2. art. 2. Nauar. cap. 27. num. 13. & 5. Conſil. titul. de ſententia excommunicationis. conſil. 20. dicto 3. & alij. Probatur primò: nam contineret errorem intolerabilem contra ius naturale & diuinũ, quod prohibet puniri innocentes, qui nullo modo ſunt probati nocentes; quod dico: nã Eccleſia & Reſpublica ciuilis aliquãdo punit innocentes probatos nocentes. Secundò; nam licèt in illo cap. Romana. non annulletur expreſsè talis excommunicatio, ſed ſolùm prohibeatur, tamen attendendo rationem textus, quæ talis eſt (quoniam aliàs ſequeretur hoc inconueniens, quòd talis excommunicatio comprehenderet innocentes) ſequitur quòd Pontifex intendit annullare huiuſmodi excommunicationem, quia aliàs non euitaretur iſtud inconueniens.

Si obiicias, quòd innocentes in foro interiori non manerent excommunicati;

ergo non ſequeretur illud inconueniens. Reſpondetur, quòd ſi talis excommunicatio eſſet valida, ſequeretur quòd innocens non probatus nocens puniretur, ſaltem in foro exteriori: nam haberetur pro excommunicato, quod tamen eſſet contra ius naturæ: & hæc concluſio habet verum, ſiue excommunicatio feratur ſub hac forma, *Excommunico totam hanc Vniuerſitatem*; ſiue ſub hac, *Excommunico omnes & ſingulos huius Vniuerſitatis*. Probatur: nam ratio dudum facta militat eodem modo, imò propter eandem rationem etiam haberet verum concluſio, licèt excommunicatio feratur ſub hac forma, *Excommunico Præpoſitum, Decanum, Archidiaconum, &c.* nominando ſingulos de collegio. ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 1. num. 10.

Tertia concluſio, ſi præcedente examine conſtaret omnes & ſingulos de tali communitate eſſe nocentes, excommunicatio lata ab Epiſcopo contra talem communitatem ſumptam pro ſingulis membris, eſſet illicita, ſed valida, lata verò à Papa non ſolùm eſſet valida, ſed etiã licita. Quòd lata ab Epiſcopo eſſet illicita, probatur: nam eſſet contra tenorem illius cap. Romana. cui Epiſcopus debet eſſe ſubiectus. quòd eſſet valida, probatur: nam in iſto caſu conſtat ſingulos huius communitatis eſſe nocentes; ergo nullus innocens puniretur. Quòd verò lata à Papa eſſet licita, probatur: nam Papa non ſubiicitur iuri communi, ſed poteſt in illo diſpenſare. Et hæc dicta ſint loquendo de excommunicatione per viam ſententiæ: nam ſi feratur per viam ſtatuti, ſit

Quarta concluſio, quòd licitè poteſt ferri contra ſingulos de Vniuerſitate, verbi gratia, quòd nullus collega egrediatur noctu è collegio ſub excommunicatione latæ ſententiæ, & tunc quilibet delinquens ligaretur. ita Sot. ſupr. & Sylueſt. verb. excommunicatio. 9. num. 33.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm ſemel excommunicatus poſſit iterum excommunicari? Et videtur quòd non: nam excommunicatio cõſiſtit in priuatione ſuffragiorum Eccleſiæ, ſed priuatio non ſuſcipit magis & minus; ergo. Secundò: nam plura accidentia ſolo numero differentia non poſſunt eſſe ſimul in eodẽm ſubiecto.

Concluſio tamen ſit affirmatiua, quam tenet D. Tho. in addition. q. 22. art. 6. Soto d. 22. q. 2. art. 2. cõcl. 3. Syluеſ. ver. excommunicatio. 1. num. 10. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 11. n. 13. & Doctores communiter. Probatur ex can. Engeltrudam. 3. q. 4. & can. excellentiſſimus. 11. q. 3. ſed ego allego optimum text. c. cùm pro cauſa. de ſententia excommunicationis. Et hæc concluſio non ſolùm intelligitur quando eſt nouum crimen, ſed etiã propter idem crimen aggrauatis cenſuris ad maiorem terrorem & confuſionẽ: æquum eſt enim vt ſicut obſtinatio creſcit, ita etiam creſcat rigor pœnæ. ſic D. Tho. & Sot. & ad hoc facit dictus canon excellentiſſimus. Sed aduertit D. Tho. quòd in primo caſu, ſcilicet quando eſt nouum crimen, tot erunt principales excommunicationes, quot ſunt cauſæ, propter quas excommunicatur, vnde iſte poteſt abſolui ab vna excommunicatione manendo in alia, vt habetur dicto cap. cùm pro cauſa. De quo plura dicemus in cap. 7.

Ad primum in contrarium reſpondetur ad minorem, quòd priuatio licèt in ſe non ſuſcipiat magis & minus, ſuſcipit tamen in ordine ad ſuam cauſam, ſicut tenebræ dicuntur ſuſcipere magis & minus propter appoſitionem pluriũ corporum opacorum, & eodem modo excommunicatus pluribus excommunicationibus eſt indignior ſuffragiis, & magis elongatus ab illis, quàm excommunicatus vnica excommunicatione. Et ſicut quando ſunt duo corpora opaca, ſublato vno, requiritur vlteriùs auferre alterum, vt aër maneat lucidus, ſic ablata vna excommunicatione, requiritur auferre alteram, vt homo poſſit frui ſuffragiis Eccleſiæ.

Ad ſecundum reſpõdetur primò, quòd illa maxima intelligitur de accidentibus realibus:

realibus: hæc enim ſunt quæ verè & realiter inhærent ſubiecto. Secundò, quòd illa maxima non habet verum in accidentibus, quæ dicunt ordinem ad aliquid extrinſecum, & hunc ordinem dicit excommunicatio ad actum excommunicantis, & ad cauſam propter quam excommunicat.

Dvbitatvr octauò, vtrùm defunctus poſſit excommunicari? Quam quæſtionem eruditè tractat Caſtro 2. de iuſta hæreticorum punitione. cap. 19. & 20. Prima opinio tenet, quòd licèt non omnes defuncti poſſint excommunicari, tamen ille qui mortuus eſt in peccato hæreſis, licèt non incidiſſet in excommunicationem ante mortem, vt ſi daretur caſus, quo in iure non eſſet impoſita excommunicatio contra hæreticos, vt fortè non erat in Eccleſia primitiua, iſte poſt mortem poſſet excommunicari propter grauitatem criminis. Hanc videtur tenere Gratianus 24. quæſt. 2. can. penult. & vlt. Eandem ſequitur gloſſa c. ſi quis Epiſcopus de hæreticis. verbo, poſt mortem. & Panormit. eod. cap. probat Gratian. ex 5. Synodo generali, act. 1. & 4. ex Auguſt. & aliis Sanctis dicentibus hæreticos defunctos eſſe anathematizandos, prout referetur in can. ſanè. el 2. 24. q. 2. Et confirmatur primò ex multis teſtimoniis Conciliorum relatis à Caſtro cap. 19. ſcilicet Conſtantienſi ſeſſ. 8. vbi anathematizauit Vvicleph iam defunctum; & 6. Synodus generalis act. 1. anathematizauit Dioſcorum & Pyrrhum, & act. vlt. anathematizauit Theodorum & alios hæreticos iam defunctos. Et vrget multùm c. à nobis. el 2. de ſententia excommunicationis. vbi Innocentius III. determinat excommunicatum poſſe abſolui poſt mortem; & reddit rationem, quia ſcilicet Eccleſia poteſt ſoluere & ligare defunctos. Confirmatur ſecundò ex vſu Inquiſitorum, qui ſolent damnare ſua ſententia hæreticos, eos anathematizando, & exhumando eorum corpora, vt comburantur. Secundò probatur, Eccleſia concedit indulgentias defunctis; ergo poteſt illos excommunicare.

Secunda ſententia, quæ communis eſt, generaliter tenet nullum defunctum poſſe excommunicari directè & immediatè. Pro quo notandum eſt, quòd dupliciter poſſumus loqui de excommunicatione. Primo modo de excommunicatione propriè, directè, & immediatè: ſecundo modo, largè, indirectè, & mediatè, ad excommunicãdum. Primo modo requiritur iuriſdictio erga ipſas perſonas excommunicandas; ad excommunicandum autem ſecundo modo non requiritur iuriſdictio erga perſonas excommunicandas, ſed ſatis eſt iuriſdictio circa alias, quibus poteſt præcipere quòd non offerant ſacrificia nec ſuffragia Eccleſiæ pro tali, vel tali perſona.

Prima concluſio. Qui dum viueret incurrit excommunicationem, ſi ante abſolutionem moriatur, excommunicatus manet poſt mortem, & eſt priuatus eccleſiaſtica ſepultura, & ſuffragiis Eccleſiæ, niſi abſoluatur poſt mortem, vt poſtea dicemus. Hæc habetur ex cap. ſacris. de ſentent. excommunicat. Quæ concluſio habet verum, licèt ante mortem oſtẽdiſſet ſigna contritionis. ita Nauar. conſ. 3. de ſepult.

Secunda concluſio, loquendo de excommunicatione primo modo, ſcilicet, directè & immediatè, nullus poteſt excommunicari poſt mortem propter aliquod crimen quantumcunque enorme, licèt ſit crimen hæreſis, dato quòd in iure non eſſet impoſita excommunicatio contra hæreticos. Hanc tenent autores ſecundæ opinionis, ſcilicet Anton. 3. par. tit. 25. c. 75. Sylueſt. verbo, excommunicatio. 1. n. 7. Soto d. 22. q. 2. art. 2. Caſtro ſuprà, c. 19. Nau. c. 26. num. 35. & c. 27. n. 13. Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 11. n. 8. Armil. verb. excommunicatio. num. 28. & Doctores communiter. Probatur, ad excommunicandum immediatè & directè requiritur iuriſdictio erga perſonas excommunicandas, ſed hanc iuriſdictio-

nem non habet Eccleſia erga defunctos; ergo. Minor probatur, in qua eſt tota difficultas. Primò: nam poteſtas ad excommunicandum collata eſt Eccleſiæ in illis verbis, *Quæcunque ligaueritis ſuper terram, &c.* ſed defuncti non ſunt ſuper terram, ergo. Secundò, Eccleſia ſolùm poteſt excommunicare inobedientes & contumaces, ſed defunctus iam non eſt contumax Eccleſiæ, cùm ſit extra eius territorium; ergo. Contrà, nam ſatis eſt quòd viuens fuerit contumax. Reſpondeo, nego hoc eſſe ſatis, imò vt aliquis excommunicetur, requiritur, quòd pro tunc ſit de iuriſdictione Eccleſiæ: ſed defunctus iam eſt extra iuriſdictionem Eccleſiæ militantis; ergo. Tertiò, Eccleſia non habet iuriſdictionem ad abſoluendum directè defunctum excommunicatum, vt dicemus; ergo neque ad excommunicandum. Et hæc argumenta æqualiter militant in hæretico defuncto. Notandum eſt, quòd hæc concluſio habet verum, licèt homo ante mortem fuerit monitus ab Eccleſia, ſcilicet præcipiendo ei aliquid ſub pœna excommunicationis; hoc eſt contra nonnullos iuniores, ſed alij tenent noſtram ſententiam, & meritò: nam, vt diximus c. 3. diſput. 2. dub. 3. ſententia in continenti ſumit vires, & ideo ſolùm habet vim contra eos, qui tempore quo fertur ſententia ſunt ſubditi. Hinc ſequitur quòd ſi Ioannes mandauit Petro percutere clericum, & quando mandatum exequitur, iam eſt defunctus Ioannes, non incurret excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente.

Tertia concluſio. Loquendo de excommunicatione ſecundo modo, ſcilicet mediatè & indirectè, bene poteſt Eccleſia excommunicare defunctum, qui deceſſit in peccato: huiuſmodi enim excommunicatio nihil aliud eſt, quàm præcipere ſuis miniſtris, ne offerant pro illo ſacrificia & ſuffragia Eccleſiæ; quod patet ex notabili ſuprà poſito.

Quarta concluſio. Eccleſia bene poteſt declarare, defunctum deceſſiſſe excommunicatum. ita Syluest. Soto, & Couarr. locis vbi ſuprà: & patet ex practica Inquiſitorum, qui ſolent iuridicè declarare aliquem deceſſiſſe hæreticum & excommunicatum. Sed quoniam hîc erit facillimum intelligere ea, quæ dicuntur de abſolutione ab excõmunicatione poſt mortem, pro eius dilucidatione notandum; quòd dupliciter poteſt aliquis decedere in excõmunicatione. Primo modo, cum vera pœnitentia & ſignis contritionis, & deſiderio obtinendi abſolutionem ab excommunicatione, ſed eam obtinere non potuit ex aliqua cauſa accidẽtali. Secundo modo, ſine vera pœnitentia & ſignis contritionis, & abſq; deſiderio obtinendi abſolutionem. Quo poſito

Quinta concluſio ſit. Eccleſia non poteſt directè abſoluere defunctum excommunicatum, quamuis deceſſerit cum vera pœnitentia & deſiderio obtinendi abſolutionem, bene tamen indirectè. Sic Armil. verb. abſolutio. n. 55. & 63. Couarr. loco citato, vbi hoc tractat ex profeſſo; & pro vtraque parte concluſionis eſt text. c. à nobis. el 2. & cap. ſacris. de ſentent. excommunicationis. Prima pars probatur eiſdẽ argumentis factis pro ſecunda concluſione: nam ad directè abſoluẽdum requiritur iuriſdictio in perſonas abſoluendas, ſicut ad excommunicandum: & præterea probatur ex can. de communione. 24. q. 2. & canone nec quiſquam. ead. cauſa & quæſt. Secunda verò pars etiam probatur ex tertia concluſione: hoc enim nõ eſt aliud quàm Eccleſiam concedere facultatem, vt corpus poſſit ſepeliri in loco ſacro, etſi erat ſepultum in illo, quod non extrà habetur; & etiam concedere facultatem ſuis miniſtris, vt poſſint offerre pro illo ſuffragia & ſacrificia, nam ante huiuſmodi abſolutionem non poterant, vt conſtat ex textibus modò citatis. Vtrùm verò ſi de facto applicarentur, eſſent illi proficua, dicemus cap. 6. Circa hoc autem duo ſunt notanda.

Primò, quòd defunctus ab eo eſt abſoluendus, qui eũ poſſit abſoluere viuum

& ſanum, & non à quolibet Sacerdote, qui eũ poſſet abſoluere in articulo mortis.ſic Nauar.c.26.n.32.& conſil.3.de ſepult.& eſt tex.in d.c.à nobis.el 2.

Secundò, quòd ſi defunctus ſepultus eſt in loco ſacro,non eſt extrahendus, vt flagelletur ante huiuſmodi abſolutioné, ſed ſatis erit flagellare ſepulchrum; ſi autem eſſet ſepultus extra locum ſacrum, tunc exhumandus eſt,& flagellandus. ita Nauar. loco citato,& Sylueſt.verb.abſolutio.3.num.15.

Sexta concluſio. Quando excommunicatus deceſſit ſine vera pœnitentia & ſignis contritionis,nullo modo eſt abſoluendus ab excommunicatione, ne indirectè quidem. Probatur, quia non eſt dignus vt abſoluatur, cùm ipſam abſolutionem contempſerit.

Ad argumentum pro ſententia Gratiani cum confirmatione reſpondetur, quòd in illis locis anathematizare non ſignificat excommunicare,ſed maledicere,ſicut hæreticus cùm cogitur abiurare hæreſim, cui adhæſerat, anathematizat illam, vt patet can. ego Berengarius. de conſecr.diſt.2. & tamen non excommunicat eam;& B.Petrus cùm cœpit anathematizare & iurare,quia nõ nouerat Chriſtum,non excommunicauit ſeipſum. Et dato quòd in aliquo Concilio vel textu inueniatur,quòd Eccleſia excommunicauit defunctum, explicandum eſt dupliciter. Primò,de excommunicatione indirectè,& hoc modo explicat Caſtro ſup. c. 20.in fine,illud cap. à nobis.el 2.de ſent. excommunic. Secundò, quòd declarauit illum deceſſiſſe excommunicatum:& per hoc patet ad ſecundam confirmationem: nam Inquiſitores quando declarant aliquem deceſſiſſe hæreticum,declarant deceſſiſſe excommunicatum; & quoniam Eccleſia hoc ignorans admiſerat illum ad eccleſiaſticam ſepulturam,præcipiunt eius oſſa exhumari & comburi.

Ad ſecundum, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam indulgentiæ non conceduntur defunctis per modum abſolutionis: ad hoc enim eſſet neceſſaria iuriſdictio in ipſos defunctos; ſed tantùm conceduntur per modum ſuffragij & ſolutionis,vt dixi in materia de indulgentiis.

DVBITATVR nonò, vtrùm Epiſcopus poſſit excommunicari ab Archiepiſcopo?

Prima concluſio. Per modum punitionis pro crimine commiſſo bene poterat excommunicare ſecundùm ius antiquum,non tamen ſecundùm ius nouum Concil. Trident. Primam partem tenet Panormit.cap. paſtoralis.de offic.ordinarij,num.2.& Syluest.verbo,Archiepiſcopus.num.1.& eſt tex.cap.ſacro.de ſententia excommunicationis. Si opponas canonem 16.quæſt.3. vbi dicitur, quòd ſi Epiſcopus crimen impoſuerit alicui clerico,vel laico,debet illud probare in Synodo; ergo à fortiori crimen ipſius Epiſcopi. Reſpondeo cum gloſſa ibi iſtum canonem loqui ſecũdùm tempora Apoſtolorum, quando cauſæ omnes deferebantur ad Eccleſiam, vt can.relatum.11. quæſt.1.& iuxta hoc debet intelligi gloſſa cap.paſtoralis, verbo,exceptis.de offic. ordinarij. Secunda verò pars probatur: nam ſi cauſæ criminales ſint grauiores, reſeruantur ſummo Pontifici; ſi verò ſint minores, in Concilio tantùm Prouinciali cognoſcendæ ſunt, & determinandæ, vel à Deputatis per Concilium,vt ſtatuit Trident. ſeſſ.24. decreto de reformatio. cap.5.

Secunda concluſio. Per modum præcepti bene poteſt excommunicare, verbi gratia, præcipiẽdo Epiſcopo ſub excommunicatione, vt in Epiſcopatu ſuo tollat talem conſuetudinem prauam,vel vt obſeruet ſtatuta Eccleſiæ, denique quando præcipit vel prohibet id, quod iure ſibi conceditur. Probatur, poterat ſecundùm ius antiquum, & non eſt reſtrictum per Trident.quod tantùm loquitur de cauſis criminalibus, atque adeò de excommunicatione per modum punitionis, pro crimine iam cõmiſſo;ergo. Maior probatur:

tur;nam Epiſcopus eſt ſubiectus ſuo Archiepiſcopo, vt habetur can.de iis.12.d. & c.paſtoralis.de offic. ordinarij.

Quid ſi Epiſcopi in Concilio Prouinciali congregati vellent vſurpare iuriſdictionem Archiepiſcopi, poſsétne Archiepiſcopus procedere contra illos per cenſuras.

Tertia concluſio. Intra Concilium non poſſet, bene tamen extra. Prima pars probatur: nam in Concilio Archiepiſcopus, quamuis caput ſit, eſt tamen pars, & ideo ipſe ſolus non poteſt conciliariter determinare, nec procedere, niſi cum eo conſentiat maior, vel æqualis pars Epiſcoporum. Secunda verò probatur: nam rectè poteſt illis prohibere ſub excommunicatione, ne vſurpent iuriſdictionem illius, & inobedientes poterit excommunicare. Confirmatur, licitum eſt Metropolitano, imò & neceſſarium, defendere ſuam iuriſdictionem, & Eccleſia non habet alia arma efficaciora, quàm cenſuras; ergo poteſt vti illis. Confirmatur ſecundò: nam aliàs ſi in iſto caſu non poſſet defendere ſuam iuriſdictionem, ſequeretur, quòd gubernatio & iuriſdictio Archiepiſcopi eſſet manca & diminuta, maximè quoniam ſi expectaretur recurſus ad Papam, interim magna orirentur incommoda & ſchiſmata.

De cauſſa & occaſione propter quam fertur excommunicatio. *Cap. V.*

DISPVTATIO I.

De contumacia requiſita ad incurrendam excommunicationem.

IN PRIMIS ſupponendum eſt excommunicationem inferri non poſſe niſi propter aliquod peccatum, & quod non ſit purè interius, vt vidimus p.1.dub. 9.& 10. Quo ſuppoſito,

DVBITATVR primò, propter quas cauſas poſſit ferri minor excommunicatio? Vbi ſupponendum eſt, quòd licèt poſſit imponi à Iudice, tamen de facto nunquam imponitur niſi à iure, vt diximus p.2.diſp.2. Quo poſito,

Concluſio ſit. Licèt antiquitus incurrebatur in octo vel nouem caſibus relatis ab Innocent.c.1. de ſent. excommunicat. & Sylueſt.verb.excommunicat.4.n.2. tamen iam vnus ſolùm eſt in vſu, nempe participare cum excommunicato maiori excommunicatione in caſibus prohibitis. Hinc ſequitur, excommunicationem minorem poſſe imponi pro peccato veniali contumaciæ.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicatio maior poſſit imponi pro peccato veniali? Et videtur quòd ſic. Peccatum veniale cùm ſit malum culpæ, maius malum eſt, quàm excommunicatio maior, quæ eſt malum pœnæ; ergo excommunicatio maior poteſt imponi pro culpa veniali. Secundò, ex Concil. Carthaginenſ. IV. cap. 24. vbi dicitur, quòd ſi ſacerdote in Eccleſia verbum faciente quiſpiam exierit, excommunicetur, ſed excommunicatio in dubio intelligenda eſt de maiori, vt vidimus part. 2. ergo. Sit tamen

Prima concluſio. Stando in iure poſitiuo, non poteſt imponi pro veniali, ſed tantùm pro mortali. ita Sot. d.22.q.1. art. 2.concl.1.Couar.cap.alma mater.p.1. §. 9. num. 1. & omnes Doctores; & eſt textus can. nemo Epiſcoporum.& can. nullus ſacerdotum. 11. q. 3. & in Trident. ſeſſ. 25. c. 3. de reformat. vbi ſtatuitur, quòd non concedatur excommunicatio, niſi pro cauſa grauiſſima.

Secunda concluſio. Etiam ſtando in iure diuinò non poteſt imponi maior excommunicatio niſi pro peccato mortali. Ita multi viri docti, & colligitur apertè ex doctrina Soti art.citato. concluſ. 4. Et probatur, poteſtas Eccleſiæ ad excommunicandum data eſt ei à Chriſto in ædificationem, non in deſtructionem, ſed ſi propter culpam venialem poſſet imponere maiorem excommunicationem, eſſet

in

nì deſtructionem fidelium; ergo. Confirmatur: nam ſi Chriſtus contuliſſet Eccleſiæ hanc poteſtatem, aliquando ea vſa fuiſſet. Secundò: nam quando Chriſtus Matth. 18. tradidit Apoſtolis poteſtatem excommunicandi, ſolùm loquebatur de peccato mortali, vt patet ex verbis ipſius textus; prædixerat enim, *non eſt voluntas Patris,vt pereat*; deinde dicit, *Si te audierit,lucratus es fratrem tuum*,perire autem nemo poteſt niſi propter mortale,nec lucrari niſi qui propter mortale perditus erat,imò & nomen ipſum, *ethnicus*, deſignat mortale peccatum. Tertiò: nam ſecundùm ius diuinum & naturale pœna debet proportionari culpæ, ſed excommunicatio maior eſt grauiſſima pœna, cùm per illã excludatur homo à participatione ſacramentorũ,& ſuffragiis Eccleſiæ; ergo non debet ferri niſi contra eum, qui propter mortale peccatum excluſus eſt à regno cælorum. Confirmatur: nam crudelis eſſet Chirurgus, qui pro leui morbo membrum amputaret. Contrà: nam hoc argumentum etiam probat,quòd excommunicatio minor non poſſit ferri pro veniali,ſiquidem priuat receptione ſacramentorum, quæ ſunt efficaciora ad obtinendum regnum cælorum, quàm orationes & ſuffragia, quibus priuat maior excommunicatio. Reſpondetur cum Soto,quòd non ſunt cætera paria: nam orationes & ſuffragia ſunt continua quædam præſidia, & ideo priuatio illorum grauiſſimè lædit, receptio autem ſacramentorum rarò eſt neceſſaria.

Ad primum reſpondetur negando conſequentiam, ſicut non valet, maius malum eſt peccatum veniale quàm mors corporalis; ergo poteſt aliquis pro veniali damnari pœna mortis.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd, vt diximus par. 2. ille canon intelligitur de minori excommunicatione ſecũdùm formam antiquam,ſecundùm quam excommunicari non erat aliud,quàm priuari Sacramento Euchariſtiæ. Secundò, dato quòd ille canon intelligeretur de maiori, hoc eſſet quando aliquis præmiſſa monitione contemneret audire concionem: nam tunc exire è concione,iam eſſet mortale ratione contumaciæ,vel etiam ratione ſcandali.

Ex dictis ſequitur primò, quòd priùs ſaltem natura debet homo incidere in mortale, quàm in maiorem excommunicationem. Secundò ſequitur, quòd licèt aliquis Prælatus,etiam Papa,intentet ferre excommunicationem incurrendam pro ſolo veniali, non tenebit factum. Tertiò ſequitur,quòd quicũque excuſatur à mortali,liber erit ab excommunicatione maiori, vt latiùs infrà dicemus. Quartò ſequitur,quòd quandocunque lex, vel Prælatus præcipit vel prohibet aliquid ſub excommunicatione latæ ſententiæ, obligat ſub mortali: quamuis eius rei tranſgreſſio de ſe non ſit mortalis. ita Soto ar. 2.citato,colum.2.corol.1. Caſtro 1. de lege pœnali.c.5. documento 4. in fine. Couarr.c.alma mater.p.1.§. 9.n. 1. verſiculo, primùm ſanè. vbi ait quòd vel lex habenda eſt pro iniuſta, vel præſumendum eſt, quòd legiſlator habuit intentionem obligandi ad mortale. Eandem ſententiam tenent communiter omnes Doctores,imò autores citati loquuntur abſolutè non limitando de excommunicatione latæ ſententiæ. Ratio autem huius corollarij eſt, quòd cùm excommunicatio maior non poſſit ferri pro veniali, eo ipſo quòd lex, vel Prælatus præcipit aliquid ſub excommunicatione latæ ſententiæ,ſatis exprimit intentionem ſuam eſſe obligandi ad mortale, ſed hoc corollarium intelligendum eſt, niſi materia ſit leuis, ita vt neque in ſe,neque in ordine ad finem fiat grauis, vt magis explicabitur infrà: tunc enim non ſufficit conſtituere peccatum mortale, quantumuis præcipiatur vel prohibeatur ſub excommunicatione; vt ſi Prælatus præcipiat ſubdito ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne loquatur verbum otioſum, vel quòd recitet vnam ſalutationem Angelicam. Probatur manifeſtè. Eccleſia non poteſt obligare ad

materiam tam leuē ſub peccató mortali; ergo non obligabit,quamuis imponat excommunicationem maiorem. Antecedens probatur, lex diuina & naturalis de non furando licèt ex ſe obliget ad mortale, tamen ex paruitate materiæ obligat ad veniale,& votum de materia leui obligat ad veniale tantùm, ſed præceptum Eccleſiæ non poteſt eſſe maioris efficaciæ, quàm diuinum;ergo. Vnde vel talis lex erit iniuſta, vel, vt ait Mexic. difficult.6. de excommunicat. talis excommunicatio magis dicenda eſt comminatio, quàm excommunicatio:non enim credendum eſt, Prælatum habuiſſe intentionem excommunicandi pro re leui. Contrà, contemptus etiam in re leui eſt mortale, ſed qui violat præceptum imponens pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, contemnit legem; ergo quamuis materia ſit leuis,peccabit mortaliter.

Reſpondetur primò, negando maiorem cum Caietano in ſum. ver. contemptus. Couar. §. 9. citato n. 3. Medina 1.2. q. 96. art. 4. reg. 6. Secundò, dato, quòd quando iſte non obediret legi ex contemptu formali, peccaret mortaliter, tamen non loquitur in iſto caſu,ſed in caſu quòd non obedit alia cauſa.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm non ſolùm maior excommunicatio lata, verùm nec ferenda ſeu comminatoria, poſſit imponi pro veniali; quod aliis verbis quæri ſolet; vtrùm quotieſcunque lex præcipit vel prohibet aliquid ſub excommunicatione ferenda, obliget ad mortale? Concluſio,talis lex obligat ſub mortali. Pro hac concluſione poſſent allegari autores citati dubio præcedenti, qui abſolutè loquuntur non limitando ad excommunicationem latam, ſed ſunt alij, qui tenent noſtram concluſionem expreſsè de excommunicatione ferenda. ita Syl-ueſt.verbo, præceptum.§. 3. Tabien. ver. lex.2.§.28.Soto d.22.q.1.ar.2.corol.1. Ledeſ.2.4.q.23.art.3.dub. penul. Caietan. in Sum. verbo, præcepti tranſgreſſi. Nau. c.23. n. 53. Petrus de Soto lect. 3. de excommunicat. Armil. verb. præceptum.§.6. Pra terea:nam Medina Cod. de reſtitut. q. 30.Conrad.de contractibus.quæſt.52.Angel.ver. clericus.9.num.3.Syl ueſt. eodem ver.n.1. Tabien. eodem ver.& n. ideo dicunt clericum in ſacris negotiantem per propriam perſonam peccare mortaliter ſtando in iure communi, quia in extrauag.ne clerici,vel Monachi. de ſtatu Monachorum. eſt illis prohibitum ſub excommunicatione comminatoria.

Sed pro maiori explicatione huius concluſionis notandum eſt, quòd pœna excommunicationis comminatoriæ dupliciter poteſt imponi. Primo modo, ita vt poſſit Iudex excommunicare tranſgreſſorem ſine hoc quòd præcedat alia monitio. Secundo modo, ita vt requiratur alia monitio. Si petas quando requiritur alia monitio? Reſpondeo, quòd ſi loquamur de præcepto Iudicis, ex verbis ipſius conſtabit; ſi verò de canone vel ſtatuto,duplex regula poteſt aſſignari. Prima eáque certiſſima, quando canon vel ſtatutum id exprimit, vt de facto exprimitur in can. adminiſtratores. 23.q.5. & c.non minùs. de immunit. Eccleſ. & c. ne clerici vel Monachi. de ſtatu Monachorum. in quibus requiritur admonitio Iudicis ad incurrendam excommunicationem impoſitam à iure ipſo facto,& quod magis facit ad rem, in Trident.ſeſſ. 14. c. 6.de reformat. imponitur ſuſpenſio comminatoria contra perſonas eccleſiaſticas, quæ præcedente monitione ordinarij non geſtauerint habitum decentem, & ſeſſ. 24. c. 8. de reformat. imponitur excommunicatio comminatoria aduersùs concubinarios, qui ter moniti ab Epiſcopo, non ſe ſeparauerint. Secunda regula eſt, quam adhibent aliqui viri docti; & colligitur ex Mexic. difficult. 6. de excommunicat.poſt concluſionem ſecundam; ſcilicet quando materia, vt præcipitur ſub excommunicatione, eſt leuis in ſe: tunc enim quidquid ſit de rigore iuris, tamen ex æquitate præſumitur non eſſe intentionem Eccleſiæ, quòd infligatur excommuni

municatio ante monitionem Iudicis. His ſuppoſitis eſt duplex opinio.

Prima eſt quorundam doctiſſimorum virorum, qui tenent concluſionem poſitam vniuerſaliter eſſe intelligendam, itaque quotieſcunque pręcipitur aliquid ſub excommunicatione comminatoria, obligat ad mortale; ſiue requiratur alia monitio, ſiue non, & hoc, quamuis materia ſit leuis in ſe. Allegant pro ſe Syluеſt. loco citato, & Sotum art. 2. citato. corol. 1. Et quidem hi duo autores, præcipuè Sotus, clarè videntur loqui, quamuis materia ſit leuis, ſed non expreſsè loquuntur in caſu quòd requiratur alia monitio, imò Syluеſt. potiùs videtur loqui, quando non requiritur. Sed quidquid ſit de mente Syluеſt. & Soti probatur hæc opinio. Primò, comminatio alicuius pœnæ non adiungitur iuſtè alicui legi, niſi tranſgreſſio legis ſit digna tali pœna, ſed ſolum peccatum mortale eſt dignum pœna excommunicationis maioris; ergo quotieſcunque lex comminatur talem pœnam, obligat ad mortale. Secundò, legiſlatores eccleſiaſtici poſſunt obligare ſub mortali, quamuis materia aliàs ſit leuis, ſed quotieſcunque ponitur excommunicatio comminatoria, ſatis explicant ſuam eſſe intentionem obligare ad mortale; ergo verè obligant.

Secunda opinio dicit, concluſionem eſſe intelligendam, quando non requiritur alia monitio. Hanc tenet Caietan. in Summa. loco citato. Nauar. loco citato, & multi viri doctiſſimi, & per hoc explicatur doctrina Caiet. 2. 2. quæſt. 1 96. ar. 9. Contrà ad ſecundam: non enim retractauit in Sum. id quod dixerat 2. 2. vt quidam falsò putant, ſed explicauit: nam in 2. 2. loquutus eſt quando non requiritur alia monitio; in Sum. verò loquitur, quando requiritur, vt patet ex ratione, quam vtrobique aſſignat; quoniam in 2. 2. probat tranſgreſſorem præcepti continentis excommunicationem comminatoriam peccare mortaliter, quia eo ipſo meretur excommunicationem, quòd non ſtat ſine peccato mortali; in Summa verò dicit non peccare mortaliter, quoniam ante admonitionem non fit dignus excommunicatione, & quoniam hæc ſecunda opinio eſt à nobis amplectenda,

Dicimus primò. Si materia eſſet leuiſſima, quia ſcilicet in ſe, & in ordine ad finem eſt leuis, licèt præceptum comminetur excommunicationem, non obligat ſub mortali. ita Soto loco citato, & Medina 1. 2. quæſt. 96. art. 4. poſt Regulam 5. & eſt de mente Caſtri 2. de lege pœnali. c. 5. ante documentum 3. vbi ait eſſe ignorantiam, quòd putet Prælatus ſe poſſe omnia, etiam leuiſſima, mandare ſub peccato mortali, & in hac concluſione omnes debent conuenire. Dicimus ſecundò, concluſionem ſuprà poſitam intelligendam eſſe iuxta ſecũdam opinionem, itaque quando lex comminatur excommunicationem, & non requiritur alia monitio, tunc obligat ad mortale, aliàs non, niſi materia eſſet multùm grauis. Hoc dictum habet tres partes. Prima ſcilicet, quòd tunc obligat ad mortale, probatur; nullus poteſt incurrere excommunicationem maiorem niſi pro peccato mortali; ergo lex, quæ comminatur maiorem excommunicationem, quæ poſſit infligi ſine alia monitione, obligat ad mortale. Probatur conſequentia: nam qui vult aliquid, cenſetur velle omne illud ſine quo fieri non poteſt. c. præterea, de offic. delegati. Secunda verò, ſcilicet quòd aliàs non obligabit ad mortale, probatur: nam eo ipſo quòd requiritur alia monitio, & materia non eſt multum grauis, eſt ſignũ quòd legiſlator non vult tranſgreſſorem obligari ad mortale ante monitionem. Præterea, quia nunquam videmus Iudices ſine alia monitione excommunicare tranſgredientes legem, præcipientem materiam leuem in ſe ſub pœna excommunicationis. Præterea, quia non eſt credendum, quòd pia mater Eccleſia velit obligare ad mortale, quando materia eſt leuis ante monitionem Iudicis. Petis, quando peccabit mortaliter trãſgreſſor huiuſmodi le

di legis? Reſpondeo, quando non obedierit vltimæ monitioni Iudicis, poſt quam monitionem poterit Iudex illum de facto excommunicare: tunc enim iam eſt contumax & dignus, vt excommunicetur.

Contrà arguitur ad probandum, quòd quando lex præcepit aliquid ſub excommunicatione, ſemper obligat ſub mortali, licèt materia ſit leuis: nam aliàs ſequeretur, nullum eſſe diſcrimen inter legem eccleſiaſticam non imponentem pœnam, & inter legem imponentem pœnam excommunicationis. Probatur ſequela: nam quando materia eſt grauis, licèt lex non comminetur excommunicationem, obligabit ad mortale. Reſpondetur, negando ſequelam. Et ad probationem dicimus magnum eſſe diſcrimen: nam quādo lex non comminatur excommunicationem, nunquam obligabit ſub mortali, ſi materia ſit leuis, at verò quando comminatur excommunicationem, aliquando obligabit, vt quando præceſſit iam admonitio Iudicis, verbi gratia, in c. ſi quis. de vita & honeſt. clericorum. & in can. ſi quis. 23. d. eſt impoſita excommunicatio comminatoria contra clericum relaxantem comam, & contra eum, qui Sacerdote verbum faciente in Eccleſia, ſi tranſgreditur poſt talem monitionem, peccabit mortaliter, at verò ſi non eſſet impoſita excommunicatio, non peccaret mortaliter.

Tertia verò pars, ſcilicet quòd quando materia eſſet multùm grauis, quamuis requiratur alia monitio, vtpote quia lex ita ſtatuit, obligabit ad mortale, quamuis nulla imponeretur pœna; ergo hæc obligatio non tollitur per hoc, quòd ad infligendam excommunicationem requiratur alia monitio. Sed hîc maximè aduertendum eſt cum Couar. c. alma mater. 1. p. §. 9. num. 5. verſiculo, trina verò. quòd quando poſt canonem comminantem excommunicationem requiritur monitio, ſufficit vna. Petis, quæ materia erit grauis? Reſpondeo, quando hîc & nunc attentis omnibus circumſtantiis conducit ad conſequendum aliquod magnum bonum, vel vitandum aliquod graue malum, ſiue res illa ſit aliàs præcepta, ſiue non. Verbi gratia, præcipiunt Inquiſitores ſub excommunicatione, vt omnes confluant in templum ad audiendum edictum fidei, obligat ſub mortali, quia eſt ad exaltationem fidei, & vt ſciant homines, quæ ſint denuncianda ab Inquiſitoribus; idem dico, ſi ſæuiente peſte vel bello præcipiat Prælatus ſub excommunicatione, vt omnes confluant ad proceſſionem pro ſalute & pace Reipublicæ. ita Sot. art. 2. citato corol. 1. denique in particulari arbitrio boni viri relinquendum eſt. Hæc autem præcepta intelligenda ſunt comprehendere illos, qui ſine incommodo ire poſſunt: nam verba generalia ciuiliter & politicè intelligenda ſunt ceſſante impedimento, vt tradit Syl. ueſt. ver. excommunicatio. 2. num. 1. caſu 12. Iam ad argumenta primæ opinionis.

Ad primum reſpondetur, illam maiorem ſolùm eſſe veram, quando pœna taliter adiungitur legi, quòd poſt tranſgreſſionem poſſit infligi ſine alia monitione.

Ad ſecundum reſpondetur, concedo maiorem, & ad minorem dicimus, quòd quando requiritur alia monitio, non intendunt obligare ſub mortali, quantùm eſt ex vi pœnæ, ſecus eſſet ex parte materiæ, vt ſi ſit multùm grauis.

Dubitatur quartò, quid ſecundùm prædicta affirmandum ſit de illo motu proprio Pij V. qui incipit, *De ſalute gregis Dominici*, vbi clericis in ſacris, & religioſis prohibet ſub excommunicatione comminatoria, ne interſint agitationi taurorum. Dico, *comminatoria*: nam quamuis nonnulli viri grauiſſimi dixerint hanc excommunicationem eſſe latæ ſententiæ; tamen reuera ſolùm eſt comminatoria, & ita tenet Ludouicus Lopez infrà citandus. Nec obſtat quòd poſtquam Pius V. poſuit excommunicationem latæ ſententiæ contra Principes ſeculares, Magiſtratus, & Gubernatores, qui permiſerint agitatio-

nes

nes taurorum in ſuis terris, & prohibuit ſecularibus huiuſmodi agitationes, ait, *clericis quoque tam regularibus quàm ſecularibus beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis, ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis interſint, ſimiliter prohibemus*; non inquam. obſtat, nam illud aduerbium, *ſimiliter*, non refert excommunicationem latæ ſententiæ, ſed prohibitionem immediatè præcedentem, per quã interdicit ſecularibus, ne agitent tauros, & eſt idẽ ac ſi diceret, Clericis etiam prohibemus, addendo pœnam excommunicationis, quam non impoſuerat contra ſeculares agitantes tauros. Cui explicationi multùm fauet canon excommunicatos. 11. quæſt. 5. vbi dicitur, quod participans cum excommunicato ſimiliter excommunicationi ſubiacebit, vbi non eſt ſenſus, quòd incurret excommunicationem maiorem, ſed ſenſus eſt, ſubiacebit etiam excommunicationi, minori tamen. Itaque aduerbium, *ſimiliter*, refert excommunicationem, ſed non maiorem.

Hoc ſuppoſito, aliqui abſolutè tenent, quòd peccant mortaliter non ſeruantes hunc motum proprium. ita tenet expreſsè Ludouic. Lopez in inſtructorio conſcientiæ. 2 p. c. 31. q. 4. Ignatius Lopez de Mendoça in pract. criminali canonica. c. 72. in fine, & Nauar. lib. 2. de reſtitut. p. 2. cap. 3. difficult. 14. num. 302. Idem etiam tenent omnes qui in dubio præcedenti, in opinione prima dixerunt, quòd quotieſcunque præcipitur aliquid ſub excommunicatione comminatoria, obligat ad mortale, ſiue requiratur alia monitio, ſiue non, & hoc quamuis materia ſit leuis in ſe. Ex his verò autoribus, qui in ſecunda opinione tenuerunt legem comminantem excommunicationem non obligare ad mortale, ſi requiratur alia monitio, aliqui tenent quòd peccant mortaliter clerici & Religioſi, quamuis aſſiſtant in occulto, & ſecluſo omni ſcandalo, quia iudicant materiam hanc eſſe grauem; alij verò dicunt, quòd fortaſſis ante omnem monitionem peccabunt mortaliter ratione materiæ grauis, & poſt monitionem citra omnem controuerſiam peccabunt mortaliter. Ego verò

Dico primò, vbi motus proprius receptus eſt, & Prælati admonent clericos, ne aſſiſtant huiuſmodi ſpectaculis, qui non obedierint, peccabunt mortaliter.

Dico ſecundò, clerici in ſacris vel Religioſi publicè aſſiſtentes huiuſmodi ſpectaculis mortaliter peccabunt, etiam ante monitionem Prælati: nam aſſiſtere hoc modo eſt materia grauis huiuſmodi perſonis, quæ profitentur abrenunciare ſecularem vitam: nam, vt bene ait Medina 1. 2. q. 96. art. 4. poſt regulam 5. multa præcipiuntur clericis & religioſis, quæ licèt ſecundùm ſe videantur leuia, tamen quia maximè conducunt ad decentiam & honeſtatem requiſitam clericis & Religioſis ſit grauis, & præter autores citatos ſubſcripsêre huic ſententiæ plures Theologi & Iuriſtæ huius Limanſis Academiæ, & Doctor Valcaçar, Prouiſor huius diœceſis, dixit hunc motum proprium eſſe receptum hîc in hoc Archiepiſcopatu.

Dico tertiò, qui occultè aſſiſteret, non peccaret mortaliter. Probatur: nam huiuſmodi aſſiſtentia non eſt tam indecens ſtatui clericali, ſicut aſſiſtentia publica.

Dico quartò, etiam ſtando in opinione illorum, qui dicunt omnem legem comminantem excommunicationem obligare ad mortale, ſiue requiratur monitio, ſiue non, ſi aliquis clericus vel Religioſus ex loco diſtante, ita vt mortaliter non cenſeretur intereſſe agitationi taurorum, poſſet videre tauros ſecluſo ſcandalo, non peccaret mortaliter, imò nec venialiter contra motum proprium; vt ſi videret ex turri alta & diſtanti ab ipſa platea, vbi agitantur. Probatur: nam quando locus eſt ita diſtans, qui ibi eſt non cenſetur aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis; & ita tenent aliqui viri docti. Dixi, *nec venialiter contra motum proprium*: nam aliunde poterit peccare venialiter ex vna curioſitate, vel alia de cauſa.

Dico quintò, perſonæ prohibitæ hoc motu proprio ſunt omnes Religioſi profeſſi ſolenniter, vel qui in Societate elapſo biennio emiſerunt vota, non tamen Religioſi nouitij, quia non ſunt propriè Religioſi, & pœnæ benignè ſunt interpretandæ; excipiuntur tamen ex Greg. XIII. laici Religioſi militares quorumcunque ordinum militarium, dummodo non ſint initiati ſacris; non tamen excipiuntur Religioſi clerici conuentuales eorundem ordinum, licèt non ſint initiati ſacris: nam hi includuntur in motũ proprio Pij V. & non excipiuntur à Greg. XIII. Vtrùm autem hic motus proprius comprehendat moniales, ratio dubitandi eſt: nam Pius V. ſolùm loquitur de clericis tam regularibus quàm ſecularibus; moniales autem non ſunt clerici regulares, & licèt in materia fauorabili nomine clerici intelligantur etiam moniales, vt in can. ſi quis ſuadente. nam fauores ſunt ampliandi, tamen in materia odioſa, qualis eſt iſta, videtur quòd non comprehenduntur; nihilominus quia magis eſt attendenda mens legiſlatoris, quàm verborum ſuperficies.

Dico ſextò, quòd comprehenduntur moniales, & ita declarauit praxis, quæ eſt optima legum interpres. Sic tenent viri docti, & probatur: nam ratio indecentiæ, quæ mouit Pontificem, fortiùs currit in monialibus; vtrùm autem comprehendatur quilibet beneficiarius, licèt non habeat ordinem ſacrum?

Dico ſeptimò, ſi beneficium ſit ita tenue, vt non teneantur recitare horas Canonicas, non comprehenditur: nam ſecundùm communem exiſtimationem, quando fructus ſunt ita tenues, reputantur nulli, & perinde eſt ac ſi non haberet beneficium præcipuè in materia odioſa. ita nonnulli viri docti.

Dico octauò, clerici vel Religioſi, qui in atrio, vel in clauſtro, vel in agro agitant, vel aſſiſtunt agitationi vituli etiam maiuſculi, non irritando illum ſpiculis (ſcilicet *con garrochas*) non faciunt contra motum proprium: nam intentio Pij V. fuit, prohibere illam taurorum agitationem, ex qua frequenter ſequuntur mortes, vulnera, & alia huiuſmodi nocumenta, quæ inconuenientia ceſſant in hoc caſu, & ceſſante fine legis, ceſſat lex. ita Nau. c. 15. num. 18. Poſtquam hæc ſcripta ſunt, exiit quidam motus proprius ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Papæ VIII. in quo moderatus eſt motus proprius Pij V. ſuprà relatus, qui videri debet, vt quid nunc tenendum ſit in dubitatione propoſita cognoſcatur.

Dvbitatvr quintò, quando lex comminatur excommunicationem, & non requiritur alia monitio, vtrùm poſſit tunc Iudex ſtatim excõmunicare trãſgreſſores?

Prima concluſio. Licitè poterit ferre excommunicationem ſine alia monitione, ſed meliùs faciet, ſi præmittat vnam ſaltem monitionem. ita Couar. cap. alma mater. 1. p. §. 9. n. 5.

Secunda concluſio. Non poterit excommunicare ſine citatione, dando ei terminum ad allegandum pro ſe. ita Soto d. 22. q. 2. ar. in 2. concl. Quod adeò verum eſt, vt etiam quando lex excommunicat ipſo facto, non poſſit Iudex declarare excommunicatum tranſgreſſorem ſine citatione, vt docet Philippus Decius, c. peruenit. el 1. de appellationibus. Nauar. c. 27. n. 10. & lib. 5. Conſ. tit. de ſententia excommunicationis. conſil. 20. num. 4. & alij multi, quos refert & ſequitur Cou. num. citato circa finem, niſi delictum eſſet notorium, pro qua limitatione facit quod tradit ipſe Couar. ibidem, num. 6. verſiculo, & hæc quidem. Eandem ponit Nauar. conſil. citato, & adeò verum requiri citationem ad declarandum tranſgreſſorem incurriſſe excommunicationem iuris ipſo facto impoſitam, vt ſi aliter fiat, declaratio ſit nulla. ita tenent multi Doctores, quos refert & ſequitur Couar. ibid. n. 5. & Nauar. conſil. citando.

Notandum tamen eſt, quòd licèt Iudex omittat citationem, non incurret pœnas impoſitas contra omittentes monitionem canonicam, de quibus diximus c. 2. dub. 3.

quia pœnæ non ſunt ampliandæ. Sed eſt argumentum ad probandum, quòd nullo modo poſſit ferri excommunicatio contra tranſgredientes legem comminantem excommunicationem, niſi præcedat aliqua monitio poſt ipſam tranſgreſſionem: nam excommunicatio non poteſt ferri niſi contra inobedientem & cõtumacem, ſed fieri poteſt quòd poſtquam iſte violauit legem, pœniteat, & non ſit contumax; ergo nullo modo poteſt excommunicari niſi præcedat monitio. Reſpondetur, quòd Eccleſia præſumit illum contumacem & perſeuerantem in peccato: nam in foro exteriori ſemel malus, ſemper prǽſumitur malus, niſi conſtet oppoſitum.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm ſufficiat quodlibet mortale peccatum ad ferendam maiorem excommunicationem?

Prima concluſio. Non ſufficit quodlibet peccatum mortale, niſi ſit peccatũ inobedientiæ & cõtumaciæ ita Sot. d. 22. q. 1. ar. 2. cõcl. 2. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 9. n. 1. & omnes Doctores, & eſt decreta in can. nemo Epiſcoporum. 11. q. 3. & can. certum eſt. eodem tit. Et probatur ex verbis Chriſti Math. 18. *Si Eccleſiam non audierit*, id eſt, ſi Eccleſiæ non obedierit, *ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.* & ratione probatur: nam cùm excommunicatio ſeparet hominem à conuictu fidelium, à ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ natura ſua petit, vt non feratur niſi contra illum, qui per inobedientiam ſe ipſum ſubducit ab Eccleſia. Sed pro intelligentia concluſionis notandum, quòd dupliciter poteſt aliquis eſſe inobediens Eccleſiæ. Primo modo, quia tranſgreditur aliquod Eccleſiæ præceptum obligans ad mortale, & hæc dicitur inobedientia generalis. Secundo modo, quando peccat contra aliquod præceptum habens annexam excommunicationem latam vel ferendam, & hæc inobedientia facit cõtumaciam propriè dictam: nam tunc contemnit homo claues Eccleſiæ, ſiquidem non timet grauiſſimam pœnam omnium, quas Eccleſia poteſt infligere. Et de hac inobedientia intelligitur concluſio poſita, ex quo ſequitur peccatum inobedientiæ non eſſe ſufficiens ad ferendam excommunicationem, niſi præcedat monitio ſub comminatione excommunicationis ſiue à iure, ſiue ab homine. hoc corollarium tenet Syluеſ. verb. excommunicatio. 1. num. 11. Sot. ſup. concluſ. 3.

Secunda concluſio. Ideo dixi, *ſub comminatione excommunicationis*, quia nulla ſufficiet contumacia, quæ non ſit contra mandatum ſub excommunicatione, quidquid videatur ſentire Couar. ſup. num. 6. verſiculo, & hæc quidem: nam c. ſacro. & c. contingit. el 2. de ſent. excommunicationis. requirunt monitionem continentem pœnam excommunicationis.

Notandum tamen eſt, quòd tripliciter contingit aliquem eſſe contumacem. Primo modo, quando vocatus à Iudice eccleſiaſtico ſub excommunicationis pœna, non comparet. Secundo, quando licèt compareat, diſcedit tamen ante licentiam vel ſententiam Iudicis. Tertiò, quando licet compareat & perſeueret vſque ad ſententiam Iudicis, tamen poſtea non vult parere ſententiæ. Hic triplex modus contumaciæ ponitur in can. certum eſt. 11. q. 3.

Dvbitatvr ſeptimò, quot debeant præcedere monitiones.

Prima concluſio. Quando excommunicatio eſt à iure, ſufficit vna monitio; nam cùm hæc ſit ſolennis, valet pro trina, imò pro mille. lex enim ipſa quotidie admonet.

Secunda concluſio. Quando excommunicatio eſt ab homine, debet præcedere trina monitio, vt decernitur c. contingit. el 2. & c. conſtitutionem. de ſententia excommunicationis. & can. omnes decimæ. 16. qu. 7. & ſatis apertè colligitur ex ordine correctionis fraternæ Matth. 19. vbi ponuntur tres admonitiones; prima ſecreta, ſecunda coram teſtibus, tertia coram Eccleſia ſcilicet coram Prælato. Contrà: nam Paulus ad Titum 3. ait, *Hæreticum hominem poſt vnam & ſecundam correctionem deuita*; ergo non requiritur trina monitio.

Reſpon

Reſpondetur, quòd licèt ibi non numerentur expreſsè tres monitiones, tamen Eccleſia ex loco Matth. citato declarauit tres eſſe neceſſarias.

Tertia concluſio. Quamuis iſta monitio regulariter debeat eſſe perſonalis, nec ſufficiat fieri in domo illius, qui excommunicandus eſt, tamen ſi ipſe malitioſè latitet, ſatis eſt quòd fiat in eius domo, vt ex Innocent. & aliis notat Couar. §. 9. citato num. 4. caſu 1. & allegat c. quoniam frequenter. vt lite non conteſtata, in illis verbis, *ſeu ſit abſens abſque malitia, vt conueniri non poſſit*; ſed ego allego textum adhuc meliorem in Clem. 2. vt lite pendente. in illis verbis, *poſtquam à Iudice competenti citatio emanauit, & ad partem citatam peruenit, vel per eum factum non fuit, quominus ad eius notitiam perueniret.* Quid autem ſit latitare, videte l. Fulcinius. §. 1. verſiculo, quid ſit latitare. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur. Videte Couar. ibidem, vbi refert alios tres caſus, in quibus non requiritur monitio perſonalis; videte etiam Clementin. cauſam. de elect.

Quarta concluſio. Iudex qui excommunicat non præmiſſa trina monitione, vel vna pro tribus, manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & afficitur aliis pœnis, vt habetur c. ſacro. & c. cùm medicinalis. de ſentent. excommunicationis, in 6. ex quo inferunt Soto ſup. & Nauar. c. 27. numer. 8. quòd talis Iudex peccabit mortaliter; verum eſt quòd hæc pœna ſuſpenſionis non comprehendit Epiſcopos, iuxta c. quia periculoſum. de ſentent. excommunicat. in 6. Dixi, *vel vna pro tribus*, quia hæc ſufficit, vt habetur cap. conſtitutionem. de ſentent. excommunicationis. in 6. Hæc autem monitio debet fieri cum competenti interuallo aliquorum dierum, niſi neceſſitas aliud expoſcat. d. c. conſtitutionem. verbi gratia, *Admonemus te, vt intra nouem dies, vel ſex, vel tres horas, quos tibi aſſignamus pro tribus diſtinctis canonicis monitionibus, ſatisfacias, vel compareas in iudicio.* Et quamuis Sot. ſuprà, & Conimbricenſ. quæſt. 23. art. 3. dub. 2. dicant non eſſe licitum, quòd præmittatur vna monitio pro tribus, niſi adſit vrgentiſſima cauſa, vt ſi clericus raperetur ad ſupplicium, imò Conimb. dicit quòd eſt mortale, adducit Soto pro ſe dictum c. conſtitutionem. nihilominus ſit

Quinta concluſio. Non peccabit Iudex præmittens vnam monitionem pro tribus, cum competentibus interuallis ſecundùm præſentes circunſtantias. ſic aliqui viri docti, & Henr. li. 13. de excommunicat. c. 17. num. 3. lit. O. Et videtur apertè ſententia Couar. §. citato. num. 5. verſiculo, monitio. Sylueſ. ver. excommunicatio. 1. num. 12. Nauar. c. 27. num. 10. & hoc eſt iam vſu receptum. Et ad c. conſtitutionem. dicimus, quòd potiùs fauet nobis: nam abſolutè dicit, quòd Iudices ſiue monitionibus tribus vtantur, ſiue vna pro tribus. Ex quo ſequitur, quòd canonica monitio dicitur in iure tres monitiones, vel vna pro tribus.

Dvbitatvr octauo, vtrùm Prælati Religionum teneantur præmittere canonicam monitionem in ferendis excommunicationibus? Concluſio affirmatiua, quòd tenentur, aliàs incident in pœnas iuris relatas ſup. c. 2. dub. 3. hanc tenet Palud. in 4. d. 18. q. 4. Sylu. ver. excommunicatio. 1. §. 14. Nauar. c. 27. numer. 8. contrà Gab. in 4. d. 18. q. 2. concl. 7. & Angel. ver. excommunicatio. 1. Et quamuis Prælati mendicantium habeant priuilegium, vt poſſint ferre ſententiam excommunicationis ſolo verbo ſine ſcriptis, vt habetur in compend. minorum. ver. excommunicatio. §. 7. non tamen habent priuilegium ad omittendam canonicam monitionem.

Dvbitatvr nonò, vtrùm canonica monitio, nempe vel tres monitiones, vel vna pro tribus ſit de eſſentia excommunicationis, ita vt aliàs excommunicatio ſit nulla? Concluſio, quòd licèt excommunicatio, quando prætermiſſa eſt canonica monitio, ſit iniuſta, nihilominus erit valida; ita Soto d. 22. qu. 1. art. 2. verſiculo, quòd

quòd ſi ſciſciteris. Nauar. cap. 27. num. 8. Conimb. q. 23. art. 3. dub. 3. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 9. num. 7. vbi dicit eſſe communem, quam efficaciter probãt Doctores, ex cap. Romana Eccleſia. de ſentent. excommunicatio. in 6. vbi habetur, quòd Iudices non ferant ſententias excommunicationis ſine competenti monitione, & ſi contrà præſumpſerint, iniuſtas nouerint eſſe illas; pondera quòd dicit iniuſtas. non tamen nullas, vbi idem tenet gloſſa verbo, iniuſtas. Ab hac tamen regula excipienda eſt excommunicatio lata à Iudice contra participantes cum excommunicato ab ipſo Iudice, vt habetur c. ſtatuimus. de ſenten. excommunic. in 6. & cap. conſtitutiones. eod. tit. de quo plura dicemus in cap. 6. Petis, vtrùm etiam ſit excipienda excõmunicatio lata à Iudice delegato? Reſpondeo breuiter, quòd ſi in eodem ſcripto delegatur iuriſdictio cum poteſtate excommunicandi trina canonica monitione præmiſſa, ſi prætermittatur trina monitio, excõmunicatio erit nulla. ita docet Innoc. cap. finali. de reſtit. ſpoliat. Geminia. in d. c. Romana Eccleſia. §. ſed neque. Couarru. ſup. & eſt ſententia communis. Et ratio eſt, quia in hoc caſu forma datur iuriſdictioni, & non Iudici. Iam quòd canonica monitio non eſt de eſſentia excommunicationis.

DVBITATVR decimò, vtrùm ſaltem aliqua monitio ſit de eſſentia? Quod eſt quærere, vtrùm pro culpa merè præterita, quam nulla præceſſit monitio nec à iure, nec ab homine, poſſit ferri excommunicatio?

Prima opinio tenet, Eccleſiam poſſe de plenitudine poteſtatis excommunicare pro huiuſmodi peccato, & hanc poteſtatem conceſſam eſſe omnibus, qui iure diuino habent poteſtatem excommunicandi, quamuis per ius commune ſit illis prohibitum. Hanc tenet Caiet. 2. 2. q. 69. art. 2. Cordub. in Quæſtionar. lib. 2. q. 27. & nonnulli diſcipuli D. Thom. & in eam videtur inclinare Couar. §. 9. citato. num. 6. verſiculo, & hæc quidem. Quæ opinio probatur primò. Suffragia Eccleſiæ applicantur fidelibus ex peculiari intentione Eccleſiæ, ergo ſi Eccleſia nolit ea applicare alicui pro peccato merè præterito, iſte non gaudebit illis. Confirmatur. Excommunicatio eſt quædam pœna eccleſiaſtica; ergo non implicat ferri ſine admonitione, ſicut & aliæ pœnæ. Secundò, ſtando in iure diuino non magis requiritur vna monitio quàm trina, ſicut trina non eſt de eſſentia, vt diximus dubio præcedenti; ergo nec vna. Maior probatur. Monitio eſt neceſſaria ad excommunicationem, habetur ex Matth. 18. ſed ibi ponitur trina monitio; ergo ſtando in iure diuino, non magis requiritur vna quàm trina. Tertiò: nam de facto videmus impoſitam fuiſſe excommunicationem pro peccato merè præterito: Ambroſius enim excommunicauit Theodoſium pro occiſione innocentium, quos apud Theſſalonicenſes interfecerat, vt habetur can. duo ſunt. 96. d. & Syluester Papa excommunicauit Guiliſarium Patricium, & complices, qui eum dolo comprehenderant, & in exilium miſerant, vt habetur can. Guiliſarius. 23. q. 4. & B. Gregorius excommunicauit quendam diffamatorem occultum, qui libellum famoſum in publicum ediderat; vt habetur can. quidam maligni. 5. quæſt. 1. imò & Paulus 1. Cor. in 5. excommunicauit inceſtuoſum nulla præmiſſa monitione.

Secunda opinio & vera eſt huic oppoſita, ſcilicet quòd excommunicatio non poteſt ferri pro peccato præterito, quòd nulla præceſſit monitio, & ſi feratur, erit nulla, atque adeò aliqua monitio eſt de eſſentia excõmunicationis. ſic Sot. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. & 5. de iuſt. & iure. q. 6. art. 2. col. 6. Conimb. q. 23. art. 3. dub. 3. & Mexica difficultate 3. dub. 3. Petrus de Soto lect. 3. de excommunicat. Victoria n. 6. Nau. c. 28. n. 10. vbi citat Innocẽtium & alios, & multi diſcipuli D. Tho. Et intelligit hæc ſententia, quòd Eccleſia non poteſt etiam de plenitudine poteſtatis. Et probatur primò, poteſtas excommuni-

candi ſolùm eſt conceſſa Eccleſiæ contra rebelles & contumaces,qui eam non audiunt,ſed nullus dicitur contumax & rebellis Eccleſiæ, ita vt ſit dignus excõmunicatione, niſi moneatur ab Eccleſia non quomodocunque,ſed ſub excommunicationis pœna;ergo. Maior patet ex verbis Chriſti,Matth.18. *Si Eccleſiam non audierit,ſit tibi tanquam ethnicus*,&c.Et in Concilio Rothomagenſi, & refertur canone omnes decimæ.16.q.7.dicitur eſſe præceptum diuinum,quòd homo admoneatur, antequam excommunicetur.idem habetur can.de preſbyterorum.17.q.4.& facit illud ad Titum 3. *Hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correctionem deuita.* Minor, in qua eſt tota difficultas, probatur: nam quando Eccleſia non admonet ſub excõmunicatione,non cenſetur quis contumax,nec contemptor eccleſiaſticæ poteſtatis,nec clauiũ Eccleſiæ,quia fortè paratus eſt obedire, quando monetur ſub excommunicatione: at verò quando monetur ſub excommunicatione, cùm Eccleſia non habeat efficacius remedium ad corrigendum eum,iam eſt contumax, & cenſetur contemnere claues & poteſtatem Eccleſię.Confirmatur,quia noluit Chriſtus quenquam puniri vltima pœna eccleſiaſtica, qualis eſt excommunicatio, niſi priùs admoneatur de illa. Secundò, Eccleſia nunquam vſa eſt hac poteſtate; ergo ſignum eſt,quòd non habet eam.

Ad primùm reſpondetur, quòd intentio Eccleſiæ in denegandis ſuffragiis regulanda eſt ſecũdùm diſpoſitionẽ Chriſti,Chriſtus autem non contulit Eccleſiæ poteſtatem ad denegandum ſuffragia,niſi præcedente monitione ſub excommunicatione. Ad confirmationẽ negatur conſequentia:nam hoc eſt peculiare in pœna excommunicationis, quòd requirat contumaciam.

Ad ſecundum negatur maior:nam cõtumacia eſſe poteſt ſine trina monitione, non tamen ſine vna. Et ad probationem reſpondetur,quòd ille ordo Euangelicus, & illa trina monitio ponitur non tanquam de eſſentia excommunicationis, ſed tanquam neceſſarius ad hoc,vt peccatum illud poſſit venire in iudicium.

Ad tertium reſpondetur primò, quòd Ambroſius non excommunicauit Theodoſium, ſed ſolùm interdixit illi ingreſſum Eccleſiæ?Reſpõdetur ſecundò,quòd ſi excommunicauit illum, non fuit pro peccato merè præterito,ſed iuſſit ſub excommunicatione, vt ſatisfaceret, & publicam ageret pœnitentiam; & eodem modo reſpondetur ad illud Syluest. ſimiliter etiam reſpondetur ad illud Gregorij:dicimus enim quòd non excõmunicauit illum diffamatorem pro peccato præterito,ſed niſi ſeipſum proderet,ad quod ipſe aliàs tenebatur iure naturæ, ſi non poterat aliter reſarcire famam, dummodo non immineret illi periculum capitis. Et cum his limitationibus intelligẽdum eſt illud Chryſoſtomi:*Non dico vt te prodas*,can.quis aliquando.de pœnit.d.1. Ad illud Pauli dicimus, quòd iam monuerat illum inceſtuoſum, vt colligitur ex vltimis verbis capitis quarti.

Ex dictis facilè patet deciſio cuiuſdam quæſtionis, quam mouet Couar.§.9.citato, vtrùm excommunicatio poſſit imponi pro peccatis futuris, quam nonnulli diffusè diſputant,ſed facillima eſt reſolutio.Vnde dicendum eſt,quòd bene poteſt imponi:nam eo ipſo quòd ius vel Iudex prohibet aliquod peccatũ ſub pœna excommunicationis,ſufficienter monet.

Secundò,ſequitur quòd quicunquẽ excuſatur à peccato contumaciæ,licèt aliàs peccet alio peccato,nõ incurret excommunicationem, vt latiùs dicemus cap.6. Vidímus requiri contumaciam ad excommunicandum.

DVBITATVR vndecimò, vtrùm qui committit aliquod peccatum habens annexam excommunicationem, peccet duplici peccato? Partem affirmatiuam tenet Pater Henr.in Sum.tom.1.lib.5.de ſacramentis, cap.7. num.2. Probat, quia illud peccatum eſt contra ſpecialem virtutem obedientiæ,

Prima

Prima concluſio. Per ſe loquendo non committit duo peccata; probatur, quia nullum eſt ſpeciale præceptũ prohibens, quòd nullus incurrat excommunicationem, ſed tantùm prohibet peccatum, ob quod imponitur excommunicatio. Secundò: nam ad incurrendam excõmunicationem non requiritur inobedientia formalis, quæ quidem eſt ſpeciale peccatum, ſed ſatis eſt inobedientia, & contumacia contra præceptum continens pœnam excommunicationis (quamuis tunc in foro exteriori fortaſſis præſumetur inobedientia formalis) Pro cuius maiori explicatione notandum eſt, quòd inobedientia formalis eſt illa, quãdo motiuum, & ratio formalis violandi præceptum, eſt ipsũ non obedire, & hæc eſt contra virtutem obediẽtiæ, prout eſt virtus ſpecialis. Inobedientia generalis eſt, quando motiuum violandi prçceptum non eſt ipſum non obedire, ſed aliquod bonum vtile vel delectabile; vt quando homo frangit præceptum ieiunij propter appetitum cibi, & per hoc ruit fundamentum P. Henrici. Contra ergo, qui percuſſit ſacerdotem ſatisfaciet, ſi cõfiteatur, percuſſi hominem. Negatur conſequentia: nam tenetur explicare illam circunſtantiam perſonæ, nõ quidem ratione excommunicationis, ſed quia fuit ſacrilegiũ, vt apertè docet D.Th. 2.2.q.99.ar.3.ad 2. vbi dicit quòd verberare Monialem, vel concumbere cum illa, ſunt in eadem ſpecie ſacrilegij.

Hinc ſequitur primò, quòd percutere ſacerdotem, eſſet circunſtantia neceſſariò confitenda, quamuis non haberet annexam excommunicationem. Secundò, ſequitur, quòd ſi quando aliquis cõfitetur, iam eſt abſolutus ab excommunicatione, non tenetur (meo iudicio) confiteri circunſtantiam excommunicationis, ſaltem ſi propoſuit citò exire ab excommunicatione, & loquor quando res prohibita de ſe erat peccatum: nam aliàs non poterit explicari malitia peccati, niſi explicetur præceptum continẽs pœnam excommunicationis; verbi gratia, Petrus furatus eſt bona alicuius naufragi, & non reſtituit, cùm poſſet, quod peccatum habet annexam excommunicationem in Bulla Cœnæ, ſi ante confeſſionem obtinuit abſolutionem ab excommunicatione, ſatis eſt quòd confiteatur ſe furatum eſſe, & non tenetur explicare, quòd erant bona naufragi. Probatur, quia nec mutat ſpeciem, vt diximus, nec aggrauat, notabiliter ſaltem, ſi, vt dixi, citò propoſuit exire ab excommunicatione.

Secunda concluſio. Per accidens loquendo fieri poteſt, quòd aliquis teneatur ſub ſpeciali peccato nõ incurrere excommunicationem, vel exire ab illa, cùm primùm poſſit, ratione alicuius officij, ad quod tenetur, & cum excommunicatione non poteſt exerceri. Probatur: nam qui tenetur ad aliquem finem, tenetur auferre impedimẽta ad talem finem. Has duas concluſiones tenet Cordub. in Sum. q. 11. & aliqui viri docti.

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm poſſit Epiſcopus præcipere ſub excommunicatione ſubditis, quòd diebus feſtis audiant Miſſam in Parochia? Concluſio, quòd non poteſt, & talis excommunicatio non ſolùm erit iniuſta, ſed etiam nulla; ita Sylu. verbo, Miſſa. §. 3. Nau. c. 21. n. 5. dicto 3. Pedraza in Summa, præcepto 3. §. 2. Tenet Gutierrez Canonic. quæſtion. c. 30. num. 22. Medin. in Sum. lib. 1. §. 40. qui duo dicunt peccare mortaliter Epiſcopũ, ferẽdo huiuſmodi excommunicationem. Probatur primò; nam Epiſcopi non poſſunt tollere conſuetudines habentes vim legis communis, qualis eſt hçc conſuetudo audiendi Miſſam alibi, quàm in Parochia. Secundò: nam eſt cõtra priuilegium Leonis X. conceſſum Mendicantibus, vt fideles adimpleant præceptum audiendo Miſſam in eorum monaſteriis, vt refertur in Compend. noſtræ Societatis. verbo, Miſſa. §. 2. & refertur à Nau. ſup. vbi etiam teſtatur fuiſſe confirmatum per Pium V. Si opponas verba Concilij Trid. ſeſſ. 22. Decreto de obſeruandis in Miſſa, in fine, vbi dicitur, *Hæc omnia prohibeant, mandẽt,*

corrigant cẽſuris eccleſiaſticis, aliiſque pœnis. Reſpondeo, quòd hæc verba non comprehendunt noſtrum caſum, ſed alios multos præcedentes in eodem decreto, qui quoniam illiciti ſunt, & debent prohiberi ab Epiſcopo, vt præcipit ibi Concil. ideo additur quòd poſſint vti cenſuris; at verò Concil. nõ prædixerat quòd Epiſcopi mandent fidelibus, vt accedant ad Parochias, ſed quòd moneant; ergo excommunicatio non comprehendit hunc caſum, ſiquidem imponi non poteſt niſi per mandatum vel prohibitionem, aliàs eſſet contradictio in verbis Concilij. Confirmo hanc ſolutionem: nam clauſula in fine poſita nõ refertur ad proximiora; ſi ex tali relatione reſultaret abſurditas. ita Panormit. c. poſtulaſti. de iure patron. n. 7. Confirmatur etiam: nam vna iura declarant alia. c. cùm expediat. de electione. in 6. ſed Concilium ſeſſ. 25. c. 3. de reformatio. ait quòd gladius excommunicationis ſobriè, magnáque circunſpectione exercẽdus eſt, &c. ergo non eſt præſumẽdum quòd prætendèrit Concil. vt Epiſcopi hoc prȩciperẽt ſub excõmunicatione cum tanto ſcandalo fidelium, vt ait Nau. n. citato in fine, & cum detrimento deuotionis eorum. Denique regula eſt Iuris, quòd licèt aliqua lex ſecundùm corticem literæ videatur aliquid dicere, tamen ſi hic ſenſus eſt peregrinus & abſonus, non eſt legitimus ſenſus legis.

DISPVT. II.

De excommunicationibus, quæ feruntur pro damno temporali.

DVBITATVR primò, vtrùm pro damno temporali poſſit ferri excommunicatio maior? Prima concluſio. Licèt excõmunicatio impoſita pro quacunque mortali contumacia ſit valida, nihilominus non debet ferri niſi pro graui & enormi peccato. Hanc tenet Soto n. 22. qu. 1. art. 2. poſt quartam concluſionem, & alij Doctores. Prima pars eſt manifeſta; ſecunda verò probatur: nam antiquitùs non imponebatur excommunicatio maior, niſi pro grauibus & enormibus peccatis, vnde Paul. 1. Cor. 5. antequam ferret excommunicationem contra inceſtuoſum, exaggerauit grauitatem criminis, dicens: *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes.* Et can. ecce autem. 24. q. 3. dicitur priùs applicãdum eſſe leue medicamẽtum, deinde velut igne piæ increpationis vrendum vulnus, deinde ſi hæc non ſuffecerint, reſecandum putridum membrum; videte can. tam ſacerdotes. eodem tit. & can. nullus. 11. qu. 3. Et Tridẽt. ſeſſ. 25. c. 3. (caput hoc enim comprehendit ſtatuta Religionum. Nau. conſ. 75. de reg. ad 14. dub.) de reformat. admonet Prælatos, *vt ſobriè & magna cum circunſpectione hoc gladio ſpirituali vtantur, cùm experientia doceat, ſi temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem, &c.*

Secunda concluſio. Excommunicatio maior licitè poteſt ferri pro damno temporali, dummodo damnum ſit graue, & damnificator ſit occultus. quòd cum his conditionibus licitè poſſit ferri latiſſimè probat Gutierrez Canonic. quæſt. c. 11. à n. 11. & probatur primò, ex Praxi Ordinariorum. ſecundò: nã licèt poteſtas Eccleſiæ directè & per ſe ſolùm verſetur circa bona ſpiritualia, tamen indirectè poteſt verſari circa temporalia in ordine ad ſpiritualia; quòd verò damnum debeat eſſe graue, patet ex Tridentino loco citato, vbi dicit, quòd *excommunicationes pro furtis non debent ferri niſi ab Epiſcopo, & pro re non vulgari.*

Ex quo infertur cum Soto ſuprà, malè facere ordinarios, qui pro rebus parui momenti ferunt excommunicationem; imò Victoria in Sum. de excommunicat. n. 334. ſecundùm meam impreſſionem, dicit grauiter peccare; & ita tenent aliqui viri docti; vnde Gerſon. 3. p. lib. de vita ſpirituali. lect. 4. corol. 7. huiuſmodi Iudices comparat illi homini, qui volens abigere

abigere muſcam à fronte vicini, eum ſecuri percutiens occidit; denique quòd damnificator debeat eſſe occultus, patet: nam quando debitor & debitum ſunt noti, non licet per excommunicationem cogere ad ſoluendum, quoniam eſſet vſurpare iudicium ſecularis Iudicis, vt tenent communiter Doctores, quod intelligo non ſolùm in prima inſtantia, ſed etiam in gradu appellationis. Probatur ex c. cauſam. el 2. qui filij ſint legitimi. vbi Alexander III. agens de quadam poſſeſſione rerum temporalium, ait ad Regem pertinère iudicare de tali poſſeſſione. Prętèrea probatur ex Concil. loco citato, & ita obſeruatur in praxi, quòd petens ab Epiſcopo huiuſmodi chartas excommunicationis pro re ſibi ſublata, iurat ſe ignorare, quis ſurripuerit, hoc autem intelligendum eſt quantùm ad forum omnino ſeculare: nam in eccleſiaſtico via ordinata eſt, quòd procedatur per excommunicationem; vnde ad recuperanda bona Eccleſiæ, vel ad recuperanda bona detenta ab aliquo eccleſiaſtico, quamuis delinquens & delictum ſint noti, poteſt ferri excõmunicatio: verùm etiam in hoc foro tentanda ſunt priùs alia media, nempe capere pignora & alia, vt habetur in Trident. quod etiam debet facere Epiſcopus in foro ſeculari, quando habet vtramque iuriſdictionem, ſcilicet ſpiritualem & temporalem. Ita Soto.

Tertia concluſio, cauſa directa & per ſe, propter quam feruntur huiuſmodi excommunicationes, non eſt vtilitas temporalis damnificati, ſed bonum ſpirituale delinquentis, ſcilicet quòd exeat à peccato, vt ait Henri. c. 18. n. 4. in fin. ad quod requiritur vt priùs reſtituat: non enim dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Vtilitas autem temporalis damnificati ſolùm eſt cauſa indirecta; & hac via facilè ſaluatur, quo modo Epiſcopi intromittentes ſe in reſarciendis damnis temporalibus non vſurpent iuriſdictionem ſecularem, ita Victoria n. 339. Sed quid ſi quando delinquens & delictum ſunt manifeſti, Epiſcopus de facto ferat excommunicationem?

Quarta concluſio. Quamuis talis excommunicatio erit illicita, valida tamen erit. tenet Neuicanus in ſua Sylua nuptiali. lib. 3. n. 48. quem videtur ſequi Couarr. ſup. num. 59. & citat gloſſam final. c. 1. vt lite non conteſt. Tenent etiam aliqui viri docti, & videtur de mẽte Nau. c. 27. n. 10. quia ſolùm dicit quòd non debet eas ferre, & probatur: nam adeſt materia ſufficiens ad conſtituendum peccatum mortale contumaciæ, & poteſtas ad excommunicandum. Prætereà: nam Trident. ſolùm ait, *mandatur Iudicibus ordinariis, vt ſe abſtineant*, &c. quæ verba tantùm denotant præceptum, non defectum iuriſdictionis. Sed quid ſi Iudex ſecularis poſſet compellere debitorem notum, & non vult?

Quinta concluſio. Iudex poteſt primò cogi ab eccleſiaſtico Iudice, vt præſtet ſuum officium: nam poteſtas eccleſiaſtica poteſt corrigere poteſtatem temporalem, quando non exercet debitè ſuum officium; quòd ſi adhuc Iudex ſecularis nollet, licitè poſſet Epiſcopus obligare delinquentem ſub excommunicatione, tentatis priùs aliis mediis, vt reſtituat, quia tunc non vſurparet iuriſdictionem; verum eſt, quòd rarò accidet caſus, in quo conueniat hoc facere: nam Trid. præcipit ordinariis, vt quandocunque executio realis fieri poſſit per iudices ſeculares, abſtineant à cenſuris.

DVBITATVR ſecundò, quis poſſet ferre huiuſmodi excommunicationes pro damno temporali? Quam quæſtionem tractat Ioannes Gutierrez l. b. Canonicarum qq. c. 11. in principio.

Prima concluſio. Nũtius à latere miſſus ad aliquam Prouinciam bene poteſt eas ferre: nam gerit vices Papæ, & eſt veluti imago eius; cap. volentes. de offic. delegati. Nota, quòd Epiſcopus non poteſt facere quòd iſtæ chartæ publicentur in monaſterio exempto: inuito Prælato. Et probo ex c. cùm Epiſcopus. de offic. ordi.

in 6.& etiam ex his quæ tradit P.Henr.li. 7.indulg.c.26.in fin.

Secunda concluſio. Vicarius generalis Epiſcopi, id eſt, Prouiſor, etiam poteſt eas ferre; ita Gutierrez n.8.& Henr.li.13. de excommunic.c.17.n.4. Probatur: nam eſt Iudex ordinarius, & ita obſeruatur in praxi, vt teſtatur Gutierrez. Nec obſtant verba Trident.ſeſſ.25.cap.3.de reformat. quòd huiuſmodi excommunicationes à nemine prorſus præterquã ab Epiſcopo decernantur; non, inquam, obſtant, quoniam Prouiſor exercet eãdem iuriſdictionem ordinariã Epiſcopi; & hinc eſt, quod ab eo non appellatur ad Epiſcopum, ſed ad ſuperiorem.c.Romana. de appellationibus.in 6. nam eſt idem Conſiſtorium, idem Tribunal.c.non putamus.de conſtitutionibus. in 6. & quod Officialis Epiſcopi facit, Epiſcopus ipſe dicitur facere; vnde Concil.tantùm voluit excludere inferiores Epiſcopo, & hanc concluſionem intelligo, licèt Vicarius generalis non habeat ſpecialem commiſſionem. nam, vt dictum eſt, habet iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi, & ferre huiuſmodi excommunicationes, pertinet ad poteſtatem Epiſcopi, etiam ſecundùm ius antiquum; quod dico propter aliqua, quæ nunc poteſt Epiſcopus ex conſuetudine, vt habetur c.1.de exceſſibus Prælatorum.& ex c. 3.de conſuetudine.in 6.& ibi gloſſa, & Panor.dicto c.1. & ex Nauar. 1. Conſil. de officio Iudicis ordinarij. conſil. 9. in his enim non habet poteſtatem Vicarius generalis, niſi ſibi ſpecialiter committatur. Contrà: nam huic ampliationi videntur obſtare verba congregationis Cardinalium, relata à Gutierrez, nempe Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Epiſcopo, poteſt ſine præuia cognitione facta ab ipſomet Epiſcopo, excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamen ipſemet Vicarius cauſæ cognitioné adhibeat; vbi illa verba, *& ad id facultatem habens*, videntur requirere ſpeciale mandatum in Vicario generali.

Reſpondetur primò cum Gutierrez, quòd hæc verba referũtur ad poteſtatem generalem Vicariatus. Secundò, poteſt dici quòd hæc verba comprehendunt aliam perſonam diſtinctam, ſcilicet illam cui Epiſcopus dederit ſpeciale mandatum: nam coniunctio, *&*, ſuperflua eſſet, niſi coniungeret diuerſas perſonas. Coniunctio copulatiua ſignificat diuerſitatem copulatorum. Nau.de indulg.not. 33.n.2. Nota verò, quod Concilium dicit, *nec ad eas concedendas cuiuſuis ſecularis etiam Magiſtratus autoritate adducatur*; contra quæ verba non faciunt Iudices ſupremi, ſi non præcipiendo, ſed rogando petunt ab Epiſcopis monitoria. ita Nau.conſil.66. de præbend. Vide illum.

Tertia concluſio, Capitulum ſede vacante poteſt etiam ferre huiuſmodi excommunicationes; ita Gutierrez num.10. nam iure communi ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi.

DVBITATVR tertiò, vtrùm detur caſus, in quo quis non peccauerit mortaliter in furando, ſed ſolùm venialiter, & tamen quòd ligetur excommunicatione; verbi gratia, multi diuiſim ingrediuntur vineam, & ſinguli accipiunt paruam quãtitatem, & tamen deuaſtant vineam, ſi poſtea fertur excommunicatio pro illo damno, vtrùm ſinguli ligentur?

Prima concluſio. Si omnes ingrediuntur ſimul vno conſilio, vt conſortes, ſiue vnus eorum fuerit principalis, id eſt, *Caporal*, ſiue nullus, quilibet illorum peccauit mortaliter, quia omnes ſcienter fuerunt vna cauſa totalis notabilis damni, & conſequenter quilibet ligatur excommunicatione, niſi reſtituat. ita Doctores communiter.

Secunda concluſio. Si non concurrerunt vno cõſilio, nec ex propoſito, ſed caſualiter & fortuitò, nullus peccauit mortaliter in accipiendo, nihilominus ligantur excommunicatione. Prima pars videtur contra Nauar.c. 27. n. 130.& contra Cordub.& Ledeſ.infrà citandos; ſed eſt de mente Arragon.2.2.quæſt. 62.artic. 8. colum.

colum. 5. de mente aliquorum virorum Doctorum, qui dicunt quòd quilibet iſtorum ſolùm tenetur reſtituere partem illam, quam accepit; ex quo argumentor ſic. Iſte ſolùm peccauit contra iuſtitiam, ſed damnum cuius fuit cauſa, & quod tenetur reſtituere eſt paruum; ergo non cõmiſit iniuſtitiam mortalem. Secunda verò pars probabitur ſequenti concluſione.

Tertia concluſio. Si non ingreſſi ſunt ſimul, nec vnus habuit notitiam alterius, nullus eorum peccauit mortaliter accipiendo, ſed tantùm venialiter, & durante hac ignorantia, nullus tenetur reſtituere ſub mortali; cæterùm re comperta quòd fertur excommunicatio contra illos, qui deuaſtarunt vineam, quilibet tenetur ſub mortali reſtituere ſuam partem, alioquin ligabitur excommunicatione. Prima pars eſt communis apud Doctores; ſecunda verò licèt non ſit ita communis, nihilominus illam tenent multi Doctores. Soto d.22.q.1.art.2.in 3.caſu; & 5.de iuſtit. quæſt.9.art.3. Conimb. q.18.art.8. col.6. Ioſeph Angles in floribus Theologicis; Cordub. in Sum.q.70. Ludouic. Lopez in Inſtructorio conſcientiæ.p.1.c.13.dub.1. & Thomiſt. & ſatis colligitur ex Couar. 1.Variarum, cap.3. num.12. & debet neceſſariò concedi à Medina Cod. de reſtit. quæſt.10. verſicul. ad primum caſum. vbi quamuis non faciat mentionem excommunicationis, tamen concedit quòd omnes iſti tenentur reſtituere ſub mortali. Probatur hæc ſententia: nam excommunicatio aliquãdo imponitur ratione culpæ, & tunc requiritur culpam eſſe mortalem, aliquando verò imponitur ratione damni illati, & tunc virtus obedientiæ obligat ſub mortali ad reſtituendum, quamuis ſecluſo præcepto Prælati, tantùm teneantur reſtituere ſub veniali. Contrà, excommunicatio non poteſt directè ferri niſi pro bono ſpirituali, ſed ſuppoſito quòd iſti non peccarunt mortaliter in accipiendo, non peccant mortaliter in non reſtituendo; ergo in hoc caſu non poteſt ferri excommunicatio.

Reſpondetur primò, quòd licèt non ferretur excommunicatio, quilibet peccaret mortaliter, non reſtituendo ſuam partem; poſtquam peruenit ad eorum notitiam illis paruis furtis factum eſſe damnum notabile, quoniam aliàs voluntariè ſunt cauſa, quòd dominus vineæ patiatur graue detrimẽtum, ita Cordub. & Ledeſ. locis citatis. Sed nos, ſicut diximus in 2. concl. quòd ſi iſti caſu & fortuitò ingrederentur ſimul, nullus eorum peccauit mortaliter, ita etiam modò dicendum eſt, quòd quando nõ ſunt ingreſſi ſimul, quãuis poſtea ſciant illatum eſſe magnum damnum, non tenebuntur ſub mortali reſtituere, antequam feratur excommunicatio, niſi fortè ille qui eſſet cauſa, quòd alij non reſtituerent, vel ſi omnes vno conſilio conuenirent in non reſtituendo. Vnde hac omiſſa ſolutione, reſpondetur ſecundò, quòd excommunicatio non ſolùm poteſt imponi pro peccato mortali eius, qui excommunicatur, ſed etiam pro magno damno alteri illato, ordinando hoc in bonum ſpirituale damnificati, ne ſcilicet præ inopia deſperet, vel exponatur periculo furandi, vel committendi alia peccata. Sed hanc ſententiam intelligo duobus limitationibus. Prima, quòd ſi excommunicatio feratur abſolutè pro his, qui deuaſtarũt vineam, non comprehendet iſtos, quia non eſt præſumendum, Prælatum voluiſſe excõmunicare niſi eos, qui peccarunt mortaliter deuaſtando, vt conſtat ex illis verbis, quæ ſolent apponi in huiuſmodi excommunicationibus, ſcilicet: *Quienes de vos otros con poco temor de Dios, y gran peligro de ſui conſcientias*, &c. at verò tunc comprehenderet iſtos quando charta excommunicationis expreſsè contineret, quòd ferebatur contra eos, qui deuaſtarunt vineam, etiam modicam quantitatem accipiendo. hæc limitatio eſt Nauarræ lib.3. de reſtit. cap.1. dub.8.

Secunda limitatio eſt Soti & Ludouici Lopez, quando id quod ego accepi, eſt tam minimum, vt pro nihilo reputetur,

vt ſi accepi vnum racemum: tunc enim non incurro. nam hoc impunè permittitur iter facienti Deuter.13.ex quo ſequitur à fortiori,quòd ſi excõmunicatio feratur propter magnum furtum,verbi gratia, propter mille aureos, & extendatur generaliter ad omnes,qui aliquid rapuerunt ab iſto domino,ſi ego accepi vnum argenteum, non ligor excommunicatione,quia non fui cauſa totalis nec partialis damni principalis, propter quod pars petiuit excommunicationem. Imò dico quòd in caſu huius corollarij, quamuis ego accepiſſem quãtitatem ſufficientem ad mortale,& aliquid ampliùs,verbi gratia,octo argenteos in Hiſpania,& viginti in hac Indica regione, non ligabor excommunicatione, quia non præſumitur eſſe intentionem partis,quòd excommunicatio comprehendat me,niſi fortè per multa furta ſimilia à diuerſis facta ſit magnum detrimentum.

Quid ſi detur iſte caſus metaphyſicus, quòd nullus acceperit pluſquam vnum racemum? Reſpondetur,credo quòd tenetur reſtituere, & ita dicit Medina ſup. quòd peccat mortaliter,non reſtituendo; ergo à fortiori diceret,quòd ligabitur excommunicatione.

Dubitatur, ſuppoſito cum multis autoribus quòd ſi ex furto rei paruæ ſequatur damnum notabile, erit mortale, vt ſi quis furetur acum à ſutore,quem ſciebat non habere aliam, ob quod per quatuor dies nihil poteſt lucrari in officio,ſi feratur excommunicatio contra eos, qui ſutori fecerunt furtum,non comprehendẽs alia damna,vtrùm ligaret eum, qui furatus eſt acum.Reſpondetur quòd non, ita Nauarra ſupr.dub.4.Nauar. c.17. num.4. corol.3. Aragon.2.2. q.66. artic.6. dub.4. quia iſtud non dicitur furtum,vt ait Nauarr.num.2. §.5. non enim quodcunque damnum illatum dicitur furtũ,ſed quando eſt apprehenſio iniuſta rei alienæ; iſte autem non apprehendit illud lucrũ,quod ſutor perdidit. Hinc ſequitur, quòd excõmunicatio lata contra fures non comprehendit vſurarios, vel alios debitores iniuſtè debita retinentes; vnde niſi excõmunicatio generaliter feratur pro iniuſtè detentis, vel damnis illatis, ſolos ablatores comprehẽdet.Sic Aragon. Reſtat modò videre vtrùm huiuſmodi excommunicationes pro furtis comprehẽdant omnes,qui acceperũt; ſed quoniam hoc habet locum in reliquis excommunicationibus,ideo generaliter tractãdum eſt,& primò diſputandum eſt in generali,quem comprehẽdat excommunicatio: ſecundò,in particulari videndũ eſt,quem comprehendant excommunicationes latæ à Prælatis ad reuelandum furta, ſeu alia delicta, vel res alias.

DISPVTATIO III.

In generali, quem comprehendat excommunicatio?

NOTANDVM primò,quòd vt cognoſcamus, quas perſonas comprehendat excommunicatio,ſiue lata à iure, ſiue ab homine, conſideranda ſunt diligenter verba,& perſonæ quæ excommunicantur, & actio propter quam excommunicatio fertur: non enim extenditur vltra illa, vt aduertit Caiet. in Sum. verbo,excommunicatio. in princ. & Nauar. cap.27.num.51.

Secundò notandum,quòd in omni excommunicatione eſt perſona, quæ excommunicatur,&actio propter quam excommunicatur:& quidem de perſonis ex ipſo tenore conſtabit,vtrùm feratur contra omnes,vel contra certas, vel certam perſonam; de actione autem difficilius eſt iudicare:nam actio poteſt conſiderari vel ex parte agentis, à quo progreditur, vel ex parte termini, ad quem tendit, & de ſingulis agendum eſt.Tractando igitur de perſonis

DVBITATVR primò, vtrùm excommunicatio generaliter lata comprehendat Epiſcopos; quamuis non fiat de illis expreſſa mentio?

Prima

Prima concluſio, quòd comprehendit illos, niſi expreſsè excipiantur, ita Syluеſ. verb. Epiſcopus. §. fin. Nauar. c. 27. n. 161. Hinc ſequitur, quòd excommunicatio canonis, ſi quis ſuadente. comprehendet Epiſcopum, ſi iniuſtè percutiat clericum.

Secunda concluſio. Sententia ſuſpenſionis & interdicti non cõprehendit Epiſcopos, niſi de illis fiat expreſſa mentio. ita Nauar. loco citato. & eſt text. cap. quia periculoſum. de ſentent. excommunicat. in 6. Iam tractandum eſt de actione ex parte agentis; & ideo

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicatio lata cõtra facientes, comprehendat mandantes vel conſulentes?

Partem affirmatiuam tenet Panormit. cap. ſignificauit. de Iudæis. num. 2. Syluеſt. verb. excommunicatio. 10. n. 5. Et probatur primò: nam facientes & cõſentientes pari pœna debent puniri. Secundò: nam in cap. mulieres. de ſent. excommunicat. dicitur, quòd illi qui non per ſeipſos, ſed eorum autoritate vel mandato alij violenter imponunt manus clerico, incurrũt excommunicationem canonis, & redditur ibi ratio, cùm is verè committat, cuius autoritate vel mandato delictũ committitur. Tertiò: nam quod per alios facimus, per nos facimus.

Sit tamen prima concluſio, quãdo excommunicatio fertur contra facientem, non comprehendit mandantes, nec conſulentes. ita Caiet. in Sum. verb. excommunic. in princ. Tabien. verb. excommunicatio. 5. caſu 49. §. 5. & Nauar. 27. n. 51. vbi etiam citat Syluеſt. ver. excommunicatio. 10. q. 4. ſed certè falsò citatur ibi. idem tenet Nauar. 5. Concil. de ſent. excommunic. conſil. 54. num. 4. limitat autem Nauar. in vtroque loco, niſi illa lex vel alia ſimilis id declaret. Probatur primò, quia in iure non dicitur verè agere, niſi illi qui eliciunt, vel exercent talem operationem; mandans autem vel conſulens interpretatiuè tantùm dicitur facere; ergo licèt quantùm ad rationẽ peccati ſatis ſit operatio interpretatiua mandandi & conſulendi, non tamen quantùm ad rationem pœnæ, quia verba legis pœnalis intelligenda ſunt formaliter, & propriè, maximè quòd pœnæ ſunt reſtringẽdæ. Antecedens probatur: nam quãdo lex vult punire non ſolùm facientem, ſed etiam mandantes & cõſulentes, id explicat, extendens ad quemcunque mãdauerit, vel auxilium, aut fauorem dederit, &c. vt patet in c. fœlicis. de pœnis, lib. 6. & in Clement. ſi quis ſuadente. de pœnis. & in multis excõmunicationibus Bullæ Cœnæ, & multis aliis textibus: confirmatur idem antecedens ex Bartolo in lege, ſed ſi vnius. §. 1. ff. de iniuriis. eum qui per aliũ facit, non verè, ſed fictè facere. Secundò: nam vt habetur ex cap. quicũque. de ſententia excommunic. in 6. excommunicatio lata contra dantem licentiam malè faciendi, non extenditur ad vtentem illa, niſi id expreſsè exprimatur. Tertiò: nam conſilium & mandatum præcedunt tempore, & aliquando per annum ipſum factũ, ſed nihil poteſt præcedere ſeipſum; ergo qui mandat vel conſulit, non propriè dicitur facere; ſed opponit Nauarr. quandam limitationem, ſcilicet niſi talis lex eſſet fruſtratoria, vel quaſi, niſi comprehenderet mandantes. Nonnulli viri docti hanc limitationem reiiciunt, & apponunt aliam, ſcilicet quando in aliqua particulari materia iubens vel mandans ſecundùm communem modum loquendi dicuntur facere talem rem, quia verba legum intelligenda ſunt ſecundùm communem modum concipiendi. Apponunt Nauar. & iſti viri docti exemplum ſuarũ limitationum in cap. ita quorundam. de Iudæis. vbi excommunicantur qui equos, arma, &c. deferunt Sarracenis & Turcis, quæ non ſolùm comprehendit ipſos famulos & nautas deferentes, ſed etiã mercatores, qui ea mittunt. Sed meo iudicio rarò erit locus huiuſmodi limitationibus, niſi ius ipſum vel ſententia id exprimat, vnde, vt referunt viri docti, P. Doctor Toletus in explicatione Bullæ Cœnæ dicit, quòd in iſto cap. ita quorundam.

per verbum, *deferunt*, ſolùm intelliguntur ij, qui deferunt per ſe, & nõ qui mandat, vel iuuat; non tamen nego quin mercator mittens arma, equos, &c. incurrat excommunicationẽ, ſed ſolùm dico quòd non manet excommunicatus ex vi cap. ita quorundam. ſed ex vi cap. ſignificauit. de Iudæis. vbi dicitur, quòd manent excommunicati, qui merces eis per nũcios deſtinarunt; concedo tamen, quòd ſi dominus temporalis mandaret mercatori, vel alius conſuleret, quòd mitteret arma ad Sarracenos, non incurreret excommunicationem dicti cap. ita quorundam, quę modò eſt 6. vel 8. Bullæ Cœnæ, ita nonnulli viri docti; nihilominus incurreret aliam latam in extrauag. multa. & extrauag. copioſus. de Iudæis. quæ extenduntur expreſsè ad permittentes, auxiliantes, vel fauorem præſtantes. Ex dictis ſequitur, quòd qui communicat cum alio in crimine habente annexam excommunicationem, ſi communicatio ſit ante commiſſum crimen, vel cùm cõmittitur, non incurrit excommunicationem impoſitã contra tale crimen, vt ait Nauar. cap. 27. num. 32. de quo plura dicemus cap. 6.

Secunda concluſio. Non ſolùm comprehenduntur excommunicatione mandantes, conſulentes, & cooperãtes, quando exprimuntur huiuſmodi verbis, ſed etiam quãdo apponitur aliqua particula, in qua comprehendantur; vt ſi dicatur, quomodocunque quis fuerit cauſa, vel ſi quis fuerit cauſa: tunc enim comprehenduntur mandantes, conſulentes, & alij auxiliantes, & cùm dicitur, omnes qui mediatè, vel immediatè, directè vel indirectè, vel quicunque fuerint culpabiles; ſi verò dicatur adiuuans, comprehenditur qui dat modum, ſi dicatur, ſi quis per ſe, vel per alium fecerit, comprehenduntur iubẽtes, & dantes pecuniam vt illud fiat, ſed non comprehenditur conſulens, ita nonnulli viri docti. Nota quòd ſi ſit dubium, vtrùm comprehendantur, iudicandum eſt quòd non comprehenduntur, iuxta dicta inf. dub. 6.

Ad primum reſpondetur, quòd quamuis conſentiens ſit puniendus, non tamen eadem pœna, ſicut faciens, quia pœnæ ſunt reſtringendæ.

Ad ſecundum concedo quòd illi incurrunt excommunicationem ſequuto effectu; ſed hoc ideo eſt, quia Pontifex id declarauit in d. c. mulieres. & cap. quãtæ. de ſentent. excommunicatio. & cap. ſicut dignum. de homicidio. aliàs non comprehenderentur.

Si obiicias rationem text. in cap. mulieres. ſcilicet quòd qui mandat, vel conſulit, verè committit. Reſpondeo cum Nauar. cap. 27. num. 51. Pontificem ſolùm dicere, quòd committit, id eſt, quòd delinquit (hoc enim veriſſimum eſt) non tamen dicit, quòd mandans percutere clericum, verè percutit illum, vt aliqui imponunt textui.

Ad tertium reſpondetur, quòd per alios facimus, per nos facimus, quantùm ad culpam, ſed non quantùm ad æqualitatem pœnæ: nam metaphoricè tantùm dicimur facere quod per alios facimus.

Dvbitatvr tertiò, quando excommunicatio extenditur ad conſulentes, vtrùm comprehendat quomodocunque conſulentem?

Prima concluſio. Si conſilium non ſit fraudulentum, ſed bonum & licitum, nõ incurret excommunicationem, ita Sylu. verb. excommunic. 1. q. 5. p. 1. & probatur euidenter: nam excommunicatio non incurritur niſi propter peccatum; præterea probatur ex illa regula iuris, in 6. *Nullus ex conſilio, niſi fraudulentum fuerit, obligatur.* Hinc ſequitur quòd ſi conſulo amico, vt ſit contentus leui percuſſione clerici, quia non poſſum aliter retrahere illum ab occiſione illius, non incurro excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente. Probatur: nam in hoc caſu licitum eſt conſulere minus malum, vt docet Soto 6. de iuſtit. q. 1. art. 5. & alij.

Secunda concluſio. Quando cõſilium datum eſt ei, qui aliàs non faceret delictum, certum eſt quòd incurret excommuni

municationem latam contra conſulentes: in hac omnes conueniunt.

Tertia concluſio. Quamuis is, cui datum eſt conſilium, eſſet aliàs facturus, tamen ſi ego meo conſilio auxi intenſiuè illius voluntatem & conatū, incurro excommunicationem. hæc eſt contra aliquos Doctores, ſed tenet Syluest. ver. excommunicatio. 8. q. vlt. num. 10. & in hoc inclinat Couarr. Clement. ſi furioſus. p. 2. §. 2. num. 1. verſiculo, eſt igitur. & num. 2. verſiculo, quatenus de auxiliante. quamuis à nonnullis citetur pro contraria parte. eandem tenent multi viri docti, & colligitur ex Nauarr. loco ſtatim citando. citatur Innoc. & alij Doctores in c. nuper. de ſent. excommunicat. Probatur primò: nam iſte verè influit in effectum. Secundò, ſi Petrus eſſet determinatus ad occidendum Ioannem, & ego à dextera adiuuarem manum Petri, vt velociùs & faciliùs occideret, ego dicerer cauſa homicidij; ergo idem eſt in noſtro caſu. Conſequentia probatur: nam qui ſuo conſilio auget voluntatem occidentis, conſequenter auget motum exteriorem manus: nam manus mouetur à voluntate, & qui eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.

Quarta concluſio. Quando conſilium eſt ita ſimplex, quòd non influit in effectum, quia alter erat alioqui facturus, & conſilium non auxit voluntatem, nec conatum illius, non incurrit conſulens; ita Nauarr. num. 51. ante verſiculum, adde quod refert.

Petis, quomodo cognoſcetur, vtrùm conſilium influxerit in effectum modo prædicto vel non?

Sit quinta concluſio. Ab ipſo qui recepit conſilium accipiendum eſt, & ex aliis coniecturis. Explicatur concluſio. Si ille qui recepit conſiliū aſſerat ſe motum eſſe aliquo modo ex tali conſilio, & voluntatem eius auctam fuiſſe, hoc ſufficiet: ſi autem hoc nō poſſit ſciri ab ipſo, attendendæ ſunt coniecturæ: nam ſi ego dedi conſilium alicui ad aliquod delictum, & ille ardenti voluntate illud commiſit ſtatim, ſignum eſt, quòd meū conſilium influxit; at verò quando non exequitur ſtatim, ſed poſt multos dies, non poteſt ex hoc ſumi certa coniectura, vtrùm meum conſilium influxerit, nam licèt pro tunc quando ego dedi conſilium, forſan excitauerim, & intenderim eius voluntatem, poſtea tamen trāſactis multis diebus potuit ille feruor elangueſcere, & voluntas redire ad priſtinum ſtatum, in quo erat ante conſilium, & tunc quamuis delictum committatur, ego non ero cauſa, ac per conſequēs, non incurro excommunicationem; ſi autem facta diligentia, & conſideratis omnibus circunſtantiis, fuerit dubiū, vtrùm meum conſilium influxerit in effectū, licèt quātùm attinet ad reſtitutionem, nō maneam ego obligatus, quia in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, tamen quantùm ad excommunicationem debeo me reputare excommunicatum. Ita tenent aliqui viri docti, & habetur ex doctrina Syluest. ver. abſolutio. 3. q. 10. num. 14. & quantùm ad irregularitatem, colligitur ex Couar. ſup. verſiculo, in eo verò. vbi ait, quòd in dubio præſumitur non facturus abſque conſilio; & probatur ex ratione c. ad audientiam. de homicidio. quia in dubiis tutior pars eſt eligenda.

DVBITATVR quartò, quando excommunicatio extenditur ad mandantes, vtrùm comprehendat eum, qui mandauit delictum fieri, tamen mandatus erat aliàs facturus delictum tam prompto animo, & tanto conatu, ac ſi ſibi non eſſet mandatum? Couar. loco citato in 3. concluſione dubij præcedentis tenet, quòd incurret, & quòd ea quæ dicta ſunt in cōſulente, non habent locum in mandante. Contrarium tenet Nauarr. n. 51. ante verſicul. adde quòd refert, & hoc iudico probabilius. nam licèt iſte habuerit animum influendi in effectum, tamē de facto non influxit. Reſtat iam conſiderare actionem prohibitam ex parte termini, ad quem ordinatur. Vnde

DVBITATVR quintò, quando delictum aliquod habet annexam excommunicatio

nicationem,& quis attentat illud, tamen non ſequitur effectus, vtrùm incurrat excommunicationem? verbi gratia, iacio lapidem, vel ſagittam, vt percutiam clericum:& non percutio. Sit concluſio, non incurro, ita Nauar. cap. 27. n. 51. verſiculo, adde quòd refert. & clariùs lib. 5. Conſil. de ſent. excommunicat. conſil. 37. num. 2. vbi dicit eſſe communem; imò ampliùs dico, quòd licèt effectus qui non eſt ſequutus, ſit extrinſecus, tamen ſi eſt principaliter intentus à Legiſlatore, non incurretur excommunicatio. Verbi gratia, Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcriberent ad aliquas moniales ſui ordinis; quidam frater ſcripſit ad monialem, ſed epiſtola non peruenit ad illam, iſte non incurrit excommunicationem, ita Nauar. in conſil. 60. n. citato: nam id quod preſumitur principaliter intẽdiſſe Papam eſt, ne epiſtolæ peruenirent ad moniales; quia miſſio epiſtolæ non noceret moniali, niſi perueniret epiſtola.

Dvbitatvr ſextò, quando excommunicatio extenditur ad mandantes, & conſulentes, vtrùm comprehendat eos, quamuis nõ ſequatur effectus? verbi gratia, mãdo Petro vt percutiat clericum, & tamen non percutit, vtrùm incurram ego excommunicationem? Pro ſolutione nota cum Caiet. in Sum. verb. excommunic. ante cap. 1. Sylueſt. ver. excommunicatio. 7. n. 24. Nauarr. cap. 27. n. 51. verſiculo, adde quòd refert. excommunicationem dupliciter ferri poſſe. Primo modo principaliter, de faciente, & acceſſoriè, ſeu per extenſionem, de mandante, vel conſulente, vt cùm fertur excommunicatio contra percutientes clericum, & mandantes vel auxiliantes, &c. Secundo modo poteſt imponi æquè principaliter de omnibus; quo ſuppoſito, ſit

Concluſio, quando excommunicatio fertur primo modo, non comprehendit mandantes, vel conſulentes. non ſequuto effectu; at verò quando imponitur ſecundo modo, comprehendit illos. Exemplum primi, in eo qui mandauit alicui percutere clericum, & tamen effectus non eſt ſequutus, quia iſta excommunicatio principaliter eſt contra facientes, & acceſſoriè contra mandantes, vel cõſulentes. Exemplum ſecundi, in eo qui mandauit interficere aliquem per aſſaſſinos, incurrit excommunicationem, quamuis non ſequatur mors: nam hæc excommunicatio æquè principaliter comprehendit mandãtes & occidentes. c. 1. de homicidio. in 6. Idem eſt de eo, qui concionatur animo retrahendi auditores à ſolutione decimarum: incurrit enim excommunicationem, quamuis auditores non retrahantur, Clement. cupientes. §. 1. de pœnis. nam iſta iuſſio & prædicatio æquè principaliter, & per modum cuiuſdam actionis ſubiacet excommunicationi.

Hîc tamen duo ſunt notanda. Primò, quòd irregularitas numquam incurritur niſi effectu ſequuto, quantumuis aliquis mandet, vel cõſulat homicidium. Secundò, quòd quando lex non exprimit, nec colligitur manifeſtè, quòd excommunicatio æquè principaliter comprehendat mandantes & conſulentes, iudicandum eſt, quòd acceſſoriè tantùm comprehendũtur; idem habetur in alio ſimili ex Palac. in 4. d. 18. diſp. 5. c. 8. ita Nau. in Comment. ſuper extrauag. Greg. XIII. de datis & promiſſis pro iuſtitia, vel gratia obtinenda, num. 15. verſiculo, ad hæc omnia. habetur in 3. tom. ſuorum operum, & expreſſiùs lib. 5. Conſil. de ſent. excommun. conſil. 55. probatur ex illa regula iuris, *in pœnis benignior pars eſt amplectenda.*

Dvbitatvr ſeptimò, quando excommunicatio extenditur ad mandantes & conſulentes, ſi mandans vel conſulens reuocat mandatum vel conſilium, antequam delictum committatur, vtrùm incurrat, ſi poſt talem reuocationem mandatus, vel conſultus committat delictum?

Prima concluſio. Loquendo de mandante, ſi ille qui mandauit percutere clericum, verè & non fictè reuocat mandatum; ita vt reuocatio perueniat ad notitiam

tiam

tiam mandati,non incurret;ita Sylu.verb. homicidium.1.q.7.§.2.n.11. & verb. excommunicat.6.n.5.§.3.Nau.c.27.n.233. vbi loquitur quātùm ad irregularitatem; ſed eadem ratio eſt de excommunicatione.Idem eſt,ſi reuocauit mandatum tacitè,vt ſi reſtituat aduerſarium in priſtinam amicitiam, vel contrahat cum eo parentelam,ſciente eo,cui datum eſt mandatū, ita Sylueſt ſup.& citat Innocentium.

Secunda concluſio. Quamuis mādans reuocauerit mandatum, ſi tamen antequam reuocatio perueniat ad notitiam mandati, ſequuta eſt percuſſio, incurrit; ita Syluest.verb excommunicatio. 6.loco citato. & allegat Bernardum & Hoſtienſem,idē tenet P.Doctor Toletus in Sum. & aliqui viri docti. Probatur: nam iam præceſſit peccatū mandandi,& cauſa eius commiſſum eſt delictum. Contrariā ſententiam tenet Innocent.citatus à Syluest. quæ ſententia eſt valde probabilis.

Tertia concluſio. Si mandans moriatur,antequam ſequatur percuſſio,non incurrit:nam,vt vidimus c.3.diſput. 2. dub. 8.defunctus non poteſt excommunicari directè.Loquendo de conſulente,ſit

Quarta concluſio. Qui conſulit percuſſionem clerici,& reuocauit cōſilium, ſi non firmiter credit cōſultum reuocaſſe propoſitum,debet indicare percutiendo, vel in particulari,vel in generali,ad arbitrium boni viri,vt ſibi caueat,& ſi totum id faciat,quamuis ſequatur percuſſio,non incurret excommunicationem, nec irregularitatem.ſic Anton.3. p.tit.28.c.2.§.2. verbo,approbatione. Syluest.verb.homicidium.1.num.11.§.3.& num. 12.in fine. P.Doctor Toletus, & aliqui viri docti, contra Nauar.c.27.num.253.& ratio eſt, quia in hoc caſu percuſſio tantùm ipſi conſulto eſt imputanda;ratio autem quare conſulēs tenetur admonere percutiendum potiùs quàm mandans,eſt; quia in mandato agitur res ipſius mandantis; in conſilio autem agitur res ipſius conſulti; quòd ſi firmiter credit ſolam reuocationem ſufficere,non tenetur ad amplius,& liber erit ab excommunicatione, ſic Anton.& Syluest.locis citatis.

DVBITATVR octauò, vtrùm non obſtans percuſſioni clerici, cùm tamen poſſit,incurrat excommunicationem?

Prima opinio dicit, quòd ſi potuit obſtare ſine incōmodo,licèt ſolùm teneatur ex charitate,incurret, ita Caiet. in Sum. verb.excommunicatio.c.10.Syluest verb. reſtitutio.3.§ 6.p.3. in fine; Medin. C.de reſtit.q.7.& nonnulli Thomiſtæ.

Secunda opinio dicit, quòd ſi ex officio & iuſtitia tenebatur obſtare,incurret; non tamen ſi ſolùm tenebatur ex charitate.ſic Nauar.c.27.n.78.& latiùs in commentar.ſuper c.non inferenda.23.q. 3. n. 31.& 38.cuius commētarij reſolutionem refert in Sum.c.24.n. 20. & 22. idem tenet quantùm ad irregularitatem, c.27.n. 231.& Anton. 3. p. titul.28.c.2.idem tenet Gloſſa cap.quantæ.de ſent.excommuni.Couarr.Clement.ſi furioſus.p.2.§. 2.n. 7.& P.Toletus.P.Henr.lib.14. de irreg.c. 12.num.7.lit.H.

Prima concluſio. Hæc ſecunda opinio eſt longè probabilior.

Secunda concluſio. Qui tenentur obſtare ex officio,& ex iuſtitia,ſunt Rex,Iudex & miniſtri Iuſtitiæ, patres, tutores, heri, pædagogi, Parochi, cuſtodes, & è contra eorum filij, pupilli, famuli, parochiani,& cuſtoditi,ſic Nauar.c.24.n.18.

Tertia concluſio. Hæc ſecunda opinio habet verum, quamuis iſte qui ſolùm ex charitate tenebatur defendere,omiſit defenſionem ex odio & maleuolentia; hæc eſt contra Couar. ſup. vbi citat Innoc. & Panorm.& contra Syluest.ver.homicidiū. 2.q.5.& Angel.verb.homicidium.1.§.17. ſed tenet Anton ſupr.& Nau.c.27.n.231.

Quarta concluſio. Si iſte qui omittit defenſionem,poſſet facilè, & abſque incommodo defendere, cenſebitur excommunicatus in foro exteriori, quia præſumitur ideo non dèfendiſſe,vt ferret opem percuſſori;& iuxta hoc explicat Nauar.c. 24.n.20.verſiculo in 18.n.cap.quantæ.de ſent.excommunicat.vbi dicitur,*Eos delinquenti*

quentibus fauere interpretamur, qui cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare.

Dubitatur nonò, vtrùm qui ratam habet clerici percuſſionem, quando nec dedit mandatum, conſilium, vel fauorem, incurrat excommunicationem? Concluſio, quòd incurret, quæ concluſio eſt expreſsè definita cap. cùm quis. de ſentent. excommunicat. in 6. & reddit textus rationem, cùm ratihabitio retrotrahatur, & mandato debeat comparari. Sed ad veritatem huius concluſionis quinque conditiones requiruntur. Primò, quòd percuſſio facta ſit nomine meo, vnde ſi ego approbo percuſſionem clerici non factam meo nomine, quamuis peccem mortaliter, vt efficaciter probat Couar. Clement. ſi furioſus. p. 2. §. 1. n. 6. contra nonnullos Iuriſtas, qui dixerunt tantùm eſſe peccatum veniale; non tamen incurro excommunicationem: nam hæc ratihabitio non retrotrahitur, nec mandato comparatur: licèt enim attendendo ſolùm ad ſignificationem Latinam, ratihabitio de præterito tantùm dicat, quòd aliquis approbet factum alterius, ſiue factũ fuerit ſuo nomine, ſiue non, tamen ſecundùm proprietatem iuris, illa ſolùm dicitur ratihabitio de præterito, quæ retrotrahatur, & mandato comparetur, quando aliquis approbat, & ratum habet id, quod ſuo nomine geſtum eſt, ſiue bonum ſit, ſiue malum, & per hoc facilè intelligitur ſecunda pars illius cap. vbi dicitur, ſi verò iniectio eadem tuo nomine nõ ſit facta, licèt pecces ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicatione innodaris, cùm quis ratũ habere nequeat quod eius nomine non eſt geſtum. Et hæc eſt quædam regula iuris in 6. Si petas, quando dicitur aliquid factum nomine alterius? Reſpondeo, quando fit intuitu & contemplatione illius, licèt non de eius mandato, vt ſi Petrus occidit clericum ſine mandato quidem Ioannis, eo tamen intuitu, vt iſtud homicidium eſſet gratum Ioãni, vel vt vindicaret iniuriam Ioanni illatam ab illo clerico, ſic gloſſa dicto c. cùm quis. & Sylu. verb. conſenſus. q. 5. §. 1. Secundò, requiritur quòd approbet illam percuſſionem ſciens ſuo nomine geſtam eſſe, vnde ſi ignorat geſtam eſſe ſuo nomine, quamuis gaudeat de illa, quia videt ſuum amicum gauiſum eſſe de illa, non incurrit: nam licèt gaudeat de percuſſione facta ſuo nomine, non tamen gaudet de illa, quia ſuo nomine facta eſt, cùm hoc ignoret, & ſupponimus quòd noluiſſet eam factam eſſe ſuo nomine. Hoc ſecundum requiſitum non eſt ita certum ſicut primum, nihilominus illud tenẽt viri doctiſſimi, & clarè habetur ex doctrina Sylueſt. loco citato, §. 2. Tertiò, requiritur quòd hæc ratihabitio explicetur verbis, vel alio ſigno exteriori: nam ſi corde tantùm approbat, non incurret, quoniam Eccleſia non punit cenſuris actus purè interiores, vt vidimus ſup. p. 1. dub. 10. Vnde quod ait Sylueſt. ſup. dari ratihabitionem tacitam, vt quando ſcit percuſſionem factam eſſe ſuo nomine, & non contradicit, intelligendum eſt, quantùm ad præſumptionem fori exterioris, tamen in foro interiori non erit excommunicatus, ſi non ratificat aliquo ſigno exteriori. Quartò, requiritur quòd extrema ſint habilia, id eſt, quòd iſte qui ratificat, poſſet mandare tempore, quo perpetratum eſt delictum, vnde ſi quando perpetratum eſt, iſte erat infans vel furioſus, quamuis ratificet iam adultus, vel ſui compos, nõ incurret, quia ratihabitio non retrotrahitur ad impoſſibile: nam fictio iuris non debet habere maiorem vim, quàm ipſa rei veritas; ergo ſi non poterat mandare, non eſt fingendũ quòd mandauit. Quintò, requiritur quòd lex ſolùm requirat ipſum delictum: nam ſi requireret præuiam machinationem, non ſufficiet ſola ratihabitio ad incurrẽdam pœnam legis, ex quo ſequitur, quòd licèt mulier poſt occiſionem viri ratum habeat homicidium, tamẽ ſi non præceſſit machinatio in mortem, non impediet matrimonium cum occiſore: nam quãdo non interuenit adulterium, requirit lex quòd præcedat machinatio mortis, ita Sylueſt.

Sylueſt.ſup.§.8. idem tenet Couarr. ſup. Sed eſt valde notabile cum gloſſa d.cap. cùm quis.quòd licèt retrotrahatur iſta ratihabitio; non tamen retrotrahitur excommunicatio; ſenſus eſt quòd ratificãs non manet excommunicatus ab eo puncto,quo percuſſor manſit excommunicatus, ſed à puncto ratihabitionis. Vtrùm verò ratihabitio locum habeat in adulterio, fornicatione & ſtupro, vide Sylueſt. ſup.in fine,& Couar.ſup.num.5. Per hæc dubia maxima ex parte manet explicata excõmunicatio canonis,ſi quis ſuadente. 17.q.4. contra percuſſores clericorũ, ſed quoniam res hæc paſſim occurrit in praxi,operæpretium erit hanc excommunicationem complete declarare, quam explicat Caiet. in Sum.verb. excommunic. cap.10.Sylueſt.verb. excommunicat. *6.* à num.5.Tabien.verb.excommunic.5.caſu 1.Nauar.c.27. à num.77. vbi tria puncta ſunt examinãda. Primum,quid intelligatur nomine perſonæ percutientis:ſecundum,quid nomine perſonæ percuſſæ:tertium,quid intelligatur per manus violẽtas. De primo ergo puncto in ordine

DVBITATVR decimò,quid intelligatur ibi nomine perſonæ percutientis?

Prima concluſio. Intelligitur quæcunque perſona, vir, vel fœmina, cuiuſcunque ſtatus & conditionis, dummodo habeat iudicium rationis ad peccandũ mortaliter:ita Nauar.n.76. & habetur ex cap. mulieres.& cap.pueris.de ſenten.excommunicatio.vnde etiam intelligitur puer, quamuis non peruenerit ad pubertatem, ita Panormit.cap.1.de ſenten.excommunicatio.& ex text. cap.finali. eod.tit. quoniam ætas non excuſat eos à tota pœna, ſed à parte pœnæ, ſcilicet quòd non teneantur ſe præſentare Papæ pro abſolutione, ſed poſſint abſolui ab Epiſcopo, dicto cap.finali.

Secunda concluſio. Non ſolùm intelligitur in hac materia perſona, quæ per ſe ipſam percutit,ſed ille qui mandat,vel conſulit percuſſionem,vel qui nõ defendit clericum à percuſſione, ſi tenetur ex officio,vel qui ratificat percuſſionem ſuo nomine factam,vt conſtat ex dubiis præcedentibus.

Tertia concluſio.Etiam intelligitur ille,qui licèt non mãdet,vel conſulit percuſſionem expreſsè, dicit tamen coram ſuis ſe deſiderare vindictam à tali clerico:nam ſi poſtea ſui moti his verbis, percutiant,iſte incurrit excommunicationẽ, quia licèt non dixerit eo animo, tamen debebat præuidere ſuos credituros eſſe quod ipſe hoc animo dicebat. ita Nauar. n.78. & Sylueſt. verb. excommunicat.*6.* n.5.p.4.quod probat argumento cap. vltimi,de homicidio, in *6.*vnde vt eſſet liber ab excommunicatione,deberet affirmare ſe non dicere eo animo, vt percutiant,& quòd nõ deſiderat quòd ipſi percutiant,probatur argumẽto c.penultimi de homicidio. in *6.* De ſecundo puncto

DVBITATVR vndecimò,quis intelligatur nomine perſonæ percuſſæ?

Prima concluſio, tantùm intelligitur clericus vel monachus, vt patet ex ipſo can.ſi quis ſuadente. Not. quòd clericus excommunicatus, vel ſuſpenſus gaudet priuilegio canonis & fori.ita Nauar.lib.1. Conſilior.conſ.7.de ætat. & qualit.ordin. n.6.& etiam milites cõmendatarij, etiam coniugati,ita ex profeſſo Nau.conſ.13.de regu.ſed quis intelligitur nomine clerici?

Secunda concluſio.Intelligitur nõ ſolùm initiatus ſacris,ſed etiã habens primam tonſuram. c.cùm contingat.de ætate & qualitate ordinãdorum.iuncta gloſ. nam text.dicit, quòd nomine clerici intelligitur initiatus prima tõſura, & gloſſa dicit,quod percutiens initiatum prima tonſura, incurrit excõmunicationem canonis; & hæc concluſio habet verum, quamuis ſit coniugatus, dummodo cum vnica & virgine, & geſtet habitũ & tonſuram clericalem. c.vnico de clericis cõiugatis.in *6.*P.Henr.lib.13. de excõmun. c.49.n.1.lit.K. & ſatis colligitur ex Nau. cap.27.num.80.exemptione 8.

Quid autem ſit habitus clericalis,vide Sylueſt.verb.excommunic.*6.*num.*6.*§.*6.*

ſed

ſed meliùs in Geminiano, in d.c.vnico.§. 1. vide etiam legem 1.titul.4. lib. 1. Recopilat.

Sed quid ſi veſtis extrinſeca ſit clericalis,non tamẽ intrinſeca? Reſpondetur cum Geminiano, ſi extrinſeca ſit ita breuis,vt intrinſeca notabiliter appareat,nõ gaudet priuilegio, bene tamen ſi ſit ita longa,vt intrinſeca non appareat;præterea iſte clericus coniugatus etiam gaudebit priuilegio fori, ſcilicet quòd non iudicetur per Iudicem ſecularem criminaliter,nec ciuiliter, dummodo vltra habitum & tonſuram ſit deputatus ab Epiſcopo ad ſeruitium alicuius Eccleſiæ, & ei de facto inſeruiat,vt decernitur in Tridentin.ſeſſ.23.c.6.de reformat.hoc enim requiritur ad gaudendum priuilegio canonis,vt patet ex prima cõcluſione: nam Concilium ſolùm loquitur de priuilegio fori,vt patet ex contextu, quamuis contrarium teneat Emanuel cap.80. *de des communion.* cap.17. & ſpecialiter pro Hiſpania conceſſit Alexander VI. vt habetur in Pragmaticis Regni,lib.22. & 23. quòd nullus clericus,qui non ſit initiatus ſacris, gaudeat priuilegio fori, niſi detulerit habitũ, & tonſuram clericalem per quatuor mẽſes ante cõmiſſum delictum; imò niſi per ſex menſes, vt conſtat ex Bulla Pij IV. conceſſa ad inſtantiam Regis Catholici, vt habetur l.1.tit.4.lib.2. Recopilat.Videte ad finem eiuſdẽ tituli, vbi traditur forma ſeruandi Decretum Conc.Trid:circa clericos minorum ordinum.Similiter habet verũ prædicta concluſio, licèt clericus ſit excõmunicatus, ſuſpenſus, vel irregularis, aut depoſitus verbaliter, dummodo non ſit incorrigibilis,ſic Angel. verb. degradatio. num.1. Sylu.eodem verb.num.8. & verb.excom. 6.num.4.& Nauar.cap.27.num.78.

Sed difficultas eſt,vtrùm initiatus prima tonſura non coniugatus, qui tamen non geſtat tonſuram, nec habitum clericalem,retineat priuilegium canonis. Et quæſtio ſolùm procedit,quando clericus non eſt monitus deferre tonſuram, nec habitum clericalem: nam ſi ter monitus eſt,amittit priuilegium,c.contingit.el 2. de ſentent.excommunic. Partem negatiuam tenet Bañez 2.2.q.12. artic.1. difficult.3.d.vlt. vbi ait:Clerici in minoribus conſtituti,ſiue coniugati,ſiue non coniugati, ſi non deferant habitum clericalem, & tonſuram,amittunt omne priuilegium clericorum. Probatur ex cap. vnico, de clericis coniugatis, in 6. Poteſt ſecundò & fortiùs probari: nam priuilegium fori difficiliùs perditur quàm priuilegium canonis,ſed iſte perdit priuilegium fori per Trident. cap. citato; ergo à fortiori perdet priuilegium canonis. Maiorem tenet Panormit.cap.1.de apoſtatis,num.6.eámque probat: nam ſi clericus dimittat habitum clericalem, & deprehendatur in turpibus & enormibus, amittit priuilegium canonis, cap.cùm non ab homine. & cap.perpendimus. de ſent.excommun. & tamen non perdit priuilegium fori.c.ſi Iudex laicus. de ſentent. excommunicat. in 6. Sit tamen

Tertia concluſio,quòd iſte clericus nõ amittit priuilegiũ canonis. Probatur primò ex cap.ſi verò.de ſent. excommunic. el 2.vbi decernitur,quòd percutiens clericum non deferentem tonſuram,nec habitum clericalem,ſi neſciebat eſſe clericum,non manet excommunicatus; ſecus tamen ſi ſciebat, propter quem textum idem tenet ibi Abbas, num.2. & Felinus in principio (vbi aduerte obiter literam Felini circa medium cap. eſſe mendoſam, dicitur enim: *Si clericus non defert habitum clericalem,& percutitur.* ſic tamen legendum eſt: *Si non clericus defert habitum clericalem, an percutiens ſit excommunicatus?* Et quòd ita ſit legendum, conſtat euidenter ex ipſo contextu,& ex ſententia Frederici,quam ipſe Felinus refert & ſequitur: ait enim Fredericus, quòd percutiens non manet excommunicatus, quia habitus nõ dat priuilegium vbi non eſt ordo, quoniam habitus non facit monachum.) Probatur ſecundò, à lege antiqua non eſt recedendum,niſi qua-

tenus

tenus continetur in noua, l. præcipimus. C. de appellationibus. in dubio enim non eſt præſumenda legum correctio, c. cùm expediat. de electione. in 6. l. 1. C. de inoff. dot. ſed Concilium Trident. ſolùm aufert huic clerico priuilegiũ fori; ergo hæc diſpoſitio non eſt extendenda ad priuilegiũ canonis, & conſequenter non cenſetur derogatum dicto c. ſi verò. præcipuè cùm ſit diſpoſitio odioſa, & lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum, in quo loquitur, can. pœnæ. de pœnit. d. 1. l. Præſes, ff. de pœnis. Confirmatur, quia Nauarr. c. 27. n. 78. ſolùm negat priuilegium canonis clericis (intellige non coniugatis) qui ter moniti non deferunt habitum & tonſuram; ergo ſecundùm eius mentem, ſi non ſit monitus, retinet priuilegium.

Ad primum in contrarium facilè reſpondetur, quòd illud c. tantùm. loquitur de clericis coniugatis.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd priuilegium fori perdi difficiliùs quàm priuilegium canonis, non eſt regula ita generalis, vt quotieſcunque perditur priuilegium fori, perditum quoque cenſeatur priuilegium canonis. Vnde hæc regula ſolùm habet verum in caſibus à iure expreſſis, atque adeò ſenſus regulæ eſt, quòd dantur in iure aliqui caſus, in quibus perditur priuilegium canonis, & non perditur priuilegium fori; ex hoc tamen non licet inferre, quòd quandocunque ius aufert priuilegium fori, auferat etiam priuilegium canonis; præſertim quia fuit ſpecialis ratio, vt Concilium auferret priuilegium fori, ne ſcilicet clerici geſtantes habitum laicorum, ſumerent anſam delinquendi, ſi manerent exempti à poteſtate laicali. Petis, quis intelligatur nomine Monachi?

Quarta concluſio. Intelligitur quilibet Religioſus profeſſus alicuius religionis approbatæ. capit. cùm illorum. de ſent. excommunicationis. vel Religioſa. c. de monialibus. eodem tit. nam licèt dicto c. cùm illorum. non expreſsè dicatur profeſſus, ſubintelligitur tamen: in iure enim non dicitur cum effectu Religioſus, qui nondum eſt profeſſus. c. Religioſo. de ſentent. excommunicationis. in 6. §. 2. vnde immeritò quidam Theologi parum in iure verſati reprehendunt Nauar. quòd malè allegauerit c. cùm illorum. intelligitur etiam conuerſus, ſeu coadiutor temporalis. c. non dubium. de ſenten. excommunicationis; & etiam nouitius, dicto c. Religioſo. Sed difficultas eſt de Religioſis tertij ordinis DD. Dominici, & Franciſci, qui geſtant habitum Religionis, & viuunt in communitate. Caiet. tenet, quòd non gaudent hoc priuilegio; ſed Nau. ſup. dicit, quòd licèt hæc opinio poſſit eſſe vera ſecundùm ius commune, non tamen ſecundùm priuilegia, & conſuetudinem, & ſtylum Romanæ curiæ, & eſt deciſio Rotæ. 332. in antiquis, idem tenet Sylueſt. verb. Eccleſia. 1. quæſt. 5. poſt §. 6.

Vltimò dicimus cum Nau. & Sylueſt. ver. Heremita, quòd etiam gaudet hoc priuilegio Heremita, quia præſtat obedientiam alicui ſuperiori. Idem dicit Tabien. verb. excommunicatio. 5. n. 21. de Rectoribus Hoſpitalium, qui dicuntur Hoſpitalarij, & portant aliquod ſignum, ſcilicet crucem, ſi promittant caſtitatem in manu Epiſcopi, & renuncient propriis: videte Armil. ver. excommunicatio. excommunicatione 1. n. 8.

Dvbitatvr duodecimò de tertio puncto, quid intelligatur per manus violentas?

Prima concluſio. Per manus non ſolùm intelliguntur manus, ſed etiam pugni, brachia, genua, & pedes, ſed ponitur manus, vel quia eſt membrum aptius ad percutiendum, vt ait Nauar. vel quia eſt organum organorum, vt ait Caiet.

Secunda concluſio. Per violentas intelligitur non ſolùm percuſſio, quæ in rigore ſit violenta, ſed etiam illa quæ eſt iniurioſa perſonæ clerici, ſiue talis percuſſio fiat immediatè, vt quando aliquis infligit alapam clerico, vel mediatè, vt cùm percutit enſe vel baculo, vel alio inſtru

ſtrumento tangente perſonam clerici, vt cùm eiicit clerico ſaliuam, aut puluerem, vel etiam tangendo rem ipſi perſonæ clerici coniunctam, vt ſi vi raperet aliquid de manibus clerici, vel è corpore illius: nam ibi includitur violentia: vel quando includit eum in carcerem, vel in alio loco à quo ſine dedecore & pudore non poteſt exire; ſimiliter ſi clerico equitanti aliquis violenter apprehenderet frænum equi, vel ſi abſcinderet cingulum ephippij, vel ſi ita furiosè inſequatur clericum, vt cogat præcipitem ſe dare in fluuium, vel in aliud diſcrimen ad liberandum ſe, ita Nauar. n. 77. vbi dicit eſſe communem; at verò ſi clericus fugiens cadat & vulneretur, inſequens illum non incurrit excommunicationem. Sic Nauar. & Sylu. verb. excommunicatio. 6. num. 5. caſu 7. contra Angel. probat Sylu. nam illa vulneratio nec fuit intenta in ſe ipſa ab inſequente, nec in ſua cauſa, ſcilicet in fuga, quæ per accidens ſe habet ad talem percuſſionem. Nota, quòd non incurrit qui occidit veneno in cibo, vel potu, quia non infert vim perſonæ, ſed naturæ, ſecus ſi per vim faceret ſumi venenum: ita Emanuel. c. 8. ver. excommunicatio. 13. concl. in fine. Et dicit ita reſpondiſſe præcipuos Doctores & Magiſtros Salmanticæ.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi aliquis verberet clericum conſentientem (& loquor de verberatione iniurioſa reſpectu ſtatus clericalis) incurrit excommunicationem, ita Nauar. & habetur c. contingit. el 1. de ſentent. excommunicationis. & text. reddit rationem, quia licèt talis percuſſio non ſit violenta, nihilominus eſt iniurioſa, ipſe tamen clericus conſentiens non incurret, ſic Nauar. & probat ex dicto c. contingit. vbi dicitur, quòd talis clericus conſentiens excommunicetur, vnde bene poterit excommunicari.

Contrà, iſte conſentiens communicat in crimine criminoſo; ergo ipſo facto incurrit excommunicationem? Reſpondetur, quòd ad incurrendam excommunicationem propter participationem in crimine criminoſo, requiritur quòd participet poſt delictum commiſſum, & quòd ſciat illum eſſe denunciatum, vt tradit Nauar. c. 27. n. 33. & 112. & habetur c. nuper. de ſent. excommunicationis. Vnde in præſenti caſu eſſet neceſſarium, quòd conſentiret percutienti, qui iam iterum percuſſiſſet, & quòd talis percuſſio eſſet notoria, & hoc intelligo, ſi conſentiret percuſſioni iniurioſæ factæ non animo ſatisfaciendi iniuriam illatam: nam ſi hæc percuſſio fieret animo ſatisfaciendi illatæ iniuriæ (qui eſt caſus illius c. contingit.) etiamſi percutiens iam iterum percuſſiſſet, clericus conſentiens non incurreret ipſo facto: nam, vt benè ait Panormit. dicto c. contingit. n. 8. aliud eſt participare cum excommunicato in crimine, aliud ſubmittere ſe miſericordiæ alicuius, cùm poſſit cogitare illum remiſſurum iniuriam, cùm debeat quis facilè parcere proſtratis. Videte Sylueſt. verb. excommunicatio. 6. num. 8.

Secundò, ſequitur quòd ſi ipſemet clericus ex ira vel paſſione ſe percutiat iniurioſè, incurret, ita Nauarr. num. 78. & Iulius Clarus lib. 5. quæſt. 77. numer. 3. Panormit. dicto capit. contingit. num. 6. Et ratio eſt, quia nemo poteſt renunciare ei, quod in fauorem publicum eſt introductum; hæc autem excommunicatio introducta eſt in fauorem ſtatus clericalis, dicto c. contingit. non tamen incurret, ſi ſe percutiat ex deuotione, neque etiamſi percuſſio ſit talis, vt licitè poſſit ſibi eam inferre, licèt non poſſit conſentire, vt ſibi ab altero inferatur, vt euellere capillos, vel barbam, vel ſe alapis cædere ob mortem parentum, vel amicorum. ita Nau. cap. 15. num. 11.

Tertiò, ſequitur quòd hæc excommunicatio incurritur, licèt percuſſio ſit merita clerico, dum tamen fiat iniuſto modo, vel per quem non debet, vt ſi clericus dignus morte puniatur à non Iudice ſuo, vel licèt percutiatur à ſuo Iudice, percutitur tamen modo contra ipſum ius, vt quando clericus punitur à ſuo

Præla

Prælato per laicum: licèt enim clericus poſſit capere clericum per laicum, non tamen poteſt illum punire, niſi per clericum vel monachum; imò neque etiam poteſt per alios clericos, quando poteſt ipſe commodè facere. cap. Vniuerſitas. de ſententia excommunicationis. excepto Epiſcopo. qui non debet verberare ſuis manibus, niſi quando non adeſſet alius ad id faciendum.

Quartò, ſequitur quòd laicus, per quem Iudex eccleſiaſticus torquet clericum, eſt excommunicatus, niſi deeſſent clerici ad id idonei, vel niſi conſuetudo eſſet in contrarium: nam ſtante hac conſuetudine Nauarr. cap. 27. num. 86. dicit, quòd licèt peccet, non eſt excommunicatus, ſed lib. 5. Conſil. tit. de ſententia excommunicationis. conſil. 42. dicto 5. (idem dicit comment. 3. de regul. circa finem) ait, quòd non peccat, & hoc eſt tenendum; nam ſicut conſuetudo excuſat à pœna, ita etiam à culpa, ſiquidem non eſt contra ius naturale & diuinum, imò, vt dicit ibidem Nauarr. decens eſt & honeſtum, ne clerici vel monachi vtantur officio tam vili. Sed hìc notandum, quòd Fratres Minores, & qui fruuntur eorum priuilegiis, poſſunt per priuilegia Leonis X. & Alexandri VI. caſtigare ſubditos per alios, quod priuilegium, vt tradit Nauarr. conſil. citato, dicto 1. non ſic eſt intelligendum, quòd poſſit Prælatus caſtigare ſubditos per laicum, ſed quòd licèt non adſit neceſſitas, poſſit caſtigare per alium, Religioſum tamen.

Quintò, ſequitur quòd monialis quæ aliqua potione vel flebotomia procurat aborſum, non incurrit hanc excommunicationem, ita Caiet. ver. excommunicatio. cap. 10. quia talis actio licèt ſit violenta naturæ, non tamen eſt violenta perſonæ, nec aliunde eſt iniurioſa ſtatui clericali. Dico, *hanc excommunicationem:* nam ſi procuret aborſum in alia fœmina, incurret excommunicationem Sixti V. contra procurantes aborſum, ſi ſequatur effectus, non tamen incurret eam, ſi procuret aborſum in ſeipſa, quia motus proprius Sixti V. quantùm ad excommunicationem, non comprehendit fœminas procurantes aborſum in ſeipſis, vt patebit attentè conſideranti literam.

Sextò, ſequitur quòd ſicut rapina & furtum differunt penes hoc, quòd rapina eſt acceptiò cum violentia, furtum verò cum fraudulentia, ſed ſine violentia; ſic etiam licèt ille qui per vim rapit aliquid de manibus clerici, incurrat excommunicationem, non tamen incurrat qui ſine violentia furetur crumenam clerici, verbi gratia, *ſi le corta la bolſa, ò el cingulo donde eſta, muy ſubtilmente*, quia illa ſciſſio non eſt violenta, ſed fraudulenta, neque iniurioſa contra honorem debitum perſonæ.

Tertia concluſio. Per diaboli ſuaſionem intelligitur percuſſio, quæ ſit mortale peccatum.

DVBITATVR decimo tertiò, vtrùm excipiantur aliqui caſus, in quibus percutientes clericum non incurrent excommunicationem? Concluſio, multi caſus excipiuntur. Primus eſt, quando percuſſio fit cauſa diſciplinæ, vt quando corrigit magiſter, pater vel herus, aut Prælatus. cap. cum voluntate. de ſentent. excommunicationis. dummodo non ſit notabilis exceſſus, attenta grauitate culpæ, ſic Nauarr. caſu 14. Tabie. verb. excommunicatio. 6. num. 7. in principio. Dico, *notabilis:* nam aliquis exceſſus non ſufficit ad incurrendum; ita Syluest. verb. excommunicatio. 6. numer. 6. p. 8. in fine. & clariùs Tabien. numer. 6. & de hoc exceſſu intelligenda eſt gloſſa, dicto cap. cum voluntate. verbo, inferiorum. vbi ait; quòd ſi excedat modum, non incidit, aliàs contradiceret ſibi ipſi in verbo Prælationis, & verbo Magiſterij, vbi ait, quòd hæc caſtigatio debet eſſe leuis, & ſic exponit gloſſam Tabien. num. 6. citato; neque etiam incurrit, quamuis percutiat ita, dummodo ſit cauſa correctio-

 nis,

nis, ita Syluest. dicta part. 8. in princip. ſecus ſi percuteret principaliter ex odio, vel ira, non cauſa correctionis; ita Nau. caſu citato, & Angel. ver. excommunicatio. n. 8. Vtrùm verò ſit facienda diſtinctio de ordinatis in ſacris, vel in minoribus, gloſſa, Panormit. & Felinus dicto c. cum voluntate, affirmant: Nauar. caſu 14. Tabien num. 8. Ioannes de Lignano, Petrus de Peruſio, & Roſella tenent quòd non, etiam reſpectu patris carnalis, colligitur ex Soto d. 22. 2. 3. circa fin. abſolutè dicente, *Pater percutiens clericum non eſt excommunicatus.* Et hoc iudico probabilius; excipio tamen herum. Probatur: nam quòd reſpectu Prælati vel Magiſtri non ſit facienda hæc diſtinctio, patet tum ex vſu Religionum, tum etiam quia licèt in dicto c. cum voluntate. ſolùm fiat ſermo de conſtitutis in minoribus, tamen in c. 1. de ſenten. excommunicationis, nulla fit diſtinctio, & melior tex. in c. cùm ex tenore. eodem titul. vbi à quodam abſoluendo ab excommunicatione canonis propter percuſſionem cuiuſdam ſubdiaconi, recipitur iuramentum, ne de cætero in clericum vel Monachum manus iniiciat violentas, niſi de mandato ſuorum Prælatorum, vel niſi ſuper eum Prælationis miniſterium aut magiſterium habeat; & hinc probo non eſſe faciendam diſtinctionem reſpectu patris carnalis: nam, vt inquit Tabien. non videtur habere minorem autoritatem ſuper filios, quàm magiſter ſuper diſcipulos.

Quid ſi ſubmagiſter corrigat contra prohibitionem magiſtri principalis? Reſpondetur, quòd non incurrit, ita Syluest. par. 8. quia per huiuſmodi prohibitionem non poteſt auferri priuilegium iuris, quod eſt poſſe corrigere diſcipulos. Hinc infero, quòd quamuis Prælatus alicuius Religionis per ſe vel per alium Religioſum verberet ſubditum delinquentem contra conſuetudinem, vel conſtitutionem ſuæ Religionis prohibentem, ne illum percutiat, non incurrit, quia non agit contra ius commune.

Secundus caſus eſt, quando percuſſio eſt iocoſa, cap. 1. de ſentent. excommunicationis. licèt ſit grauis, ita Nauarr. caſu 1. & Tabien. verb. excommunicatio. 5. num. 4.

Tertius caſus eſt, quando eſt tam ſubita percuſſio, ideſt, ex defectu plenæ deliberationis, vel tam parua, quòd illata laico non eſſet mortalis, ita Caiet. ſup. ex quo infertur primò cum Soto d. 22. q. 1. art. 2. c. lum. 8. caſu 1. & Mexic. difficult. 4. quando pueri prima tonſura ſe pugno percutiunt, quamuis eliciant ſanguinem in parua quantitate è naribus, non incurrunt, quod intelligo regulariter loquendo, quoniam regulariter non peccãt mortaliter: ita Panormit. c. 1. de ſentent. excommunicationis. Tabien. num. 5. & aliqui viri docti cum Nauar. in Sum. Hiſpana. num. 77. Quod probo ex c. vlt. de ſentent. excommunicationis. vbi dicitur, quòd ſi impubes incurrit excommunicationem canonis, quamuis poſt pubertatẽ petat abſolutionem, poteſt abſolui ab Epiſcopo; quando autẽ fuerit dubiũ, vtrùm iſti peccauerint mortaliter, tunc in dubio ſunt abſoluendi, non tamen ſunt vitandi, quia ſtante hoc dubio non erunt notoriè percuſſores clericorum, & quod diximus de pueris, idem dicebat Magiſter Mantius de hominibus adultis infimæ ſortis initiatis prima tonſura vel minoribus. Infertur ſecundò, quòd etiam inter clericos maioris ætatis, licèt ſocius turbatus impellat ſocium clericum ex motu ſubito, non ex deliberatione, non incurrit, ſic Angel. verb. excommunicatio. 5. caſu 1. n. 26. ſiue iſta turbatio proueniat occaſione ipſius clerici percuſſi, vt ſi ioco vnus dicat aliquod conuitium in alterum, & ille turbatur, & percutit, vel ſi turbatio proueniat aliunde, vt in caſu relato à Nauar. lib. 5. Conſil. de ſent. excommunicationis. conſil. 74. ſcilicet quòd canonicus iratus ob quædam contenta in ſchedula, quam legebat, canonicum petentem vt ſibi faceret copiam eam legendi, repulit à ſe, non incurrit, quia talis percuſſio inter

amicos

amicos familiariter conuerſari ſolentes, non eſt peccatum mortale.

Tertiò infertur, quòd oſtiarius vel officialis, ſcilicet Iudex vel apparitor poteſtatis ſecularis, ſi fortè turbam arcendo irruentem percutiat clericum, non incurret. c. ſi verò. el 2. de ſentent. excommunicationis: nam caſus fortuitus non poteſt præuideri, vt ait ibi gloſſa; ſecus ſi malignatur animo iniuriandi, ita text. iuncta gloſſa.

Quartus caſus eſt, quando probabiliter ignorauit eſſe clericum. c. ſi verò. de ſentent. excommunicationis. el 2. quod dupliciter contingit. Primò, quando ille apparet ſecularis in habitu, & barba protenſa, & percutiens non ſcit aliàs illum eſſe clericum. Secundò, quando licèt habeat tonſuram, & habitum clericalem, tamen inuenit eum noctu, vel in loco obſcuro.

Quintus caſus eſt, quando clericus poſt trinam monitionem non defert habitum nec tonſuram clericalem. c. contingit. el 2. de ſentent. excommunicationis, & non ſufficit vna monitio pro tribus, ita Sylu. n. 6. caſu 3. Tabien. n. 24. Nau. caſu 5. Addit etiam Syłueſt. quòd hæc monitio debet fieri per Prælatum eccleſiaſticum; nec requiritur quòd iſta monitio ſit ſpecialis, ſed ſufficit generalis, vt ſi Epiſcopus faciat edictum generale, quòd omnes clerici geſtent habitum & tonſuram clericalem.

Sextus caſus eſt, quando clericus ſe transfert ad actum omnino contrarium, vt ſi fiat miles, c. in audientia. de ſentent. excommunicationis. vel ſi ſe immiſceat actibus ſecularibus, verbi gratia, *ſi ſe haze mercader*, & ter monitus non abſtineat. c. finali. de vita & honeſt. clericorum. & hoc, quamuis geſtet habitum & tonſuram.

Septimus caſus eſt, ſi clericus fiat bigamus. c. 1. de bigamis. lib. 6.

Octauus, quando eſt coniugatus cum vnica & virgine, ſed non geſtat habitum nec tonſuram. c. vnico. de clericis coniugatis, in 6.

Nonus caſus eſt, quando eſt degradatus realiter.

Decimus, quando eſt depoſitus verbaliter, ſi ſit incorrigibilis.

Vndecimus caſus eſt, quando percutit vim vi repellendo. c. ſi verò. el 1. & cap. ex tenore. de ſentent. excommunicat. & talis percuſſio debet fieri in continenti, dicto c. ſi verò. & hic caſus intelligitur, quãuis poſſit ſe defendere fugiendo, dummodo talis fuga eſſet ei ignominioſa, ſic Tabien. num. 11. & Nau. caſu 15. Probat Tabien. nam ſi poteſt percutere pro defenſione rerum, à fortiori pro defenſione famæ, ſecus erit quantùm ad irregularitatem, & hic caſus etiam habet locum, quando percutit, vt defendat parentes, filios, propinquos, familiares, imò & extraneos; ſic Angel. num. 13. Tabien. n. 12. & 13. vbi citat Panormit. & Antonin.

Duodecimus caſus eſt, quando percutit vt defendat res quas clericus iniuſtè captas aſportat, vel vi occupat. c. olim. el 1. de reſtitut. ſpoliatorum. Dixi, *aſportat:* nam ſi hoc faceret ex interuallo, poſtquam clericus peruenit ad locum deſtinatum, & adeptus eſt perfectam poſſeſſionem rerum ablatarum, incurret, quia non liceret ſibi ius dicere, ſic Ang. num. 13. & Tabien. num. 14. & 17. Ad hunc caſum reducitur, quando detinetur clericus debitor fugiens, aut fugam parans ad præſentandum cum Prælato. Nau. caſu 16.

Decimus tertius caſus eſt, quando miniſter iuſtitiæ ſecularis capit clericum in flagranti delicto, vt illum præſentet Prælato ſuo, addit Nau. cap. 27. vel inuentum noctu, dummodo probabiliter præſumat illum aliquod ſcelus intendere, aliàs non, vt ſi fert lumen, vel habet ſocium, vel eſt perſona à tali ſuſpicione omnino aliena: hanc autẽ additionem ego intelligo, dummodo non deferat habitum clericalem: nã ſi defert, raro erit locus huic præſumptioni, & ita lex 9. tit. 3. lib. 1. Recopilat. ſolùm loquitur, quando clericus vel Religioſus, nec defert lumen, nec habitum clericalem, vel ſuæ Religionis; requiritur

autem quòd talis miniſter non excedat debitum modum in capiendo, nempe ſi permittenti ſe capi & duci quietè, de induſtria impingit ei pugnos, vel calcem, vel mittit in carcerem eum, qui offerebat fideiuſſionem ſe præſentandi coram Prælato; ſic Nau. Hinc infertur, quòd poteſt capere clericum incedentem noctu cum armis, quia præſumitur ire ad delinquendum, prout latiùs tradit Nauar. 5. Conſil. de ſentent. excommunicationis. conſil. 44. ſequutus Panormit. vide Nau. ibid. *ſi le puede quitar las armas.* Et colligitur quod non, & ex Manuele. c. 80. *de des communion.* conc. 3.

Decimus quartus caſus eſt, quando Prælatus capit ſuum clericũ per ſe vel per aliũ etiam laicum, aut in pœnam verberat per ſe, vel per alium clericũ, iuxta ſuprà dicta.

Decimus quintus caſus, quando iuſtè eiicit ab Eccleſia excommunicatum, vel alium officia diuina turbantem, cap. veniens. de ſentent. excommunicationis.

Decimus ſextus caſus eſt, quando percutit clericum inuentum turpiter agentẽ cum vxore, matre, ſorore, vel filia, c. ſi verò. de ſentent. excommunicationis. el 1. quia difficile eſt, iuſtum temperare dolorem; & licèt iſte textus prima facie ſolùm videatur dicere, quòd hic percuſſor poteſt abſolui ab Epiſcopo, tamen ex ſequentibus verbis conſtat quòd non manet excommunicatus: ait enim quòd ſi percutiat clericum turpiter agentem cum conſanguinea in remotiori gradu, non excuſatur ab excommunicatione: requiritur autem quòd percuſſio fiat in continenti ex ſubita paſſione. Sic Angel. num. 16. Sylueſt. num. 6. caſu 16. Nauar. caſu 2. & 5. Conſil. de ſentent. excommunicationis. conſil. 41. vbi addit hunc caſum etiam verificari, quando maritus abſcondit ſe domi, vt clericus id ignorans veniret, & inuentum cum vxore occideret, quia videtur, intentionem Pontificis fuiſſe, quòd maritus non incurret excommunicationem in illis caſibus, in quibus ſecundùm leges ciuiles eſſet libera pœna; non tamen excuſaretur ab excommunicatione, ſi conueniret cum vxore, vt dolo accerſeretur clericus ad turpitudinem: ſic Angel. n. 20. & Nau. caſu 20. Petis, vtrùm nomine matris intelligantur aliæ perſonæ aſcendentes, & nomine filiæ aliæ deſcendentes? Reſpondeo cum gloſſa, verbo, matre, quòd non; idem tenet Angel. n. 17. contra Hoſtienſem, & probat ex l. pater. ff. de adulteriis. & ibi notatis, vbi nomine patris, cui licet impunè filiam in adulterio occidere, non intelliguntur aſcendentes. Præterea, nomine vxoris non intelligitur ſponſa de futuro, ita Couar. de ſponſalibus. p. 1. c. 1. n. 12. idem habetur ex gloſſa, dicto cap. ſi verò. quam dicit ab omnibus approbari. Præterea, non requiritur quòd inueniat clericum in ipſo coitu, ſed ſufficit quòd inueniat oſculantem & amplexantem in loco ſuſpecto; ſic Angel. n. 18. & Nauar.

Decimus ſeptimus caſus eſt, quando detinetur clericus honeſtè colloquens cum vxore poſt admonitionem vt ab ea re abſtineret, dummodo nihil aliud ei malè faciat, quàm detinere ſpatio 24. horarũ, ad tradendum ſuo Prælato, Nau. caſu 21.

Decimus octauus caſus eſt, quando mulier percutit clericum tentantem de turpitudine, dummodo tentatio fiat facto & non ſolo verbo, quia tunc ſolùm liceret verbalis defenſio. Sic Angel. num. 21. Syluest. num. 9. Nauarr. caſu 21. verum eſt, quòd ſi clericus eſſet nimiùm moleſtus verbis, & fœmina non poteſt ſe defendere verbis, non incurreret; ſic Tabien. ver. excommunicatio. 5. caſu 1. num. 31. & aliqui viri docti. Pro complemento huius diſputationis

Dubitatur decimoquartò, vtrùm qui commiſit crimen putans falsò habere annexam excommunicationem, incurrat excommunicationem? Videtur quòd ſic: qui facit aliquid putãs eſſe peccatum, peccat; ergo idem eſt in excommunicatione.

Concluſio, quòd non incurret, ſic Caſtro 1. de lege pœnali. cap 5. verſiculo, his duabus regulis, & communiter omnes, quæ concluſio patebit ex ſolutione argumen

argumenti. Ad quòd reſpondetur concedendo antecedens, & negando conſequētiam: nam quantùm ad peccatum ſufficit mea conſcientia ad ligandum me, quoniā quantùm eſt ex parte mea, facio contra regulam; at verò quantùm ad excommunicationem non ſufficit mea conſcientia ad ligandum: nam requiritur iuriſdictio in excommunicante.

Dvbitatvr decimoquintò, quando excommunicatio fertur pro facto negatiuo, & imponitur ipſo facto, vtrùm incurratur ante monitionem? Sylueſt. verbo excommunicatio. 7. num. 57. dicit, quòd quando ponitur certum tempus, non requiritur monitio, vt cùm dicitur, niſi reſtituat intra annum, ſit excommunicatus ipſo facto; at verò quādo non ponitur certum tēpus, nō incurritur ante monitionē.

Concluſio, licèt non ponatur tempus determinatum, incurritur excommunicatio ante monitionem, ita Panormitan. in capite excommunicationi. de raptoribus Caiet. in Sum. verbo, excommunicatio. cap. 23. Nauar. cap. 27. num. 117. Probat efficaciter Caiet. nam Inquiſitores odio vel amore omittentes facere quod debēt, incurrunt ſine alia monitione excommunicationem latam in c. multorum, de hæreticis. Hinc ſequitur, quòd qui accepit bona naufragorum, & cùm poſſit non reſtituit, incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, ante aliam monitionem. Sic Caiet. & Nauar.

DISPVTATIO IV.

Quem comprehendant excommunicationes latæ à Prælatis ad reuelandum furta, vel alia delicta, vel res alias.

Dvbitatvr primò, quando excommunicatio fertur contra non manifeſtantes ſcripturas, vtrùm comprehendat omnes non manifeſtantes?

Prima concluſio. Quando ſcriptura eſt propria alterius partis, quæ impetrauit excommunicationem, & non eſt poſſidentis, tenetur poſſidens ſub excommunicatione eam manifeſtare, imò etiam ante præceptum Iudicis tenebatur ex iuſtitia: hæc enim certa. Et probatur prima pars: nam pars habet integrum & totale ius in hanc ſcripturam; ergo mandatum Prælati iuſtum eſt. Secunda verò patet: nam talis ſcriptura, etiam ante mandatum Iudicis, eſt applicata alteri parti litigāti; ergo poſſidens tenetur ex iuſtitia reddere vero domino, tanquam retinens rem alienam, qui ante ſententiam Iudicis tenetur reddere vero domino; ita Sylueſt. ver. falſarius. q. 3. Hinc ſequitur, quòd ſi non manifeſtet ſcripturam, tenetur reſtituere damnum inde ſequutum parti; ita Sylueſt. ibidem. Contrà, teſtis ante interrogationē & mandatum Iudicis non tenetur ex iuſtitia ferre teſtimonium in fauorem alterius partis litigantis; ergo nec tenebitur ex iuſtitia manifeſtare ſcripturas. Probatur conſequentia: nam in iure appellatione teſtium venit ſcriptura, c. peruenit. el 1. de teſtibus cogendis. Reſpondeo, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: eſt enim magnum diſcrimen inter ſcripturam & teſtimonium: nam ſcriptura ante mandatum Iudicis præcipientis illam manifeſtare, eſt applicata parti; at verò teſtimonium illud quoniam conſiſtit in propria voce teſtis, non eſt applicatum parti litiganti ante præceptum Iudicis. Hæc concluſio vnam habet limitationem, nempe quando ſcriptura hactenus eſt poſſeſſa bona fide, & ex manifeſtatione patietur poſſidens graue detrimentum: tunc enim non tenetur manifeſtare, licèt feratur excommunicatio. Sic colligitur apertè ex Vega lib. 3. caſu 365. & tenent aliqui Magiſtri. Probatur, tum argumentis faciendis pro tertia concluſione, tum etiam: nam qui ſtatum iuſtè acquiſitum cōſeruat cum bonis partim iniuſtè acquiſitis, non tenetur reſtituere bona, quæ iniuſtè acquiſiuit cum graui detrimēto bonorū, quæ iuſtè acquiſiuit: ergo ille qui iuſtè poſsidet ſcripturā, non tenetur eam manifeſtare cum graui detrimēto, imò hęc ratio etiā tenet in caſu quòd per fraudē obtinuerit ſcripturā; ita

prædicti Magiſtri. Hîc tamen valde notandum eſt, quòd ſi ex occultatione talis ſcripturæ dominus eius patietur tantum detrimentum, ſicut poſſidens, tenebitur certè (meo iudicio) eam manifeſtare, ſicut in ſimili dicemus infrà de debitore, quòd quamuis patiatur damnum in pecuniis, tenebitur ſoluere, ſi creditor ex dilatione patitur æquale detrimentum, quia in hoc caſu melior eſt conditio creditoris. Præterea dico, quòd ſaltem quando per fraudem obtinuit ſcripturam, & non manifeſtat, vt euitet detrimentum in pecuniis, quando ceſſauerit hoc incommodum, tenebitur (meo iudicio) reſtituere domino ſcripturæ valorem illius ſpei, quam habebat vincendi in illa lite ad arbitrium boni viri, ſi ego manifeſtarem ſcripturam; probo etiam à ſimili: nam quando debitor differt ſolutionem debiti, ne patiatur detrimentum in pecuniis propriis, tenetur poſtea reſarcire creditori intereſſe & damnum, quod patitur ex tali dilatione, vt tradit Caiet. 2.2. quæſt. 62. ar. 8. quod ſaltem eſt verum, quando debitum fuit iniuſtè contractum; ergo ſimiliter in præſenti.

Secunda concluſio. Quando ſcriptura eſt propria poſſidentis, vel quia iure hæreditario eam habuit, vel quia propria pecunia eam confecit, quamuis etiam contineat ius alterius partis litigantis, idem eſt iudicium de illa, ac de teſtimonio viuo, & ita dicimus quòd poſſidens non tenetur ex iuſtitia eam manifeſtare ante præceptum Iudicis; probatur, quoniam in ciuilibus non tenetur aliquis ex iuſtitia ſponte ſe offerre ad ferendum teſtimonium ante mandatum Iudicis. Dixi, *ex iuſtitia*, quoniam ex charitate aliquando tenetur ſe offerre ad teſtificandum, vt quando proximus ſine meo teſtimonio patietur graue detrimentum in bonis ſuis. ita Soto 5. de iuſt. quæſt. 7. artic. 1. habita tamen priùs ratione odij, quod incurrit teſtis, ex eo quòd non vocatus ſe offert ad teſtificandum. Secundò, quoniam talis ſcriptura ante mandatum Iudicis non eſt appropriata parti litiganti.

Tertia concluſio. Quando ſcriptura eſt propria poſſidentis, & continet ius aduerſarij, ſi Prælatus præcipiat ſub excommunicatione, vt manifeſtet illam, tenetur ex iuſtitia eam manifeſtare, & ſi non manifeſtet, incurret, ita Soto d. 22. quæſt. 1. artic. 2. caſu 3. Corduba in Sum. quæſt. 63. Ludouic. in Inſtruct. 2. p. c. 9. circa medium, & communiter iuniores. Probatur altera pars, iuſtè proſequitur ius ſuum, & Prælatus iuſtè præcipit; ergo poſſidens tenetur ex iuſtitia manifeſtare. Contrà arguitur ex cap. 1. de probationibus. vbi Gregor. IX. determinat, neminem eſſe compellendum vt in medium proferat inſtrumentum contra ſe ipſum. Confirmatur, nemo tenetur miniſtrare arma contra ſe, ſed iſte exhibendo ſcripturam patietur detrimentum in illa re, de qua litigatur; ergo non tenetur exhibere.

Ad argumentum reſpondetur cũ gloſſa, definitionem Gregorij intelligendam eſſe, quando reus pateretur graue detrimentum, vel ſecundò, quando ſcriptura eſt ita propria ipſius poſſidentis, vt nec ſit alterius partis, nec communis, quia non continet ius aduerſarij; ſecus ſi eſſet communis, vtpote continens etiam ius aduerſarij, pro qua explicatione eſt optimus text. in c. G. perpetuus. de fide inſtrumentorum, iuncta gloſſ. Veriùs iudico iuxta dicta in fin. huius materiæ, quòd ſcriptura ſolùm vocatur communis, quando charta ipſa eſt communis. Vide dicta in ſcholiis n. 10. Ad confirmationem reſpondetur; quòd licèt ante præceptum Superioris nõ teneatur exhibere illas ſcripturas contra ſe, accedente tamen mandato Superioris tenetur, quoniam talis ſcriptura per mandatum Iudicis applicatur parti, ſicut applicatur teſtimonium viuum. Si opponas Panormit. c. 1. de probationibus, vbi latè tractans hanc materiam dicit, quòd poſſidens ſcripturas, non tenetur eas manifeſtare, ſi ſit reus, & actor petit eas ad intentionem ſuam probandam. Reſpondeo primò, hanc doctrinam Panormitani intel

intelligendam eſſe quoad forũ exterius, imò dico quòd etiam in foro exteriori. Vide quod dixi in fine huius materiæ:teſtatur Burgos de Paz q.5.num.4.verſ.4. & num.17.verſic.3.eſſe communem praƈticam in curia Pinciana,& omnium iudicum Regnorum Caſtellæ,quòd ad petitionem actoris, etiam ad intentionem eius fundandã,ſemper cogitur reus edere inſtrumenta, quæ cõſuetudo eſt valde conſona rationi: nam qui retinet inſtrumenta,tantùm minus habet iuris, quantùm magis habet ſuus aduerſarius mediante inſtrumento; ergo contra rationem vult agere,vel ſe defendere,ac ſi haberet integrum & perfectũ ius; ſi autem poſſidens inſtrumentum non poſſit illud per ſe manifeſtare ſine detrimẽto famæ, poterit dare occultè alicui Religioſo,qui manifeſtet illud tacito nomine poſſidentis. Verùm hæc tertia concluſio limitãda eſt,niſi ex manifeſtatione talis ſcripturæ timeat ſibi graue detrimẽtum in vita vel fama, quod non poſſit euitari, vel etiam in bonis, quæ iuſtè poſſidet: tunc enim non tenetur manifeſtare. probatur: nam teſtis etiam iuridicè interrogatus non tenetur reſpondere, ſi ex teſtificatione timeat ſibi aliquod graue malum. Probatur, eccleſiaſticus Iudex non poteſt obligare ad manifeſtandam ſcripturam ſub excommunicatione, niſi in illo caſu, in quo ſi poſſidens eſſet manifeſtus, poſſet Iudex ſecularis illum compellere,ſed iſte non teneretur in cõſcientia obedire præcepto Iudicis ſecularis in iſto caſu; ergo. Nec mirum eſt, quòd in tali caſu detur bellum iuſtum ex vtraque parte, ſcilicet interrogatio iuſta Iudicis, & iuſta denegatio reſponſionis ex parte interrogati, quoniam hoc prouenit vel ex ignorãtia, vel ex iuris præſumptione: minor verò, ſcilicet quòd in iſto caſu non teneretur homo reſpondere Iudici ſeculari interroganti,patet:nam lex humana & præceptum cùm debeat eſſe ſuaue & accõmodatum humanæ fragilitati, non obligat cum tanto detrimento, niſi in caſu quòd id expoſceret bonum commune, vel diuinum. Secundò: nam debitor non tenetur reſtituere cum graui detrimento ſuorum bonorum ſuperioris ordinis,imò neque inferioris, vt ſi ad ſoluendum modò debeat vendere rem ſuam multò viliori pretio quàm valet.

Hinc ſequitur primò, quòd ſi ego non accepi ſcripturam per vim, vel fraudem, ſed bona fide poſſideo,& credo probabiliter,quòd ſi manifeſto, pars litigans per talem ſcripturam non ſolùm tuebitur proprium ius circa rem,de qua litigatur; ſed etiam me vexabit iniuſtè circa alia bona,quæ legitimè poſſideo, quia videlicet petet à me titulum, quo talia bona poſſideo, quem tamen oſtendere nõ poſſum,quoniam ſcriptura, quæ titulũ continebat,amiſſa eſt,tunc non teneor exhibere ſcripturam,ita Corduba loco citato, & alij viri docti.

Secundò,ſequitur id quod ait Soto,ſcilicet quòd poſſidens huiuſmodi ſcripturam, tenetur eam manifeſtare, quamuis timeat vexationem, temperandum eſſe, vt ſolùm intelligatur, quando timet vexationem iuſtam,ita Corduba & Lud.Lopez,vbi ſup.& communiter moderni.

Quarta cõcluſio. Si ſcriptura peteretur ad puniendum tabellionem,eò quòd malè facta eſt,tunc nec tabellio, nec poſſidens,nec alius, tenetur eam manifeſtare, niſi in illis caſibus, in quibus reus & teſtis legitimè interrogati in cauſa criminali tenentur reſpondere,de quibus tractatur 2.2.q.69.& 70.

Hucuſque ſermonem fecimus de poſſidentibus ſcripturas. Loquendo autem de perſonis,quæ nõ poſſident, ſed ſciunt qui poſſideant, ſit

Quinta concluſio. Si feratur excommunicatio contra non manifeſtantes eos qui poſſident tales ſcripturas, qui ſcit, & probare poteſt,tenetur manifeſtare, niſi excuſetur ratione conſanguinitatis, vel ſecreti cõmiſſi,vel ob alias cauſas, prout latiùs dicemus diſputatione ſequenti.

Præter ea quæ omnibus dictata ſunt, nota

nota cum Panormitano cap.1.de probat. quòd inſtrumenta multipliciter poſſunt dici communia. Primo modo,quia ſunt communia vtriuſque quoad proprietatẽ ipſorum inſtrumentorum, vt quia ſunt cohæredes,& inſtrumenta ſunt communia hæredibus, vel ſunt pariter donata, vel communi pecunia confecta, & tunc certum eſt quòd poſſunt peti vt manifeſtentur.Secundo modo poſſunt dici communia, propter materiam in eis contentam; charta tamen non eſt communis,& tunc ſi ſunt originalia, tenetur poſsidens ea manifeſtare,aut ſunt exemplata pecunia partis,& tunc ſi petuntur ex parte rei, ab ipſo actore ſunt manifeſtanda; ſi verò petuntur ex parte actoris,& reus eſt illis vſurus,tenetur manifeſtare; ſi verò reus nõ eſt illis vſurus,& actor petit ad intentionem fundatam coadiuuandam,tenetur reddere;ſi verò actor petit ad intẽtionem probandam regulariter,non tenetur reus manifeſtare, quia actor debet venire paratus,& non quærere inſtrumenta de domo aduerſarij, ſecus eſt in confeſsione: nam poteſt eam petere à reo faciẽdo poſitiones,& ratio diuerſitatis eſt: nam reſpectu confeſsionis partis non potuit venire paratus, cùm non ſit in ſua poteſtate,ſed reſpectu inſtrumenti ſic,ſiquidem potuit à principio ſibi præcauere.

Loquendo iam de excommunicationibus,quæ feruntur ad reuelandum delicta,ſupponendum eſt, quòd quædam delicta non ſunt in damnum tertij, vt concubinatus,vel ludus,vel quòd clerici vacent negotiationi; alia verò ſunt in damnum tertij,vt furtum. Quo poſito

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicationes quæ feruntur ad reuelandum delicta, quæ non vergunt in damnum tertij,obligent omnes ſcientes? Quam quæſtionem bene tractat Corduba in Sum.quæſt.64.

Prima concluſio, ſi huiuſmodi delicta ſint publica, id eſt,ſi delinquens eſt diffamatus per maiorem partem viciniæ,ſunt denuncianda,aliàs non; ita Sylueſt. verb. viſitatio. num.6.caſu 7.Nauar. cap. inter verba.concl.6.corol.4. num.244. Corduba ſup. & Ioan.Gutierrez lib. Canonic. quæſtionum,cap.11. num.75.vide etiam illam,cap.1.num.34.Probatur, Iudex via inquiſitionis licitè poſſet inquirere de hoc delinquente in particulari,ſi præceſſit infamia, non tamen ſi non præceſſit; ergo præcedẽte infamia,& inſtante mandato Iudicis, ſubditus poteſt & tenetur denunciare, & non præcedente infamia non poteſt:nam eſſet diffamare proximũ. Dixi, *diffamatus per maiorem partem viciniæ*:nam infamia eſt rumor quidam ortus de aliquo crimine,nõ à maleuolis & maledicis, ſed à probis & honeſtis hominibus,ſparſus per maiorem partem viciniȩ, vel collegij,vel Vniuerſitatis, in qua habitat, quæ definitio colligitur ex cap.inquiſitionis,& ex cap.qualiter & quando. el 2.de accuſationib.quam explicat optimè Soto de tegendo ſecreto, memb.2.q. 6.dub.3.Nauar.lib.5.Conſil.tit.de ſenten. excommunic. conſil.59. num.1. ait quòd illa tantùm auditio facit famoſum, quæ naſcitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri,& creditur à toto populo, vel collegio,vel maiori parte illius.

Secunda concluſio,quando denunciatio fit Iudici tanquam parti, non requiritur quòd prȩcedat infamia,ſatis eſt quòd præcedat correctio fraterna.

Tertia concluſio,quando præcedit infamia, non eſt neceſſarium quòd præcedat correctio fraterna etiam ad denunciandum Iudici,vt Iudici,ita Cordub.ſup. puncto 2.caſu 1.& Nauar. c.inter verba, concl.6.n.281.§.3.Tenet etiam Emanuel de ordin.iudic. c.concl.4.Probatur: nam hæc correctio non eſt neceſſaria ad conſulendum famæ proximi, ſiquidem iam eſt diffamatus.

DVBITATVR tertiò,quãdo obligent huiuſmodi excommunicationes, quando feruntur ad manifeſtanda delicta, quæ ſunt in damnum tertij? Quam quæſtionem latiſſimè tractat Ioannes Gutierrez cap.11.

Prima

Prima concluſio. Si delictum eſt cótra bonum commune, vt crimen hæreſis, ſtatim denunciandum eſt, quamuis occultum ſit, nec requiritur quòd præcedat fraterna correctio. Primam partem docet D.Thom.2.2.qu.33.art.7.Soto 5. de iuſt. qu.5.ar.1.Caſtro lib.2. de iuſta hæreticorum punition.c.25. Nauar.c. inter verba. concl.6.nu.157. & communiter Doctores. Probatur: nam magis conſulendum eſt bono communi, quàm famæ alicuius particularis. Secunda verò, ſcilicet quòd non requiritur quòd præcedat fraterna correctio, eſt de mente D.Thom.2.2.loco citato, & Theologorum. Probatur, nunquam ſperandum eſt eum qui auſus eſt opponere ſe Eccleſiæ vniuerſali, corrigendum eſſe per meam monitionem, vt latiùs probat Bañez 2. 2. qu. 33.art. 7. ad 4.Agendum eſt iam de delictis quæ ſunt contra bonum particulare alicuius tertij; & hæc ſunt dupliciter: nam aliquando damnum eſt omnino finitum, nec poteſt proſequi, vt homicidium & adulterium: & de iis

Secunda cóclusio ſit.Nullo modo ſunt denunciáda, quamuis accedat pręceptum Superioris, quandiu ſunt occulta, ita Soto 5.de iuſt.qu.5.art.1.colum.6.Nau.cap.25. num. 46. & Doctores communiter; aliquando verò delictum adhuc eſt in fieri, vt furtum. & de iis ſit

Tertia cóclusio. Ad denunciáda huiuſmodi delicta non requiritur quòd præcedat infamia, ſatis eſt quòd poſſit probari delictum. ita Corduba in Sum.qu.111. in fine.Nau.c.17.num.134.& c.inter verba. concl.6.num.283.& Soto de tegendo ſecreto.memb.2.q.4.concl.2.in fine.Probatur: nam hæc excommunicatio non fertur ad puniendum delictum, ſed vt delinqués exeat à peccato, & reſarciatur damnum proximi; ergo non requiritur quòd præcedat infamia, ſatis eſt, quòd poſſit probari delictum. Quid ſi non poteſt probare?

Sit quarta concluſio. Non tenetur denunciare, imò nec poteſt. Prima pars eſt de mente D.Tho.2.2.qu.68.art.1.eam tenet expreſsè Nau.c.17.nu.135. & c.inter verba.concl.6.nu.283. & P.Henr. lib. 13. de excommunic.c.18.num.3.lit.B.Probatur primò, quia nemo tenetur ad id, quod non poteſt debitè perficere. Secundò: nam qui denunciat, & non probat, præſumitur calumniator.c.ſi Sacerdos. de offic. ordinarij. Secunda verò, ſcilicet quòd non poteſt, eſt Nau.c.17.num.134.& c.18.n.61. & c.inter verba.concluſ.6.n.283.&Emanuelis tract.de ordin.iudic.cap.2.concl.3. & c.4.concl.11.& Ludouic.Lopez in Inſtructor.conſcientiæ. 2. p. c. 10.colum.1. quod intelligendum eſt etiam ſi delictum ſit in fieri in damnum tertij, vt ait Soto de tegendo ſecreto, membro 2.q.4.concl. 2.verſicul.nihilominus, vbi ait ex Adrian. crimen quod probari non poteſt, nec per infamiam aut indicia diſquiri: Iudici tanquam Iudici non licet denunciare; poterit tamen tunc denunciare extraiudicialiter vel admonere illum, cui parantur inſidiæ, vt ait Nau.c.inter verba.concl. 6. nu. 90. Ille qui dicitur prodeſſe, & non obeſſe, tanquam potenti prodeſſe, & non obeſſe, non eſt Iudex inquantum Iudex.ita Nau. nu.289. Petis, vtrùm excuſatus à denunciando iudicialiter, quia non poteſt probare, teneatur ſub eadem cenſura manifeſtare Prælato, vt patri, ſi Prælatus ſit talis, qui poſſit prodeſſe & non obeſſe?

Sit quinta concluſio, quòd non tenetur. Patet: nam cenſuræ non excedunt ſuos caſus, ſed iſtæ cenſuræ ſolùm feruntur ad denunciádum iudicialiter; ergo non ſunt extendendę ad denunciandú paternaliter. Petis: ſi poteſt probare, tenetúrnę priùs monere ſecretò furem, vt ſatisfaciat?

Sexta concluſio. Si ſit ſpes quòd hæc admonitio ſufficiet, præmittenda eſt. ita Nau.c.17.num.134.& Ludouic.Lopez in Inſtructor.conſcientiæ.2.p.c.10.colum.2. Probatur, teneor cóſulere bono ſpirituali damnificantis, & temporali damnificati, cum minori damno poſſibili famæ delinquentis, ſuppoſito quòd eſt occultus; ergo ſi ſpero quòd per ſecretam monitionem conſequar vtrumque, teneor eam præ-

mittere. Quid ſentiendum eſt de quodam caſu multoties occurrẽte in praxi; Petrus habet debita, & ne creditores faciant executionem in bonis illius, vendit ea Ioãni in confidentia, & ad inſtantiam creditorũm fertur excommunicatio, vt qui poſſidet bona Petri, vel ſcit qui poſſideat, id manifeſtet; ſi Ioannes non poſſit probare teſtibus illa bona eſſe Petri, vtrùm poſſit vel teneatur illa manifeſtare?

Septima concluſio. Si Ioannes moneat Petrum quòd reſtituat, vel recipiat ſua bona, & Petrus neutrum vult, iudico quòd tenetur denunciare; ita colligitur apertè ex Sylueſ. ver. reſtitutio. 3. num. 10. §. 4. Probatur: nam probatio vel eſt neceſſaria, ne denunciator præſumatur calumniator & inuidus, & hæc præſumptio ceſſat prorſus, quia denunciator nollet tradere ea bona, ſi eſſent ſua; vel eſt neceſſaria, ne infamet proximum de delicto occulto, & hæc ratio quamuis eſſet efficax, ſi Ioannes ſolùm eſſet conſcius huius delicti, tamen in hoc caſu non ſolùm eſt conſcius, ſed particeps: nam occultando huiuſmodi bona, eſt cauſa quòd Petrus non ſoluat, & eſt particeps huius delicti ad eum modum, quo ille qui occultat bona ſibi in cuſtodiam tradita à latrone. Vide quandam limitationem p. 1. diſput. 5. dub. 2. concl. 2.

Octaua concluſio. Qui cùm teneatur denunciare furem, non denunciat, non ſolùm incurrit excommunicationem, ſed inſuper tenetur reſtituere damnificato. Sic Nau. c. 17. n. 134. & idem tenet Soto loquendo de teſte. lib. 5. de iuſt. q. 1. col. 3. ante ſolutionem ad 1.

Nona concluſio. Huiuſmodi monitoria non obligant ipſum delinquentem, vt ſe prodat, ſed vt reſtituat; ſic Nau. c. inter verba. concl. 6. n. 306. circa finem. Quid ſi Iudex non per viam denunciationis, ſed poſt ſemiplenam probationem coram ipſo factam ad effectum conficiendi plenam probationem, præcipit ſub excommunicatione, vt ſi illud ſcit, veniat ad teſtificandum, & ego ſcio, ſed non poſſum probare, vtrùm tenear deponere quod ſcio?

Decima concluſio. Teneor ſub excommunicatione, licèt non præcedat ſecreta monitio, nec poſſim probare; ita Nauarr. c. 17. num. 135. & latiùs c. inter verba. concl. 6. num. 282. & 286. & Ludouic. vbi ſuprà, colum. 3.

Vndecima concluſio. Vt denunciator dicatur poſſe probare delictum, ſufficit quòd habeat alium teſtem integrum: nam ipſe denunciator valet pro teſte, ſic Soto 5. de iuſt. q. 6. art. 2. in concl. 4. Nau. c. 25. num. 33. tex. optimus c. in omni. de teſtib.

Ex dictis ſequitur, quòd quando in hac Indica regione præcipitur ſub excommunicatione in generalibus edictis, vt qui ſcit hîc habitare aliquos coniugatos, qui reliquerunt vxores in Hiſpania, illos denunciet, qui ſcit & probare poteſt, tenetur denunciare, præmiſſa priùs ſecreta monitione, quamuis talis coniugatus non ſit diffamatus. Probatur: nam hoc peccatum cedit in iniuriam tertij, nempe vxoris; ſed hoc corollarium limitandum eſt, niſi hi coniugati hîc reſideãt cum expreſſo conſenſu vxoris, & curent lucrari, vt poſtea commodiùs poſſint cohabitare cũ vxore alẽdo familiam, & collocando filias in ſtatu; vel quamuis nõ habeant conſenſum expreſſum vxoris, tamen ſunt pauperes, & hîc ſunt in via lucrandi, vel premuntur ære alieno, & timent quòd ſi eãt ad cohabitandum cum vxore, mittentur in carcerem à creditoribus, vel denique ſi eſſent adeò infirmi, vt non poſſent tam longum iter arripere; in his enim caſibus & ſimilibus quandiu coniugati excuſantur ab eundo, ita etiam qui ſciunt coniugatos eſſe excuſatos, ipſi etiam excuſantur à denunciando.

DVBITATVR quartò, quando feruntur huiuſmodi excommunicationes pro furtis, vtrùm excõmunicatio incurratur poſt primam chartam? Supponendum eſt, quòd in aliquibus Epiſcopatibus dantur tres chartæ diſtinctæ. Prima vocatur monitoria, ſecũda declaratoria, tertia denuncia

cia

ciatoria, quæ leguntur ſucceſſiuè in tribus Dominicis, vel feſtis; in aliis verò dantur omnes tres chartæ ſimul in vna; quę dicuntur accumulatè aſſignando terminum ſex dierum pro tribus terminis, & vltimus eſt peremptorius. Quando dantur hoc ſecundo modo, certum eſt, quòd ante hunc vltimum terminum nō incurritur excommunicatio; ſed quando dantur primo modo, videtur quòd ſecundùm formam incurritur excommunicatio poſt terminum primæ chartæ non expectata ſecunda, quia prima dicit, mandamus ſub excommunicatione latæ ſententiæ; verum eſt quod Magiſter Pena tenuit, quòd ſecundùm vſum videtur requiri ſecunda declaratoria; ſed in hoc ſtādum eſt vſui & intentioni Iudicum. In hoc autem Archiepiſcopatu Limenſi pro certo iudico quòd non ſufficit prima charta, quia tantùm dicit, *ſub excommunicatione*, & non addit, *latæ ſententiæ*, vnde requiritur & ſufficit ſecunda charta.

Si obiicias, quòd ſecunda charta non excommunicat, ſed declarat excommunicatos? Reſpondeo, quòd licèt hæc verba, quia dubia ſunt, non ligent regulariter loquendo, ligant tamen & excōmunicant, quando ex aliis circumſtantiis colligitur euidenter hunc eſſe morem Iudici excommunicandi, vt rectè ait Palac. in 4. d. 18. diſput. 4. colum. 9. & talis videtur clarè eſſe in præſenti, ſi quidem in prima charta non ponitur latæ ſententiæ. Reſtat modò videre vtrùm omnes qui acceperunt vel ſciunt, comprehendantur, vel potiùs excuſentur aliqui, quod vt exactiùs explicetur, ſit

DISPVT. V.

De cauſis excuſantibus ab incurrenda excommunicatione.

DVBITATVR primò, quando feruntur excommunicationes pro furtis, vtrùm comprehendant omnes, qui acceperunt, vel excuſentur aliqui? Concluſio, aliquæ ſunt cauſæ, propter quas qui acceperunt, excuſantur ab incurrenda excommunicatione.

Prima cauſa eſt, quando pars non intēdit quòd comprehendātur. Pro cuius probatione ſupponendum eſt, quòd ad excommunicandum vltra iuriſdictionem requiritur intentio Iudicis: nam, vt docet Panormit. cap. ex parte. el 1. de offic. ordinarij. excommunicatio ſumit vires ab intentione excommunicantis. Hoc poſito, eſt argumentum, quando excommunicatio fertur ad inſtantiam partis, debet regulari ſecundùm intentionem partis, vt dicit Angel. verb. excommunicatio. 3. n. 16. Sylueſt. verb. excommunicatio. 2. n. 1. caſu 14. Nau. c. 27. num. 11. nam iudicium requiſitum non debet excedere intentionem requirentis; ergo non comprehendit eos, quos pars non intendit vt comprehendantur.

Hinc ſequitur primò, quòd quando maritus vel pater petit excommunicationem contra eos, qui clam aliquid rapuerunt, regulariter loquendo non comprehenditur vxor nec filij, ita Soto 4. de iuſt. quæſt. 3. art. 1. corp. in fine, Ludouic. in Inſtructor. conſcientiæ. 2. p. cap. 12. verſùs finem. Dixi, *regulariter*. nam ſi maritus vel pater explicet hoc eum velle, vel ſi quantitas furti ſit adeò magna, quòd prudenter præſumatur eum velle, ligantur, ita Ludouic. & alij viri docti, & clarè ſentit Corduba quæſt. 176. Aduerto tamē, quòd licèt in caſu huius præſumptionis vxor vel filius debeat ſe reputare excommunicatum, tamen ſi reuera pater id non intendit, non erit excommunicatus coram Deo. Secundò ſequitur, quòd ſi creditor ante completum terminū præfixum à Iudice proroget illum, quamuis debitor non reſtituat in primo termino à Iudice præfixo, non incurret excommunicationem. Quid ſi non ſoluat in ſecundo termino? Reſpondetur, ſi terminus prorogatus eſt ex conſenſu Iudicis, incurret, aliàs non, ita Nauar. cap. 27. n. 15. Sylueſt. ver. excommunicatio. 2. num.

1.caſu 13. Angel. ver. excommunicatio. 1.num.21.Prima pars de ſe patet; ſecunda verò probatur, nam licèt excommunicatio lata ad petitionem partis poſſit tolli ex ſolo conſenſu illius; non tamen poteſt ſuſpendi, aut dilatari, ita, vt ſemel ſublata iterum reuiuiſcat: nam ad hoc requiritur iuriſdictio, quam pars ipſa non habet. Contra hoc arguitur: nam, vt inquit Nauar.cap.23. num.104. excommunicatio lata ipſo iure contra penſionarium, ſi nõ ſoluat penſionem in certo termino, non cenſetur incurſa, donec is cui penſio debetur, declaret ſe velle illam eſſe incurſam, & quòd illo etiam poſt terminum declarante, penſionarius habetur pro excommunicato, & incurrit illam etiam poſt terminum. Reſpondetur, quòd hæc doctrina habet verum, quando pars habet autoritatem ad hoc à ſummo Pontifice, atque adeò non eſt ex ſolo conſenſu partis.

Secunda cauſa eſt, quando ex tenore excommunicationis conſtat ferri pro furto mortali, vt quando dicitur, *quienes de vototros con poco temor de dios*, &c. tunc qui non peccauit mortaliter in accipiẽdo excuſatur, vt quando multi diuiſim deuaſtant vineam per furta venialia; idem eſt quando excommunicatio fertur pro magno furto, & tamen ego ſolùm accepi rem paruam quantumuis ſufficientem ad mortale, vt latiùs dixi diſp.2.dub.3.

Tertia cauſa eſt, quando accepit in recompenſationem iuſtam eius quod ſibi debebatur de iuſtitia. ita Soto d.22.qu.1. artic.2.caſu 3.& 5. de iuſt. quæſt. 3.art.3. ad 1.Nau.cap. 17. num.112.& cap. inter verba.concl. 6. num. 294. Gutierrez lib. Canonic.quæſtionum.cap.11.numer. 67. & omnes Doctores: ſed circa hæc aliqua ſunt notanda. Primò, nota quòd debitum debet eſſe certum; vnde ſi eſt dubium, vel partim certum, partim dubium, excommunicatio ligabit pro parte dubia; ſic aliqui viri docti, & colligitur ex Autoribus citatis, qui dicunt, quòd debitum debet eſſe liquidum; ſed ſpecialiter colligitur expreſſiùs ex Corduba 1. Quæſtionarij.quæſt.34.& in Sum.quæſt.111.circa finem.& Nau.cap.17.num.117.qui etiam id tenet expreſsè.cap.inter verba.concl.6. num.296. Secundò, nota cum Nau.concl. 6.modò citata, num. 295. & Soto 5. de iuſt. loco citato, & Sylueſt. ver. excommunicatio.2.num. 21. caſu 10.quòd iſte non incurret, quamuis peccauerit accipiendo, eò quòd poterat commodè recuperare debitum per viam Iudicis. Probatur, quia licèt accipiendo peccauerit contra Iudicem vſurpando eius officium, non tamen peccauit contra partem, vtpote quæ verè debebat, & ſic ceſſat neceſſitas reſtitutionis. Tertiò, nota quòd qui certò ſcit illum accepiſſe in recompenſam iuſtam, non tenetur manifeſtare, ita Corduba in Sum. quæſt. 64. puncto 2. caſu 4. & quæſt. 111. in fine. Nauar. cap.17.n. 114.& cap.inter verba, loco citato, ſecus ſi dubitaret, licèt recuperans id atteſtaretur, niſi is eſſet tantæ autoritatis, vt alter meritò poſſet deponere dubium, ita Nauar.cap.17.num. 114. & Gutierrez num. 67.citato.

Ex dictis ſequitur primò, quòd huiuſmodi excommunicatio contra accipientes non comprehendit vxorem, filios nec cognatos delinquentis abſcondentes huiuſmodi bona, ſi pertinent ad compenſandam dotem, vel aliud debitum; ita Nauar.cap.17.num.135.& Gutierrez ſup. Idem dicendum eſt, ſi ad petitionem creditorum ferantur huiuſmodi excommunicationes, vt vxor abſcondat ea bona, quæ neceſſaria ſunt ad ſoluẽdam ſibi dotem, ita Corduba in Sum.qu.126. (Nota quòd bona paraphernalia, nec arrha non habent ius prælationis, vt habes in Ant. Gom.leg.53. num.41. & vide ibi vtrũ ſit in practica.) & hoc intelligendum eſt cum duabus limitationibus; prima, quòd alia debita mariti non ſint hypothecæ expreſſæ anteriores, nam dos præfertur quidem hypothecis tacitis etiam anterioribus, & expreſſis poſterioribus, ſed non anterioribus, vt copioſiùs tradit Sylueſt.

veib.

verb.dos.num.14.Antonius Gomez l.53. Tauri.num.39.& Couar.1.Variarum.c.7. num.1. & 2. Secunda limitatio eſt quòd vxor non ſe obligauerit ad ſoluenda debita mariti. ita Corduba quæſt.126.citata. dicto 1.

Secundò ſequitur,quòd ſi Maria retineat res Petri, qui eam ſtuprauit, & dotem promiſit, & defunctus eſt, quamuis ad inſtantiam cóſanguineorum Petri feratur excommunicatio, non tenetur ea bona tradere, ſed poteſt ſibi retinere in compenſationem dotis, ita Corduba in Sum. quæſt.188. & Gutierrez ſup. num. 67.Rogas, ſi Petrus habet apud ſe depoſitum librum valentem decem aureos,& ego clam accipio illum pro totidem aureis,quos mihi debet, vtrùm tenear reddere librum ob excommunicationem latam? Reſpondeo,quòd teneor,& qui ſcit me accepiſſe, tenetur manifeſtare; ita Nauar.c.17.num.114.

Tertiò ſequitur quòd ſi ego poſſideo rem titulo præſcriptionis, quamuis tráſacto tempore ſtatuto per leges ad præſcribendum feratur excómunicatio contra poſſidentem talem rem, non teneor reſpondere: ita habetur ex doctrina Couar.regula poſſeſſor. p.3.§.2.n.3. verſic.3. ab eadem; & ratio eſt manifeſta:nam ſecundùm Doctores communiter,ego ſum verus Dominus illius rei, & tuta conſcientia illam poſſideo,& hoc eſt verum, quamuis in excommunicatione dicatur, quòd qui poſſidet illam rem etiam titulo præſcriptionis, eam manifeſtet, quia dominus vult repetere: nam hoc præceptũ vel continet intolerabilem errorem, vel intelligendum eſt in caſu, quòd non ſint ſeruatæ conditiones requiſitæ ad pręſcribendum: credo tamen quòd ſi non eſſet tranſactum tempus,in quo ſecundùm iura eſt locus repetitioni, de quo tractat Couarr.3.p.citat. §.3. num.2. tenetur reſpondere.

Quarta cauſa eſt impotentia ad obediendum,vnde quando fertur excommunicatio contra eos qui furati ſunt, ſi fur, quando fertur excommunicatio,non poteſt reſtituere, non incurret, ita Syluest. verb.excommunicatio.2.num.1.caſu 12. Soto art.1.citato,colum.8.caſu 2.Nauar. cap.inter verba, concl.6. à num.297. vbi hoc optimè tractat,& omnes Doctores. Et ratio eſt, quia iſte non peccat non reſtituendo: nemo enim obligatur ad impoſſibile,cap.nemo.de regul.iur. in 6. & hoc eſt verum, quamuis fur dicat, quòd licèt poſſet, non reſtitueret:nam excommunicatio ſolùm fertur contra eum, qui non reſtituit, cùm tamen poſſit. Dixi, *ſi quando fertur excommunicatio, non poterat reſtituere:*nam ſi tunc poterat,incurrit,& quamuis poſtea veniat in egeſtatem; & non poſſit reſtituere,ſemper durat excómunicatus quoad Eccleſiã,quamuis fortè ſit in gratia, ita Soto. Sed circa hæc aliqua ſunt notanda.

Primò,nota cum Soto,quòd ſi iſte fecit furtum magnum, & poteſt reſtituere partem,quæ ſit alicuius momenti, tenetur reſtituere,aliàs incurret.Secundò,nota quòd in præſenti non ſolùm dicitur nó poſſe reſtituere ille qui ſimpliciter eſt impotens,vel eſt in extrema neceſsitate, ſed etiam qui non poteſt ſine magno incommodo:nam in moralibus hoc dicitur impoſsibile; ita Syluest.verb.excommunicatio.2.num.23. vbi citat Panormit.tenet Nauar.cap.17.num.55.& habetur ex iis quæ traduntur 2.2.q.62.art.7. verum eſt,quòd Soto dicit illum teneri reſtituere etiam cum detrimento victus & veſtitus; ſed hoc eſt nimis rigidum: nam per eccleſiaſticum præceptum, quamuis habeat adiunctam excommunicationẽ,non tenetur debitor ſtrictiori vinculo ad reſtituendum, quàm antea tenebatur ex obligatione iuſtitiæ; ſed iſte ex vi obligationis iuſtitiæ non tenebatur reſtituere cum tanto detrimento; ergo neque etiam tenetur ex vi pręcepti eccleſiaſtici.

Quid ſi Prælatus præcipiat,vt qui ſurripuit talem rem, eam reſtituat etiã cum detrimento ſui ſtatus? Syluest. ſup. & Cordub.a1.Quæſtionarij. quæſt.43. circa medium,

medium,dicũt quòd ligaret hæc excommunicatio, poteſt probari:nam Iudex ſecularis iuſtè compellit debitorem ad ſoluenda debita, licèt ſit cum detrimento ſtatus; ergo Prælatus eccleſiaſticus iuſtè poteſt id præcipere; ſed ego probabilius reputo,quòd non ligaret. Probo: nam,vt dictum eſt,per eccleſiaſticum pręceptum nullus tenetur ſtrictiori obligatione iuſtitiæ, quàm antea tenebatur; vnde tale præceptum vel præſumendum eſt iniuſtum,vel quòd ponitur ad terrorem, ne aliquis prætextu amiſſionis ſtatus, retineat alienum in caſu, quòd reuera non ſequeretur talis amiſſio.

Ad argumentum in contrariũ reſpondetur, quòd licèt per ſe non poſſit dari bellum iuſtum ex vtraque parte,bene tamen per accidens, & ſic eſt in præſenti: nam Iudex procedit ex falſa pręſumptione,ſc licet quòd non patietur tantum detrimentũ; quod probo ex iure ciuili:nam Inſtit.de actionib. §.vlt.dicitur, inhumanum eſſe ſpoliatum fortunis ſuis in ſolidum condemnare. ex l. in condemnatione.ff.de regul.iur.& l.qui bonis.ff.de ceſſione bonorum. quando aliquis cedit bonis,deducendum eſt aliquid ne egeat,ſed habeat vnde cõpetenter viuat iuxta qualitatem perſonæ, vnde quandiu debitor non vult vti hoc remedio ceſſionis bonorum, præſumit Iudex quòd licèt ſoluat,non patietur detrimentum ſtatus.

Secundò reſpondetur: quòd licèt admitteremus quòd Iudex ſecularis poſſet iuſtè compellere, ſecus eſt in eccleſiaſtico Iudice,qui non intendit per ſe primò & directè in vtilitatem temporalẽ damnificati,ſed in ſpiritualem damnificantis. Quid ſi creditor pateretur magnum detrimentum? Reſpondetur, quòd qui ſurripuit,tenetur reſtituere etiã cum æquali detrimento,vt ait Sylueſt. loco modò citato; excipio tamen caſum extremæ neceſſitatis: nam ſi vterque ſit in extrema neceſſitate,non tenetur debitor reſtituere:nam tunc omnia fiunt communia, & melior eſt conditio poſſidentis.

Tertiò,nota quòd in caſibus,in quibus debitor non tenetur reſtituere, alter qui ſcit eum ſurripuiſſe, non tenetur manifeſtare, ſi conſtet illi de impotentia debitoris,ita Nauar.cap. inter verba. concl.*6.* num.2*98*.corol.*66*.

Quartò,addit tamen quòd debitor, & ille qui ſcit debent procurare,quòd aſſecuretur debitum pręſtando aliquam cautionem, ſeu alia via commodiori, ſalua fama delinquẽtis,prout ipſe latiùs explicat. Fundamentum eius eſt:nam D.Tho. 2.2.quæſt.*6*2.artic.8. ad 2.dicit,quòd debitor, ſi eſt impotens ad reſtituendum, debet petere dilationem à creditore, alij autem viri docti dicunt,quòd licèt quando fur iam incurrit excõmunicationem, quia tunc poterat reſtituere, ſi quando petit abſolutionem, non poteſt reſtituere,non eſt abſoluendus,niſi præſtet cautionem, quam poteſt,vt dicemus cap.7. tamen ſi non incidit in excommunicationem, quia quando fertur excommunicatio, eſt impotens ad ſoluendum,non tenetur in rigore pręſtare cautionem,nec qui eſt conſcius furti,tenetur id procurare,tenet P.Henr.cap.18.num.4.quia Prælatus per ſe primò intendit quòd reus exeat a peccato.Et hoc videtur mihi probabilius. Probatur primò: nam qui non poteſt ſoluere,non tenetur petere remiſſionem,nec dilationem debiti. Secundò: nam iſtud mandatum ſub excommunicatione non ponit nouam obligationem iuſtitiæ,ſed ante hoc mandatum non tenebatur præſtare cautionem; ergo nec modò. Tertiò:nam hæc excommunicatio non fertur directè in vtilitatem temporalem damnificati, ſed in ſpiritualẽ damnificantis,vt dixi diſput.2.dub.1. ſcilicet vt exeat à peccato:ſed iſte non peccat nõ reſtituendo; ergo ad nihil ampliùs tenetur.Ad fundamentum Nauar. reſpondetur cum Soto 4.de iuſtit.q.7.artic.4.ad 2. illa verba D.Thom. non eſſe intelligenda de præcepto, ſed de conſilio, imò viri docti ſuprà relati dicunt, quòd fortaſſe Nauarra poteſt explicari de conſilio.

Petis-

Petis, ſi iſte qui modò non habet vnde reſtituat, venerit poſtea in pinguiorem fortunam, vtrùm teneatur reſtituere ſub excommunicatione. Soto ſup. Mexic. difficult. 6. de excommunicat. poſt 2. conclu. Ludouic. in Inſtructor. conſcientiæ. par. 2. cap. 12. & alij viri docti dicunt, quòd tenetur, quia illa excommunicatio ſemper durat, quod intellige, niſi Iudex ſit mortuus vel amotus, ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 2. num. 1. caſu 15. Ang. verb. excommunicatio. 3. §. 18. nam excommunicatio lata per modum ſententiæ, quæ non habuit effectum in vita ſententiantis, expirat. Quid ſi Epiſcopus præcipiat, vt qui habet librum Petri infra ſex dies reſtituat, & poſt ſex dies fulminat ſententiam, ſi Ioannes habens librum, & ignorans monitionem, quia erat abſens, venit poſt illos ſex dies, & intelligit latam eſſe ſententiam, vtrùm incurrat, ſi non reſtituat? Reſpondetur cum Armilla verb. excommunicatio. num. 34. & Ludouic. loco citato, quòd non incurrit, quia ſententia vltra terminum ſtatuentis nullum habet vigorem; limitat tamen Ludouic. niſi Iudex intenderet ferre ſententiam in contumaces futuros à notitia cenſuræ, niſi intra ſex dies reſtituerent librum, ad hanc impotentiam reducitur quando non poteſt reſtituere ſine detrimento famæ: tunc enim excuſatur; & hæc infamia delinquentis excuſat conſcium delicti à denunciando, iuxta Nauar. cap. inter verba. concluſ. 6. num. 330. vbi allegat D. Thom. & Sotum.

Propter eandem cauſam impotentiæ excuſatur ab excommunicatione ille qui intra certum terminum præcipitur comparere ſub excommunicatione, & tamen habet legitimum impedimẽtum ad comparendum. Probatur, quoniam Iudex non intendit illum excommunicare, ſi habet iuſtum impedimentum, & ſi id intenderet, excommunicatio eſſet nulla; ita Syl ueſt. verb. excommunicatio. 2. num. 23. & Nauarr. cap. 27. num. 38. quia contineret errorem intolerabilem, quamuis oppoſitum teneat Couar. cap. alma mater. part. 1. §. 11. num. 11. dicens quòd licèt ſit iniuſta, ligat tamen.

DVBITATVR ſecundò, quando feruntur huiuſmodi excommunicationes ad reuelandum ſcripturas, furta, vel alia delicta, vtrùm excuſentur à denunciando aliquæ perſonæ ratione cognationis, vel damni ſibi imminentis, vel ſecreti commiſſi, vel alia de cauſa?

Prima concluſio. Cognati excuſantur à denunciando, ita Nau. cap. inter verba. concl. 6. n. 312. Gutierrez libr. Canonic. q. c. 11. num. 55. & eſt text. in l. Iulia. ff. de teſtibus. Nomine autem cognatorum intelliguntur parentes, & alij aſcendentes; filij, & alij deſcendentes; & etiã vir & vxor, ſocer, gener, vitricus, priuignus, fratres, & horum filij, ſcilicet *primos germanos*, & reliqui intra quartum gradum. Sic Nauarr. ſupr. Itaque licèt iſti ſciant quòd aliquis cognatus eſt in concubinatu, & eſt diffamatus, vel quòd retinet ſcripturas, vel fecit furtum, & tamen non vult parêre, non tenentur denũciare. Probatur primò, quia malum patris, vel viri, cenſetur malum filij vel vxoris, & è contrà, & ſic proportionaliter de aliis. Secundò: nam ſic expedit ad conſeruationem Reipublicæ, quia ſine amore & vnione inter prædictos Reſpublica, nec familia, imò neque vna domus poſſet conſiſtere; ſed per huiuſmodi denunciationem facilè diſſolueretur amor & vnio; ergo: excipio tamen crimen hæreſis, in quo pater tenetur denũciare contra filium, filius contra patrem, vir contra vxorem, & è contra, vt ait Nauar. cap. inter verba. concluſ. 6. n. 327. Caſtro 2. de lege pœnali, quod partim eſt contra Simancam de Catholicis inſtitutionibus tit. 19. num. 12. ſed contrà pater tenetur, vt ipſe Simancas concedit; ergo & filius. Præterea: nam bonum fidei & Religionis præponendum eſt honori debito parentibus, excipio etiam crimen læſæ maieſtatis humanæ, quando eſt in fieri, & non ſunt alij teſtes, quia tunc periclitatur caput Reipublicæ, & ipſa Reſpublica; reli-

qui verò conſanguinei ſecundùm maiorem vel minorem coniunctionem inter ſe, tenentur in pluribus vel paucioribus caſibus, quando id expoſcit bonum commune, deficientibus aliis teſtibus. Hanc concluſionem limitat Angelus de Claraua ſio, quem videtur ſequi Gutierrez num. 55. vt ſolùm habeat verum, quando Iudex vult procedere criminaliter, ſecus autem ſi ciuiliter; at verò alij viri docti loquuntur etiam in caſibus ciuilibus, & ita videtur loqui Nauar. cap. inter verba. locis citatis, & ego idem iudico, quia magna ſequeretur perturbatio in Republica & familiis, ſi exiſtentibus aliis teſtibus, conſanguinei denunciarent contra ſe.

Secunda concluſio. Etiam excuſantur qui non poſſunt denunciare ſine magno detrimento in vita, fama, vel honore, vel in ſubſtantia, id eſt, *en la hazienda*; ſic Nauar. cap. 25. numer. 50. & cap. inter verba. concluſ. 6. num. 224. Soto de tegendo ſecreto. membr. 2. quæſt. 7. poſt 3. concluſ. dub. 5. Corduba in Sum. quæſt. 64. puncto 2. caſu 5. Gutierrez numer. 25. Probatur: nam leges humanæ ſunt ſuaues, & ideo non obligant cum tanto detrimento, & eodem modo excuſatur ille qui emit bona in confidentiam, de quo diſput. præced. dub. 3. concluſ. 7. iſte enim ſi non poteſt manifeſtare bona ſine detrimento famæ, excuſatur ab excommunicatione, curare tamen debet quòd debitor recipiat ſua bona, vel quòd alia via ſatisfaciat creditori; intelligitur autem hæc concluſio, niſi in caſu quòd aliud expoſcat bonum diuinum vel commune, ſuppoſito quòd non ſint alij teſtes ſufficientes, vt ait Nauar. cap. inter verba concluſ. 6. num. 315. & 320. tunc enim debeo pati detrimentum proprium maius vel minus, ſecundùm quod expoſcit bonum commune.

Tertia concluſio. Etiam excuſantur illi, quibus delictum reuelatum eſt cauſa capiendi conſilium, ſic D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. Paludan. in 4. diſt. 27. art. 3. numer. 27. & Philippus Probus citatus à Nauar. conſ. 3. de cenſ. & exact. num. 3. qui incipit, Inter Seium. Nauar. item, cap. inter verba. concluſ. 6. num. 299. Corduba vbi ſup. caſu 3. Gutierrez num. 58. Nauar. 2. de reſtitutio. cap. 4. dubitatio. 9. caſu 3. vnde hac ratione excuſantur Aduocati, Procuratores, Theologi, Medici, obſtetrices. Probatur: nam ad bonum commune ſpectat, quòd homines ſecurè petant conſilium ſine timore reuelationis; aliàs enim deterrerentur homines à petendo conſilio, & daretur occaſio errandi; vnde intentio Prælatorum non eſt, obligare in iſto caſu. Videte multas alias rationes in Nauar. citato.

Hanc concluſionem limito primò cum Cordub. & Nauar. num. 305. ad 1. niſi iſtæ perſonæ id ſcirent alia via. Hoc intelligo ſuppoſito quòd poſſit probare: nam regula generalis eſt, quòd ſi non poteſt probare, non tenetur denunciare: vt patet ex diſputat. præced. dub. 3. concluſ. 4. Secundò limito cum D. Thoma, niſi quando talis denunciatio eſſet neceſſaria ad euitandum damnum Reipublicæ, vel magnum damnum alicuius tertij: tunc enim reuelandum eſt, ſi alia via non poteſt impediri damnum, vt ait Corduba ſup. & 1. Quæſtionarij. quæſt. 43. dub. 2. §. Tertiò ſi verò. & Gutierrez num. 47. & Nauar. num. 305. perpendendum tamen eſt, vtrùm reuelatori ſequatur maius malum in fama, quàm alteri tertio in ſubſtantia, vt ex Nauar. tradit Gutierrez num. 58. & ita tenet Nauar. dicto num. 305. allegans D. Tho. in 4. diſt. 19. 2. 3. q. 1. ad 2.

Quarta concluſio. Ille qui indiget conſilio, vt ſciat ad quid teneatur, & non poteſt conſilium capere intra terminum præfixum in excommunicatione, non incurret: nam cenſetur impeditus, & impedito non currit præſcriptio, ſecundum regulam Iuriſtarum.

Quinta concluſio. Quando in Edictis præcipitur, vt qui audiuit delictum, denunciet, ille qui audiuit à perſonis leuibus non fide dignis, non tenetur denunciare, ita Eman. de ordin. iud. c. 3. concl. 10. & Graphis in Summa lib. 4. cap. 8. n. 30.

& idem

& idem dicit quando audiuit per vicos & plateas à perſonis incognitis, vel non fide dignis. Nauar. cap. 25. num. 46. & cap. inter verba. concluſ. 6. num. 292. Corduba in Sum. quæſt. 64. qui dat conſilium, vt qui audiuit faciat, quòd illi, à quibus audiuit, teſtificentur; ſed conſilium hoc reiicit Nauarr. dubitatio. citata. numer. 228. caſu 6. nam ſi perſonæ non ſunt fide dignæ, exponit reum manifeſto periculo iniuſtæ infamiæ. Verùm hîc nota, quòd quando delictum eſt tale, quòd ad denunciandum illud, requiritur infamia, iuxta dicta diſputat. præced. dub. 2. quamuis audierit delictum à perſona fide digna, non tenetur (meo iudicio) denunciare, niſi etiam audierit eſſe infamiam. Probatur, quamuis ipſe videret delictum, non teneretur denunciare, niſi ſciret eſſe infamiam, ergo à fortiori ſi tantùm audiuit delictum.

Sexta concluſio. Quando homo non ſcit delictum ex viſu, ſed ex auditu alterius fide digni, ſi hic denunciet, non tenetur qui audiuit denunciare, ſic Nau. c. inter verba. concluſ. 9. n. 292. Probatur, quia ſuum teſtimonium nihil addet, & ad rem inutilem nemo tenetur.

Septima concluſio. Illi qui propter aliquem defectum proprium ſunt inhabiles ad teſtificandum, non excuſantur à denunciando; ſic Nau. c. inter verba. concl. 6. n. 321. Probatur: nam quod alicui imponitur vt onus, non debet conuerti in priuilegium; prætereà: nam licèt ſuum teſtimonium non ſit integrum, deſeruiet tamen pro indicio, & ad integrãdam probationem. Quid, ſi vitium, quod iſte patitur, non ſit publicum, & timet quòd ſi denunciet, obiicietur ſibi, & propalabitur. Reſpondetur, perpendendum eſſe hoc damnum cum damno quod ſequitur ex non denunciando: nam ſi crimen ſit hæreſis, vel proditionis, denunciandum eſt, quia tunc infamia eſt parui momenti in comparatione ad bonum commune Reipublicæ; at verò ſi facta comparatione in ordine ad damnum, quod ſequitur ex non denunciando, ſequitur illi magnum vel graue damnum, non tenetur denunciare, iuxta dicta in 2. concl.

Octaua concluſio. Ad monitorias generales non tenetur delinquens ſeipſum reuelare Iudici, quantumuis eſſet diffamatus, niſi quando ipſe ſpecialiter interrogaretur iuridicè, ſcilicet præcedentibus indiciis, vel ſemiplena probatione, ita Corduba 1. Quæſtionarij. quæſt. 43. dub. 2. §. ſed vtrùm. in fine, quamuis contrarium dicat Gutierrez n. 41.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm qui credit Prælatum nullum remedium adhibiturum, excuſetur à denunciando?

Prima concluſio. Quando ſolùm eſt dubium, vtrùm Prælatus adhibebit aliquod remedium per pœnam, vel per correctionem, tenetur denunciare. Probatur: nam quandiu conſtat de delicto, in dubio præſumendum eſt pro Prælato, & obediendum eſt illi.

Secunda concluſio. Quando certò conſtat, vel credit probabiliter, quòd Prælatus nullum remedium adhibebit, nec faciet iuſtitiam, non tenetur denunciare. ſic Anton. 2. p. tit. 9. c. 6. §. 4. in fine. Sylu. ver. correctio. quæſt. 10. fauet Henr. cap. 18. n. 1. in gloſ. lit. C. & citat Palud. in 4. diſt. 19. quæſt. 4. col. 1. Probatur primò, quia ceſſat finis; ſecundò, quia nullus tenetur ad opus inutile.

Dvbitatvr quartò, vtrùm delinquentem eſſe iam emendatum excuſet à denunciando.

Nota quòd peccata emendata vel ſunt publica vel ſecreta; rurſus quædam non habent effectum pendentem in futurum, verbi gratia, ludus illicitus; quædam habent, ſcilicet impedimentum aliquod, verbi gratia, ex fornicatione etiam iam emendata manet affinitas, quæ impedit matrimonium; ex Baptiſmo inualidè ſuſcepto manet inhabilitas ad reliqua ſacramenta; vitium ſimoniæ annullat titulum beneficij, & impedit rectam executionem legitimorum actuum, & alia huiuſmodi.

Prima concluſio. Quando peccatum iam emendatum fuit ſecretum,& nullum habet effectum pendentem in futurum, nullo modo eſt denunciandum Prælato præcipienti in generali : ita D.Thom.2.2. q.33.art.7.Syluest.verb. denunciatio.q. 4. Soto 5. de iuſtit.q.5.art.1.Nauarr.cap. 25. num.45.nam tale delictum vel inquiritur ad emendam peccatoris, vel ad ſatisfactionem publicam; ſed vtrumque ceſſat, ſuppoſito quòd peccatum eſt emendatum, & fuit ſecretum;ergo.Dixi, *præcipienti, in generali:* nam tractare quando poteſt teſtis interrogari de delinquente in particulari,tractatur 2.2.q. 70.art.1.

Secunda concluſio. Quando peccatum licèt ſit emendatum, habet tamen effectum pendentem in futurum, verbi gratia,iniuria alicuius ſacramenti, vel rei ſacræ; tunc licèt ſecretum ſit, denunciandum eſt Prælato præcipienti, quatenus neceſſarium eſt ad impediendum malum futurum,ſic Anton.loco citato, dub. præced.Syluest.verb.correctio.q.10. Aduerte tamen cum Anton. quòd ſi per ſecretam monitionem poſſit impediri damnum, præmittenda eſt.Præterea aduerte quòd ſi ille,qui habet tale impedimentum,eſt inuincibiliter ignorans, & ex manifeſtatione potiùs ſequetur ſcandalum, quàm remedium,melius eſt tacere,vt in ſimili dixi in materia de confeſſione.in addit.q.9.art. 2.dub.13.concluſ.4.de confeſſore,qui ſcit fœminam inuincibiliter ignorare ſuum matrimonium eſſe nullum.

Sed grauior difficultas eſt,quando peccata emendata ſunt publica, ſiue habeant effectum pendentem in futurum; ſiue non: de iis enim Corduba in Sum. q. 64. caſu 1. & Nauar.lib.2.de reſtit.cap.4.dub. 9.num.222. caſu 1. dicunt eſſe obligationem ea denunciandi,idem videtur tenere Nauar.c.inter verba. n. 233. Sed non firmiter:nam additur, *à lome nos ſinos lo mandan como ateſtigos gno como a denunciado res.* Probant,quoniam Prælatus tunc vult procedere ad punitionem, & habet ius ad eam;ergo.

Mihi autem cum aliis viris doctis diſtinguendum videtur:nam peccata publica dupliciter poſſunt eſſe emendata. Primo modo, quòd licèt peccator quantùm ad Deum ſit emendatus, ſed non conſtat publicè,imò durat adhuc infamia & ſcandalum in Republica;ſecundo modo,quòd conſtat publicè de emenda,& ceſſauit iam ſcandalum. Quo poſito,ſit

Tertia concluſio. Quando peccata publica tantùm ſunt emendata primo modo, eſt obligatio denunciandi; probatur: nam Prælatus tenetur proſpicere bono communi, & quòd ſatisfiat Reipublicæ læſæ,cui nondum eſt ſatisfactum,ſed hoc conſequitur per punitionem delinquentis;ergo iuſtè vult procedere ad illam.

Quarta concluſio. Quando peccata ſunt emendata ſecundo modo,non eſt obligatio denunciandi; hæc eſt illorum virorum doctorum,& eam à fortiori concedit Soto membr.2.q.6.dub.6. ante 3. concluſ. Probatur : nam delinquentes per publicam emendam ſatisfecerunt Reipublicæ læſæ per ſcandalum,atque adeò iã conſequutus eſt finis, quem debet Prælatus intendere in puniendo; & per hoc patet ad fundamentum contrariorum. Secundò : nam ex tali denunciatione renouaretur infamia delinquentis, quæ eſſet ſemi-extincta,vel in totum extincta per emendam publicam; & quando ſequitur maius damnum ex denunciando, quàm ex non denunciando, omittenda eſt denunciatio, vt ait Nauar.c.inter verba.concl. 6. corol. 66.n.130. Tertiò : nam Prælati eccleſiaſtici in his Edictis generalibus magis prætendũt correctionem delinquentis,quàm punitionem; credo tamen quòd conſcij horum delictorum emendatorum etiam ſecundo modo, ſi interrogentur vt teſtes præcedente infamia vel accuſatione, tenentur denunciare, vt tradit Soto loco citato,& Nauar.n.233.citato.

Quando autem præcipiatur aliquis reſpondere vt denunciator, & quando vt teſtis,tradit Nauar.c.inter verba. concl. 6. corol. 65.n.286.

Ex

Ex dictis ſequitur contra Sotum loco citato, quòd in aliquibus caſibus tenentur ſubditi denunciare propter huiuſmodi Edicta, in quibus aliàs non tenerentur ex lege naturali, ita Nauarr. num. 233. & alij multi: nam quando peccata publica ſunt emendata occultè, non tenentur ſubditi denunciare ante mandatum Prælati, bene tamen poſt illud. Eſt & alius caſus, ſcilicet quando ex punitione delinquentis ſequitur bonum publicum, & ex hoc quòd non puniatur, non ſequitur detrimentum publicum graue, vel ferè nullum; tunc poterant quidem ſubditi denunciare ante mandatum Prælati, ſed non tenebantur: at verò poſt mandatum tenentur, ſuppoſito quòd peccatum non eſt emendatum publicè.

DVBITATVR quintò, quantùm temporis durent Edicta Prælatorum? Nota quòd huiuſmodi Edicta poſſunt dupliciter publicari. Primo modo, pro aliquo tempore determinato, vt quando Prælatus Religionis viſitans conuentum præcipit, quòd durante viſitatione denuncientur talia vel talia delicta: ſecundo modo, ſine tempore determinato, vt Edicta Ordinariorum & Inquiſitorum.

Prima concluſio. Hæc Edicta generalia non dantur per modum legis & ſtatuti, ſed ſunt ſententiæ ab homine; ita Nau. c. 27. n. 2. & probatur: nam aliàs non iterarentur ſingulis annis.

Secunda concluſio. Quando Edicta publicantur primo modo, tantùm durant pro tempore, quo durat viſitatio, vnde qui tranſacta viſitatione nouit aliquod delictum, non tenetur denunciare iudicialiter.

Tertia concluſio. Edicta Inquiſitorum durant per totum annum, donec iterum publicentur, itaque in quocunque tempore anni ſciam aliquem eſſe hæreticum, teneor denunciare. Probatur: nam hæc videtur intentio Inquiſitorum, cùm hæc delicta ſint contra bonum commune, & ita practicatur, quòd fideles in quocunque tempore anni denunciant huiuſmodi delicta. Vide P. Henri. lib. 13. c. 18. n. 4. lit. M.

Quarta concluſio. Edicta ordinariorum non durant per totum annum, ſed per duos vel tres menſes; tenet P. Henriq. ſupr. & ita reſpondit Magiſter Peña conſultus, ſcilicet quòd hæc Edicta, quæ leguntur in Quadrageſima, leguntur per modum viſitationis, & tantùm durant pro tempore quo durat præceptum confeſſionis, ſcilicet vſque ad Dominicam de Quaſimodo, vel ſaltem vſque ad Pentecoſtem; vnde qui poſt hoc tempus tranſactum nouit aliquem eſſe concubinarium, non tenetur denunciare. Probatur: nam cùm hæc delicta non ſint in perniciem publicam, Edicta non ſunt tam ſtrictè interpretanda, & ſic non accipiuntur à fidelibus cum tanto rigore, ſicut Edicta Inquiſitorum.

Egimus hucuſque de cauſis excuſantibus ab excommunicatione Edictorũ generalium; reſtat agere de aliis cauſis, quæ generaliùs excuſant ab excommunicatione, ſcilicet ignorantia, & appellatione.

DVBITATVR ſextò, vtrùm ignorantia excuſet ab excommunicatione.

Nota primò, quòd ignorantia eſt duplex, vna facti, altera iuris; facti eſt, quando ſcio aliquem actum eſſe prohibitum, ignoro tamen actum quem exerceo eſſe illum actum prohibitum; verbi gratia, ſcio homicidium eſſe prohibitum, ignoro tamen actum quem exerceo eſſe homicidium, quoniam occido hominem, quem puto eſſe feram: ignorantia iuris eſt, quando ignoro actum eſſe prohibitum, vt ſi ignoro homicidium eſſe malum, & hæc ignorantia poteſt eſſe iuris diuini vel humani; ſi humani, rurſus poteſt eſſe Iudicis vel canonis; denique ſi eſt canonis poteſt eſſe iuris communis, vel particularis, vt Epiſcopi.

Nota ſecundò, vtramque ignorantiam, ſcilicet facti vel iuris, eſſe poſſe vincibilem, vel inuincibilem, quæ à Iuriſtis dicitur probabilis, vt teſtatur Nauar. cap. 23. num. 46. Vincibilis, quando quis ignorat quod tenetur ſcire, & non adhibuit debitam

tam diligentiam; inuincibilis eſt, quando ignorat id quod non tenetur ſcire, vel quamuis teneatur ſcire, adhibuit tamen debitam diligentiam. Hoc poſito, ſit

Prima concluſio. Ignorantia inuincibilis facti excuſat ab excommunicatione, verbi gratia, occido clericum in nemore, putans inuincibiliter eſſe feram, non incurro excommunicationem; ſic Caiet. 1. 2.q.76.art.3.dub. 3. Caſtro 2. de lege pœnali.cap.14.Couar.c.alma mater.p.1.§. 10. num.13. & eſt communis Doctorum. Et ratio eſt manifeſta: nam excommunicatio non poteſt incurri niſi pro culpa; confirmatur ex cap. cognoſcentes de conſtitutionibus. rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit.

Quid quando ſcit actum eſſe malum, ignorat tamen inuincibiliter aliquam circunſtantiam, propter quam eſt impoſita excommunicatio, verbi gratia, occidi clericum putans inuincibiliter eſſe laicum, vt quia vidi illum in habitu laicali?

Secunda concluſio. Non incurrit excommunicationem, ita Medina 12. q. 76. art.3. Soto d.22.q.1.art.2. caſu 4. concl. 1. Ledeſ.2.p.4.q.24.art.6.concl.2. Nau.c. 27. n. 80. & 272. & communiter Doctores. Probatur apertè ex c. ſi verò. el 2. de ſententia excommunicationis. Confirmatur ex cap. Apoſtolicæ. de clerico excommunicato miniſtrante. Vbi dicitur, quòd clericus qui ignorans probabiliter ſe eſſe excommunicatum vel ſuſpenſum, celebrat, non manet irregularis; quod abſque dubio verum eſt, quamuis aliàs peccaret celebrando, vt ſi accederet cum affectu fornicandi. Et ratione probatur: Hæc excommunicatio impoſita eſt ad puniendum ſacrilegium in perſonas eccleſiaſticas, ſed iſte non eſt ſacrilegus; ergo. Quid ſi iſte habeat hunc animum actualem, quamuis hic eſſet clericus, occiderem illum? Couar. ſup. n.15. corol. 10. tenet quòd incurrit excommunicationem.

Tertia concluſio. Probabilius eſt, quòd non incurret. Hæc habetur ex Cordub. 2. Quæſtion. q. 16. in fine, & tenent aliqui viri docti. Probatur: Hæc excommunicatio impoſita eſt contra actum exteriorem ſacrilegij formalis, ſed hic actus exterior non eſt formaliter ſacrilegium; ergo. Maior probatur: nam ſicut excommunicatio non imponitur pro peccato purè interiori, ſed pro exteriori, vt vidimus p.1.dub. 10. ita hæc excommunicatio contra ſacrilegos in perſonas eccleſiaſticas non imponitur pro ſacrilegio purè interiori, ſed pro exteriori. Minor verò probatur: Hic actus exterior non procedit nec cauſatur ab illo actu interiori ſacrilegij: ergo non eſt actus exterior ſacrilegij; quòd verò non procedat ab illo actu interiori ſacrilegij, probatur: Sola voluntas abſoluta eſt cauſa exterioris actus: nam voluntas non mouet reliquas potentias, niſi per imperium efficax & abſolutum, ſed ille actus interior ſacrilegij eſt conditionatus; ergo non eſt cauſa exterioris actus.

Quid ſi aliquis haberet hunc actum, volo occidere hunc laicum, & ſi clericus eſt, volo illum occidere?

Quarta concluſio eſt, quòd incurret excommunicationem; ita tenent aliqui iuniores. Probatur: Hic actus exterior occidendi clericum procedit, & imperatur à voluntate interiori occidendi clericum; ergo eſt actus exterior ſacrilegij, & per conſequens incurritur excommunicatio. Hinc ſequitur, quòd quotieſcunque aliquis dubitat vtrùm ille quem occidit ſit laicus vel clericus; ſi eſt clericus, incurret; probatur: nam in actu exercito habet eundem actum, ſcilicet ſi iſte eſt clericus, volo illum occidere. Confirmatur, iſte facit actũ exteriorem dubitans vtrùm ſit ſacrilegium, & de facto percutit clericum; ergo eſt ſacrilegus exterior, & per conſequens incurrit. Grauior difficultas eſt, & ſit

SEPTIMVM dubium, quando quis committit illud peccatum mortale, propter quod impoſita eſt excommunicatio, & tamen inuincibiliter ignorat impoſitam eſſe excommunicationem, vtrùm incurrat? Verbi gratia, occido clericũ ſciens eſſe

eſſe clericum, ignoro tamen inuincibiliter impoſitam eſſe excommunicationem contra percutientem clericum. Et quidem omnes Doctores in hoc conueniũt, quòd quando actus de ſe non eſt malus, ſed tantùm eſt malus, quia prohibitus, ignorantia legis prohibentis talem actum ſub excommunicatione excuſat. Verbi gratia, præcipit Pius V. ſub excommunicatione, ne quis ſine licentia Epiſcopi ingrediatur monaſteria monialiũ, qui ignorat inuincibiliter hanc legem, non incurrit excommunicationem, ita Ledeſm. 2. par.4.quæſt.24.artic.6.concluſ. 3. Sylueſt. verb.ignorantia.num.12. Angel. verb. excommunicatio.7. quæſt.2.caſu vlt.Nauar. cap.27.num.16.& omnes. Probatur: nam iſte totaliter excuſatur à culpa, quæ concluſio intelligenda eſt, ſiue excommunicatio ſit à iure particulari, ſiue communi: nam vtrobique militat eadem ratio quantùm ad forum conſcientiæ, quamuis in foro exteriori faciliùs præſumetur ignorantia iuris particularis quàm communis: vnde cõtrouerſia ſolùm eſt, quando actus eſt aliàs prohibitus iure diuino vel naturali, vt in caſu poſito in titulo dubij.

Prima opinio tenet quòd hæc ignorantia non excuſat ab excommunicatione, ſiue lata ſit à iure communi, ſiue particulari, ita Couarr.ſup.n.9.vbi citat Scot. Maior. & alios Canoniſtas. Et probatur primò, ex cap. cùm illorum. de ſententia excommunicationis: vbi Papa reprehendens quoſdam; qui cum eſſent excommunicati propter percuſſionem clerici, non formidabãt ſuſcipere ordines, diſtinguit, quòd ſi ſciebant ſe eſſe excommunicatos, perpetuò deponantur ab ordinibus; ſi autem ignorabant, ſcilicet factum, quia non erant memores delicti vel iuris, tunc poterit cum illis diſpenſari, ſed diſpenſatio non habet locum, niſi vbi eſt vinculum; ergo quamuis ſit ignorantia iuris imponentis excommunicationem, incurritur excommunicatio. Secundò, ex cap. ignorantia. de regulis iuris, in 6. vbi dicitur, *Ignorantia facti excuſat, non autem iuris.* vbi Pontifex loquitur de ignorantia inuincibili iuris: nam ſi de culpabili loqueretur, ignorantia facti non excuſat, & ſic nulla eſſet differentia. Tertiò, obligatio ad pœnam eſt naturalis; vnde qui frãgit legem; ignorans pœnam, manet obligatus ad illam, & ita in foro ſeculari homicida ſuſpenditur, quamuis ignoret hanc pœnam; ergo idem eſt de pœna excommunicationis. Confirmatur: Pœna de ſua ratione habet quòd ſit inuoluntaria; ergo quamuis ignoretur, incurritur.

Secunda ſententia dicit; quòd ignorantia inuincibilis excõmunicationis impoſitæ ab ſtatuto particulari, excuſat, non tamen ſi ſit impoſita à iure communi; tenet Adrian. in 4. materia de clauibus, q.6. Angel. verb. excommunicatio. 7. q.2. & alij. Probatur ex cap. vt animarum. de conſtitutionibus.. in 6. vbi definitur, quòd ſententia ordinariorum non ligat ignorantes; ergo à contrario ſenſu ſententia iuris communis ligat; vbi ponderandum eſt, quòd Pontifex hîc condit ius nouum, vt patet ex illo verbo, *nolumus*, quod importat autoritatem ſtatuentis, & ex ratione ibi poſita, ſcilicet, *vt animarum ſaluti conſulamus, &c.* ergo ante hanc conſtitutionem nulla ignorantia ſtatuti ſiue Papalis, ſiue Epiſcopalis excuſabat; & Pontifex ex benignitate decernit, quòd ignorantia ſtatuti Epiſcopalis excuſet; ergo quantùm ad ſtatuta Papæ, ius antiquum manet incorrectum.

Tertia ſententia dicit, quòd quamuis actus ſit malus iure naturali vel diuino, qui inuincibiliter ignorat impoſitam eſſe excommunicationem, excuſatur ab illa, ſiue talis excommunicatio impoſita ſit à iure particulari, ſiue communi, quæ ſententia vera eſt, & pro illa citatur Sylueſt. verb. ignorantia. n.12. ſed reuerà tantùm loquitur, quando actus non eſt aliàs prohibitus iure naturali vel diuino; nihilominus eam tenet Anton.3.par.tit.25.c.33. circa finem. Soto d.22.q.1.artic. 1.caſu 4. concl.4. Caſtro 2.de lege pœnali. c.14.§. ſicut

ſicut dictum eſt.Ledeſ.q.24. art.6.circa finem.Nau.c.27.num. 16. & num. 272. reſponſio.13.Cordub.2. Quæſtion. q. 26. in princ.& communiter Magiſtri. Quæ ſententia quantùm ad excommunicationem ſtatuti particularis eſt expreſsè definita dicto c.vt animarum. nam quãuis Couar. ſup.num.11.vt defendat primam ſententiam,conetur reſpondere huic textui; verùm eius expoſitio præterquam quòd eſt contra communem Doctorum,vt ipſe fatetur, violenta eſt & diuinatoria,vt oſtendit Cordub. ſup. & hinc conſtat, quòd ignorantia excommunicationis impoſitæ à iudice etiam excuſat. Sed probatur vniuerſaliter etiam reſpectu excommunicationis impoſitæ à iure communi: nam c. cognoſcentes. de conſtitutionibus. dicit, quòd lex pœnalis de nouo data non ligat eos,qui ante legem latam deliquerunt,eò quòd ignorant prohibitionem, ſed qui poſt latam legem ignorat eam inuincibiliter, eodem modo ſe habet, ac ſi lex lata non eſſet;ergo non ligatur pœna. Secundò, excommunicatio non poteſt ferri niſi contra contumaces (hæc contumacia explicatur ſup.c.5.diſp.1.dub.6.) & rebelles Eccleſiæ, ſed qui inuincibiliter ignorat prohibitionem Eccleſiæ, non eſt ei rebellis,quamuis aliàs ſit rebellis Deo; ergo.& hæc ratio æqualiter currit,ſiue excommunicatio ſit iuris particularis, ſiue communis. Confirmatur: Nullus meretur puniri ab eo,quem non offendit, iſte non offendit Eccleſiam;ergo. Tertiò, ad excommunicationem contra percuſſores clericorum, verbi gratia, non minùs requiritur inobedientia contra Eccleſiam, quàm ſacrilegium; ſed qui occidit clericum putans inuincibiliter eſſe laicum, excuſatur ab excommunicatione,quia non eſt ſacrilegus,vt vidimus, quamuis ſit homicida; ergo etiam excuſabitur qui ignorat prohibitionem Eccleſiæ, quia iſte non eſt illi inobediens.Confirmatur:nam inter ignorantiam facti & ignorantiam iuris non videtur aſſignabilis alia doctrina, niſi quòd faciliùs præſumitur ignorantia facti quàm iuris, tamen quando vtraque ignorantia eſt inuincibilis,vtraque excuſat,ſed ius ipſum decernit quòd ignorantia facti excuſat, licèt aliàs peccet homo, vt vidimus in 2. concl. dubij præced.ergo etiam ignorantia iuris excuſat.

Petis, vtrùm ille qui ſcit furantem bona naufragorum eſſe excommunicatum, & ignorat inuincibiliter vtrùm hæc excommunicatio ſit reſeruata in Bulla Cœnæ, incurrat excommunicationem reſeruatam in Bulla Cœnæ. Reſpondeo affirmatiuè: nam quòd aliquis non incurrat excommunicationem, quando inuincibiliter ignorat illam eſſe impoſitam,non eſt ex eo, quòd requiritur cognitio pœnæ: nam bene poteſt aliquis obligari ad pœnam legis,quamuis eam ignoret,ſed quia requiritur contumacia; hæc autem reperitur in præſenti caſu;ergo.

Ad primum pro prima ſententia reſpondetur cum Soto, quòd ille textus non loquitur de ignorantia inuincibili, ſed de vincibili, quæ non excuſat ab excommunicatione impoſita per ius commune; vt poſtea videbimus. Et quòd loquatur de vincibili patet, quia indiſcriminatim loquitur de ignorantia facti & iuris, & tamen de ignorantia inuincibili facti omnes libenter fatentur,quòd excuſat ab excommunicatione, imò cap.ſi verò.el 2. de ſententia excommunicationis. id determinat, vt vidimus in 2.concl. dubij præced.ergò cùm illic dicit Pontifex; quòd ſi ignorabant,manent irregulares, loquitur de ignorantia vincibili.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd loquitur in foro contentioſo, in quo præſumitur quis habere ignorantiam facti, non iuris.

Ad tertium cum confirmatione reſpondetur, hoc eſſe peculiare in pœna excommunicationis, quòd non poſſit imponi niſi contra contumacem & rebellem Eccleſiæ.

Ad argumentum ſecundæ ſententiæ reſpondetur primò cum Soto, quòd Pontifex ibi non condit nouum ius, ſed de-

cla

clarat ius commune quantùm ad illum caſum ſpecialem, de quo fuerat interrogatus: ſecundò cum Syluest.ſup.& Nauar. cap.27.num.16. Pontificem ibi ſolùm intendere, quòd iura non præſumunt ignorantiam inuincibilem reſpectu iuris cõmunis, ſicut reſpectu ſtatuti ordinariorum. Alia ſolutio colligetur ex dicendis dubio ſeq.concl.2.

Ex dictis in hoc dubio, & præcedenti concl.3. ſequitur, quòd qui occidit clericum ignorans inuincibiliter excommunicationem, excuſatur ab ea, quamuis habeat hunc actum, etiamſi eſſet impoſita excõmunicatio, te occiderem. Probatur: nam excommunicatio ſolùm imponitur contra contumaciam efficacem, & abſolutam; hæc autem conditionalis eſt.

Dvbitatvr octauò, vtrùm ignorantia vincibilis & culpabilis excuſet ab excommunicatione. Nota, quòd ignorantia culpabilis poteſt eſſe culpabilis venialiter, vel mortaliter; venialiter, vt quando aliquis propter aliquã leuem negligentiam nõ ſcit id, quod tenebatur ſcire; culpabilis mortaliter eſt, quando id ignorat propter nimiam negligentiam. Rurſus ignorantia mortaliter culpabilis habet gradus: nam quædam licèt ſit culpabilis mortaliter, nõ tamen eſt ita lata, vt dicatur craſſa; alia eſt magis lata quæ vocatur craſſa; alia verò eſt latiſſima & craſſiſſima, quæ vocatur ſupina & affectata. Magiſter Cano ponit exemplum ignorantiæ craſsiſsimæ, vt quando clericus non vult ſcire ſtatuta Synodalia.

Prima concluſio. Ignorantia culpabilis tantùm venialiter excuſat ab excommunicatione maiori, ſiue impoſita ſit à iure communi, ſiue particulari. Probatur, quoniam hæc eſt leuis inobedientia.

Secunda concluſio. Ignorantia culpabilis mortaliter, ſed nõ craſſa, excuſat ab excommunicatione lata per inferiorem Papæ, non tamẽ à lata per Papam, vel ius commune. Hanc tenet Soto d.28.q.vnica. art.2.col.4.corol.1.& dicit ita tenere nobiles autores. Idem videtur tenere Sylũ. verb. excommunicatio.2.n.6. & verb. excommunicatio.10.q.3.& eam tenent aliqui viri docti. Probatur ex cap.vt animarum.de conſtitutionib. in 6. vbi dicitur: *Statuta quorumcunque ordinariorum ligare nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina*; vbi nomine ordinariorum intelliguntur inferiores Papa. Secundò: nam multi Doctores affirmant, quòd ad incurrendas cenſuras requiritur dolus, quæ ſententia ſaltem erit intelligenda quantùm ad cenſuras impoſitas per inferiores Papa. Hæc concluſio non eſt mihi certa, ſed quia clementior eſt, eam ſequor.

Vltimò notandum eſt, quòd ignorantia iuris obſcuri & ſubtilis excuſat à culpa mortali, vt docet Innocent.c.per tuas. vel 2.de ſimonia. Felinus cap.1.de re iudicata, limitat.7.& Nau.5.Conſil.de ſent. excommunicat.conſil.10.

Dvbitatvr nonò, quando excommunicatio non fertur abſolutè cõtra facientes, ſed contra eos qui ſcienter, vel auſu temerario fecerint, vel præſumpſerint facere, vtrùm ignorantia vincibilis excuſet à tali excommunicatione?

Prima concluſio. Quamuis ignorantia ſit vincibilis mortaliter, dummodo non ſit dolus, id eſt, quod homo ſciens & prudens operetur, excuſat ab excommunicatione, etiamſi lata ſit à Papa vel iure cõmuni; ita Syluest.verb. ignorantia.n.18. Couarr. c.alma mater.p.1.§.10.num.16. Nauar.c.27.n.141.& 145.& repetit cap. accepta. de reſtit.ſpoliat. oppoſit.8. n.33. Caiet.verb. excommunicatio. cap.58. & communiter Doctores; & probatur: nam aliàs fruſtrà eſſet impoſitum illud verbũ, *ſcienter*, & ſimilia. Secundò: nam lex odioſa ſtrictè eſt intelligenda. Hinc infert Panormit.cap.cognoſcentes.de conſtitutionibus, in 6. quòd percutiens clericum, quem ex lata culpa, vel ignorantia craſſa putabat eſſe laicum, non incurrit excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente: nam ad id requiritur dolus, cùm textus dicat, *ſi quis ſuadente diabolo*, idem tenet

Cardinalis & Felinus cap.ſi verò.el 2.de ſentent.excommunic.Et nota,quòd concluſio intelligitur,ſiue iſta ignorantia ſit facti, cōtra quod impoſita eſt excommunicatio,ſiue iuris imponentis excommunicationem; ſecus eſt in aliis cenſuris,vt patebit in dubio ſequenti,hoc eſt contra gloſſam Clement.1. de conſanguinit. & affinit. verbo,ſcienter. & contra nonnullos iuniores, qui dicant concluſionem tantùm habere locum in ignorātia facti: ſed noſtram ſententiam tenet Sylueſt. ſup.& verb.excommunicatio.7.verb. excommunicatio.14.caſu 5. ſed expreſſiùs Couarr.de ſponſalibus. p.2.c.6.§.8.n.21. Nauar.c.27.num.141.& aliqui viri docti. Probatur:nam ſicut in aliis excommunicationibus requiritur, quòd homo ſit mortaliter contumax contra Eccleſiam, ita in his requiritur,quòd ſcienter ſit cōtumax. An autē requiratur verus dolus, vel ſufficiat præſumptus? Aliqui dicunt ſufficere præſumptum, ita Cordub. 2. Quæſtionarij, quæſt.28. & nonnulli Magiſtri.Dolus præſumptus eſt quādo ignorantia eſt affectata,vt quādo de induſtria non vult ſcire, vel quando eſt adeò craſſa,vt moraliter loquendo, & apud viros prudentes reputetur affectata.

Oppoſitum tenet Angel.verb.dolus.§. 1.dicens quòd vbi ius requirit verum dolum,ignorans non incurrit pœnam eius, quantumcunque ſit culpabilis, licèt alio modo ſit puniendus,vbi allegat Ang. de Clarauaſio,& Antonium de Butrio,idem ſequitur Sylueſt.ver. culpa.q.11.Tabien. verb. dolus, num.2. & aliqui viri docti. Probatur,verba legis pœnalis ſtrictè ſunt interpretanda, nec amplianda vltra id quod ſonant, ſed qui operatur ex ignorantia quātumuis craſſa & affectata, verè & propriè dicitur operari ex ignorantia, & non ſcienter; ergo requiritur verus & formalis dolus.Secundò:nam hæc dictio, *ſcienter*, ſignificat iactantiā contra legem, vt ait gloſſa cap.decernimus. verbo, non præſumant.de iudiciis.Mihi videtur mediam viam eligendam eſſe. Vnde ſit

Secunda concluſio. Si ignorantia ſit affectata: quia ex propoſito noluit ſcire, non excuſat. Probatur ex gloſſa cap. eos qui. de tempor.ordin.in 6.verbo,affectata. quæ dicit quòd ignorantia affectata æquipollet ſcientiæ. At verò ſi non eſt affectata,quantumcunque ſit craſſiſſima & ſupina,excuſat,quæ reſolutio multùm deſeruiet ad pacādas conſcientias in multis caſibus cenſurarum.Sed vt pleniùs abſoluamus hanc materiam,

DVBITATVR decimò, vtrùm ignorantia excuſet etiā ab aliis cēſuris, verbi gratia,ſuſpēſionis,interdicti, & irregularitatis,quam pro nunc appello cenſuram.

Prima opinio eſt negatiua;ſic Palud.in 4.d.18.q.4. effectu 4. vbi dicit, quòd qui inuincibiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum,vel excōmunicationem eſſe impedimentū ad ſuſcipiendos ordines, manet ſuſpenſus, idem tenet Couar. c.alma mater.p.1.§.6.n.6. citatur etiam Syluest. ſed immeritò,vt poſtea videbimus. Quæ ſentētia probatur primò ex c.cùm illorū. de ſentent. excommunicat. vbi Pontifex diſtinguit de eo, qui cùm eſſet excōmunicatus, ſe fecit ordinari, & ait, quòd ſi ſcienter id fecit, manet ſuſpenſus; ſi autem ob ignorantiam iuris vel facti, poſſunt Abbates cum illo diſpenſare; ergo etiam in caſu ignorantiæ indiget diſpenſatione,& per conſequēs incurrit ſuſpenſionem. Secundò ordinatus etiam ignoranter ab Epiſcopo excommunicato (intellige nominatim) incurrit irregularitatem,vt tradit Syluest. verb. irregularitas. q.7.Nau.c.27.num.241.& Couar.c.alma mater.p.1.§.6.n.6. & eſt textus can.gratia.& can.ſtatuimus. el 2.1.q.1.ergo

Secūda opinio eſt in cōtrariū;vnde ſit

Prima concluſio. Ignorātia inuincibilis,quæ excuſat ab illo peccato, propter quod impoſita eſt cenſura, quæ verè eſt pœna,excuſat etiam à tali cenſura.ſic Panormit.Felinus & alij citati à Couar.ſup. imò ipſemet num.9.ait,quòd excommunicatus,qui probabiliter ignorans ſe eſſe excommunicatum, celebrat, non manet irregu

irregularis. eandem concluſionem tenet Antonin 3.p.tit.24.c.76.Sylueſt.ver.irregularitas.qu.13.§.5.Caſtro 2. de lege pœnali.c.15.Tabien.ver.excommunicatio.1. §.12.Palac.in 4.d.8.diſp.5.colum. 9. Itaq; quamuis iſte committat aliud peccatum, vt ſi ſuſcipit vel exercet ordines in concubinatu, tamen ſi propter ignorantiam excuſatur ab illo peccato, propter quod eſt impoſita cenſura, excuſatur etiam ab illa;vnde excommunicatus, qui inuincibiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum, ſi recipiat vel exerceat ordines non fit irregularis,atq; adeò ſine vlla diſpenſatione poteſt miniſtrare; probatur efficaciter ex c.Apoſtolicę.de cleric.excõmunic.Minor probatur ratione: Hæc irregularitas ſolùm incurritur ob culpam mortalem,vt omnes fatentur;ergo qui excuſatur à culpa,excuſatur à pœna irregularitatis.Dixi, *cenſura, quæ verè eſt pœna*: nam concluſio non habet locum in irregularitate, quæ non eſt pœna, & incurritur ſine peccato, vt etiã patebit in ſolutione ad ſecundum.

Secunda concluſio. Quãdo ignorantia non excuſat ab eo peccato, propter quod eſt impoſita cenſura; quamuis homo inuincibiliter ignoret ius imponens cenſuram, non excuſatur à tali cenſura, verbi gratia,occidit quis hominem ſcienter,vel ignorantia culpabili, & ignorat inuincibiliter impoſitam eſſe in iure irregularitatem, incurrit eam; ſimiliter clericus ſciens ſe eſſe excommunicatum celebrat, quamuis ignoret inuincibiliter pœnam irregularitatis,incurrit eam.ita Panormit. & Felinus c. à nobis. de ſentent. excommunicat. Cordub.2. Quæſtion. q.25.verſiculo item 2.& q.27. in prin. Et ratione probatur:nam huiuſmodi pœnæ non imponuntur contra contumaces & rebelles Eccleſiæ,ſicut excommunicatio,ſed contra committentes talia vel talia delicta, verbi gratia,homicidium vel adminiſtrationem ordinum,ſcientes ſe eſſe excommunicatos;ergo qui committunt illa,incurrunt cenſuras,quamuis inuincibiliter ignorent pœnam.

Ad primum reſpondetur cum Antonino ſup.& Soto d.22.q.1.ar. 2.ad 2. Adria. quòd Pontifex ibi non loquitur de ignorantia inuincibili, ſed de culpabili;vnde in 1.membro diſtinctionis loquitur de eo qui ſcienter & in cõtemptum eccleſiaſticæ poteſtatis ſe fecit ordinari.In ſecundo autem loquitur de eo qui per ignorantiam culpabilem,cum quo mitiùs agitur.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd illa non eſt irregularitas,quæ ſit vera cenſura & pœna,etiam ſtãdo in opinione eorum, qui tenent irregularitatem eſſe verè cenſuram:& ratio eſt, quia talis irregularitas nõ poteſt imponi, niſi pro culpa propria; quam ſolutionem colligo ex Nau à ſimili:nam c.17.n.141.ait,quòd ſuſpẽſio,quæ eſt verè cenſura, non poteſt imponi niſi pro culpa propria; vnde ait multos eſſe impeditos à celebrando, qui tamen non ſunt ſuſpenſi ſuſpenſione, quæ ſit verè cenſura,& ſi celebrant,quamuis peccent, non incurrunt irregularitatẽ,quæ ſit vera cenſura & pœna, ſed dicitur irregularis, quia non recipit ordinis executionẽ,quia ſicut Epiſcopus non habet illam, ita non potuit eam communicare,cùm nemo det quod non habet;& in hoc ipſe Epiſcopus eſt qui punitur in ordinato.

Dvbitatvr vndecimò, vtrùm appellatio excuſet ab incurrenda excommunicatione? Quam quæſtionem tractat Ioannes Gutierrez lib. Canonic. quæſt.c. 4.Pro explicatione nota, quòd appellatio poteſt fieri ante latam ſentẽtiam excommunicationis, vel poſt latam. Secundò, nota, quòd excommunicatio poteſt ferri purè & abſolutè,vel ſub conditione;abſolutè,vt quando aliquis tranſgreſſus eſt legem comminantem excõmunicationem, & Iudex excommunicat illum, ſub cõditione,vt quãdo Iudex dicit, præcipio tibi ſub excommunicatione latæ ſententię,vt compareas,vel reſtituas intra ſex dies.

Prima concluſio. Appellatio facta poſt ſententiam excommunicationis purè latam,non ſuſpendit eam;ita Sylueſt. verb. excommunicatio.2.num.1.caſu 7.Armil.

ver.appellatio.n.4.Nau.cap.27.num.159. Panormit. can. præterea.el 2. de appellationibus. text. expreſſus c. Paſtoralis,eodem tit. §. verum.& reddit rationem textus, quoniam excommunicatio ſecum trahit executionem, idem eſt de interdicto & ſuſpenſione; ſic Armill.& Nau. locis citatis, & de interdicto text. eſt cap. ad hæc quoniam. de appellationibus. de ſuſpenſione autem textus eſt cap.is cui.de ſentent.excommunicationis. in 6. verum eſt quod licèt hæc appellatio non habeat effectum ſuſpenſiuum, habet tamen deuolutiuum;ita Syllueſt. ſuprà.

Secunda concluſio.Appellatio ſuſpendit declarationem excommunicationis, verbi gratia, Iudex declarat me incurriſſe excommunicationem latam ab homine vel à iure, ego appello à declaratione, allegans quòd non feci id propter quod erat impoſita excommunicatio,vel quòd factum eſt dubium; talis appellatio ſuſpendit declarationem, ſic gloſſa recepta c.cupientes. §. quòd ſi per viginti. verbo, priuatus, de electione, in 6. Angel.verb. appellatio.§.8.Nau.5. Conſil. de ſentent. excommunicat. conſil. 12.& conſil. 20. num. 5. vnde talis denunciatus non eſt vitandus poſt appellationem. ſic Nauarr. conſil. 12. Addit Nauar. conſil. 20. quòd licèt à facto vero notorio non poſſit appellari, tamen à ſententia Iudicis declarantis factũ eſſe notoriũ,poteſt appellari, quia Iudex poſſet hoc iniuſtè declaraſſe.

Tertia concluſio. Appellatio poſt ſententiam excommunicationis latam ſub conditione, ſi fiat ante impletam conditionem,ſuſpendit excommunicationem, ita Syllueſt. ver. excommunicatio. 1.q. 1. Gutierrez num. 24. & communiter Doctores;text.expreſſus dicto cap. præterea. Ratio eſt,quia ante conditionis euentum hæc excommunicatio non iniecit ſuas vires;vnde ſi poſt appellationem feratur excommunicatio,erit nulla cap. per tuas.de ſentent. excommunicat. Sed circa hanc concluſionem aliqua ſunt notanda.

Primò: quòd hæc concluſio habet verum, quamuis Iudex dicat, niſi ſatisfeceris Petro intra menſem,ex nunc ſis excommunicatus, ita Gutierrez num. 20. nam licèt verbum, *ex nunc*, ſit præſentis temporis, denotat tamen futurum effectum. Secundò nota, quod licèt ab aliis ſententiis appellandum ſit intra tempus à iure præfixum;ſcilicet intra decem dies à prolatione ſententiæ; at verò ab excommunicatione ſufficit appellare ante impletam conditionem,quamuis appelletur poſt tempus præfixum à iure ad appellandum, ſic Gutierrez n. 24. & allegat gloſſam dicto c.Præterea. Francum,Decium, Couar.c.alma mater p.1.§. 10. num. 4. & dicit eſſe communem, contra Panormit. tenet Nauar. cap. 27. num. 272. §. 11. & fauet dictum c. præterea. Et ratio diſcriminis eſt, quòd ad excommunicationem requiritur contumacia, quæ reperitur tempore impletæ conditionis, & non retrotrahitur ad tempus, in quo prolata eſt ſententia.

Dvbitatvr duodecimò,ſi conditio ſit de non appellando, vt ſi Iudex dicat, *excommunico te, ſi appellaueris*, vtrùm appellando incurrat excommunicationem? Concluſio,quòd non incurrit, quia priùs debet præcedere appellatio, & per conſequens excommunicatio veniat poſt appellationem,provt latiùs Syllueſt. ver. excommunicatio.1.n.16.

Quid ſi appellatio facta non proſequitur, ſed relinquitur deſerta? Syllueſt.ver. excommunicatio.10.q.2. dicit,quòd tantùm ſuſpendit intra illud tempus, intra quod erat proſequenda,non tamen poſtea probat: nam aliàs Eccleſia concedens in cap. ſolet. de ſentent. excommunicat. in 6.iſtum poſſe denunciari excommunicatum,concederet poſſe mentiri.

Contrarium eſt tenendũ,ſcilicet quòd licèt appellatio deſerta ſit,vel appellationi fuerit renunciatum,non incurritur excommunicatio etiam poſt illud tempus, in quo proſequenda erat appellatio, ita Geminian. dicto c. is cui. num.4.& dicto cap. licèt. Couar. cap. alma mater.p. 1. §. 10.

10.num.6.verſicul.in hac autem. Angel. ver. appellatio. §. 5. & citat Archidiaconum Gutierrez num.24. & fauet multùm dictum c.licèt.ibi,*vel aliàs de ipſius ſententiæ docuerit nullitate*; & probatur: nam ex quo appellatio legitima fuit ante excommunicationem, poſtea illam ſuſpendit, vide Geminian. dicto cap. licèt. vbi multa tractat pertinentia ad forum exterius.

Ad fundamentum Syluest. facilè reſpondetur, quòd iſta denunciatio fundatur in præſumptione: nam ex quo deſetur in præſumptione: nam ex quo deſeruit appellationem, præſumitur non habuiſſe legitimam cauſam appellãdi, quam ſolutionem colligo ex gloſſa magna in fine dicti cap. licèt. & quamuis textus & Doctores citati, excepto Gutierrez, loquãtur quando appellatio interpoſita eſt ante promulgationem ſententiæ excommunicationis, ego tamen cum Gutierrez, etiam loquor quando appellatio interpoſita eſt poſt latam ſententiam conditionalem, & ante euentum conditionis.

Quid ſi non eſt iuſta cauſa ad appellãdum. Syluest. ver. excommunicatio. 10. num. citato, dicit primò, quòd non ſuſpendit excommunicationem. Dicit ſecũdò, quòd ſi reus poſt talem appellationem celebret, & Iudex poſtea pronunciet appellationem non tenere, manet irregularis. Hoc ſecundum dictum falſum eſt, vt oſtendit Nauar. cap. 23. num. 104. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. n. 7. gloſſa penult. verbo, in officiis. cap. ſolet. de ſentent. excommunicationis. in 6. communiter recepta, & eſt text. optimus cap. ad præſentiam noſtram. de appellationibus. ſecùs erit in foro conſcientiæ, ſi ipſe ſciat appellationem nõ eſſe legitimam. ita Salcedo ad Bern. Diaz cap. 35. §. nec etiam. & citat Nau. cap. cùm contingat. remed. 3. De primo autem dicto eſt maior difficultas: nam cum illo tenet Nau. in repetitione c. accepta. de reſtitut. ſpoliatorum. oppoſit. 8. num. 35. vbi ait, eum qui bona fide appellauit credens eſſe iuſtam cauſam appellandi, excommunicatum eſſe, ſi poſtea declaretur malè appellaſſe. idem tenet gloſſa vlt. cap. ſolet. Geminia. cap. licèt. de ſentent. excommunicat. in 6. vbi allegat Innocent. & Hoſtienſ. in c. ſignificauit. de cenſibus. & fauet dictum cap. ſolet. & dictum cap. licèt. Alij autem viri docti noſtræ Societatis dicunt duo. Primò, quòd quamuis reus non habeat iuſtam cauſam appellandi, tamen ſi admiſſa eſt appellatio, non incurrit excommunicationem. Secundò dicunt, quòd ſi non habet iuſtam cauſam appellandi, nec admittitur eius appellatio, ſed proceditur contra eum, & declaratur excommunicatus, incurrit eam, quoniam appellatio videtur omnino nulla.

Ego quidem ſentio primum dictum horum Patrum ſolùm habere verũ, quantùm ad forum interius, & ſuppoſito quòd appellauerit bona fide, credens ſe habere iuſtam cauſam appellandi; in foro autem exteriori tenenda eſt opinio gloſſæ.

Solùm reſtabat diſputare, vtrùm metus mortis excuſet ab excommunicatione: ſed commodiùs diſputabitur capite ſequenti.

De effectibus excommunicationis.

Caput VI.

DISPVTATIO I.

De effectibus excommunicationis in communi.

SVPPOSITO quòd excõmunicatio tam maior quàm minor, valida & iuſta habet aliquos effectus, DVBITATVR primò, vtrùm excommunicatio nulla habeat aliquos effectus. Nota, quòd præmiſſis aliis diuiſionibus excõmunicationis poſitis cap. 1. diſp. 1. excommunicatio eſt duplex, ſcilicet iuſta & iniuſta. Iuſta eſt, quã fert is qui poteſt, propter quod, & quomodo debet, ſcilicet quòd detur à legitimo Iudice, propter peccatum contumaciæ, & ſeruato iuris ordine: iniuſta eſt, cui aliquid horum deficit. Rurſus iniuſta eſt duplex, quædam valida, quædam in-

ualida & nulla. Valida eſt,quando ſolùm deficit recta intentio ex parte Iudicis, vt quia procedit amore vel odio, & hæc à nonnullis dicitur iniuſta per accidens,vel quando deficit iuſta cauſa ad excommunicandum, vel quando ſolùm deficit iuris ordo, qui non eſt eſſentialis. Pro quo nota,quod iuris ordo eſt duplex, alter eſſentialis,alter accidentalis. Eſſentialis eſt ille,quo non ſeruato excommunicatio eſt nulla,verbi gratia,ſi feratur excommunicatio abſque vlla monitione, vt patet ex dictis cap.5.diſput.1.dub.10. accidentalis eſt ille, qui licèt nõ ſeruetur,nihilominus excommunicatio eſt valida, vt quando non præmittitur trina monitio, vel vna pro tribus cum legitimis interuallis,ſed vnica tantùm monitio, vt vidimus cap.5.citato, vel quando excommunicatio nõ fertur in ſcriptis, vel ſcriptum non continet expreſsè cauſam, propter quam fertur excommunicatio, vel non traditur ſcriptum ipſi excommunicato illud petẽti,vt vidimus capit. 2.diſp.vnica, dubio 3. Excommunicatio autem iniuſta nulla contingit in multis caſibus, quos ponit gloſſa cap.præſenti. de ſent. excommunicat.in 6.qui tamen ad quinque poſſunt reduci. Primus eſt, quando excommunicãs non eſt legitimus Iudex excommunicati. capit. nullus. de Parochijs. vel quando licèt ſit proprius Iudex excommunicati,tamen non eſt toleratus ab Eccleſia, vt quando eſt excommunicatus, ſuſpenſus à iuriſdictione,vel interdictus, & denunciatus talis, ſeu notorius clerici percuſſor;ſimiliter eſt nulla, quando fertur à delegato excedẽte fines ſuæ delegationis.capit. finali. de præbendis & dignitatibus. Vtrùm verò ſit nulla excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ commiſſionis petenti noluit dare? bene tractat Nau.5.Conſil.de ſentent. excom. municationis. conſil. 9. & videtur inclinare in partem affirmatiuam, quam dicit magis poſſe probari autoritate Innocẽtij & vſu,quàm iure, & certè in oppoſitum adducit optimas rationes. Secundus eſt, quando fertur cõtra tenorem priuilegiorum.cap.quanto.de priuilegiis. vnde excommunicatio lata ab ordinario contra habentem priuilegium, ne excommunicetur, eſt nulla, etiam ordinario ignorante tale priuilegium, ita Sylu. ver. excommunicatio.1.n.6.Ad hunc caſum reducitur, quando excommunicatio fertur in odium mendicantium, ſed ſubticetur cauſa,vt quando in odium priuilegij mẽdicantium, cuius virtute poſſunt audire confeſſiones fidelium,ordinarius excommunicat omnes, qui antequam accedant ad Euchariſtiam, non ſunt confeſſi proprio Parocho; iſtum caſum ponit Soto d. 21.quæſt.1.articul.2.in 4.modo, & ponitur à Sylueſt.verb. excommunicatio.2.n. 1.licèt ſub aliis verbis,ſcilicet quando excommunicatio fertur contra priuilegium excommunicati, & colligitur ex dicto c. quanto. Tertius eſt, quando excommunicatio continet errorem intolerabilem, vt quando fertur contra aliquem,eò quòd fecit aliquod bonum, verbi gratia, quia dedit eleemoſynam, vel quia non fecit aliquid illicitum, aut impoſſibile. c. venerabilibus.§.finali.de ſenten. excommunicat.in 6.& can.qui præeſt. 11. quæſt.3. vel ſi detur contra eum,qui ſecundùm allegata & probata eſt innocens, vt ſi debitor excommunicetur pro debito, quod euidens eſt omnibus illud ſoluiſſe; vel ſi excõmunicatio maior feratur pro re minima.ſic Soto caſu 3. Quartus eſt,quando fertur prætermiſſo eſſentiali ordine iuris, vt quando maior excommunicatio fertur contra eos qui participant (non quidem in eodem crimine, ſed in aliis rebus) cum excommunicato ab eodem Iudice,non nominando eos expreſsè præuia trina monitione, cum interuallo aliquorum dierum.cap.præſenti.cap.conſtitutionem.de ſentent.excommunicatio.in 6. de quo latiùs dicemus infrà. Ad hunc casũ poteſt reduci quintus,ſcilicet quando excõmunicatio fertur poſt legitimam appellationem.cap.ad præſentiam.de appellationibus. Adde ſecundùm noſtram

ſen

ſententiam alium caſum, ſcilicet quando nulla præceſſit monitio, vt vidimus cap. 5. diſp. 1. dub. 10. & tenet P. Henri. lib. 13. cap. 16. num. 2.

His poſitis, breuiter reſpondetur ad quæſtionem, quòd excommunicatio nulla nihil operatur in foro interiori, imò neque in exteriori, dummodo publicentur cauſæ nullitatis, vt populus ſibi perſuadeat, vel perſuadere debeat de nullitate, vt ſic euitetur ſcandalum, ita Nauar. cap. 27. num. 3. in fine, & alij multi, quos refert & ſequitur Gutierrez Canon. quæſtion. cap. 4. num. 36. & tunc ſe poteſt publicè gerere, ac ſi non eſſet lata excommunicatio, quia ſententia nulla non eſt ſententia.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm excommunicatio iniuſta valida habeat ſuos effectus? Prima concluſio. Excommunicatio iniuſta, ex eo ſolùm quòd deficit recta intentio iudicis, vel ordo iuris, qui non eſt eſſentialis, habet omnes ſuos effectus in foro interiori & exteriori, ita Nauar. c. 27. n. 3. & probatur: nam quantùm ad eſſentialia non differt ab excommunicatione iuſta. Sed maior difficultas eſt de excommunicatione iniuſta ex parte cauſæ. Vnde

Secunda concluſio ſit. Quando cauſa eſt dubia ex vtraque parte, ſi feratur excommunicatio in fauorem vnius partis, ligat in conſcientia; verbi gratia, Petrus & Ioannes litigant ſuper fundum, & Aduocati inſignes pro vtraque parte dicunt iuſtitiã eſſe pro ſua parte, Iudex præcipit Petro ſub excommunicatione latæ ſententiæ, quòd intra certum terminum tradat fundum Ioanni, tenetur obedire ſub excommunicatione in foro exteriori, & etiam in interiori, ſi nõ appellet, vel quærat alia remedia iuris, & ſi celebrat poſt talem excommunicationem, erit irregularis, quantumcunque ſui Aduocati dicãt talem ſententiam eſſe iniuſtam, ſic Soto d. 21. q. 1. art. 3. ante ſecundam concluſionem, & Mexic. difficult. 6. de excommunicat. dub. vlt. concl. 2. & cõmuniter Magiſtri; & probatur: Iudex habet ius ad determinandam vnam vel alteram partem, prout iudicauerit eſſe cõforme iuri; ergo eius ſententia eſt iuſta, & per conſequens illi eſt obediendum; &, vt ait Soto, hic eſt proprius caſus, de quo loquitur Gregor. quando dicit: *Sententia Paſtoris iuſta vel iniuſta timenda eſt.* Verùm hæc ſecunda concluſio intelligitur, quando iuſtitia cauſæ eſſet dubia quãtùm ad ius, quia ex vtraque parte habet rationes & opiniones probabiles, at verò quando eſſet dubia quantùm ad factum, & Iudex reputans eſſe iuſtã ex falſa præſumptione, ferret ſententiam excõmunicationis contra Petrum, licèt durante hoc dubio Petrus ſe debeat gerere vt excommunicatus in publico, & in ſecreto, tamen ſi in rei veritate cauſa nõ fuit iuſta, excommunicatio in rei veritate erit nulla, & nõ ligabit in conſcientia, ita videtur tenere Soto artic. 3. citato in fine ad 2. & eam colligo ex Sylueſt. verb. ſententia. q. 11. & Medina Cod. de reſtit. q. 3. cauſa 7. verſic. quando autem. qui docent quòd quando ſententia eſt declaratiua, licèt ſit latã ſecundùm iura & allegata & probata, non reddit ſecurum in conſcientia illum, in cuius fauorẽ lata eſt, ſi innititur falſę probationi, vel præſumptioni, quia talis ſententia non aufert directum dominium, nec alteri accreſcit ius; vnde ſi poſtea conſtet de veritate, non eſt habendus pro excommunicato, quamuis antea peccauerit mortaliter non obediendo, quia in dubio tenebatur parere, quod magis explicabitur dubio ſequenti.

Dvbitatvr tertiò, quando excommunicatio eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, tamen qui excommunicatur reuerà eſt innocens, vtrùm talis excommunicatio liget, & habeat ſuos effectus? Hæc excommunicatio appellatur à Doctoribus iniuſta, non continens errorem intolerabilem; nam illa quæ datur propter cauſam iniuſtam ſecundùm allegata & probata, dicitur iniuſta continens errorem intolerabilem.

Prima

Prima opinio dicit, quòd talis excommunicatio iuſta, ſecundùm allegata & probata eſt valida, & obligat in conſcientia, ita vt qui in publico, vel in occulto non ſeruat eam, peccet mortaliter; ſic Alenſ. Richar. & alij multi relati à Soto d.22.q.1. artic.5. quæ ſententia probatur primò ex can. ſententia. 11.q.3. vbi Greg. ait: *Sententia Paſtoris iuſta, vel iniuſta timenda eſt.* & idem dicit Vrbanus Papa, vt refertur can. quibus. eadẽ cauſa & quæſt. Solent etiam adduci alia teſtimonia. Secundò, omnis lex & ſentẽtia lata per poteſtatem clauis, ſi clauis non erret, eſt valida in conſcientia, vt patet Matth.18. *Quæcunque ligaueritis in terra*, &c. ſed quandocunque fertur ſententia ſecundùm allegata & probata, licèt in re ſit falſitas, clauis tamen non errat: nam Iudex tenetur iudicare ſecundùm allegata & probata; ergo rectè facit, atque adeò non errat. Confirmatur: Vt actus ſacramentalis ſit validus, & habeat ſuum effectum, ſufficit quòd procedatur bona fide ſecundùm prudentiam humanam, licèt reuerà ſit falſitas à parte rei; ergo idem eſt in excommunicatione. Antecedens probatur: nam diligentia pœnitentis ad examinandam conſcientiam aliquando poteſt iudicari ſufficiens à prudente confeſſario, quæ tamen reuerà non ſit ſufficiens, & tunc ſi pœnitens bona fide confiteatur omnia peccata, quorum recordatur cum vero dolore, faciet confeſſionem non ſolùm validam, ſed formatam & fructuoſam. Tertiò; in cauſis beneficialibus ſententia iuſta tantùm ſecundùm allegata & probata, ſiue priuatiua ſit, ſiue declaratiua, eſt valida; ergo ſimiliter in cenſuris. Quartò: nam in iure ſæpe fit diſtinctio inter excommunicationem nullam, & inter iniuſtam, ex parte cauſæ; & dicitur quòd à nulla non oportet petere abſolutionem, niſi fortè ad cautelam, ab iniuſta verò ſimpliciter petitur, & datur abſolutio, vt patet cap. venerabilibus. §. ſed ſi ex cauſa. & §. ſanè. de ſententia excommunicat. in 6. & ibi gloſſa.

Secunda opinio dicit, quòd talis excommunicatio nõ eſt valida in foro conſcientiæ, atque adeò nullum habet effectum in foro interiori, nec quoad priuationem ſuffragiorum Eccleſię, nec quoad priuationem communicationis cum fidelibus, ſiue in diuinis, ſiue in humanis; ſic Gratianus can. ſi Epiſcopus. el 2.11.q.2. Soto ſup.q.4. & 3. de iuſtit.q.4. artic.5. Caiet. 2.2. q.70. art.4. ad 2. Ledeſ. 2. p.4. q.23. art.4. circa finem, concl.1. Couar. c. alma mater. p.1. §.7. num.5. concl.1. licèt à nonnullis citetur pro contraria ſententia. Nauar. c.27. num.3. & alij multi.

Prima concluſio. Hæc ſecunda opinio eſt tenenda; vnde dicimus quòd talis excommunicatio eſt inualida in foro conſcientiæ, & nullum habet effectum, nec meretur nomẽ excommunicationis propriè loquendo. Hanc probat Soto teſtimoniis Sanctorum. Secundò probatur ex D.Tho. 2.2.q.70. art.4. dicente, iniuſtum iudicium nõ eſt iudicium: nam iudicium eſt determinatio iuſti; ergo ſententia iniuſta non eſt ſententia, ſicut lex iniqua nõ eſt lex, fauet multùm lex quãuis. §. ſi conuenerit. ff. ad Senatuſconſultum Velleianum. vbi dicitur, iniuſtum, nullum, & inualidum æquiparãtur in iure. Tertiò, Eccleſia non habet maiorem poteſtatem ad inferendum damnum in ſpiritualibus, quàm Reſpublica ciuilis ad inferendum damnum in temporalibus, ſed ſententia Iudicis ſecularis, quæ tantùm eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, non obligat in conſcientia; ergo nec ſententia Iudicis eccleſiaſtici. Quartò, quia nullo modo præſumendum eſt, quòd pia mater Eccleſia intendat punire tam acerba pœna filios ſuos, qui reuerà ſunt innocẽtes. Confirmatur, quia Eccleſia non accepit poteſtatem excommunicandi niſi pro peccato; ergo pro vero peccato.

Secunda concluſio, nihilominus iſte excõmunicatus tenetur in foro exteriori ſe gerere vt excommunicatus, ita Soto, Ledeſ. Couar. locis vbi ſuprà. Victoria in Sum. num.7. concl.1. probat hoc Couarr.

ex mul

ex multis textibus, vnde ſi publicè ſe ingerat diuinis, peccat mortaliter. Petis, quare peccat? Soto & Armil.ver.excommunicatio.num.10. dicunt,quòd non ſolùm ratione ſcandali,ſed etiam quia violat obedientiam debitam Prælato in foro exteriori.

Tertia concluſio. Multò probabilius eſt quòd ſolùm peccat ratione ſcandali, ita multi iuniores, vnde quamuis celebret in publico, ſi deſit ſcandalum, vt ſi mutet habitationem,& pergit ad locum, vbi ignoratur excommunicatio,non peccabit. Ex dictis ſequitur

Quarta concluſio,quòd iſte celebrans in publico erit irregularis in foro exteriori,ſed non in interiori;ſimiliter omnes actus ab eo geſti erunt validi in foro interiori,quamuis aliqui illorum ſint nulli in exteriori,vtpote facti ab excommunicato non tolerato in foro exteriori. Hæc concluſio partim eſt contra Paludan. & alios,qui cùm teneāt huiuſmodi excommunicationem nullum habere effectum in foro conſcientiæ, dicunt quòd ſi iſte celebret in publico, erit verè irregularis in foro conſcientiæ, ſed certè non loquuntur conſequenter.

Quinta concluſio.Quod dictum eſt de excommunicato, idem proportionaliter dicendum eſt de communicantibus cum eo,vnde qui ſciret excommunicationē à parte rei eſſe iniuſtam, quamuis communicaret cum hoc excommunicato nominatim denunciato, non peccaret, ceſſante ſcandalo.

Ad primum reſpōdetur,quòd illa duo teſtimonia Gregorij & Vrbani non dicunt,quòd ſententia iniuſta ſit valida,ſed quòd ſit timenda, id eſt, obſeruanda in publico propter vitādum ſcandalū,quod frequentiùs oritur, quando excommunicatio eſt iniuſta,quàm dum eſt nulla,aliquo ex quinque caſibus poſitis dubio 1. & ideo de iniuſta dicitur,quòd eſt timenda, non autem dicitur de nulla; at verò in caſu quòd ex nulla ſequeretur ſcandalum, etiam eſt timenda. Secundò dico, quòd iſti textus præcipuè loquuntur in caſu,quo ſententia eſt dubia,vt dixi dub. 2.concl.2.Ad reliqua teſtimonia quæ citari ſolent ex iure,reſpondeo eſſe intelligenda quantùm ad forum exterius.

Ad ſecundum reſpondetur, maiorem eſſe veram,quando clauis non errat practicè,nec ſpeculatiuè; at verò in hoc caſu licèt non erret practicè, errat tamen ſpeculatiuè,& in iis quæ ſunt de ſubſtantia,requiritur ad validitatem actus,quòd non erret practicè,nec ſpeculatiuè; verbi gratia, ſi Pontifex diſpenſet in voto ex cauſa omnino inſufficienti, bona tamen fide putata ſufficienti ab illo, & à petenti diſpenſationem, talis diſpenſatio nō valeret,quamuis ipſi manerent tuti in conſcientia,durante hac bona fide. Ad confirmationem reſpondetur,quòd falſitas quę interuenit in ſacramentis, poteſt eſſe circa ea,quæ ſunt de eſſentia, & tunc error ſpeculatiuus annullat ſacramentum,vt ſi pœnitens accedat abſque vllo dolore,putans non eſſe neceſſarium, ſacramentum eſt nullū;vel poteſt eſſe circa ea quę non ſunt de eſſentia,ſed de præcepto, & tunc eſt validum.Talis eſt diligentia præmittenda ad examinandam conſcientiam.At verò cauſa iuſta eſt de ſubſtantia excommunicationis, & ideo error etiam ſpeculatiuus annullat excommunicationem.

Ad tertium,conceſſo antecedenti negatur conſequentia:nam in cauſis beneficialibus bonum commune expoſcit, vt ſententiæ latæ ſecundùm allegata & probata valeant etiam in foro interiori: hoc enim neceſſariū eſt ad rectam gubernationem Eccleſiæ,& ad reddendas ſecuras fidelium conſcientias,& iuxta hoc limitanda eſt doctrina,quam in fine dubij ſecundi adduximus ex Sylueſt. & Medina; at verò ad bonum commune,& gubernationem Eccleſiæ non requiritur quòd excommunicatio, quæ tantùm eſt iuſta ſecundùm allegata & probata,valeat in foro interiori,ſatis eſt quòd valeat in exteriori ad vitandum ſcandalum,& ne contemnatur eccleſiaſtica poteſtas.

Ad quartum reſpondetur, quòd illa diſtinctio ſolùm habet locum in foro exteriori, in quo qui exiſtimatur ſimpliciter excõmunicatus, ſoletabſolui ab excommunicatione ſimpliciter; qui autem nõ exiſtimatur ſimpliciter excommunicatus,ſed ſub dubio in alio foro,abſoluitur tantùm ad cautelam; cæterùm in rei veritate, quando excommunicatio fuit nulla in foro interiori propter iniuſtitiã cauſæ, talis homo in foro interiori non indiget abſolutione etiam ad cautelam. Agendum eſt iam in particulari de effectibus excõmunicationis, in quo tractat Syluest.verb. excommunicatio.3. per totum. Angel.verb. excommunicat. vltim. Soto d.22.q.1.art.3. Et primò agendum eſt de effectibus excommunicationis maioris,qui ſunt vndecim.Primus,quòd priuat participatione actiua & paſſiua ſacramentorum,itaque nec poteſt ea dare,nec accipere.hic effectus colligitur ex canon. Engeltrudam.3.q.4.& aliis textibus relatis à Couar.in c.alma mater. p.1.§.6.n.5. qui hoc definiũt ſecundùm communem expoſitionem Doctorũ, & ſi adminiſtret ſacramentum,erit irregularis, de quo dicemus in tractatu de irregularitate. Secundus,quòd priuat generalibus Eccleſiæ ſuffragiis,vt habetur ex dicto can.Engeltrudam. vbi dicitur, quòd anathema, id eſt,maior excommunicatio ſeparat à corpore Chriſti,quod eſt Eccleſia,quæ ſeparatio, ſecundùm omnium Doctorum explicationem,fit per hoc,quòd excommunicatus priuatur ſpecialibus influentiis prouenietibus ex vnione ad corpus,quas alia membra corpori vnita participant; habetur etiam ex cap.alma mater.de ſententia excommunicatio.in 6.& cap.quod in te. de pœnitent. & remiſſionib.vbi dicitur, quòd quando tempore interdicti celebrantur Miſſæ,vel alia diuina officia, debet excluſis excommunicatis fieri.Tertius, quòd priuat eccleſiaſtica ſepultura. cap.ſacris. de ſepultura. Quartus, quòd priuat voce actiua & paſſiua, ita vt non poſſit eligere,nec eligi.cap.cùm dilectus. de conſuetudine. Quintus, quòd collatio beneficij facta excommunicato eſt nulla, cap.poſtulaſti. de clerico excommunicato miniſtrante.Sextus,quòd iam electum ſuſpendit ab officio & beneficio. cap.paſtoralis.§.verum.de appellationib. Septimus,quòd gratiæ ab eo impetratæ à Papa ſuper quamcunque aliam rem,niſi ſuper articulum excommunicationis,ſunt nullæ,cap.1. de reſcript. in 6. Octauus,quòd remouetur ab omnibus actionibus fori iudicialis eccleſiaſtici & ciuilis, cap. intelleximus. de iudic.Nonus,quòd prohibetur communicare cum aliis fidelibus in diuinis,& etiam in humanis, cap.nuper.de ſententia excommunicationis, & can.ſicut. cum duobus ſequentib.12.q.3. & can.ad menſam.eod.tit.Decimus,quòd reliqui fideles prohibentur communicare cum excommunicato, non ſolùm in diuinis, ſed etiam in humanis, can. ſicut. cum aliquibus ſequentibus.22. quæſt.3. Vndecimus,quòd ſi per annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, ſit ſuſpectus de hæreſi, habetur ex Trident.ſeſſ.25. cap.3. de reformat. Alij effectus numerantur à Summiſtis, ſed omnes ad prædictos facilè reducuntur. Et quoniã iſti effectus diuerſimodè comprehendunt excõmunicatum toleratum, quàm non toleratum, ideo ſit

---

DISPVTATIO II.

Quomodo cognoſcetur, quis excommunicatus ſit toleratus?

DVBITATVR primò,qui excommunicati dicuntur tolerati, & qui dicuntur non tolerati? Concluſio,illi dicuntur tolerati,cum quibus licitè poſſunt fideles communicare in humanis,& diuinis;illi autem dicuntur non tolerati,cum quibus fideles non poſſunt licitè communicare in diuinis,nec in humanis.Pro quo ſupponendum eſt, quòd ſecundùm ius antiquum,omnes excõmunicati maiori

iori excommunicatione erant vitandi,ita vt quicunque publicè excommunicatus publicè erat vitandus; occultè autem excommunicatus erat occultè vitandus, vt patet cap. cùm non ab homine. de ſententia excõmunicationis. & can. excommunicatos. 11.qu. 3. at verò poſt Concilium Conſtantienſe & Baſilienſe, ſolùm tenemur vitare duo genera excommunicatorum, ſcilicet nominatim denunciatos, & notoriè percuſſores clericorum. Tenorem Decreti Conſtantienſ.refert ad literam Soto d.22.quæſt.1.art. 4. & Gutierrez Canonic. quæſt. c.1.num. 1. cuius Decreti ſumma hæc eſt: *Ad cauenda animarum pericula ſtatuit ſancta Synodus, vt nemo deinceps teneatur aliquem ratione alicuius ſententiæ vel cenſuræ vitare in ſacramentorum receptione, vel adminiſtratione, vel in aliis rebus externis, niſi talis cenſura ſpecialiter ſit publicata & denunciata contra aliquam perſonam vel communitatem* (ſubintellige quoad interdictum, quia Vniuerſitas non poteſt excommunicari) *vel niſi pro ſacrilega manuum in clericum iniectione, ſententiam latam à Canone adeò notoriè conſtiterit incurriſſe, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: nam à communione illius, licèt denunciatus non ſit, volumus abſtineri.* Et ſubditur, *Per hoc autem non intendimus ipſos excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdictos in aliquo relaxare, aut eis quomodolibet ſuffragari.* Et quamuis Couar. c. alma mater.p. 1. §. 2.num.6.dubitet vtrùm hoc Decretum fuerit conditum à Concilio, vel à Martino V. qui confirmauit illud Concilium poſt eius diſſolutionem, tamen vtcunque ſit, recipiendum eſt hoc Decretum tanquam canonicum. Poſtea verò Baſilienſe Concilium recepit hoc Decretum, ſed aliquantum reſtrinxit; decreuit enim quòd teneamur vitare omnes notoriè excommunicatos, quacunque ex cauſa eſſent excommunicati. Itaque per Conſtantienſe nullum notoriè excommunicatum tenebamus vitare, antequam nominatim denunciaretur,niſi eſſet notoriè percuſſor clerici;at verò ſecundùm Baſilienſe tenemur vitare omnes notoriè excommunicatos,licèt nec ſint denunciati, neque percuſſores clericorum.

Hinc DVBITATVR ſecundò cui horũ Decretorum ſtandum ſit,quãtùm ad hoc in quo differunt. Prima opinio dicit ſtandum eſſe Baſiliẽſi;ita Syluest.ver.excommunicatio. 5.n. 9. vbi allegat Panormit. & Felin.Eandem ſequitur Nau.de pœnit. d.6.§.laboret.num. 9. verſicul. ſunt mihi duo.& in Manual.c. 27. num. 35. Couar. loco citato, & alij. Probatur primò: nam tale Decretum non reperitur in Conſtantienſi. Secundò: nam dato quòd reperiretur,tamen Baſilienſe fuit poſterius, ſed poſteriora Concilia mutãt Decreta priorum quãtùm ad mores;ergo.Tertiò: nam hoc Decretum Baſilienſe fuit acceptatũ à Concilio Bituricenſi, in Pragmatica ſanctionum Gallicarum. tit. de excommunicatis non vitandis. &, quod magis vrget, poſtea fuit innouatum in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. Confirmatur: nam Baſilienſe quantùm ad ea, quæ tractauit de cenſuris eccleſiaſticis, fuit approbatum & confirmatum à Nicolao V. in quadam Bulla,quæ habetur in 2.tomo Conciliorum,poſt Concil.Baſilienſe.

Secunda opinio vera & tenenda eſt, ſtandum eſſe Decreto Conſtantienſi, ſic Antonin.3.p. tit. 26. c. 3. Adrianus in 4. in materia de clauibus.quæſt.3.Turrecremata, qui interfuit Concilio Baſilienſ. 2. p.Summæ eccleſiaſticæ. c. 100. Caiet. in Sum.ver.excommunicatio minor.& 2.2. quæſt. 12. art. 2. Soto ſup. Medina Cod. de confeſſione,quæſt.de confeſſione confeſſori excommunicato ſciẽter facta. Aragon.2.2. qu.10. art.9. Gutierrez num. 7. vbi hoc latiſſimè tractat,& communiter omnes moderni, quos refert Gutierrez, imò, vt ipſe refert, idem tenuit poſtea Syluest.in conflatorio epiſtolarum, poſtquam vidit in Turrecremata,illud Decretum Baſilienſe cõditum fuiſſe, poſtquam Eugenius IV. reuocauerat idem Concilium.Idem etiam tenet Nau. in Manuali,

in vltima impreſſione. cap. 9. num.8.cap. 27.num.25.vbi mutauit ſententiam;quæ opinio abundè comprobatur ex vſu receptiſſimo fidelium. Vnde in Anglia, & Germania Catholici ſecurè communicant cum iis,qui ſunt notoriè hæretici,& conſequenter notoriè excommunicati.

Ex dictis ſequitur, quòd quantuncunque conſtet aliquem eſſe publicè excommunicatum,dummodo non ſit denunciatus nominatim,vel notoriè percuſſor clerici,non tenemur illum vitare;& excommunicati tantùm in his duobus caſibus dicuntur non tolerati;in reliquis verò dicuntur tolerati ab Eccleſia. Et quod diximus, non teneri vitare excommunicatos niſi in iis duobus caſibus, intelligendum eſt ex vi præcepti eccleſiaſtici; at verò ex vi præcepti diuini & naturalis, tenemur vitare excommunicatos quoſcunque in quatuor caſibus traditis à Soto d.13.q.1. art. 9. Primus, quando ex tali communicatione ſequitur fauor tali excommunicato & eius doctrinæ, vt ſi ſit hæreticus. Secundus, ratione correctionis fraternæ, vt ſi credo probabiliter, quòd ſi me ſeparo ab eius conſortio,confundetur & conuertetur. Tertius,quando ex tali communicatione immineret mihi periculum incidendi in ſimilem errorem. Quartus, quando ex tali communicatione ſequeretur ſcandalum.

Ad primũ reſpondetur, concedo quòd in exemplaribus Conciliorum, quæ modò extant,non reperitur illud Decretum inter Decreta Concilij Conſtantienſ. ſatis tamen eſt, quòd aliquando fuit ſcriptum,vel poſtea à Martino V.editum,ſaltem viua voce; cuius rei fideliſſimus teſtis eſt Antonius, qui vixit circa tempora illius Concilij,& refert teſtes oculatos.

Ad ſecundum reſpondetur,primò cum Medina ſup. Decretum Baſilienſe nõ ſtatuiſſe aliud,quàm ſtatutum fuerat in Cõſtantienſi:nã quando Baſilienſe dicit,omnes notoriè excommunicatos eſſe vitandos: ſolùm intelligit de notoriè percuſſoribus clericorum;quæ ſolutio licèt nõnullis iunioribus nõ placeat,mihi tamen multùm placet; ideo ſecundò reſpondetur, quòd illud Decretum factum fuit in Baſilienſi poſt ſchiſma Concilij, vt ait Turrecremata,quẽ refert & ſequitur Gutierrez nu.7. Vnde omnia quæ in eo acta ſunt, reuocauit Eugenius IV. nonnullis Decretis exceptis, inter quæ non eſt hoc Decretum de cenſuris,vt aduertit Turrecrem. Tertiò reſpondetur cum Gutierrez num.12.quòd licèt daremus, Decretum Baſilienſe à principio habuiſſe autoritatem,tamen iam eſſet abrogatum per contrariam conſuetudinem.

Ad tertium, quantùm ad Concilium Biturienſe dicimus primò, quòd non reperitur in tomis Conciliorum. Secundò dico,quòd fuit Prouinciale,& ideo magis præpõderat vniuerſalis conſuetudo. Quãtùm ad Concilium verò Lateranenſe reſpondeo, quòd illa approbatio nunquam fuit vſu recepta. Ad confirmationem reſpondetur cum Gutierrez num. 15. quòd Nicolaus V.non approbauit vniuerſaliter omnia Decreta Baſilienſ. nec decretum illud cenſurarum, ſed tantùm illa quæ acta fuerant circa beneficialia, & circa abſolutiones ibi factas à quibuſcunque cenſuris. Vnde quando in Summa Conciliorum ait Miranda, quòd Nicolaus V. approbauit Concilium Baſilienſe, quantùm ad beneficialia & cenſuras, hoc verbum,*quantùm ad cenſuras*, intelligendum eſt de abſolutionibus ibi factis à quibuſcunque cenſuris.

DVBITATVR tertiò,quis dicatur nominatim excommunicatus; Gloſſa cap.à nobis. el 1.de ſententia excommunicat. ait, quòd qui violat legem continentem pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, eſt nominatim excommunicatus;ſed hæc Gloſſa reiicitur à Couar. cap.alma mater.p.1. §.6. num. 8 concl. 5. à Gutierrez c.1.citato,num.26.& ab aliis. Vnde ſit

Prima concluſio. Ille dicitur nominatim excommunicatus,qui excommunicatur expreſſo nomine proprio, vel aliquibus

bus ſignis, quæ ſufficienter declarent perſonam, vt quando excommunicatur Prætor Limenſis, vel Decanus; ita Couar. & Gutierrez num. 28. Soto d. 22. q. 1. ar. 4. & communiter Doctores Theologi & Canoniſtæ; & ita debet declarari perſona, vt nõ liceat de illa dubitare; vnde ſi ſint duo eiuſdem nominis vel officij, vt duo Iudices, verbi gratia, *dos alcades ordinarios*, debent explicari particulares notæ, & ſigna, ita vt nullum maneat dubium.

Petis, vtrùm poſt Concilium Conſtantienſe ſufficiat aliquem eſſe nominatim excommunicatum, ad hoc vt teneamur illum vitare; vel etiam requiratur eſſe nominatim denunciatum. Adrian. in 4. de ſacramento confeſſionis. poſt q. 5. dub. 9. propoſitione 1. & 2. & qu. 3. de clauibus. Medina loco citato, dubio præced. dicunt Concilium Conſtantienſe tantùm loqui de excommunicatis generaliter; at verò in excommunicatis nominatim dicunt obſeruandum eſſe ius antiquum, vt ſcilicet publicè excommunicati publicè vitentur, occultè autem excommunicati vitentur occultè. Sit tamen

Secunda concluſio. Vt teneamur vitare excommunicatum, non ſufficit quòd ſit excommunicatus nominatim, ſed vlteriùs requiritur quòd ſit denũciatus: ita Caiet. in Sum. verbo, abſolutionis impedimenta. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 6. n. 7. corol. 4. Nau. de pœn. d. 6. §. laboret. n. 22. & in Manuali. c. 26. n. 35. Sylu. ver. excommunicatio. 5. n. 24. & alij quos refert & ſequitur Gutierrez n. 29. & communiter Doctores. Probatur primò: nam vtrumque Decretum, ſcilicet Conſtantienſe, & Baſilienſe, ait quòd illa ſententia excommunicationis debeat eſſe à Iudice publicata & denunciata ſpecialiter vel expreſſè. Secundò: nam ita obſeruat communis vſus fidelium, vt teſtatur Couarruuias. Tertiò: nam aliàs non vitarẽtur ſcandala, quæ Concilia Conſtantienſe & Baſilienſe intenderunt vitare.

Hinc colligo, quòd ille, cui tradita eſt denunciatoria ſcripta contra aliquem nominatim excommunicatum, vt illum denunciet, non tenetur eum vitare ante denunciationem, vt ait Sylueſt. ver. excommunicatio. 5. num. 24. & aliqui viri docti, & habetur ex Nau. de pœnit. d. 6. §. laboret. num. 23. vbi nota, quòd ſi iſte appellet à declaratione excommunicationis, & denunciatione, non eſt vitandus, vt latiùs tradidi ſup. c. 5. diſp. 5. dubio 11. in 2. concl.

Tertia concluſio. Vt aliquis excommunicatus ſit denunciatus, ita vt teneamus illum vitare, non ſufficit quòd denunciatio fiat in conſiſtorio Iudicis corã litigãtibus, ſed requiritur quòd fiat in loco publico, vt tempore Miſſæ maioris, vel Concionis, vel quòd charta affigatur in publico loco, vel deniq; quòd publicetur ſecundùm conſuetudinem regionis. ita gloſſa Clem. 1. de ſepulturis. verbo, Publicè. Armil. ver. excommunicatio. n. 60. Palac. in 4. d. 17. diſp. 7. col. 7. in fine, & communiter Magiſtri, de quo plura Gutierrez n. 32. vbi idem tenet.

Sed eſt primò notandum cum Soto colum. 3. quòd vt aliquis excommunicatus cenſeatur nominatim denũciatus, ſufficit quòd in ſpeciali publicè declaretur incurriſſe crimen habens annexam excommunicationem ipſo facto, quamuis non fuerit nominatim excommunicatus, ſed tantùm generaliter per excõmunicationem generaliter impoſitam; verbi gratia, eò ipſo quòd aliquis publicè declaretur hæreticus, teneor illum vitare tanquam denunciatum, quamuis Iudex non declaret expreſsè illum eſſe excommunicatum. Patet: nam eo ipſo quòd iuridicè declarat eum hæreticum eſſe, declaratum manet eſſe excommunicatum.

Secundò notandum, quòd licèt aliquis tranſgrediatur legem continentem excommunicationem ipſo facto, non eſt denunciandus, niſi priùs citetur; vt alleget pro ſe, & audiatur, niſi in caſu quòd delictum eſſet notorium, vt ex Philippo Decio, & aliis tradidimus ſupr. cap. 5. diſp. 1. dub. 5.

Hinc ſequitur, quòd nullus poteſt denunciari excommunicatus, niſi per ſuum Iudicem competentem; vnde ſi Religioſus exemptus ab ordinatio violet etiam publicè legem imponentem excommunicationem ipſo facto, non poteſt denunciari ab ordinario, ita Nau. libr. 5. Conſil. de ſent. excom. conſ. 3.

Dvbitatvr quartò, quis dicatur notorius percuſſor clerici? Ad quod dico primò cum Couar. c. alma mater. p. 1. §. 2. num. 9. in fine. quòd licèt ante Concilium Conſtantienſe, vt aliquis percuſſor clerici eſſet vitandus, ſufficiebat quòd eſſet notorius percuſſor clerici notorietate iuris, ſcilicet per propriam confeſſionem partis in iudicio, vel per ſententiam Iudicis, vt tradit Nau. c. 21. num. 55. & habetur ex c. veſtra. de cohabitatio. clericorum & mulierum. at verò poſt Conſtantienſe requiritur quòd ſit notorius notorietate facti, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari; & hunc etiam ante denunciationem tenemur vitare.

Hinc tamen inſurgit magna difficultas quid requiratur ad hoc, vt aliquid dicatur notorium per euidentiam facti? Adrian. in 4. in materia de Euchariſtia, ante vltimũ dubium. §. oritur. quando ait requiri quòd ſciatur (ſcilicet euidenter, & hîc ſemper loquimur de ſcientia euidẽti ipſius facti) à tota ciuitate vel populo, vel à maiori parte, & quia decem perſonæ faciunt populum, illud (inquit) dicetur notorium quod fit ſaltem corã decem hominibus; Syluеſt. autem ver. notorium. dicit ſufficere quòd fiat coram ſex, quia eſt maior pars eorum, qui requiruntur ad conſtituendum populum, licèt de facto non ſint maior pars populi. Sed neutra regula eſt certa; vnde relinquendum eſt arbitrio boni viri, ſecundùm particulares circunſtantias, ita Panormita. dicto c. veſtra. n. 16. vbi ait, *Diſcretus Iudex ex variis circunſtantiis & qualitate actus, loci & temporis, arbitratur factum eſſe notorium vel non.* Idem dicit Ioannes Andreas, eodem c. colum. 4. Cardinal. colum. 8. Hoſtienſ. c. tua nos. eodem tit. colum. 4. Anton. Gomez tom. 3. Variarum. c. 1. num. 42. Vnde qui percutit clericum coram decem vel duodecim, non erit notorium in magna ciuitate, bene tamen in oppido paruo, & etiam in vicinia illius magnæ ciuitatis, vt docet Nau. c. 25. num. 73. & Soto d. 12. q. 1. ar. 6.

Hinc ſequitur, quòd ſi aliquis in ciuitate, in domo priuata percutiat clericum coram ſex vel ſeptem, nõ erit notorium; ſi verò in foro, vel in collegio, ſeu conuentu Religioſorum, reſpectu illorum erit notorium, regulariter loquendo. Dico, *regulariter*, quia tam magnus poſſet eſſe conuentus, vt hæc ſcientia non ſufficeret, verbi gratia, ſi conuentus haberet ducentos Religioſos.

Secundò ſequitur, quòd ſi Petrus me præſente percutiat clericum, non teneor illum vitare, quia licèt mihi ſit notorium, non tamen eſt abſolutè notorium; imò idem dico, licèt percutiat illum coram duobus vel tribus teſtibus, vt habetur ex doctrina Couar. §. 2. citato. num. 7. verſic. ſecundò deducitur. imò Arago. 2. 2. q. 10. ar. 9. colum. 7. ait, quòd licèt percutiat coram quatuor vel quinque, non tenentur illum vitare, & Nauar. ſup. neceſſariò debet eſſe huius ſententiæ: nam ipſe ait, quòd ſcientia paucorum quàm ſex, non facit rem notoriam.

Tertiò ſequitur, quòd licèt factum ſit notorium, tamen ſi eſt aliquod dubium iuris, non tenemur eum vitare; verbi gratia, Petrus notoriè percuſſit clericum, tamen allegat non incurriſſe excommunicationem, quia ille non geſtabat habitum clericalem, Petrus neſciebat eſſe clericum; vel allegat ſolùm percuſſiſſe vim vi repellendo, vel aliquid huiuſmodi, ita videtur tenere Gutierrez c. 1. citato. n. 12. & Cordub. in Sum. quæſt. 183. puncto 4. in fin. ſed clariùs Aragon, vbi ſuprà. & probo ex illis verbis Concilij Conſtantienſis, ſententiam latam à canone adeò notoriè conſtiterit incurriſſe, quòd factum nulla poſſit tergiuerſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari.

Dvbi

DVBITATVR quintò, vtrùm Decretum Concilij Conſtantienſis non ſolùm habeat locum in excommunicato, ſed etiam in ſuſpenſo? Soto d.18.q.3.art.3.ante 2.concl.clarè videtur dicere, quòd qui confitetur ſacerdoti ſuſpenſo, licèt non ſit denunciatus, confeſſio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis. Contrarium eſt tenendum. Vnde ſit

Prima concluſio. Non tenemur vitare ſuſpenſos neque interdictos, donec ſint denunciati. Hæc eſt certiſſima: nam eſt expreſsè definita in dicto Decreto, vt patet ex illis verbis, *prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ eccleſiaſticæ*, & ex illis, *per hoc tamen huiuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo releuare.* tenet Caieta. 3.p. q.82.art.9. Nauarr.c.9. num.7. & cap.27. num.163.& eam latè probat, de pœnit.d.6.§.laboret.n.24. Gutierrez cap.1.n.43.& moderni communiter.

Hinc ſequitur, quòd licèt canon nullus. & canon præter.32. d. ſuſpendentes ipſo facto clericum publicum cōcubinarium, eſſent in ſuo robore, nūc bene poſſumus eius Miſſam audire; donec ſit denunciatus, vt ait Nauar.de pœnit.§.laboret.n.24. Gutierrez num.45. vbi citat alios. Dixi, *licèt eſſent in ſuo robore*, quia iam ſunt abrogati per contrariam conſuetudinem, vt teſtatur Gutierrez ibidem. Soto d.13.q.2. art.9. circa finem. Medina in Sum. p.1.c.11.§.8.circa medium. & cōmuniter moderni. Vnde nec ipſi clerici concubinarij ſunt iam ſuſpenſi, neque fideles tenentur abſtinere ab audiendis Miſſis illorū, quidquid dicat Nauar.c.25.n.77. imò Couar. Clement.ſi furioſus. p.1.§.1.num.5.dicit, quòd iſte clericus etiam ſecundùm ius antiquum, non erat ſuſpenſus ſuſpenſione, quæ eſſet vera cenſura. Maior difficultas eſt, vtrùm iſtud Decretum Conſtantienſe etiam habeat locum in irregularibus; verbi gratia, ſcio meum Parochum eſſe homicidam, & communiter irregularem, vtrùm antequā denuncietur, poſſim ab eo petere, & recipere ſacramenta? Ratio dubij eſt, quia irregularitas non eſt cenſura, vt diximus p.1.

Secunda concluſio. Hoc Decretum etiam habet locum in irregularibus; ita Cano & recentiores communiter. Probatur primò: Quia Concilium non ſolùm loquitur de impeditis per cenſuram, ſed etiam de impeditis per ſententiam; vt patet ex illis verbis, prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ à iure vel ab homine, ſed irregularitas eſt quædā ſententia à iure; ergo. Secundò: nam ratio quæ mouit Concilium quantùm ad excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, nempe ad euitanda ſcandala fideliū, currit etiam in irregulari. Tertiò: nam aliàs ſemel tantùm liceret audire Miſſam à ſacerdote excommunicato tolerato. Probatur ſequela: nam poſt primam celebrationē manet irregularis, atque adeò Decretum Concilij eſſet ridiculum. His poſitis quoniam hæc materia de ſe apta eſt confuſionē parere, vt clarè procedamus, agemus ſeorſum de effectibus, quos incurrit excommunicatus non toleratus, & de effectibus quos incurrit toleratus; & primò agendum eſt de non tolerato.

DISPVTAT. III.

De primo effectu, ſcilicet de participatione in ſacramentis.

IN PRIMIS recolenda eſt illa diſtinctio tradita ſup. p. 1. dub.2. poſt 3. concl. ſcilicet triplicem eſſe communicationem fideliū; prima purè interior, qua fideles iuſti communicant inter ſe in fide & charitate; ſecunda purè exterior, qua communicāt in conuictu politico, nempe in contractibus & colloquiis, & aliis rebus, & commerciis politicis; tertia mixta, qua fideles, etiamſi peccatores ſint, cōmunicánt ſacramentis & ſuffragiis Eccleſiæ. Prima communicatione non poteſt Eccleſia priuare, ſed ſolùm mortale peccatum, bene tamen ſecunda & tertia, vt latiùs

tiùs ibi dixi ad primum. Et quoniam participatio ſacramentorum eſt duplex, actiua & paſſiua, primò agẽdum eſt de actiua. Vnde

DVBITATVR primò, vtrùm ſacramenta adminiſtrata ab excommunicato non tolerato, ſint valida?

Prima concluſio. Certum eſt quodcunque ſacramentum celebratum ab excommunicato non tolerato etiã extra caſum neceſſitatis eſſe validum, exceptis ſacramento pœnitentiæ & matrimonij; ita D. Thom. *3*.p.q.*64*.art.*9*. ad *3*. Nauarr. c.27. num.*36*. in fine, & omnes. & habetur ex can. ſecundum 19.d. & probatur: nam cõcurrunt omnia eſſentialia, ſcilicet vera materia & forma, & miniſter, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

Secunda concluſio. Si iſte excommunicatus eſt Epiſcopus, quamuis conferat veros ordines, non tamen confert executionẽ, quia nemo dat quod non habet, de quo plura in materia de irregularitate.

Maius dubium eſt de ſacramento pœnitentiæ; & ratio dubij eſt, quia ad hoc ſacramentum non ſufficit ſola poteſtas ordinis, ſed vltra illam requiritur iuriſdictio, vt conſtat ex cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnitentiis & remiſſionibus. Et cùm hæc iuriſdictio poſſit auferri ab Eccleſia, vt patet in materia de confeſſione. q.8. art.4. dub.1. reſtat videre vtrùm de facto ablata ſit, aut ligata, vel tantùm ſit illi prohibitum, ne vtatur illa.

Sit tertia concluſio, ſi ſacramentum pœnitentiæ adminiſtretur ab excommunicato non tolerato extra articulum neceſſitatis, erit nullum: ita Palud. in 4.d. 17. q.*6*.art.1.concl.4. Couar. c. alma mater. p. 1.§.*6*.num.7.concl.7. & omnes Doctores. Probatur: nam talis ſacerdos extra caſum neceſſitatis, vel nullam habet iuriſdictionem; vel vt propriùs dicam, habet eam impeditã & ligatam; ergo. Et hanc concluſionem intelligo etiam de cõfeſſione venialium. nam ad abſoluendum à venialibus etiam requiritur iuriſdictio, & hæc datur ab Eccleſia, ac per conſequens poteſt tolli vel ligari ab ipſa Eccleſia: nam res per eaſdem cauſas diſſoluitur, per quas naſcitur; de quo plura dixi in materia de confeſſ. q.8. art.4. dub.10.

Hinc ſequitur, quòd licet aliquis cum ignorantia inuincibili confiteatur huiuſmodi ſacerdoti, confeſſio erit nulla, & veritate comperta, erit neceſſariò iteranda, & loquor de cõfeſſione mortalium. Hoc autem corollarium intelligitur, quando ignorãtia eſt particularis huius vel illius pœnitentis, ſecus ſi ſit ignorantia communis, & talis ſacerdos habeat aliqualẽ titulum; verbi gratia, ſacerdos qui in Hiſpania eſt nominatim excommunicatus & denũciatus, vel notorius percuſſor clerici, venit ad hãc Indicam regionem, vbi hoc ignoratur; & confertur ſibi beneficium Parochiale, confeſſiones quas audit validæ ſunt; hoc eſt contra Palac. in 4.d. 17. diſput.7. colum. 12. ſed tenet Victoria in Sum. de excõmunicatione, quæſt. *333*. Probatur: nam titulus præſumptus & cõmunis error facti conferunt iuriſdictionem, vt ait Caiet. in Sum. verbo, abſolutionis impedimenta. & verbo, confeſſionis iteratio. Nauar. c.9. num.4. & alij Autores, qui fundantur in l. Barbarius. ff. de officio Prætoris.

Secundò: nam in hoc caſu potiùs præſumendum eſt, quòd Eccleſia vult proſpicere communi ſaluti fidelium dando iuriſdictionem huic ſacerdoti, quàm punire illum cum tanto detrimento fidelium.

Reſtat adhuc grauiſſima difficultas de articulo mortis, quæ quoniã ex profeſſo tractatur in materia de confeſſione, vbi eam diſputaui, q.8. artic.*6*. dub.1. breuiùs nunc erit agendũ. Et in primis notãdum eſt, quòd dupliciter ſtat, aliquem miniſtrum eſſe non toleratum. Primo modo, quia eſt excommunicatus, denunciatus, vel notorius percuſſor clerici, nõ tamen eſt præciſus ab Eccleſia. Secundo modo, quia non ſolùm eſt excommunicatus denunciatus, ſed etiã præciſus ab Eccleſia, vt hæreticus damnatus de hæreſi, eo ipſo eſt

eſt excommunicatus denunciatus, & inquantùm ſeparatus eſt à corpore Eccleſiæ per infidelitatem, dicitur præciſus ab Eccleſia. Hoc poſito,

Prima opinio dicit, quòd nullus miniſter non toleratus, quamuis non ſit præciſus, poteſt validè adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ in articulo mortis, ita tenuit D.Tho.in 4.d.19.q.1.art.2. q. 2. ad 3.Couar.c.alma mater.p.1.§.11.num.8. Nau.c.27.n.17. Fundamentum eſt, quòd iſti ſunt priuati,vel ipſa iuriſdictione, vel vſu iuriſdictionis,vt habetur c.ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante.

Secunda opinio eſt, quòd miniſter non toleratus,qui tamen non eſt præciſus,poterit validè adminiſtrare hoc ſacramentum in articulo mortis, non tamen ſi ſit præciſus,ita Soto diſt.28.q.4.art.4. & alij, & Nauar.c.27.num.171.quamuis nihil dicat de ſacerdote præciſo; de excommunicato autem etiam denunciato ait, quòd poteſt validè abſoluere; vbi expreſsè mutauit ſententiam,quam tenuerat cap. 26.

Tertia opinio eſt, quòd quilibet ſacerdos etiam non toleratus, etiam præciſus, poteſt validè adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ in articulo mortis.

Quarta concluſio. Hæc opinio poſt Concilium Trident. eſt longè probabilior, tenet Caiet.in Sum. verb. abſolutio. Angel.ver.confeſſor. 3. Palac.in 4.5. & 6. diſtinctionem,diſput.3. colum. 15. concl. 4. & alij multi Doctores, quos retuli in materia de confeſſione. Probatur primò, ex Trident.ſeſſ.14.cap.7. dicente, quòd *in articulo mortis nulla eſt caſuum reſeruatio,atque adeò omnes ſacerdotes poſſunt abſoluere omnes pœnitentes à quibuſcunque caſibus & cenſuris*; vbi pondera, quòd ſicut nullus excipitur caſus, à quo non poſſit abſolui pœnitens, ita nullus excipitur ſacerdos, qui non poſſit abſoluere. Secundò, quia non eſt credendum de pietate matris Eccleſiæ, quòd velit fideles in vltimo periculo carere beneficio abſolutionis, præcipuè cùm ſacramentum faciat de attrito contritum; verum eſt, quòd ſi pœnitens ſit infirmus in fide, & timeat peruertendum eſſe à ſacerdote hæretico, nullo modo debet illi confiteri,& ex hac parte poſſet annullari confeſſio,quia peccaret mortaliter confitendo illi; & hæc tertia opinio intelligitur, ſuppoſito quòd non ſit alius miniſter legitimus, qui poſſit & velit adminiſtrare hoc ſacramentum,ita Soto artic.4. citato, immediatè ante §. nonnihil ambiguitatis.Nauar.cap.26.n. 70. & alij multi.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur,quòd illi ſunt priuati vſu iuriſdictionis extra mortis articulum, non tamen in illo.

Denique de ſacramento matrimonij eſt difficultas, vtrùm ſit validum, ſi celebretur coram ſacerdote excommunicato non tolerato? Nonnulli iuniores dicunt, quòd erit validum.

Sit quinta concluſio. Probabilius iudico quòd erit nullum.Sic tenent aliqui viri docti, & videtur tenere Veracruz in Appendice ad ſpeculum coniugiorum,dub.7. concluſ. 2. Probatur: nam actus quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officij, ſunt nulli, vt tradit Sylueſt.ver.excommunicatio.3. n. 2. & 3. Nau.c. 27. n. 36. ad 6. ſed in matrimonio aſſiſtit Parochus ratione publici officij & publicæ poteſtatis;ergo. Minor probatur: nam aſſiſtit inquantùm Parochus formaliter,cuius rei ſignum eſt, quòd licèt loco Parochi adhibeantur mille teſtes,non valebit matrimonium. Secundò,contractus, in quibus ſecundùm ius requiritur de ſubſtantia præſentia tabellionis,ſunt inualidi & nulli,ſi tabellio ſit excõmunicatus non toleratus, ſed de ſubſtantia matrimonij requiritur poſt Tridentinum præſentia Parochi;ergo ſi ſit non toleratus,erit nullum. Maior habetur ex gloſſa c. decernimus. de ſententia excommunicat. in 6. in fine.quam ſequitur Geminian.ibi.num. 6. Francus num. 7. Ancaranus colum. antepenul. Syluest.verb. excommunic.3. n. 2. circa finem. & communiter Canoniſtæ; ſecus dicendum eſt de teſtibus: nam licèt ſint

-ſint excommunicati, non tolerati, valet matrimonium coram illis celebratũ, quia non aſſiſtunt vt perſonæ publicæ, nec ratione publici officij, ſed vt perſonæ priuatæ. Verùm de his plura in materia de matrimonio. q. 45. art. 5. diſp. 3. dub. 14. Excipio etiam à quinta concluſione illum caſum, quem excepi à quarta, ſcilicet quando eſt communis ignorantia, & titulus præſumptus: tunc enim validum erit matrimonium, ſicut & abſolutio.

Sexta concluſio. Si Parochus ſit toleratus, validum erit matrimonium. Probatur; nam ea quæ excommunicatus toleratus facit ratione publici officij, valida ſunt, vt ait Nauar. cap. 27. num. 21. & allegat cap. ad probandum. de re iudicata.

DVBITATVR ſecundò de excommunicato tolerato, vtrùm valida ſint ſacramenta ab illo adminiſtrata? Et quidem de reliquis ſacramentis, exceptis pœnitentia & matrimonio, conſtat ex dubio præcedenti eſſe valida, vt dixi in 1. concl. & de matrimonio iam conſtat ex concl. 6. Vnde ſolùm eſt difficultas de ſacramento pœnitentiæ, de quo ſit

Prima concluſio. Si excommunicatio eſt omnino occulta, & pœnitens ignorat ſacerdotem eſſe excommunicatum, valida eſſet abſolutio etiam ante Decretum Concilij Conſtantienſis: nam occulta excommunicatio non impediebat actus, quos aliquis exercebat ratione publici officij, iuxta l. Barbarius. ff. de offic. Prætoris. & præterea probatur: nam aliàs innumera orirentur animarum pericula, quibus nullus poſſet mederi. Hanc concluſionem tenet Richard. in 4. d. 18. art. 7. q. 1. Caſtro 2. de lege pœnali. c. vlt. poſt ſecundam concluſionem. alterum quod circa.

Secunda concluſio. Quando excommunicatio eſt occulta, ſed pœnitens bene ſcit ſacerdotem eſſe excommunicatũ; ſtando in iure antiquo ante Concil. Conſtantienſe abſolutio erat nulla; & hoc modo intelligendi ſunt Calderinus, Panormit. & alij Autores relati à Nauar. c. 9. num. 7. & à Soto diſt. 22. quæſt. 1. artic. 4. Et hanc concluſionem intelligo de abſolutione facta extra caſum extremæ neceſſitatis, quia non eſt credendum Eccleſiam aliquando voluiſſe priuare fideles ſacramento pœnitentiæ in tali neceſſitate, vt patet ex Tridentino, ſeſſ. 12. cap. 7. de ſacramentis, in illis verbis, *In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, &c.*

Tertia concluſio, poſt Concilium Conſtantienſe licèt ſacerdos ſit publicè excommunicatus, dummodo ſit toleratus, valida erit abſolutio, licèt detur extra caſum neceſſitatis, & hoc quamuis concedamus quòd peccat adminiſtrando ſacramentum, de quo poſtea. Hanc tenent communiter Doctores, qui ſcripſerunt poſt Conſtantienſe; & probatur: nam poſt hoc Concilium non tenemur vitare etiam in adminiſtratione ſacramentorum excommunicatos toleratos; ergo tale ſacramentum eſt validum. Contrà: nam ſi confeſſarius peccet adminiſtrando; ergo pœnitens peccat petendo; per conſequens confeſſio & abſolutio erit nulla. Reſpondeo primò, quòd abſolutio non erit nulla ex defectu iuriſdictionis in Confeſſario (& hoc eſt de quo principaliter tractamus modò) ſed erit nulla ex defectu diſpoſitionis in ipſo pœnitente. Secundò reſpondeo, quòd dantur aliqui caſus, in quibus licèt iſte Confeſſarius peccet adminiſtrando, pœnitens tamen non peccet petendo; quos videte in materia de ſacramentis in genere.

DVBITATVR tertiò, vtrùm excommunicatus non toleratus poſſit licitè adminiſtrare ſacramenta.

Prima concluſio. Extra caſum extremæ neceſſitatis nullum ſacramentum poteſt licitè adminiſtrare; hæc recipitur ab omnibus quantùm ad omnia ſacramenta, excepto matrimonio: nam qui tenent, quòd matrimonium erit validum, conſequenter dicent, quòd non peccabit mortaliter ex hoc capite; quamuis peccabit aliunde, ſcilicet inquantùm communicat cum fidelibus: eſt enim ſupponendum, quòd Parochus

chus peccator adminiſtrans matrimoniũ, non peccat mortaliter, quia non conficit ipſe ſacramentum, vt latiùs dixi in materia de matrimonio.q.42.art.1.dub. 2.ad 2. at verò tenendo quòd tale matrimonium eſt nullum, dicendum eſt, quòd peccat mortaliter adminiſtrando, ſaltem quando eſt cauſa quòd contrahentes credant ſe validum contrahere matrimonium.

Secunda concluſio. In caſu extremæ neceſſitatis licitè poteſt adminiſtrare ſacramentum Baptiſmi, ſi non adſit legitimus alius miniſter, qui poſſit & velit adminiſtrare. Hæc concluſio etiam eſt certa; pro qua ſupponẽdum eſt, quòd Baptiſmus hoc habet ſpeciale inter reliqua ſacramenta, quòd habet duplicen miniſtrũ, vnum ſolennitatis, alterum neceſsitatis, qui neceſsitate vrgente poteſt adminiſtrare hoc ſacramentum ſine ſolennitate, vnde quamuis ſit in peccato, non peccabit mortaliter in tali adminiſtratione, & ſimiliter dicimus, quòd excommunicatus non toleratus licitè poteſt adminiſtrare Baptiſmum in extrema neceſsitate.

Tertia concluſio. Non toleratus licitè poteſt adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ in articulo mortis: hæc conſtat ex quarta concluſione dubij primi, quæ intelligitur ſuppoſito quòd talis ſacerdos non ſit iam in mortali. De ſacramento autem Euchariſtiæ Soto diſt.13.q.1. art.9. P.Suar. 3.p.q.82.diſput. 82.ſect.4. circa finem. & nonnulli iuniores dicunt, quòd non toleratus licitè poteſt illud adminiſtrare in articulo mortis; probãt, quia tunc eſt præceptum de ſumenda Euchariſtia.

Quarta concluſio. Oppoſita ſententia eſt probabilior, quam tenuit Victoria & Cano, Palac. in 4.d.5.diſp.3. col.21. §. ſcito tamen. & multi viri docti. Probatur: nam hoc ſacramentum non eſt tam neceſſarium, ſicut ſacramentum pœnitentiæ: non enim eſt per ſe inſtitutum ad remittenda peccata ſicut ſacramentum pœnitentiæ. Hæc autem concluſio intelligitur in caſu quòd infirmus receperit ſacramentum pœnitentiæ; at verò ſi non poteſt illud recipere, vel quia non poteſt loqui, nec confiteri per ſigna, vel quia iſte ſacerdos non toleratus eſt mutus, nec poteſt illum abſoluere, tunc licitè poteſt miniſtrare Euchariſtiam. Probatur: Ideo poteſt licitè adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ, ne pœnitens periclitetur, ſi fortè non habet veram contritionem, ſed idem periculum eſt in caſu quòd non recipiat Euchariſtiam; ergo.

Quarta concluſio. Quod in præcedenti concluſione diximus de Euchariſtia, idem dicendum eſt de Extrema Vnctione; ſcilicet quòd non poteſt licitè illam adminiſtrare, niſi in caſu quòd exiſtens in articulo mortis non potuit recipere ſacramentum pœnitentiæ, neque Euchariſtiæ: tunc enim licitè poteſt. Patet eadem ratione: nam hoc ſacramentum etiam facit de attrito contritum.

Ad argumentum contrariorum reſpondetur, quòd præceptum diuinum de ſuſcipienda Euchariſtia ſemper intellectum eſt ab Eccleſia, ſuppoſito quòd poſſit reuerenter adminiſtrari; non autem adminiſtratur reuerenter à miniſtro non tolerato; verum eſt, quòd in caſu, quem excepimus à quarta concluſione, ceſſat irreuerentia, eò quòd tale medium cenſetur neceſſarium ad liberandum proximum à periculo probabili damnationis. Vtrùm verò excommunicatus toleratus licitè poſsit adminiſtrare ſacramenta, dicemus diſp. 8. Hactenus de participatione actiua ſacramentorum, iam de paſsiua agendum eſt.

DVBITATVR quartò, vtrùm ſacramenta, quæ recipit excommunicatus non toleratus, ſint valida? Controuerſia ſolùm eſt de ſacramento pœnitentiæ: nam de reliquis certum eſt apud omnes Doctores, quòd ſunt valida. Secundò, ſuppono quòd quæſtio nõ procedit de illo qui vult priùs recipere abſolutionem ab excommunicatione, quàm à peccatis; certum eſt enim, vt docet Caiet. ſtatim citandus, quòd excommunicatus poteſt confiteri ſua peccata, priùs quàm abſoluatur ab excommunicatione,

nicatione,quia non priuatur à materia ſacramenti, ſed à forma, nec Confeſſarius audiens eum, incurret minorem excommunicationem,vt notat Nauar.c. 10. n. 3. Solùm ergo procedit quæſtio, quando priùs abſoluitur à peccatis, quàm ab excommunicatione. Tertiò nota,quòd quæſtio non procedit,quando inſtat mors adeò repentina, vt non ſit tempus abſoluendi ab excommunicatione: tunc enim abſolutio à peccatis eſſet valida & fructuoſa etiam ceſſante ignorantia; ita communiter Doctores: non enim eſt intentio Eccleſiæ, quòd iſte careat beneficio abſolutionis:ſed caſus hic eſt metaphyſicus,præcipuè cùm ſufficiat hoc vnum verbum,*Te abſoluo*, cum intentione abſoluendi ab excommunicatione, & à peccatis;vt aduertit Soto. His poſitis,

Prima opinio dicit, quòd nunquam eſt validum, etiamſi ſuſcipiatur ab excommunicato ſola minori excommunicatione,ſiue recipiatur ſcienter, ſiue ignoranter;ita Sylueſt. verb. confeſſio.1.q. 3.§.5. Adria.in 4.fol. 149. & 189. citatur etiam Palud. ſed falsò. Probatur primò: Receptio ſacramentorum facta ab excommunicato eſt annullata ſecundùm ius; ergo. Antecedens probatur ex capit. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. vbi dicitur de clerico excommunicato minori, *Peccat conferendo eccleſiaſtica ſacramenta, ſed ab eo collata virtutis non carent effectu,cùm non videatur à collatione,ſed à receptione ſemotus.* Secundò: Excommunicatus non toleratus æqualiter prohibetur à participatione actiua & paſſiua ſacramentorum, ſed ſi adminiſtret ſacramentum pœnitentiæ extra neceſſitatis articulum, erit nullum; ergo ſi recipiat,erit nullum. Tertiò: Applicatio ſuffragiorum Eccleſię, electio & collatio beneficij facta excommunicato maiori excommunicatione erit nulla; ergo ſimiliter abſolutio. Quartò: Iſte eſt membrum præciſum à Chriſto,& ab Eccleſia; ergo non recepit influxum ſacramentorum.

Secunda opinio dicit, quòd ſi excommunicatus accedat cum ignorantia inuincibili iuris vel facti,ſacramentum erit validum,imò & fructuoſum,at verò ſi accedat cum ignorantia culpabili, erit nullum. Ignorantia iuris eſt,quando ignorat excommunicationem eſſe impedimentum ad recipiendam abſolutionem;ignorantia facti eſt, quando ignorat ſe eſſe excommunicatum; huius ſententiæ videtur Soto d.22.q.1.art.2.circa finem.

Tertia opinio dicit, quòd ſi excommunicatus etiam non toleratus ſuſcipiat hoc ſacramentum,non erit inualidum formaliter & præciſè ratione excommunicationis; vnde validum erit, ſi cætera adſint, quæ ad ſubſtantiam ſacramenti requiruntur, ſcilicet debita materia cum legitima diſpoſitione. Hanc tenet Caietan. verbo, abſolutionis impedimenta. Angel. verbo, confeſſio.5.n. 10. Petrus à Soto lect. 4. de excommunicatione. Victoria in Sum. de excommunicat.num.3.Nauarr.cap.9.n. 3. & c.26. num. 7. & communiter iuniores: & quoniam hæc eſt probabilior, pro eius probatione ſupponendum eſt, dupliciter intelligi poſſe, quòd Eccleſia irritauerit ſacramentum pœnitentiæ receptum ab excommunicato. Primo modo, inhabilitando ipſum excommunicatum ad receptionem ſacramenti, ſicut inhabilitauit aliquas perſonas ad contrahendum matrimonium. Secundo modo, auferendo iuriſdictionem à ſacerdotibus reſpectu pœnitentium excommunicatorum. Hoc poſito probatur tertia opinio, Eccleſia nec primo nec ſecundo modo irritauit ſacramentum pœnitentiæ receptum ab excommunicato;ergo eſt validum. Quòd non irritauerit primo modo, patet: nam hæc prohibitio non eſt ſpecialis pro ſacramento pœnitentię,ſed generalis reſpectu omnium ſacramentorum, quoniam eiſdem verbis prohibet excommunicato recipere hoc ſacramentum,quibus prohibet recipere reliqua: ſed certum eſt, non eſſe incapacem ad recipiẽdum ſacramentum Confirmationis, Ordinis, Matrimonij, Extremæ Vnctionis, neque Euchariſtiæ;

ſtiæ;ergo nec Pœnitentiæ. Et eſt adeò certum, Eccleſiam non irritaſſe hoc primo modo ſacramentum pœnitentiæ, quòd ſit valde probabile id facere non poſſe. Nec obſtat quòd hoc primo modo irritauerit matrimonium clandeſtinũ, ſcilicet inhabilitando perſonas, non,inquam, obſtat, quoniam matrimonium eſt contractus & ſacramentum,& ratio contractus eſt fundamentum ad rationem ſacramenti, & quoniam in ratione contractus potuit irritari ab Eccleſia, ſcilicet inhabilitando perſonas ad ſic contrahendum, ideo conſequenter annullauit contractum & ſacramentum; at verò ſacramentum pœnitentiæ eſt purum ſacramentum; ergo exiſtente pœnitente ſubdito cum diſpoſitione neceſſaria ex inſtitutione Chriſti ad veritatem ſacramenti,nõ poteſt annullari hoc primo modo, & hoc procedit contra primam & ſecundam opinionem. Quòd verò non ſit annullatum ſecundo modo, patet:nam ſi eo ipſo quòd aliquis eſſet excommunicatus,auferretur omnibus Confeſſoribus iuriſdictio ad abſoluendũ eum ſacramẽtaliter,ſequeretur quòd licèt pœnitens accederet cum ignorantia inuincibili,abſolutio eſſet nulla contra ſecundam opinionem. Probatur conſequentia: nam licèt ignorantia excuſet à peccato,non tamen dat iuriſdictionem, & non loquor modò de ignorantia communi,ſed de particulari. Si dicat aliquis, quòd ſacramentum eſſet validum,quãdo excommunicatus accedit cum ignorantia inculpabili, non prouenit ex ipſa ignorantia, ſed ex hoc quòd iuriſdictio ſolùm eſt ablata ſacerdotibus reſpectu excommunicatorum accedentium ſine ignorantia inuincibili. Contrà: nam abſolutè prohibet Eccleſia, ne excommunicati recipiant ſacramentũ pœnitentiæ; ergo ſi per hanc prohibitionem aufertur ſacerdotibus iuriſdictio ad abſoluendum ſacramentaliter excommunicatos accedentes ſine ignorantia inuincibili,etiam manebit ablata, ne abſoluant accedentes cum ignorantia inuincibili, ſiquidẽ ibi nulla ſit exceptio. Et quoniam hoc tantùm procedit contra ſecundam opinionem,probatur contra primã, quòd ſacramentum non ſit annullatum ſecundo modo:nam excommunicatus manet ſubditus,ſicut antea; ergo iuriſdictio non eſt ablata ab illis,qui eã habebant,antequam iſte incurriſſet excommunicationem. Secundò probatur contra vtramque opinionem: Ius ſolùm dicit prohibitum eſſe excommunicato recipere ſacramenta,& lex pœnalis non eſt extendenda;ergo.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſacramentum pœnitentię receptum ab excommunicato etiam non tolerato,non eſt nullum præcisè ratione excommunicationis, ſed poterit eſſe nullum ex defectu debitæ diſpoſitionis,vt clarè patebit per ſequentes concluſiones.

Prima concluſio. Si excommunicatus minori vel maiori excommunicatione, etiam non toleratus,accedat ignorans inuincibiliter ſe eſſe excommunicatum,vel quòd eſt peccatum mortale ſic accedere, confeſſio erit valida & formata; ita Caiet. verb. abſolutionis impedimenta. Medin. Cod.de confeſſione. quæſt. de confeſsi. ab excommunicato facta. Ledeſm. 2.4.q.13. artic.1. & alij.

Secunda concluſio. Si ignoret culpabiliter,mortaliter,ſed non affectatè, ſe eſſe excommunicatum, vel quòd eſt mortale ſic accedere,confeſsio erit valida, ſed informis,ita Caiet.ſup. Armil. verb. abſolutio.num.5.Nauar.cap.9.num.3.

Tertia concluſio. Si ſcit ſe eſſe excommunicatum, & quòd eſt mortale ſic accedere,confeſsio eſt nulla ex defectu debitæ diſpoſitionis.Iſtæ concluſiones probantur vnica ratione Caietani: nam ſuppoſito quòd receptio ſacramentorum ab excommunicato non eſt annullata in iure, ſed tantùm prohibita,ſolùm erit nulla, quando pœnitẽs ponit obicem;ſed in caſu primæ concluſionis non ponit obicem gratiæ,quia excuſatur ignorantia, nec ſacramento; ergo recipit validum ſacramentum & fructum eius:in caſu ſecundæ concluſionis ponit obicem gratiæ, quia pec-

eat,non tamen ſacramento, quia non dimidiat confeſſionem per ſe; ergo recipit ſacramentum validum, ſed non fructum eius. Denique in caſu tertiæ concluſionis ponit obicem gratiæ, quia peccat, & ſacramento, quia vel tacet illud peccatum, & ſic dimidiat per ſe confeſſionem, vel ſi confitetur,illud eſt abſque dolore.

Secundò ſequitur,quòd aliquādo continget aliquem recipere ſacramentū pœnitentiæ validum, imò & fructuoſum,& quòd maneat excommunicatus, vt ſi aliquis ignorans inuincibiliter ſe eſſe excommunicatum, confitetur omnia peccata,quorum recordatur,cum vero dolore,& tamē Confeſſarius per obliuionem, & etiam ex malitia non præmitteret abſolutionem ab excommunicatione, in quantùm poſſum, & indiges; vt habet communis vſus;vel quamuis pręmitteret, tamen excommunicatio, quam pœnitens ignorat, eſt reſeruata Superiori, & ideò non poteſt abſolui ab inferiori.

Ad primum reſpondetur,quòd excommunicatus eſt incapax ad recipiendum ſacramentum quoad fructum gratiæ (intellige niſi excuſetur ignorantia inuincibili) non tamen quoad validitatem, vt patet in aliis ſacramentis. Hæc ſolutio habetur ex Caiet. ſupr.& Couar.c.alma mater. par.1. §.6.n.7. concl.3. Vnde in forma negatur antecedens.

Ad ſecundum,negatur maior:nam adminiſtratio actiua ſacramētorum eſt prohibita excommunicato non tolerato per ſubtractionem iuriſdictionis, & conſequenter ſacramentum pœnitentiæ ab eo adminiſtratum erit nullum, niſi in caſu neceſſitatis, at verò adminiſtratio paſſiua non eſt prohibita inhabilitando excommunicatum ad recipienda ſacramenta, neque auferendo iuriſdictionem à ſacerdotibus reſpectu excommunicati, vt vidimus; & ideo licèt talis receptio ſit illicita, niſi excuſet ignorantia, nihilominus erit valida.

Ad tertium, conceſſo antecedenti,nego conſequentiam:nam applicatio ſuffragiorum Eccleſiæ, electio & collatio beneficij vt valida ſit dependet ex mera voluntate Eccleſiæ, non ſic receptio ſacramentorum; item quòd electio vel collatio facta excommunicato ſit nulla, habetur expreſſum in iure; cæterùm quòd receptio ſacramenti pœnitentiæ ſit nulla, non habetur in iure.

Ad quartum, quòd excommunicatus maiori excommunicatione quantùm ad aliqua eſt membrum præciſum, ſcilicet quantùm ad Eccleſiæ ſuffragia, electionem,& collationem: nam hæc annullantur; at verò quantùm ad aliqua non eſt omnino præciſus, ſicut hæretici, qui iam deſinunt eſſe vniti corpori Eccleſiæ; ſolùm eſt prohibitus, ſcilicet ne communicet cum reliquis fidelibus, ne recipiat ſacramenta.

DISPVTATIO IV.

De ſecundo & tertio effectu, ſcilicet de priuatione ſuffragiorum,& eccleſiaſticæ ſepulturæ.

DVBITATVR primò, quibus ſuffragiis priuetur excōmunicatus maiori?

Pro explicatione ſuppono,Eccleſiæ ſuffragia eſſe in duplici differentia; quædam ſunt generalia & communia omnibus fidelibus,vt illa,quę ſiue ab Eccleſia ſint inſtituta,ſiue non, tamen ab illa ordinātur, & applicantur in vtilitatem omnium mēbrorū,quæ ipſi ſunt vnita ſaltem per fidē, vnde peccatoribus fidelibus proſunt ſaltē quoad impetrationem, vt ſcilicet illuminentur à Deo, & reſurgant à peccato, & protegantur ab incurſibus dæmonum;huiuſmodi eſt ſacrificium Miſſæ,& recitatio Horarum Canonicarum, in quibus orat ſacerdos ſub nomine & perſona Eccleſiæ; alia ſunt ſuffragia particularia, nempe orationes particulares, in quibus qui orat tantùm orat vt perſona particularis.

Secundò, nota eſſe differentiam inter hæc

hæc ſuffragia, quòd ſuffragia ſecundi generis ſolùm habent valorem ex perſona offerente; at verò ſuffragia primi generis præter valorem, quem habent ratione perſonæ offerentis, habent etiam valorem ratione ipſius Eccleſiæ, cuius nomine offeruntur, & inſuper ſacrificium Miſſæ habet alium valorem (præcipuum quidem) ex inſtitutione & virtute Chriſti, cuius perſonam gerit ſacerdos qui ſacrificat. Hinc ſequitur alia differentia, quòd valor ſuffragiorum ſecundi generis perditur ex indignitate perſonæ offerentis, vnde ſi ſit in mortali, non ſunt ſatisfactoria ſibi neque alteri; valor autem ſuffragiorum primi generis, qui prouenit ab Eccleſia, non pendet ex dignitate offerentis; vnde quamuis ſit in mortali, erunt aliis ſatisfactoria, quia offeruntur nomine Eccleſiæ, quæ eſt gratiſſima Deo; & valor, quem ſacrificium Miſſæ habet ex inſtitutione Chriſti, non perditur per hoc quòd ſacerdos offerens ſit in peccato, imò licèt per impoſſibile tota Eccleſia eſſet in peccato, non perderetur.

Tertiò, nota quòd ſicut ſuffragia communia Eccleſiæ habent duplicem valorem, ita etiam poſſumus conſiderare duplicem fructum ab illis prouenientem; primum generalem, qui prouenit fidelibus ex applicatione ipſius Eccleſiæ; ſecundum ſpecialem, qui prouenit illis, quibus ſpecialiter applicantur à miniſtro offerente; & inſuper ſacrificium Miſſæ habet alium tertium valorem ex inſtitutione Chriſti.

Quartò, nota quòd non diſputamus modò vtrùm offerens generalia ſuffragia pro excommunicato peccet: de hoc enim agendum eſt infrà; ſed ſolùm diſputamus, quibus ſuffragiis priuetur, ita vt licèt de facto offerantur pro illo, non proſint ei. His poſitis, ſit

Prima concluſio. Excommunicatus etiam non toleratus, ex vi excommunicationis non manet priuatus particularibus Eccleſiæ ſuffragiis, nec fructu ab illis proueniente. Hæc recipitur ab omnibus; imò Soto diſt. 22. quæſt. 1. art. 4. videtur ſentire, quòd nec poteſt Eccleſia illum priuare; quod verum eſt in hoc ſenſu, quòd licèt de facto prohiberet, ne huiuſmodi ſuffragia offerrentur pro illo, tamen ſi de facto exiſtens in gratia offerret illa, prodeſſent excommunicato, non ſolùm quoad impetrationem, ſed ſi eſſet in gratia, etiam quoad ſatisfactionem; & ratio eſt, quoniam talia opera habent vim ex applicatione & deuotione offerentis; ergo licèt ſuperior poſſit præcipere ſubdito, ne offerat ea pro excommunicato, tamen non poteſt tollere, quin applicatio, ſi fiat, ſit valida.

Secunda concluſio. Excommunicatus etiam non toleratus, ex vi excommunicationis non ſolùm non priuatur particularibus ſuffragiis, verùm nec communibus, quantùm ad valorem particularem prouenientem ex particulari intentione & applicatione offerentis. Probatur, quia illud ſuffragium, quantùm ad hunc valorem, non eſt ſuffragium generale; quia non habet hunc valorem ex intentione & applicatione generali Eccleſiæ, ſed ex ſpeciali intentione offerentis. Confirmatur: nam per hoc quòd tale ſuffragium applicetur ab Eccleſia pro omnibus fidelibus, non perdit illum valorem particularem prouenientem ex particulari applicatione offerentis, quem quidem haberet, licèt non offerretur ab Eccleſia; ergo quantùm ad hunc valorem eſt ſuffragium particulare. Ex dictis ſequitur, quòd ſi illud generale ſuffragium, quod ex ſpeciali intentione ſacerdotis offertur, eſt ſacrificium Miſſæ, excommunicatus gaudebit non ſolùm fructu ſpeciali proueniente ex ſpeciali applicatione ſacerdotis offerentis, ſed etiam illo fructu proueniente ex inſtitutione Chriſti, vt poſtea videbimus.

Tertia concluſio. Excommunicatus maiori etiam toleratus, ex vi excommunicationis manet priuatus generalibus Eccleſiæ ſuffragiis, quantùm ad valorem prouenientē ex applicatione ipſius Eccle-

ſiæ. Hinc ſequitur, quòd manet incapax huiuſmodi fructu, ita vt licèt de facto applicetur illi à miniſtro Eccleſiæ, non gaudebit illo; & ratio eſt, quoniam huiuſmodi valor pendet ex applicatione & intentione Eccleſiæ, ſed Eccleſia excludit excommunicatos maiori à tali fructu; ergo. Conſequentia patet à ſimili: nam ſi œconomus diſtributurus nummos, diſtribuat eos illis, quos dominus excluſit, talis diſtributio non valebit, nec iſti acquirent dominium.

Dvbitatvr ſecundò, quando excommunicatus exit à peccato, & non ſtat per ipſum, quin abſoluatur ab excommunicatione, vtrùm ſtatim fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, & poſſit communicare cum fidelibus? Caſus poteſt contingere, quando aliquis incurrit excommunicationem reſeruatam Superiori, & poſtea conuertitur ad Deum, tamen longè abeſt Superior, à quo eſt abſoluendus; vel quando aliquis incurrit excommunicationem, quia non ſatisfecit, cùm tamen poſſet, modò autem non poteſt, ſed proponit firmiter ſatisfacere cùm primùm poſſit, & dolet de peccato.

Prima opinio eſt, quòd licèt fruatur fructu particulari, quem participant iuſti, non tamen fruitur communibus Eccleſiæ ſuffragiis; ſic Adrian. in 4. quæſt. 3. de clauibus. in fine. Soto diſt. 22. quæſt. 1. art. 1. colum. 12. dub. 2. & quam plurimi Thomiſtæ. Probatur primò, ex cap. à nobis. de ſententia excommunicatio. vbi dicitur, hunc non eſſe habendum pro abſoluto, neć orandum pro eo, & ſubditur, contingere poſſe, vt qui liber eſt apud Deum, ſit innodatus ſententia eccleſiaſtica. Secundò: Contritio non liberat hunc ab excommunicatione, ſed de ratione excommunicationis maioris eſt, priuare ſuffragiis Eccleſiæ; ergo.

Confirmatur primò. Vel in iſto ſaluatur eſſentia excommunicationis, vel non; ſi primum, ergo priuatur ſuffragiis communibus Eccleſiæ, vt patet ex definitione maioris excommunicationis; ſi ſecundum; ergo non indiget abſolutione. Confirmatur ſecundò: Iſte manet excommunicatus quantùm ad alios effectus excommunicationis, ne poſſet recipere, nec adminiſtrare ſacramenta; ergo etiam quantùm ad hunc, qui eſt priuari ſuffragiis Eccleſiæ. Tertiò: nam aliàs ſequeretur, quòd poſſet aliquis vt miniſter Eccleſiæ orare pro huiuſmodi excommunicato, & pro eo offerre Miſſæ ſacrificium. Quartò: nam aliàs iſte non curaret abſolutionem ab excommunicatione, & per conſequens contemnerentur claues Eccleſiæ.

Secunda opinio eſt, quòd fruuntur communibus Eccleſiæ ſuffragiis huiuſmodi excommunicati, ſic Richard. in 4. diſt. 18. artic. 7. quæſt. 2. poſt concluſ. Palac. eadem diſt. diſput. 13. colum. 22. verſicul. obſerua tamen. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 76. Turrecremata can. ſi quis Epiſcopus. 11. quæſt. 3. Nauar. cap. 27. num. 18. & 36. vbi allegat Hoſtienſem. Couar. cap. alma mater, par. 1. §. 6. num. 8. concluſ. 9. & aliqui viri doctiſſimi.

Prima concluſio, hæc opinio eſt probabilior. Probatur primò: Eccleſia ideo priuat excommunicatum ſuis ſuffragiis, quia illum reputat inimicum & contumacem; ergo ſi ceſſat contumacia, ceſſat etiam voluntas puniendi illum hac pœna acerbiſſima, & oppoſitum videtur inhumanum. Confirmatur, quia non eſt præſumendum de pietate Eccleſiæ, quòd velit excludere à ſuis ſuffragiis, & tradere Satanæ illum, quem Deus admiſit in ſuam amicitiam. Secundò, iſte eſt membrum Chriſti viuum, & per conſequens membrum viuum Eccleſiæ; ergo vegetatur eodem ſpiritu, quo reliqua membra viua, atque adeò fruitur communibus ſuffragiis. Tertiò, excommunicatio eſt medicinalis, ſed iſte iam eſt curatus; ergo ceſſauit excommunicatio, ſaltem quantùm ad hunc effectum, qui eſt priuari ſuffragiis.

Secunda concluſio. Licèt iſte fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, non tamen fruitur ſacramentis, nec poterit pro

illo nominatim orari, vt ampliùs patebit in ſolutione argumentorum.

Tertia concluſio. Excommunicatus licèt certò ſciat per reuelationem ſe eſſe in gratia, non poterit communicare cum fidelibus, ſed quantùm ad hoc debet ſe gerere, ac ſi perſeueraret in peccato.

Ad primum reſpõdetur, illum textum ſolùm intẽdere quòd Eccleſia non reputabit hunc pro abſoluto, & quòd non poteſt publicè orari pro illo nominatim.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd licèt contritio non liberet excommunicatum ab omnibus effectibus excommunicationis, liberat tamen ab hoc, qui eſt priuari ſuffragiis. Ad primam cõfirmationem reſpondetur, quòd eſſentia excommunicationis non conſiſtit in diuiſibili, ſicut eſſentia rei naturalis, verbi gratia, hominis, vel lapidis, ſed eſt quoddam ens morale, ſcilicet quædam pœna priuans multis rebus; vnde fieri poteſt, quòd non duret quantùm ad vnam priuationem, & duret quantùm ad alias. Ad ſecundam confirmationem Angel. verb. confeſſ. 5. & quidam alij concedunt, quòd iſte poteſt recipere ſacramentum pœnitentiæ, non tamen Euchariſtiæ; ſed hoc falſum eſt: nam eadem ratione, qua poteſt licitè recipere ſacramentum pœnitentiæ, poſſet etiam recipere Euchariſtiam: confeſſio enim ad Euchariſtiam ordinatur; vnde in forma conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; & ratio diſparitatis eſt, quoniam ex receptione, vel adminiſtratione ſacramentorum facilè cõtemneretur poteſtas Eccleſiæ, vt in ſequẽti ſolutione patebit.

Ad tertium Couar. ſuprà & nonnulli iuniores ex iis qui ſequuntur ſecundam opinionem, dicunt, quòd licitè poteſt aliquis vt miniſter Eccleſiæ orare, ſecretè tamen, pro excommunicato contrito, & pro eo Miſſæ ſacrificium offerre, ſed ego cum aliis oppoſitum ſentio; vnde dico quòd licèt talis oratio & applicatio ſacrificij, ſi fiat, erit valida, illicita tamen erit, quoniam eſt directè contra prohibitionem Eccleſiæ, & ratio eſt, quoniam ex hoc multum eneruaretur, & contemneretur poteſtas Eccleſiæ, quod inconueniens non ſequitur ex hoc, quòd iſte interiùs fruatur ſuffragiis Eccleſiæ: nam hæc participatio eſt omnino occulta Eccleſiæ militanti.

Ad quartum negatur ſequela: nam indiget abſolutione ab excommunicatione quantùm ad multos effectus, ſcilicet vt poſſit communicare cum fidelibus, & fideles cum eo in diuinis & in humanis, vt poſſint fideles publicè orare pro eo nominatim, & quantùm ad multos alios effectus, hoc excepto de ſuffragiorum priuatione, & ideo non contemnentur claues Eccleſiæ.

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſacrificium Miſſæ oblatum à non tolerato, ſit validum & proficuum aliis fidelibus? De hoc latiùs egimus in materia de ſacrificio Miſſæ, capite 4. dubio 3. Ideo ſit breuiter

Prima concluſio, quòd ſacrificium erit validum, ita Soto d. 13. q. 1. artic. 8. & alij multi. & è contrà Scot. in 4. eadem d. quæſt. 2. circa finem. & contrà Bonauent. in 1. p. diſtinct. Probatur primò, talis ſacerdos validè conſecrat; ergo validè offert ſacrificium. Probatur conſequentia: nam poteſtas conſecrandi ordinatur ad offerendum hoc ſacrificium. Confirmatur: nam actus offerendi eſt actus characteris ſacerdotalis. Secundò: nam ſacerdos quando ſacrificat, non ſolum ſacrificat vt miniſter Chriſti, ſed etiam in perſona Chriſti offerentis per ſuum miniſtrum, ſed Sacerdoti operanti in perſona Chriſti Eccleſia non poteſt interdicere, ſaltem ne operetur validè; ergo.

Petis, quam certitudinem habeat hæc concluſio? Nonnulli dicunt, eſſe de fide, ſed hoc eſt falſum; vnde ſolùm eſt certa eo gradu certitudinis, vt oppoſitum ſit parum probabile, vel improbabile. ita nonnulli viri doctiſſimi. Probatur: nam licèt ſit certum de fide, quòd conſecratio Euchariſtiæ & oblatio eiuſdem eſt actus characteris ſacerdotalis (nam ſolus ſa-

cerdos poteſt validũ offerre ſacrificium) non tamen eſt certum de fide, quòd character ſacerdotalis habeat ſe eodem modo reſpectu oblationis huius ſacrificij, quo ſe habet reſpectu cõſecrationis: poſſet enim aliquis abſque nota erroris dicere, quòd licèt character ſacerdotalis non pendeat ab Eccleſia quantùm ad validitatem conſecrationis, pendet tamen quantùm ad oblationem ſacrificij, ita vt nec licitè, nec validè offerat; cuius rei poteſt eſſe aliquod ſignum, quòd non ſolùm ſacerdos, verùm etiam reliqui fideles per manus ſacerdotis offerunt hoc ſacrificiũ, & tamen ſolus ſacerdos cum Chriſto conſecrat Euchariſtiam.

Secunda concluſio. Hoc ſacrificiũ erit proficuum fidelibus iuſtis per modũ impetrationis, & per modum ſatisfactionis quantùm ad fructum, quem habet ex virtute Chriſti; hanc tenet Soto art. 8. cit. & alij. Et probatur: nam hic fructus non poteſt impediri per indignitatem ſacerdotis, quoniam Chriſtus eſt qui principaliter offert. Dixi, *ex virtute Chriſti*, quia non erit proficuum quantùm ad valorem, quẽ habet ex parte Eccleſiæ: nam ipſa nõ vult offerre per talem ſacerdotem, quod amplius patebit dubio ſequenti. Præterea hæc concluſio partim non habet locum in eo, qui ſcienter petit à tali ſacerdote præciſo quòd ſacrificet, quia peccat petendo, & ideo nõ erit illi proficuum quãtùm ad ſatisfactionem, & bene tamen quantùm ad impetrationem. Et ita ſentiunt aliqui viri docti, quamuis oppoſitũ videatur dicere Soto loco citato.

DVBITATVR quartò, vtrùm hoc ſacrificium oblatum pro excommunicato non tolerato ſit ei proficuum?

Prima concluſio, hoc ſacrificium oblatum pro quocunque excõmunicato etiã non tolerato, eſt illi fructuoſum quãtùm ad impetrationẽ, licèt offerens, & ille pro quo offertur, peccent mortaliter, vnus offerendo, alter petendò quòd offeratur pro ſe. Ita tenent doctiſſimi viri, & probatur: nam hoc ſacrificiũ ſecundùm propriam naturam, & inſtitutionem Chriſti, habet poſſe prodeſſe quantùm ad impetrationem quibuſcunque peccatoribus; ergo licèt Eccleſia per ſuam prohibitionem efficiat, ne licitè offeratur pro tali excõmunicato, non tamẽ efficere poteſt, quòd ſi oblatio fiat, non ſit fructuoſa.

Secunda concluſio. Si talis excommunicatus ſit in gratia, ſacrificium oblatũ pro illo non ſolùm erit illi fructuoſum quantùm ad impetrationẽ, ſed etiã, quantùm ad ſatisfactionẽ, & loquor de ſatisfactione proueniẽte ex virtute Chriſti: ſuppono enim quòd hoc ſacrificiũ etiam habet ſatisfactionem ex parte Eccleſiæ, vt oſtendi in materia de ſacrificio Miſſæ, c. 3. diſp. 1. dub. 10. Probatur: nam hæc ſatiſfactio non poteſt eneruari ab Eccleſia. Secundò: nam hîc concurrunt omnia neceſſaria ad hoc vt ſacrificium ſit fructuoſum quoad ſatisfactionẽ. Patet: nam datur verus ſacerdos applicans verũ ſacrificiũ, & ille cui applicatur eſt aptus ad recipiendũ hoc ſacramẽtũ, cùm ſit in gratia; ergo recipit hunc effectum; quæ concluſio habet verũ, licèt teneremus cum prima opinione dub. 2. quòd iſte excõmunicatus quãuis in gratia ſit, nõ fruitur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ita vt licèt applicentur illi, non valeat talis applicatio; & ratio diſcriminis eſt: nam ſacrificiũ Miſſæ quantùm ad rationem ſacrificij, & valorem quẽ habet ex inſtitutione Chriſti, non pendet ab Eccleſia quantùm ad validitatem. Cæterùm valor ſuffragiorũ communium pendet ab Eccleſia, quæ eſt domina illorum, & ideo poteſt annullare applicationem eorũ factam per miniſtrũ excommunicatum non toleratum, vel factam pro excommunicato etiam tolerato. Eſt etiam alia differentia, quæ magis explicat præcedentem: nam ſacrificium Miſſæ præcisè quantùm ad rationem ſacrificij, & valorem quem habet ex inſtitutione Chriſti, non computatur inter ſuffragia communia Eccleſiæ propriè loquendo, ſed communia ſuffragia ſunt orationes, quæ in ipſa Miſſa dicuntur, &

aliæ

aliæ quæ dicuntur extra Miſſam:nam hęc offeruntur à miniſtris nomine Eccleſiæ, ita vt miniſtri offerentes non offerant in perſona Chriſti, ſed immediatè in perſona Eccleſiæ;& hinc prouenit quòd poteſt Eccleſia annullare applicationem horum ſuffragiorum factam ſine debitis circunſtãtiis,vt ſi fiat per miniſtrum excommunicatum non toleratum,quia ipſa nõ vult offerre per illum;vel ſi applicentur excõmunicato etiam tolerato, quia non vult vt offerantur pro illo.Valor autem quem habet ſacrificium ex inſtitutione Chriſti, non pendet quoad validitatem ab Eccleſia,quia ſacerdos illud offerens,licèt offerat vt miniſter Eccleſiæ,non tamen offert in perſona Eccleſiæ principaliter, ſed in perſona Chriſti,& offertur ſecundùm inſtitutionem Chriſti, & ideo ſi adſint ea quæ requiruntur ex inſtitutione Chriſti, ſacrificium & applicatio eſt valida,& etiã proficua illis, pro quibus offertur. Cuius differentiæ eſt optimum ſignum,quòd licèt daremus per impoſſibile, non ſolùm ſacerdotem offerentẽ eſſe in peccato,ſed etiam totam Eccleſiam, talis applicatio ſacrificij haberet vim ſatisfaciendi; quòd ſi in iſto caſu non prodeſſet alicui quoad ſatisfactionem,nõ eſſet ex defectu virtutis ſacrificij, ſed ex incapacitate ſubiecti, cui applicaretur; at verò dato per impoſſibile quòd tota Eccleſia eſſet in peccato, applicatio communium ſuffragiorũ Eccleſiæ nullã haberet in ſe vim ſatisfaciẽdi. Vide D.Tho.3. p. q. 82. art.7.ad 3. ex cuius doctrina deſumpta eſt differentia tradita. Dixi in ſecunda concluſione, *de ſatisfactione proueniente ex virtute Chriſti*: nam de proueniente ex parte Eccleſiæ, ſtando in prima opinione dubij ſecundi, non valebit illi excommunicato contrito, bene tamen valebit iuxta ſecundam opinionem,quam ibi ſumus ſequuti, ſcilicet quòd excommunicatus contritus fruitur ſuffragiis communibus Eccleſiæ.

DVBITATVR quintò, vtrùm orationes cõmunes,quæ offeruntur in Miſſa & in Horis Canonicis à miniſtro excõmunicato maiori, ſi applicentur aliis fidelibus,ſint illis fructuoſæ?

Dico primò, ſi offerantur à tolerato, certum eſt quòd ſunt validę & fructuoſæ fidelibus, quia indignitas miniſtri nõ obſcurat valorem & dignitatem orationum communium Eccleſiæ, neq; Eccleſia intendit annullare applicationem factam per talem miniſtrum,ſuppoſito quòd tolerat illum. Vnde difficultas ſolùm eſt de non tolerato;de quo eſt

Prima opinio Gab.lect.27.in canonem, quòd iſtæ orationes ſunt fructuoſæ fidelibus. Probatur primò. Sacrificium Miſſæ oblatum à nõ tolerato eſt fructuoſum illis,pro quibus offertur, vt vidimus;ergo etiam orationes communes. Secundò: nam offeruntur nomine Eccleſiæ, quæ ſemper eſt Deo grata;ergo.

Secunda opinio eſt expreſſa D.Tho.3. p.q.82.ar.7.ad 3.vbi ait, quòd orationes Miſſæ dictæ à ſacerdote præciſo,non habent efficaciam.eandem tenet Soto d.13. q.1.art.8.& alij.

Dico ſecundò.Hæc opinio eſt tenenda. Probatur. Huiuſmodi orationes habent efficaciam ex meritis Eccleſiæ, vnde Eccleſia eſt vera domina harum orationum, ſed ipſa non vult offerre eas per ſacerdotem præciſum; ergo ſi ab eo offerantur, nullam habent efficaciam.

Ad primum conceſſo antecedẽti nego conſequentiam:nã Eccleſia poteſt annullare oblationem orationum communium factam per miniſtrum nõ toleratum,non tamen poteſt annullare oblationem ſacrificij Miſſæ,vt clarè patet ex dictis dub. præced.poſt ſecundam concluſionem.

Ad ſecundum reſpondetur,ſolùm probare, quòd ſi Eccleſia vellet offerre ſuas orationes per miniſtrum non toleratum, eſſent fructuoſæ,quia indignitas miniſtri non poteſt obſcurare merita,& dignitatem Eccleſiæ;at verò non vult eas offerre.

DVBITATVR ſextò; vtrùm excommunicatus non toleratus, qui aliàs tenebatur recitare Horas Canonicas, titulo ordinis ſacri, vel profeſſionis,

vel beneficij, teneatur modò?

Prima cóclusio,quòd tenetur,ita Nau. de conſecr.d.1.c.4.not.7.n.18.& in Sum. c.25.n.101.Couar.lib.3.Variarum.c.13.n. 8.& c.alma mater.p.1.§.3.n.9.Syluest.ver. hora.n.15.Palud.in 4.d.15.q.5.art.1.n.15. & communiter Doctores. Probatur:nam Eccleſia non vult releuare excommunicatum; aliàs reportaret commodum ex iniquitate ſua; & concluſio intelligitur etiam ſi ſolùm teneretur recitare titulo beneficij,vt ait Syl.q.3.Palud.ſup. & alij.

Contrà. Iſte non percipit fructus beneficij;ergo nō tenetur recitare. Tranſeat antecedens,de quo infrà,& negetur conſequentia:nam ſua culpa perdit illos,ſicut beneficiarius,qui ex eo quòd non reſidet perſonaliter,non poteſt percipere fructus beneficij, nihilominus tenetur recitare, quia ſua culpa non percipit illos.

Secunda concluſio. Iſte quamuis ſit toleratus,tenetur recitare ſolus,non cum ſocio; ita Doctores citati. Verū eſt,quòd alij non tenentur vitare excōmunicatum toleratum,vnde non peccabunt recitādo cum illo,ita Soto libr.10.de iuſt.q.5.ar.3. col.6. Vtrùm verò ipſe excommunicatus peccet mortaliter, vel tantùm venialiter recitando cum ſocio; poſtea dicemus. Aduertunt autem prædicti Doctores, quòd non debet dicere,*Dominus vobiſcum.* Sed circa hoc ſit

Tertia concluſio.Dato quòd peccet dicendo,*Dominus vobiſcum*,non tamen peccabit mortaliter, quia materia eſt parua; imò teneo cum Nauar.in Sum.Hiſpana.c. 27.n.45.& quibuſdam viris doctis, quòd non peccabit,ſi dicat recitando ſolus.Vltimò,nota quòd qui ſolùm tenebatur recitare ratione beneficij, ſi priuetur illo, non tenetur, vt tradit Couar.3.Variarum. c.13.citato;illatione 12.circa medium.

Quid de ſuſpenſo,irregulari & degradato? Prædicti omnes Autores conueniunt in hoc, quòd tenetur recitare: ſed differunt in modo:nam ferè omnes dicūt quòd non poteſt recitare cum ſocio,ſicut neque excommunicatus;oppoſitum tamē tenet Soto ſup.vbi ait,quòd poteſt recitare cum aliis in choro, quia ſuſpenſis, degradatis,& irregularibus,ſi aliàs non ſint excōmunicati, non eſt prohibitum communicare cū aliis: ſolū enim eſt illis prohibita executio eccleſiaſticæ iuriſdictionis,adminiſtratio ſacramentorum, & ſuſceptio ordinum. Cum Soto tenent multi viri doctiſſimi, & ego idem firmiter ſentio.tenet & Nau.de oratione.c.21.n.17.

DVBITATVR ſeptimò,vtrùm excommunicatus peccet non audiēdo Miſſam diebus feſtis,& non confitendo, vel communicando,quando præcepit Eccleſia? Hoc dubiū æqualiter procedit in excommunicato non tolerato & tolerato.

Prima concluſio.Si negligit procurare abſolutionem eo fine, ne audiat Miſſam, peccat mortaliter, vt in ſimili tenet Medina 1.2.q.77.ar.7.Probatur,quia iſte per ſe intendit non adimplere præceptum.

Secunda concluſio. Quamuis negligat procurare abſolutionem, ſi tamen non ſit eo fine,non peccat mortaliter,non audiēdo Miſſam,hęc etiam eſt de mente Medinę ibidem,& Armil.ver.Miſſa.n.29.& tenet expreſsè Nau.c.21.n.3.Probatur,quoniam Eccleſia ſolùm obligat non impeditos;iſte autē eſt impeditus per cenſuram.

Tertia concluſio.Si non ſit negligēs in procuranda abſolutione, non peccat non confitendo,neque communicando, ſecus verò ſi ſit intelligens.ita Nau.ſup.n.34.& 45.Hæc ſecunda pars probatur,quoniam hæc pręcepta non ſunt purè poſitiua;ſicut eſt præceptum audiendi Miſſam,ſed partim ſunt diuina; vnde quamuis Eccleſia prohibeat excommunicato accedere ad ſacramenta, non tamen tollit obligationem iuris diuini de recipiēdis ſacramentis. Iam de tertio effectu, qui eſt priuari eccleſiaſtica ſepultura,

DVBITATVR octauò, quomodo intelligatur?Prima concluſio. Per ſepulturā eccleſiaſticam intelligitur ſepultura in loco ſacro,etiā in cæmeterio;ita Syl. verb. excōmunicatio.3.§.20.Nau.c.27.n. 137. & eſt text.c.ſacris.de ſepulturis. & ratio

quare

quare interdicitur ſepultura eſt; nam cui non communicamus viuo, nec mortuo communicare debemus; vnde, vt ait Sylu. ſup. & Soto d.22.q.2.ar.2.in fine, non poteſt pro eo ſuſcipi oblatio, nec fieri publica oratio.

Secunda concluſio. Hæc prohibitio ſepulturæ intelligitur etiam de excommunicato tolerato, vt infrà dicemus in vltima diſp. vbi notandum eſt, quòd participãdo cum excommunicato, ſcilicet *acompanandole à la ſepultura*, &c. ſi ſit non toleratus, incurritur minor excommunicatio, vt habetur ex Na.c.27.n.36.ad 2.& 3.

Tertia cõcluſio. Hæc prohibitio ſepulturæ intelligitur de excommunicato, qui nõ eſt abſolutus poſt mortem: nam ſi deceſſit cum ſignis contritionis, poteſt abſolui, & deinde ſepeliri in loco ſacro, vt latiùs tradidi ſup.c.3. diſp.2. dub.8.

DISPVTATIO V.

De quarto & quinto effectu, ſcilicet priuatione vocis actiuæ & paſſiuæ; & de annullatione collationis beneficij.

DVBITATVR primò de electione actiua, vtrùm electio facta ab excommunicato maiori, ſit valida?

Prima concluſio. Si ſit non toleratus, erit nulla; valida tamen, ſi ſit toleratus. Prima pars patet ex c.tanta. de exceſſibus Prælatorum. & c. cùm inter. el 1. de electio. quæ concluſio patebit ex dicendis diſputatione ſequenti, dub.3. vbi oſtendemus, quòd ea quæ geruntur ratione publici officij ab excommunicato non tolerato, ſunt nulla; at verò ſi gerantur à tolerato, erunt valida.

Secunda concluſio. Quod dictum eſt de electione, idem de collatione actiua beneficij dicendum eſt. c. quia diuerſitatem. de conceſſione præbendæ. & Doctores communiter, vt tradit Couar.c.alma mater.p.1.§.7.n.9. verſicul. duodecimus.

Tertia concluſio. Excommunicatus nõ toleratus non ſolùm non poteſt ſolus eligere, verùm nec cum aliis etiam non excommunicatis, taliter quòd ſi ad electionem admittatur aliquis excommunicatus denunciatus, electio erit nulla; ita Nauar. lib.1.Conſil.tit.de electio.conſil.11.Cou. vbi ſup. Panorm.c.ille.de electione.n.7.& multùm fauet ipſum c.illa.& c.finale, de procuratoribus. Intelligitur autem hæc concluſio, vt ait Nau. dummodo talis excommunicatio eſſet nota aliis electoribus, & habetur ex dicto c. finali. ſed de hoc latiſſimè Panormit. dicto c.finali. Vbi nota, quamuis maior pars ſuffragiorum ſit habilis, vitiatur electio propter vnum excommunicatum, ſi ſcienter admittitur, ſecus ſi ignoranter; ſic gloſſa c. poſtulaſti. de procuratoribus, verbo, nota, & verbo, talis. facit c.Maſana.de electio.

Quarta concluſio. Patronus excommunicatus non toleratus non poteſt validè præſentare ad aliquod beneficium, ita communiter Doctores, & tradit Couar. vbi ſup. vbi addit collationem factam ab Epiſcopo in virtute talis præſentationis, eſſe nullam. idem tenet Nauarr.conſ.7.de iure patron. quod incipit, An præſentatio. Iam de collatione paſſiua

DVBITATVR ſecundò, vtrùm collatio vel electio beneficij facta excommunicato ſit valida?

Prima concluſio, quòd eſt nulla, ſic Nauar.27.n.21.Couar.c.alma mater.p.1.§.7. n.1.& communiter Doctores, & eſt text. cap.poſtulaſti.de clerico excommunicato miniſtrante. Et ratio eſt, quia beneficium datur propter officium, ſed excommunicatus eſt ſuſpenſus ab officio; ergo. Circa hanc concluſionem aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd concluſio intelligitur, quamuis talis excommunicatus ſit toleratus; ita Cou. nam Concil. Conſtantienſe non intendit fauere ipſis excommunicatis; intelligitur etiam concluſio, quamuis excommunicatio inuincibiliter ignoretur ab ipſo, & etiam à conferente beneficium, ita Couar.& Nauar.c.27.num.271. dicto 8. vbi allegat gloſſam, Panormita.& communem: nam licèt ignorantia inuincibilis excuſet à culpa & aliquando etiam à pœna, non tamen validum facit actum,

 quem

quem annullauit Eccleſia, nec facit capacem, quem Eccleſia fecit incapacem; vt rectè ait Nau.n. 271. citato. Vtrùm verò geſta ab hoc beneficiario, quando excommunicatio erat omnino occulta, ſint valida, dicemus diſp. ſequenti, dub. 6.

Secundò, nota quòd concluſio etiam habet verum in permutatione beneficij, ita Couar. Probatur: nam in tali permutatione interuenit mutua collatio beneficij.

Tertiò, nota quòd hæc electio vel collatio non conualeſcit per abſolutionem ab excommunicatione poſtea ſequutam, ſed debet renouari, ita Nau.c.27.num.21. vbi allegat c.cùm bonæ. de ætate & qualitate & ordine præficiendorum. Et ratio eſt, quoniam talis collatio à principio fuit nulla.

Quartò, nota quòd etiam habet verum concluſio, licèt collatio facta ſit motu proprio conferentis, vt latiùs Couarruuias.

Quintò, nota prædictam concluſionem non procedere in collatione vel electione facta cum clauſula abſolutionis quoad effectum præſentium conſequendum, quæ communiter ponitur in literis Pontificiis, vt teſtatur Nau. num. 271. citato, neque etiam procedit, quando interuenit virtualis diſpenſatio Papæ, vt ſi conferat beneficium ei, quem ſcit eſſe excommunicatum: nam tunc virtualiter diſpenſat; ita Couar. Dixi, *Papæ*, quia non ſufficit talis diſpenſatio Epiſcopi: nam hoc impedimentum & inhabilitas prouenit ex iure communi; de quo latiùs Nau. in Sum. prælud.9.num.11.& c.25.num.74. Ex dictis infertur

Secunda concluſio, quòd iſte non facit fructus ſuos, ſed tenetur reſtituere quos percepit vſque ad tempus abſolutionis & nouæ collationis, nec receptio fructuum ante abſolutionem perceptorum conualeſcit per ſubſequentem abſolutionem; ita Nau.n.21.citato.

Tertia concluſio. Excommunicatus nō poteſt præſentari à patrono laico, nec clerico ad beneficium iuris patronatus, ita Couar.ſup.notab.2. vbi citat alios. Hinc colligitur, quòd ſi excommunicatus præſentetur ad beneficium, & Epiſcopus virtute huius præſentationis conferat ei illud beneficium poſt abſolutionem ab excommunicatione, collatio erit nulla, ſicut collatio facta ab Epiſcopo ad præſentationem patroni excommunicati, vt tradit Couar.ſup.num. 9.& Nau. conſ. 7.de iur. patron.

Quarta concluſio. Non ſolùm collatio beneficij facta excommunicato eſt nulla, verùm etiam impetratio literarum ad beneficia vacatura, licèt impetrans ignorauerit excommunicationem, latiùs tradit Couar.dicto §.7. num. 3. illat. 11. niſi detur cum clauſula abſolutionis. Circa hanc autem abſolutionem generalem tam ad literas, quàm ad beneficia, nota primò, quòd non habet locum in eo, qui ſciens inſorduerit per annum in excommunicatione. ita Nau.c.7.n.21.& P.Henr. c.48.num.5.in gloſſ.lit.C. Imò in quibuſdam caſibus ſufficit inſorduiſſe per quatuor menſes, iuxta regulam Cancellariæ, quam refert & explicat Nau. c. ita quorundam.de Iudæis. notab. 11. gloſſa vlt. n.15. quam limitationem intelligo, niſi Papa ſciret hunc inſorduiſſe in excommunicatione per annum, vel per quatuor menſes, iuxta dicta in notab.4.

Secundò, nota quòd ſi hæc abſolutio fiat à Papa, valet quantum ad hunc effectum ab omnibus excommunicationibus etiam contentis in Bulla Cœnæ. ita Nau. dicto c.ita quorundam. num. 21.corol.7. hoc tamen limitatur in excommunicatione incurſa propter hæreſim: hæc enim cenſetur ſublata, vt tradit Felinus relatus à Couar.c.alma mater.p.1. §.12.nu.15. & Felinus teſtatur ita expreſsè fuiſſe deciſum ab Innocentio VIII. in quadam regula Cancellariæ. Dixi, *ſi fiat à Papa*: nam ſi fiat ab inferiori, non manebit abſolutus ab omnibus, ſed à pluribus vel paucioribus, ſecundùm poteſtatem quam habet; ita Nau. dicto c.ita quorundã. dicto c.22. Vtrùm verò prima concluſio habeat locum

cum in collatione officij Iudicis ſecularis, dicemus diſputatione ſequenti, dubio vltimo.

DVBITATVR tertiò, quod remedium habebit excommunicatus, qui obtinuit beneficium? Concluſio. In primis petat abſolutionem ab excommunicatione, & deinde reſignet beneficium ſimpliciter in manibus illius, ad quem ſpectat prouiſio talis beneficij, & petat vt ſibi denuò conferatur. Dico, *reſignet ſimpliciter*, quia nō ſufficit reſignare cauſa permutationis: nam qui non habet ius in beneficio, non poteſt illud permutare cum alio, & ſi de facto permutat, non acquirit ius in alio, etiam in caſu quòd poſſit Epiſcopus conferre, quia non contulit ſimpliciter, ſed cauſa permutationis: ita Sylu. ver. permutatio. q. 13. & eſt regula Cancellariæ 39. & propter eandem rationem non poterit talis excommunicatus reſignare beneficium in fauorem alterius.

DVBITATVR quintò, vtrùm poſſit Epiſcopus illud beneficium de nouo conferre?

Prima concluſio. Si collatio talis beneficij aliàs pertinebat ad Epiſcopū, bene poteſt Epiſcopus illud de nouo conferre poſt abſolutionem ab excommunicatione obtentam ab eo qui poteſt abſoluere, ita Couar. §. 7. citato. num. 8. & gloſſa cap. poſtulaſti. de clerico excommunicato miniſtrante. verbo diſpenſatum. Panormit. ibid. n. 8. Cardinalis, & alij relati à Sylu. verb. excommunicat. 3. §. 1. p. 9. licèt ipſe non teneat hoc abſolutè, ſed cum quadam limitatione; nempe quando Epiſcopus poterat eum abſoluere ab excommunicatione. Sed ratio gloſſæ, Panormit. & aliorum eſt optima: nam quando à Canone permittitur diſpenſatio, & non denegatur Epiſcopo, poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis ſit conſtitutio iuris communis; ſed in dicto cap. poſtulaſti. permittitur diſpenſatio in hoc caſu, & non denegatur Epiſcopo; ergo. Verùm hæc deciſio duas habet limitationes. Prima, quando Epiſcopus ſcienter cōtuliſſet beneficium excommunicato: tunc enim nō poteſt illud de nouo conferre eidem, ſed recurrendum eſt ad Papam; ita Panorm. ſup. num. 9. & Sylueſt. ſup. vbi citat Palud. Secunda eſt, ſi Papa contulit beneficium tali excōmunicato: tunc enim non poterit Epiſcopus diſpenſare cum eo, vt illud obtineat, licèt aliàs collatio talis beneficij pertineret ad Epiſcopum, ſed de nouo facienda eſt collatio per Papam, quia beneficium iſtud iam eſt affectum autoritate Papæ; ita Panormitan. num. 9. de quo plura Couar. d. §. 7.

Secunda concluſio. Si collatio beneficij aliàs non pertineret ad Epiſcopum, nō poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt obtineat illud; ita Couar. d. §. 7. & Nauarr. cap. 27. num. 27. §. 8. contra Panormit.

Tertia concluſio. Quamuis diſpenſetur cum tali excōmunicato, vt deinceps obtineat beneficium, conferendo illud ipſi de nouo poſt abſolutionem, ſiue hoc fiat per Epiſcopum, ſiue per Papam, fructus tamen perceptos medio tempore vſque ad nouam collationem, vel reualidationem, tenebitur reſtituere iuxta dicta dub. 2. niſi cum eo ſuper hoc ſpecialiter diſpenſetur, vt ait Sylueſ. ſup. in quo non poterit Epiſcopus diſpēſare, etiamſi poſſit diſpenſare in obtētione beneficij, nec poterit facere compoſitionem cum eo de talibus fructibus, ſed diſpēſatio vel compoſitio petenda eſt à Papa; vnde iſte aduertendus eſt, quòd ſi petit reualidationem à Papa, petat ſimul ab illo remiſſionem vel compoſitionem fructuum, & ſimiliter quando obtinuit de nouo beneficium ab Epiſcopo, debet petere à Papa prædictam remiſſionem vel compoſitionem.

Vltimò nota, ea quæ dicta ſunt de collatione vel electione facta excommunicato, etiam habere locum ſi fiat ſuſpenſo, interdicto, vel irregulari; ita Nau. cap. 25. num. 133. & eſt text. c. cùm inter. de electio. c. poſtulaſtis, & cap. ſi celebr. de clerico excommunicato miniſtrante.

DVBITATVR quintò, vtrùm con-

ſigna

ſignatio penſionis facta excommunicato maiori ſit valida? Notandum eſt, duplicẽ eſſe penſionem; quædam ſpiritualis, quæ fundatur in titulo ſpirituali, vt illa quæ datur coadiutori alicuius Epiſcopi, vel Parochi iam ſenio confecti, vt illum adiuuet in adminiſtratione rerum ſpiritualium, & beneficiũ remanet penes ipſum ſenem: altera eſt temporalis, & quæ fundatur in titulo temporali, vt illa quæ datur perſonis omnino ſecularibus, eòquòd armis vel ſuo patrocinio defenderunt tẽporaliter Rempublicam; & de hac omnes vnanimiter concedunt eſſe temporalem: talis etiam eſt, quæ datur alicui Parocho iam ſeni, & beneficium confertur alteri robuſtiori, & quamuis de hac nonnulli dicant quòd eſt ſpiritualis, tamen probabilius eſt oppoſitum, quoniam hæc penſio non datur ad exercendum aliquod officium ſpirituale, ſed ſolùm datur in ſuſtentationem & remunerationem præcedentium laborum. Hoc poſito, ſit

Prima concluſio. Penſio temporalis collata excommunicato valida eſt. Probatur primò, quia iura annullantia collationem factam excommunicato, ſolùm loquuntur de collatione beneficij eccleſiaſtici. Secundò: nam ratio ob quam annullatur collatio beneficij facta excommunicato eſt, quia beneficium datur propter officium, & excommunicatus eſt inhabilis ad tale officiũ, ſed hæc ratio ceſſat in præſenti, quia talis penſio non datur propter aliquod officium ſpirituale, quod debeat exerceri; ergo etiam ceſſat diſpoſitio iuris.

Secunda concluſio. Loquendo de penſione ſpirituali, quæ fundatur in titulo ſpirituali, licèt ſit probabile, quòd collata excommunicato erit valida, oppoſitum tamẽ eſt probabilius; ita multi viri docti. Probatur: nam habet rationem beneficij eccleſiaſtici, inquantùm datur propter officium eccleſiaſticum; ſed excommunicatus eſt inhabilis ad huiuſmodi officiũ; ergo. Et ita dicunt nonnulli ſeruari praxim Romanam.

Dvbitatvr ſextò, quando aliquis in abſentia, vel per literas eligitur ad beneficium tempore quo non erat excommunicatus, & tamen tempore quó acceptat eſt excommunicatus, vtrùm talis acceptatio ſit valida?

Prima opinio tenet eſſe nullam. Pro hac ſolent referri aliqui Theologi, ſcilicet Victoria, & Cano, & tenent eam multi Iuriſtæ relati à Couar. lib. 3. Variar. cap. 16. num. 4. in quam videtur ipſe declinare, quamuis in c. alma mater. eligit oppoſitam, vt poſtea videbimus. Probatur primò: nam licèt per collationem detur ius in beneficio (beneficiarius enim nõ confert ſibi beneficium, ſed electores & collatores) tamen hoc ius nõ acquiritur niſi per acceptationem, ſed excommunicatus eſt incapax ad acquirendum ius in beneficio; ergo ſi talis acceptatio fiat ab excommunicato, erit nulla. Minor de ſe patet; maior verò probatur primò, ex cap. ſi tibi abſenti. de præben. in 6. vbi dicitur: *Si tibi abſenti per tuum Epiſcopum conferatur beneficium, licèt per talem collationem, donec eam ratam habueris, ius in ipſo beneficio, vt tuum eſſe dicatur, non acquiras, &c.* Secundò probatur eadem maior: nam ſi aliquis moriatur antequam acceptet beneficium ſibi collatum in abſentia, non cenſetur vacare de nouo tale beneficiũ, ſed cenſetur adhuc vacare in curia Romana, vt teſtatur Couar. ergo ante acceptationem non acquiſierat ius. Secundò principaliter probatur, iſte excommunicatus acceptans beneficium peccat mortaliter, eò quòd exiſtens in excommunicatione non habebat ius ad tale beneficium; ergo acceptatio eſt nulla.

Secunda opinio tenet talem acceptationem eſſe validam. Hanc videtur ſequi Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. num. 4. notab. 12. & allegat pro ea Nauar. & quamplurimos Iuriſtas, & deciſionem Rotæ. Probatur primò: Iura ſolùm annullãt collationem & electionem beneficij; ergo cùm ſint odioſa, non debent extendi ad acceptationẽ. Secundò: nam illa Eccleſia,

in qua

in qua eſt conſuetudo, vt antiquior canonicus aſcendat ad pinguiorem præbendam vacantem (de qua conſuetudine fit mentio in cap. vlt. de conſuetudine.) licèt ille canonicus ſit excommunicatus, poterit optare illam præbendam vacantem; ergo ſimiliter, licèt excommunicatus acceptet, valida erit acceptatio. Hæc opinio eſt à nobis amplectenda tanquam probabilior.

Sed vt pleniùs examinetur, nota, quòd ſolet dupliciter intelligi. Primo modo, ideo acceptationem eſſe validã, quia per eam nullo modo accipitur ius in beneficio, & ſic intelligunt eam nonnulli iuniores, ſed fundamentum horum falſum eſt, vt videbimus. Secundo modo poteſt intelligi, ſupponendo quòd per acceptationem aliquo modo acquiratur ius in beneficio, & nihilominus acceptatio ſit valida, non quidem quantùm ad iuris acquiſitionem, ſed quantùm ad declarationem conſenſus. Itaque ſi poſt talem acceptationem abſoluatur ab excommunicatione, non eſt opus alia electione, collatione, nec acceptatione, ſed cùm primùm abſoluitur, acquirit ius in beneficio & non antea; vnde ſi poſt abſolutionem moriatur, illud beneficium vacat de nouo. Sic explicat hanc opinioné Couar. 3. Variar. loco citato. Et conſequénter dicendum eſt, quòd ſi ille qui nondum erat excommunicatus obtinuit literas ad beneficium vacaturum, licèt tempore quo vacat ſit excommunicatus, poterit illud acceptare virtute literarum; collatio tamen erit ſuſpendenda, donec abſoluatur ab excommunicatione; vt habet deciſio Rotæ citata à Couar. 3. Variarum. & idem dicendum eſt de acceptatione ipſarum literarum, verbi gratia, Petrus non excommunicatus petit à Papa literas ad beneficia vacatura, expeditæ ſunt literæ, poſtea tamen quando de facto acceptauit eas, erat excommunicatus. Talis acceptatio eſt valida; & ſufficit ad explicãdum conſenſum, vnde ſi quãdo vacat beneficium, iam eſt abſolutus, validè & licitè poterit illud obtinere, & collatio erit valida, ſimiliter antiquior canonicus quamuis ſit excommunicatus poterit optare pinguiorem præbendam vacantem, collatio tamen eſt ſuſpendenda, donec abſoluatur, ita Couar. ibidem.

Ad primum argumentum primæ opinionis nonnulli, vt vidimus, negant quòd per acceptationem acquiratur aliquod ius in beneficio; ſed iſti nullam adhibent expoſitionem, quæ quadret textui, *ſi tibi abſenti*; & præterea ratio ipſa contrarium conuincit: non enim poteſt negari quin per acceptationem acquiratur ius in beneficio, ſaltem minùs principaliter; & tãquam per conditionem ſine qua non, & hoc confirmat illa Praxis Romana. Quòd ſi aliquis moriatur ante acceptationem, beneficium illud non cenſetur vacare de nouo; vnde intelligendo ſecundam opinionem modo à nobis expoſito, facillimè reſpondetur ad argumẽtum, quòd ſolùm probat acceptationem illam non eſſe validam quantùm ad acquiſitionem iuris, non tamen probat eſſe nullam quantùm ad conſenſus declarationem.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd ſi acceptet cum animo exercendi officium, antequam abſoluatur, peccat mortaliter, non quidem ratione acceptationis præcisè, ſed ratione finis mali, quia eſt ſuſpenſus ab officio; ſi autem acceptet animo nõ exercendi officium, donec abſoluatur, non peccat mortaliter, nec venialiter, quia talis acceptatio nõ eſt prohibita in iure. Ad id verò quod dicitur in argumento, quòd excommunicatus non habebat ius ad beneficium, dicendum eſt, quòd ius ad beneficium habet per ſuam dignitatem conſtantem ſcientia & virtute; ius autem in beneficio habet principaliter per collationem, & minùs principaliter per acceptationem.

DISPVTAT. VI.

De ſexto effectu, de ſuſpenſione ſcilicet ab officio & beneficio.

IN PRIMIS ſupponẽdum eſt, quòd excommunicatio maior nõ priuat ipſo facto beneficiis legitimè acquiſitis ante excommunicationem, nihilominus priuandus eſt, ſi per multum temporis perſeueret in excommunicatione, iuxta cap. cùm bonæ memoriæ. de ætate & qualit. ordinandorum. Quo poſito,

DVBITATVR primò, vtrùm ſaltem priuet excommunicatio fructibus beneficij legitimè acquiſiti ante excommunicationem? Dico, *acquiſiti ante:* nam de illo qui exiſtens in excommunicatione electus eſt, iam dixi diſputatione præcedente, dubio primo.

Prima opinio dicit, quòd tantùm priuat fructibus, quandiu eſt in mora petendi abſolutionem, aliàs non ita. Sylu. verb. clericus. 4. q. 25. & verb. excommunic. 5. num. 1. Anton. 3. p. tit. 24. c. 76. effectu 9. Victoria de excommunicat. num. 345. & Caiet. verb. excommunicatio. circa finem. §. vbi ſcito. Et addit hæc opinio, quòd licèt depoſito & ſuſpenſo à beneficio, non ob contumaciam, ſed propter crimen, ſi non habeat vnde ſuſtentetur, danda ſunt alimenta, ne cogatur mendicare in opprobrium ordinis clericalis; at verò excommunicato negligenti in procuranda abſolutione non ſunt danda. Hæc ſententia probatur in cap. quia diuerſitatem. de conceſſione præbendæ. vbi de quodam Archiepiſcopo ſuſpẽſo dicitur, quòd per ſex menſes in quibus non fuit negligens in quærenda abſolutione, non erat priuatus iure conferendi beneficia; ergo ſimiliter beneficiarius excommũnicatus, quandiu non eſt negligens in procuranda abſolutione, non priuatur fructibus.

Secunda opinio tenet, quòd licèt non ſit negligens in procuranda abſolutione, priuatur fructibus beneficij: ita Gutierrez Cano. quæſt. cap. 7. num. 92. Aragon. 22. q. 12. art. 2. & multi viri docti; eandem videntur tenere multi Doctores relati à Couar. 3. Variarum, cap. 13. num. 8. illatione 12. eandem tenet Nauar. c. 25. n. 124. ſi attentè legatur: nam ibi ſolùm ponit hanc limitationem, quòd ſi non ſtet per ipſum, quin abſoluatur, poterit percipere ex fructibus quod neceſſarium fuerit ad ſe, ſuóſque modeſtè ſuſtentandum, ſi non habeat bona vnde viuat. Cæterùm, ſi per ipſum ſtet quin abſoluatur, ne hoc quidem poterit percipere; & nonnulli ex his Autoribus dicunt, quòd tenetur reſtituere fructus ante aliam ſententiam Iudicis. probatur primò ſecunda opinio ex cap. Paſtoralis. §. verùm, de appellationib. vbi dicitur, quòd prouentus Eccleſię meritò ſubtrahuntur; cui Eccleſiæ communio denegatur. Secundò beneficium datur propter officium, cap. finali. de reſcriptis, in 6. ſed excommunicatus eſt ſuſpenſus ab adminiſtratione officij, dicto cap. Paſtoralis; ergo.

Tertia opinio per alterum extremum dicit, quòd non priuatur fructibus, quamuis fuerit negligens in abſolutione procuranda; pro hac citatur P. Henriquez, ſed non multùm inclinat lib. 7. de indulgentiis, cap. 36. num. 1. in gloſſa; verùm quoniam Autores harum opinionum nõ ſatis explicant vtrùm loquantur in caſu, quòd excommunicatus ſeruiat, vel non ſeruiat beneficiũ, ideo diſtinctione opus eſt. Vnde ſit

Prima concluſio. Si non præſtet officium quod beneficium exigit, non poteſt percipere fructus, niſi excommunicatio eſſet iniuſta ex parte cauſæ, ſic Couar. vbi ſup. & Nauarra lib. 2. de reſtit. cap. 2. difficult. 4. num. 238. & probatur argumentis ſecundæ opinionis; & in caſu huius concluſionis tenetur reſtituere fructus ante Iudicis ſententiam, quoniam hæc lex nõ eſt pœnalis, ſed conuentionalis; imò iſta reſtitutio eſt rei alienæ, ad quam tenetur homo ex lege naturali, ſicut beneficiarius qui non reſidet tempore debito, tenetur

pro rata temporis reſtituere fructus tanquam rem alienam, non expectata ſententia Iudicis,de quo vide Nau. c.25.n.221. & P.Henriquez c.citato.n.3.Dixi, *niſi excommunicatio eſſet iniuſta*, quia tunc lucratur fructus, etiam diſtributiones, vt tradunt Couar.& Nauar.locis citatis.

Secunda concluſio. Si præſtat officium lucratur fructus;ita Nauar.de reſtitu.loco citato; verbi gratia, aliquis beneficiarius eſt excommunicatus occultus,vel ſaltem eſt toleratus, & ſi eſt canonicus, aſſiſtit choro, ſi habet beneficium ſimplex,facit ſacrum, ſi habet curatum,adminiſtrat ſacramenta, &c.iſte lucratur fructus. Probatur, quia licèt quoad Deum non rectè præſtet officium ſuum, tamen rectè præſtat illud in vtilitatem Eccleſiæ, & fidelium, & omnia geſta per eum ſunt valida,& ob hoc officium aſſignatur illi ſtipendium;verum eſt quòd hoc non habebit locum in non tolerato, quia nec admittetur ad officia diuina, nec ad ſacramentorum adminiſtrationem.Hanc concluſionem limitant aliqui viri docti, niſi fructus beneficij eſſent pinguiſſimi: tunc enim ſolùm poterit retinere ea, quæ ad arbitrium boni viri darentur ſubſtituto, qui ſeruiret beneficio, vel quod neceſſarium eſt ad ſe ſuóſque modeſtè ſuſtentãdum,& hoc quamuis aliàs habeat vnde ſe ſuſtentet, quam limitationem approbo; fructus autem reſtantes ſunt reſtituendi, non tamen ante ſententiam Iudicis:nam quantùm ad hos eſt pœna, & per conſequens non obligat ante Iudicis condemnationem,vt apertè colligitur ex Nauar. ſupr. Et credo tertiam opinionem nihil aliud intendere, quàm hanc ſecundam concluſionem;imò fortaſſis nonnulli Autores ſecundæ opinionis tantùm intendunt primam concluſionem :nam aliqui eorum dicunt,quòd iſti fructus applicantur ſacerdoti, qui medio tempore ſeruiuit,ne Eccleſia debitis fraudetur officiis, ita dicit Nauar.num.105.

Ex dictis ſequitur, quòd beneficiarius excommunicatus ratione excommunicationis formaliter & præcisè non manet priuatus fructibus, ſiue ſit curatus, ſiue canonicus, ſiue ſimplex habeat beneficium.

Tertia concluſio. Quando iſte excommunicatus eſt aliàs pauper,qui non habet vnde viuat,licèt non reſideat, & licèt ſit negligens in procuranda abſolutione,poteſt retinere ex fructibus quod fuerit neceſſarium ad moderatam ſuſtentationem ſui & ſuorum. Probatur,quia non eſt peioris conditionis quàm alij pauperes, ſed fructus reſtituendos poteſt dare pauperibus,vt dicemus dubio ſequenti;ergo etiã ſibi. Hanc concluſionem limitat Nauar. c.25.num.124. dummodo non fuerit negligens in procuranda abſolutione. Sed alij tenẽt concluſionem abſolutè,vt iacet, & meritò,quia hæc retentio fructuum eſt per modum eleemoſynæ, ad quam non requiritur diligentia in procuranda abſolutione,ſed contra concluſionem hãc eſt argumẽtum:Illis qui deponuntur vel ſuſpenduntur à beneficiis in pœnam alicuius delicti,non ob contumaciam,ſolẽt aſſignari aliqui fructus ex ipſis beneficiis ad ſe & ſuos modeſtè ſuſtentãdos,ſi aliàs ſunt pauperes, ne cogantur mendicare,in opprobrium ordinis clericalis, ſed excommunicato non aſſignantur, quamuis ſit pauper, vt oſtendit Couarru.3.Variarum.illatio. 11. & dicit eſſe communem; ergo.Reſpondetur,quòd hoc procedit in foro exteriori;ratio autem huius eſt,quoniam depoſiti & ſuſpenſi priuantur in perpetuum beneficio, taliter quòd licèt reſipiſcant, non reſtituetur illis beneficium; excommunicatus autem non ſic priuatur beneficio,& poteſt reſipiſcere à contumacia,& abſolui; vnde idem eſt de ſuſpenſo ob contumaciam, ſcilicet quòd non aſſignantur illi fructus, quia poteſt reſipiſcere, vt notat Nauarr.num.124.citato.Hæc igitur procedunt in foro exteriori,ſed nos loquimur in interiori.

Ad argumentum primæ opinionis,inquantùm facit contra primam concluſionem, reſpondetur, illum caſum eſſe ex-

preſſum in iure, quòd quandiu Epiſcopus non fuerit negligens in procuranda abſolutione, prouiſio & collatio beneficiorum non deuoluatur ad Capitulum; at verò nõ eſt expreſſum in iure, quòd quãdiu excommunicatus nõ fuerit negligens in procuranda abſolutione, quamuis non præſtet ſuum officium, lucretur fructus, imò ex iure colligitur apertè contrarium: nam beneficium datur propter officium.

Argumenta ſecundæ opinionis confirmant noſtram primam concluſionem, & illud §. verùm. ſupponit, quòd excommunicatus non præſtat officium, ſiquidem denegatur illi eccleſiaſtica communio, quæ præcipuè conſiſtit in diuinis. Secundò reſpondetur, quòd textus ſolùm dicit *ſubtrahuntur*, non tamen quòd ſubtrahuntur ante ſententiam, & cùm ſit diſpoſitio pœnalis, mitiùs eſt interpretãda, dummodo excõmunicatus inſeruiat beneficio.

Dvbitatvr ſecundò, in caſu quòd fructus ſunt reſtituendi, cui debent reſtitui? Reſpondetur, fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, ita Nauar. cap. 25. num. 123. excipio tamen cum eodem, & cum P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis, cap. 36. num. 3. quando diſtribuenda ſunt lucrifacta per diſtributiones quotidianas: iſtæ enim debentur illis, qui interfuerunt choro illis diebus, quibus excommunicatus non interfuit. Suppoſito ergo quòd excommunicatio priuat officio & beneficio, videndum eſt, vtrùm ea quæ geruntur ab excõmunicato ſint valida; & quoniam ea quæ geruntur ab excommunicato poſſunt fieri tanquam à perſona publica, & ratione publici officij, vel tanquam à perſona particulari. Ideo

Dvbitatvr tertiò, vtrùm ea quæ geruntur ab excommunicato tanquam à perſona publica & publici officij, ſint valida? De hoc dubio ſunt variæ ſententiæ, & Doctores loquuntur ita confusè, vt videantur nunc vnam, nunc aliam amplecti ſententiam.

Prima opinio dicit, omnia quæ fiunt ab excommunicato, etiam tolerato, pertinentia ad iuriſdictionem, eſſe nulla, ſiue talis excommunicatus ſit manifeſtus, ſiue occultus, ita gloſſa, canone infamis. 3. quæſt. 7. citatur etiam Caietanus ver. excommunicatio. poſt omnia capita, verſiculo, vbi ſcito; vbi abſolutè loquitur de excommunicato: ſed certè Caieta. explicandus eſt iuxta ea quæ dicit ver. abſolutionis impedimenta. Vnde potiùs tenet ſecundam opinionem ſtatim referendam, & idem dico de Palud. Richard. & nonnullis aliis Autoribus, qui ſolent citari pro hac prima opinione. Quæ ſententia probatur primò ex iure in can. audiuimus. 24. quæſt. 1. vbi de quodam Archiepiſcopo hæretico dicitur, quòd licèt intendit excommunicare, non tamen potuit, quia erat excommunicatus; & ex c. aduerſus de immunit. Eccleſiarum. vbi dicitur, quòd ſententia, vel conſtitutio facta ab excommunicato, eſt inualida. Secundò, excommunicatus eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio. cap. Paſtoralis. §. verùm. de appellationibus. ergo ſi officium habeat iuriſdictionem, ſuſpenſus eſt ab ea, & per conſequens geſta ab eo pertinentia ad iuriſdictionem ſunt inualida.

Secunda opinio dicit tria. Primò, quòd geſta ab excommunicato tolerato occulto erunt valida: ſecundò, quòd geſta ab excommunicato tolerato, publico tamen & manifeſto, ſi pertineant ad iuriſdictionem fori exterioris, ſunt nulla: tertiò, quòd ſi pertineant ad iuriſdictionem fori interioris, ſunt valida, licèt fiant ab excommunicato publico, dummodo ſit toleratus; ſic Richard. in 4. d. 18. art. 4. q. 2. Palud. q. 2. aliqui allegant Nauarrum, ſed falsò, vt poſtea videbimus; alij allegant Sotum d. 22. q. 2. ar. 1. in fine. ſed Soto non facit differentiam de pertinentibus ad forum interius vel exterius; nota tamen quod Autores huius opinionis non innituntur eiſdem fundamentis: quidam enim fundantur in hoc, quòd modò ſtandum eſt Concilio Baſilienſi præcipienti vitare omnes publicos excommunicatos,

ſed

ſed iſti non loquuntur conſequēter:nam ſi omnes publici excommunicati ſunt vitandi;ergo eorum geſta pertinentia ad iuriſdictionem erunt inualida , licèt pertineant ad forum interius. Alij verò,qui dicunt ſtandum eſſe Concilio Conſtantienſi , tenent ideo eſſe inualida ea quæ gerit excommunicatus publicus , ſi pertineant ad iuriſdictionem exteriorem , quia ex hoc non ſequuntur grauia inconuenientia , ſicut ſequeretur ex hoc , quòd pertinentia ad forum interius eſſent inualida, & per hoc probatur tertium dictum. Sed quantùm ad primum dictum probatur hæc opinio , & etiam quantùm ad ſecundum,ex c.ad probandum. de ſententia & re iudicata. vbi ſententia lata à Iudicibus delegatis , quando vnus erat publicè excommunicatus , dicitur nulla ; ergo inſinuatur,quòd ſi eſſet occultè excommunicatus,eſſet valida.

Tertia opinio dicit , quòd omnia quæ geruntur ab excommunicato etiam publico,dummodo ſit toleratus (quia ſcilicet nec eſt denunciatus,nec notorius clerici percuſſor)erunt valida, ſiue pertineāt ad iuriſdictionem fori interioris,ſiue exterioris. Hanc tenet Hen.lib. 13.cap.8.n. 6.in gloſſ. lit. A , & ſine dubio Nauar. c. 27.n.21.vbi dicit, quòd geſta per excommunicatum,quandiu eſt toleratus,ſi fiant ratione publici officij , erunt valida;& n. 7.dicit , quòd excommunicatus ſi non eſt denunciatus , poteſt validè excommunicare,& in vltima impreſſione c.27.n.35. ait ſtandum eſſe Concilio Conſtantienſi. Eandem videtur tenere Gutierrez Canonic.quæſt.c.1.n.82.in fine. vbi explicans c.ad probandum.in quo (vt vidimus) dicitur,quòd publicus excommunicatus nō poteſt excommunicare , dicit ipſe quòd hodie intelligitur de denunciato, vel notoriè percuſſore clerici ; vnde ea omnia, quæ ibi dicit de publicè excommunicato, videtur intelligere de denunciato,vel notoriè percuſſore clerici. Eandē tenent aliqui viri doctiſſimi;& quoniam hæc opinio eſt à nobis amplectenda , ſupponendum eſt,ex diſputat.1.dub.1. & ex dub.3. concl. 2. quòd poſt Concilium Cōſtantienſe in ſolis duobus caſibus tenemur vitare excommunicatum, nempe quando eſt denunciatus, vel notorius clerici percuſſor , & ſolùm in iis dicitur non toleratus. Quo ſuppoſito,eſt argumentum:Poſſumus communicare cum excommunicato tolerato in ſacramentorum adminiſtratione,& aliis rebus externis, vt patet ex verbis Decreti Conſtantienſ. poſitis diſputat.2.dub.1.ergo geſta per eum valida ſunt , aliàs non cauerentur animarum pericula.

Secundò probatur ſpecialiter , quòd pertinentia ad forum exterius ſint valida. Sententia in foro interiori , ſcilicet abſolutio ſacramentalis lata ab excommunicato tolerato,eſt valida,ſecundùm omnes Doctores communiter , vt vidimus diſp. 3.dub.2.concl.3 ergo à fortiori erunt valida ea,quæ pertinent ad forum exterius. Probatur conſequentia:nam licèt excommunicatio priuet communicatione bonorum ſpiritualium & temporalium, principaliùs tamen priuat communicatione ſpiritualium.

Tertiò probatur:nam aliàs ſequeretur quòd multæ collationes , electiones & præſentationes beneficiorum eſſent nullæ. Quartò : nam cùm huiuſmodi pœnæ ſint de iure poſitiuo,quandiu Eccleſia tolerat excommunicatos in ſuis officiis, non cenſetur eos priuare vſu iuriſdictionis,& hoc in vtilitatem fidelium. Ex qua ratione ſequitur,ea,quæ gerit excommunicatus non toleratus tanquam perſona publica , eſſe nulla , in quo concordant omnes Doctores : nam Eccleſia ex quo non tolerat illos,aufert ab eis vſum iuriſdictionis & publici officij.

Ad primum primæ opinionis reſpondetur , quòd illi textus poſt Concilium Conſtantienſe intelligendi ſunt de excommunicato non tolerato. Ex quo ſequitur,quòd ante Cōſtantienſe licèt quilibet excommunicatus erat non toleratus , inquantum erat vitandus à fidelibus

ſcientibus eum eſſe excommunicatum, nihilominus ſententia lata ab excõmunicato occulto erat valida tam in foro interiori,quàm exteriori;lata verò ab excommunicato publico etiam non denunciato erat nulla,vt patet ex c.ad probandum. de ſententia & re iudicata.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd excommunicatus ſi ſit toleratus, ſolùm eſt ſuſpenſus à iuriſdictione, quantùm ad hoc,quòd non poſſit eam licitè exercere, non tamen quantùm ad hoc, quòd geſta ab eo ſint nulla.

Ad argumenta ſecundæ opinionis non eſt opus reſpondere, quia vel non oppugnant noſtram ſententiã; vel.ſi in aliquo oppugnant, facilè patet ſolutio ex dictis; ſolùm aduerto negandum eſſe, quòd non ſequantur grauia inconuenientia ex hoc quòd annullentur geſta per excommunicatum publicum,toleratum tamen,pertinentia ad forum exterius.

Ex dictis primò ſequitur,quòd ſi Epiſcopus excommunicatus toleratus conferat alicui beneficium,valida erit collatio; ſimiliter patronus eccleſiaſticus,vel ſecularis excommunicatus toleratus ſi præſentat ad aliquod beneficium, præſentatio erit valida;idem dico de electione facta à tolerato,quod partim eſt contra Geminianum cap.1.de reſcriptis. in 6.num. 16.& Couarr. capit. alma mater. p.1.§.7. num.9.verſiculo 12.dicentes, quòd ſi excommunicatus occultus eligat tanquam perſona publica,non valet electio; valet tamen quando eligit vt perſona priuata. Sed nihilominus generaliter dicendũ eſt, validam eſſe electionem factam ab excommunicato tolerato; ita Bertachinus tracta.de Epiſcopo.lib.1.part.3.quæſt.32. Nauarr.libr.1.Conſiliorum.conſil. 11. & communiter recentiores.Probatur: nam poſt Concilium Conſtantienſe ſolùm tenemur vitare excommunicatum non toleratum; & quòd toleratus validè eligat, nõ reſpicit fauorem excommunicati,ſed fidelium. Similiter dicendum eſt de ſententia prolata à Iudice excommunicato eccleſiaſtico vel ſeculari, quòd ſi ſit toleratus, erit valida, nulla tamen, ſi ſit non toleratus.cap.ad probandum. de re iudicata.& c.licet.de ſentent.excommunicat. in 6 qui textus generaliter loquuntur de quolibet Iudice:ſed ſpecialiter de ſententia Iudicis ſecularis eſt textus in c. aduerſus.de immunit.Eccleſiarum. c.intellexímus.de iudiciis.c.decernimus. de ſententia excommunicationis. in 6. vbi videte Ancharanum & Geminianum. De ſententia verò eccleſiaſtici eſt textus can.audiuimus.24.q.1.vbi dicitur,quòd excommunicatus non habet poteſtatem abſoluendi & ligandi.

Ex quo ſequitur ſecundò, falſam eſſe ſententiam Victoriæ in Sum.num. 345. de excommunicat.dicentis actus iuriſdictionis geſtos à Iudice ſeculari excommunicato eſſe validos, ſi non perſeuerauerit per annum in excommunicatione. allegat cap.excommunicamus.el 1.de hæreticis,§.credentes.vbi videtur ita determinari: ſed noſtra ſententia eſt de mente Soti d.22.quæſt.1.art.4.colum. 6.Sylueſt. verb.excommunicatio.3.numer.3.4.& 5. & aliorum.Et ad cap. excommunicamus. reſpondetur, textum non exigere perſeuerantiam in excommunicatione per annum, ad hoc vt excommunicatus incurrat hunc effectum, imò omnes effectus relatos diſputat.1.dubio 1. incurrit, cùm primùm eſt non toleratus: ſed textus ſolùm exigit annum ad hoc, vt excommunicatus incurrat aliquas pœnas in particulari, & perſonales ibi contentas,& hoc propter contumaciam perſeuerandi per annum,vt colligitur ex c.cùm contumacia.de hæreticis.in 6.c.cùm bonæ memoriæ.de ætate & qualitate ordinandorum. Similiter Prælatus excommunicatus ſi ſit toleratus, poterit excommunicare,ſecus verò ſi ſit non toleratus. dicto can. audiuimus.24.quæſt.1.Hoc partim eſt contra Turrecremat. libr.4. Summæ eccleſiaſticæ.p.2.c.20.ad 1.& contra Didacum Perez libr.8.ordinamenti.titul.4. leg.4. par. 128. dicẽtes excommunicationem latam

à quo

à quouis excommunicato etiam occulto eſſe nullam; ſed noſtram ſententiam latiùs comprobat Couarru. cap. alma mater.p.1.§.11.num.4.

Præterea de ſententia prolata à Iudice excommunicato non tolerato eſt ſpecialiter aduertendum, quòd ſi plures ſunt Iudices vnius cauſæ,non valet ſententia, ſi pronuncient ſimul cum vno eorum excommunicato ;ita Syluest. verb. excommunicatio.3.num.1.p.11. & eſt optimus textus cap. ad probandum. de ſententia, & re iudicata.

Tertiò ſequitur, quòd ille qui aliàs poſſet committere facultatem ad audiendas confeſſiones,ſi ſit excõmunicatus toleratus, poterit eam committere,non tamen poterit ſi ſit non toleratus; ita communiter Doctores contra Palud. in 4.d. 23. q.2. qui licèt teneat cum communi Doctorum, quòd commiſſio iuriſdictionis ad alia, ſi fiat à non tolerato,erit nulla; de commiſſione tamen ad audiendas confeſſiones dicit quòd erit valida, licèt fiat à non tolerato; verùm hæc ſententia eſt improbabilis:nam talis commiſſio eſt actus iuriſdictionis; vnde confeſſio facta cum tali confeſſore delegato ab excommunicato non tolerato,licèt fiat bona fide, erit nulla, & neceſſariò iteranda. Vtrùm autem de licentia Epiſcopi excõmunicati non tolerati poſſit alius Epiſcopus conferre ſacramentum ordinis vel confirmationis,vel de licentia Curati excommunicati non tolerati,poſſit alius ſacerdos conferre extremam Vnctionem? Aliqui videntur inclinare in partem affirmatiuam, & de extrema Vnctione tenet Sylu.verb.Vnctio extrema.q.4.Ratio poteſt eſſe,quia collatio horum ſacramẽtorum non pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis,ſed ordinis.Ego autem contrariam ſententiam iudico probabiliorem: nam licèt iuriſdictio non requiratur ad hoc vt huiuſmodi ſacramenta adminiſtrentur validè,requiritur tamen ad hoc vt licitè adminiſtrentur. Et confirmatur: nam talis cõmiſſio eſt actus iuriſdictionis; ſiquidem poteſt fieri ab Epiſcopo confirmato nondum conſecrato; verùm eſt, quòd ſi poſtquam Curatus vel Epiſcopus commiſit hanc facultatem,ſiue ad hæc ſacramenta,ſiue ad cõfeſſionem,excommunicetur & denuncietur, non expirat commiſſio nec vſus eius; ita Soto d.18.q.4. art.3. colum.8. quod eſt contra Gutierrez Canon. q.cap.1.n.83.dicentem quòd licèt non expiret commiſſio, expirat tamen vſus eius. Sed ſententia Soti habetur ex cap.Romana. de officio vicarij,in 6.ex cap.licèt. de offic. delegati. & ex cap.is cui. de officio Iudicis delegati. in 6. Occaſione huius

DVBITATVR quartò, vtrùm ſi Epiſcopus ſit excommunicatus non toleratus, Officialis eius ſcilicet,& Prouiſor poſſit exercere iuriſdictionem, quam acceperat ab Epiſcopo, antequam incurreret excommunicationem?

Concluſio,quòd non poteſt; ita Sylu. verb.vicarius, num.4.p.4.& 8.licèt contrarium dicat verb. abſolutio. 2.q.6. niſi intelligatur ibi de vicario delegato. Noſtram concluſionem tenet Emanuel in Summa. verb.excommunicat. c.82. concluſ.8. circa med. & Maranta de ordine iudiciorum. diſtin.5. num.70. Et pro noſtra concluſione eſt textus dicto cap.Romana.Reddit rationem gloſſa ibi verbo, ipſius.quia eſt idem tribunal & conſiſtorium,& ideo non appellatur ab Officiali ad Epiſcopum. Quæ deciſio etiam habet locum in iuriſdictione temporali, vt ait Collectarius in cap.veritatis. de dolo & contumacia. num.2. Credo tamen aliter eſſe dicendum in vicario particulari deſignato ab Epiſcopo,& ita videtur ſentire gloſſa ſup.vbi ſolùm loquitur de Officiali generali. Et ratio quam aſſignat ſolùm habet locum in Officiali generali; idem tenet Syluest.verb.abſolutio.2.q.6. Et probatur:nam ſi Epiſcopus antequam eſſet excõmunicatus delegauit alicui aliquam cauſam,non expirat poteſtas delegati,licèt Epiſcopus excommunicetur & denuncietur, vt ait Sylu. verb.abſolutio. 2.quæſt.

2.quæſt.6. Soto d.18.q.4.art.3. gloſſa dicto cap. Romana.& apertè colligitur ex cap.licèt,& cap.is cui. iam citatis; ſed vicarius particularis non eſt Iudex ordinarius,ſed delegatus,vt tenet expreſsè Maranta de ordine iudiciorum, cap. de appellatione num.360. pag.639. vnde appellatur ab ipſo ad Epiſcopum,Clement. & ſi principalis. de reſcript. & gloſſa ibi, verbo, foraneo; ergo non ceſſat eius iuriſdictio. Confirmatur:nam vicarius foraneus non repræſentat totam iuriſdictionem Epiſcopi,ſicut repræſentat Officialis generalis. Dixi, *deſignato ab Epiſcopo:* nam ſi deſignetur ab Officiali Epiſcopi, ſi Officialis excommunicetur & denuncietur, talis vicarius non poterit vti iuriſdictione, vt habetur dicto cap. Romana. Et ratio differentiæ inter vicarium deſignatum ab Officiali vel ab Epiſcopo,videtur eſſe, quòd iuriſdictio non eſt ita radicata in Officiali, ſicut in Epiſcopo.ſed in hoc conſulantur Iuriſtæ, & conſuetudo.

Dvbitatvr quintò, vtrùm inſtrumenta facta à tabellione non tolerato ſint valida? Dico, *non tolerato:*nam facta à tolerato,certum eſt eſſe valida, poſt Concilium Conſtantienſe, vt tenet Didacus Perez lib.2.ordinamenti. tit.5.leg. 2.q.19.& patet ex dictis; vnde ſolùm eſt dubium de non tolerato.

Concluſio. Probabilius eſt,quòd ſunt nulla, contra Rebuffum in Concord. tit. de excommunicatis vitandis.verſic.6.ita tenet Fredericus conſil. 74. Ripa lib.3. Reſponſionum, gloſſa in cap. decernimus. de ſententia excommunicationis. in fine,in 6. Francus ibi num.7. Geminianus num.6. Ancharanus colum. antepenult.Sylueſt.verb. excommunicatio.3. num.2.circa finem. P.Henr.cap.9.num.3. Et probatur efficaciter ex cap. nullus. 3. quæſt.4. vbi Stephanus Papa dicit: *Nullus anathematizatorum ſuſcipiatur, nec à quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur.*

Eſt ergo reſolutio, quòd omnia geſta ab excommunicato tolerato pertinentia ad iuriſdictionem erunt valida; facta verò à non tolerato erunt nulla.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm ea quæ geruntur ab excommunicato etiam non tolerato,tanquam à perſona particulari, ſint valida?

Concluſio. Licèt excōmunicatus peccet faciendo ea, nihilominus regulariter valent; ita Nauar.cap.27.num.36. ad 6. Couar.cap.alma mater.par.1.§.1.num.9. Syluest.verb.excommunicatio.3. num.2. & 7. Hinc ſequitur, quòd contractus ab eo facti,vt contractus emptionis, venditionis, mutui, &c. ſunt validi; ſimiliter teſtamentum ab eo factum validum eſt, vt tradit Couarru. de teſtamentis. part.2. rubricæ. num.18. Antonius Gomez l.3. tauri. num.15. & alij contra nonnullos. Hoc autem limitandum eſt in excommunicato propter hæreſim, vel propter percuſſionem Cardinalium, cap. fœlicis. de pœnis, in 6.

* Petis, vtrùm non ſolùm poſſit validè teſtari,ſed etiam licitè? Multi Canoniſtæ abſolutè docent, quòd illicitè teſtatur; quæ ſententia vera eſt cum hac limitatione, quòd excommunicatus tempore mortis non poteſt obtinere abſolutionē, quia nullus reperitur ſacerdos. Probatur: nam actus teſtandi eſt quaſi factum neceſſarium ſaluti morientis,ab hoc autem actu non intendit Eccleſia priuare excōmunicatum,qui tunc non poteſt obtinere abſolutionem. De matrimonio ſimiliter dicimus, quòd eſt validum;ita Nauar. ſup.Couarru.de ſponſalibus. p.2.c.6.n.3. & eſt text.cap.ſignificaſti.de eo qui duxit in matrimonium,&c.

De profeſſione primò,dico eſſe illicitam,cùm neceſſariò interueniat communicatio cum fidelibus,imò quia communiter ad ſolennitatem eius admiſcentur officia diuina, communiter erit peccatum mortale, non qua parte profitetur, ſed qua parte communicat in Diuinis. Secundò dico quòd eſt valida, ita Panormitan.cap.cùm illorum. de ſententia ex-

com

communicationis. Couar. de ſponſalibus. ſup.& alij ab eo citati. & Nauar.cap. 9. n. 2. & eſt textus dicto cap.cùm illorum.

De receptione autem ad habitum à fortiori dicendum eſt eſſe validam.

Vtrùm verò excommunicatus denunciatus poſſit eſſe teſtis? Infrà dicemus.

Hucuſque loquuti ſumus de geſtis ab excommunicato, qui ante excommunicationem obtinuit legitimè beneficium; modò

Dvbitatvr ſeptimò, quando aliquis non obtinuit verum titulum beneficij, quia electio vel collatio fuit inualida, eò quòd facta eſt excommunicato, vel ſimoniaco, vel patienti alium defectùm; vtrùm ea quæ geruntur à tali excommunicato, pertinentia ad illud officium & beneficium, ſint valida?

Ex deciſione huius dubij pendet deciſio multorum caſuum. Pro cuius reſolutione ſupponendum eſt, dupliciter poſſe contingere quòd aliquis non acquirat legitimum titulum beneficij. Primo modo, quia licèt facta fuerit ei collatio à legitimo Superiore, tamen ipſe, cui facta fuit talis collatio, erat excommunicatus maiori, vel ſimoniacus. Secundo modo, quia nunquam habuit collationem factam à Superiore, ſed ipſemet propria authoritate ſe intruſit in beneficium.

Prima concluſio ſit. Quando iſte recepit beneficium primo modo, ſcilicet cum electione, & excommunicatio vel ſimonia erat occulta, licèt non acquiſierit verum titulum beneficij, nihilominus acquiſiuit veram iuriſdictionem pertinentem ad tale beneficium. Hanc tenet Panormitanus cap nihil. de electione. n. 12. Sylueſt verb. confeſſor. 1. quæſt. 19. Caietanus verb. abſolutionis impedimenta. circa principium.& verb.confeſſio.cap. 3. Nauar.cap.9. n. 7. Fundamentum eorum eſt, quia communis error facti, & autoritas Superioris, vel, vt dicunt alij, titulus præſumptus, dant iuriſdictionem, ſed in hoc caſu communiter ignoratur hunc eſſe excommunicatum, & interuenit Superioris autoritas; ergo. Quæ ratio fundatur in lege Barbarius. ff. de offic. Prætoris. vbi ſeruus, qui putabatur liber, habuit officium à Superiori; & in can. infamis. §. verum. 3. q. 7. Præterea: nam ex oppoſito innumera orirentur incommoda, quibus nullus poſſet adhibere remedium.

Ex dictis ſequitur, omnes abſolutiones factas ab huiuſmodi beneficiariis in foro pœnitentiæ, & omnia alia pertinentia ad iuriſdictionem ſui officij, ſiue pertineant ad forum interius, ſiue ad exterius, & omnes ſententias latas à Prætore, & alia pertinentia ad ſuum officium, eſſe valida & firma; imò hæc concluſio etiam habet locum in excommunicato, qui in Hiſpania eſt non toleratus, & venit in hanc Indicam regionem, vbi hoc ignoratur, vt dixi diſput. 3. dub. 1. quod (præter Autores ibi citatos) tenent aliqui viri docti. Similiter ſi ſacerdos ſimplex occultè excommunicatus approbatur à legitimo Prælato, & eligitur in Confeſſarium, omnes abſolutiones ab eo factæ erunt validæ; idem erit ſi ſacerdos ſimplex occultè excommunicatus approbatur à Prælato, tanquam idoneus ad audiendas confeſſiones, nullam recipiendo ab illo iuriſdictionem, ſi aliquis per Bullam cruciatæ eligit eum in Confeſſarium, valida erit abſolutio. Denique, vt bene infert Palud. in 4. diſt. 17. quæſt. 6. artic. 2. idem ſentiendum eſt de omnibus ſimilibus caſibus pertinentibus tam ad forum interius, quàm ad exterius. Et hæc concluſio habet verum, quamuis collatio beneficij fiat ab eo qui non poſſet tollere tale impedimentum, ita Palud. ſuprà. Et probat, quia tunc recipiens tale beneficium, non recipit iuriſdictionem à conferente beneficium, ſed à iure, vel ex conſenſu tacito Principis, qui poteſt illud impedimentum tollere, vel efficere quòd tale impedimentum non annullet collationem iuriſdictionis.

Secunda concluſio. Quando aliquis nunquam habuit vllum titulum, ne præſumptum quidem, quia non habuit collatio

lationem à legitimo Superiore,ſed ipſe ſe intruſit autoritate propria in beneficium, quamuis ibi ſit communis error facti, omnia tamen ab eo geſta pertinentia ad iuriſdictionem ſunt núlla;ita Panormit.& Sylueſt.vbi ſuprà.& Nauar.ſup.num. 8.& communiter alij viri docti.Probatur,quia licèt ſit communis error facti, deficit tamen titulus ſaltem præſumptus; & hæc duo debent ſimul concurrere.

Hinc ſequitur, quòd ſi aliquis fictitiis literis ſubſcriptis nomine ſui Prælati intromittit ſe in beneficium Parochiale, omnes abſolutiones, & reliqua pertinentia ad iuriſdictionem ſunt nulla,& veritate comperta ſunt iterandæ confeſſiones, licèt factæ ſunt bona fide.

Secundò ſequitur, quòd licèt concurrat titulus, ſi deficiat communis error facti,non ſufficit; verbi gratia, ſi poſtquam excommunicatus occultus recepit beneficium, ceſſet communis error facti, & publicè conſtet quòd ille tempore collationis erat excommunicatus, conſequenter ceſſat iuriſdictio, quia iam conſtat de nullitate tituli.

Tertia concluſio. Quando aliquis ſemel acquiſiuit legitimum titulum, ſed poſtea incidit in aliquod delictum, propter quod ipſo facto abſque alia ſententia Iudicis manet priuatus titulo beneficij, tunc omnia ab eo facta pertinentia ad iuriſdictionem ſunt valida, ſuppoſito quòd ſit communis error facti; ſic Panormit. Syluest. & Nauar. vbi ſuprà. & eſt textus cap. nónne. 8. quæſt. 4. Et ratio eſt, quia toto illo tempore toleratur ab Eccleſia in officio.

Quarta concluſio. Idēm dicendum eſt, quando licèt iſtud delictum ſit publicum, tamen eſt dubium, vtrùm propter illud amiſerit ipſo facto titulū beneficij, quem antea habebat;vnde, vt dicunt Panormit. & Syluester, omnia, quæ fecerit ſpectantia ad iuriſdictionem, ſunt valida;ex quo Eccleſia tolerat eum in officio, & propter eandem rationem quamuis beneficiarius ipſe ſit dubius de amiſſione tituli, poterit (niſi aliud obſtet impedimentum) licitè exercere ſuum officium; præterea quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis.

Ex dictis in hoc dubio, & dubio primo huius diſputationis, & dubio ſecundo diſputationis pręcedentis,colligo aliud faciendum eſſe iudicium de iuriſdictione,& de titulo ad officium,vel beneficium collatum occulto excommunicato, & de iure ad percipiendum fructus: nam iſte recipit veram iuriſdictionem propter bonum commune, non tamen verum titulum,& cōſequēter non habet ius ad percipiendum fructus; nihilominus tamen dico, quòd ſi inſeruit beneficio, poteſt percipere tantum, quantum daretur cuidam Capellano ſubſtituto, qui ſeruiret beneficium,& non ampliùs; reliquos verò tenetur reſtituere ante ſententiam Iudicis, quia in hoc non eſt pœna, ſicut eſt in illo, qui poſt obtentum legitimè beneficium incurrit excommunicationem; de quo diximus in hac diſputatione, dubio primo,poſt ſecundam concluſionē, quòd iſtam partem fructuum non tenetur reſtituere ante ſententiam.Vtrùm verò collatio officij ſecularis,verbi gratia, Prætoris vel Auditoris, facta excommunicato ſit valida? Nonnulli Theologi dicunt eſſe validam, quia cap. poſtulaſti.de clerico excommunicato miniſtrante. tantùm loquitur in beneficio eccleſiaſtico.

Concluſio tamen ſit, quòd eſt nulla. Textus eſt, quem iſti Theologi non viderunt; in cap. venerabilem. de electione. vbi electio cuiuſdam Ducis, ſcilicet *Duque*, dicitur nulla, quia facta fuit excommunicato; propter quem textum noſtram concluſionem tenet ibi expreſsè gloſſa magna circa medium,& in fine,& verbo, electus. & Panormit. num.11.cuius litera eſt mendoſa.ait enim,*Excommunicatio impedit promotionem etiam ad ſecularem dignitatem*; *valet ergo electio facta de excommunicato etiam ad ſecularem dignitatem.* debet legi,*non valet.* Et probatur ratione: nam excommunicatio ſuperueniens ſuſpendit iuriſdictionem ſecularem, taliter quòd

omnia

omnia facta ſunt nulla, quod poſt Concilium Conſtantienſe ſolum habet locum in non tolerato; ergo à fortiori annullabit electionem: nam plus eſt aliquem à ſua fide deiicere, quàm non admittere.

Quod verò attinet ad priuationem fructuum, placet mihi ſentẽtia horum Theologorum dicentium non eſſe eandem rationem in Iudice ſeculari, quæ eſt in beneficiario eccleſiaſtico, & ita credo ſeruari in praxi.

DISPVTATIO VII.

De ſeptimo & octauo effectu, ſcilicet de annullatione impetrationis gratiarum, & remotione ab actionibus fori iudicialis.

De ſeptimo effectu nihil eſt dicendum præter dicta diſput. 5. dub. 6. de impetratione literarum ad beneficia. Reliqua videte in gloſſa c. finali. de procuratoribus. verbo, iurati. & in Geminiano c. 1. de reſcriptis.

De octauo effectu ſupponendum eſt, quòd excommunicatus Iudex non toleratus non poteſt validam ferre ſententiam, vt dixi diſputatione præcedenti; ſolùm eſt addendum quòd ſi excommunicetur, & denuncietur, & appellet à denunciatione, quamuis poſtea declaretur legitimè excommunicatus & denunciatus, geſta per eum in iſto medio tempore ſunt valida, vt habetur ex Panormita. cap. Paſtoralis. §. verum. de appellationibus. num. 15. & ex dictis c. 5. diſp. 5. dubio 11. concl. 2.

Præterea dicimus, quòd excommunicatus non poteſt eſſe actor in iudicio in cauſis ciuilibus, neque eccleſiaſticis. cap. pia. de exceptionibus. in 6. bene tamen poteſt eſſe reus ad ſe defendendum. cap. intelleximus. de iudiciis. vide Nauar. cap. 27. num. 23. Et ratio eſt, quia non eſt fauor, ſed odium, quòd excommunicatus poſſit ab omnibus in iudicio conueniri, ipſe autem nullum conuenire poſſit. Præterea: nam multi priuarentur ſuis commodis, ſi non poſſent excommunicatum conuenire, & ipſe reportaret commodum ex iniquitate ſua. Præterea non poteſt eſſe procurator. cap. poſt ceſſionem. de probationibus. nec teſtis. cap. decernimus. de ſententia excommunicationis. nec poteſt inſtituere procuratorem, niſi in cauſa propria, quando ipſemet eſt reus; patet ex cap. vlt. de procuratoribus. vbi habetur, quòd quando communitas aliqua inſtituit procuratorem, ſi inter inſtituentes ſit aliquis excommunicatus, de quo fit mentio in literis, talis inſtitutio eſt inualida. Poteſt excipere pro vtilitate Eccleſiæ. Nauar. lib. 1. Conſil. conſ. 1. de corpore vitiat. num. 8. citat c. dilecti. & c. dilectæ. de except.

Dubitatur primò de actore, vtrùm excommunicatus maiori poſſit eſſe actor?

Prima concluſio. Excommunicatus maiori, etiam toleratus, repellitur per ius ab agendo; ita tenet Buſtos c. decernimus. de ſententia excommunicationis. Et probatur, quoniam agere in iudicio concernit fauorem agentis; Concilium autem Conſtantienſe noluit in aliquo fauere ipſis excommunicatis.

Secunda concluſio. Quando actor eſt publicè excommunicatus, debet Iudex ex officio illum repellere ab agendo, licèt reus hoc non excipiat; dicto cap. pia. quod ego intelligo poſt Concilium Conſtantienſe de excommunicato non tolerato: nam ratio huius textus eſt euitare peccatum communicationis, vt habetur ex Geminian. ibi, num. 2. & 5. & vt conſtat ex c. decernimus. de ſententia excommunicationis. in 6. Hæc concluſio etiam habet locum in Iudice ſeculari, qui quidem de cauſa ſpirituali excommunicationis non cognoſcit principaliter, nec incidenter, ſed tantùm de facto excommunicationis, quod non prohibetur Iudici ſeculari, vt ait Bartolus leg. Titia. ff. ſoluto matrimonio.

Tertia concluſio. Quando reus opponit hanc exceptionem, debet ponere ſpeciem, ſcilicet quòd eſt maior excõmunicatio, & nomen communicatoris, debétque illam probare intra octo dies, aliàs audietur actor; ita dicto cap. pia. & c. prudentis. §. ſexta. de offic. delegati.

Quarta concluſio. Iſta exceptio non poteſt opponi à tertio, licèt ad eius inſtãtiam fuerit excommunicatus; ita Felinus c. intelleximus. de iudiciis. n. 7.

Quinta concluſio. Acta ab actore excommunicato antequam à Iudice repellatur, vel à reo opponatur hæc exceptio, valida ſunt, dicto capite pia. Videte plura ibidem.

Duo reſtant aduertenda. Primò, quòd Couar. lib. 1. Variarum. c. 19. n. 5. ait, apud Hiſpanos paſſim admitti excommunicatum à Iudicibus ſecularibus ad agendum. Secundò, quòd excommunicatus opponens exceptionem pro Eccleſia audiendus eſt; ita Nauar. lib. 1. Conſiliorum. tit. de corpore vitiatis. conſil. vnico. n. 8. & eſt textus c. dilecti. de exceptionibus.

Dvbitatvr ſecundò de reo, vtrùm reus excommunicatus poſſit comparere in iudicio, vel per procuratorem?

Prima opinio abſolutè dicit, nunquam teneri reſpondere per procuratorem, ſed ſemper poſſe reſpondere per ſeipſum; in hanc ſatis inclinat Panormitanus c. intelleximus. de iudiciis. n. 5.

Secunda opinio dicit, quòd ſolùm in cauſis arduis poteſt reſpondere per ſe ipſum.

Tertia opinio, & tenenda, eſt, quòd etiam in cauſis arduis non poteſt reſpondere per ſe ipſum, ſi inuenit idoneũ procuratorem, bene tamen ſi non inueniat, ita Felinus dicto cap. intelleximus. num. 3. Decius num. 7. Aretinus num. 18. Sylueſt. verb. excommunicatio. 3. numer. 1. effectu 12. Et probatur ex dicto c. intelleximus. ibi, *Etiam debet per alium reſpondere*; & textus loquitur de cauſa matrimonij, quæ eſt grauiſſima; nec placet explicatio gloſſæ, quòd verbum, *debet*, non inducit neceſſitatem, quoniam, vt ait Calderinus, verba propriè ſunt accipienda, niſi reſultet ſenſus abſonus. Quando autem non inuenit idoneum procuratorem, licitè poteſt comparere in iudicio, quia Eccleſia pro ſua pietate non vult auferre illi defenſionem naturalem; & tunc reliqui, qui neceſſariò interueniunt in iudicio, licitè poſſunt cum illo communicare; nec incurrent minorem excommunicationem, ita gloſſa dicto cap. intelleximus, verbo, conuenire. & eſt textus capit. ſi verè. de ſententia excommunicationis. De procuratore autem Decius, quem ſequitur Nauar. capit. 27. num. 23. dicit, quòd excommunicatus poteſt conſtitui procurator, vt poſtea abſolutus exequatur officium; ſed hoc eſt contra gloſſam c. poſt ceſſionem. de probationibus. & contra communem, vt ipſe Nauarr. fatetur, & fortiter obſtat dictum c. poſt ceſsionem. ibi. *excommunicatus erat.*

Dvbitatvr tertiò, vtrùm excommunicatus poſsit eſſe aduocatus?

Prima concluſio. Non poteſt licitè aduocare; habetur ex c. decernimus. de ſententia excommunication. in 6. & ibi Doctores communiter; Sylueſt. verb. aduocatus. quæſt. 2. Probatur: nam hoc officiũ eſt honorificum, & publicum, & requirit communicationem aliorum.

Secunda concluſio. Probabiliſsimum eſt, quòd ſi ſit toleratus, poterit poſt Cõcilium Conſtantienſe licitè aduocare in fauorem aliorum, prout latiùs infrà.

Petis, vtrùm excommunicatus non toleratus teneatur reſtituere ſtipendium quod accepit? Ioannes Andreas & Buſtos dicto cap. decernimus. & Hoſtienſis cap. pia. de exceptionib. in 6. abſolutè dicunt, quòd tenetur reſtituere pauperibus

Tertia concluſio. Oppoſitum eſt longè probabilius, & colligitur in ſimili ex Nauarra lib. 2. de reſtitut. num. 237. Et probatur: nam hic labor eſt pretio æſtimabilis, & eſt vtilis parti, & nullum reperitur ius quod reddat aduocatum inhabilem ad recipiendum iuſtum ſtipendium.

Dvbi

DVBITATVR quartò, vtrùm excommunicatus poſsit eſſe teſtis?

Prima concluſio. Poſt abſolutionem poteſt eſſe teſtis, dummodo talis excommunicatio non fuerit incurſa propter crimen, quod etiam poſt emendam repellat ad teſtificandum, ſic gloſſa cap. veniens. el 2. de teſtibus. Panormit. & Felinus cap. teſtimonium. eod. tit.

Secunda concluſio. Etiam ante abſolutionem toleratus licitè poteſt eſſe teſtis, ſic Buſtos dicto c. ſtatuimus. Et probatur: nam actus teſtificandi natura ſua ordinatur in fauorem partis, non in fauorem teſtificantis, ſed Concil. Conſtant. tolerat prædictos excommunicatos, quantùm ad ea quæ tangunt commodum aliorum; ergo.

Tertia concluſio. Non toleratus non poteſt licitè eſſe teſtis, niſi in aliquibus cauſis fauorabilibus, vt in cauſa hæreſis. cap. in fidei fauorem. de hæreticis. in 6. & in contractu matrimonij, quia eſt cauſa fauorabilis. cap. finali. de ſentent. & re iudicata.

Vtrùm verò poſsit eſſe teſtis in inſtrumentis, vide Panormit. dicto cap. teſtimonium. & Francum dicto cap. decernimus. colum. 2. Felinum in c. Rodulphus. de reſcriptis, num. 39. & Buſtos ſupra.

DISPVTATIO VIII.

De nono effectu, ſcilicet de prohibitione communicationis cum fidelibus.

DVBITATVR primò, vtrùm excommunicatus toleratus poſsit poſt Cõcilium Conſtantienſe licitè communicare cum fidelibus, & fideles cum ipſo?

Prima opinio dicit, quòd licitè poteſt communicare cum fidelibus, quando inuitatur ab ipſis ad communicationem, & quòd fideles licitè poſſunt inuitare illum. Hæc tribuitur Victoriæ, & eam tenet Ledeſm. 2. par. 4. quæſt. 21. artic. 1. Probatur: nam ſi non poſſet communicare cum fidelibus, licèt inuitaretur ab illis, ſequeretur quòd fideles non poſſent illum inuitare, & per conſequens nullum priuilegium conceſſum eſſet fidelibus in Concilio Conſtantienſi.

Secunda opinio conſiſtit in ſequentibus concluſionibus.

Prima concluſio. Si excommunicatus toleratus communicat cum fidelibus, ſiue ipſe ſe ingerat, ſiue inuitetur à fidelibus, peccat, ſiue communicet in diuinis, ſiue in humanis, ſecluſo caſu neceſsitatis, ita Caiet. verbo, abſolutionis impedimenta. vbi dicit, quòd non eſt licitum inuitare iſtos excommunicatos. eandem tenent communiter diſcipuli D. Th. Probatur: nam Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis.

Secunda concluſio. Si iſte excommunicatus de facto ſe ingerit aliis fidelibus in humanis, vel in diuinis, vel eſt paratus ad communicandum, non tenentur fideles abſtinere, ſed licitè poſſunt communicare cum illo. Hæc concluſio habetur ex Soto diſt. 1. q. 5. artic. 6. concl. 5. Caiet. ſup. & tenent communiter omnes Magiſtri. Probatur, quia tunc fideles non ſunt cauſa mortalis peccati illius: nam ipſe eſt paratus, & ipſi vtuntur iure ſuo, ſicut qui petit mutuum ab vſurario parato. Aduertendum eſt autem cum nonnullis Magiſtris, quòd vt excommunicatus dicatur paratus ad communicandum, non requiritur quòd ſit actualiter paratus, ſatis eſt quòd ſit paratus habitualiter, quia ſcilicet habet animum promptum ad communicandum. Vnde aduertunt iſti cum Cano, quòd qui primò aperit caput tali excommunicato bona fide, quia ſcit, quòd ipſe ſolet ſibi aperire caput, nullus eſt habendus ſcrupulus.

Tertia concluſio. Quando ipſe excommunicatus toleratus non ſe ingerit, neque eſt paratus ad communicandum cum aliis, non eſt licitum fidelibus illum prouocare, vel inuitare ad communicandum in diuinis, neque in humanis, ſed ipſe peccabit

bit in hoc, & excommunicatus ipſe peccabit communicando, quamuis ſit inductus vel inuitatus. Hanc tenet expreſsè Caiet. verbo, abſolutionis impedimenta. Syluest.verb.excommunicatio,5. dub. 19. dicto 4.Cano.& Mexic. difficultate 10. de excommunicat.ante 5. caſum.& multi viri docti. Probatur primò. Excommunicatus ipſe peccat tunc communicando; ergo etiam alij peccabunt imitando eum, cùm non ſit paratus. Secundò. Concilium Conſtantienſe noluit in aliquo fauere ipſis excommunicatis toleratis,ſed ſi talis excommunicatus licitè poſſet communicare cum fidelibus, quotieſcunque inuitaretur ab illis, etiam nulla interueniente neceſſitate, multùm redundaret in fauorem excommunicati, & ferè nullum præſtaret illi impedimentum excommunicatio; ergo. Tertiò: nam ſi prima opinio eſſet vera,etiam haberet locum in receptione ſacramentorum, quod tamen negant communiter Magiſtri, vt ſtatim videbimus; vnde propter hæc nonnulli dicunt primam opinionem non eſſe probabilem, nec ſecuram; ſed ego cum aliis dico probabilem eſſe,& ſecuram in praxi. Hæc autem tertia concluſio intelligitur extra caſus permiſſos in iure,de quibus infrà.

Quarta concluſio. Licèt fideles peccent inuitando excommunicatum toleratum non paratum ad communicandum, ſiue peccent venialiter, ſiue mortaliter, iuxta dicenda dubio tertio, non tamen incurrunt minorem excommunicationem; ita tenet expreſsè Syluest. ſupr. & multi viri docti. Et probatur: nam ex vi Decreti Conſtantienſis ſolùm tenemur vitare excommunicatos non toleratos. Dico,*ex vi Decreti:* nam ſi tenemur abſtinere à communicatione tolerati in caſibus tertiæ concluſionis, eſt ex vi legis naturalis & diuinæ prohibentis, ne inducamus aliquem ad peccandum.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur negando vltimam conſequentiam, ſcilicet quòd nullum priuilegium conceſſum eſſet fidelibus in Concilio Conſtantienſi: nam conceſſum eſt illis, quòd ſi excommunicatus ſe ingerit, vel eſt paratus, poſſunt licitè communicare cum eo, quod tamen non poſſunt facere cum non tolerato, & etiam conceſſum eſt quòd in caſu quòd peccent communicando iuxta tertiam concluſionem, non incurrant excommunicationem minorem, quam tamen ſemper incurrent ante Concilium Conſtantienſe.

Dvbitatvr ſecundò,vtrùm excommunicatus toleratus contritus iam de peccato, poſſit in aliquibus caſibus adminiſtrare ſacramenta fidelibus? Dico, *contritus*, quia certum eſt in nullo caſu licere adminiſtrare ſacramentum aliquod cum conſcientia peccati mortalis, niſi Baptiſmum in extrema neceſſitate, quia tunc non baptizat vt miniſter Eccleſiæ, ſed vt laicus.

Prima opinio generaliter dicit, quòd ipſi excommunicati peccant mortaliter miniſtrando ſacramenta, & quòd non licet eos ad id inuitare, ſed tantùm recipere, ſi ſunt parati. Pro hoc citatur Syluest. verb.excommunicatio.5.§.9.

Secunda opinio dicit, quòd in nullo caſu poteſt licitè adminiſtrare, quamuis alius licitè petat, imò quamuis habeat ius iuſtitiæ ad petendum, itaq; quamuis ſubditus licitè petat à Parocho, & Parochus teneatur adminiſtrare, non tamen licitè adminiſtrat; ſic Adrianus in 4. q.3. de Baptiſmo.fol.12. Probatur primò:nam Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis toleratis. Secundò: nam eadem ratione ſequeretur, quòd poſſet talis excommunicatus licitè celebrare coram aliis fidelibus id petentibus. Probatur ſequela, quia poſt Concilium Conſtantienſe fideles habent facultatem communicandi cum excommunicatis toleratis, non ſolùm in ſacramentis, ſed etiam in aliis diuinis. Tertiò, quia ſequeretur, quòd poſſet miniſter excommunicatus inuitare fideles, vt peterent ab ipſo ſacramentum. Probatur ſequela: nam quod alius licitè poteſt à me petere,

petere, poſſum & ego licitè petere ab illo, vt petat à me. Verùm hæc opinio eſt prorſus falſa. Primò: nam ſequeretur, quòd miniſter eſſet perplexus, ita vt quidquid faceret, peccaret: nam ſi eſt Parochus, & non miniſtrat petitus, peccat contra iuſtitiam; ſi non eſt Parochus, & petitur ab extremè indigenti, peccat contra charitatem: ſi autem miniſtrat, etiam peccat ſecundùm Adrianum; ergo eſt perplexus. Secundò: nam ſi fauor Concilij Conſtantienſis non extendatur indirectè ad ipſos excommunicatos toleratos; ſequitur quòd occluderetur via priuilegio fidelium. Patet ſequela: nam ſi talis excommunicatus, quamuis ſit Parochus, non poteſt etiam petitus miniſtrare, licitè poterit obiicere ſubditis petentibus quòd ipſe non poteſt licitè miniſtrare, & hac via fundarentur fideles ſuo priuilegio.

Tertia opinio dicit, quemlibet poſſe liberè inuitare & inducere excommunicatum toleratum, etiam nullà exiſtente neceſſitate, quamuis non ſit Parochus, & quòd miniſter ſic inuitatus poteſt licitè adminiſtrare ſacramentum; ita Ledeſm. 1. part. 4. q. 5. art. 6. dub. 11. & 2. p. q. 25. art. 1. pag. 5. & pauci quidam iuniores. Eandem videtur tenere Victoria num. 339. de excommunicat. citatur etiam Soto, ſed potiùs tenet quartam opinionem, vt ſtatim videbimus.

Fundamentum huius opinionis eſt, quia Concilium Conſtantienſe abſolutè conceſſit fidelibus, quòd non teneantur abſtinere ab excommunicato tolerato in ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione. Sed contra hanc opinionem arguitur: nam ex ea ſequeretur, quòd excommunicatio maior ferè nullũ cauſaret impedimentum in tolerato ad ſacramẽta adminiſtranda. Patet: nam etiam nõ excommunicatus nõ ſolet miniſtrare ſacramenta niſi petitus; vnde multi viri grauiſſimi reiiciunt hanc ſententiam tanquam omnino falſam, & contra communem; verum eſt quòd ego iudico eam probabilem eſſe.

Quarta opinio ſit, quòd quoties excommunicatus toleratus tenetur ſiue ex iuſtitia, ſiue ex charitate conſentire petitioni fidelium, poteſt licitè adminiſtrare; at verò quando licitè poteſt repellere petitionem, non poteſt licitè adminiſtrare, verbi gratia, peto ſacramentum à Parocho etiam extra caſum neceſſitatis, ille tenetur miniſtrare, & per conſequens licitè miniſtrabit. Idem eſt ſi peto à non Parocho in extrema neceſſitate; at verò ſi abſque neceſſitate peto à non Parocho, non poteſt miniſtrare, quia licitè poteſt repellere meam petitionem. Hanc apertè tenet Soto diſt. 1. q. 5. art. 6. concl. 6. & etiam 7. in fine. Et quamuis diſt. 22. q. 1. artic. 4. colum. 3. videtur tertiam tenere opinionem; nihilominus cùm ibi referat ſe ad articulum ſextum modò citatum, explicandus eſt iuxta ea quæ dixit in illo. Eandem tenet Pater Henriquez lib. 1. de ſacramentis. cap. 19. n. 5. iuncto c. 30. num. 2. & 3. in fine. & quamplurimi Thomiſtæ; Nau. c. 9. n. 7. vbi ait, tunc eſſe mortale, inducere excommunicatum toleratum ad adminiſtrandum ſacramentum confeſſionis, quando ſit abſque neceſſitate vel debito, quo ſacerdos teneatur. Hæc opinio probatur argumento ſecundo contra ſecundam opinionem; & confirmatur: nam aliàs non ſatis conſultum eſſet conſcientiis timoratis, quibus Concilium Conſtantienſe conſulere voluit.

Quinta opinio aliquantùm ampliat præcedentem, & dicit duo. Primò dicit, quòd ſi miniſter eſt Parochus, ad hoc vt ſubditus licitè petat, & Parochus licitè miniſtret, non requiritur neceſsitas præcepti eccleſiaſtici, vel alia grauis neceſſitas, ſed ſufficit communis vtilitas, quam Chriſtiani percipiunt ex frequentatione ſacramentorum, quia eſt remedium & medicina. Patet: nam ſubditus habet ius iuſtitiæ ad petendum ſacramentum à Parocho, & non tenetur perdere hanc vtilitatem propter excommunicationem Parochi. Vbi nota, quòd hoc dictum intelligitur, licèt Parochus non ſit paratus, nec expoſitus, & quamuis adſit alius miniſter

non

non excommunicatus. Probatur: nam ſubditus habet ius ad petendum à Parocho, licèt Parochus non ſit paratus, & licèt adſit alius miniſter, & ſubditus non ſit in neceſſitate, & Parochus tenetur ex iuſtitia miniſtrare, nec iuſtè ſe excuſabit dicendo ſubdito, *Ecce alium miniſtrum*, vel dicendo, *Tu non es in neceſſitate*; ergo ſubditus non peccat petendo. Et hoc videtur conceſſiſſe nobis Concilium Conſtantienſe, quòd poſſim ego recurrere ad meum Prælatum, ſine ſcrupulo ſicut antea; *y gran eſcrupulo fuera, ſi el ſubdito vuiera de andar mirando ſi ay otro miniſtro aquien acudir, ò ſi tengo tanta neceſſidad, ò no.*

Secundò dicit hæc opinio, quòd ſi miniſter non eſt Parochus, vt fidelis licitè petat, & ipſe licitè adminiſtret, non requiritur extrema neceſſitas: nam aliàs nulla eſſet differentia, quantùm ad hoc, inter miniſtrum toleratum & non toleratum: etenim in caſu extremæ neceſſitatis licitè poſſumus inuitare non toleratum; imò dicit hæc opinio ſufficere magnam aliquam vtilitatem, vt ſi miniſter excommunicatus ſit vir prudens & doctus, & ego indigeo directione illius ad pacem & ſecuritatem meæ conſcientiæ, quoniam habeo caſus requirentes ſcientiam & prudentiam eius. In iſtis ergo caſibus, quamuis miniſter non Parochus non teneatur adminiſtrare, poterit tamen peritus.

Eſt tamen aduertendum, quòd vt miniſter ſic inuitatus poſſit licitè adminiſtrare ſacramentum, requiritur quòd non ſtet per ipſum, quin priùs abſoluatur ab excommunicatione quàm adminiſtret: nam ſi poteſt abſolui, & non vult, peccabit miniſtrando, ſiquidem agit contra præceptum Eccleſiæ, cùm tamen poſſet illud ſeruare; & hoc etiam concedunt Autores quartæ opinionis. Hæc quinta opinio ſic explicata eſt aliquorum Magiſtrorum, & eſt à nobis amplectenda.

Ex dictis ſequitur, quòd quando excommunicatus toleratus licitè adminiſtrat ſacramentum, non incurrit irregularitatem, quoniàm hæc irregularitas non incurritur, niſi quando excommunicatus peccat mortaliter miniſtrando; ita Sylu. verb. Euchariſtia. 2. q. 7. & Nauar. cap. 25. n. 75. & communiter omnes. Imò dico, quòd licèt aliàs peccaret mortaliter, vtpote quia miniſtrat ſine contritione, non incurrit irregularitatem, quia tunc non peccat ex eo quòd miniſtrat in excommunicatione; ſed hoc corollarium intelligitur niſi in caſu quòd miniſter quando miniſtrauit, potuit abſolui, & noluit: tunc enim incurret irregularitatem, ſecus ſi pro tunc non potuit abſolui, quamuis antea fuerit negligens in procuranda abſolutione. Sic aliqui viri docti.

Ad primum argumentum ſecundæ opinionis concedo, quòd Concilium Conſtantienſe non intendit concedere directè priuilegium aliquod ipſis excommunicatis; nihilominus priuilegium directè conceſſum ipſis fidelibus extenditur indirectè & conſequutiuè ad ipſos excommunicatos toleratos, & hoc in fauorem fidelium, ne ſcilicet fruſtrentur ſuo priuilegio.

Ad ſecundum, Soto lib. 9. de iuſtit. q. 8. art. 1. ad 1. in fine, admittit quidem adminiſtrationem ſacramentorum, ſed excipit celebrationem. Nonnulli verò Thomiſtæ dicunt, quòd in aliqua graui neceſſitate recipiendi Euchariſtiam, vt ſi infirmus ſit proximus morti, poterit petere à tali excommunicato, præſertim Parocho, quòd celebret, vt ſic miniſtret ei Euchariſtiam; nec hoc contradicit quartæ concluſioni dubij tertij, diſput. 3. quoniam ibi loquuti ſumus de non tolerato. Si petas, quare non licet petere celebrationem in omnibus caſibus, in quibus licet petere alia ſacramenta? Reſpondetur, quia celebratio Miſſæ acquirit maximam reuerentiam.

Ad tertium reſpondetur primò negando ſequelam, & ſunt multæ inſtantiæ: nam ego licitè poſſum petere mutuũ ſub vſuris ab vſurario parato, & tamen ipſe non poteſt me inuitare vt petam ab eo; & quando aliquis poſt votum caſtitatis contraxit

traxit

traxit matrimonium, poteſt reddere debitum coniugi petenti,& tamen non poteſt inducere illum vt petat.

Secundò reſpondetur, cum aliquibus viris doctis,concedendo ſequelam in aliquibus caſibus,vt ſi pœnitẽs eſſet negligens in petendo ſacramẽto;imò excommunicatus nõ toleratus in caſu extremæ neceſſitatis ipſius pœnitẽtis poſſet illum inducere,quando ipſe pœnitens non peteret ex ignorantia,negligentia,vel malitia; imò credo cum eiſdem viris doctis quòd teneretur: nam ex lege charitatis tenetur ſacerdos miniſtrare ſacramẽtum extremè indigenti,& hoc præceptum debet præponderare pręcepto eccleſiaſtico, quo tenetur excommunicatus abſtinere à participatione actiua ſacramentorum.

Ad fundamentum tertiæ opinionis reſpondetur, Decretum illud intelligẽdum eſſe cum moderationibus poſitis in noſtra opinione: nam ſi abſolutè intelligeretur, excommunicatio maior ferè nullũ cauſaret impedimentum in adminiſtratione ſacramentorum,vt dictum eſt.

D v b i t a t v r tertiò,vtrùm ſemper peccet mortaliter excommunicatus communicando cum fidelibus in rebus ſibi prohibitis?

In primis ſupponendum eſt, omnes actiones prohibitas excommunicatis reduci ad tria genera. Primum conſiſtit in rebus illis, quæ ſunt per ſe primò communes omnibus Chriſtianis,& ſunt propriæ illorum, vt cõmunicatio in diuinis, nempe in ſacramẽtis;in auditione Miſſæ, & diuinorum Officiorum,& in ſuffragiis Eccleſiæ.Secundum eſt earum actionum, quæ ſunt quidem propriæ Chriſtianorũ, verumtamen non per ſe primò, ſed ſecundariò,quales ſunt plures actiones eccleſiaſticæ,vt conferre beneficium eccleſiaſticum, eligere ad illud, exercere officium Iudicis eccleſiaſtici, & aliæ huiuſmodi. Tertium eſt actionum purè humanarum & ciuilium,quæ ſunt communes Chriſtianis,& etiam infidelibus,vt ſalutationes, mutua colloquia, contractus & matrimonia,& exercere officium Iudicis ſecularis. Hoc poſito, ſit

Prima concluſio. Si excommunicatus communicet in rebus primi generis,peccat mortaliter ex genere ſuo. In hac omnes Doctores conueniunt, quoniam iſtæ actiones ſunt materia grauis,& quæ directè & per ſe primò prohibentur ab Eccleſia ipſis excommunicatis.Vnde ſecundùm omnes peccat mortaliter recipiẽdo, vel adminiſtrando ſacramenta,niſi in aliquo ſpeciali caſu,de quo dictũ eſt.Similiter peccat mortaliter audiendo Miſſam etiam priuatim,& communicando in diuinis Officiis, quæ publicè & ſolenniter celebrantur. Dixi, *ex genere ſuo*: nam in indiuiduo aliquando erit veniale,propter materiæ paruitatem,vt ſi excommunicatus aſſiſtat in Eccleſia tempore quo canitur vnus breuis Pſalmus.Dixi, *in Officiis diuinis, quæ publicè & ſolenniter celebrãtur*: nam communicare cum fidelibus in orationibus priuatis,certum eſt apud omnes quòd tantùm eſt veniale peccatum, vt ſi excommunicatus recitet alternatim cum alio Pſalmos pœnitentiales ex deuotione. Tota ergo difficultas eſt de actionibus ſecundi & tertij generis. Vnde

Prima opinio aliquorũ Thomiſtarum dicit,quòd ſi communicet in iſtis actionibus, peccat mortaliter, per ſe loquendo.Probatur primò:Quæcunque lex,pręcipuè eccleſiaſtica,ſi ſit de materia graui, obligat ſub mortali, ſed actiones ſecundi & tertij generis ſunt materia grauis; ergo.Secundò:Hæc lex eccleſiaſtica conſtituit actum prohibitũ in ſpecie inobedientiæ,ſed inobedientia ex genere ſuo eſt mortale, vt docet D.Tho. 2.2.q.105. art.1. ergo.Hinc infert hæc opinio,quòd ſi in iſta communicatione interueniat iniuſtitia,erunt duo peccata, vnum iniuſtitiæ,alterum inobedientiæ;verbi gratia,ſi Iudex eccleſiaſticus, vel ſecularis nominatim denunciatus iudicat, peccat peccato iniuſtitię,quia vſurpat iuriſdictionem, & etiam peccato inobedientiæ, contra præceptum Eccleſiæ.

Secunda opinio dicit, non eſſe peccatum mortale per ſe loquendo, ſed tantùm veniale, communicare in iis actionibus, & quòd hoc eſt magis certum loquendo de actionibus tertij generis, quàm ſecundi; ita Caiet. verb. excommunic. circa finem. §. vbi ſcito. Soto d. 22. quæſt. 1. art. 4. concluſ. 3. Nauar. c. 27. num. 29. vbi citat alios, & quamplurimi Thomiſtæ. Et quoniam hæc eſt probabilior, ſit

Secunda concluſio. Excommunicatus communicans in rebus ſecundi & tertij generis, nō peccat mortaliter, niſi ſequatur iniuſtitia, vel ſcādalum graue, vel adſit formalis contemptus; verbi gratia, excommunicatus fert verum teſtimonium, comedit cum aliis, celebrat contractum venditionis, non peccat mortaliter. Probatur: nam Eccleſia ſuo præcepto non intendit primò & per ſe prohibere huiuſmodi communicationem, ſed tantùm directè & ſecundariò, loquendo de actionibus tertij generis; ſecundariò autem licet directè loquendo de actionibus ſecundi generis. Quando verò Eccleſia de facto intēdit obligare ſub mortali, dignoſcitur ex eo quòd præcipit materiam grauem, & quia immediatè præcipit eā. Vt ſi Eccleſia priuaret aliquē Regem ſuo regno propter bonum ſpirituale, latè præceptū immediatè & directè tendit ad illum effectum temporalem priuationis regni, & cùm aliàs materia ſit grauiſſima, obligat ſub mortali. Dixi, *niſi ſequatur iniuſtitia, vel ſcandalum graue, vel adſit formalis contemptus*, vnde ſi excōmunicatus iudicet, peccat mortaliter, quia vſurpat iuriſdictionem, cùm ligata ſit eius poteſtas, & ideo facit iniuriam ei qui communicauit iuriſdictionem, cuius actū vſurpat. Vſurpare autem iuriſdictionem eſt res grauiſſima. Niſi aliquādo excuſetur ex leuitate materiæ, vt ſi recipiat vnum tantùm teſtem: tunc enim venialiter tantùm peccabit. Facit etiam iniuriam ipſis litigātibus quos iudicat, & facit illos amittere expēſas: nam, cùm illi actus ſint nulli, iterum debēt fieri, vnde tenetur Iudex reſtituere illis huiuſmodi damna. Similiter eligendo irrogat iniuriam electoribus, quorum numerum iniuſtè auget, & Eccleſię, cuius ſe quaſi prouiſorem gerit; & multo magis conferendo beneficia, & iis ſimilibus. Hæc autem ſolùm habent locum in excommunicato non tolerato: nam geſta ab excommunicato tolerato pertinentia ad publicum officium, valida ſunt, vt dixi diſput. 6. dub. 3. Ex quo ſequitur, excommunicatum toleratum ſolùm peccare venialiter, iudicando, eligendo, præſentando, conferendo beneficium. De ſcandalo graui de ſe patet, quòd tunc erit mortale; de contemptu formali etiam eſt res clara apud D. Thom. in addit. q. 23. artic. 3. & apud omnes Doctores.

Sed eſt aduertendum, quòd iſte contemptus non conſiſtit in conſuetudine & frequentia communicandi, vt nonnulli falsò putāt: poteſt enim contingere quòd aliquis excōmunicatus communicet frequenter cum fidelibus in rebus humanis ex ſola delectatione, vel fragilitate, & tūc nullus eſt formalis contemptus, & econtra poteſt cōtingere, quòd ſemel tantùm, aut iterum communicet, ex eo quòd contemnit poteſtatem Eccleſiæ in ferendis cenſuris, vel prohibitionē Eccleſiæ prohibentis excommunicato talem communicationem, vt docet Soto concl. 3. citata, & habetur ex Sylueſt. verb. excommunic. 5. num. 6. p. 4. & Nauar. c. 22. num. 42. imò dico, quòd licèt communicare ex contemptu ipſius cenſuræ & eccleſiaſticæ poteſtatis ſemper ſit mortale, vt ait Nau. cap. 27. num. 30. at verò communicare ex contemptu præcepti in re minima, paratus abſtinere à communicatione in rebus maioribus, ſolùm erit veniale.

Ex dictis primò ſequitur, quòd ſi multiplicentur cōmunicationes in rebus ſecundi & tertij generis, non erit mortale per ſe loquendo: nam quando aliquid de ſe eſt tantùm veniale, non erit mortale, quantumuis multiplicentur actus, niſi extrahantur ad aliam ſpeciem.

Secūdò ſequitur, quòd ſi aliquis Iudex excom

excommunicatus non toleratus ferat ſententiam non committit duo peccata mortalia, vnum iniuſtitię, alterum inobedientiæ, ſed tantùm vnum iniuſtitiæ, & alterum veniale, contra prohibitionem Eccleſiæ.

Ad primum argumentum primæ opinionis reſpondetur, negando minorem, tum etiam quoniam non eſt materia, quę directè & per ſe primò prohibeatur ab Eccleſia.

Ad ſecundum reſpondetur, minorem eſſe veram loquendo de inobediētia formali: ſecunda autem opinio non loquitur in hoc caſu.

Ex dictis cōſtat reſolutio alterius quæſtionis, quæ licèt pertinet ad ſequentem diſputationem, tamen hîc breuiùs poterit reſolui, nempe vtrùm fideles ſemper peccent mortaliter, communicando cum excommunicato in rebus prohibitis.

Primò ergo dico, quòd ſi communicēt cum illo in rebus primi generis, eſt peccatum mortale ex genere ſuo. Dico, *ex genere ſuo*. nam ex paruitate materiæ erit veniale, vt ſi audiret ſimul cum excommunicato non tolerato paruam partem Miſſæ, verbi gratia vſque ad Euangelium, vel illud quod dicitur poſt conſumptionem corporis & ſanguinis Chriſti.

Secundò dicò, quòd ſi communicent in rebus ſecundi & tertij generis tantùm, eſt veniale, niſi communicent in crimine criminoſo, vel in illis caſibus, in quibus fideles communicādo cum excommunicato incurrunt maiorem excommunicationem, vel in contemptum Eccleſiæ; ita D. Th. in addit. quæſt. 23. art. 3. Exemplùm primi. Præcipitur concubinario ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt expellat è domo concubinam, qui dederit illi auxilium vel fauorem ad eam retinēdam, peccabit mortaliter, vt decernitur in c. nuper. de ſentētia excommunicationis. in 6. & caſus hic etiam habet locum, quāuis talis excommunicatus ſit toleratus, vt ait Soto concl. 3. citata, caſu 1. quia concurrit ad opus quod eſt mortale vel ex natura ſua, vt in exemplo poſito, vel ratione excōmunicationis, vt in Doctore qui docet leges, vel medicinas, Religioſos, qui reliquerunt habitum. Exemplum ſecundi eſt, quando aliquis excommunicatur de participantibus. De contemptu Eccleſiæ, iam patet ex dictis. Probatur ergo modò vtrumq; dictum: nam prima communicatio prohibetur ab Eccleſia primò & per ſe; ſecunda verò non, vbi nota primò, quòd loquendo de communicatione cum excommunicato, inquātùm eſt prohibita per Eccleſiam, ſolùm habet locum reſpectu non tolerati: nam quamuis aliquando ſit peccatum, communicare cum tolerato, non eſt ex vi præcepti eccleſiaſtici, vt patet ex dubio 1. concl. 4. Nota ſecundò, quòd quando ex nimia & frequēti communicatione fidelium cum excommunicato in humanis, ſequeretur quòd excommunicatus contemneret excommunicationem, tunc fideles peccarent mortaliter: ſic aliqui viri docti, & in hoc caſu intelligendus eſt Nauarr. c. 27. n. 30. & nonnulli Autores dicentes communicationem cum excommunicato in humanis eſſe peccatum mortale, ſi ſit nimis frequens. Nota tertiò, quòd intra idem genus peccati, magis peccat excommunicatus communicando cum fidelibus, quàm fideles communicando cum ipſo, quoniam hæc prohibitio potiùs eſt impoſita in grauamen ipſius excommunicati, quàm aliorum fidelium, quoniam dictum eſt, excommunicatum peccare mortaliter communicando in diuinis.

Dvbitatvr quartò, vtrùm peccet mortaliter recitando diuinum Officium cum aliis?

Prima concluſio. Si recitat illud cum aliis publicè & ſolemniter, certū eſt apud omnes quòd peccat mortaliter. Difficultas ſolùm eſt quando recitat cum ſocio priuatim; & hæc tam procedit in tolerato, quàm in non tolerato.

Prima opinio dicit, quòd peccat mortaliter, & hoc quamuis recitet illud non

ex obligatione, ſed ex ſola deuotione. Probatur: Hæc communicatio eſt in diuinis, & materia non eſt leuis; ergo. Vnde dicit hæc opinio, quòd ſicut omittere vnam horam, eſt peccatum mortale, ita etiam erit mortale recitare vnam horam cum ſocio priuatim. Pro hac ſententia citatur Soto d.22. q.1.art.4.col.7.in fine, & Nauarr. cap.27.n.36.ad 5. ſed hi Autores non explicant vtrùm loquantur quando recitatio fit priuatim vel publicè; tenent tamen eam mordicùs aliqui viri docti.

Secunda opinio dicit, probabilius eſſe quòd ſolùm eſt veniale, ſic aliqui viri doctiſſimi, & apertè ſentit eam Couarruuias c.alma mater.p.1.§.3.n.8.

Secunda concluſio ſit. Hæc opinio videtur mihi probabilior. Probatur: nam Eccleſia primò & directè ſolùm prohibet communicationem in diuinis ſolemnem, nempe in ſacramentis, in Miſſa, in ſepultura, in Officio diuino, cùm publicè & ſolemniter celebrantur. Hinc ſequitur, quòd etiam ſtando in prima opinione dicendum eſſet, quòd non incurrit irregularitatem. Vide dicta inf.p.7.diſp.9.ſect.2.dub.2.corol.1. Secundò probatur ratione adducta à Couarruuia: nam excommunicato non eſt prohibitum orare, ſicut eſt prohibitum audire Miſſam, ſed ſolùm eſt illi prohibitum ne recitet cum alio; ergo hæc communicatio quando eſt priuatim, non eſt materia grauis, & ex altera parte non eſt primò & directè prohibita; ergo non inducit peccatum mortale. Nec valet argumentum: Eſt materia grauis quoad omiſſionem vnius horæ ad efficiendum mortale in eo qui recitare tenetur; ergo etiam eſt grauis quantùm ad communicationem; non, inquam, valet: nam Eccleſia primò & directè præcipit recitationem vnius horæ, non autem prohibet primò & directè communicationem recitando priuatim.

Ad argumentum primæ opinionis reſpondetur, quòd Eccleſia ſolùm prohibet directè & per ſe primò communicationẽ in diuinis ſolemnem, vt dictum eſt.

Dvbitatvr quintò, vtrùm excommunicatus teneatur abſtinere à communicatione fidelium, etiam cum periculo mortis, vel infamię, vel ſuę ſubſtantiæ, ac rei familiaris?

Pro explicatione tituli quæſtionis ſupponendum eſt primò non eſſe ſenſum, vtrùm pro vitanda morte vel alio damno liceat cõmittere aliquod peccatum mortale vel veniale; certum eſt enim non licere: nam implicat quòd ſit peccatum, & ſit licitũ; ſed ſenſus eſt, vtrùm imminẽte periculo mortis, vel infamiæ, vel amiſſionis ſuæ ſubſtantiæ, ceſſet obligatio, qua tenetur excommunicatus abſtinere à cõmunicatione fidelium?

Secundò ſupponendum eſt, quòd ſi metus iſte incurratur in odium fidei, aut in contemptum eccleſiaſticæ poteſtatis & cenſurarum, non excuſat: verbi gratia, hæreticus in odium eccleſiaſticæ poteſtatis minatur excommunicato mortem, niſi celebret, vel communicet cum fidelibus etiam in humanis, potiùs tenetur pati mortem. His poſitis

Prima opinio eſt, quòd tenetur abſtinere in diuinis, & etiam in humanis, non obſtante huiuſmodi periculo. Hanc tenet expreſsè Caiet.1.2.quæſt.96.art.4. & 2.2. quæſt.125. art.4. & Adrianus quæſt.3. de clauibus. exceptione 8. Quæ opinio probatur ex c. ſacris. de his quæ vi metúſve cauſa fiunt, vbi definitur peccaſſe mortaliter quendam, qui metu mortis participauit cum excommunicato; ergo ſupponit quòd à fortiori peccaret mortaliter ipſe excommunicatus communicando cum fidelibus.

Secunda opinio dicit, quòd tenetur abſtinere in diuinis, non in humanis; ita Syluest. verbo, excommunicatio. 5. num. 1. Petrus à Soto quæſt.3. de excommunicatione.

Tertia opinio dicit, quòd poteſt communicare in humanis, & etiã in diuinis, exceptis actionibus ſacramentalibus; ita Couarruuias c. alma mater. p. 1.§.2.circa finem. & Soto d.12.q.1.art.4.circa finem.

Proba

Probatur primò. Ius diuinum & naturale eſt, quòd ſacramenta non tractentur irreuerenter, ſed accedere ad ſacramenta in excommunicatione, eſt irreuerentia magna; ergo. Minor probatur: nam quamuis aliquis excommunicatus ſit contritus, indignè accedit ad ſacramenta propter grauem irreuerentiam, quæ tamen irreuerentia non committitur in aliis actionibus diuinis non ſacramentalibus. Secundò probatur ratione adducta à Couar. quam latiùs ipſe perſequitur in §. 1. num. 1. nempe, Communicatio in diuinis eſt prohibita iure diuino, communicatio autem in humanis ſolùm eſt prohibita iure humano; ergo: prima communicatio eſt intrinſecè mala in excommunicato, & per conſequens nullus metus excuſat; quæ ratio etiam probat ſecundam opinionem.

Quarta opinio eſt, quòd excommunicatus ob vitandam mortem, vel grauem infamiam, vel amiſſionem omnium bonorum, vel magnæ partis, vel magnum ſcandalum, licitè poteſt communicare cum fidelibus non ſolùm in humanis, ſed in diuinis, etiam in receptione ſacramentorum; ita Caſtro lib. 2. de lege pœnali. c. vlt. concl. 2. Nauarr. cap. 27. numer. 239. Cordub. in Sum. quæſt. 137. dicto 4. & quæſt. 142. imò & D. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. ad 2. & ſatis fauet Soto d. 22. quæſt. 1. art. 4. concl. 2. & Ledeſm. 2. p. 4. quæſt. 25. art. 3. in fine. concl. 2. & in hanc magis inclinat Ioannes Gutierrez Canon. q. cap. 1. numer. 40. in fine. & latiùs cap. 13. numer. 21. & 22. & eam tenent communiter Magiſtri, & eſt à nobis amplectēda. Quæ probatur primò: nam lex de conſeruanda vita & fama eſt naturalis; lex autem quòd excommunicatus abſtineat à communicatione, eſt humana. Confirmatur: nam cùm leges humanæ debeant eſſe ſuaues & accommodatæ fragilitati hominum, non eſt credendum quòd Eccleſia velit ſuis legibus obligare fideles cum tanto diſpendio. Secundò: nam lex de integrè confitendo eſt diuina, & tamē ad euitandam mortem, vel infamiam, vel graue ſcandalum, poteſt pœnitens tacere aliquod peccatum mortale. Et eſt aduertendum, quartam opinionem æqualiter procedere in excommunicato tolerato, & in non tolerato; ſolùm eſt differentia in actionibus requirentibus iuriſdictionem; in iis enim Iudex excommunicatus non toleratus non poteſt communicare, vnde peccat ferendo ſententiam, & abſoluendo etiam ad euitandam mortem, & talis ſententia vel abſolutio eſt nulla. Hoc tenēt communiter Magiſtri: nam iſte vſurpat iuriſdictionem, quod tamen eſt intrinſecè malum, & per conſequens non eſt licitum etiam ad euitandam mortem. Sed hæc ſententia vniuerſaliter intellecta dura mihi videtur, vnde credo quòd in rebus magni momēti non peccabit mortaliter: nam præſumitur quòd Princeps, ad quem ſpectat conferre iuriſdictionem, & pars ipſa, non ſunt inuiti in eo caſu, & ideo Iudex non peccabit mortaliter; excipio ſemper abſolutionem ſacramētalem: nam cùm ſacramentum fruſtretur ſuo effectu, ſemper erit mortale.

Ex dictis primò ſequitur, quòd ſi Religioſus incidit occultè in excommunicationem reſeruatam Papæ, vel ſuo Superiori abſenti, interim dum non poteſt obtinere abſolutionem, poteſt contritus celebrare vel recipere Euchariſtiam, quando reliqui Religioſi recipiunt, & intereſſe choro, ſi ex eo quòd abſtineat, periclitatur eius fama; ita Nauar. cap. 27. n. 239. Cordub. in Sum. quæſt. 142. opinione 3. Similiter ſacerdos, qui occultè occidit clericum, ob quod eſt excommunicatus & irregularis, poterit contritus celebrare, ſi ex eo quòd non celebret periclitatur eius vita vel fama; ita Nauarr. Corduba, & alij.

Secundò ſequitur, quòd ſacerdos excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus qui in prædictis caſibus licitè celebrat, nullam incurrit irregularitatem; ita Syllueſt. verb. Euchariſtia. 2. quæſt. 7. num. 10. Cordub. & alij. Probatur: nam hæc irregularitas ſolùm incurritur propter cele-

brationem, quæ ſit mortale.

Tertiò ſequitur, quòd licèt aliquis cõmittat peccatum prohibitum iure naturæ & habens annexam excommunicationem, ſi faciat metu mortis, licèt nõ excuſetur à peccato, non tamen incurrit excommunicationem. Probatur, quoniam hæc pœna eſt inducta iure humano, vt ſi aliquis communicet in crimine criminoſo habente annexam excommunicationem; item ſi aliquis metu mortis ducit conſanguineam, non incurrit excommunicationem latam in Clement. 1. de conſanguinitate & affinitate. item remigantes in triremibus Turcarum aggredientiũ Chriſtianos, dato quòd peccent mortaliter, non tamen incurrunt excommunicationem impoſitam cap. ad liberandum. de Iudæis. ſi id faciant ad vitandam mortem, vel duriſſima verbera. Ita Nauarr. c. 27. num. 63. in fine. & c. ita quorundam. de Iudæis. notab. 11. num. 18. Pedraza præcepto 7. interrogat. 29. & communiter Magiſtri. Dixi, *dato quòd peccent*: nam licèt Pedraza & Nauar. dicant quòd peccant mortaliter, nihilominus Nauar. lib. 3. de reſtitut. cap. 4. p. 1. dubitat. 4. in fine. num. 62. Cordub. in Sum. quæſt. 137. poſt 4. dictum: & multi viri docti tenent non peccare, quia ipſi non iuuant directè nec indirectè ad bellum, nec id intendũt, ſed ſolùm differunt triremẽ huc vel illuc, quod de ſe eſt indifferens, & quo poſſent Turcæ bene vti; vnde ſi malè vtantur, ſibi eſt imputandum, quam ſentẽtiãm quia clementior eſt, amplector, & propter eandem rationem infert Corduba, non peccare nauclerum; qui timore mortis tranſuehit ad alteram partem fluminis duos procedentes ad duellum; item ſi aliquis compulſus ab alio metu mortis percutiat vel occidat clericum, non incurrit (meo iudicio) excommunicationem canonis. Probo: nam hæc pœna ſolùm eſt inducta lege humana.

Vltimò ſequitur, quòd fideles à fortiori poterunt metu mortis, vel infamiæ, vel amiſſionis bonorum, vel ſcandali, communicare cũ excommunicato etiam non tolerato, etiam in diuinis, & in receptione ſacramentorum, vt ſi aliquis minetur mihi mortem, niſi ſumam Euchariſtiam de manu ſacerdotis excommunicati non tolerati.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur, illum textum loqui de illo, qui communicauit cum excommunicato in crimine crimínoſo & intrinſecè malo. Sic explicat Syluest. verb. metus. §. 7. & alij communiter. Ad argumenta tertiæ opinionis.

Ad primum reſpondetur cum Corduba q. 142. quòd cùm hæc irreuerentia accedendi in excommunicatione ad ſacramẽta, ſit de iure humano, ceſſat inſtante prędicto periculo, & hoc dictat ipſum ius naturæ, & diuinum.

Ad ſecundum reſpondetur primò, negando quòd communicatio in diuinis ſit prohibita excommunicato iure diuino, ſed tantùm iure humano, vt dicemus dubio ſequenti. Secundò reſpondetur, dato quòd eſſet prohibita iure diuino, nego quòd non excuſaret prædictus metus: nam præceptum diuinum quando non eſt abſolutum non obligat cum tanto periculo, vt patet in præcepto confitendi, quod eſt diuinum, & tamen non obligat cum periculo mortis, vel infamiæ: ſic Cordub. q. 137. dicto 4.

DISPVTATIO IX.

De decimo & vndecimo effectu: ſcilicet de prohibitione, qua fideles tenentur non communicare cum excommunicato; & quòd ſi excommunicatus per annum pertinaciter perſeuerarit in excommunicatione, ſit ſuſpectus de hæreſi.

Circa decimum effectum ſupponendum eſt primò, quòd modò tantùm loquimur de communicatione cum non tolerato: nam de communicatione cum tolerato diximus diſputatione præcedenti, dubio primo.

Secundò, reducendum eſt in memoriam ex diſputatione præcedente, dub. 3. circa finem, quando fideles peccent mortaliter, & quando venialiter, communicando cum excommunicato.

Tertiò, ex dictis dubio vltimo præcedentis diſputationis conſtat, quòd metu mortis, vel infamię, vel amiſſionis bonorum, poſſunt fideles licitè cõmunicare cũ excõmunicato etiam non tolerato. Quartò nota, quòd ea, in quibus excõmunicati ſunt vitandi, continentur his verſibus:

Si pro delictis anathema quis efficiatur,
Os, Orare, Vale, Cõmunio, Menſa negatur.

His poſitis,

DVBITATVR primò, quæ perſonæ teneantur vitare excommunicatum non toleratum?

Prima concluſio. Epiſcopi, & omnes alij inferiores Papæ non poſſunt licitè communicare cum excommunicato non tolerato, & ſi cõmunicent, incurrent minorem excommunicationem; quamuis Epiſcopus, verbi gratia, cõmunicet cum excommunicato à ſe. Hęc eſt communis, & eſt optimus textus cap. cùm deſideres. de ſentent. excommunic. Probatur, quia lex prohibens communicationem cum excommunicato ad minus eſt lex Papalis, in qua Epiſcopi non poſſunt diſpenſare. Hinc ſequitur à fortiori, quòd non poterit Epiſcopus dare licentiam aliis fidelibus communicandi cum excommunicato, etiamſi ſit excommunicatus à ſe. Quamuis contrarium teneat Palud. in 4. d. 18. q. 8. art. 2. principali. concl. 9. Vnde tota difficultas eſt de Papa, de quo ſit

Secunda concluſio. Quamuis Papa peccet communicando cum excommunicato, ſiue à ſe, ſiue ab alio, nihilominus non incurret minorem excommunicationem, ita Sylueſt. verb. excommunicat. 5. num. 10. circa finem. Et eſt certa concluſio: nam hæc minor excommunicatio ſolùm eſt inducta lege humana, qua certum eſt Papam non teneri quantùm ad vim coactiuam.

Tertia concluſio. Si Papa communicet cum excommunicato, vel det aliis licentiam ad communicandum in humanis & diuinis, non peccat; ita Soto d. 22. q. 1. artic. 4. colum. 11. concl. 5. caſu 5. & communiter Magiſtri. Quæ concluſio totaliter eſt contra illos Doctores relatos c. 1. diſputat. 1. dub. 6. dicentes aliquam excommunicationem eſſe de iure diuino, & conſequenter non poſſe Papam in hoc diſpenſare, & partim eſt contra Couarru. locis citatis, dub. vlt. præced. diſput. in 3. opinione, vbi tenet, prohibitionem communicandi cum excõmunicato in rebus diuinis eſſe de iure diuino, & conſequenter non poſſe Papam in hoc diſpenſare; atque adeò peccare ſi communicet in diuinis, ſecus ſi communicet in humanis; ſed probatur concluſio contrario fundamento: nam ſicut omnis excommunicatio eſt tantùm de iure humano, ita etiam prohibitio excommunicationis cum excommunicato, aliàs non potuiſſet Eccleſia diſpenſare, vt fideles non tenerentur abſtinere in humanis, neque in diuinis ab excommunicatis toleratis, vt oſtendi cap. 1. dub. 6. citato. & tenet Soto citatus ibidem, & etiam ſup. caſu 5. citato; ergo poteſt Papa in ea lege diſpenſare. Hinc ſequitur, quòd Papa poteſt diſpenſare cum fidelibus, vt communicent cum excommunicato, & diſpenſare cum excommunicato, vt communicet cum fidelibus. Intelligo autem tertiam concluſionem, quòd non peccat Papa ſaltem contra legem humanam prohibentem huiuſmodi communicationem, quoniam ſi diſpenſet in hac lege ſine cauſa, licèt ſit valida diſpenſatio, & per cõſequens iam non peccabit contra huiuſmodi legem, peccabit tamen contra legem naturalem dictantem quòd legiſlator, nec ſe, nec alium debet eximere à ſua lege ſine cauſa, vt tenet in terminis Mexica difficult. 11. de excommunicat. concluſ. 2. & ego latiùs tradidi in materia de legibus. 12. quæſt. 96. artic. 5. dub. 1. & 97. artic. 4. dubio 5. & 7. & ita tenet Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 1. num. 1. Et hoc peccatum

catum tantùm erit veniale ceſſante ſcandalo, vt patet ex dictis in materia de legibus, artic.4.citato dub.7. concluſ.3. nam Papa & diſpenſatus per illum non agunt contra legem poſitiuam, ſed contra prædictam legem naturalem; hæc autem lex ceſſante ſcandalo, vel magno detrimento Reipub. ſolùm obligat ad veniale.

Quarta concluſio. Ex hoc quòd Papa communicet cum excommunicato, non ideo cenſetur illum abſoluere, niſi id intendat, & declaret eum per hoc haberi pro abſoluto, ita Syluеſt. verb. abſolutio. 3.num.7.& Couar.c.alma mater. p.1.§.2. num.12. Eſt textus expreſſus Clementina vnica, de ſententia excommunicationis. §.ſi ſummus Pontifex.

Quinta cōcluſio. Licèt Papa poſſit hoc modo abſoluere excommunicatum, quia non tenetur ſeruare formam à iure ſtatutam; Prælati tamen inferiores non poſſunt, quia ſeruare tenentur formam iuris.

Iam ſigillatim explicandi ſunt illi verſus relati in 4.notabili. de quibus tractat Soto d.22.q.1.art.4. Nauar.c.27.num.20. & latè Syluеſ. verb. excommunicat.5.n.2. De prima particula, ſcilicet *os*,

DVBITATVR ſecundò, quid prohibeatur per illam? Reſpondetur, quòd per hanc particulam denotatur quòd nō poſſumus alioqui excommunicatum, nec per verba, nec per nutum, nec per literas miſſas, nec receptas, nec amplexando, vel oſculando in ſignum amicitię, neque etiā mittēdo, nec recipiendo munera; vnde ſi excommunicatus mittat munera, non poſſunt retineri, ſed vel remittantur illi ad cōfuſionem eius, & ruborem, vel mittantur ad eius vxorem, vel dentur pauperibus; ita Syluеſt.

Secunda particula eſt, *orare*. Pro cuius declaratione ſupponēdum eſt primò, duplicem eſſe orationem, ſcilicet publicam & priuatam. Orationes publicæ ſunt, quæ dicuntur à miniſtris Eccleſię, nomine Eccleſiæ, nempe Officia & orationes, quæ continentur in Miſſali, Breuiario, & Pontificali, & alibi ad vſum ordinū, vel aliorum ſacramentorum, vel ad Horas Canonicas, vel ad Litanias, & Reſponſoria Eccleſiæ, vel ad res ſacramentales, vt quę dicuntur in ſolennibus conſecrationibus Epiſcoporum, templorum, altarium, ornamentorum, ſacrarum virginum, in benedictione aquæ, & cætera, de quo vide Nauar.c.27.num.36. Secundò, nota quòd orationes approbatæ ab Eccleſia, vt dicantur à ſuis miniſtris, dicuntur orationes publicæ, licèt non ſint ſpecialiter inſtitutæ & ordinatæ ab Eccleſia: nam illa approbatio eſt tacita inſtitutio, vt illa collecta: *Et famulos tuos*, quæ communiter dici ſolet; & ita tenent communiter omnes, quidquid Soto d.22.q.1.art.1.col.12. dicat eſſe probabile, quòd ſacerdos in collectis orat vt perſona particularis, & conſequenter quòd poteſt orare pro excommunicatis non toleratis. Oratio autem priuata eſt, quæ fit à perſona priuata, vt eſt perſona particularis, & non nomine Eccleſiæ, vt quando quis ex ſua deuotione recitat Roſarium, vel Pſalmos pœnitentiales, & etiam benedictio menſæ, & quando pulſatur *à las aue Marias*. Tertiò nota, quòd orationes Miſſæ & Breuiarij, & Officia ibi cōtenta poſſunt aliquando dici à perſona particulari, vt eſt perſona particularis: poteſt enim laicus dicere Officium diuinum Miſſæ, & Horas Canonicas, non ex obligatione, nec iuuando alium qui recitet vt Miniſter Eccleſiæ, ſed ex ſola deuotione.

Vtrùm verò orationes & Officia publica dicta à merè laico nomine Eccleſię ſint orationes publicæ, & ſuffragia communia Eccleſiæ? Soto d.13.q.2.art.1.verſ. 2.ex iis conſequitur, tenet quòd non. Sed oppoſitum eſt probabilius, ita Nauar.lib. 2.de reſtitutione, cap.2.num.155.& citat Couarru.& Nauar. qui id tenet cap.27.n. 176. in fine. Dixi, *nomine Eccleſiæ*: nam ſi laici in ſuis confraternitatibus cantent Pſalmos vel Litanias, nō dicitur officium diuinum, vt ait Nauarr. ibidem. Litaniæ autem, quæ fiunt cum crucibus, & eccleſiaſtica ſolennitate, ſcilicet cum cruce

eleuata

eleuata & ſuperpelliceis, & ordine procedendi, ſunt Officia diuina, vt tradit ibidem Nauarr. & Cordub. in Sum. q. 187. puncto 3. circa finem. His poſitis

DVBITATVR tertiò, in ordine vtrùm ſit licitum fidelibus orare pro excommunicato non tolerato?

Prima concluſio. Licitum eſt orare pro illo oratione priuata. Hæc recipitur communiter, vt ait Couar. c. alma mater. p. 1. §. 6. n. 4. concl. 6. Soto d. 22. q. 1. art. 1. Et probatur: nam licèt Eccleſia poſſit priuare excommunicatum orationibus priuatis fidelium, non tamen reperitur textus, in quo id prohibeat. Vnde tota difficultas eſt de oratione publica.

Prima opinio tenet, quòd licitè poteſt ſacerdos nomine Eccleſiæ orare oratione publica, etiam in Miſſa, pro excommunicatis etiam non toleratis, dummodo id faciat generaliter, & non in particulari, nominando aliquem ſic excommunicatum. Et dicit, quòd eodem modo poteſt orare pro hæreticis, verbi gratia, pro hæreticis Germaniæ, aut Flandriæ, addit tamen quòd huiuſmodi oratio non ſit pro excommunicatis tanquam pro membris Eccleſiæ, ſed vt Dominus dignetur illos reducere ad Eccleſiam. Hanc tenet Sylu. verb. excommunicatio. 1. num. 2. & verb. Miſſa. 1. q. 8. p. 4. Couarr. ſup. num. 3. poſt quartam concluſionem. Nauarr. tract. de oratione, cap. 19. concl. 6. num. 70. & D. Thom. in 4. d. 18. q. 2. art. 1. ad 1. nam licèt à nonnullis Thomiſtis explicetur, quòd loquitur de oratione priuata, ſed ex contextu conſtat apertè eum loqui de ſuffragiis generalibus Eccleſiæ.

Secunda ſententia eſt oppoſita, quam tenet Soto ſup. colum. 12. & art. 4. colum. 7. & lib. 9. de iuſt. q. 2. art. 2. ad 3. Palud. in 4. d. 18. q. 1. concl. 2. Angel. verb. excommunicatio. vlt. n. 15. Ledeſm. 2. p. 4. q. 23. art. 1. dubio penult. Medin. in Sum. lib. 1. cap. 13. §. 1. & communiter Magiſtri.

Sit ſecunda concluſio. Hæc opinio eſt longè probabilior, imò aliqui viri docti dicunt primam non eſſe probabilem, nec ſecuram. Hæc opinio quantùm ad excommunicatos fideles probatur: nam Eccleſia per excommunicationem priuat illos communibus ſuffragiis, & per conſequens prohibet fidelibus, ne ea applicent illis; ergo quamuis orent in generali, faciunt contra intentionem Eccleſiæ, admittendo eos ad participanda illa ſuffragia, à quibus per Eccleſiam ſunt excluſi. Quantùm ad hæreticos verò ſpecialiter probatur ſecundò: nam ſuffragia cōmunia ſolùm applicantur membris Eccleſię. Tertiò, quoniam ſi id liceret, Eccleſia frequentiùs id faceret, & tamen non facit, niſi ſolùm feria ſexta hebdomadæ ſanctæ; tunc autem id facit, vel diſpenſando in ſua lege, vel abſoluendo pro tunc excommunicatos quantùm ad hunc effectum, ad denotādum infinitam virtutem ſanguinis Chriſti effuſi pro omnibus. Ex quo ſequitur, quòd nec hanc orationem compoſitam ad hunc effectum, qua vtitur Eccleſia in iſto die, licet facere pro iſtis excommunicatis alio tempore anni, quidquid dicat Nauar. in cap. quando. de conſecrat. d. 1. c. 19. concl. 6. num. 71.

Quartò probatur: nam quando in aliquibus Eccleſiis fit mentio de hæreticis, excepto die Veneris ſancti, petitur vt confundantur à Deo. Vltimò probatur ex can. ſi quis Epiſcopus. el 3. 11. quæſt. 3. vbi dicitur, non eſſe obediendum Epiſcopo vel Abbati præcipienti cantare Miſſas pro hæreticis; vnde ſi in aliqua Religione præcipiatur quòd dicantur Miſſæ pro reductione hæreticorum, non eſt ſenſus quòd directè offerantur pro ipſis hæreticis, vel infidelibus; ſed duplex eſt ſenſus. Primus, quòd Miſſæ, quatenus ſunt opera ſpecialia & priuata, id eſt, ille actus celebrandi Miſſam, prout eſt actus perſonalis, applicetur illis tantùm quoad impetrationem, vt conuertantur, iuxta id quod tradit Nauar. cap. 27. num. 36. ad 1. Secundus ſenſus eſt, quòd Miſſæ dicantur pro iis, qui incumbunt eorum conuerſioni, vt dignè & fructuosè exequantur ſuum munus; & hic ſenſus magis placet. Præterea

terea licitum eſt orare publica oratione, & offerre Miſſas pro ſalute Germaniæ & Angliæ, intelligendo pro multis Catholicis ibi exiſtentibus.

Ex dictis ſequitur, non eſſe illicitum inſtituere Capellanias, in quibus dicantur Miſſæ pro conuerſione hæreticorum & aliorum infidelium, iuxta ſenſus prædictos; neque hoc eſt contra Sotum in 4. d.11. quæſt.2. artic.7. ad 2. vbi reprobat conſuetudinem offerendi Miſſas pro conuerſione infidelium; & lib.9.de iuſtit.q.2. artic.2.ad 3. vbi ait, quòd eſt error inſtituere capellaniam pro conuerſione infidelium: loquitur enim Soto de Miſſis directè oblatis quantùm ad ſatisfactionem pro infidelibus.

Tertia concluſio. Qui oraret publica oratione, vel offerret ſacrificium Miſſæ pro non tolerato, peccaret mortaliter; ita Soto artic.4. citato, colum.7. & alij. Probatur: nam violat præceptum Eccleſiæ in re graui.

Loquendo autem de infidelibus, qui non ſunt baptizati, Soto 9.de iuſt.quæſt. 2.artic.2. ad 3. & aliqui viri docti etiam ex iis qui impugnant primam opinionem, dicunt quòd eſt licitum orare pro illis oratione publica, quoniam Eccleſia non poteſt iſtos punire ſicut hæreticos baptizatos.

Quarta concluſio. Licèt hæc ſententia ſit probabiliſſima, oppoſitum tamen iudico probabilius cum Nauarr. tractat. de oratione, cap.19.concl.6. num.67. & 72. Petro de Soto lect.3.de Purgatorio. Oſio de confeſſione fidei, cap.41. & aliquibus viris doctiſſimis. Probatur primò: nam huiuſmodi infideles non ſunt membra Eccleſiæ, ſuffragia autem communia Eccleſiæ, quatenus communia ſunt, ſolùm ordinantur per ſe, & directè ad fideles, qui ſunt membra eccleſiaſticæ communitatis. Secundò: nam Eccleſia eo ipſo quòd ſolùm orat pro infidelibus in die Veneris ſancti, tacitè & virtualiter prohibet ſuis miniſtris ne ſæpius orent pro illis oratione publica.

Ad fundamentum in contrarium reſpondetur, Eccleſiam in hoc non punire directè infideles, ſed tanquam domina & diſpenſatrix communium ſuffragiorum prohibet ſuis miniſtris, ne orent pro illis.

Ex dictis ſequitur, certum eſſe, quòd ſi Rex, vel Epiſcopus eſſent excommunicati non tolerati, non eſſent nominandi in canone Miſſæ, vt ait Soto d.22.q.1.art. 1.colum.12.

Dvbitatvr quartò, vtrùm qui publica oratione orat pro excommunicatis non toleratis, incurrat minorem excommunicationem? Nauar.cap.27.num. 36. tenet quòd ſic, quia cenſet hoc eſſe participare & communicare cum excommunicato.

Sit concluſio. Quamuis peccet mortaliter, vt dixi, non tamen incurrit minorem excommunicationem. Sic tenet aliqui viri docti; & probatur: nam orare pro excommunicato, non eſt communicare cum illo, quia non eſt orare cum illo, nec coram illo, vt dicunt Caietan. & Sylueſt. ſtatim citandi. Hinc ſequitur, quòd licèt tertium dubium, & duo ſequentia communiter tractentur à Doctoribus in expoſitione huius particulæ, *orare*, tamen reuera propriùs pertinent ad ſecundum excommunicationis effectũ, qui eſt priuari ſuffragiis Eccleſiæ. Vnde ille ſolùm communicat cum excõmunicato in oratione, qui ſimul cum eo orat, vel audit Officia diuina, vt aduertit Caiet. in Sum. verb.excommunicatio.circa finem.§.illicita autem. & clarè ſentit Sylueſt. verb. excommunicatio.5.n.2.particula, *orare*.

Dvbitatvr quintò, vtrùm ſacerdos in Memento Miſſæ poſſit orare pro non toleratis?

Prima opinio eſt affirmatiua; ita Sylu. verb.excommunicatio.1.num.2. & verb. Miſſa.1.quæſt.8.Nauar.tract.de oratione, cap.19.concl.6.num.71.Tabien.verb.excommunicatio.1.num.5.Couar.cap.alma mater.p.1.§.6.num.4.concl.7.idem videtur tenere Armilla verb. excommunicatio.num.4. & Soto d.22.quæſt.1. artic.1. colum.

colum. 12. Palac. in 4. d. 18. diſput. 3. & eam amplectũtur expreſsè multi viri docti. Fundamentum eſt, quòd ſacerdos in Memento orat vt perſona particularis.

Secunda opinio eſt negatiua, ita Ledeſ. 2. p. 4. q. 23. art. 1. in fine. Magiſter Cano, & Medina in Sum. lib. 1. c. 11. §. 1. & aliqui Magiſtri. Fundamentum eorum eſt, quòd ſacerdos etiam in Memento orat vt perſona publica; quod probatur primò: nam Memento eſt pars Miſſæ, ſed quælibet pars Miſſæ celebratur à ſacerdote tanquam à perſona publica; ergo. Conſequentia cum minori patet: maior autem probatur primò, quia non eſt poſitum in voluntate ſacerdotis relinquere Memento, ſed ex inſtituto Eccleſiæ tenetur vtrũque facere ſacris veſtibus indutus. Secundò ex primis verbis ipſius Memento; dicit enim, *Memento Domine famulorum, famularúmque tuarum*, ſcilicet earũ quas mẽtaliter hîc commemorauero, ſed in perſona Eccleſiæ dicit illa verba vocalia, *Memento Domine*, &c. ergo etiam in perſona Eccleſiæ orat mentaliter. Tertiò: nam finito Memento, dicit ſacerdos vocaliter, *& omnium circunſtantium, pro quibus tibi offerimus*, &c. vbi coniunctio, *&*, denotat copulationem circunſtantium quantùm ad orationem & oblationem pro circunſtantibus, cum illis quorum meminit in Memento, ſed certum eſt, quòd pro circunſtantibus orat vt perſona publica; ergo etiam in Memento. & ſimiliter non offert ſacrificium vt perſona priuata, ſed vt publica; ergo. Si obiicias, ex hoc quòd Eccleſia relinquat in libertate ſacerdotis, quòd in Memento oret pro iis vel illis, ſequi quòd oret vt perſona priuata. Reſpondeo negando ſequelam, ſicut ex hoc quòd relinquat in voluntate ſimplicis ſacerdotis non Parochi quòd offerat Miſſam pro iis vel illis, non ſequitur quòd offerat vt perſona particularis.

Tertia opinio eſt quorundam recentiorum, qui nituntur concordare prædictas duas opiniones; dicunt enim quòd ſacerdos in Memento poteſt dupliciter orare. Primo modo, vt miniſter Eccleſiæ intendens applicare illis ſacrificium & orationes, quæ dicuntur in Miſſa, & in hoc ſenſu habet verum ſecunda opinio. Secundo modo, poteſt aſſumere aliquam partem illius Memento, in qua oret tanquam perſona particularis, non intendens applicare illis ſacrificium, nec orationes Miſſæ, ſed ſolùm commendare eos Deo, & hoc modo habet verum prima opinio. nam hoc modo etiam extra Memento in reſiduo Miſſæ poſſet ſacerdos eleuare cor ad Deum, & orare pro excommunicatis etiam non toleratis, & quando erat in Memento hoc ſecundo modo pro excommunicatis, cùm finito Memento, dicit, *pro quibus tibi offerimus*, &c. debet habere formaliter vel virtualiter intentionem offerendi ſacrificium pro illis tantùm, pro quibus poteſt & debet ſecundùm ordinem præſcriptum ab Eccleſia.

Hæc opinio placet mihi: ſed ego addo, quòd qui non habet aliam intentionem ſpecialem, præter illam quam intendit Eccleſia, iſte orat in Memento vt perſona publica, & per conſequens nõ poteſt orare pro excommunicatis non toleratis, vt dicit ſecunda opinio: nam quamuis Eccleſia permittat quòd ſacerdos poſſit orare in aliqua parte ipſius Memento vt perſona particularis, nihilominus præcipit quòd non prætermittat ibi orare vt perſona publica, vt conſtat ex verbis vocalibus antecedentibus & conſequentibus ipſum Memento; vnde abſolutè loquendo tenenda eſt ſecunda opinio.

DVBITATVR ſextò, vtrùm ſit licitum orare publica oratione pro excommunicatis toleratis.

Partem affirmatiuam tenet Nauar. cap. 27. num. 36. quem ſequuntur pauci quidam recentiores. Probatur primò: nam poſt Concilium Conſtantienſe poſſunt fideles communicare in humanis & diuinis cum excommunicatis toleratis. Secundò: nam huiuſmodi excommunicatis poſt Concilium Conſtantienſe non denegatur eccleſiaſtica ſepultura.

Pars negatiua eſt longè probabilior, quam tenet Soto d. 22.quæſt.1.artic.4.colum. 7. Couarru.cap.alma.mater. p. 1.§.6. num.4. & alij ab eo citati, & communiter Magiſtri. Probatur efficaciter, Eccleſia priuat huiuſmodi excommunicatos communibus ſuffragiis, taliter quòd reddit eos inhabiles ad illa participanda; ergo miniſtri Eccleſiæ non poſſunt licitè illa offerre intentione Eccleſiæ pro excommunicatis etiam toleratis. Secundò: nam aliàs ſimiliter liceret offerre ſacrificium Miſſæ pro huiuſmodi excommunicatis.

Ex dictis ſequitur, quòd non licet publica oratione pro excommunicatis etiam non denunciatis, vt patet ex dubio tertio.

Ad primum reſpondetur primò, quòd orare pro excommunicato non eſt participare cum illo, vt patet ex dubio 4. & cùm ex alia parte obſtet prohibitio Eccleſiæ vetantis orare pro excommunicatis, ideo decretum Conſtantienſe non eſt extendendum ad orationem pro excommunicatis toleratis. Secundò reſpondetur, quòd licèt daremus quòd orare pro excõmunicato eſſet participare cum illo, non liceret orare pro tolerato: nam decretum Conſtantienſe non eſt factum in fauorem excommunicatorum, ſed aliorum fidelium; & quoniam oratio directè ordinatur in vtilitatem eius pro quo oratur, ideo oratio non poteſt fieri pro tolerato. Per hæc patet ad ſecundum, quòd non licet ſepelire in loco ſacro excommunicatum toleratum, antequam abſoluatur: nam hoc directè cederet in fauorem & maximum honorem ipſius excommunicati. Præterea probatur ex cap. à nobis. el 2. de ſententia excommunicationis. vbi dicitur non eſſe communicandum mortuo, cui non eſt communicatum viuo.

Neque obſtat primò, quòd alij dicunt, nempe hoc potiùs cedere in fauorẽ ipſorum miniſtrorum propter eleemoſynas quas recipiunt ex officio ſepulturæ: nam ex hoc ſequeretur, quòd etiam eſſet licitũ miniſtris offerre publica ſuffragia & ſacrificia pro excommunicatis toleratis.

Neque obſtat ſecundò, quòd Nau.c.27. n. 36. ad 2. ſignificet conſuetudinem eſſe in contrarium: nam alij viri docti & multùm practici dicũt ſe nullibi vidiſſe talem conſuetudinem. Vide dicta diſput. 4.dub. vlt. Et quoniam, vt dictum eſt dubio quarto, communicare in oratione cum excommunicato eſt ſimul cum eo orare vel audire Officia diuina, ideo

Dvbitatvr ſeptimò, vtrùm ſit licitum fidelibus cõmunicare cum excommunicato non tolerato in orationibus, vel Officiis diuinis? Dico, *nõ tolerato*: nam cum tolerato licitum erit, ſi ipſe ſit paratus, vel ſe ingerat, iuxta dicta diſput.8.dub.1.

Sit prima concluſio, quòd non eſt licitũ, quamuis ipſe excommunicatus non toleratus ſit paratus, vel ſe ingerat, vnde fideles non poſſunt ab eo audire Miſſam, vel alia Officia diuina, nec poſſunt coram eo ſacerdotes dicere Miſſam, nec alij miniſtri dicere alia Officia diuina, nec fideles intereſſe cum eo Miſſæ, aut diuinis Officiis. Hæc concluſio eſt de mẽte Caiet. in Sum. ver. excommunicatio, circa finẽ. §. illicita tamen. Soti d.22.q. 1. art. 4. col. 7. & aliorum Doctorum, ſed partim eſt contra Durandum dicentem quòd audire Miſſam ſemel cum excommunicato non eſt communicare cũ illo; verùm hæc ſententia eſt ſingularis contra communem Doctorum: nam omnes qui aſſiſtunt Miſſæ, communicant in eodem n. ſacrificio, & cũ eodem n. miniſtro ſacrificante; ſimiliter non poſſumus intereſſe cum illo in proceſſionibus, licèt vnus ſit in principio, & alter in fine proceſſionis extenſæ per duo milliaria; ita Caiet. ſup. Nec poſſumus recitare cum eo alternatim. Sed circa concluſionem hanc aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd ſi ego audio Miſſam in vna capella, & excommunicatus nõ toleratus audiat aliam Miſſam in alia capella eiuſdẽ templi, non cõmunico cum illo, ſiquidem nõ audimus eãdem Miſſam, & propter hãc rationẽ idẽ dicendum eſt quando audimus diuerſas Miſſas in eodem tẽplo, licèt non ſit in diuerſis capellis; imò idẽ dicũt aliqui viri

viri docti, ſi intra eandem capellam eſſent diuerſa altaria, in quibus ſimul celebrarentur diuerſæ Miſſæ; hoc autem intelligendum eſt, quando non toleratus nullo modo attendit alteri Miſſæ: nam ſi attenderet, vt ſolent facere fideles, quando ſimul dicuntur coram illis diuerſæ Miſſæ, tunc alij fideles dicerentur communicare cum illo, & credo quòd ad euitandum hoc inconueniens Doctores loquuntur communiter, quando excommunicatus audit vnam Miſſam in vna capella, & ego audio aliam in alia capella.

Secundò nota, quòd ſi dum celebrantur Miſſæ, vel alia Officia diuina, non toleratus ingreditur Eccleſiam, non vt interſit diuinis Officiis, ſed vt illac tranſeat ad alium locum, licèt quando tranſit genu flectat, & breuiter oret priuata oratione, nec clerici celebrantes, nec fideles audientes communicant cum excommunicato; ita Caiet. ſupr. Nauarr. c. 27. nu. 34. Soto ar. 4. citato. colum. 8. & alij, quamuis contrarium teneat Palac. in 4. q. 18. diſp. 3. colum. 31. idem eſt, ſi tempore quo celebrãtur diuina Officia, exiſteret ibi excommunicatus non attendens ad Officia, ſed tractans aliud negotium, vel ſi ſit in angulo templi non attendens ad Officia diuina, ſed ſedens, vel fortè exercens ſuam artem; idem etiam eſt, ſi notorius percuſſor clerici confugiat ad Eccleſiam, & ibi commoretur ne capiatur à Iudice, & remaneat in loco ſeparato Eccleſiæ, quantum commodè fieri poſſit, non attendens ad Officia diuina, ita Palud. in 4. d. 18. q. 6. ar. 1. in fine. & Tabiena ver. excommunicatio. 8. nu. 3. ſimiliter ſi tempore quo non celebrantur Officia diuina, excommunicatus non toleratus, & alius non excõmunicatus ingrediantur ſimul Eccleſiam, & ibi ſimul tempore orent, & recitent etiam Horas Canonicas, priuatim tamen & ſeorſum vnus ab altero, non cenſentur communicare, & ideo licitè poſſunt id facere; ita Caiet. & Soto. Patet: nam excommunicato non eſt prohibitus ingreſſus Eccleſiæ etiam ad orandum oratione priuata, vnde ſacerdos excommunicatus non toleratus licitè poteſt recitare Horas Canonicas intra Eccleſiam tempore quo non celebrantur Officia diuina. Hinc etiam fit, quòd qui ſimul cum non tolerato ingrederetur Eccleſiam, vt acciperet aquam benedictam, & adoraret Euchariſtiam reſeruatam in altari, non cenſebitur communicare cum illo.

Secunda concluſio. Non eſt licitum fidelibus communicare cum excommunicato non tolerato etiam in orationibus priuatis, verbi gratia, recitare Pſalmos pœnitentiales alternatim ex deuotione, verùm circa hoc notandum eſt ex Caietano, quòd non cenſetur quis communicare cum excommunicato in orationibus priuatis propter loci propinquitatẽ, verbi gratia, pulſatur *à las aue Marias*, & fideles recitant ſimul in eodem loco cũ excommunicato ſalutationem Angelicam, non communicant cum illo, atque adeò licitè recitant: nam hæc oratio non eſt communis, ſed priuata; ita Caieta. ſup. Vnde impropriè loquitur Nauar. c. 27. num. 36. ad 5. dum ait, quòd non peccat mortaliter qui communicat cum excommunicato oratione priuata, qualis eſt oratio Angelica matutina, vel meridiana, meliùs dixiſſet quòd non peccat nec venialiter, quia in hoc non communicat cum excommunicato: aſſiſtere autem ſimplici benedictioni menſæ, quamuis non ſit communicare in oratione publica, eſt tamen communicare in priuata, ſi excommunicatus reſpondeat; idem dico quando non toleratus comitaretur Euchariſtiam cùm defertur ad infirmos, & recitantur aliqui Pſalmi ad libitum ſacerdotis, non Officium ordinatum, vnde tunc ſi aſſiſtat non toleratus, progrediendum eſt ſilentio ſine vllis precibus, ne excommunicatus reſpondeat ſimul cum reliquis fidelibus, ſic Palac. in 4. d. 18. diſp. 3. colum. 31.

Dubitatur octauò, quid faciendum eſt, ſi tempore quo in Eccleſia celebrantur Miſſæ & Officia diuina, ingrediatur non toleratus ad aſſiſtendum ibi?

Prima concluſio. Fideles aſſiſtentes debét illum precibus expellere, vel ſi preces non ſufficiant, expellant vi, dummodo id fiat ſine ſcandalo & percuſſione, &, ſi opus fuerit, inuocato etiam auxilio brachij ſecularis, dummodo euitetur effuſio ſanguinis; ſi autem non poſſit commodè expelli, debent fideles exire ab Eccleſia. Sed quid facient miniſtri Eccleſiæ?

Secunda concluſio. Relinquant Officia diuina, in quacunque parte officiorum id contingat; vnde, vt refert Cordub. in Sum. q. ceſſauit quædam proceſſio generalis, cui volebat intereſſe Prætor, qui clericum publicè coniecerat in carcerem. Si autem dicatur Miſſa, & nondum ſit inceptus canon, qui incipit à *Te igitur*, omnes conueniunt Miſſam eſſe relinquendã; at verò ſi inceptus eſt canon, nonnulli dicunt, quòd poteſt ſacerdos proſequi vſque ad conſumptionem ſacramenti cum vno tantùm miniſtro: facta autem conſumptione moneat iterum excommunicatum vt exeat; quòd ſi noluerit, pergat ſacerdos in ſacriſtiam, & ibi perficiat reliquum Miſſæ: ita Sylueſt. ver. excommunicatio. 5. num. 3. vbi citat alios, tenet etiam Nauar. c. 27. num. 34. Sed probabilius eſt, quòd ſi nondum eſt incepta conſecratio, debet ſacerdos ceſſare, quia ſacrificium non incipit ante conſecrationem, vnde de illa parte canonis antequam incipiat conſecratio, eadem ratio videtur ſicut de præcedente parte Miſſæ; ſi verò incepta eſt conſecratio, proſequatur modo tradito à Syluestro, quia magis vrget diuinum præceptum de integritate ſacrificij, quàm humanum de vitandis excommunicatis; ita Soto d. 22. q. 1. art. 4. colum. 8. & expreſsè etiam Nauar. tract. de oratione. notab. 16. num. 58. Idem tenet Innocentius, quem refert & videtur ſequi Armil. ver. excommunicatio. numer. 39. & tenent alij multi viri grauiſſimi. Quòd ſi non ſit ſacriſtia, vel locus occultus, vbi ſacerdos dicat ea, quæ ſequuntur poſt conſumptionem ſacramẽti, relinquat ea, quia maior eſt obligatio vitandi excommunicatum, quàm finiendi illud paruum. Sic multi viri docti.

Tertia concluſio. Si clericus celebret vel celebrare faciat Miſſam, vel alia Officia diuina coram non tolerato, pręter minorem excommunicationẽ incurret etiam ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ſcienter id faciat. c. Epiſcoporum. de priuilegiis. in 6. & ſi durante ſuſpenſione celebret intra Eccleſiam, manet irregularis. c. is cui. de ſenten. excommunicationis. in 6. Dixi, *intra Eccleſiam*: nam ſi celebret ſub dio, vel in tentorio, vel in ſacello non erecto autoritate Epiſcopi, non ſit irregularis, bene tamen ſi intra Eccleſiam etiam non conſecratam; ita Ledeſma, Mexica diffic. 8. & de interdicto. & Nau. c. 27. num. 170. Verum eſt, quòd hæc ſuſpenſio & irregularitas ſolùm habent locum in clerico exempto à iuriſdictione ordinaria, vt tradit Nauarr. capit. 25. num. 94. nam dictum cap. Epiſcoporum. conditum eſt in odium exemptorum.

Hîc tractanda erat illa quæſtio, quando fideles peccent mortaliter, & quando venialiter communicando cum excommunicatis, niſi iam eſſet tractata diſputatio. præcedent. dub. 3. in fine. & dub. 4.

Tertia particula eſt *Vale.* DVBITATVR nonò, quid prohibeatur per illam?

Dico primò, quòd prohibetur ne excommunicatum non toleratum ſalutemus cum verbo aut ſcripto, nec reſalutemus eum nos ſalutantem: poſſumus tamen dicere, *Deus te illuminet.* ſic Antonin. 3. p. tit. 25. c. 2. in principio. Soto d. 22. q. 1. art. 4. concl. 3. & omnes. Aliqui etiam dicunt, quòd non licet caput eis detegere, nec aſſurgere, quia hæc ſunt ſalutationis indicia, vnde per hæc incurritur excommunicatio minor; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. §. 1. vbi citat Palud. Alij verò dicunt oppoſitum, quoniam ius ſolùm vetat, *Nec aue ei dixeritis*, quod ſignificat verbalem ſalutationem, nullum autem ſignum

gnum præter verba natura ſua eſt inſtitutum ad ſalutandum, ſed ex accommodatione vſus. Præterea: nam pœnæ ſunt reſtringendæ; hoc tenet Angel.verb. excommunicatio. 8. n.4. Tabiena eod. n.5. Maior in 4.d.18.q.2.Palac.eadem d.diſp. 3.colum.32.Soto ſup.& Mexica difficul. 10. de excommunicat. caſu 4.

Dico ſecundò.Hoc iudico probabilius, dummodo non fiat animo ſalutandi, nec reſalutādi,ſed ne ſe oſtendat inurbanum; ita Henr.lib.13.c.7.n.3.lit.N.& cap.22.in fine.Nauar.c.27.n.20.& poteſt,ſi velit,dicere: *Deus te illuminet.*

Dico tertiò,quòd ſi verè intendat ſalutare,incurret minorem excommunicationem, & hoc modo poſſunt explicari Sylueſt.& Palud.

Dico quartò,etiam tenendo quòd non licet caput detegere excommunicato, ſi ego ſubitò non aduertens de excommunicatione, quāuis habitu ſciam aliquem eſſe excommunicatum,detego illi caput, non pecco, neque incurro minorem excommunicationem; ita Sylueſt. ſuprà, num.26.§.17. quia iſte actus non eſt plenè deliberatus.

Quarta particula eſt, *communio.* DVBITATVR decimò, quid prohibeatur per illam?

Reſpondetur,quòd prohibetur omnis communicatio in ſacramentis,in orationibus etiam priuatis,in contractibus humanis,& etiam in habitatione.De ſacramentis & oratione iam dictum eſt.

Circa contractus nota primò, quòd ſunt validi,vt diximus diſput.6.dub.6.

Secundò nota,quòd non licet contrahere cum famulis excommunicati non tolerati,vt vendendo,vel emendo,ſi contrahant eius nomine, niſi in caſu quo liceret contrahere cum ipſo excommunicato,nempe in neceſſariis ad vitam; ita Sylueſt.ver.excommunicatio.5. num.12. & aliqui viri docti.

Circa habitationem nota,quòd intelligitur de habitatione in eadem domo, quando eſt pro eodem negotio; at verò pro diuerſis negotiis licitum eſt habitare cum excommunicato in eadem domo, imò in eadem camera, dummodo non dormiant ſimul in eodem lecto, nec comedant in eadem menſa, nec loquantur inter ſe; ſic Angel.verb.excommunicat. 8.num.4.Sylueſt.ſup.num.3.Armil.verb. excommunicatio. num.42. Tabien.verb. excommunicatio.8.& Magiſtri.

Quinta particula eſt, *Menſa.* DVBITATVR vndecimò,quid prohibeatur per illam?

Dico quòd prohibetur comedere ſimul in eadem menſa,& dormire in eodem lecto, ſecus in eadem camera, ſi menſa & lectum ſint diuerſa, & non ſumus ambo inuitati ad idem conuiuium; ita Sylueſt. Tab.& Armil.vbi ſup.Et nota,quòd non tam eſt conſideranda vnitas materialis menſæ,quàm vnitas moralis menſæ, ſeu prandij,ad arbitrium viri prudentis.

Hinc ſequitur primò,quòd ſi in aliquo hoſpitio ſit aliqua menſa mediocris longitudinis,& in vna parte menſæ comedat excommunicatus non toleratus,& in altera parte comedat alter non excommunicatus in eodem tempore nullā facientes ſocietatem, ſed vnuſquiſque per ſe, non cenſetur communicare in menſa, quamuis iidem cibi apponātur illis,quia illa ſunt veluti diuerſa prandia; ſic aliqui viri docti.Dixi,*mediocris longitudinis:*nam quando menſa eſt paruula, cenſebitur communicatio in menſa.

Secundò ſequitur, contingere poſſe quòd menſæ ſint materialiter diuerſæ,& nihilominus ſit communicatio in menſa, vt ſi multi inuitati ad idem conuiuium comedant in diuerſis menſis intra idem cubiculum, imò etiā in diuerſis cubiculis,quia vnum nō capit omnes conuiuas, vnde ſi ibi eſſet aliquis excommunicatus non toleratus,reliqui deberent ſurgere à prandio,ſi ipſe non ſurgit; ſic Anton.Sylueſt. & alij citati dubio præcedenti, quia moraliter reputatur eadē menſa. Et hoc ſecundum corollariū intelligitur quamuis ſeruiant diuerſi miniſtri, & ponantur

diuerſi cibi excommunicato,& reliquis, vt patet in refectorio Religioſorum:nam ſi in die Veneris quibuſdam infirmis apponantur carnes,& reliquis piſces, omnes dicuntur communicare in eadem menſa; ſic aliqui viri docti. Verum eſt, quòd ſi tot eſſent inuitati ad vnum conuiuiũ,vt vna domus nõ poſſet omnes capere, ſi in vna domo eſſet vnus conuiua excommunicatus, conuiuæ comedentes in alia domo non cenſerentur communicare cum illo in menſa.Secundum corollarium intelligitur,quando propter multitudinem conuiuarum requiruntur plures menſæ; at verò ſi vna ſufficeret omnibus & ego vt euitem excõmunicatum, ingredior aliud cubiculum,vt ibi comedam,non communico in menſa:nam qui comedit ſolus & ſegregatus à reliquis cõuiuis,non dicitur intereſſe conuiuio.

Tertiò ſequitur, quòd ſi in aliquo refectorio Religioſorum ſederet in menſa vnus excõmunicatus non toleratus, reliqui ibi ſedẽtes, licèt in aliis menſis,dicerentur communicare cum illo in menſa.

Quartò ſequitur, quid dicendum ſit quando ex teſtamento alicuius defuncti in eadem die & hora diſtribuitur cibus per vicinos illius oppidi: nam ſi conueniant in eundem locum,vt ſimul ſumant cibum,dicuntur communicare in menſa, ſecus eſt ſi quãuis cibus detur vnicuique in loco quidem communi, tamen ita datur quòd poſſit illum obſeruare, vt comedat in propria domo, tunc enim non eſt conuiuium, ſed eſt ſicut eleemoſyna quam quiſque reportat.

Vltimò,dico cum Syluest. ſup.num.3. quòd incurrit minorem excommunicationem, qui relinquit clauem & domum excommunicato nõ tolerato venienti ad domum comedere,vel permittit eum in alia menſa comedere,faciẽs hoc in fraudem propter eius fauorem acquirẽdum, vel ne illum offendat,ſecus ſi faciat,quia timet ne vim ſibi inferat,vel ſi faciat cauſa humanitatis, quia putat eum hoſpitio vel alimentis indigere. Circa vltimum effectum excommunicationis, ſcilicet quòd ſi per annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, ſit ſuſpectus de hæreſi.

Dvbitatvr duodecimò, quomodo ſit intelligendus hic effectus?

Prima concluſio.Conuentus ſuper crimine, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter, & ob contumaciam excommunicatus,& in eadem excommunicatione per annum perſeuerans, conuictus cenſetur de crimine,de quo fuit accuſatus.Nauar. c.27. n.23.Couar. c.alma mater.p.1.§.7.nu.10. vbi citat Abbatem,& alios,& eſt textus can.rurſus,& can.quicunque.el 2.11.q.3. Hinc ſequitur, quòd ſi aliquis eò quòd eſt ſuſpectus de hæreſi vocetur ab Inquiſitoribus, & ipſe fugiat, & in excommunicatione in eum ob contumaciam lata perſeuerauerit per annum,puniendus eſt tanquam hæreticus, ita Couarr.notab.5. & eſt text.c.cùm contumacia.de hæretic. in 6.Vtrùm autẽ perſeuerans per annum in excommunicatione lata ob contumaciam ſit priuandus beneficio,vel requiratur quòd perſeueret per triennium,videte Nauar.& Couar.locis citatis.

Secunda cõcluſio. Qui fuerit excommunicatus quacunque ex cauſa,ſi in excommunicatione pertinaciter perſeuerauerit per annũ,ſit ſuſpectus de hæreſi; ita Concil.Tridentin.ſeſſ.25.cap.3.de reformatione: quia præſumitur malè ſentire de poteſtate clauiũ Eccleſiæ. Circa iſtam concluſionem ſunt aliqua notanda.

Primò, quòd iſte non eſt puniendus tanquam hæreticus. Secundò,quòd licèt hæc ſuſpicio ſit leuis, vt tradit Directorium Inquiſitorũ, 2.p.q.47. quem ſequitur Couar.ſup.notab.4.Nihilominus ſufficit ad inducendam purgationem,quam ſi ſubire noluerit,& adhuc in excommunicatione permanſerit,tunc velut impœnitens, pertinax,& hæreticus cõdemnari poteſt; ita Simancas de Catholicis inſtitutionib. tit.27. n.4. & eſt text. c.excommunicamus. el 1.§. qui autem. de hæreticis. Vltimò nota, quòd qui per aliquod

tempus

tempus etiam ante annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, debet puniri aliqua pœna temporali, de quo ſunt leges noſtri regni, quas refert Couar. ſup. notab. 4.

DISPVTATIO X.

De pœnis quæ incurruntur propter communicationem cum excommunicato in rebus prohibitis.

DVBITATVR primò, vtrùm qui participat cum excommunicato in rebus prohibitis, incurrat excommunicationem? Quod dubium tractat Soto diſt. 22. q. 1. artic. 4. ſed latiùs Couar. cap. alma mater. p. 1. § 3.

Prima concluſio. Qui participat cum excommunicato minori excommunicatione, neque incurrit excommunicationem, nec peccat, quia minor excommunicatio non tranſit in tertiam perſonam, ita Soto ſup. parum poſt ſecundam concluſionem. Armil. verb. excommunicatio. num. 97. & eſt textus can. quoniam multos 11. q. 3. & gloſſa can. excellentiſſimus. eod. tit.

Secunda concluſio. Qui poſt Concilium Conſtantienſe communicat cum excommunicato maiori, tolerato tamen, etiam in caſu quòd peccet, non incurret minorem excommunicationem, vt dixi diſp. 8. dub. 1.

Tertia concluſio. Qui in rebus prohibitis communicat cum excommunicato non tolerato, regulariter loquendo, ſolùm incurrit minorem excommunicationem, vt patet ex can. excommunicatos. & can. cum excommunicato. 11. q. 3. & aliis textibus, inter quos eſt optimus textus c. à nobis. de exceptionibus. Nec obſtat quòd in dicto can. excommunicatos. dicatur, quòd qui communicat cum excommunicato, ſimili excommunicatione innodabitur: nam, vt bene ait Couar. num. 3. non eſt ſenſus quòd incurret maiorem excommunicationem; illa enim dictio, *ſimili,* non ſignificat æqualitatem excommunicationis, ſed multitudinem, id eſt, quòd etiam incurret excommunicationem, minorem tamen, vt apertè conſtat ex c. vlt. de clerico excommunicato miniſtrante. Et hæc concluſio intelligitur non ſolùm quando talis excõmunicatio eſt peccatum veniale, ſed etiam quamuis ſit mortale, vt ſi ſit in diuinis, verbi gratia, ſi audio Miſſam ſimul cum excommunicato non tolerato, vnde infirma eſt valde ratio Soti, qua probat tertiam concluſionem, ſcilicet quia talis communicatio ſolùm eſt peccatum veniale. Dixi in concluſione, *regulariter*, quoniam in tribus caſibus incurritur maior excommunicatio propter participationem cum excommunicato. Primus eſt, quando aliquis communicat cum excommunicato nominatim à Papa: ita Soto concl. 4. Couar. ſup. Sylueſt. verb. excommunicatio. 5. n. 22. & verb. excommunicatio. 7. n. 12. & Nauar. cap. 27. num. 93. & eſt textus c. ſignificauit. de ſentent. excommunicat. Et quòd textus loquatur de maiori excõmunicatione, probat optimè Soto ex ipſo textu, dicente quòd pro beneficio abſolutionis recurrendum eſt ad ſummum Pontificem. Secundus caſus eſt, quando aliquis communicat cum excommunicato in crimine criminoſo, ſcilicet in illo pro quo lata eſt excommunicatio, cap. nuper. & cap. ſi concubinæ. de ſententia excõmunicat. Tertius eſt, quando communicat cum excommunicato excommunicatione lata contra participantes. capit. quod in dubiis. de ſententia excommunicat. In his caſibus omnes conueniunt. Alij addunt quartum, & quintum. Quartus eſt, quando aliquis ſcienter præſumit ſepelire in loco ſacro publicè excommunicatum. Quintus, quando aliquis ſcienter præſumit ſepelire in loco ſacro hæreticos, vel eorum fautores, & defenſores: ſed hæc excommunicatio non incurritur propter participationem cum excommunicato, quia excommunicatus eſt, ſed, quia violatur præceptum continens excommunicationem, in cap. qui-

cunque.de hæreticis.in 6. Vnde quamuis daremus, quòd hæreticus vel eius fautor, non eſſet excommunicatus, nihilominus qui eos ſepeliret, incurreret maiorem excommunicationem; vnde hic caſus non eſt ad propoſitum, reliqui ſigillatim ſunt explicandi. Vnde

Dubitatur ſecundò circa primum caſum, quomodo ſit intelligendus?

Reſpondetur. Sex requiruntur conditiones, vt incurratur hæc maior excõmunicatio. Prima, quòd communicans ſi clericus. Secunda, quòd communicatio ſit in diuinis, & hoc non quomodocunque, ſed admittendo talem excommunicatum à Papa ad Officia diuina intra Eccleſiam vel extra; vnde clericus, qui ſimul cum tali excommunicato intereſſet diuinis Officiis tanquam vnus de populo, nõ incurrit maiorem excõmunicationem, ſed minorem; ita Caiet. verb. excõmunicatio, cap. 58. & Nauar. c. 27. n. 93. Tertia, quòd id faciat ſciens eum eſſe excommunicatum à Papa: nam textus dicit, *ſcienter*. Quarta, quòd faciat ſponte: nam id dicit textus, ex quo ſequitur, quòd non incurrit qui id facit aliquo metu, licèt non ſit iuſtus nec cadens in virum conſtantem, dummodo talis metus fuerit cauſa ſine qua non huius communicationis: iſte enim, licèt non excuſaretur à peccato mortali, excuſaretur tamẽ ab excommunicatione maiori: ita Caiet. cap. 58. Couar. ſup. num. 4. & multi Magiſtri: nam quilibet metus etiam leuis ſufficit, vt actus non ſit omnino ſpontaneus, & hoc admittit Nauarr. ſolùm quantùm ad forum interius, non quantùm ad exterius. Quinta, quòd ſit iudicatus à Papa iudicialiter & nominatim; ita Caiet. & Nauar. probat bene Caiet. nam aliàs hæc excommunicatio comprehenderet participantes in diuinis cum excommunicatis quacunque excommunicatione contenta in iure communi, vel in Bulla Cœnæ: nam omnes ſunt Papales; imò vlteriùs requiritur Sexta, poſt Concilium Conſtantienſe, ſcilicet quòd ſit nominatim denunciatus, vt rectè ait Nauarr. Circa ſecundum caſum, ſcilicet de participatione in crimine criminoſo,

Dubitatur tertiò, quomodo ſit intelligendus?

Prima concluſio. Vt iſta maior excommunicatio incurratur, quatuor cõditiones requiruntur. Prima, quòd cõmunicet cum excommunicato in illo crimine propter quod lata eſt excommunicatio, & hoc eſt participare in crimine criminoſo. Hæc conditio apertè conſtat ex c. nuper. & cap. ſi concubinæ. de ſentent. excommunicat. Secunda, quòd communicet in illo crimine, poſtquam principalis, cum quo communicat, incurrerit excommunicationem propter tale crimen; ſic Caiet. verb. excõmunicatio. c. 57. Sylueſt. verb. excommunicatio. 8. n. 10. Nauar. c. 27. num. 112. & latiùs num. 33. probat optimè Caiet. nam in dicto c. nuper. dicitur, *Si aliquis ſcienter participet in crimine criminoſo cum excommunicato*; at verò qui communicat antequam principalis incurrat excommunicationem, non dicitur participare cum excõmunicato. Si obiicias, quòd multoties qui conſulit, mandat vel cooperatur ad aliquid, cui eſt annexa excommunicatio, incurrit excommunicationem, quamuis mandatus vel conſultus non priùs incurrerit eam. Reſpondetur cum Nauar. n. 33. quòd iſte non incurrit excommunicationem ratione participationis in crimine criminoſo (de qua nunc loquimur) ſed quia lex excommunicans facientes, multoties extenditur ad cooperantes, mandantes, vel cõſulentes; & ad incurrendam hanc non requiritur quòd mandatus vel cõſultus priùs incurrerit excommunicationem, ſed ipſe & mandans vel cõſulens ſimul incurrunt illam, imò aliquando incurrit mandans vel conſulens, quamuis mandatus vel conſultus non incurrat, vt quando aliquis mandauit interficere per aſſaſſinos, incurrit, quamuis non ſequatur effectus, vt patet ex dictis cap. 5. diſputat. 3. dub. 6. Tertia conditio eſt, quòd communicet ſciens illum iam incidiſſe in excommunicationem propter tale crimen:

nam

nam in capit. nuper. dicitur, quòd participet ſcienter. Quarta eſt poſt Concilium Conſtantienſe, quòd principalis ſit nominatim denunciatus. Iſtæ conditiones exẽplis erunt claræ. Mandatum eſt alicui clerico ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt intra ſex dies expellat è domo concubinam, qui poſt incurſam à clerico excommunicationem præſtat ei conſilium, auxilium, vel fauorem, ne eam expellat, incurrit maiorem excommunicationem; ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 8. num. 10. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 3. num. 5. & habetur ex dicto c. nuper. & cap. ſi concubinæ. Similiter, ſcio Petrum eſſe excommunicatum ſiue à iure, ſiue ab homine, quia non ſoluit quod debet: & conſulo illi ne ſoluat, cùm tamen commodè poſſit, communico cum illo in crimine criminoſo, & incurro eandem excommunicationem maiorem; ſi autem ego adiuuarẽ illum vt non caperetur à Iudice, non communico in crimine criminoſo; quod intelligendum eſt, quando adiuuo eo animo vt non ſuſpendatur, vel vapulet à Iudice propter tale furtum; at verò ſi iuuo eo animo, vt non reſtituat, incurro maiorem excommunicationem. Sic aliqui viri docti.

Ex iis conditionibus ſequuntur nonnulla corollaria. Ex prima enim conditione ſequitur primò, quòd ſi concubina clerici ſit excommunicata, quia communicauit in crimine criminoſo cum clerico, & laicus cognoſcat concubinam, non incurrit hanc excommunicationem maiorem, quia non participat in crimine, propter quod lata fuit excommunicatio, quòd ſcilicet erat concubitus ſacrilegus, ita Panormit. dicto cap. ſi concubinæ. imò dico, quòd licèt alius clericus cognoſceret eam, non incurreret maiorem excommunicationem: nam excommunicatio ſolùm eſt impoſita propter ſacrilegium cum illo primo clerico; ſecus eſt ſi illa excommunicaretur in generali, quia admittit clericos, tunc quicunque clericus accederet ad illam, poſtquam illa incurrit excommunicationem, manebit etiam ipſe excommunicatus maiori excommunicatione. Præterea dico, quòd ſi alicui fœminæ prohibitum eſſet ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt abſtineret à quocunque concubinatu, qui ter vel quater cognoſceret eam, non incurreret hanc excommunicationem: nam ad concubinatum requiritur magna frequentia.

Secundò ſequitur, quòd ſi duo conſanguinei ſcienter contraxerunt matrimonium, propter quod incurrerunt excommunicationem poſitam Clement. 1. de cõſanguinit. & affinit. licèt perſeuerent in tali matrimonio, & habeant copulam, non incurrunt excommunicationem contra participantes in crimine criminoſo, quia illa excommunicatio dictæ Clementinæ ſolùm eſt impoſita aduerſus eos qui contrahunt; verum eſt, quòd qui præberet conſilium, auxilium, vel fauorem, vt non recederet à tali crimine, participaret in crimine criminoſo; ita Syluеſt. verb. excommunicatio. 9. in explicatione excommunicationis. 41. q. 8. n. 79.

Ex conditione ſecunda ſequitur tertiò, quòd qui communicat etiã in illo primo actu, propter quem principalis incurrit excommunicationem, non manet excommunicatus maiori; ita Caiet. ſupr. & Nauar. n. 33. quoniam non communicat cum excommunicato, ſiquidem principalis pro tunc nondum eſt excommunicatus; vnde ſi aliquis perſuadeat & cooperetur Religioſo, vt temere dimittat habitum, non incurret hanc excommunicationem, incurret tamen illam, ſi poſtquam Religioſus manet excommunicatus propter dimiſſionem habitus, perſuadeat illi, vt non reaſſumat habitum, ita Caiet. ſup. & omnes. Dico, *hanc excommunicationem*, ne aliquis decipiatur: nam licèt in iure communi non ſit impoſita excommunicatio contra apoſtatas à religione, ſed tantùm contra temere dimittentes habitum religionis, quæ habetur in cap. periculoſa. ne clerici vel monachi. in 6. & hæc non extenditur ad conſentientes, vel cooperantes; nihilominus religiones ipſæ munitæ

 ſunt

ſunt Pontificis priuilegiis, quibus excommunicantur apoſtatæ à religione, & hæc excommunicatio etiam extenditur ad dantes auxilium, vel fauorem, vt habetur ex Compendio Minorum. verbo, apoſtatæ. §. 24. quæ conceſſio eſt Iulij II. & in Compendio Societatis eodem verbo. §. 3.

Secunda concluſio. Hæc excommunicatio incurritur toties, quoties quis participat cum excommunicato in crimine crimino ſo, ita vt dicantur diuerſæ participationes; ita Nauar. c. 27. n. 112.

Petis, vtrùm hæc excommunicatio ſit iuris vel hominis?

Tertia concluſio. Iuris eſt, non hominis; contra gloſſam cap. ſtatuimus. de ſententia excommunicatio. in 6. verb. conſtitutionibus. ita tenet Sylueſt. verb. excommunicatio. 8. n. 11. Couarr. §. 3. citato n. 5. vbi citat Abbatem & communem, & patet ex ipſo textu cap. nuper. ibi, *Non Iudicis, ſed iuris ſententia, excommunicato communicans ſit ligatus.*

Ex quo infertur primò, quòd participans ligatur ſiue ſit in territorio excommunicantis principalem, ſiue extra, ſiue ſit ſubditus, ſiue non, quia iuris autoritate ligatur; ergo hæc excommunicatio non reſtringitur ad hoc vel illud territorium, ad has vel illas perſonas; ſic Anton. 3. p. titul. 25. c. 35. Syl. ver. excommunicatio. 8. n. 11. Tabien. eodem ver. in fine.

Vnde ſecundò infertur, quod laicus vel Religioſus, qui in hac prouincia Peruana ludit cum clerico ſummam excedentem quinquaginta aureos, incurrit excommunicationem, ſi iſte clericus iam eſt excommunicatus & denunciatus, eò quòd alia vice exceſſit in ludo eandē ſummam, iuxta c. 17. actionis tertię Concilij Limenſis.

Tertiò ſequitur, quòd ſi ipſemet excommunicans communicet in crimine cum excommunicato à ſe, incurrit excommunicationem maiorem, quia ligatur autoritate iuris; ſic Anton. ſupr. & Sylueſt. dicto n. 11. & alij.

Quarta concluſio. Ab hac excommunicatione ille tantùm poteſt abſoluere, qui ab excommunicatione principali poteſt abſoluere, vnde cui hæc principalis fuerit reſeruata, illa etiam reſeruata erit, & ſi nulli fuerit reſeruata, nec illa erit reſeruata; ſic dicto cap. nuper. Vnde ſi principalis fuerit reſeruata excommunicatori, ad illum vel Superiorem debet recurrere pro abſolutione participans, quamuis non ſit ſubditus eius, & hoc ratione delicti, vt habetur dicto c. nuper. Circa quartam conditionem, ſcilicet quòd principalis debet eſſe denunciatus.

Dvbitatvr quartò, vtrùm ſit vera?

Prima opinio tenet, non requiri quòd principalis ſit nominatim excommunicatus, nec notorius percuſſor clerici; ita Caiet. ver. excommunicatio. cap. 57. & Soto d. 22. q. 1. art. 4. concl. 3. & aliqui Thomiſtæ. Probatur ex c. ſi concubinæ. de ſenten. excommunicat. vbi excommunicatur clericus, qui concubina iam excommunicata participat in crimine, neque exprimitur quòd illa debeat eſſe non tolerata.

Secunda opinio dicit, quòd modò poſt Concilium Conſtantienſe requiritur, principalem eſſe non toleratum, nempe vel nominatim denunciatum, vel notorium percuſſorem clerici; ita Victoria in Sum. de excommunicat. n. 10. Nauar. c. 27. num. 112. & clariùs in ſumma Hiſpana.

Tertia opinio dicit duo. Primò, ſufficere, & requiri, quòd principalis ſit nominatim excōmunicatus, quāuis non ſit denunciatus. Secundò, dicit non ſufficere quòd ſit notorius percuſſor clerici, niſi ſit nominatim denunciatus. Probatur hæc opinio ex dicto c. nuper. vbi expreſsè dicitur, quòd participet cum nominatim excōmunicato, nulla mentione facta de denunciatione, nec de notoriè percuſſore clerici.

Si obiicias Concilium Conſtantienſe. Reſpondet hæc opinio, quòd mens Concilij ſolùm fuit loqui de participatione cū excommunicato quoad minorem excommunicationem. Hanc opinionem tenent aliqui viri docti, & citant Angel. verb. excommunicatio. 8. n. 1. & Sylueſt. eodem verb. num. 10. ſed vix poteſt colligi ex eorum

rum mente hæc ſententia.

Ego dico primò, requiri quòd principalis ſit nominatim denunciatus,& in hoc conuenio cùm ſecunda opinione.

Dico ſecundò, non ſufficit quòd principalis ſit notorius percuſſor clerici, niſi ſit nominatim denunciatus,& in hoc conuenio cum tertia opinione. Probo primũ dictum: nam Concilium Conſtantienſe generaliter moderatur omnes cenſuras à iure vel ab homine, ne comprehendant participantem cum excommunicato tolerato, & cùm hæc diſpoſitio ſit fauorabilis,potiùs extendenda eſt quàm limitanda. Confirmatur:nam lex diſponens indiſtinctè de genere,vendicat ſibi locum in omni eius ſpecie.c.ſolitæ. de maioritate & obedientia. ergo Concilium Conſtantienſe non ſolùm moderatur excommunicationem minorem,ſed etiam maiorem. Confirmatur ſecundò: Concilium voluit vitare ſcandala fidelium;ergo præcipuè voluit vitare illud in participatione in crimine criminoſo,ex qua maius imminebat ſcandalum & periculum. Præterea: nam propter hanc rationem Innocentius III. in dicto cap.nuper. (quamuis tunc temporis incurreretur minor excommunicatio propter participationem cum quocunque excommunicato) noluit tamen quòd hæc maior excommunicatio incurreretur, niſi propter participationem cum nominatim excommunicato. Probo ſecundum dictũ: nam iuxta cap. nuper. non comprehenderetur qui participaret in crimine cum notoriè percuſſore clericorum, ſi non eſſet nominatim denunciatus; ergo nec modò poſt Concilium Conſtantienſe. Probatur antecedens: nam hæc maior excommunicatio ſolùm habetur ex dicto cap. nuper. & cap.ſi concubinæ. ſed in c. nuper. nulla fit mentio de participante cum notoriè percuſſore clerici,ſed ſolùm de participãte cum nominatim excommunicato,& in cap. ſi concubinæ. non eſt conditum nouum ius; ergo. Conſequentia verò probatur: nam Decretum Conſtantienſe inductum eſt ad ampliandum in fauorem animarum;ergo non debet operari reſtrictionem,iuxta l.legata inutiliter.ff. de adimendis legatis.& cap.finale,de verborum ſignificat. Vnde hoc Decretum ampliauit quod inuenit reſtrictum in c. nuper.quod verò inuenit amplum,reliquit amplum.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur, quòd Gregorius IX. qui condidit c. ſi concubinæ.non intendit condere nouum ius,ſed ſolùm reſpõdere ad caſum ſibi propoſitum,iuxta cap.nuper.imò ego dico quòd illud verbum,*notentur*, poſitum in cap. ſi concubinæ. clarè videtur denotare, quòd ſint nominatim excommunicatæ,& ſic explicat gloſſa,præſertim cùm ſecundùm ius non ſit impoſita excõmunicatio contra concubinas clericorum.

Ad fundamentum tertiæ opinionis in quantum probat: primum dictum illius opinionis patet ex dictis, quòd Concilium Conſtantienſe, quod fuit poſterius quàm cap. nuper. generaliter moderatur omnes cenſuras, ne comprehendant participantem cum tolerato.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi poſtquam Petrus eſt excommunicatus ob manifeſtã clerici percuſſionẽ, Franciſcus det illi auxilium,vt non ſatisfaciat, neque exeat ab excommunicatione, non incurret maiorẽ excommunicationem,ſi Petrus nõ eſt denunciatus,ſecus verò ſi eſt denunciatus.

Hîc diſputant nonnulli, vtrùm qui ratam habet percuſſionem clerici ſuo nomine factam, cenſeatur communicare in crimine criminoſo.Sed nos dicimus quòd licèt iſte incurrat excommunicationem, non eſt quia participat in crimine criminoſo, ſiquidem hæc ratihabitio poteſt fieri mortuo percuſſore, & per conſequens non eſt participatio cum illo, ſed ideo incurrit; quia hæc ratihabitio comparatur mandato,iuxta dicta cap.5. diſput. 3. dub. 9. & excommunicatio contra percutientes clericum etiam extenditur ad mandantes,vt diximus ibid.dub 2. ad 2.

Circa tertium caſum, ſcilicet quando aliquis cõmunicat cũ excommunicato excõmunicatione lata contra participantes,

DVBITATVR quintò, quomodo intelligendus?

Prima concluſio. Stando in iure nouo, quicunque Iudex inferior Papa vt validè excommunicet participantes cum excommunicato ab eodem Iudice in loquutione,& in aliis,in quibus ſecundùm ius tantùm incurrebatur minor excommunicatio,debet nominatim monere tales participantes,ſcilicet Petrum,vel Ioannem,ne cum tali excommunicato participent, & hoc præcedentibus tribus monitionibus, vel vna pro tribus cum competenti interuallo, & aliter ſententia erit nulla. Hæc concluſio eſt determinata in cap. ſtatuimus. iuncto cap. conſtitutionem. de ſententia excommunicationis.in 6. nam Gregorius X. in cap. conſtitutionem. ampliauit cap.ſtatuimus. conditum ab Innocentio IV. Vnde hanc concluſionem tenet gloſſa dicto cap. conſtitutionem. Sylueſt. verb.excommunicat.2.§.1.caſu 9.& verb. excommunicatio.5.num.19.Nauar. c. 27. num.4.Ioannes Gutierrez Canonic. q.c.5. num. 31. & omnes Doctores. Ponderanda ſunt autem verba concluſionis: diximus enim,*ſtando in iure nouo:* nam ſecundùm ius antiquum non erat neceſſarium, quòd participantes nominatim admonerentur, vt conſtat ex cap. quod in dubiis. de ſententia excommunicationis. quod conditum eſt ab Innocentio III. & ex can.excellentiſſimus.11.quæſt.3.& ſecundùm hoc ius antiquum loquitur D.Th. in additio.quæſtio.23. art.4. dum ait,quòd quãdo aliquis excommunicatur cum participantibus,omnes participantes cum illo incurrunt maiorem excommunicationem. Dixi, *quicunque Iudex ad comprehendendum Iudicem ordinarium,& etiam delegatum:*nam capit. ſtatuimus. ait, *nullus Iudicum*, & cap.ſtatutum.de ſententia excommunicatio. in 6. dicitur, *ab ordinariis vel delegatis.* Dixi, *inferior Papa:* nam Papa non aſtringitur iuri communi. Dixi, *cum excommunicato ab eodem Iudice:* nam ſi excommunicet participantes cum excommunicato ab alio Iudice, vel à iure communi,vel ſtatuto particulari, non requiritur monere ſpecialiter & nominatim ipſos participantes,ſed ſufficit generalis monitio, ſcilicet, Excommunico omnes participantes cum tali excommunicato. Sic gloſſa dicto c. ſtatuimus. Sylueſt. & Nauar.ſup.Tabien.verb.excommun. 2. num. 10.poſt nonum caſum.Couar.c. alma mater. par.1.§.3.num. 6. Gutierrez ſup. num. 32. & communiter Doctores. & probatur ex dicto cap.ſtatuimus. ibi, *cum excommunicatis ab eo.* Verum eſt quòd ſi prætermittatur monitio canonica, ſcilicet tres monitiones, vel vna pro tribus,erit illicita excommunicatio,iuxta dicta ſup.cap.5. diſputat.1.dub.9. Ratio autem quare hæc conſtitutio ſolùm procedit quando Iudex excommunicat participantes cum excommunicatis ab eo,eſt, quia Iudices ſeueriùs curant obſeruari excommunicationes à ſe latas, quàm ab aliis. Ex hoc ſequitur quòd ſi per conſtitutionem Synodalem eſſent excommunicati ipſo facto qui non confitentur vel communicant in Paſchate, & Epiſcopus eos denunciaret pro excommunicatis,& ſimul ferret ſententiam excommunicationis maioris contra omnes participantes cum eis, quamuis non admoneat nominatim ipſos participantes, valida erit excommunicatio; ita Nauar. ſupr. Gutierrez num. 32. & Magiſtri, quia iſte non excommunicat participantes cum excommunicato à ſe, ſed à conſtitutione Synodali; & ſuppono quòd Epiſcopus denunciet in particulari,& nominatim eos qui non communicarunt in Paſchate, & non ſufficit denunciare in generali.Addit Soto in concluſione,quòd ſi Iudex excommunicet participãtes cum excommunicatis ab alio, ſi non nominet ipſos excommunicatos, cum quibus prohibetur communicatio,ſed dicat, *Excommunico omnes participantes cum excommunicatis huius vrbis*, licèt dicat,*cum nominatim excommunicatis, vel notoriè percuſſoribus clericorum*,non valeret excommunicatio, niſi nominet illos propriis nominibus, vel officiorum, vt dicendo,*cum Prætore*; imò ait

ait quòd non ſufficeret dicere, *cum miniſtris iuſtitiæ*, quia ſunt plurimi & incerti; ſi autem diceret, *cum Senatoribus*, valida eſſet. Fundamentum Soti eſt, quòd ex oppoſito magna ſequeretur perturbatio & confuſio in Republica. Nonnulli abſolutè reiiciunt hanc ſententiam, quia nullus eſt textus pro ea; alij ſequuntur eam, quibus ego aſſentio: nam intentio Eccleſiæ eſt, quòd participantes cum excommunicatis regulariter non incurrant maiorem excommunicationem, niſi in certis quibuſdam caſibus, ad euitanda pericula animarum. Imponere autem maiorem excommunicationem contra participantes vrbis, eſſet illaqueare animas. Vtrum eſt, quòd ſi excõmunicatio ponatur ſub hac forma, *Excommunico omnes ſcienter participantes cum excommunicatis non toleratis huius vrbis*, valida erit & licita quantùm ad participantes cum excommunicatis ab alio: nam ex quo requiritur dolus, ceſſat confuſio. Dixi, *in quibus ſecundùm ius incurrebatur minor excommunicatio*, propter duo. Primò, vt excipiamus communicantes cum excommunicato in crimine criminoſo: nam qui excommunicaret Mariam, ſi permitteret ſe cognoſci ab aliquo clerico, & omnes clericos qui illam cognoſcerent carnaliter, tunc talis excommunicatio eſſet valida, quamuis clerici non monerentur nominatim. Vnde in dicto cap. ſtatuimus. dicitur, *ſtatutis conſtitutionibus contra illos qui in crimine præſumunt participare damnato*. Aliter explicat hæc verba gloſſa magna, videte illam. Secundò poſita ſunt illa verba, *Dixi in quibus, &c.* ad denotandum, requiri quòd excommunicati, cum quibus prohibetur participatio, debent eſſe non tolerati: nam ſi ſint tolerati, ſicut non incurritur minor excommunicatio iuris; ita neque hæc maior excommunicatio Iudicis.

Contra concluſionem eſt argumentum: nam conſuetudo videtur obtinuiſſe quòd dentur huiuſmodi excommunicationes contra participantes in generali, ſine hoc quòd in particulari nominentur. Ad hoc Nauarr. num. 4. citato reſpondet primò, quòd in Luſitania ſeruatur ad literam. cap. conſtitutionem. Secundò reſpondet, quòd ſicut Iudices dicunt ſe eſſe in conſuetudine & poſſeſſione ferendi hoc modo excommunicationem, ita etiam ſubditi ſunt in conſuetudine & poſſeſſione non ſe reputandi pro excommunicatis talibus excommunicationibus, niſi quando ſpecialiter nominantur; & ad hoc vt cap. conſtitutionem. eſſet derogatum, requiritur, quòd ipſi fideles ſe reputarent excommunicatos maiori excommunicatione. Hanc ſolutionem amplectitur Palac. in 4. diſt. 18. diſputat. 5. colum. 12. poſt 8. concluſionem. vbi ait ſe reprehendiſſe hac de cauſa quendam Iudicem eccleſiaſticum. Eandem ſequitur Gutierrez ſup. num. 42. & communiter Magiſtri; & ait Gutierrez, quòd hæc erit legitima praxis, quòd pars nominet certas perſonas, quibus ſit præcipiendum ſub excommunicatione maiori, ne communicent cum excommunicato, & tunc Iudex eiſdem præcipiat ſub maiori excommunicatione latæ ſententiæ, vt intra terminum ſex dierum, quos eis aſſignat pro tribus canonicis monitionibus, abſtineant à participatione cum tali excommunicato, & pertinaciter inſiſtentibus contrario ſtylo dicitur, quòd eſt malus ſtylus.

Petis iam, quòd iſta excommunicatio data contra formam dicti cap. conſtitutionem. ſit nulla, vtrùm præceptum Iudicis obliget ad mortale?

Partem affirmatiuam tenet Nauarr. in Summa Hiſpana, c. 27. num. 31. & 47. & aliqui viri docti; idem videtur tenere Cordub. in Summa. quæſt. 179. & poteſt probari. Primò: nam intentio Iudicis fuit præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ. Secundò: nam in aliis caſibus quamuis Iudex excommunicet, non præmiſſa canonica monitione, præceptum eius obligat ad mortale.

Secunda

Secunda concluſio. Probabilius eſt, quòd non obligat ad mortale; ita Syluest. verb. excommunicat. 5. n. 6. circa finem. Armil. verb. excommunicatio. n. 49. Mexica difficult. 10. de excommunicat. dub. 1. poſt 5. caſum. gloſſa noua Angeli verb. excommunicatio. 4. num. 4. & aliqui viri docti. Probatur: nam intentio Iudicis fuit, ne illaquearentur animæ, & magnus laqueus eſſet, ſi obligarentur ad mortale. Secundò, ius prohibuit Iudicibus ne ponant ſimile præceptũ; ergo ſicut talis ſententia non habet vim obligandi quoad excommunicationem maiorem, ita etiam nec quoad peccatum mortale, imò etiam dico cum aliquibus viris doctis, quòd ſi Iudex ſub eadem generalitate præciperet fidelibus ſub excommunicatione ferenda, ne participent cum excommunicato à ſe, non obligarentur ad mortale.

Ad primum reſpondetur, non eſſe præſumendum, quòd Iudex velit dare maiorem vim ſuo præcepto, quàm ſententiæ excõmunicationis, & quamuis velit, non ſufficit, propter rationes dictas: nam eſſet contra intentionem iuris.

Ad ſecundum negatur conſequentia, quoniam illa excommunicatio eſt valida, hæc autem nulla.

Tertia concluſio. Quod dictum eſt de ſententia excommunicationis, idem dicendum eſt de ſententia ſuſpenſionis & interdicti lata à Iudicibus contra participantes cum excommunicatis à ſe, atque adeò erit nulla; ita Nauar. c. 27. num. 165. Syluest. verb. excommunicatio. 2. §. 1. caſu 9. & eſt textus expreſſus cap. ſtatutum. de ſententia excommunicat. in 6.

Circa quartum caſum contentum in Clement. 1. de ſepulturis. ſcilicet quando aliquis ſcienter præſumit ſepelire in loco ſacro publicè excommunicatum,

Dvbitatvr ſextò, quomodo ſit intelligendus? Hunc caſum explicat Caiet. verb. excommunicatio. cap. 46. Sylueſt. verb. excommunicatio. 9. num. 66. Nauar. cap. 27. num. 173. Reſpondetur pro intelligentia illius.

Dico primò, quòd ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur dolus, quia textus dicit, *qui ſcienter præſumpſerit*, vnde excuſat ignorantia etiam craſſa iuxta dicta cap. 5. diſputat. 5. dub. 9.

Dico ſecundò, quòd hæc excommunicatio ſolùm comprehendit eos qui ſepeliunt actione phyſica & reali, id eſt, qui propriis manibus accipiunt defunctum, & deponunt in ſepultura, quia Papa noluit extendere hanc excommunicationem ad mandantes vel conſulentes, nec ad proſequentes funus, & pœnę ſunt reſtringendæ; ſic Caiet. & Nauar. & apertè ſentit P. Henr. lib. 13. de excommunicat. cap. 43. num. 3. quamuis alij citati à Sylueſt. verb. excommunicatio. 9. num. 70. teneant oppoſitum: ſed noſtra ſententia confirmatur ex dictis ſup. cap. 5. diſput. 3. dub. 2.

Dico tertiò, ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur, quòd excommunicatus qui ſepelitur ſit non toleratus, ita Nauar. & aliqui viri docti contra alios, qui ſequentes Caiet. dicunt, ſufficere quòd ſit publicè excommunicatus: ſed noſtra ſententia probatur. nam Concilium Conſtantienſe generaliter moderatum eſt omnes cenſuras à iure vel ab homine, ne comprehendant communicantes cum excommunicato tolerato, vt diximus dub. 4. Aduertendum eſt tamen, quòd non licet ſepelire in loco ſacro excommunicatum toleratum, vt dixi diſput. 9. dub. 6. ad 2.

Vltimò dicendum eſt in hac diſputatione, quòd orans pro excommunicato non tolerato oratione publica, licèt peccet, non tamen incurrit minorem excommunicationem, quia hoc non eſt communicare cum excommunicato, vt dixi diſputat. 9. dub. 4.

DISPVTATIO XI.

De caſibus in quibus licitum eſt communicare cum excommunicato.

Dvbitatvr primò, vtrùm ſint aliqui caſus, in quibus liceat communi-

municare cum excommunicato non tolerato?

Concluſio affirmatiua. Qui caſus his verſibus continentur:

Hæc anathema ſoluunt, ne poſſit obeſſe,
Vtile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceſſe.

Explicantur à Nauar.cap.27.n.27.Syluef. verb.excommunicat.5. num.4. Dixi, *non tolerato*: nam cum tolerato in aliis etiam caſibus licet communicare, vt diximus ſup.diſputat.8.dub.1. Hæ autem particulæ ſigillatim ſunt explicandæ. De prima, ſcilicet *Vtile*,

DVBITATVR ſecundò, quomodo ſit intelligenda?

Concluſio, quòd intelligitur vtilitas ſpiritualis propria, vel ipſius excommunicati, vt in exemplis ſequentibus patebit. Primò enim Concionator poteſt cōcionari coram excommunicato non tolerato, vt dicemus latiùs. Secundò, poteſt aliquis illi conſulere quod conuenit eius ſaluti ſpirituali, & poteſt ad hoc interponere aliqua verba vrbana ad captandam beneuolentiam, vt ſic efficaciùs perſuadeat; ita Soto d.22.q.1.art.4. Nauar.cap. 27.num.27. Couar. cap. alma mater.p.1. §.1.num.10.& eſt textus cap.cùm voluntate. de ſententia excommunicatio.& ſimiliter erit licitum exhibere illi aliqua ſigna exteriora beneuolentiæ & amicitiæ, vt eum ſalutare, & detegere caput, & ſi mittat ei conſilium in ſcriptis, poteſt in principio epiſtolæ ponere ſolitam ſalutationem; hoc eſt contra Sylueſt.verb. excommunicatio.5.num.3. & contra Armill.verb.excommunicat.num.40.dicentes quòd quando ſcribitur excommunicato in caſibus conceſſis, non licet ponere ſolitam ſalutationem, ſed loco ſalutationis ponere ſpiritum conſilij, vel aliquid ſimile; ſed noſtra ſententia probatur efficaciter ex dicto cap.cùm voluntate.vbi dicitur quòd licet interponere alia verba, vt magis proficiat. Præterea: nam conceſſo aliquo fine, conceduntur media conducentia ad finem;& propter eandem rationem credo cum aliis viris doctis idē licere, quādo propter alias cauſas licitum eſt ſcribere excommunicato, vt ad petendum conſilium, & aliis ſtatim dicendis.

Sed eſt aduertendum cum Couar.ſup. & Maior.in 4.d.18. quæſt.1. argumen.4. quòd hoc debet intelligi dummodo fiat ſyncerè & abſque fraude: nam ſi quis ſimulatione quadam alloquatur excommunicatum prætextu conſiliandi, ſciens tale conſilium nihil profuturum ad ſalutem, non excuſatur ab excommunicatione minori; vnde ait Syluester verb. excommunicat.5. num.4. quem ſequuntur aliqui viri docti, quòd tandiu poſſunt fideles communicare cum excommunicato pro eius ſalute, quandiu probabiliter ſperant correctionem, & non ampliùs. Tertiò, licitum eſt Confeſſori audire confeſſionem excommunicati non tolerati, nec requiritur quòd priùs eum abſoluat ab excommunicatione, quàm audiat confeſſionem, vt dixi diſputat.3.dub. 4. in principio. Imò licèt compertum eſſet Confeſſori, talem pœnitentem non eſſe abſoluendum propter eius indiſpoſitionem, poſſet eum admittere ad confeſſionem, vt præbeat ei ſalubre conſilium, iuxta cap. quod quidam. de pœnitentiis & remiſſionibus. Quartò, licet fidelibus petere ab excommunicato non tolerato conſilium pro ipſo petente & pro aliis, dummodo non ſit alius, à quo æquè benè poſſit petere; ita Syluest.verb.excommunicatio.5.num.4. Sed pro maiori explicatione eius quod dictum eſt de Concionatore,

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſit licitum excommunicato prædicare, vel legere lectionem Theologiæ, vel eam audire ab excommunicato, vel ſimul cum illo?

Prima concluſio. Concio & lectio etiā Theologiæ non computantur inter Officia diuina, vt docet Caietan.verb.excommunicatio.in fine, §.illicita autem.Palac. in 4.d.18.diſputat.3. colum.32. & Magiſtri. Vnde communicatio in his rebus cum excommunicato non tolerato, non

erit ex ſe mortalis.

Secunda concluſio. Excommunicatus toleratus ſi ei incumbat ex officio prædicare,& ceſſet omne ſcandalum,non peccabit mortaliter prædicando,ita Soto d. 22.quæſt.1.art.4.colum.8.imò dico quòd ſi inuitetur à ſubditis, non peccabit nec venialiter, dum non poſſit ante concionem obtinere abſolutionem, iuxta dicta in ſimili de adminiſtratione ſacramentorum,diſput.8.dub.2.

Tertia concluſio. Excommunicatus non toleratus non peccabit mortaliter prædicando ſecluſo ſcandalo, ſed venialiter ex genere ſuo; hæc ad minus eſt de mente Soti, qui abſolutè dicit quòd non poteſt prædicare.

Quarta concluſio. Fideles licitè poſſunt audire concionem excommunicati tolerati, ita Soto. Probatur, quia ipſe ſe ingerit,iuxta dicta diſput.8.dub.1.

Quinta concluſio.Non tamen poſſunt audire concionem non tolerati; ita habetur ex Soto,& tenent aliqui viri docti; quam concluſionem intelligo niſi in caſu quòd non poſſent commodè audire aliam concionem ita fructuoſam, iuxta dicta dubio præcedenti, de petendo conſilium ab excommunicato.

Sexta concluſio.Nullum eſt peccatum prædicare coram excommunicato etiam non tolerato,vel audire cócionem ſimul cum illo,cap.reſponſo.de ſenten.excommunicat. Probatur:nam concio de ſe ordinatur ad ſalutem animæ, & vt excommunicatus reſipiſcat. Nec obſtat quòd in initio concionis ſalutatur B.Virgo , & in fine faciunt omnes preces paruas à Concionatore iniunctas : nam hæc oratio non eſt publica, ſed priuata, vt ait Nauarr. cap.27. numer.36.ad 5. & patet ex diſput.9.dub.7.in fine : ſimiliter etiam licitum eſt ſimul cum excommunicato nó tolerato legere aliquam partem Euangelij, aut alicuius Pſalmi , & dicere ſimul cum illo, *Domine miſerere noſtri*,& alia ſimilia,quia hæc omnia diriguntur ad ſalutem eius ſpiritualem;ita Nauar.c.27.n. 36. & alij Magiſtri, quod intelligendum eſt cum limitatione poſita ex Couar.dub. præcedenti,ſcilicet,quòd ceſſet fraus.

Septima concluſio. Audire lectionem Theologiæ, imò cuiuſcunque facultatis, ab excommunicato tolerato, vel ſimul cum illo,vel legere coram illo nullū eſt peccatum,quia ipſe ſe ingerit.Loquendo autem de non tolerato,Soto idē facit iudicium de lectione Theologiæ, ac de cócione,vnde ait quòd poteſt légi corā non tolerato,& doctor poteſt reſpondere diſcipulo proponenti dubia circa lectionē.

Octaua concluſio. Quamuis hoc ſit probabile,oppoſitum eſt probabilius;vnde non licet legere lectionē etiam Theologiæ coram non tolerato,vel eam audire ſimul cum illo , ita tenent quamplurimi Thomiſtæ,quia lectio Theologię non ordinatur per ſe,vt excommunicatus reſipiſcat,ſicut concio,quod intelligo, niſi materia quæ legitur eſſet ſpecialiter accommodata ad hoc.Præterea de concione habemus expreſſum ius.Vltimò, quia non ſufficit quæuis vtilitas ad participandum cum non tolerato.Loquendo autem de lectione humanarum facultatum, vt Philoſophiæ, Medicinæ, Iuris Cæſarei, &c. omnes conueniunt, quòd non licet eam legere coram non tolerato,nec eam audire ſimul cum eo.Dixi,*Cæſarei:*nam ſi ſit iuris Canonici,nonnulli dicunt comprehendi quantum ad hoc ſub lectione Theologiæ,& ſic de hoc erunt opiniones ſicut de lectione Theologiæ;facit optimè dictum Abbatis cap.ſuper ſpecula.ne clerici vel mon.num.7.quòd ſcientia canonica eſt pars diuinæ. Et hæc dicta ſint de vtilitate ſpirituali.

DVBITATVR quartò,vtrùm propter vtilitatem temporalem liceat communicare cum excommunicato non tolerato?

Prima concluſio affirmatiua. Vnde fideles licitè poſſunt petere cōſilium temporale à tali excommunicato,dummodo non ſit alius,à quo non poſſit æquè bene petere; ſic Nauar.cap.27.nu.2.& Sylueſt.

verb.

verb.excommunicatio.5.numer.4. qui dicunt hanc neceſſitatem arbitrio boni viri penſandam eſſe,poſſunt etiã petere eleemoſynam, ſi non ſit alius à quo poſſint æquè commodè petere; ita Sylu. ibidem p. 1. poſſunt etiam petere ab eo debitum in iudicio, & extra, cap.intelleximus. de iudiciis. iuxta dicta diſput. 7. ante 1. dubium.

Secunda concluſio. In iiſdem caſibus poteſt ipſe excommunicatus non toleratus communicare cum fidelibus petendo ab eis conſilium etiam in vtilitatem temporalem, & poteſt petere debitum à creditore, & creditor tenetur in conſcientia ſoluere, nec poteſt differre ſolutionem, vt latè tradit Couarru. regula peccatum. 1.par.relectionis.num.8.Sylueſt. verb.excommunicatio.3.num.1.part.13.& latiùs ver.excommunicatio.5.num.21. dub. 12. d.22.q.1.artic.4.colum. 6. & communiter moderni. Probatur: nam obligatio ſoluendi debitum cùm ſit iuris naturalis, eſt maior; ergo non debet tolli per obligationem iuris poſitiui, quæ eſt minor. Et hanc concluſionem intelligo cum aliquibus recentioribus contra Medinam Cod. de reſtitut.quæſtio.3.cauſa 9.fol. 20. non ſolùm quando debitum eſt contractum iure diuino & naturali, vt per contractum emptionis, mutui,&c. ſed etiam quando contractum eſt libera & voluntaria obligatione, ſcilicet ex libera promiſſione etiam non iurata.

Sed arguitur ex can. ſacerdotes. 2. q. 8. & can. nos ſanctorum. in quibus decernitur, quòd ſacerdotes & vaſſalli non tenentur præſtare obedientiam Epiſcopo, vel Principi excommunicato. Reſpondetur, quòd ſubditi ideo abſoluuntur à debito obedientiæ, quia Epiſcopus & Princeps per excommunicationem priuantur iuriſdictione, vel vſu iuriſdictionis: creditor autem per excommunicationem non priuatur iure petendi debitum.

Dixi ſuprà, *quòd tenetur in conſcientia ſoluere:* nam in foro exteriori poterit obiicere creditori exceptionem excommunicationis, & tunc creditor repelletur à iudicio, quia non poteſt eſſe actor, vt vidimus diſput.7.dub.1.verum eſt, quòd hoc iam non ſeruatur à Iudicibus ſecularibus, vt teſtatur Couarru.lib.1. Variarum reſolutionum.c.19.n.5.

Ex dictis ſequitur reſolutio alterius quæſtionis,ſcilicet vtrùm poſſit licitè ſuſcipi legatum relictum ab excommunicato non tolerato? Innocent. cap. cùm voluntate. de ſententia excommunicat. dicit, non poſſe ſuſcipi, ſi relictum eſt vt oretur pro anima eius: ſed oppoſitum eſt tenendum cum Armil.verb.excommunicatio.numer.55.& Mexica difficult. 11.de excommunicat.poſt quintum caſum,quia debet intelligi de oratione quæ ſit licita, ſcilicet oratione priuata,& poſtquam fuerit abſolutus,poteſt orari pro eo oratione publica.

Quid ſi legatum fuit relictum hac conditione, quòd oretur pro eo publica oratione,etiam antequam abſoluatur? Reſpõdetur,quòd poterit ſuſcipi legatũ,licètnõn adimpleatur conditio: nam turpis conditio non vitiat legatum,habetur enim prò non adiecta;ita Sylueſt. ver.conditio.circa finem.

Secunda particula eſt *Lex*, de qua DVBITATVR quintò, quomodo ſit intelligenda?

Prima concluſio. Per illam ſecundùm omnes Doctores intelligitur lex matrimonij,vnde vxor licitè poteſt communicare cum marito excommunicato non tolerato in redditione & petitione debiti, dummodo excommunicatio non ſit lata in cauſa matrimonij, quia lis erat, vtrùm eſſet legitimè contractum,ita Sylueſt.ver. excommunicatio. 5. numer. 4.Soto d.22. quæſt.1.art.4.concluſ. 5. Et etiam coniux excommunicatus poteſt non ſolùm reddere,ſed etiam petere,& ſi vterque ſit excommunicatus,vterque poteſt etiam reddere,& petere,ita Caietan.ver.excommunicatio. circa finem.§.illicita autem. Soto ſupr. & communiter Magiſtri, quãmuis oppoſitum inſinuet Sylueſt. ſupr. Probat

efficaciter Caiet. nam ſi licet petere debitum pecuniarium;ergo & coniugale.

Secunda concluſio.Hæc communicatio vxoris cum marito excommunicato non ſolùm habet verum in debito coniugali,ſed etiam in omnibus aliis, quæ ſpectant ad matrimonium,vt in gubernatione domus, in menſa, in familiari colloquio,& in omnibus aliis; ita Caietan. & Syluest. vbi ſup. Probatur: nam in can. quoniam multos, 11. quæſt. 3. abſolutè & ſine vlla limitatione conceditur vxori quòd poſſit communicare cum viro excommunicato;ergo cùm ſit fauor,non eſt reſtringendus.

Sed eſt difficultas, vtrùm ſit eadem ratio in viro reſpectu vxoris excommunicatæ non toleratæ?

Prima opinio dicit, maritum ſolùm poſſe communicare cum vxore excommunicata in redditione & petitione debiti,nō in aliis:ſic gloſſa dicta can.quoniam multos. Armil. verb. excommunicatio. n. 40.Syluest. ſup.vbi citat alios. Probatur primò: nam in dicto can. quoniam multos. excipiuntur vxores, ſed non mariti. Secundò: nam ad maritum ſpectat corrigere vxorem,& non econtra.

Secunda opinio,quæ eſt in contrarium, eſt tenenda. Sic Adrian. in 4. tract. de clauibus quæſt. 3. exceptio. 6. Angel ver. excommunicatio. 8. §. 8. Nauar. cap. 27. num.26.Ledeſm.2.p.4. quæſt. 25. art. 1. & communiter Magiſtri. Probat Couarr. ratione deducta ex ſocietate: nam ſocius poteſt communicare in contractu cum altero ſocio excommunicato, vt patet ex cap. ſi verò.de ſententent excommunicat.ſed per matrimonium contrahitur ſtrictior ſocietas; ergo. Secundò probatur: Ius excepit vxorem ad euitanda pericula animarum, ſed idem eſt periculum in viro reſpectu vxoris; ergo. Per hoc patet ad primum. Ad ſecundum reſpondetur,quòd licèt maritus teneatur ex charitate corripere vxorem, & curare vt reſipiſcat, & negare illi communicationem,cùm viderit expedire,& ſi negligat hoc facere,peccabit mortaliter,vt dicunt Angel. Couar. ſup. & alij, quia eſt caput; at verò quantùm ad incurrēdam minorem excommunicationem proptēr mutuā participationem, lex matrimonij excuſat æqualiter ambos. Tertia particula eſt, *Humile*, de qua

DVBITATVR ſextò, quomodo ſit intelligenda?

Concluſio. Intelligitur de iis qui ſunt in humilitate ſubiectionis, vt conſtat ex can. quoniam multos, 11. quæſt. 3. & cap. ſi verò. de ſententia excommunicat. Vnde primò, excuſantur filij,& non ſolùm non emancipati,ſed etiam emancipati, ſi ſint commenſales illius,& recipiant ab eo neceſſaria; ita Syluest. ver. excommunicatio. 6.num. 4. Armil. ver. excommunicatio.num.46.Secundò, excuſantur ancillæ, mancipia,& famuli,tam vrbani, quàm ruſticani niſi eorum conſilio,auxilio, vel fauore perſeueret dominus in ſua contumacia; ita Nauar.cap.27.num 26.& habetur ex dicto can. quoniam multos. Et hoc intelligendum eſt de illis, qui ante excommunicationem intrauerunt ad ſeruiendum; de illis verò, qui intrauerunt poſt excommunicationem, diſtinguendum eſt: nam ſi ignorauerunt excommunicationem,& poſtea ſciunt,non tenentur diſcedere; cæterùm ſi ſcientes excōmunicationem domini intrauerunt, tenentur diſcedere,niſi neceſſitas eos impuliſſet fieri de eius familia; ita Syluest. ſup. Et nota, quòd prædicti ſubiecti filij & famuli poſſunt licitè communicare cum patre & domino excommunicato non tolerato, non ſolùm in his in quibus tenentur,& in pertinentibus ad ſuum officium, ſed generaliter & abſolutè in omnibus,ac ſi ille non eſſet excommunicatus, ſicut diximus de viro & vxore in dubio pręcedenti:ita multi Magiſtri,imò idem tenēt nonnulli Magiſtri de ſeruitoribus ruſticis contra Syluest.dicētem,quòd ruſtici tantùm poſſunt communicare in his quæ pertinēt ad agriculturam,ſed canon quoniam multos,abſolutè excipit hos omnes;ergo non debemus nos reſtringere.

Vtrùm

Vtrùm verò prædicti poſſint communicare in diuinis? Nonnulli dicunt, quòd non, nec vxor cum viro, & contrà. (ſic P. Henr. cap.22.n.3.dicit hoc eſſe tutius) quia iura citata ſolùm loquuntur de communicatione in humanis: ſed contrarium tenet expreſsè Nauarr.in addit. cap. 27.n. 27.quia iura generaliter concedunt; ergo generaliter ſunt intelligenda, iuxta cap. ſolitæ.de maioritate & obedientia. & hoc ſequuntur nonnulli viri docti. Et placet mihi:nam ſæpiſſimè currit eadem ratio in diuinis, ſicut in humanis, vt ſi dominus Sacerdos dicat famulo quòd recitet cum eo Horas Canonicas, aut ſi ipſe recitaret eas coram familia,vel ſi dicat filio aut famulo quòd eat cum eo ad andiendã Miſſam. Tertiò,excuſantur ſubditi Religioſi, qui poſſunt in omnibus cum ſuis Prælatis excommunicatis non toleratis communicare, ſicut dictum eſt de filiis & famulis;ita Sylueſt. ſupr. p.3.Soto d. 22.q.1.ar. 4.concluſ. 5. Armil. ſupr. & communiter alij contra Palud.in 4.d.18.quæſt.6.art.4. Fundamentum eius eſt, quòd talis Prælatus habet ſuſpenſam iuriſdictionem ſpiritualem. Sed nos dicimus quòd Prælatus non ſolùm habet iuriſdictionem ſpiritualem,ſed etiam poteſtatem temporalem & politicam ad gubernationem domus & Religioſorum, & hoc non ſolùm habet locum in Religioſis profeſſis, ſed etiam in nouitiis.

Dvbitatvr ſeptimò,vtrùm pater vel dominus poſſit communicare cum filiis vel famulis excommunicatis non toleratis? Quædam gloſſa relata à Nauar.c. 27.n.27.&Ang.ver.excommunicatio.8.n. 10.tenent quòd non, & probant ex can. de filia.27.q.1.ex quo habetur, quòd ſi filia profeſſa ſit Religionẽ,& poſtea contraxerit matrimonium, ſi parentes cum ea communicauerint, incurrunt excommunicationem.

Sit concluſio. Oppoſitum eſt verum, ita Soto & Caiet. ſupr. Syluest. verb. excommunicatio.5.num. 17. dub. 8. Nauar. cap. 27. num. 16.& alij communiter: ſed Syluest.& nonnulli alij ponunt quandam moderationem,nempe quòd poſſunt cõmunicare in his quæ ſibi debentur ab inferioribus;& in his quæ ipſi tenentur præſtare inferioribus: nam ſicut inferiores obligantur ad obſequium, ita etiam Superiores obligantur ad prouidendum inferioribus;verùm aliqui Magiſtri dicunt, quòd ſicut filij & famuli poſſunt liberè communicare in omnibus cum patre & domino excommunicatis,ita etiam econtra, pater & dominus poſſunt communicare in omnibus cum filiis & famulis excommunicatis: nam ius concedens hoc inferioribus reſpectu Superiorum, idem conceſſiſſe videtur Superioribus reſpectu inferiorum: nam eadem eſt ratio,nempe idem animarum periculum,quod ius prætendit euitare in dicto can.quoniam multos.licèt enim ad patrem & dominũ ſpectet curare quòd filij & famuli reſipiſcant, hoc tamen ſemper non poterit obtinere, quamuis id procuret,& dato quòd nõ procuret,peccabit quidem contra pręceptum naturale, ſed non contra eccleſiaſticum de vitandis excommunicatis, ſicut in dubio 5.diximus de marito reſpectu vxoris. Et hęc ſententia videtur mihi probabilior, nec àduerſatur D. Th. in addit. q. 23. art. 2. nec Magiſt.Soto d.22.q.1. art. 4. concl. 5.caſu 3.dicentibus,quòd licet Superioribus communicare cum inferioribus excommunicatis,ſaltem in his quæ ſibi debentur ab inferioribus, & ipſi debent inferioribus: per hoc enim non prohibent communicationem in aliis, quin potiùs inſinuant licitam eſſe,ſed ſolùm intendũt certius eſſe quòd eſt licita in rebus debitis,quod nos etiam libenter concedimus; & addo quòd quamuis aliquis ſcrupuloſè vellet negare hoc in domino reſpectu famulorum ſaltem, non eſt cur illud neget in parte reſpectu filiorum propter maximam coniunctionem.

Ad canonẽ de filia.reſpondet Adrianus q.3. de clauibus. exceptio. 6. quòd textus loquitur in caſu quòd parentes foueant eam in illo crimine criminoſo: nam filia

fuit excommunicata eò quòd poſt profeſſionem intendit contrahere matrimonium, & ideo parentes incurrebant excommunicationem, iuxta dicta diſputat. præced.dub.3. Et quod dictum eſt de patre reſpectu filiorum, idem dicendum eſt de Prælato reſpectu Religioſorum ſibi ſubditorum; vnde dico quòd licitè poſſunt cum illis in rebus omnibus communicare: nam ſunt filij ſpirituales. Sic aliqui viri docti etiam ex illis qui tenuerunt dominum non poſſe in omnibus communicare cum famulis excommunicatis. Et ſi Religioſi ſint nouitij, non ſolùm Prælatus domus, ſed etiam Magiſter nouitiorum poterit liberè in omnibus communicare cum illis, quia eſt pædagogus ſpiritualis, magiſter & pater ſpiritualis, & oppoſitum eſſet radix multorum ſcrupulorum.

Dvbitatvr octauò, vtrùm clerici ſeculares poſſint communicare cum Epiſcopo excommunicato non tolerato, vel econtra?

Prima concluſio. Si clerici ſint de familia Epiſcopi deputati ad eius ſeruitium poterunt communicare cum illo, & ipſe cum illis excommunicatis, ſicut de dominis & famulis dictum eſt, & ſecundùm hoc intelligendus eſt Medina Cod. de reſtitut. q.3. cauſa 9.

Secunda concluſio. Si non ſunt de familia Epiſcopi, ſed tantùm ſunt ei ſubiecti ſubiectione communi, non poſſunt communicare cum Epiſcopo excommunicato, nec ipſe cum illis excommunicatis, niſi tantùm in neceſſariis, & quæ aliàs ſunt permiſſa iure communi. Vtramque concluſionem tenet Sylueſt. verb. excommunicatio. 5. num. 4. Armil. verb. excommunicatio. num. 46. Henr. cap. 22. n. 3. & alij. Et ſecunda concluſio probatur ex can. miratus. 93. diſt. vbi reſpectu Epiſcopi excommunicati idem iudicium videtur fieri de laicis & de clericis, qui non ſunt de familia Epiſcopi.

Dvbitatvr nonò, vtrùm vaſſalli poſſint communicare cum domino temporali excommunicato non tolerato?

Concluſio. In ſolutione tributorum poſſunt, in aliis autem rebus humanis non poſſunt. Secunda pars concluſionis probatur: nam quantùm ad communicationem in humanis, eadem eſt ratio de vaſſallis ac de omnibus aliis. Prima verò pars probatur: nam debitor poteſt, imò tenetur ſoluere debitum, vt vidimus dubio 4. ſed tributa ſunt quædã debita; ergo poterunt vaſſalli, immò & tenebuntur illa ſoluere. Hoc autem intelligendum eſt, ſuppoſito quòd dominus non perdiderit dignitatem & dominium temporale: tunc enim non poterunt ſoluere tributa. Pro cuius explicatione ſupponẽdum eſt, quòd excommunicatio vel incurritur propter crimen, quod ſecundùm ius habet annexam confiſcationem bonorum, vel incurritur propter crimen quod non habet annexam talem confiſcationem, & quidem in hoc ſecundo caſu dominus non eſt abſolutè & in perpetuum priuatus iuriſdictione in ſubditos, ſed ſolùm pro eo tempore quo perſeuerat in excommunicatione: at verò in primo caſu amittit dominium bonorum & iuriſdictionem in ſubditos abſolutè & in perpetuum, & in hoc caſu quando dominus eſt declaratus hæreticus per ſententiam Iudicis, vaſſalli tenentur negare illi obedientiam & tributa; ſic habetur can. nos Sanctorum. 15. q. 6. vbi abſoluuntur à iuramento fidelitatis hi, qui excommunicatis propter hæreſim erant adſtricti, & prohibentur omnibus modis, ne illis fidelitatem obſeruent, donec Eccleſiæ ſatisfaciant, hoc autem intelligitur, ſi fieri poſſit abſque graui damno ſubditorum.

Sed contrà: nam ex hoc can. videtur inferri, quòd ante ſententiam teneãtur ſubditi negare obedientiam. Reſpondetur, hunc canonem moderatum eſſe per Concilium Conſtantienſe; verũ eſt quòd ſi crimen hæreſis ſit notoriũ, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, poſſunt ſubditi etiam ante ſententiam Iudicis negare obedientiam & fidelitatem, ſed non tenentur; ita Panormit. cap. cùm non ab homine.

mine.de iudic.Sylueſt.verb.hæreſis.n.14. Simanc.tit.45.n.27.Caiet. 2.2.q.12.art.2. & alij. Probatur ex cap. finali de hæreticis. vbi non dicitur, *ſubditos abſoluendos*, ſed, *nouerint ſe abſolutos*; ergo non requiritur alia ſentẽtia.Præterea:nam illa euidentia & notorietas habet vim ſentẽtiæ, ſaltem quantum ad hunc effectum, vt licitè poſſint negare obedientiam.Hoc autem intelligendum eſt per ſe loquendo: nam per accidens ratione ſcandali & tumultuum poſſet eſſe illicita huiuſmodi negatio obedientiæ, & quamuis de hoc nonnulli hìc multa dicant, tamen non ſunt huius loci:nam hæc negatio ſubiectionis non eſt effectus cuiuſcunque excommunicationis, ſed pertinet ad materiam de fide,vbi latè diſputatum eſt à nobis 2.2.quæſt.12.artic.2.

Quarta particula eſt, *Res ignorata*, de qua DVBITATVR decimò, quomodo ſit intelligenda?

Reſpondetur. Sic eſt intelligẽda,quòd ignorantia inuincibilis excuſat à peccato communicandi cum excommunicato, & conſequenter à pœna iure ſtatuta, & intelligitur non ſolùm de ignorantia facti, ſed etiam de ignorantia iuris; ita Caiet. verb.excommunicatio.in fine,§.circa tertium.& Nauar.cap.27.num.27. Dixi, *inuincibilis*, quia vincibilis non excuſat à peccato,nec à pœnis, ſiquidem ſunt impoſitæ à iure communi,iuxta dicta cap.5. diſputat.5.dub.8. Vbi aduertendum eſt, quòd hæc ignorantia excuſat non ſolùm quando communicatur cum excommunicato in humanis, ſed etiam in diuinis, ita Caiet. ibidem. Pro huius tamen maiori explicatione,

DVBITATVR vndecimò, quæ ſententia requiratur, vt teneamur vitare excõmunicatum? Pro quo ſupponendum eſt, quòd poſt Concilium Conſtantienſe non ſufficit notitia excommunicationis, vt teneamur aliquem vitare,ſed vlteriùs requiritur ſcientia huius,quod eſt eſſe nõ toleratum. Vnde quãuis certò ſciam aliquem eſſe excommunicatum, ſi tamen ignoro eum eſſe non toleratum, non teneor eum vitare.Dico,*non teneor*: nam ſi excommunicatio ſit publica,quamuis nõ ſit denunciatus,ſi velim poſſum illum vitare,nec vllam ei irrogo iniuriam. Patet: Ante Concilium Conſtantienſe iſte nullum habebat ius ad hoc,vt fideles cõmunicarent cum ipſo, ſed Conciliũ in nullo voluit fauere ipſis excommunicatis toleratis; ergo nec modò habet ius, & per conſequens nullam illi irrogo iniuriam.

Prima concluſio. Si ſolùm ex confeſſione ſacramentali ſcio pœnitentem, vel alium eſſe excommunicatum non toleratum,non teneor illum vitare. Hæc eſt certa,de qua diximus in materia de confeſſione,& idem eſt de omnibus illis,qui tenentur ad ſigillum:vt de Interprete,de Doctore, à quo Confeſſarius petit conſilium; de Prælato, à quo petitur licentia ad abſoluendum à reſeruatis.

Secunda concluſio. Si ex proprio teſtimonio alicuius extra cõfeſſionem ſcio ipſum eſſe excommunicatum non toleratum,teneor illum vitare; ita Sylu.verb. excommunicatio. 5. num. 28. Probatur: nam teſtimonium proprium contra ſe ipſum facit moralem certitudinem, ita vt excludat dubium.

Tertia cõcluſio. Ad hoc vt ego tenear vitare excommunicatum, nõ requiritur, quòd perſonaliter viderim eum denunciari nominatim, aut notoriè percutere clericum,ſed ſufficit quòd ſit fama publica eum eſſe non toleratum; ita Syluest. num.28.citato dub.19.Paluda. in 4.d.18. q.6.artic.2.Couar. cap.alma mater.p.1.§. 2.num.4. Et probatur efficaciter ex cap. cùm deſideres, ad 2. quæſt. de ſententia excommunicat. Dixi, *fama publica*: nam ſi tantùm audiui à paucis hominibus, præſertim ſi ſint eius contrarij,nõ teneor vitare, quoniam notitia paucorum non ſufficit ad famam publicam,ita Paludan. ſup. Dico,*non teneor*,quia non teneor credere illum eſſe non toleratum; at verò ſi credo, teneor quandiu non depono conſcientiam.

Ex hac cõcluſione ſequitur, quòd iſte, qui per famam publicã ſcit aliquem eſſe excõmunicatum non toleratum, ſi communicet cum illo, incurret pœnas iuris impoſitas contra participantes cum excommunicato. Hoc eſt contra Couarru. ſup. num. 5. in fine. qui licèt admittat concluſionem, negat tamẽ hoc corollarium: exiſtimat enim requiri omnimodam certitudinem & ſcientiã ad incurrendas certas pœnas: ſed certè Couarr. eſt ſibi contrarius; niſi forſan loquatur quoad forũ exterius. Et probatur noſtra concluſio: nam cum illa certitudine morali non ſtabit ignorantia. Sed circa hoc duo ſunt notanda. Primò, quòd vt ego tenear vitare excommunicatum propter clerici percuſſionem, non ſufficit quòd ſit fama publica quòd percuſſit clericum, ſed requiritur, quòd ſit fama publica quòd notoriè percuſſit; verbi gratia, percuſſit aliquis clericum coram vno vel altero, & diuulgatur per ciuitatem, taliter quòd eſt fama publica, de hoc non teneor illum vitare, quia hæc fama non ſufficit vt iſte ſit notorius percuſſor clerici notorietate facti, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: ſed ſi aliquis fuit notoriè percuſſor clerici, iuxta dicta diſput. 2. dub. 4. vt alij qui non viderunt eum percutientem, teneantur illum vitare, ſufficit & requiritur fama publica, quòd ille eſt notorius percuſſor clerici. Sic aliqui viri docti. Probatur: Ad hoc vt teneamur vitare percuſſorem clerici, requiritur quòd ille ſit notorius percuſſor; ergo quamuis ſit fama quòd percuſſit, ſi non ſit quòd notoriè percuſſit, nõ teneor vitare. Confirmatur à ſimili, quia non ſufficit fama de excommunicatione, ſed requiritur fama de denunciatione. Si opponas cap. cùm deſideres. iam citatum, vbi dicitur, quòd ſi eſt fama publica aliquem verberaſſe clericum, tenemur eum vitare. Reſpondetur, cap. hoc conditum eſſe à Clemente III. & poſtea conditum eſt Decretum Conſtantienſe, quod requirit eſſe notoriè percuſſorẽ. Secundò nota, quòd licèt aliquis notoriè percuſſerit clericum, tamen ſi eſt dubium vtrùm incurrerit excommunicationem, vt quia erant pueri, vel amici, vel ob alias cauſas, non teneor illum vitare, iuxta dicta diſput. 2. dub. 4. & hoc licèt aliquando ratione dubij percuſſor ſit abſoluendus.

Quarta concluſio. Si Epiſcopus vel Parochus Petri teſtificatur mihi Petrum eſſe nominatim denunciatum, oſtendendo literas denunciatorias, teneor illum vitare, ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 5. num. 28. quoniam illæ literæ cum teſtimonio Paſtoris faciunt maiorem fidem denunciationis, quàm fama publica.

Quinta concluſio. Cæterùm ſi ſolo verbo id dicant mihi, non oſtendendo literas denunciationis, non teneor credere, & per conſequens nec vitare: at verò ſuppoſito quòd credam, teneor vitare; ita multi viri docti. Et ſecunda pars de ſe patet; prima verò probatur, quia non teneor credere vni teſti etiam fide digno, vt oſtendit Nauar. c. 22. num. 82. quamuis contrarium inſinuet P. Henriquez (qui nunc primò ad meas peruenit manus) lib. 13. de excommunicat. cap. 65. num. 2. Sed quod diximus tenendũ eſt: nam hæc vitatio cedit in damnum tertij. Quid ſi non credo, nec diſcredo, ſed maneo dubius? reſpondetur, quòd non teneor vitare, ita Nauarr. cap. 27. num. 27. nam in dubio melior eſt conditio poſſidentis.

Sexta concluſio. Quem ſemel ſciui eſſe excommunicatum non toleratũ, ſemper teneor vitare, donec mihi conſtet de abſolutione; ita Palud. in 4. d. 18. q. 6. artic. 2. Sylueſt. verb. excommunicatio. 6. nu. 26. Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 2. num. 6. Nauar. c. 27. nu. 36. Hæc autem concluſio tres habet limitationes. Prima eſt, quando excõmunicatus ipſe, qui aliàs eſt bonæ famæ & fide dignus, affirmat ſe iam eſſe abſolutum; ita Nauar. n. 36. citato. Secunda, quando illum quem ſciebam eſſe excommunicatum, & qui antea obſeruabat excommunicationem, video poſt annum non ſeruare illam, ſi aliàs eſt pius & timoratæ

timoratæ cõſcientiæ:nam iſte opere ipſo teſtatur ſe iam eſſe abſolutum; ita Sylu. ſup.num.26.& P.Henriquez ſup. Tertia, quando eſt fama publica quòd eſt abſolutus: nam ſi fama publica denunciationis ſufficit vt tenear vitare;ergo fama de abſolutione ſufficiet vt non tenear vitare.

DVBITATVR duodecimò, quando ſcio aliquem eſſe denunciatum in vna prouincia,vel notoriè percuſſorem clerici, vtrùm tenear illum vitare in alia, vbi eſt occultum?

Quædam opinio dicit,quòd ſi teſtibus vel inſtrumentis poteſt in hac ciuitate probari eſſe excommunicatum non toleratum,eſt vitandus etiam publicè: at verò ſi non poteſt probari, erit vitandus in occulto, ſed non publicè; ita Sylueſt.ver. excommunicatio.5.num 17. Couarr.cap. alma mater.p.1.§.2.num.6.Aliæ ſunt opiniones:ſed illis omiſſis ſit

Concluſio. Nec teneor,nec poſſum illum vitare in publico, quãuis poſſit probari teſtibus vel inſtrumentis,bene tamẽ teneor vitare in occulto, quamuis non poſſit probari;ita Palud.in 4.d.18.q.6.art. 2.Mexica difficult.11.de excommunic.in fine. Armill.ver.excommunicatio.n.61.& communiter Magiſtri, & P.Henriq. ſup. num.1.Prima pars probatur: nam ex hoc quòd poſſit probari teſtibus aut inſtrumentis, nõ ſequitur quòd in hac ciuitate ſit publicus excommunicatus non toleratus;ergo non licet eum vitare in publico: quia eſſet illum diffamare. Confirmatur: nam ſi aliquis eſſet publicè diffamatus in vna ciuitate,etiã per autoritatem Iudicis, ſi ego diffamem eũ in alia prouincia diſtanti,vbi id eſt occultum, neque eſt veroſimile quòd de proximo diuulgabitur, pecco ſaltem cõtra charitatem; ergo etiã pecco in præſenti.Secunda verò pars probatur: Ille eſt verè excommunicatus & non toleratus,& ego id ſcio; ergo teneor vitare in occulto, iuxta cap. cùm non ab homine.de ſent.excommunic.vbi definitur,quòd publicè excõmunicatus eſt publicè vitandus,occultus autem occultè.

Si obiicias,capiti hoc eſſe derogatum per Conſtantienſe? Reſpondetur,falſum eſſe:nam Decretum nihil innouauit circa modum vitãdi excommunicatum publicè, vel occultè, ſed ſolùm quantùm ad qualitatem excommunicatorũ qui erant vitandi: nam ſtatuit quòd ſolùm teneremur vitare non toleratos;ergo ſicut ante Conſtãtienſe quicunque excõmunicatus erit vitandus, publicus publicè, occultus occultè:nam à lege antiqua non eſt recedendum,niſi quatenus cõtinetur in noua. l.præcipimus.C.de appellationibus.

Ex dictis ſequitur primò,quòd ſi ſacerdote celebrante Miſſam,ingrediatur iſte excommunicatus,qui cognoſcitur ab aliquibus paucis ibi exiſtentibus, ſed non communiter ab omnibus, hi qui illum cognoſcunt tenentur ſecretè & cautè exire,ſi id poſſit fieri abſque manifeſtatione illius,aliàs non debent exire;ſic Anton.3. p.tit.26.c.2.paulò poſt principium,in explicatione particulæ, *Orare*.Tabien.verb. excommunicatio.8. num.3. imò & Sylu. verb.excommunicatio.5.num.2.

Secundò ſequitur, quòd ſi excommunicatus eſſe publicè petat à me Euchariſtiam, poſſum & teneor illam præbere, ſicut teneor præbere occulto peccatori publicè petenti.

Vir quidam doctus licèt admittat concluſionem reſpectu illius,qui eſt publicè denunciatus in vna ciuitate, nõn tamen admittit reſpectu illius qui in vna ciuitate eſt notorius percuſſor clerici,& in alia eſt occultus:nam de hoc dicit quòd non teneor illũ vitare,non ſolùm publicè,verùm nec occultè,& ait eſſe de mente Durand.in 4.d.18.q.5.circa finẽ. & Palud.q. 6.dicentium,quòd quando aliquis eſt publicè excommunicatus in vno loco, non debet cenſeri publicus excommunicatus in alio.Et probat hanc ſententiã,quia iſte in hoc loco nõ eſt notorius percuſſor clerici.Et poteſt confirmari primò:nam poſt Conciliũ Conſtãtienſe, vt ego tenear vitare etiã in occulto percuſſorem clerici, requiritur quòd ſit notorius percuſſor,ſed in

in hoc loco non eſt notorius clerici percuſſor,ergo.Secundò:nam hæc notorietas percuſſionis clerici non eſt per ſentẽtiam Iudicis,vt ſuppono,ſed tantùm per notorietatem facti; ergo vbi factum eſt occultum, non eſt notorius percuſſor clerici.Propter quæ videtur mihi hæc ſententia valde probabilis,præcipuè cùm fauores ſint ampliandi.

Quinta particula eſt, *Neceſſe*, de qua DVBITATVR decimotertiò, quomodo ſit intelligenda? Hæc particula coincidit multùm cum particula, *Vtile:* ſed hîc latiùs erit agendum de neceſſitate temporali. Vnde ſit

Prima concluſio. Hæc particula ſic eſt intelligenda, quòd propter neceſſitatem temporalẽ tam ipſius non tolerati, quàm aliorum non excommunicatorũ, licitum eſt communicare cum nòn tolerato; quæ concluſio ſi intelligatur abſtrahendo de neceſſitate extrema, vel graui, eſt determinata in can. quoniam multos.11.q.3. Difficultas autem in hoc conſiſtit,quanta debeat eſſe hæc neceſſitas.Syluеſt.ver.excommunicat.3. num.1.p.5. clarè videtur ſentire, quòd requiritur neceſſitas obligans ex charitate ad dandã eleemoſynã, atq; adeò requiritur extrema, vel grauis.

Sit tamen ſecunda concluſio. Non requiritur tanta neceſſitas,ſed ſufficit quòd verè indigeat,ita vt non poſſit commodè ſuſtentari ſine eleemoſyna; ita tenet expreſsè Palud.in 4.d.18.q.6.n.6. Ang.ver. excommunic.8.n.8. Tabien. eodem verbo, & num. eandem clarè amplexus eſt, poſtea Sylu.ver.excommunic.5.n.5.& tenent cõmuniter Magiſtri.Quæ concluſio intelligitur, ſiue neceſſitas ſit circa victũ, veſtitum,ſalutem corporalem,aut iter faciendum,vt patebit exemplis, verbi gratia,ſi accedat ad me pauper ex iis cõmunibus, qui habent cõmunem neceſſitatẽ, quamuis ſit excommunicatus non toleratus, poſſum ei dare eleemoſynam; ita P.Henriq.lib.13.de excommunicat.c.13. nu.4. Præterea in aliquo hoſpitio eſt aliquis excommunicatus non toleratus non infimæ claſſis,qui nõ ſolet iter facere pedeſter,pòſſum illi dare equum gratis vel pretio,vt proſequatur iter. Similiter medicus poteſt viſitare infirmũ nõ toleratũ.

Ex dictis ſequitur, quòd poſſumus dare eleemoſynã non tolerato,etiam quando eleemoſyna ſolùm eſt ſub conſilio;ita Palud.ſup.& ſatis colligitur ex dicto can. quoniam multos.

Inquiris, vtrùm non excommunicatus poſſit petere eleemoſynam ab excommunicato non tolerato?

Tertia concluſio. Non poteſt, niſi in caſu quòd non eſſet alíus, à quo poſſit commodè petere;ita Syluеſt.ver. excommunicat.5.num.4.p.1.& habetur ex dicto can.quoniam multos. Hinc infero, quòd ſi pauper non poteſt commodè habere ſuſtentationem,niſi ſedeat ad menſam ſimul cum non tolerato,licitè poteſt ſedere; ita aliqui viri docti. Verum eſt, quòd limitatio huius cõcluſionis non currit in Prædicatoribus & Cõfeſſoribus:iſti enim licitè poſſunt petere eleemoſynam à non tolerato, quamuis aliunde poſſent ſibi cõmodè prouidere. Hoc habetur ex cap. cùm voluntate.de ſent.excommunicatio. vbi dicitur: *Præſertim ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere.* Et probatur:nam ſi requireretur quòd non poſſent aliunde prouidere ſibi,nihil ſpeciale cõcederetur ipſis,quandoquidem cum prædicta limitatione iam erat generaliter conceſſum omnibus pauperibus,in dicto can. quoniam multos. Hanc ſententiam tenet Palud.ſup. Anton.3.p.tit.26.cap.1. §.1. gloſſa dicto cap. cùm voluntate. P. Henriquez ſup.& multi Magiſtri.eandem ſequitur Syluеſt. verb. excommunicat.5. num.14.dub.5. ſed cum quadam limitatione, quando ſcilicet ex hoc quòd non acciperent eleemoſynam ab excommunicato,impediretur fructus prędicationis in ipſo excommunicatò.Verùm cùm cap. cùm voluntate. generaliter loquatur,non eſt à nobis limitandum.

Quarta concluſio.Etiam licet communicare cum non tolerato ratione damni euitan

euitandi: vnde licitũ eſt continuare cum eo executionem contractus iam initi,quẽ excommunicatus non vult reſcindere;ſic Caiet.verb.excommunicatio.circa finem. §.circa 3. Sylueſt.verb. excommunicatio. 3.num. 3.Couarru. capit.alma mater.p.1. §.1.numer.8.P. Henriquez ſup. & habetur ex c.ſi verò.de ſent.excommunicat.

Quinta concluſio. Neceſſitas violentiæ etiam excuſat participantem etiam in diuinis cum non tolerato; verbi gratia, quando aliquis per coactionem detinetur violenter, vt audiat Miſſam ſimul cum non tolerato,ſic Caietan.loco modò citato.Et addit quòd talis violenter detentus deberet animo curare,vt quantùm eſt de ſe non attenderet Miſſæ,vt ſic nullo modo agat ad communionẽ;ſed tantùm patiatur quoad præſentiam corporalẽ, cui, & non voluntati,poteſt inferri violentia. Sed hæc ſententia eſt nimis ſcrupuloſa: durum enim eſſet obligare illum ad claudendos oculos, ne videat Euchariſtiã, & obturandas aures, ne audiat Officia diuina; vnde dico cum P. Henriquez ſupr. & aliis viris doctis,quòd poteſt adorare Euchariſtiam,& attendere diuinis Officiis: nam per talem violentiam excuſatur ab huiuſmodi communicatione.

DISPVTATIO XII.

De effectibus minoris excommunicationis.

DVBITATVR primò, quot effectus habeat minor excõmunicatio? Reſpondetur,duos.Primus eſt, quòd priuat directè à participatione paſſiua ſacramentorum,Gemin.cap.is cui.de ſententia excom.in 6.num.3.dicit,quòd non debet illi dari oſculum pacis poſt Agnus Dei, quia ſuccedit loco communionis Euchariſtiæ.idem tenet Philip. Francus ibid. & citat Archidiaconum: ab actiua verò indirectè,& conſequutiuè.Secundus, quòd priuat directè ab electione paſſiua; ab actiua verò nullo modo. Hi effectus habentur ex cap. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante.

Ex dictis ſequitur, quòd excommunicatus minori fruitur ſuffragiis Eccleſiæ, poteſt intereſſe diuinis, imò & officiare Officiã diuina in choro, poteſt communicare cum fidelibus,& fideles cum ipſo: nam excommunicatio maior non tranſit in tertiam perſonam; poteſt eligere & exercere ea quę ratione iuriſdictionis ſibi competunt. In his communiter conueniunt Doctores, quorum aliquos refert P.Henriquez lib.13.de excommunicat.c. 3. Sed pro maiori explicatione duorum prædictorum effectuum,

DVBITATVR ſecundò circa primum effectum, vtrùm excommunicatus minori peccet mortaliter recipiendo aliquod ſacramentum?

Prima concluſio affirmatiua. Ita Soto d.22.q.2.art.3.in principio.Couarru.cap. alma mater.p.1.§.8.num. 2. Nauar. c.27. numer.24.& communiter Doctores. Et probatur efficaciter ex dicto cap. ſi celebrat.vbi dicitur,quòd clericus celebrans in minori excommunicatione, grauiter peccat. Hinc ſequitur, quòd ſi laicus excommunicatus minori recipiat Euchariſtiam, vel aliud ſacramentum, peccat mortaliter. Hæc autem concluſio intelligitur per ſe loquendo:per accidens enim poteſt contingere quòd non peccet nec venialiter,vt ſi fortè daretur caſus,in quo ille grauiter infamaretur,ex hoc quòd nõ reciperet Euchariſtiã publicè cum aliis, vt conſtat ex dictis diſputat.8.dub.5. Verum eſt quòd rarò poterit hic caſus contingere,pręſertim cùm minor excommunicatio poſſit abſolui à quolibet Confeſſario; poſſet tamen contingere ratione obliuionis, vt ſi ſacerdos poſt inceptam Miſſam recordetur ſe incurriſſe minorem excommunicationem,& tunc ſecurè poteſt proſequi Miſſam.

Ex prædicta cõcluſione ſequitur, quòd adminiſtrans ſacramentum ei quem ſcit excommunicatum minori,peccat mortaliter per ſe loquendo.

Secunda concluſio. Quamuis ſacerdos excommunicatus minori peccet mortaliter celebrando,non tamen fit irregularis,

dicto cap. ſi celebrat.

Dubitatur tertiò, vtrùm excommunicatus minori peccet mortaliter adminiſtrando ſacramenta?

Supponendum eſt, quòd abſolutio ab eo data, & à fortiori reliqua ſacramenta erunt valida, vt docent Soto & Couarru. vbi ſup. & habetur ex dicto cap. ſi celebrat. in illis verbis, *Sed ſacramenta ab eo collata virtutis non carent effectu.* Quo ſuppoſito,

Prima opinio eſt, quòd non peccat nec venialiter, ita Nauar. cap. 27. num. 24. & 249. perpendit P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. c. 3. num. 2. probat Nauar. quia iſte ſolùm priuatur participatione paſſiua ſacramentorum.

Secunda opinio eſt, quòd peccat mortaliter, ita Syluest. ver. excommunicatio. 4. num. 1. Armil. ver. excommunicatio. n. 21. & probatur ex lib. 6. tit. 9. n. 1. vbi hoc habetur expreſsè.

Tertia ſententia multo probabilior & communior eſt, quòd peccat venialiter, ita Soto & Couarru. vbi ſuprà. Medina in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 6. in fine, Mexica difficul. 19. de excommunicat. & alij quamplurimi. Et probatur efficaciter ex dicto c. ſi celebrat. nam poſtquam dictum fuerat, quòd ſi celebrat, peccat grauiter, dicitur, *Peccat autem conferendo eccleſiaſtica ſacramenta*, vbi clarè ponitur diſcrimen, quantùm ad grauitatem peccati, inter recipientem ſacramenta & adminiſtrantem. Sed nota cum Soto art. 3. citato. colum. 2. quòd poſt Concilium Conſtantienſe, ſi non ſe ingerit, ſed inuitatur ab alio, non peccabit. quia non eſt denunciatus, iuxta dicta ſup. diſput. 8. dub. 1.

Hinc ſequitur primò, quòd ſi Epiſcopus excommunicatus minori celebrat & cõfert ordines, peccat mortaliter & venialiter: mortaliter, inquantum recipit ſacramentum Euchariſtiæ; venialiter, inquantum adminiſtrat ſacramentum Ordinis.

Secundò ſequitur, quòd ſi ſacerdos excommunicatus minori faciat Miſſam ſolemnem in die Cœnæ, in qua non conſumitur Euchariſtia, ſed aſſeruatur in diẽ Veneris ſancti, peccat tantùm venialiter, quia non recipit ſacramentũ; vnde quando ait textus, quòd ſi celebrat, peccat grauiter, intelligitur quando celebrat recipiendo Euchariſtiam. Et hoc intelligitur, dato quòd ita ſeruaretur in vſu: nam de facto non ſeruatur.

Tertiò ſequitur, quòd ſi excommunicatus minori abſoluat alium ab excommunicatione, non peccat, quia talis abſolutio non eſt ſacramentalis; ita Syluest. ver. excommunicatio. 4. §. 1. & ver. abſolutio. 1. n. 3. caſu 2. & alij. & habetur ex cap. duobus. de ſentent. excommunicationis.

Hinc ſequitur modus obſeruandus in abſolutione à duobus ſacerdotibus, verbi gratia, Petro & Paulo excommunicatis minori: debet enim Petrus priùs abſoluere Paulum ab excommunicatione minori, & deinde Paulus abſoluat Petrum ab excommunicatione minori, & à peccatis, ac tandem Petrus abſoluat Paulum à peccatis.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur, quòd licèt minor excommunicatio directè ſolùm priuet participatione paſſiua ſacramentorum, indirectè tamen & conſequutiuè priuat etiam ab adminiſtratione actiua, ad euitandam quandam indecentiam.

Ad fundamentum ſecundæ opinionis dicimus legem illam non eſſe ſequendã.

Dubitatur quartò circa ſecundum effectũ, quomodo priuet minor excommunicatio electione paſſiua? Dico, *paſſiua*, quoniam ab actiua non priuat, vt conſtat ex dicto cap. ſi celebrat. vnde Couarru. ſup. num. 3. meritò admonet cauendum eſſe à lege Partitarum ſup. citata, quæ ait excommunicatum minori eligere non poſſe.

Prima concluſio. Qui ſcienter elegerint excommunicatum minori ad beneficium eccleſiaſticum, peccant mortaliter, & eodem modo peccat ipſe recipiendo beneficium. Probatur: nam hæc prohibitio eſt

in

in materia graui;& præterea textus dicit talem electionem eſſe irritandam.

Secunda concluſio. Quod dictum eſt de electione, idem dicendum eſt de præſentatione ad beneficiũ;hæc eſt contra nonnullos Thomiſtas,ſed eam tenet Nauar.in Sum.Hiſpana.c.27.n.44.Pedraza in Sum. lib. 2.c.1.P.Henriquez lib.13.de excommunicat.cap.3.n.3.Couarru. c. alma mater.p.1.§.7.num.1. verſiculo, ſecundo eſt ad idem.vbi allegat alios Iuriſtas. Et probat:nam ab electione ad præſentationem eſt optimum argumentum, ſecundùm gloſſam communiter receptam in c. vlt. de electione.in 6.

Grauior difficultas eſt, vtrùm huius electio ſit ipſo iure nulla, vel annullanda per Iudicem?

Prima opinio dicit, quòd eſt ipſo iure nulla;ſic gloſſa dicto cap. ſi celebrat.Couarr.c.alma mater.p.1.§.8.n.3.vbi allegat multos.idem tenet Angel.ver.excommunicatio.1.n.1.Sylueſt.ver. excommunicatio.4.n.4.Armil.ver. excommunicatio.n. 5.Ledeſm.2.p.4.q.25. art. 2. circa finem. P.Henriquez ſup.imò Couarru.& Armil. dicunt, hoc habere locum, licèt electio facta ſit cum ignorantia excommunicationis,ſed in hoc oppoſitum tenent Sylueſt.& P.Henriquez ſuprà.

Secunda opinio eſt in contrarium quod talis electio etiam ſcienter facta non eſt ipſo iure nulla,ſed irritanda per Iudicem; ita Felinus c.dilectæ.de exceptionibus. & quamplurimi Magiſtri.pro eadem citatur Cardinalis Toletus in ſua Summa,lib.5.c. 66.& probatur ex dicto c.ſi celebrat. vbi dicitur,*Si tamen ſcienter talis electus fuerit, eius electio eſt irritanda.* vbi duo verba põderanda ſunt,primum,*ſcienter*, ſecundum *irritanda*.Sed reſpõdet Couarru. quòd eſt irritanda: id eſt, irrita declaranda. Hæc autẽ expoſitio non videtur germana, præcipuè cùm ſit pœna,in qua benignior eſt facienda interpretatio.l.ſi Præſes.& l. interpretatione.ff.de pœnis.Preterea arguitur:Electio facta cum ignorantia excommunicationis minoris non eſt nulla ipſo iure, vt patet ex illo verbo,*ſcienter*; ergo nec facta cum ſcientia. Probatur conſequentia: nam ignorantia non habilitat eum qui eſt ipſo iure inhabilis, iuxta dicta diſput.2.dub.5.

Tertia concluſio. Hæc opinio ſecunda eſt probabilior.

Quarta concluſio. Si electio facta eſt cum ignorantia excommunicationis,non eſt irritanda. Hæc cõcluſio eſt minùs certa quàm præcedens, quia videtur contra communem Canoniſtarum, eam tamen docent aliqui Magiſtri, quam probo ex verbo,*ſcienter*; ex quo ſic arguitur: Hæc particula nõ eſt ſuperflua; ergo debet aliquid operari. ſed nihil poteſt operari circa annullationem ipſo iure:nam ignorantia non habilitat eum, qui eſt ipſo iure inhabilis, vt diximus;ergo debet operari erga irritationem faciẽdam per Iudicem. Nonnulli referunt Angel. & Armil. dicentes, quòd qui eligunt excommunicatum minori,ſunt ſuſpenſi per triennium, & manent inhabiles ad electionem,quod probant ex cap.cùm in cunctis.de electione.ſed hoc falſum eſt, ita Toletus ſup.& alij.nam pœna huius cap. ſolùm comprehendit eligentes eum, qui nec ſcientia, nec morum honeſtate pollet, nec habet ætatem iure requiſitam.

De abſolutione ab excommunicatione. *Caput VII.*

De hoc Soto d. 22. quæſt. 2. art. 3. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. & 12. P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. à c.27. per tria ſequentia; Summiſtæ verb. abſolutio.

DISPVTATIO I.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione.

DVBITATVR primò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione minori?

Prima opinio tenet, quemlibet ſimplicem ſacerdotẽ, ſcilicet qui nec ſit Parochus, nec expoſitus ab ordinario ad audiendas confeſſiones, poſſe abſoluere ab ea, quando eſt incurſa propter peccatum veniale; ſic Nauar.cap.placuit.de pœnit. d.6.num.26.& in Sum.cap.27.num.25.& 39. Toletus in Sum. Præcipuum fundamentum eſt: Poteſt abſoluere à peccato veniali, propter quod incurſa eſt minor excommunicatio; ergo etiam poteſt ab excommunicatione.

Secunda opinio dicit, quòd ſolus ille ſacerdos, qui poteſt abſoluere à peccatis mortalibus, ſiue ſit Parochus, ſiue non, poteſt abſoluere ab excommunicatione minori, licèt ſit incurſa propter peccatum veniale; quę opinio eſt multo probabilior & communior. tenet Sylueſt. verb. abſolutio.1.num.3.& 5.& verb. excommunicatio.4.num.2.caſu 9. Ledeſ. 2.p.4.q.22. art.1.in fine. Soto d.22.q.2.art.3.concl.1. Caiet.verb.excom̃unicatio minor. Couarr.cap.alma mater.p.1.§.12.num.6.vbi ait eſſe communem ſententiam Doctorum, tenet Ant.3.p.tit.26.capit.2. in fine. Angel.ver.abſolutio.num.1.P.Henriquez lib.13.de excommunicat.capit.28.n.5. & communiter Magiſtri. Probatur ex c. nuper.de ſentẽtia excommunicat. vbi interrogatus Pontifex, à quo poſſit abſolui qui ſcienter communicauit cum nominatim excommunicato; reſpondet, quòd ab Epiſcopo, vel Parocho, vel proprio ſacerdote. Secundò: Excõmunicatio minor eſt verè cenſura, quæ imponitur à iure, ſed cenſura eſt vinculum in foro exteriori; ergo ad abſoluendum ab ea requiritur iuriſdictio in foro exteriori, ſed hanc non habet ſimplex ſacerdos; ergo.

Si obiicias, ex hac ratione ſequi, quòd nec Parochus poſſit abſoluere ab ea, ſiquidem nõ habet iuriſdictionem in foro exteriori, ob quam rationem diximus ſup. cap.3.diſput.1.dub.2.quòd non poteſt excommunicare. Reſpondetur negando ſequelam: nam Eccleſia conceſſit Parocho & aliis Cõfeſſoribus expoſitis ab ordinario ad audiendas confeſſiones mortalium peccatorum iuriſdictionem in foro exteriori, vt poſſint abſoluere ab excommunicatione, etiam maiori non reſeruata, quia eſt impedimentum abſolutionis ſacramentalis, ad quam habent facultatem vel ex officio, vel ex delegatione. Et quòd hæc iuriſdictio ſit illis conceſſa, patet ex dicto cap.nuper.& ex illa regula iuris, *Cui committitur aliquid faciendum, conſequenter conceditur illud ſine quo id fieri nequit*, cap.præterea, de offic. delegati. l. 2.ff. de iuriſdictione omnium Iudicum. non tamen tradit ei facultatem ad excommunicandum.

Ex iis facilè patet ad fundamentum in contrarium: conceſſo enim antecedenti, negatur conſequentia: nam ad abſoluendum à venialibus, non requiritur iuriſdictio in foro exteriori, quæ tamen requiritur ad abſoluendum ab excom̃unicatione minori.

Dubitatur ſecundò, vtrùm non ſacerdos poſſit abſoluere ab excommunicatione?

Concluſio. Omnis qui habet iuriſdictionem eccleſiaſticam in foro exteriori, ſiue ex officio, ſiue ex commiſſione, poteſt abſoluere ab excõmunicatione ſiue minori, ſiue maiori: qui autem ſint, qui poſſunt habere hanc iuriſdictionem ex commiſſione Epiſcopi, vel ſaltem ex cõmiſſione Papæ, & qui ſint incapaces ad recipiendum eam etiam à ſummo Pontifice, diximus p.1.de cenſura in communi, dubio 6. vbi dictum eſt, quòd fœmina nec ex commiſſione Papæ poteſt habere poteſtatem ad ferendas cenſuras, & idem eſt de poteſtate ad abſoluendum ab illis; viri autem merè laici, qui nec primam tonſuram habent, nõ poſſunt habere hãc poteſtatem in iure communi, bene tamẽ ex commiſſione ſolius Papæ; & idem dicendum eſt de clericis coniugatis, quamuis habeant quatuor minores ordines. At verò qui non ſunt ſacerdotes, dummodo habeant primam tonſuram, poſſunt iure communi habere hanc poteſtatem, quæ

omnia

omnia latiùs ibi comprobauimus.

Ex dictis ſequitur, quòd quando Iudex qui excommunicauit poteſt abſoluere ab excõmunicatione (quod ſemper poteſt, exceptis nouem caſibus, de quibus infrà) bene poteſt committere facultatem ad abſoluendum ab ea ſacerdoti etiam non expoſito ad audiendas confeſſiones, imò etiam clerico habenti tantùm primam tonſuram, & hic poteſt abſoluere non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in interiori. Senſus eſt, quòd non ſolùm poteſt habilitare excommunicatum, vt poſſit comparere in iudicio, & communicare cum fidelibus in communicatione politica, ſed etiam vt fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ita Nauar.c.27.n.41. & Couar.cap.alma mater. p.1.§.11.n.10. contra Hoſtienſem cap.à nobis. el 2. de ſentent.excommunicat. & alios dicentes clericum primæ tonſuræ poſſe quidẽ abſoluere ab excommunicatione in foro exteriori, non tamen in interiori. Sed noſtra ſententia probatur: Qui poteſt ligare, poteſt abſoluere, ſed clericus primæ tonſuræ poteſt ligare per excommunicationem, etiam in foro interiori; ergo ſimiliter poteſt abſoluere. Præterea: nam abſolutio ab excommunicatione non eſt ſacramẽtalis, nec pertinet ad poteſtatem ordinis, ſed iuriſdictionis.

Dubitatur tertiò, vtrùm laicus, qui ſolùm habet primam tonſuram, poſſit abſque ſpeciali commiſſione abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis?

Prima opinio eſt affirmatiua. ita gloſſa cap.Paſtoralis. §. præterea.de offic.ordin. Panormit.ibid.Felin.cap.à nobis. el 2.de ſentent. excommunicat.Angel.ver.abſolutio.3.nu.39. Probatur primò: nam can. ſanctum.de conſecr.d.4. quidam in naufragio recõciliatus eſt Eccleſiæ per quendam laicum recenter baptizatum. Secundò: In articulo mortis concedit Eccleſia facultatem abſoluendi à peccatis cuicunque ſacerdoti, quia eſt capax huius poteſtatis; ergo etiam concedit facultatem abſoluendi ab excommunicatione cuicunque clerico, etiam primæ tonſuræ, ſiquidem eſt capax huius poteſtatis.

Secunda opinio eſt negatiua, quam tenet Palud. in 4.d.20.q.1. Soto d.18.q.4. art.4. circa finem. Nauar. de pœnit. d.6.c.1. num.38.& in Sum.cap.26.nu.26. Couar. cap.alma mater.p.1.§.11.nu.9. vbi refert alios. Cordub. in Sum.q.18.artic.2.d.1. & communiter Magiſtri, & in eam multo magis propendit P.Henriquez lib.13.de excommunicat.cap.27.num.4. Probatur primò: nam ſecundùm gloſſam can.vlt. 24.quæſt.1. laicus in ſpiritualibus etiam in mortis articulo nihil agere poteſt, niſi quod expreſsè conceſſum eſt illi in iure: ſed hoc non habetur in iure; ergo. Secundò: Hæc facultas ideo conceditur in articulo mortis ſimplici ſacerdoti vt abſoluat à peccatis, eò quòd abſolutio ab excommunicatione debet præcedere abſolutionem à peccatis, ſed laicus nõ poteſt abſoluere à peccatis; ergo nec ab excommunicatione. Tertiò: nam quòd laicus abſoluat ab excommunicatione nec eſt neceſſarium ad hoc vt anima defuncti gaudeat ſuffragiis Eccleſiæ, nec ad hoc vt corpus ſepeliatur in loco ſacro: nam poterit abſolui poſt mortẽ, vt diximus ſup. cap.4.diſput.1.dub.8. ergo.

Prima concluſio. Quamuis prima opinio ſit probabilis, ſecunda tamen eſt probabilior.

Secunda concluſio. Quilibet ſacerdos etiam ſimplex, etiam excommunicatus, & denunciatus, & præciſus, ſicut poteſt abſoluere ab omnibus peccatis in articulo mortis, ita etiam poteſt ab omni excommunicatione etiam reſeruata Papæ, etiam in Bulla Cœnæ, habetur ex Triden. ſeſſ.14.cap.7. videte dicta ſup.c.6. diſp.3. dub.1.concluſ.4.

Ad primum reſpondetur, quòd ille nõ erat excommunicatus, ſed agebat publicam pœnitentiam.

Ad ſecundum patet ex argumento pro ſecũda opinione. Videndum eſt iam quis habeat de facto poteſtatem ad abſoluendum

dum

dum ab excommunicatione maiori. Et quædam excõmunicatio eſt à iure, quædam verò ab homine, vt diximus cap. 1. diſput. 2. dub. 4. quædam eſt non reſeruata, quædam reſeruata; ideo

DVBITATVR quartò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris nemini reſeruata?

Prima cõcluſio. A quacunque excommunicatione lata à iure, ſiue per Concilium generale, ſiue per Papã, aut ius commune non reſeruata poteſt abſoluere ex officio ordinario Epiſcopus Capitulum Sede vacante, & omnis Prælatus habens poteſtatem in foro exteriori, quales ſunt Abbates, Prouinciales, Guardiani, Priores, & denique omnes qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sic Nauarr. cap. 27. num. 39. Sylueſt. verb. abſolutio. 1. num. 4. habetur ex cap. nuper. de ſentent. excommunicat. & hoc idem dico de Archiepiſcopo reſpectu ſuorum Suffraganeorum in cauſa appellationis; vel dum viſitat, ita P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 24. num. 2. & cap. 27. num. 3. & quòd in his duobus caſibus abſoluat ex officio, probo: nam iuriſdictio quæ cõceditur alicui ſub nomine dignitatis & officij, eſt ordinaria, vt probat Couar. lib. 3. Variarum, cap. vlt. num. 6. facit cap. finale, de offic. ordinar. Et hæc prima concluſio habet locum etiam in excommunicatione lata per conſtitutionem inferioris, confirmata tamen per Papam, vt ait Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 14. num. 4. & Sylueſt. verb. abſolutio. 1. num. 7. & verb. abſolutio. 2. num. 4. nam ſtatutum confirmatum per Papam non debet eſſe maioris autoritatis, quàm ſtatutum Papæ.

De Parocho eſt maior difficultas: multi enim Doctores relati à Couar. dudum citato num. 5. tenent, quòd non poteſt abſoluere ab huiuſmodi excommunicatione iuris, idem tenet Palud. in 4. d. 18. q. 5. Tabien. verb. abſolutio. 3. nu. 1. & 4. quam ſententiã ait Couar. eſſe receptam communiter in praxi. Fundamentum huius opinionis eſt, quòd ad abſoluendum ab excõmunicatione requiritur iuriſdictio in foro exteriori, quam tamen non habet Parochus; alij verò dicunt quòd poteſt, ſic Nauar. cap. 27. num. 39. Soto d. 22. q. 2. art. 3. concl. 3. Ledeſma 2. p. 4. q. 26. art. 1. Sylueſt. verb. abſolutio. 1. num. 4. vbi dicit eſſe communem Theologorum. Angel. ver. abſolutio. 2. num. 2. Armil. verb. abſolutio. num. 35. P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 27. num. 3. Medina in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 7. & alij multi Doctores relati à Couarruuia, qui ſatis inclinat in hanc ſententiam, & eam ſequuntur communiter Magiſtri. Probatur ex dicto cap. nuper. nam licèt ibi tantùm loquatur de minori excommunicatione, tamen ratio ibi aſſignata etiam currit in maiori; ratio eſt hæc: *Quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi non reſeruauit ſpecialiter, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.* Vnde Angel. Syluеſt. & Nauar. ſup. meritò dicunt, textum hũc eſſe quaſi expreſſum pro hac opinione. Secundò probatur ratione Soti: nam ſi non eo ipſo quòd excommunicatio eſt lata à iure communi, Concilio, vel Papa, eſſet reſeruata, non opus eſſet quòd Pontifex ſpecialiter reſeruaret ſibi aliquas excommunicationes.

Secunda concluſio. Hæc opinio eſt tenenda tanquam probabilior; vtrùm verò Parochus poſſit præſtare hanc abſolutionem ex officio ordinario, Soto & Medina ſuprà concedunt.

Tertia concluſio. Probabilius eſt, quòd ſolùm poteſt ex commiſſione, ita Syluеſt. & Nauar. vbi ſup. & communiter Magiſtri. Probatur ex verbis cap. nuper. citatis. Notandum eſt, quòd prima concluſio intelligitur de proprio Epiſcopo, vel Parocho, & ſecunda de proprio Parocho, niſi fortè per aliquod priuilegium eligatur Parochus alienus ad audiendam confeſſionem.

Quarta concluſio. Quod diximus de Parocho, idem dicendum eſt de quolibet ſacerdote, qui poteſt abſoluere talem excommunicatum à mortalibus: ita Syluеſt.

& Nauar. vbi ſup. qui citant alios & tenent communiter Magiſtri. Probatur ex dicto cap. nuper. ibi, *à proprio ſacerdote:* nam quilibet ſacerdos potens abſoluere aliquem à mortalibus, dicitur proprius ſacerdos illius.

Ad fundamentum autem in contrarium patet ex dictis dub. 1. circa finem. Quod verò ait Couarru. oppoſitam ſententiam eſſe receptam in praxi, intelligendum eſt quoad forum exterius, id eſt, quòd talis abſolutio non valeat pro foro exteriori, de quo poſtea latiùs dicemus.

Dvbitatvr quintò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris reſeruata?

Concluſio. Ille cui eſt reſeruata, vel eius Superior, vel ille cui ipſi commiſerint,& non alij inferiores, regulariter loquendo. Probatur: nam eius eſt abſoluere,cuius eſt ligare.

Hinc primò ſequitur, quòd ſi abſolutio eſt reſeruata Papæ, ipſe ſolus, vel cui ipſe commiſerit,poterit abſoluere, poteſt etiam congregatio Cardinalium,Sede vacante;ita P. Henriquez lib. 13. de excommunicat.c.27.num.3.

Secundò ſequitur, ſi abſolutio eſt reſeruata Epiſcopo, ipſe,vel eius Superior, poterit abſoluere; poteſt etiam Vicarius Epiſcopi,& Capitulum Sede vacante; ita P. Henriquez lib.13.de excommunicat.c.3.n.3.& 4. non tamen poterit abſoluere Parochus, nec ſimplex Confeſſor, niſi fortè virtute alicuius priuilegij.

Sed eſt notandum, quòd loquendo de Archiepiſcopo,non poteſt abſoluere ſubditum Epiſcopi Suffraganei ab huiuſmodi excommunicatione, niſi gradu appellationis, vel dum viſitat, vt diximus dub.4. Et quoniam dixi, *& non alij inferiores regulariter loquendo,*

Dvbitatvr ſextò, vtrùm in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ?

Supponendum eſt, quaſdam excommunicationes eſſe reſeruatas Papæ in iure communi, præter quas ſunt aliæ reſeruatæ in Bulla Cœnæ.

Prima concluſio. Quando excommunicatio prouenit ex delicto occulto, poteſt Epiſcopus ab ea abſoluere quemcunque ſibi ſubditum,etiamſi reſeruata ſit Papæ in Bulla Cœnæ. habetur ex Trident. ſeſſ.24.cap.6.Dico,*ſibi ſubditum*, quia non ſubditum non poteſt abſoluere,vt ait Nauar.lib.1.Conſiliorum, de officio ordinarij.conſil. 8. & patet ex conſilio, ibi, *ſibi ſubditos.*

Petis,vtrùm virtute huius Decreti Concilij poſſit Epiſcopus abſoluere Religioſum vel Religioſam exemptos degentes in ſua diœceſi? Nauar. conſil. citato in neutram partem ſe determinat. Quidam viri doctiſſimi ex Dominicana familia, & ex Societate Ieſu conſulti reſponderunt, quòd non: & idem colligitur ex doctrina Geminiani cap. cùm nullus.de temp. ord. in 6. §. religioſi, idem tenet Palud.in 4. d. 20.q.4.art.3.concl.4.Sit tamen

Secunda concluſio. Prælatus monaſterij exempti poteſt ex æquitate iuris ſponte ſe ſubiicere quoad hoc Epiſcopo,atque adeò abſolui ab illo,& idem poteſt facere Religioſus particularis cum licentia Prælati.ita Federic.Senenſ. conſil. 14. P. Henriquez lib.7.de indulgentiis. cap. 25. n. 2. & lib.14.cap.vlt.in fine. quia hoc eſt quid fauorabile, & per conſequens non eſt deperditum per exemptionem, quæ etiam eſt fauorabilis, & ſecundùm regulam iuris in 6. *Quod in gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.* Dico, *ex æquitate iuris*, quia P. Henriquez ibidem in gloſſ. litera M, dicit ſecus eſſe ſtando in rigore iuris pro foro exteriori. Dixi, *cum licentia*, quia ſine illa non poteſt, ita Paul. III. citatus à Patre Henriquez ibidem, litera N.

Vtrùm autem Epiſcopus poſſit abſoluere ab hæreſi occulta, vide P. Henriquez lib.6.de ſacramento pœnitentiæ. ca. 14.num.7.

Tertia concluſio. Epiſcopus iure communi poteſt abſoluere ab excommunicatione etiam publica reſeruata Papæ etiam in

in Bulla Cœnæ, quando excommunicatus eſt impeditus recurrere ad Papam; ita Sylueſt.verb.abſolutio.4. num. 7. Nauarr. c.27. num.90. Pater Henriquez lib. 6. de pœnit.cap. 16. num. 1. & habetur ex cap. de cætero. de ſententia excommunicat. Iuſta autem impedimenta ſunt hæc; primò, periculum mortis, can.ſi quis ſuadente.17. quæſt.4. ſecundò, infirmitas longa, etiamſi periculoſa non ſit; tertiò, inimicitia capitalis; quartò, paupertas; quintò, ætas ſenis vel impuberis, licèt poſt pubertatem petat abſolutionem ab excommunicatione, quam ante pubertatem incurrerit, cap.vlt.de ſententia excommunicat. ſextò, eſſe ſub cura parentum; ſeptimò, obligatio alendi vxorem, filios, & familiam; octauò, cura animarum, ſi timeat quòd per eius abſentiam oues patientur detrimentum; nonò, ſeruitus, quando talis ſeruus non poteſt adire Romam ſine præiudicio domini, & dominus non fuit cauſa quòd inciderit in excommunicationem.cap. relatum.de ſententia excommunicat. decimò, fragilitas ſexus, nempe in fœmina cuiuſcunque conditionis ſit. cap. mulieres. de ſententia excommunic. & cap.quamuis. eod.tit. & denique quodlibet impedimentum quod arbitrio viri prudentis iudicabitur legitimum. Hæc impedimenta referuntur à Nauarr. capit. 27.num. 88. & à Cordub.in Sum. quæſt. 18. & ferè omnia deſumuntur ex dicto capit.quamuis. & cap. de cætero. Sed tria ſunt notanda.

Primò, quòd licèt hæc impedimenta videantur ſolùm eſſe admittenda in abſolutione ab excommunicatione propter percuſſionem clerici, tamen generaliter admittenda ſunt, vt tradit Nauar. cap. 27. num.90. §. ad primam verò. eadem enim ratio militat in omnibus.

Secundò nota, quòd qui propter aliquod ex his impedimentis eſt impeditus ire perſonaliter Romam, non tenetur mittere procuratorem pro abſolutione, nec epiſtolam, ita P.Henriquez libro ſexto de pœnitent.cap.9.num. 7. & lib. 12. de matrimonio. capit. 3. num.1.

Tertiò nota, quòd qui propter aliquod impedimentum abſoluitur ab Epiſcopo ab excommunicatione reſeruata Papæ, debet ceſſante impedimento ſe præſentare Pontifici, vt poſtea dicemus.

Quartò nota, quòd duæ limitationes apponi ſolent tertiæ concluſioni. Prima eſt Nauarr. num.90. citato ad 4. & Cordub. ſupr. quando talis impeditus poteſt adire legatum, vel alium habentem priuilegium Papæ ad abſoluendum: verùm hæc limitatio non placet Patri Henriquez libr.12.de matrimonio, capit.3. num.1. in gloſſ. litera H, vbi ait, quòd ſufficit non eſſe recurſum ad ſolum Papam, & dicit ita ſentire quoſdam recentiores, & ego idem iudico: nam in his caſibus abſoluit Epiſcopus tanquam proprius paſtor, & poteſtate ordinaria: illa enim poteſtas ordinaria, quæ ſublata erat ei per reſeruationem, reſtituta eſt exiſtente impedimento recurrendi ad Papam. Confirmatur hæc reſeruatio: Reſpectu Epiſcopi eſt odium; ergo ſtrictè eſt interpretanda. Secunda limitatio eſt Sylueſtri ſupr. ſcilicet quòd ius non dicat, quòd nemo poſſit abſoluere à tali excommunicatione, præterquam in articulo mortis; ſed hæc limitatio eſt duriſſima: nam ex ea ſequeretur, quòd qui pateretur diuturnam infirmitatem, non poſſet toto illo tempore abſolui. Præterea arguitur: nam in can. ſi quis ſuadente.17.quæſt.4.dicitur, quòd nullus præter Papam poſſit abſoluere ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem clerici, niſi in articulo mortis, & nihilominus in multis caſibus poteſt abſolui ab Epiſcopo, vt tradit Nauarr. cap. 27. num. 88. & Doctores communiter. & eadem clauſula habetur capit. fundamenta. de elect. in 6. cap. clericis.§. nos igitur. de immunit. Eccleſiarum. in 6. & in cap. fœlicis. de pœnis. in 6. & in multis aliis textibus. Et tamen Doctores generaliter dicunt, quòd ab excõmunicatione reſeruata Papæ poteſt Epiſcopus abſoluere, quãdo eſt aliquod ex prædictis impedimentis.

Non

Nonnulli diſputant hîc de caſibus reſeruatis Papæ in particulari,& de contentis in Bulla Cœnæ, ſed hoc petit ſpecialem tractatum. Solùm aduertam de excommunicatione incurſa ob percuſſionem clerici, quia eſt frequens in praxi, quòd poteſt abſolui ab Epiſcopo in octo caſibus relatis à D. Thom. quæſt. 24. addit.artic. 1. qui omnes dudum relati ſunt, duobus exceptis. Primus, quando percutiens eſt oſtiarius alicuius potentis, qui prætextu officij arcendo turbam percuſſit clericum, & non percuſſit ex odio;intelligitur autem de percuſsione quæ ſit peccatum mortale, vt ait Nauar. cap. 27. num. 92. aliàs non incurreret excommunicationem. idem tenet gloſſa cap.ſi verò. el 1. de ſententia excommunicatio. quæ probat ex ipſo textu,ibi, *malignatus*. Requiritur tamen quòd talis percuſsio non ſit læſio enormis, nempe quòd non ſequatur ex ea mors, nec mutilatio membri,aut magna ſanguinis effuſio in alia parte quàm in naribus, vel alia, ex qua ſanguis facilè ſolet erumpere, vt ait Nauar. ibidem. habetur iſte caſus ex dicto cap. ſi verò. vide Angel. verb. excommunicatio.5. caſu 1. numer. 57. qui quamuis idem dicat de Officiali,ſcilicet Iudice,vel Apparitore, ſed textus tantùm dicit hoc de oſtiario; de Officiali verò dicit, quòd à ſolo Papa eſt abſoluendus, niſi inaduertenter & fortuitò percutiat, quia tunc non eſt excommunicatus, vt ait gloſſa ibidem. verbo, fortuitò. & Panormitan. ibi, ex quo infero quòd non indiget abſolutione. Reddit autem rationem Panormitan. quare Officialis, ſi incurrat hanc excommunicationem, eſt abſoluendus à ſolo Papa, quia ſcilicet Officialis non tantùm percutit,ſed vſurpat iuriſdictionem.

Secundus caſus eſt, quando percutiens eſt Monachus, vel canonicus Regularis. cap. Monachi. cap. Canonica. vel eſt Religioſa, cap. de monialibus, de ſententia excommunicat. niſi exceſſus fuerit enormis, dicto cap. Canonica. iuncto cap. cùm illorum. vbi aduertendum eſt,quòd ſi aliquis clauſtralis percuſſerit Religioſum alterius clauſtri,per Abbatem vtriuſque debet abſolui,dicto cap.cùm illorum.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm per Bullam Cruciatæ poſſit quis abſolui ab excommunicatione reſeruata Papæ vel Epiſcopo?

Prima concluſio. A reſeruata Papæ, etiam in Bulla Cœnæ,poteſt quis abſolui bis,ſcilicet ſemel in vita, & iterum in articulo mortis; ſic habetur in Bulla. Quid ſi poſtea reincidat?

Secunda concluſio. Poteſt ſumere ſecundam Bullam,& abſolui per illam, ſic P. Henriqu. lib. 6. de pœnit. cap. 16. n. 2. Dico, *ſecundam*, quia non poteſt ſumere plures: nam vt teſtatur Manuel Rodriguez in explicatione Bullæ Cruciatæ. §. 12.num.2. Papa per ſpecialem conceſſionem indulſit, quòd duabus duntaxat Bullis poſſint frui durante anno publicationis; excipienda tamen ſemper eſt excommunicatio incurſa propter hæreſim: nam ab hac non poteſt abſolui per Bullam,nec aliquod Iubilæum, aut priuilegium, niſi fiat de illa expreſſa mentio; ſic P. Henriquez ſup. & alij Doctores: nam generalis conceſſio non extenditur ad illa, quæ non ſolent in ſpeciali concedi, cap. in generali. de regulis iuris.in 6. Et quamuis de hoc fuerit antiquitus controuerſia, tamen iam ceſſauit, quia Gregorius XIII. decreuit noſtram ſententiam in quodam motu proprio edito anno 1576. die 22. Septembris, ſub annulo Piſcatoris, & etiam in Bulla Hiſpana excipitur crimen hæreſis.

Tertia concluſio. Ab excommunicationibus generalibus reſeruatis Epiſcopó poteſt abſolui per Bullam Cruciatæ toties quoties indiguerit. Probatur: nam Bulla dicit. *A reliquis peccatis & cenſuris non reſeruatis ſedi Apoſtolicæ poſſit Confeſſarius abſoluere toties quoties audierit eorum confeſſiones.*

Reſtat agere de abſolutione ab excommunicatione lata ab homine; quæ dupli-

citer ferri poteſt. Primò in generali,ſcilicet contra omnes qui hoc fecerint,vel qui non reuelauerint tale furtum. Secundò in ſpeciali & nominatim,ſcilicet contra Prętorem,vel contra Petrum. Quo poſito,

Dvbitatvr octauò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine in generali non reſeruata?

Prima opinio tenet, quòd non poteſt abſoluere inferior, ſed tantùm ille qui eam tulit, vel eius Superior, vel ſucceſſor,aut delegatus, ita gloſſ. Panormit. & alij citati à Couarru.cap.alma mater. p. 1. §. 12.num.4.

Secunda opinio dicit, quòd licèt talis excommunicatio ſit lata per ſummum Pontificem, poteſt abſoluere ille qui poteſt abſoluere ab excommunicatione iuris non reſeruata, vnde poteſt ab ea abſoluere non ſolùm qui eam tulit,vel eius Superior,ſed etiam inferior,ſcilicet Parochus,& ſimplex Confeſſor;ita Soto d. 22. q.2.art.3.concl.3.Nauar.cap.27.n. 44. vbi citat Immolam & alios,& in cap. ita quorundam.de Iudæis.in gloſſa vlt. notab. 11. num.35.& 36. Couarr. ſup. P. Henriquez lib.13.de excommunicat.cap.28. nu. 5. & communiter Magiſtri. Probatur primò: Hæc excommunicatio ferè in omnibus aſſimilatur excommunicationi iuris, & ſolùm addit excommunicatio iuris, quòd duret mortuo ſtatuente; ergo qui poteſt ab vna,poteſt ab altera. Probatur conſequentia: nam ex hoc quòd excommunicatio generaliter lata ab homine pereat cum ipſo, non eſt vinculum ſtrictius. Secundò probatur ex cap. frequentibus. de inſtitutionibus. vbi videtur præſupponi hæc ſententia: nam ibi relatum eſt ad Papam, Archiepiſcopum tuliſſe excommunicationem contra clericos, qui ſine alia licentia ſe ingerebant in beneficia eccleſiaſtica, quam excommunicationem confirmat Papa,& addit,quòd *deinceps prædictus Archiepiſcopus, & alij Epiſcopi Suffraganei non præſumant abſoluere à tali excommunicatione,niſi congruè ſatisfecerint.* Ex qua deciſione duo inferuntur; primò, quòd ante hoc cap.Archiepiſcopus,& Epiſcopi Suffraganei, & conſequenter inferiores poterant abſoluere etiam ante præmiſſam ſatisfactionem. Secundò, quòd poſt iſtud cap. iidemmet poſſunt abſoluere præmiſſa congrua ſatisfactione. Quæ opinio ampliatur, etiamſi talis excommunicatio ſit confirmata per Papam; ita Couarr. ſupr. Et probatur ex dicto cap. frequentibus. Nonnulli referunt pro eadem ampliatione Angel.verb. abſolutio. 2. in princ. caſu 4.Syluest.verb.abſolutio.1.num.3. caſu 4. Armill. verb. abſolutio. num. 42. caſu 7. dummodo talis confirmatio non ſit facta ex certa ſcientia. Verumtamen ex contextu horum Doctorum, & ex Couar. colligo, quòd loquuntur, etiamſi confirmatio facta ſit ex certa ſcientia, & ſolùm apponunt hanc limitationem, quando excommunicatio eſt ab homine in ſpeciali: tunc enim ſi ſit confirmata per Papam ex certa ſcientia, & cognitione cauſæ, ipſe qui eam tulit,non poteſt abſoluere, ſed ſolus Papa. Ex dictis ſequitur, quòd Parochus & ſimplex Confeſſor poteſt abſoluere ab excommunicatione generali lata à viſitatore Epiſcopi in ſua viſitatione;ſic P.Henriquez ſup. & alij.

Dvbitatvr nonò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione lata ab homine in ſpeciali & nominatim, verbi gratia, contra Petrum, vel contra Prætorem?

Concluſio. Stando in iure communi tantùm poteſt abſoluere qui eam tulit,vel eius Superior,vel ſucceſſor,vel delegatus, regulariter loquendo; ita Syluest. verb. abſolutio. 2.num.1.Palud.in 4.diſt.18.q.5. art. 2.Nauar.cap. 27.num.40.Couarr.cap. alma mater.p.1.§.12.num.2.Soto diſt. 22. quæſt.2.artic.3 concluſ.2. & communiter Doctores. Probatur primò: nam eius eſt abſoluere,cuius eſt ligare. Secundò probatur ex cap.per tuas.& cap.ſacro. de ſententia excommunicat.& ex cap. Paſtoralis.§. præterea. de offic. ordinarij. in quo cap. habetur expreſsè, quòd inferior non poteſt abſoluere ab excommunicatione

ſuperio

ſuperioris,& ex contextu manifeſtè patet, ſermonem eſſe de excommunicatione lata à Iudice in ſpeciali.

Dixi, *regulariter*, quia excipiuntur quinque caſus relati ab Angelo, ver. abſolutio. 2. in princ. &ab Armil. verb.abſolutio. n. 42.in quibus Iudex,qui excommunicauit, non poteſt abſoluere. Primus eſt in excommunicatione poſita contra incendiarios,à qua ſolus Papa abſoluit,vt ait Caiet. in Sum. verb. excommunicatio. c. 22. P. Henriquez lib.13. de excommunicat. cap. 28.n. 6. vbi nota cum iiſdem & aliis Autoribus , non eſſe in toto iure communi excommunicationem impoſitam ipſo iure contra incendiarios; vnde Caiet. ait, quòd ipſe non habet eos pro excommunicatis : nam in cap. tua nos. de ſententia excommunicatio. non imponitur excommunicatio,ſed ſolùm dicitur , quòd ſi fuerint ab Eccleſia excommunicati & denunciati , talis excommunicatio lata ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo reſeruatur Papæ. Præterea in can. Canonica. 11. qu. 3. non fertur excommunicatio ſpecialiter contra incendiarios , ſed generaliter contra violatores Eccleſiæ; & addit Caiet. quòd quamuis daremus in dicto can. Canonica. contineri excommunicationem contra incendiarios , tamen iſte canon nec ex ſe , nec ex ſuo compilatore habet autoritatem obligandi omnes fideles , quia eſt canon Concilij Arauſicani,quod fuit Prouinciale , præſertim cùm ſit canon pœnalis;hoc idem aduertit Soto concl.4.caſu 3. & P. Henriquez ſup. in gloſſa , litera C. quam doctrinam amplectitur Nauar. etiam loquendo de incendiariis Eccleſiarum , cum Caietan. contra Panormitan. Anton. & alios.

Secundus caſus eſt,quando qui excommunicauit,incidit poſtea in maiorem excommunicationem , ita vt ſit non toleratus;ſic Nauar. cap. 27. num. 40. nam geſta ab iſto ratione publici officij,& pertinentia ad iuriſdictionem , ſunt nulla , vt vidimus cap.6.diſput.6.dub.2.

Tertius caſus eſt in delegato Papæ , qui inobedientem poteſt excommunicare,ſed tranſacto anno à ſententia diffinitiua non poteſt abſoluere. cap. quærenti. de offic. delegati.vbi nota primò ex Angel. ſup. & Innocent.dicto cap. quærenti. quòd ſi excommunicat ante ſententiam diffinitiuam , poteſt abſoluere vſque ad ſententiam diffinitiuam , & etiam pòſt vſque ad hanc.

Secundò nota cum Nauar.num.40. Panormit. & communi,idem eſſe dicendum de quolibet alio delegato habente facultatem exequendi ſuam ſententiam.

Quartus caſus eſt , in eo cui Papa mandat , vt certum hominem excommunicet ſine aliqua commiſſione cauſæ : nam cùm talis ſit merus executor , non poterit abſoluere,ita Nauar. c. 27.n. 44. Angel. ſup. ſecus ſi mandat ei cognitionem cauſæ , ſic Angel. & citat Archidiaconum , Hoſtienſem,& alios. Quid ſi Papa mandat ſimpliciter,vt excommunicet aliquem?Reſpondetur cum Angelo , qui citat Innocent. & gloſſam , quòd non debet excommunicare niſi cum cognitione cauſæ , niſi conſtet Papam iam cognouiſſe de cauſa.

Quintus caſus eſt,quando ſententia lata eſt ab inferiori , ſed eſt confirmata per Papam ex certa ſcientia : tunc enim ſolus Papa abſoluit,quod ſecundùm Angelum, Ioannem Andream , & alios , intelligendum eſt de excommunicatione quæ eſt ab homine , & ego intelligo de excommunicatione nominatim; ſecus eſt ſi ſit confirmata ſine certa ſcientia , aut cognitione cauſæ , vel ſi ſententia eſt per ſtatutum,vt etiam diximus dub. 8. Dixi , quòd intelligo de excommunicatione ab homine nominatim : nam ideo confirmatio ex certa ſcientia reſeruat excommunicationem,quia talis confirmatio eſt idem ac ſi ipſe Papa ferret excommunicationem: tunc enim ipſe ſolus vel delegatus poſſet abſoluere ; hæc autem ratio ſolùm habet locum in excommunicatione lata nominatim : nam ab excommunicatione generaliter lata à Papa non reſeruata , qui poteſt abſoluere à mortalibus , poteſt ab ea

abſoluere, vt diximus dubio 8.

Si autem quæras, quando confirmatio fit ex certa ſcientia? Reſpondeo cum Syl-ueſt. verb. abſolutio. 2. n. 4. quando in ea inſeritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando Papa vtitur iſtis verbis, vel ſimilibus, ſcilicet, *ex certa ſcientia, &c.* vel quando confirmat aliquid quod velit.

Sextum caſum ponunt Angel. & Armil. ſup. quando qui excommunicauit non eſt ſacerdos: iſte enim licèt poſſit abſoluere quoad forum contentioſum, non tamen quoad forum interius; ſed hoc eſt falſum, vt vidimus dub. 2. niſi fortè intelligatur de abſolutione culpæ, ob quam eſt incurſa excommunicatio, & hoc modo explicat Nauar. hanc ſententiam cap. 27. num. 41. ſed hic modus loquendi eſt valde improprius.

Alios tres caſus referunt Angel. & Armil. ſed illos conſultò prætermitto, quia non loquuntur ſpecialiter de abſolutione ab excommunicatione. Dixi in concluſione, *ſtando in iure communi:* nam loquendo de Bulla Cruciatæ, vel aliis priuilegiis, eſt ſpecialis difficultas, quæ licèt hîc eſſet tractanda ſecundùm ordinem quem ſequimur, tamen quia hæc excommunicatio ferè ſemper habet admixtam ſatisfactionem, commodiùs tractabitur diſputatione tertia.

Dvbitatvr decimò, vtrùm ab excommunicatione lata à Suffraganeis in ſuos ſubditos poſſit Archiepiſcopus abſoluere? Verbi gratia, Archiepiſcopus Limenſis ab excommunicatione lata ab Epiſcopo Cuzquenſi in ſuos ſubditos.

Prima concluſio. Non poteſt, niſi ad eum fuerit appellatum, & hoc vocatis partibus, & cognito de appellatione, vel dum viſitat, vel ſi Epiſcopus Suffraganeus negligenter vel malitiosè differat abſolutionem, vel in aliis caſibus, in quibus poteſt iudicare de ſubditis Suffraganeorum, quos refert Sylueſt. verb. Archiepiſcopus, num. 1. Et ſi abſoluit in caſu ſibi non conceſſo, abſolutio eſt nulla, quia eſt à Iudice non ſuo; ita Sylueſt. verb. abſolutio. 2. n. 1. & verb. Archiepiſcopus. num. 5. Couarru. cap. alma mater. par. 1. §. 12. num. 2. & hoc habet verum etiam in abſolutione ab excommunicatione minori; ita Sylueſt. ver. Archiepiſcopus. & eſt conforme reſolutioni traditæ à nobis dubio 1. Qualiter autem debeat procedere Metropolitanus in abſolutione ab excommunicatione, quando à Suffraganeis eſt appellatum ad illum, tractat Sylueſt. ver. abſolutio. 2. q. 7. Hinc infertur

Secunda concluſio, quòd Archiepiſcopus non poteſt abſoluere ab excommunicatione Epiſcopos Suffraganeos, niſi in caſibus in quibus poteſt exercere iuriſdictionem propriam circa illos, & idem eſt de Patriarcha circa Archiepiſcopos Suffraganeos. Infertur etiam

Tertia concluſio. Archiepiſcopus vel Patriarcha per facultatem conceſſam in Concil. Triden. ſeſſ. 24. c. 6. non poteſt abſoluere ab excommunicatione occulta reſeruata Papæ ſubditos Epiſcoporum Suffraganeorum, nec ipſos Epiſcopos Suffraganeos, niſi dum viſitat illos, ſic tenent aliqui viri doctiſſimi. Et probatur, quia iſti non ſunt ſimpliciter ſubditi Archiepiſcopi, & Concilium dicit, *ſibi ſubditos.*

Dvbitatvr vndecimò, vtrùm Epiſcopus poſſit abſoluere eum quem Prælatus inferior excommunicauit? Verbi gratia, Abbas Metinenſis in Hiſpania excommunicat aliquem, vtrùm Epiſcopus Salmanticenſis, in cuius diœceſi eſt prædictus Abbas, poſſit eum abſoluere? Idem eſt ſi Curatus vel Archidiaconus excommunicet ex conſuetudine.

Prima opinio eſt negatiua. ita Decius in cap. cæterùm. de iudiciis. num. 5. & alij relati à Couarr. cap. alma mater. par. 1. §. 12. num. 3. in quam magis inclinat ipſe Couarru.

Secunda opinio eſt affirmatiua, quæ dicit duo. Primò; quòd ſi abſoluat, valet abſolutio; ſecundò, quòd malè faciet abſoluendo non requiſito excommunicatore, quia ſubditis ſuis iuriſdictionem ſuam non ſeruat. Hanc tenet gloſſa vlt. in cap.

cùm ab Eccleſiarum. de offic.ordinarij. & ibi Abbas & Immola. eandem tenet Angel.verb.abſolutio.2. n. 3. Sylueſt. eodem verb.num.1.Tabien.n. 14. qui dicunt eſſe communem, quamuis aliqui contradicant.eandem tenet P. Henriqu. lib. 13. de excommunicat. capit. 28. num. 3. Fundamentum eſt, quòd iuriſdictio competens in aliqua diœceſi Prælato inferiori, non datur ei priuatiuè, ſed accumulatiuè; ſenſus eſt, quòd talis iuriſdictio non priuat Epiſcopum ordinaria iuriſdictione, ſed ei accedit accumulatiuè ad hunc effectum, quòd Prælatus inferior poteſt hac iuriſdictione vti, ſicut & Epiſcopus, ſitque inter eos præueniendi locus. quam opinionem confirmat P.Henriquez, quia Epiſcopus eſt ordinarius illorum, quod probat in gloſ.litera T, quia Epiſcopus Salmanticenſis in Abbatia Metinenſi cognoſcit immediatè de tribus caſibus, nempe exponit ibi Confeſſarios & Prædicatores, confirmat illos, & concedit dimiſſorias pro tonſura & reliquis ordinibus tanquam Paſtor directè, & immediatè illorum; & de approbatione Confeſſorum & Prædicatorum idem antea dixerat lib. 6. de pœnit. cap. 6. num. 1.

Sit prima concluſio. Hæc opinio videtur mihi probabilior, habet tamen duas limitationes. Prima, quòd non vigeat conſuetudo in contrarium, ſic Angel. Sylueſt. & Tabien. locis vbi ſup. Secunda, quòd inferior non præſcripſerit iuriſdictionem, ita vt Epiſcopus volens exercere iuriſdictionem ordinariam, ſit prohibitus à Prælato inferiori, ſic Abbas, Felinus, & alij citati à Couarr. ſup. ſed duo ſunt notanda. Primò, quòd licèt Epiſcopus poſſit abſoluere excommunicatos à ſuo inferiori, at verò ſi committat alicui ſuas vices, quamuis dicat, *Committimus vobis vices noſtras, etiam in iis quæ requirunt ſpeciale mandatum,* iſte talis non poterit abſoluere, niſi id expreſsè ſibi concedatur, ſic Angel.Syluesſt. Tabien.vbi ſup. quia in tali mandato non comprehenduntur maiora & grauiora, quàm in commiſſione ſunt expreſſa, iſtud autem maius eſt quàm abſoluere ſimpliciter, eò quòd ſit cum iniuria inferioris, intromittendo ſe in eius iuriſdictionem, & proportionaliter dico, quòd Confeſſor approbatus ab Epiſcopo Salmanticenſi ad audiendas confeſſiones in illa diœceſi, iuxta Concilium Tridentinum non ex eo cenſetur approbatus, & habere licentiam ad audiendas confeſſiones in Abbatia Metinenſi, ſed requiritur quòd id expreſsè illi concedatur, vel quòd approbetur ab ipſo Abbate Metinenſi. Secundò nota, quòd licèt daremus primam opinionem eſſe veram in Prælatis ſecularibus, ſecus tamen dicendum eſſet in Prælatis regularibus, vt ſi Prouincialis Mendicantium abſoluat quem Prior conuentualis excommunicauit, vnde in omni opinione valida erit abſolutio; ita Syluesſt. ſup. & gloſſa verb. Abbas, & Doctores citati à Conarr.ſup.

Ex dictis ſequitur, quòd Epiſcopus Salmanticenſis per facultatem conceſſam à Concil.Trident.ſeſſ. 24. cap. 6. poteſt abſoluere ſubditos Abbatis Metinenſis, & ipſum Abbatem ab excommunicatione occulta, licèt ſit reſeruata Papæ in Bulla Cœnæ. Sic aliqui viri docti.

Petis, quid intelligatur in Concilio Tridentino per delictum occultum?

Secunda concluſio. Illud quod non eſt publicum, aut notorium, vnde licèt delictum poſſit probari teſtibus, tamen ſi non eſt publicum, notorium, nec famoſum, dicitur occultum, & poteſt abſolui per Epiſcopum.ita P.Henriquez lib. 4. de irregularit.cap.22.num.4.

Petis, vtrùm ille qui in vna Prouincia commiſit crimen ibi publicum, ſi veniat ad aliam Prouinciam, vbi id eſt occultum, & fiat ibi ſubditus, poſſit abſolui ab Epiſcopo, quamuis delictum ſit reſeruatum Papæ in Bulla Cœnæ? Verbi gratia, ſi commiſit crimen in Hiſpania, & venit Limam, vtrùm poſſit abſolui ab Archiepiſcopo Limenſi?

Sit tertia concluſio affirmatiua. Ita tenent aliqui viri doctiſſimi, qui referunt

Magiſtrum

Magiſtrum Sanchum, & alios Doctores Iuriſtas Salmanticenſes conſultos de hac re, qui ita reſponderunt, quorum conſilio Epiſcopus Salmanticenſis de facto abſoluit ab huiuſmodi delicto. Probant, quia tale delictum hîc eſt occultum, & in iure dicitur occultum; ſed nota quòd Tridentinum etiam excipit delictum deductum ad forum contentioſum, vnde ſi delictum deductum eſt ad forum contentioſum, etiam cum vnico teſte, non poteſt abſolui per Epiſcopum. Verùm eſt, quòd ſi reus etiam mediis iniquis vicit cauſam, & per Iudicem abſolutus eſt ab inſtantia, poteſt abſolui per Epiſcopum, quoad forũ conſcientiæ, quia iam ceſſat ratio deducti ad forum contentioſum, & eſt occultum, ſic P. Henriquez ſup.

Petis, vtrùm Epiſcopus Salmanticenſis virtute huius Decreti Concilij poſſit abſoluere à crimine reſeruato Papæ in Bulla Cœnæ, occulto tamen; nec deducto ad forum contentioſum, ſcholaſticum alterius diœceſis reſidentem Salmanticæ ratione ſtudij.

Sit quarta concluſio affirmatiua: nam quantùm ad hoc eſt proprius Paſtor illorum, ſic aliqui viri docti. Et patet ex dictis in materia de confeſſio. qu. 8. art. 2. dub. 5. concl. 3. vbi dixi, quòd ſcholaſtici tenentur confiteri Parocho illius Parochiæ, in qua commorantur, quia quantùm ad hoc cenſentur incolæ.

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm Epiſcopus exiſtens extra proprium territorium poſſit abſoluere ſuum ſubditum, quem ipſe exiſtens in proprio territorio excommunicauit?

Concluſio. In foro animæ ſine cognitione cauſæ, & ſtrepitu iudiciali bene poteſt illum abſoluere, ſecus ſi fiat in foro contentioſo cum ſtrepitu iudiciali; ita Syłueſt. verb. abſolutio. 2. num. 11. P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 27. num. 3. & communiter Magiſtri. Probatur: nam iuriſdictio voluntaria poteſt exerceri extra proprium territorium, ſecus eſt de contentioſa, vt diximus ſuprà cap. 3. diſputat. 2. dub. 1.

Dvbitatvr decimotertiò, quando aliquis eſt excommunicatus in proprio territorio à ſuo Iudice, verbi gratia, ab Epiſcopo Cuzquenſi, & poſteà inuenit ſe in Epiſcopatu Quitenſi, vtrùm poſſit abſolui à tali excommunicatione per Epiſcopum Quitenſem?

Prima concluſio. Si talis excommunicatio fuit ab homine in ſpeciali, & nominatim, non poteſt. ita Magiſtri. Et patet ex dub. 9. & intelligo quòd non poteſt abſolui etiam in foro interiori & pœnitentiali: nam quamuis ab excommunicatione ab homine generaliter lata non reſeruata poſſit abſoluere quicunque poteſt abſoluere à peccatis mortalibus, vt vidimus dub. 8. ſecus eſt in excommunicatione lata ab homine in ſpeciali, vt vidimus dubio 9.

Loquendo autem de excommunicatione ab homine generaliter lata, & non reſeruata, Soto diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. ante concluſ. 3. ait, quòd poteſt abſoluere ſatisfacta parte, quia in hoc nulla irrogatur iniuria proprio Epiſcopo.

Sit ſecunda concluſio. Licèt hæc ſententia ſit vera, loquendo de abſolutione in foro interiori, & in ordine ad ſacramẽtum pœnitentiæ; oppoſita tamen eſt tenenda, loquendo de abſolutione in foro exteriori & contentioſo, ſic multi viri docti. Prima pars probatur: nam aduenæ poſſunt confiteri cum Epiſcopo, vel Parocho illius diœceſis, in qua ſe inueniunt, vt dixi in materia de confeſſione. q. 8. art. 4. dub. 5. & per conſequens poſſunt abſolui ab excommunicatione generaliter lata ab homine, non reſeruata. Secunda verò probatur, quia talis Epiſcopus alienus nullam habet ad hoc iuriſdictionem, nec ordinariam, neque ex commiſſione proprij Prælati, vt ſuppono. Et communis illa ſententia Doctorum, quòd ab excommunicatione ab homine generaliter lata non reſeruata poteſt abſoluere Epiſcopus, imò & Parochus, vel Confeſſarius; intelligitur de proprio Epiſcopo, vel Parocho

rocho ipſius excommunicati, vel delegato. Hæc autem ſecunda pars concluſionis intelligitur, niſi talis excommunicatus factus ſit ſubditus, & Parochianus Epiſcopi Quitenſis, nempe per hoc, quòd iam habet ibi domicilium, vel quia habet animum habitandi per maiorem partem anni, vt mercatores, qui veniunt ad negotiandum; vel ſi eſt propriè vagabundus, qui nullibi certam ſedem habet: tunc enim poteſt abſolui ab excommunicatione generaliter lata ab homine, ſicut ab excommunicatione iuris, quam contraxiſſet in alia diœceſi. ſic aliqui viri docti. Vtrùm autem iſti viatores, & vagabundi poſſint abſolui ab excommunicatione reſeruata Epiſcopo, conſtat ex dictis in materia de confeſ. q. 8. art. 4. dub. 6.

Dvbitatvr decimoquartò, quando aliquis eſt excommunicatus in alieno territorio, ſiue à iure, ſiue ab homine, vtrùm rediens ad proprium territorium poſſit abſolui à tali excommunicatione per ſuum proprium Epiſcopum, ſatisfacta parte?

Prima concluſio. Ab excommunicatione iuris non reſeruata bene poteſt; ita Nauar. cap. 27. num. 59. vbi citat Fredericum, & Panormit. communiter receptos, & patet ex dictis dub. 4.

Secunda concluſio. Si excommunicatio eſt ab homine in generali, verbi gratia, quia iſte in alieno territorio commiſit delictum habens ibi annexam excommunicationem impoſitam ab Epiſcopo illius diœceſis, poterit rediens ad propriã diœceſim abſolui per proprium Epiſcopum; ſic multi Magiſtri, & patet: nam, vt diximus dubio 8. hæc excommunicatio æquiparatur excommunicationi iuris.

Tertia concluſio. Si talis excommunicatio ſit ab homine nominatim, verbi gratia, ratione alicuius delicti, iſte rediẽs ad propriam diœceſim nõ poteſt abſolui à proprio Epiſcopo, ſed remittendus eſt ad excommunicatorem, vel petenda eſt ab eo licentia ad abſoluendum; ita Sylueſt. verb. confeſſor. 1. q. 6. p. 5. & q. 13. & *Auila de cenſuris*, citat D. Thom. idem tenent aliqui Magiſtri, & patet ex concluſione dub. 9. & hoc intelligitur, ſtando in iure communi: nam loquendo de facultate conceſſa in Bulla Cruciatæ, vel Iubilæis, vtrùm ſufficiat ad abſoluendum ab excommunicatione ab homine nominatim, dicemus diſput. 3.

DISPVTATIO II.

De iis, qui poſſunt abſolui ab excommunicatione, & de modo obtinendi abſolutionem.

Dvbitatvr primò, vtrùm abſens poſſit abſolui ab excommunicatione?

Concluſio, quòd poteſt abſolui per procuratorem, vel per literas, vel etiam ſine illis, ſolis verbis exprimentibus intentionem abſoluendi; ita Soto d. 22. q. 2. artic. 3. circa finem. P. Henriqu. lib. 13. de excommunicat. cap. 29. num. 1. Nauar. cap. 26. num. 14. & eſt communis Doctorum; dicunt tamen Soto ſuprà, & Nauar. cap. 27. num. 40. quod iam vſus habet, vt abſolutio committatur Sacerdoti, qui abſoluat in præſentia.

Ex dictis primò ſequitur, rectè facere Prælatos, qui dum in Capitulis generalibus dant generalem abſolutionem à cenſuris, ſolent eam extendere ad abſentes.

Secundò ſequitur, quòd ſi aliquis abſolutus eſt à peccatis, & non ab excommunicatione, vel quia Confeſſarius oblitus eſt, vel quia abſoluit ab aliqua excõmunicatione, à qua non poterat, quia erat reſeruata, poterit prædictus Confeſſor eum abſoluere abſentem, obtenta facultate pro excõmunicatione reſeruata; ita Nauar. c. 26. num. 14. ſecùs eſt à peccato reſeruato, quidquid dicat Nauar. ibidem.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm poſſit aliquis abſolui ab excommunicatione inuitus?

Concluſio affirmatiua. Sic Soto loco citato, & eſt cõmunis omnium: nam excommunicatio non eſt culpa, ſed pœna:

vnde ſicut poteſt aliquis illam incurrere inuitus, ita etiam poteſt ab ea abſolui. Verum eſt, quòd, vt ait D.Thom. in add. q.24.art.2. Syluest. ver.abſolutio. 3.n.10. P.Henriq.lib.13. de excommunicat. cap. 29.nu.1. qui perſeuerat in ſua contumacia, non debet abſolui, niſi immineat periculū, quòd fiet deterior. Sed nota, quòd concluſio intelligitur de abſoluente per poteſtatem ordinariam, & abſolutam, independentem à voluntate excommunicati, vnde per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum, vel aliud priuilegium conceſſum in fauorem pœnitentis, nō poteſt abſolui inuitus; ita P.Henriquez loco citato, & aliqui Magiſtri: nam vſus priuilegij pendet ex voluntate vtentis illo, vnde ſi non vult vti illo, non habebit Confeſſarius facultatem abſoluendi virtute illius. Dico, *conceſſum in fauorem pœnitentis*: nam ſi ſit conceſſum in fauorem Confeſſarij, vt ſi ſit Religioſus, qui abſoluit virtute priuilegij conceſſi ipſi Religioni, credo quòd abſolutio erit valida.

DVBITATVR tertiò, vtrùm qui eſt ligatus pluribus excommunicationibus, abſolutus ab vna, cenſeatur ab omnibus abſolutus? Quam quæſtionem tractat optimè Couar. cap.alma mater. p.1. §.11.num.13. & Panormit. cap. cùm pro cauſa. de ſentent. excommunicat.

Supponendum eſt primò cum D.Tho. in addit.q.24.artic.3. & communi, quòd poteſt quis abſolui ab vna excommunicatione ſine hoc, quòd abſoluatur ab aliis, quia excommunicationes non ſunt connexæ quoad remiſſionem, ſicut peccata mortalia; vnde aduertit bene Palud. in 4.d.18.q.5.art.3.concl.2. quòd qui abſoluitur ab vna excōmunicatione, & non ab aliis, non reſtituitur Sacramentis, nec ſuffragiis Eccleſiæ, nec communioni fidelium, donec abſoluatur ab omnibus.

Secundò ſupponendum eſt, quòd poteſt quis excōmunicari pluribus excommunicationibus ab vno Iudice, vel à diuerſis; prætereà poteſt quis excommunicari propter eandem cauſam, vel propter diuerſam. His poſitis ſit

Prima concluſio. Ligatus pluribus excommunicationibus ab eodem Iudice, ſiue propter eandem cauſam, ſiue propter diuerſas, ſi in petitione facit mentionem omnium, vnica abſolutione manet ab omnibus abſolutus. In hac omnes conueniunt.

Secunda concluſio. Quando excommunicationes ſunt à diuerſis Iudicibus propter diuerſas cauſas, vel propter eandem, non poteſt ab vno abſolui, ſed à quolibet eſt abſoluendus, vel ab vno, cui reliqui ſuas vices commiſerint. Sit exemplum, quando excommunicationes ſunt propter eandem cauſam, vt ſi Clericus eſt excommunicatus ab Archiepiſcopo Limenſi propter concubinatum, & abiit Cuzcum, vbi propter eandem cauſam excōmunicatur ab Epiſcopo Cuzquenſi. Pro hac concluſione, quando cauſæ ſunt diuerſæ, eſt optimus text. cap. officij. de ſentent. excommunicat.

Tertia concluſio. Ligatus pluribus excommunicationibus, quamuis ſint ab eodem Iudice, ſi tantùm facit mentionem vnius, non manet abſolutus à reliquis, etiamſi fuerit abſolutus indefinitè, & abſolutè; ita Syluest.verb.abſolutio. 3.q.8. num.11.Couarr.concl.2. quia talis abſolutio indefinita ſolùm refertur ad excommunicationem in petitione commemoratam. Verùm hæc concluſio intelligenda eſt, niſi abſoluens intendat ab omnibus abſoluere: tunc enim ab omnibus manet abſolutus, imò idem dicendum eſt cum Couarrū.concluſ.6. & Palud.ſup.quando veriſimili coniectura præſumitur, quòd abſoluens ab omnibus abſolueret, ſi earum notitiam habuiſſet: tunc enim tacitè, & virtualiter intendit abſoluere. Tunc autem erit huiuſmodi præſumptio, quando Iudex dicit: *Ego te abſoluo ab omnibus aliis excommunicationibus, quarum non recordaris*; vel quando alia via habet notitiā reliquarum, & abſoluit indefinitè; vel quando excommunicatus, quamuis in particulari exprimit vnā tantùm, nihilominùs

minùs petit ſe abſolui ab omnibus illis, in quas incurrerit. Sic Couarr. ſuprà, & Tabien. verb. abſolutio. 3. num. 9. ſed hoc intelligendum eſt, quando exprimit vnam, vel duas excommunicationes tãtùm, quia de aliis non recordatur; at verò ſi doloſè tacet reliquas, & dicit ſe tantùm incurriſſe vnam, vel duas, non manet à reliquis abſolutus, loquendo in foro conſcientiæ; ita Sylueſt. ſuprà, & citat Richard. pro quo eſt optimus text. cap. ſuper literis. de reſcriptis. vbi dicitur, quòd quando aliquis in petitione reſcripti facit relationem falſam ex malitia, non valeat ei reſcriptum. Præterea probatur, quia ſemper præſumitur, Iudicem velle abſoluere ab oblitis, & nolle, quòd fraus patrocinetur alicui.

Quarta concluſio. Quod dictum eſt in præcedenti concluſione, quando aliquis eſt ligatus pluribus excommunicationibus, & vnius tantùm facit mentionem, idem proportionaliter dicendum eſt, quando excommunicatio eſt vna, quæ tamen incurſa eſt propter diuerſas cauſas numero, ſeu propter eandem cauſam pluries repetitam, vt ſi percuſſit plures Clericos, vel eundem in diuerſis temporibus: iſte enim ſi in petitione tacuit aliquam cauſam, non manet abſolutus ab excommunicatione; ita Sylueſt. ſuprà. Couarr. concl. 1. & habetur cap. cùm pro cauſa. & cap. officij. de ſentent. excomm. Hæc autem concluſio intelligenda eſt, dummodò cauſa tacita fuerit æquè principalis ad excommunicandum, & quæ ſi expreſſa foret, auertiſſet abſoluentem ab abſolutione; at verò ſi non ſit æquè principalis, vel non ſit talis, quòd expreſſa non auertiſſet ab abſolutione, manet verè abſolutus; ita P. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 30. num. 2. Couarr. concl. 1. vbi citat Panormit. Felin. & alios. Dixi, *propter diuerſas cauſas numero.* Pro cuius explicatione ſciendum eſt, controuerſum eſſe apud Doctores, quando aliquis propter eandem cauſam pluries repetitam incurrit excommunicationem ſiue à iure, ſiue ab homine, vtrùm incurrat vnam tantùm excommunicationem, vel plures? Quidam dicunt, quòd donec prior tollatur, non eſt niſi vna tantùm; alij dicunt, quòd ſunt plures; ita Nauarr. cap. 26. num. 8. & cap. 27. num. 112. P. Henriquez lib. 13. de excómunic. cap. 25. num. 4. & cap. 30. num. 2. & hoc iudico probabilius. Et probatur: nam ſi in hoc caſu non ſunt diuerſæ excommunicationes numero, ergo nec etiam erunt, quamuis delicta ſint diuerſa, vt excommunicatio propter percuſſionem Clerici, & excommunicatio propter furtum bonorum naufragi. Probo: nam omnes excommunicationes maiores ſunt eiuſdem ſpeciei; verum quidem eſt, nullum eſſe diſcrimen quoad praxim: nam ſiue ſit vna, ſiue plures, ablata vna, tolluntur omnes; ſic aliqui viri docti, & dicunt hoc ſeruare ſtylum Curiæ. Idem ſignificat P. Hẽriquez num. 30. cap. 2. & de irregularit. & clarè tenet lib. 14. cap. 7. in fine. vt quando excommunicatus celebrauit pluries, id tenet P. Henriquez ſuprà, & in gloſſ. litera X. vbi citat Nauarr. in add. ad Manuale Hiſpanum. Probat, quia ex eadem cauſa, & in eodem homine cenſetur moraliter vna excommunicatio intenſior, & propterea dixi in concluſione, *quando excommunicatio eſt vna*, & etiam quia Doctores Canoniſtæ ſic loquuntur.

Ex dictis ſequitur reſolutio cuiuſdam caſus. Hæreticus ab Inquiſitoribus comprehenſus, & interrogatus confitetur aliquas hæreſes, alias verò occultat, & poſt ſententiam eſt abſolutus ab Inquiſitoribus, & reconciliatus, vtrùm iſte maneat abſolutus? Reſpondetur, quòd manet excommunicatus.

Quid, ſi tantùm incidit in vnam hæreſim, & eam manifeſtauit Inquiſitoribus, ſed occultauit aliquos actus exteriores, quos circa eam fecit? Vir quidam doctus inclinat, quòd verè manet abſolutus, etiã ab excommunicatione, quam incurrit propter iſtos actus occultatos.

Contrarium autem viſum eſt multis viris doctis Societatis Ieſu, quia Inquiſitores in ſententia dicũt, *Y ſi aſsi es que de coraçon*

ſe conuierte, no collando deſi, ni de otro coſa alguna contra nueſtra ſanta fee catholica,&c. Vnde conſtat non eſſe intentionem eorũ eum abſoluere,& ideò hoc iudico probabilius,iuxta dicta ſuprà circa 3. concl. vbi allegaui cap. ſuper literis.de reſcriptis.

Dubitatur quartò, vtrùm abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa ſit valida?

Supponendum eſt tanquam certum, quòd ſi iuriſdictio dependet ex veritate cauſæ, abſolutio erit nulla; verbi gratia, excommunicatus excommunicatione reſeruata Papæ fingit ſe eſſe in articulo mortis, & ſic abſoluitur ab eo, qui extra hoc periculum non poterat abſoluere, nõ valet abſolutio; ita Nauarr. cap. 27. num. 90. Vnde difficultas ſolùm procedit, quando iuriſdictio abſoluentis non dependet ex veritate relationis. De quo

Prima opinio eſt, quòd, loquendo abſolutè, & vniuerſaliter, non valet abſolutio; ita gloſſ. cap. ex parte. de offic. ordinarij. & Anton. 3. p. tit. 24. cap. 77. Conarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 14. concl. 7. citantur etiam Angel. verb. abſolutio. 3. num. 11. Syluеſt. verb. abſolutio. 1. num. 14. Tabien. verb. abſolutio. 3. num. 7. Sed hi ſolùm loquuntur, quando Iudex non intendit abſoluere.

Secunda opinio dicit duo. Primum, quòd ſi Iudex intendit abſoluere, cognoſcendo falſitatem, vel quamuis eam cognoſceret, valida erit abſolutio, licèt ſit cum iniuria partis, vt ſi excommunicatus falsò dixit Iudici ſe iam ſatisfeciſſe, peccabit tamen Iudex: & ex hoc conſtat differentia, quę verſatur inter abſolutionem, & excommunicationem: nam excommunicatio ex cauſa falſa, eſt nulla quoad forum conſcientiæ, quantuncunque Iudex intendat excommunicare, licèt cauſa ſit falſa, vt quando excommunicatus innocens probatur nocens. Cuius differentiæ ratio eſt, quòd abſolutio, quantùm ad validitatem, totaliter pendet ex voluntate Iudicis abſoluentis, excommunicatio verò non, quia non eſt poteſtas in Eccleſia ad excommunicandum innocentem, vt tradit rectè Nauarr. cap. 27. num. 38. Secundum dicit, quòd ſi relatio eſt falſa circa cauſam principalem, ob quam incurſa eſt excommunicatio, abſolutio erit nulla, quia præſumitur, Iudicem non habuiſſe animum abſoluendi; verbi gratia, qui occidit Clericum, allegat falsò, quòd Clericus fuit aggreſſor, & quòd ipſe occidit illum, defendendo ſe, vel ſi excommunicatus ob debitum, falsò dicat ſe iam ſatisfeciſſe parti.

Hæc opinio eſt probabilior, & tenenda, eam tenet Nauarr. ſuprà. P. Henriqu. lib. 13. de excomm. cap. 30. num. 3. & 4. & eam videtur tenere Angel. Syluеſt. & Tabien. locis vbi ſuprà. & probatur ex cap. ex parte. de offic. ordinarij. Verum eſt, quòd ſi propter aliquas circumſtantias particulares præſumatur Iudicem voluiſſe abſoluere, non obſtante falſa informatione, valebit abſolutio. Verum eſt etiã, quòd ſi fideliter expreſſit cauſam, propter quam eſt excommunicatus, & ſolùm fingit aliquas cauſas accidentales, vt magis alliciat animum Iudicis, valebit abſolutio; ita P. Henriquez num. 3. citato.

Dubitatur quintò, vtrùm abſolutio ab excommunicatione obtenta per vim, aut metum, ſit valida?

Prima concluſio. Stando in ſola ratione naturali, ſecluſo iure poſitiuo, valida erit: ſupponimus enim, quòd Iudex vult abſoluere. Probatur: nam ea, quæ metu fiunt, ſtando in iure naturæ, ſunt valida, vt dixi 12. in q. 6. & in materia de matrimonio.

Secunda concluſio. Stando in iure poſitiuo, abſolutio erit nulla: nam expreſsè annullatur in cap. vnico. de iis, quæ vi, metúſve cauſa fiunt. in 6. Secùs eſt de excommunicatione, quæ metu data, ſi adſit iuſta cauſa ad excommunicandum, valida eſt; vt ait Nauarr. cap. 27. num. 38. vbi citat gloſſ. & Panormitan.

Tertia concluſio. Qui metu extorquet abſolutionem, ſeu reuocationem à cenſuris excommunicationis, ſuſpẽſionis, vel interdicti, incurrit excommunicationem

ipſo

ipſo iure, dicto cap.vnico. quam excommunicationem explicant Angel.verb. excommunicatio.7.caſu 18.Sylueſt.verb.excommunicatio.9.verb. excommunicatio. 17.num. 43.Caietan. verb. excommunicatio.cap. 41.Tabien. verb. excommunicatio.5.caſu 32. Nauarr.cap.27.num.125. P.Henriquez cap.30.citato.num.1.

Circa quam concluſionem aliqua notanda ſunt. Primò, quòd ad incurrendam hanc excommunicationem non ſufficit incutere metum, niſi detur abſolutio, quia verba intelliguntur cum effectu; ita gloſſ.verb.extorſerint. Syiueſt.Caietan. & Nauarr.ſuprà.

Secundò, quòd hæc excommunicatio incurritur, quamuis cenſura fuerit lata iniuſtè; ita gloſſ. verb. excommunicationis.P.Henriqu. ſuprà. Nauarr. Syiueſt. & Caietan.qui probat;nam talis extorſio eſt contra libertatem Eccleſiaſticam; excipio vnum caſum, de quo ſtatim. Verum eſt, quòd P.Henriqu. ſolùm loquitur,quando excommunicatio eſt iniuſta ex parte modi procedendi contra ordinem iuris; ſed reliqui Autores citati, & alij loquuntur etiam quando excommunicatio eſt iniuſta ex parte cauſæ; & Syiueſt. ait, quòd ſecundùm Ioannem Andream abſolutio dicitur, quando ſententia tenuit; reuocatio autem, quando non tenuit, de quo vide gloſſam,verb.reuocationem. Dixi,*excipio vnum caſum*: nam quando Iudices ſeculares viſo proceſſu Eccleſiaſtico, qui prætextu violentiæ fertur ad illos; iudicant Eccleſiaſticum Iudicem malè proceſſiſſe, ſcilicet iniuſtè, & ideò mandant, & compellunt illum, vt tollat cenſuras iniuſtè poſitas, non incurrunt hanc excommunicationem,etiamſi pœnis adhibitis id mandent; maximè ſi priùs id petierunt ab Eccleſiaſtico Iudice per verba, *de Ruego*, *y encargo*, vt ſolent ſemper facere in primis prouiſionibus;& Iudex Eccleſiaſticus non vult parere illis prouiſionibus;ſic P. Henriquez ſuprà,& aliqui viri docti. Et probatur,quia in tali caſu ceſſat ratio,propter quam lata eſt prædicta excommunicatio: nam in hoc caſu non faciunt contra libertatem Eccleſiaſticam, nec eam offendunt,immò defendunt eam à tyranno, & iniquo Iudice, qui vult iniuſtè opprimere innocentem; immò dico, quòd in hoc caſu non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, quæ eſt 14. vel 15. quæ eſt ſtrictior;ſic iidem viri docti;vide Couarr. practicar.quæſt.cap.35.& lib.1.variar.cap. 17. Tertiò,quòd etiam alius tertius inferens talem metum,incurret hanc excommunicationem;ita Syiueſt.Nauarr.Anton. 3.p.tit.34.cap.27. vnde gloſſ.verb.excommunicationis. in quatuor impreſſionibus, quas ego vidi, eſt mendoſa: dicit enim, *Si alius metum inferat, non excommunicatus erit*,& tamen legendum eſt, *excommunicatus erit*; & Caietan. in Sum. in tribus impreſſionibus legit, *Canon reſtringit ſe*, & tamen, vt ex contextu patet, legendum eſt,*non reſtringit ſe*.Syiueſt.ait,quòd etiam incurrit, qui mandat hanc extorſionem; ſed in hoc loquitur conſequenter ad ſuam opinionem, quòd excommunicatio lata contra facientes, comprehendit mandantes, & conſulentes, quam tamen refutauimus ſuprà cap.5.diſput.3.dub.2.

Petis,vtrùm in caſu,quòd tertius extorqueat abſolutionem,valeat abſolutio? Reſpondeo, ſi alius tertius incutiat metum, ipſo excommunicato ſciente,& non contradicente,non valet; ita P. Henriqu. cap. 30.citato.num.1.immò credo,quòd etiam inſcio excommunicato erit nulla. Probo, quia textus abſolutè annullat abſolutionem metu extortam. Præterea omnes vnanimiter conueniunt, quòd ſi alius tertius extorqueat abſolutionem,incurrit excommunicationem: ergo ſicut verbum *extorſerit* non limitatur ad ipſum excommunicatum, ita nullitas abſolutionis non limitatur ſolùm, quando ipſe excommunicatus extorquet.

Quartò nota cum Caietano,quòd ſi ex timore innato,& non illato Prælatus abſoluat, non eſt locus huic pœnæ; verbi gratia,ſi abſque hoc,quòd aliquis minetur ei mortem,ipſe timet, quòd occidetur, ſi

non abſoluit. Probatur, quia tunc nullus extorquet vi, aut metu; ſed ipſe Prælatus meticuloſus ſeipſum torquet.

Quintò nota, quòd licèt ſecundùm Caietan. ſufficiat metus leuis, quod approbat Nauarr. quantùm ad forum conſcientiæ, probabilius tamen eſt, quòd ſi metus ſit leuis, non eſt locus huic conſtitutioni, ſed requiritur grauis cadens in conſtantem virum; ita gloſſ. dicto cap. vnico. verb. excommunicationis. Angel. Sylueſt. Tabien. & P. Henriqu. vbi ſuprà: nam metus leuis non dicitur in iure propriè metus. l. metum. ff. de eo, quòd metus cauſa. Metum accipiendum Labeo dicit, non quemlibet timorem, ſed maioris malum; facit etiam l. ſequens.

Sextò nota, quòd licèt Geminian. in fine dicti cap. teneat hanc conſtitutionem habere locum, quando extorquetur abſolutio ab excommunicatione minori, ſed oppoſitum credo cum Sylueſt. & Tabien. quia nomine excommunicationis intelligitur maior, præcipuè cùm hæc conſtitutio ſit pœnalis.

Septimò nota cum Geminian. num. 3. hanc conſtitutionem non habere locum in eo, qui per vim obtinet relaxationem ceſſationis diuinorum, quia textus non loquitur de illa, & cùm ſit pœnalis, non eſt extendendus.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm excommunicatus ad certum tempus, vel ſub conditione, nempe, donec ſatisfeceris, tranſacto termino, vel impleta conditione, maneat abſolutus ſine alia noua abſolutione?

Prima opinio dicit neceſſariam eſſe nouam abſolutionem, ſicut quando excommunicatio eſt abſolutè lata; ita Panormitan. & Nauarr. cap. 27. num. 165. & alij Iuriſtæ citati à Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 5. Probant, quia in iure eſt forma determinata ad abſoluendum ab excommunicatione.

Secunda opinio eſt oppoſita; ita Couar. ſuprà, vbi mutauit ſententiam, quam tenuerat in 4. Decretaliũ, & citat alios; idem tenent multi Magiſtri; eandem tenet Syl-ueſt. verb. interdictum 3. num. 9. p. 2. & P. Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 29. num. 2. in excommunicatione lata à Papa.

Concluſio. Hæc ſecunda opinio eſt probabilior etiam in excommunicatione lata per inferiorem Papa. Senſus huius opinionis eſt, quòd quando Iudex hoc modo excommunicat, implicitè abſoluit, poſita cõditióne. Probatur primò: nam abſolutio ab excommunicatione non habet determinata verba. Secundò, quia ſecundùm omnes Doctores ſuſpenſio poſita, *donec ſatisfeceris*, ſequuta ſatisfactione ceſſat ſine alia abſolutione. Tertiò, quando aliquis excommunicatur ad reincidentiam pro certo termino, tranſacto termino manet excommunicatus ſine alia noua ſententia, ergo idem erit in abſolutione.

Ad rationem Panormitani reſpondetur, quòd illa forma ponitur pro excommunicatione purè lata. Præterea dico, quòd non eſt de eſſentia abſolutionis ab excommunicatione.

Vtrùm verò defunctus poſſit abſolui, diximus ſuprà cap. 4. diſputatione vnica. dub. 8.

DISPVTATIO III.

De forma, & modo obſeruando in danda abſolutione.

Dvbitatvr primò, vtrùm ſint aliqua verba determinata ad abſoluendum ab excommunicatione?

Prima concluſio. Nulla verba determinata ſunt de eſſentia abſolutionis, vnde quibuſcunque verbis, vel ſignis vtatur abſoluens ſignificantibus intentionem eius, valida erit abſolutio.

Secunda concluſio. Vt licitè fiat, ſeruanda eſt conſueta forma verborum ponenda in dubio ſequenti. Hinc ſequitur cum Tabien. verb. abſolutio. 3. num. 8. quòd ſolus Papa poteſt licitè abſoluere ſalutando, vel dando oſculum pacis.

Dvbi

DVBITATVR ſecundò, de iis, quæ præmittenda ſunt ante abſolutionem ab excommunicatione?

Concluſio. Tria ſunt præmittẽda. Primum eſt iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, cap. ex tenore, cap. de cætero. de ſent. excommunic. Secundum eſt ſatisfactio realis, ſi debitum eſt publicũ, & manifeſtum, vel cautio iuris, ſi eſt debitum, cap. ex parte. de verbor. ſignific. de quo plura dicemus poſteà. Tertium eſt, quòd præmittatur Pſalmus cum oratione, iuxta cap. à nobis. el 2. de ſentent. excommun. Circa quæ ſunt aliqua notãda.

Circa primum notandum eſt, quòd licèt nonnulli abſolutè dicant ante abſolutionem ab excommunicatione petendum eſſe iuramentum de non committendo ampliùs illud delictum, & de parendo mandatis Eccleſię, vel ipſius abſoluentis, quod idem eſt; ita loquitur Nauar. c. *26.* num. 27. Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. *5.* & 11. nihilominùs non requiritur in omnibus criminibus, ſed tantùm in grauibus, & horrendis, vt in falſariis, incendiariis & aliis huiuſmodi; ita Sylu. verb. abſolutio. *3.* numer. *3.* Caietan. verb. abſolutio. cap. 4. Angel. verb. abſolutio. *3.* num. 1. Anton. *3.* p. tit. 24. cap. 77. P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 28. num. 4. Medin. in Sum. lib. 2. cap. 12. Vnde non eſt exigendum à quocunque percuſſore Clerici; exigendum tamen eſt à quacúnque excommunicatione Bullæ Cœnæ, ſic aliqui Magiſtri; exigendum eſt etiam à mulieribus, ita Sylueſt. ſuprà. Vtrùm verò ſit exigendum à pueris, relinquendum eſt arbitrio Epiſcopi; ita Syl ueſt. & dicit ita placere multis; & nota, quòd tale iuramentum non eſt de ſubſtantia abſolutionis, vnde ſine illo valebit abſolutio; ita Syl ueſt. & communis contra Hoſtienſem.

Circa tertium notandum eſt, quòd abſoluens debet dicere Pſalmum *Miſerere*, vel alium ex pœnitentialibus, & interim flagellet excommunicatum in humeris cum virga, vel corrigia, poſteà dicat: *Kyrie eleiſon*, & *Pater noſter*, & aliquos verſiculos, ſcilicet: *Saluum fac ſeruum tuum*, &c. *Eſto Domine turris fortitudinis. Nihil proficiat inimicus in eo*, &c. *Domine, exaudi orationem meam. Dominus vobiſcum. Oremus: Deus cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere*, &c. & deinde dicat: *Autoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Apoſtolorũ Petri & Pauli mihi conceſſa abſoluo te à vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter hanc, vel illam cauſam, & reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ & communioni fidelium: In nomine Patris*, &c. cuius formæ mentio fit in cap. à nobis. el 2. de ſent. excommunic.

Circa flagellationem notandum eſt, quòd ſi eſt mulier, non debet habere nudatos humeros, quia eſt indecens; imò neque hoc eſt neceſſarium, quamuis ſit vir, quia iam non eſt in vſu, etiam quando abſolutio fit publicè, & ſolenniter ab ipſis Iudicibus; imò, vt ait Nauarr. cap. *26.* num. 8. nullus eſt textus, qui id præcipiat. Ad tollendum autẽ omnem ſcrupulum, Leo X. indulſit Fratribus Minoribus, vt quando abſoluunt ab excommunicatione in foro conſcientiæ, non teneantur flagellare; ita refert Nauarr. ibidem.

Petis, vnde habuit ortum cæremonia hæc? Reſpondeo, quòd olim omnes Prætores, & domini, quando manumittebant ſeruos, cædebant eos virgis; & quia excommunicati ſunt ſerui ſatanæ, ideò vtitur Eccleſia hac cæremonia ad ſignificandum, quòd redduntur liberi à ſeruitute ſatanæ.

Præterea nota, quòd defunctus eodem modo eſt abſoluendus ſicut viuus, hoc excepto, quòd ſi ſepultus eſt in loco ſacro, non debet exhumari, vt flagelletur, ſufficit flagellare ſepulcrum; at verò ſi ſepultus eſt in loco prophano, exhumãdus eſt, & flagellandus, cap. à nobis. el 2. de ſent. excommun. Nauar. c. 23. num. *32.*

Vltimò nota, quòd prætermittere prædicta cæremonialia, etiam ſine cauſa rationabili, non eſſet mortale, ſed tantùm veniale; ita Caietan. ſuprà. Ledeſm. 2. p. 4. q. *26.*

q.26. art.1. dub. antepenult. & Magiſtri. Dixi, *cæremonialia:* nam ſecùs eſt de ſatisfactione, quæ pertinet ad iuſtitiam.

DVBITATVR tertiò, vtrùm quãdo aliquis abſoluitur ab excommunicatione in foro pœnitentiæ, ſeruanda ſint cæremonialia?

Partem affirmatiuam clarè videntur ſupponere Caietan. Medin. & Nauar. locis citatis: dicunt enim, quòd verberatio debet pretermitti in mulieribus, & etiam in viris, quando confeſſio fit in loco publico.

Dico tamen primò, quando Confeſſor abſoluit in confeſſione, nullum peccatum committit non vtendo illa forma longa, & cæremoniis, excepto iuramento; ita P. Polanco in Directorio, & alij viri docti, imò idem dico, quando Confeſſor abſoluit extra confeſſionem in foro conſcientiæ tantùm. Verum eſt, quòd ſi confeſſio fieret in loco ſecreto, & poſſet commodè ſeruari prædicta forma, expediret ita fieri, vt excommunicatus concipiat timorem, & reuerentiam circa cenſuras.

Dico ſecundò, quando Confeſſor abſoluit ab excommunicatione in confeſſione, ſufficit, vt vtendo forma conſueta dicat: *In primis te abſoluo à vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter furtũ mihi dictum, vel propter aliam cauſam:* & proſequatur dicens: *Et ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in quantum poſſum, & indiges.* Dixi, *excepto iuramento,* quia hoc ſemper eſt petẽdum, quando delictum eſt graue, vt dictum eſt.

Dico tertiò, quando Confeſſarius abſoluit ad cautelam, quia excommunicatio non eſt certa, omnes conueniunt in hoc, quòd non ſunt ſeruanda prædicta cæremonialia; ſed ſufficit dicere abſolutionem conditionalem, quæ ſolet præmitti ante abſolutionem à peccatis; ita Nauar. cap.26. num.9. Verum eſt, quòd ſi ſit dubium, vtrùm pœnitens incurrerit excommunicationem habentem annexam ſatisfactionem, exigenda eſt cautio, quòd ſatisfaciet, ſi inuenerit ſe ad id teneri. Reliqua de abſolutione ad cautelam vide in Nauarr. cap.27. num.273. & P. Henriquez lib.13. de excommunicat. cap.29. num.5.

DVBITATVR quartò, quis modus ſit ſeruandus, quando aliquis in articulo mortis abſoluitur ab excommunicatione per eum, qui non poterat de iure abſoluere?

Prima concluſio. Quando aliquis ratione articuli mortis, vel alterius legitimi impedimenti, abſoluitur ab excommunicatione per eum, qui de iure non poterat abſoluere, tenetur, ceſſante tali periculo, vel impedimento, quàm citò commodè poterit, ſe præſentare ei, à quo de iure abſoluendus erat; aliàs, ſi fuerit in mora ſe præſentandi, reincidet ipſo iure in eandem excommunicationem; ita Syluest. verb. abſolutio. 3. num.16. Nauarr. cap.26. num.27. & eſt text. cap. eos, qui. de ſentent. excommunicat. in 6.

Circa quam concluſionem aliqua ſunt notanda. Primò, quòd Confeſſor debet ei iniungere, vt ceſſante tali impedimento ſe præſentet ei, à quo de iure erat abſoluendus; ita Sylueſt. ſuprà, & alij, textus optimus cap. de cætero. & cap. ea noſcitur. de ſentent. excommunicat. Cordub. in Sum. q.18. puncto 1. poſt dictum 2. ait, quòd omnibus excommunicatis iniungendum eſt hoc ſub iuramento, exceptis minoribus quatuordecim annorum. Sed alij Doctores nihil dicunt de iuramento, vnde non videtur neceſſarium hoc eis iniungere ſub iuramento, exceptis percuſſoribus Clericorum, quia de illis expreſsè id determinatur dicto cap. de cætero. & cap. ea noſcitur. ſic aliqui viri docti. Prætereà minoribus quatuordecim annorum, etiam in caſu percuſſionis Clerici, non eſt iniungendum, quòd ſe præſentent Papæ; ſic Sylueſt. ſuprà, & eſt text. cap.1. & cap. quamuis. de ſent. excomm. & hoc intelligo, etiamſi poſt pubertatem petant abſolutionem ab excommunicatione incurſa ante pubertatẽ; quod apertè probo ex cap. finali, eod. tit. Verum eſt, quòd

quòd ſi abſoluatur à Confeſſore, qui quidem extra mortis articulum, vel abſque alio legitimo impedimento non poterat de iure abſoluere, iniungendum eſt illi ſub iuramento, quòd impedimento ceſſante ſe præſentet Epiſcopo. Probo: nam Epiſcopus iure communi poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa ante pubertatem, dicto cap. finali. de ſententia excommunicat. Præterea fœminæ non tenentur ſe præſentare; ita Nauarr. lib. 5. Conſiliorum. de ſententia excommunic. conſil. 14.

Secundò nota, quòd hæc præſentatio non eſt ad procurandam iterum abſolutionem, ſed vt obediat mandatis Superioris, & vt conſtet vtrùm ſatisfecerit parti, vnde ait Nauarr. in editione noua, cap. 26. num. 27. §. an autem. quòd ſi conſtet iam ſatisfeciſſe parti, non tenetur ſe præſentare Superiori, quia hæc eſt mens illius cap. quæ magis eſt attendenda, quàm verba.

Tertiò nota, quòd non tenetur ſe præſentare perſonaliter, ſufficit per procuratorem, ita Caietan. ver. excommunicatio. cap. 69. & Nauar. cap. 27. num. 46.

Quartò nota, quòd tempus, intra quod quàm citò commodè poteſt, tenetur ſe præſentare in foro exteriori, penſandum eſt arbitrio boni viri, ſic Nauarr. cap. 27. num. 313. nempe ita vt ceſſante impedimento, concedatur ſibi aliquod modicum tempus, vt ſibi prouideat de neceſſariis, habita ratione perſonæ, temporis, & locorum; in foro autem interiori relinquitur conſcientiæ abſoluti; ita Nauarr. ibidem, & num. 40. vbi citat Caietanum, idem aliqui Magiſtri. Quòd ſi Sedes vacat, non poteſt differre, donec ſit prouiſum de Papa, quia Sede vacante, ſemper eſt Pœnitentiarius Papæ, habens eius vices, cui tenetur ſe præſentare; ita Sylueſt. verb. abſolutio. 4. num. 7.

Quintò maximè nota, quòd hæc obligatio ſe præſentandi ſolùm intelligitur, quando aliquis abſoluitur illo ſolo titulo articuli mortis, vel legitimi impedimenti ab eo qui aliàs non poterat abſoluere (& hoc licèt abſoluatur ab Epiſcopo, vt conſtat ex dicto cap. de cætero.) at verò ſi abſoluitur per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum, etiam extra mortis articulum, non tenetur poſteà ſe præſentare, tenet Medina in Sum. lib. 2. cap. 12.

Secunda concluſio. Quod dictum eſt in prima concluſione, etiam habet locum in eo qui abſoluitur à Papa, vel Legato eius, & iniungitur ei, vt ſe præſentet ſuo ordinario, vel cuilibet alij, vt recipiat ab eo pœnitentiam, vel quòd ſatisfaciat iniuriam paſſis: nam ſi hæc cùm primùm commodè potuerit, non curauerit adimplere, reincidit, dicto cap. eos qui. Circa ſecundam autem, quod in ſecundo dubio diximus præmittendum ante abſolutionem, ſcilicet ſatisfactio,

DVBITATVR quintò, quando excommunicatio habet annexam ſatisfactionem partis, verbi gratia, aliquis percuſſit clericum, vel eſt excommunicatus propter debitum, vel furtum, quomodo ſit danda abſolutio?

Imprimis notandum eſt, quòd illa diſtinctio quam ponunt Doctores, & text. in cap. ex parte. de verborum ſignificatio. & cap. ſolet. de ſententia excommunicat. in 6. & cap. venerabilibus, §. porrò. eodem tit. & lib. ſcilicet quòd ſatisfactio realis tunc eſt exhibenda, quando debitum, vel offenſa, vel contumacia eſt manifeſta & notoria; cautio verò quando eſt dubia, ſolùm habet locum in foro exteriori, non in interiori: fieri enim poteſt quòd in foro exteriori debitum, vel offenſa ſit dubia ex defectu plenæ probationis, & quòd pœnitens certò ſciat ſe teneri ad ſatisfaciendum; vnde ibi ceſſant omnes præſumptiones, & quod ipſe dixerit, habetur ibi pro notorio; ita Nauar. cap. 26. num. 7. & Ledeſm. 2. p. 4. quæſt. 26. artic. 1. circa finem. Quando autem contumacia ſit manifeſta, videte Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 11.

Secundò notandum eſt, quòd vel abſolutio datur ab habente poteſtatem ordinariam

dinariam, verbi gratia, ab Epiſcopo, vel ab habente delegatam, ſcilicet per Bullam, vel priuilegium, vel alia via, & in hoc dubio loquemur de abſoluente per poteſtatem ordinariam. His poſitis, ſit

Prima concluſio. Licèt excommunicatus petat abſolutionem ab Epiſcopo, vel ab alio habente poteſtatem ordinariam, non eſt abſoluendus, niſi priùs ſatisfaciat realiter parti, vel ſi hoc non poteſt, det cautionem ſufficientem, ſcilicet pignoratitiam, vel fideiuſſoriam; quòd ſi nec hanc poteſt præſtare, det iuratoriam ſatisfaciendi cùm poterit; ita Syluеſt. verb. abſolutio. 3. num. 3. in fine. Caietan. ver. abſolutio. cap. 4. Nauarr. cap. 26. num. 7. Cordub. in Sum. quæſt. 18. Couarru. ſuprà, & eſt communis.

Ex hac concluſione ſequitur primò, quòd ſi excommunicatus poteſt exhibere realem ſatisfactionem, non ſufficit præſtare cautionem quãtumuis ſufficientem; hoc eſt de mente Autorum citatorum, & tenet Nauarr. cap. 27. num. 273. vbi citat dictum cap. ſolet. quod efficaciter probat hanc ſententiam, ibi, *niſi priùs ſufficiens præſtetur emenda.*

Secundò ſequitur, quòd ſi poteſt reſtituere partem debiti, debet reſtituere partem, & pro reliquo præſtare cautionem ſufficientem. Probatur efficaciter ex cap. Odoardus. de ſolutionib. & ex dictis ſup. cap. 5. diſputat. 5. dub. 1. cauſa 4. vbi diximus cum Soto, quòd qui fecit furtum magnum, & poteſt reſtituere partem, quæ ſit alicuius momenti, ſi non reſtituat, incurret excommunicationem.

Tertiò ſequitur, quòd quando ſatisfactio eſt ſpiritualis, vel talis conditionis, vt ab excommunicato præſtari non poſſit, nempe collatio beneficij, receptio in Canonicum, & ſimilia, abſoluendus eſt præſtita cautione; ita Couar. num. 11. citato. verſic. ſed etſi excommunicatus. vbi citat gloſ. Panormit. & communem. Sed circa concluſionem ſunt aliqua notanda.

Primò, quòd quando excommunicatus non poteſt ſtatim ſatisfacere ſine graui detrimento famæ, vel ſtatus, vel ſuorum bonorum, ſcilicet vendendo ea notabiliter viliùs, licitè poteſt abſolui præſtita ſufficienti cautione, dummodò creditor non patiatur æquale detrimẽtum; ita Nauarr. cap. 27. num. 47. Cordub. ſup. & Magiſtri. vide dicta ſup. cap. 5. cauſa 4. citata. idem tenet P. Henriq. lib. 13. de excommunicatio. cap. 28. num. 1. vbi ait, hoc habere verum in vtroque foro, & quòd compelletur Iudex, inuitо etiam creditore, abſoluere reum. Verum eſt, quòd in foro exteriori non ſtabitur dicto excommunicati affirmantis ſe non poſſe ſoluere; ſed neceſſarium erit id probare, vt ait Cordub. ſup. puncto 1. dicto 1.

Secundò nota, quòd qui non poteſt ſatisfacere, ſi poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, non ſufficit præſtare iuratoriam: ſufficiet tamen præſtare fideiuſſoriam, quamuis poſſit dare pignoratitiam; ita P. Henriq. num. 1. citato. & multi Magiſtri. Idem vidẽtur ſentire Doctores, qui communiter loquuntur diſiunctiuè, ſcilicet pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, quamuis oppoſitum teneat Caietan. ver. excommunicat. cap. 77. Quid ſi neutram poteſt præſtare? De hoc dicemus dubio ſequenti.

Tertiò nota, quòd quando pars læſa, cui debetur pecunia, eſt valdè diſtans, licèt excommunicatus habeat pecuniam ad ſatisfaciendum, non eſt neceſſarium quòd priùs mittat eam ad partem, ſed ſufficit eam deponere in loco tuto, vt poſteà detur parti, & ſic licitè poteſt abſolui. Probatur: nam per hoc cenſetur ſatisfeciſſe; ita P. Henriq. ſuprà, num. 4. Idem dico, ſi via certa mittat ad creditorẽ literas cambij, ita reſponderunt in Hiſpania multi viri doctiſſimi conſulti de hac re; idem tenet P. Henriq. ſuprà, num. 2. imò dico, quòd licèt pars læſa ſit in eodem loco, ſi excommunicatus det pecuniam Confeſſori, vel alteri viro probo, vt eam poſteà commodiùs reſtituat parti, poteſt ſtatim abſolui.

Quid ſi excommunicatus non habet

hìc

hìc vnde ſatisfaciat, habet tamen alibi? Reſpondetur, conſiderandæ ſunt circunſtantiæ: nam ſi eſt in periculo infirmitatis, vel inſtat tempus Paſchæ, præcipuè ſi non poſſit relinquere communionem ſine nota, bene poteſt abſolui præſtita ſufficienti cautione. Probatur, quia tunc non poteſt aliter ſatisfacere, imò idem dicendum eſt, quamuis velit confiteri ex ſola deuotione, ſi locus vbi habet pecuniam, diſtaret tam longè, quòd non poſſet fieri realis ſatisfactio, niſi expectaret per longum tempus, quia tunc moraliter cenſetur non poſſe aliter ſatisfacere, cùm ſit valdè difficile; at verò ſi locus vbi habet pecunias, non longè diſtaret, & facilè poſſet ipſe illuc accedere, vel realiter ſatisfacere per nuncium, & ex alia parte non inſtat præceptum confeſſionis, non eſt abſoluendus, niſi priùs ſatisfaciat realiter. Sic aliqui viri docti probant, quia tunc cenſetur moraliter poſſe reſtituere, quod præcipuè obſeruandum, quando debitum eſt magni momenti.

Quartò nota, ea quæ dicta ſunt de ſatisfactione, vel cautione, non ſolùm habere locum, quando quis abſoluitur extra mortis articulum, ſed etiam intra: nam tunc etiam eſt exigenda ſatisfactio, vel cautio. Solùm eſt diſcrimen quòd aliquando poteſt ita inſtare articulus mortis, vt nulli ſatisfactioni, nec cautioni detur locus, & tunc ſine illa debet abſolui; ita Nauar. c. 27. num. 47. Cordub. in Sum. qu. 18. puncto 2. Hinc ſequitur, certum eſſe, quòd licèt excommunicatio ſit reſeruata in iure, vel in Bulla Cœnæ, & dicatur quòd nullus præter Romanum Pontificem poſſit abſoluere ab ea, niſi in mortis articulo, & tunc niſi præmiſſa ſatisfactione, ſi excõmunicatus eſt in articulo mortis, & non poteſt realiter ſatisfacere, poteſt abſolui, præmiſſa ſufficienti cautione, ſi eam poteſt præſtare.

Sit ſecunda concluſio. Qui abſoluit ab excommunicatione ſine reali ſatisfactione, quando fieri poteſt, vel quãdo non ſine cautione, peccat mortaliter contra iuſtitiam, ſiue abſoluens ſit Epiſcopus, ſiue Iudex de legatus, ſiue virtute alicuius priuilegij; ita Caieta. verb. abſolutio. cap. 4. P. Henriquez ſup. num. 2. & in gloſſ. litera N. Medina in Sum. lib. 2. cap. 12. & eſt communis. Hinc ſequitur

Tertia concluſio, quòd ſic abſoluens tenetur reſtituere parti damna inde ſequuta; ſic P. Henriquez, & Magiſtri. Probatur, quia ex officio & iuſtitia tenetur conſulere bono partis, & ſic cenſetur cauſa talis damni.

Quarta concluſio. Si abſoluens habeat poteſtatem ordinariam abſoluendi, valebit talis abſolutio, vt infrà dicemus.

Dubitatur ſextò, quando excommunicatus non poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, nec fideiuſſoriam, vtrùm ſufficiat cautio iuratoria, vel teneatur ad ampliùs?

Dico primò. Omnes conueniunt in hoc, quòd ſi debitum eſt occultum, & excommunicatus amitteret ſuam famam faciendo publicam ſcripturam, non tenetur eam facere, imò ſi ſequitur iſtud detrimentum ex hoc quòd præſtet cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, non tenetur eam præſtare, quamuis aliàs eam præſtare poſſet, ſed ſatis erit præſtare cautionem iuratoriam. Dicunt tamen nonnulli iuniores, quòd quando ex reali ſatisfactione, vel ſcriptura publica, vel ex cautione pignoratitia, vel fideiuſſoria, ſequitur detrimentum in fama, vel honore, erit bonum medium, quòd pœnitens faciat Confeſſori obligationem quandam coram teſtibus, & Tabellione, ſi poteſt fieri ſine detrimento, vel ſchedulam proprio nomine ſubſcriptam, in qua ſe obliget Confeſſori ſoluere intra certum tempus, intra quod credit ſe poſſe ſoluere, vt ille Confeſſor det illam ſummã cui ſcit ipſum pœnitentem teneri in conſcientia. Alij dicunt, quòd hæc obligatio fiat ipſi creditori, ſed quòd maneat penes Confeſſarium, vt ſi debitor non ſatisfecerit termino deſignato, poſſit eam tradere ipſi creditori, tractãdo priùs hæc omnia extra

confeſſionem,vt confeſſor poſſit ſe gerere liberiùs.P.Henriquez lib.13.de excommunicat. cap.28.num. 1.in gloſſ.litera H. dicit quòd raro expediet hoc mediũ. Aliis autem viris doctis abſolutè videtur, nec pœnitentem ad hoc medium teneri, nec eſſe medium conueniens, & ego idem iudico.Primò,quia iſte adimplet dando cautionem iuratoriam,ſi non poteſt dare pignoratitiam,nec fideiuſſoriam, vt poſteà videbimus. Secundò, quoniam executio illius obligationis non fieret ſine aliqua nota,& infamia pœnitentis, ſi poſteà nollet reſtituere. Tertiò,quia nõ expedit confeſſarium ita ſe ingerere in negotiis reſultantibus ex confeſſione: nam ex hoc redditur onerofa confeſſio, & eius ſigillùm aliquantulùm læditur, ſaltem in apparentia. Quod adeò verum iudico,vt ſi aliquis Confeſſor de facto extraxiſſet huiuſmodi ſchedulam, non conſulerem, *que execute por ella al penitente*,nec quòd eam traderet parti etiam tranſacto termino, ſed quòd per illam ſollicitaret,& incuteret metum pœnitenti, vt adimpleret id, ad quod tenebatur.

Sed quid quando debitum eſt publicum & manifeſtum?Aliqui ex prædictis Magiſtris dicunt tunc obligandum eſſe pœnitentem ante abſolutionem,vt faciat obligationem coram Tabellione & teſtibus ſatisfaciendi intra certum tempus,& hoc, ſi debitum ſit magni momenti; at verò ſi fuerit parui momenti,ſufficit facere ſchedulam propria manu ſubſcriptam. Allegant iſti Medinam in Sum.lib.2.c.12. dicentem,quòd ſi non poteſt dare fideiuſſores,faciat obligationem.

Dico ſecundò, ego credo hoc non eſſe neceſſarium,ſed ſufficere cautionem iuratoriam, ſi non poteſt præſtare pignoratitiam, nec fideiuſſoriam. Probo:nam iura ſolùm iubent præſtare cautionem, ſed omnes Doctores citati in 1. concl. & P. Henriquez n.1.citato, & cõmunis,dicunt in hac materia ſufficientem cautionem eſſe pignoratitiam,vel fideiuſſoriam,vel,ſi hanc non poteſt, iuratoriam, nulla facta mẽtione de obligatione.Et multùm fauet c.alma mater.de ſentẽtia excommunicat. in 6.vbi dicitur,quòd debent ſatisfacere,ſi poſſunt,vel ſi non, idoneam dare cautionem, vel huiuſmodi cautionem præſtare iurauerint, quòd,cùm poterunt, ſatisfacient;in quo textu nec in gloſſa ſit vlla mẽtio de obligatione facienda.Præterea:nam ſtando in ſola ratione iuſtitiæ,qui non tenetur ſatisfacere, ſolùm tenetur firmiter proponere quòd ſatisfaciet, nec tenetur illam præſtare cautionem,ergo ſolùm tenetur eam præſtare excommunicatus ex præcepto iuris poſitiui; ſed iura non præcipiunt aliam cautionem quàm pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, vel iuratoriam, ergo non tenetur ad amplius; nec oppoſitum tenet Medina: ſolùm enim loquitur in caſu particulari,ſcilicet de vſurario publico.De hoc enim id eſt expreſsè definitum in cap.quanquam. de cenſibus. Vide Nau.c.17.n.280. imò iſta deciſio c. quanquam, habet locum, licèt talis vſurarius non ſit excommunicatus: ſuppono enim cum Anton. 2. p. tit. 1. cap.10.in princip. quòd in iure non eſt lata excommunicatio contra vſurarium etiam publicum.

Dubitatur ſeptimò,quid intelligatur nomine partis,cui debet priùs fieri ſatisfactio?

Concluſio. Intelligitur pars illa, cui facta eſt iniuria per illud delictum, propter quod incurſa eſt excommunicatio,ſiue pars illa ſit perſona publica,ſiue priuata;ita P.Henriquez lib. 13. de excommunicat.c.28.nu.1.in fine,& Magiſtri.

Ex hac concluſione ſequitur primò, quòd nomine partis non intelligitur Iudex,cui ipſo iure applicatur pœna pecuniaria,quia Iudex non eſt pars, ſed tertius inter partes,vnde per Bullã Cruciatę bene poteſt abſolui,antequàm ſoluat iura Iudici,vel Tabellioni.ita Soto d.22.qu.2.art.3. poſt 3.concl.P.Henriquez 5.& alij. Idem dico,quamuis iſte non abſolueretur à Iudice,niſi priùs ſolueret aliquã pœnam pecuniariã iure applicatam fabricæ, vt olim fiebat in matrimoniis clandeſtinis. Probatur,

batur, quia hoc non pertinet ad ſatisfactionem partis, ſed ad pœnam delinquentis; ad pœnam autem nemo tenetur ante condemnationem; ita Nauarr. c. 23. nu. 66.

Quid ſi iam eſt condemnatus per Iudicem ad illam pœnam, & conſenſit ſententiæ? Soto ſup. dicit, quod non poteſt abſolui, donec eam ſoluat, quia illa pœna iam tranſiuit in rem iudicatam. Ego verò dico cum aliquibus magiſtris, quòd quamuis verum ſit quòd virtute Bullæ non poterit relaxari huiuſmodi pœna, nihilominus poterit delinquens abſolui ab excommunicatione, antequam illam ſoluat, niſi fortè lata eſſet excommunicatio, quia non ſoluit eam. Probatur ex concluſione poſita.

Secundò ſequitur, quòd qui vendidit beneficium, vel obtinuit ſimoniacè, poteſt abſolui ab excommunicatione, antequàm reſtituat pretium, vel reſignet beneficium, quia hæc excommunicatio non eſt directè impoſita propter iniuriam illatam parti. Sic aliqui Magiſtri contra nonnullos.

Tertiò ſequitur, quòd ſi aliquis incurrit excommunicationem latam cōtra non manifeſtantes, vel denunciantes tale delictum, poteſt abſolui cum firmo propoſito denunciandi, quia illud non eſt ſatisfactio partis: Iudex enim non eſt pars. ſic aliqui Magiſtri. Verum eſt, quòd in rebus grauibus, præcipuè ſi pœnitens ſit homo ordinarius, curandum eſt, vt priùs denunciet, & hoc licèt nondum incurriſſet excommunicationem, quia ſi priùs obtinuerint abſolutionem, facilè ſolent id omittere, in caſibus autem Inquiſitionis, remittendus eſt pœnitens, vt priùs denunciet, vt præcipitur in edicto Inquiſitorum.

Dvbitatvr octauò, quando Bulla, vel Iubilæum concedit facultatem abſoluendi ab excommunicatione ſatisfacta parte, & excommunicatus non poteſt realiter ſatisfacere, vtrùm poſſit abſolui, præſtita priùs ſufficienti cautione?

Soto in 4. d. 22. q. 2. art. 3. poſt 2. concl. quem ſequuntur nonnulli moderni, dicit quòd non poteſt, & ſi de facto abſoluatur, abſolutio erit nulla. Pro reſolutione ſupponendum eſt primò, quòd in articulo mortis omnes conueniunt poſſe abſolui præſtita priùs cautione, ſi eam poteſt dare, iuxta dicta dub. 5. notab. vlt. ita Nauar. ca. 27. num. 37. & 47. & alij. Secundò ſupponendum eſt, quòd ſecundùm tenorem aliquarum Bullarum nulla eſt controuerſia, verbi gratia, in Bulla Cruciatæ anni 92. dicitur, *haziendo donde fuere neceſſario ſatisfacion por ſi, o no pudiendo ellos, por ſus herederos:* tunc enim certum eſt ſufficere cautionem, quando non poteſt realiter ſatisfacere, & talis abſolutio erit non ſolùm valida, ſed etiam licita. Idem dico, quando Iubilæum nullam facit mentionem de ſatisfactione, vel cautione. Idem etiam dico per priuilegia Societatis Ieſu, in quibus conceditur noſtris confeſſoribus facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, nulla mentione facta de ſatisfactione vel cautione. Verum eſt, quòd ſemper eſt obligatio ſeruandi ius commune, vt ſcilicet excommunicatus priùs ſatisfaciat, ſi poteſt, ſin minùs, det cautionem, vt patet ex dictis dub. 5. concl. 2 nam licèt priuilegium non faciat expreſſam mentionem de ſatisfactione partis, ſemper tamen eſt reducendum ad ius commune; ita Ledeſm. qu. 26. ar. 1. dub. vlt. His ſuppoſitis, ſit

Concluſio. Licèt Bulla dicat, *ſatisfacta parte*, poterit quis virtute Bullæ non ſolùm validè, ſed etiam licitè abſolui ab excommunicatione præſtita cautione, quando non poteſt realiter ſatisfacere; ita Medina in Sum. lib. 2. c. 12. P. Polanco in Directorio, & multi Theologi, & Iuriſtæ Salmanticēſes doctiſſimi conſulti de hoc. Probatur, quia non eſt credendum, Pontificem per illam clauſulam *ſatisfacta parte*, voluiſſe excludere à beneficio abſolutionis eos, qui non poſſunt ſatisfacere.

Hinc ſequitur intelligentia illius Decreti Concilij Trident. ſeſſ. 25. c. 12. de reformatio. vbi ſic ſtatuit: *Qui decimas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione*

ſequuta abſoluantur: dupliciter enim poteſt intelligi. Primo modo, quòd iam ſint excommunicati, & tunc debet intelligi, ſi poſſint reſtituere, aliàs ſufficit præſtare ſufficientem cautionem. ita multi viri docti. Et probatur: nam iam declarauit ius commune in capitibus citatis dub. 6. cõcl. 1. & in c. alma mater. de ſententia excommunicat. in 6. quòd quando ſatisfactio realis non poteſt fieri, detur cautio ſufficiens. Secundo modo, antequàm excommunicentur, & tunc debet intelligi, ſi poſſint ſatisfacere; ita Nauar. cap. 17. num. 60. & cap. 21. num. 32. Quòd ſi non poſſunt, credo non requiri cautionem, ſed ſufficere firmum propoſitum reſtituendi, cùm poſſint.

DVBITATVR nonò, quando aliquis virtute Bullæ, vel priuilegij continentis hanc clauſulam, *ſatisfacta parte*, abſoluat de facto ab excommunicatione, nulla præcedente ſatisfactione, nec cautione, vtrùm talis abſolutio ſit valida?

Omnes conueniunt in hoc, quòd ſi abſolutio detur ab habente poteſtatem ordinariam ad abſoluendum, erit valida; ita Syluester verbo, abſolutio. 3. numer. 3. & verb. excommunicatio. 7. num. 65. Caiet. ver. abſolutio. c. 4. Nauarr. c. 27. numer. 37. Couarr. c. alma mater. p. 1. §. 11. num. 7. alij communiter. Probatur ex cap. venerabilibus. §. ſanè. de ſententia excommunicat. in 6. Et ratio eſt, quia ius nõ limitauit iſti iuriſdictionem ad hunc caſum; peccabit tamen ſic abſoluens, vt vidimus dub. 5. cõcl. 2. vnde controuerſia ſolùm eſt, quando abſolutio datur ab habente poteſtatem delegatam per Bullam, vel priuilegium, vel alia via; de quo eſt

Prima opinio, quòd talis abſolutio non ſolùm erit illicita, ſed etiam nulla, ita Syluest. ver. excommunicatio. 7. nu. 65. Caiet. c. 4. citato. Cordub. in Sum. qu. 18. puncto 1. dicto 2. Armil. ver. abſolutio. numer. 48. P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis. cap. 13. n. 2. circa finem. & aliqui Magiſtri doctiſſimi. Nauar. qui licèt citetur nunc pro hac opinione, nunc pro contraria, tamen reuerà tenet hanc in c. 27. nu. 37. licèt enim ibi obſcurè & ambiguè loquatur, tamen clariùs id tenet libr. 5. Conſil. tit. de ſententia excommunicat. conſil. 6. & conſ. 75. de reg. ad 11. dub. vbi remittit ſe ad id quod alibi dixerat, & Ledeſm. 2. p. 4. q. 26. art. 1. circa finem, vbi addit hoc etiam habere verum, quamuis Bulla, vel priuilegium nullam faciat mentionem de ſatisfactione partis. Fundamentum huius primæ opinionis eſt, quòd per talem clauſulam reſtringitur poteſtas Confeſſario, & datur illi ſub hac forma.

Secunda opinio dicit, quòd talis abſolutio licèt ſit illicita, valida tamen erit, & quoniam hæc videtur mihi probabilior, pro reſolutione ſit

Prima concluſio. Quando ei qui aliàs non habet poteſtatem, committitur poteſtas abſoluendi ab excõmunicatione, præſcripta noua forma, quæ non habetur in iure, abſolutio quæ datur, non ſeruata tali forma, eſt nulla, vt ſi committat facultatem abſoluendi ſub hac conditione, quòd obliget excommunicatum ad certã eleemoſynam, in hac omnes Doctores conueniunt, & allegant c. finale. de reſtit. ſpoliatorum. & c. cùm dilecta. de reſcriptis.

Secunda concluſio. Quando ei, qui aliàs non habebat poteſtatem, committitur facultas abſoluẽdi, ſeruata forma iuris communis, nempe ſatisfacta parte, vel de conſenſu illius, vt cõmittitur Confeſſori electo per Bullam, tunc licèt abſolutio data ſine tali forma ſit illicita, erit tamen valida; hæc eſt de mente ſecundæ opinionis, & eam tenuit Magiſter Penna, Magiſter Sancho, & Nau. iunior, & Doctor Acoſta Salmanticenſis, & aliqui Magiſtri, & videtur de mente Couar. locis ſtatim citandis. Probatur primò, quia Papa per hanc clauſulam non intendit inducere nouam formam, nec limitare poteſtatem, ſed tantùm admonere Confeſſorem eius, quod ſecundùm ius commune ſeruare debet, ſcilicet quòd ſi excommunicatus poteſt, ſatisfaciat realiter; ſi non poteſt, det cautionem, iuxta ea quæ in ſimili dicit Innocent. c. finali.

nali. de præſumptionibus. quem ſequitur gloſſa Clem. 1. de offic. deleg. verbo, reperint. quam Nauar. cap. 27. num. 37. dicit eſſe receptam communiter; & Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 9. num. 8. dicit, ea quæ in iure inſunt, etſi ab homine exprimantur, non inducunt formam, quando eo modo, & in eum finem ab homine exprimuntur, quo & in quem à iure tradita ſunt. Secundò probatur, ſi Papa committat alicui facultatem abſoluendi, & expreſsè iniungat quòd ſeruet formam iuris, abſolutio data, prætermiſſa forma iuris, valida erit, ſicut ſi fieret ab habente poteſtatem ordinariã, vt ait Nauar. num. 37. citato. Syluest. verb. indulgentia. §. 10. d. 7. & habetur ex Couarru. §. 11. num. 7. vbi contra Caietan. tenet, abſolutionem ab excommunicatione præſtitam cõtra formam iuris communis validam eſſe, & dicit eſſe communem, & addit hoc habere verum, licèt in conſtitutione dante formam in ſpecie dicatur, nullatenus detur abſolutio, ſed quando Papa dicit in Bulla quòd abſoluat ſatisfacta parte, nihil aliud facit, quàm iniungere, vt abſoluat ſeruata forma iuris, ergo. Et hæc concluſio à fortiori erit vera, quando in Bulla, vel priuilegio, vel Iubilæo nulla ſit mentio de ſatisfactione partis; ita Syluest. ver. abſolutio. 3. num. 2. & alij multi Magiſtri, etiam ex religione D. Dominici, contra Ledeſm. ſup. citatum.

Ex dictis ſequitur, quòd poſtquàm iſte eſt abſolutus ab excõmunicatione etiam iniuſtè & cum peccato mortali abſoluentis, poterit poſteà licitè abſolui à peccatis ab alio Confeſſore, vt notat Nauarr. c. 27. num. 38. vbi loquitur in communi de iniuſtè abſoluto, validè tamen. Vnde hic ſecundus Confeſſor poteſt ſe gerere cum pœnitente, tanquàm cum non excommunicato, & quantùm ad ſatisfactionem obſeruet regulas generales comprehendentes debitores non excommunicatos.

Limitanda eſt tamen ſecunda concluſio, niſi Decretum, vel priuilegium expreſsè irritet abſolutionem, niſi pręmittatur ſatisfactio, vel cautio idonea, vt ſi dicatur quòd abſolutio aliter impenſa nullius ſit roboris, vel momenti, vel aliud huiuſmodi: tunc enim certum eſt, quòd talis abſolutio aliter facta, erit nulla, ſiue committatur delegato, ſiue ordinario; ita Syluest. ver. excommunicatio. 7. n. 65. Caieta. verb. abſolutio ab excommunicatione ex parte formæ. & hanc clauſulam poſuit Sixtus IX. in Extrauag. & ſi Dominici gregis. la 2. verum eſt, quòd hęc Extrauagans ceſſauit cum ſuo actore, vt ait Sylu. verb. excommunicatio. 7. caſu 32. Soto d. 22. q. 2. art. 3. colum. 9. Nauar. c. 27. num. 105. & ſimilis clauſula ſolet poni in Bulla Cœnæ, quæ diligenter inſpicienda eſt, cùm occurrens caſus id exigit, quoniã ſolet variari, & nunc eſt ſtrictior, nunc latior; ſed nota, quòd quantumuis ſtrictè ponatur, ſi ita inſtaret articulus mortis, vt non eſſet locus cautioni, abſolutio erit valida, & licita, vt vidimus dub. 5. notab. vlt.

Ex ſecunda concluſione inferunt nonnulli iuniores, quòd ſi aliquis eſt excommunicatus excommunicatione exigente ſatisfactionem partis, & oblitus eſt confiteri peccatum illud, propter quod incurrit excommunicationem, & confeſſus eſt Confeſſori habenti facultatem ad abſoluendum à tali excommunicatione virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius priuilegij per abſolutionem generalem, quæ datur ad cautelam, verè manet abſolutus à tali excommunicatione. Veruntamen quamuis hoc ſit probabile, oppoſitum iudico probabilius; quia non eſt præſumendum, Confeſſorem habere intentionem abſoluendi à tali excommunicatione, quæ ſi à pœnitente manifeſtaretur, & abſolueret ab ea ſine ſatisfactione, vel cautione, peccaret mortaliter.

Quæ autem verba inducant annullationem, & vtrùm eam inducat hæc dictio, *nullatenus*, videte Syluest. ver. excommunicatio. 10. num. vlt. Couarr. c. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 7. P. Henriq. lib. 13. de excommunicat. c. 28. num. 3.

Dvbitatvr decimò, quando aliquis eſt nominatim excommunicatus, vel quamuis

quamuis ſit excommunicatus à iure, tamē res deducta eſt ad forum contentioſum, & adhuc pendet lis; verbi gratia, percuſſit quis clericum, & res deducta eſt in iudicium, & durat lis, vtrùm poſſit abſolui à Confeſſore per Bullam, vel priuilegium?

Prima concluſio. *Si abſoluatur, valida* erit abſolutio; ita Ledeſ. Conimb. 2.p.4. q.26.art.1.colum.5. & Mexic.difficult.13. de excommunicatio.circa ſecundam concluſionem. Couarru. cap.alma mater. p.1. §.11.num.16. Medina in Sum.lib.2.c.12. in fine. & multi Iuriſperiti Salmanticenſes, & Magiſtri, & eam clarè ſupponit P. Henriq.lib.13. de excommunicat.cap.28. num.2. Probatur, Bulla generaliter concedit abſolutionem ab excommunicatione à iure, vel ab homine, ergo debet verificari nō ſolùm in excommunicatione ab homine, in generali, ſed etiam in ſpeciali, iuxta cap.ſolitæ.de maiorit.& obedientia. Secundò probatur ratione: nam cui conceditur facultas abſoluēdi à peccato, propter quod incurſa eſt excommunicatio, conſequenter conceditur facultas abſoluendi ab excommunicatione, ſiquidem hæc abſolutio debet neceſſariò præcedere abſolutionem à peccatis, argumento ex l.2.ff.de iuriſdictione omnium Iudicum, & cap.prætereà.de offic.delegati.

Difficultas ſolùm eſt, vtrùm liceat, vel expediat impendere huiuſmodi abſolutionem?

Sit ſecunda concluſio. Via Regia & plana eſt illum remittere ad Iudicem, qui excommunicauit, vel coram quo pendet lis, vt accepta ſatisfactione, vel cautione illum abſoluat, vel det licētiam in ſcriptis, vt abſoluatur à Confeſſario, imò vt plurimùm erit hoc expediens, quando aliquis eſt excōmunicatus nominatim, licèt nulla requiratur ſatisfactio partis.

Tertia concluſio. Nihilominùs ſi talis excommunicatus eſt in loco diſtanti, vbi ignoratur excōmunicatio, vel quòd pendet lis de ea re, tunc licitè poterit abſolui in foro conſcientiæ per prædicta priuilegia, præmiſſa ſatisfactione, vel ſi non poteſt, præſtita ſufficienti cautione; ita tenet Didacus Perez lib.8. ordinamenti. tit.1.l.1. P.Polancus in Directorio, cap.4. de abſolutione. circa finem. P.Henriq. num.2. citato. Emanuel Rod.in Bulla, §.11.nu.55. limitat.11. & multi Magiſtri doctiſſimi. Probatur, quia tunc nullum ſequitur ſcandalum, nec perturbatur exterior iuriſdictio, quia talis abſolutio ſolùm valet pro foro interiori, vt poſteà dicemus, nec ſit vlla iniuria parti, ſiquidem reus facit totum, ad quod tenetur, & ideò pars non poteſt iuſtè conqueri; & nota, quòd quando parti eſt realiter ſatisfactum, concluſio eſt omninò certa, in qua nullus, vt credo, dubitat.

Quarta concluſio. Quando excommunicatus eſt in loco, vbi excommunicatio eſt publica, vel vbi litigatur, probabilius eſt, quòd non poteſt licitè abſolui etiam in foro conſcientiæ, ita multi viri doctiſſimi. Probatur: nam talis abſolutio eſſet ſcandaloſa, & perturbaret iuriſdictionē Iudicis, coram quo pendet lis. Confirmatur: nam Concil.Triden.ſeſſ.24.cap.6.de reformat. ideò non concedit Epiſcopis facultatem abſoluendi à cenſuris reſeruatis Papæ deductis ad forum contentioſum, ne perturbetur exterior iuriſdictio. Non deſunt Magiſtri qui dicant etiam in caſu huius concluſionis licitam eſſe abſolutionem, quia cùm ſolùm valeat pro foro interiori, non perturbatur exterior iuriſdictio: poteſt enim Iudex procedere contra illum, ac ſi nunquam eſſet abſolutus, vt poſteà dicemus. Verùm hanc ſententiam ſolùm admittam ego in tribus caſibus.

Primus, quando excommunicatus ſe compoſuit cum parte, qui caſus, vt credo, etiam admittitur ab Autoribus quartæ concluſionis. Secundus eſt, quando Iudex malitioſè denegaret abſolutionem, pro quo eſt bonus textus cap. venerabilibus, §.ſanè. de ſententia excommunicat. in 6. Tertius, quando Iudex licèt non deneget malitioſè abſolutionem, denegat tamen rigidè, vt cùm non vult illum abſoluere, niſi ſatisfaciat cum detrimento ſui ſtatus,

quem

quem caſum admitto contra Emanuel. in Bulla.§. 9.nu. 58.in fine. & contra P.Henriquez lib. 7.de indulgentiis.cap. 13. n. 2. circa medium. Admitto autem hos caſus cum hac conditione, quòd admoneatur pœnitens,huiuſmodi abſolutionem nihil prodeſſe illi pro foro exteriori, & quòd pœnitens ſit vir timoratus, de quo præſumat Confeſſor,quòd exteriùs ſe geret tanquàm excõmunicatus,& quòd nunquàm accedet ad ſacramenta,nec ad audiendum Miſſam,niſi ſecretò,& ſine ſcandalo: nam hac ſeruata conditione nec orietur ſcandalum, nec irrogatur iniuria parti, ſiquidem excommunicatus facit totum quod poteſt, nec Iudici,quandoquidem manet illi integrum ius procedendi contra reum, ſicut anteà, & taliter abſolutus non excuſatur, quin teneatur ſe præſentare Iudici, & quamuis hoc ita ſit,quia tamen reus eo ipſo quòd ſit abſolutus etiam pro foro interiori tantùm,minùs timet iudicẽ, quàm anteà,& minùs dependet ab illo, & ſolet liberiùs ſe gerere, ideò non teneo contra quartam concluſionem abſolutè, ſed in ſpecialibus caſibus iam prædictis.

Dixi in titulo, *Dubij*, & adhuc pendet lis;nam ſi eſt finita,iam abſoluit Iudex,vel dedit licentiam,vt abſolueretur,& ſic ceſſat difficultas; at verò ſi excommunicatio erat à iure,vt propter percuſſionem clerici, tunc liberè poteſt eum Confeſſor abſoluere per Bullam, quia Iudex iam functus eſt officio ſuo.

Ex dictis facilè conſtat reſolutio alterius quæſtionis,vtrùm ſcilicet per Bullam poſſit quis abſolui præſtita cautione reclamante parte;verbi gratia,percuſſit quis clericum, & offert ſufficientem ſatisfactionem arbitrio boni viri, quam tamen pars non vult acceptare, vt illum vexet? Dicendum eſt enim, quòd ſi res non eſt deducta ad forum contentioſum, licitè poteſt abſolui præſtita ſufficienti cautione;ita Caiet.verbo,abſolutio. c. 4. Medin. in Sum.lib.2.c.12.P. Henriquez lib.13.de excommunicat.c.28. num. 4. & Magiſtri. Probatur, quia iam non ſtat per ipſum, quin realiter ſatisfaciat; ergo non eſt in mora culpabili; at verò ſi res eſt deducta ad forum contentioſum, licitum erit abſoluere in caſu tertiæ concluſionis, non tamen in caſu quartæ,niſi in duobus vltimis caſibus exceptis.

Vltimò notandum eſt,quòd ſi quis fuit ſimpliciter abſolutus etiam à Iudice,præſtita cautione de ſatisfaciendo, licèt poſteà non ſatisfaciat, non reincidet in priorem excommunicationem,ſed requiritur quòd iterum excommunicetur; colligitur ex cap. ad reprimendum. de offic. ordinarij.vbi id notant Abbas,& Felin.colum. 2. Probatur,quia talis abſolutio non fuit data cum conditione.

DVBITATVR vndecimò,quando aliquis eſt excommunicatus propter iniuriam alteri illatam, verbi gratia, propter percuſſionem clerici, quæ ſatisfactio eſt præmittenda?

Prima concluſio, quòd arbitrio boni viri. Videtur autem congrua ſatisfactio ſe humiliter ſubiicere læſo petendo veniam, conſideratis circunſtantiis percuſſionis,& perſonarum; præterea ſi læſus liberaliter remittat iniuriam, non requiritur alia ſatisfactio.

Petis, vtrùm paſſus iniuriam cenſeatur illam remittere per hoc quòd amicabiliter conuerſetur cum iniuriatore?

Secunda concluſio affirmatiua, cum Syluest. ver. contumelia.q.4.& Nau.c.18. num.46.ad 3.quod maximè aduertendum eſt pro percuſſoribus clericorum,qui aliàs erant amici: nam ſi redeant ad priſtinam amicitiam & familiaritatem, cenſetur iniuria remiſſa;vbi notandum eſt,quòd licèt percutiẽs clericum,vel monachum,faciat etiam iniuriam Eccleſiæ, vel monaſterio, tamen ſatisfacto percuſſo, vel remittente iniuriam, cenſetur pars ſatisfacta, vt ait Nauar.c. inter verba. & conſequenter poteſt abſolui, niſi fortè fieret Eccleſiæ aliqua notabilis iniuria, vt quando delinquens extrahitur iniuſtè ab Eccleſia; maximè quòd aliqua ſatisfactio videtur fieri ipſi Eccleſiæ, per hoc quòd excommunicatus

catus ſubiicitur clauibus Eccleſiæ, vt abſoluatur, & imponatur ei congrua pœnitentia, & iuret obedire mandatis Eccleſiæ, & quòd deinceps non percutiet clericum. Quod verò ſatisfacto percuſſo, vel condonante iniuriam, cenſeatur pars ſatisfacta, probat Nauar. dicto c. inter verba. corol. vlt. num. 376. & in Manuali. c. 18. num. 46. nam quando damnum infamiæ principaliter tangit infamatum, & ſecundariò & minùs principaliter bonum publicum, ſufficit condonatio eius, ad quem principaliter pertinet. c. quamuis pactum. iuxta gloſſam, de pactis. in 6. vnde quod ait ipſe Nauar. cap. 14. n. 25. ſcilicet vxorem, filiumfamilias nondum emancipatum, & religioſum non poſſe remittere iniurias: nam actio contra iniuriantem pertinet ad ſuperiores; ego intelligo quoad forum exterius, non quoad interius.

Dubitatur duodecimò, vtrùm abſolutio ab excõmunicatione data virtute Bullæ vel Iubilei, valeat pro foro exteriori, & iudiciali? Quam quæſtionem latè & optimè tractant Couarru. cap. alma mater. 1. p. §. 11. num. 16. Ledeſm. 2. p. 4. q. 26. artic. 1. dub. vlt. & Ioannes Gutierrez Canonicarum quæſt. cap. 2. Et imprimis ſupponendum eſt cum Gutierrez num. 10. & 11. quòd quando in Bulla, vel priuilegio fit expreſſa mentio, quòd abſolutio poſſit fieri in foro conſcientiæ, non prodeſt in foro exteriori & iudiciali. Præterea quando conceditur facultas abſoluendi in vtroque foro, ſecundùm Gutier. & aliquos Magiſtros, valet in foro exteriori & iudiciali. Dico, *ſecundùm aliquos:* nam alij dicunt, quòd ſolùm valet pro foro exteriori in hoc ſenſu, quòd poſſit exteriùs admitti ad ſacramenta & officia diuina, non tamen pro foro iudiciali, ita vt ſic abſolutus maneat omninò liber à iuriſdictione exteriori, nec teneatur ſe Iudici præſentare, quod clariùs conſtabit ex dicendis in fine dubij; vnde præcipua difficultas eſt, quando nullius fori fit mentio, ſed ſimpliciter conceditur vt poſſit abſolui per Confeſſarium ab excommunicatione à iure vel ab homine, vt regulariter dicitur in Bullis Cruciatæ.

De hoc eſt prima opinio affirmatiua; ſic Medin. in Sum. lib. 2. cap. 12. in fine. & addit, quòd Confeſſor abſoluens det abſoluto ſchedulam abſolutionis, vt per eam ſe defendat in foro exteriori; eandem tenet Emanuel Rodriguez in Bulla. §. 9. n. 55. in fine.

Secunda opinio eſt negatiua, quæ longè probabilior eſt, & communior, eam tenet Couar. Gutierrez, & Ledeſm. vbi ſup. & Mexica difficult. 13. de excommunicat. circa 2. concl. P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis. cap. 13. num. 2. in fine. & lib. 13. de excommunicatio. cap. 27. num. 5. circa finem, Cordub. in Sum. q. 19. & tenent communiter moderni Theologi, & Canoniſtæ, & eandem videtur clarè tenere Soto diſt. 22. q. 2. art. 3. quæ ſententia probatur primò: nam ſi talis abſolutio prodeſſet in foro exteriori, plurimùm detraheretur iuriſdictioni fori exterioris; ſi publicè excommunicatus, & denunciatus, & abſolutus à Confeſſore per Bullam publicè ingerat ſe diuinis in contemptum Iudicis, cui non eſt congruè ſatisfactum, licèt parti ſatisfactum ſit. Secundò: nam forum conſcientiæ, & forum exterius multùm differunt, ergo abſolutio data pro foro conſcientiæ, non prodeſt pro foro exteriori. Tertiò: nam in aliquibus Bullis, vel priuilegiis dicitur, abſolutionem datam à Confeſſario prodeſſe etiam in foro exteriori, ergo quando id non exprimit Pontifex, ſignum eſt, eius intentionem eſſe, quòd tantùm proſit in foro interiori. Quartò, probant Couar. & Gutierrez ex ſtylo antiquiſſimo Romanæ Curiæ: nam quando in ſacra pœnitentiaria in foro conſcientię petitur abſolutio, committitur Confeſſori, vt id expediat, nullis teſtibus adhibitis, literis ſtatim lacerandis, neque vlla fit compoſitio pecuniaria cum datario, quæ tamen fieri ſolet, quoties obtinetur aliqua gratia pro foro exteriori. Quintò: nam in compendio gratiarũ Societatis Ieſu verb. abſolutio. §. 1. in fine. dicitur, quòd Confeſſores

feſſores admoneant pœnitentes abſolutionem á cenſuris datam virtute talis priuilegij nihil eis prodeſſe in foro exteriori. Vltimò probatur efficaciter ex verbis Pij V. referendis in fine dubij.

Ex dictis ſequitur, quòd ſic abſolutus per Bullam, debet ſe gerere in publico tamquam excommunicatus ad vitandum ſcandalum, & præiudicium fori contentioſi, & Iudex poteſt procedere contra illum in omnibus, ac ſi non eſſet abſolutus; vnde ſi ſit Clericus, & celebrat, poteſt procedere tamquam contra irregularé, iuxta gloſſ. cap. de his. de accuſationibus. in fine. approbatam ſecundùm Couarr. 2. variar. cap. 10. num. 3. Dico, *poteſt procedere*, quia non tenetur, vnde ſi velit eſſe benignus, poterit acceptare hanc abſolutionem etiã pro foro exteriori, & repellere accuſationem fiſcalis accuſantis illum, quòd celebrauit; ita P. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 27. n. 5. circa finem. idem tenet Nau. lib. 5. conſ. de pœnit. & remiſſ. conſ. 23. limitat tamen, niſi aduerſarius peteret eum puniri. Rectè tamen faciet, ſi procedat contra illum: nam ita practicatur; Parochus autem præcipuè debet attendere forum conſcientiæ, & ideò quando ex admiſſione ſic abſoluti ad diuina ſequetur ſcandalum, non debet illum admittere, ſicut nec ipſe abſolutus debet audire; atqui verò ſi ceſſet ſcandalum, poterit, ſi velit, illum admittere, ſed non tenetur.

Verùm ab hac ſententia, quam ſequimur, excipio vnum caſum, ſcilicet quando aliquis eſt excommunicatus à iure, verbi gratia, propter percuſſionem Clerici, & res deducta eſt ad forum contentioſum, & lis eſt finita: tunc enim nullum fit præiudicium Iudici, nec ſuæ iuriſdictioni exteriori, quod inconueniens intendit Pontifex vitare; & dico, quòd in hoc caſu poteſt Confeſſarius dare teſtimonium abſolutionis, tenet Nauarr. lib. 5. de pœnit. & remiſſ. conſil. 23. n. 2. Qua autem forma ſit dandum, vt fidem faciat, videte in Nauarr. lib. 5. conſil. de ſentent. excomm. conſ. 26.

Petis, quid dicendum ſit, quando Iubilæum concedit, quòd abſoluatur ad reincidentiam in foro conſcientiæ tantùm ad effectum lucrandi Iubilæum.

Prima opinio eſt Cordub. in Sum. q. 20. puncto 3. & Emanuel Rodriguez in Bulla. §. 9. num. 58. quòd ſi excommunicatus non poteſt ſtatim ſatisfacere ſine graui incommodo, poteſt abſolui virtute talis Iubilæi in foro conſcientiæ, & etiam in foro exteriori, quantùm ad effectum lucrandi Iubilæum, in hoc ſenſu, quòd exteriùs poſſit admitti ad confeſſionem, & communionem, quoniam aliàs multi non poſſent lucrari Iubilæum, & tamen mens Pontificis eſt, quòd omnes lucrentur illud, quo lucrato reincidit in foro exteriori, quamuis non ſit negligens in ſatisfaciendo, & in interiori, ſi fuerit negligens.

Secunda opinio eſt Ioannis Gutierrez ſuprà num. 18. quòd ſi iſte ſatisfacit parti, poteſt abſolui etiam in foro exteriori ad effectum lucrandi Iubilæum, taliter quòd Iudex durante tempore Iubilęi, non poſſet illum impedire à conſequutione Iubilæi, quamuis tranſacto Iubilæo, poterit illum repellere à diuinis; at verò ſi non ſatisfecit parti, quamuis poſſit abſolui in foro interiori, non tamen in exteriori, & tunc Iudex, & pars, & Sacerdotes poſſunt illum arcere à conſequutione Iubilæi. Probat ex quodam Iubilæo Pij V. relato inter motus proprios eiuſdem Pontificis, vbi dicitur, *Per has, & ſimiles conceſſiones à nobis, & prædeceſſoribus noſtris hactenùs emanatas, vel in futurum quomodolibet emanandas, fidelibus, niſi ad eorum effectum in foro conſcientiæ, & pœnitentiali dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfacta parte, vllatenùs ſuffragari, quinimò reincidere,* &c. prout latiùs refert, & explicat Gutierrez.

Mihi ſanè probabilior videtur prima opinio. Vnde dico, quòd ſecundùm prædicta verba Pij V. hæc verſatur differentia, quando pars eſt ſatisfacta, & quando non, quòd in primo caſu Iudex durante Iubilæo non poteſt illum repellere à Sacramentis, nec à conſequutione Iubilæi; at verò tranſacto Iubilæo, poteſt ſe gerere

cum illo tamquam cum excommunicato, quia licèt ſatisfecerit parti, requiritur tamen, quòd ſe pręſentet Iudici. Et quòd iſte ſit legitimus ſenſus, patet: nam ſi ſatisfacta parte, maneret iſte abſolutus, quantùm ad omnes iudicij effectus, ita vt nec teneretur ſe præſentare Iudici, cederet hoc in contemptum Iudicis, & iuriſdictionis exterioris; ergo ſolùm intendit Papa, quòd ſatisfacta parte maneat abſolutus pro foro contentioſo tempore Iubilæi dumtaxat. In ſecundo autem caſu, ſcilicet quando pars non eſt ſatisfacta, poteſt impediri, & arceri per Iudicem à Sacramentis, cum hoc tamen ſtat, quòd pars niſi implorando officium Iudicis, non poſſit illum arcere à Sacramentis, & conſequutione Iubilæi; & quòd Sacerdotes liberè poſsint illum admittere ad Sacramenta, & lucrationem Iubilæi, & hoc non eſt prodeſſe in foro contentioſo, ſed in foro exteriori, id eſt, quòd exteriùs poſsit admitti ad Sacramenta; neque ex hoc ſequitur aliquod detrimentum parti, ſiquidem tranſacto Iubilæo reus eſt habendus in foro exteriori tamquam non abſolutus. Neque etiam aduerſamur verbis, nec menti Pij V. nam ipſe dicit, quòd parte non ſatisfacta non proſit abſolutio in foro fori, & contentioſo, id eſt, quantùm ad exteriores effectus iudicij: poterit enim Iudex procedere contra illum, & autoritatiuè repellere à Sacramentis; nos autem ſolùm concedimus, quòd poteſt exteriùs admitti ad Sacramenta, quod longè differt à foro contentioſo, & hæc explicatio eſt de mente Cordub. & ſecundùm eam differt forum contentioſum à foro exteriori.

Dvbitatvr decimotertiò, vtrùm per Bullam Cruciatæ, vel ſimilia priuilegia poſsit quis abſolui ab excommunicatione extra confeſsionem? Dico, *virtute Bullæ*: nam quando Confeſſor abſoluit ab excommunicatione ex commiſſione Iudicis, certum eſt, quòd poteſt abſoluere extra confeſsionem. Prætereà certum eſt, quòd Parochus poteſt abſoluere extra confeſsionem ab excommunicatione non reſeruata, quia eius iuriſdictio eſt ordinaria; ita tenet Emanuel in Bulla. §. 9. n. 54. & alij. Prætereà ſuppono, quòd ab excommunicatione minori poteſt quis abſolui extra confeſſionem, quia ſic habet communis vſus, eò quòd frequenter incurritur; vnde ſolùm manet difficultas de abſolutione ab excommunicatione maiori, data virtute Bullæ, vel ſimilis priuilegij.

Prima opinio eſt negatiua; ita Nauarr. cap. 26. num. 31. & lib. 1. conſil. tit. de ſentent. excomm. conſil. 28. ad 4. q. Cordub. in Sum. q. 19. & 187. Emanuel in Bulla. §. 9. num. 54. dicto 5. Et ait ita declaraſſe Pium V. in illis verbis relatis à nobis dubio pręcedenti, ſcilicet in foro conſcientiæ tantùm, non autem in foro contentioſo. Pro eadem opinione citatur Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 16. ſed immeritò, quia ſolùm ait, quòd virtute ſimilium priuilegiorum non poteſt quis abſolui quoad forum exterius, ſed tantùm quoad forum conſcientiæ; hoc autem multùm differt à præſenti quæſtione, vt videbimus in ſolutione ad 3. Hanc tenent nonnulli Magiſtri, & quidam ex eis ita mordicùs, vt affirment abſolutionem aliter datam eſſe nullam. Probatur primò opinio, quia in Bulla ſolebat dici, quòd pœnitens poſſit eligere Confeſſorem approbatum, qui audita confeſſione poſſit abſoluere à peccatis, & cenſuris. Secundò: nam licèt hæc clauſula non habeatur modò in Bulla, habetur tamen alia ęquiualens, ſcilicet quòd poſſint eligere Confeſſarium ex approbatis ab ordinario, qui poſſit illos abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris.

Confirmatur primò: nam Bulla requirit, quòd eligatur in Confeſſorem.

Confirmatur ſecundò: nam Bulla dicit, *modò, & à reliquis peccatis, & cenſuris non reſeruatis Sedi Apoſtolicæ poſſit abſoluere toties quoties los confeſſaren.*

Tertiò, quia per talia priuilegia ſolùm poſſunt abſolui in foro conſcientiæ.

Secunda opinio eſt in contrarium, & hoc, quamuis Bulla dicat, *qui audita confeſſione poſſit abſoluere à peccatis, & cenſuris.*

Hanc

Hanc tenuit Victoria, Peña, & quidam alij Magiſtri Salmanticenſes doctiſſimi; pro eadem citatur Guerrero Archiepiſcopus Granatenſis vir doctiſſimus, & fertur ita practicari per Confeſſarios doctiſſimos; ita referunt viri fide digni, inter quos eſt P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis, cap. 13. numer. 2. qui etiam teſtatur ita declaraſſe commiſſarium Cruciatæ; quæ opinio adhuc eſt longè certior modò, quia Bulla non habet illam clauſulam, *qui audita confeſſione*, &c. qua clauſula ſublata, tenet hanc opinionem P. Henriquez, & hanc reputo probabiliorem. Probatur primò, quia nulla eſt neceſſaria connexio inter abſolutionem à cenſuris, & abſolutionem à peccatis. Secundò, quia multoties occurrit caſus, in quo expedit ſtatim abſoluere ab excommunicatione, quia eſt dies feſtus ſolennis, & tamen reus non eſt paratus, vt confiteatur, præcipuè ſi eſt longa confeſſio.

Ad primum reſpondetur, quòd referenda ſunt ſingula ſingulis, ita vt illa verba, *audita confeſſione*, referantur ad abſolutionem à peccatis, non ad abſolutionem ab excommunicatione.

Ad ſecundum, cum prima confirmatione reſpondetur, nihil probare: nam bene poteſt quis eligere Confeſſarium approbatum ab ordinario, vt eum abſoluat ab excommunicatione, ſine hoc, quòd eligat illum in Confeſſarium, neque id requirit Bulla, ſatis eſt, quòd ipſe ſit Confeſſor approbatus ab ordinario. Meritò autem decreuit hoc Pontifex, ne eligeretur aliquis idiota ad abſoluendum ab excommunicatione, qui neſciret vtrùm excommunicatus teneretur ſatisfacere, nec vtrùm petendum eſſet iuramentum, nec alia requiſita ſecundùm ius in abſolutione ab excommunicatione, ex quo ſequitur, Sacerdotem non approbatum ab ordinario non poſſe abſoluere ab excommunicatione virtute Bullæ. Ad ſecundam confirmationem reſpondetur, ſicut ad primum argumentum. Ad tertiam reſpondetur, longè deuiare à veritate quoſdam Theologos putantes idem eſſe dicere in foro conſcientiæ tantùm, & intra confeſſionem: nam prima verba ſolùm ſignificant, quòd talis abſolutio non prodeſt in foro exteriori, vt docent multi viri docti, & Nauarr. lib. 5. conſilior. de ſentent. excomm. conſil. 15. ad 2. q. Et probat: nam ſtylus Curiæ Romanæ habet, vt aliqui Pœnitentiarij abſoluant ſine literis à cenſuris extra confeſſionem per facultatem ſibi factam à ſummo Pœnitentiario ad abſoluendum in foro conſcientiæ.

Hinc ſequitur primò, quòd Epiſcopus per conceſſionem ſibi factam à Concilio Tridentino ſeſſ. 24 cap. 6. de reformat. ad abſoluendum in foro conſcientiæ à cenſuris occultis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, poteſt abſoluere extra confeſſionem; ita Nauarr. ibidem. P. Henriquez ſuprà, & alij multi.

Secundò ſequitur, quòd ſuperiores Societatis Ieſu, qui poſſunt diſpenſare in foro conſcientiæ cum ſuis ſubditis in multis irregularitatibus, poſſunt id facere extra confeſſionem.

Tertiò ſequitur, Emanuelem Rodriguez malè intellexiſſe verba Pij V. relata in fine dubij præcedentis, ſcilicet, *in foro conſcientiæ tantùm, non autem in foro contentioſo*, quia tantùm intendit Pontifex talem abſolutionem non prodeſſe in foro contentioſo.

Dvbitatvr decimoquartò, vtrùm per Bullam, vel ſimilia priuilegia poſſit quis abſolui ab excommunicatione ad reincidentiam? Pro explicatione tituli ſupponendum eſt, quòd abſolui ab excommunicatione ad reincidentiam, eſt abſolui ad certum tempus tantùm, vel ad certum actum, quo tempore tranſacto, vel actu peracto, ſtatim abſque noua ſententia incidit in priorem excommunicationem.

Prima concluſio. Iudex, qui aliàs poteſt excommunicare, & Confeſſarius ex conſenſu Iudicis, bene poteſt abſoluere ad reincidentiam; ita Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 6. & eſt communis.

Aduertit autem Couarr. hoc intelligendum eſſe,quando abſolutio expreſsè datur ad reincidentiam, vel ad tempus explicatum, vel tacitum, vt fatentur Panormitan. Ioan. Andr. & alij. Hinc infertur, quòd ſi aliquis fuerit ſimpliciter abſolutus, præſtita cautione de ſatisfaciendo, quamuis poſteà non ſatisfaciat, non reincidet,ſed requiritur,quòd iterum excommunicetur de nouo; ita Couarr. & eſt optimus textus cap. ad reprimendam. de offi c. ordinarij.

Petis, quando aliquis eſt abſolutus ad reincidentiam per Iudicem, & impleto termino præfixo non poteſt ſatisfacere, vtrùm reincidat in excommunicationem? Multi dicunt, quòd reincidet non ſolùm in foro exteriori, (in hoc enim omnes conueniunt) ſed etiam in interiori; ſed ego probabilius iudico, quòd licèt reincidat in foro exteriori, non tamen in interiori; ita tenet Cordub. in Sum. q. 20. puncto 3. Emanuel Rodriguez in Bulla. §.9.num.58.P.Henriq. lib. 13. de excommunic. cap. 29. num.3. in gloſſa,litera V. Magiſter Bañes,& alij. Probatur,excommunicatio non poteſt incurri ſine contumacia, ergo nec poteſt homo reincidere in illam, niſi reincidat in contumaciam. Vtrùm autem iuſſus ſub excommunicatione ſatisfacere intra certum terminum, & prorogato termino, & eo impleto non ſatisfacit, incurrat excommunicationem, diximus ſuprà cap.5.diſput.5.dub.1.

Secunda concluſio. Qui ſolùm poteſt abſoluere virtute Bullæ, vel ſimilis priuilegij, non poteſt abſoluere ad reincidentiam,etiamſi abſoluat ex conſenſu partis, niſi in Bulla, vel priuilegio id expreſsè concedatur, vt concedebatur in Bulla Crucifixi Oxomenſis,& conceſſit Pius V. in quodam Iubilæo, vt vidimus dub. 12. circa finem. Hanc concluſionem tenet Soto diſt.22.q.2. art. 3. col. 4. poſt 2. concluſ.Nauarr.cap. 23. num. 15. Cordub. in Sum. q. 20. puncto 2. Emanuel in Bulla. §. 9. num. 57. & plurimi Doctores. Probatur, ad abſoluendum ad reincidentiam requiritur iuriſdictio ad excommunicandum: nam elapſo tali termino, vel actu, abſolutus reincidit in excommunicationem,ſed per prædicta priuilegia non conceditur iuriſdictio ad excommunicandum,ergo.

Tertia concluſio. Verum eſt, quòd per Iubilæum centeſimum (id eſt, qui olim non concedebatur niſi centeſimo quoque anno)poteſt quis abſolui ad reincidentiam ad effectum conſequendi Iubilæum dumtaxat, quia ita declarauit Pius V. vt vidimus dub. 12. circa finem,in illis verbis, *Per has,& ſimiles conceſſiones à nobis,& prædeceſſoribus noſtris hactenùs emanatas, vel in futurum quomodolibet emanandas*; & poſteà ſubdit,*quinimò reincidere*,&c.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi Confeſſarius virtute Bullæ me abſoluat ad reincidentiam, maneo ſimpliciter abſolutus,& non reincidam.

Secundò ſequitur, quòd ſi pars conſentiat, vt Confeſſarius me abſoluat per Bullam per viginti dies,credens, quòd ſi non ſoluam,trãſacto termino reincidam, non debet Confeſſarius me abſoluere,niſi priùs admoneat partem, quòd ſic abſolutus non reincidet poſteà, aliàs faceret contra intentionem partis: ignorantia enim cauſat inuoluntarium.

Tertiò ſequitur, quòd qui aliàs poteſt excommunicare, ſi per aliquod priuilegium abſoluat ab aliqua excõmunicatione reſeruata Papę,non poteſt abſoluere ab illa ad reincidentiam, ita vt reincidat in eamdem reſeruatam,verbi gratia,Epiſcopus, vel eius Prouiſor per Bullam Cruciatæ abſoluit ab excommunicatione ob percuſſionem Clerici ad reincidentiam, niſi ſatisfecerit intra certum terminum, non reincidet, quia abſoluens non poteſt excommunicare excommunicatione reſeruata Papæ; poſſet tamen abſoluere ad reincidẽtiam in hoc ſenſu,quòd reincidet in excommunicationem impoſitam ab abſoluente, quam ex nunc,pro tunc fert, ſi reus non ſatisfecerit intra talem terminum, & tunc tranſacto termino incurret

in

in excommunicationem latam ab abſoluente, & non reſeruatam Papæ.

Et quod dixi in principio dubij ex Couarr. abſolutionem expreſsè dandam eſſe ad reincidentiam, ſic intelligo quòd ſufficiat quòd expreſsè petatur, verbi gratia, Peto à Iudice, vt me abſoluat ad reincidentiam,& ille ait;Ego te abſoluo, intendens me abſoluere ad reincidentiam,ſicut ego peto, tunc meo iudicio abſolutio eſt ad reincidentiam.

DVBITATVR decimoquintò, vtrùm abſolutio ab excommunicatione poſſit dari ſub conditione? Anton. 3. part. tit. 24. c. 27. §. 1. Syluest. verb. abſolutio. 3. n. 1. dicunt, quòd non poteſt quis abſolui ab excommunicatione ſub conditione de futuro, verbi gratia, *ſi ſatisfeceris*, & quòd talis abſolutio non ſolùm erit illicita, ſed etiam nulla.

Prima concluſio. Abſolutio ab excommunicatione data ſub conditione de præſenti, vel de præterito, valida eſt & licita. Probatur: nam ſic vtuntur Confeſſores; *Te abſoluo inquantùm poſſum, & indiges.* Secundò: nam Baptiſmus licitè poteſt dari ſub conditione, *Si non es baptizatus.* Et ſi audio confeſſionem infirmi, qui ſubitò moritur, & ego dubito vtrùm iam expirauerit, poſſum dicere, *Si viuis, te abſoluo*; verum eſt, quòd quando Confeſſor abſoluit in confeſſione ab excommunicatione præſtita cautione de ſatisfaciendo, non expedit dicere, *Te abſoluo*, ſuppoſito quòd habes propoſitum ſatisfaciendi: nam vel credit pœnitenti, & tunc abſoluat abſolutè; vel non credit, & tunc nullo modo abſoluat.

Secunda concluſio. Abſolutio ab excommunicatione ſub conditione de futuro illicita eſt, ſed valida, & ſortietur ſuum effectum poſt impletam cōditionem. Prima pars eſt communis omnium, & probatur: nam abſolutio non debet eſſe in pendenti; ſecundam verò partem tenet Nauar. c. 26. num. 12. & de pœnit. diſt. 6. c. 1. in princ. n. 62. Couarru. cap. alma mater. par. 1. §. 11. num. 6. P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 29. n. 4. Et probatur, excommunicatio poteſt dari ſub conditione, *ſi non ſatisfeceris*, ergo etiam abſolutio ſub conditione, *ſi ſatisfeceris.*

Petis, ſi Ioannes obtinet à Iudice quòd abſoluatur ab excommunicatione, data priùs cautione de parendo iuri, & antequam det cautionem gerit ſe pro abſoluto, propter quod admonetur à Iudice, vt intra certum terminum det prædictam cautionem; quam quia non dat, Iudex reintruſit illum in excommunicationem, qui tamen poſteà dat cautionem, vtrùm cenſeatur abſolutus.

Concluſio negatiua, ita Nauarr. lib. 5. Conſil. de ſententia excommunicat. conſil. 17. Probatur: nam per illam reintruſionem additum fuit nouum vinculum priori excommunicationi; & concedendo quòd abſolueretur ab illa, data priùs cautione, non poterat intelligi à reintruſione, quæ nondum erat facta. videte alias rationes in Nauarro.

DVBITATVR decimoſextò, & vltimò, quando aliquis excommunicatus, oblitus tamen excommunicationis, abſoluitur in confeſſione ab excommunicatione ſub illa conditione generali, *ſi fortè incurriſti, inquantùm poſſum, &c.* & poſteà recordatur excommunicationis, vtrùm teneatur directè abſolui?

Concluſio negatiua; ſic aliqui Magiſtri, & Nauar. cap. 26. n. 3. quamuis cap. 9. num. 3. clarè videatur dicere oppoſitum, & apertè colligitur hæc concluſio ex Sylu. & aliis ſtatim citandis. Probatur: nam fruſtrà eſſet talis abſolutio, ſiquidem iam eſt ſublata excommunicatio.

Contrà, qui in confeſſione oblitus eſt alicuius peccati mortalis, licèt maneat abſolutus ab eo, ſi poſteà recordetur illius, tenetur illud confiteri, vt directè abſoluatur ab illo; conceſſo antecedenti negatur conſequentia. Primò, quia illud peccatum fuit remiſſum cum ordine ad directam abſolutionem in confeſſione. Secundò: nam materia proxima abſolutionis non eſt peccatum, ſed confeſſio, & ideò poteſt

poteſt quis ab eodem peccato bis & ſæpiùs abſolui.

Ex hac concluſione infertur,quòd Confeſſarius virtute Bullæ,vel Iubilæi concedentis facultatem ad abſoluendum à quibuſcunque cenſuris etiam reſeruatis Papæ in Bulla Cœnæ,ſi abſoluat pœnitentem ad cautelam,ab omni excommunicatione inquantùm poſſum & indiges, talis pœnitens manet abſolutus ab omnibus excommunicationibus,licèt per obliuionem,vel ignorantiam non confiteatur illud peccatum, propter quod incurſa eſt excommunicatio; & ita poterit poſteà abſolui ab illo peccato per quemcumque Confeſſarium approbatum,quamuis non poſſet abſoluere ab excommunicatione.ita Couarr. cap. alma mater.par.1.§.11.n.12. Nauarr. ſupr. qui citat Angel. & Sylueſt. idem tenent aliqui Magiſtri, & Nauarrus admonet,vt hoc notent Religioſi,qui in viſitationibus generaliter abſoluuntur à ſuperioribus ab irregularitatibus, & aliis cenſuris:nam licèt tunc non meminerint illarum, cenſentur ſublatæ, nec tenentur aliam abſolutionem, vel diſpenſationem quærere ab eis,ſed ſatisfacient confitendo peccata,ob quæ illas incurrerunt.

Vltimò notandum eſt, quòd qui prætendit excommunicationem eſſe nullam, non compellitur etiam in foro exteriori petere abſolutionem;poteſt tamen petere ad euitandum murmur,& ſcandalum populi,& per hoc quòd petat abſolutionem, non fatetur ſe excommunicatum;ita gloſſa in c. ſolet. de ſententia excommunicatio. in 6. vbi latè de hoc.

Circa ea quæ ſuperiùs dicta ſunt,reſtant mihi duo notanda. Primum eſt circa id quod dixi cap. 5. diſput. 4. dub. 1. circa 3. concluſ. circa quod aduerto, quod in aliquibus caſibus compellitur reus iure ciuili ad manifeſtanda inſtrumenta,in quibus non compellitur iure Canonico; ita P. Henriquez lib. 13. de excommunicatio. cap.18.n. 2. & in gloſſa, litera D. Secundum eſt circa id quod dixi cap.6. diſputat. 1. dub.2.in fine.

Aduertò, quòd ſi ignorabat ſe habere maius ius, quàm illud quod probauit coram Iudice, ſicut durante hac ignorantia peccabit peccato contumaciæ non obediendo, ita etiam incurrit excommunicationem. Et hæc de hac materia excommunicationis.

TERTIA

TERTIA PARS.

De ſuſpenſione.

De hac materia tractant Palud. in 4. d. 18. quæſt. 7. Anton. 3. p. tit. 28. per totum. Soto d. 22. quæſt. 3. artic. 1. Ledeſm. 2. 4. quæſt. 26. artic. 2. Nauarr. in Manuali, cap. 27. à num. 151. vſque ad 163. Couarru. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 1. P. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 31. vſque ad 40. & Summiſtæ verb. ſuſpenſio, quam materiam in ſex diuidam diſputationes. Prima erit, de natura & diuiſione ſuſpenſionis; ſecunda, de effectibus; tertia, de forma & modo ſeruando in ferenda ſuſpenſione, & de cauſa & occaſione propter quam fertur, & de cauſis excuſantibus à ſuſpenſione; quarta, de cauſa ſufficienti, ſcilicet de perſonis quæ poſſunt ſuſpendere, & de cauſa materiali, ſcilicet de perſonis quæ poſſunt ſuſpendi; quinta, de ſuſpenſionibus iuris; ſexta denique, de abſolutione.

DISPVTATIO I.

De natura, & diuiſione ſuſpenſionis.

DVBITATVR primò, de diffinitione, quid nominis ſuſpenſio?

Reſpondetur, hoc nomen, *ſuſpenſio*, poteſt dupliciter accipi. Primo modo largè, vt ſignificet ſeparationem ab exercitio cuiuſcunque poteſtatis eccleſiaſticæ, vel ſecularis, ad certum tempus, in qua acceptatione ſeparatio qua aduocatus ſeparatur ab officio aduocandi dicitur ſuſpenſio, & etiam quando aliquis habet à Rege, vel à Papa poteſtatem cõferendi gradum Baccalaureatus vel Doctoratus, ſeparatio à tali officio ad certum tempus dicitur ſuſpenſio, vt notat gloſſa Clement. cupientes. de pœn. verbo, ſuſpenſi. Secundo modo, ſumitur ſtrictè & propriè, vt ſolùm ſignificet ſeparationem alicuius perſonæ ab executione poteſtatis eccleſiaſticæ & ſpiritualis, & hoc modo ſumitur in præſenti.

DVBITATVR ſecundò, de diffinitione quid rei, quid ſit ſuſpenſio?

Concluſio. Suſpenſio propriè ſumpta eſt cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur ob ſuam culpam exercitium ſui officij, vel beneficij eccleſiaſtici, in totum ad certum tempus, vel in partem, ſiue ad certum tempus, ſiue in perpetuum. Dicitur cenſura loco generis: nam ſuſpenſio eſt vna ex tribus cenſuris eccleſiaſticis, cap. quærenti. de verbor. ſignificat. Vnde ſuſpenſio differt à pœna exilij, carceris, priuationis beneficij, quæ pœnæ non ſunt cenſuræ. Dicitur, *eccleſiaſtica*, quia eſt cenſura ſpiritualis procedẽs ab habente poteſtatem eccleſiaſticam & ſpiritualem in foro exteriori, & ideò quãdo Confeſſarius præcipit Sacerdoti, ne celebret per tantum tempus, non eſt cenſura. Dicitur, *qua prohibetur perſona eccleſiaſtica*: nam laici non ſunt capaces ſuſ-

penſionis propriè dictæ, quia ſuſpenſio eſt circa actus eccleſiaſticos. Dicitur, *ob ſuam culpam,* quoniam ſuſpenſio non poteſt incurri ſine propria culpa; vnde quando Sacerdoti præcipitur nè celebret, quia eſt decrepitus, vel leproſus, non eſt ſuſpenſio. Dicitur, *officij, vel beneficij,* propter varias ſpecies ſuſpenſionis, de quibus poſteà dicemus. Dicitur, *in totum ad certum tempus,* ad differentiam depoſitionis & degradationis, quæ vniuerſaliter priuant ab exercitio totius officij vel beneficij eccleſiaſtici in perpetuum abſque ſpe reſtitutionis. Dicitur, *vel in partem, ſiue ad certum tempus, ſiue in perpetuum:* nam ſuſpenſio quando eſt ab aliqua parte, verbi gratia, à beneficio tantùm, vel ab officio tantùm, vel ab aliqua parte officij, poteſt eſſe in perpetuum, verbi gratia, ſi ſacerdos priuetur in perpetuum ab audiendis confeſſionibus, ſuſpenſus eſt, non degradatus; at verò ſi eſt vniuerſaliter ab exercitio totius officij & beneficij, ſimul debet eſſe vſque ad certum tempus; nam ſi eſt in perpetuum, non erit ſuſpenſio, ſed degradatio, vel depoſitio.

Ex dictis ſequitur primò, in quo differat ſuſpenſio ab interdicto & excommunicatione; ab interdicto enim differt in hoc, quòd ſuſpenſio non poteſt incurri niſi ob culpam propriam; interdictum verò poteſt. Præterea interdictum ſeparat ab aliquibus ſacramentis, & ab omnibus Officiis diuinis, & ab eccleſiaſtica ſepultura; ſuſpenſio verò non ſemper priuat tot rebus. Ab excommunicatione autem differt: nam licèt hęc priuet à receptione, vel etiam ab adminiſtratione ſacramẽtorum, non tamen inquantùm talis adminiſtratio eſt exercitium eccleſiaſticum proueniens ab eccleſiaſtica poteſtate, ſed inquantùm eſt quædam communicatio cum fidelibus; at verò ſuſpenſio non prohibet receptionem ſacramentorum, ſed priuat exercitio eccleſiaſtici officij, vel beneficij, inquantùm eſt beneficium eccleſiaſticum. Præterea excommunicatio maior priuat communibus Eccleſiæ ſuffragiis, & communicatione fidelium etiam in humanis, & aliis multis, quibus non priuat ſuſpenſio.

Secundò ſequitur, in quo differat ſuſpenſio à degradatione & depoſitione, quę, vt dictum eſt, priuant vniuerſaliter ab officio, & beneficio eccleſiaſtico in perpetuũ ſine ſpe reſtitutionis cum certa quadam ſolennitate, ita vt ſolus Papa poſſit reſtituere degradatum, vel depoſitum. Denique ab irregularitate differt, quòd hæc priuat à receptione ordinis, quatenus ordo eſt, & hoc in perpetuum; ſuſpenſio verò non priuat formaliter ſuſceptione ordinis, quatenus ordo eſt, ſed vſu & exercitio poteſtatis eccleſiaſticæ, ordinis, vel beneficij, de quo latiùs in materia de irregularitate; interim vide P. Henriq. lib. 14. de irregularit. cap. 6. num. 4.

DVBITATVR tertiò, quotuplex ſit ſuſpenſio propriè dicta?

Supponendum eſt, quòd ſuſpenſio diuiditur ex parte rei, à qua fit ſuſpenſio, & ex parte eius à quo fertur, & ex parte durationis; quo poſito dicimus, quòd ſuſpenſio ex parte rei à qua fit, alia eſt ſuſpenſio ab officio, alia à beneficio, alia ab officio & beneficio ſimul. Rurſus, ſuſpenſio ab officio quædam eſt ab omni officio eccleſiaſtico, & hæc ſuſpendit ab omni actu ordinis & iuriſdictionis; alia eſt à particulari officio, vel à parte eius, ſcilicet ab officio ordinis, ſed non ab officio iuriſdictionis, vel è contrà, vel à parte officij ordinis vel iuriſdictionis, vt quando ſuſpenditur quis à celebrando, ſed non ab audiendis confeſſionibus, vel è contrà. Præterea, ſuſpenſio aliquando fit à prædicatione, aliquando fit ab ingreſſu Eccleſiæ; vide Sylueſt. verb. ſuſpenſio. quæſt. 1. Nauar. cap. 27. num. 154. & gloſ. celebrem Clement. cupientes. de pœnis. Suſpenſio autem ex parte eius à quo fertur, quædam eſt ab homine, quædam à iure. Denique ſuſpenſio ex parte durationis, quædam imponitur ſimpliciter, quædam ad certum tempus; ita Syluester ſuprà, vbi duo ſunt notanda. Primò, quòd ſuſpenſio poſita

ſita ſimpliciter ſine præfinitione temporis, eſt perpetua, vt quando aliquis ſimpliciter ſuſpéditur ab officio; ſic Angel. verb. ſuſpenſio.4.nu.1. & clariùs Sylueſt. ſuprà. vbi ait, quòd paria ſunt aliqua ſuſpendi ſimpliciter, & perpetuò; fauet multùm gloſſ.l.ſine præfinito.ff. de pœnis. Secundò nota cum Sylueſt.ſuprà.q.5.in fine.&verb. biſſextus. quòd ſuſpenſus per vnum annum licitè poteſt exercere officium, à quo eſt ſuſpenſus in vltima die anni biſſextilis, ſecundùm gloſſ.cap.quæſiuit. de verbor. ſignif. ſicut libertas promiſſa ſeruienti per annum acquiritur, ſi ſeruit 365. diebus.ff.de ſtatu liberorum.l.cùm hæres. §.Stichus, ſi hæredi meo. Et hanc doctrinam intelligo, quando ſuſpenſio fit per vnum annum indeterminatè, vt quando ius dicit, *qui hoc fecit, maneat ſuſpenſus per annum*; at verò ſi Iudex in fine anni proximi anno biſſextili dicat, *ſuſpendo te per annum proximè ſequentem*, ſuſpenſus erit 366. diebus: nam tot dies continet iſte annus ſecundùm computationem Eccleſiæ. Sic aliqui Magiſtri.

Præter has diuiſiones communiter diuidunt Summiſtæ ſuſpenſionem ex parte hominis, qui ſuſpenditur, in ſuſpenſionem quoad ſe, & non quoad alios, vel è contrà, quoad alios, & non quoad ſe. Exemplum primi, vt peccator, & etiam excommunicatus minori excommunicatione, qui non poſſunt licitè celebrare, & tamen alij non tenentur illos vitare; exemplum ſecundi ponit Sylueſt. in Clerico peregrino, *qui* (ait) *poteſt licitè celebrare in occulto, ſed non in publico*; veruntamen hæc diuiſio non placet, quia hæc non eſt ſuſpenſio, quæ ſit cenſura, de qua loquimur in præſenti, & quod dicit Sylueſt. Clericum peregrinum non poſſe celebrare in publico, falſum eſt, vt ait P.Henriquez lib.13. de excommun. cap.31.num.3.

Diuidunt etiam nonnulli moderni ſuſpenſionem in minorem, & maiorem; ſed hæc diuiſio nullum habet fundamentum in iure, vt ibidem ait P.Henriquez.

DISPVTATIO II.

De effectibus ſuſpenſionis.

De hoc tractat P. Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 32.

DVBITATVR primò, quos effectus habeat ſuſpenſio, & quomodo cognoſcetur, quos effectus habeat hæc, vel illa ſuſpenſio in particulari?

Supponendum eſt, in hoc differre ſuſpenſionem ab excommunicatione, quòd hęc habet ſuos effectus certos, & determinatos in iure, qui ſtatim cõſequuntur ipsã excommunicationem, ita vt non ſit in poteſtate Epiſcopi excõmunicantis ſeparare hos, vel illos effectus ab excõmunicatione, quam imponit; verbi gratia, non poteſt dicere, *Excommunico Petrum excommunicatione maiori*, ita vt ſolùm priuetur communibus ſuffragiis Eccleſiæ; at verò ſuſpenſio nullũ habet effectum nãtura ſua determinatum, & neceſſariò illi annexum in iure, quare in poteſtate ſuſpendentis eſt priuare ab vna actione, & non ab alia, verbi gratia, à celebratione tantùm, vel ab audiendis confeſſionibus tantùm. Dixi, *Epiſcopi*: nam Papa poſſet ſeparare vnum effectum ab alio; ita P.Henriquez nu.1. Hinc ſequitur, quòd ad cognoſcendum quos effectus habeat aliqua ſuſpenſio in particulari, attendenda ſunt maximè verba ſuſpendentis: nam ſi expreſsè dicat, quòd ſuſpendit tantùm à celebratione, ab ea ſolùm ſuſpẽdit, & non ab aliis non annexis ei; ſi dicat, quòd ſuſpendit à iuriſdictione, ab ea tantùm ſuſpendit, non ab ordine; ſed quoniã aliqui actus ſunt annexi aliis; vel fundamenta illorũ, ideò in particulari videndum eſt, ad quos effectus ſe extendat ſuſpenſio.

Vnde prima concluſio generalis ſit, quando in verbis ſuſpenſionis exprimitur particularis effectus, tunc Clericus cenſetur ſuſpenſus ab illo effectu, & ab aliis annexis ei, non verò ab aliis non annexis; ita Caietan. verb. ſuſpenſio. in fine. Syluest.

verb.ſuſpenſio.q.5.Nauarr.cap. 27. num. 160.P. Henriquez numer.1. Et loquendo magis in particulari,ſit

Secunda concluſio. Quando aliquis ſuſpenditur abſolutè,non exprimendo,ab ordine, nec ab officio, aut beneficio, ſi neque ex verbis,nec ex intentione Iudicis colligitur limitatio, cenſetur ab omnibus ſuſpenſus;ita Sylueſt.q.5.in fine.& P.Henriquez num.1.& hæc à quibuſdam appellatur ſuſpenſio maior. Et probatur: nam cùm verba ſint generalia, non eſt maior ratio,cur limitentur ad ordinem,quàm ad officium,aut beneficium.

Tertia concluſio. Suſpenſus ab ordine non eo ipſo cenſetur ſuſpenſus à iuriſdictione,neque è contra ſuſpenſus à iuriſdictione cenſetur ſuſpenſus ab ordine;ita Nauarr.n.160.Probatur:nam ordo eſt quid diſtinctũ à iuriſdictione,neque eſt neceſſariò illi annexus;&eſt textus cap.aqua.de conſecrat.Eccleſię.vbi dicitur,Epiſcopum poſſe committere quę ſunt iuriſdictionis, non tamen committere poſſe Clericis ſimplicibus ea, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis; & in cap.tranſmiſſam. de elect. vbi dicitur,Epiſcopum electum,& confirmatum, non conſecratum, poſſe decernere quod voluerit circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non tamen circa ea, quæ requirunt conſecrationem Epiſcopalem.

Quarta concluſio. Suſpenſus à beneficio intelligitur à temporalibus tantùm, id eſt, à fructibus, non tamen cenſetur ſuſpenſus ab officio, etiam ab illo,quod conuenit ſibi ratione beneficij,vnde rectè poterit fungi officio ſuo tã in ſpiritualibus, quàm temporalibus;ita Syluest.q.5.P.Hẽriquez n.3.& gloſſ.c.cùm Vintonienſis.de elect. verb.admiſerant.quam approbat, & laudat Panormitan. ibidem. & ait, quòd ſuſpẽſus à beneficio tenetur interim officiare in illo beneficio.Hæc autem concluſio apertè videtur contra Nauar.n.160.vbi loquitur cum limitatione, ſcilicet, quòd ſuſpenſus à beneficio non eſt ſuſpenſus ab ordine, nec à iuriſdictione,quæ non conuenit illi ratione beneficij;vbi clarè ſignificat, quòd erit ſuſpenſus à iuriſdictione, quæ cõuenit ei ratione beneficij;& n. 63. corol.6.dicit, quòd ſuſpenſus à beneficio non peccat eligendo, ſi ius eligendi non competat ei ratione talis beneficij; verbi gratia,Epiſcopo ratione beneficij Epiſcopalis cõuenit eligere Parochos, & approbare electos ab aliis,ſi ſuſpẽdatur à beneficio,non poteſt ſecundùm Nauar. eligere Parochos,nec confirmare electos ab aliis; at verò ſi ipſemet Epiſcopus eſt patronus, poterit eligere inquantùm talis; quæ limitatio etiã eſt Patris Henriqu.vnde meo iudicio apertè ſibi contradicit. At verò noſtra concluſio generaliter defenditur à Doctoribus,& Magiſtris, ſcilicet ſuſpenſionem à beneficio ſolùm extendi ad fructus beneficij,& quòd non maneat ſuſpẽſus ab officio, etiam eo,quod conuenit ei ratione beneficij; docet expreſsè Tabien. verb.ſuſpenſio.n.4.& probo efficaciter ex dicto cap. cùm Vintonienſis. vbi quidam de Capitulo erant ſuſpenſi à beneficio;& dicit Pontifex, quòd poterant eligere, & tamen hoc ius eligendi conueniebat illis ratione beneficij.Præterea notandum eſt, quòd ſi iſte ſit pauper, nec habeat vnde viuat,dandum eſt illi ex fructibus ad moderatam ſuſtentationem,ne cogatur mendicare;ſic dicta gloſſ.c.cùm Vintonienſis.

Quinta concluſio.Suſpenſus ab officio abſolutè, nulla poſita modificatione talis, vel talis officij,cẽſetur ſuſpenſus ab omni officio tam ordinis, quàm iuriſdictionis ſpiritualis;ita Syluest.q.5.Tabien.n. 4. citato.qui dicunt eſſe cõmunem ſentẽtiam, quàm clarè ſupponunt Panormit.& Felin. ſtatim citandi; & ratio eſt:nam, vt inquit Panormit.cap.cùm dilectus.de conſuetud. verbum *officium* eſt valdè latum:quidquid enim habet electus,officij eſt, præter beneficium,& ita comprehendit omnia præter beneficium; & eiuſdem ſententiæ videtur eſſe gloſſ.c.1.de ſentent.& re iudic. in 6.verb. officij. vbi de ſuſpenſione ab officio impoſita Iudici ſolùm ait, quòd non extenditur ad beneficium, & allegat Hoſtienſem: idem tenet ibidem Gemi-

nian.

nian n.8. vbi ait, quòd iſta ſuſpenſio, de qua ibi, intelligitur non tantùm de officio iudicandi, ſed de diuinis officiis. Et notate hoc pro ſuſpenſione ab officio poſita in c. fin. de offic. delegati. in 6. contra Iudicem conſeruatorem, ſcienter cognoſcentem de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, vel de exigentibus iudicialem indaginem.

Ex his ſequitur, quòd ſuſpenſus ab officio nullum actum exercere poteſt pertinentem ad officium clericale, ſiue ſit actus ordinis, ſiue iuriſdictionis; atque adeò non poteſt celebrare, nec adminiſtrare Sacramenta; & Syluеſt. addit, quòd ſi eſt Epiſcopus, manet ſuſpenſus à Pontificalibus, vnde ſi ſic ſuſpenſus ab officio celebret, fit irregularis; ita Syluеſt. ibidem. & Panormit. c. ſi celebret. de Clerico excommunicato miniſtrante. n. 4. Nauarr. lib. 1. conſil. de temporibus ordinationum. conſ. 23. & Felin. c. Apoſtolicæ. de exceptionib. n. 16. vbi ait eſſe deciſionem Rotæ; & eſt text. optimus c. 1. de ſentent. & re iudic. in 6. Præterea ſic ſuſpenſus non poteſt excommunicare, nec indulgentias cõcedere, nec eligere, &c. hæc autem pertinentia ad iuriſdictionem ſolùm habent locum in ſuſpenſo nominatim denunciato, vt infrà dicemus. Præterea, ſic ſuſpenſus non poteſt eligi, nec promoueri ad beneficium; quòd ſi eligatur, electio erit nulla. cap. cùm dilectus. de conſuetud. c. quia diuerſitatem. de conceſſione præbendæ. & ratio eſt: nam beneficium datur propter officium, ergo priuatus per Eccleſiam, ne exerceat officium, non eſt capax, vt eligatur ad beneficium, & hoc habet verum etiam in ſuſpenſo non denunciato, & occulto; ita P. Henriquez num. 3. quia Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis, vel ſuſpenſis, vt ſæpe diximus in materia de excommunicatione.

Petis, vtrùm ſuſpenſus ab officio, maneat ſuſpenſus à beneficio?

Sit ſexta concluſio, quòd non manet ſuſpenſus à beneficio, nec à fructibus illius, quantùm ad ea, quæ dantur intereſſentibus diuinis Officiis; ita Nauar. n. 160. vbi citat Bonifacium. idem tenet Ludouicus Lopez in Inſtructorio conſciẽtiæ. p. 2. c. 97. §. igitur his præmiſſis. Et hoc intelligitur, ſiue ſuſpenſio ſit à iure, ſiue ab homine, ſiue ſit propter crimen, ſiue propter quamcumque aliam cauſam. Sic tenent aliqui Magiſtri contra Sylueſt. ſuprà. vbi obſcurè admodùm loquitur. Eſt etiam contra gloſſ. cap. quia ſæpe. de elect. in 6. verb. beneficiis. Probat Nauarr. quia ſuſpenſo ab officio reſtant multa licita pertinentia ad beneficium, qualia ſunt, gubernare ea, quæ ad ſe pertinent, & alia, quæ non ſunt Officia diuina, quia non ſunt clericali Officio annexa; vbi notandum eſt, quòd litera Nauarri videtur eſſe mendoſa: ſic enim legitur, *quantùm ad ea, quæ dantur non intereſſenti diuinis Officiis*, tamen delenda eſt iſta negatio, & delet Ludouic. Lopez §. vlt. pro maiori; & hinc infert, quòd ſecundùm Nauarr. ſuſpenſus ſimpliciter ab officio non manet ſuſpenſus ab iis officiis, ſed à diuinis officiis annexis ordini clericali, id eſt, ſacro ordini, non autem ab iis, quæ merus ſecularis facere ſolet, ſicut Horas canonicas pſallere in choro, in quò Sacriſta laicus ſolet adiuuare, dummodò talis ſuſpenſus non exerceat ex officio, quæ in choro à laicis exerceri non poſſunt, quia ſunt certo ordini deputata. Hæc doctrina etiam eſt de mente P. Henriquez num. 1. vbi ait, quòd licèt non poſſit capitulare, nec officiare in choro, vt officiat hebdomadarius, poteſt tamen cantare in choro Epiſtolam abſque veſtibus.

Hinc ſequitur, quòd ſuſpenſus à diuinis officiis, manet tantùm ſuſpenſus ab hoc, quod eſt ex officio exercere; vnde bene poteſt audire Miſſam, & officia diuina, immò & canere in choro ſicut laicus. Hęc concluſio partim eſt contra Sylueſt. ſuprà, vbi ait, ſuſpenſum à diuinis officiis non poſſe intereſſe diuinis; & Sylueſt. ſequuntur aliqui Magiſtri; ſed noſtram ſententiam tenet Nauarr. lib. 5. conſil. de ſentent. excomm. conſil. 64. quam probat primò ex cap. 1. de ſentent. & re iudic. in 6. vbi

 dicitur,

dicitur, quòd ſuſpenſus à diuinis ſolùm prohibetur exercere ſuum officium, ſicut priùs; & additur, quòd ſi ſic ſuſpenſus ingerat ſe diuinis, incurrit irregularitatem. Certum eſt autem, irregularitatem non incurri per hoc, quòd ſuſpenſus audiat officia diuina; ſed per hoc, quòd exerceat ſolenniter aliquem actum alicui ordini deputatum. Secundò probat, quia ſuſpenſio à diuinis intelligitur ab eis exercendis ex officio, non ab eis audiendis, nec aliter, quàm ex officio exercendis; vnde infert, quòd Epiſcopus ſuſpenſus à diuinis poteſt confiteri, communicare, & audire Miſſam; & iuxta hanc ſextam concluſionem, ait Nauarrus ſe reſpondiſſe, quòd beneficiarius ſuſpenſus eò quòd Presbyter factus eſt ante vigeſimumquintum annum incœptum, non perdidit fructus beneficij, quia per illam tranſgreſſionem non ſuſpenditur à beneficio, ſed tantùm ab officio. Limitat autem Nauarr. hanc concluſionem in Manual. ſuprà, niſi ſuſpenſio ſit tam diuturna, vt tacitè, vel expreſsè æquiualeat priuationi. Eandem limitationem ſequitur Ludouic. ſuprà, & aliqui Magiſtri, & credo hanc tantùm intendere Couarruuiam lib. 4. Decretal. p. 2. c. 6. n. 14. & alij Doctores dicẽtes, quòd ſuſpenſus ab officio propter crimen graue, manet etiam ſuſpenſus à beneficio: credo enim, quòd ſolùm loquuntur, quando crimen eſt tam graue, vt ſuſpenſio ſit perpetua, vel tam diuturna, vt tacitè, vel expreſsè ęquiualeat priuationi; & ita loquitur Ludouic. ſuprà, verſic. vlt. pro maiori. & P. Henriqu. n. 3. vbi addit, quòd ſic ſuſpenſus in perpetuum tenetur reſignare beneficium. Contrà, quando ſuſpenſio ab officio eſt perpetua, includit priuationem perpetuam beneficij, quia beneficium datur propter officium, & cùm talis ſuſpenſus non poſſit in perpetuum exercere officium, conſequenter manet priuatus beneficio in perpetuum, ergo eâdem ratione, qui ad tempus ſuſpenditur ab officio, ad tempus priuatur fructibus beneficij. Conceſſo antecedẽti, negatur conſequentia: nam qui priuatur ab officio ad tempus, retinet pacificè beneficium, & poteſt exercere aliqua pertinẽtia ad beneficium, vt dictum eſt; immò omnia poteſt validè exercere, quamuis non omnia exerceat licitè, vt ſtatim videbimus; at verò qui priuatur officio in perpetuum, tenetur reſignare beneficium, vt ait P. Henriqu. & ideò non poteſt exercere etiam ea, quæ ad beneficium ſpectãt.

Ex dictis in hac concluſione colligitur reſolutio alterius quæſtionis, vtrùm ſcilicet ſuſpenſus maneat priuatus fructibus beneficij?

Primò enim dico, quòd beneficiarius ſuſpenſus à beneficio, ſi non præſtet officium, quod beneficium exigit, non poteſt percipere fructus; at verò ſi præſtat officium, lucratur illos, niſi fructus eſſent pinguiſſimi: tunc enim ſolùm poterit retinere id, quod ad arbitrium boni viri daretur ſubſtituto, qui ſeruiret beneficio, vt in ſimili de beneficiato excommunicato diximus latiùs in materia de excommunicatione, cap. 6. diſput. 6. dub. 1. concluſ. 1. & 2. Hæc autem limitatio tantùm habet locum, ſi de facto miniſtret in iis rebus, à quibus eſt ſuſpenſus, at verò ſi miniſtret in aliis, lucrabitur omnes fructus correſpondentes iſtis actibus, quantumuis pingues.

Secundò dico, quòd licèt non ſeruiat per ſe, nec per alium, ſi eſt pauper, nec habet vnde viuat, poteſt percipere id, quod neceſſarium eſt ad ſe, & ſuos modeſtè ſuſtentandos, ne cogatur mendicare, in opprobrium ordinis clericalis, vt ibidem latiùs diximus in 3. concluſ.

Tertiò dico, ſuſpenſus ab officio tantùm, vel ab ordine tantùm, & non à beneficio, non perdit fructus beneficij; ita Nauarr. num. 160.

Septima concluſio. Suſpenſus ab officio, & beneficio, ab vtroque manet ſuſpenſus; hoc eſt certiſſimum.

Petis, quid ſi aliquis ſuſpenditur diuiſiuè, ſcilicet ab officio, vel beneficio? Reſpondetur, à neutro manet ſuſpenſus, quia non eſt maior ratio de vno, quàm de altero;

tero; ita Syluest.ſup. Nauar.num.161. P. Henriquez num.4.

Octaua concluſio. Quando aliquis ſuſpenditur ſimpliciter ab ordine, cenſetur ſuſpēſus ab omni vſu ordinum maiorum & minorum; ita Syluest.q.5.P.Henriquez num.2. Et probatur: nam cùm illa propoſitio: *Suſpendo te ab ordine*, ſit indefinita ex parte prædicati, æquiualet in hac materia propoſitioni vniuerſali; addit tamen Syluest. ex ſententia Panorm. quòd ſuſpenſus ab ordine, manet etiam ſuſpenſus ab iis quæ fundantur in ordine, & ponit exemplum in iuriſdictione ſpirituali; ſed hoc exemplum, ſi vniuerſaliter ſumatur, non habet verum: non enim omnis iuriſdictio fundatur in ordine. patet: nam ſicut ſtat ordo ſine iuriſdictione, ita ſtat iuriſdictio etiam ſpiritualis ſine ordine, vt patet in Epiſcopo electo & confirmato nondum conſecrato, qui poteſt exercere vtramque iuriſdictionem, ſcilicet exteriorem & ſpiritualem. Verbi gratia, poteſt excommunicare, & eligere Confeſſarios, dando illis iuriſdictionem; vnde fundamentum iuriſdictionis huiuſmodi in Epiſcopo eſt electio cum confirmatione; poſſent tamen explicari Panormitan. & Syluest. quod loquantur de vſu iuriſdictionis in foro ſacramentali. Ratio huius eſt, quoniam abſolutio ſacramentalis eſt actus poteſtatis clauium: nam poteſtas ſic abſoluendi non eſt res diſtincta ab ordine, vel charactere ſacerdotali, vt apertè conſtat ex Tridentino, ſeſſ.23.c.15. de reformat. & in hoc ſenſu poteſt concedi, quòd prædicta iuriſdictio fundetur in ordine.

Nona concluſio. Suſpenſus ab aliquo ordine particulari cenſetur ſuſpenſus ab ordine ſuperiori, non verò ab inferiori; ita Syluest. ſup.q.5. Nauarr. num.163. P. Henriq.num.2. Probatur: nam deſtructo fundamento, deſtruuntur omnia quæ fundantur in illo, & non è contrà; ſed ordines ſuperiores fundantur in inferioribus, & non è contrà, ergo.

Decima concluſio. Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus manet ſuſpenſus ab omnibus, quæ pendent ab ordine Pontificali, vt conferre ordines, conſecrare aras, calices, &c. non tamen manet ſuſpenſus ab aliis, vnde poteſt dicere Miſſam priuatam, & exercere ea quæ pertinent ad iuriſdictionem; ita Syluest. ſuprà.

Vndecima concluſio. Suſpenſus à collatione ordinum intelligitur vniuerſaliter ſuſpenſus à collatione cuiuſlibet ordinis; ſuſpenſus autem à collatione inferioris ordinis, ſuſpenſus manet à collatione ſuperioris ordinis, ſed non è contrà, ſicut dictum eſt de ſuſpenſione ab ordine; ita Syluest.ſup. & P.Henriq. num.2. Verum eſt, quòd ſuſpenſus à collatione omnium ordinum, non manet ſuſpenſus ab aliis pertinentibus ad ordinem Pontificalem, vt conſecrare aras, facere Miſſam Pontificalem, &c.

Duodecima concluſio. Suſpenſus ab adminiſtratione Eccleſiæ, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, non manet ſuſpenſus ab ordine; ita Syluest. & P.Henriquez num.4.

Decimatertia concluſio. Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſuſpenſus manet ab executione ordinum intra Eccleſiam, & ab auditione diuinorum Officiorum; ita Syluest. poterit tamen in Eccleſia recipere ſacramenta, & etiam orare, & recitare Horas tempore quo non celebrantur diuina, imò & tempore quo celebrantur, poterit obiter tranſire per Eccleſiam, *y hazer oracio de paſſo*; ita P. Henriq. nu.2. Et ſi decedat cum ſignis contritionis, cenſetur ab hac ſuſpenſione, vel interdicto abſolutus, & poteſt ſepeliri in loco ſacro; ſic P.Henriquez, & eſt optimus text. cap. is cui. de ſentent. excommunicat. in 6. ibi: *Niſi pœnituerit ſepeliri*; vbi nota cum P. Henriquez, quòd hæc ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ non eſt propriè ſuſpenſio, ſed magis eſt interdictum: nam ſuſpēſus propriè nunquam priuatur auditione diuinorum, nec ſepultura: ita Enr. ibid.

Decimaquarta concluſio. Suſpenſus bene poteſt abſolui ab excommunicatione, & à peccatis durante ſuſpenſione; ſic Caieta.

Caieta. verb.ſuſpenſio. Nec obſtat, quòd ſuſpenſus à perceptione ſacramentorum, quamuis poſſit abſolui ab excommunicatione (quia hæc abſolutio non eſt ſacramentalis) non tamẽ poteſt abſolui à peccatis, vt ait Nauar.num.163.non,inquam, obſtat,quia hęc non eſt propriè ſuſpenſio.

DVBITATVR ſecundò,quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem?

Concluſio. Suſpenſus ſuſpenſione propriè dicta,ſi faciat actum à quo eſt ſuſpẽſus, peccat mortaliter ex genere ſuo; ita Nauar.num.163. P.Henriq.cap.33.num.1. Ledeſ.2.p.3.q.26.art.2.tract.de ſuſpenſione,in princip.& Magiſtri. Probatur: nam agit directè contra præceptum Eccleſiæ; & hac ratione probauimus in materia de excommunicatione,cap.6.diſput.8.dub.3. concl.1.quòd excommunicatus maiori, ſi communicet in diuinis, peccat mortaliter, quia hoc directè prohibetur illi ab Eccleſia. Dixi, *ex genere ſuo:*nam ex paruitate materiæ erit veniale,vt ſi ſuſpenſus à iuriſdictione recipiat vnum teſtem, vel ſuſpẽſus ab ordine exerceat vnum actum annexum ordini minori,vel ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ commoretur in ea per paruum tempus, quando celebrantur diuina.

Vtrùm verò in aliquo caſu poſſit ſuſpenſus non toleratus licitè adminiſtrare ſacramenta, patet ex dictis in materia de excommunicatione,cap.6.diſput.3.dub.3. & de tolerato patet ex dictis eodem cap. diſput.8.dub.2.

An autem ſuſpenſus violans ſuſpenſionem fiat irregularis, dicendum eſt in materia de irregularitate.

DVBITATVR tertiò,vtrùm ſi ſuſpenſus faciat ea, à quibus ſuſpenſus eſt, ſint valida?

Prima concluſio. Si ſint actus ordinis, certum eſt quòd ſunt validi,ſic P.Henriq. cap.33.num.2. & patet ex dictis in materia de excommunicatio. cap.6.diſputat.3. dub.1. concl.1. & in hac concluſione per actum ordinis nõ intelligo abſolutionem ſacramentalem.

Secunda concluſio.Si ſint actus iuriſdictionis, & ſuſpenſus eſt nominatim denunciatus,non ſunt validi; at verò ſi non eſt denunciatus,quamuis ſuſpenſio ſit publica,erunt validi.ſic P.Henriq.num.2. & patet ex dictis in materia de excommunicatione,cap.6.diſput.6.dub.3.in opinione 3. ſolùm eſt aduertendum, quòd excommunicatus in duobus caſibus eſt non toleratus, ſcilicet quando eſt nominatim denunciatus, vel notorius percuſſor clerici; at verò ſuſpenſus in vno tantùm caſu eſt non toleratus,ſcilicet quando eſt nominatim denunciatus.

DVBITATVR quartò, vtrùm fideles teneantur vitare ſuſpenſos in iis rebus, à quibus ſunt ſuſpenſi?

Prima concluſio. Ex vi præcepti eccleſiaſtici nullus tenetur vitare ſuſpẽſum; ita P.Henriq.c.33.num.3.& clariùs aliqui Magiſtri.Probatur,quia nullum extat tale præceptum prohibens communicare cum ſuſpenſis,ſicut prohibet cõmunicare cum excommunicatis non toleratis: & ratio huius differentiæ videtur eſſe, quòd excõmunicatio omnibus quibus priuat, eſt inquantùm ſunt quædam communicatio cum fidelibus; ſuſpenſio autem non, vt vidimus ſup.diſput.1.dub.2.corol.1.

Secunda concluſio. Secluſo ſcandalo nunquam eſt peccatum cõmunicare cum ſuſpenſo in actibus,à quibus eſt ſuſpẽſus, niſi in duobus caſibus.Primus eſt,quando quis cooperatur peccato ſuſpẽſi cum quo communicat; ſecundus eſt, quando cooperatur actui iuriſdictionis, à qua priuatus eſt, qui eſt ſuſpenſus à iuriſdictione. Primus caſus de ſe patet: nam cooperari peccato alterius,eſt intrinſecè malum. Secundus caſus etiã patet primò, quia cooperatur actui,qui de facto eſt peccatũ, vel dato quòd de facto non ſit peccatum,vt ſi ſuſpenſus excuſetur propter ignorantiam inuincibilem putans id ſibi licere, tamen cooperatur actui,qui de ſe peccatum eſt. Secundò,quia cooperatur actui nulli,vt ſi recipiat ſacramentalẽ abſolutionem à ſuſpẽſo ab ordine, & nominatim denũciato.

Petis,

Petis, quando dicar ego cooperari peccato ſuſpenſi?

Sit tertia concluſio. Si eſt toleratus, tunc dicar cooperari peccato illius, quando ipſe nec eſt paratus, nec ſe ingerit ad exercendum actus, à quibus eſt ſuſpenſus, nec tenetur ex iuſtitia, nec ex charitate, conſentire meæ petitioni, & tamē ego inuito illum, & prouoco ad exercendum huiuſmodi actus, vt ſi eſt ſuſpenſus ab ordine, & non eſt meus Parochus, nec ego ſum conſtitutus in aliqua neceſſitate, & peto ab illo, quòd miniſtret mihi ſacramentum confeſſionis; vt in ſimili diximus in materia de excommunicatione, cap.6. diſputat.8. dub.1. concluſ.3. & dub. 2. opinio.4.

Quarta concluſio. Si eſt nominatim denunciatus, tunc cooperor peccato illius, quando extra caſum neceſſitatis extremæ, prouoco illum ad actum iuriſdictionis, à qua eſt ſuſpenſus, vt ſi petam ab eo quòd miniſtret mihi ſacramentum confeſſionis. Probatur, quia tunc abſolutio erit nulla; verum eſt, quòd iſte ſic inducens non incurrit vllam cenſuram excommunicationis, nec ſuſpenſionis. Ita P. Henriquez num.3.

Ex dictis ſequitur, quòd licèt aliquis ſit ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, & ingrediatur illam ad audiendum Officia diuina, non teneor exire Eccleſiam; imò licèt ſit ſuſpenſus à diuinis Officiis, & ſit nominatim denunciatus, & tamē dicat Miſſam, non pecco eam audiendo, ſi non induxi eum; ita P. Henriquez, & aliqui Magiſtri, intellige, niſi miniſtrem illi ad altare.

Secundò ſequitur id quod ait Nauarr. cap. 27. num. 163. in fine ſcilicet, quòd ſicut tenemur vitare excommunicatum, ita tenemur vitare ſuſpenſum in eo in quo eſt ſuſpenſus. Si generaliter intelligatur, falſum eſt; ſolùm enim habet verum in duobus caſibus ſecundæ concluſionis.

DISPVTATIO III.

De forma & modo ſeruando in ferenda ſuſpenſione, & de cauſa, & occaſione propter quam fertur, & de cauſis excuſantibus à ſuſpenſione.

DVBITATVR primò, quæ forma ſeruanda ſit in ſuſpenſione ferenda?

Prima concluſio. Non habet verba determinata, ſed ſufficiunt quæcunque verba exprimentia intentionem ſuſpendentis; ita Nauar. nu.161. P. Henriquez cap. 34. num.3. & eſt communis.

Secunda concluſio. Sicut quædam verba inducunt excommunicationem latam, quædam ferendam, vt vidimus cap.2. diſputat. vnica, dub.2. idem de ſuſpenſione dicendum eſt. Vnde ſi Iudex, vel Canon dicat: *Qui hoc fecerit, ſuſpendatur*, eſt ferenda; ſi dicat: *Sit ipſo facto, vel ipſo iure ſuſpenſus*, eſt lata.

Tertia concluſio. Vt ſuſpenſio debito modo feratur, debet ferri in ſcriptis, exprimendo ibi cauſam, & inſtrumentum debet dari ſuſpenſo intra menſem, ſi petatur; ſic Nauar. num.150. & eſt text. c.1. de ſententia excommunicat. in 6.

Quarta concluſio. Si ſuſpenſio non feratur ſub hac forma, peccabit Iudex, & incurret ſuſpenſiönem per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ; ſic Angel. verbo, ſuſpenſio.1. num.16. Sylueſt. verbo, ſuſpenſio. nu.6. caſu 15. P. Henriquez cap.39. nu.4. & eſt text. expreſſus cap.1. de ſentent. excommunicat. in 6. Et nota, quòd tranſacto menſe, ipſo iure reſtitutus eſt. ſic gloſ. ibi, verbo, per menſem.

Sed hìc aduertendum eſt, quòd quando Prælatus prohibet alicui ſolo verbo ne celebret, non cenſetur illum ſuſpendere ſuſpenſione propriè dicta, ſecus ſi hoc præcipiat in ſcriptis; ita Nauar. conſil.62. de ſententia excommunicat. & Enr. lib. 14. cap.5. num.2. in fin. Emanuel cap.158. concluſ.7. Et probat, quia in dubio nemo præſumitur delinquere, ſed ſuſpendere

ſolo verbo eſt illicitum, ergo.

Sed quid ſi illa Religio habeat priuilegium confirmatum à Papa ſuſpendendi ſolo verbo, iuxta dicta in ſimili cap. 2. de excommunicatione. & tenet Enr. lib. 14. de irregul. cap. 5. num. 2. in fine. & Emmanuel cap. 58. concluſ. 7. in fine, tunc meo iudicio attendendæ ſunt circunſtantiæ, nempe grauitas delicti; & prætereà vtrùm in tali Religione non ſit rarus vſus ferendi ſuſpenſionem: nam tunc cenſetur ſuſpendere; at verò ſi delictum non eſt valdè graue, & in tali Religione eſt rarus vſus ferendi ſuſpenſionem, præſumẽdum eſt, non ſuſpendere, ſed tantùm prohibere; niſi aliud conſtet de intentione Prælati. Probatur, quia ſuſpenſio magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur c. 1. de ſententia excommunicat. in *6.*

Quinta concluſio. Quando ſuſpenſio fertur ob contumaciam, debet præcedere monitio Canonica, non tamen quando imponitur in pœnam delicti; ita Nauarr. num. 159. vbi citat Innocentium, Panormitanum, & communem. Prima pars probatur, quia non poteſt conſtare Eccleſiæ de inobedientia & contumacia alicuius, niſi priùs moneatur, & Iudex aliter ſuſpendens manet ſuſpenſus per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, ita P. Henriquez c. 29. num. 4. & probo ex cap. ſacro. de ſententia excommunicatio. iuncto cap. cùm medicinalis. eod. titul. in *6.* & iuncta ibi gloſſa, verbo obſeruari, quæ ait iſta tria, ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, eſſe paria. Secunda verò pars probatur, ſupponendo quòd licèt excommunicatio non poſſit imponi pro peccato merè præterito, quod nulla præceſſit monitio, vt diximus cap. 5. de excommunicatio. diſputat. 1. dub. 10. at verò ſuſpenſio bene poteſt poni, ſicut ponitur pœna exilij, ſic Nauarr. dicto num. 159. Sylueſt. verbo, ſuſpenſio. quæſt. 4. Armill. eodem verbo, num. 17. P. Henriquez cap. 34. num. 1. & eſt text. in cap. Romana. de ſententia excommunicat. in *6.* vbi cùm primùm facta eſſet mentio interdicti, ſuſpenſionis, & excommunicationis, deinde de ſola excommunicatione dicitur nunquam eſſe ferendam ſine monitione, & melior text. in cap. tam literis. de teſtibus. vbi Pontifex ſuſpendit quendam preſbyterum pro delicto, quod nulla præceſſerat monitio.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro non culpa?

Prima concluſio. Suſpenſio propriè ſumpta, ſcilicet inquantùm eſt cenſura, non poteſt imponi niſi pro culpa ſiue propria, ſiue aliena; vnde quando aliquis ob lepram, vel ſenectutem, ſuſpenditur à celebratione, non eſt propriè ſuſpenſio, vt vidimus diſputat. 1. dub. 2.

Sed maius dubium eſt, vtrùm ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, poſſit imponi pro culpa aliena?

Prima opinio affirmat, quam tenent aliqui Magiſtri. Secunda opinio negat, quam tenet Nauar. num. 159. & 165. & lib. 5. Conſil. de temporibus ordinationũ. conſil. 40. num. *6.* Eandem videntur tenere Caiet. verbo, ſuſpenſio. & Soto d. 21. q. 3. artic. 1. colum. 3.

Sit ſecunda concluſio. Suſpenſio, quæ ponitur certæ & determinatæ perſonæ, non poteſt imponi niſi pro culpa propria, at verò ſuſpenſio, quæ ponitur communitati, poteſt imponi pro culpa aliena; ita Pater Henriquez capite 34. num. 1. & quòd intendat ſuſpenſionem, quæ ponitur generaliter communitati, eſſe cenſuram, patet: nam comparat quantùm ad hoc ſuſpenſionem cum interdicto, & in capite 43. in fine, dicit, quòd ſi ciuis innocens populi generaliter interdicti initietur ſacris, fit irregularis, & tamen ſi huiuſmodi interdictum non eſſet cenſura, non fieret irregularis. Contrà, excommunicatio nullo modo poteſt ferri niſi pro culpa propria, ergo nec ſuſpenſio. Conceſſo antecedenti, negatur cõſequentia, quia pœna ſuſpenſionis non afficit animam quoad interiora bona, quia non priuat ſuffragiis Eccleſiæ, ſicut excommunicatio.

Ex

Ex dictis facilè conſtabit reſolutio alterius difficultatis, vtrùm cõmunitas poſſit ſuſpendi, quæ licèt pertineret ad quartam diſputationem, tamen hîc reſoluetur clariùs. Et quidem Sylueſt. verb. interdictum. 1. num. 5. clarè videtur tenere partem negatiuam.

Sit tamen tertia concluſio. Bene poteſt ſuſpendi communitas; ita Nauar. n. 165. & conſil. 40. citato. & Enr. lib. 14. cap. 25. n. 4. fauet c. quia ſæpe. de elect. in 6. & c. ſi ſententia. de ſentent. excomm. in 6. quod licèt tantùm loquatur de interdicto, tamen eadem ratio militat in ſuſpenſione.

Inquiris, quando ſuſpenditur communitas, verbi gratia, Capitulum, & aliqui de Capitulo ſunt innocentes, vtrùm comprehendantur tali ſuſpenſione?

Quarta concluſio. Quando ſuſpenſio ponitur propter culpam membrorum communitatis, verbi gratia, capitularium, qui eſt innocens à culpa, excuſatur à ſuſpenſione, ſecùs verò quando ponitur ob culpam regentis Capitulum, verbi gratia, Epiſcopi, vel Decani. Primam partem tenet Nauarr. conſ. 40. citato. ſecunda verò patet ex dictis, ſicut interdicto populo propter delictum gubernatoris, non excuſantur inſontes.

Dubitatur tertiò, vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro peccato veniali? Quædam opinio dicit, quòd etiam quando imponitur ob propriam culpam, non poteſt imponi niſi pro mortali; ſic aliqui Magiſtri, & videtur de mente Soti, d. 22. q. 3. art. 1. colum. 2.

Sit tamen prima concluſio. Bene poteſt imponi ſuſpenſio pro culpa veniali; ſic Caietan. verb. ſuſpenſio. Armill. eodem ver. n. 1. Nauar. c. 27. n. 151. & 159. Medina in Sum. lib. 1. c. 11. §. 8. P. Henriqu. c. 34. n. 1. Et probatur. Excommunicatio minor priuat maiori bono, ſcilicet receptione Sacramentorum, & tamen imponitur pro veniali, ergo etiam poteſt imponi ſuſpenſio. Quam concluſionem intelligo de ſuſpenſione poſita ob culpam propriam, ſecùs ſi ponatur ob alienam, quod magis patebit ex iis, quę in ſimili dicemus in materia de interdicto.

Secunda concluſio. De facto nunquam imponitur ſuſpenſio à iure, niſi pro peccato mortali; ſic P. Henriquez, & aliqui Magiſtri.

Dubitatur quartò, quæ cauſæ excuſent ab incurrenda ſuſpenſione? Quam quæſtionem tractat P. Henriqu. c. 34. n. 4.

Prima concluſio. Appellatio interpoſita ante ſuſpenſionem ab ſpiritualibus, latam ipſo facto, excuſat, ſecùs, ſi appellatio ſubſequatur. Probatur: nam ſicut excommunicatio lata poſt legitimam appellationẽ eſt nulla, & ſicut appellatio ſubſequens excommunicationem latam ipſo facto, non ſuſpendit eam, quia excommunicatio ſecum trahit executionem, vt diximus c. 4. de excommunic. diſp. 5. dub. 11. ita etiã ſuſpenſio; ſic tenet Nauarr. n. 59. vbi dicit eſſe communem, & eſt text. cap. is cui. de ſentẽt. excomm. in 6. Dixi, *ab ſpiritualibus*, vt ab officio, ab ingreſſu Eccleſiæ, &c. dicto cap. is cui. nam ſuſpenſio à fructibus beneficij, quia ſunt temporales, poteſt impediri per ſequentem appellationem; ſic P. Henriqu. ſuprà. & Syluest. verb. ſuſpenſio. q. 3. Angel. verb. ſuſpenſio. 2. nu. 1. & gloſſ. dicto c. is cui. ver. ſequentem. Idem eſt de ſuſpenſione ab adminiſtratione beneficij, vt ait Nauarrus ſtatim citandus. Similiter ſuſpenſio à voce actiua, & paſſiua ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem, vt eleganter probat Nauarr. lib. 1. conſilior. conſil. 8. de elect. vbi etiam refert Panormitan. receptum communiter in c. ad hæc. de appellationib. dicentem, quòd ſuſpenſio ab vſu pallij, immò & à Pontificalibus, ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem.

Secunda concluſio. Qui certus eſt, ſe non peccaſſe, excuſatur ab incurrenda ſuſpenſione; ſic P. Henriquez, Nauarr. lib. 5. conſilior. de ſentent. excomm. conſil. 22. n. 5. & hoc intelligo, quando ſuſpenſio imponitur certæ perſonæ, vel communitati, propter culpam membrorum, ſecùs ſi imponatur cõmunitati pro culpa Rectoris,

vt patet ex dubio ſecundo.

Vtrùm verò ignorantia excuſet à ſuſpenſione, diximus cap. 1. de excommunic. diſput. 5. dub. 10.

DISPVTATIO IV.

De cauſa efficienti, & materiali ſuſpenſionis, ſcilicet de perſonis, quæ poſſunt ſuſpendere, & ſuſpendi.

DVBITATVR primò, quis poſſit ſuſpendere.

Prima concluſio. Qui poteſtate ordinaria poſſunt excommunicare, poſſunt etiam ſuſpendere, & qui poſſunt excommunicare ex commiſſione, poſſunt etiam ex commiſſione ſuſpendere. Qui autem ſint, qui poſſunt excommunicare poteſtate ordinaria, diximus cap. 3. de excõmunic. diſput. 1. qui verò poſſunt ex commiſſione, diximus 1. p. de cenſura in communi. dub. 9. Vtrùm verò Prælatus poſſit ſuſpendere ſubditum extra proprium territorium? Sit

Secunda concluſio. Quod diximus de excommunicatione cap. 3. diſput. 2. idem de ſuſpenſione dicendum eſt. Vtrùm verò ſuſpenſus à iuriſdictione poſſit ſuſpendere? Sit

Tertia concluſio. Si non ſit nominatim denunciatus, & ſuſpendat, valida erit ſuſpenſio, peccabit tamen Iudex; ſi autem ſit nominatim denunciatus, non erit valida ſuſpenſio. Hæc concluſio tres habet partes. Prima, & tertia patent ex dictis cap. 6. de excommunic. diſput. 6. dub. 3. vbi diximus geſta ab excommunicato, tanquam à perſona publica, eſſe valida, ſi eſt toleratus, nulla verò, ſi ſit non toleratus. Et nota cum P. Henriquez cap. 35. numer. 1. quòd dicitur toleratus, quamuis ſit publicè ſuſpenſus, dummodo non ſit nominatim denunciatus. Secunda verò pars, ſcilicet quòd peccat, patet: nam, vt ſępè dictum eſt, Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis lege ſuſpenſis. Aduertendum eſt tamen cum P. Henriquez, quòd ſi Iudex ſit toleratus, & ferat ſuſpenſionem ad inſtantiam partis, non peccat; quod probatur ex dictis cap. 6. de excommunic. diſput. 8. dub. 2. vbi diximus, quòd Presbyter toleratus quando tenetur conſentire petitioni, non peccat adminiſtrando Sacramenta; ſed Iudex ſuſpẽſus, & toleratus tenetur conſentire parti petenti ſuũ ius, ergo non peccat.

Quarta concluſio. Nemo poteſt ſeipſum, vel ſuperiorem, vel æqualem ſuſpendere, patet ex dictis cap. 3. de excommunic. diſput. 1. dub. 7.

DVBITATVR ſecundò quis poſſit ſuſpendi?

Prima concluſio. Quamuis omnis Chriſtianus poſſit excommunicari, omnes tamen, & ſolæ perſonæ Eccleſiaſticæ habentes Eccleſiaſticum ordinem, vel Eccleſiaſticam iuriſdictionem, poſſunt ſuſpendi ſuſpenſione propriè dicta; ita Nauar. num. 159. P. Henriquez cap. 34. nu. 2. & omnes Doctores. Et patet ex definitione ſuſpenſionis tradita ſuprà.

Secunda concluſio. Papa non poteſt ſuſpendi, vt patet ex dictis cap. 3. de excommunic. diſput. 1. dub. 7. non enim poteſt ſuſpendi niſi ſubditus.

Tertia concluſio. Defunctus non poteſt directè ſuſpendi, bene tamen indirectè, vt patet ex dictis c. 4. de excommunic. diſp. vnica. dub. 8.

Quarta concluſio. Semel ſuſpenſus poteſt iterum ſuſpendi, vt patet ex dictis eadem diſput. dub. 7.

Quinta concluſio. Suſpenſio generaliter lata non comprehendit Epiſcopum, niſi fiat expreſſa mentio de illo. cap. quia periculoſum. de ſentent. excomm. in 6. idem eſt de Cardinali, quamuis non ſit Epiſcopus, & de Rege, ac Imperatore, qui poteſt ſuſpẽdi ab ea iuriſdictione Eccleſiaſtica, quam habet ad præſentandum Epiſcopos; ita P. Henriqu. cap. 34. num. 2.

Vtrùm verò communitas poſſit ſuſpendi, dictum eſt diſputatione præcedenti, dub. 2.

DISPVTATIO V.

De caſibus, in quibus ipſo iure incurritur ſuſpenſio.

De quibus tractat Angel. verb. ſuſpenſio 1. Syluest. verb. ſuſpenſio. q. 6. Ledeſm. citatus in principio huius materiæ P. Henriqu. à cap. 36. vſque ad 40. & latiſſimè omnium Anton. 3. p. tit. 28. cap. 2. 3. & 4. Et quamuis in iure plures ſint caſus, ego tantùm referam frequentiores in praxi. Quorum primus eſt, quo ſuſpenditur Clericus in ſacris notoriè concubinarius; can. nullus. 32. d. iuncto cap. præter. eadem d. & can. ſi qui ſunt. d. 81. nam in can. nullus. præcipitur, quòd nullus audiat Miſſam Clerici publicè concubinarij; & can præter. interdicitur tali Clerico, ne Miſſam celebret, nec cãtet Euangelium, nec Epiſtolam; & can. ſi qui ſunt. interdicitur ingreſſus Eccleſiæ. Vbi aduertendum eſt cum Syluest. verb. concubinarius. num. 4. quòd non differt dicere, Interdicimus, *vel* Suſpendimus, *cùm ſint æquipollentia; & in cap. vlt. de cohabitat. Clericorum, ac mulierum.* ſuſpenditur. *Circa quem caſum*

DVBITATVR primò, vtrùm Clericus publicus peccator ſit ipſo iure ſuſpenſus?

Prima opinio affirmat, pro qua citant nõnulli Nauar. c. 25. cum 73. 76. & 77. ſed quoniam Nauarrus obſcurè admodùm loquitur, & quidam non rectè illum intelligũt; ideò pro eius explicatione nota, quòd Nauar. primò ſentit, Clericum ob crimen notorium depoſitione dignũ eſſe irregularẽ; ita n. 73. citato. & clariùs c. 27. n. 248. Secundò ſentit, Clericũ notoriè concubinarium, aut fornicariũ eſſe ipſo iure ſuſpenſum, & irregularẽ; ſic n. 77. citato. vbi dicit, quòd ſi iſte poſt actam pœnitentiam celebret, peccat quidẽ, ſed non incurrit nouam irregularitatem (ſubintellige, quia per pœnitentiam ſublata eſt ſuſpenſio) manet tamen in antiqua irregularitate, quã peccatum notoriũ inducit; verum eſt, quòd in c. 27. n. 154. videtur hoc tẽperare, inſinuans, quòd ſolùm manet ſuſpẽſus iſte; ita explicat illũ P. Henriqu. lib. 13. de excommunic. c. 36. & in gloſſ. litera E. vbi optimã adducit rationẽ: nam ſi notoriè fornicarius maneret ſuſpenſus, & irregularis, eius pœna eſſet grauior, quàm pœna infecti crimine graui depoſitione digno, qui ſecundùm ipſum Nauarrũ tantùm eſt irregularis. Et hæc dicta ſint pro intelligentia Nauarri.

Secunda opinio eſt, quòd Clericus publicus peccator etiã delicto graui, & depoſitione digno, nõ eſt ipſo iure ſuſpenſus ſuſpenſione propriè dicta, ſic Couarr. Clemẽt. ſi furioſus. p. 1. §. 1. n. 5. vbi allegat Henricũ, Cardinalẽ, & Socinum; idem tenet P. Henriqu. ſuprà, & aliqui Magiſtri; quæ opinio probabilior eſt. Probatur, quia in iure non reperitur talis textus, ſed ſuſpẽſio ipſo iure nõ eſt inducenda, niſi in caſibus à iure expreſſis, ergo. Minorẽ docet Nauar. conſ. 71. de ſentent. excomm. §. contrariam partem. vbi allegat gloſſ. in c. fin. gloſſ. penul. de iure patronatus. Et adducit rationẽ, quia ſcilicet ſuſpenſio ipſo iure eſt priuatio iuris, quod quis habet. Confirmatur: nam Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & vitandis in celebratione Miſſæ, iniungit Epiſcopis, ne permittant miniſtrare ſancto altari, aut ſacris intereſſe eum, qui notoriè fuerit criminoſus, ex quo

conſtat non eſſe ſuſpenſionem latam. Si obiicias cap. finale de temporibus ordinationum. Reſpondeo,ibi non eſſe ſuſpenſionem latam,ſed ferendam;vel reſpõdeo cum Couarr.ſuprà,quòd iſti ſolùm ſuſpenduntur quoad ſe,non quoad alios.

Si petas, quæ crimina ſint depoſitione digna,dicemus in quarta parte.Sed deſcẽdendo in particulari ad aliqua vitia,

DVBITATVR ſecundò,vtrùm Clericus publicus,& notorius fornicarius,aut concubinarius ſit ipſo iure ſuſpenſus?

Prima opinio dicit,eſſe quidem ſuſpenſum ipſo iure,ſed non incurrere irregularitatem, quamuis celebret ante peractam pœnitentiam. *Nam hæc ſuſpenſio* (inquit) *non eſt inducta directè in pœnam delicti, ſed propter decorem,& honeſtatem,ſiquidem ponderatur notorietas.* Hanc ſequitur Couarr. Clement. ſi furioſus.p.1.§.1.num. 5.& allegat pro ea Ioannem Andream,Speculatorem,Immolam,& alios.

Secunda opinio dicit,quòd eſt ſuſpenſus ipſo iure,& ſi celebrat ante peractam pœnitentiam,manet irregularis,ita quòd iſta ſuſpenſio ſolùm durat pro tempore, quo Clericus perſeuerat in tali delicto, vt patet ex can.ſi qui ſunt.81.diſt.ibi.*Vſquedum pœniteant,& emendent.*vbi etiam gloſſ.& ex c.fin. de cohabitat. Clericorum,ac mulierum.ibi, *Priuſquam pœnituerint.*Hanc tenet expreſsè Nauarr. c. 27. n. 154.Villadiego tract.de irregularit.c.3. de ſuſpenſione. n. 14.Innocẽtius in c.tanta.de exceſſib.Prælatorum.& c.cùm medicinalis.de ſentent. excomm.in 6.& P.Henriqu.c.36.& aliqui Magiſtri. Eandẽ tenent Panormitan.Abulenſ.Rebuff.Anton.Sylueſt. & alij relati à Couarr.neque ab ea diſcedit omninò ipſe Couarr.nam licèt dicat,quòd non auderet condemnare in iudicio tanquam irregularem huiuſmodi Clericũ celebrantem ante actam pœnitentiam;dicit tamen, quòd conſuleret illi, quòd à Romano Pontifice obtineret diſpenſationem ; quam opinionem extendit ad Clericum in minoribus Nauarr c.25.n. 76.& refert Archidiacon. Cardinalem,& Turrecremat.

Sit prima concluſio.Stando in iure antiquo vera eſt ſecunda opinio. Dico,*ſtando in iure antiquo*,quia canones citati abrogati ſunt per contrariam conſuetudinem,vt inquit Soto d.13.q.2.art.9. circa finem. Gutierrez canonic.quæſt.c.1.n.43. P.Henriq. ſuprà.& Medina in Sum.1.p.c.11.§.8. circa medium,vt latiùs dixi c. 6. de excõmunic. diſput. 2. dub. 5. vnde modò Clerici concubinarij non ſunt ipſo iure ſuſpenſi. Et probatur efficaciter ex Tridentino,ſeſſ. 25.c.14.de reformat.vbi loquens de Clericis concubinariis,ait,quòd pręmiſſa monitione ſunt ſuſpendendi. Hinc ſequitur, quòd licèt modò celebret etiam ante actam pœnitentiam,non ſit irregularis.

Secunda concluſio.Si Clerici cõcubinarij ſint Epiſcopi,&admoniti à Synodo prouinciali,non ſe emendauerũt,ſunt ipſo facto ſuſpenſi;ſic habetur in Tridentino,dicto c.14.in fine.Et cùm hæc ſuſpenſio ponatur abſolutè,intelligitur à iuriſdictione ſpirituali,à collatione beneficij,& electione;ita P.Hẽriqu.ſuprà,ex doctrina Sylueſt. verb.ſuſpenſio.q.5.iuxta finẽ.Et ſuppono, quòd etiã manet ſuſpẽſus ab ordine,iuxta dicta diſp.2.dub.1.concl. 5. quod etiã colligitur ex Nauarr.in alio ſimili de interdicto.c.27.n.170.idem etiam colligo ex Armill.verb.ſuſpẽſio.n.4. & ex doctrina Panorm.c. cùm dilectus. de conſuetud.n.20. vbi ſic ait,ergo ſuſpendendo te ab officio, videor te ſuſpẽdere nedũ ab ordine,ſed ab omni officio clericali ; quod etiã ſequitur Tabien.verb.ſuſpenſio.n.4.circa finem.

DVBITATVR tertiò, vtrùm Clericus Sodomita ſit ipſo iure ſuſpenſus ſuſpenſione propria,ita vt ſi durante ſuſpenſione celebret, fiat irregularis?

Prima opinio affirmat,etiam loquendo de Sodomita occulto, ſic Couarr.§.citato. n.6. & allegat multos Doctores,quamuis fateatur nullum eſſe textum in iure pro hac ſententia. Contra hanc opinionem, quantùm ad Sodomitam occultum, citatur Nauarr.c.27.n.249.ſed ibi ne verbum quidem de ſuſpenſione, ſolùm ait, quòd Sodomita occultus non eſt irregularis.

Secunda opinio cuiuſdam viri doctiſſimi eſt, quòd licèt ſodomita occultus non ſit ſuſpenſus; at verò ſodomita notorius eſt ſuſpenſus ſecundùm ius antiquum, ſicut notorius concubinarius: facit enim idem iudicium de ſodomita notorio, & de notorio concubinario, quia vtrumque eſt vitium luxuriæ; concedit tamen hæc opinio, quòd per contrariam conſuetudinem eſt abrogata hæc ſuſpenſio, iuxta dicta in 1. concluſ. dubij præcedentis. His opinionibus omiſſis,

Mihi videtur, quòd clericus ſodomita nec occultus nec notorius nòn eſt ipſo iure ſuſpenſus etiam ſtando in iure antiquo. De occulto probo, quia nullus eſt textus de hoc, vt fatetur ipſe Couarru. ſed ſuſpenſio hoc ipſo iure non eſt inducenda, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt vidimus dub. 1. ergo.

De notorio probo eadem ratione. Et hæc opinio videtur eſſe P. Henriquez cap. 36. & Clari lib. 14. cap. 5. num. 1. litera F. Sed obiicies, quòd textus, qui loquuntur de notorio concubinario, etiam intelliguntur de notorio ſodomita. nego; nam aliæ pœnæ ſunt in iure pro hoc vitio nefando, quas refert Couarru. ſuprà, ſcilicet quòd eſt infamis, quòd non poteſt teſtari, quòd eſt ipſo iure priuatus dominio ſuorum bonorum, & punitur pœna ignis. Vtrùm verò ſodomita ſit irregularis, dicemus in materia de irregularitate. Et hęc de primo caſu.

Secundus caſus eſt, quando aliquis initiatur ſacris ſine patrimonio, cum pacto non petendi ab Epiſcopo victum; & qui ordinatur per præſentationem alicuius patroni ad aliquod beneficium cum pacto nihil petendí ab ipſo patrono; ſic habetur cap. penult. de ſimonia. Nota, quòd bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus eſt, gaudent priuilegio bonorum Eccleſiæ, Nauar. conſil. 12. de cenſibus.

Circa hunc caſum eſt primò aduertendum, profeſſionem, ad cuius titulum ordinatur Religioſus, habere vicem beneficij regularis; ita P. Henriquez cap. 37. num. 1. & in gloſſa litera C, vbi allegat Hoſtienſ. Panormit. & alios.

Secundò eſt aduertendum, quòd ad minores ordines non requiritur titulus patrimonij, nec beneficij; ita Nauar. lib. 1. Conſil. conſil. 14. de temporibus ordinationum, num. 1. Et probatur ex cap. per tuas. el 3. de ſimonia, ibi, *vellet in Subdiaconum ordinari.* & cap. tuis. de præbend. ibi, *in Diaconum, vel preſbyterum.* & cap. cùm ſecundùm Apoſtolum. eod. tit. ibi, *Subdiaconum.* & denique in Tridentino, ſeſſ. 21. cap. 2. de reformatio. ſolùm prohibetur ordinari ſacris ſine titulo. His poſitis,

DVBITATVR quartò, in ordine, vtrùm qui ordinatur ſine patrimonio, ſit ipſo iure ſuſpenſus?

Pro explicatione ſuppono, dupliciter poſſe aliquem ordinari ſine patrimonio. Primo modo, faciendo pactum cum Epiſcopo ordinante, vel cum patrono præſentante ad aliquod beneficium, quòd nõ petet ab eo alimenta, ita vt hoc pactum fiat ante ipſam ordinationem. Secundo modo poteſt ordinari abſolutè ſine patrimonio, nullum faciendo pactum.

Prima concluſio. Qui ſacris initiatur ſine patrimonio cum pacto inito ante ordinationem cum Epiſcopo, ſe non petiturum ab illo victum, vel cum præſentatore ad beneficium, ſe nihil ab eo petiturum, ſi concedat illi beneficium ad cuius titulum ordinetur, eſt ſuſpenſus ipſo iure ab ordine ſic ſuſcepto, quandiu à ſede Apoſtolica non obtinuerit diſpenſationem; ita Nauarr. capite 27. numero 158. Pater Henriquez capite 37. numero 1. & eſt textus cap. penultim. de ſimonia. in quo eſt quædam clauſula ſubobſcura: dicitur enim quòd Epiſcopus ordinans & præſentator manent ſuſpenſi per triennium; & dicit deinde, quòd omnes tres ſuſpenſi manent, donec obtineant diſpenſationem à Papa. Senſus legitimus eſt (vt conſtat ex rubrica eiuſdem textus) quòd duo primi ſolùm manent ſuſpenſi per triennium, niſi fortè

antea

antea obtinuerit diſpenſationem, ordinatus verò perpetuò manet ſuſpenſus, donec obtineat diſpenſationem.

Secunda concluſio. Qui ordinatur ſine patrimonio, nullum faciẽdo pactum cum aliqua perſona, nõ incurrit ſuſpenſionem; ita colligitur clarè ex P. Henriquez ſuprà, num. 2. & tenet Nauar. lib. 1. Conſil. conſil. 1. de conſtitutionibus, ad quæſt. 16. & tit. de temporibus ordinationum. conſil. 14. num. 13. & conſil. 47. num. 1. Eandem tenent aliqui Magiſtri. Si opponas cap. neminem, & cap. Sanctorum. 70. diſt. vbi definitur, ſuſpenſum eſſe qui ordinatur ſine titulo beneficij, vel patrimonij. Reſpondeo cum Nauar. & Henriquez locis citatis, hanc pœnam ſublatam eſſe per Innocentium III. cap. cùm ſecundùm Apoſtolum. de præbendis. vbi ſolùm decernitur quòd ordinans, vel eius ſucceſſor alat ordinatum, donec habeat eccleſiaſticum beneficium, quod intelligendũ eſt, quando non eſt præſentatus ab aliquo patrono: tunc enim ab eo eſt alendus, vt patet ex ipſo textu, & ex Panormit. ibidem.

Quòd ſi rurſus opponas Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. de reformatio. in fine. vbi innouat pœnas antiquorum canonũ; ergo innouantur dicta capita neminem, & Sanctorum. Reſpondeo, quòd Concilium ibi ſolùm loquitur quando fiunt aliqua pacta de nihil petendo, vt ampliùs explicabimus dubio ſequenti; at verò nos in ſecunda concluſione loquimur, quãdo nullum eſt pactum, nec vlla deceptio, ſed ordinans rectè ſcit ordinatum nullum habere titulum.

Denique ſi opponas motum proprium Sixti V. contra clericos malè promotos, qui incipit, ſanctum & ſalutare, in §. nihilominùs. vbi ponit pœnam ſuſpenſionis ipſo iure contra clericos recipientes ordines, non ſeruatis certis conditionibus, inter quas vna eſt, quòd nullus ſecularis ordinetur ordine ſacro ſine titulo ſufficientis patrimonij, vel beneficij. Reſpondeo, quòd hæc pœna ſuſpenſionis, & aliæ contentæ in iſto §. nihilominùs, tantùm comprehendunt eos, qui ſacris ordinantur ſine dimiſſoriis, vel ante legitimam ætatem, vel extra tempora. Et patet: nam Sixtus V. clarè videtur loqui de illis, de quibus loquutus eſt Pius II. in Extrauag. cùm ex ſacrorum. & Pius V. in regula 22. Cancellariæ. Hi autem duo Pontifices tantùm loquuntur in iis tribus caſibus. Prætereà: nam videtur incredibile, quòd voluerit Sixtus V. imponere grauiſſimas pœnas in iſto §. contentas contra eum qui non ſeruat interſtitia Concilij Tridentini, quæ ex conditionibus ab ipſo Pontifice requiſitis eſt vna. Prætereà, cùm hæc Extrauagans Sixti V. ſit pœnalis & exorbitans à iure communi, non eſt extendenda. Et hæc explicatio placuit nonnullis Iuriſtis doctiſſimis de hac re à me conſultis.

Dvbitatvr quintò, quando aliquis ordinatur cum patrimonio ficto, vtrùm incurrat ſuſpenſionem. Verbi gratia, Petrus petit à Ioanne, quòd donet ei patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, & promittit ei etiam cum iuramento, quòd ante ordinationem retrò donabit illi tale patrimonium, & quòd non petet ab eo victum.

Prima opinio tenet, hũc incurrere ſuſpenſionem; ita Nauarr. cap. 27. num. 158. Medin. in Sum. cap. 11. §. 8. & multi Theologi Complutenſes, & Iuriſtæ Salmanticenſes. Primum fundamentum huius opinionis eſt cap. per tuas, & cap. penult. de ſimonia, & hoc eſt fundamentum Nauarri. Secundum fundamentum eſt cap. 2. de reformat. Concil. Trident. ſeſſ. 21. vbi dicitur, quòd quando aliquis ordinatur titulo patrimonij, inſpiciatur priùs vtrùm ſit verum patrimonium, & deinde ſubdit antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouando, vbi videtur innouare cap. neminem, & cap. Sanctorum 70. diſtinct. in quibus definitur eſſe ſuſpenſum, qui ordinatur ſine beneficio vel patrimonio. Tertium fundamentum eſſe poteſt Extrauagans Pij II. quæ incipit, cùm ex ſacrorũ. vbi ſuſpenduntur ipſo facto qui ordinantur

tur ſine literis dimiſſoriis, ſed Epiſcopus conferens huiuſmodi literas titulo patrimonij, non daret illas, ſi ſciret patrimonium eſſe fictum, ergo iſtę literæ ſunt ſubreptitiæ, & per conſequens cenſentur nullæ, & nullius effectus. Et in hoc etiam videtur fundare ſe Nauar.conſil.18. de temporibus ordinationum.

Secunda opinio dicit, hunc non incurrere ſuſpenſionem; ita P.Henriq.c.37.n.2. & in gloſſ.litera G, refert pro ea multos, & graues Theologos, & Iuriſtas, quos ipſe conſuluit.

Sit prima concluſio. Quamuis prima opinio ſit valdè probabilis, ſecunda tamen eſt probabilior; & ſupponendum eſt, quòd in præſenti tantùm loquimur ſtando in iure communi: poteſt enim contingere, quòd in aliqua diœceſi imponatur ſuſpenſio. Probatur concluſio, quia nullus eſt text. in iure, nec conſtitutio Papalis continens talem ſuſpenſionem, vt patebit ex ſolutione argumentorum pro prima opinione. Vnde.

Ad primum reſpondetur, quòd capit. per tuas. tantùm loquitur in beneficiario, qui ad titulum ſui beneficij eccleſiaſtici præſentat aliquem ad ordines præcedente pacto non petendi ab eo aliquid fructuum pro ſuſtentatione: capit. penult. loquitur cum eodem beneficiario, & etiam cum Epiſcopo ordinante cum pacto, quòd ordinandus nihil petet ab eo pro ſuſtentatione. Ratio autem quare in huiuſmodi caſibus incurritur ſuſpenſio eſt, quia præſentatio, quam facit beneficiarius ad titulum ſui beneficij, eſt quid ſpirituale; remiſſio autem fructuum, quam facit ordinandus, eſt quid temporale. Et ſimiliter pactum initum cum Epiſcopo de nihil petendo ab eo pro ſuſtentatione, eſt quid temporale, ordo autem eſt quid ſpirituale, vnde in iis caſibus interuenit aliquid ſimoniæ. Cuius rei ſignum eſt, hos duos textus eſſe ſub titulo ſimoniæ, & hoc modo explicat gloſſa dicto capitul. penult. verbo, per triennium; & Antonius de Butrio dicto cap.per tuas.notab.2. numer. 4. imò Hoſtienſis ait dictum cap. penult. intelligi in clerico beneficiario, qui ad titulum ſui beneficij præſentat alium ad ordines, quod non habet locum in laico præſentante ad titulum alicuius Eccleſiæ, ergo multò minùs habebit locum in laico præſentante ad titulum patrimonij: nam hîc nullus interuenit ſapor ſimoniæ; præterea, quia pœna non eſt extendenda de vno caſu ad alium, præcipuè quando eſt diuerſus.

Ad ſecundum reſpondetur cum P.Henriquez ſup. num. 2. quòd Concilium tantùm intendit innouare pœnas in iure poſitas, in iure autem ſolùm inuenitur pœna contra facientes pacta ſimoniaca; non verò contra facientes pacta, in quibus nihil interuenit ſimoniæ, innouare autem non eſt extendere pœnam de vno caſu ad alium. Pro quo facit cap.ex parte. el 1. de priuileg.in fin.& melior text. cap. 92. eodem titulo.

Ad tertium reſpondetur cum eodem P. Henriquez, ſuprà, illam Extrauagantem tantùm ſuſpendere eos, qui ordinantur ſine Reuerendis; at verò qui ordinatur ad titulum patrimonij etiam ficti, veras habet Reuerendas. Nec obſtat dicere quòd obtinuiſſe Reuerendas ex cauſa falſa, eſt idem quod non obtinuiſſe illas; non, inquam, obſtat, primò quia ipſi Epiſcopo incumbit ſufficientem facere informationem quòd patrimonium eſt verum, vt ait Doctor Spino in Speculo teſtamentorum. gloſſa 18. n. 78. & colligitur ex Trident. loco citato, ibi, *eo quoque priùs perſpecto patrimonium illud verè ab eis obtineri.* Secundò: nam ſi fictio patrimonij ſufficeret ad incurrendam illam ſuſpenſionem, etiam ſufficeret falſitas in probatione morum & generis.

Petis, vtrùm ſit valida renunciatio patrimonij, ad cuius titulum aliquis eſt ordinatus? Et ſuppono, quòd ſit antequàm habeat beneficium, vel aliquid aliud vnde viuere poſſet. Nauar.cap.27. num. 158. & conſil. 16. de temporibus ordinationum. abſolutè dicit non valere. P. Henriq. numer. 2.

mer.2.citato loquens de patrimonio ficto, dicit non valere.

Sit tamen ſecunda concluſio. Si patrimonium erat verum, eius donatio non valet ipſo iure. Probatur: nam Tridentinum cap.2.citato ait, patrimonium huiuſmodi nullatenus poſſe donari abſque licentia Epiſcopi, & dictio, *nullatenus*, inducit nullitatem ipſo iure, iuxta gloſſam celebrem Clement. 2. de ſequeſtrat. verbo, nullatenus. quam ſequitur Nauar. ſuprà, & P.Henriquez lib. 13. de excommunicat.cap.28.num.3. & Couarr. cap. alma mater.p.1.§.11.n.7. Nota, quòd ſi renunciet, reſeruata ſibi penſione ſufficiente ad victum, valet renunciatio.ita Nau. lib. 3. Conſ conſ.23.de præbend.

Ex hac concluſione ſequitur, quòd qui ordinatus eſt ad titulum veri & legitimi patrimonij,vel beneficij, quamuis ſecundùm ius antiquum non erat prohibitum illud renunciare, vel reſignare, nunc tamen prohibitum eſt per Tridentinum.Verum eſt, quòd qui oppoſitum fecerit, quamuis peccabit, non tamen incurret ſuſpenſionem;ita P. Henriquez c. 37. citato.n.2.in fine.Vnde donatio patris filio,ad cuius titulum eſt ordinatus, poterit à patre reuocari. Vide Azeued.lib.5.recop. titulo 6.leg.7.

Tertia concluſio. Si patrimonium erat fictum, retrodonatio valet in foro conſcientiæ. Hæc eſt expreſsè contra Patrem Henriquez num.2. citato. Sed eam tenent aliqui Magiſtri; probatur primò: nam Concilium ſolùm loquitur quando patrimonium erat verum, vt patet ex contextu. Secundò: nam quòd fictè donans huiuſmodi patrimonium priuetur illo, eſt pœna, vt ſtatim dicemus, ergo non eſt priuandus ante ſententiam, iuxta dicta in materia de legibus, tractando de lege pœnali, imò credo quòd ordinatus tenetur in conſcientia retrodonare patrimonium; ſic aliqui viri docti. Et probatur: nam hoc patrimonium reuerà non eſt ſuum, ſed donatoris, & non poteſt autoritate propria punire ipſum donatorem;& hoc intelligo niſi velit agere coram Iudice. Dixi, *in foro conſcientiæ:* nam in foro exteriori reſcindetur retrodonatio in pœnam donatoris,qui voluit decipere Eccleſiam & Epiſcopum.

Ex dictis ſequitur primò, quòd qui ad titulum patrimonij ordinatus eſt Subdiaconatu,& poſteà renunciauit illum, & fecit ſe ordinari reliquis ordinibus, non incurrit ſuſpenſionem,quod etiam ipſe Nauar.concedit conſil.16. de temporibus ordinationum

Secundò ſequitur, quòd à fortiori non incurrit ſuſpenſionem ille, qui ordinatus eſt ad titulum patrimonij, quod mentitus eſt eſſe ſufficiens, quamuis Naua. conſil. 18. eodem tit. in fine, clarè videatur docere contrarium.

Tertiò ſequitur, quòd à fortiori non incurrit ſuſpenſionem qui ordinatus eſt ad titulum veri patrimonij,quamuis aliàs deberet tantumdem, quantùm valebat ipſum patrimonium.Quam reſolutionem etiam tenet Nauar. conſil. 13. eodem tit. in caſu,quòd iſta debita fuerint contracta poſt patrimonium acquiſitum. Probat optimè, quia huiuſmodi debita non poſſunt ſolui de tali patrimonio,ſiquidem ſecundùm Concilium non poteſt alienari, niſi ordinatus habeat beneficium, vel aliquid aliud vnde viuat.

Quartò ſequitur à fortiori, non incurrere ſuſpenſionem eum, qui ordinatus eſt ad titulum patrimonij in bonis mobilibus, vt ipſe Nauarr. concedit conſil. 29. eodem titulo. Et ibi ait, quòd ſecundùm mentem Concilij patrimonium debet eſſe in bonis immobilibus.

Quintò ſequitur, quòd à fortiori non incurrit ſuſpenſionem qui ordinatus eſt ad titulum beneficij legitimè quidem obtenti,ſed nondum poſſeſſi, vt ipſe Nauar. concedit conſil.15.eodem titulo.

DVBITATVR ſextò,quando aliquis eſt ordinatus ſubdiaconatu ſine vllo patrimonio, vtrùm licitè poſſit aſcendere ad ſuperiores ordines?

Prima opinio affirmat. Hanc tenuerunt

in Hiſpania nonnulli conſulti Iuriſtæ; argumentum eorum erat, quòd poſtquàm habet ſacrum ordinem ſubdiaconatus, non decet vile aliquod officium exercere. Hæc autem opinio, vt dicunt aliqui Magiſtri, non videtur ſecuta in conſcientia. Vnde ſit

Secunda opinio vera & omninò tenenda, quòd non poteſt ſine diſpenſatione Epiſcopi; ita P. Henriqu. cap. 37. num. 2. circa finem; & alij. Probatur: patrimonium non ſolùm requiritur pro ſubdiaconatu, ſed etiam, imò magis, pro diaconatu & ſacerdotio, ſed nunc non habet magis patrimonium, quàm habebat anteà, ergo. Dixi, *ſine diſpenſatione Epiſcopi:* nam Epiſcopus bene poteſt in hoc caſu diſpenſare, vt iſte aſcendat ad ſuperiores ordines; ſic P. Henriquez, & aliqui viri docti. Probatur argumento facto pro prima opinione: hoc enim probat, & nihil aliud, ac per conſequens manet ſolutum.

Vtrùm verò in aliquo caſu poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt aliquis à principio ordinetur ſacris ſine patrimonio? Reſpondetur, quòd in caſu raro poteſt, vt ſi ſit vir doctus collegio, & gradu inſignis; ita P. Henriquez ſuprà: de hoc enim certum eſt, quòd conſequetur cathedram, vel præbendam, aut beneficium, & per conſequens nulla eſt ſuſpicio quòd mendicabit. Et hæc de ſecundo caſu.

Tertius caſus eſt, quando aliquis ordinatur ordine ſacro extra tempora à iure ſtatuta, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, quas Reuerendas vocant.

Et hoc ſit DVBIVM ſeptimum, quia caſus hic longiorem exigit diſputationem.

Pro cuius explicatione ſupponendum eſt primò, quòd ad minores ordines non requiruntur tempora, requiritur tamen quòd ſit dies Dominica, vel dies feſtus; text. eſt cap. de eo. de temporibus ordinationum. Prima autem tonſura quolibet die anni dari poteſt; ſic Armil. ver. ordo. num. 7. & Bernardus Diaz in ſua Practica. cap. 26. litera A.

Secundò ſupponendum eſt, quòd aliter loquendum eſſet in hoc caſu secundùm ius antiquum, quàm ſecũdùm nouũ: nam ſtando in iure antiquo ſatis controuerſum eſt, vtrùm qui ordinatur ſacris extra tempora, eſſet ipſo iure ſuſpenſus, vel ſuſpendendus? Angelus enim verbo, irregularitas. num. 35. Sylueſt. eodem ver. n. 12. Tabien. eodem verbo, 4. numer. 7. qu. 6. dicunt eſſe ſuſpenſum ipſo iure. Idem tenet Panormit. cap. 2. de temporibus ordinatio. vbi ait, quòd iſte non recipit ordinis executionem, & eſt deponendus. Innocent. autem & Hoſtienſis citati ab Angelo, & Sylueſt. dicunt, quòd eſt ſuſpendendus, quam ſententiam ſequuntur aliqui viri docti, & hæc videtur mihi probabilior: nam text. in quibus prima opinio poſſet fundari cum apparentia (qui ſunt quatuor) non habent difficilem ſolutionem. Primus eſt cap. cùm quidam. de temporibus ordinatio. qui eſt Vrbani III. ſed ibi ſolùm dicitur, *à ſuſceptis ordinibus reddere debes expertes*; quæ verba clarè ſignificant ſuſpenſionem ferendam. Secundus eſt cap. ſecundum, eodem tit. quod eſt Alexandri III. ſed ibi ſolùm habetur, quòd non permittatur miniſtrare; quæ verba commodè explicantur de ſuſpenſione ferenda, & cùm ſit pœna, in dubio mitiùs eſt interpretanda, præcipuè cùm Vrbanus III. qui fuit 23. annis poſt Alexandrum, clarè ponat ſuſpenſionem ferendam, & in dubio non eſt præſumenda legum correctio. Tertius eſt cap. conſultationi. vbi dicitur cuidam Archiepiſcopo, quòd ordinatos extra tempora, præmiſſa competenti pœnitentia, poſſet permittere in ſuſceptis ordinibus miniſtrare; vbi videtur præſupponi, quòd ſunt ipſo facto ſuſpenſi: aliàs enim nulla indigerent abſolutione. Reſpondetur, quod cùm in duobus textibus citatis ſolùm ponatur expreſſè ſuſpenſio ferenda; & in hoc cap. conſultationi. non ponatur expreſſè ſuſpenſio ipſo iure, ſenſus huius c. eſt, quòd cùm ordinatos extra tempora poſſit Epiſcopus, & debeat ſuſpendere, eos iam

ſuſpenſos per ſententiam poterit præmiſſa pœnitentia abſoluere, vt miniſtrent. Quartus textus eſt in cap. literas. eod. tit. vbi facilè reſpondetur, quòd ſuſpenſio ibi poſita non eſt, quia ille de quo ibi eſt ſermo, ſit ordinatus extra tempora, ſed quia ſuſcepit duos ordines ſacros in eodem die: cùm enim ille in veſpera Sabbati ordinatus ſit in diaconum, & continuato ieiunio manè Dominicæ ſequentis ſit ordinatus in presbyterum; fictione iuris præſumit Pontifex illum in eodem die ſuſcepiſſe duos ordines ſacros: nam manè Dominicæ, & veſpere Sabbati præcedentis ad eundem diem referuntur. Et hæc dicta ſint loquendo ſecundùm ius antiquum.

Loquendo autem ſecundùm nouum ceſſat controuerſia: nam Pius II. in quadam Extrauaganti, quæ incipit, cùm ex ſacrorum, ſuſpendit ipſo iure eos qui ſacris ordinantur extra tempora à iure ſtatuta, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, & facit irregularem ordine vtentem; quam Extrauagantem nunquàm typis excuſam refert Nauar. cap. 27. num. 154. Couarru. Clement. ſi furioſus. par. 1. §. 1. num. 4. & alij; & integram refert Bernardus Diaz in ſua Pract. cap. 26. eámque confirmauit Pius V. in ſuis ſanctionibus Apoſtolicis. ſanctione 22. vt refert Cordub. in Sum. quæſt. 114. & habetur in Regula 22. Cancellariæ, quæ ponuntur ad finem voluminis propriorum motuum. Eam etiam refert, & confirmare videtur Sixtus V. in Extrauaganti contra clericos malè promotos, quæ incipit, Sanctum & ſalutare. verſiculo, & nihilominùs. Hæc autem Extrauagans declaranda eſt primò in generali, ſecundò in particulari, quantùm ad tres partes quas includit.

Pro intelligentia igitur in generali ſupponendum eſt quartò, quòd ad incurrendam hanc ſuſpenſionem requiritur dolus: nam verbum, *præſumpſerint*, requirit dolum, vt oſtendimus cap. 5. de excommunicat. diſput. 5. dub. 9. Itaque continget aliquem peccare ex ignorantia culpabili, & quòd non incurrat hanc ſuſpenſionem, & quamuis de hoc fuerim aliquando dubius propter ipſum contextum: dicit enim Pius II. qui extra tempora, vel ante ætatem, vel ſine literis dimiſſoriis ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus celebrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant, ex quo videtur conſtare quòd verbum, *præſumpſerint*, non cadit ſuprà receptionem ordinum, ſed ſupra vſum ordinis. Vnde Nauar. in repetit. cap. accepta, de reſtitut. ſpoliatorum. oppoſit. 8. n. 35. in fine. explicans hanc Extrauagantem ait, in imponenda pœna ſuſpenſionis non ponderatur præſumptio, in imponenda verò irregularitate ſic; quamuis, inquam, fuerim aliquando dubius; nunc autem cum reſolutione dico requiri dolum; ita Nauar. cap. 27. num. 154. conſil. 3. de ætate & qualitate ordinandorum. conſil. 2. de filiis presbyterorum, & 2. p. Conſiliorum, in additione libri primi, titul. de temporibus ordinationum. conſil. 50. & P. Henriquez cap. 38. num. 1. in fine. & in gloſſ. litera E, & Bernard. Diaz in ſua practica. cap. 26. litera C, verſiculo primo, quòd eius. Et quamuis hi Autores, præcipuè Nauarr. & P. Henriquez ſolùm videantur eximere à ſuſpenſione ordinatum ignorantia inuincibili, tamen cùm expreſsè affirmet, quòd hæc ſuſpenſio ſolùm comprehendit præſumentes, & quòd requirit dolum, ſequitur apertè quòd ſecundùm mentem eorum non comprehendit ignorantem ignorantia culpabili, dummodò non ſit affectata, vt patet ex Autoribus citatis dub. 9. de excommunicat. iam citato. Prætereà: nam à dolo quæcunque ignorantia etiam craſſa excuſat, vt docet ipſe Nauar. cap. 27. num. 141. Secundò, probo requiri dolum: nam fieri poteſt quòd explicatio Nauarri fuerit in cauſa, quòd hæc Extrauagans fuerit ſic intellecta & practicata: ipſe enim eſt qui eam publicauit

Salman

Salmantiæ, vt teſtatur conſil. 14. de temporibus ordinationum. Tertiò: nam dici poteſt quòd verbum *præſumpſerint*, comprehendit ſuſceptionem ordinum, & celebrationem, & ita Bernard. Diaz ponderat hoc verbum bis, ſcilicet ad incurrendam ſuſpenſionem, & etiam irregularitatem. Et quamuis hoc non multùm faueat conſtructioni Grammaticali, fauet tamen breuitati quæ ſolet eſſe in vſu in literis Pontificiis, & cùm ſit pœna, mitior interpretatio eſt facienda; & hanc ſententiam tenent aliqui viri docti, qui expreſsè dicunt, quòd ignorantia culpabilis, ſi non æquiualeat præſumptioni, excuſabit à ſuſpenſione.

Quintò notandum eſt, quòd licèt aliquis incurrerit hanc ſuſpenſionem, quia ordinatus eſt cum dolo, tamen ſi poſteà facta pœnitentia celebret, credens id ſibi licere non incurrit irregularitatem: nam etiam ad hoc requiritur dolus, ita Nauar. cap. 27. num. 156. & in cap. accepta loco citato. imò longè certius eſt de irregularitate, quàm de ſuſpenſione: nam verbum, *præſumpſerint*, abſque vlla controuerſia cadit ſuper irregularitatem, vt patet ex verbis ipſis Extrauag. iam citatis.

Sextò notandum eſt, quòd ordinatus ordine ſacro contra tenorem huius Extrauag. ſolùm manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto; ita videtur clarè tenere P. Henriquez cap. 38. n. 1. vbi generaliter ait, quòd ſit ſuſpenſus ab vſu ſacri ordinis ſic ſuſcepti. Nec obſtat doctrina Nauar. conſ. 71. de excommunicatio. quam ſequitur Emanuel in Summa, cap. 162. de irregularitate, dicentis eum, qui ante legitimam ætatem ordinatus eſt presbyter, non poſſe exercere actum alicui ſacro ordini deputatum, non, inquam, obſtat, quia Nauarr. tenet iſtum presbyterum incurrere irregularitatem, & in hac fundat ſuam ſententiam; ego tamen oppoſitum teneo 1. not. 11. Et primò in generali probo ex ipſa Extrauag. in illis verbis: *Et ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus celebrare præſumpſerint, irregularitatem incurrant.* Secundò in particulari probo de ordine ſuſcepto ante legitimam ætatem: nam in cap. vel non es compos, de temporibus ordinationum. quidam ante legitimam ætatem factus diaconus, ſuſpenditur à diaconatu. Et à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus continetur in nouo. De ordinato extra tempora, probo ex gloſſa cap. conſultationi. de temporibus ordinatio. ibi, *interdicitur ei executio ordinis ſic ſuſcepti.* Denique de ordinato abſque dimiſſoriis probatur ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 2. de reformatione, vbi de ordinato ab Epiſcopo titulari ſine licentia proprij Epiſcopi, ait; *Taliter promotus ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo iure ſit ſuſpenſus.* Et intelligo quòd conſequenter manet ſuſpenſus ab ordine ſuperiori etiam ritè ſuſcepto, non tamen ab inferiori, iuxta dicta diſput. 2. dub. 1. concl. 9. Et hæc dicta ſint ſtando in iure communi, & in Extrauagant. Pij II.

Cæterùm ſtando in Extrauaganti Sixti V. maior eſt difficultas, vtrùm clerici promoti extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſoriis, maneant ſuſpenſi ab omnibus ordinibus etiam ritè ſuſceptis: nam in illo verſiculo, & nihilominùs. dicit eoſdem clericos poſthac malè promotos ab executione, miniſterio & exercitio ordinum ſuſceptorũ, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores perpetuò ſuſpenſos declaramus: hoc tamen non obſtante iudico probabiliter poſſe defendi, quòd tantùm ſuſpendit ab ordine ſic ſuſcepto: ſiquidem refert Extrauagantem Pij II. & per conſequens tantùm videtur loqui de illa ſuſpenſione, de qua loquutus eſt Pius II.

Septimò notandum eſt, quòd ab hac ſuſpenſione poterat Epiſcopus abſoluere; ita Sylueſt. ver. ſuſpenſio. num. 8. dicto 3. Probatur, quia non eſt reſeruata Papæ: nam reſeruatio poſita in illis verbis, *Et ſi in eiſdem ordinibus miniſtrauerit, ſit irregularis, cum quo ſolus Papa diſpenſat*, non eſt referenda ad ſuſpenſionem, ſed ad irregularita

laritatem nota, quòd hæc verba non ſunt Pij II. ſed Nauarri. Cæterùm modò poſt Sixtum V. ſolus Papa poteſt abſoluere, quia ipſi ſoli reſeruauit eam, & derogauit omnibus priuilegiis,& Bullæ cruciatæ, & Concilio Trident. Videatur modò motus proprius, qui editus eſt à Clemente VIII. in quo benigniſſimè moderatus eſt ſanctiſſimus Pontifex prædictum motum Sixti V.

Octauò notandum eſt, quòd qui modò excuſatur ab hac ſuſpẽſione propter ignorantiam, iuxta dicta ſuprà, quamuis celebret, non incurret irregularitatem. Probatur tum ratione generali, tum etiam quia Pius II. dicit: *Et ſi hac ſuſpenſione durante celebrent, irregularitatem incurrent.*

Petis, quare in hac Extrauag. dicitur, quòd ſi miniſtrauerint in ordinibus ſic ſuſceptis, fiant irregulares: nam eo ipſo quòd ſuſpenſus miniſtret in ordinibus, fit irregularis? Reſpondeo, huiuſmodi clauſulam non eſſe ſuperfluam. Primò, quia nonnulli quamuis concedant ordinatum ante ætatem eſſe ipſo iure ſuſpenſum ſecundùm ius antiquum, dicunt tamen non incurrere irregularitatem, vt videre eſt apud Couarru. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 4. & Bernard. Diaz cap. 26. citato. verſiculo, is verò. Probant, quia talis ſuſpenſio non eſt impoſita propter crimen, ſed propter defectum. Secundò, quia nonnulli Doctores tenent, quòd licèt ſuſpenſus à Iudice, ſi celebret, fit irregularis, non tamen ſuſpenſus à Canone, de quo infrà dicendum eſt in materia de irregularitate. Et hæc ſufficiant de explicatione Extrauag. Pij II. in generali.

Iam ſigillatim explicandæ ſunt tres partes, quas continet, & quidem de prima, ſcilicet de ordinato extra tempora, nihil occurrit dicendum, præter id quod diximus, ſcilicet quòd iure antiquo non erat ſuſpenſus ipſo iure. Videte aliqua apud Bernardum Diaz cap. 26. citato, litera A.

De ſecunda, ſcilicet de ordinato ante legitimam ætatem, notandum eſt nonò, quòd ſtando in iure antiquo non erat ſuſpenſus ipſo iure, ſed ſuſpendendus; ita Nauar. in cap. accepta, ſuprà num. 34. & in Sum. cap. 27. num. 155. Couarru. Clement. citata, p. 1 §. 1. num. 8. vbi citat alios. idem tenet Bernardus Diaz capit. 26. in princ. Præterea, ſtando in iure antiquo, hæc ſuſpenſio etiam poſt ſententiam tantùm durabat vſque ad legitimam ętatem; ſic nonnulli, vt refert P. Henriquez cap. 38. n. 1. & gloſſa litera E, & conſtat ex textus, ibi, *vſque ad ætatem legitimam:* vnde ea impleta non erat neceſſaria abſolutio; at verò ſuſpenſio Pij II. durat etiam poſt legitimam ætatem, & indiget abſolutione, quia imponitur ſimpliciter abſque vlla temporis limitatione, ita P. Henriquez ſuprà, vbi citat alios.

Notandum eſt decimò, quòd ordinatus ante legitimam ætatem non poteſt ante illam exercere ordinem ſic ſuſceptum, niſi Papa diſpenſet; ita gloſſa Clem. generalem. de ætate & qualitate ordinandorum. verbo generalem. Couarru. Clement. ſi furioſus. loco citato. Tabien. ver. ordo. nu. 17. Additionator ad Bernardum Diaz cap. 26. citato. litera B, verſiculo, is verò. Medina in Sum. §. 8. circa finem. Et hoc habet verùm, quamuis ſit abſolutus à ſuſpenſione, vt expreſsè tenet Medina & P. Henriquez cap. 35. n. 4. Si dicas, quid ergo operatur abſolutio ab hac ſuſpenſione data ante legitimam ætatem? Reſpondeo, operatur duo; primò, quòd impleta ætate ſtatim poſſit exercere illum ordinem; ſecundò, quòd ſi exerceat ante ætatem, quamuis peccet mortaliter, non incurret irregularitatem.

Notandum vndecimò, quòd in hac materia annus incœptus habetur pro cõpleto, verbi gratia ingreſſus in 25. annum, poteſt ordinari in presbyterum; ita Nau. c. 25. n. 116. §. ad nouum quæſitum. vbi id bene probat, & conſil. 6. de ætate & qualit. ordinandorum. idem tenet P. Henriquez cap. 38. num. 2. vbi citat alios & teſtatur eſſe praxim Epiſcoporum, & libro 10. de ſacram. ordinis. c. 19. num. 2.

Petis

Petis, vtrùm qui ante legitimam ætatem ordinatur ſacerdotio, fiat etiam irregularis, ſiquidem in ipſa ordinatione conſecrat ſimul cum Epiſcopo? Medina in Sum. §. 8. circa finem tenet partem negatiuam, & videtur clarè de mente Syluest. ver. irregularitas. q. 13. §. 2. in alio ſimili. dicit enim quòd ſi Epiſcopus tulit ſententiam excommunicationis contra celebrãtem in aliqua capella, celebrans ibi prima vice nõ eſt irregularis, ſed excommunicatus, ſecunda autem vice erit irregularis, & allegat Archidiaconum. Oppoſitum tenet in terminis Additionator ad Bernardum Diaz, cap. 26. litera E, verſiculo, ſed verius contrarium. & Nauar. conſ. 61. de ſimonia, ad 6. quæſtio. Idem tenet generaliter de eo qui incurrit excommunicationem in ipſa ſuſceptione ordinis, & vt patet ex cap. 1. de eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit ab ipſo allegato, loquitur in quocũque ordine ſacro. Pro reſolutione notandum eſt, quòd ſuſpenſus non manet irregularis ex eo ſolùm quòd recipiat ordines, ſed requiritur quòd adminiſtret in ordine, vt dicemus in materia de irregularitate. Quo poſito,

Dico primò, licèt aliquis incurrat excommunicationem in ipſa ſuſceptione ordinis, vt ſi committat ibi ſimoniam, non incurrit irregularitatem, niſi miniſtret, vt ſi cantat ibi Epiſtolam, vel Euangelium. Hoc eſt contra Nauarr. ſed probo argumento efficaci. Iſte priùs recipit ordines, quàm incurrat excommunicationem; ſed ad hoc quòd incurrat irregularitatem, requiritur quòd exiſtens excommunicatus recipiat ordines, ergo implicat quòd in eadem receptione ordinis incurrat excõmunicationem & irregularitatem. Confirmatur: nam licèt communicans cum excommunicato in crimine, propter quod eſt excommunicatus, incurrat eandem excommunicationem, non tamen incurrit eam, niſi communicet poſtquàm principalis iam eſt excommunicatus, vt dixi c. 6. de excommunicatione diſp. 10. dub. 3. & quamuis Nau. conetur ſoluere hoc argumentum, tamen eius ſolutio nõ ſatisfacit.

Dico ſecundò, ſi aliquis contra tenorem huius Extrauag. ordinetur ſubdiaconatu, vel diaconatu, & ibi canat Epiſtolam vel Euangelium, incurrit irregularitatem, quia iſti actus ſunt diuerſi, & poſtquàm per primum incurrit ſuſpenſionem, miniſtrat ſolemniter, & hoc à fortiori confirmant textus, rationes, & Autores allegati à Nauarro. Maior difficultas eſt de eo qui contra tenorem huius Extrauagantis ordinatur in presbyterum.

Dico tertiò, quòd nec iſte incurrit irregularitatem. Probatur primò, quia non celebrat, ſed concelebrat; ſecundò: nam iſte actus moraliter cenſetur vnus & idem cum actu receptionis presbyterij; tertiò: nam ordo presbyteratus non eſt omninò completus, donec detur poteſtas ad abſoluendum; hæc autem datur poſt conſecrationem; & non dicitur factum illud, ex quo aliquid ſupereſt ad agendum. l. final. C. de iis quibus vt indignis. Ex quo deducitur optima confirmatio, ſcilicet quòd ſuſpenſio non eſt completè incurſa, ſed eſt veluti in fieri: nam ſuſpenſio impoſita contra aliquem actum non incurritur, donec ſequatur effectus, & actus ſit completus, iuxta dicta cap. 5. de excommunicatione. diſp. 3. dub. 5. & ad cap. 1. de eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit (quod eſt fundamentum Nauarr.) Reſpondetur primò, quòd ibi nullum eſt verbum de irregularitate: ſecundò, quòd ibi voluit Pontifex in pœnam delicti punire illum priuatione vſus ordinum, non tamen dicit quòd ipſo facto incurrerit hanc pœnam: tertiò verò, & meliùs, quòd ibi ſolùm incurritur irregularitas propter furtiuam ordinis ſuſceptionem, vt latiùs dixi in materia de irregul. diſp. 9. ſect. 1. dub. 1. conc. 2.

De tertia denique parte, ſcilicet de ordinato abſque dimiſſoriis, videte Additionatorem ad Bernardum Diaz cap. 26. verſiculo, ſine licentia ſui Præſulis, & P. Henriquez lib. 10. de ſacramento ordinis. cap. 22. Et imprimis ſupponendum eſt, quòd etiam ad minores ordines requiritur licentia proprij Epiſcopi, vt patet ex Trident.

Trident. ſeſſ. 7. cap. 10. de reformatione. imò etiam requiritur ad primam tonſuram, cap. fin. de temporibus ordinationum. in 6. aliàs Epiſcopus eam conferens ſuſpenſus erit per annum ab eius collatione, eod. cap.

Secundò ſupponendum eſt, quòd qui ordinatur minoribus ſine licentia proprij Epiſcopi, non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus. cap. quod tranſlationem. de temporibus ordinationum. ibi, *interdicenda eſt ei ordinis executio*; ſic Panorm. eod. c. num. 2. Sylueſt. ver. irregularitas. num. 11. Tabien. ver. ordo. 3. num. 1. Nauar. conſil. 48. de temporibus ordinat. & alij; & clarè patet ex Trident. ſeſſ. 7. cap. 10. de reform. Vbi tantùm dicit, quòd nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant, & ex Extrauagãti Pij II. quæ tantùm loquitur de ordinibus ſacris. Sed eſt argumentum: nam qui ordinatur ſine licentia proprij Epiſcopi, ordinatio non eſt rata, nec recipit ordinis executionem. c. nullus alterius. 90. q. 2. cap. illud quoque. 71. q. 1. Reſpondetur cum Panorm. ſuprà, & Bellamera dicto c. quod tranſlationem. quòd iſte non habet executionem quoad ſe, ſicut dicitur de peccatore occulto. ca. fin. de cohabitat. clericorum & mulierum: ſed quoad alios non eſt ſuſpenſus. Vnde quamuis celebret, non erit irregularis, & hoc modo intelligo gloſſ. cap. eos. de temporibus ordinat. in 6. verbo, dicentem quòd ordinatus ab alieno Epiſcopo eſt ſuſpenſus ipſo iure, ſed non illa ſuſpenſione quæ inducit irregularitatem, ſed ſuſpendendum illa, vt in c. quod tranſlationem. Et aduerte, quòd hæc gloſſa iam non habet locum quoad ſacros ordines poſt Extrauag. Pij II. vt patet ex dictis.

His poſitis dico primò, quòd ſtando in iure communi, Reuerendæ poſſunt dari ab Epiſcopo, de cuius diœceſi eſt oriundus qui vult ordinari, vel in cuius diœceſi beneficium obtinet eccleſiaſticum, vel habet domicilium, ita Sylueſt. verb. ordo. 3. num. 3. & eſt text. cap. cùm nullus. de temporibus ordinat. in 6. Dicitur autem oriundus, qui natus eſt ex parentibus habentibus ibi domicilium, non tamen ſi aderant ibi ratione itineris; ita Sylueſt. ver. ciuitas. num. 4. & P. Henriquez, qui citant alios. Præterea Officialis Epiſcopi, id eſt, Prouiſor, non poteſt eas dare, niſi expreſsè ſibi concedatur, dicto cap. cùm nullus. Vicarius autem generalis in ſpiritualibus Epiſcopi, ipſo in remotis agente, poterit eas concedere. Archiepiſcopus etiam dum viſitat, non poterit eas concedere, ita Additionator ad Bernardum Diaz ſuprà, litera C, verſiculo, non tamen poterit, & dicit eſſe communem: habetur etiam ex Geminiano dicto cap. cùm nullus. num. 5. Dixi, *ſtando in iure communi*: nam licèt ſecundùm ius commune Prælati religionum non poſſunt eas concedere, dicto c. cùm nullus. vbi videte omninò Geminianum §. Religioſis. ex priuilegio tamen poſſunt, & quamuis P. Henriquez lib. 10. de ſacramento ordinis. cap. 23. num. 4. dicat, quòd ad maiores ordines non concedit Reuerendas Prælatus, etiam Prouincialis, excepta religione Societatis Ieſu, ſed Epiſcopus, in cuius diœceſi habent domicilium, cum conſenſu tamen Prælati regularis. Poſteà tamen lib. 13. de excommunicatio. cap. 40. num. 1. in gloſſ. lit. B, temperat hoc. Ego autem cum reſolutione dico, quòd Prælatus regularis poteſt ſuis Religioſis concedere Reuerendas, vt tenet expreſsè Nauarr. conſil. 22. de temporibus ordinat. Nec obſtat Trident. ſeſſ. 23. c. 8. de reformatione. dicens, quòd debent dari ab ordinario: nam Prælatus Religioſorum eſt eorum Superior ordinarius, habens in eos iuriſdictionem ordinariam. c. cùm ab Eccleſiarum Prælatis. de officio ordinarij. Et ex hac ratione ſequitur, non eſſe neceſſarium priuilegium derogans huic capiti Concilij.

Dico ſecundò, Capitulum Sede vacante non poteſt concedere Reuerendas niſi in duobus caſibus. Primus, poſt annum à die vacationis; ſecundus, quando quis ratione obtenti, vel obtinendi beneficij arctatus ſit ad ſacros ordines ſuſcipiendos. ſic

Trident.

Trident.ſeſſ.7.cap.10.de reformat.Collegium autem Cardinalium, etiã intra annum vacationis, poteſt concedere Reuerendas, quia Concilium non intendit limitare hanc iuriſdictionem ſacræ congregationi Cardinaliũ; ita Bernard. Diaz, & P.Henriquez lib.10.de ſacramento ordinis,cap.22.num.3. Sed nota quòd licèt capitulum infra annum vacationis non poſſit concedere Reuerendas, poterit tamen dare literas teſtimoniales idoneitatis; ita Nauar. conſil.19. de temporibus ordinat.num.1.

Dico tertiò, Reuerendæ non expirant morte concedentis; ita Nauarr. cap. placuit. de pœnit.d.6.num.35.Cardinal.Clement.finali. de electio.quæſt.5. Additionator ad Bernard.Diaz ſup. litera B, verſicul. poſtquàm verò. P.Henriquez cap. 22. citato,num.3. vbi citat Didacum Perez & alios. Et ratio eſt, quia gratia non expirat morte concedentis, cap. ſi ſuper gratia. de offic. delegati. in 6. vnde datæ à capitulo ſede vacante validæ ſunt etiam finita poteſtate capituli; ſic Additionator Bernardus Diaz, & citat Immolam.

Dico quartò, Reuerendæ conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato etiam denunciato validę ſunt ſecundùm Patrem Henriqu. lib.13. cap. 8. num.7. quia eſt quædam gratia,quæ valet ſine vſu iuriſdictionis:vtrùm verò valeant conceſſæ excommunicato denunciato?Reſpondetur,quòd ſi concedantur ab inferiori Papæ, valent; ſic colligo ex Nauar.conſil.28.de excommunicatione. ad 1.quæſtionem. vbi eleganter diſputat vtrùm gratiæ impetratæ per excommunicatum ab inferiori Papæ valeant? Et inclinat quòd valeãt,& quòd cap.1. de reſcriptis, in 6.ſolùm habet locum ſaltem quoad forum conſcientiæ in reſcriptis & gratiis impetratis à Papa, & ego idem plenè iudico:nam appellatione reſcripti generaliter in iure prolati, ſolùm includitur Apoſtolicum, Imperiale, ſeu Regium,vt colligit ibidem Nauar. ex titulis de reſcriptis, & ex l. reſcripta. & l.quoties. & l. vltimæ. C.de precibus Imperat. offer.

Dico quintò,quòd in tribus caſibus poterit aliquis ordinari ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis proprij Epiſcopi. Primus eſt,quãdo proprius Epiſcopus eſt ſuſpenſus, eò quòd ordinauit alienos, text. expreſſus cap.2. de temporibus ordinat. in 6.Sed circa hũc caſum aliqua ſunt notanda.Primò,hoc non habere locum,quando proprius Epiſcopus eſt ſuſpẽſus ob aliam cauſam;ſic gloſ.verbo,taliter.& Geminia. & ait gloſſa ideò reſtrictam eſſe pœnam ad hunc caſum, propter quandam æquitatem, quòd ſicut ipſe ordinauit clericos alienos ſine licentia ſuorum Epiſcoporũ, ſic & ſui clerici ſine licentia eius ordinentur ab aliis. Secundò, nota hoc non habere locum in laicis,ſed tantùm in clericis, quia, vt inquit Geminianus, non poteſt cogere laicum tanta neceſſitas ſuſcipiendi ordines, ſicut clericum, vt promoueatur ad ſuperiores.Tertiò nota,quòd debent ordinari ab Epiſcopis vicinis,quia per eos meliùs poterit ſciri de vita & moribus ordinandorum, poterunt etiam ordinari ab Archiepiſcopo,quia eſt vicinus; ita Geminian. Quartò nota,quòd ad probandam hanc ſuſpenſionem non ſufficit dictum ordinandorũ, ſed alia via eſt probanda; ita Geminian. Non tamen requiritur præcisè quòd probetur per declarationem Metropolitani,vt vult Additionator Bernard. Diaz ſuper litera C, verſiculo, tribus caſibus. Probo ex gloſſa dicto cap.2. verbo, manifeſta. Secundus caſus eſt, quando interuenit ratihabitio proprij Epiſcopi,quod intelligo de ratihabitione de præterito, vel de præſenti expreſſa ſigno aliquo exteriori: nam & hæc ſufficit ad confitendum cum alieno Confeſſore, vt dixi in materia de confeſſione; non tamen ſufficit ſpes ratihabitionis de futuro, vt tenet Additionator Bernard. Diaz, verſiculo,ſecundus quando. vbi citat Rebuffum, & alios. Probat: nam contraria ſententia præſtaret anſam Epiſcopis, vt hoc quæſito colore ordinarent alienos, ex

quo innumera orirentur incõmoda. Tertius caſus eſt, quando aliquis familiaris Epiſcopi per triennium fuerit cum illo commoratus; aduertit autem Additionator Bernard.Diaz, verſiculo, tertius caſus. hoc tantùm habere locum in illis familiaribus, qui cum Epiſcopis commorantur, non tamen ſi ſint abſentes in regione remota, licèt illius ſumptibus viuant: nam Epiſcopus non poterit eorũ mores noſſe. Probat ex verbis Trident.ſeſſ.23.cap.9. de reformatione. Et hæc de tertio caſu principali dicta ſint, iam de reliquis caſibus agendum eſt.

Dubitatur octauò, de quarto caſu, in quo incurritur ſuſpenſio, nempe quando aliquis ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, ſchiſmatico, vel hæretico, intellige nominatim denunciato; vt aduertunt Tabien. & Armil. infrà citandi; vel etiam à degradato. Sic habetur ex cap.1. de ſchiſmaticis. & ex can.1. & can. ſtatuimus. el 2.1. quæſt.1. Et hoc intelligitur etiamſi is qui ordinatur id ignoret, vt tenent expreſsè Angel. verb. irregularitas. 1. num.30. Sylu. verb. irregularitas, quæſt.7. Armill. eodem verb. num.78. Tabien. verb. irregularitas. 4. num.6. Nauar. cap.27. num.241. & Couarru. cap. alma mater. p.1. §.1. num.6. Vnde ſolùm excipiunt Doctores eũ, qui per metum cadentem in virum conſtantem à talibus recipit ordines. Quintus caſus eſt, quando aliquis ordinatur ordine ſacro ab Epiſcopo, qui renunciauit loco & dignitati. cap.1. de eo qui ordinatur ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui. Dixi, *ordine ſacro:* nam ſecus eſt ſi ordinetur à minoribus, vt patet ex ipſo textu; & rationem aſſignat Panormita. ibi num.1. deſumptam ex ipſo textu: quia huiuſmodi ordines aliquando cõceduntur à non Epiſcopis, & nota, quòd hic caſus etiam habet locum, licèt ordinatus ignoret probabiliter renunciationem Epiſcopi; ſic Ang. ſup. num.31. Armil. num.79. Tabien. num.7. Panormitan. dicto cap.1. num.3. Et probatur ex ipſo textu dicente, quòd ſi recepit ex ignorantia craſſa, ſolus Papa diſpenſat; ſi verò ex ignorantia probabili, diſpenſat Epiſcopus.

Contra hos duos caſus eſt argumentum. Suſpenſio cùm ſit cenſura, non incurritur ſine peccato, ergo qui per ignorantiam probabilem & inuincibilem à talibus recepit ordines, non manet ſuſpenſus. Quidam vir doctus conuictus hoc argumento concedit conſequentiã, & idem videtur ſentire Bernard.Diaz in practica ſua, & P. Henriquez lib.13. de excommunicatio. cap. 29. num.1. dicit iſte vir doctus quòd textus citati in 4. & 5. caſu non habent locum poſt capit. vt animarum. de conſtitutionĩbus. in ſexto, vbi decernitur, quòd ſtatuta quorumcunque ordinariorum non ligant ignorantes, dum tamen ignorantia non fuerit craſſa vel ſupina.

Contra hoc eſt primò, quòd Autores citati dicentes iſtum non habere locum etiam in ignorante probabiliter, ſcripſerunt poſt dictum cap. vt animarum. Secundò, quòd prædictum cap. non condit nouum ius, vt vidimus cap.5. de excommunicatio. diſputat.5. dub.7. ad argum. ſecundæ ſententiæ, ergo antiqua iura manent immutata, præſertim quòd in dubio non eſt inducenda legum correctio. Confirmatur: nam ſi ille textus loquitur de ignorantia inuincibili, etiam ante illum excuſaret hæc ignorantia; ſi loquitur de vincibili, non tamen craſſa, ſolùm habet locum in ſtatutis inferiorum Papæ, vt vidimus ibidem. dub.8. concluſ.2.

Ad argumentum ergo factum reſpondetur, quòd hæc ſuſpenſio quando incurritur ab ignorante inuincibiliter, non eſt verè cenſura: nam hæc ſolùm poteſt imponi pro culpa, vnde qui in hac ſuſpenſione celebraret, non fieret irregularis, & ideò à multis appellatur irregularitas, vt patet ex Autoribus citatis, quoniam irregularitas multoties incurritur ſine peccato, ſed eſt defectus quidam executionis: noluit enim Eccleſia quòd non habentes ordinum executionem, eam conferant

aliis,

aliis, cùm nemo det quod non habet, & hanc rationem aſſignant text. citati, non culpam ordinati. Vide dicta cap.5. de excommunic.diſput.5.dub.12.in fine.

Sextus caſus eſt, quando aliquis petit promoueri ad ordines ab Epiſcopo non ſuo, ſine proprij Epiſcopi informatione, quantùm ad probitatem, & mores, Epiſcopus ſic ordinans eſt ſuſpenſus per annum à collatione ordinum;ordinatus verò ſuſpenſus eſt ab ordinibus ſic ſuſceptis ad arbitrium ſui Epiſcopi; ſic Tridentinum ſeſſ.23.cap.8.de reformat.

Septimus caſus eſt, quando Epiſcopus titularis,ſcilicet de *anillo*,ordinat aliquem maioribus,vel minoribus, vel etiam prima tonſura, ſine licentia proprij Epiſcopi: nam talis Epiſcopus eſt ſuſpenſus per annum à Pontificalibus, & ordinatus eſt ſuſpenſus ab ordinibus ſic ſuſceptis ad arbitrium proprij Epiſcopi; ita Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 2. de reformat. Nota, quòd Epiſcopus, qui ſcienter cap. 2. de temp. ordin. in 6. ordinat ſubditum alienum, manet ſuſpenſus per annum à collatione ordinis, non tantùm illius, quem contulit,ſed etiam omnium; ſic Paludan. in 4.d.19.q.7. quam ſuſpenſionem extendit Nauar.lib.1.conſilior.conſ.3.de bigam. ad ordinantem eum, qui eſt irregularis, immò addit poſſe dici, quòd eſt ſuſpenſus vno anno *amiſando*, & poteſt deponi ab ordine; ſed ego non aſſentior extenſioni, quia longè diuerſa ſunt ordinare alienum, & ordinare irregularem, & à ſeparatis non fit illatio.

Octauus caſus eſt, quando Capitulum intra annum à die vacationis dat Reuerendas ad ordines, niſi ratione beneficij ſuſcepti, vel ſuſcipiendi arctetur, & ſi aliter fiat,Capitulum manet interdictum, & ordinatus ſi fuit in maioribus, manet ſuſpenſus ad arbitrium Epiſcopi futuri; ſi fuit in minoribus, caret omni priuilegio clericali,prȩcipuè in criminalibus;ſic Tridentinum ſeſſ.7.cap.10.de reformat.

Nonus caſus eſt, quando aliquis Sacerdos ſæcularis, vel regularis coniungit matrimonio, vel benedicit ſponſos alterius parochiæ ſine licentia Parochi illorum, iſte manet ſuſpenſus, donec abſoluatur ab ordinario illius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat,vel à quo benedictio erat ſuſcipienda; ſic Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrimonij.

Decimus caſus eſt,quando ſuſpenditur à receptione ad profeſſionem Prælatus Prædicatorum,vel Minorum,qui receperit aliquem ad profeſſionem ante impletũ annum probationis.cap. non ſolùm.de regularib. in 6. & per cap. conſtitutionem. eodem tit.& lib.extenditur hæc pœna ad omnes Mendicantes.

Vndecimus caſus eſt in Clement. 2. de vita, & honeſt. Clericorum. vbi Clerici publicè portantes virgatas veſtes,vel partitas, ſi ſit beneficiarius, eſt ipſo facto ſuſpenſus per ſex menſes, à perceptione fructus; ſi non eſt beneficiarius,ſed eſt in ſacris infra ſacerdotiũ per idem tempus, redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium Eccleſiaſticum. Et idem eſt de aliis Clericis, qui non ſunt in ſacris, ſi ſimul cum huiuſmodi veſte deferant coronam clericalem; habens verò dignitatem, perſonatum, vel aliud beneficium cum animarum cura, eſt ſuſpenſus per annum à perceptione fructuum; Sacerdotes verò per idem tempus ſunt inhabiles ad beneficium.

Circa hunc caſum nota primò, quòd veſtis virgata,vel partita eſt idem, quod *bordado*,vel cui cũ ipſa textura diuerſi admiſcentur colores. Secundò nota, quòd in tribus caſibus excuſantur ab hac pœna; primo, qui geſtat has veſtes occultè, vt domi in ſtudio; ſecundo, ſi geſtet ſecretò ſubtus alias veſtes,ita vt in publico non appareant; ſic Bernard. Diaz cap. 75. tertio, ſi geſtet ob celebrationem alicuius feſti, vt doctoratus, nuptiarum, vel alterius ſimilis feſti, vel ob aliam iuſtam cauſam: ſic Bernard. Diaz, & Nauarr. cap. 27.num. 157. & P.Henriquez lib.13. de excommunic. cap. 36. num. 3. immò

in gloſſ. litera A, teſtatur quoſdam recentiores aſſerere, quòd hæc pœna eſt derogata conſuetudine.

DVBITATVR nonò, vtrùm committens ſimoniam incurrat ſuſpenſionem? De hac quæſtione tractat P. Henriquez lib. 13. cap. 37. & latè Sylueſt. verb. ſuſpenſio. q. 7.

Et primò ſupponendum eſt, quòd ſimonia realis eſt, quæ dicit conuentionem expreſſam vel tacitam ex vtraque parte completam, ſaltem quoad aliquam partem promiſſorum vtriuſque partis, vt latiùs tradit Nauar. cap. 23. num. 105.

Secundò, ſuppone, quòd pœna ſtatuta à iure ipſo facto ſolùm incurritur per ſimoniam realem, tãtùm excipio ſimoniam conuentionalem confidentialem, quę licèt non ſit realis, inducit tamen nullitatem beneficij ipſo iure, vt tradit Nauarr. num. 104. & 111.

Tertiò, ſuppone, quòd ſimonia realis in ordine inducit excommunicationem ipſo iure, vt habetur in Extrauag. 2. de ſimonia. ſed in præſenti non agimus ex profeſſo de hac pœna.

His poſitis, ſit prima concluſio. Qui recepit ordinem per ſimoniam realem, eſt ipſo iure ſuſpenſus non ſolùm ab ordine ſic ſuſcepto, ſed etiam ab aliis ritè ſuſceptis; ita Syluest. ſuprà, & P. Henriquez nu. 3. vbi ait eſſe receptam Doctorum ſententiam; idem tenent Thomiſtæ, quos ego vidi; tenet Villadiego tract. de irregularit. c. 7. eſt etiam bonus text. cap. inquiſitionis. de accuſat. Hanc concluſionem probat Syluest. ex cap. per tuas. el 2. de ſimonia. Sed efficaciùs probatur ex Extrag. 2. de ſimonia. ibi, *Declaramus quòd omnes illi, qui ſimoniacè ordinati fuerint, à ſuorum ſint ordinum executione ſuſpenſi.*

Secunda concluſio. Qui recipit ordines ſimoniacè ignoranter, vt quando cognatus, vel amicus me ignorante dat pretium Epiſcopo, vt conferat mihi ordines, manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto; ita Syluest. ſuprà, & D. Thom. 2. 2. q. 100. art. vlt. ad 3. & Aragon ibi concl. 4. vbi expreſsè loquitur de ignorantia omninò inculpabili; intelligo autem, quòd manet ſuſpenſus non ſuſpenſione, quæ ſit cenſura, vt ampliùs patebit ex concluſione ſequenti.

Contra concluſionem hanc videtur tenere P. Henriquez nu. 4. niſi explicetur de ſuſpenſione, quæ ſit verè cenſura, & quæ non incurritur niſi propter culpam; addit etiam, quòd non incurrit ſuſpenſionem, quamuis poſt ordinationem ratificet promiſſionem pecuniæ ab amico factam, & eam ſoluat. Rationem eius colligo ex eodem lib. 4. de irregularit. cap. 12. numer. 10. quòd licèt ratihabitio comparetur mandato quoad culpam, non tamen quoad pœnas iuris, niſi expreſsè caueatur; ſed hæc reſolutio apertè videtur contra D. Thom. ſuprà, ad 3. vbi etiam loquens de promiſſione facta ab inimico fraudulenter, (quo caſu ſecundùm omnes nõ incurritur ſuſpenſio) addit D. Thom. niſi fortè poſtmodùm pacto conſenſerit, ſoluendo quod fuit promiſſum; & confirmatur: nam licèt ille, qui non ratificando pactum, ſoluit pecuniam ſe ignorante promiſſam ab amico, ne amicus patiatur hanc iacturam, non incurrit ſimoniæ pœnas, vt tradit Nauarr. conſil. 10. de ſimonia. num. 7. at verò ſi ratificat, & ſoluit, incurrit, vt efficaciter probat Nauarr. ibidem. idémque tenet gloſſa cap. penult. de elect. verb. ratum nõ habente. vbi dicit, *Aliàs ſi poſteà conſentiret, idem eſſet, ac ſi ab initio procuraſſet*; & ad argumentum reſpondetur, quòd in iure expreſſum eſt, ratihabitionem habere locum in ſimonia, vt patet ex dicto cap. penult. iuncta gloſſa iam citata.

Eſt autem maximè aduertendum, quòd ſimonia, quæ committitur in Reuerendis, cenſetur commiſſa in ordine, ſic Nauarr. conſil. 58. de ſimonia. in fine. quas verò pœnas incurrat in foro exteriori ſimoniacus in ordine, videte in Nauarr. conſil. 34. de ſimonia.

Tertia concluſio. Qui ordinatur ab Epiſcopo ſimoniaco, ſed non recipit ordines ſimoniacè, quia Epiſcopus in hac ordi

ordinatione non committit ſimoniam, ſed iam aliàs commiſerat eã, diſtinguendum eſt; nam ſi ſciebat Epiſcopum eſſe ſimoniacum, manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto, ſuſpenſione, quæ ſit verè cenſura; ſi verò ignorabat, manet ſuſpenſus, non tamen ſuſpenſione, quæ ſit verè cenſura.

Prima pars habetur expreſsè in can. ſi qui à ſimoniacis. 1. q. 1. Secundam partem tenet gloſſa ibidem. Syluest. & Angel. locis citatis, dub. 8. in 4. caſu. vbi expreſsè loquuntur de ordinato ab Epiſcopo ſimoniaco; idem tenent Innocent. relatus à Syluest. verb. ſuſpenſio. q. 7. & Panormit. c. de ſimoniacè. tit. de ſimonia. n. 6. qui duo ex gloſſa ſic explicant dictum c. de ſimoniacè. in illis verbis, *poſſunt in ſuis ordinibus remanere*, ſcilicet per diſpenſationem; quæ interpretatio licèt prima facie non videatur quadrare textui, quadrat tamen attento cap. præſentium portitorem. 1. q. 5. vbi decernitur, quòd ordinatus per ſimoniam à patre ipſo filio ignorante commiſſam, ſi Eccleſia indigeat, fungatur ſacerdotio, aliàs maneat ſuſpenſus; denique idem tenet expreſsè D. Tho. 2. 2. ſuprà, ad 2. vbi dicit, quòd nullus debet recipere ordinationem ab Epiſcopo, quem ſcit ſimoniacè promotum; & ſi ordinetur, non recipit ordinis executionem, etiamſi ignoret eum eſſe ſimoniacum; vbi clarè loquitur D. Thom. de ignorãtia inculpabili, præcipuè cùm ſit ignorantia facti alieni, quod faciliùs ignoratur inculpabiliter; & ratio noſtræ reſolutionis eſt, quòd in hoc caſu Epiſcopus punitur in ſic ordinato, vt innuit gloſſa citata, & nos diximus cap. 5. de excommunic. diſput. 5. dub. 10. ad 2.

Quarta concluſio. Qui confert ordines ſimoniacè ſecundùm ius antiquum, tantùm erat ſuſpenſus per triennium, & non abſolutè, ſed ſolùm à collatione ordinum, vt patet ex cap. penult. de ſimonia. at verò ſecundùm ius nouum manet priuatus ab executione omnium ſuorum ordinum, vt patet ex Extrauag. 2. de ſimonia. ibi enim excommunicatur ipſo facto, & per conſequés priuatus manet executione omnium ordinum, & hæc Extrauagans loquitur abſolutè, ſiue hoc vitium ſit publicum, ſiue occultum.

Quinta concluſio. Nonnulli dicunt, quòd ſimoniacus in beneficio eſt ſuſpenſus ipſo iure; ſic Angel. verb. ſimonia. 6. num. 2. Syluest. verb. ſuſpenſio. q. 7. p. 2. P. Henriquez lib. 13. cap. 37. num. 5. immò & D. Thom. art. citato ad 2. Sed oppoſitum tenet Nauar. cap. 23. num. 111. dicto 3. vbi citat Innocent. dicentem, quòd ſimoniacus in beneficio, peracta pœnitentia, & relicto eo beneficio, poteſt celebrare. Idẽ tenet conſil. 35. & 61. de ſimonia. & Villadiego cap. 7. de irregularit. qui loquitur, quando eſt occultus. Et probatur, quia nulla pœna eſt dicenda incurri ipſo iure, niſi lege id caueatur, gloſſa recepta in cap. fin. de iure patronatus, & tamen nullus eſt text. imponens huiuſmodi ſuſpenſionem. Si opponas cap. præter. 32. d. vbi habetur, ſimoniacos non eſſe admittendos ad ſancta miniſteria, (quem textum allegat pro ſe P. Henriquez) reſpondetur, quòd cùm iſte text. non faciat expreſſam mentionem de ſimoniaco in beneficio, intelligendus eſt de ſimoniaco in ordine, qui etiam per alios textus eſt ſuſpenſus; quæ ſolutio eſt de mente gloſſæ verb officium. Sed nota, quòd ſimoniacus in beneficio eſt excommunicatus per prædictam Extrauag. 2. de ſimonia. & in hac concluſione loquuti ſumus de ſuſpenſione quoad ordines. Loquendo autem de ſuſpenſione quoad beneficia, ſit

Sexta concluſio. Qui ignoranter, & inculpatè recepit beneficium datum per ſimoniam alienam, vt ſi pater filio inſcio emit illud ab Epiſcopo, dicitur ſuſpenſus ab eo tantùm beneficio, quamuis curatum ſit, quia illius non habet verum titulum, nec retinere poteſt ſine noua diſpenſatione, & collatione, immò in rigore loquendo, hæc non eſt ſuſpenſio: nam ſuſpenſio debet eſſe eius, quod poſſideo, & eſt meum. Dixi, *quamuis curatum ſit*, contra Syluest. verb. ſuſpenſio. q. 7. p. 2. dicentem,

 quòd

quòd ſi beneficiũ eſt curatum, manet ſuſpenſus ab omnibus aliis beneficiis etiam ritè acquiſitis;ſed noſtram ſententiam tenet Angel.verb.ſimonia.6.num. 2. in fine, & P.Henriquez lib.13.de excommunic.c. 37.num.5.& aliqui Thomiſtæ. Et poteſt probari à ſimili,ex cap.præſentium 1. q.5. vbi ordinatus per ſimoniam ſe ignorante ab alio commiſſam tantùm manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto. Et ratione probatur,iſte non deliquit, ergo non eſt puniendus in beneficiis ritè acquiſitis.

Septima concluſio. Qui poſt beneficia ritè acquiſita recepit collationem alterius beneficij per ſimoniam realem,ſit in foro exteriori ſuſpenſus ab omnibus beneficiis etiam ritè ſuſceptis,& illorum fructibus, ſed in foro conſcientiæ dimiſſo beneficio ſimoniacè obtento, & abſolutus ab excommunicatione poteſt frui primis beneficiis ritè ſuſceptis;ſic P.Henriquez ſuprà.

DISPVTATIO VI.

De abſolutione à ſuſpenſione.

De hoc tractat P.Henriquez lib.13. de excommunic. cap.35.

DVBITATVR primò, quis poſſit abſoluere à ſuſpẽſione via ordinaria? Prima concluſio. Quando ſuſpenſio impoſita fuit ad certum tempus,verbi gratia,per menſem,vel ſub conditione,verbi gratia,*donec ſatisfeceris*,adueniente termino,vel facta ſatisfactione,ceſſat ſine noua abſolutione,ſiue impoſita ſit à iure,ſiue ab homine,ſiue pro contumacia,ſiue pro culpa præterita;ſic Angel. ver. ſuſpenſio.q.4. Sylueſt.q.8. Anton.3.p.tit.28. cap. 4. circa finem.Nauarr.cap.27.num.161.qui teſtatur eſſe communem ſententiam ; & P. Henriquez ſuprà num.2. vbi citat multos. Vide dicta de excommunicatione, vbi de hoc latiùs egi.

Secunda concluſio. Parochus, & Confeſſor ordinarius non poſſunt via ordinaria abſoluere à ſuſpenſione, ſiue ſit lata ab homine, ſiue à iure ; ſed requiritur facultas eius,ad quem iure communi pertinet talis abſolutio;ſic P. Henriquez,& alij cõmuniter, neque eſt eadem ratio de excommunicatione, (à qua, ſi ſit à iure, & nòn reſeruata poteſt abſoluere Parochus, & Confeſſor ordinarius)quoniam abſolutio ab excommunicatione debet neceſſariò prçcedere abſolutionem à peccatis,ſecùs eſt de abſolutione à ſuſpenſione.

Tertia concluſio. A ſuſpenſione lata ob contumaciam,ſiue à iure communi, ſiue particulari abſolutè, & ſine termino, & non reſeruata, poteſt abſoluere Epiſcopus ; ſic Innocentius receptus communiter,& Nauar.cap. 27. numer. 162. Probatur argumento cap. nuper. de ſentent. excomm. melior textus cap. ex literis. de conſtitutionibus. Probo etiam gloſſ. cap. at ſi Clerici. de iudiciis. verb. minora. quæ ait, quòd Epiſcopus vbicumque poteſt diſpenſare, vbi non inuenitur prohibitum ; idem tenet Ioan.Andr. & alij relati à Syluęſt.verb. diſpenſatio.numer.14. q. 9. Dixi, *abſolutè*, *& ſine termino*: nam quando imponitur ad certum tempus, verbi gratia,per menſem,non poteſt Epiſcopus abſoluere, ſcilicet ante impletum terminum, ſed tantùm conditor canonis, ſiue talis ſuſpenſio impoſita ſit pro delicto,ſiue pro contumacia; ſic Paludan. in 4.d.18.q.7.in fine.Syluęſt.verb. ſuſpenſio. q.8.Angel.verb.ſuſpenſio.n. 4. cum gloſſ. cap.cupientes.de elect.in 6.& in Clemẽt. 1.de hæreticis.P.Henriqu. ſuprà,Bernard. Diaz in ſua Practic. cap. 67. numer. 1.& alij, quos refert, & ſequitur Couarr. 4. Decretal. cap. 6.numer.14.idem tenet expreſsè Panormitan. cap. quàm ſit graue. de exceſſibus Prælatorum. in fine. quamuis contrarium videatur ſentire in cap. tam ex literis. de teſtibus.numer.3. Ratio gloſſæ eſt,ne fruſtretur effectus huiuſmodi ſuſpenſionis; limitanda eſt tamen hæc concluſio poſt Concilium Tridentinum, quando ſuſpenſio impoſita eſt propter delictum occultum: tunc enim poteſt Epiſcopus

ſcopus abſoluere etiam ante impletū terminum, ſic P. Henriquez ſuprà, conſideratis quæ dicit Syluest. verb. diſpenſatio. q. 9. dico, quòd tenet noſtram concluſionem.

Quarta concluſio. Quando ſuſpenſio lata eſt à iure abſolutè, & ſine termino, & impoſita eſt propter delictum iam præteritum etiam grauius adulterio, ſi non ſit reſeruata Papæ, poteſt Epiſcopus ab ea abſoluere, & loquimur etiam ſtando in iure antiquo. Hæc concluſio partim eſt contra Nauar. conſil. 3. de ætate & qualit. ordinandorum. & in Manual. cap. 27. num. 162. vbi citat Panormit. & Felin. & contra P. Henriquez, & contra Syluef. & idem dicit lib. 14. cap. 5. num. 3. in fin. & Villad. c. 16. de irreg. §. quæro an per pœnitentiā. quidquid dicat Nauar. & contra alios dicentes, quòd licèt poſſit Epiſcopus abſoluere, quando ſuſpenſio eſt impoſita propter adulterium, vel delictū leuius adulterio, non tamen quādo eſt impoſita propter delictum grauius adulterio: Delicta minora adulterio ſunt venatio, ludus aleę, vinolentia. P. Henriquez lib. 14. c. 20. n. 4. in fin. & inceſtus ſpiritualis; ita Nau. lib. 1. Conſil. conſil. 1. de in integr. reſtit. at inceſtus carnalis eſt maius, Nauarr. ibid. Et loquitur de inceſtu cum matre & filia carnali, ſecus in remotiori gradu, vide pro alio delicto conſil. 3. de ætat. & qualit. ord. q. 2. ſed noſtram ſententiam tenet gloſſa Clement. 1. de hæreticis. §. penult. verbo, excommunicationis, & cap. cupientes. §. cæterum. ver. ſuſpenſus. de elect. in 6. quas fatetur Nauarr. communiter eſſe receptas in ſuis locis, & ratio deſumitur ex cap. nuper. de ſententia excommunicatio. vbi dicitur, quòd quia conditor canonis non reſeruauit ſibi abſolutionem excommunicationis, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi, ſed nullibi inuenitur reſeruatio huiuſmodi ſuſpenſionis, ergo. Et idem dicó de quibuſdam Abbatibus, & de Prælatis Religionum, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſic habetur ex P. Henriquez, quamuis ipſe non tuetur concluſionem tam generaliter ſicut nos, at verò in caſibus, in quibus ait poſſe Epiſcopum, etiam concedit poſſe prædictos Abbates & Superiores. Dixi, *ſtando in iure antiquo:* nam poſt Tridentinum, poteſt Epiſcopus abſoluere, quantumuis graue ſit delictum, dummodò ſit occultum, vt poſteà dicemus.

Quinta concluſio. Stando in iure antiquo, à ſuſpenſione lata ab homine nullus poteſt abſoluere, niſi qui eam tulit, vel eius ſucceſſor, aut Superior; ita Nauar. P. Henriquez vbi ſup. & eſt communis ſententia. Sunt tamen duo caſus, in quibus qui ſuſpendit non poteſt abſoluere. Primus eſt, ſi clerici vel Regulares per ſuum ordinarium ſint ſuſpenſi ab Officiis, eò quòd ſacramenta, aut ſepulturam contulerint hæreticis, vel quia ab eis receperūt eleemoſynas & oblationes. Hæc abſolutio reſeruatur Papæ, cap. excommunicamus. el 1. §. credentes. de hæreticis. Secundus eſt, quando aliquis per ordinarium, vel per Conſilium prouinciale ſuſpenſus eſt, eò quòd facta ſecūda correctione adhuc confert beneficia indignis: huiuſmodi enim ſuſpenſio præterquàm à ſummo Pontifice, vel proprio Patriarcha, ſi ſub eius iuriſdictione ſit, relaxari non poteſt, textus optimus, cap. graue nimis. de præbendis. ita Syluest. & P. Henriq. vbi ſuprà.

Sexta concluſio. A ſuſpenſione reſeruata ille ſolus poterat iure antiquo abſoluere, cui reſeruabatur, vel eius ſuperior, vel ſucceſſor.

Septima concluſio. Per Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. poteſt Epiſcopus ſibi ſubditos abſoluere ab omni ſuſpenſione, etiam reſeruata Papæ, dummodò proueniat ex delicto occulto, nec deducto ad forum contentioſum; ſi autem procedat ex delicto non occulto, ſeruandum eſt ius commune. ſic P. Henriquez num. 3.

Dvbitatvr ſecundò, quis poſſit ex commiſſione abſoluere à ſuſpenſione? Concluſio. Per Bullā cruciatæ poteſt quis abſolui à ſuſpenſione; hæc eſt communis ſententia, & patet: nam ibi habetur, quòd poſſit

poſſit abſolui à quacunque cenſura eccleſiaſtica, ſed ſuſpenſio eſt verè cenſura, cap. quærenti, de verborum ſignificatione. ergo.

Hinc ſequitur, quòd per priuilegia Societatis Ieſu poteſt quis abſolui à ſuſpenſione: nam habent ſimilem clauſulam.

DVBITATVR tertiò, de eo qui abſoluendus eſt à ſuſpenſione.

Prima concluſio. Inuitus, vel abſens poteſt abſolui à ſuſpenſione, quia ſuſpenſio eſt pœna.

Secunda concluſio. Qui eſt irretitus pluribus ſuſpenſionibus, bene poteſt abſolui ab vna, & non ab aliis.

Tertia concluſio. Quando plures ſuſpenſiones ſunt ab eodem Iudice, ſi abſoluat ab vna, præſumitur intendere ab omnibus abſoluere, niſi manifeſtetur contrarium; at verò quando ſunt à diuerſis Iudicibus, ex hoc quòd abſoluatur ab vna, non manet abſolutus ab omnibus, niſi alij committant ſuas vices.

DVBITATVR quartò de modo ſeruando in abſolutione à ſuſpenſione.

Prima concluſio. Non ſunt aliqua verba determinata.

Secunda concluſio. Communiter viri docti vtuntur hac forma: *Abſoluo te à vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti ob hanc, vel illam cauſam, & reſtituo te priſtinæ executioni.*

Tertia concluſio. In criminibus grauibus exigendum eſt iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, ſicut diximus in abſolutione ab excommunicatione. ſic P. Henriquez nu. 3. & in iis tantùm caſibus intelligendus eſt Nauar.

Circa quartam concluſionem dubij primi notandum, quòd licèt teneamus cum Nauar. & aliis, Epiſcopum non poſſe diſpenſare in delictis adulterio grauioribus, poteſt tamen in inceſtu ſpirituali, quia eſt leuius adulterio, ita Nauar. lib. 1. Conſil. conſil. 1. de in integr. reſtit.

Præterea notandum, quòd in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare, poteſt etiam poſt ſententiam; ita Nauarr. conſil. citato, & alij quos citaui. ego in quodam conſil. verb. ſuſpenſio. Hæc de ſuſpenſione.

QVARTA

QVARTA PARS.

De degradatione, & depoſitione.

De hac materia tractant Summiſtæ in eiſdem titulis; Bernardus Diaz in ſua Practica, cap.139. P.Enri. lib.13. de excommunicatione. cap.55. & Didacus Perez 8. libro ordinamenti, tit.4. leg.3. colum.12.

DISPVTATIO VNICA.

De degradatione, & depoſitione.

DVBITATVR primò de definitione, proprietatibus & effectibus degradationis, & depoſitionis? Imprimis antequàm definiatur, eſt diuidenda; duplex enim eſt degradatio, ſcilicet verbalis, & realis ſeu actualis. Realis eſt, qua clericus realiter degradatur; verbalis (quando in verbali ſententia finitur cauſa) eſt, qua verbaliter tantùm degradatur, & Iudex non intendit procedere ad realem degradationem, ſed ſola verbali eſt contentus; & licèt aliquando degradatio ſumatur pro depoſitione, vt ait Sylu. verb.degradatio. in princip.& habetur ex cap.ſi quis Sacerdotum.11.q.& cap.1. de homicidio voluntario: tamen propriè loquendo, depoſitio, & degradatio verbalis ſunt idem, cap.degradatio.de pœnis. in 6. ibi, *verbalis degradatio, ſeu depoſitio*, & cap. ſi quis laicus.22.quæſt.5.

Sit prima concluſio. Degradatio verbalis, ſeu depoſitio eſt eccleſiaſtica pœna, vel priuatio, qua vir eccleſiaſticus priuatur vniuerſaliter ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico in perpetuum abſque ſpe reſtitutionis, retento tamen priuilegio clericali. Realis autem degradatio eſt eccleſiaſtica pœna, vel priuatio, qua vir eccleſiaſticus priuatur vniuerſaliter ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico, & ab omni priuilegio clericali in perpetuum ſine ſpe reſtitutionis. Hinc ſequitur primò quòd degradatio actualis eſt executio degradationis verbalis, ſeu depoſitionis.

Secundò ſequitur differentia degradationis & depoſitionis à ſuſpenſione, prout latiùs explicata eſt in materia de ſuſpenſione in principio, ab irregularitate autem differt. Primò, quia irregularitas ſuperueniens nō priuat titulo beneficij iam quæſiti, vt tradit Nauarr.cap.27.n.249.dict.5. Degradatio autē & depoſitio priuant eo. Secundò differt: nam irregularitas incurritur ipſo iure tantùm, & abſque ſolennitate, & aliquando non priuat vſu ordinis ſuſcepti, vt tradit Nauar. eodem num. dicto 6. contrarium autem reperitur in degradatione, & depoſitione.

Tertiò ſequitur differentia inter degradationem realem & verbalem ſeu depoſitionem: primò enim differunt quoad ſolennitatem, vt poſteà dicemus; ſecundò differūt: nam realis degradatio aufert priuilegium clericale, cap.degradatio.de pœnis. in 6. quod tamen non aufert verbalis degradatio, niſi depoſitus ſit incorrigibilis: tunc enim perditur vtrumque priuilegium, fori ſcilicet & Canonis; ſic Angel. verb.degradatio. num.1. Sylueſt.n.8. Nau. c.27.n.81. Bernard.Diaz cap.139.citato.

Sed circa hoc duæ oriuntur dubitationes. Prima eſt, vtrùm requiratur ſententia declarans depoſitum eſſe incorrigibilem: ſecunda, vtrùm ad hoc quòd dicatur incorrigibilis, neceſſariū ſit, quòd redeat ad

eadem delicta, propter quæ fuit depoſitus.

Et quidem quoad primam dubitationem Felinus cap. cùm non ab homine. de iudiciis. tenet neceſſariam eſſe ſentẽtiam, & allegat pro ſe Geminianum: nam licèt ſententia ſit impoſita per aliquam legem ipſo facto, non tamen incurritur ante ſententiam declaratoriam criminis, dummodò non ſint pœnæ, quæ ſecũ trahunt executionem; apponit tamen Felinus quandam limitationẽ, niſi incorrigibilitas eſſet adeò notoria, vt æquiualeat ſententiæ Iudicis. Panormitanus autem dicto cap. cùm non ab homine. num. 28. dicit, primò non eſſe neceſſariã ſententiam; ſecundò dicit, quòd non propter quamlibet incorrigibilitatem perdit depoſitus priuilegium clericale, niſi priùs ſeruetur forma tradita in dicto c. cùm non ab homine. nempe quòd Eccleſia excommunicat depoſitum præmiſſis tribus monitionibus; ſi hoc nõ prodeſt, anathematizat illum; ſi petit pœnitentiam, recipitur ab Eccleſia, ſi non, clara eſt incorrigibilitas, & tunc poteſt Iudex ſecularis illum capere, & cùm tot præcedant ſolennitates, non requiritur alia ſententia. Et hæc opinio eſt conformior dicto cap. cùm non ab homine. & eam amplectitur Autor quidam citatus ab Additionatore ad Bernard. Diaz, d. c. 139. verbo incorrigibilis. & ait, quòd ita amplectuntur communiter Doctores. Verum eſt, quòd ſi Eccleſia, poſtquàm depoſuit clericum, nolit procedere hoc ordine tradito in d. cap. cùm non ab homine: quia nõ habet ſpem correctionis illius, tunc ſi non corrigatur, poterit illum declarare incorrigibilem, & per conſequens Iudex ſecularis poterit illum capere, & in hoc caſu erit vera ſentẽtia Felini, nẽpe quòd requiritur ſententia.

Quoad ſecundam verò dubitationem Antonius de Butrio citatus à Panormitano ſuprà nu. 30. dicit, quod depoſitus tunc dicetur incorrigibilis, quando redit ad priora delicta, vel perſeuerat in illis; Panormit. verò ait, ſufficere, quòd committat alia delicta; quod intelligendum eſt, quando ſunt ſimilia delicta, vel grauiora, vt notat quædam gloſſa ad Panormitanũ, quæ fundatur in cap. vt famæ tuæ. de ſententia excommunicatio. ibi, *ad ſimilia, vel peiora facilè laberentur*; idem tenet Bernardus Diaz cap. 139. citato, num. 2. & Decius ibidem citatus.

Ex his ſequitur quartò, quòd percutiẽs degradatum realiter, vel depoſitum incorrigibilem, non incurrit excommunicationem, & ſecularis Iudex poteſt illum capere, ac punire. Sed inquiris, vtrùm comes magiſter triremis, ſcilicet, *comitre de galera*, percutiens clericum degradatum verbaliter, vel depoſitum damnatum ad triremes, incurrat excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente? Reſpondeo, quòd ſi percutiat illum ſicut reliquos remigantes, propter pertinentia ad ſuum officium, non incurrit: nam id facit tanquàm miniſter & executor Prælati, qui damnauit illum ad triremes: conſequenter enim damnauit eum ad ſupplicium, quo puniri ſolent reliqui remigantes; at verò ſi aliquis rixando cum illo percutiat eum, qui neque eſt degradatus realiter, neque eſt incorrigibilis, incurret excommunicationem.

Secunda concluſio. Degradatus ſi ſit in ſacris, tenetur recitare Horas Canonicas, tenet Syluest. verb. degradatio. quæſt. 8. Tabien. §. 2. Angel. num. 4. Nauarr. de oratione, cap. 7. nu. 17. vbi dicit eſſe communem, tenet etiam in cap. 21. eiuſdem tractatus, num. 17. & ſi non eſt excommunicatus, poteſt recitare cum ſocio, vt oſtendi cap. 6. de excommunic. diſp. 4. *dub.* 6.

Tertia concluſio. Depoſito verbaliter à beneficio aſſignandæ ſunt expenſæ, ne egeat. ita Felinus cap. ex parte. de accuſationibus. vbi citat gloſſam in cap. quoniã multos. 11. q. 3. Panormit. in cap. Paſtoralis. §. verum. de appellationibus. & alios. Dico, *verbaliter*: nam ſecus eſt in depoſito realiter, quia Eccleſia non curat ampliùs de ipſo. ſic Felinus.

Quarta concluſio. Depoſitus verbaliter tenetur clericaliter viuere, ſiquidem retinet priuilegium fori. ita Felinus ibidem. & citat

& citat gloſſam in cap.dudum.80.diſt.

Quinta concluſio.Sacerdos degradatus realiter verè conficit corpus Chriſti.ita D. Thom.3.p.q.83.art.3.& omnes:nam character ſacerdotalis eſt indelebilis.

DVBITATVR ſecundò, à quo imponatur degradatio?

Prima concluſio.Epiſcopum ſolus Papa poteſt deponere.ſic Panormita. cap. graue nimis.de prębendis.n.4.& c.non poteſt.de ſent.& re iudicata.num.5.& eſt textus ca. accuſatus.& c.quamuis.3.q.6. Loquendo autem de regularibus,ſit

Secunda concluſio. Suus Prælatus regularis non poteſt iure communi deponere,nec degradare ſuos ſubditos,niſi competat ei conſuetudine, vel priuilegio. ita Nauar. lib.3.Conſiliorum,conſilio 58. de regularibus.n.3.Et quodad priuilegium attinet, nullum tale inueni in compendio Minorum;cæterùm in compendio Societatis Ieſu,verb.Prælatus.§.3. eſt quoddam priuilegium,quod credo extendi ad hunc caſum, quantùm ad depoſitionem verbalem tantùm: nam ibi conceditur Prælatis Mendicantium totum quod poteſt Epiſcopus in ſuos ſubditos Loquendo autem de clericis,ſit

Tertia concluſio.Sententia degradationis ſolùm poteſt fieri à proprio Epiſcopo, ſic P.Enri.dicto c.55. num. 2. & eſt textus expreſſus cap.degradatio.de pœnis.in 6.Et patet:nam hęc eſt ſententia,& grauiſſima quidem,ergo non poteſt ferri niſi à proprio Prælato.

Vtrùm verò Epiſcopus confirmatus nondum conſecratus poſſit degradare? Supponendum eſt imprimis hîc eſſe tres actus. Primus eſt,cognoſcere de crimine merente degradationem: ſecundus eſt, ferre ſententiam: tertius eſt, exequi degradationem actualem;& quidem de tertio actu Doctores omnes vnanimiter conueniunt,fieri non poſſe ab Epiſcopo nondum conſecrato, quia eſt actus pertinens ad ordines. De reliquis actibus eſt controuerſia.

Nam eſt prima opinio aliquorum,qui, vt refert Panormita.c.tranſmiſſam.de electione.circa finem.dicunt, quòd Epiſcopus nondum conſecratus,ne primum quidem actum præſtare poteſt.

Secunda opinio eſt aliorum, quòd poteſt primum actum, ſed non ſecundum. Hanc tenet Antonius de Butrio relatus ab Immola dicto c.tranſmiſſam.& in eandem inclinat ipſe Immola, eandem tenet Sermiento lib.1.Selectarum.cap.14.num. 9.verſ.verum eſt.Didacus Perez lib.8. ordinamenti.tit.4.leg. 3. colum. 17. in fine. Et quamuis Panormita. dicto capit. tranſmiſſam. videatur ſequi hanc opinionem, tamen reuerà ſequitur primam, ibi,& in c.non poteſt.de ſententent.& re iudicat.nu.3. Fundamentum huius ſecundæ opinionis eſt, quòd hic actus eſt ordinis, non iuriſdictionis.

Tertia opinio eſt,quòd Epiſcopus nondum conſecratus poteſt facere ſecundum actum. Hanc tenet Cardinalis Florentinus citatus à Ioanne Immola dicto cap. tranſmiſſam. Hoſtienſ. & Ioannes de Lignano citati à Panormit.eodem c.eandem tenet Ioannes Andreas,licèt cum quodam temperamento,ſcilicet quòd hæc ſententia confirmetur ad eius preces per Epiſcopos vicinos.ſit

Quarta concluſio. Quamuis ſecunda opinio fortaſſe verior ſit in rigore iuris, cui videtur fauere dictum c.tranſmiſſam. de electione. Ego tamen tertiam amplector,quia eſt magis recepta in praxi,vt patet: nam Inquiſitores, quamuis non ſint Epiſcopi, proferunt huiuſmodi ſententias contra clericos hæreticos, & etiam præcedente anno Capitulum Cuzquenſe, ſede vacante, protulit ſententiam degradationis actualis contra quendam Sacerdotem,propter enorme quoddam homicidium.Et probatur concluſio:Huiuſmodi ſententia non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis,ergo. Verùm quia tota difficultas in probando antecedenti conſiſtit,probatur, primò:nam ſi pertineret ad actum ordinis fieret ab Epiſcopo induto Pontificali, ſicut fit ipſa executio degradationis.

nis. Secundò : nam hæc ſententia non eſt aliud quàm punire delictum , ergo pertinet ad iuriſdictionem. Tertiò , ſi hæc ſententia ferretur ab Epiſcopo conſecrato, qui renunciauit Epiſcopatui,non teneret, ergo non eſt actus ordinis. Probo conſequentiam : nam ſi huiuſmodi Epiſcopus conferat ea,quę ſunt ordinis,facta tenent. Quartò,Epiſcopi,qui debent aſſiſtere huiuſmodi ſententiæ, iudicant ſimul cũ Epiſcopo proprio,& per cõſequens ſunt verè Iudices,vt videbimus poſteà;ſed loco horum Epiſcoporum poſſunt modò aſſiſtere Abbates, vel aliæ perſonæ in dignitate conſtitutę,vt vult Cõcilium Tridentinum ſeſſ.13.c.4. ergo non eſt actus ordinis , ſed iuriſdictionis. Et per hoc patet ad fundamentum ſecundæ opinionis.

Ex dictis ſequitur primò,quòd Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus tantùm bene poteſt ferre ſententiam degradationis actualis.

Secundò ſequitur,quòd Capitulum,ſede vacante, poteſt ferre huiuſmodi ſententiam;ita tenet Pauillus tractatu de officio & poteſtate Capituli ſede vacante, in princ.& latiùs poſteà agens de poteſtate Capituli circa hæreticos,quamuis contrarium teneat Panormit.c.at ſi clerici. de iudiciis.§.de adulteriis,verſic.ſed circa hęc moueo vnum notabile dubium.& dicto c. tranſmiſſam,loco citato , fundatus in ſua opinione,quòd hic actus pertinet ad ordinem;ſed probatur noſtra ſententia : nam Capitulum ſuccedit Epiſcopo in iis quæ ſunt iuriſdictionis.

DVBITATVR tertiò , propter quæ crimina imponenda eſt degradatio? Prima concluſio. Pro nullo crimine quantũcunque graui imponitur degradatio , niſi ſit expreſſum in iure. ſic Ananias , & Antonius de Butrio , quos refert & ſequitur Bernardus Diaz in ſua Practica. c. 140. n. 1 .P.Enri.cap.55.citato.n.5.in gloſſa,litera M.tenet Panormita.in cap. at ſi clerici.de iudiciis. vbi Iudices admonet , quòd non attendant multùm antiquosCanones:nam de facili imponebant pœnã depoſitionis.

Secunda concluſio.Quando ius imponit pœnam depoſitionis , intelligitur de verbali.ſic multi Doctores,quos refert,& ſequitur Bernardus Diaz c.140.n.4.idem tenet Geminianus cap. degradatio. de pœnis.in 6.& P.Enri.dict.c.55. nu. 3. quia in pœnis mitior pars eſt amplectenda.

Tertia çoncluſio.Crimina digna verbali depoſitione ſunt , adulterium,& illo grauiora , ſtuprum virginis , & concubinatus diu continuatus , & notorius poſt monitiones.ita Nauar.c.27.n.248. & P. Enri.n. 6.videte legem 61.partita 1.tit.6. quæ ſolùm eſt intelligenda de degradatione verbali , vt dicit Gregorius Lopez ibi verbo, *degradar*,& patet : nam lex ait , quòd clericus ſic degradatus debet viuere tanquàm clericus.

Quarta concluſio. Crimina digna reali degradatione ſunt quodlibet delictum graue , & ſcandaloſum. ſic Panormitanus c. nouimus. de verborum ſignificatione. n.3.& alia delicta maiora iis : quæ relata ſunt in præcedenti concluſione. ſic P. Enri.nu.3.

Quinta concluſio. Non omnis degradatus realiter tradendus eſt brachio ſeculari , ſed in tribus caſibus. Primus,in crimine hæreſis,niſi in continenti pœniteat. ita Panormita.citatus à Sylueſt. ſuprà n.4. ſecundus,in falſario literarum Papæ ; tertius , cùm quis deponitur propter calumniam,quã intulit Epiſcopo,qui caſus procedit in incorrigibili ; ita Sylueſt. & communiter approbatur hoc tanquàm mitius in c.finali.de teſtibus cogẽdis. & in c.cùm non ab homine. de iudiciis , vt teſtatur Gregorius Lopez lege ſtatim citanda.verbo , *denotaſſe*. Hanc concluſionem tenet Tabien.verb.degradatio.n.4. & eſt lex 60. tit.6.partita 1. quæ primum caſum extendit ad falſarios literarum , vel ſigilli Regis ; ſed ibi aduertit Grego. Lopez , hunc non eſſe degradandum actualiter,ſed verbaliter. Adde poſt Pium V. quartum caſum , in quo tradendus eſt brachio ſeculari , ſcilicet in crimine ſodomiæ , de quo latè Nauar.c.27.n. 249. Alios caſus refert

Bernardus

Bernardus Diaz c. 1.38. videte c. inceſtuoſi, 23. q. 5. Denique addendum eſt, quòd pro quocũque crimine valdè damnoſo & pernicioſo Reipublicæ poteſt tradi brachio ſeculari. ita Sylu. nu. 4. citato. Didac. Perez ſuprà colum. 17. Guido Papa, Alciatus, Felinus, Ancharanus, & alij relati à Couarr. 2. Variarum. c. 20. n. 7. quamuis contrariũ teneat Bernardus Diaz c. *96.* circa finem, & eius Additionator, verbo, non expectata incorrigibilitate. qui fundatur in c. cùm non ab homine. Sed reſpondeo cum Syluestro, iſtud c. loqui de ſimplici homicidio, non de qualificato: nam cùm pro ſimplici homicidio, aut furto iſte Canon deponat, videtur, quòd in homicidio qualificato, vel pro iterato, vel pro delictis valdè enormibus non reperiantur ſecundùm canones pœnæ condignæ, & conſequenter quòd debeat tradi curiæ ſeculari, & quòd ſicut traditur, quando non poteſt de facto corrigi propter duritiem, & obſtinationem eius, ita tradatur, quando non poteſt de iure corrigi propter defectum pœnæ: ſic Petrus de Ancharano, quem ſequitur Syluest. Idem tandem admittit Couarru. in aliquo caſu valdè pernicioſo arbitrio diſcreti Iudicis, & de homicidio qualificato id tenet expreſsè Panormita. c. 1. de homicidio. in fine. loquens de homicidio ita qualificato, vt non videatur ſufficere ipſa depoſitio: tunc enim debet deponi, & tradi curiæ ſeculari, vt moriatur, Idem tenet Gregor. Lopez leg. *61.* citata, verbo, homicidio. & hoc eſt magis receptum in praxi, vt teſtatur Alciatus dicto c. cùm non ab homine. n. 22. Decius, & alij citati à Couarru. dicto nu. 7. & à Gregor. Lopez dicta leg. *61.* idẽ teſtatur Guillielmus Benedictus in 5. parte repetitionis, c. Raynutius. de teſtamentis. fol. 41. in proceſſu præuentionali, vbi refert, quendam presbyterum traditum eſſe curiæ ſeculari propter homicidium qualificatum, & Bernardus Diaz c. *96.* refert, quatuor Religioſos, qui prouincialem ſuum occiderunt Hiſpali, per Archiepiſcopum delegatum à ſede Apoſtolica publicè fuiſſe degradatos, & ſtatim traditos curiæ ſeculari, furcáque ſuſpenſos, ad quam ſententiam vocati fuerunt multi Iuriſperiti magnæ autoritatis.

Vltimò eſt aduertendum, quòd non in omnibus caſibus, in quibus clericus degradatus traditur brachio ſeculari, puniendus eſt pœna mortis, vt conſtat ex leg. *60.* citata, in illis verbis, *Que muera, ò que aya otra pena ſegun el fuero de los legos.*

Dubitatvr quartò, de forma ſeruanda in degradatione, & depoſitione? De qua quæſtione, multa tractat Panorm. in cap. non poteſt. de ſententia, & re iudicata.

Prima concluſio. Sine accuſatore nemo eſt degradandus, licèt aliàs ſit puniendus alia pœna; ita Bernardus Diaz c. 140. n. 2. vbi citat Hoſtienſem.

Secunda concluſio. Sententia degradationis contra Epiſcopum facienda eſt per Metropolitanum conuenientibus Epiſcopis totius Prouinciæ, qui ad minus debẽt eſſe duodecim vltra Metropolitanum; ita Panormit. in c. non poteſt. de ſent. & re iudic. & habetur ex cap. felix. 15. q. 7. & quamuis ſecundùm ius antiquum poterant illum deponere, modò tamen cognoſcunt vſque ad cõcluſionem cauſæ, & definitio reſeruatur Papæ, ita quòd nec poſſunt eum condemnare, nec abſoluere; ſi verò Papa deleget deciſionẽ cauſæ, requiritur idẽ numerus Epiſcoporum, niſi aliud exprimatur, quia ius commune non derogatur per generalem delegationem. ſic P. Enri. n. 2. Hæc autẽ cõcluſio intelligitur, ſi agatur contra Epiſcopum conſecratum; at verò ſi agatur contra confirmatum nondum conſecratum, ſufficit numerus ſex Epiſcoporum; quòd ſi ſententia degradationis ſit contra presbyterum, requiruntur ſex Epiſcopi vltra proprium; ſi ſit contra diaconum, vel ſubdiaconum, requiruntur tres vltra proprium. cap. fœlix. 15. q. 7. Nunc verò per Concilium Tridẽt. ſeſſ. 13. c. 4. de reformatione. loco Epiſcoporum ſufficiunt totidem Abbates cum proprio Epiſcopo, vel eius Prouiſore infulati, id eſt, vſum mitræ, & baculũ habentes, ſi cõmodè

modè poſſint reperiri, alioquin aliæ perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ. Denique ſi ſententia ſit contra clericum non conſtitutum in ſacris, ſufficit proprius Epiſcopus in præſentia Capituli, & ſufficit, quòd de licentia Capituli ſint aliqui præſentes repręſentantes Capitulum, niſi fortè conſuetudo eſſet in contrarium. ſic Tabien.nu.1. Tota hæc ferè concluſio deſumpta eſt ex Panorm. dicto c. non poteſt.

Tertia concluſio. In actuali degradatione, dum executioni mandatur, non requiritur vnus Epiſcoporum numerus, ſed ſolus Epiſcopus exautorizat. ſic Geminianus cap. degradatio. de pœnis. in 6. Panormita. cap. qualiter. el 2. de accuſationibus. P.Enri.nu.2. & Didacus Perez colum. 15. iam citata, vbi refert Ancharanum, & alios multos; practicam autem huius degradationis videte in Syluestro n.1.

Quarta concluſio. Poſt actualem degradationem non requiritur actualis traditio curię ſeculari: non enim traditur realiter, ſed verbaliter, declarando, qualiter eſt exutus clericali priuilegio. Hinc ſequitur, quòd poſt huiuſmodi declarationem iam non manet de foro Eccleſiæ, & conſequenter poteſt puniri per Iudicem ſecularem, vt tenent multi Doctores, quos citat & ſequitur Didacus Perez ſup. colum. 18. quia Eccleſia iam abdicauit à ſe dominium eius, & manet vacans, & conſequenter fit primò occupantis, vt ait Sylueſt. nu. 5. per quæ ſoluitur argumentum Ioannis de Lignano dicentis, quòd Eccleſia ante traditionem realem non amittit dominium degradati actualiter. Præterea nota, quòd Eccleſia efficaciter, & non fictè interdicit pro eo, vt non moriatur. ita Sylueſt. num. 5. & alij.

Dvbitatvr quintò, vtrùm Epiſcopi aſſiſtentes in ſententia degradationis ſint veri Iudices? Prima opinio dicit, non eſſe Iudices, ſed Aſſeſſores, & ſolus Metropolitanus eſt Iudex.

Secunda opinio, & probabilior, dicit, quòd ſunt Iudices. ita Panormitanus cap. non poteſt. de ſentent. & re iudicata. numer. 18. P.Enri. num. 2. vbi citat alios; & probatur ex c. finali. 15. q. 7. ibi, *nec ab vno damnari, nec vno iudicante*, &c. & ca. fœlix. eadem q. & tit. ibi, *à duodecim Epiſcopis audiatur*. Hinc ſequitur, quòd maior pars Epiſcoporum debet conſentire ſententiæ. ita P.Henri. Hæc de depoſitione & degradatione.

QVINTA

c

QVINTA PARS.

De interdicto.

De quo tractat Anton.3.p.tit.27.per totum.Palud.in 4.d.18.q.8.P.Henriq. lib.13.de excommunic.à cap.41.vſque ad 50.breuiter Soto d.22.q.3.art.1. Ledeſ.2 p 4.q.26.art.2.& latiùs Mexicanus in Summa.de ſacramentis. ſed latiſſimè Doctores Canoniſtæ.Couar.c.alma mater p.2.per totam. Nauar.c.27 à num.164.vſque ad numer.187.& Summiſtæ verb.interdictum Hanc autem materiam in ſeptem diuidam diſputationes.Prima eſt, de natura & diuiſione interdicti,& quos comprehendat: ſecunda, de cauſa efficienti & materiali, id eſt, qui poſſunt interdicere, & interdici: tertia,de cauſa & occaſione, propter quam imponitur interdictum,& de forma ſeruanda in imponendo eo:quarta,de effectibus interdicti:quinta, de participatione cum perſonis interdictis,& de pœnis,quas incurrũt violãtes illud,& de cauſis,quibus aliquis excuſetur ab interdicti obſeruatione: ſexta,de relatione interdicti:ſeptima denique,de violatione Eccleſiæ.

DISPVTATIO I.

De natura & diuiſione interdicti.

PRo reſolutione ſupponendum eſt, quòd interdictũ in ſua latiſſima ſignificatione comprehendit interdictũ ciuile & eccleſiaſticum.Ciuile eſt quędam forma verborum,quibus Prætor iubebat aliquid fieri, vel prohibebat, ne fieret, & interdictum in hac ſignificatione non deriuatur ab interdicere, inquantùm eſt idem,quod prohibere.ſed ab interdicere inquantùm eſt idem quod inter duos dicere.Eccleſiaſticum autẽ interdictum, de quo hîc diſputamus,ſic definitur:Interdictũ eſt cenſura eccleſiaſtica,qua ſeparatur homo à certis ſacramentis,omnibúſque diuinis Officiis, & eccleſiaſtica ſepultura,quæ definitio colligitur ex cap. quod in te.de pœnitentiis & remiſſionib. & ex c.non eſt vobis.de ſponſalib.Cenſura ponitur loco generis,per quã interdictũ conuenit cum reliquis aliis cenſuris,ſcilicet excõmunicatione & ſuſpenſione; differt tamen à ceſſatione à diuinis,& ab irregularitate,quæ ſecundùm ſententiam à nobis traditã p.1.dub.5.non ſunt cenſuræ. Ab excommunicatione autẽ differt, quia hæc priuat ſacramentis, inquantùm ſunt communicatio quędam cum fidelibus,interdictum autem priuat eis, inquantùm ſunt tales actiones eccleſiaſticæ,etiam iis, qui non habent officium & beneficium. De differentia autem interdicti à ſuſpenſione, ſatis dictum eſt par.3.diſp.1.dub.2.

DVBITATVR primò, quotuplex ſit eccleſiaſticum interdictum?Prima concluſio. Interdictum eccleſiaſticum eſt triplex, aliud purè locale, aliud purè perſonale,aliud mixtum ex locali & perſonali. Purè locale eſt, quando tantùm interdicitur locus ne in eo audiantur Officia diuina,ita vt nec ciues, nec exteri poſſent ibi audire diuina; at verò quæcunque perſonæ

ſonæ non interdictæ poterũt ea audire in alio loco non interdicto. Purè perſonale eſt, quando tantùm perſonæ, & non locus interdicuntur, & tunc illæ perſonæ nec hîc, nec alibi poterunt audire diuina, iuxta cap. ſi ſententia. de ſentent .excommunic. in 6. Mixtum verò interdictum eſt, quando & locus & perſona interdicũtur. Hanc diuiſionem tradunt Syluester verb. interdictum. 1. q. 2. Nau. n. 166. & alij, & quamuis Palud. & Soto ſuprà, duo tantùm priora membra enumerent, tamen ideò id faciunt, quia iſtis commemoratis commemoratum cenſetur tertium membrum, ſiquidem ex illis componitur, nec eſt ſpecialis ratio de illo: nam quæ ſeorſum de interdicto purè locali & purè perſonali dicuntur, de mixto ſimul dicẽda ſunt: nam quatenus eſt locale, iudicandum eſt de illo, ſicut de purè locali, & quatenus eſt perſonale, iudicandum eſt de illo, ſicut de purè perſonali, vt rectè ait Nauar. Interdictum autem, quod vocatur ambulatorium, eſt illud, quòd ponitur in omni loco, vbi adfuerit perſona ſic interdicta.

De diuiſione autem interdicti purè localis magna eſt controuerſia: nam Angelus dicit eſſe triplex, ſcilicet generale, ſpeciale, & ſingulare. Generale vocat illud, quo interdicitur totum regnum, vel tota prouincia, vel tota Diœceſis; ſpeciale vocat, quo interdicitur aliqua ciuitas, villa, vel caſtrum; ſingulare verò vocat, quo interdicitur aliqua Eccleſia vnius ciuitatis, villæ, vel caſtri, vel aliquę, vbi ſunt plures.

Sit tamen ſecunda concluſio. Interdictum locale eſt duplex, ſcilicet generale & ſpeciale, ſeu particulare. Generale eſt, quo interdicitur regnum, vel prouincia, vel ciuitas, villa, vel caſtrum; ſpeciale eſt, quo interdicitur aliquis locus ſpecialis, verbi gratia, aliqua Eccleſia, vel aliquæ. Hanc concluſionem tradit Sylueſt. verb. interdictum. 1. q. 3. Soto artic. 1. col. 4. Couar. §. 1. nu. 9. Nauar. nu. 166. & alij multi, quæ probatur ex cap. cùm in partibus. de verbor. ſignificat. vbi Innoc. III. vocat interdictum generale, non ſolùm quando interdicitur regnum, vel prouincia, ſed etiam quando interdicitur ciuitas, villa, vel caſtrum, & quodcunque aliud interdictum intelligit eſſe ſpeciale.

Hinc ſequitur primò, quòd interdictũ vnius Parochiæ, quãdo ſunt plures in eodem oppido, non eſt generale, ſed ſpeciale; ita Couarr. num. 9. citato, & aliqui viri docti, quamuis contrariam ſententiã clarè videatur amplecti P. Henriquez c. 42. n. 3. & Nauar. n. 166. Probatur: nam, vt ait Syluester cum Panormitano, interdictum locale generale ideò dicitur, quia totum aliquod ſine exceptione comprehenditur, Parochia verò, quando ſunt plures in oppido illo, non poteſt dici totum, ſed pars, nec locus Parochiæ deputatus poteſt dici locus vniuerſalis, ſed particularis, ergo nõ eſt interdictum generale, ſed ſpeciale.

Sequitur ſecundò contra Sotum, quòd ſi non interdicatur totum regnum, prouincia, ciuitas, vel caſtrum, quamuis interdicantur omnes Eccleſiæ ciuitatis vel regni, imò & totius mundi, non eſt interdictum generale, ſed ſpeciale. ſic Anton. 3. p. tit. 26. c. 2. §. 1. Couar. nu. 9. citato. idem videtur tenere Syluest. q. 3. citata: licèt enim definiens interdictum ſpeciale, dicat eſſe illud, quo interdicuntur aliquæ Eccleſiæ, non omnes, vbi ſatis inſinuat, quòd ſi omnes interdicantur, erit generale, nihilominùs ſtatim refert Archidiaconum, & Calderinum oppoſitum docentes, quorũ ſententiam cùm non refutet, videtur amplecti. Eandem ſententiam tenet Nauarr. & Couarru. qui dicunt eſſe communiter receptam, & probatur ex dict. cap. cùm in partibus. vbi illud: Tantùm interdictũ locale dicitur generale, quando interdicitur regnũ, prouincia, ciuitas, villa, vel caſtrũ; ſed interdictis Eccleſiis regni, prouinciæ, ciuitatis, vel caſtri, nõ eſt interdictum regnum, prouincia, ciuitas, villa, vel caſtrũ; ergo non eſt interdictum generale. Minor probatur, quia in eodem regno, prouincia, ciuitate, villa, vel caſtro poſſunt extra Eccleſiã celebrari Officia diuina, ſicut priùs in domibus priuatis.

Nec obſtat,quòd in tali ciuitate,&c.nõ ſit aliqua domus, vel ſacellum priuatum habens priuilegium, vt in eo celebretur Miſſa, quoniam hoc eſt per accidens:ſatis eſt enim quòd poſſit celebrari in domibus priuatis,ſi habeant priuilegium.

Loquendo autem de interdicto purè perſonali,Angel.num.1. citato,& nu. 7.& 11. etiam dicit eſſe triplex, ſcilicet generale, ſpeciale, & ſingulare. Generale eſt, quo interdicuntur omnes perſonæ totius Regni, Prouinciæ, ciuitatis, villæ, vel caſtri;ſpeciale eſt, quo interdicitur aliqua Vniuerſitas, vel Collegium perſonarum contentarum in tali ciuitate, villa,vel caſtro; ſingulare eſt, quo interdicitur vnica tantùm perſona ex tali ciuitate, villa, vel caſtro, ſiue ſit perſona certa, ſiue incerta; vt cùm dicitur, qui hoc fecerit, maneat interdictus ipſo facto.Nihilominus ſit

Tertia concluſio.Interdictum purè perſonale eſt duplex, ſcilicet generale & ſpeciale. Generale rectè definitur ab Angelo; ſpeciale autem illud eſt, quo interdicitur aliqua pars perſonarum talis communitatis, ſiue ſit vnica tantùm perſona, ſiue plures; ita Syluest. Soto, Nauarra & Couarru. locis vbi ſup. Differunt tamen Syluest. & Nauarra in hoc, quòd Nauarra vocat interdictum perſonale generale, quando interdicitur totum Collegium, vel Vniuerſitas contenta in ciuitate, quod etiam amplectitur Pater Henriquez cap. 41.numero 3.in fine. Cæterùm Sylueſter rectiùs vocat hoc interdictum ſpeciale, & videtur conformius communi ſententiæ & rationi: Vniuerſitas enim vel Collegium contentum in hoc oppido non eſt integra communitas totius oppidi, ſed pars tantùm.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm poſito interdicto locali, cenſeatur poſitum perſonale, vel è contrà, poſito perſonali, poſitum locale? Prima concluſio. Poſito interdicto locali, licèt ſit generale,non cenſetur poſitum perſonale, niſi aliud exprimatur. Hanc tenent communiter Doctores citati, præcipuè Sylueſt. ver. interdictum.2.num.7. & Nauar. num. 167. vnde perſonæ illius loci poſſunt extra locum illum audire & celebrare diuina, dummodò non dederint cauſam culpabilem interdicti: nam ſi dederunt, nullibi poſſunt audire diuina, nec celebrare. Hæc concluſio ſic explicata habetur in c. ſicut. de ſent.excommunicat. in 6. exteri verò non poſſunt in eo loco audire, nec celebrare diuina,vt colligitur ex eodem cap.

Hinc ſequitur, quod interdicta aliqua Eccleſia Cathedrali vel Collegiata non ideò cenſetur interdictus clerus illius Eccleſiæ, vnde poterit in alia Eccleſia, non ſolùm ſinguli diuiſim, ſed etiam ſimul coniuncti ad modum Capituli, Officia diuina ſolemniter celebrare, vt rectè dicit Sylueſt.ver.interdictùm.2.n.8.& Couar.§. 1.citato,num.8.

Secunda concluſio. Poſito interdicto perſonali ſpeciali, non ideò cenſetur poſitum locale; ita communiter Doctores. Et probatur: Hæc interdicta ſunt diuerſa,ergo ſicut poſito locali, non cenſetur poſitum perſonale, ita nec è contrà, poſito perſonali ſpeciali,cenſetur poſitum locale; niſi aliud exprimatur. Hinc ſequitur,quòd interdicto clero alicuius Eccleſiæ, non cenſetur ipſa Eccleſia interdicta; ſic Couarru.num.7.Tantùm ſupereſt difficultas, vtrùm poſito interdicto generali perſonali, cenſeatur poſitum interdictum locale, quamuis non exprimatur?

Prima ſententia eſt affirmatiua. Hanc tenet Couarru. §. 1.citato.nu.7.vbi pro ea allegat Sylueſtrum ver. interdictum. 2. quæſt. 8.Anton.3.p.tit.26.cap.3.circa medium,& alios. eandem tenet P.Henriquez cap. 42. in fine;& probatur primò: nam aliàs ſequeretur, quòd Iudex ponens huiuſmodi interdictum,fruſtraretur ſuo fine. Patet: nam ſi liceret celebrare diuina publicè alta voce,& apertis ianuis, cùm tot homines interdicti propter eorum multitudinem non poſſint excludi ab Eccleſia, vel à vicinis,facilè audirent diuina.

Secundò, probat Couarru. ex ca. quod nonnullis. de priuilegiis. vbi (vt ipſe ait) definitur,

definitur, quòd ſecundùm ius antiquum non poterant celebrari diuina, etiam ianuis clauſis, & excluſis interdictis in eo loco, cuius communitas erat interdicta.

Secunda ſententia eſt negatiua, ſcilicet quòd poſito interdicto perſonali generali, non cenſetur poſitum locale, niſi Iudex id exprimat; & hæc eſt vera & tenenda, quam docent Ioannes Andreas, & Calderinus relati à Couarru. tenet etiam Nauarrus num. 167. Soto diſtin. 22. quæſt. 3. artic. 1. poſt primam concluſionem. Angelus verb. interdictum. 3. num. 1. qui dicunt, quòd interdicto populo, qui ſunt illius populi, nec ibi, nec alibi poſſunt audire diuina, clerici tamen poterunt in Eccleſiis talis oppidi celebrare diuina ſolemniter coram exteris: imò eandem tenent in rigore Syluest. & Anton. citati à Couarru. pro prima ſententia: nam ſolùm dicunt, conſulendum eſſe clericis, vt tali interdicto durante abſtinerent à publica celebratione.

Probatur hæc ſententia ex cap. ſi ſententia. de ſentent. excommunicat. in 6. vbi dicitur, quòd interdicto loco non cenſentur interdictæ perſonę, niſi aliud exprimatur, ergo etiam è contra interdicto populo, non cenſetur interdictus locus.

Secundò, probatur efficaciùs ex cap. 1. de vſuris. vbi interdicuntur perſonæ illius populi, vel communitatis, quæ receperint vſurarios externos in ſuis populis, & poſteà dicitur, quòd ſi animo indurato ſuſtinuerint illud interdictum per menſem, ipſo facto terræ eorum ſubiaceant eccleſiaſtico interdicto. Ergo clarè ſupponit Pontifex, quòd ad poſitionem interdicti perſonalis etiam generalis, non ſtatim cenſetur poſitum interdictum locale.

Ad primum primæ ſententiæ reſpondetur, quòd nos loquimur abſolutè & per ſe, loquendo tamen per accidens in caſu, quòd ſequeretur illud inconueniens tactum in argumento, libenter concedimus, quòd deberent clerici abſtinere à celebrando publicè, ſi aliàs non poſſet vitari illud inconueniens; hoc tamen non eſſet, quia locus ſit interdictus, ſed quoniam aliàs non poſſet vitari illud inconueniens, ſicut quando excommunicatus non toleratus ingreditur Eccleſiam tempore, quo celebrantur diuina, ſi non poſſet excludi ab Eccleſia, ceſſandum eſſet à diuinis, non quidem ex eo quòd locus ſit interdictus, ſed ad euitandam participationem in diuinis cum excommunicato non tolerato.

Ad ſecundum reſpondetur, mirandum eſſe, quòd Couarru. non aduerterit cap. illud, tantùm loqui de interdicto generali locali, non de perſonali, vt aduertit gloſſa: loquitur enim textus de interdicto communi terræ, ergo ſi interdictum ciuitatis, villæ, vel caſtri eſt locale, à fortiori interdictum terræ erit locale, quia non minùs propriè, imò multò magis nomine terræ ſignificatur locus, quàm nomine ciuitatis, villæ vel caſtri.

Dvbitatvr tertiò, quis locus cenſeatur interdictus per interdictum generale locale, & quis per ſpeciale? Prima concluſio. Quando interdicitur aliqua ciuitas, etiam intelliguntur interdicta ſuburbia & ædificia continentia; ſic Nauar. n. 167. Couarru. §. 1. citato. n. 8. corollar. 7. & communiter Doctores: eſt enim expreſsè definita in cap. ſi ciuitas. de ſententia excommunicatio. in 6. Ratio autem huius deciſionis fuit, quòd licèt in iure in alia materia nomine ciuitatis non comprehendantur ſuburbia, nec ædificia continentia, ſed tantùm id, quod murorum ambitu cingitur, vt latè & eruditè proſequitur Couarru. tamen in materia interdicti hæc omnia comprehenduntur nomine ciuitatis, aliàs enim vilipenderetur cenſura interdicti.

Si petas, quid intelligatur per ſuburbia, & per ædificia continentia, ſit ſecunda concluſio. Per ſuburbia intelliguntur ædificia extra muros, vel quæ ſunt illis contigua, vel propè, quæ Hiſpanicè dicuntur, *Arrabales*. Per ædificia verò continentia intelliguntur ædificia, quæ ſunt extra ciuitatem à muris ſeparata, & non contigua

ipſis

pſis nec ſuburbiis; ita Anton. loco citato, dub. præcedenti: vel aliter, inquit, ſuburbia dicuntur, per quæ iter eſt rectum ad ciuitatem. Continentia verò ædificia, quæ non præparant rectum iter ad ciuitatem. Quanta autem diſtantia requiratur, vt cenſeantur ædificia continentia, gloſſa dicto cap. ſi ciuitas. Couarr. & Nauarr. dicunt, hoc iudicandum eſſe arbitrio viri prudentis; Angel. verò, & Syluest. dicunt, penſandum eſſe ex illa ratione dicti cap. ſi ciuitas. nempe ex hoc; quòd vilipendatur, vel non vilipendatur interdictum, vnde ſi diſtantia ea ſit, vt populus commodè poſſit illuc confluere ad audienda diuina, ſunt ædificia continentia, & conſequenter interdicta; at verò ſi tanta ſit, vt non poſſit populus illuc commodè confluere (ponit exemplum Syluest. ſi diſtent per vnum milliare) non ſunt ædificia continentia; ita Syluest. immò P. Henriquez cap. 42. num. 4. in gloſſa, litera S, dicit, quòd ſine cauſa Sylueſter deſignat diſtantiam vnius milliarij, vnde ipſe vocat ædificia continentia, quæ ſunt prope mœnia, & ego idem credo.

Præterea eſt aduertendum, primam concluſionem habere locum, etiamſi ſuburbia, vel ædificia continentia ciuitatis interdictæ non ſint ſubiecta temporaliter illi domino, propter cuius culpam ciuitas eſt interdicta; ita Syluest. num. 5. Couarr. num. 8. & alij. Immò etiam concluſio habet locum, licèt non ſint ſpiritualiter ſubiecta Eccleſiaſtico Iudici, qui interdixit ciuitatem; ſic Syluest. & Couarr. & Henriquez dicto num. 4. Probant ex ratione dicti cap. ſi ciuitas. nam aliàs vilipenderetur interdictum ciuitatis.

Si petas, à quo ponitur interdictum in ſuburbiis, & continentibus ædificiis, quando non ſunt ſubiecta ſpiritualiter Prælato interdicenti ciuitatem? Sit tertia concluſio, quòd ponitur à iure communi in dicto cap. ſi ciuitas. ita Paludan. in 4. q 8. concl. 3. Anton. ſuprà. & Syluest. & Henriquez dicto num. 4. in gloſſ. litera L.

Hinc ſequitur, quòd quando Epiſcopus ponit interdictum locale generale in aliqua ciuitate, vel villa, omnes Eccleſiæ aliàs exemptæ à iuriſdictione Epiſcopi, vt Eccleſię Religionum, & ordinis diui Ioannis, manent interdictæ; ſic P. Henriquez dicto numero 4. & Nauarrus in Manual. Hiſpano, cap. 27. num. 80. qui ait, ita decretum fuiſſe Salmanticæ propter rationem dicti cap. ſi ciuitas. quod corollarium iam eſt certum omninò poſt Tridentinum ſeſſ. 25. de regularibus. cap. 12. iuncto c. 22.

Aduerte tamen, certum eſſe, quòd Epiſcopus non poteſt ponere interdictum locale ſpeciale in huiuſmodi Eccleſiis exemptis, vnde licèt ſpeciali interdicto interdicat ſingulas vrbis Eccleſias, non extenditur ad Eccleſias exemptas; ſic P. Henriquez dicto num. 4.

Quarta concluſio. Interdicta aliqua Eccleſia interdicto generali, vel ſpeciali, etiam manet interdicta Capella, & cœmeterium eidem Eccleſiæ contigua, id eſt, ſi extrema ſe contingant: ſic Tabien. verb. interdictum. 5. num. 9. & eſt determinata in dicto cap. ſi ciuitas.

Quinta concluſio. Quando generaliter interdicitur terra alicuius domini, intelligitur de tota terra propria, & de omni alia, in quam habet iuriſdictionem temporalem, quamuis ei ſit data in feudum, vel emphyteuſim, vel dotem vxoris, vel vſumfructum, & perſeuerat interdictum, quamuis vendat, & alienet eam, quia tranſit cum ſuo onere, deberet tamen Iudex ob hanc ſolam cauſam relaxare interdictum. Et hæc omnia intelliguntur, ſiue omnes iſtæ terræ ſint coniunctæ, ſiue in diuerſis locis, non tamen intelligitur de terra data in pignus, quia non habet dominium, nec vſumfructum talis terræ. Verum eſt, quòd ſi Iudex diceret, Interdico quamcumque terram à tali domino poſſeſſam, comprehenderetur. Similiter non intelligitur de terra acquiſita poſt impoſitum interdictum, niſi Iudex dicat, interdicimus quamcumque terram ab iſto poſſeſſam, vel poſſidendam. In his omnibus conueniunt Anton. 3. p. tit. 26. cap. 5.

Sylueſt. verb. interdictum. 2. num. 3. & P.Henriquez cap.42.num. 2. addit tamen Sylueſt. quod quando interdicitur terra alicuius domini, tale interdictum extenditur ad terram illorum, qui participant cum eo in eodem crimine; ſed hoc falſum eſt, vt ait P.Henriquez dicto num. 2. in gloſſa, litera H, & aliqui viri docti. Et probatur: nam cùm ex vi verborum non extendatur, nec ſit textus, in quo fundetur talis extentio, non eſt admittenda.

Dvbitatvr quartò, quæ perſonæ cenſeantur interdictæ per interdictum perſonale, generale, vel ſpeciale?

Prima concluſio. Quando interdicitur aliquis populus, (ſeu, quod idem eſt, ciues alicuius oppidi) ſingulares perſonæ illius oppidi cenſentur interdictæ, quamuis non dederint cauſam culpabilem interdicto. cap. ſi ſententia. de ſentent. excomm. in 6. Vnde nec in illo oppido, nec in alio poſſunt audire diuina, niſi transferant domicilium ad aliam communitatem non interdictam: tunc enim ſi non dederunt cauſam culpabilem interdicto, ceſſat interdictum talium perſonarum, ſecus ſi dederunt: ita Sylueſt. verb. interdictum. 2. num. 10. P. Henriquez cap.32.num. 2. & latè Couarr. dicto §. 1. num. 7. Quæ concluſio intelligitur, licèt huiuſmodi ciues ſint abſentes tempore, quo ponitur interdictum, nec dederint cauſam culpabilem interdicto; ſic P. Henriquez dicto num. 2. Hæc concluſio partim eſt contra Hoſtienſem citatum à Syluestro, dicentem, quòd quamuis iſtæ perſonæ non dederint cauſam culpabilem interdicto, quocumque transferant domicilium, erunt interdictæ. Et poteſt probari: nam, vt diximus dubio præcedenti, in quinta concluſione, quando interdicitur terra alicuius domini, quamuis alienetur, manet interdicta, ergo ſimiliter in præſenti.

Nihilominùs tenendum eſt, quod diximus, & ad argumentum reſpondetur, diuerſam eſſe rationem: nam quando interdicuntur perſonæ ob alienam culpam, mitiùs eſt agendum, quàm cùm interdicitur terra, quæ eſt quid inanimatum. Prætereà reſpondetur iuxta dicta concluſione quarta.

Si petas, à quo abſoluuntur illi, qui transferunt domicilium ad communitatem non interdictam? Reſpondeo, ab imponente interdictum, qui tantùm intendit ligare ciues huius oppidi, quamdiu ciues illius ſunt, niſi fortè Iudex aliud exprimat.

Secunda concluſio. Interdicta communitate, omnes, qui ſubeunt onera talis communitatis, vel ſaltem fruuntur priuilegiis, manent interdicti, quamuis ſint Magnates, & Marchiones, vel Duces, niſi conſuetudine, vel priuilegio eximantur. ita Sylueſt. numero 10. Anton. 3. p. tit. 26. cap. 3. in fine. P. Henriquez numero 3. Et multùm fauet gloſſa dicto cap. ſi ſententia. dicens, quòd comprehenduntur Patricij, & Senatores.

Tertia concluſio. Quando interdicitur totus populus, interdictæ cenſentur omnes perſonæ habitantes in ſuburbiis, vel continentibus ædificiis, immò etiam illi ciues, qui continuò habitant extra ciuitatem, vel ſuburbia, vel continentia ædificia; ſic Anton. cap. 3. citato, in fine. & Sylueſt. num. 15. qui citat Calderinum. Patet, quia iſti verè ſunt partes ciuitatis.

Quarta concluſio. Si aliquis, qui non erat de communitate tempore, quo talis communitas fuit interdicta, fiat poſteà de illa communitate, transferendo illuc ſuum domicilium, relicto primo domicilio, eo ipſo ſubiicitur interdicto communitatis; ita Sylueſt. num. 10. P. Henriquez num. 2. & alij: populus enim comparatur aquis fluminis ſibi ſuccedentibus, quæ reputantur vna & eadem aqua.

Nec obſtat, quod diximus dubio præcedenti, in prima concluſione, de terra acquiſita poſt impoſitum interdictum, non, inquam, obſtat: nam, vt rectè ait Paludan. in 4. d. 18. q. 8. art. 1. §. quantùm ad ſecundum. in fine §. terra, vt eſt res ſingularis, afficitur interdicto, non vniuerſalitas, Dixi, *relicto primo domicilio*: nam ſi aliquis

aliquis ciuis communitatis non interdictæ, retento hoc domicilio, fiat ſimul ciuis alterius communitatis interdictæ, non manet interdictus: ita Syluester verb. interdictum. 2. numero 13. & Pater Henriquez n. 2. contra Calderinum. Et probatur: nam cùm iſte ſit pars duarum communitatum, quarum vna eſt interdicta, altera non, æquum eſt, vt potiùs declinemus in partem fauorabilem, quàm odioſam.

Quinta concluſio. Interdicta communitate non manent interdicti infantes non habentes vſum rationis, nec amentes. Verum eſt, quòd eis negatur ſepultura, quia omne cadauer eſt rationis expers; ſic P. Henriquez num. 2. de quo latiùs infrà. nec etiam manent interdicti illi, qui non ſunt partes talis communitatis, nec ciues, ſed exteri; ſic P. Henriquez, Syluest. num. 14. & apertè colligitur ex dicto cap. ſi ſententia. ibi, *Singulares ex eo populo perſonæ.*

Sexta concluſio. Interdicto populo non cenſetur interdictus clerus, nec è contrà, niſi aliud exprimatur in ſententia; ita Syluest. num. 9. Nauarr. num. 167. Couarr. dicto §. 1. num. 7. & eſt determinata dicto cap. ſi ſententia. Ratio eſt, quia nomine Clericorum non veniunt laici, nec nomine populi veniunt Clerici: Clerici enim non ſunt populares: nam ex accommodatione vſus, populus ſtat pro laicis. Vtrùm verò nomine Clericorum intelligantur non ſolùm habentes aliquem ordinem maiorem, vel minorem, aut primam tonſuram, ſed etiam Religioſi, & Religioſæ, etiam laici, ſeu conuerſi.

Doctores conueniunt in hoc, quòd in fauorabilibus iſti omnes intelliguntur nomine Clerici, vnde quando interdicitur populus, ſicut manent liberi Clerici, ita etiam manent liberi Religioſi, & Religioſæ, etiam laici; at verò quando interdicitur clerus, Nauarr. num. 167. tenet, quòd etiam comprehenduntur Religioſi, & Religioſæ; idem tenet Couarr. dicto §. 1. num. 8. corollar. 5. vbi allegat Calderinum, & Anton. & dicit eſſe communem; tenet etiam Geminianus dicto cap. ſi ſententia. quia ita ſunt ad Eccleſiam tranſlati, quòd non poſſunt dici de populo.

Sit ſeptima concluſio. Probabilius iudico, quòd non comprehenduntur, niſi habeant dignitatem; ſic Angel. verb. interdictum. 5. num. 9. Armill. verb. interdictum. num. 10. P. Henriquez num. 3. & Sylueſt. num. 17. nec contradicit his, quæ dixerat num. 9. nam ibi loquutus fuit in fauorabilibus, in num. autem 17. loquitur in odioſis, vnde ibi remittit ſe ad titulum Clericus, vbi dixit, quòd in fauorabilibus nomine Clerici intelliguntur etiam Religioſi, non tamen in odioſis. Et hæc ſit probatio noſtræ concluſionis: vel dico, quòd in num. 9. loquutus fuit recitatiuè tantùm, & in hac concluſione loquimur etiam de interdicto poſito ab eo, qui eſt ſuperior Clericis, & Religioſis, vt quando ponitur à Papa; nam ſi ponatur ab Epiſcopo, qui non eſt ſuperior Religioſis exemptis, certum eſt apud omnes, quòd non comprehenduntur interdicto cleri.

Octaua concluſio. Interdicta familia alicuius domini, etiam cenſentur interdicti Clerici de tali familia; ita Sylueſt. num. 17. Angel. verb. interdictum. 1. n. 8. P. Henriquez n. 3. Armill. num. 11. Probatur, quia familia eſt nomen commune ad Clericos, & laicos. Vbi notandum eſt, quòd interdicta familia, qui tempore interdicti erant de tali familia, licèt recedant ab ea, perſeuerant interdicti, qui tamen de nouo venit, non fit interdictus; ſic Paludan. q. 8. art. 1. & P. Henriquez num. 3. Probatur: nam interdictum familiæ eſt ſpeciale, quod primò per ſe, & immediatè reſpicit perſonas ſingulares, ſecùs eſt de interdicto populi: nam cùm ſit generale, primò, & per ſe reſpicit ipſam communitatem, & ſecundariò tantùm reſpicit perſonas ſingulares.

Nona concluſio. Si interdicantur Doctores ciuitatis, vel Academiæ, etiam comprehenduntur Doctores Clerici. Hæc eſt contra Angelum verb. interdictum. 1. num. 9. & Syluestrum num. 17. qui pro ſe allegant gloſſam dicto cap. ſi ſententia. Sed

certè nihil tale gloſſa, vt rectè ait Tabien. verb. interdictum. 1. num. 9. in fine. vbi tenet noſtram concluſionem, quam etiam tenet Armill. n. 11. P. Henriq. n. 3. & aliqui Magiſtri. Et ratio eſt, quia hoc nomen *Doctor*, non eſt minùs commune laicis, & Clericis, quàm hoc nomen *familia*.

Quæſitum eſt à me, vtrùm interdicto populo ſcholares Academiæ, qui non ſunt ibi oriundi, nec domiciliarij, cenſeantur interdicti?

Sit decima concluſio, quòd meo iudicio non cenſentur interdicti, niſi in tali ciuitate ſit ſtatutum, quòd ſcholares habeantur tamquam ciues. Probo: nam vt quis comprehendatur interdicto populi, requiritur, quòd ſit ciuis, & pars illius populi, dicto cap. ſi ciuitas. ſed vt prædicti ſcholares dicantur ciues, requiritur, quòd ſit prædictum ſtatutum, vt dicunt Syl-ueſt. verb. ciuitas. in fine. Angel. & Tabien. verb. ciues. ergo. item: nam cùm hæc pœna ponatur ob alienam culpam, non eſt extendenda.

Similiter dico, quòd habitantes in hac curia Limenſi etiam per multum tempus, non tamquam ciues, ſed ad proſequendas lites in Regio Prætorio, non comprehenduntur interdicto populi. Et quod diximus in tertia concluſione, intelligendum eſt, niſi talia ſuburbia, vel ædificia continentia faciant diuerſum populum; ſic Henriquez num. 4. in fine. Armil. num. 9. quia iſti non ſunt partes populi interdicti, verbi gratia, *en el pueblo del Cercado de Lama*; ſecùs erit, meo iudicio, loquendo de interdicto locali: credo enim, quòd interdictum ciuitatis Limenſis extenditur ad populum *del Cercado*, quia ibi viget ratio cap. ſi ciuitas. ſcilicet ne vilipendatur Eccleſiaſtica cenſura, quæ ratio non viget in interdicto perſonali: non enim vilipenditur interdictum populi Limenſis per hoc, quòd non extendatur ad perſonas oppidi *del Cercado*; & hoc eſt conforme dicto cap. ſi ſententia. & menti Doctorum, qui quando loquuntur de interdicto perſonali, requirunt, quòd perſonæ ſint partes talis communitatis, quod tamen non requirunt in interdicto locali, immò extendunt illud ad ædificia continentia, quæ tamen non ſunt partes vrbis.

DVBITATVR quintò, vtrùm interdictum comprehendat ponentem illud vel ſuperiorem, aut æqualem?

Prima concluſio affirmatiua. Quando interdictum eſt locale, & ideò ſi non ſeruent illud, incurrunt pœnas iuris; ſic Armill. num. 35. Nauarr. num. 165. P. Henriquez cap. 50. num. 1. nam obligatio ſeruandi interdictum ſemel poſitum, non oritur ex ferente illud, ſed ex ipſo iure communi taxante effectus talis interdicti, & ſimili ratione diximus in materia de excommunicatione, cap. 6. diſput. 9. dub. 1. quòd omnes Chriſtiani: etiam ipſe Prælatus excommunicans, tenentur vitare excommunicatum.

Secunda concluſio. Quando interdictum eſt perſonale, licèt ſit generale, non comprehendit ponentem illud, nec ſuperiorem, nec æqualem, quia nullus habet iuriſdictionem coactiuam in foro exteriori, niſi in ſibi ſubditos.

DVBITATVR ſextò, vtrùm interdictum perſonale generale comprehendat Epiſcopos? Concluſio negatiua, niſi de illis fiat expreſſa mentio; ſic Nauarr. num. 165. & eſt textus cap. quia periculoſum. de ſentent. excomm. in 6.

DISPVTATIO II.

De cauſa efficienti, & materiali interdicti.

De quo Sylueſt. verb. interdictum. 3. Anton. 3. p. tit 26. cap. 2. §. 3. Couar. ſuprà §. 2. num. 6. Soto d. 22. q. 3 art. 1. concl. 2. Nauarr. num 168. P. Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 51.

SIT prima concluſio. Omnes Prælati Eccleſiarum cathedralium, vel collegiatarum

giatarum poſſunt interdicere tam perſonas quàm locum, idem etiam poteſt Concilium generale, & capitulum ſede vacante. Vtrùm verò capitulum ſede non vacante poſſit interdicere? Standum eſt conſuetudini, vt ait Couarru. dicto num. 6. quædam enim capitula hoc habent ex conſuetudine, vt ait P. Henriquez num. 2. minores autem Prælati, vt Prælati religionum, quamuis poſſunt perſonas ſibi ſubditas interdicere (nam hoc minus eſt quàm excommunicare) & colligitur ex cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio ordinarij. at verò non eſt in conſuetudine, quòd interdicant Eccleſiam vel locum, niſi in aliquod oppidum vel caſtrum habeant iuriſdictionem eccleſiaſticam in foro exteriori; ita Soto concluſ. 2. citata. Henriquez n. 1. & aliqui viri docti. Præterea notandum eſt cum P. Henriquez n. 1. & Armil. num. 35. quòd ſolus Papa poteſt imponere interdictum olim ſtrictiſſimum, cæteri verò Prælati tenentur ſeruare ius commune.

Secunda concluſio. Omnes illi, qui ex commiſſione poſſunt excommunicare, poſſunt interdicere. Videte primam partem de cenſuris in communi, dubio 6. vbi oſtendimus [a], vtrùm laicus vel fœmina poſſint imponere cenſuras?

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm Prælati poſſint ponere interdictum extra proprium territorium? Prima concluſio. Loquendo de interdicto locali certum eſt, quòd non poſſunt interdicere locum ſibi non ſubiectum, quia non habent iuriſdictionem in talem locum.

Secunda concluſio. Loquendo de interdicto perſonali, idem omninò dicendum eſt, quod de ſuſpenſione diximus diſput. 4. dub. 1. concl. 2.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm Prælatus excommunicatus, vel ſuſpenſus à iuriſdictione, vel interdictus, poſſit interdicere? Prima concluſio. Si excommunicatus vel ſuſpenſus à iuriſdictione non ſit nominatim denunciatus, vel notorius percuſſor clerici, peccat quidem ponendo interdictum, ſed erit validum, & ideò ſeruandum eſt. Patet, quia iſte ob publicum bonum non eſt priuatus iuriſdictione, vt conſtat ex dictis in materia de excommunicatione; at verò ſi ſit non toleratus, non ſolùm peccat ponendo interdictum, ſed etiam eſt nullum, quia continet errorem intolerabilem ob defectum iuriſdictionis.

Secunda concluſio. Qui non eſt excommunicatus, nec ſuſpenſus, ſed tantùm interdictus, quamuis nominatim denunciatus, poteſt validè & licitè ponere interdictum. Probatur, quia interdictum non priuat iuriſdictione in foro exteriori, vt dicemus diſput. 4. ſed interdictum pertinet ad ſolam iuriſdictionem in foro exteriori, ergo.

Dvbitatvr quartò, vtrùm poſſit aliquis ſeipſum, vel ſuperiorem, vel ęqualem interdicere? Quod dubium, vt verba ſonant, procedit de interdicto perſonali. Concluſio eſt negatiua, loquendo de poteſtate ordinaria, vt patet ex dictis in materia de ſuſpenſione, diſput. 4. dub. 1. conc. 4. nam interdicere pertinet ad iuriſdictionem coactiuam in foro exteriori.

Hinc ſequitur, quòd quando Epiſcopus interdicit omnes, qui ſunt de tali ciuitate, ipſe non manet interdictus. Nec contrarium dicit Nauar. cap. 27. nu. 165. quia tantùm loquitur de interdicto locali, vt patebit attentè legenti ipſum; ſed contrà: nam quando Papa vel Epiſcopus concedunt indulgentias, etiam ipſi conſequutiuè fruuntur illis, quamuis conceſſio indulgentiarum ſit actus iuriſdictionis. Reſpondetur negando conſequentiam: nam conceſſio indulgentiarum eſt actus iuriſdictionis gratioſę & fauorabilis; at verò ſententia interdicti eſt actus iuriſdictionis odioſæ & coactiuæ.

Sed notandum eſt, quòd perſona, quæ ponit interdictum perſonale, tenetur illud obſeruare, ſicut alij clerici non interdicti. Verbi gratia, non poteſt celebrare coram illis perſonis interdictis, nec eos admittere ad Officia diuina, niſi velit illis relaxare interdictum, aliàs incurret

pœnas

pœnas contra violantes interdictum, ſicut cæteri clerici. ſic Armill. numero 35. & Nauarr. ſupr. & deducitur ex c. cùm ab Eccleſiarum, de offic. ordinarij. Et probatur, nam obſeruatio interdicti eſt de iure communi. Agendum eſt iam de cauſa materiali.

DVBITATVR quintò, quis poſsit interdici. Prima concluſio. Omnes perſonæ baptizatæ, excepto Papa, poſſunt interdici; ita Nauarr. n. 168. Et probatur: nam omnes habent ſuperiorem in foro exteriori, etiam quoad iuriſdictionem coactiuam.

Secunda concluſio. Licèt locus non poſſit excommunicari, nec ſuſpendi: poteſt tamen interdici, vt patet cap. ſi ciuitas. de ſentent. excommunicat. in Sexto.

Tertia concluſio. Communitas poteſt interdici etiam immediatè, vt patet ex materia de ſuſpenſione. diſput. 3. dub. 2. & confirmatur ex diuiſione interdicti perſonalis in ſpeciale & generale.

Quarta concluſio. Semel interdictus poteſt iterum interdici, vt patet in materia de excommunicatione. cap. 4. diſput. vnica. dub. 8.

Quinta concluſio. Defunctus non poteſt interdici directè, bene tamen indirectè, ſcilicet declarando, quòd deceſsit perſonaliter interdictus, & quòd deneganda eſt illi eccleſiaſtica ſepultura.

Sexta concluſio. Defunctus interdictus, ſi deceſsit cum ſignis pœnitentiæ, poteſt abſolui ſaltem indirectè ab interdicto, de quo latiùs dicemus infrà.

DISPVTATIO III.

De cauſa & occaſione propter quam imponitur interdictum, & de modo ſeruando in imponendo eo.

DVBITATVR primò, propter quam cauſam poſsit interdictum poni. Prima concluſio. Certum eſt, quòd poteſt poni pro culpa propria vel aliena. Probatur, eſt pœna, ergo neceſſariò reſpicit culpam.

Secunda concluſio. Interdictum locale ſiue generale, ſiue ſpeciale, rectè poteſt poni ob culpam alienam, ſcilicet vniuerſitatis, vel communitatis, vel alicuius habentis dominium temporale ſupra talem locum. ſic Soto d. 22. q. 3. art. 1. poſt 3. concl. Nauarr. n. 168. Couarru. §. 1. n. 4. & habetur c. ſi ſententia. de ſententia excommunicat. in Sexto. & cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. imò etiam poteſt poni huiuſmodi interdictum ob culpam alicuius habentis iuriſdictionem ſpiritualem in talem locum, quamuis non habeat temporalem; ita Couarru. num. 5. vbi allegat alios Doctores; & multùm fauet c. ſanè. el 2. de offic. delegati. vbi dicitur, quòd propter contumaciam Epiſcopi contra delegatum Papæ poteſt delegatus ſupponere interdicto terram ſubiectam iuriſdictioni Epiſcopi, & licèt Cardinalis, & P. Henriquez n. 3. intelligant hunc textum de Epiſcopo habente iuriſdictionem temporalem, communiùs tamen intelligitur de quocunque Epiſcopo, vt teſtatur Couarruuias.

Tertia concluſio. Quod dictum eſt de omni interdicto locali, idem dicendum eſt de interdicto perſonali generali. Ita videntur ſupponere Doctores citati, & clariùs P. Henriq. c. 50. n. 2. & Nauar. n. 169. Et multùm fauet dictum c. ſi ſententia. vbi manifeſtè ſupponitur, quòd interdicto perſonali generali poſſunt ciues interdici propter dominum puniendum in eis.

Quarta concluſio. Interdictum perſonale ſpeciale poteſt poni pro culpa aliena, verbi gratia, vxor propter culpam mariti; ita Richar. in 4. d. 18. ar. 3. q. 3. ad 5. & P. Henriquez num. 2.

Sed eſt argumentum ad probandum, quòd interdictum perſonale non poteſt poni pro aliena culpa, quia nullus innocens poteſt licitè puniri. Confirmatur: nam ſaltem hoc videtur certum in pœna ſpirituali, quæ nulli debet infligi, niſi propter culpam propriam.

Ad

Ad argumentum reſpondetur, quòd huiuſmodi interdictum reſpectu populi nō eſt propriè pœna, ſed afflictio, vt rectè ait Caſtro lib. 1. de lege pœnali. cap. 3. reſpectu autem domini eſt propriè pœna, quia dominus punitur in populo, afflictio autem rectè infligi poteſt nulla exiſtente culpa, dummodò adſit iuſta cauſa, iuxta regulam iuris in ſexto: *Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, nullus eſt puniendus*, vbi ſignificatur, quòd exiſtente cauſa poteſt aliquis puniri, non quidem punitione, quæ ſit propriè pœna, ſed quæ ſit afflictio.

Ad confirmationem reſpondet Couar. interdictum non eſſe pœnam ſpiritualem, quia non priuat communibus Eccleſiæ ſuffragiis; & ideò nōn afficit directè ipſam animam, ſed probabilius eſt, eſſe pœnam ſpiritualem. ſic gloſſa cap. ſi ſententia. de ſentent. excommunicat. in 6. verbo interdicti. & aliqui Magiſtri. Probatur: nam eſt cenſura, ſed cenſura eſt priuatio bonorum ſpiritualium, ergo: Per bona autem ſpiritualia intelligimus bona ſupernaturalia, licèt corporalia ſint, cuiuſmodi ſunt ſacramenta, ingreſſus Eccleſiæ, eccleſiaſtica ſepultura, & alia huiuſmodi.

Reſpondetur ergo, quòd licèt in bonis ſpiritualibus interioribus nullus poſſit puniri niſi propter culpam propriam, bene tamen in bonis ſpiritualibus externis, quę ſunt adminicula externa ſpiritualia.

Quinta concluſio. Nullus præter Papam, vel de eius expreſſa cōmiſſione, poteſt ponere interdictum generale perſonale, nec locale propter culpam priuatæ perſonæ, ita Soto ſup. Syluest. verb. interdictum. 3. quæſt. 5. P. Henriquez num. 3. & Couar. num. 4. vbi citat multos. Et addit, quòd hæc commiſſio magna cum difficultate ſolet concedi, & quando conceditur, eſt in hunc modum, vt primò decernatur interdictum in Eccleſia parochiali delinquentis, & ſimul in aliam Eccleſiam parochialem, vel collegiatam: ſecundò, durante contumacia in duo monaſteria, vel Eccleſias collegiatas: tertiò, in totam diœceſim; ac tandem delinquente indurato, interdicitur Eccleſia Cathedralis.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm ad ponendum interdictum requiratur culpa mortalis?

Prima concluſio. Quando interdictum eſt locale, ſiue ſit generale, ſiue ſpeciale, & quando eſt perſonale generale, non poteſt poni niſi propter peccatū mortale illius, cuius cauſa ponitur, imò vt licitè ponatur, requiritur grauius peccatum, quàm ad ferendam excommunicationem; ita Soto art. 1. concl. 3. P. Henriq. cap. 5. nu. 2. & Magiſtri. Prima pars de ſe patet, ſecunda verò probatur: nam licèt excommunicatio ſit grauior pœna intenſiuè; at verò interdictum locale, ſiue generale, ſiue ſpeciale, & interdictum perſonale generale eſt grauius extenſiuè, quia comprehendit communitatem, etiam ſi ſint innocentes. Excommunicatio autem ſolùm comprehendit perſonam ſingularem delinquentem, propter quam fertur.

Secunda concluſio. Si interdictum perſonale ſpeciale ponatur pro aliena culpa, debet eſſe peccatū mortale; at verò, quando ponitur ob culpam propriam, poteſt poni pro veniali. Prima pars eſt communis, ſecunda verò eſt contra nonnullos, ſed eam tenet Caietan. verbo, *interdicti violatio*. & P. Henriq. num. 2. Probatur: nam minor excommunicatio eſt maior pœna, ſiquidem priuat electione paſſiua ad beneficium, & receptione omnium ſacramentorum; interdictum autem non priuat electione paſſiua, nec omnibus ſacramentis, quia non priuat ſacramento pœnitentiæ; ſed minor excommunicatio ponitur pro veniali, ergo etiam interdictum, de quo loquimur, poteſt poni pro veniali.

Contrà; Interdictum priuat auditione diuinorum Officiorum, & eccleſiaſtica ſepultura, quibus non priuat minor excommunicatio, ergo hæc eſt leuior pœna. Reſpondetur, hoc argumentum ſolùm probare, quòd habent ſe tanquàm excedens & exceſſum; imò cùm excommunicatio minor excedat in eo, quod eſt principalius,

lius, ſcilicet in receptione ſacramentorum, videtur ſimpliciter & abſolutè grauior pœna.

DVBITATVR tertiò, vtrùm propter debitum pecuniarium poſſit interdictum poni? Prima concluſio. Interdictum locale generale non poteſt poni propter debitum pecuniarium, in quacunque ſit quantitate, niſi de ſpeciali licentia Papæ expreſſa per literas patentes, & aliter poſitum erit nullum. Hæc expreſsè decernitur in Extrauag. prouidè. de ſententia excommunicat. inter communes, per quam limitatur capit. ex præſcripto. de iureiurando.

Sed eſt difficultas, vtrùm hæc Extrauagans intelligatur tantùm de interdicto locali generali, an etiam de ſpeciali? Anton. 3.p.tit.26. cap. 3. col. 3. Ioannes Andreas, Calderinus, & Felinus relati à Couarru. §. 1. num. 5. intelligunt eam de generali tantùm. Idem tenet Nauar. num. 168. vbi ponit exemplum in interdicto totius Parochiæ, quoniam apud illum eſt generale, vt ſuprà vidimus. Idem apertè ſignificat P. Henriquez cap. 50. num. 3.

Sit ſecunda concluſio. Probabilius mihi eſt, prædictam Extrauagantem etiam habere locum in interdicto locali ſpeciali; ita Couarru. num. 5. citato. idem videtur ſentire Soto artic. 1. citato, poſt 3. concluſ. vbi ait, quòd propter debitum pecuniarium non debet interdici locus; locus autem æqualiter comprehendit locum generalem & ſpecialem, & expreſſiùs Ledeſm. Mexica difficult. 3. de interdicto, concluſ. 2. vbi dicit: Nullus locus interdicendus eſt pro debito pecuniario. Idem tenent aliqui Magiſtri: Probatur ex dicta Extrauag. vbi dicitur, ciuitas, villa, locus, territorium, &c. locus autem & territorium æqualiter comprehendunt locum & territorium generale & ſpeciale; concedo tamen cum Syluestro verb. interdictum. 3. quæſt. 5. in hoc ſtandum eſſe conſuetudini; vnde ſi alicubi ſit contraria conſuetudo, ſeruanda eſt.

Sed rurſus inquiris, vtrùm interdictum perſonale poſſit poni propter debitum pecuniarium. Tertia concluſio. Interdictum perſonale generale non poteſt poni propter debitum pecuniarium. Hanc concluſionem clarè videntur tenere Soto, & Mexica locis allegatis, vbi dicunt, quòd nec locus, nec populus poſſunt generaliter interdici propter debitum pecuniarium, niſi de licentia Papæ, & Angelus verb. interdictum. 3. num. 3. & Tabien. eodem verb. num. 1. qui dicunt, quòd non poteſt aliquis interdici propter debitum pecuniarium, & P. Henriq. idem inſinuat, num. 3. vbi ſolùm ait, quòd interdictum ſpeciale perſonale poteſt poni. Et probo ratione: Interdictum perſonale generale non eſt leuius, imò videtur grauius interdicto locali, ergo quando prædicta Extrauagans prohibuit poni locale, conſequenter prohibuit perſonale generale.

Quarta cõcluſio. Interdictum perſonale ſpeciale bene poteſt poni autoritate ordinaria ob debitum pecuniarium. Sic P. Henriquez modò citatus.

Sed contrà: Non poteſt poni locale ſpeciale, ergo nec perſonale; negatur conſequentia: nam locale ſpeciale comprehendit generaliter omnes in illo loco, at verò perſonale de ſe non petit comprehendere plures, ſed vnica perſona contentum eſt.

Vltimò aduertendum eſt, interdictum non temerè, nec paſſim, ſed maturè & moderatè imponendum eſſe, vt aduertit Couar. num. 5. & Soto artic. 1. citato, poſt tertiam concluſionem.

DVBITATVR quartò, quis modus obſeruandus ſit in imponendo interdictum? Prima concluſio. Modus ſeruandus in ferenda ſuſpenſione poſitus in materia de ſuſpenſione diſput. 3. dub. 1. idem omninò ſeruandus eſt in ponendo interdictum, vnde non habet verba determinata, debet ferri in ſcriptis, & inſtrumentum debet dari interdicto intra menſem, ſi petatur, aliàs peccabit Iudex, & erit ſuſpenſus per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ; & quando ponitur ob contumaciam, debet

bet præcedere monitio,nõ tamen quando fertur propter delictum;ita Nauarr.n.165. Et probatur ex c.Romana. de ſentent. excomm.in 6.vbi cùm facta eſſet mentio interdicti,ſuſpenſionis,& excommunicationis,deinde de ſola excommunicatione dicitur,nunquam eſſe ferendam ſine monitione,vnde interdictum poteſt poni ob delictum merè pręteritum.

Secunda concluſio.Sententia interdicti lata poſt competentem appellationem eſt nulla; at verò ſi ſententia interdicti præcedat,non ſuſpenditur per ſequentem appellationem;ita Nauar.n.165. & eſt textus cap.ad hæc quoniam.de appellationibus.

Tertia concluſio. Si Iudex ferat interdictum contra participantes cum interdictis à ſe,debet monere ipſos participantes nominatim tribus monitionibus, vel vna pro tribus cum interuallo competenti, aliàs erit nullum;ita Sylueſt.verb. excommunicatio.2 §.1.caſu 9.Nauarr.num.165. & eſt textus expreſſus c.ſtatutum. de ſentent.excomm. in 6. de quo plura diximus in materia de excommunicatione, cap.6. diſput. 10. dub. 5. Et generaliter dicimus cum Nauar.num.187.ſententiam interdicti in eiſdem caſibus eſſe nullam, in quibus ſententia excommunicationis eſt nulla,quos recenſuimus c. 6. de excommunic. diſput. 1. dub. 1. Videte P.Henriquez cap.49.num.3.

Excipio vnum caſum, ſcilicet quando nulla præceſſit monitio: tunc enim excommunicatio erit nulla,vt vidimus cap. 5.diſput. 1. dub. 9. at verò interdictum ſi feratur propter delictum, non requirit monitionem,vt vidimus hîc in concluſ.1. P. Henriquez ſuprà ponit hunc caſum, quando interdictum fertur contra receptos in filios ſpeciales Papæ,citat.cap.1.de verbor.ſignif.

Sed notandum eſt, quòd hic textus eodem modo loquitur de excommunicatione, atque adeò talis excommunicatio etiã erit nulla; reducitur tamen ad tertium caſum poſitum in materia de excommunicatione, ſcilicet quando fertur contra tenorem priuilegiorum. In quibus autem caſibus impoſitum ſit interdictum in iure,videte Anton 3.p.tit.26. cap. 2. per totum. Angelum,& Syluestrum verb. interdictum. 4. & P. Henriquez cap. 43. numer.3.

DISPVTATIO IV.

De effectibus, & proprietatibus interdicti.

HÆc diſputatio eſt potiſſima huius materiæ,de qua tractant Anton.3.p. tit. 26. cap. 4. Angel. Syluest & Tabien. verb.interdictum.5.Couarr.2 p.citata.§.4. P.Henriquez cap.43.& 44.

Et in primis ſupponendum eſt, quòd ſententia interdicti iniuſta, ſed valida, & quando eſt iuſta ſecundùm allegata, & probata, tamen ille, cuius cauſa fertur, eſt innocens, licèt talis ſententia liget in foro exteriori, non tamen in interiori; nihilominùs erit ſeruanda ratione ſcandali, iuxta ea, quæ in ſimili diximus de excommunicatione,cap.6.diſput.1 dub.1. & 2.Solùm excipio vnum caſum, ſcilicet quòd Religioſi tenentur ſub excommunicatione ſeruare interdictum, etiamſi nullum ſit, ſi obſeruetur à matrice, vt dicam diſput.5.dub.3.

Secundò ſupponendum eſt,effectus interdicti non eſſe connexos, ſicut effectus excommunicationis, ſed poſſe limitari etiam ab Epiſcopo ad hunc,vel illum effectum.Sic P.Henriquez cap.2 de excommunic.num.3.Videte etiam illum lib. 13. cap.43.num.6.& Nauarrum num.183.

Tertiò ſupponendum eſt, omnes effectus interdicti reduci ad tres, nempe priuare ab aliquibus Sacramentis, & omnibus officiis diuinis, & Eccleſiaſtica ſepultura. Primus effectus habetur ex cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. Secundus habetur ex cap. reſponſo. de ſentent. excomm. & in cap. alma mater. eodem tit.in 6.habentur iſti duo effectus.

Tertius habetur in dicto cap. quod in te. & in cap. ſi ciuitas. de ſentent. excomm. in 6.

Quartò, ſupponendum eſt, aliter eſſe loquendum de his effectibus, ſtando in iure nouo, cap. alma mater. quàm ſtando in iure antiquo: vnde ſciendum eſt, quòd in dicto cap. alma mater. Bonifacius VIII. tria indulſit tempore interdicti, quæ iure antiquo erant prohibita. Primum eſt, circa Sacramentum Pœnitentiæ, quòd poſſit miniſtrari non tantùm infirmis, verùm etiam ſanis; apponit tamen duas exceptiones, vel limitationes. Prima eſt excommunicatorũ, quibus tantùm in articulo mortis vult Pontifex miniſtrari hoc Sacramẽtum. Secunda exceptio eſt illorum, qui dederunt cauſam culpabilem interdicto, vel qui ſuo conſilio, auxilio, vel fauore concurrerunt ad illud delictum, propter quod lata eſt ſententia interdicti. Secundum eſt, quòd poſſint celebrari Miſſæ, & alia officia diuina in ſingulis Eccleſiis, & Monaſteriis, ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, excluſis excommunicatis, interdictis, non pulſatis campanis. Tertium eſt, quòd in quatuor præcipuis feſtiuitatibus anni, nempe Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ celebrentur officia diuina ſolenniter, ianuis apertis, alta voce, pulſatis campanis, excommunicatis prorſus excluſis, interdictis verò admiſſis, ita tamen vt illæ perſonæ interdictæ, propter quarum exceſſum impoſitum eſt interdictum, non appropinquent altari. In reliquis autem omnibus, his tribus exceptis, vult Papa, antiqua iura manere in ſuo robore, quantùm ad obſeruantiam interdicti, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis Eccleſiarum, Monaſteriorum, Ordinum, Religionum, conceſſis à Sede Apoſtolica quibuſcumque perſonis tam ſecularibus, quàm regularibus etiam exemptis. Quibus ſuppoſitis, vt hæc omnia clariùs explicentur, diſputationem hanc in tres diuidam ſectiones, iuxta tres prædictos effectus interdicti.

SECTIO PRIMA.

De primo effectu, ſcilicet de priuatione Sacramentorum.

DVBITATVR primum præambulum reliquis dubiis huius diſputationis, quid intelligatur nomine diuinorum officiorum? Angel. verb. interdictum. 5. n. 4. ait, ea omnia, & ſola eſſe officia diuina, quæ continentur in Miſſali, & Breuiario. Hæc autem ſententia falſa eſt, quia multa continentur ibi, quæ non ſunt officia diuina, & aliqua, quæ non continentur ibi, ſunt officia diuina, & continentur in Pontificali. Vnde ſit

Prima concluſio. Illa dicuntur officia diuina, quæ ſunt ordinata per Eccleſiam ad vſum Ordinum, vel Sacramentorũ, vel ſacramentaliũ, vel ad Horas canonicas; ita Nauar. n. 172. Vnde officia diuina ſunt, celebratio Miſſæ, quamuis ſicca ſit ſine conſecratione; ita Nauar. n. 177. & Sylueſt. q. 5. in fine. & dicit, quòd ita interpretatur conſuetudo; præterea collatio Ordinum etiam minorũ, benedictio nuptiarum, intellige de ſolenni, vt ait Sylueſt. verb. interdictũ. 5. q. 4. p. 5. benedictio fontis baptiſmalis, quæ fit in Sabbato ſancto, confectio Chriſmatis in Cœna Domini; benedictio aquæ, vel eam publicè fundere cum Aſperges, benedictio ſolennis Epiſcopi, vt infrà dicemus; præterea benedicere Abbatem, vel Abbatiſſam, vel Corporalia, vel alia ornamenta ad dicendum Miſſam, vel Monialiũ vela, vel candelas in die Purificationis, vel ramos in Dominica Palmarum; præterea profeſſio ſolennis in Religione, & Litaniæ dictæ cum eccleſiaſtica ſolennitate, ſcilicet cum Cruce eleuata, & ſuperpelliceis, & ordine procedendi, & præterea canere publicè Horas canonicas.

Secunda concluſio. Multa ſunt, quæ licèt prima facie appareant officia diuina, tamen reuerà non ſunt, & conſequenter licita erunt tempore interdicti. Huiuſmodi ſunt, benedictio menſæ, benedictio fructuum,

fructuum, benedictio baculi, & peræ ad peregrinãdum, benedictio veſtium ingredientis Religionem; benedictio, quam ſolet impendere Epiſcopus, & Abbas, dum iter agunt; quod intelligendum eſt de ſimplici benedictione, non de ſolenni, quæ fit cum baculo, & verſu, *Adiutorium noſtrum*, &c. ſimplex enim benedictio non eſt officium diuinum, quamuis petatur ratione ordinis; contra Sylueſt. q. 4. p. 5. vbi ait, quòd quando non petitur ratione ſanctitatis, vel ratione ætatis, ſed ratione ordinis, eſt officium diuinum. Cæterùm, quod diximus, eſt tenendum, cum aliquibus Magiſtris. Huiuſmodi etiam ſunt recitatio ſalutationis Angelicæ, quæ fieri ſolet ad ſignum campanæ, manè, meridiè, & veſperi; & declaratio ſacræ Scripturæ, & prædicatio, & dare, vel accipere aquam benedictam in ingreſſu Eccleſiæ, vnde poſſet Sacerdos aſpergere aqua ingredientes Eccleſiam. Prætereà cantus laicorum, licèt cantent Litanias, vel Pſalmos in ſuis Confraternitatibus, vel etiam intra Eccleſiam, immò etiamſi Litaniæ cantentur à Sacerdotibus, vel à regularibus publicè intra, vel extra Eccleſiam, dummodò abſque ſolennitate Crucis, & abſque ſuperpelliceis, & non ſeruato ordine procedendi, & ſine *Dominus vobiſcum*: nam hic verſus eſt deputatus alicui ordini, ſed eius loco dicendum eſt, *Domine, exaudi orationem meam*, quod eſt conforme regulæ Breuiarij Pij V. verb. de oratione. vbi dicitur, quòd ante orationem præmittatur *Dominus vobiſcum*, niſi qui recitat, non habuerit ordinem ſaltem Diaconatus.

Hinc infertur, quòd etiam in præſentia laicorum poſſunt Clerici dicere Litanias, & Pſalmos pœnitentiales, & alias orationes pro infirmis, & legere Euangelium, dummodò non dicatur *Dominus vobiſcum*. De his videte Nauarr. cap. 27. num. 176. Huiuſmodi etiam eſt introducere puerperam in Eccleſia ad reddendum gratias Deo, etiamſi Sacerdos faciat eam dicere confeſſionem generalem, dummodò ſit abſque ſtola, & ornatu ſacerdotali, & præterea confeſſio generalis, quam laici ſolent facere Sacerdoti. Immò etiam dico, quòd tempore interdicti licet abſolutio generalis, quam faciunt Clerici: quamuis enim ſit officium diuinum, tamen eſt quid annexum Sacramento Pœnitentiæ, quod quidem nunc licitum eſt tempore interdicti, conferre infirmis, & ſanis: nam abſolutio generalis ordinatur ad delenda peccata. Hoc tenent aliqui Magiſtri, & eſt de mente Sylueſtri verb. interdictum. 5. q. 7. parum poſt principium. Huiuſmodi etiam eſt, ſecundùm Nauarrum, recommendatio animarum defunctorum. Dico, *ſecundùm Nauarrum*, quia Sylueſter verb. interdictum. 5. q. 4. p. 6. tenet eſſe officium diuinum. Idem tenet P. Henriquez cap. 46. num. 1. Tabien. verb. interdictum. 5. §. 11. in fine. Angel. verb. interdictum. 6. numer. 26. vbi citat Calderinum, cum hoc tamen concedunt Syluester, & Angelus, eſſe licitam tempore interdicti, quia eſt quid annexum abſolutioni factæ in Sacramento Pœnitentiæ, quod, vt diximus, non eſt prohibitum tempore interdicti. Et quamuis nonnullis Magiſtris placeat ratio Nauarri, mihi tamen ratio Sylueſtri, & aliorum magis placet: nam huiuſmodi recommendationes à ſolo Sacerdote fiunt, quamuis alij adiuuent, & ideò videntur deputatæ ordini ſacerdotali. Videte de his omnibus Sylueſtrum verb. interdictum. 5. ferè per totum. & Nauarrum à num. 171. vſque ad numerum 178. qui in nu. 177. in fine, aduertit, quòd ea, quæ ex his non ſunt Sacramenta, licèt ſint officia diuina ad facienda ſacramentalia, quamuis nõ liceant publicè, licent tamen modò ianuis clauſis, vt poſteà dicemus. Huiuſmodi etiam eſt exercitium iuriſdictionis, vt excommunicare, abſoluere ab excommunicatione. Quod vt exactiùs intelligatur,

DVBITATVR ſecundò, vtrùm per interdictum priuetur quis vſu Eccleſiaſticæ iuriſdictionis exterioris?

Prima concluſio negatiua. Sic Abbas cap. vlt. de exceſſibus Prælatorum. quem ſequitur Sylueſt. verb. interdictum. 5. q. 4.

Armill.verb.interdictum.num.18. Nauar. cap.27.num.176.cum Calderino,& Innocentio. Et ratio eſt, quia per interdictum ſolùm prohibentur officia diuina, Sacramenta, & Eccleſiaſtica ſepultura; ſed ad nullum iſtorum pertinet actus exterioris iuriſdictionis,ergo.

Hinc infert Abbas, quòd interdictus etiam nominatim denunciatus poteſt excommunicare,& abſoluere ab excommunicatione, & à fortiori id poterit facere non interdictus tempore interdicti; quod Abbas & Nauarrus limitant, dummodò faciat ſine ſolennitate ſacerdotali, nempe ſine ſtola,& hymnis,quia tunc iam pertineret ad officium diuinum.Cæterùm,hæc limitatio generaliter ſumpta non placet. Vnde ſit

Secunda concluſio. Clericus perſonaliter interdictus non poteſt abſoluere cum prædicta ſolennitate; at verò ſi ipſe non ſit interdictus, bene poterit tempore interdicti; ita Sylueſt. ſuprà q.6. except. 3. in fine.Angel.verb.interdictum.7.num.7. Prima pars probatur: nam Clericis perſonaliter interdictis non permittitur celebrare officia diuina. Secunda verò pars probatur: nam abſolutio ab excommunicatione abſolutè permittitur etiam tempore interdicti,quia eſt præambula ad abſolutionem peccatorum, quæ tunc temporis permittitur, ergo licitum eſt eam impendere cum conſueta ſolennitate,cap. à nobis.el 2.de ſentent.excomm. Probatur conſequentia: nam cùm aliquid permittitur, intelligendum eſt permitti ſecundùm quod ius diſponit, & vſus obſeruat: intelligo autem hoc cum moderatione cap.alma mater.

Tertia concluſio. Quamuis per interdictum non priuetur quis vſu iuriſdictionis,vt dictum eſt,priuatur tamen,ſi violet interdictum, vt dicemus diſput. 5. Deuenientes iam ad Sacramenta,

Supponendum eſt ex dictis diſput. 1. dub. 2. quòd quando aliquis locus eſt interdictus, ſi perſonæ illius loci non ſunt interdictæ, nec dederunt cauſam culpabilem interdicto, poſſunt in alio loco recipere,& adminiſtrare Sacramenta, ſicut & audire officia diuina.

Secundò ſupponendum eſt,quòd in illis effectibus,in quibus fuerit de iure nouo aliqua mutatio, loquemur primò ſecundùm ius antiquum, & deinde ſecundùm nouum.Quibus ſuppoſitis

Dvbitatvr tertiò, de Sacramento Pœnitentiæ,de quo, loquendo ſecundùm ius antiquum,ſit

Prima concluſio. Sacramentum Pœnitentiæ licitè poterat adminiſtrari decedentibus è vita,& non aliis, vt habetur c. non eſt vobis.de ſponſalibus.cap. reſponſo.de ſentent.excomm.& c. quod in te. de pœnit.& remiſſionibus.

Secunda concluſio.Etiam licebat olim tempore interdicti miniſtrare Sacramentum Pœnitentiæ recipientibus ſignum Crucis, & aliis peregrinis,dicto cap.quod in te. Vocantur autem recipientes ſignum Crucis, ſeu Cruce ſignati illi, qui vouebant peregrinari in Terram ſanctam,& in ſignum peregrinationis aſſumebant ſignum Crucis,& geſtabant in pectore, vt deuotio nota eſſet omnibus terræ Orientalis, iuxta cap. magnæ. de voto. Videte Couarr.p.2.§.2.num.7.

Sed circa primam concluſionem eſt difficultas,vtrùm per decedẽtes è vita ſolùm intelligendi ſint illi, qui ſunt in articulo mortis propriè,& ſtrictè ſumpto, ſcilicet qui iamiam animam agunt,vel etiam illi, qui ſunt in periculo mortis latè ſumpto, ſcilicet in probabili mortis periculo.

Tertia concluſio. Quòd intelliguntur illi,qui ſunt in probabili periculo mortis, ſiue ſit ex infirmitate, ſiue ex alia extrinſeca cauſa;ita Couarr. ſuprà, §. 3. num.2. Armill. num. 45. quamuis enim iſti Autores, & alij ab eis allegati, loquantur de Euchariſtia ſecundùm ius nouum, tamen quia de iure nouo nulla eſt facta mutatio circa Euchariſtiam,quod licitum eſt modò,& erat olim de illa, idem à fortiori licitum erat de Sacramento Pœnitentiæ, quod eſt magis neceſſarium.

Quarta

Quarta concluſio. Iam nunc licitum eſt miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ non ſolùm infirmis, ſed etiam ſanis, quoties libuerit. Sic habetur dicto cap. alma mater. apponuntur tamen ibi duæ limitationes. Prima eſt excommunicatorum, quibus non vult Pontifex conferri hoc ſacramentum, præterquàm in mortis articulo. Secunda eſt illorum, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem impoſitum eſt interdictum, vel qui præbuerunt conſilium, auxilium, vel fauorem ad perpetrãdum delictum, propter quod interdictum eſt impoſitum: his enim non vult Pontifex, quòd hoc ſacramentum conferatur, niſi priùs ſatisfaciant, vel idoneam dederint cautionem de ſatisfaciendo, ſi poſſunt, vel ſi, ne hanc quidem cautionem præſtare potuerint, dent ſaltem iuratoriã de ſatisfaciendo, cùm primùm potuerint, adiuturóſque ſuo conſilio, auxilio, & fauore, quantùm in ipſis fuerit, vt ſatisfactio præſtetur ab his, qui illam facere poſſunt. Agendum eſt iam de reliquis ſacramentis, in quibus maximè obſeruandum eſt, nullam factam eſſe mutationem in c. alma mater. vnde quod iure antiquo ante cap. alma mater. erat prohibitum circa illa, etiam modò prohibitum eſt.

DVBITATVR quartò, de Baptiſmo & Confirmatione?

Prima concluſio. Licitum eſt nunc, & erat olim miniſtrare Baptiſmum paruulis & adultis. De paruulis habetur cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. De vtriſque habetur cap. quoniam. de ſententia excommunicatio. in 6. quam concluſionem intelligo de pueris & adultis etiam ſanis, cum Couar. §. 2. num. 7. verſic. verùm quæſtio. poſt medium. P. Henriquez cap. 45. num. 1. & clariùs cap. 53. num. 4. & Panormitan. d. c. non eſt vobis. num. 8.

Si obiicias, quòd in dicto cap. quoniam. dicitur, *propter moræ periculum.* Reſpondetur, quòd hoc dicitur propter aquæ penuriam, quæ poſſet contingere tempore neceſſitatis, ſi vſque ad illam differretur Baptiſmus. Sic colligo ex Couarru. in princip. verſiculi citati.

Secunda concluſio. Hæc miniſtratio Baptiſmi facienda eſt modò, & erat olim cum ſolita ſolennitate Catechiſmi, Exorciſmi, & Vnctionis, Oleo & Chriſmate, ita Sylueſt. verb. interdictum. 5. q. 7. part. 1. Nauar. num. 178. & habetur ex dicto cap. quoniam. Probatur: nam eo ipſo quòd datur licentia ad Baptiſmum, conſequenter datur, vt adminiſtretur modo à iure præſcripto, imò Sylueſt. ſuprà dicit, eſſe obligationem ſic adminiſtrandi, ſiquidem in cap. accepiſti. de conſecrat. d. 4. præcipitur, quòd Baptiſmus adminiſtretur hoc modo, & in dictis capitibus non eſt vobis. & quoniam. non exprimitur aliud.

Tertia concluſio. Confirmatio licita eſt modò, & erat olim non ſolùm pueris, ſed etiam adultis; ita Sylueſt. & Nauar. locis citatis. & habetur d. c. quoniam. Confirmatio enim pertinet ad quoddam complementum Baptiſmi, & aduertit P. Henriquez dicto cap. 45. quod poteſt nunc, & poterat olim miniſtrari publicè cum ſolita ſolennitate, & Couarru. d. §. 2. num. 7. cum aliis tenet idẽ de Baptiſmo & Confirmatione, & in Baptiſmo ita obſeruat conſuetudo, aduertit tamen Manuale Toletanum, vt excludantur excommunicati, & interdicti.

Quarta concluſio. Etiam eſt licitũ conficere Chriſma in die Cœnæ Domini, d. c. quoniam. ſed aduertite, quòd debet confici cum moderatione. cap. alma mater. ſcilicet ianuis clauſis, non pulſatis campanis, excommunicatis & interdictis excluſis; ita P. Henriquez num. 1. in gloſ. litera M. Sylueſt. & Couar. dicto num. 7. vbi dicit, eſſe communem opinionem.

DVBITATVR quintò de Euchariſtia.

Prima concluſio. Stando in iure antiquo, & etiam in nouo, ſolis morientibus licitum fuit, & eſt modò miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ. De iure antiquo habetur cap. quod in te. de pœni. & remiſſionibus. & cap. permittimus. de ſententia excommunicat. De iure autem nouo probatur, quia in cap. alma mater. nulla eſt facta

ćta mutatio circa ſacramentum Euchariſtiæ,ſed tantùm circa ſacramentum pœnitentiæ:Dico,*circa ſacramentum Euchariſtiæ*, inquantùm ſacramentum eſt:nam ſi conſideretur inquantùm ſacrificium, facta eſt mutatio,quia modò poſsũt celebrari Miſſæ ſubmiſſa voce.

Sed inquires,vtrùm per morientes intelligantur ſolùm illi, qui ſunt in periculo mortis ſtrictè, vel etiã qui ſunt in probabili mortis periculo?

Secunda concluſio. Quòd etiam intelliguntur,qui ſunt in probabili, ſiue ſit ex infirmitate, ſiue ex alia cauſa extrinſeca; ita Couar.p.2.§.3.num.1. Armil.verb. interdictum,num.45. P.Henriquez cap.45. num.2.& communiter iuniores.Et probatur, quoniam in iure articulus mortis & periculum mortis communiter ſumuntur pro eodem,vt ait Nauar.c.27.nu.271.§.7.

Ex dictis ſequitur primò,Euchariſtiam non poſſe miniſtrari ieiuniter infirmis. Sequitur ſecundò,miniſtrari poſſe in ſequẽtibus caſibus. Primò, damnatis ad mortẽ, etiamſi ſani ſint; ita Couarru. §.3. citato, num. 3. Sylueſt. verb. interdictum. 5.q.7. partic.4.Anto.3.p.tit.26.c.4. circa mediũ. P.Henriquez num.2.citato. Secundò,mulieri propinquæ partui, quando attentis circunſtantiis,eſt in probabili mortis articulo, vt quia eſt primus partus, vel quia experta eſt partus difficiles; ſic Sylueſt. Couar.& P.Henriquez locis modò citatis. Tertia inchoanti periculoſam nauigationem,vel intranti prælium. Sed inquiris vtrùm poſt cap. alma mater. poſſit miniſtrari Euchariſtia clericis ſanis volẽtibus communicare more laicorum?

Nonnulli dicunt,quòd ſicut modò poſſunt Euchariſtiam recipere celebrando, ita etiam poſſunt recipere communicando more laicorum. Sic Angelus verb. interdictum,6.num.22. Syluest.verb. interdictum. 5.q.7.partic.4.

Tertia concluſio.Extra periculum mortis non licet Euchariſtiam miniſtrare clericis volentibus communicare more laicorum; ita Couarru.§.3.citato.num.1.vbi allegat plures Doctores:tenet etiam Nau. nu.179. P.Henriquez l.7.de indulgentiis, cap.13.nu.4. & cap.55.citato, num.2.vbi citat multos,& cõmuniter id tenent Magiſtri. Probatur, ſecundùm ius antiquum Euchariſtia ſolùm concedebatur morientibus,& in cap.alma mater. & tantùm excipitur, quòd poſſint ſacerdotes celebrare,ergo communio more laicorum remanet in diſpoſitione iuris antiqui.

Quarta concluſio.In caſibus,in quibus licitum eſt miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, licitum eſt illud adminiſtrare cum ſolennitate conſueta, nempe cum campanula & lumine,aliis aſtantibus, & clericus in via non poteſt recitare Horas Canonicas, nec aliud Officium diuinum, quia non poſſunt dici publicè tempore interdicti,ſed poterit dicere aliquos Pſalmos & Hymnos, & in reditu ab infirmis licebit Euchariſtiam oſtendere populo, quia per interdictum non prohibetur videre Euchariſtiam: niſi tempore Miſſæ. Hanc concluſionem tenet Syluest.partic. 4.citata.Nauar.n.178.P.Henriquez nu.2. addit Anton.3.p.tit.26.cap.4. poſt mediũ, & Armil.num.45.hanc adminiſtrationem Euchariſtiæ poſſe fieri etiam in præſentia perſonarum interdictarum ſi fortè adſint. Dico prætereà, quòd in reditu ab infirmo poſſunt concedi ſolitæ indulgentiæ, quia conceſſio indulgentiarum non eſt Officium diuinum,ſed pertinet ad iuriſdictionem fori exterioris.

Dvbitatvr ſextò de ſacramento matrimonij.

Prima concluſio. Licitum eſt modò, & erat olim,miniſtrare ſacramentum matrimonij, quantùm ad eius ſimplicem contractum; ita *Syluest.* verb.interdictum.5. q.7.partic.5.Nauar.num.178.& Couarru. d.§.2.num.7.P.Henriquez cap.45.num.3. Probatur, quia matrimonio prius conuenit ratio contractus ciuilis,quàm ratio ſacramenti, & prætereà quia ad rationem ſacramenti,quæ reperitur in matrimonio, non requiritur actus ordinis.

Secunda concluſio.Non ſolùm eſt licitum

tum miniſtrare ſacramentum matrimonij tempore interdicti, ſed etiam poteſt miniſtrari perſonis ſpecialiter interdictis; ita Syلueſt. Nauar. & P. Henriq. locis citatis. Probatur ratione tradita. Dixi in prima concluſione, *quantùm ad ſimplicem contractum:* nam de benedictione

Sit tertia concluſio, quòd iure antiquo non erat licita. Sic omnes Doctores, vno excepto Angelo. Probatur: nam hæc benedictio connumeratur inter Officia diuina, & ſecundùm ius antiquum generaliter erant prohibita omnia Officia diuina, per cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. prætorquàm Horæ Canonicæ, quæ tantùm erant permiſſæ in Eccleſiis conuentualibus, & præter quædam Officia diuina annexa aliquibus ſacramentis, quæ etiam tunc temporis licebant, ſcilicet Baptiſmus & Confirmatio, erat etiam licita vna Miſſa ſingulis hebdomadibus pro renouanda Euchariſtia.

Hinc ſequitur, quòd licèt vxorati haberent priuilegium audiendi ea Officia diuina, quæ tunc temporis licebant, non tamen poterant recipere benedictiones nuptiarum.

Dixi, *vno excepto Angelo*, qui videtur generaliter affirmare, quòd ſemper fuit licita benedictio nuptiarum: nam ratio eius eſt generalis, nempe quòd conceſſo principali, conceditur acceſſorium, ſicut conceſſo Baptiſmo, conceditur eius ſolennitas. Verùm hæc ratio tantùm habet vim, quando acceſſorium ſolet immediatè aſſociari principali, vt contingit in Baptiſmo, qui extra neceſſitatem nunquàm adminiſtratur ſine prædicta ſolennitate: nam hæc ſolennitas pertinet ad decentem adminiſtrationem ipſius ſubſtantiæ Baptiſmi, at verò ſolennis benedictio nuptiarum non eſt annexa matrimonio tanquàm quid præuium, vel immediatè ſubſequens, nec eſt introducta ad decentem celebrationem contractus, ſed tanquàm quid poſteà ſubſequens vnde multo tempore ſolet ſubſequi poſt contractum matrimonium.

Quarta concluſio. Stando in iure nouo licita eſt hæc benedictio in loco interdicto cum moderatione cap. alma mater. ſcilicet ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, excommunicatis & interdictis excluſis. Probatur, quia in iſto cap. permittuntur omnia Officia diuina cum prædicta moderatione.

Ex dictis ſequitur primò, quòd qui modò habent priuilegium aſſiſtendi diuinis Officiis, poterunt recipere ſolennes benedictiones cum moderatione prædicta.

Sequitur ſecundò, quòd ſi coniugati ſint interdicti ſpecialiter, vel etiam generaliter, quamuis poſſit illis miniſtrari cõtractus matrimonij, vt dictum eſt, non poterunt recipere ſolennes benedictiones, quia iam non ſeruaretur conditio cap. alma mater. ſcilicet excluſis interdictis, & idem eſt, ſi alter tantùm coniugum ſit interdictus. ita Calderinus p. 2. §. ſed poteſt quæri. probat ex cap. vt priuilegia. de priuilegiis.

Sequitur tertiò, quòd tempore interdicti poſſunt fieri huiuſmodi benedictiones publicæ apertis ianuis, alta voce, in illis feſtiuitatibus, in quibus ſpeciali priuilegio licet celebrare Officia diuina ſolenniter, dummodò non ſit tempus, in quo benedictiones huiuſmodi ſpecialiter interdicuntur. ſic Anton. 3. p. tit. 26. c. 4. Couar. cap. alma mater. p. 2. §. 5. num. 6. verſic. 11. Vnde corollarium hoc tantùm habebit locum in feſto Aſſumptionis beatæ Virginis, Corporis Chriſti, & Pentecoſtes, non tamen in feſto Natalis Domini, Paſchæ Reſurrectionis, & Cõceptionis beatæ Virginis, quia iſtis tẽporibus ſunt ſpecialiter interdicti: nam poſt Concil. Tridentinum ſolùm prohibentur ab Aduentu ad Epiphaniam, & à feria 4. Cinerum ad Octauam Paſchæ incluſiuè.

DVBITATVR ſeptimò de ſacramento Extremæ Vnctionis?

Concluſio. Nec olim, nec modò licitum eſt, ſtando in iure communi, illud miniſtrare in loco interdicto infirmis etiam exiſtentibus in extremo mortis articulo,

quamuis ſint clerici, vel Religioſi non interdicti, & quãuis obſeruent interdictum locale. Sic Angelus verb. interdictum. 6. num.25. & Syluest. verb. interdictum. 5. quæſt.7. in princip. qui expreſsè loquitur de Religioſis. Nauar. num.168. P.Henriquez num.4. vbi citat alios. Probatur ex cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionib. vbi ſic dicitur, quòd vnctio & ſepultura tempore generalis interdicti omnibus denegatur; concedimus tamen ex gratia, vt clerici decedentes, qui tamen ſeruauerint interdictum, in cæmeterio Eccleſiæ cum ſilentio tumulentur. ſed in cap.alma mater. nulla eſt facta mutatio circa Vnctionem Extremam, ergo remanet in diſpoſitione iuris antiqui.

Dixi, *ſtando in iure communi:* nam Religioſi Mendicantes habent priuilegium recipiendi Extremam Vnctionem, vt patet ex Compendio Minorum, verb. Vnctio Extrema. vbi hoc priuilegium extenditur ad certas quaſdam perſonas. Idem priuilegium habent Religioſi Societatis, vt patet ex eorum compendio, verbo, Extrema Vnctio. De priuilegio autem Bullæ infrà dicemus.

DVBITATVR octauò de ſacramento Ordinis? Prima concluſio. Nec olim, nec modò licitum eſt illud miniſtrare in loco interdicto; ita Syluest. quæſt,7. citata, in fine. Couarruu. p.2.§.3. num.4. Nauarr. num.179. P. Henriquez cap.45. num.8. & communiter omnes Doctores. Probatur efficaciter ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. vbi ſolùm permittuntur Sacramentum pœnitentiæ, & ſacramentum Euchariſtiæ, ſed in cap.alma mater. nulla eſt facta mutatio circa hoc, ergo. Circa quam concluſionem duo ſunt notanda.

Primum, ſic eſſe intelligendam, vt non liceat miniſtrare hoc ſacramentum etiam cum moderatione cap.alma mater. ita Couarru. ſuprà illatio.10. & probatur: nam per cap. alma mater. ſolùm permittuntur Officia diuina cum illa moderatione, ergo non eſt ſacramentum.

Secundò notandum eſt cum P.Henriq. ſuprà, cõcluſionem etiam habere verum, quamuis locus ſit interdictus ab ipſo Epiſcopo ordinante: debet enim interdictum tollere, vel ſuſpendere ad iſtum actum, & ratio eſt, quia interdictum locale habet ſuos effectus ex iure communi, in quo nõ poteſt Epiſcopus diſpenſare.

Sed eſt difficultas, vtrùm concluſio habeat verum etiam imminente neceſſitate ordinandi miniſtros eccleſiaſticos, vt ſi in aliqua prouincia tempore peſtis non eſſet copia miniſtrorum ad celebranda Officia diuina, vel ad miniſtranda ſacramenta, quæ permittuntur tempore interdicti, & ſuppono, quòd non ſit alius locus non interdictus, in quo poſſint commodè fieri ordines?

Ad hoc Couarru. ſuprà corollario 5. reſpondet negatiuè, & hoc iudicat verius Sylueſt. quæſt.7. in fine. idem videtur ſentire Armil. num.14.

Secunda concluſio. Oppoſitum eſt verius, quod tenet Panormit. d.c. non eſt vobis. colum. vlt. Angel. verb. interdictum. 6. num.8. Villadiego tractat. de irregularitate, cap.5. de interdicto, num.3. propendet Enr. cap.45. circa fin. Probatur ratione Panormitani: nam cùm aliquid conceditur, eo ipſo cenſetur concedi omne illud, ſine quo id non poteſt poni in eſſe, aliàs illa conceſſio eſſet inutilis, ſed ius concedit tempore interdicti Officia diuina, & aliqua ſacramenta, ergo conſequenter concedit ordinationem miniſtrorum, qui ad hoc fuerint neceſſarij. Confirmatur ex cap. quoniam. de ſententia excommunicatio. in 6. vbi dicitur, quòd ex quo Baptiſmus & Confirmatio cõceduntur tempore interdicti, manifeſtè deducitur, licitum eſſe in die Cœnæ Domini conficere Chriſma; vnde gloſſa ibi ponit regulam generalem, quòd permiſſo vſu rei in tempore prohibito, intelligitur eſſe permiſſa creatio illius rei.

Tertia concluſio. Etiam extra locum interdictum non debet miniſtrari ſacramentũ Ordinis, ſi ordinans vel ordinãdus

ſint

ſint perſonaliter interdicti; ita Nauarr. n. 1-9. vbi citat Panormitanum, & Calderinum, & patet ex dictis ſuprà.

Circa dicta eſt vltimò notandum, quòd hæc Sacramenta, quæ diximus poſſe miniſtrari in loco interdicto, poſſunt miniſtrari etiam in loco ſpecialiter interdicto; ita Sylueſt. verb. interdictum. 5. q. 7. p. 1. Nauarr. numer. 178. Couarr. p. 2. §. 2. num. 7. P. Henriquez cap. 45. numer. 1. in fine. qui citat alios. Addit tamen ipſe de mente aliorum Doctorum, quòd eſſet valdè decens, vt ea Sacramenta, quæ commodè poſſent alibi miniſtrari, non miniſtrarentur in Eccleſia ſpiritualiter interdicta.

De priuilegio autem Bullæ Cruciatæ breuiter dicendum eſt, quòd habens illam poteſt tempore interdicti recipere omnia Sacramenta, etiam Ordinis, debet tamen illa recipere à proprio Paſtore, vt inquit P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis, cap. 13. n. 4. nam Bulla ſolùm intendit tollere impedimentum proueniens ratione interdicti, non tamen intendit diſpenſare in iure præcipiente, ne Sacramenta recipiantur niſi à proprio Paſtore, vel de eius licentia; item cùm iuriſdictio Paſtorum ſit ordinaria, eſt fauorabilis in iure, ergo in dubio non cenſetur derogata. Et hæc de primo effectu, per quæ manet explicata prima conceſſio facta in cap. alma mater.

SECTIO II.

De ſecundo effectu, qui eſt priuare omnibus diuinis officiis.

DVBITATVR primò, quæ officia diuina fuerint licita iure antiquo tempore interdicti?

Prima concluſio. Conceſſum erat Clericis, vt in Eccleſiis Conuentualibus ſine cantu, & ſubmiſſa voce (vt non audirentur à non habentibus priuilegium) dicerent Horas canonicas bini & bini, & ſimul tres ianuis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis; textus eſt cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. Vbi notandum eſt, quòd licèt ex cortice literæ huius textus poſſet aliquis colligere, quòd olim poterant Clerici, faciendo duos choros, in Eccleſia recitare Horas canonicas, dummodò in quolibet choro ſolùm eſſent bini, vel ad ſummum tres, & in vtroque choro eſſent quatuor, vel ad ſummum ſex; at verò textus tantùm intendit, quòd poterant recitare vel duo ſimul, vel ad ſummum tres, vt colligitur ex ipſo textu. dicit enim, *vel tres ſimul*, vbi maior numerus deſignatus à textu eſt ternarius.

Secunda concluſio. Etiam erat licitum Clericis, vt duo, vel tres ſimul recitarent Horas canonicas extra Eccleſiam, dummodò cauerent, ne audirentur à non habentibus priuilegium; ita Sylueſt. verb. interdictum. 5. q. 5. Couarr. §. 2. numer. 7. & Nauarr. num. 175. Probatur: nam ius permittens Clericis recitare Horas canonicas in Eccleſiis, vbi communiter ſolent laici concurrere ad audienda diuina, à fortiori videtur id permittere, vt in domo, vel in agro recitentur cum eadem cautela, ſcilicet ne audiantur à non habentibus priuilegium; (niſi fortè per tranſitũ, quod pro nihilo reputatur) ſic P. Henriquez c. 44. n. 3. maximè quòd præcipua ratio prohibendi officia diuina tempore interdicti eſt, ne à laicis audiantur. Et hac ratione mouetur Nauartus ad aſſerendum, quòd etiam intra Eccleſiam poteſt quis ſolus apertis ianuis recitare Horas canonicas voce ita ſubmiſſa, vt non audiatur ab vllo laico, immò & quòd duo, vel tres idem facere poſſunt in aliquo ſacello eiuſdem Eccleſiæ, vel certè ita ſeparati à populo, vt à nemine audiantur. Aduertendum eſt tamen, doctrinam traditam in his concluſionibus ſolùm habere verum in loco generaliter interdicto; at verò in Eccleſia ſpecialiter interdicta non licebat Clericis recitare Horas canonicas, etiamſi ianuæ Eccleſiæ eſſent clauſæ. Contrarium tenet Syluest. ſuprà, & P. Henriquez cap. 44. numer. 3. &

aliqui moderni. Sed quod diximus, probatur: nam cap. alma mater. ſecundùm communem Doctorum, intelligitur ſolùm de interdicto locali generali, vt videbimus dub. 3. ergo etiam dictum cap. quod in te. Et confirmatur: nam in hoc cap. quod in te. dicitur, *non enim eſt maior ratio de vno capite, quàm de altero*; vnde gloſſa cap. alma mater. verb. Eccleſiis. explicans ipſum cap. ſolùm de loco generaliter interdicto, citat ad idem dictum cap. quod in te. Et confirmatur: nam in hoc cap. quod in te. dicitur, *cùm & regularibus ſit indultum, vt cùm generale interdictum terræ fuerit*, &c. & cap. quod nonnullis. de priuilegiis. dicitur, *quod nonnullis eſt Religioſis indultum, vt cùm commune terræ interdictum fuerit*, &c. Vnde nonnulli moderni, qui explicant prædictum cap. quod in te. de loco etiam ſpecialiter interdicto, multùm laborant in explicando, cur cap. alma mater. eſt intelligendum ſolùm de loco generaliter interdicto.

Tertia concluſio. Licitum erat in iure antiquo Eccleſiarum miniſtris tempore interdicti ſemel in hebdomada, non pulſatis campanis, voce ſubmiſſa, ianuis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, Miſſarum ſolennia celebrare cauſa conficiendi Euchariſtiam, quæ decedentibus cum pœnitentia non negabatur, ſic decernitur cap. permittimus. de ſentent. excomm.

Pro cuius explicatione notandum eſt primò cum P. Henriquez cap. 44. num. 3. quòd licèt textus ſolùm videatur id concedere Eccleſiæ miniſtris, ſcilicet Parochis, bene tamen poterant Parochi committere aliis vices ſuas, vt id facerent, quia nomine miniſtrorum Eccleſiæ etiam intelliguntur omnes Clerici habentes vices Parochi.

Secundò notandum eſt cum Nauarr. num. 174. & P. Henriquez num. 3. citato, quòd vt minimùm concedebatur celebrare in hebdomada vnam Miſſam, ad renouandam Euchariſtiam, quæ reſeruabatur infirmis; at verò ſi neceſſitas infirmorum ita vrgeret, vt non ſufficerent formulæ in illa Miſſa conſecratæ, licitum erat alias Miſſas celebrare, prout neceſſitas id expoſceret; & hanc concluſionem intelligo etiam in Eccleſia ſpecialiter interdicta, quia textus abſolutè loquitur tempore interdicti, non reſtringendo ad interdictum locale generale, & etiã quia ratio concluſionis æqualiter militat in interdicto ſpeciali locali, ſicut in generali.

Quarta concluſio. Reliqua omnia officia diuina (præter ea, quæ diximus licita eſſe iure antiquo) non licebant tempore interdicti, niſi ex priuilegio. Probatur ex cap. reſponſo. de ſentent. excomm. vbi generaliter dicitur, nullum officium diuinum celebrandum eſſe tempore interdicti, & idem ſupponitur clarè in cap. permittimus. eodem tit. ergo cùm iure antiquo ante cap. alma mater. nulla alia facta fuerit conceſſio circa hoc, præter eas, quas hucuſque retulimus, ſequitur, quòd nullum aliud diuinum officium fieri, vel audiri poterat.

Dixi, *niſi ex priuilegio*: nam aliqua erant priuilegia generalia in iure conceſſa, & etiam ſpecialia conceſſa aliquibus perſonis, nempe Epiſcopis, & Religioſis, vt patet ex cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. & cap. quod nonnullis. de priuilegiis.

DVBITATVR ſecundò, quæ officia diuina ſint licita iure nouo, ſcilicet poſt cap. alma mater.

Pro cuius reſolutione recolenda ſunt verba cap. alma mater. ſuprà relata, in quibus continetur ſecunda conceſſio, ſcilicet quòd poſſint celebrari Miſſæ, & alia officia diuina in ſingulis Eccleſiis, & Monaſteriis cum quatuor moderationibus. Prima, ianuis clauſis; ſecunda, voce ſubmiſſa; tertia, excluſis excommunicatis, & interdictis; quarta, non pulſatis campanis. Ex quibus verbis, iuncta doctrinà tradita in dubio præcedenti, facilè patet, factam eſſe ampliorem conceſſionem per hoc cap. circa officia diuina, quàm erant anteà: nam anteà ſolùm in

Eccleſiis

Eccleſiis Conuentualibus permittebantur officia diuina, & in his ad ſummum permittebantur tres ſimul. Cæterùm, in hoc cap. permittuntur officia diuina in omnibus Eccleſiis, & ad dicendum officium poterunt ſimul conuenire, quotquot Clerici voluerint, quia nullus deſignatur numerus; & prætereà: nam ibi præcipitur, quòd non dentur ſolitæ diſtributiones Clericis, qui non interfuerint. Circa intelligentiam huius ſecundæ conceſſionis aliqua ſunt examinanda. Vnde

DVBITATVR tertiò, vtrùm hæc ſecunda conceſſio intelligenda ſit de interdicto locali tantùm, vel etiam de perſonali; item de locali, vtrùm ſit intelligenda de generali tantùm, vel etiam de ſpeciali.

Prima concluſio. Conceſſio hæc tantùm intelligitur de interdicto locali, non de perſonali: nam perſona interdicta non poteſt celebrare officia diuina etiam cum prædicta moderatione; ita Sylueſt. verb. interdictum. 5. q. 1. p. 2. Nauarr. numer. 174. Couarr. p. 2. §. 4. num. 3. & Doctores communiter.

Secunda concluſio. Conceſſio hæc intelligenda eſt de interdicto locali generali, non de ſpeciali; ita Sylueſt. q. 1. citata, p. 1. Nauarr. numer. 173. in fine. Villadiego tract. de irregularit. cap. 5. de interdicto. qui citat Calderinum. Couarr. §. 4. citato. numer. 1. vbi adducit quamplures Doctores, & dicit eſſe communem. Idem tenet gloſſa in dicto cap. alma mater. verb. Eccleſiis. & Magiſtri communiter, vnde in Eccleſia ſpecialiter interdicta nó licet Clericis recitare ſimul Horas canonicas, nec alia officia diuina, licebit tamen ſemel in hebdomada celebrare vnam Miſſam, quia hoc etiam iure antiquo licebat, vt vidimus dub. 1. concl. 3. & in cap. alma mater. dicitur, quòd in rebus, quæ ibi non innouantur, ſeruetur ius antiquum. Hanc ſecundam concluſionem probat gloſſa verb. Eccleſiis. ex illis verbis, *terris, ſeu locis*, iuncto cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. & cap. quod nonnullis. de priuilegiis. ibi, *cùm commune terræ fuerit interdictum.*

Tertia concluſio. Quod conceditur per hanc ſecundam conceſſionem in Eccleſiis, & Monaſteriis, etiam habet verum in Hoſpitalibus; ita Couarru. dicto §. 4. num. 2. vbi id limitat ad Hoſpitalia erecta Epiſcopi autoritate, quæ dicit comprehendi nomine Eccleſiæ in fauorabilibus, in aliis autem Hoſpitalibus, & generaliter in aliis locis, quæ nec ſunt Eccleſia, nec Monaſteria, dixerat num. 1. in fine. non poſſe celebrari officia diuina etiam cum moderatione cap. alma mater. ſicut nec poterant ante prædictum cap. Sed nos dicimus, quòd non ſolùm in Hoſpitalibus (quamuis non ſint erecta Epiſcopi autoritate) licitum eſt celebrare officia diuina cum prædicta moderatione, ſed etiam in omnibus aliis locis aliàs priuilegiatis, in quibus extra tempus interdicti poſſent celebrari diuina. Vnde qui extra tempus interdicti haberet licentiam celebrandi Miſſam in oratorio priuato approbato per ordinarium, vel de eius licentia, poterit etiam ibi tempore interdicti Miſſam celebrare, & per conſequens poſſunt Clerici duo, vel tres, vel plures recitare Horas canonicas in domo, vel in agro, ita tamen, vt non audiantur à ſecularibus non priuilegiatis; ita Nauarr. numer. 157. P. Henriquez cap. 46. numer. 1. & multi Magiſtri. Probatur, iure antiquo duo, vel tres Clerici poterant in domo, vel in agro recitare diuinum officium, ita tamen, vt non audirentur à ſecularibus non priuilegiatis, ergo idem poſſunt modò multi Clerici: nam quod ius antiquum concedebat duobus, vel tribus Clericis, idem concedit nouum pluribus.

Sed circa verba relata ex cap. alma mater. aliqua notanda reſtant. Primò, circa illud verbum Miſſæ, notandum eſt, non eſſe neceſſarium, quòd tempore interdicti celebretur Miſſa iuxta officium inſtitutum pro tali die, ſed poterit etiam dici de alio Sancto; ita Sylueſt. ſuprà, p. 2. Couarru. dicto numer. 3. & communiter

Doctores contra Ioannem Monachum.

Circa illud verbum, *& alia officia diuina*, notandum eſt, quòd omnia officia diuina permittuntur tempore interdicti cum moderatione cap. alma mater. non tamen ſine illa; ita Nauarr. num. 177. Probatur: nam licèt cap. alma mater. non concedat generaliter omnia Sacramenta, ſed aliqua, vt vidimus, concedit tamen omnia officia diuina, quæ non ſint Sacramenta; & quod dixi, *non tamen ſine illa*, intelligendum eſt, exceptis quibuſdam feſtiuitatibus, de quibus infrà.

Tertiò notandum eſt, quòd Clerici in ſacris, licèt ſint perſonaliter interdicti, tenentur recitare diuinum officium, priuatim tamen; ſic P. Henriquez cap. 43. num. 1. iuxta ea, quæ diximus cap. 6. de excommunic. diſput. 4. dub. 6. orationes tamen priuatas bene poterunt dicere coram aliis, vt dum pulſatur ad ſalutationem Angelicam.

Circa duas primas moderationes, ſcilicet, *ianuis clauſis, & voce ſubmiſſa*, notandum eſt quartò, quòd vox debet eſſe ita ſubmiſſa, vt moraliter loquendo non poſſit audiri ab exiſtentibus extra Eccleſiam; hoc tamen non tollit, quin officia ita clarè dicantur in choro, vt officiantes mutuò ſe audiant; ſic Nauarr. numer. 174. in fine. Vnde licèt aliqua curioſi auſcultantes per parietes Eccleſiæ audiant, officiantes tamen manent excuſati, cùm id fiat præter illorum intentionem, & ſufficientem adhibuerint cautelam, ne moraliter loquendo audirentur à laicis exiſtentibus extra Eccleſiam. Vbi aduertite cum Medina in Summa, lib. 1. cap. 18. §. 13. quòd ſi officia non dicuntur in communi, ſed à duobus tantùm, non requiritur claudere ianuas, ſatis eſt curare, quòd non audiantur à non priuilegiatis; quod etiam eſt de mente Nauarri citati dub. 1. concl. 2. circa tertiam moderationem, ſcilicet, *excluſis excommunicatis, & interdictis.*

Notandum eſt quintò, in cap. alma mater. nihil cõcedi perſonis interdictis, prærerquam in quatuor feſtiuitatibus, vnde debent ſe gerere, ſicut ante prædictum c. vt patet ex prima concluſione huius dubij. Sed occaſione huius moderationis videndum eſt, qui ſint illi, qui poſſunt admitti ad officia diuina. Vnde

Dvbitatvr quartò, vtrùm omnes non excommunicati, nec interdicti, ſiue ſint Clerici, ſiue laici, poſſint admitti?

Prima concluſio. Quamuis textus ſolùm exprimat, excludendos eſſe excommunicatos, & interdictos, nihilominùs tamen etiam ſunt excludendi laici non habentes priuilegium, quamuis non ſint excommunicati, nec interdicti; ſic gloſſa cap. licèt. de priuilegiis. in 6. Couarru. §. 4. num. 4. qui dicit eſſe communem. & Nauarr. numer. 174. vbi dicit, concluſionem eſſe adeò veram, vt prædicti ſeculares non debeant admitti ad oblationem, quæ fieri ſolet ad medium Miſſæ, nec ad Pacem, nec debet aperiri eis aliqua feneſtra, vel foramen, per quod intueantur corpus Chriſti, dum eleuatur in Miſſa. Rationem huius concluſionis aſſignat gloſſa, dicto cap. alma mater. verb. interdictis. quia dum interdicitur aliquis locus, prohibitum eſt omnibus non habentibus priuilegium audire officia diuina in tali loco. Et pro hac concluſione eſt optimus textus in dicto cap. licèt. vbi habetur, *Licèt ſit vobis conceſſum, vt tempore interdicti celebretis officia diuina ianuis clauſis, &c. neminem tamen debetis admittere, qui non habeat priuilegium, etiamſi aliunde veniat.*

Contrà modò ſtandum eſt cap. alma mater. ſed in hoc cap. ſolùm dicitur, *excluſis excommunicatis, & interdictis*, ergo ij ſolùm ſunt excludendi non obſtante cap. licèt. quod eſt antiquius. Reſpondetur, quòd quamuis in cap. alma mater. non dicatur expreſsè excludendos eſſe laicos non habentes priuilegium, dicitur tamen virtualiter, & implicitè in illis verbis, *ianuis clauſis, & ſubmiſſa voce*: hoc enim eo fine dicitur, vt laici nõ habentes priuilegiũ non admittantur intra Eccleſiam, & quòd extra Eccleſiam non audiant officia diuina, quæ intrà celebrantur. Specialiter

autem

autem poſita ſunt illa verba, *excluſis excommunicatis & interdictis*, ad denotandum quòd iſti licèt aliàs haberent priuilegium ad audienda diuina tempore interdicti, non tamen ſunt admittendi, quia cùm ſint perſonaliter interdicti, non gaudent tali priuilegio.

Secunda concluſio. Laici habentes Bullam Cruciatæ licitè poſſunt admitti ad Officia diuina tẽpore interdicti, dummodò non dederint cauſam culpabilem interdicto, quæ concluſio patet ex ipſa Bulla.

Tertia concluſio. Omnes clerici non excommunicati, nec interdicti, & qui non dederunt cauſam culpabilem interdicti; ſi coniugati non ſint, quãuis ſolùm habeant primam tonſuram, poſſunt celebrare & audire Officia diuina in loco generaliter interdicto cum moderatione cap. alma mater. Quæ concluſio etiam habet verum in clericis, qui ſunt alterius Eccleſiæ, & in Religioſis tam viris, quàm fœminis etiam nouitiis. Sic tenet Angelus verb. interdictum. 6. num. 4. circa finem. Sylu. verb. interdictum. 5. quæſt. 1. partic. 3. Nauar. cap. 25. num. 95. & cap. 27. num. 175. & P. Henriquez cap. 44. num. 6. Probatur, in cap. alma mater. conceditur, vt Officia diuina celebrentur, ergo eo ipſo id cenſetur concedere omnibus miniſtris Eccleſiæ, quandiu non limitat, cùm hoc ſit proprium Officium illorum, ſed omnes clerici, etiam primæ tonſuræ, ſunt Eccleſiæ miniſtri, ergo. Quòd verò etiam intelligatur concluſio de Religioſis etiam nouitiis, probatur: nam in fauorabilibus appellatione clericorum veniunt Religioſi etiam nouitij, vt ait Sylueſt. verb. clericus. 1. num. 1. & patet ex Canon. duo ſunt. 12. quæſt. 1. vbi duo tantùm numerantur gradus Chriſtianorum, ſcilicet clericorum & laicorum.

Quarta concluſio. Clerici coniugati etiam cum vnica, eáque virgine, quamuis habeant tonſuram & habitũ clericalem, non poſſunt intereſſe Diuinis tempore interdicti abſque alio ſpeciali priuilegio, ſic Nauar. cap. 27. num. 174. Couar. §. 4. num. 5. illatio. 10. P. Henriquez cap. 94. num. 1. Probatur: nam iſti quantùm ad hoc reputantur ſeculares: ſolùm enim gaudent duplici priuilegio, ſcilicet fori & Canonis, vt conſtat ex cap. 1. de clericis coniugatis, in 6. & quantùm ad alia cenſentur merè laici, vt dicunt communiter Doctores; imò poſt Concilium Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. de reformatione. requiruntur aliæ conditiones ad hoc, vt gaudeant priuilegio fori. Aduerte tamen, quòd hæc concluſio non habet verum in illis clericis coniugatis, qui ſunt adſcripti alicui Eccleſiæ, iuxta Concil. Triden. iſti enim poſſunt intereſſe diuinis Officiis; ita Emanuel Rodriguez in Bulla. §. 5. num. 4. & eſt de mente Soti d. 22. quæſt. 3. artic. 1. poſt 4. concluſ. verſicul. igitur extra. Et patet: nam ratio quare clerici coniugati perdũt priuilegium aſſiſtendi diuinis Officiis eſt, quia iam non ſunt miniſtri altaris, nec Eccleſiæ, vt inquit Sotus, ergo quando ſunt deputati miniſtri Eccleſiæ, gaudent hoc priuilegio. Et fauet Concilium Trid. ſeſſ. 23. cap. 7. de reformat. dicens, quòd ſi miniſteriis quatuor minorum Ordinum exercendis clerici cælibes præſtò non erunt, ſuffici poſſint coniugati, dummodò non bigami, & iuxta hoc intelligendum eſt cap. vnicum. de clericis coniugatis. in ſexto.

DVBITATVR quintò, vtrùm infantes & amentes ſint excludendi ab Eccleſia tempore interdicti, quando celebrantur Officia diuina? Partem affirmatiuam tenet Nauar. num. 168. quia ſine culpa propria poteſt aliquis interdici.

Prima concluſio. Pueri nondum habentes vſum rationis non comprehenduntur interdicto, vnde poſſunt admitti ad Officia diuina; ita Couarru. §. 4. num. 5. illatio. 12. P. Henriquez cap. 49. num. 2. & communiter moderni. Probatur primò, quia non ſunt capaces præcepti eccleſiaſtici, imò nec naturalis. Secundò probatur: nam iſti non dicuntur aſſiſtere diuinis Officiis, ſiquidem non aſſiſtunt moraliter,

realiter, & quando Eccleſia tempore interdicti prohibet laicis, ne aſſiſtant diuinis Officiis, prohibet aſſiſtentiam moralem. Et hæc ratio probat, concluſioné non ſolùm habere verum in interdicto perſonali generali, ſed etiam in locali, vnde licèt terra ſit interdicta, non ſunt infantes excludendi, quamuis contrarium teneat Emanuel in Bulla. §. 5. dub. 2. num. 14. atque adeò non peccant, qui illos introducunt; nec contrarium huius concluſionis tenet Syluest. verb. interdictum. 2. partic. 17. vt malè citatur à quibuſdam: loquitur enim de pueris doli capacibus.

Secunda concluſio. Pueri, qui poſt ſeptennium non habent omninò rationis vſum, quamuis poſſint aliquo modo percipere Officia diuina fieri in diuinum cultum, poſſunt admitti ad diuina. Hæc concluſio eſt contra Couarru. & Emanuelem ſuprà, & contra alios, tamen eam tenent aliqui Magiſtri, & ratio quæ me mouet, eſt, quòd iſti non ſunt capaces alicuius præcepti, ſiquidem non poſſunt peccare ne venialiter quidem: nam defectus libertatis quando prouenit ex parte facultatis, & non ſolùm ex parte exercitij, ſicut excuſat à mortali, ita etiam excuſat à veniali, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 89. art. 6. & ibi Caiet. & per conſequens excuſat ab omni obligatione præcepti.

Tertia concluſio. Quod dictum eſt de pueris, idem omninò dicendum eſt de amentibus, ſiue à natiuitate, ſiue caſu aliquo.

Quarta concluſio. Adulti ſui compotes quamuis ſint cæci & ſurdi, ſi non habeant priuilegium, non ſunt admittendi ad Officia diuina tempore interdicti, ſic P. Henriquez ſuprà. Probatur, quia ſunt capaces præcepti, & dicuntur moraliter aſſiſtere diuinis Officiis, vnde tenentur audire Miſſam diebus feſtis.

Quinta concluſio. Pueri etiam carentes rationis vſu non debent ſepeliri in loco ſacro tempore interdicti, ita Couarru. ſup. Emanuel num. 14. citato. Corduba in Sum. quæſt. 60. dicto 3. P. Henriquez cap. 42. num. 4. circa finem, & cap. 44. num. 3. & alij communiter. Probatur: nam per interdictum locale Eccleſia redditur quodammodò incapax, vt corpus humanum ſepeliatur in illa.

Et hinc ſequitur differentia inter prohibitionem ſepulturæ & diuinorum Officiorum: nam Officia diuina directè prohibentur ipſis interdictis, ne audiant illa, & ideò ex vi huius prohibitionis requiritur in illis vſus rationis, at verò prohibitio ſepulturæ non ſolùm prouenit ex parte interdictorum, ſed etiam ex parte Eccleſiæ, in qua ſepeliendi eſſent.

Sed quid, ſi interdictum eſt perſonale generale, & tamen locus non eſt interdictus?

Credo, quòd non poſſunt ſepeliri. Hoc neceſſariò concedet Nauar. Et probo, quia licèt interdictum perſonale non comprehendat infantes, quantùm ad effectus requirentes vſum rationis, benè tamẽ quantùm ad hunc effectum, qui non requirit: nam quantùm ad hunc effectum tam expers rationis eſt cadauer adulti, ſicut infantis.

Ad fundamentum Nauar. reſpondetur, quòd licèt non requiratur propria culpa, vt alicui interdicatur auditio diuinorum Officiorũ, requiritur tamen rationis vſus.

Dubitatur ſextò, vtrùm laici habentes priuilegium audiendi Officia diuina tempore interdicti, teneantur audire Miſſam diebus feſtis?

Prima opinio affirmat, ita Soto in 4. d. 13. q. 2. artic. 1. circa finem. Nauar. cap. 21. num. 3. Medina in Sum. lib. 1. Emanuel in Bulla. §. 5. dub. 1. num. 6. P. Henriquez cap. 48. num. 5. & quàm plurimi ex Magiſtris. Probatur primò, iſte poteſt audire, ergo tenetur. Secundò, reſpectu huius iam non eſt interdictum, ergo tenetur, ſicut antequàm poneretur interdictum. Tertiò, ſi detento in carcere concedatur licentia, vt eat ad audiendam Miſſam, tenetur audire, ergo etiam in noſtro caſu.

Secunda opinio eſt negatiua. Hanc tenuit Victoria & Cano, & aliqui viri docti,

cti. Quæ probatur primò, quia nemo obligatur vti priuilegio ſibi conceſſo: nam priuilegium non conceditur inuito. Secundò, tempore interdicti eſt obligatio laicis non audiendi diuina, ergo qui habet Bullam, bene poteſt ſe conformare huic præcepto, ſi velit, præcipuè cùm ſit valdè conforme intentioni Eccleſiæ, quòd omnes ſe conforment huic præcepto, vt ſic eccleſiaſticæ cenſuræ non amittant ſuum vigorem.

Sit prima concluſio. Omnes clerici & Religioſi, qui ſecundùm ius commune habent licentiam audiendi Officia diuina, tenentur diebus feſtis audire Miſſam. In hac concluſione vtraque opinio conuenit. Probatur, clerici ſecundùm ius commune non ſunt prohibiti ab audiendis vel celebrandis diuinis Officiis tempore interdicti, ſeruata moderatione c. alma mater. ergo non eſt vnde excuſentur diebus feſtis ab audienda Miſſa, atque adeò licèt communiter ſoleat concedi, quòd clerici ſecundùm ius commune habent priuilegium audiendi diuina tempore interdicti, veriùs tamen & propriùs dicitur, quòd hoc non eſt illis prohibitum, quàm quòd habent priuilegium.

Secunda concluſio. Opinio ſecunda ſemper viſa eſt mihi probabilior, & præter rationes factas probatur: nam ſi diceretur Miſſa in aliqua Eccleſia in tali diſtantia, quòd non comprehendatur intra continentia mœniorum, quamuis diſtantia non ſit tanta, vt deobligaret homines ab audienda Miſſa, quando non eſt interdictum, non tenentur homines illuc ire tempore interdicti ad audiendum Miſſam.

Ad primum argumentum primæ opinionis reſpondetur, quòd quamuis habeat præceptum audiendi Miſſam, & poſſit audire, non tenetur, quia eſt aliud præceptum in contrarium, cui poteſt ſe conformare ſi velit.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd reſpectu habentis Bullam non eſt interdictum, quod ſimpliciter obliget illum, eſt tamen interdictum, cui, ſi velit, poſſit ſe conformare.

Ad tertium conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam impedimentum carceris eſt impedimentum ipſius perſonæ, ſicut eſt impedimentum infirmitatis, & ideò illo ceſſante currit obligatio audiendi Miſſam, at verò impedimentum interdicti eſt impedimentum iuris.

DVBITATVR ſeptimò, quando aliquis habet priuilegium audiendi vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, vtrùm poſſit adducere ſecum in Eccleſiam ſuos familiares domeſticos?

Prima concluſio. Quando aliquis habet priuilegium audiendi vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, voce ſubmiſſa, ianuis clauſis, poteſt ſecum adducere ſuos familiares domeſticos, vt ſimul audiant Officia diuina, dummodò eius culpa vel fraude non fuerit latum interdictum, nec ſuo conſilio, auxilio, vel fauore dederit cauſam delicti, propter quod impoſitum eſt interdictum: talis enim non gaudet hoc priuilegio. Hæc eſt Soti *diſt.* 22. q. 3. art. 1. poſt 4. concl. Nauar. num. 180. Couarr. p. 2. §. 4. num. 5. illatio. 11. & habetur expreſsè in cap. licèt vobis. de priuilegiis. in *6*.

Sed tota difficultas eſt, quid intelligatur in prædicto c. per familiares domeſticos?

Pauci quidam iuniores tenent, quòd etiam in hac materia nomine familiarium, intelliguntur vxor, filij, nepotes, ſerui, & famuli ei ſubiecti, qui ratione poteſtatis paternæ vel dominij degunt cum eo. Nauarr. autem n. 181. ait, quòd licèt in aliis materiis omnes iſti intelligantur nomine familiarium, cæterùm in propoſito omnes & illi ſoli dicuntur familiares domeſtici, qui eum comitari ſolent.

Sit ſecunda concluſio. Probabilior eſt ſententia Nauar. quod etiam tenet P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis. cap. 13. num. 3. Emanuel in Bulla. §. 5. n. 5. & eam clarè videtur amplecti Soto d. 22. q. 3. art. 1. poſt 4. concl. dicens, quòd priuilegiatus per diploma Pontificis, poteſt familiam ſuam, quæ eum comitatur, in Eccleſiam ſecum ducere. Eandem videtur tenere Anchara-

nus & Geminia. dicto capit. licèt. & eandem ſequuntur moderni communiter. Ratio concluſionis eſt: nam finis extendendi hoc priuilegium ad familiares eſt, ne alioquin priuilegium redderetur inutile illis, qui non poſſunt decenter incedere ſine comitatu, ſed hæc ratio ſolùm currit in illis familiaribus, qui ſolent comitari priuilegiatum, ergo illi ſoli ſunt intelligendi. Sed circa concluſionem hanc aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd per familiares domeſticos intelliguntur etiam illi famuli, qui non habitant domi, dummodò comitari ſoleant priuilegiatum.

Secundò notandum eſt, concluſionem eſſe intelligendam de familiaribus illis, qui non ſunt recepti in fraudem interdicti. ita Soto, Nauar. n. 180. Emanuel §. 5. n. 5. P. Henriquez num. 3. citato. Probatur ex capit. fin. de verborum ſignificat. in 6. vbi dicitur, illum vocari clericum alicuius, qui ſine fraude ab eo ſuſceptus eſt, & continuè in eius familia aſſiſtit ſuſtentatus eius ſumptibus.

Tertiò notandum eſt, quòd ſi familiares illi, qui talem priuilegiatum comitari conſueuerant, ſint abſentes vel infirmi, poterit priuilegiatus totidem alios aſſumere, vt illum in Eccleſiam comitentur. Probatur ratione ſup. tradita, quòd alioquin priuilegium redderetur inutile.

Quartò notandum eſt, huiuſmodi familiares debere aſſiſtere diuinis ſimul cũ domino, vnde ſi dominus habeat multos familiares, & cum aliquibus eorum audiuit Miſſam, non poſſunt reliqui familiares audire aliam Miſſam abſente domino; imò verò gloſſa dicto capit. licèt. ait, quòd non poteſt dominus audire aliam Miſſam, quam audiant reliqui familiares, qui antea fuerunt abſentes. Quod ego tantùm admittam in caſu, quòd dominus audiat aliam Miſſam hoc ſolo intuitu, quòd iſti familiares eam audiant, ſecus ſi ex deuotione velit aliam audire.

Supereſt alia difficultas, quid intelligatur in dicto ca. licèt. per priuilegium conceſſum ſingulari perſonæ?

Nonnulli moderni dicunt, intelligi priuilegium particulare, quod vni ſoli conceditur, & non aliis ſimul, & ideò dicunt, quòd priuilegium iuris communis conceſſum clericis, & priuilegium Bullę Cruciatæ conceſſum omnibus illam ſumentibus, non dicitur conceſſum ſingulari perſonæ. Ex quo inferunt, quòd dictum cap. licèt. non concedit huiuſmodi priuilegiatis facultatem ducendi ſecum in Eccleſiam ſuos familiares tempore interdicti. Et quantùm ad priuilegium iuris communis conceſſum clericis, fundant ſe iſti moderni in hoc, quòd iſtud non eſt propriè priuilegium.

Sit tamen tertia concluſio. Priuilegium iuris conceſſum clericis, & priuilegium Bullæ Cruciatæ etiam comprehenduntur ſub priuilegio conceſſo ſingulari perſonæ. ita multi viri docti. Et quantùm ad priuilegium Bullæ, id tenet apertè Soto diſt. 22. q. 3. artic. 1. poſt 4. concluſio. verſ. igitur. & P. Henriquez cap. 48. circa finem. Probatur concluſio: nam in dicto cap. licèt. priuilegium conceſſum ſingulari perſonæ diſtinguitur contra priuilegium conceſſum Conuentui, aut Collegio, vel alteri communitati collectiuè, per quod non poſſunt familiares admitti ad diuina, vt dicitur in eodem cap. Ideò autem dicitur conceſſum communitati collectiuè, quia nulli de tali communitate prodeſt, niſi quatenus eſt pars talis communitatis, quam ſi deſerat, non gaudet priuilegio. At verò priuilegium conceſſum pluribus diſtributiuè, dicitur conceſſum ſingulari perſonæ, quia vnicuique ſuſcipienti primam tonſuram, vel Bullam independenter ab aliis conceditur, quòd diuinis aſſiſtant, & poſſint ſecũ ducere ſuos familiares. Confirmatur: nam ratio tradita, ſcilicet ne alioquin priuilegium reddatur inutile, æqualiter currit in priuilegiato per Bullã, vel clericatum. Hæc autem ratio non currit in Collegio, vel Conuentu, quia nec indigent comitatu, nec miniſtro externo ad celebranda Officia diuina, cùm ipſi ſint

ſint plures, quorum aliqui id munus commodè præſtant. Et hæc eſt ratio, quæ mouit Pontificem in dicto cap. ad ponendum diſcrimen inter priuilegium conceſſum communitati collectiuè, & quodlibet aliud priuilegium conceſſum vel vni tantùm, vel pluribus diſtributiuè, vt habetur ex gloſſa ibidem. Verum eſt, quòd ſi reliqui omnes de tali Collegio præter vnum ægrotarent, vel eſſent abſentes, poſſet iſte celebrare cum laico ſibi miniſtrante, ſi nõ eſſet alius priuilegiatus. ita gloſſa dicto cap. licèt. Angel. ver. interdictum. 6. numer. 6. P. Henriquez cap. 48. in fine. Sylu. verb. interdictum. 5. q. 1. partic. 4. vbi citat alios. Ratio eſt, ne iſtud priuilegium reddatur inutile.

Ad fundamentum autem contrariorum quantùm ad priuilegium iuris communis conceſſum clericis reſpondetur, quòd licèt non ſit propriè priuilegium, tamen habet quandam rationem priuilegij, inquantùm ex vi illius conceſſionis poſſunt intereſſe diuinis.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſacerdos, quamuis non habeat Bullam ex vi conceſſionis iuris communis, poteſt ſecum ducere ſolitum comitatum, & per conſequens poteſt ſecum ducere miniſtrum laicum, qui ei miniſtret ſacro. Et quamuis Couarru. p. 2. §. 4. num. 5. limitet hoc ad famulum receptum ante interdictum, tamen extendendum eſt cum Nau. num. 181. etiam ad receptum poſt interdictum. Præterea, ſi famulus ægrotet, vel ſit abſens, poterit ſacerdos aſſumere alium. ita Emanuel in Bulla. §. 5. num. 5. Imò dico hoc eſſe verum, quamuis non aſſumat vt famulum, ſed ſolùm ad hoc, vt ei miniſtret ſacro, ſi non poteſt facilè inuenire alium priuilegiatum. Probo: nam aliàs priuilegium redderetur inutile.

Sequitur ſecundò, quòd habens Bullam Cruciatæ poſſet adducere ſecum ſuos familiares ad audienda diuina, quamuis Bulla non contineret expreſsè hanc clauſulã.

Et notandum eſt primò, quòd conceſſionem Bullę audiendi diuina tempore interdicti intelligo de interdicto generali locali, non de ſpeciali, iuxta dicta dub. 3. ita P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis. c. 13. n. 3. Et probo ex verbis Bullæ Latinæ, quæ ſic dicit: *In Eccleſiis, in quibus aliàs diuina Officia interdicto durante quomodolibet celebrari permiſſum fuerit.*

Secundò notandum eſt, Bullam etiam concedere facultatem, quòd poſſit in Oratorio celebrare, vel facere celebrare in præſentia ſua, & ſuorum familiarium, & cognatorum. Nomine autem cognatorum intelliguntur vxor, filij, nepotes, & reliqui intra quartum gradum. Sic Emanuel §. 5. numer. 5. Sed circa has duas conceſſiones Bullæ eſt difficultas, de quibus familiaribus ſint intelligendæ? Nonnulli enim moderni dicunt, primam conceſſionem, ſcilicet audiendi diuina in Eccleſia, intelligi ſolùm de familiaribus, qui talem priuilegiatum communiter ſolent comitari, non de cognatis: nam hoc ſufficit ad hoc, vt hæc conceſſio non reddatur inutilis. At verò ſecunda conceſſio intelligitur de familiaribus & cognatis: nam ad hoc, vt hæc conceſſio non reddatur inutilis, requiritur, quòd admittantur omnes domeſtici, tam famuli, quàm cognati, ſiquidem indecentiùs poſſent excludi cognati, quàm famuli, & idem clarè videtur tenere Emanuel numer. 5. allegato. Cæterùm P. Henriquez lib. 7. de indulgentiis. cap. 13. num. 3. ait, quòd etiam poteſt deferre ſecum in Eccleſiam conſanguineos, & huic ſententiæ fauent verba Bullæ tam Hiſpanæ, quàm Latinæ. fauet etiam: nam aliàs quantùm ad hoc nihil daret mihi Bulla præter id, quod conceſſum eſt in dicto cap. licèt. Verum eſt, quòd P. Henriquez ibi, & lib. 13. de excommunicat. cap. 48. circa finem. quantùm ad hoc, quod eſt ferre ſecum cognatos in Eccleſiam. ſolùm intelligit vxorem, & cognatos in primo gradu, ſed cùm lex generaliter loquitur, generaliter eſt intelligenda, maximè quòd eiſdem verbis loquitur de celebratione vel auditione Miſſæ coram cognatis in Eccleſia, & in Oratorio.

Circa eandem conceſſionem Bullæ eſt tertiò notandum, quod habens Bullam, debet eſſe præſens celebrationi Miſſæ, vnde illo abſente non poterunt familiares & cognati Miſſam audire. Sic Emanuel num. 5.

Quartò notandum, quòd licèt Bulla dicat, quòd tunc aſtantes in Oratorio fundant aliquas preces, non ponitur tanquàm conditio ſine qua non liceat celebrare, vel facere celebrare. ita Enr. cap. 48. num. 4. in fine.

Quintò notandum eſt, quòd qui fecit celebrare vnam Miſſam in Oratorio, quam audiuit cum aliquibus familiaribus, aliis tamen abſentibus, non poterit facere celebrare aliam, & audire illam, vt familiares, qui anteà fuerunt abſentes, eam audiant, ita gloſſa dicto cap. licèt. quæ ſententia non eſt ita certa, quin oppoſitum ſit ſatis probabile.

Quarta concluſio. Licèt ex vi priuilegij conceſſi alicui communitati collectiuè, non poſſint eius familiares aſſiſtere diuinis Officiis, vt dictum eſt, tamen aliquibus Religionibus eſt conceſſum, vt tempore interdicti poſſint celebrare diuina coram ſuis familiaribus, qui in eis inſeruiunt, de quo vide Armill. verb. interdictum, n. 40. Aliquibus etiam Religionibus conceſſum eſt, vt poſſint ea celebrare coram ſuis Confratribus, quod de illis tantùm Confratribus eſt intelligendum, qui mutato habitu ſeculari, adhuc in ſeculo manentes, eorum Ordini ſunt oblati, vel ſi non mutant habitum, tamen ſeipſos, & bona ſua monaſterio dederunt per donationem inter viuos, retento ſibi vſufructu, quandiu vixerint. Sic Angelus verb. interdictum. 6. num. 7. Sylu. verb. interdictum. 5. q. 1. partic. 5. Nauar. num. 188. & Couar. par. 2. §. 2. num. 8. & eſt textus in cap. vt priuilegia. de priuilegiis. qui exactè declaratur à Couarru. Et hæc de tertia moderatione. Quarta moderatio eſt, *non pulſatis campanis*, de qua

Dvbitatvr octauò, quomodo ſit intelligenda? Reſpondetur, quòd tempore interdicti, exceptis quibuſdam feſtis, de quibus infrà, non poſſunt pulſari campanæ magnæ, nec paruulæ ad aliquod diuinum Officium, vnde non licebit in Miſſa pulſare tintinnabulum ad Sanctus, vel cùm eleuatur Hoſtia. ita Sylu. verb. interdictum. 5. q. 5. part. 6. Nauarr. num. 177. Couarru. p. 2. §. 4. num. 5. illat. 13.

Hinc ſequitur, non licere campana magna vel parua etiam longè ab Eccleſia diſtante vocare ſacerdotes ad dicendas Miſſas, vt dicit Anton. 3. p. titul. 26. cap. 4. non longè à fine. P. Henriquez cap. 46. num. 1. nam vocare ad dicendas Miſſas, eſt vocare ad Officia diuina, vnde ad vocandum miniſtros & populum ad diuina, vtendum eſt ſigno tabulæ, ſcilicet cum matraca & tuba. Dixi, *ad aliquod diuinum Officium:* nam ad ea, quæ non ſunt Officia diuina, licitum eſt pulſare campanas, verbi gratia, ad ſalutationem Angelicam, ad concionem, ad oſtendendas Reliquias, pro aduentu Regis aut Prælati, & etiam ad conuocandum populum, vt comitetur Euchariſtiam, cùm defertur ad infirmos. Salmanticæ eſt conſuetudo pulſandi campanas, ad notificandum interdictum horis, quibus finienda erat pulſatio ad Primam & Veſperas, quæ conſuetudo licèt ibi excuſet, non tamen licet eam alibi de nouo introducere: nam eſt manifeſta fraus contra interdictum, vt dicunt Nauar. n. 177. & P. Henriquez c. 46. num. 1. Et hæc de ſecunda conceſſione.

Tertia conceſſio dicti c. alma mater. eſt, quòd in quatuor præcipuis feſtiuitatibus anni, ſcilicet Natalis Domini, Paſchę, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ, celebrentur Officia ſolemniter ianuis apertis, alta voce, pulſatis campanis, excommunicatis prorſus excluſis, interdictis verò admiſſis, ita tamen vt illæ perſonæ interdictæ, propter quarum exceſſum impoſitum eſt interdictum, non appropinquent altari. De qua conceſſione

Dvbitatvr nonò, quomodo ſit intelligenda? Pro quo notandum eſt primò, conceſſionem hanc ſolùm intelligi pro

ipſis

ipſis diebus feſtis, non pro Octauis. ſic Anton. 3. p. tit. 26. cap. 4. Syluest. verb. interdictum. 5. q. 2. partic. 2. Naua. num. 182. gloſſa dicto cap. alma mater. & communiter Doctores, & eſt vſu receptum.

In explicando autem, quid intelligatur nomine feſti, eſt difficultas. Anton. enim ſup. Syluest. ſup. P. Henri. c. 47. nu. 1. in fine. tantùm intelligunt primos dies Paſchatum, non reliquos.

Sed probabilius eſt, intelligi etiam omnes dies Paſchatum; ita Soto d. 22. q. 3. art. 1. concl. 4. & aliqui Magiſtri. Probo. Ca. alma mater. dicit, *In feſtiuitatibus verò Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes*, ſed ſecundùm communem vſum loquendi feſtiuitas Paſchæ, Natalis Domini, durat per quatuor dies, & reliquarum Paſchatum durat per tres, ergo.

Secundò notandum eſt, conceſſionem hanc extenſam eſſe per alios Pontifices ad alias ſolemnitates. Primò enim extenſa fuit per Martinum V. ad feſtum Corporis Chriſti, & ab Eugenio IV. per totam Octauam eiuſdem feſti. Secundò extenſa eſt per Leonem X. ad feſtum Conceptionis B. Virginis, & ad eius Octauam; ita Syluest. verb interdictum. 5. quæſt. 1. partic. 1. Nauarr. num. 182. Couarru. §. 5. numer. 1. Aduertunt autem hi Doctores, extenſionem ad feſtum Conceptionis ſolùm habere locum in Eccleſiis, in quibus celebratur Officium Conceptionis ordinatum per quendam Protonotarium, cuius Miſſa incipit, *Egredimini*; ſed conſuetudine obtentum eſt, vt extenſio habeat locum, quamuis non dicatur prædictum Officium: ita P. Henriquez cap. 47. num. 4. Tertiò extenſa eſt per varia Pontificum priuilegia ad feſtiuitates diuerſarum Religionum, vt latè Nauar. in Hiſpa. cap. 27. num. 183. & P. Enr. cap. 48. num. 1. vbi addit non eſſe reuocata per Concilium Tridentinum. Solùm eſt aduertendum cum Syluest. ſup. quæſt. 5. partic. 7. hanc extenſionem non eſſe intelligendam de priuilegiis conceſſis ante cap. alma mater. niſi poſteà ſint confirmata, vel renouata, ſed de conceſſis poſteà, cuiuſmodi eſt ſecundùm Syluestrum priuilegium Prædicatorum, & Minorum, huiuſmodi etiam eſt priuilegium ordinis D. Benedicti in Hiſpania, cùm fuerit conceſſum à Leone X. qui fuit poſt Bonifacium VIII. autorem cap. alma mater. Quo priuilegio gaudent omnes Mendicantes per facultatem illis conceſſam per aliquos Pontifices communicandi omnibus priuilegiis aliarum Religionum Mendicantium, & non Mendicantium, vt ait Nauar. loco modò citato. Quòd verò hæc extenſio ſolùm habeat locum in priuilegiis conceſſis poſt cap. alma mater. probatur ex ipſo textu, in illis verbis, *non obſtantibus quibuſuis priuilegiis, &c.* Et Angelus verb. interdictum. 6. n. 7. & Couarr. ſup. num. 5. aduertunt, hoc eſſe verum, licèt tale priuilegium habeat ſimplicem derogationem futuræ conceſſionis, aut conſtitutionis. Sed de huiuſmodi derogatione videte omnino Armill. verb. interdictum, n. 40. Prętereà, aduertit Syluest. partic. 7. citata. circa priuilegia collata Religioſis, quòd ſi ſint data perſonaliter, verbi gratia, *Concedimus vobis, quòd poſſitis celebrare*, tales Religioſi non poterunt alios admittere ad celebrandum, bene tamen ſi ſint data imperſonaliter, verbi gratia, *Concedimus, vt in veſtris Eccleſiis celebretur*; & idem allegat Syluest. Innocentium, Hoſtienſem, & alios. idem tenet P. Enr. c. 48. n. 1. lit. L.

Quartò ait Couarr. num. 4. extendendam eſſe huiuſmodi conceſſionem ad aduentum Regis in aliquam ciuitatem interdictam, ſaltem pro primo die aduentus, vel pro die proximè ſequenti, & quamuis de hoc nihil habeatur in iure, videtur tamen ſatis rationabile.

Vltimò notandum eſt, huiuſmodi conceſſionem tantùm habere locum in interdicto locali generali, non in ſpeciali; ſic P. Henriqu. cap. 47. num. 2. & alij. Probatur, in hoc §. in feſtiuitatibus conceditur, vt in prædictis quatuor feſtiuitatibus Officia diuina publicè celebrentur, in loco, in quo in præcedenti §. conceſſum erat, vt in

quolibet die anni celebrarentur cum moderatione, ſed in quolibet die anni ſolùm conceditur celebratio in loco generaliter interdicto, vt vidimus dub. 3. ergo idem dicendum eſt de celebratione ſolemni in prædictis feſtiuitatibus.

Suppoſito quòd iſta conceſſio intelligitur pro iſtis diebus feſtis, vt explicatum eſt, DVBITATVR decimò, à qua parte diei incipiunt huiuſmodi feſtiuitates, & in qua finiuntur?

Nonnulli tenent, quòd incipiunt à primis Veſperis Vigiliæ, & finiuntur in ſecundis Veſperis feſti, ita vt non liceat dicere Completorium cum ſolemnitate. Ita videtur tenere Anton. 3. p. tit. 26. cap. 4. & pro hac opinione refert Couarru. §. 5. n. 5. Ancharanum, & gloſſam in dicto cap. alma mater. quæ ſententia probatur ex cap. 2. de feriis. vbi dicitur, quòd feſtiuitates incipiunt à primis Veſperis, & finiuntur in ſecundis.

Prima concluſio. Si excipiamus tria Paſchata, omnes Doctores conueniunt, quòd feſtiuitates (quantùm ad præſens attinet) incipiunt à primis Veſperis Vigiliæ. ita Soto diſt. 22. quæſt. 3. artic. 1. poſt 4. concl. Nauar. num. 184. Couarru. num. 5. citato. vbi allegat multos. Dixi, *ſi excipiamus tria Paſchata:* nam Soto dicit, quòd in feſto Reſurrectionis incipit hęc conceſſio amiſſa, vigilia ſaltem ab initio gloriæ, idem tenet Emanuel in Bulla. §. 5. num. 44. & inquit ita fuiſſe determinatum per Doctores Salmanticenſes poſt magnam conſultationem. Idem tenet Palud. in 4. diſt. 18. quæſt. 8. artic. 2. principali, concluſ. 7. Et probat, quia Officium ſolemnitatis Paſchæ & gaudia incipiunt ab hac Miſſa, & propter eandem rationem idem tenet de Miſſa Vigiliæ Pentecoſtes, & Natalis Domini, quoniam ab illis incipit Officium ſequentis feſti, & hoc videtur amplecti Armilla, verb. interdictum. num. 43.

Secunda concluſio. Hęc ſententia eſt vera quantùm ad Paſcha Reſurrectionis, & probabilis quantùm ad Paſcha Pẽtecoſtes, falſa tamen quãtum ad Paſcha Natiuitatis.

Primum probatur ex cap. 2. de feriis. vbi dicitur, quòd quamuis ſcriptum ſit, *à Veſpere in Veſpere celebrabitis Sabbata veſtra*, per quod denotatur, feſta à Veſperis incipere, & terminari, nihilominùs principium & finis feſtorum iuxta ipſorum qualitatem & diuerſarum regionum conſuetudinem, debet attendi, ſed ſolemnitas Reſurrectionis incipit à Miſſa, quæ dicitur in Vigilia, imò ipſa Miſſa eſt noctis Reſurrectionis. Vnde dicitur in ea, *Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem*, ſed hanc Miſſam imbecillitas humana impatiens tanti ieiunij anticipauit, vt inquit Nauarr. cap. 25. n. 89. Secundum probatur: nam in Miſſa Vigiliæ Pentecoſtes legitur Præfatio Spiritus ſancti; in quo dicitur, *Qui hodierna die Spiritum ſanctum in filios adoptionis effudit*; & legitur communicanda, in qua dicitur, *Diem ſacratiſſimum Pentecoſtes celebrantes.* Tertium verò probatur, quia in Miſſa Vigiliæ nec ponitur Præfatio feſti, nec aliud ex quo colligatur celebrari tunc feſtum Natiuitatis, imò contrarium colligitur ex Introitu, in quo legitur, *Hodiè ſcietis, quia veniet, &c. & manè videbitis gloriam eius.*

Tertia concluſio. Huiuſmodi feſtiuitates finiuntur in vltimo Completorio feſti incluſiuè. ſic Autores citati pro prima concluſione. Probatur: In his diebus licet ſolemniter celebrare omnia Officia diuina, ſed Completorium eſt pars Officij eiuſdem diei, ergo. Et nota cum Medina in Summa. lib. 1. capit. 10. §. 3. quòd quando dicimus, feſtiuitates terminari in vltimo Completorio, intelligendum eſt ſecundùm diuerſum modum recitandi diuerſarum Eccleſiarum; vnde ſi in aliqua Eccleſia dicatur Completorium, poſtquàm finitum eſt in Cathedrali, & ibi pulſatum eſt ad interdictum, rectè poterit dici cum ſolemnitate, dummodò procedatur bona fide, & non differatur hora Completorij in fraudem interdicti.

DVBITATVR vndecimò, quænam Officia diuina permittantur celebrari publicè

blicè & ſolemniter in huiuſmodi feſtiuitatibus?

Prima concluſio. In prædictis quatuor feſtiuitatibus non ſolùm licet celebrare Officia diuina propria illius diei,ſed etiam quæcunque alia, & Miſſas votiuas. ita Sylueſt.verb. interdictum.5.q.2.partic. 1. Nauarr.num. 185. Couarru.ſup.§. 5. n. 5. Et communiter probatur, ibi abſolutè conceditur, quòd in huiuſmodi feſtiuitatibus celebrentur ſolemniter Miſſæ & alia Officia diuina, ſicut in §. præcedenti abſolutè dixerat, quòd Officia celebrentur ſine ſolemnitate, ſed omnia Officia diuina poſſunt celebrari ſine ſolemnitate quolibet die tempore interdicti,ergò. Itaque licitum eſt celebrare publicè & ſolemniter ea omnia,quæ ſectione 1.dub.1. diximus eſſe Officia diuina; excipio tamen benedictiones nuptiales pro illo tempore,quo ſunt ſpecialiter interdictæ, iuxta dicta ſectio.1.dub. 6. Hæc concluſio partim eſt contra Couarru.§.5.num. 6. dicentem, in huiuſmodi feſtiuitatibus non eſſe licitam ſolemnem benedictionem fontis baptiſmalis, niſi in feſto Paſchæ. Probo: Tempore interdicti non licet benedictio fontis baptiſmalis etiam cum moderatione cap. alma mater. ergo nec licebit ſolemnis benedictio in illis feſtiuitatibus. Probatur antecedens: nam ad Baptiſmum non eſt neceſſaria benedictio fontis.Sed contrarium eſt tenendum. Probatur, tempore interdicti eſt licita ſolemnis adminiſtratio Baptiſmi, vt diximus ſectio. 1.dub. 4. ſed ex inſtituto Eccleſiæ Baptiſmo ſolemni annexa eſt benedictio fontis baptiſmalis, ergo eſt licita tempore interdicti, & per conſequens in illis feſtiuitatibus erit licita cum omni ſolemnitate.

Secunda concluſio.Sicut licitum eſt celebrare ſolemniter omnia Officia diuina illis quatuor feſtiuitatibus, ita etiam licitum erit in feſto Corporis Chriſti,& Conceptionis Beatæ Virginis cum ſuis Octauis.& in aliis feſtis,in quibus per ſpecialia priuilegia conceſſum eſt, Officia diuina ſolemniter celebrari tempore interdicti. ita Nauar.num.186 & 177.vbi fatetur,ſe olim tenuiſſe contrarium.

Tertia concluſio. Quando interdictum ſuſpenditur à Iudice ad aliquod tempus determinatum, omne & ſolum illud licebit,ad quod ſuſpenditur; verbi gratia, ſi tantùm ſuſpenditur quoad ſepulturam,vel quoad certam Miſſam,vel certum Sacramentum, id tantùm licebit, & non ampliùs.ita Nauar.n. 183.& ait,hoc ſępe contingere Salmanticæ.

DVBITATVR duodecimò, vtrùm in huiuſmodi ſolemnitatibus liceat recipere Sacramenta tempore interdicti?

Prima concluſio. Non eſt facta mutatio circa Sacramenta, vnde ea ſolùm licent in his feſtiuitatibus,quæ licent extra illas tempore interdicti. ita Couarru. §. 5. n. 6. verſ. illud tamen. vbi dicit eſſe communem.

Hinc ſequitur primò, quòd quamuis currat præceptum eccleſiaſticum de communicando in Paſchate, non licet communicare.ita Sylueſt.verb.interdictum. 5. quæſt.2.partic.3. & alij communiter,quia tale præceptum intelligendum eſt ſecluſo interdicto.

Sequitur ſecundò, quòd non poteſt ſacerdos de manu aliena ſumere Euchariſtiam.ita Couarr. §. 5. circa finem,corollario 12.P.Henriq. lib. 7. de indulgentiis. c. 13.num.4.litera Q.

Sed contrà:nam in his ſolemnitatibus aufertur interdictum. Reſpondetur,quòd non aufertur, ſed ſuſpenditur,vt patet ex gloſſa cap.vt priuilegia.de priuilegiis.verbo, ſemel in anno. & hæc ſuſpenſio non eſt quoad omnia, ſed ſolùm quoad celebrationem diuinorum Officiorum, vt patet ex cap. alma mater.

Secunda concluſio. Quando aliquis in huiuſmodi feſtiuitatibus communicat ex priuilegio,populus bene poterit intereſſe ſumptioni Euchariſtiæ. Ita Soto diſt. 22. quæſt.3.artic. 1. poſt 4. concluſionem, & Magiſtri.

Vtrùm verò in his feſtiuitatibus liceat eccle-

eccleſiaſtica ſepultura?Dicemus infrà. De alia particula dicti ca.alma mater.ſcilicet, *interdictis admiſſis*, notandum eſt, omnes interdictos,quamuis ſpecialiter ſint interdicti,& nominatim denunciati,admittendos eſſe in omnibus his feſtiuitatibus ad Officia diuina: nam textus generaliter loquitur de interdictis,& ſolùm excipit excommunicatos.Alia verò particula, ſcilicet *illi, propter quorum exceſſum poſitum eſt interdictum,non appropinquent ad altare*,non ſolùm eſt intelligenda,quòd non accedant ad ſuſcipiendum Euchariſtiam: hoc enim etiam aliis,ſcilicet non interdictis, prohibetur, vt vidimus, ſed intelligenda eſt, quòd ſecundùm ſitum localem non appropinquent ad altare, nec ad orandum, nec ad faciendam oblationem,ſed remaneant remoti ab altari,ſicut de manifeſtis vſurariis decernitur in cap.quia in omnibus. de vſuris. ſic Armil.ver.interdictum.n.43.

SECTIO III.

De tertio effectu interdicti, qui eſt prohibitio eccleſiaſticæ ſepulturæ.

De quo tractat P. Henriquez cap.44.num.4.& 5.

DVBITATVR primò,quomodo ſit intelligendus?

Suppoſito quòd interdictum vnum eſt perſonale, alterum locale, ſit prima concluſio. Omnes illi, qui ſunt perſonaliter interdicti, carent eccleſiaſtica ſepultura, ſiue laici ſint,ſiue clerici. ita Sylueſt.verb. interdictum.5.q.2.partic.4.& habetur cap. is cui. de ſentent.excommunicat. in 6. vbi generaliter dicitur, *Is,cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, ſi durante interdicto decedat, non debet in Eccleſia, vel cæmeterio eccleſiaſtico,niſi pœnituerit,ſepeliri*; vbi notandum eſt,quòd ſi non ſit interdictus ſimpliciter, ſed tantùm ab ingreſſu Eccleſiæ, nulla requiritur abſolutio, ne indirecta quidem. ita tenet Philippus Francus,& clariùs Ancharanus dicto cap. is cui.& Couarru. §.1. verſ.hic autem.& P.Henriquez lib.13. de excommunicat.c.32.num.2.quamuis contrarium ſignificet Ioannes Andreas,& clarè teneat Geminia. dicto c. is cui. Rationem huius reddit Couarru. nam eo ipſo quòd deceſſit cum pœnitentia,manſit abſolutus,quia hoc interdictum ab eccleſiaſtica ſepultura poſitum fuit,*niſi pœnituerit*, qua conditione impleta ſublatum manet, ne tanta ignominia afficiatur poſt mortem ob culpam non adeò grauem.

Si verò ſit ſimpliciter interdictus, requiritur abſolutio, nempe indirecta. ſic Anto.3.p.tit.26.c.4. non longè à fine. Sylueſt.ſup.quæſt.8.part.1.Palud. in 4. quæſt. 8.art.16.art. 4. principalis. & Emanuel in Bulla.§.5.num.11.Probatur: Hæc eſt vera cenſura,& non inuenitur textus,qui dicat hoc interdictum eſſe conditionale, ergo requiritur abſolutio.

Secunda concluſio. Qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec dederunt cauſam culpabilem interdicto, poſſunt modò, & potuerunt olim ſepeliri in loco ſacro non interdicto, licèt ſint parochiani Eccleſiæ parochialis ſpecialiter interdictæ, & hoc licèt tale interdictum ſit poſitum ad puniendum populum. Quæ concluſio partim eſt contra Sylueſtrum quæſt.8. partic. 5.Tabien. verb.interdictum.5.numer.11. Anton.ſup. dicentes concluſionem hanc tantùm habere verum, quando talis Eccleſia eſt ſpecialiter interdicta propter peccatum clericorum, non tamen ſi poſitum fuit ad puniendum populum, quia ſcilicet peccauit magna pars populi, quamuis aliqui ſint innocentes:tunc enim laici non poterunt ſepeliri in alia Eccleſia non interdicta; ſed probatur noſtra ſententia,iſti non ſunt interdicti, ergo poterunt ſepeliri in alia Eccleſia non interdicta,ſiquidem nullum eſt impedimentum, nec ex parte perſonæ,nec ex parte loci.

DVBITATVR ſecundò, de interdicto locali.

Sit prima concluſio. Stando in iure antiquo

tiquo prohibita erat laicis eccleſiaſtica ſepultura in loco ſacro generaliter, vel ſpecialiter interdicto. ita Syluest.q.8. part.1. Nauar.num.176 probatur ex cap.quod in te.de pœnit.& remiſſionibus.vbi primùm denegatur omnibus eccleſiaſtica ſepultura,& deinde excipiuntur clerici cum certis conditionibus. Circa quam concluſionem notandum eſt primò, quòd non ſolùm eſt intelligenda de ſepultura in Eccleſia, ſed etiam in cæmeterio. ſic Anton. 3.p.tit.26.cap.4.circa finem. & P.Henriq. num.4. Probatur:nam hæc etiam dicitur, & eſt eccleſiaſtica ſepultura. Appellatur autem cæmeterium (quantùm ad propoſitum attinet) non quilibet locus deputatus ad ſepulturam,quamuis non ſit benedictus, ſed locus ad vſum ſepulturæ per Epiſcopum benedictus. ſic Anton. & P. Henriq.locis modò allegatis. & probátur ex cap.nemo.de conſecrat.d.1.

Secundò notandum eſt, hanc concluſionem etiam habere verum in paruulis decedentibus ante vſum rationis,vt latiùs dictum eſt ſuprà.

Secunda concluſio.Laici bene poterant ſepeliri in loco interdicto,dummodò non eſſet locus ſacer. ſic Nauarr.num.176. P. Henriq.dicto num.4.& alij.Probatur:nam hæc ſepultura non eſt eccleſiaſtica, & per interdictum non prohibetur omnis ſepultura,ſed tantùm eccleſiaſtica; verùm notandum eſt,quòd hoc debet fieri ſine Officio diuino. ſic P.Henriquez.

Prætereà eſt aduertendum, quòd iſte qui ſepultus eſt extra locum ſacrum, debet ſublato interdicto exhumari,& in loco ſacro ſepeliri.ita Syluеſ.Nauar.P.Henriquez,& alij. Quòd ſi laicus, qui non eſt interdictus,nec dedit cauſam culpabilem interdicti, ſepultus eſt illicitè in loco ſacro interdicto, non debet exhumari, vt tradatur loco prophano. ita Syluest. q. 8. partic.1. P.Henriq.n.5.& Nauar.n.176.

Tertia concluſio. Clerici,qui non ſunt interdicti, nec dederunt cauſam culpabilem interdicti,& ſeruauerũt interdictum, ſepeliẽdi ſunt in cæmeterio Eccleſiæ cum ſilentio ſine pulſatione campanarum, & abſque ſolennitate; ſic habetur dicto cap. quod in te. iuxta regulam illam: *Cui communicamus viuo, poſſumus communicare defuncto.*

Circa quam concluſionem notandum eſt primò, quòd licèt ibi dicatur, *in cæmeterio,* nihilominùs licitum eſt illos in Eccleſia ſepeliri. ita Couarru.dicto §.2.nu.7. verſic. clericis etiam. P. Henriquez dicto num.4. Ideò autem textus dicit, *in cæmeterio,* quia olim fideles ſepeliebantur in cæmeterio; intra Eccleſiã verò tantùm ſepeliebantur perſonæ inſignes, ita P.Henriquez,& habetur ex cap.nullus.13.q.2.

Secundò notandum eſt, hanc concluſionem habere verum, quamuis Eccleſia ſit ſpecialiter interdicta. ita Syluest.d.q.8. part.5. Couarru. dicto num.7. P.Henriq. dicto num.4. verum eſt,quòd Panormita. dicto cap.quod in te.quem ſequuntur Syluest.q.8.part.4. Couarru. verſic.citato. P. Henriq.nu.4. limitat reſpectu clericorum illius Eccleſiæ:nam clerici Eccleſiarũ non interdictarum non poſſunt ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta, ſecus verò ſi reliquæ Eccleſiæ eſſent interdictæ: tunc enim bene poterunt ſepeliri in Eccleſia etiam ſpecialiter interdicta. Ego verò dico,quòd in rigore poſſunt ſepeliri in aliena Eccleſia ſpecialiter interdicta, quamuis propria Eccleſia nõ ſit interdicta,quia textus nullam ponit limitationem, ergo nec nos ponere debemus. Dixi, *in rigore:* nam decentius eſſet,quòd ſepelirentur in propria Eccleſia non interdicta, & fortè hoc tantùm intendunt Autores citati,præcipuè Syluester.

Tertiò notandum eſt, limitationem illam,*cum ſilentio ſine pulſatione campanarum, & abſque ſolennitate*, licèt.Anton. dicto c. 4.circa finem teneat,illam non prohibere Officium defunctorum, nec Miſſam, pro qua ſententia nonnulli citant Syluestrum artic.1. ad finem 4. concluſ. probabilius tamen eſt,quòd prohibet. ſic Angel.verb. interdictum. 6. num.31. Syluest. quæſt.8. partic.4. P.Henriquez num.4. in gloſſa,

litera B. Et ratio eſt: nam ante cap. alma mater. vtrumque prohibitum erat, ſcilicet ſepultura eccleſiaſtica, & Officium diuinum, ergo quando clericis conceditur ſepultura cum ſilentio, ſolùm conceditur nuda ſepultura in loco ſacro, nō Officium defunctorum. At verò poſt cap. alma mater. omnes qui ſepeliuntur in loco ſacro, poſſunt ſepeliri cum Miſſa & Officio defunctorum, ſeruata moderatione dicti cap. ſic Angelus ſup. Sylueſt. & Armill. verbo, interdictum, num. 48. Tabien. verb. interdictum. 5. num. 12. §. 11. P. Henriquez cap. 53. num. 4. in gloſſa, litera E, & Soto ſup. qui immeritò citatur pro ſententia Antonini: nam reuerà loquitur ſecundùm cap. alma mater.

Quartò notandum eſt, quòd nomine clericorum intelliguntur omnes clerici etiam primę tonſuræ, & Religioſi, ac Moniales, vt patet ex dictis ſectio. 2. dub. 4. concluſ. 3.

Sed petis, vtrùm tertia concluſio ſit etiam intelligenda de clericis coniugatis? Reſpondetur, quòd non.

Vnde ſit quarta concluſio. Clerici coniugati tempore interdicti localis non poſſunt ſepeliri in loco ſacro, niſi conſuetudo ſit in contrarium. ita Nauar. num. 176. P. Henriq. cap. 44. dicto num. 4. & alij. Prima pars probatur: nam iſti ſolùm gaudent duplici priuilegio, fori ſcilicet, & Canonis; vt vidimus dicto dub. 4. Secunda verò pars probatur: nam vbi eſt conſuetudo, quòd huiuſmodi clerici, ſi non ſint bigami, aſſiſtant diuinis Officiis, qualis eſt in Aragonia, etiam eſt conſuetudo, quòd ſepeliantur in loco ſacro, vt dicunt Nauarr. & P. Henriquez. Et idem dico de illis clericis coniugatis, qui ſunt adſcripti alicui Eccleſiæ, iuxta Tridentinum, vt patet ex eodem dub. 4. concluſ. 4.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm in illis feſtiuitatibus, in quibus ſuprà diximus licitum eſſe aſſiſtere diuinis Officiis, liceat etiam abſque ſpeciali priuilegio ſepelire laicos in loco ſacro?

Prima opinio eſt affirmatiua. Hanc tenet Angelus verb. interdictum. 5. num. 35. Anton. cap. 4. circa finem. Syluest. verb. interdictum. 5. quæſt. 2. part. 4. Couarru. §. 5. num. 6. vbi refert Calderinum, & alios; tenet P. Henriq. cap. 44. num. 5. Soto d. 22. quæſt. 3. art. 1. poſt 4. concl. qui addit, quòd poſſunt ſepeliri publicè & ſolēniter, quod, vt credo, tanquàm certum ſupponunt reliqui omnes citati pro hac opinione. Fundamentum huius opinionis eſt, quòd eccleſiaſtica ſepultura eſt ferè quoddam Officium diuinum.

Secunda opinio eſt negatiua, quam tenet Paludanus in 4. d. 18. q. 8. artic. 2. principali, concluſ. 10. gloſſa Clem. 1. de ſepulturis, verbo, à iure. Pro eadem refert Couarru. Imolam, Abbatem, Villadiego, & multos alios, ita vt dicat eſſe cōmunem, & eam ſequuntur multi recentiores, & hæc videtur mihi probabilior, & iuri cōformior. Quod probo efficaciter ex cap. cùm & plantare. §. quòd ſi Templarij. de priuilegiis. vbi decernitur, quòd ſi Templarij & Hoſpitalarij acceſſerint ad Eccleſiam interdictā ſemel in anno, celebrētur Officia diuina publicè apertis ianuis ob eorum iucundum aduentum, vt explicatur cap. vt priuilegia. §. illud, eod. tit. Et tamen dicit textus, quòd non ſunt ſepelienda corpora defunctorum, intellige laicorum, vt habetur ex gloſſa dicto cap. cùm & plantare. verbo, defunctorum: ergo idem dicendum eſt de illis feſtiuitatibus. Secundò probatur: nam eccleſiaſtica ſepultura non eſt idem, quod Officium diuinum, ſiquidem qui tempore interdicti ſepeliret laicum in loco ſacro abſque vllo Officio diuino, violaret interdictum, & per hoc patet ad fundamentū primæ opinionis. Tertiò probatur: nam ex oppoſita ſententia ſequeretur: quòd extra illas feſtiuitates liceret eccleſiaſtica ſepultura ſine aliquo ſpeciali priuilegio cum moderatione cap. alma mater. ſed cōſequens eſt contra vſum communem, ergo. ſequela probatur: nam in illis feſtiuitatibus ſolùm conceditur in illa tertia conceſſione publicè, & ſolenniter, quod in ſecunda conceſſio

ceſſione fuerat conceſſum cum illa moderatione, vnde quod in illis feſtiuitatibus fit ſolenniter,extra illas fieri poteſt cũ moderatione.Ex dictis ſequitur, quòd in cap.alma mater nihil eſt innouatum circa ſepulturam Eccleſiaſticam, quia nulla fit mentio de illa, & per conſequens relinquitur diſpoſitioni iuris antiqui, & hoc intelligitur,quantùm ad ſubſtantiam ſepulturæ: quantùm ad modum enim facta eſt mutatio: nam ſepultura fit modò cum Miſſà,& officio funerali, quod anteà non licebat,vt vidimus.

Dvbitatvr quartò, vtrùm laici habentes priuilegium, vt tempore interdicti poſſint aſſiſtere diuinis officiis, & recipere Sacramenta, poſſint etiam ſepeliri in loco ſacro, quamuis tale priuilegium nullam mentionem faciat ſepulturæ?

Sit prima concluſio affirmatiua. Ita Syluest. dicta quæſt. 8. partic. 4. & à fortiori idem tenent Doctores citati pro prima opinione dubij præcedentis, & eamdem tenent aliqui recentiores. Probatur: nam,vt inquit Syluest. verb. interdictum. 5.quæſt.2.part.4. & Tabien. eodem verb. §. 11. circa medium. ſepultura negatur propter duo. Primò,ratione diuini officij annexi; ſecundò, ratione dependentiæ ad ordinem ſacrum, propter conſecrationem Eccleſiæ; vnde nec in loco ſacro ſine officio diuino,nec extra locum ſacrum cum officio diuino fieri poteſt,ergo quando vtrumque eorum licet ex priuilegio, conſequenter licebit ſepultura. Probatur conſequentia: nam cui communicamus viuo,poſſumus communicare defuncto.

Sed maior difficultas eſt, quando priuilegium ſolùm eſt ad officia diuina, & non ad Sacramenta: nam prima opinio negat, quòd tunc poſſit ſepeliri in loco ſacro; ita Fredericus citatus à Nauarro num. 181.Secunda opinio eſt affirmatiua, quam tenet Nauarr. & citat Calderinum, & Angelum; eandem tenet Armill. verb. interdictum.numer.49. & hæc tamquam benignior eſt amplectenda. Probat Nauarr. quia poſſumus conſiderare officium diuinum tamquam principale, & ſepulturam tamquam acceſſorium. Verùm hæc controuerſia non habet locum in Bulla Cruciatæ, quæ expreſsè concedit ſepulturam cum pompa moderata. Vbi notandum eſt cum Cordub. lib. 5. de indulgentiis. quæſt.40. dub. 4. quòd circa moderatam pompam hæc ſeruatur conſuetudo in Hiſpania, vt publicè in tono cantando, & cum ſolitis clamoribus deferatur,ſepeliatúrque cadauer,ianuis Eccleſiæ apertis, ſecundùm quod habetur in ordinario ſine Miſſa,niſi ad Miſſam aliqua alia conceſſio habeatur; vide Emanuel. §. 5. numer.12. Nota,quòd ſi ſeruaretur moderatio cap. alma mater. bene poſſet dici Miſſa, vt patet ex dub. 2. not. 3. circa 3. concl.

Sed contra dicta eſt argumentum apparens: dictum eſt enim, quòd habens priuilegium audiendi officia diuina, licèt nullam faciat mentionem ſepulturæ, poteſt in loco ſacro ſepeliri, ergo eadem ratione in illis quatuor feſtiuitatibus,in quibus conceduntur officia diuina publicè, etiam conceditur ſepultura Eccleſiaſtica. Negatur conſequentia, & ratio diſparitatis eſt: nam cap. alma mater. ponit reſtrictionem, nempe quòd exceptis conceſſionibus ibi expreſſis,quantùm ad reliqua omnia,ius commune maneat in ſuo robore; at verò priuilegia ſpecialia,de quibus loquimur, non habent talem reſtrictionem,vt ſupponimus.Et hæc de Eccleſiaſtica ſepultura. *Sed* pro maiori intelligentia effectuum interdicti,

Dvbitatvr quintò, vtrùm interdictum ſemper habeat eoſdem effectus,& ſi non habet,quomodò cognoſcemus, quos effectus habeat?

Prima concluſio.Interdictum non ſemper habet eoſdem effectus, vt patebit ex dicendis.

Secunda concluſio. Interdictum, ſiue ſit locale,ſiue perſonale, ſi ponatur abſolutè,& ſine vlla reſtrictione,habet omnes

ſuos effectus circa locum, vel perſonam. Vnde ſi locus interdicatur abſolutè, prohibita ſunt in tali loco Sacramenta, officia diuina, & Eccleſiaſtica ſepultura; ſi verò perſona interdicatur abſolutè & ſine vlla reſtrictione huius, vel illius effectus, tali perſonæ prohibita ſunt omnia, quæ per interdictum poſſunt prohiberi, vnde ſi ſit laicus, manet interdictus à Sacramentis, ab officiis diuinis, & ab Eccleſiaſtica ſepultura; ſi verò ſit Clericus, vltra hoc cenſetur interdictus ab omni actione clericali, & ſi ſit Epiſcopus, cenſetur interdictus à Pontificalibus. Hæc habetur ex Nauarr. num. 170. Et probatur: nam cùm verba ſint generalia, non eſt maior ratio, cur limitetur magis ad vnum effectum, quàm ad alium.

Tertia concluſio. Interdictum locale, regulariter loquendo, ponitur abſolutè, & conſequenter prohibita ſunt in tali loco Sacramenta, officia diuina, & Eccleſiaſtica ſepultura, vt latiùs P. Henriquez cap. 44. per totum.

Quarta concluſio. Quando interdictum perſonale non ponitur abſolutè, ſed determinatè ab aliqua actione, ab illa manet interdictus, & ab omni alia, quæ in ea includitur, vel quæ ſine illa non poteſt exerceri, non tamen ab illa, quæ in ea non includitur, & quæ ſine illa poteſt exerceri; ita Sylueſt. verb. interdictum. 4. quæſt. 4. part. 2. Nauarr. num. 170. P. Henriquez cap. 43. num. 6. & alij. Exemplum primæ partis. Interdicitur quis ab officio ſacerdotali, iſte non poteſt exercere aliquem actum contentum ſub officio ſacerdotali, nec actum pertinentem ad officium Pontificale, quia hoc non poteſt exerceri ſine officio ſacerdotali, vt patet ex cap. ex literis. de exceſſibus Prælatorum. Similiter qui eſt interdictus à receptione minorum Ordinum, etiam eſt prohibitus aſcendere ad ſuperiores, ſicut qui eſt ſuſpenſus ab executione minorum Ordinum, etiam manet ſuſpenſus ab executione maiorum, ſic Sylueſt. Eſt tamen differentia, quantùm ad hoc, inter ſuſpenſionem & interdictum: nam interdictus à receptione minorum Ordinum, interdictus manet à receptione maiorum, vt dictum eſt; at verò ſuſpenſus ab executione minorum, non manet ſuſpenſus à receptione minorum, quia ſuſpenſio tantùm impedit executionem Ordinum, non receptionem; & hoc intelligo, quando in receptione Ordinis maioris non debet interuenire executio eiuſdem Ordinis.

Exemplum ſecundæ partis. Interdicitur quis ab Altaris miniſterio, iſte bene poterit exercere abſolutionem ſacramentalem.

Ex dictis ſequitur, quid iudicandum ſit de eo, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, de quo aliquid diximus diſput. 2. de ſuſpenſione. dub. 1. concl. 13.

Sit quinta concluſio. Iſte non poteſt intra Eccleſiam celebrare, nec audire officia diuina, nec in loco ſacro ſepeliri. Concluſionem hanc, quantùm ad officia diuina, tenet Couarr. ſuprà, p. 2. §. 1. numer. 3. & Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. numer. 1. in fine. Angel. verb. ſuſpenſio. 3. numer. 5. Syluest. verb. interdictum. 6. quæſt. 5. Nauarr. num. 170. vbi dicit, eſſe communem contra Calderinum. Quantùm verò attinet ad Eccleſiaſticam ſepulturam, habetur cap. is cui. de ſentent. excomm. in 6. & quando dico, *intra Eccleſiam*, etiam intelligo intra cœmeterium. Probo, quia non poteſt celebrare in Eccleſia, quamuis tantùm ſit benedicta, vt ait Ledeſma, Mexica. difficult. 8. de interdicto. & P. Henriquez lib. 13. cap. 32. num. 2. Præterea: nam ſine vllo priuilegio poteſt celebrari Miſſa in cœmeterio, ergo non poterit iſte in cœmeterio ſepeliri; at verò extra Eccleſiam, vt ſub dio, vel in tetorio, vel etiam in Oratorio priuato, non erecto autoritate Epiſcopi, poterit iſte celebrare; ita Nauarr. n. 170. Couarr. §. 1. n. 3. citato. P. Henriquez dicto num. 2.

Præterea nota, quòd bene poterit iſte intra Eccleſiam exercere iuriſdictionem in foro exteriori, quia non eſt priuatus huius iuriſdictione, vt ait Couarr. dicto num.

num.3.& Nauar. num.161.& probant ex cap.ſacro.de ſentent. excomm. qui textus optimus eſt, iuncta gloſſa, verb. interdictum.Dixi,*in foro exteriori*,quia non poterit abſoluere ſacramentaliter : nam eſt actus Ordinis.

Præterea circa officia diuina notanda eſt differentia quædam inter auditionem diuinorum,& celebrationem : nam ſi celebret intra Eccleſiam,fit irregularis,cap. is cui.de ſentent. excomm. in 6. at verò ſi tantùm audit diuina,licèt peccet mortaliter,non tamen fit irregularis;ita Couarru. dicto num.3.& communiter Doctores dicto cap.is cui.

Sed inquiris, vtrùm Presbytero celebrante intra Eccleſiam,Subdiaconus, vel Diaconus, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, poſſit extra Eccleſiam canere Epiſtolam,vel Euangelium? Calderinus, & Geminian. dicto cap. is cui. numer. 7. Francus ibidem.Anton.3.p.tit.26.capit.2. §.2.Sylueſt. verb. interdictum. 6. §. 6. reſpondent,quòd non poteſt,& ſi canat, fit irregularis,quia lectio Epiſtolæ,vel Euangelij accedit actui principali Miſſæ, quæ fit in Eccleſia, & totum eſt vnum officium; quòd ſi è contrario iſte Diaconus, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, canat Euangelium intra Eccleſiam in Miſſa, quam Presbyter facit extra Eccleſiam, Doctores citati dicunt, quòd eſt irregularis, quia licèt interpretatione iuris videatur canere extra Eccleſiam, tamen de facto canit intra.

Sed mihi videtur magis conſequenter dici,ſi teneamus,quòd in primo caſu non fit irregularis;& idem tenet P.Henriquez cap.43.n.3.in gloſſa, litera K; in ſecundo autem caſu fit irregularis. Præterea, ſi Presbyter, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, celebret extra illam, quamuis Diaconus intra illam canat Euangelium, Presbyter non fit irregularis; ſic P.Henriquez num.3.modò citato.

Petis rurſus, vtrùm interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ,poſſit intra illam recipere Sacramenta?

Partem negatiuam tenet gloſſa can. præſenti. 5. q. 2. vbi generaliter dicitur, quòd cui interdicitur Eccleſia, interdicta ſunt Sacramenta Eccleſiæ. Tenet etiam Angelus verb.ſuſpenſio.3.num.4. Sylueſt. verb. ſuſpenſio. q. 5.circa finem. & aliqui iuniores.

Sit ſexta concluſio. Pars affirmatiua eſt mihi probabilior, quam tenet P. Henriquez lib.13.cap.32. num. 2. & videtur de mente Calderini, quem referunt, & ſequuntur Ancharanus, Geminianus, & Francus dicto cap.is cui. & de mente Nauarri,num.161.in quantùm dicunt, quòd interdictum ingreſſus Eccleſiæ ſolùm reſpicit officia diuina.

Sit ſeptima concluſio.Bene poterit iſte ingredi Eccleſiam, & ibi orare priuata oratione tempore, quo non celebrantur officia diuina;ita Couarr.num.3. citato,& Nauarr.num.170.contra Sylueſt.verb. interdictum. 5.q.6.

Præterea,dico cum Nauarr.quòd poterit tranſire per Eccleſiam tempore, quo celebrantur officia diuina, *y hazer oracion de paſſo*.

Vltimò notandum eſt, quòd licèt ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ non ſit propriè ſuſpenſio, ſed magis eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ,(nam ſi eſſet propriè ſuſpenſio,non priuaret auditione diuinorum officiorũ)nihilominùs differunt hæc duo:nam interdictum ab ingreſſu Eccleſię non ſolùm comprehendit Clericos, ſed etiam laicos, vt patet ex cap. latorem.33. q.2.& poteſt imponi pro aliena culpa; at verò ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ imponitur tantùm Clericis, & pro culpa propria;ſic P.Henriquez cap.32.num. 2. citato.in gloſſa,littera M.Et propter hanc differentiam aliquando vocatur in iure interdictum,vt in cap.ſacro. de ſentent. excomm.& cap. is cui. eodem tit.in 6. aliquando autem vocatur ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, vt cap. cùm medicinalis. eodem tit. in 6. prout latiùs explicat Nauarr.conſil.1.de verbor.ſignif.

DISPVTATIO V.

De participatione cum perſonis interdictis, & de pœnis, quas incurrunt violantes interdictum, & de cauſis, quibus aliquis excuſatur ab interdicti obſeruatione.

DVBITATVR primò, vtrùm teneamur vitare interdictos?

Sit prima concluſio. In humanis nec laici, nec Clerici tenentur vitare interdictos etiam nominatim denunciatos; ita P. Henriquez lib. 13. c. 5. n. 5. & c. 43. n. 7. Probatur, quia interdictum ſolùm prohibet res Eccleſiaſticas, ſcilicet officia diuina, Sacramenta, & ſepulturam.

Secunda concluſio. Laici ex vi præcepti Eccleſiaſtici non tenentur vitare interdictos, etiam non toleratos, etiam in diuinis, præterquam in ſepultura; ſic Anton. 3. p. tit. 26. cap. 4. in fine. Syluest. verb. interdictum. 6. q. 4. p. 3. Caietan. verb. interdicti violatio. circa finem. Armill. verb. interdictum. num. 57. in fine. P. Henriquez num. 7. & Magiſtri. Probatur, quia in toto iure non inuenitur præceptum obligans laicos ad vitandum interdictos, ſicut inuenitur præceptum obligans eos ad vitandum excommunicatos non toleratos: præceptum enim ſolùm imponitur Clericis, vt interdictos repellant à rebus ſacris. Ratio autem huius differentiæ videtur eſſe, quòd omnibus, quibus priuat excommunicatio, eſt inquantùm ſunt quædam communicatio cum fidelibus, interdictum autem non.

Hinc fit, quòd licèt Sacerdos, qui dicit Miſſam, ſcienter admittat aliquos interdictos nominatim, reliqui laici non tenentur exire, & idem eſſe de Clerico, qui ibi audiret Miſſam tamquam purè laicus; immò idem dico, cum quibuſdam iunioribus, quando Sacerdos, qui dicit Miſſam, eſt interdictus nominatim, quòd laici non tenentur exire, prout in ſimili caſu de ſuſpenſo tenet P. Henriquez cap. 5. num. 5. & cap. 33. num. 3. Dixi, *ex vi præcepti Eccleſiaſtici*: nam aliùnde poteſt contingere, quòd laici teneantur vitare interdictum denunciatum, vt quando ex eo, quòd non vitent, cooperantur peccato illius, vel actui iuriſdictionis inualido, vt quia abſolutio ſacramentalis data ab interdicto denunciato eſt nulla. Videte quæ in ſimili caſu de ſuſpenſo dixi diſput. 2. de ſuſpenſione, dub. 4. illa enim habent locum in præſenti. Dixi, *præterquam in ſepultura*: hanc enim ſub excommunicatione tenentur non tribuere interdictis nominatim, vt conſtat ex Clement. 1. de ſepulturis.

Tertia concluſio. Clerici ſub mortali tenentur vitare interdictos nominatim in illis rebus ſacris, à quibus ſunt interdicti; ita Soto art. citato, concluſ. 5. P. Henriquez num. 3. citato & alij. Sed nota, quòd hæc concluſio ſolùm intelligitur de Clericis celebrantibus officia diuina, vel de permittentibus illa celebrari, quia illis commiſſum eſt regimen talis Eccleſiæ. Probatur ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. vbi dicitur, *Ne celebretis, nec aliquem celebrare permittatis*; ſecùs eſt, ſi non permittant, quia non eſt illis commiſſum regimen Eccleſiæ, ſed ſolùm audiant diuina: tunc enim habent ſe tamquam laici, vt diximus. Dixi, *interdictos nominatim*, quia poſt Concilium Conſtantienſe nullus tenetur vitare interdictum, niſi nominatim denunciatum; ita Nauarr. numer. 187. & communiter Doctores, & conſtat ex dictis in materia de excommunicatione, c. 6. dub. 5. diſp. 2. Vnde Clericus celebrans, quamuis ſciat eſſe in Eccleſia aliquos interdictos generaliter tantùm, vt quia Prælatus interdixit fautores, vel receptatores Petri, non tamen ſunt nominatim denunciati, non peccat celebrando coram eis, quia non tenetur vitare toleratos ſeipſos offerentes.

Sed eſt aduertendum, quòd quando aliqua communitas publicè interdicitur, quilibet

quilibet de illa cõmunitate cenſetur nominatim denunciatus. ita P. Henriq. cap. 43.num.5.vbi citat Syluestrum & Tabienam.Probatur:nam vt aliquis dicatur nominatim interdictus,non requiritur,quòd interdicatur nomine proprio, ſed ſufficit nomine officij, vel alio ſigno declarante talem perſonam in particulari,vt ſub nomine Prætoris vel Rectoris; ſed nomen ciuis talis ciuitatis,vel Collegæ talis Collegij ſufficienter declarat omnes perſonas in particulari, ſcilicet omnes ciues, vel Collegas,ergo. Verum eſt,quòd Sylueſter verb. interdictum. 6.q.4. vocat hos quaſi nominatim interdictos,ſed noſter modus loquendi (quòd abſolutè dicantur nominatim interdicti) frequẽtior eſt apud Doctores; & proportionaliter dicendum eſt de interdicto locali,quòd quando imponitur ipſo iure, vel per ſententiam comminatoriam, non tenemur illud obſeruare,niſi denuncietur per Iudicẽ.Sic P.Henriquez lib.13.c.5.in fine,& cap.46.nu.4.

DVBITATVR ſecundò, quomodo obliget præceptum ſeruandi interdictum?

Nota, quòd poſſumus loqui de interdicto perſonali, vel de locali, & in ordine ad clericos,vel in ordine ad laicos. Caiet. verbo,interdicti violatio. multa dicit,quę ad quatuor capita poſſunt reduci.Primùm dicit, quòd interdictũ ſolùm obligat clericos,& hoc non in omnibus,ſed ne exerceant aliquem actum certo ordini deputatum. Secundò, quòd ſi prædicti violent interdictum, quamuis tale peccatum videatur eſſe mortale ex irregularitate, & aliis grauioribus pœnis, quas incurrunt, tamen in rei veritate hoc non ſufficit ad iudicandum eſſe mortale,quia ſunt pœnæ temporales, quas poteſt homo incurrere etiam meritoriè, vt patet in Iudice iuſtè occidente malefactorem.Tertiò,quòd laicus ſpecialiter interdictus peccat, ſi ingerat ſe diuinis; at verò ſi non ſit ſpecialiter interdictus, ſed generaliter, quia eſt vnus de populo interdicto, non peccat mortaliter, ſi ex deuotione ſe ingerat diuinis. Quartò, quòd ſi laicus non eſt interdictus, non peccat ingerendo ſe diuinis,quia ſuppoſito quòd ipſe non eſt cauſa,quòd ibi celebrentur diuina,melius eſt, quòd fructũ ex illis percipiat,quàm quòd abſtineat. Verùm hæc ſentẽtia ferè quantùm ad omnia eſt falſa.

Vnde ſit prima concluſio. Qui eſt perſonaliter interdictus, ſiue interdicto ſpeciali, quia dedit cauſam culpabilem interdicti, ſiue interdicto generali, quia eſt vnus de populo interdicto, ſiue ſit clericus,ſiue laicus, peccat mortaliter,violando interdictum in aliquo ex eius effectibus; verbi gratia,ſi eſt clericus celebrando,vel audiendo Officia diuina, ſi eſt laicus audiendo ea. Hanc concluſionem tenet Anton.3.p.tit.26.cap.4.§.1. circa finẽ. Soto d. 22. quæſt.3. artic. 1. concluſio. 6. Nauarr. num.187. P.Henriquez cap.46. num.3. Quæ concluſio eſt contra Caietanum in duobus. Primò: nam Caietanus clarè videtur ſentire,quòd iſti clerici non peccant mortaliter. Secundò, quia de laicis, qui generaliter tantùm ſunt interdicti, dicit, quòd non peccant mortaliter. Sed generaliter probatur concluſio: nam per interdictum perſonale,ſiue ſit ſpeciale,ſiue generale, directè remouetur perſona interdicta, ſiue ſit clericus, ſiue laicus,ab adminiſtratione,vel auditione diuinorum Officiorum,ab adminiſtratione, vel receptione Sacramentorum, & ab eccleſiaſtica ſepultura, & materia eſt grauis, ergo tale præceptũ obligat ſub mortali. Confirmatur: nam hac ratione diximus ſecundùm omnes Doctores in materia de excommunicatione, quòd excommunicatus maiori, ſi ſe ingerat diuinis, peccat mortaliter.

Secundò, probatur ſpecialiter quantùm ad clericos ex grauitate pœnarum, ſcilicet irregularitatis, quòd detrudantur in Monaſterio,quòd nec poſſint eligi,nec poſtulari, & quòd poſſint priuari officiis & beneficiis.

Ad argumentum autem Caietani pro ſecundo dicto reſpondetur,admiſſo quòd irregularitas poſſit imponi pro veniali,de

quo

quo dicemus in materia de irregularitate, tamen in hoc caſu multæ aliæ pœnæ ſunt præter irregularitatem, vt vidimus.

Loquendo de interdicto locali, ſit ſecunda concluſio. Clerici violantes interdictum locale, verbi gratia, celebrando Officia diuina, non ſeruata moderatione cap. alma mater. aut permittendo in propriis Eccleſiis, quòd alij clerici celebrent abſque prædicta moderatione, peccant mortaliter. ita Soto concluſ. 5. Nauar. dicto num. 187. Et eſt communis ferè ſententia contra Caietanum, inquantùm in ſecundo dicto videtur ſignificare, huiuſmodi clericos non peccare mortaliter. Sed probatur noſtra concluſio: nam præceptum ſeruandi interdictum primò, & per ſe dirigitur ad clericos, vt Caieta. ipſe concedit, & materia eſt grauis. Probatur præterea ex grauitate pœnarum relatarum, vbi

Notandum eſt primò, quòd licèt Syl‑ueſt. verb. interdictum. 5. q. 4. §. 1. & Soto poſt 5. concl. dicant concluſionem habere verum, etiā quādo clericus exercet actum minoris ordinis; mihi tamen videtur non eſſe mortale, ob paruitatem materiæ.

Secundò notandum eſt, quòd in præſenti, nomine clericorum etiam intelliguntur Religioſi, licèt non habeant Ordinem, & Moniales. ſic Caiet. Nauar. n. 187. §. 19. Henriquez cap. 46. num. 3. Soto, & alij, & eſt textus cap. poſtulaſtis. de clerico excommunicato miniſtrante. quia eis incumbit ſolenniter facere Officia diuina, imò etiam laici, ſi faciant Officium clericorum, peccant mortaliter, vt poſteà dicemus. Loquendo autem de laicis

Supponendum eſt in quinque caſibus peccare mortaliter laicum, violando interdictum locale. Primò, ſi adſit ſcandalum, & hoc certiſſimum eſt apud omnes; ſecundò, ſi per vim ingrediatur ad audiēda Officia diuina, vel ſi poſtquàm eſt ingreſſus, non obtemperat miniſtris Eccleſiæ volentibus eum excludere; ita Soto, & Henriquez nu. 3. & habetur ex Clem. grauis. de ſententia excommunicat. Probatur; nam clerici tenentur ſub mortali eos expellere, ergo ipſi tenentur ſub mortali obedire, aliàs daretur bellum iuſtum ex vtraque parte. Tertiò, quando ingreditur fraudulenter, vt mentiendo ſe habere priuilegium vel Ordinem, aut tonſuram. ita Nauar. num. citato. §. 4. & aliqui iuniores, quamuis contrarium dicat P. Henriquez num. 3. Sed probatur noſtra ſententia: nam tale mendacium eſt in iniuriam clericorum, quibus competit ex officio excludere laicos nō priuilegiatos; vnde tale mendacium videtur quoddam genus violentiæ, & eſt in re graui: nam ex hoc facilè vileſceret cenſura interdicti. Quartò, quādo eſt cauſa, quòd Officia diuina celebrētur in loco interdicto, illo præſente, verbi gratia rogando, vel præcipiendo. ita Nauar. Quintò, quando exercet ea Officia diuina in loco interdicto, quæ ſi clericus exerceret, violaret interdictum. ita Henriquez num. 3. & Nauar. §. 3. cum Calderino addente, quòd in tali caſu poteſt laicus puniri per Iudicem eccleſiaſticum, quia delictum eſt eccleſiaſticum. idem tenent Magiſtri. Alios caſus tangam circa finem dubij.

Sed tota controuerſia eſt, vtrùm peccet laicus non interdictus, qui extra prædictos caſus audit Officia diuina in loco interdicto?

Prima opinio eſt, quòd peccat mortaliter. ſic Innocent. Panormit. & Archidiac. citati à P. Henriquez num. 3. litera D, quę probatur ex Clement. grauis. de ſententia excommunic. Sed hæc eſt falſa, quia prohibitio interdicti localis directè reſpicit clericos, ne laicos admittant.

Secunda opinio eſt, quòd non peccat nec venialiter: ita Caieta. ſup. & ſignificat Nauar. nu. 187. §. 18. quatenus dicit, quòd laicus non dicitur violare interdictū per hoc, quòd audiat Miſſam in loco interdicto. Probatur, quia nullum eſt præceptum in iure, quod dirigatur ad laicos, ſed tantùm ad clericos, ne laicos nòn priuilegiatos admittāt ad Officia diuina in loco interdicto, vt patet c. reſponſum. de ſententia

tia excommunicatio.cap. non eſt vobis.de ſponſalibus. & cap.licèt. de priuilegiis. in *6*. & vbi nullum eſt præceptum, nullum erit peccatum.

Quamuis hæc ſentẽtia ſit valdè probabilis, probabilior tamen eſt tertia opinio media,ſcilicet quòd peccat venialiter. ita Sylueſt.verb.interdictum.*6*.num.7.Angelus verb. interdictum.7. num.*9*. quatenus dicunt, quòd non peccat mortaliter. Vbi quamuis generaliter dicant laicos violantes interdictum non peccare mortaliter, niſi id faciant in contemptum Eccleſiæ,& ſic videantur contradicere primæ noſtræ concluſioni,tamẽ ſolùm loquuntur,quando ipſi laici non ſunt perſonaliter interdicti, ſed audiunt Officia diuina in loco interdicto,vt conſtat ex caſibus, quos ibi excipiunt,& hoc modo interpretatur eos Soto. Eandem tertiam opinionem tenet P.Henriquez dicto num.*3*.& clariùs Soto concluſ.*6*.in fine.& aliqui Magiſtri. Fundamentum eſt,quòd licèt præceptum iuris non dirigatur ad laicos,tamen ipſi faciunt contra intentionem virtualem clericorum.Et hinc patet ad argumentum ſecundæ opinionis.

Secundò probatur: nam Bulla Cruciatæ concedit facultatem audiendi Officia diuina tempore interdicti,dummodò non dederint cauſam culpabilem interdicto; at verò ſi laici poſſent licitè audire diuina, fruſtrà daretur priuilegium.

Ad argumentum autem primæ opinionis reſpondetur, quòd illa Clementina tantùm comprehendit quatuor caſus, in quibus laici violantes interdictum incurrunt excõmunicationem reſeruatam Papæ, & conſequenter peccant mortaliter. Primus eſt, quando dominus compellit clericum publicè & ſolenniter celebrare diuina in loco interdicto.Secundus,quando aliquis præſumit vocare pulſatione campanarum, vel publico præconio ad audienda Officia diuina in loco interdicto.Tertius,quando aliquis præſumit impedire, ne excommunicati, vel interdicti exeant,quando nominatim ſunt admoniti à clero. Quartus eſt, quando ipſimet excommunicati vel interdicti moniti à clero nolunt exire. Quintum caſum addo ex Clement.1. de ſepulturis. quando aliquis præſumit ſepelire interdictos in cæmeterio etiam non interdicto, & hæc excommunicatio eſt reſeruata Epiſcopo.ſic Henriquez cap.4*3*. num. *3*. & patet ex ipſo textu.

Ex dictis in hoc dubio ſequitur, quòd licèt interdictum locale non comprehendat directè laicos,ſecus tamen eſt de interdicto perſonali.

DVBITATVR tertiò, vtrùm Religioſi teneantur obſeruare interdictum? Et videtur quòd non tenentur, ſaltem exempti à iuriſdictione Epiſcopi.

Sit tamen prima concluſio affirmatiua:nam obligantur ab ipſo iure communi,vt patet ex Tridentino,ſeſſ.2*5*. cap.12. de regularibus. ſtatuente,quòd cenſura & interdicta nedum à Sede Apoſtolica manantia, ſed etiam ab ordinariis promulgata mandante Epiſcopo à regularibus,in eorum Eccleſiis publicentur,atque obſeruentur.Et ratione probatur: nam aliàs vilipenderetur cenſura interdicti, ſi poſſent fideles ad templa Religioſorum confluere, ibíque audire diuina, & recipere Sacramenta.

Secunda concluſio. Regulares ſtrictiùs tenentur ſeruare interdictum, quàm clerici ſeculares.Probatur:nam,vt conſtat ex Clement.1. de ſententia excommunicat. Religioſi etiam exempti tenentur ſub excommunicatione latæ ſententiæ ſeruare interdictum, quod viderint obſeruari ab Eccleſia Cathedrali, vel matrice, ſeu Parochiali oppidi,in quo ipſi habitãt, quam tamen excommunicationem non incurrunt clerici ſeculares, vt tenet ibi gloſſa, verbo, Religioſi, & Nauar.cap.27. n.14*6*. Præterea probatur:nam quamuis interdictum ſit nullum (vt quia impoſitum eſt poſt legitimam appellationem,vel alia de cauſa) ſi tamen obſeruetur à matrice,tenentur Religioſi illud obſeruare ſub excommunicatione,vt patet ex dicta Clem.

at verò clerici ſeculares nõ tenentur illud ſeruare, ſi conſtet de eius nullitate. ita Nauar. num. modò citato. & Henriquez cap. 46. num. 4. E contrà verò, ſi cõſtet, interdictum eſſe legitimum, quamuis non ſeruetur à matrice, tenentur Religioſi illud ſeruare, non tamen incurrent tunc in excommunicationem huius Extrauagantis, ſed in alias pœnas per alios textus impoſitas, cap. finali. de exceſſibus Prælatorum, cap. autoritate, cap. Epiſcoporum de priuilegiis. in 6. ita Nauar. & Henriquez, & nota, quòd iſtud peccatum erit mortale.

Sed circa dicta DVBITATVR, vtrùm ſit locus huic Clementinæ, quando in oppido non eſt Eccleſia Cathedralis, ſeu matrix, ſed ſunt multæ Parochiales diuiſæ?

Sit tertia concluſio, quòd licèt peccabunt mortaliter, nõ ſeruando interdictum validum, etiamſi videant illud non ſeruari ab aliquibus Eccleſiis Parochialibus, & incurrent alias pœnas contentas in textibus modò citatis, nihilominùs non incurrent excommunicationem huius Clemẽtinæ, & hoc quãuis Eccleſia Parochialis, intra cuius fines ſitum eſt monaſterium, obſeruet illud. Primam partem, ſcilicet, quòd peccabunt mortaliter, tenet gloſſa verbo, matricem. & Nauar. num. citato. §. 6. Verum eſt, quòd poterunt excuſari, ſi probabiliter putent, tale interdictum non eſſe legitimum, eò quòd vident non obſeruari ab aliquibus Eccleſiis Parochialibus. Secundam verò partem, ſcilicet quòd non incurrent excommunicationem, tenet Sylueſt. verb. excommunic. 9. §. 92. & Nauar. ſup. qui citat alios. Sed notandum eſt cũ Caieta. verb. excommunicat. cap. 67. & Nauar. ſup. prædictam Clement. ſolùm habere locum in ceſſatione, vel interdicto generali, non in ſpeciali.

Inquiris, vtrùm ſi Epiſcopus ponat interdictum in die Paſchæ, & aliis feſtiuitatibus exceptis in iure, teneantur Religioſi illud obſeruare? Et videtur quòd ſic: nam tenentur ſeruare interdictum, quamuis ſit nullum, dummodò ſeruetur à matrice.

Nihilominùs ſit quarta concluſio, quòd non tenentur. ita Henriquez num. 4. Probatur: nam dicta Clement. concedit Religioſis moderationem cap. alma mater. Sed in hoc cap. excipiuntur à quolibet interdicto prædictæ feſtiuitates, ergo interdictum, quod Religioſis iniungitur, obſeruandum eſt ſecundùm moderationem c. alma mater. Vtrùm verò Prælatus teneatur obſeruare interdictum à ſe poſitum, conſtat ex dictis diſput. 2. dub. 4.

DVBITATVR quartò, de pœnis, quas incurrunt violantes interdictum?

Prima concluſio. Laici ex hoc, quòd violent interdictum, nullas pœnas incurrunt ipſo iure, præterquàm in quinque caſibus relatis in fine dubij ſecũdi, in quibus incurrunt excommunicationem, & extra hos caſus non eſt aliqua pœna in iure contra laicos; poſſunt tamen & debent puniri à principe exilio ad requiſitionem Eccleſiæ, vt ait Palud. in 4. d. 18. artic. 18. artic. 4. principalis.

Loquendo de clericis, ſupponendũ eſt, quòd ſi interdictos ſepeliant in loco ſacro etiam non interdicto, incurrunt excommunicationem poſitam in quinto caſu; in loco modò allegato.

Præterea ſit ſecunda concluſio. Quamuis clericus interdictus non priuetur vſu iuriſdictionis eccleſiaſticæ in foro exteriori, vt diximus diſput. 4. ſect. 1. dub. 2. nihilominùs ſi violet interdictum, manet ipſo iure ſuſpenſus à iuriſdictione. Sic Palud. loco modò citato. Anton. 3. p. tit. 26. cap. 4. §. 1. Caieta. verb. interdicti violatio. Angelus verb. interdictum. 7. q. 7. Syluest. verb. interdictum. 6. q. 3. in princip. Soto d. 22. q. 3. artic. 1. concluſ. 5. Couarr. cap. alma mater. p. 2. §. 2. num. 2. Probatur: Omnis eccleſiaſtica iuriſdictio vltimatè & completiuè competit alicui ratione officij, vnde ſuſpenſus ab officio, manet ſuſpenſus à iuriſdictione, vt dixi diſput. 2. de ſuſpenſione concl. 3. ſed clericus violans interdictum manet ſuſpenſus ab officio & beneficio, vt bene colligit Soto, & communiter Doctores ex cap. tanta. de exceſſibus

Præla

Prælatorum. & ex cap.poſtulaſtis. de Clerico excommunicato miniſtrante,ergo.

Tertia concluſio. Clericus violans interdictum incurrit alias pœnas. Primò enim, ſi perſonaliter interdictus faciat alicubi actum pertinentem ad aliquem Ordinem ſacrum,vel non interdictus faciat in loco interdicto,non ſeruãdo moderationem c. alma mater. incurrit irregularitatẽ, vt dicemus ex profeſſo in materia de irregularitate. Secũdò,ſi interdictus faciat alicubi, vel nõ interdictus faciat in loco interdicto actũ pertinentem ad Ordinem,vel ad officia diuina,fit ineligibilis actiuè,& paſſiuè, ita vt nec poſſit eligi,nec eligere,& fit impoſtulabilis;ita Syluest.verb. interdictũ.6. q.2.p.2.Soto concl.5.Henriqu. c. 46. n. 3. qui citant c.is qui.de ſentent.excõm.in 6. & §.is verò.& c.primum.de poſtul.Prælat. & c.cùm inter.de elect. Quòd ſi ſint Religioſi,detrudendi ſunt in Monaſterium arctiùs ad agendam pœnitentiam, immò ſi non ſeruent interdictum, quod viderint obſeruari à matrice,incurrunt excommunicationem,vt diximus dubio præcedenti. Aliqui addũt,quòd priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, ſed hæc priuatio non eſt pœna violantis interdictum,ſed effectus quidam ipſius interdicti, vt patet ex dictis diſp.4.

Quarta concluſio. Clericus exemptus à iuriſdictione ordinaria, qui celebrat Miſſam,vel officia diuina coram perſonis interdictis,etiam in loco non interdicto,eſt ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ,& ſi durante hac ſuſpẽſione celebret,(intellige intra Eccleſiam)fit irregularis. Dico, *exemptus*, quia non exemptus non incurrit has pœnas;ſic Nauar.c.25.n.94.vbi citat multos; tenet etiam P.Henriqu.c.43.n. 3. & intellige coram interdictis nominatim. Dixi, *intra Eccleſiam:* nam quamuis P.Henriqu. lib.9.de ſacrificio Miſſæ,c.27.n.1.videatur oppoſitum dicere, tamen quod diximus, eſt verum, & id docet expreſsè Syluest. verb.ſuſpenſio.q.6.p.23.& patet:nam cap. Epiſcoporum. ſolùm imponit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, præter alias pœnas à iure ſtatutas, ſed ſecundùm ius ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ non fit irregularis, niſi celebret intra Eccleſiam,c.is cui.de ſentent.excomm.in 6.ergo. Et nota, quòd imponens interdictũ,ſi violet illud, incurrit pœnas,vt diximus diſp. 2. dub.4.

Dvbitatvr quintò, de cauſis excuſantibus ab interdicto? De quibus agit P. Henriquez cap.49.

Sit concluſio. Multa ſunt,quæ excuſant: primò enim excuſat metus;ſecũdò impotentia,iuxta dicta in materia de excommunicatione;tertiò ignorantia,de quo diximus c.5.de excommunic.diſp.5.dub.10. quartò priuilegium ſiue iuris communis, ſiue ſpeciale religionis aut Bullæ Cruciatæ, iuxta dicta diſp. 4. quintò ætas, vnde infantes,& pueri nondum doli capaces,non excluduntur ab Eccleſia tempore,quo celebrantur diuina. Addit tamen Henriquez num.2.quòd ſi puer habeat vſum rationis, depellendus eſſet à cuſtode Eccleſiæ;ipſe tamen ſi non excludatur, aut pater eum ſecum deferens,non peccat, ſi puerum in officiis retineat,quia Eccleſia nõ videtur eum cenſuris cogere. Aduerte autem, infantes nõ eſſe ſepeliendos in loco ſacro, vt diximus ſuprà. Sextò excuſat nullitas cenſuræ,vt ſi lata eſt poſt legitimam appellationem,iuxta dicta cap. 5. de excommunic.diſp.5.dub.11. Septimò dignitas: Epiſcopus enim,& Prælati ſuperiores non comprehenduntur ſub generali interdicto iuris,vel hominis,niſi de illis fiat expreſſa mentio,cap.quia periculoſum.de ſentent. excomm.in 6.Sed ab excuſatione ſeptima excipiendi ſunt Religioſi ſcientes tale interdictum (quamuis nullum) obſeruari à matrice,vt vidimus dub.3.

DISPVTATIO VI.

De relaxatione,ſeu abſolutione interdicti.

De qua tractat Syluest. verb. interdictum.3. Couarr. cap.alma mater. p.2. §. 2.num.4. Soto d. 22.q.3. art 1. P. Henriquez cap.51.

DVBITATVR primò, quis poſſit relaxare interdictum via ordinaria? Et quoniam interdictum poteſt dupliciter poni, primo modo ad certum tempus, verbi gratia, per menſem, vel ſub conditione, verbi gratia, donec ſatisfeceris; ſecundo modo ſimpliciter, & abſolutè ſine vlla temporis limitatione, vel conditione. Sit

Prima concluſio. Quando interdictum fuit poſitum primo modo, adueniente termino, vel impleta conditione, ceſſat ſine alia abſolutione; ita Sylueſt. ſuprà q. 9. p. 2. & conſequenter debet eſſe eorum, quos citaui diſp. 6. de ſuſpenſione, dub. 1. concl. 1. Vt autem tollatur ante aduentum temporis, vel conditionis, requiritur abſolutio, quàm non poteſt Epiſcopus dare, ſed tantùm conditor canonis, ſtando in iure antiquo, ſiue tale interdictum ſit impoſitum pro delicto, ſiue pro contumacia; ſic P. Henr. cap. 35. n. 2. Armill. verb. interdictum. num. 33. Dixi, *ſtando in iure antiquo*: nam poſt Tridentinum poteſt Epiſcopus abſoluere, ſi fuit impoſitum propter delictum occultum; ſic P. Henriquez cap. 35. num. 2. in gloſſa, litera S.

Secunda concluſio. Parochus, & Confeſſor ordinarius non poſſunt via ordinaria abſoluere ab interdicto, ſiue impoſitum ſit à iure, ſiue ab homine; ſic P. Henriquez cap. 51. num. 3. & cap. 35. num. 2. qui citat alios. Et ratio eſt, quia talis abſolutio non eſt neceſſaria ad abſolutionem à peccatis, ſicut eſt neceſſaria abſolutio ab excommunicatione.

Sed contrà interdictum impedit receptionem Sacramentorum, ergo abſolutio interdicti neceſſariò eſt præmittenda ante abſolutionem à peccatis, & per conſequens, cenſetur commiſſa cuilibet Confeſſori ordinario. Reſpondetur, quòd licèt interdictum, ſtando in iure antiquo, priuabat receptione Sacramentorum, atque adeò Sacramenti Pœnitentiæ, præterquam in mortis articulo; at verò poſt cap. alma mater. non priuat Sacramento Pœnitentiæ, vt vidimus diſput. 4.

Tertia concluſio. Epiſcopus, & quilibet Prælatus, qui iure ordinario ligat cenſuris, vt Prælati Religionis, & Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt abſoluere ab interdicto perſonali poſito ob contumaciam, ſiue à iure communi, ſiue particulari, abſolutè, & ſine termino, & non reſeruato; ſic Henriquez cap. 35. num. 2. & Syluest. verb. interdictum. 3. q. 10.

Quarta concluſio. Epiſcopus poteſt abſoluere ab interdicto lato à iure abſolutè, & ſine termino, impoſito propter delictum iam præteritum etiam grauius adulterio, ſi non ſit reſeruatum Papæ, & loquor etiam ſtando in iure antiquo ante Tridentinum. Hæc patet ex dictis diſp. 6. de ſuſpenſione, dub. 1. concl. 4. & colligitur ex Soto, qui, vt ſtatim dicemus, ait hucuſque nullum interdictum eſſe reſeruatum Papæ.

Quinta concluſio. Ab interdicto lato ab homine, ſtando in iure communi, ille ſolus poteſt abſoluere, qui illud impoſuit, vel eius ſucceſſor, vel ſuperior; vnde Archiepiſcopus, ad quem appellatum eſt, poteſt abſoluere ab interdicto impoſito ab Epiſcopo; ſic Henriquez cap. 51. n. 4.

Sexta concluſio. Ab interdicto reſeruato ille ſolus poterat iure antiquo abſoluere, cui tale interdictum reſeruabatur, vel eius ſuperior, aut ſucceſſor; at verò poſt Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. Epiſcopus poteſt abſoluere ſibi ſubditos ab omni interdicto perſonali reſeruato ſummo Pontifici, proueniente ex delicto occulto, nec deducto ad forum contentioſum; ſi autem non procedat ex delicto occulto, ſeruandum eſt ius commune; ſic P. Henriquez cap. 51. numer. 3. Verum eſt, quòd, vt aduertit Soto ante 4. concluſ. hucuſque nullum interdictum inuenitur reſeruatum Papæ, quod intelligo de reſeruatione expreſsè facta in iure, ſicut inueniuntur multæ excommunicationes reſeruatæ: nam quando interdictum impoſitum eſt ad certum tempus, vel ſub conditione, non poteſt relaxari ab

ab Epiſcopo ante aduentum temporis, vel conditionis, vt diximus in 2. concl.

Octaua concluſio. Ab omni interdicto locali à iure impoſito poteſt Epiſcopus abſoluere, quia, vt diximus, nullum inuenitur reſeruatum Papæ. Hæc eſt contra P.Henriquez cap.51.num. 3. vbi citat Couarr.cap.alma mater. p. 2. §. 2. numer. 4. ſed Couarr.tantùm dicit, Epiſcopum non poſſe concedere licentiam, vt diuina celebrentur in loco interdicto, interdicto durante, ſi tale interdictum non ſit impoſitum ab ipſo Epiſcopo. Probatur concluſio argumento cap. nuper. ibi, *Quia conditor canonis non reſeruauit ſibi abſolutionem excommunicationis, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.* Et confirmo ex gloſſa cap. at ſi Clerici. de iudiciis.verb.minora.dicente,quòd Epiſcopus vbicumque poteſt diſpenſare,vbi non inuenitur prohibitum.

Dvbitatvr ſecundò, quis poſſit ex commiſſione abſoluere ab interdicto.

Prima concluſio. Omnes illi, & ſoli, qui poſſunt ex commiſſione ponere interdictum, poſſunt ex commiſſione abſoluere ab eo; qui autem ſint, patet ex dictis diſput. 2.

Secunda concluſio. Per Bullam Cruciatæ poteſt Confeſſarius abſoluere ab interdicto perſonali; patet: nam Bulla dicit, quòd poſſit abſoluere à quacunque cenſura; vnde per quodcumque aliud priuilegium habens ſimilem clauſulam, poteſt abſoluere ab interdicto perſonali. P. Henriquez cap. 35.num.3.

Dvbitatvr tertiò de eo,qui abſoluendus eſt ab interdicto?

Prima concluſio. Abſens, vel inuitus poteſt quis abſolui ab interdicto: nam interdictum eſt pœna;immò addit P.Henriquez cap.51.n.3.in fine,quòd manens in contumacia,de quo poſteà dicemus.

Secunda concluſio. Irretitus pluribus interdictis bene poteſt abſolui ab vno, & non ab aliis, vt diximus de ligato multis ſuſpenſionibus, diſput. 6. de ſuſpenſione, dub. 3.

Dvbitatvr quartò, vtrùm interdictum poſſit ſuſpendi?

Prima concluſio. Interdictum locale poteſt ſuſpendi ad tempus per eum,à quo impoſitum eſt; ita Sylueſt. verb. interdictum. 3. q.8.Couarr. numer.4. citato. & tunc licebit in tali loco diuina officia celebrare; immò dico, quòd poteſt ſuſpendi, quantùm ad aliquos effectus, vt quantùm ad dicendam certam Miſſam, vel ſepeliendum aliquem,& tunc tantùm poteſt fieri effectus ille, ad quem ſuſpenſum eſt interdictum,vt ait Nauar. cap.27. num.183.

Secunda concluſio. Interdictum perſonale poſitum ob alienam culpam,Epiſcopus,qui illud poſuit,poteſt ſuſpendere,immò idem dicendum eſt, quamuis impoſitum ſit propter culpam propriam.Primam partem tenet Sylueſt. & Couarr. ſuprà, & P.Henriquez cap.51.num.4.Secunda verò pars eſt contra Syluestrum,ſed eam tenet Couarr.& aliqui Magiſtri;& ratio eſt:nam licèt delinquens maneat in proprio delicto,poſſunt tamen concurrere tales cauſę, quę iuſtè moueant Iudicem ad ſuſpendendum ad tempus interdictum potiùs,quàm ad tollendum omninò.

Tertia concluſio. Quando interdictum poſitum eſt à Papa,non poteſt Epiſcopus illud ſuſpendere; ita Syluest. & Couarr. ſuprà. quod intelligo, cum quibuſdam Magiſtris, quando impoſitum eſt à Papa tamquam ab homine: nam quando interdictum impoſitum eſt à iure etiam communi, ſi non ſit reſeruatum Papæ, poteſt ſuſpendi per Epiſcopum. Probo, poteſt Epiſcopus illud ſimpliciter relaxare, ergo etiam ſuſpendere ad tempus. Primæ duæ concluſiones poſitæ ſunt communes apud Doctores,& ſunt ſecuræ in praxi; at verò ſtando in puncto iuris,probabilius reputo, quòd interdictum nec locale,nec perſonale non poteſt ſuſpendi.

Et hæc ſit quarta concluſio. Hanc tenet Bernardus citatus à Syluest. & Panormitanus capit.ad hæc. de appellationibus. el poſtrero. vbi etiam allegat Ioannem de

 Lignano.

Lignano. Pro cuius probatione ſupponendum eſt, ex mente eiuſdem Panormitani, ſuſpendere interdictum non eſſe idem, quod tollere ad tempus: nam ſecundum eſt auferre omninò ipſam cenſuram pro aliquo tempore; primum verò eſt, quòd durante ipſa cenſura ſuſpendantur effectus, & ſeparentur ab ea. Ex quo rectè infert P.Henriquez ſuprà, quòd quando interdictum ſuſpenditur ad tempus, redit, quamuis qui dederunt cauſam, plenè ſatisfecerint, & ratio eſt, quia durabat cenſura, vnde falluntur omninò quidam Theologi putantes, quòd ſuſpendere interdictum, & tollere ad tempus, ſunt idem.

Hoc ſuppoſito probatur concluſio, fundamento Ioannis de Lignano, explicato per Panormitanum. Cenſuræ ſecundùm ius commune ſecum trahunt executionem, ergo effectus cenſuræ non eſt ſeparabilis à ſubſtantia cenſuræ.

Secundò probat Panormitanus. Maior eſt vis, & poteſtas appellationis in ſuſpendendo effectum ſententiæ, quàm poteſtas iudicantis poſt latam ſententiam; ſed appellatio poſt latam ſententiam non poteſt ſuſpendere effectum cenſuræ, cap. Paſtoralis. de appellationibus. ergo nec Iudex. Maior probatur: nam condemnatum de furto, non poteſt facere Iudex, quòd non ſequatur infamia, l. non poteſt. ff. de furtis. & tamen appellatio ſuſpendit infamiam iam illatam per ſententiam.

Si obiicias, Epiſcopus poteſt in totum, vel ad tempus tollere interdictum, ergo & ſuſpendere? Reſpondeo facilè cum Panormitano, negando conſequentiam: nam in primo caſu agit ſecundùm naturam ipſius cenſuræ, nec ius repugnat; in ſecundo verò agit contra naturam cenſuræ, & ius ipſum repugnat: nam cenſuræ ſecundùm ius ſecum trahunt executionem inſuſpenſibilem, etiam per appellationem. Et hæc intelligenda ſunt de Prælatis inferioribus Papæ: nam Papa bene poteſt ſuſpendere interdictum: cùm enim ſit ſupra ius commune, ceſſant argumenta facta.

Dico præterea, quòd ſententia communis tenens interdictum poſſe ſuſpendi, meo iudicio ſic defendi poteſt, quòd conſuetudo, quam videtur ſupponere Nauarr. ſuprà, & de interdicto locali videtur clarè ſupponi in cap. adhæc. de appellationibus. el poſtrero. hæc, inquam, conſuetudo tribuit hanc facultatem Epiſcopis per tacitum conſenſum Papæ.

Ex dictis facilis erit ſolutio alterius quæſtionis, vtrùm excommunicatio poſſit ſuſpendi? In qua quæſtione multi tenent partem negatiuam, etiam ex his, qui dicunt interdictum poſſe ſuſpendi; ita Syl-ueſt. ſuprà, q. 8. p. 2. & verb. interdictum. 1. num. 5. p. 2. Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 6. & alij. Et probant ex cap. cùm deſideres. de ſentent. excomm. vbi decernitur, quòd excommunicatus nec eſt admittendus ad communionem aliorum, nec alij, etiam Epiſcopus, poſſunt cum illo communicare ante ſubſequentem abſolutionem. Ergo ſupponit textus, quòd non poteſt ſuſpendi, quantùm ad ſuos effectus; Nauarr. autem cap. 27. num. 165. tenet, excommunicationem ſuſpendi poſſe.

Sit tamen quinta concluſio. Excommunicatio non poteſt ſuſpendi; quæ concluſio certior eſt, quàm quarta: ſiquidem multi tenentes, interdictum poſſe ſuſpendi, negant id de excommunicatione.

Sexta concluſio. Quamuis excommunicatio, & interdictum conueniant in hoc, quòd vtraque cenſura poteſt ad tempus tolli, quantùm ad omnes ſuos effectus, differunt tamen in hoc, quòd interdictum poteſt tolli ad tempus, quantùm ad vnum effectum, & non quantùm ad alios; excommunicatio verò non poteſt niſi per ſolum Papam. Et ratio eſt, quoniam omnes effectus excommunicationis ſunt connexi, non autem effectus interdicti, vt vidimus diſput. 4. in princip. Sed dato, quòd interdictum poſſit ſuſpendi, oritur ſubtilis admodùm quæſtio, vtrùm appellatio interpoſita, durante hac ſuſpenſione, ſuſpendat effectus interdicti, etiam tranſ-

acto

acto tempore ſuſpenſionis, vt ſic duret ſuſpenſio vſque ad finem cauſæ? Partem negatiuam tenent Calderinus & Innocentius relati à Panormitano, quia hæc non eſt noua ſententia.

Sit tamen ſeptima concluſio. Pars affirmatiua videtur mihi probabilior; hanc tenet Ioannes Andr. quem refert & ſequitur Panormit. & probat ex cap. dilectis. de appellationibus. vbi apertè ſignificatur, quòd interdictum locale poteſt ſuſpendi per ipſum promulgantem, & durante ſuſpenſione poteſt appellari ad effectum ſuſpendendi executionem.

Secundò probo. Ideò appellatio poſt cẽſuram latam non ſuſpendit executionem, quia ipſa ſententia ſecum trahit executionem, ergo ſi executio ſit ſuſpenſa, locum habebit appellatio.

Dvbitatvr quintò, vtrùm interdictum poſſit relaxari ad cautelam?

Pro explicatione tituli notandum eſt, quòd relaxare ad cautelam, non eſt relaxare ſub conditione, nempe, *Si ſatisfeceris, relaxo interdictum*, vt P. Henriquez cap. 51. num. 4. & nonnulli Theologi falsò putãt. Contra quos eſt efficax argumentum: nam certum eſt apud omnes Doctores, & eſt text. in cap. ſolet. de ſentent. excommunic. in 6. abſolutionem ab excõmunicatione poſſe dari ad cautelam, & tamen ſecundùm communem opinionem non poteſt dari ſub conditione de futuro, ſcilicet, *Si ſatisfeceris*, vt vidimus in materia de excommunicat. diſput. vlt. dub. 15. quoniam abſolutio non debet eſſe in pendenti. Vnde relaxare ad cautelam eſt, quando prætenditur cenſuram fuiſſe nullã, verbi gratia, quando quis aſſerit, ſe poſt appellationem excommunicatum, & interdictum in vxorem, familiam & terram impoſitũ eſſe, & petit ad cautelam abſolui ab excommunicatione, & interdictum relaxari. ſic gloſſa cap. præſenti. de ſentent. excommunicatio. in 6. in princ. & verbo, ad cautelam. Quo ſuppoſito, ſit

Prima concluſio. Interdictum generale locale non poteſt relaxari ad cautelam. ita Couar. cap. alma mater. p. 2. §. 2. num. 5. Sylueſt. verb. interdictum. 5. q. 9. num. 14. Nauarr. cap. cùm contingat. remedio 6. num. 7. P. Henriquez cap. 51. num. 4. & decernitur in d. cap. præſenti. vbi nota, quòd ſi detur talis relaxatio, erit nulla. ſic gloſſa ibidem in fine. & probatur ex textu, ibi, *locum aliquatenus non habere.*

Secunda concluſio. Interdictum huiuſmodi debet ſimpliciter tolli, vel remitti præſtita cautione de parendo Iudici, antequàm de nullitate vel iuſtitia conſtet, ad modum ſimplicis abſolutionis ab excommunicatione, iuxta cap. cùm contingat. de offic. delegati. ita Nauarr. & Couarru. vbi ſuprà, & Geminian. dicto cap. præſenti. num. 6.

Tertia concluſio. Interdictum ſpeciale locale poteſt relaxari ad cautelam. Hæc eſt contra Archidiaconum citatum à Sylueſtro: ſed eam tenet ipſe Syllueſt. & Geminia. & P. Henriq. & Couarru. qui dicit eſſe communem, & ita obſeruari in Romana curia, & habetur ex dicto cap. præſenti, ibi, *generaliter promulgatas.*

Quarta concluſio. Idem dicendum eſt de interdicto perſonali ſpeciali, imò & generali, ſcilicet quòd poteſt relaxari ad cautelam. Concluſio hæc quantùm ad interdictum ſpeciale eſt communis. Eam tenet gloſſa dicto cap. præſenti, verbo, generaliter. Sylueſt. ſup. P. Henriquez, & alij. Rationem aſſignat gloſſa & Sylueſt. quia homini ſpecialiter interdicto denegantur omnia Sacramenta, & ſic idem eſt quod de excommunicatione. Quantùm ad interdictum autem generale non eſt tam certa cõcluſio, ſed eam tenent aliq̃ui Magiſtri, & videtur tenere P. Henri. imò eam tenet Ioannes Andr. vt refert Francus dicto cap. in pręſenti, num. 5. nec oppoſitum dicit Calderinus tractatu de interdicto. p. 1. num. 22. verſ. ad 1. dico: nam ibi ſolùm dicit, quòd interdictum generale perſonale non poteſt poni pro debito pecuniario, quod longè differt à noſtro propoſito. Et probatur concluſio: ſecluſa prohibitione iuris, quodlibet interdictum poſſet

rela

relaxari ad cautelam, ſicut excommunicatio, ſed ius tantùm prohibet in interdicto generali locali, ergo reliqua interdicta poſſunt ad cautelam relaxari. Confirmatur: nam ſicut Doctores excipiunt locale ſpeciale, quia textus tantùm loquitur de generali, ita licebit excipere quodlibet perſonale etiam generale, quia textus tantùm loquitur de locali.

Quinta concluſio. Quando interdictum eſt generale, ſi principalis delinquēs, propter cuius culpam latum eſt, offerat ſatisfactionem, tolletur interdictum; at verò ſi fuit culpabilis, tanquam conſiliarius vel auxiliarius, accipietur quidem cautio de ſatisfaciendo, & iniungetur pœnitentia, non tamen relaxabitur interdictum. Hanc concluſionem ponit Sylueſt. verb. interdictum, 3. in fine: & prò prima parte allegat Ioannem Andr. & pro eadem faciunt Geminia. & Nauar. ſtatim citandi; prò ſecunda verò allegat cap. alma mater. de ſententia excommunicat. in 6. vbi expreſsè continetur. Ratio autem huius ſecundæ partis hæc eſt, meo iudicio, quia interdictum non debet relaxari, ſi principalis delinquens perſeuerat in ſua pertinacia; ſi verò hanc relaxationem petat, qui non eſt in culpa, nec relaxabitur, nec petetur ab eo cautio de ſtando iuri, & ſatisfaciendi, quia hoc eſſet iniuſtum, ita Geminia. ſup. & hoc idem ſeruandum eſt in caſu primæ concluſionis. Et petitur non quidem relaxatio ad cautelam, ſed ſimplex abſolutio præſtita cautione de parendo Iudici, quia ſi id petat principalis delinquens, propter cuius culpam poſitum eſt, tolletur ſimpliciter, antequàm de nullitate, vel iuſtitia cōſtet ad modum ſimplicis abſolutionis ab excommunicatione. Ita Geminia. ſup. & Nauar. ſup. qui allegat deciſionem Rotæ.

DVBITATVR ſextò, de forma ſeruanda in abſolutione interdicti?

Prima concluſio. Non ſunt aliqua verba determinata, ſed ſufficiunt quælibet verba expreſſiua intentionis.

Secunda concluſio. Papa poteſt ſolo actu interiori relaxare interdictum. ſic P. Henriq. cap. 51. num. 4. & cap. 47. num. 1. vbi citat alios, & eſt de mente Medinæ 1. 2. q. 90. art. 4. dicentis, quòd lex poteſt reuocari per ſolam voluntatem interiorem Principis. Et probo: Ad validitatem cenſuræ requiritur voluntas interior ligandi, taliter quòd non ſufficiunt ſigna exteriora, ſi deſit voluntas interior, ergo quando Papa dicit, nolo quòd interdictum habeat vim, ceſſabit, quamuis Papa id dicat ſola loquutione interiori; vnde qui egerit cōtra tale interdictū, peccabit quidem, quia non conſtat ei de interiori voluntate Papæ, ſed non incurret pœnam poſitam contrà violatores interdicti.

Contrà: nam poteſtas ferendi vel tollendi cenſuras pertinet ad forū exterius? Reſpondetur, concedo, ſed quia etiam ligant in foro interiori, ideò dependent à voluntate interiori Prælati, taliter quòd ipſa ſola ſufficit ad deobligandum, non tamen ad obligandum: nam bonum ex integra cauſa, & quòd cenſura habeat ſuum effectum, eſt quoddam bonum.

Hinc ſequitur, quòd eo ipſo quòd Papa concedat licentiam celebrandi Officia diuina in Eccleſia à ſe interdicta, cenſetur tollere interdictum: at verò in Prælato inferiori hoc nō ſufficit, niſi explicet ſe id intendere. ita Syluest. verb. interdictum. 3. q. 9. part. 1. & Henriq. cap. 51. num. 4. & idem dicendum eſt, ſi Papa vel Prælatus inferior non ſeruet interdictum: nam in Papa erit ſufficiens ſignum, vt interdictū cenſeatur relaxatum, non tamen in Prælato inferiori, quia non eſt ſupra ius, & ſecundùm ius abſolutio interdicti debet eſſe verbalis, ſicut impoſitio; ſic Syluester.

Tertia concluſio. Ad relaxationem interdicti duo requiruntur. Primùm requiritur iuramentum. ſic Syluest. ſup. quæſt. 8. part. 4. Panormit. cap. adhæc. el poſtrero. de appellationibus, num. 3. Nauar. cap. 27. num. 165. Henriquez ſup. argum. text. cap. venerabili. de ſententia excommunicat. Quæ concluſio intelligenda eſt in delictis grauioribus, prout ſignificat P. Henriquez, & nos diximus c. 7. de excommun. diſput.

diſp.3.dub. 2. Secundum requiritur ſatisfactio vel cautio, iuxta cap. alma mater. de ſententia excommunic. in 6. addit Henr. quòd ſi fuerunt multi lædentes, & pauci ex illis ſatisfecerint, non manent abſoluti, donec omnes ſatisfaciant, & abſoluantur; digni tamen ſunt, vt pro eis relaxetur interdictum. Et quoniam ad interdictum locale reducitur quodammodò Eccleſię violatio, ideò ſit

DISPVTATIO VII.

De violatione Eccleſiæ.

De qua tractat Sylu. ver. conſecratio. 2. num 5. & 6. Tabien. eodem verbo à n. 4. vſque ad 10. Ang. ver. conſecratio. 1. Ant. 3. p. tit. 12. c. 6. à §. 4. per ſequentes. Soto d. 3. q. 2. art. 3. circa ad 2. argumentum. dicto 4. Nau. c. 27. à nu. 251. P. Henri. lib. 13. de excommunic. c. 51. num. 5. & latiùs lib. 9 de Miſſa. cap. 27. à num. 5.

DVBITATVR primò, à quo imponatur Eccleſiæ violatio, & quot caſibus contingat?

Prima concluſio. Nunquàm imponitur ab homine, ſed tantùm à iure. ſic Henriq. dicto c. 51. num. 5.

Secunda concluſio. In quinque caſibus contingit Eccleſiæ violatio. Primus eſt, quando intra eam effunditur ſanguis iniurioſè. cap. propoſuiſti. de conſecrat. Eccleſiæ, &c. Et ponderanda ſunt ſingula verba dicitur enim *intra Eccleſiam*, quod ſic intelligendum eſt, quòd requiritur & ſufficit intra Eccleſiã dari cauſam effuſionis. Vnde ſi percuſſio fiat intra Eccleſiam, violatur, quamuis non effundatur ſanguis in ipſa Eccleſia, quia receptus eſt ſanguis in aliquo vaſe, vel quia percuſſus cõtinuò egreditur, antequàm ſanguis effundatur in Eccleſia, & è contrà non ſufficit, quòd ſanguis effundatur intra Eccleſiam, ſi vulnus inflictum eſt extra. ſic Tabien. n. 4. Anton. §. 4. & Nauar. num. 251. qui dicit eſſe communem; nec etiam ſufficit, quòd aliquis ſupra tectũ, vel in ſpelunca ſubtus Eccleſiã occidatur, quia non eſt intra Eccleſiam, ſic Tabien. num. 6; nec ſufficit interficere aliquo telo miſſo ab Eccleſia, in exiſtentem extra eam, & è contrà; tamen ſufficit effuſio facta in Eccleſia per telum foris emiſſum. ſic Nauar. Dicitur præterea, *effunditur ſanguis*: nã effuſio ſignificat abundantiam, vnde ſi parum ſanguinis defluat, non polluitur Eccleſia. ſic Tabien. num. 4. Nauarr. & alij. Hinc refert Soto ſup. quòd non polluitur, quando in rixa puerorum effunditur ſanguis è naribus; ſed nota, quòd ſufficit ſuffocatio, quamuis non effundatur ſanguis. ſic Tabien. num. 5. & Henriq. c. 27. num. 5. non tamen ſufficit percuſſio non mortifera, quamuis confundat oſſa. ſic Nauar. & Tabien. num. 6. qui allegat Panormitanum in c. propoſuiſti. de conſecr. Eccleſiæ, vel altaris. Dicitur, *iniurioſè*: quia ſi effuſio non ſit iniurioſa, non polluit, vt ſi fiat ex lapide cadente vel à furioſo, vel à Chirurgo, vel ſe iuſtè defendendo. ſic Tabien. num. 4. & 5. Henriq. c. 27. nu. 6. Hinc ſequitur, non violari Eccleſiam per hoc quòd Iudex emiſſo iaculo, licitè percutit perturbatorem Reipub. quem aliter capere non poteſt. ſic Enr. lib. 11. de matrimon. c. 16. num. 4. in fine. Et quamuis nonnulli dicant, quòd quando Martyr occiditur, non polluitur Eccleſia, quia potiùs ex illo ſanguine conſecratur, dicendum tamen eſt, quòd polluitur, ſic Anton. §. 4. & Tabien. num. 5. Nauarr. ſup. quia licèt ſanguis effuſus non polluat, polluit tamen ipſa effuſio iniqua.

Præterea notandum eſt, quòd non requiritur effuſionem fieri ab alio: nam ſi aliquis ſui compos ex natura vel deſperatione ſe ipſũ interficiat, vel percutiat, ita

vt effundatur ſanguis, violabitur Eccleſia. ſic Tabien.num.7.

Secundus caſus eſt, quando illicitè effunditur ſemen humanum, c. ſignificaſti. de adulteriis.& hoc ſiue ſit fœminæ, ſiue viri, fidelis vel infidelis, ſiue fundatur contra, vel iuxta naturam, dummodò ſit illicita. ſic Nauar. non tamen ſufficit pollutio facta in ſomniis, licèt ſit indirectè voluntaria in cauſa. ſic Henriqu. c.27.num.5.& in gloſſa, litera M, dicit eſſe communem: vnde à fortiori non violat pollutio, quam Confeſſarius inuitus patitur audiendo confeſſiones. De pollutione autem per copulam coniugalem dicendum eſt, quòd per ſe loquendo violat, quia per ſe loquendo eſt illicita. ſic Anton.§.4.Nauar.n. 252.Tabien.n. 8. & alij cõmuniter; per accidens tamen aliquando non violabit, vt ſi fiat ad euitandam fornicationem in ſe, vel in altero, quod poteſt contingere, ſi vir diu obſideatur in Eccleſia, quia tunc eſt licita. ita Sylueſt. verbo, debitum coniugale. num.5.q.3.& verb.conſecratio.2.q.5.caſu 3.Henriquez, cap.27. num.1.quia neceſſitas tollit irreuerentiam, ſicut occiſio aggreſſoris ad defendendam propriam vitam non violat,& à fortiori fauet Soto ſup. vbi generaliter dicit, quòd forſan per copulam coniugalem non violatur.

Tertius eſt, quando aliquis excommunicatus non toleratus ſepelitur in Eccleſia. cap. conſuluiſti. de conſecrat. Eccleſiæ. Henriquez dicto cap. 27. n. 5. & omnes Doctores. Idem eſt ſecundùm prædictos, ſi infidelis, vel paganus ſepeliatur, & eſt text. cap. Eccleſiam. el 1. §.2. de conſecrat. diſt.1. hoc tamen non intelligitur, quando ſepelitur cum matre prægnante. ita Sylu. verb. conſecratio. 2. num.5. caſu 4. quia eſt pars ventris.

Quartus eſt, quando Eccleſia conſecratur, vel benedicitur per Epiſcopum excommunicatum. ſic Anton.§.4.Tabien. n. 8.Sylueſt. ver. conſecratio.2.num.4.caſu 5. qui allegant Panormitanum. Intellige de excommunicato non tolerato.

Quintus caſus eſt, quando parietes omnes, vel maior pars deiicitur ſimul. ſic Nauar.& Henri.dicto cap.27.num. 5. Sylueſt.ver.conſecratio.2.num. 4. caſu 3. non tamen ſi ſucceſſiuè reparentur. ita Nauar. & Henriq. in gloſſa, litera T, & Syluest. num.5. caſu 2.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm violatio habeat locum in omni Eccleſia?

Prima concluſio. Non violatur Eccleſia, niſi ſit conſecrata vel benedicta; hæc eſt contra gloſſam cap. Eccleſia. de immunit. Eccleſiarum. & contra nonnullos modernos, quos ſequutus ſum 3.p.q.83.art. 3. ſed eam tenet P.Henriq.cap.25.num. 5. & lib.2.de pœnit.cap.6.num.5.in gloſſa, litera H, & aliqui iuniores. & colligitur ex Nauar.cap.16. num.32.& ex Soto diſt.13. q.2.art.3.colum.8.& diſ.32.q.vnica.art. 3. colum.4. qui quantùm ad violationem ſolùm faciunt mentionem Eccleſiæ conſecratæ vel benedictæ: colligitur etiam ex Corduba in Sum.quæſt.12. Vnde quamuis Oratorium ſit deſignatum ab Epiſcopo,& ibi dicantur Miſſæ,& gaudeat immunitate, non tamen violatur. ſic Henriq. cap. 27. num. 5. nec ſufficit, quòd locus ſit benedictus, vt campanile, vel dormitorium Monaſterij, ſed debet eſſe benedictus cum deputatione ad Officia diuina, vel ſepulturam. ſic Henriq in gloſſa citata.

Secunda concluſio. Violata Eccleſia, cæmeterium ibi contiguum cenſetur violatum, ſed non è contrà, ne minùs dignum trahat ad ſe magis dignum. Nauar.cap.27. num.252.P.Henriq.dicto cap. 27. num. 5. & eſt text.cap. vnico. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris. in 6. Nec cenſetur contiguum, quamuis ibi cohæreant, ſi medio pariete ſeiunguntur, licèt de vno ad aliud per intermediam portam habeatur acceſſus. dicto cap. vnico.

Sed quid ſi ſanguis vel ſemen effuſum eſt in medio portæ poſitæ inter duo cæmeteria?

Tertia concluſio. Illud cæmeterium eſt violatum, cuius cauſa paries & porta fuerunt facta, quaſi ſit illius acceſſio. ſic Angel.verb.conſecratio cæmeterij.num.2. &

Gemi

Geminianus c.vnico.de conſecr. Eccleſiæ, in 6. Si verò dubium ſit,cuius cauſa ſit facta,vtrumque cæmeterium violatum manet,quia præſumitur paries factus non acceſſoriè,ſed ad diuidendum duo cæmeteria.ſic Geminia.& Angel.

Sed quid ſi ſanguis,vel ſemen effundatur in porta Eccleſiæ?

Quarta concluſio. Si effundatur intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, polluit eam, non tamen ſi in parte, quæ eſt extra clauſuram.

DVBITATVR tertiò,vtrùm ſit peccatum ,celebrare in Eccleſia violata,& incurratur irregularitas?

Prima concluſio. Peccatum eſt mortale,celebrare Miſſam, vel alia Officia diuina in Eccleſia violata. ita Sylueſt. verbo conſecratio. 2. num. 7. in fine.P. Henriq. dicto cap.51.num.5.Nauar. cap. 25.n. 83. & habetur ex cap.vlt. de conſecrat. Eccleſiæ.Vnde in cœmeterio violato nullus poteſt ſepeliri, vt ait Anton.ſup.§.7.Gemin. cap. vnico. de conſecrat. Eccleſiæ.in 6. P. Henriqu.cap. 27.num.7. Hæc autem concluſio intelligitur,quando violatio eſt publica,id eſt,quòd publicè conſtet eſſe violatam : nam ſi occulta ſit, licitè poteſt celebrari.ita Soto diſt.13. art. 3. dicto 4.Nauarr.cap.27. num.251.in fine.Henriq.c.27. num.5. vbi dicit eſſe communem, de quo bene Caſtro lib.2.de lege pœnali.cap.vlt. poſt 3.concluſ.§. iuxta ea.vnde infert Nauarr. poſſe contingere, quòd effuſio ſanguinis vel ſeminis facta abhinc octo dieb. hodie incipiat impedire, & non antea, quia hodie publicatur.

Sed quid, ſi poſt celebrationem Miſſæ publicaretur violatio antea occulta,vtrùm eſſet neceſſarium Eccleſiam reconciliare?

Caſtro reſpondet quòd non, quia præſentia corporis Chriſti reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione : quam ſententiam refert,& non reprobat P. Henriquez, num.5.citato,in gloſſa,litera L,& videtur mihi valdè probabilis.

Secunda concluſio. Si Eccleſia violata ſit conſecrata, poteſt Epiſcopus ex cauſa diſpẽſare, vt in ea celebretur.ſic D.Thom. 3. p. q. 83. art. 3.ad 2.& Henriq. lib.13.c. 51.num.5.verbi gratia,ſi Epiſcopus abeſt, & non poteſt aduenire Epiſcopus ad reconciliandam Eccleſiam, tunc de licentia eius vel ſui Vicarij poſſet celebrari.ita Soto artic. 3.citato,circa ad 2. argumentum, dicto 4. vbi addit,maiorem cauſam requiri ad celebrandam in Eccleſia violata, quàm extra locum ſacrum.

Tertia concluſio. Qui celebrat in Eccleſia violata, non manet irregularis. Nauar.cap.25.num.83.Anton.§.5. P. Henriq. cap. 27. num. 7. & eſt communis contra Hoſtienſem : nam hæc violatio non eſt propriè cenſura,nec etiam manet ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ.ſic Henriqu.num. 7.citato. in gloſſa, litera M, contra Lapum, quem videtur ſequi Tabien.num.8. & Geminia.dicto cap. vnico.Et notandum eſt cum Villadiego cap.5.de interdicto.n. 11.& P.Henriquez lib. 13. cap. 51. in fine. quòd in feſtis, in quibus iure ſuſpenditur interdictum,non licet celebrare in Eccleſia violata.

DVBITATVR quartò,per quem & quomodo reconcilietur Eccleſia?

Prima concluſio. Si Eccleſia ſit benedicta,poteſt reconciliari per ſimplicem ſacerdotem,& cum aqua benedicta communi.ita Doctores,& habetur ex cap.ſi Eccleſia.de conſecr.Eccleſiæ. iuncta gloſſa. nec requiritur ad hoc Epiſcopi licentia, vt ait Anton.§.6.& P. Henriqu.cap.27.num.5.& probatur ex ipſo textu,ibi,*protinus lauetur*, quod non diceretur, ſi oporteret expectare licentiam Epiſcopi.

Secunda concluſio. Si verò Eccleſia ſit conſecrata,debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel ab alio Epiſcopo benedicta cum vino & cinere,cap.ſi aqua.de conſecr. Eccleſiæ.

Tertia concluſio.Epiſcopus non poteſt committere ſimplici ſacerdoti reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ : poteſt tamen Papa. ſic Anton. §. 5. Syluest. verbo,

conſecratio. 2. quæſt. 8. Henriq. dicto nu. 6. aduertunt tamen Anton. & Sylueſt. quòd aqua debet eſſe benedicta per Epiſcopum. Probatur concluſio ex cap. aqua. de celebratio. Miſſarum. vbi dicitur, quòd conſuetudo Eccleſiæ Bracharenſis, vbi ſolebant Epiſcopi committere ſacerdotibus reconciliare Eccleſiam, potiùs eſt dicenda corruptela. Præterea probatur: nam licèt huiuſmodi conſecratio pertineat ad poteſtatem Ordinis, cuius miniſter ordinarius eſt Epiſcopus, tamen committere hanc facultatem ei, qui non eſt Epiſcopus, pertinet ad plenitudinem poteſtatis iuriſdictionis; vnde Papa electus nondum conſecratus, imò & nondum ſacerdos, poteſt id committere. Et quamuis Anton. & Sylu. dicant, requiri aquam benedictam per Epiſcopum, vt diximus, tamen P. Henri. dicit, quoſdam regulares habere priuilegium, vt poſſint reconciliare Eccleſiam conſecratam cum aqua per Epiſcopum benedicta, vel per Prælatum regularem, ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas, id eſt, per iter bidui, vt patet in compendio Societatis, verb. Eccleſia. §. 2.

Quarta concluſio. Quando in Eccleſia ſepultus eſt aliquis infidelis, vel paganus, aut excommunicatus, exhumandum eſt corpus. Ita Syłueſt. verb. conſecratio. 2. num. 5. caſu 4. Tabien. verb. conſecratio. 4. num. 2. & facit cap. Eccleſiam. el 2. de conſecrat. diſt. 1. Quod intelligendum eſt, ſi corpus poſſit diſcerni. Sic Autores citati, & eſt textus cap. ſacris. de ſepulturis. & prætereà ſecundùm Ioannem Andr. quando ſepulta ſunt infidelium corpora, radendi ſunt parietes. Hoc autem ſolùm habet verum, quando Eccleſia non eſt conſecrata: nam ſi raderentur parietes Eccleſiæ conſecratæ, neceſſariò eſſet conſecranda. ſic Tabien. & clariùs id tenent Syłueſter modò citatus, & Panormit. cap. conſuluiſti. de conſecrat. Eccleſiæ. Modus autem radendi parietes eſt, illos dealbare. ſic gloſſa dicto capit. Eccleſiam. Et quod diximus de exhumatione corporis excommunicati, intelligo primò de denunciato, iuxta dicta dub. 1. caſu 3. intelligo ſecundò, quando mortuus eſt abſque ſignis contritionis: nam ſi deceſſit cum ſignis contritionis, poteſt abſolui & ſepeliri, vt dixi cap. 4. de excommunicat. dub. 8. ergo à fortiori poterit retineri in ſepultura poſt abſolutionem.

Quinta concluſio. Quando Eccleſia violata eſt propter effuſionem ſanguinis alicuius Martyris, non lauatur locus ſanguinis. ſic Tabien. verbo, conſecratio. 2. num. 5.

Sexta concluſio. Reconciliata Eccleſia, reconciliatum manet cæmeterium contiguum, ſic Angel. verb. conſecratio cæmeterij. in fine. & Geminia. cap. vnico. de conſecratio. Eccleſiæ. in 6. Et hæc de violatione Eccleſiæ.

SEXTA PARS.

De ceſſatione à diuinis.

De hac materia tractant ex profeſſo Doctores Canoniſtæ ſuper diuerſos textus, & Couarru. cap. alma mater. p. 2. §. 2. num. 1. 2. & 3. & §. 4. num. 7. Summiſtæ ver. ceſſatio. Tabien. ver. interdictum 1. Soto diſt 22. q. 3. art. 2. Medin. in Sum. lib. 1. c. 11. §. 14. vbi refert reſolutionem quandam Salmanticenſis Academiæ datam anno 1556. & diſtributam per decem capitula. Nauar. c. 27. n. 188. & 189. & eruditè P. Henriquez lib. 3. de interdicto c. 52. 53. & 54. Quam materiam in tres diuidam diſputationes; prima, de natura, & effectibus ceſſationis; ſecunda, de cauſa efficienti, id eſt, quis poteſt imponere ceſſationem, & de forma ſeruanda in imponenda ea, & de cauſa, propter quam eſt imponenda; tertia, de cauſa excuſante, & de pœna contra violantes ceſſationem, & de relaxatione.

DISPVTATIO I.

De natura, & effectibus ceſſationis.

DVBITATVR primò, quid ſit ceſſatio à diuinis.

Prima concluſio. Eſt ſuſpenſio organorum diuinæ laudis in aliquem locum decreta. Definitionem hanc tradunt Innocent. Couar. & alij multi, qui deducunt eam ex c. irrefragabili. §. cæterùm. de offic. ordinarij. & c. ſi Canonici. & c. quamuis. eod. tit. in 6. Dicitur autem *organorum ſuſpenſio*, ſecundùm Sotum, quaſi ſit miniſtrorum Eccleſiæ ſilentium, qui modus loquendi ſumitur ex illo Pſal. 136. *In ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.* Sicut enim populus Iſraeliticus in ſignum triſtitię ſuſpenderunt organa, quibus in templo diuinas laudes canebant; ſic Eccleſia videns filios ſuos perſeuerantes in pertinacia, ceſſat à diuinis, vt ſuam triſtitiam oſtendat. Nauar. autem num. 188. ſic definit ceſſationem, Eſt quædam omnimoda deſiſtentia à diuinis Officiis, & ab adminiſtratione quorundam ſacramentorum in locum decreta. Dicitur *ſuſpenſio organorum*; vel *ſilentium miniſtrorum*, quia eſt quædam pura negatio, & omnimoda deſiſtentia diuinorum Officiorum, vnde non eſt cenſura, in quo differt ab interdicto, vt ait P. Henriqu. cap. 52. n. 1. & ca. 54. in fine. Et quòd non ſit cenſura, ſed pura negatio, probatur tum ex dictis ſup. par. 1. de cenſuris in communi. dub. 5. tum etiam: nam quælibet cenſura directè & per ſe infligitur in pœnam delinquentis; at verò ceſſatio de ſe & ſolitariè ſumpta, niſi in ea admiſceatur interdictum, non magis reſpicit delinquentes, quàm reliquos homines: nam Officia diuina æqualiter ceſſant omnibus. Prætereà, quoniam ceſſatio eſt quid facti, vt ait Panormit. cap. adhæc. el vlt. de appellationibus. Henriquez cap. 52. n. 1. Couar. num. 1. citato. & Doctores communiter, per quod non ſolùm intendunt, quòd nulla ceſſatio à diuinis eſt impoſita ipſo iure

pro aliquo crimine, ſed etiam intendunt, quòd per omnem cenſuram inducitur aliqua prohibitio in perſonam delinquentis, vel in aliquem locum, ſi ſit cenſura interdicti; at verò ceſſatio nullam ſpecialem prohibitionem inducit in ipſum locum, vel in perſonam delinquentis, ſed æqualiter reſpicit nocentes & innocentes, quia immediatè eſt mera negatio, interdictum verò habet ſe vt priuatio, itaque ceſſatio nec afficit immediatè ipſas perſonas, nec ipſum locum.

Vltimò probatur: nam qui violat cenſuram celebrando, incurrit irregularitatem: at verò qui celebrat tempore ceſſationis, non incurrit, vt infrà dicemus. Sed eſt prætereà alia differentia inter ceſſationem & interdictum.

Pro cuius explicatione notandum eſt, quòd licèt attendendo ius antiquum ante cap. alma mater. ceſſatio erat multùm ſimilis interdicto: nam cùm non liceret laicis tempore generalis interdicti intereſſe diuinis, inde ſumebat clerus occaſionem abſtinendi à celebrando, nihilominùs adhuc erat aliqua differentia: nam tempore interdicti licitum erat in Eccleſiis conuentualibus celebrare Officia diuina per duos vel tres clericos ſimul, quod tamen non licebat tempore ceſſationis: at verò poſt cap. alma mater. clarior eſt differentia: nam tempore generalis interdicti licitum eſt in ſingulis Eccleſiis celebrare Officia diuina cum moderatione eiuſdem c. quod tamen non eſt licitum tempore ceſſationis, vt poſteà dicemus.

Hinc ſequitur, deceptos fuiſſe quoſdam Doctores relatos à P. Henriquez c. 52. n. 1. dicentes, idem eſſe ceſſationem & interdictum generale. ſic P. Henriquez ibi & Nauar. num. 188.

Dvbitatvr ſecundò, quotuplex ſit ceſſatio.

Sit concluſio, quòd eſt duplex, generalis, & particularis; ita Sylueſt. verb. ceſſatio. Nauar. n. 188. & Doctores communiter. Generalis dicitur, quæ fit in loco vniuerſali; particularis verò, quæ fit in loco particulari, iuxta dicta de interdicto diſputat. 1. dub. 1. Agendum eſt iam de effectibus ceſſationis, qui poſſunt eſſe negatio diuinorum Officiorum, Sacramentorum, eccleſiaſticæ ſepulturæ, & campanarum pulſationis. Ideò

Dvbitatvr tertiò, vtrùm tempore ceſſationis liceat celebrare Officia diuina cum moderatione c. alma mater. ſicut licet tempore generalis interdicti.

Senſus huius quæſtionis eſt: iam quod iure antiquo prohibitum erat tempore ceſſationis generalis celebrare vllo modo Officia diuina, vt patet ex capit. non eſt vobis. de ſponſalibus. quod caput ſecundùm omnes Doctores, teſte Couarru. §. 4. n. 7. intelligitur de ceſſatione à diuinis, vtrùm poſt cap. alma mater. liceat celebrare Officia diuina cum moderatione eiuſdem capitis.

Pro reſolutione ſupponendum eſt, quòd ſi ceſſatio ſit particularis, non licet. Sic ſupponunt communiter Doctores, & traditur expreſsè à Nauar. num. 189. & patet: nam etiam tempore interdicti particularis non licet celebrare Officia diuina etiam cum prædicta moderatione, vt vidimus diſput. 4. de interdicto. ſect. 2. dub. 3. ergo idem à fortiori dicendum eſt tempore ceſſationis particularis. Vnde difficultas tandem procedit in ceſſatione generali, de qua eſt

Prima opinio affirmatiua, quòd licet, quam tenet Archidiaconus cap. ſi Canonici. de Offic. ordinarij. in 6. Villadiego cap. 5. de interdicto. numer. 15. verſi. prædicta tamen. Paluda. in 4. d. 18. q. 8. art. 3. principali, & Nauar. num. 189. probatur primò. Eædem omninò rationes, quæ mouerunt Pontificem ad concedendum in ca. alma mater. quòd tempore generalis interdicti celebrarentur Officia diuina cum moderatione eiuſdem cap. habent locum in ceſſatione generali, ergo etiam habet locum eadem conceſſio. Patet conſequentia: nam à ratione expreſſa in aliqua conſtitutione bene valet argumentum ad ſimilem caſum omiſſum, vt inquit Gloſſa

Clem.

Clem.1.de electio.verbo,eligatur. Antecedens verò probatur ex verbis cap. alma mater. quia verò ex diſtinctione huiuſmodi ſtatutorum pullulant hæreſes,& infinita pericula animarum inſurgunt,ac Eccleſiis debita obſequia ſubtrahuntur; quæ omnia etiam habent locum in ceſſatione generali. Secundò probatur, conſtitutio vtcunque correctoria,ſi ſit fauorabilis animæ, extendenda eſt potiùs,quàm reſtringenda, vt dicunt Ioannes And. & Hoſt. cap. ex tenore qui filij ſint legitimi, ſed hæc conſtitutio cap. alma mater. eſt fauorabilis animæ,ergo extendenda eſt ad ceſſationem generalem. Tertiò: nam interdictum eſt ſtrictius vinculum,quàm ceſſatio, ſiquidem violans interdictum manet irregularis,non tamen qui violat ceſſationem. Quartò: nam interdictum generale & ceſſatio generalis æquiparantur quantùm ad celebrationem diuinorum Officiorum, vt patet ex Clem. 1. de ſententia excommunicat.

Secunda opinio,& tenenda,eſt negatiua,eam docet Couar.p.2.§.7. n. 7. P. Henriquez,cap.53.n. 2. Medin. in Sum. lib. 1. cap.11.§. 14. & reſolutio Salmanticenſis, & communiter iuniores. Probatur efficaciter ex dicto cap.ſi Canonici. §. ſi autem. vbi qui fuit cauſa ceſſationis à diuinis, obligatur ſoluere diſtributiones clericis, quas nō lucrati ſunt propter ceſſationem, quæ obligatio non haberet locum,ſi Officia celebrarentur cum moderatione cap. alma mater. nam Canonici ſi vellent, intereſſent diuinis,ſicut tempore interdicti.

Secundò probatur: nam ceſſatio eſt mera negatio,& purum ſilentium diuinorum Officiorum, & ideò Eccleſia poſt interdictum poſitum imponit ceſſationem.

Ad primum argumentum negatur antecedens,quoniam ceſſatio rariſsimè imponitur,& ob cauſam vrgentiſsimam,& minùs durat regulariter loquendo, quàm interdictum. Ad probationem autem conſequentiæ, & etiam ad ſecundum argumentum reſpondetur, quòd illa extenſio debet fieri ad caſum,qui ſit eiuſdem conditionis & rationis,quod non contingit in præſenti, vt patet ex dictis. Et requiritur præterea,quòd talis extenſio non repugnet verbis & menti ſtatuentis,vt contingit in præſenti.nam celebratio diuinorum Officiorum etiam cum moderatione cap.alma mater. repugnat ipſi nomini ceſſationis, & menti imponentis illam.

Ad tertium reſpondetur, quòd licèt quantùm ad irregularitem,ſtrictius vinculum ſit interdictum quàm ceſſatio,tamen abſolutè loquendo,ſtrictius vinculum eſt ceſſatio, quia magis tollit celebrationem diuinorum Officiorum.

Ad quartum reſpondetur, quòd interdictum generale,& ceſſatio generalis non æquiparantur quantùm ad Officia diuina, nec quantùm ad hoc comparantur in illa Clement. ſed ſolùm quantùm ad hoc, quòd ſicut Religioſi non ſeruantes interdictum incurrunt excommunicationem, ſicut etiam non ſeruantes ceſſationem.

DVBITATVR quartò,vtrùm tempore ceſſationis generalis liceat celebrare illa Officia diuina, quæ iure antiquo celebrabantur tempore generalis interdicti,& eo modo,quo tunc celebrabantur.

Pro quo ſupponendum eſt, iure antiquo (ſcilicet in cap.quod in te. de pœnit. & remiſsionibus)conceſſum eſſe,quòd in Eccleſiis conuentualibus celebrarentur Officia diuina per duos vel tres clericos tantùm,non cantando,ſed legendo,ianuis clauſis,excluſis excommunicatis,& interdictis.

Hoc ſuppoſito,quidam Doctores relati à P.Henriquez cap.53.n.1.litera A,videntur tenere partem affirmatiuam; inter quos eſt Couar.§.4.n. 7. verſic. hinc patet. Villadiego cap.5.de interdicto, num. 15. & eam expreſsè tenent nonnulli iuniores.

Sit prima concluſio. Tenenda eſt pars negatiua, quam tenuit reſolutio Salmanticenſis,quæ in 1.cap. dicit, Officia diuina non eſſe celebranda, ſed quòd ceſſent omninò in omnibus Eccleſiis. Eandem videtur clarè tenere P.Henriquez cap.53. num. 2. & communiter idem tenent Ma-

giſtri,

giſtri.Probatur ex c.non eſt vobis.de ſponſalibus. quod communiter intelligitur de tempore ceſſationis,vbi dicitur: *Nulla diuina Officia permittatis aliquatenus celebrari.* Secundò probatur: nam ceſſatio eſt pura negatio,vt dictum eſt.

Secunda concluſio. Nihilominùs licitum eſt tempore ceſſationis generalis, octauo quoque die in qualibet Eccleſia celebrare vnam Miſſam ad renouandam Euchariſtiam, ídque cum vno ſolo miniſtro. Sic reſolutio Salmanticenſis cap.2.P. Henriquez dicto num. 2. Medina in Sum. lib.1.cap.11. §.14. & iuniores communiter,& idem videtur tenere Nauar. n. 173. & alij Autores relati ab Henriquez dicto num.2.litera G, qui cùm dicant,hoc licere in Eccleſia ſpecialiter interdicta, iuxta cap.permittimus. de ſentent. excommun. idem intellexiſſe videntur de tempore ceſſationis ob paritatem rationis: nam illius conceſſionis factæ dicto cap.permittimus. duplicem rationem colligit gloſſa ex ipſo textu. Prima,propter reuerentiam corporis Chriſti,ne putrefiant ſpecies.Secunda, propter neceſſitatem decedentium infirmorum,quæ rationes ęqualiter procedunt tempore ceſſationis; imò P. Henriquez num.5.dicit, etiam habere verum in ceſſatione ſpeciali, quia par ratio militat, & quamuis reſolutio Salmanticenſis expreſsè dicat, quòd debet fieri cum vno ſolo miniſtro,tamen P. Henriquez addit, cum vno vel duobus,quia Soter Papa cap. hoc quoque. de conſecrat. diſtin. 1. iubet, in Miſſis adeſſe ſaltem duos,quibus ſacerdos dicat,*Dominus vobiſcum.*

Ex dictis ſequitur,quòd nec clerici,nec Religioſi, ſi non habeant priuilegium, poſſunt tempore ceſſationis audire diuina, ſicut poſſunt tempore interdicti. Patet: nam ſicut non poſſunt celebrari ſine priuilegio,ita nec poſſunt audiri.

Sed inquiris, vtrùm ſaltem ſit licitum clericis tempore ceſſationis recitare priuatim Horas Canonicas bini?

Reſolutio Salmaticenſis capit. 3. tenet quòd non, ſed debent recitare ſoli, niſi ſint priuilegiati, idem tenet Villadiego cap. 5. de interdicto. num. 16.verſicu.ſed ſalua correctione. Medina ſup. & aliqui Magiſtri,qui exiſtimant,id clarè conſequi ex prima concluſione. Cæterùm P. Henriquez cap.53.num.2.in fine.dicit eſſe licitum, idem tenet D. Margalus citatus à Didaco Perez ad Villadiego, poſt verſic. præ max. Idem videtur tenere Hoſtienſ. in cap.quod in te.de pœnit. & remiſſionibus. relatus à Villadiego; idem tenent aliqui Magiſtri, & idem ego teneo tanquàm benignius:præcipuè,nam ita priuatim ſolet recitare laicus,nec videtur ita pertinere ad publicum Officium, ſicut cantus in choro.

Dubitatur quintò, vtrùm habentes priuilegium audiendi vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti,poſſint vti huiuſmodi priuilegiis tempore ceſſationis?

Et quidem,ſi loquamur de ſpeciali priuilegio conceſſo extra ius commune, ſit prima concluſio, quòd non poſſunt; ita reſolutio Salmanticenſis cap. 10. Nauarr. num.189. Couarru.§.4.num. 7. verſic.nec tamen erit. Et eſt receptum communiter, ſequitúrque ex dictis in 1. concluſione dubij præcedentis; vnde Bulla Cruciata, quæ concedit facultatem audiendi Officia diuina tempore interdicti, non valet pro tempore ceſſationis. ſic P. Henriquez lib. 7.de indulgentiis. cap. 30. num. 2. & lib.13.de interdicto.cap.53. n. 3. in gloſſa, litera P,& num.6.Emanuel Rodr.in Bulla. §.5.num.8.Loquendo autem de priuilegiis conceſſis vel inſertis in ipſo corpore iuris, controuerſia eſt inter Doctores,verbi gratia, de priuilegio, quod habent Epiſcopi ad celebranda & audienda diuina tempore interdicti, cap. quòd nonnullis. de priuilegiis,& cap. vlt.eod.tit.in 6. & de eodem priuilegio quorūdam Regularium inſerto in dicto c. quòd nonnullis. & cap. cùm & plantare. de priuilegiis. §. quòd ſi Templarij.& in ca.vt priuilegia. & cap. in his. eodem titu. De his enim priuilegiis nonnulli Magiſtri tenent non prodeſſe

pro tempore ceſſationis.

Sit tamen ſecunda concluſio. Oppoſitum eſt probabilius;ita Couar.§.4.num.7. verſic. hinc patet. vbi citat Ioannem Andream. Idem tenet P. Henriquez d.c.53. num.3.& in gloſſa, litera P, refert quoſdam Iuris peritos Salmanticæ conſultos, vbi aſſignat rationem huius differentiæ, ſcilicet,quia priuilegium iuris communis eſt amplè interpretandum; at verò priuilegia particularia quando ſunt contra ius commune, ſtrictè ſunt interpretanda. Videte illum in eadem gloſſa, litera Q, & in num.6.vbi refert varia priuilegia conceſſa Religioſis,& etiam in cap.48.

Sed circa hanc concluſionem duo ſunt notanda.Primum,quòd iſta Miſſa & Officia diuina dicenda ſunt ſecretò, vt non adſint niſi tres,& ſeruetur moderatio,cap. alma mater. ſic P.Henriquez dicto cap. 53.num.3.& à fortiori gloſſa cap.fin. de priuilegiis. in 6.verbo,tranſgreſſione.

Secundò notandum eſt cum quibuſdam Theologis, cóclusionem intelligendam eſſe de priuilegiis iuris,quæ præceſſerunt cap.alma mater.nam ante hoc cap. eandem ferè vim habebat interdictũ, ac modò habet ceſſatio.Tale eſt priuilegium Epiſcopis cóceſſum, dicto cap.quod nonnullis. & priuilegium Religioſorum ibidem inſertum; cum hoc tamen concedo,prædictam concluſionem habere locum in priuilegiis iuris conceſſis poſt c. alma mater. ſi contineant,quòd tempore ſtrictiſſimi interdicti poſſint audire, vel celebrare diuina, quia militat eadẽ ratio dudum facta.Illud autem vocatur ſtrictiſſimum interdictum, quando nulla Sacramenta adminiſtrãtur, præter ea,quæ ſunt neceſſaria, ſcilicet Baptiſmus pro paruulis,& Pœnitentia pro ſolis morientibus. ſic Anton.3.p.tit.26. cap.5.& P.Henriq. cap.51.num.1. Huiuſmodi autem priuilegia referuntur ab Anton. dicto cap.5.§. fin.Armil.verb. interdictum,num.40.& à P.Henriquez cap.53.num.3. in gloſſa, litera R, quæ priuilegia Nauarr.num.190. dicit eſſe derogata per cap.12.iuncto cap. fin.Concil.Trid.ſeſſ.25.de Regularibus.

Præterea notandum eſt,quòd ſi aliquis habeat priuilegium,vt tempore ceſſationis poſſit audire diuina in Oratorio domus priuatę ex vi talis priuilegij,vna tantùm Miſſa poteſt dici ſingulis diebus. Ita reſolutio Salmanticenſis cap.10.

Sed contra ſecundam concluſionem eſt argumentum. Priuilegium iuris conceſſum in cap.alma mater.vt tempore interdicti poſſint celebrari diuina cum moderatione ibi poſita, non extenditur ad tempus ceſſationis,vt vidimus dub.3. ergo nec priuilegium iuris conceſſum Epiſcopis vel Religioſis pro tempore interdicti extendi poteſt ad tẽpus ceſſationis. Reſpondetur cum Couarru. dicto verſic. hinc patet. negando conſequentiam:nam per hæc priuilegia non extinguitur ceſſatio; at verò per extenſionem cap. alma mater. ad tempus ceſſationis extingueretur omninò.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm priuilegium cap.alma mater.vt tempore interdicti poſſint ſolenniter celebrari diuina in illis quatuor feſtiuitatibus, & aliis poſteriùs additis, poſſit extendi ad tempus ceſſationis generalis? Aliqui viri docti negant; Couarr. autem §.5.num.3. inclinat in partem affirmatiuam.

Sit concluſio. Quamuis pars negatiua ſit vera ſtando in rigore iuris,quia cap.alma mater. nihil concedit pro tempore ceſſationis,at verò attendendo conſuetudini amplectenda eſt pars affirmatiua; ita P.Henriquez dicto num.3. & aliqui moderni,vnde ipſe in gloſſa, litera V, & alij viri docti referunt, quòd Salmanticæ, anno 1584.in feſto Corporis Chriſti, practicata fuit hæc ſententia conſilio Doctorum illius Academiæ & Religionum, nec per hoc omninò derogatur ceſſationi, ſiquidem tranſactis illis diebus reaſſumit ſuas vires; credo tamen ſententiam hanc non habere locum in illis feſtiuitatibus, in quibus Religiones ob ſua peculiaria priuilegia tempore interdicti ſolent celebrare ſolenniter Officia diuina: nam exi-

ſtimo conſuetudinem non ſe extendiſſe ad has feſtiuitates. Dixi, *tempore ceſſationis generalis*, quia tempore ceſſationis particularis non habet locum noſtra ſententia: nam, vt vidimus diſput.4. de interdicto. ſect.2.dub.9. prædicta conceſſio cap.alma mater.de illis feſtiuitatibus,non habet locum in interdicto particulari.

Dvbitatvr ſeptimò, vtrùm qui habet priuilegium audiendi Miſſam tempore ceſſationis,teneatur eam audire?

Concluſio negatiua, propter rationes adductas diſputat.4.de interdicto, ſect.2. dub.6. Hinc etiam infertur, quòd tempore ceſſationis non tenetur quis pergere ad Eccleſias,quæ ſunt extra oppidum,in quibus celebratur Miſſa, nec ad Oratoria, in quibus ob particulare priuilegium dicitur Miſſa.

Dvbitatvr octauò, vtrùm tempore ceſſationis poſſint pulſari campanæ?

Prima concluſio. Non poſſunt pulſari ad aliquod Officium diuinum: nam in textibus in quibus prohibetur celebratio diuinorum Officiorum, cõſequenter cenſetur prohibita pulſatio campanarum ad Officia diuina.

Secunda concluſio. Bene poſſunt pulſari ad alia, quæ non ſunt Officia diuina, vt ad concionem, ad aduentum Prælati vel Regis,& ad ſimilia; poteſt etiam pulſari campanula, cùm Euchariſtia defertur ad infirmos, dummodò non dicatur Officium diuinum,imò etiam in rigore poſſet pulſari campana magna, ad conuocãdum populum, vt comitetur Euchariſtiam, & etiam,vt ait P.Henriquez in gloſſa, litera Q, poſſet in rigore pulſari campana ad ſalutationem Angelicam, quia nõ eſt Officium diuinum. Sed quia hoc non ſeruatur in aliquibus Eccleſiis, ſtandũ eſt conſuetudini Matricis. Similiter vbi fuerit conſuetudo (quæ viget Salmanticæ) pulſandi tantùm tempore meridiano omnes campanas ſimul cum peculiari ſonitu ad terrorem & triſtitiam, obſeruanda eſt, ſic P.Henriquez dicto num.5. Et hæc dicta ſint de Officiis diuinis. De Sacramentis agamus, vnde ſit

Dvbivm nonum, vtrùm tempore ceſſationis prohibita ſit Sacramentorum adminiſtratio?

Modernus quidam ait, quòd tempore ceſſationis,ſi ſit ſola,non admixta interdicto,non prohibentur Sacramenta,nec eccleſiaſtica ſepultura, ſed tantùm Officia diuina. Verùm hæc ſententia eſt falſa: nam, ſtando in rigore iuris,tempore ceſſationis pauciora Sacraméta licent, quàm licebant iure antiquo tempore interdicti. Patet: nam tempore ceſſationis tantùm licent ſacramẽtum Baptiſmi & ſacramentum Pœnitentiæ morientium,vt patet ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. quod ſecundùm Doctores loquitur de tempore ceſſationis.Sed olim iure antiquo plura Sacramenta, quàm hæc licebant tempore generalis interdicti, vt patet ex diſputatio.4. de interdicto. ſectio.2. dub. 3. & 4. ergo. Prætereà: nam reſolutio Salmanticẽſis clarè videtur ſupponere, quòd omnia Sacramenta, quæ licent tempore interdicti, licent etiam tempore ceſſationis,& idem dicit Couarru. §.4. num.7. verſic.vtcunque.& eodem modo loquuntur iuniores communiter; & Nauarr.numero 188. ait,quòd ceſſatio eſt quædam deſiſtentia à diuinis Officiis, & ab adminiſtratione Sacramentorum. Præterea: nam reſolutio Salmanticenſis ponit limitationem quandam circa ſepulturam, vt videbimus dub.ſeq. quæ tamen limitatio, ſecundùm omnes Doctores, non habet locum tẽpore interdicti. Hac ergo omiſſa ſententia ſit

Prima concluſio. Quamuis ſtando in rigore iuris non omnia Sacramenta liceãt tempore ceſſationis, quæ licebant iure antiquo tempore interdicti, vt modò diximus; at verò ſecundùm benignam interpretationem Doctorum interpretantium mentem Eccleſiæ, ea omnia Sacramenta,quæ iure antiquo licebant tempore interdicti, licent modò tempore ceſſationis generalis, ita Couarru. loco modò citato.

citato.P.Henriqu.cap.53.num. 4. Medina in Sum.lib.1. cap. 11.§.14. & eſt reſolutio Salmanticenſis.Prima pars probatur:nam iure antiquo tempore interdicti licitè adminiſtrabatur ſacramentum Baptiſmi, Confirmationis,Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſaltem infirmis,& matrimonij.Secunda verò pars probatur : nam tempore ceſſationis tantùm licebant Baptiſmus & Pœnitentia, vel etiam Euchariſtia morientibus, vt patet ex dicto ca.non eſt vobis. Sed vt prima pars concluſionis ampliùs explicetur,

Sit ſecunda concluſio. Tempore ceſſationis hæc Sacramenta licent:primò Baptiſmus tam paruulis,quàm adultis etiam ſanis,& Confirmatio, & poſſunt adminiſtrari cum ſolemnitate conſueta,ſine qua præcipit Eccleſia ne adminiſtrentur. Secundò,ſacramentum Pœnitentiæ non ſolùm infirmis,ſed etiam ſanis,& ſacramentum Euchariſtiæ tantùm infirmis per modum viatici,quia intelligitur nomine Pœnitentiæ morientium,vt habetur ca.quod in te.de pœnit. & remiſſionibus.Et poteſt deferri publicè cum campanula, recitando priuatas orationes, nō tamen diuinum Officium,& in reditu poteſt oſtendi populo : nam hæc ſolemnitas pertinet ad reuerentiam huius ſacramenti. Tertiò, ſacramentum Matrimonij, non tamen benedictiones nuptiales, quia pertinent ad Officium diuinum; ſacramentum autem Extremæ vnctionis non poteſt miniſtrari etiam clericis. In tota hac concluſione conueniunt reſolutio Salmanticenſis, & P.Henriquez n.4.Quartò, non poteſt miniſtrari ſacramentum Ordinis;ita P. Henriquez,& quamuis reſolutio Salmanticenſis non meminit huius Sacramenti,tamen hoc reliquit pro conſtanti.

Tertia concluſio.Si ceſſatio perſeueret in hebdomada ſancta, poteſt Epiſcopus conſecrare chriſma,& benedicere oleum. nam hæc neceſſaria ſunt pro ſolemnitate Baptiſmi, & adminiſtratione Confirmationis.ſic P.Henri.dicto num.4.

DVBITATVR decimò,vtrùm eccleſiaſtica ſepultura ſit licita tempore ceſſationis generalis?

Prima concluſio. Laicis eſt prohibita, quamuis ceſſatio ſit ſola,& non coniuncta interdicto. Hæc eſt contra illum modernum citatum dubio præced. in princ. ſed eam tenet P.Henriqu.n.4. & eſt de mente reſolutionis Salmanticenſis,quæ concluſio eſt vera,quamuis laicus haberet priuilegium ſepulturæ pro tempore interdicti. ſic P.Henriquez ex gloſſa,litera C, & patet ex dub.5. Loquendo autem de clericis reſolutio Salmanticenſis cap.8.tenet, eſſe licitam ſolis presbyteris,& in cæmeterio, non intra Eccleſiam,& hoc ſequuntur aliqui iuniores.

Sit tamen ſecunda concluſio. Omnes clerici,etiam primæ tonſuræ, poſſunt ſepeliri in loco ſacro;ſic P. Henriquez num. 4.& aliqui viri docti,& videtur de mente Angeli ver. interdictum. 5. numer.32. Armillæ num.48.Tabienæ etiam ver. interdictum 5.num.12.§.11. circa medium, & aliorum, inquantùm tenent, ſepulturam licitam eſſe omnibus clericis etiam tempore interdicti ſpecialis,& expreſſiùs Couarru dicto num. 7. verſi. hinc patet. vbi ait,cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus.habere locum tempore ceſſationis. Et probatur concluſio : nam olim ante ca. alma mater.quando interdictum ſtrictiſſimè ſeruabatur, etiā licebat ſepultura clericis,per dictum cap.quod in te. Sed hoc c. generaliter loquitur de clericis,ergo non eſt reſtringendum ad ſolos presbyteros, quæ concluſio habet verum etiam in ceſſatione ſpeciali.ita P.Henriquez n.5. ſicut etiam olim licebat ſepultura tempore interdicti ſpecialis,vt dixi diſp.4.de interdicto.lect.3.dub.2.concluſ. 3. & tenent Doctores modò citati.

Sed notandum eſt, quòd iſta concluſio debet intelligi, quòd ſepeliantur cum ſilentio abſque Officio funerali;ſic P. Henriquez dicto num.4. & alij viri docti.Probatur:nam etiam poſt c. alma mater. tempore ceſſationis ceſſandum eſt omninò à diuinis Officiis.

Tertia concluſio. Valdè probabile eſt, quòd licet clericos ſepelire non ſolùm in cæmeterio,ſed etiã intra Eccleſiam. Probatur: nam vt diximus in materia de interdicto, loco modò citato, cap. quod in te. ideò dicit, *in cæmeterio*, quia olim ſepeliebantur fideles in cæmeterio; intra Eccleſiam verò ſolùm ſepeliebantur perſonæ inſignes. Nec per hoc æquantur omninò tempus ceſſationis & interdicti,quia tempore ceſſationis non debent ſepeliri cum Officio funerali,bene tamen tempore interdicti,vt diximus in 3.concl.citata.

DVBITATVR vndecimò,vtrùm ceſſatio ſemper habeat prædictos omnes effectus?

Concluſio negatiua,quando ceſſatio imponitur à Papa: nam poteſt illam reſtringere,ſtatuendo quòd habeat aliquos effectus,& non omnes,ſecus verò quando imponitur ab inferiori,quia tenetur obſeruare ius commune.ita P.Henri.dicto n.5.

DISPVTATIO II.

De cauſa efficienti,id eſt,quis poteſt imponere ceſſationem,& de forma ſeruanda in imponenda ea,& de cauſa propter quam eſt imponenda.

De quo P.Henri.c.54.

DVBITATVR primò, quis poſſit ponere ceſſationem?

Prima concluſio.Non ſolùm Papa, ſed etiam Epiſcopi, & alij Prælati habentes poteſtatem Epiſcopalem poſſunt poteſtate ordinaria ponere ceſſationem. ita Soto diſt.22.q.3.art.2.conc.3.Sylu. ver.ceſſatio. P.Henriquez n.1.Couarr.c. alma mater. p. 2.§. 2. numer. 6. vbi verſi. ex quibus.dicit eſſe communem,vnde idem poteſt Capitulum ſede vacante. ita Couar. & gloſſa c. ſi Canonici.de offic.ordinarij in 6.vbi ait, quòd Canonici ſede vacante poſſunt iure ordinario ponere ceſſationem, quia ſuccedunt in iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi. De Capitulo autem ſede non vacante ſit

Secunda concluſio,quòd non poteſt via ordinaria ponere ceſſationem; ita Soto ſup.& P.Henri.nu.1. Probatur à Soto ex c. irrefragabili.§.cæterùm.de offic.ordinarij. Sed non ſatis colligitur inde:nam tantùm dicitur, quòd ſi Canonici abſque rationabili cauſa, maximè in contemptum Epiſcopi,ceſſauerint,Epiſcopus,ſi voluerit,celebret,vbi potiùs videtur inſinuari, quòd exiſtente cauſa ceſſare poſſunt. Efficaciùs probatur concluſio ex dicto c.ſi Canonici. vbi dicitur, quòd Canonici in aliquibus Eccleſiis de conſuetudine vel ex priuilegio habent quòd ceſſent.

Ex quo ſatis colligitur,quòd non competit illis via ordinaria; & ratio eſt: nam Capitulum viuente Epiſcopo non habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vnde ſi ceſſatio ponatur à Capitulo non ſede vacante non habente conſuetudinem,nec priuilegium,erit nulla, vtpote impoſita à non habente iuriſdictionem,& vt talem debet Epiſcopus eam reuocare.P.Henri. num.1. Aduerte tamen,quòd quando Capitulum haberet talem poteſtatem ex conſuetudine obtenta,poteſt dici poteſtas ordinaria: nam conſuetudo recepta æquiualet iuri, ſed quando ex priuilegio,erit poteſtas ex commiſſione. Præterea nota quòd ſtante conſuetudine poteſt Capitulum ponere ceſſationem contra Epiſcopum, vt habetur ex cap.quamuis. de offic. ordinarij. in 6. ſed hoc non vt Iudex, quia inferior non poteſt exercere iuriſdictionem contra ſuperiorem, ſed vt pars pro defenſione ſui iuris, ita Geminia. dicto capit. quamuis.

Tertia concluſio Ex commiſſione omnes illi qui poſſunt excommunicare & interdicere, poſſunt ceſſare;vbi nota, quòd licèt Epiſcopus poſſit committere Capitulo,vt ceſſet,non tamen poteſt illi committere, vt in perpetuum poſſit ceſſare à via ordinaria,hoc enim à ſolo Papa concedi poteſt. ita Couar. verſ. hanc verò.vbi citat Archidiaconum.

Quarta

Quarta concluſio. Non eſt in conſuetudine, quòd Prælati Religionum ponant ceſſationem, niſi habeant iuriſdictionem Epiſcopalem in aliquo oppido vel caſtro; idem diximus de interdicto locali, diſput. 2. dub. 1. ergo conſequenter idem dicendum eſt de ceſſatione.

Quinta concluſio. Nulla ceſſatio à diuinis eſt impoſita ipſo iure, ſed decernitur à iudice; ita Soto ſuprà concl. 1. P. Henri. num. 1.

Sexta concluſio. Nullus Prælatus poteſt imponere ceſſationem extra proprium territorium, quæ concluſio eſt certiſſima, ſicut de interdicto diximus diſput. 2. dub. 2. Vtrùm verò excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus poſſit imponere ceſſationem idem dicendum eſt quod diximus de interdicto diſp. 2. dub. 3.

DVBITATVR ſecundò, de forma ſeruanda in imponenda ceſſatione?

Reſpondetur, quòd propter multa inconuenientia, quæ ſequuntur ex ceſſatione, decem conditiones requiruntur ad hoc vt legitimè fiat, quas Soto art. 3. concl. 3. P. Henri. c. 52. n. 2. & alij Doctores colligunt ex cap. ſi Canonici. & cap. quamuis. de offic. ordinarij. in 6. quas maioris claritatis gratia diuerſo ordine numerabo, quàm ab aliis numerantur.

Prima igitur conditio eſt, quòd qui ponit ceſſationem, habeat iuriſdictionem, vt dictum eſt. Secunda, quòd cauſa ſit rationabilis & iuſta, & proportionata tantis incommodis, quæ affert ceſſatio, & debet conſtare euidenter, & non tantùm probabiliter de cauſa rationabili. ita Sylu. Soto & P. Henr. & habetur ex gloſſa dicto cap. quamuis. verbo, irrationabiliter. Tertia, quòd offenſa propter quam ponitur ceſſatio, ſit notoria & manifeſta, ſcilicet manifeſtis & euidentibus rationibus demonſtrata, & non tantùm probabilibus, imò Sylueſt. num. 1. Soto, & P. Henri. dicunt nullam conſuetudinem ſufficere, quòd ceſſatio abſque hac conditione ſit valida, quia talis conſuetudo eſſet in grauamen Eccleſiæ, & habetur ex cap. 1. de conſuetud. vbi dicitur, non eſſe tolerandam conſuetudinem, quæ eſt in grauamen Eccleſiæ. Quarta, quòd ante ceſſationem cauſa ceſſandi exprimatur inſtrumento publico ſigillo munito, vel patentibus literis ſigillo communitis. Quinta, quòd inſtrumentum vel literæ tradantur ei, contra quem ceſſatur. Sexta, vt ille moneatur, & requiratur, an velit ante ceſſationem emendare, & compenſare offenſam, quòd ſi voluerit, non poteſt poni ceſſatio. Septima, quòd poſita ceſſatione intra menſem, vtraque pars, ſcilicet ceſſans, & ille contra quem ceſſatur, niſi inter ſeſe componant, iter arripiant per ſe, vel per procuratores ad Sedem Apoſtolicam, & ſe præſentent Pontifici, qui cognita cauſa remediũ adhibeat.

Sed circa conditionem hanc tria ſunt aduertenda. Primum, quòd etiam tranſacto menſe, tenētur iter arripere. ſic gloſſa verbo, iter. & cap. quamuis. & Archidiacon. apud Gemin. Secundum, quòd licèt pars ceſſans intra menſem non arripiat iter ad Pontificem, eo ipſo ceſſatio non eſt ſeruanda poſt tranſactum illum menſem, dicto cap. quamuis. in fine. ſecus tamen eſt, ſi pars contra quam ceſſatur, nolit iter arripere; nam propter eius contumaciam non debet Eccleſia priuari iure ceſſandi. ita Soto, Sylueſt. ver. ceſſatio, & P. Henri. qui tamen in gloſſa lit. Z, falsò allegat Sotum pro contraria ſententia, & deducitur ex ipſo textu, qui tantùm ad hoc ſolùm fecit mentionem partis ceſſantis. Tertium, quòd etiam poſt arreptum iter ad Pontificem, & tranſacto menſe, ſi partes inter ſe conueniant, poterit tolli ceſſatio. ita Soto ſup. vbi refert nonnullos Iuriſtas Salmanticenſes, qui conuenerunt ad tractandum de ceſſatione, & contendebant, non poſſe tolli ceſſationem inconſulto Papa, ſed probatur ſententia Soti (quam etiam tenet P. Henri.) nam intentio Papæ in cap. quamuis. fuit, prouidere bono Eccleſiæ, auferendo ceſſationem, etiamſi partes inter ſe non conueniant, ergo ſecundùm eius mentem eſt, quòd in quocunque tempore, partes inter ſe con-

ueniant, tollatur ceſſatio. Præterea nota, quòd quamuis cauſa ceſſationis perſeueret, poteſt ceſſatio auferri per eum, à quo impoſita eſt, ſicut & aliæ cenſuræ.

Octaua conditio eſt, quòd vocentur omnes Canonici, etiam abſentes, vt tractent de ceſſatione, ſicut vocarentur ad electionem; & gloſſa dicto cap. quamuis. ait, quòd ſunt vocandi omnes abſentes de Prouincia, ſicut vocandi ſunt ad electionem, vt habetur ca. coram. de electione. Ex quo infert gloſſa verbo, euocandi, quòd ſi in aliqua Eccleſia eſſet conſuetudo non vocandi abſentes ad electionem, non requiritur, quòd vocentur ad ceſſationem: nam cap. quamuis. ait, quòd vocentur prout ſunt vocandi pro negotio electionis. Sed hanc gloſſam limitat Lapus Abbas apud Gemin. ſi talis cõſuetudo erat ante hanc conſtitutionem, ſecus ſi incepiſſet poſteà. quia tunc licèt valeat pro electione, non tamẽ pro ceſſatione. Nona, quòd de cauſa ceſſandi maturè & diligenter tractetur per ipſos Canonicos ceſſaturos. Decima, quòd maior pars Capituli cõcludat, eſſe ceſſandum, quæ conditio ſub aliis verbis ponitur in textu, & in Doctoribus, nempe quòd deliberent de ceſſatione; & quòd debeat eſſe maior pars. Probat Soto, P. Henri. & alij: nam hæc conuocatio æquiparatur conuocationi, quæ fit ad electionem, ſed electio fit per maiorem partem, cap. coram. de electione. ergo. Vnde ait Soto, quòd ſi alij concludant eſſe ceſſandum, alij non eſſe ceſſandum, & tertij indifferenter ſe habeant, tertia pars debet ambas ſuperare.

Circa has conditiones aduertendum eſt primò, quòd ſeptem priores ſunt communes ad omnes ponentes ceſſationem, excepto Papa, qui non ſubditur iuri communi; & quamuis P. Henri. numer. 1. in gloſſa, litera S, videatur ſentire, tertiam conditionem non requiri, quando Epiſcopus ceſſat, oppoſitum credo verum; nam ſi eſt ita neceſſaria in capitulo, vt cõſuetudo in contrarium non poſſit præualere, vt vidimus, quia eſſet in grauamen Eccleſiæ, ergo etiam requiritur in Epiſcopo. Præterea, id colligo ex dicto cap. quamuis. ibi, *vel quæ ſine rationabili*, &c. Denique, nam ipſemet Henri. num. 3. in gloſſa, litera A, quantùm ad pœnam extendit hanc conſtitutionem ad Epiſcopum, vt videbimus. Tres autem poſteriores ſunt neceſſariæ capitulo, ſiue Capitulum ponat ceſſationem ex conſuetudine, ſiue ex priuilegio, & quamuis attento textu poſſet alicui videri, has tres conditiones non eſſe neceſſarias, quando Capitulum ſede vacante ceſſat, quia gloſſa dicto cap. ſi Canonici. explicans illud verbum, *ex conſuetudine, vel aliàs*, dicit aliàs, vt ex priuilegio & conceſſione Epiſcopi; nihilominùs oppoſitum obſeruat conſuetudo, & meritò, ſiquidem iuriſdictio eſt diuiſa in omnibus Canonicis. Præterea: nam c. quamuis. dicit, *Capitulum, vel conuentus.* Capitulum autem ſignificat maiorem partem, vt ait Geminian. dicto cap. ſi Canonici. in princ.

Sed DVBITATVR, vtrùm iſtæ tres conditiones ſint neceſſariæ, quando Capitulum ceſſat ad mandatum Superioris?

Reſpondetur, quòd ſi tale mandatum proueniat ex ſtatuto Concilij Prouincialis, non ſunt neceſſariæ, vt patet ex Clement. 1. de ſententia excommunicat. Si verò mandatum ſit hominis, vt Epiſcopi mandantis Capitulo, quòd inducat ceſſationem, ſunt neceſſariæ, quia mandatum Epiſcopi intelligitur ſeruato mandato Papæ: at verò ſi Epiſcopus mandet, quòd Canonici ſeruẽt ceſſationem ab ipſo Epiſcopo impoſitam, non ſunt neceſſariæ: nam c. quamuis. loquitur, quando Capitulum fert ſententiam ceſſationis, & cùm ſit pœnale, non eſt extendendum. Hæc doctrina eſt Geminiani, Philippi Fran. Ancharani, dicto cap. quamuis. qui citant Archidiaco. & Ioan. Andream.

Secundò notandum eſt, quòd omnes decem conditiones ſunt ita neceſſariæ, quando Capitulum ceſſat; quòd ſi non ſeruentur, ceſſatio erit nulla. ita Geminia. cap. quamuis. in principio. & gloſſa in fine.

ne. & deducitur ex ipſo textu in fine.

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſit aliqua pœna contra non ſeruantes prædictas decem conditiones in ceſſatione imponenda?

Prima concluſio. Si qui ceſſant ſunt Canonici, tenentur reſtituere Eccleſiæ, in qua ceſſatum eſt, omnia, quæ de prouentibus eiuſdem Eccleſiæ tẽpore ceſſationis perceperunt, & illa, quæ pro eodem tempore debentur, non poſſunt percipere, & vltra hoc parti, contra quam ceſſauerint, tenentur de damnis, & iniuriis ſatisfacere; ſic Geminian. dicto cap. ſi Canonici. §. ſcituri. vbi ait, quòd licèt Canonici ceſſent ex cauſa iuſta, ſi non ſeruant prædictam formam, tenentur reſtituere; quod probat ex ipſo textu, qui loquitur alternatiuè, ſi hoc prætermiſſo ceſſauerint, vel cauſa non fuerit canonica.

Secunda concluſio. Si qui ceſſat eſt Epiſcopus, & non ceſſat ex cauſa notoria legitima ſecundùm iura, tenetur reſtituere diſtributiones Canonicis, qui parati erant aſſiſtere diuinis Officiis, & aliis Clericis ſtipendia promiſſa, & officiis, quæ parati erant dicere, niſi ceſſatione impedirentur; ita Sylueſt. verb. ceſſatio. numer. 3. Henriquez cap. 52. nu. 3. nam licèt dictum cap. ſi Canonici. ſolùm loquatur de Canonicis, tamen Geminian. ibi, quem Sylueſt. P. Henriquez, & alij ſequuntur, extendunt illud ad alios imponentes ceſſationem ſine cauſa.

Tertia concluſio. Si ceſſatio fuit legitima, tunc ille, pro cuius culpa eſt impoſita, tenetur ad omne damnum, & intereſſe ipſis Canonicis, & aliis Clericis, & inſuper damnãdus eſt ad certam pecuniam arbitrio Superioris, qua compenſetur debitum obſequium diuini cultus Eccleſiæ ſubtractum, quæ pecunia conuertenda eſt in cultum diuinum; ita Doctores citati, & cap. ſi Canonici. Vbi nota, illud verbum *condemnetur* (quod habetur in dicto cap.) referendum eſſe ad quantitatem Eccleſiæ applicandam, quam proinde ante ſententiam Iudicis non tenetur ſoluere, non tamen eſt referendum ad intereſſe reſtituendum Canonicis, quia nõ eſt pœna, ſed recompenſatio damni iniuſtè illati, vnde in conſcientia tenetur etiam ante ſententiam illud reſtituere; ſic aliqui Theologi.

DISPVTATIO III.

De cauſa excuſante, & de pœna contra violantes ceſſationem, & de relaxatione.

DVBITATVR primò, vtrùm aliquæ cauſæ excuſent à ceſſatione?

Prima concluſio. Excuſat ignorantia, metus grauis, & aliæ cauſæ, de quibus dictum eſt diſput. 4. de interdicto, dub. 5. videte P. Henriquez cap. 53. Loquendo autem de appellatione, Panormitan. & Villadiego relati à Couarru. §. 2. num. 1. dicunt, quòd non ſuſpendit ceſſationem, quia eſt quid facti, ſecùs eſt in interdicto, quia eſt quid iuris, & conſequenter quòd appellatio non excuſat à ceſſatione.

Secunda concluſio. Quamuis ceſſatio à diuinis poſt appellationem executioni tradita non poteſt ſuſpendi: nam id, quod factum eſt, infectum fieri nequit; at verò quantùm ad iuris effectus ſuſpenditur per appellationem, ſicut interdictum, & excommunicatio; ita Couarr. & Henriquez cap. 52. num. 1. in gloſſa, litera O.

DVBITATVR ſecundò, de pœna contra violantes ceſſationem, & ſpecialiter quærimus de pœna excommunicationis, & irregularitatis?

Prima concluſio. Peccatum eſt mortale, violare ceſſationem, quoniam eſt inobedientia in re graui.

Secunda concluſio. Religioſi non ſeruantes ceſſationem generalem, quam obſeruat Eccleſia matrix, vel Parochia talis loci, incurrunt maiorem excommunicationem. Hæc concluſio habetur Clemen. 1. de ſententia excommunicat. & traditur à Soto in art. 2. Sylueſt. verb. ceſſatio. num. 5. & ab aliis, & à Nauar. quamuis obſcurè, ſ-

dicentes

dicente; quòd ceſſatio generalis, & interdictum generale æquiparantur quantùm ad rigorem dictæ Clement. excipiuntur tamen ab hac pœna Mendicantes ex peculiari priuilegio. ſic Henriq. cap.54.n.3. & quamuis Palud. putet hanc concluſionem ſolùm habere locum in ceſſatione impoſita à Capitulo, nihilominùs dicendum eſt, quòd habet verum in quacunque ceſſatione generali, ſiue ponatur à Capitulo, ſiue à Concilio, ſiue ab Epiſcopo, ſiue à delegato. ita Couarr. p.2.§.2. num.3. P.Henriquez, & alij.

Tertia concluſio. Violantes ceſſationem particularem non incurrunt excommunicationem; ita Doctores citati: nam dicta Clement. tantùm loquitur de ceſſatione generali. Loquendo de irregularitate Soto, Nauar. Couarru. P.Henriq.& alij, communiter fatentur, quòd violantes ceſſationem ſpecialem non incurrunt irregularitatem; vnde ſolùm eſt difficultas de violantibus ceſſationem generalem: multi enim Doctores relati à Couarru. tenent, quòd incurrunt irregularitatem: nam dicta Clement. æquiparat interdictum generale & ceſſationem generalem, ſed violantes interdictum generale incurrunt irregularitatem, ergo. Sit tamen

Quarta concluſio, quòd non incurrunt irregularitatem; ita Syluest. ſup. Soto & Nauar. in Sum. Hiſpa. num.188. Henriq. ſup.& alij relati à Couarru. In quam ſententiam ipſe magis propendit, ſed nõ omninò firmiter, & hæc eſt communior. Probatur primò, quia prædicta Clement. ſolùm loquitur contra regulares exemptos. Secundò, quoniam irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, ſed iura ſolùm exprimunt de eo, qui celebrat violando eam, quæ eſt propriè cenſura, ergo. Ad fundamentum contrariorum reſpondetur, quòd interdictum generale & ceſſatio generalis nõ æquiparantur quoad omnia in illa Clement. ſed tantùm quoad excommunicationem.

Dvbitatvr tertiò de relaxatione.

Prima concluſio. Quos ſuprà diximus, via ordinaria vel ex delegatione poſſe relaxare interdictum, eoſdem proportionaliter dicemus poſſe relaxare ceſſationem; vide P.Henriq.cap.54.num.2.

Secunda concluſio. Ceſſatio poſita ad certum tempus, illo adimpleto ceſſat ſine alia relaxatione.

Dvbitatvr vltimò, vtrùm quicunque Prælatus potens ponere ceſſationem generalem, poſſit eam ſuſpendere ad aliquod tempus quantùm ad aliquem effectum, & quantùm ad aliquas perſonas, & hoc durante ipſa ceſſatione?

Concluſio. Ille qui poſuit ceſſationem, poteſt eam omninò (ſcilicet quoad omnes effectus) ſuſpendere ad tempus; nullus tamen inferior Papæ poteſt ſuſpendere quoad vnum effectum, & relinquere illam in ſuo vigore quoad alios effectus: nam ceſſatio habet ſuos effectus connexos, ſicut excommunicatio. Prætereà: nam tempore ceſſationis nullum permittitur diuinum Officium. cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. Hanc concluſionem tenet P. Henriq.num.2. & aliqui Magiſtri.

Hinc ſequitur, quòd non poteſt Prælatus inferior Papæ concedere alicui, quòd occultè celebret, vel audiat Officia durante ceſſatione; poſſet tamen ad tempus tollere omninò ceſſationem, & eius loco ponere interdictum, & tunc poterit concedere prædictam licentiam, quia effectus interdicti non ſunt connexi. Et hæc de hac materia.

SEPTIMA

SEPTIMA ET VLTIMA PARS.

De irregularitate.

De hac materia (quæ valdè neceſſaria eſt Clericis & Confeſſariis, & habentibus eccleſiaſticam iuriſdictionem in foro exteriori, & frequentiſsima in praxi) non tractant Scholaſtici in aliquo certo loco; ſed ſparſim, prout ſeſe offert occaſio; agunt tamen de illa ex profeſſo Anton 3.p.tit.28. Couarruu in Clement. ſi furioſus. de homicidio, & ibi alij Doctores, & aliqui Iuriſperiti fecerunt ſpeciales tractatus, vt Villadiego, & Maiolus, & Plouius, cuius tractatum inuenietis in 9. volum. Tractatuum diuerſorum Doctorum; tractat etiam P. Henriquez lib.14. per totam, & Summiſtæ verb. irregularitas, & Nauar. cap.27. à num.191. vſque ad 250. Quam materiam in decem diuidam diſputationes. Prima erit, de natura, diuiſione, & cauſa efficienti irregularitatis. Secunda, de occaſione, propter quam incurritur, & de effectibus, & de cauſis excuſantibus. Tertia, de irregularitate proueniente ex defectu corporis. Quarta, de proueniente ex defectu animæ. Quinta, de proueniente ex homicidio iuſto, quæ dicitur ex defectu perfectæ lenitatis. Sexta, de proueniente ex homicidio iniuſto. Septima, de proueniente ex iteratione Baptiſmi. Octaua, de proueniente ex iteratione matrimonij, quæ dicitur bigamia. Nona, de proueniente ex mala receptione vel vſu Ordinum. Decima, de diſpenſatione in communi: quamuis enim maioris claritatis gratia, in ſingulis ſpeciebus dicam, quis poſsit in illis diſpenſare, tamen in vltima diſputatione dicam aliqua de diſpenſatione in communi.

DISPVTATIO I.

De natura, diuiſione, & cauſa efficienti irregularitatis.

DVBITATVR primò, quid ſit irregularitas? Et imprimis ſupponendum eſt, quòd irregularitas dicitur ab *i*, quod eſt, *ſine*, & *regula*; vnde idem eſt quod ſine regula, vel contra regulam.

Auila de cenſuris.

Sit concluſio. Irregularitas eſt impedimentum canonicum ex facto vel defectu proueniens, quo directè impeditur aliquis Ordines ſuſcipere, & in illis miniſtrare. Quæ definitio communiter traditur à Iuriſtis, & deducitur ex cap. ſignificaſti. el 1. de homicidio.

Impedimentum ponitur loco generis, & non ponitur pœna, quia irregularitas aliquando incurritur abſque vlla culpa propria nec aliena. Dicitur, *canonicum*, quia

nulla irregularitas inducta eſt iure diuino, ſed tantùm humano, vt tradit Innocent. cap. ad audientiam. de homicidio. & Doctores communiter: nam licèt in lege veteri erant aliquæ irregularitates, tamen lex illa iam ceſſauit. Dicitur, *ex facto vel defectu proueniens*, ad denotandum duplex genus irregularitatis, ſcilicet ex facto culpabili, vel ex defectu ſignificationis. Illa particula, *quo directè impeditur*, &c. ponitur loco differentiæ: per eam enim differt irregularitas ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, quæ licèt impediant receptionem vel vſum Ordinũ, non tamen directè quatenus Ordines ſunt, ſed ſub aliis rationibus, verbi gratia, excommunicatio priuat receptione & vſu Ordinum, quatenus eſt quædam cõmunicatio cum fidelibus, ſuſpenſio priuat vſu Ordinum, quatenus Ordo eſt quædam poteſtas eccleſiaſtica; receptione autem Ordinum non priuat directè, interdictum aliquando priuat vſu Ordinum, non vt Ordo eſt, ſed vt eſt quoddam Officium diuinũ, ſola irregularitas priuat receptione, vel vſu Ordinum, quatenus Ordo eſt, & inquantùm per illum conſecrantur Eccleſiæ miniſtri. Poteſt etiam aſſignari altera differentia inter irregularitatem & ſuſpenſionem, quòd ſuſpenſio directè & per ſe primò priuat vſu Ordinum, irregularitas autem quaſi ſecundariò: nam primariò priuat receptione: ſicut enim qui vult cauſam, vult conſequenter effectum per ſe ex illa ſequutum, ita etiam qui aufert cauſam, conſequenter aufert effectũ per ſe ſequutum ex illa, vnde irregularitas, quæ per ſe primò priuat receptione Ordinum, ſecundariò priuat vſu, & quando non poteſt habere primarium effectum ex parte ſubiecti, & quia iam ſuſceperat ordines, habet ſecundarium. Solùm excipit ius vnum caſum, in quo irregularitas priuat receptione Ordinum, & tamen non priuat vſu, vt tradit P. Henriquez cap. 8. num. 4. Nauar. nu. 191. & nos videbimus infrà, diſput. 3.

Hinc ſequitur, malè dixiſſe Sylu. verb. irregularitas, nu. 2. quòd irregularitas includit ſuſpenſionẽ, & addit aliquid: quamuis enim irregularitas & ſuſpenſio conueniant materialiter in hoc effectu priuandi vſu Ordinum, formaliter tamen non conueniunt: nam ſuſpenſio priuat primariò, irregularitas autem ſecundariò, vt dictum eſt: ſequitur præterea, irregularitatem non eſſe cenſuram, vt latiùs diximus p. 1. de Cenſuris, dub. 5.

Dvbitatvr ſecundò, quotuplex ſit irregularitas? Imprimis notandũ eſt, quòd irregularitas non diuiditur in eam, quę eſt ab homine, & quę eſt à canone, quia nulla eſt ab homine, vt infrà dicemus, nec etiã diuiditur in exteriorem & mẽtalem, quia nulla eſt mentalis, vt poſteà dicemus.

Hoc ſuppoſito, ſit concluſio, diuiſio irregularitatis ab omnibus recepta hæc eſt. Irregularitas eſt duplex, vna quæ prouenit ex culpa, vt ex iniuſto homicidio, vel ex mala receptione, vel vſu Ordinum, &c. altera, quæ non prouenit ex culpa, ſed ex indecentia, vel defectu ſignificationis, vt in eo, qui eſt corpore vitiatus, vel in Iudice, qui iuſtè occidit malefactorem.

Dvbitatvr tertiò, de cauſa efficiẽti irregularitatis, ſcilicet à quo imponatur?

Concluſio. Irregularitas non imponitur ab homine, ſed tantùm à iure; ita Doctores communiter. Vnde Soto d. 22. q. 3. art. 1. colum. 1. dicit, quòd nõ poteſt Iudex imponere irregularitatem, niſi ſit in iure decreta. Et probatur: nam irregularitas nõ incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. cap. is qui. de ſententia excommunic. in 6. Dictum autem Soti nõ eſt intelligendum de Papa, qui cùm nõ ſubiiciatur iuri communi, poteſt tanquàm Iudex infligere pœnam irregularitatis.

DISPVTATIO II.

De occaſione, propter quam incurritur irregularitas, & de effectibus eius, & de cauſis excuſantibus ab irregularitate.

E*T in præſenti ſolùm tractabo de cauſa in communi; in ſpeciali verò agemus in ſequentibus.*

Dvbi-

Dvbitatvr primò, vtrùm ad incurrendam irregularitatem, quæ incurritur propter aliquem actum hominis, ſufficiat actus interior vel requiratur exterior?

Prima concluſio. Non ſufficit interior. ita Nauarr. cap.27.numer.192. P. Henriq. capit.3.numer.2.Couarru. Clem. ſi furioſus.p.1. in initio. numer. 4. Cordub. lib. 5. de indulgentiis.quæſt. 43. dub. 2. Itaque qui habet propoſitum efficax occidendi,vel recipiendi Ordines in excommunicatione, ſi non exeat in opus exterius,non incurrit irregularitatem. Probatur: nam Eccleſia non iudicat de actibus interioribus,vt latiùs dixi 1.p.de Cenſuris in communi.dub.10. Hinc ſequitur, non dari mentalem irregularitatem,vt tenent Doctores citati.

Sed contrà: nam in quibuſdam Bullis & priuilegiis conceditur facultas abſoluendi & diſpenſandi ab irregularitate mentali. Reſpondetur cum Couarru. & Cordub. locis citatis, quòd ibi dicitur mentalis illa, quæ licèt proueniat ab actu exteriori,tamen non poteſt in iudicio probari.

Secunda concluſio. Non ſufficit actus exterior,niſi ſit conſummatus,verbi gratia, volo occidere, & percutio, ſed non occido,nec mutilo, non incurro irregularitatem. ita Villadiego cap.6.numer.20. imò hoc habet verum, quamuis vulneratus non moriatur per miraculum. ita Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 1. art. 9. Medina in Sum.lib.1.c. 10. §. 10. de quo dicemus infrà.

Dvbitatvr ſecundò,vtrùm irregularitas impoſita ob crimen incurratur,quando delictum exterius eſt occultum?Quod aliis verbis quæri ſolet, vtrùm ad incurrendam irregularitatem ſufficiat,quòd crimen ſit per ſe manifeſtum, quamuis per accidens ſit occultum?

Pro quo notandum eſt, quòd omnis actus exterior dicitur per ſe manifeſtus, quia quantùm eſt de ſe, cognoſcibilis eſt per aliquem ſenſum, & poteſt ſubdi humano iudicio; quòd verò ſit occultum, & à nemine cognoſcatur,eſt per accidens.

Hanc quæſtionem latè tractat Cordub. lib.1.Quæſtionarij,quęſt.35.Caſtro li.1.de lege pœnali.c.vlt.concl.3.Couarr.p.2.§.3. num.4.

De qua eſt prima ſententia, quòd non incurrit irregularitatem, præterquàm in homicidio. ita gloſſa cap. vltim. de temporibus ordina.quam multi Doctores ſequuntur.Hanc ſententiam limitat Caſtro, pro quo ſupponit, quòd actus exterior poteſt eſſe occultus dupliciter.Primo modo, occultus omninò, quia ſcilicet à nemine ſcitur, ſecundo modo, penè occultus, quia licèt ſciatur ab vno, vel à paucis,ita vt in iudicio poſſit probari, tamen nec eſt probatus in iudicio, nec eſt notorius.Hoc ſuppoſito,dicit ſententiam gloſſæ veram eſſe, excepto crimine homicidij, quando eſt occultum primo modo: tunc enim ait, non inducere irregularitatem, bene tamen ſi ſit occultum ſecundo modo. Ex quo infert Caſtro, quòd ſi filius presbyteri & coniugatæ ſciat per relationem parentum ſe non eſſe legitimum, & quòd hoc eſt occultum, poterit ſine diſpenſatione ordinari. Quæ ſententia probatur primò:nam propter peccatum occultum primo modo,homo non eſt obnoxius pœnis eccleſiaſticis,nec Eccleſię.c. Chriſtiana.32.quæſt. 5. vbi dicitur, quòd latentia peccata vindictam non habent. Confirmatur ex cap. ex tenore. de temporibus ordinat.vbi ſine vlla exceptione homicidij dicitur, quòd propter peccatum occultum dignum etiam degradatione, non debet criminoſus occultus prohiberi, ſed ſuaderi, vt poſt pœnitentiam vtatur ordine ſuſcepto,quo contentus ad ſuperiores non aſcendat. Secundo modo, Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi violatio ſit occulta,vt vidimus diſputat.7. de interdicto, ergo per vitium occultum nullus ſit irregularis,nec indiget diſpenſatione. Tertio modo, quoniam aliàs ſæpe neceſſarium eſſet manifeſtare proprium crimen occultum.

Secunda ſententia eſt in contrarium. Sed quoniam hæc quæſtio ſolet confusè tractari à quibuſdam, vt diſtinctè procedamus, ſupponendum eſt, quòd prout attinet ad præſens, duplex eſt delictorum genus, vnum eorum, quæ ſolùm ratione enormitatis & notorietatis inducunt irregularitatem; alterum eorum, quibus impoſita eſt in iure irregularitas, non requiſita hac conditione enormitatis, vel publicitatis.

Quo ſuppoſito, ſit prima concluſio. In delictis primi generis certum eſt, quòd ſi occulta ſint, non inducunt irregularitatem. Quæ autem ſint huiuſmodi delicta, diſp. 4. dicemus.

Secunda concluſio. Si delicta ſint ſecundi generis, quantumuis occulta ſint, inducunt irregularitatem etiam poſt peractam pœnitentiam; verbi gratia, ſi ſacerdos occultè rebaptizet infantem, vel ſi excommunicatus occultè celebret, incurrit irregularitatem, & ſic de aliis. Hæc concluſio eſt de mente ſecundæ opinionis, quam tenet Panormita. dicto cap. ex tenore. Et quod ibi vocat legem conſcientiæ, intelligit forum interius, in quo ſolùm habet locum præſens quæſtio. Eandem concluſionem tenet Couarru. ſup. qui citat alios, & Cordub. ſup. in opinio. 5. & in Sum. quæſt. 41. Nauar. cap. 27. numer. 194. vbi ait, oppoſitam ſententiam eſſe contra communem vſum Eccleſiæ hactenus obſeruatum; tenet etiam P. Henri. cap. 3. nu. 2. Et probatur primò, quòd delictum poſſit probari, ſolùm requiritur in ordine ad ſententiam Iudicis, ſed ad incurrendas cēſuras impoſitas in iure ipſo facto non requiritur ſententia Iudicis, ergo quamuis delictum ſit occultum, poteſt irregularitas incurri. Secundò, Eccleſia inhabilitat ad matrimoniū per aliqua crimina etiam occulta, ergo ſimiliter poteſt inhabilitare ad Ordines. Tertiò, probatur efficaciter ex Concilio Trident. ſeſſ. 14. Decreto de reformat. capit. 7. vbi dicitur, quòd homicidium etiam occultum inhabilitat ad Ordines, propter quam deciſionem Caſtro in editio. 2. mutauit ſententiam quantùm ad homicidium, ſed ſi vidiſſet deciſionem in ſeſſ. 24. c. 6. factam per duos ferè annos poſt 7. ſeſſio. generaliter mutaſſet ſententiam: nam in hoc c. 6. datur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepto homicidio voluntario; vnde iam nunc noſtra ſētētia tenenda eſt tanquàm omninò certa. Ex qua ſequitur, falſum eſſe corollarium Caſtri de occulto illegitimo, vt rectè tradit Couarr. num. citato. verſi. hinc illud. vbi citat alios.

Ad primum in contrarium reſpondetur, omnia iura, quę dicunt, peccata occulta nō habere vindictā, nec ſubdi iudicio Eccleſiæ, intelligenda eſſe de pœna per ſententiam Iudicis, in foro exteriori, vbi formatur proceſſus, non de pœna, quæ incurritur in foro cōſcientię abſque ſentētia Iudicis.

Ad confirmationem reſpondetur cum Couarru. in illo textu, ſermonem eſſe de peccato enormi digno quidem depoſitione, cui tamen nulla ſit in iure annexa irregularitas, & de illo dicitur, quòd cùm occultum ſit, non debet ille clericus deponi, nec prohiberi, vt ad altiores ordines aſcendat, ſuadendus tamen eſt, propter decentiam, vt contentus ſit ordine ſuſcepto, & illius vſu.

Ad ſecundum, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nā ſicut Eccleſia non cōſecratur, quaſi ipſa ſit ſuſceptiua ſanctitatis, vt ait D. Tho. 3. p. q. 83. art. 3. ſed conſecratur propter ipſos homines, vt concipiant maiorem reuerentiam ex ſanctitate loci, ita etiam reconciliatur non propter ipſam Eccleſiam, ſed propter peccatores erudiendos, vt diſcāt, ſe propter peccatum indignos effectos Dei hoſpitio. Quæ ratio ceſſat, quando violatio eſt occulta; at verò per pœnam irregularitatis intenditur punitio ipſius hominis delinquentis, quæ etiam in occultis locum habet.

Ad tertium reſpondetur, quòd quando probabiliter timetur manifeſtatio criminis occulti ex nō miniſtrādo in ordine vel beneficio iam obtento, licitè poterit miniſtrare

ſtrare præmiſſa pœnitentia delicti, vt tradit Nauar.num.239.& Cordub.in Sum.q. 142.non tamen poterit ſuperiores Ordines ſuſcipere,quia ex non receptione nulla ſequitur criminis reuelatio regulariter loquendo,cùm poſſint aſſignari aliæ cauſæ, & quando non daretur alia,ſufficeret dicere, ſe nolle pro tunc ordinari. ita Cord.q.citata.circa finem.

DVBITATVR tertiò,vtrùm ad incurrendam irregularitatem impoſitam propter peccatum, requiratur peccatum mortale?

Aliqui tenent,requiri mortale.ita Soto lib.5.de iuſt.q.1.ar.9.circa finem. Nauarr. num.249.dicto 7.& hoc ſequuntur multi recentiores: nam grauiſſima pœna eſt, quòd aliquis omninò priuetur vſu Ordinum, quos habet, nec poſſit ad altiores promoueri.

Contrarium tenet Caieta.in Sum. ver. irregularitas.& 2.2.q.64.ar.8.Sylueſt. ver. ebrietas.q.4.Armil.ver.irregularitas.num. 14.Cordub.lib.2.Quæſtionarij,q.26. Probatur, quia minor excommunicatio non eſt minor pœna,quàm irregularitas,ſiquidem priuat receptione omnium Sacramentorũ,& tamen incurritur pro veniali.

Prima concluſio.Ad incurrendam irregularitatem,quę imponitur tanquàm pœna,neceſſariò requiritur aliqua culpa. Eſt communis;ita Soto ſup.Caſtro lib.2.de lege pœnali.c.14.concluſio.1.Couarr. p.2.§. 4.& alij.Probatur:nam pœna præſupponit culpam.Confirmatur ex c. 2. de conſtitutionibus,res quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit.

Secunda concluſio. Supremus Iudex, ſcilicet Papa, bene poſſet imponere irregularitatem pro culpa veniali, & nullus alius Iudex,quia nullus præter Papam poteſt imponere irregularitatem,vt vidimus diſput.1.dub.3.

Tertia concluſio.De facto nulla irregularitas eſt impoſita in iure, niſi pro culpa mortali; hanc damus Soto & ſequacibus, & credo eos nihil aliud intẽdere. Eandem concluſionem tenet P.Henri.c.3.n.1.Hinc ſequitur, quòd eo ipſo quòd aliquid prohibetur in iure ſub pœna irregularitatis, talis prohibitio obligat ſub mortali.

DVBITATVR quartò,vtrùm pro peccato merè præterito, quod nulla præceſſit monitio, poſſit irregularitas imponi? Quod eſt quærere,vtrùm requiratur contumacia,ſicut requiritur ad excommunicationem?

Concluſio,quòd nõ requiritur contumacia,vnde poſſet Papa infligere irregularitatem pro peccato merè pręterito.Probatur, quia iure diuino non requiritur contumacia ad irregularitatem, ſicut requiritur ad excommunicationem,in illis verbis Matt. 18.*Si Eccleſiam non audierit,ſit tibi tanquàm Ethnicus.*Hinc ſequitur,quòd ad incurrendam irregularitatem non requiritur,quòd homo ſciat impoſitam eſſe in iure pro tali vel tali peccato,vt infrà dicemus.

DVBITATVR quintò,vtrùm in dubio ſit homo iudicandus irregularis?

Et ratio dubitandi eſt:nam ex vna parte extat c.is qui. de ſententia excommuni. in 6. vbi dicitur, irregularitatem non incurri niſi in caſibus à iure expreſſis. Ex altera verò parte eſt caput,ad audientiam.& caput, ſignificaſti. el 2. de homicidio. in quibus dicitur, quòd exiſtente dubio, an aliquis ſit homicida,cẽſendus eſt irregularis,& vt talis tenetur ſe gerere in omnibus.Et in vtroque textu aſſignatur eadem ratio,ſcilicet quòd in dubiis tutior pars eſt eligenda,vtpote quæ excludit omne periculum errandi.

Hanc quæſtionem ſic reſoluunt Sylu. ver.homicidium.3.q.1.part. 2. Panormita. Nauar.cap.27.num.193.& Cordub.lib.1. quæſt.q.13.§.4.tertius modus.& alij citati à Couarr. Clem. ſi furioſus. in initio. numer.3. quòd in foro exteriori in dubio non eſt quis iudicandus irregularis, quoniam in hoc foro Iudex potiùs debet declinare in fauorem rei,ex l. abſentes.ff. de pœnis. vbi habetur, quòd Iudici potiùs competit abſoluere nocentem,quàm condemnare innocentem: in foro autem interiori in dubio iudicandus eſt irregula-

ris, atque adeò intelligunt c. is qui. quoad forum exterius. c. verò ad audientiam. & c. ſignificaſti. intelligunt quoad forum interius. Addit Nauar. cum Villadiego, quòd per forum interius non ſolùm intelligitur forum pœnitentiale, ſed etiam forum conſilij.

Verùm hanc reſolutionem non approbat ipſe Nauar. c. ſi quis autem. de pœnit. nu. 35. nec Couarru. ſupr. tanquam parum conſonam præallegatis textibus, qui æqualiter procedunt in foro exteriori, ac in interiori; & quòd cap. is qui. loquatur etiam de foro interiori, patet: nam dicit, quòd non incurrit laqueum irregularitatis, ergo non loquitur tantùm de foro exteriori. Quòd verò alia duo capita præcipuè cap. ad audientiam. loquantur non ſolùm de foro interiori, ſed etiam de exteriori, patet primò: nam præcipit Epiſcopo, vt ſacerdotem illum habeat pro irregulari, & miniſtrare prohibeat. Secundò: nam ratio tradita in vtroque textu, ſcilicet vt pars tutior, minùs tutè præferatur, vt ſic periculum peccandi euitetur, procedit in vtroque foro.

Aliter ergo reſpondetur ad quæſtionem cum Couarru. & Nauarro, dicto cap. ſi quis autem. ſupponendo, quòd dubium poteſt eſſe vel iuris, vel facti. Exemplum primi, vt ſi vertatur in dubium vtrùm per iterationem conſecrationis Euchariſtiæ incurratur irregularitas ipſo iure? Exemplum ſecundi, vt quando certum eſt, irregularitatem impoſitam eſſe in iure pro aliquo actu, verbi gratia, pro homicidio, & tamen dubium eſt, vtrùm Petrus occiderit, vel non.

Quo ſuppoſito, ſit prima concluſio. Quando eſt dubium iuris, nullus eſt cenſendus irregularis nec in foro exteriori, nec in interiori; at verò ſi ſit dubium facti, iudicandus eſt irregularis in vtroque foro; ſic Couarru. & Nauarr. dicto cap. ſi quis autem. P. Henriquez cap. 3. num. 3. & 4. & iuniores communiter. Prima pars concluſionis probatur ex dicto cap. is qui. quod quidem loquitur in dubio iuris, vt manifeſtè patet ex ipſo textu. Secunda verò pars probatur ex c. ad audientiam. & cap. ſignificaſti. quæ quidem loquuntur in dubio facti, vt facilè patebit intuenti. Et per hoc conciliata manent prædicta Capitula.

Ex dictis ſequitur, quòd qui fuit cauſa aborſus, & dubitat vtrùm fœtus erat animatus, nempe poſt quadrageſimum diem à conceptione, debet ſe reputare irregularem, vel ſi dubitat, vtrùm ipſe dederit vulnus lethale. Sic P. Henriq. num. 4. citato. in gloſſa, litera G.

Sequitur ſecundò, quòd ſi Medicus vel Chirurgus dubitat, vtrùm eius culpa, vel negligentia infirmus aliquis fuerit mortuus, vel deformatus, & velit ordinari, debet petere diſpenſationem; ſic P. Henriq. c. 11. num. 1. in gloſſa, litera A.

Sed circa id quod diximus de dubio iuris, aduertendum eſt primò, quòd licèt ad hoc, vt aliquis cenſeatur irregularis, requiratur, talem irregularitatem eſſe expreſſam in iure, hoc tamen non tollit, quin poſſint eſſe opiniones vtrinque probabiles circa hoc quod eſt, aliquam irregularitatem haberi expreſsè in iure vel non; vnde quilibet, etiam ipſe delinquens, poterit ſe conformare opinioni, cui maluerit, vt iuxta illam iudicet, ſeipſum vel alium eſſe, aut non eſſe irregularem.

Circa id autem quod diximus de dubio facti, notandum eſt ſecundò, quòd dubium debet eſſe practicum & probabile: nam ſi fuerit tantùm ex ſcrupulo & coniectura non multùm probabili, non ſufficit, vt quis debeat ſe reputare irregularem. ita Medina in Sum. lib. 1. c. 10. §. 11. & aliqui Magiſtri. Probatur: nam in materia morali quando eſt ſermo de dubio, intelligitur de dubio practico.

Sed adhuc ſupereſt difficultas, vtrùm ſecunda pars prædictæ concluſionis tantùm habeat verum in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio, an in omnibus irregularitatibus?

Quidam Doctores tenent, quòd in omnibus. Itaque in quacumque materia habente

bente annexam irregularitatem,ſi ſit dubium facti, reputandus eſt homo irregularis.

Sit tamen ſecunda concluſio. In aliis caſibus præter homicidium ſi vtrinque ſit æquale dubium facti, & pro vtraque parte habeat homo rationes æquè probabiles,non tenetur ſe reputare irregularem, ſed poterit adhærere alteri parti, ſcilicet quòd non ſit irregularis; ſic tenent aliqui viri docti, & eſt de mente P.Henriquez num.4.citato. Imò verò ſecundam partem primæ concluſionis limitat, quòd ſolùm habeat locum in homicidio, quando quis dabat operam illicitæ rei, ſed ego id non approbo:nam dictum cap.ad audientiam. loquitur in caſu, quo quis caſtigabat quẽdam de familia ſua (quod de ſe licitum eſt) imò ipſemet videtur ſibi contrarius, vt patet in ſecundo corollario ſup.poſito de Medico & Chirurgo dubitante. Hæc ſecunda concluſio eſt valdè vtilis ad praxim,& explicatur, ſi clericus ſciens ſe eſſe excommunicatum celebret,certum eſt, quòd manet irregularis, ſi probabiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum,non eſt irregularis,cap.Apoſtolicæ. de clerico excommunicato miniſtrante. Sit tamen caſus, quòd dubitat, vtrùm habuerit ignorantiam probabilem, vel non,tunc dicimus,quòd ſi habeat rationes probabiles, ſe habuiſſe ignorantiam probabilem, poteſt eligere hanc partem, & reputare liberum ab irregularitate. Probatur primò, iſte aliàs habebat legitimum ius ad celebrandum,ergo in dubio non tenetur abſtinere, nec ſe reputare irregularem: nam melior eſt conditio poſſidentis. Confirmatur, quamuis obligatio voti ſit de iure diuino,tamen qui dubitat ſe vouiſſe,non tenetur ad votum, quia eſt in poſſeſſione ſuæ libertatis,vt tradunt Soto lib.7.de iuſtit.3.artic.2.notab. 2.Medi.in Sum.lib.1. cap.14.§.7. & communiter Theologi, ergo ſimiliter in præſenti non tenetur ſe reputare irregularem.

Secundò probatur. Nullus cenſendus eſt irregularis, niſi in caſibus à iure expreſſis,ſed extra caſum homicidij non exprimitur in iure,quòd in dubio ſit aliquis irregularis, ergo. Ratio autem quare hoc fuit ſpecialiter decretum in caſu homicidij eſt:nam homicidium eſt maximè odioſum clericis in iure, propter magnam indecentiam quam habet,& ideò homicidium voluntarium excipitur in omnibus facultatibus conceſſis ad diſpenſandum in irregularitatibus.

Hanc autem ſecundam concluſionem amplector cum hac moderatione, quòd ante factam diligentiam abſtineat; at verò ſi poſt factam diligentiam perſeueret dubium, deponat illud practicè, & celebret. ita P. Henriquez num.4. citato. & allegat P. Polancum in ſuo Directorio. fol.86. ex qua deciſione infert multa corollaria, de quibus nos infrà dicemus.

Sed contra hanc concluſionem arguitur primò:nam ratio aſſignata in cap. ad audientiam.& c.ſignificaſti. ſcilicet quòd tutior pars eſt eligenda, in aliis etiam irregularitatibus locum habet. Reſpondetur primò cum Nauar.cap. ſi quis autem. loco citato. quòd illa Regula: *In dubiis tutior pars eſt eligenda,* intelligitur de dubio propriè, nempe quod excludit omnem aſſenſum: nam aliàs exponeret ſe periculo errandi, non autem de dubio largè ſumpto, quod ſcilicet admittit aſſenſum opinatiuum, quamuis cum formidine alterius partis: tunc enim non tenetur homo ſequi tutiorem partem, ſiquidem poteſt tutam ſequi, conformando ſe rationi probabili. Secundò reſpondetur, quòd hæc regula intelligitur, quando ex hoc, quòd aliquis ſequatur partem tutiorem,non ſequitur illi graue damnum. Verbi gratia, petit aliquis à me fundum, quem ego bona fide poſſideo, & ex tunc incipio dubitare, vtrùm ſit meus, non teneor reddere, licèt hoc eſſet tutius,& quoniam ex hoc quòd aliquis abſtineret à celebratione ſolùm ratione dubij, ſequeretur illi graue detrimentum regulariter loquendo, ideò non tenetur abſtinere.

Secundò,

Secundò arguitur ex cap. illud. de clerico excommunicato miniſtrante. vbi decernitur, Epiſcopũ celebrantem cum dubio excommunicationis, incidiſſe in pœnas iuris; quarum vna eſt irregularitas, ergo nõ ſolùm in caſu homicidij cenſendus eſt homo irregularis, quando eſt dubium facti. Reſpondetur, Epiſcopum illum non habuiſſe dubiũ probabile, quòd non erat excommunicatus: nam ſua ignorantia erat craſſa & ſupina, quæ ſicut non excuſat à peccato, ita nec ab irregularitate, & quòd illa ignorantia non fuerit probabilis, patet: nam vt cõſtat ex ipſo textu, illi conſtabat de excommunicatione per famam publicam, cum qua ſtare non poteſt ignorantia probabilis ipſius iuris.

DVBITATVR ſextò, de effectibus irregularitatis?

Prima concluſio. Primarius effectus irregularitatis eſt, reddere hominem inhabilem ad ſuſcipiendos ordines. Quæ concluſio conſtat ex definitione irregularitatis tradita ſup. & nota, quòd nec primam tonſuram poteſt recipere, vt tradit Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſil. 25. de homicidio. Dixi, *inhabilem*, non *incapacem*: nam incapax dicitur, qui non habet potentiam receptiuam, & talis incapacitas eſt de iure diuino in fœmina, quæ licèt attentet recipere Ordines, nihil recipiet; at verò irregularis eſt inhabilis iure poſitiuo, quia ſi ordinetur, peccabit quidem, tamen verum recipiet Ordinem.

Secunda concluſio. Secundarius effectus eſt, priuare vſu Ordinum, hæc etiam patet ex eadem definitione ſuprà tradita, vnde non poteſt ſolenniter baptizare. ita Didacus Perez ad Villadiego cap. 2. n. 11.

Tertia concluſio. Irregularitas conſequenter reddit inhabilem ad recipiẽdum beneficium curatum, vel ſimplex, ita vt collatio ſit nulla ipſo iure. ſic Couarru. reg. peccatum. p. 2. §. 8. num. 6. & cap. alma mater. p. 1. §. 7. num. 1. Nauar. cap. 25. num. 132. dicto 11. & cap. 27. num. 249. dicto 6. P. Henriquez cap. 2. num. 5. Probatur ex cap. poſtulaſtis. & cap. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. Et ratione probatur: Beneficium datur propter officium. cap. fin. de reſcriptis. ſed irregularis eſt inhabilis ad officium, ergo. Hæc concluſio partim eſt contra Syluestrum verb. excommunicatio. 4. num. 4. vbi ait, collationem beneficij factam irregulari validam eſſe, & conſequenter quòd talis ſolùm indiget diſpenſatione ſuper irregularitatem, non tamen noua collatione beneficij, & in hoc dicit eſſe differentiam inter excommunicationem & irregularitatem, quòd inhabilitas ad beneficium in excommunicato eſt pœna peccati; at verò in irregulari poteſt eſſe ſine culpa. Verùm hæc ratio nihil valet: nam ex quo inhabilis eſt ad ordines, quãuis ſine culpa, conſequẽter eſt inhabilis ad beneficium. Hinc ſequitur, quòd tenetur iſte dimittere beneficium, vel diligentèr procurare nouam collationem, vt ait Nauar. cap. 27. nu. 294. §. ad quæſitum. & iuxta hoc temperandum eſt, quod ait lib. 5. Conſiliorum, conſil. 2. de homicidio. vbi obligat, ad dimittendum beneficium tanquã quid alienum, & prætereà tenetur iſte reſtituere fructus anteà perceptos, vt in ſimili habetur ex Nauarr. cap. 27. num. 21. Et quòd prædicta concluſio intelligatur etiam de beneficio ſimplici, apertè colligitur ex Nauarr. cap. 27. nu. 246. & tenent multi viri docti, quæ concluſio habet locum, licèt irregularitas ſit occulta, tenet Nauar. & Couarru.

Sed circa has duas concluſiones eſt aduertendum, quòd ſecunda eſt limitanda, ne procedat ex irregularitate proueniente ex defectu corporali ſine propria culpa, vt ſi diaconus abſque propria culpa amittit digitos manus, iuxta cap. 2. de clerico ægrotante. & erit irregularis ad ſacerdotium, poteſt tamen in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, vt Euangelium canere. ita Nauarr. dicto 6. iam citato, vbi id optimè probat. Ex quo ſequitur tertiam concluſionem etiam eſſe limitandam, ne procedat in beneficio non requirente maiorem vſum illo, ad quem non eſt impeditus:

ditus:nam bene poterit obtinere tale beneficium. Prætereà limitant quidam Theologi quòd ſolùm procedat in beneficio requirente vſum ordinis, non tamen in beneficio omninò ſimplici,qualia ſunt præſtimonia, quæ ſolùm exigunt Officij diuini recitationem,quę licitè pręſtari poteſt ab irregulari,ſed Naua.lib.5.Conſiliorum,conſ.25.de homicidio.dicit, quòd de ſtylo Curiæ non poteſt irregularis obtinere penſionem eccleſiaſticam, plus quàm beneficium ſimplex.

Quarta concluſio. Licèt irregularis ſit inhabilis ad recipiendum de nouo beneficium, vt dictum eſt, non tamen eſt ipſo iure priuatus beneficiis obtentis ante irregularitatem. ſic Innocent.communiter receptus in cap. cùm noſtris. de conceſſione præbendæ.Couar.in cap.alma mater. loco citato.& Clem.ſi furioſus.p.2.§.3. numer. 5. in fine.Nauar.cap.27.num.249.dicto 5. Didacus Perez ad Villadiego cap. 1. num. 20.P.Henriquez dicto num.5.& probatur ex cap. clerici. ne clerici vel monachi. licèt enim ibi tantùm fiat mentio de irregularitate proueniente ex homicidio,tamen eadem,imò fortior ratio currit in reliquis irregularitatibus, quæ ſunt facilioris diſpenſationis;aduertite tamen cum P. Henriquez, quòd irregularis propter homicidium eſt dignus,vt priuetur beneficio anteà obtento.

Hinc ſequitur,quòd beneficiarius incurrens irregularitatem licitè poteſt retinere beneficium, donec priuetur per Iudicem. ita Nauarr.lib.5.Conſiliorum,conſ.17. de homicidio. Quod intelligo,cum Cordub. q.41.& lib. 1. q. 36. dummodò non ſit in mora petendi diſpenſationem,& ſic intelligo doctrinam Felini citati à Couar. 2. p. de ſponſalibus.c.6.§.8. n. 7. in fine dicentis, delinquentem non poſſe tuta conſcientia retinere beneficium,cui eſt annexus ordo ſacer,quem ipſe propter crimen exercere non poteſt:intelligo enim in moroſo petendi diſpenſationem.

Quinta concluſio. Irregularitas non priuat actu canendi in choro, nec aliis actibus, qui non ſunt proprij alicui Ordini.ita Nauar.lib.5.Conſiliorum,conſ.3. de homicidio.num.4.

Sexta concluſio. Irregularitas non priuat receptione reliquorum Sacramentorum,præter Ordinem.ſic P. Henriqu. c. 1. nù.2. Vnde bene poteſt abſolui à peccato propter quod incurſa eſt irregularitas,manente ipſa irregularitate. ſic Naua.cap.27. num.191.vbi citat Calderinum. Hæc patet ex prima concluſione.

Septima concluſio. Irregularitas non priuat vſu exterioris iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.. Hæc etiam patet ex prima & ſecunda concluſione. Dixi, *exterioris*: nam ſecus eſt de interiori:non enim poterit abſoluere à peccatis, quia eſt actus Ordinis, vnde ſi ſit nominatim denunciatus, non valebit abſolutio. ita colligo ex Nauarr. cap.9.n. 6. in ſimili, de Confeſſione facta ſacerdoti ſuſpenſo & interdicto. Hæc autem doctrina limitanda eſt,niſi talis ſacerdos abſque ſua culpa factus ſit inhabilis ad vnum vſum Ordinis ſacerdotalis, & non ad alium, vt qui ſine culpa amiſit digitos:iſte enim licèt fiat inhabilis ad ſacrificandum, non tamen ad abſoluendum,vt probat Nauar.c.27.num.200.& 249.dicto 6.ex cap.2.de corpore vitiatis.

DVBITATVR ſeptimò,de cauſis excuſantibus ab incurrenda irregularitate.

Prima concluſio. Ignorantia craſſa non excuſat. Verbi gratia, ignorat quis per ignorantiam craſſam,quòd eſt excommunicatus, vel quòd eſt prohibitum in iure, excommunicatum recipere, vel exercere Ordines, & qui ordinatur, fit irregularis. ita Villadiego cap.2.Nauar. cap. 27. num. 241. & eſt text. cap. Apoſtolicæ. de clerico excommunicato miniſtrante.

Secunda concluſio. Ignorantia, quæ excuſat à peccato, conſequenter excuſat ab irregularitate impoſita contra tale peccatum; at verò ſi quis committat illud peccatum, quamuis inuincibiliter ignoret impoſitam eſſe in iure pœnam irregularitatis, non excuſatur ab irregularitate. Primam partem tradit Villadiego cap. 2.

num.19.P.Henriquez,cap.3.num.6. & alij multi contra nonnullos relatos in cap. 5. de excommunicat. diſput. 5.dub.10.Verbi gratia, ignorat quis inuincibiliter ſe eſſe excommunicatum,vel eſſe prohibitum in iure,quòd excommunicatus ordinetur, & recipit vel exercet Ordines, non fit irregularis. Probatur ex dicto cap. Apoſtolicæ. Secundam verò partem tenet Soto d. 3.q.vnica.art.9.circa finem.Cordub.lib.2. Quæſtionarij.q. 25. verſic. item 2.P.Henriqu. lib.2.de Baptiſ. cap.4. n. 3. Ledeſm. 1.p.4.q.7.art.9.dub.2.in fine.& alij citati à nobis dicto dub. 10. Vnde ſi aliquis ſcit ſe eſſe excommunicatum, & quòd eſt illi prohibitum recipere, vel exercere Ordines,quamuis ignoret,impoſitam eſſe pœnam irregularitatis,fit irregularis,ſi Ordines recipiat vel exerceat. Nec obſtat Panormit. & quidam alij dicentes, quòd ad incurrendam irregularitatem requiritur dolus:nam accipiunt dolum pro culpa lata,vt dicemus diſput.6.

Tertia concluſio. Totalis defectus vſus rationis, qualis eſt in furioſo, in infante, vel dormiente, excuſat ab irregularitate, quæ eſt pœna.ita P.Henriq. cap.3.num. 1. litera D,& n. 7. eadem litera;vnde requiritur, quòd actus ſit plenè voluntarius & humanus. Probatur:nam de facto nulla irregularitas eſt impoſita in iure pro peccato veniali,de quo plura dicemus diſp.6.

Quinta concluſio.Metus grauis excuſat ab irregularitate, vt ſi excommunicatus celebret ad vitandam mortem vel grauem infamiam.ita P.Henriq.cap.3. n. 6. & lib. 13.cap.21.num.3.& lib.8. de Euchar. cap. 47.num.4. & in gloſſa,litera P, citat multos,& eſt de mente Nauarri,cap.27. num. 239. Verum eſt,quòd in aliquo caſu non excuſat,vt inquit P.Henriquez,cap. 12. n. 9. & nos dicemus diſput. 5. ſect. 2. dub. 12. concluſ. 2.

Sexta concluſio. Proteſtatio excuſat accuſatorem,vt dicemus diſput.5.

Septima concluſio. Appellatio in præſenti non habet locum, quia irregularitas non imponitur à Iudice, ſed à iure; quòd ſi Papa vt Iudex infligeret irregularitatem, idem dicendum eſt, quod diximus de excōmunicatione,ſuſpenſione,& interdicto.

DISPVTATIO III.

De irregularitate proueniente ex defectu corporis.

De hoc tractant Anton.3. p. tit. 28. cap.5.Soto diſt. 25. q. 1.art.3. Couarru.Clem.de homicidio.p. 1. in initio.Nauar.cap. 27. num.198. Sylueſt. verb. corpore vitiatus. Bernardus Diaz in ſua Practica,cap.17.& P. Henr.cap.8.

DVBITATVR primò, quando contingat hæc irregularitas.

Reſpondetur, de hoc duæ regulæ ſunt conſtituendæ. Prima,quando defectus,vel vitium corporis eſt tale, quòd reddat hominem inhabilē ad celebrandū, vel quòd non poſſit celebrare ſine notabili deformitate,aut horrore,reddit illum irregularem,ſiue contingat ex culpa, ſiue non. ſic Anton.c.5.citato.Nauar. n. 200. Couarru. ſup.& alij.Prima pars colligitur ex cap. 2. de corpore vitiatis. Secunda verò ex cap. penult.& vlt.eod.tit.Et vtraque pars habetur ex cap.2.de clerico ægrotante. Exemplum primi, vt quando caret pollicibus, quibus hoſtia eleuatur,& frangitur;exemplum ſecundi,vt quando caret naſo.ita D. Thom.in additionibus.q.39.art.5.Soto dicto art.3.concl.2.P.Henriq.n.3. & alij.

Hinc ſequitur primò, quòd qui caret vno oculo,eſt irregularis. ita Syluest. ſup. q.6.P.Henriq.num.2.& probatur ex cap. ſi Euangelica. 50. diſtin. at verò ſi habeat vtrumque oculum integrum,quamuis careat viſu dextri,non eſt irregularis.

Sed quid, ſi careat viſu ſiniſtri, qui dicitur oculus canonis? Reſpondetur, ſi ita videat dextro, vt ſine indecora conuer-

ſione

ſione faciei ad populum poſſit legere canonem (ad quod etiam iuuabit adaptatio Miſſalis) non eſt irregularis, aliàs erit: ita Nauar. num. 199.

Sequitur ſecundò, quòd macula in oculo, quæ non cauſat notabilem deformitatem, non facit irregularem. ita Nauarr. n. 199. Sylu. ſup. quæſt. 6. Sotus dicta concl. 2. Couarru. ſup. & habetur ex cap. cùm de tua. de corpore vitiatis. & de hac intelligendus eſt Menochius li. 2. Arbitrariarum. centuria 3. caſu 226. in fine. vbi ait, quòd habere maculam in oculo, eſt modicum vitium. De eo qui caret auriculis P. Henriq. n. 3. dicit, non eſſe irregularem. Contrarium tenet Nauarr. num. 222. §. 7. & lib. 5. Conſiliorum, conſ. 75. de excommunica. quia licèt non ſit membrum, inducit tamen deformitatem in parte adeò patenti, & hoc videtur mihi probabilius, niſi fortè capillis occultaret; non tamen erit irregularis, ſi tantùm careat parte auriculæ. ita Nauarr. conſ. citato.

Sequitur tertiò, quòd habens duo capita vel duas manus eſt irregularis, non tamen qui habet ſex digitos in manu. Sic P. Henriq. n. 3. in fine. vbi addit, quòd huic ſine periculo irregularitatis poſſet præſcindi digitus ſuperfluus, idem tenet Villadiego c. 11. nec etiam eſt irregularis, qui in infirmitate perdidit digitos pedum. ita Nauarr. li. 5. Conſiliorum, conſ. 65. de excommunicat. nec etiam qui ſine propria culpa perdidit membrum virile. ſic Villad. c. cit. verſ. ſed quæro. P. Henriq. n. 1. Errat autem vulgus dicens, quòd vt iſte poſſit celebrare, ſecum ferre debet virilia ſicca, vel in puluerem redacta. ita Nauarr. n. 200. §. 5. prætereà irregularis eſt, ita claudicans, vt baculus vel pes ligneus in altari ſit neceſſarius, aliàs non. ſic Anton. ſupr. Villadiego cap. 11. Nauarr. n. 199. §. 3. P. Henri. n. 1. & gloſſa cap. ſi quis in infirmitate. 53. d. & gloſſa capit. nullus Epiſcopus, verbo, cum baculo. de conſecrat. d. 5. Secunda regula, defectus alicuius membri ſi contingat propria culpa, facit irregularem, quãuis non afferat inſignem deformitatem, vt potè quia membrum eſt occultum, nec auferat vſum Ordinis, verbi gratia, ſi aliquis abſcindat ſibi virilia; hæc habetur capite, ſi quis abſciderit. & cap. ſeq. 55. diſt. quæ regula intelligitur, ſiue ipſemet ſibi abſciderit, ſiue alius, eius iuſſu vel rogatu; vel in pœnam delicti, vt ſi maritus abſcindat virilia clerico inuento cum vxore, vel ſi Iudex abſcindat. ita Nauarr. n. 198. Couar. ſup. num. 6. & Bernard. Diaz ſup. n. 8. vel etiamſi ſibi abſciderit ad refrænandam libidinem, putans ſe placere Deo. ſic P. Henriq. num. 4. Nauar. num. 218. & eſt tex. c. hi qui. 55. diſt. & c. ſignificauit. de corpore vitiatis. Ratio eſt, quia non minùs peccat, qui membrum ſibi abſcindit quàm alteri, ſed abſcindens alteri manet irregularis, vt inf. dicemus, ergo.

Sed petis, vtrùm qui ſibi ex indignatione præſcidit partem digiti, maneat irregularis? Quæ difficultas ſolùm procedit, quando talis abſciſſio nec impedit celebrationem, nec inducit notabilem deformitatem: aliàs enim iam conſtat ex prima regula, hunc eſſe irregularem.

Soto li. 5. de iuſt. q. 2. arti. 1. in fine, tenet non eſſe irregularem: probat, ſi præſcindat alteri, non manet irregularis, ergo etiam præſcindens ſibi.

Contraria tamen ſententia vera eſt, & communis; tenet Innocent. ca. ſignificauit. de corpore vitiatis. Anton. ca. 5. Villadiego c. 11. verſic. in hac tamen materia. Nau. n. 198. P. Henri. n. 4. & alij, & habetur cap. qui partem. 55. diſt. Sed reſpondet Soto, textum ſolùm loqui, quando talis abſciſſio impedit celebrationem. Verùm hæc expoſitio eſt violenta. Primò: nam textus ait, cuiuſlibet digiti; ſecundò: nam ſtatim inquit textus, quòd ſi aliquo caſu contigerit, non repellitur, ſed ſi abſciſſio eſſet tanta, vt omninò prohiberet celebrationem, vel induceret notabilem deformitatem, proculdubiò repelleretur, ergo: tertiò: nam ſubdit textus, quòd in primo caſu voluntas eſt vindicanda.

Prætereà probo ex cap. ſignificauit. de corpore vitiatis. vbi dicitur, eum qui ſibi

amputauit virilia, eſſe irregularem, idem dicitur ca.ſi quis. 55.diſt.& cap.Eunuchus. de eo qui ſe caſtrauit.Caſtratus autem propriè dicitur ille, cui deficiunt teſticuli,qui non ſunt membrum;verùm hæc doctrina limitanda eſt, vt ſolùm procedat,quando eſt notorium, quòd per indignationem ſibi abſciderit,aliàs non.ſic Ang.verb.corpore vitiatus.num.6.Nauarr.& P. Henriq. locis citatis. & Couarru.num.6. Et quamuis Villadiego & alij citati á Couarru. videantur eandem limitationem admittere in eo,qui ſibi ex indignatione abſcidit integrum membrum,ſed occultum;oppoſitum tamen tenet P.Henriq. in gloſſa,litera A,Couarru.ſup.& alij, quod ego verius credo: nam ſi quis abſcindat alteri membrum virile, fit irregularis, quia eſt verè membrum, & hoc, quamuis abſciſſio ſit occulta,iuxta dicta diſputat.2.dub. 2. ergo etiam erit irregularis, qui ſibi abſcidit, quamuis abſciſſio ſit occulta;& fauet cap. ſignificauit,de corpore vitiatis. Et aduerte,quòd hæc irregularitas propriè loquendo non eſt ob vitium corporis, ſed ex iniuſta mutilatione membri. Ad argumentum autem Soti negatur conſequentia: nam cùm ſit grauius delictum,abſcindere ſibi partem membri, quàm alteri,ideò ſeueriùs punitur ab Eccleſia.

Sed circa prædictas regulas eſt aduertendum, quòd quando defectus corporalis impedit vel ſimpliciter, vel non ſine notabili deformitate ab vno vſu Ordinum, & non ab alio, efficit irregularem ad illum vſum,non ad alium,verbi gratia, ſi ſacerdoti auferatur pollex, non poteſt dicere Miſſam, poterit tamen abſoluere à peccatis,& canere Euangelium. ſic Anto. cap. 5. & alij, & habetur cap.2.de clerico ægrotante. quod intelligendum eſt cum duplici limitatione. Prima, quando talis defectus contingit abſque propria culpa. ita Nauar.n. 200. §. 7. Villadiego cap. 11. in fine. Et probatur: Si quis per indignationem abſcindat ſibi partem digiti,quamuis non impediat celebrationem, fit irregularis,vt dictum eſt, ergo manet irregularis quantùm ad omnem vſum Ordinum, quia non eſt maior ratio de vno quàm de alio.

Secunda limitatio eſt quoad iam ordinatos: nam ſi non eſt ordinatus, non eſt ſine diſpenſatione ordinandus etiam illo ordine, ad cuius vſum non eſt impeditus. ita Sylueſt.verb. corpore vitiatus. num. 3. Angel.n.5.Anton.capit.5.citato.Nauarr.§. citato.P.Henriq.n.4.& ratio eſt, quia iſte non habet ius quæſitum. & addit P. Henriq. cum iſto non eſſe diſpenſandum ſine graui cauſa.

Ex dictis ſequitur vnum corollarium valdè notandum, poſſe contingere, quòd quis efficiat alium irregularem, & ipſe non maneat irregularis. ita colligo ex Nauarr.num. 207.& ex P. Henriq. num. 3. & numer.4.in gloſſa,litera F,tenet Couarru. Clement.ſi furioſus.p. 3. in initio. num. 8. corollar. 4. & è contrà poteſt contingere. Exemplum primi,vt qui præſcindit alteri naſum vel pollicem, non manet irregularis, quia naſus vel pollex non eſt membrum, & tamen præſciſſus manet irregularis. ita P.Henriq. num.3. idem eſt in eo, qui impreſſit alteri cicatrices in vultu, cum magna deformitate. Exemplum ſecundi, vt qui præſcindit alteri membrum virile: iſte enim fit irregularis,quia mutilauit membrum, & tamen ſic præſciſſus (ſi contingat abſque propria culpa) non fit irregularis.cap.ex parte.el 1. de corpore vitiatis.

Vltimò,notate cum Sylueſt. verb. corpore vitiatus. qu.6.& cum Archidiacono, quòd gibboſus non repellitur ab Ordinibus ſuſcipiendis,niſi ſit nimia deformitas vel debilitas.

Dvbitatvr ſecundò,ad quem pertinet iudicare,vtrùm defectus corporis impediat celebrationem,vel inducat notabilem deformitatem.

Concluſio,quòd pertinet ad Epiſcopum, non ad Confeſſarium, eſt communis, & habetur ex c.2.de corpore vitiatis.

Vtrùm verò in Religioſis exemptis pertineat ad ſuum Prælatum? Syluest.ver. corpore

corpore vitiatus. quæſt. 1. negat, & Nauar. num. 200. & P. Henriq. num. 1. Probat Syl-ueſt. quoniam artifex inferior nunquàm iudicat de materia, circa quam artifex ſu-perior operatur. Contrarium tenet Ang. verb. corpore vitiatus. num. 5. Armil. n. 3. Tabien. eod. numer. in fine. & hoc iudico probabilius, imò idem tenet P. Henriqu. num. 2. litera A, ſuimet oblitus; nec obſtat dictum cap. 2. nam ibi fuit rogatus Ponti-fex de macula cuiuſdam electi in Epiſco-pum, & ideò remittit iudicium ad Archie-piſcopum.

DVBITATVR tertiò, quis poſſit in hac irregularitate diſpenſare? Couar. ſup. n. 7. Nauarr. n. 200. vniuerſaliter & indiſ-tinctè affirmant, quòd ſolus Papa, ſed diſ-tinctione opus eſt.

Vnde ſit prima concluſio. Quando hæc irregularitas inducit notabilem deformi-tatem, ſolus Papa diſpenſare poteſt, imò & ipſe nunquàm ſolet diſpenſare, vt teſtatur Ioannes Staphileus citatus à Couar. nam talis deformitas generat ſcandalum in po-pulo Chriſtiano. Ad hoc pertinet dictum Sylueſtri verb. corpore vitiatus. q. 6. Ang. n. 2. Tabienæ eodem num. quòd habens maculam in oculo, quæ generat deformi-tatem, non poteſt promoueri, niſi diſpen-ſetur per Papam, vel fiat Religioſus, quia tunc faciliùs promouetur. & omnes citant Innocentium in cap. cùm tua. de corpore vitiatis. Præthereà dicit Angel. num. 1. Syl. quæſt. vlt. Tabien. & Roſella eodem ver-bo, quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Religioſo, vt celebret cum pede ligneo, imò Roſella & Maiolus lib. 1. cap. 18. di-cunt, quòd ſi tale impedimentum aduenit Religioſo iam ordinato, poteſt ſuus Præ-latus diſpenſare.

Ex hac concluſione ſequitur à fortiori dicendum eſſe, quòd ſolus Papa diſpenſat in irregularitate proueniente ex defectu membri neceſſarij ad celebrationem, vt ſi eſſet truncatus manibus: nam iſte iure di-uino eſt inhabilis ad ſacerdotium; vnde, vt bene inquit Soto concluſ. 2. citata, talis irregularitas eſt de iure diuino & naturali. Verum eſt, quòd ſi Papa de facto diſpenſa-ret, & talis ordinaretur, verum reciperet Ordinem: ſed dicimus, Papam non poſſe, quia nullam ob cauſam poterit licitè diſ-penſare. Cum ſacerdote autem totaliter cæco bene poſſet Papa diſpenſare. Vnde Soto diſt. 9. qu. 1. artic. 2. teſtatur, ſe vidiſſe Trenti Epiſcopum cæcum quotidie cele-brantem. Loquendo autem de defectu qui nec impedit celebrationem, nec inducit notabilem deformitatem, ſit

Secunda concluſio. In irregularitate proueniente ex abſciſſione membri facta culpa propria diſpenſat Epiſcopus in qui-buſdam caſibus. Primò, quando tale mem-brum eſt occultum; ita Sylueſt. ſup. q. 10. Ang. num. 1. P. Henriq. num. 4. in gloſſa, li-tera A, & quamuis Angelus & Sylueſt. ex-cipiant illum, qui ſeipſum caſtrauit, nihi-lominùs etiam cum hoc (quando id fecit, putans obſequium ſe præſtare Deo) po-teſt diſpenſare, vt vtatur Ordine ſuſcepto citra miniſterium altaris. ita ipſe Sylueſt. verbo, homicidium. 3. quæſt. 3. particul. 1. gloſſa capit. ſignificauit. de corpore vitiat. & habetur ex eodem textu. Secundò, po-teſt Epiſcopus diſpenſare, quando abſciſ-ſio facta eſt à caſu etiam ex propria culpa, occulta tamen, vt ſi dabat operam illicitæ rei. Probatur ex Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. vbi conceditur Epiſcopis facul-tas diſpenſandi ſuper omnibus irregulari-tatibus ex delicto occulto prouenienti-bus, excepto homicidio voluntario. Et idem dico, quando alicui abſciſſum eſt membrum ab inimicis in pœnam ſui deli-cti, dummodò delictum ſit occultum. Pro-batur: nam Concilium excipit homici-dium directè voluntarium: hęc autem mu-tilatio ſolùm eſt voluntaria in cauſa: & ad-uertite, hoc habere locum, quamuis publi-cè conſtet de abſciſſione, dummodò deli-ctum ſit occultum, & eſt ſimile: nam Epi-ſcopus poteſt diſpenſare cum irregulari, qui exiſtens excommunicatus celebrauit publicè, ſi excommunicatio erat occulta, vt infrà dicemus.

DVBITATVR quartò, vtrùm morbus

aliquis inducat irregularitatem?

Prima concluſio, quòd ille inducit, qui cauſat horrorem & deformitatem, vt lepra, paralyſis faciens manus tremulas, & morbus Gallicus, ſecundùm Maiolum, quod intelligendum eſt, quando foris apparent vulnera, & generant horrorem. ſic intelligendus eſt P.Henriq.cap.8.num. 8. item etiam energumenus ſiue obſeſſus à dæmone, de quo Nauarr.cap.25.num. 72. & cap.27.num.203.& lib.1.Conſiliorum, conſ.5. de ætate & qualit. ordinandorum. Anton.cap. 5. circa finem. Sylueſt. verbo, corpore vitiatus.quæſt.10.& P. Henriquez num.8.in gloſſa, litera F, tenent, non eſſe ordinandum, quamuis liberetur. idem tenet Nauar.cap.25.num. citato, de verſo in inſaniam vel furorem. Probat ex cap. maritum. 33. diſt. quem textum intelligit in eo, qui alienatur à mente per læſionem permanentem organi ſenſuum, non autem in eo, qui per paſſionem tranſeuntem ex vi morbi, vulneris, iræ vel paſſionis breuis. idem tenet P.Henriq.num.9.& in gloſſa, litera O, & aliqui viri docti. At verò ſi ſit iam promotus, & liberetur, poterit miniſtrare in ſuſceptis, imò licèt non liberetur omninò à furore vel morbo caduco, ſi raro cadat in terram, nec euomat ſpumas, poterit celebrare adiuncto ſocio præparato ad perficiendam Miſſam, ſi fortè corripiatur morbo, ſic Anton. & Nauar. cap.27.num.203.& P.Henriq.num. 8. excipit Nauar.obſeſſum à dæmone, qui nunquàm debet celebrare, idem tenet Villadiego cap.15. dicit tamen P.Henriquez in gloſſa citata, litera F, quòd ſi ſit liber à dæmone, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt celebret.

Dixi, *ſi raro cadat:* nam qui habet frequentem furorem, vel inſaniam, quamuis habeat lucida interualla, non eſt permittendus celebrare. ſic Henriq.num.9.

Præterea notandum eſt, quòd tempus ad iudicandum vtrùm conualuerit ab huiuſmodi morbis, eſt ſpatium vnius anni. cap.communiter.33.diſt.Anton. ſup.dicit, & bene, quòd relinquatur arbitrio Iudicis, vel viri prudentis, attentis circunſtantiis, & fauet ipſe textus.

Secunda concluſio. In his impedimentis ſolus Papa diſpenſat cum non ordinatis, & vt refert P.Henriq. numer. 9. quidam Regulares poſſunt diſpenſare cum Religioſo, vt liberatus à furia vel furore ordinetur.

Dvbitatvr quintò, de hermaphrodito? Reſpondetur, ſi magis polleat ſexu fœmineo, non eſt capax characteris, ſicut nec fœmina; ſi verò magis polleat virili, erit quidem capax characteris, non tamen debet ordinari, quia eſt monſtrum, cum quo ſolus Papa diſpenſat. ita Nauarr.num. 203.addit P.Henriquez, n 6. quòd etiam ſolus Papa diſpenſat, vt miniſtret in ſuſceptis; ſi æquè pollet vtroque ſexu, etiam iudicatur incapax, ita vt ordinatio non valeat. ita Nauar.lib.1. Conſiliorum, conſ. 8. de ætat.& qualit.ordin.& citat Sylu. verb. hermaphroditus.

Dvbitatvr ſextò, de illegitimis? Et imprimis ſupponendum eſt, illum eſſe illegitimum, qui procreatus eſt extra legitimum matrimonium. Verum eſt, quòd licèt matrimonium fuerit nullum propter aliquod impedimentum, tamen ſi ambo parentes, vel vnus eorum ignorabant tale impedimentum, & contraxerunt in facie Eccleſiæ, filij ſuſcepti ex tali matrimonio ſunt legitimi. capit. cùm inter. qui filij ſint legitimi. iuncto capit. cùm inhibitio. de clandeſtina deſponſat. Dixi, *& contraxerunt in facie Eccleſiæ:* nam aliàs non erunt legitimi, quia talis ignorantia eſt craſſa, atque adeò ceſſat bona fides; quod verum eſt, licèt modò poſt Trident. contrahant coram Parocho & teſtibus, ſi prætermittantur denunciationes. ita P.Henri.lib. 11. de matrimonio.cap.20. num. 1. Quo ſuppoſito, ſit

Prima concluſio. Quicunque illegitimus eſt irregularis.cap. 1. & cap. finali. de filiis presbyterorum. & hoc, quamuis occultus ſit, & communiter reputatus pro legitimo. ita Villadiego cap.10. Nauar. n. 201.Couarru. Clemen. ſi furioſus.p.2.§.3. num.4.

num.4.verſ.hinc illud. & P. Henri. cap. 8. num.10.contra Caſtrum,lib.1.de lege pœnali.c.vlt.concl. 3. dicentem,illegitimitatem occultam non nocere, quod ſup. impugnatum eſt.

Secunda concluſio.In hac irregularitate ſolus Papa diſpenſat ad ſacros Ordines & ad dignitatem,& beneficium curatum, ad minores verò & vnum beneficium ſimplex poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare; ſic Nauar.n.201.& habetur cap. 1. & 2. de filiis presbyterorum. Epiſcopus cum ſuo familiari triennali illegitimo non poteſt diſpenſare ad minores Ordines. Naua. conſ. 27.de temp. ordi.

Circa quam concluſionem notandum eſt primò, quòd eò erit difficilior diſpenſatio,quò grauior fuerit copula parentum, vt ſi fuit ex inceſtu intra ſecundum gradum, vel ex ſacrilegio presbyteri. ſic P. Henri. num. 10.

Secundò notandum eſt, quòd Capitulum ſede vacante poteſt diſpenſare ſicut Epiſcopus. ita Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſ.31.de temporibus ordinationum.

Tertiò notandum eſt, quòd Epiſcopus etiam poteſt diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis. ſic Innocen. receptus communiter, vt tradit Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 3. de ætate & qualit. ordinandorum. ad 5. quæſtion. quia talis Canonicatus non eſt dignitas nec perſonatus,ſed beneficium ſimplex. ita Nau. conſ.43.de præbend.numer.1. per text. in cap. ſtatutum. in princip. de reſcript. in 6. Verum eſt,quòd quamuis diſpenſet ad beneficium ſimplex, non videtur diſpenſare ad Canonicatum, niſi id exprimat. ſic Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 2. de filiis presbyterorum,& conſ. 3. citato, de qualit. ordinandorum. vbi allegat Francum c. 1. de filiis presbyterorum. n. 6. qui colligit hoc ex quadam deciſione Rotæ. Et quod diximus, Epiſcopum poſſe diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis,P.Henri.num. 10. in fine, & aliqui viri docti dicunt non habere locum poſt Trid. ſeſſ.24.cap.12.quia iam requirit Ordinem ſacrum, ſed Epiſcopus non poteſt diſpenſare ad Ordinem ſacrum, ergo poterit nihilominùs diſpenſare. ad Canonicatum Eccleſiæ Collegialis.ſic Henri.litera X.

Quartò notandum eſt, quòd diſpenſatus ad minores Ordines per Epiſcopum, non manet diſpenſatus ad beneficium ſimplex.ita Nauar.conſ.3.citato.de qualit. ordinandorum ad 5. qu. ſicut nec etiam diſpenſatus per Papam ad ſacerdotium, manet diſpenſatus ad beneficium curatum.ita P.Henri.num.10. litera C,& Nau. conſ. 3. de filiis presbyter. §. 5. vbi citat alios, imò nec ad ſimplex. Sic aliqui viri docti,& videtur de mente Sylueſt.ver. beneficium,3.quæſt.10.n.14. Tabien.eodem ver.num.16.& Couarru.Clement.ſi furioſus,p.1.in initio. corollario 5. qui dicunt, diſpenſatum ad ſacros Ordines virtute talis diſpenſationis non manere diſpenſatum ad aliquod beneficium. Probant,quia diſpenſatio ſtrictè eſt intelligenda, ita vt ſolùm extendatur ad id,ſuper quo diſpenſatur; quæ ratio æquè probat de beneficio curato & ſimplici. Videtur etiam de mente Nauar. conſ. 3. citato;de filiis preſbyterorum,verſ.2. colligitur. Verum eſt, quòd diſpenſatus à Papa quoad omnes Ordines,& beneficia etiam curata, & dignitates, cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum.ſic P.Henri.num.10.litera C,vbi allegat Syluestrum & Iuriſperitos Salmanticæ conſultos. Sed inquiris, vtrùm legitimatus abſolutè à Papa poſſit ordinari ſacris Ordinibus?

Maiolus lib. 1. cap. 8. dicit, quòd non poteſt ſine noua diſpenſatione, niſi aliud colligatur ex mente Pontificis:idem videtur dicere P.Henri.numer.10.litera N,ſed iſti Autores confundunt legitimationem & diſpenſationem, cùm tamen docente Couarru. in 4. Decr. p. 2. cap. 8. §. 8. valdè differant: nam diſpenſatio eſt quando aliquis efficitur legitimus ad certum actũ; at verò legitimatio efficit legitimum abſolutè & quoad omnia, ac ſi reuerà eſſet; vnde dico,quòd ſi Papa legitimet aliquem abſolutè, poterit ordinari ſacerdotio, & obtinere

obtinere beneficium curatum & dignitatem,vt tradit Couarr.dicto §. 8. num. 5. at verò ſi ſolùm diſpenſat quoad Ordines, vel vt fiat clericus,cenſetur diſpenſatus ad minores tantùm.ita Sylueſt.ver.clericus.1. q. 4. idem ſentit gloſſa cap. ex literis. de filiis presbyterorum, & ſic intelligendi ſunt Maiolus & P.Henriquez.

Præterea aduertite,quòd diſpenſatus ad certum beneficium Curatum non poteſt virtute talis diſpenſationis obtinere ſecundum beneficium:nam iſta diſpenſatio ſtrictè eſt interpretanda, & hoc quamuis relinquat primum. ita Couar. in 4.dicto §. 8.corollar.6.at verò ſi diſpenſetur ad Curatum in communi ſeu ad incertum, poteſt obtinere aliud & aliud relicto primo. ita P.Henri.n.10.in gloſſa,litera C,vbi allegat Syluest. & Panormit.

Quintò notandum eſt, quòd cum profitentibus in religione ius commune diſpenſat ad omnes ordines etiam ſacros, non tamen ad Prælatiam.ita Nauar.n.201. P.Henri.num.10.& eſt text.cap. 1. de filiis presbyterorum. poteſt etiam Prouincialis Societatis diſpenſare ad ſacros Ordines cum illegitimo,qui elapſo biennio emiſit tria vota ſolemnia,vt habetur in compendio Societatis, verb. diſpenſatio. §. 2. & quamuis prædicti Religioſi non poſſint habere Prælaturam,vt dictum eſt,poſſunt tamen habere alia officia,vt tradit Nauar. 3. conſ.de filiis presbyter.& ibi latè diſputat vtrùm illegitimus factus Canonicus regularis Eccleſiæ cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ.

Sextò notandum eſt,quòd cum eo, qui bona fide ordinatus eſt ſacerdotio, putans ſe legitimum,ſi poſteà ſibi perſuadeat eſſe illegitimum, poteſt Epiſcopus diſpenſare ad vſum ordinis;ita P.Henriq.num. 10. & lib.11.de Matrim.cap.20.num.2.& Naua. conſ. 3. de ætate & qualit. ordinandorum. ad 2. quæſt. & fauet cap. Lugdunenſis. 9. quæſt.2.& ibi gloſſa.

Septimò notandum eſt, quòd Comites Palatini regulariter non habent facultatem legitimandi quoad Ordines, nec beneficia eccleſiaſtica. ita Nauar. lib.1.Conſilior.conſ.5.num.1.de filiis presbyter.

DVBITATVR ſeptimò,vtrùm Epiſcopus per Tridentinum poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate ex delicto occulto proueniente.

Nauar.cap.27.numer.194.tenet, quòd non: ait enim quòd Tridentinum ſeſſ.24. cap. 6. de reformat. non dat facultatem Epiſcopis diſpenſandi ſuper irregularitate non deſcendente ex delicto. Ex quo infert, non dari facultatem diſpenſandi in illegitimitate: hanc enim non ſolùm incurrit filius propter crimen parentum,ſed etiam propter defectum, quem in ſeipſo habet.

Sit concluſio. Oppoſitum eſt mihi probabilius:& eſt optimus text. cap. niſi cùm pridem.de renunc.§.perſonæ.ibi, ſi tamen & culpa latet. Sic aliqui viri docti,& inſinuat P.Henri.num.10.poſt literam L, verum eſt quòd cap.20. num. 2. ſolùm videtur dicere,quòd diſpenſat, vt miniſtret in ſuſceptis. Sed probatur concluſio primò: nam licèt hæc irregularitas cauſet in homine quendam defectum, tamen intrinſecè dependet à crimine parentum, ergo ſi huiuſmodi crimen ſit occultum, comprehenditur ſub Decreto Concilij. Confirmatur. Ratio,quæ mouit Concilium ad concedendam facultatem diſpenſandi in caſibus occultis, fuit ad euitanda multa animarum pericula & ſcandala,quę ſequerentur ex detectione occultorum criminum; quæ omnia ſequerentur, ſi neceſſarium eſſet in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis recurrere ad ſedem Apoſtolicam; ſed hæc ratio currit in præſenti caſu, ergo. Secundò probatur: nam licèt diſpenſatio poſtquàm eſt conceſſa in particulari caſu, eſt odioſa & ſtrictè interpretanda;at verò poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis,& latiſſimè interpretanda.cap.finali. de ſimonia. & ibi Panormitan.& Felin.num.7.Syluest.verbo, diſpenſatio. quæſt.5. Nauar. Com. 4. de reg. num.15.in fine. & Couar.in 4 p.2. cap. 8.

§. 8.

§.8.nu.6. Et ratio eſt: nam beneficiũ Principis quando non eſt in damnum tertij, latiſſimè eſt interpretandum. c. olim. de verbor. ſignific. ſed hæc poteſtas eſt quoddam beneficium indultum à Concilio, ergo.

Si obiicias, potiùs eſſe priuilegiũ, quod cùm ſit contra ius, vel ſaltem præter ius, ſtrictè eſt interpretandum, cap. cùm dilectus. de conſuetud. Reſpondetur, non eſſe propriè & in rigore priuilegium. Primò: nam Epiſcopus ſtando in iure diuino poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus. Secundò, quia nullo iure prohibitum eſt, quòd Papa nõ poſſit facultatem ſuam diſpenſandi aliis delegare; vide Couarru. ſup. vbi hoc modo probat facultatem ad legitimandum extendendam eſſe & latè interpretandam.

Dvbitatvr octauò, vtrùm hæc irregularitas auferatur per ſubſequẽs matrimonium?

Concluſio. Si tempore conceptionis parentes poterant validè contrahere, filius fit legitimus; at verò ſi non poterant validè contrahere, quamuis poſteà contrahant, non fit legitimus. cap. tanta. qui filij ſint legitimi. Videte Sylueſt. verb. illegitimus. q.3. & Anton. Gom. l. 4. Tauri. num. 56.

Dvbitatvr nonò, vtrùm expoſitus, cuius parentes omninò ignorantur, ita vt non poſſit inueſtigari, an ſit legitimus vel non, ſit reputandus irregularis ad Ordines?

Ananias & Felinus relati à Couar. Clementina, ſi furioſus. p. 1. in initio, num. 9. tenent, quòd poteſt ordinari ſine diſpenſatione. Probatur: nam filius coniugatæ nõ tenetur credere matri dicenti, ſe illegitimum eſſe, ergo. Couarru. autem tria dicit. Primò quòd non poteſt ordinari ſine diſpenſatione, idem tenet Maiol. lib. 1. c. 10. quia licèt daremus in caſu dubij, non eſſe aliquem cenſendum illegitimum, tamen hìc nõ ſumus in caſu dubij, quia ſunt vehementes coniecturæ hunc eſſe illegitimum: tales enim plerunque ſolẽt exponi, & quæ communiter accidunt, ſunt credenda. l. ſiue poſſidetis. C. de probat. & glo. l. neque natales. eod. tĩt. nam raro contingit, quòd legitimi exponãtur ratione paupertatis, cùm ex hoc ſequatur infamia parentibus. Secundò dicit, quòd Epiſcopus poteſt cum hoc diſpenſare, quia eſt dubiũ facti. Tertiò dicit, quòd ſi iam eſt ordinatus, poteſt miniſtrare ſine diſpenſatione. Probatur, quia melior eſt conditio poſſidentis, & iam habet ius quæſitum. Hanc ſententiam ſequitur P. Henriq. nu. 10. (& in glo. lit. L, dicit, quòd Greg. XIV. in quadam Bulla decernit, quòd habeantur pro legitimis & puri ſanguinis ad omnes prębendas) & aliqui Magiſtri, & eam reputo probabiliorem; aduerto tamẽ cum P. Hen. in gloſſa, litera L, quòd talis debet reputari defæcati ſanguinis quoad omnes præbendas, quia eſt totale dubium, & in dubio nemo debet præſumi infecti ſanguinis.

Ad argumentum in contrarium conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam ille habet pro ſe præſumptionem matrimonij.

Dvbitatvr decimò, de eo qui non eſt expoſitus, ignoratur tamen vtrùm ſit legitimus, nec reperiũtur parẽtes eius?

Reſpondetur cum Villadiego cap. 10. quòd ſi fuit infamatus de illegitimitate, debet ſe purgare; ſi verò non fuit infamatus, ſed ſemper vixit vt legitimus, relinquatur ſuæ conſcientiæ. Ego addo, quòd niſi præſumat de ſe, quòd eſt illegitimus, poteſt ſe reputare legitimũ, quia melior eſt conditio poſſidentis, imò ampliùs dico, quòd licèt ſit dubium, non tenetur quis ſe reputare illegitimum, iuxta dicta diſp. 2. dub. 5. concluſ. 2.

Dvbitatvr vndecimò, quas pœnas incurrat illegitimus, ſi ordinetur abſque diſpenſatione?

Prima concluſio. Manet ſuſpenſus ab executione Ordinis ſuſcepti. ita Soto d. 25. q. 1. art. 3. Nau. lib. 1. Conſilior. conſil. 3. de ætate & qualit. ordinandor. ad 2. & 3. q. P. Henr. n. 10. in gloſ. lit. H. probat Soto: nam Canones prohibẽtes illegitimũ ordinari, hoc præcipuè intendunt, ne miniſtret.

Sed difficultas eſt, vtrùm iſte miniſtrans in Ordinibus ſic ſuſceptis incurrat irregularitatem poſitam contra violantes cenſuras Eccleſiæ celebrando? Partem affirmatiuam tenet Nauar.cap.25.num.96. & probatur, qui violat ſuſpenſionem celebrando, fit irregularis, ergo.

Sit ſecunda concluſio. Contraria ſententia eſt vera. ſic Innocent. c. ſi celebrat. num.3. de clerico excommunicato miniſtrante. Villadiego cap.3. de ſuſpenſio. nu. 11. Couar. Clement. ſi furioſus. p.1.§.1.nu. 3. Armil. verb. irregularitas, num.17. imò & ipſe Nauar. in noua impreſſione nõ addidit illam particulam, & fit irregularis. & cap.27.nu.194.§.3. etiam in antiqua impreſſione clarè videtur ſequi Innocẽtium dicentem, quòd non ſit irregularis; vnde ſecundùm ſtylum Curiæ, quando diſpenſatur cum tali ordinato, nulla fit mentio irregularitatis. Et probatur: nam talis ſuſpenſio non eſt poſita propter crimen, ſed propter defectum, ſicùt illa quæ ante Extrauagantem Pij II. incipientem, cùm ex ſacrorum, erat impoſita in cap. vel non es compos. de temporibus ordinationum, contra ordinatum ante legitimã ætatem. Per hoc patet ad argumentum: antecedens enim ſolùm eſt verum de violante ſuſpenſionem poſitam propter delictum: talis enim eſt verè cenſura. Et quod dictum eſt de illegitimo, idem dicendum eſt de quocunque corpore vitiato, qui ordinatur ſine diſpenſatione. ita Villadiego & Couarru. locis citatis.

DVBITATVR vltimò, de defectu ſeruitutis?

Prima concluſio. Seruus qui ſine licentia domini ordinatur, vel qui ordinat illum, grauiter peccat, vt per totum titulum de ſeruis non ordinandis.

Secunda cõcluſio. Epiſcopus, qui ſciens ordinat ſeruum alienum ſine licentia domini, tenetur duplicatum reddere pretiũ, & ſeruus fit liber. P. Henriquez cap. 8. num.7. & habetur cap. ſi ſeruus abſente domino. 54.d.

Tertia concluſio. Si domino ignorante vel contradicente ordinetur minoribus, manet ſeruus in omnibus, ſicut priùs; ſi verò ſacris, habet ius, vt dato pretio vel ſimili ſeruo fiat liber, aliàs etiam factus ſacerdos debet ſeruire in obſequiis non indecentibus ſtatui. ſic P. Henriquez num.7. & Nauar. num.203.§.16.

Quarta concluſio. Si cum licentia domini, vel eo ſciente, & non contradicente, ordinetur etiam minoribus, fit liber. ſic P. Henriquez.

Quinta concluſio. Si iſte manens ſeruus celebret, non incurrit nouam irregularitatem, ſicut dictum eſt in dubio præcedenti, de defectu autem ætatis abundè dictum eſt in materia de ſuſpenſione, diſputatio.5. dub.5.

Ad defectum corporis pertinebat deſcendere ex hæreticis; ſed hoc clariùs tractabitur diſput. ſequenti.

DISPVTATIO IV.

De irregularitate ex defectu animæ.

De qua tractat Nauarr. num.205. & P. Henriq. cap.8. num.11.

DVBITATVR primò, vtrùm defectus ſcientiæ faciat irregularem?

Pater Henriquez num.10. in gloſſa, litera B, & lib.10. de ſacramento Ordinis. c. 16. num.2. & in gloſſa, litera Q, ait, quòd licèt defectus ſcientiæ ſit impedimentum ad Ordines, non tamen facit irregularem.

Sit prima concluſio, quòd facit irregularem. ſic Nauarr. & Villadiego cap.16. verſ. circa illum verò qui patitur. pag.179. Maiolus lib.1. cap.22. & aliqui iuniores. Probo ex cap. illiteratos. 36.d. vbi dicitur, illiteratos, aut corpore vitiatos nullus preſumat promouere, ſed corpore vitiatus eſt irregularis, ergo & illiteratus; & aduertit ibi gloſſa, quòd textus loquitur de eo, qui penitus eſt illiteratus. Quis verò dicatur omninò illiteratus tradit Nauarr. in c. ſi quando. de reſcrip. except.70. Quæ autem

tem ſcientia requiratur pro vnoquoque ordine? Concilium Tridentin.ſeſſ.23.ca.4. ait, quòd nemo ordinetur prima tonſura, niſi ſciat fidei rudimenta, legere & ſcribere; & c.11.pro Ordinibus minoribus, quòd intelligant linguam Latinam; & c.13.dicit de diacono & ſubdiacono, quòd debent eſſe his literis inſtructi, quæ ad ordinem exercendum pertinent; ſimplices verò presbyteri ſcire debent ea, quæ requiruntur ad debitè adminiſtrandum ſacramentum Euchariſtiæ, addit P. Henri. vtroque loco dudum citato, quod licitum erit Epiſcopo ordinare Religioſum, qui bene legit & cantat: talis enim in aliorum ſocietate & pro miniſtris religionis videtur miniſter idoneus.

Quod verò ad diſpenſationem attinet, Innocent.ca.dilectus. de temporibus ordinationum. & Maiolus ſup. dicunt, Papam non poſſe in hoc impedimento diſpenſare, oppoſitum tenet Nauar.

Sit ſecunda concluſio. Cum omninò illiterato non poteſt diſpenſare, ſaltem directè, at verò cum eo, qui non omninò illiteratus eſt, poteſt, & de facto aliquando diſpenſat, non abſolutè, ſed ad tempus, vt interim diſcat. Hæc concluſio eſt de mente Villadiego loco citato. Et prima pars probatur: nam eſt contra ius naturæ, quòd aliquis aſſumatur ad munus, quod exercere neſcit, vt latiùs tradit Nauarr.dicta except.7. Dixi, *ſaltem directè*: nam indirectè aliquando diſpenſat in ſcientia requiſita ad aliquod officium, ſcilicet diſpenſando ſuper ætate, propter ſpem futuræ ſcientiæ ad tale officium, vt ait Nauar. except.19.num.2.

Tertia concluſio. Ignarus literarum ex diſpenſatione Epiſcopi non prohibetur miniſtrare in ſuſceptis. P. Henri. cap.8.in fine. quod ego intelligo de eo, qui non eſt omninò ignarus.

Dubitatur ſecundò, vtrùm defectus fidei faciat irregularem?

Prima concluſio. In non baptizato non facit eum propriè irregularem, ſed incapacem Ordinis, quia licet de facto ordinetur, non recipit characterem Ordinis, vt patet c.1. de presbytero non baptizato. nam Baptiſmus eſt ianua reliquorum Sacramentorum. Sed quid in baptizato, vt in hæretico vel Apoſtata?

Sit ſecunda concluſio. Hæreticus, vel apoſtata, & eorum fautores, defenſores, vel receptatores ſunt irregulares, ita vt nec poſt conuerſionem ſint ordinandi. ſic Ang.ver.irregularitas.1. num.26. Sylueſt. eodem ver. quæſt.5. Nauarr. num.205. P. Henri.cap.4.numer.6. De hæretico habetur ex cap.ſi quis omnem. & cap.ſaluberrimum.1.quæſt.3. & cap.2.§.hæretici.de hæreticis.in 6. vbi redduntur inhabiles ad publica officia; ordo autem pertinet ad publicum officium. De apoſtata verò habetur cap.presbyteros.50.d.§.de his. Et probatur: nam quod ad mores attinet, idẽ iudicium eſt de apoſtata & de hæretico. De fautoribus, defenſoribus, vel receptatoribus habetur dicto §.hæretici. & prætereà omnes prædicti ſunt inhabiles ad beneficium, ita vt ſi de facto detur illis, collatio erit nulla, vt habetur eodem §. aduertit tamen Ang. & Syl ueſt.ſup.

Aduerte tamen, quòd ſi clericus ſiat hæreticus, poterit poſt pœnitentiam & abiurationem in ſuſceptis miniſtrare, & habetur ex dicto c.ſaluberrimum.

Sed difficultas eſt, vtrùm quando crimen hæreſis eſt occultum, poſſit poſt legitimam abſolutionem in foro conſcientiæ ordinari?

Didacus Perez l.8.ordinam.tit.4.in tracta.de hæreticis.p.1. propè finem, pag. 99. tenet, quòd non poteſt, ſed requiritur diſpenſatio ſaltem Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum. Probat: nam Concilium ſeſſ.24. c.6. concedit Epiſcopo facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta.

Sit tamen tertia concluſio. Probabilius eſt, non eſſe irregularem, atque adeò ordinari poſſe. ſic P.Henri.numer.6. & aliqui viri docti. Probatur ex cap.ad abolendam. de hæreticis. vbi ſermo eſt de hæretico publico, ibi, *quicunque manifeſtè fuerit in hæreſi deprehenſus*, &c. Et eodem

modo loquitur dictum c. ſaluberrimum. loquitur enim de abiuratione ſolemni, quæ in ſcriptis fit, & in dicto §. hæretici. apertè ſupponitur notitia criminis: dicitur enim quòd non admittatur.

Ad fundamentum Didaci Perez facilè reſpondetur, Concilium non loqui de diſpenſatione, ſed de abſolutione in foro conſcientię ab excommunicatione, & peccato hæreſis. Sed

Dvbitatvr tertiò, de filiis hæreticorum? Quæ irregularitas, quamuis pertinebat ad defectum corporis, tamen claritatis gratia reſeruata eſt in hunc locum.

Sit ergo concluſio. Filij hæreticorum & receptatorum vſque ad ſecundam generationem per lineam paternam, & vſque ad primam per maternam, ſunt irregulares, dicto §. hæretici. vbi generaliter dicitur, *vſque ad ſecundã generationem*; ſed poſteà Bonifacius VIII. c. ſtatutũ. el 2. de hæreticis. in 6. reſtrinxit vſque ad primam generationem per lineam maternam; vnde deſcendens ab hæretico per lineam maternam vltra primum gradum, non eſt inhabilis ad Ordines. ita Nauar. li. 1. Conſiliorum. conſ. 8. de temporibus ordinationum. Addit præterea Bonifacius VIII. hanc pœnam non comprehendere filios eorum, qui reconciliati ſunt Eccleſiæ.

Et quamuis Simanc. de Cathol. inſtitutio. tit. 47. num. 17. & P. Henr. cap. 5. num. 4. teneant, hîc per reconciliatum intelligi etiam illũ, qui relaxatus eſt brachio ſeculari; non tamen eſt combuſtus viuus, quia reſipuit, & abſolutus eſt ſacramentaliter; idémque videtur tenere Nauar. num. 205. & patet ex ipſo text. ibi, *qui tales* (ſcilicet hæretici) *deceſſiſſe probantur*, ſed qui petiuit abſolutionẽ, non deceſſit hæreticus, ergo.

Nihilominùs tamen probabilius eſt, quòd per reconciliatum intelligitur ille, qui non eſt relaxatus brachio ſeculari. ita tenent à fortiori Ioan. Andr. Philip. Francus, Ancharanus, & Geminia. dicto c. ſtatutum. nam hi Autores hoc ipſum docent de relapſo conuerſo, cui conceditur ſacramentum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ; quæ ſententia probatur ex ipſo textu, ibi, *non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit*, &c. vbi, vt annotat Francus & Geminia. textus requirit duo, ſcilicet quòd ſint emendati & reincorporati Eccleſiæ.

Ad verba citata in oppoſitum reſpondetur, relaxatum brachio ſeculari, quamuis conuertatur, præſumi hæreticum, præterquàm quoad beneficium abſolutionis ſacramentalis, & conuerſionem eius fictam eſſe timore pœnæ. ita tenet Villadiego tracta. de hæreticis. quæſt. 21. parum poſt principium, Directorium Inquiſitorum p. 2. quæſtion. 11. commento 36. pag. 285. verſicul. poſtquàm traditus. & Caſtro lib. 1. de iuſta hæreticorum punit. capit. 22. non multùm ante finem. Vnde illa verba textus, *non autem illorum*, &c. explicant, omnem illum decedere hæreticum præſumptione iuris, quia non reincorporatur Eccleſiæ, & recipit pœnitentiam, &c.

Præterea nota, quòd hæc pœna etiam extenditur ad filios illegitimos. ita gloſſa, Gemin. & Francus dicto cap. ſtatutum. & Villadiego tracta. de hæreticis. qu. 23. ne plus habeat luxuria, quàm caſtitas. Et hæc dicta ſunt ſtando in iure communi.

Sed difficultas eſt propter quandam Extrauagantem Pauli IV. relatam à Nauarr. lib. 5. Conſiliorum, titul. de Iudæis & Sarracenis, conſil. 1. vbi Pontifex præcipit, nullum deſcendentem ex hæreticis vel Iudæis vſque ad quartam generationem ordinari ſacris Ordinibus. Quam Extrauagantem Gregor. XIII. extendit ad deſcendentes ex Sarracenis, vbi aduertit Nauarr. quòd licèt ſtando in rigore iuris huiuſmodi Extrauagantes intelligendæ ſunt in deſcendentibus ex hæreticis, Iudæis vel Sarracenis ètiam non condemnatis, ſed conuerſis; nihilominùs ex æquitate iuris dici poteſt, quòd non habent locum in deſcendentibus ex illis, qui ſponte propria nullo cogente metu conuerſi ſunt, & ego idem iudico.

Vtrùm verò prædictæ Extrauagantes ſint vſu receptæ? Dico quòd non, & ita accepi

cepi à quibuſdam viris doctis & peritis in praxi.

Dvbitatvr quartò, vtrùm neophytus ſit irregularis? Ille autem dicitur propriè neophytus, qui ex ſecta Iudaica, vel Mahumetana, vel Gentilica nuper conuerſus eſt ad fidem Chriſtianam, ita Couarru. Clem.ſi furioſus.p.1.§.2.num.7. concl.1.Nauar.num.205.& P.Henr.cap.4. num.7.Vnde qui ab infantia profeſſus eſt fidem in Baptiſmo,licèt deſcendat ab auo, vel patre Iudæo vel Sarraceno, non dicitur propriè neophytus,& ideo,vt rectè ait Nauar.neophytus,propriè loquendo, non eſt idem, quod vulgò dicitur Chriſtianus nouus.

Sit ergo prima concluſio. Neophytus propriè dictus eſt irregularis, vnde non debet promoueri ad aliquem Ordinem, etiam minorem,nec beneficium. ſic Angel.Sylueſt. & Summiſtæ,ver. neophytus. Couarru. ſup. concl.2.Nauar.numer.205. & P.Henri.cap.4.num.7. probat Nauar.ex c.1.& 2.48.d.& quoad beneficium patet ex cap.conſtituit.17.qu.4. & ratio eſt, ne in ſuperbiam incidat, putans quòd Eccleſia indigeat illo.

Secunda concluſio. Ille qui iamdiu ſuſcepit fidem, ſi iudicio Epiſcopi ſit rectè inſtructus & confirmatus in fide, poterit ordinari.ita Coua.cócl.3.Nau.& P. Henri.locis citatis.Probatur, quia nec iſte dicitur neophytus propriè loquendo.Prçtereà probatur ex c.1.57.d.

Ex quo infert Couarru. hanc irregularitatem non eſſe ſimilem aliis, quia non eſt expectanda diſpenſatio Papæ, ſatis eſt iudicium Epiſcopi.Verum eſt, quòd cum neophyto propriè dicto ſolus Papa diſpenſat; vt colligitur ex Nauar. dicto num. 205.§.4.

Tertia concluſio. Ille qui ab infantia profeſſus eſt fidem in Baptiſmo, licèt deſcendat ex auo, vel patre Iudæo, aut de Sarraceno,poteſt ordinari & obtinere eccleſiaſtica beneficia & dignitates.ita Cou. concluſ.6.nam iſte propriè loquendo non dicitur neophytus.

Si obiicias Concilium Trident. ſeſſ.29. c.7.de reformatio.vbi iniungit Epiſcopis, quòd diligenter inquirant ordinandorum genus?Reſpondetur cum P.Henr. li.10.de Ordine.c.17.n.2.in gloſſa,litera G,hoc decretum eſſe ad inueſtigandum,vtrùm ſint filij ancillæ vel hæreticorum,in forma explicata dubio ſecundo.

Sed obiter inquiro, vtrùm neophyti propriè ſumpti,vel qui deſcendunt ex Iudæis vel Sarracenis, poſſint obtinere officia publica?

Quarta concluſio. Neophytus propriè dictus non poteſt ea obtinere. ita Couarr. concl.4.vbi allegat Archidiaconum, Felinum,& alios,eámque probat ex c. conſtituit.17.q.4.

Quinta concluſio. Prouectus iam in fide,ita vt dici poſſit veteranus Chriſtianæ militiæ,poteſt obtinere prædicta officia.ita Couarr.concl.5.probat ex l.6.tit.24. par.7. Et idem à fortiori dicendum eſt de eo,qui ab infantia profeſſus eſt fidem, quamuis deſcendat ex auo vel patre Iudæo, aut Sarraceno.ita Couarr.concl.6.

Sed nota,iſtas tres concluſiones intelligendas eſſe ſtando in iure communi: ſunt enim particularia ſtatuta quarundam Eccleſiarum à ſede Apoſtolica confirmata, quæ nullum deſcendentem à Iudæis vel Sarracenis, quamuis eorum progenitores abhinc mille annis fidem ſuſceperint, admittunt ad præbendas. Similiter ſunt alia ſtatuta, quæ non admittunt prædictos ad tribunalia Inquiſitionis,vel ad aliqua tribunalia ſecularia.

Vltimò nota,quòd in huiuſmodi irregularitate ſolus Papa diſpenſat,niſi in caſu ſecundæ concluſionis. ita Nauarr.n.205.§. 4. Conditiones autem requiſitas, vt quis eligatur in Epiſcopum vel Cardinalem, tradit P.Henr.c.9.

Dvbitatvr quintò, vtrùm infamis ſit irregularis?Quam quæſtionem diffusè tractat Richard.in 4.d.25.art.6.q. 1.tangit etiam P.Henri.cap.5.num.3.Pro cuius explicatione ſupponendum eſt, quòd infamia eſt duplex,vna iuris,altera facti; iuris

eſt,quę incurritur per ſententiam Iudicis, vel ipſo facto.

Pro quo ſecundò notandum eſt, ex Dyno in regula infamibus.de regul. iuris. in 6.quòd regulariter loquendo, infamia iuris non incurritur,niſi per ſententiam Iudicis.idem tenet Ang.verbo, infamia.numer.5.Sylueſt.Tabien.& alij,& addit Angel.num.6.& Syluest.non ſufficere, quòd delinquens confiteatur proprium crimen in iudicio: tunc enim non reſultat infamia iuris,ſed facti. Dixi, *regulariter*: nam ſunt aliqua crimina, quibus ab ipſo iure annexa eſt infamia, vt eſt crimen vſuræ tam in laico, quàm in clerico,& quibuſdam aliis relatis ab Angelo num.5.in his enim ante ſententiam incurritur infamia iuris, requiritur tamen notorietas facti. ita P.Henr.cap.5.num.3.litera L,Tabien. ver.infamia.numer.2. Couar.lib.3. Variarum.cap.3.numer.2.circa finem,& Caſtro lib.2.de lege pœnali.c.vlt.circa finem,qui probat: nam ſicut fama oritur ex publica bonorum operum notitia, ita & infamia oriri debet ex publica notitia perpetrati criminis, ergo criminoſus occultus non poteſt eſſe infamis.

Et notate, quòd hæc infamia iuris aliquando inducitur ſine delicto ex officio infami. ſic P. Henri. verbi gratia, in hiſtrione,vt infrà dicam, & aliis caſibus relatis ab Angelo nu.5.aduerte tamen cum P.Henr.artem fabrilem non inducere infamiam.

Infamia facti eſt,quando alicuius fama grauatur de aliquo crimine apud multos & graues per maiorem partem viciniæ,ad quod etiam requiritur notorietas,vt patet ex ratione Caſtri.

Sit ergo prima concluſio. Infamis infamia iuris eſt irregularis,ita vt nec poſſit promoueri ad Ordines, nec in ſuſceptis miniſtrare. ita Nau. num. 204. Villadiego c.1.num. 31. & de adminiſtratione ſuſceptorum tenet expreſsè Angelus ver. infamia.numer.8.Syluest.quęſt.10.& Tabien. num.5.Probatur concluſio ex cap.2.de ordine cognitio.& c.infamibus.de regul.iur. in 6.vbi dicitur,*infamibus portæ non pateant dignitatibus*;fauet etiam cap.finale 51.d.vbi notandum eſt, concluſionem habere verum, licèt infamia ſit inducta per ius ciuile:nam qui eſt infamis ſecundùm leges ciuiles, eſt irregularis ſecundùm canones. ſic Tabien.ſup.n.2.& Perez ad Villadiego c.1.num.31.& eſt optimus textus in c.omnes verò.6.quæ.1.vbi dicit Pontifex, *Omnes verò infames eſſe dicimus, quos leges ſeculi infames appellant.* Et ratio concluſionis eſt: nam illa propter quæ leges Canonicæ vel ciuiles faciunt aliquem infamem,reddunt illum vilem & abiectum, quamuis egerit pœnitentiam.

Secunda concluſio.Infamia facti,quandiu homo non purgatur ab illa, facit irregularem quantùm ad recipiendos Ordines.ſic Angelus n.3. Tabien.n.12. Villadiego & Nauarr. vbi ſup.& habetur ex c. omnipotens Deus.de accuſatio.& ex dicto c. infamibus. quod explicat gloſſa tam de infamia iuris,quàm facti. Probatur etiam ex ca. non debet. de teſtibus. vbi dicitur, quòd accuſati ab accuſatione ac à ſuſceptione Ordinis repelluntur,quod non eſt, niſi quia pendente accuſatione fiunt infames infamia facti. Dixi, *quandiu homo non purgatur ab illa*: nam poſt emendationem vitæ,non manet irregularis.ita Richard.& Nau.ſup.P.Henri.c.5.num.3.& gloſſa c.illi qui.6.quæ.1. in fine. Rationem reddit Panormit.c.ex diligenti. de ſimonia. vbi ait, quòd infamia facti tollitur per factum contrarium:nam res per quaſcumque cauſas naſcitur,per eaſdem diſſoluitur.

Dixi prætereà, *quantùm ad recipiendos Ordines*: nam ab vſu ſuſceptorum ſolùm impedit eatenus, quatenus ipſum crimen impedit.ſic Ang.num.3.vbi citat Innocentium. Ex dictis ſequitur primò, hiſtriones eſſe irregulares. ſic Ang. verbo, hiſtrio. num.6.Syluest.ver.Ordo.4.num.2. in fine. & P.Henri.cap.5. num.5. & habetur ex ca. aliquantos.51.d. Et probatur,quia ſunt infames.cap.14. quæ.1. & l.2.§. vlt.ff. de his qui notantur infamia. Quod limitandum eſt ad illum, qui ex officio publicè exercet.

cet. ſic Innocent. cap. cùm decorem. de vita & honeſt.clericorum. quem SyIueſt. & Angel.ſequuntur locis modò allegatis; colligo tamen ex prædicto capit. iuncta gloſſa. quòd ſi de facto ſunt ordinati, permittuntur miniſtrare.

Secundò ſequitur, quòd filius publicæ meretricis,quamuis eſſet coniugata,contrahit infamiam iuris,idem eſt de marito vxoris ſcurrilis, vel publicæ fabularum actricis. ſic Henriquez num.4. Præterea notandum eſt, quòd licèt infamia facti priuet à quibuſdam officiis publicis, non tamen priuat iam habitis;at verò infamia iuris priuat iam habitis. ita P.Henriquez num.3. litera O.

Quantùm ad diſpenſationem, ſit tertia concluſio. In illo, qui iure ciuili, vel per Iudicem ſecularem damnatus eſt infamia iuris (qui ex conſequenti habetur infamis iure Canonico) poteſt Princeps ſecularis infamiam abolere. ſic P.Henriquez nu.3. litera V; at verò in infamia propria iuris Canonici ſolus Papa diſpenſat. ſic P.Henriquez.Nauar.num.205.pro quo facit cap. cùm te. de ſententia & re iudicata. niſi quando Epiſcopus directè diſpenſat in delicto, ad quod ſua facultas ſe extendit:tūc enim acceſſoriè tollit infamiam ortam ex tali delicto. ita Nauar.& Villadiego c.16. verſ.circa illum verò.imò P.Henriq.nu.3. in fine. dicit, quòd ſi hæc infamia ſuperueniat,Epiſcopus poteſt diſpenſare quantùm ad vſum in ſuſceptis.

Quarta concluſio.In infamia facti diſpenſat Epiſcopus. ita Nauarr. quod ſine ſufficienti cauſa limitat Villadiego verſic. citato. quantùm ad vſum in ſuſceptis,non vt promoueatur.

Præterea dico, hanc infamiam poſſe tolli per pœnitentiam, vt dictum eſt, ſecus erit de infamia iuris; quod probo ex cap. Euthemium. 2. quæſt.3. vbi dicitur, quanquam animos per pœnitentiam ſaluare poſſimus, infamiam tamen abolere non poſſumus.

Sed arguitur ad probandum, quòd infamia facti non tollitur per pœnitentiam: nam in cap.at ſi clerici.§.de adulteriis.tit. de iudiciis. dicitur: *De adulteriis & aliis criminibus minoribus poteſt Epiſcopus cum clericis poſt peractam pœnitentiam diſpenſare*, ergo etiam poſt pœnitentiam requiritur diſpenſatio;& quidem Nauar. ita videtur ſentire, cap.25.nu.77. Sed dupliciter poteſt exponi.Primò,quòd loquatur de infamia iuris, quam expoſitionem colligo ex eodem, in cap.17.num.204.vbi ait, quòd infamia facti interdum tollitur per pœnitentiam. Et eodē modo intelligo P.Henriquez cap.5.num.1.dicentem, quòd pœnitentia nō liberat ab irregularitate priùs contracta:nam ibi in gloſſa,litera G,ſolùm ponit exemplum in damnato per ſententiam.Et hanc eſſe eius mentem conſtat ex num.3.vbi ait,quòd infamia facti tollitur per factum contrarium & emendationem vitæ,& in gloſſa,litera Q, addit,atque ita ceſſat hæc irregularitas,vnde poteſt ordinari,ac ſi ab Epiſcopo diſpenſaretur in infamia iuris.Secundò poteſt exponi Nauar. quòd loquatur de irregularitate contracta ex celebratione publici concubinarij, qui iure antiquo erat ſuſpenſus, & ita ſe explicat ipſe lib.5.Conſilio.conſil.66.de excommunicat. ad 2.q.nam hæc irregularitas procedit ex eo, quòd ſuſpenſus celebrauit. Vnde reſolutoriè dico, quòd infamia facti tollitur per pœnitentiam, dummodò conſtet emendatio vitæ, & non requiritur alia diſpēſatio. Quod probo:nam hoc ipſum concedit Nauarr.c.27.nu.154. de ſuſpenſione contracta à clerico notorio fornicario. & lib.3. Conſilior. conſil. vnico. de cohab. cler. ac mul. & eandem ſententiam clarè videntur ſentire, gloſſa, & Panormit.citati in 2.concluſionem.

Ad argumentum ergo reſpondetur, quòd text.ille loquitur, quando præceſſit ſententia Iudicis, & tunc inducitur infamia iuris:caſus enim textus eſt,quòd clericus conuictus de crimine, ſuſpendendus eſt,vel deponēdus perpetuò,niſi Epiſcopus cum eo diſpenſet, quod poteſt facere ſaltem in adulterio, & minoribus criminibus.

Sed contrà, ergo iam Epiſcopus diſpenſat in infamia iuris? Reſpondetur, directè nego, indirectè & acceſſoriè diſpenſando directè in delicto concedo, vt ſuprà dictum eſt.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm per ſolennem pœnitentiam efficiatur quis irregularis?

Pro explicatione notandum eſt cum Couar. lib. 2. Variarum, cap. 10. nu. 3. quòd aliud eſt, pœnitentiã eſſe publicam, aliud ſolennem: nam ſolennis eſt, quæ in principio Quadrageſimæ fieri ſolebat cum certis cæremoniis relatis can. in cap. 50. d. & tantùm imponebatur ab Epiſcopo; publica verò eſt, quæ ex mandato Epiſcopi, vel alterius Superioris fiebat publicè abſque illis cæremoniis.

Sit ergo prima concluſio. Pœnitentia ſolennis faciebat irregularem, ita vt nec poſſet promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare; ſic Sylueſt. verb. irregularitas. q. 17. & eſt communis, habetur cap. canones, & cap. ſi quis. poſt d. citatam. Potiſſima ratio eſt, quæ habetur cap. non negamus. 61. d. vbi ait Hormiſda Papa: *Quis enim quem paulò antè iacentem viderat, veneretur Antiſtitem? Perferens memorandi criminis labem, non habet lucidam ſacerdotij dignitatem.*

Sed nota, quòd cùm hæc pœnitentia modò non ſit in vſu, prædicta irregularitas non habet locum.

Secunda concluſio. Pœnitentia publica non ſolennis non inducit irregularitatem; ita Sylueſt. & Anton. 3. p. tit. 14. c. 17. §. vlt. quia citati Canones ſolùm loquuntur de ſolenni, & cùm ſint pœnales, non ſunt extendendi.

Dvbitatvr ſeptimò, vtrùm aliqua crimina inducant irregularitatem ratione notorietatis? De quo tractat Nauar. num. 248. P. Henriquez c. 5. Couar. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. nu. 5. Et eſt prima opinio Sylueſt. verb. irregularitas. q. 14. quòd crimen enorme, quamuis occultum ſit, inducit irregularitatem. idem tenet Anton. 3. p. tit. 28. c. 6. §. 7. probant ex cap. primum. 25. d. & idem tenet ibi gloſſa.

Secunda opinio eſt Couarr. quòd nullum crimen etiam publicum, inducit irregularitatem, niſi de illo ſit expreſſum in iure.

Tertia opinio eſt Nauarr. num. citato, qui dicit duo. Primò, quòd nullum crimẽ quantumuis enorme inducit irregularitatem ſine notorietate præter homicidium. Secundò dicit, quòd omne crimen enorme & depoſitione dignũ, ſi ſit notorium, inducit irregularitatem.

Quarta opinio, quæ tantùm differt à tertia in hoc, quòd apponit quandam limitationem vel explicationem ſecundo dicto Nauarr.

Vnde ſit prima concluſio. Nullum crimen quantumuis enorme inducit irregularitatem, ſi non ſit notorium, præter homicidium: hoc enim quantumuis occultum ſit, inducit irregularitatem. Hæc eſt Nauarri, & eam tenet P. Henriquez nu. 2. & lib. 13. de excommunicat. cap. 36. Prima pars probatur ex cap. ex tenore. de temporibus ordinat. vbi dicitur: *Ex nullo crimine quantumcunque graui, etiam degradatione digno, inducitur ſuſpenſio vel irregularitas in ſuſceptis vel ſuſcipiendis Ordinibus.* & ita notat ibi Innocent. Probatur etiam ex cap. finali. eodem tit. vbi dicitur, quòd propter grauiſſima crimina, vt adulterium, periurium, &c. excepto homicidio, non debet quis poſt pœnitentiam ab vſu vel ſuſceptione Ordinum impediri, niſi ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria fuerint.

Si petas, quæ crimina dicantur enormia in clerico? Sit ſecunda cõcluſio, quòd homicidium, periurium cum falſo teſtimonio in iudicio, hæreſis, ſimonia, ſodomia, & quædam ſimilia. ſic P. Henriq. c. 5. num. 1. vide Sylueſt. verb. crimen. & verb. enorme. & facit cap. finale de temporibus ordinatio. & hæc crimina etiam ſunt depoſitione digna, vt patet ex Nauarr. c. 27. num. 248. iuncto cap. 25. num. 73. & ex P. Henriq. lib. 13. de excommunic. c. 55. n. 5. crimen autem mediocre eſt, habere concubinam ſolutam. ſic Henriq. cap. 5. nu. 2.

Quod intellige, quando cōcubinatus non eſt diu continuatus & notorius: tunc enim eſt dignus depoſitione, vt tradit Nauar. c. 27. nu. 248. Aduertit prætereà ipſe Nauar. nu. 154. quòd notorius fornicarius non eſt irregularis, ſed ſuſpenſus; idem tenet P. Henriq. lib. 13. c. 35. n. 4. in gloſſa, litera O.

Sed arguitur contra primam concluſionem, quatenus excipit ſolum homicidium: nam ſi aliquis exiſtens in occulta excommunicatione recipiat, vel exerceat Ordines, fit irregularis, idem eſt, ſi exiſtēs in occulta ſuſpenſione celebret, ergo non ſolùm homicidium occultum inducit irregularitatem? Reſpondetur, quòd immediatè & præciſè ob culpam occultam non inducitur irregularitas, niſi in homicidio: nam irregularitas, quæ incurritur in caſibus modò poſitis, non eſt primaria pœna pro culpa, ſed pro violatione prioris pœnæ, ſcilicet excommunicationis, vel ſuſpenſionis. ſic explicat P. Henriq. l. 14. c. 3. num. 2. & in gloſſa, litera Q.

Sed contra: nam qui rebaptizat, quamuis occultè, fit irregularis: Ideò reſpondetur ſecundò, quòd Doctores ideò ſolùm excipiunt homicidium, quia loquuntur de criminibus enormibus (quæ ratione infamiæ inducunt irregularitatem) ſicut & text. ipſi loquuntur, vt conſtat ex dicto c. vlt. de temporibus ordinatio. & inter crimina enormia ſi ſint occulta, ſolum homicidium inducit irregularitatem.

Tertia concluſio. Crimina depoſitione digna, ſi notoria ſint per ſententiam, inducunt irregularitatem. Hæc etiam eſt de mente Nau. in 2. dicto, & P. Henr. c. 5. n. 2. & probatur: nam talia crimina ſaltem per ſententiam inducunt infamiam iuris.

Quarta concluſio. Crimina depoſitione digna ſi notoria ſint per confeſſionem ſpontaneam in iudicio, vel per euidētiam facti, inducunt irregularitatem ante actam pœnitentiam, non tamen poſt, niſi crimina talia ſint, quæ ipſo facto inducant infamiam iuris, vt crimen vſuræ. Hæc concluſio limitat, vel potiùs explicat ſecundum dictum Nauarri.

Sed pro vtriuſque concluſionis probatione notandum eſt, quòd cùm de hac re non inueniatur textus expreſſus (qui tamen neceſſarius eſt ad conſtituendam irregularitatem) nulla via videtur melior ad cognoſcendum, quænam crimina inducant irregularitatem, quàm attendere, vtrùm inducant infamiam (vt colligitur ex P. Henriq. lib. 13. cap. 36. in fine.) ſiquidem omnes criminoſi infames tam infamia iuris quàm facti ſunt irregulares, & hinc probata manet vtraque concluſio.

Dixi, *in quarta concluſione*, non tamen poſt: nam infamia facti poſt pœnitentiam & emendationem vitæ ceſſat, ſecus eſt de infamia iuris, vt diximus dubio quinto.

Sed hìc eſt maximè notandum cum P. Henri. l. 13. c. 36. quòd licèt conſuetudine ſit abrogatum ius antiquum, quod ipſo facto ſuſpendebat clericum publicum concubinarium; at verò ius quod facit irregularem clericū in ſacris, infamem propter crimē adulterio maius & depoſitione dignum, non eſt abrogatum conſuetudine.

Ex dictis ſequitur, collationem beneficij factam infami infamia facti vel iuris, eſſe nullam; ita Syluest. verb. infamia. q. 3. iuncta quæſt. 10. & Panormitan. cap. inter dilectos. de exceſſibus Prælatorum, nu. 8. Probatur: nam talis infamia facit irregularem, ſed collatio beneficij facta irregulari eſt nulla, vt diximus diſputat. 2. dub. 6. ergo. probatur etiam ex cap. infamibus. de regul. iur. in 6.

Sed ſpecialiter inquirimus de ſimonia, vtrùm inducat irregularitatem?

Sit quinta concluſio. Simonia in Ordine ſi ſit notoria, inducit irregularitatem. ita P. Henriq. lib. 13. de excommunicatio. cap. 25. n. 4. & cap. 37. num. 4. Probat, quia eſt grauius crimen adulterio, & per conſequens dignum depoſitione.

Sexta concluſio. Simonia in Ordine ſi occulta ſit, non inducit irregularitatem; hæc eſt contra Couar. Clemen. ſi furioſus. p. 2. §. 3. nu. 4. verſ. hoc ipſum. eſt tamen de mente P. Henriqu. locis modò citatis. & clarius Nauar. lib. 5. Conſil. conſ. 35. de ſimonia,

monia,ad primum argumentum. nec oppoſitum dicit conſil.61. num.9. ſi attentè legatur. Eandem tenet Villadiego cap.7. inquantùm dicit,quòd ſimoniacus in Ordine quamuis occultus,manet ſuſpenſus, & ſi celebret, fit irregularis. Et probatur concluſio,quia non inuenitur textus expreſſus,qui inducat irregularitatem.

Si opponas cap. inquiſitionis.de accuſatio. quatenus dicit,quòd ſimonia in Ordine, etiam poſt peractam pœnitentiam, impedit, &c. ergo quamuis occulta ſit, inducit irregularitatem. Probatur conſequentia: nam ſi ſolùm induceret irregularitatem ratione infamiæ facti (vtpote quia eſſet notorium notorietate facti) tolleretur per pœnitentiam, ergo quamuis occulta ſit,inducit irregularitatem, ſicut homicidium.

Hic textus difficilis viſus eſt mihi. Sed reſpondetur,quòd iſta ſimonia non inducit irregularitatem,ſed ſuſpẽſionem:nam textus dicit, quòd impedit ſuſcepti Ordinis executionem; irregularitas autem directiùs impedit receptionem Ordinis, quàm executionem, vt patet ex diſputat. 1.dub.1.

Septima concluſio. Simonia in beneficio etiam publica non inducit irregularitatem.ita P.Henriquez lib.13.cap.37.n.5. & Couar.loco modò citato.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſodomita occultus non eſt irregularis.Hæc eſt contra aliquos Doctores citatos à P.Henriquez lib.13.cap.36. litera M, ſed tenet ipſe Henriq.ibidem,& lib.14.c.5. num.1. litera F,& Nauar.cap.27.num.248. dicto 4.& patet ex prima concluſione.

Sequitur ſecundò,quòd ſi ſit notorius, erit irregularis. ita Henriq.locis modò allegatis,& probatur,quia eſt infamis.

Sed quid dicendũ eſt ſecundùm quendam motũ proprium Pij V. editum contra hoc vitium?

Sit octaua concluſio, quòd hæc Extrauagans non inducit irregularitatem contra clericos ſodomitas, ſed alias pœnas grauiores,nempe priuationem omnis priuilegij clericalis, officij,dignitatis, & beneficij, & quòd degradati poteſtati ſæculari tradantur. Primam partem tenet Nauar.num.249.d.6.& P.Henriq.lib.14.c.5. num.1.in gloſſa, litera F, quia inducit depoſitionem,quæ peior eſt irregularitate.

Circa quam Extrauagantem notãdum eſt primò, omnes in hoc conuenire, quòd degradatio & traditio poteſtati ſeculari requirit ſententiam Iudicis.De priuatione autem priuilegij clericalis,officij,& beneficij eſt difficultas,quia textus dicit, *priuamus*,quod verbum,cùm ſit præſentis temporis,continet ſententiam latam, vt dicit ibidem Nauar.ſed quamuis hoc ita ſit,nihilominùs dicendum eſt, quòd requiritur ſentẽtia Iudicis,ſicut requiritur, quamuis lex imponat pœnam ipſo facto, vel ipſo iure. ita tenet P.Henriq. lib.14.c.5. nu.1. in gloſſa,litera F,& latiùs lib.13.c.56.n.2. Et hoc eſt certius,attendendo aliam clauſulam ſecundi motus proprij incipientis: *Cùm primùm Apoſtolatus officium*, quæ ſic ait:*Si quis crimen nefandum contra naturam perpetrauerit, Curiæ ſeculari puniendus tradatur,& ſi clericus fuerit,omnibus Ordinibus degradatus ſimili pœnæ ſubiiciatur.*

Secundò notandum eſt, quòd hæc pœna non comprehendit quemcunque clericum ſodomitã,ſed tantùm exercentem, id eſt,qui quaſi ex vſu continuato id exercet,ſicut non dicitur artifex,vel mercator, qui ſemel, aut iterum id exercet, ſed qui toties exercet,vt opinione vulgi habeatur pro tali. ſic Nauar.nu.249.d.3. & inſinuat P.Henriq.in gloſſa citata,litera F.

Tertiò notandum eſt, quòd P.Henriq. cap.5.citato inclinat in hoc,quòd hæc Extrauagans non eſt recepta in vſu quoad forum interius.

DISPV

DISPVTATIO V.

De irregularitate proueniente ex homicidio iuſto,quæ dicitur irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis.

Quam diſputationem in tres diuidam ſectiones. Prima,de aliquibus, quæ communia ſunt irregularitati prouenięti ex homicidio iuſto ſiue iniuſto Secunda, de irregularitate proueniente ex homicidio facto per Iudicem, & eius miniſtros. Tertia, de irregularitate proueniente ex homicidio facto cauſa defenſionis.

SECTIO I.

De aliquibus, quæ communia ſunt irregularitati prouenienti ex homicidio iuſto, ſiue iniuſto.

ET primò ſupponenda eſt regula generalis,omnem & ſolum illum eſſe irregularē,qui iam baptizatus voluntariè occidit hominem infidelē,niſi hoc fiat cauſa ſanitatis,vel defenſionis propriæ vitæ. Dicitur,*baptizatus*,quia nō baptizatus quamuis occidat,non manet irregularis,vt dicit P.Henri.c.3.nu.7.& Nauarr.n.209. & alij, quos ibi citat.Et hoc non ex eo,quòd non baptizatus ſit incapax omnis irregularitatis(eſt enim capax bigamiæ) ſed quia iura tantùm loquuntur de homicidio facto ab homine baptizato,vt patet ex c. ſi quis viduam.50.d.& ex c.aliquātos.51.d.Dicitur, *voluntariè*,quia ſi homicidium ſit omninò inuoluntariū,non inducit irregularitatem, vt ſi fiat ab amēte,vel furioſo,vt infrà dicemus.Dico etiam,*infidelē*,quia non requiritur,occiſum eſſe fidelē,vt habetur c. petitio tua.de homicidio. Dicitur,*niſi hoc fiat cauſa ſanitatis, vel defenſionis propriæ vitæ*, quia hoc excuſat ab irregularitate, vt infrà dicemus.

Secundò notandū eſt,quòd in præſenti non ſolùm dicitur occidere ille,qui ſimpliciter eſt cauſa,quòd alter moriatur,ſed etiam qui eſt cauſa,quòd citiùs moriatur; nec ſolū dicitur occidere ille, qui propria manu occidit,ſed etiā ille qui dat cauſam propinquam morti.Dico,*propinquam*,quia non ſufficit dare cauſam remotam,vt qui conflauit gladium,non manet irregularis ex eo,quòd emēs illum,poſteà eo aliquem occidat,vnde cauſa propinqua quoad hoc eſt dictum vel factum,quod ſufficiēter dirigitur in homicidium inde ſequutum, vt rectè Naua.nu.211.Eſt autem differentia, quia dum cauſa homicidij eſt iuſta,erit irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis; cæterùm ſi ſit iniuſta,erit irregularitas ex homicidio iniuſto.Ratio verò, quare homicidium iuſtum inducit irregularitatem eſt,quia omnes Ordines referuntur ad ſacramentum Euchariſtiæ, quod eſt Sacramentum pacis Chriſti ſanguine obtentæ; prætereà, quia in Euchariſtia continetur Chriſtus,qui fuit,& eſt ſummè mitis;hanc autem pacem & manſuetudinem non ſatis repræſentat,qui occidit etiam iuſtè.

Ex dictis ſequitur,non eſſe irregularem eum,qui tendēs ad occidendum inimicū, & inueniens eum mortuum,vt ſuæ rabiei ſatisfaciat,amputat caput,vel aliud membrum cadaueris.ita Nau.n. 218. in fine. & n.222.quia iſte non occidit hominē.Et eadem ratione non eſt irregularis, qui eſt cauſa aborſus;quando fœtus non erat animatus anima rationali,vt infrà dicemus.

Tertiò notandum eſt,quòd ad inducendam irregularitatem non ſufficit ſola voluntas occidēdi,nec conatus,imò nec vulnus quantumuis lethale, ſi non ſequatur mors,quamuis ſit per miraculum.ita Soto l.5.de iuſt.q.1.art.9.Sylu.ver.homicidium. 3.q.1.Medin.in Sum.l.1.c.10.§.10. & ratio eſt,quia iſte reuerà non occidit.

Quartò ſupponendum eſt, quantùm ad effectum inducendi irregularitatem, idem eſſe occidere, & mutilare membrū,

ita Naua.n.206.§.3.& n.218. Cou.Clem. ſi furioſus.p.3.in initio.n.8.& alij Doctores. & eſt tex. Clemen. vnica.de homicidio.& cap. 1. de clericis pugnantibus in duello. Vnde breuitatis cauſa vtemur hoc verbo, *deformare*, quod comprehendit occidere,& mutilare. Quibus ſuppoſitis,

Dvbitatvr primò, quæ pars hominis dicatur membrum?

Prima opinio eſt Caiet. n. 22. quęſt.65. art.1.& Soti l.5.de iuſt.q.2.art.1.non ſolùm dici membrum, illam partem, quæ habet officium diſtinctum ab aliis, ſed etiam illam, quæ habet officium iunctum cum aliis, vt digitus.

Secunda opinio & probabilior eſt, illam partem hominis dici propriè membrum, quæ habet diſtinctũ officium ab aliis partibus, vt oculus ad videndum, manus ad palpandum, auris ad audiendum, & ſic de reliquis; ſi autem non habet ſpeciale officium, quamuis opem ferat aliis, non dicitur propriè membrum. Hanc tenet Couarr. loco modò citato. Nau.num.206. Villadiego c.6. num.2. & ibi Didacus Perez, P. Henri.cap.8.num.1.& multi recentiores. Probatur ex Ariſtotele libr. 10. de partibus animalium.cap. 5. dicente, quòd membra ſunt in corpore operationis gratia; colligitur etiam ex Paulo 1. Corinth. 12.dicente, quòd membra in corpore diſtinctam habent operationem.

Hinc ſequitur primò, quòd digitus non eſt membrum, nec auricula, nec dens, nec etiam teſticuli abſque membro genitali. ita colligo apertè ex P. Henri. c. 8. num.4. litera Y.

Sequitur ſecundò, non eſſe irregularem eum, qui alteri abſcindit auriculam, id eſt, cartilaginem, quia ſolùm deſeruit ad ornatum & tutelam auris, nec qui euellit dentem, vel præſcindit digitum, etiam pollicem, vel indicem, vt ait Couarr. corollario 4. nec qui præſcindit mammillam fœminæ. ſic Cou. coroll. 3. & Bernard. Diaz. in ſua Pract. cap. 99. in fine.

Tertiò ſequitur, poſſe contingere, quòd aliquis faciat alium irregularem, & ipſe non ſit irregularis, vt latiùs vidimus diſput. 3. dub. 1.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm ſit irregularis ille, qui quamuis non amputauit membrum, illud tamen debilitat, vel reddit aridum?

Partem affirmatiuam tenet Sylueſt. ver. homicidium. 3. q. 3. part. 3. Panormita autem varius fuit in hoc, nam licèt in c. 1. qui clerici vel vouentes. tenuerit partem negatiuam; tamen in c. cùm illorum. de ſententia excommunicat. tenet affirmatiuam; quæ probatur: nam in iure paria ſunt, non eſſe, & inutile eſſe.

Sit concluſio, quòd non manet irregularis. ita Nauarr. num. 206. §. 3. Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 2. art. 1. Couarr. dicta Clement. p. 3. in initio. num. 9. Villadiego c. 6. num. 12. verſ. digitus autem. & Perez n. 7. P. Henri. cap. 8. num. 4. litera K, qui duo citant multos Doctores. Et probatur: propriè loquendo idem eſt mutilare & detruncare: nam mancus dicitur, qui habet membrum debile & aridum; mutilatus autem vel truncatus dicitur, cui membrum abſciſſum eſt, ſed qui debilitat, nõ detruncat, ergo nec mutilat, ergo non ſit irregularis. Probatur hæc conſequentia: nam irregularitas ſolùm eſt impoſita contra mutilantem, & cùm ſit pœna, verba ſumenda ſunt ſtrictè & in omni ſua proprietate. Confirmatur ex cap. ſicut vrgeri. 1. quæſt. 1. dum ait, quòd verum eſſet membrum, quamuis ſine ſanguine, & inefficax eſſet, & mortuum.

Ad argumentum in contrarium reſpõdetur, quòd licèt non eſſe, & inutile eſſe, paria ſint quoad operationem, non tamen quoad effectum inducendi irregularitatem in eo, qui eſt cauſa debilitatis. Præterea: nam membrum debilitatum valet, ſaltem ad decorem.

Ex dictis ſequitur primò cum P. Henri. c. 12. num. 1. quòd Iudex, qui per torturam debilitat membrum, non eſt irregularis.

Sequitur ſecundò, quòd qui mutilat membrũ aridum, ſit irregularis. ita P. Henri. dicto cap. 8. num 4. litera N, & Dida. Perez

rez num.9.qui citat Panormitanum.

Sequitur tertiò, quòd effuſio ſanguinis, quantumuis magna citra deformationem, non inducit irregularitatem.

SECTIO II.

De irregularitate proueniente ex homicidio facto à Iudice, & eius miniſtris.

De quo agit P. Henri c.12. Naua. num. 209. Villadiego c.6. Couar. Clement. ſi furioſus.p.2.§.5. & Soto lib.5. de iuſt. quæſt.1. art.4.

ET imprimis ſupponendum eſt, dupliciter aliquem concurrere auctoritate publica ad deformationẽ alicuius. Primo modo, cooperando ad prolationem ſentẽtiæ, & hoc modo concurrit Iudex, accuſator, teſtis, tabellio, &c. Secundo modo, cooperando ad executionem ſententiæ, vt carnifex, ſatellites, & alij, de quibus omnibus ſigillatim dicendum eſt. Vnde

DVBITATVR primò, vtrùm omnes qui aliquo iſtorum modorum concurrunt ad deformationem, ſint irregulares?

Concluſio affirmatiua. Ita Soto, Villadiego, Nauarr. P. Henriq. vbi ſup. & omnes Doctores, & eſt optimus text. cap. aliquantos. 51. d. ex quo ſequitur, ſequentes eſſe irregulares ex defectu perfectæ lenitatis. Primò, Iudex qui iuſtè profert ſententiam, & eius Aſſeſſor, & etiam ille qui poſt latam ſententiam ſuadet Iudici, vt non concedat appellationem. ita Sylueſt. ver. homicidium. 1. quæſt. 8. Dico, *iuſtè*, quia ſi procedat iniuſtè, fit irregularis alterius ſpeciei, ſcilicet homicidij iniuſti. ſic Henri. cap. 14. num.5. & intelligo de iniuſtitia contra ius: nam quamuis procedat mala intentione, ſi aliàs ſeruet ius, non eſt irregularis homicidij iniuſti. Secundò, promotor fiſcalis, & accuſator, & eius procurator & aduocatus, & etiam teſtis, non tamen fit irregularis laicus vel clericus, qui defert ad Iudicẽ crimen, quod non meretur deformationem, licèt delinquentẽ ob illud iniuſtè, vel ob alia deformet, dummodò attentis circunſtantiis nõ teneretur credere id euẽturum. ſic Nauar. nu.214. Tertiò, fit irregularis notarius ſeu tabellio, qui recipit depoſitiones teſtium, vel legit eas, quando publicantur, vel ſententiam ſcribit, vel dictat, vel ſignat ſcriptam à famulo, & ſuo ſigillo reddit authẽticam, vel eam pronunciat, imò etiam qui ſcribit vel tranſcribit ſentẽtiam, tanquàm Officialis iuſtitiæ, vel prædictas literas, quibus iubetur deformatio. ſic Henr. num. 2. Antoni. 3.p.tit.28.c.2. ante §.1. & Nauar. num.212. At verò famulus, qui non influit in deformationem, non fit irregularis, licèt faciat tranſſumptum ſententiæ dictatæ à notario, vel informationis, quia iſti non influunt moraliter in condemnationem rei, ſed materialiter tantùm, & per accidens ſe habent, ſicut non omnes famuli vſurarij concurrunt mortaliter ad vſuras, & conſequenter nec omnes tenentur reſtituere; vnde quamuis teneatur reſtituere qui facit contractum, vel ſcribit rationem dati & accepti, non tamen qui tranſcribunt ſcripturam vſurariam, quia hęc non ſufficit ad faciendam fidem in foro exteriori. Idem dicendum eſt de famulo, qui iuſſus attulit proceſſum notarij, vel tulit equum Iudici aſſociaturo reum. ſic Henri. dicto n.2.

Quartò, fit irregularis iuriſperitus, qui regiſtrum ſumit contra reum ad faciliorem Iudicis inſtructionem, vel elicit in fauorem fiſci dubia, contrarietates, exceptiones, aut nullitates. P. Henri. nu.10. Excuſatur tamen ab irregularitate Iudex, qui non protulit ſententiam ſanguinis, niſi contra abſentem rebellem: nam hæc non poteſt executioni mandari ſine noua ſententia, & hæc ſola influit in deformationem. P. Henri. num.5.

Quintò, ſunt irregulares, qui torquent reum, ſi inde fit, quòd confiteatur crimen,

propter quod deformatur. ſic Anton. ſup. §. 5. Sylueſt. ver. homicidium. 3. quæſt. 2. part. 2. qui bene limitant, præterquàm in officio ſanctæ Inquiſitionis.

Sextò, omnes qui deferunt reum ad mortem, & qui comitantur ipſum Iudicem ad cuſtodiam & defenſionem tam equeſtres quàm pedeſtres, non tamen populus, qui ad ſpectandum aſſiſtit. ita Sylueſt. loco modò citato. Nauar. num. 217. §. 11. P. Henri. num. 2. & etiam qui admonet ſatellitem, vt cautè deferat, ne fugiat. ſic Henri. quod ego intelligo, quando eſt aliqua probabilitas, quòd aliàs reus fugeret, vel liberaretur. Et colligo apertè ex eodem in alio ſimilj, num. 3. litera F, & etiam cuſtos carceris, & qui defert ſcalam, vel funes, aut gladium, quo deformetur, & qui hæc vendit ementi ad hunc finem. ita P. Henri. num. 4. litera N, vbi citat alios, & ille qui etiam pio zelo tradit hæc carnifici, vel qui acuit gladium, vt citiùs & cum minori dolore reus moriatur, & etiam faber lignarius, qui facit furcam ad occiſionem malefactoris in particulari; ſecus erit, ſecundùm aliquos viros doctos, quando facit furcam non ad occiſionem alicuius particularis, quia tunc remotè tantùm cenſetur concurrere ad mortem. Et poteſt colligi ex his, quæ P. Henri. ad aliud propoſitum dicit c. 12. n. 4. de adhortantibus in bello. & in num. 7. in fine. vbi ait, non eſſe irregularem, qui inexpertum carnificem docet modum, quo dandus eſt nodus funi, aut voluendus cippus. Quod ego intelligo, quando non eſt aliquis in particulari ſuffocandus, ſicut etiam qui facit in generali legem continentem pœnam mortis, & qui præbet conſilium in communi de aliquo delicto, quod eſt dignum morte, non tamen qui præbet in particulari, vt infrà dicemus.

Septimò, eſt irregularis, qui proiicit ligna, vt reus cõburatur, ſi illa ligna coopegata ſunt ad mortem, vt quia combuſtus viuus, ſecus eſt ſi combuſtus eſt poſt ſuffocationem laqueo, vel ſi mortuus eſt antequàm accenderetur ignis in illa materia. ſic P. Henri. num. 3. Nauarr. num. 217. & clariùs Antoni. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 5. vbi addit, quòd ſi dubitatur de hoc, meliùs eſt ſe reputare irregularem. De illo autem qui defert ligna in campum paratum combuſtioni, qui communiter neſcit vtrùm viuus combuſtus eſt lignis à ſe allatis, P. Henri. numer. 4. in gloſſa, litera I, dicit, quòd in dubio excuſatur; idem tenet Medina in Summ. lib. 1. c. 11. §. 10. Probat, quia ſum cauſſa multùm remota. Sed hæc ratio quibuſdam non placet, & meritò: nam ex illa ſequeretur, quòd qui defert ſcalas, vel gladiũ, vel funem vſque ad furcam, applicanda tamen per alium, non fieret irregularis, quod tamen eſt contra communem Doctorum.

Octanò, eſt irregularis præco, qui præcedit reum, cauſam mortis proclamans. ſic Henri. & qui dicit deformando, quòd admoueat caput ſtipiti, vel aſcendat ſcalas, ſi ex hoc citiùs admoueat, vel aſcendat. ſic Nauarr. ſup. P. Henri. numer. 3. & clariùs Antoni. dicto §. 5. vbi optimè de his tractat. Quòd ſi quis comitans reum ad conſolandum inaduertenter dicat, Eia, pergamus, frater, non intendens accelerationem, vel ſi reus vehitur iumento, & caſu inſtigat iumentum, non fit irregularis, quia talis actus non eſt plenè humanus, & actio inducens irregularitatem debet eſſe plenè voluntaria, nec ſufficit, quòd ſit ſemiplenè. Et præterea in ſecundo caſu reddunt aliam rationem nonnulli Magiſtri, & P. Henri. cap. 12. numer. 7. litera F, quia ſcilicet minimum pro nihilo reputatur: idem eſt ſi dicat reo, quòd aſcendat alterum gradum ſcalæ. ſic Henri. ibidem.

Sed notandum eſt, id quod diximus, eſſe irregularem, qui eſt cauſa quòd reus citiùs moriatur, intelligendum eſſe de illo, qui ſuo dicto vel facto eſt cauſa directè & per ſe, quamuis ipſe id non intendat; non tamen eſt intelligendum, ſi ſolùm ſit cauſa per accidens: verbi gratia, ſi aliquis impetret à Iudice, quòd reus non ducatur per ſolitas vias, intendens honorem ipſius rei, vel quòd non deferatur

per

per propriam domum, ne mater vel vxor afficiatur tanto dolore,licèt inde contingat, quòd citiùs moriatur, quia ducitur per breuiorem viam:iſte enim non fit irregularis, quia effectus per accidens ſequutus non imputatur danti operam licitæ rei. ſic P.Henriquez ibidem,qui etiam ait in eodem num. 7. non eſſe irregularem ſacerdotem, qui dicit carnifici, nemo te impedit facere officium tuum, quia ego iam feci meum in confeſſione vel exhortatione. Præterea dicimus, quòd pulſans campanam, quando aliquis eſt furca ſuſpendendus, non eſt irregularis. ſic aliqui Magiſtri,& Couarru. p.2.§.4.num.5.verſ. nec tamen admiſerint. quia non dat cauſam proximam, nec remotam morti; dicit tamen ante prædictum verſiculum,irregularem eſſe, qui pulſaret campanam ad ſeditionem & bellum iniuſtum; ego addo, quòd ſi pulſaret ad arma in bello iuſto,non eſſet irregularis. Verùm vt aliqua ex prædictis exactiùs intelligantur,

Dvbitatvr ſecundò,vtrùm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & alij Iudices eccleſiaſtici tradentes reum Iudici ſeculari, à quo deformatur, maneant irregulares?

Cõcluſio, quòd non: eſt communis, cuius concluſionis duplex eſt ratio. Prima,quam reddit Couarru.p.2.§.5. num.6. quia Inquiſitores rogant verè & ex animo Iudices ſeculares, vt miſericorditer ſe gerant cum illo; vnde quando tradunt hæreticum brachio ſeculari ſolùm declarant, ſe functos fuiſſe officio ſuo, & hæreticum tanquàm incorrigibilem dimittere à propria iuriſdictione. Quæ ratio non ſolùm habet locum in Inquiſitoribus,ſed etiam in aliis Iudicibus eccleſiaſticis,quia per prædictam proteſtationem liberantur ab irregularitate, vt patet ex cap.nouimus.de verborum ſignificatione, vbi dicitur, quòd quando Prælatus tradit brachio ſeculari clericum degradatum, iſta traditio ſic intelligitur, quòd Iudex ſecularis recipiat eum in ſuum forum, & quòd Prælatus efficaciter intercedat pro eo,vt non occidatur; vnde ſine cauſa Couarru. format ſcrupulum in huiuſmodi traditione. Secunda ratio eſt propria Inquiſitoribus. quia ſcilicet eis ſolùm eſt prohibita executio mortis. hanc tradit Medina in Sum.lib.1. cap. 11.§.10.regula 4.& habetur ex quadam Bulla Pauli IV. conceſſa Cardinalibus 29. Aprilis, anni 1557. & habetur in Iudiciali Inquiſitorum, fol. 474. quam Pius V.confirmauit, & extendit ad omnes Inquiſitores,eorúmque Vicarios, Commiſſarios, & conſultores. Ex quo infero

Primò, quòd licèt nullam faciant proteſtationem,non erunt irregulares. ſic P. Henriq.num.5.in gloſſa, litera B.

Sequitur ſecundò, quòd ſi Iudex ſecularis differat executionem, poſſũt Inquiſitores abſque metu irregularitatis inſtare, quòd exequatur ſententiam; hoc eſt contra Couarru. dicto num.6. in fine. ſed id tenet Medina ſup.Tabien.verb.irregularitas.2.§.15.& P.Henriq. dicto num.5. in gloſſa, litera D.

Sequitur tertiò, quòd fiſcalis, ſecretarius, teſtes & denunciatores, & alij Officiales in tribunali Inquiſitionis, licèt nullam faciant proteſtationem, non ſunt irregulares,quia Inquiſitores non procedũt ad reformationem.

Dvbitatvr tertiò, quando aliquis propter durum & aſperum carcerem intra paucos menſes mortuus eſt, vtrùm Iudex, qui eum ibi detrudit, fiat irregularis?

Concluſio affirmatiua. ita Couarr.p.2. §.5.num.7. Syłueſt. verb. homicidium. 3. nu.7.part.10.Angelus verb. irrégularitas. num.21.Tabien.verb. irregularitas.2.§.8. P.Henriq.cap.3.nu.7.& Anton.3.p.tit.28. cap.2.§.6.in fine. qui hoc intelligit,quando carcer eſt ita arctus & aſper, vt veriſimile ſit intra paucos dies moriturum, & eodẽ modo videtur loqui Angelus. Quòd ſi talis Iudex ſit eccleſiaſticus, erit irregularis ex homicidio iniuſto. Limitant autem concluſionem Tabien.ſup.& P.Henriq.cap.15.num.4.niſi ea durior pœna impoſita

poſita eſſet per legem vel regulam Religionis, cuius executor eſt Prælatus: tunc enim, inquiunt, excuſatur; ſed ego valdè dubito de hoc, ſi perſona ſit ita debilis vel delicata, vt ſit veriſimile, quòd breui morietur.

Ex his infero, quòd Iudex eccleſiaſticus non poteſt ferre ſentẽtiam duriſſimi carceris, nec alimentorum, verbi gratia, per vncias, vt condemnatus citiùs moriatur. ita Didacus Perez ad Villadiego cap. 6. nu. 84. & citat Imolam: nam eſſet virtualiter ferre ſententiam ſanguinis, quæ tamen clericis eſt omninò prohibita. can. his à quibus. 23. quæſt. 8. & cap. ſententiam ſanguinis. ne clerici vel monachi.

DVBITATVR quartò, vtrùm Prælatus eccleſiaſticus habens temporalem iuriſdictionem, maneat irregularis, ſi præficiat Prætorem, qui poſteà deformet delinquentem?

Prima concluſio negatiua. Sic Nauarr. num. 216. Couar. p. 2. §. 5. num. 8. P. Henriquez cap. 12. nu. 6. & Doctores, & eſt text. cap. vlt. ne clerici vel monachi. in 6. quæ concluſio habet verum, licèt talis Prælatus dicat Prætori, quòd vigilet contra malefactores, & obſeruet leges; ſimiliter habet verum, licèt committat Iudici caſum in particulari dignum morte. ita Syluest. ver. homicidium. 3. num. 7. part. 1. Tabien. verb. irregularitas. 2. num. 5. §. 4. Couarru. ſup. Antonin. 3. p. tit. 28. cap. 2. ante §. 1. & Nicolaus Plobius num. 23. regul. 38. vbi ſic ait: *Poteſt fieri ſpecialis commiſſio, ſed non expreſſa pœna.* & citat Gofredum. Contrarium tenet P. Henriquez num. 6. litera N, & allegat pro ſe Nauarrum lib. 5. Conſiliorum, conſil. vltim. de homicidio. Sed Nauar. tantùm loquitur de Prælato, qui Iudici præcepit, vt manè exequeretur ſententiam mortis, quam tulerat. Et noſtra ſentẽtia efficaciter probatur ex dicto cap. vltimo, ibi: *Si homicidio, aut alio maleficio commiſſo, balibo iniungat,* &c. nam verbum, *commiſſo*, eſt præteriti temporis; vnde noſtram ſententiam tenet ibi gloſſa, & eandem videtur tenere Geminia. num. 9. Præterea habet verum concluſio, ſiue talis Prælatus habeat prædictam iuriſdictionem ratione beneficij, ſiue ratione patrimonij. ſic Plobius ſuprà, & Geminian. numero quarto, qui probat: nam textus generaliter dicit de Prælato habente iuriſdictionem.

Sed petis, ſi laicus habens temporalem iuriſdictionem, faciat prædictam delegationem, vtrùm maneat irregularis?

Sit ſecunda concluſio negatiua. ita Geminia. & Plobius. Probant: nam ſi clericus non manet irregularis, ergo nec laicus. vide te alia in Geminiano circa primã concluſionem.

Sit tertia concluſio. Si talis Prælatus dicat Iudici, vt hunc furem ſuſpendat, manet irregularis homicidij iniuſti. ita Sylu. P. Henriquez, & communiter Doctores, & eſt optimus text. cap. his à quibus. 23. q. 8. ibi, *aut inferendas præcipiant*; vnde ſi conſulatur à ſuo Prætore, quid agendum ſit, reſpondeat, conſule peritos & leges. ita Sylueſt.

DVBITATVR quintò, vtrùm ſi prædictus Prælatus condat legem continentem pœnam mortis, fiat irregularis?

Concluſio negatiua. ita Bernard. Diaz in ſua Pract. cap. 98. verſicu. item tunc. & citat gloſſam c. ex lite. de exceſſibus Prælatorum, verbo, conſuluit, & Abbatem ibidem. qui licèt non dicant expreſsè, tamen colligitur ex illis; tenet etiam in ſimili Tabien. verb. irregularitas. 2. §. 4. in fine. P. Henriquez cap. 12. num. 6. Et probatur, quia lex loquitur in generali, & ideò eſt cauſa remota.

Hinc ſequitur, quòd poſſunt clerici conſulere Principi, vt condat legem, qua tales delinquentes ſuſpendantur. ſic P. Henriq. c. 16. num. 4.

DVBITATVR ſextò, quid faciet clericus quem Iudex conſulit de delicto digno morte?

Prima concluſio. Si conſulatur in communi (quia tunc imminet caſus in particulari) licèt dicat, quòd tale delictum meretur pœnam mortis, non manet irregularis.

gularis; manebit tamen, ſi caſus immineat in particulari. ita Syluest. verbo, homicidium. 1. num. 12. qu. 8. par. 2. qui citat Hoſtienſem & Panormitanum. tenet etiam Angelus eodem verb. §. 11. P. Henriq. c. 16. num. 4. & Villadiego cap. 6. num. 82. Et ſecunda pars concluſionis eſt intelligenda, ſuppoſito quòd illud reſponſum influat in homicidium: nam ſi non influit, vt quia datum eſt firmiter parato ad occidendum malefactorem, non incurret irregularitatem, vt à fortiori tenet P. Henriq. ſup. nu. 3. in gloſſa, litera E.

Secunda concluſio. Iſte clericus conſultus de caſu in particulari reſpondeat, Conſule Iuriſperitos: hoc enim non pertinet ad me, quia nobis non licet interficere quemquam: vel non poſſum ſuper hoc conſulere. ita Tabien. verbo, irregularitas. 2. §. 4. nec in hoc vltimo inuenio ſcrupulum, quidquid dicat P. Henriquez, num. 4.

Tertia concluſio. Licitè poſſunt Prædicatores generaliter prædicare, quòd Iudices ſeruent leges, & quòd debent purgare Rempublicam hominibus perditis. ita Villadiego, cap. 6. numer. 86. verſicul. caueant ergo.

Sed quid faciet Confeſſarius, cui Iudex obligatus occidere malefactorem dicit, ſe nolle illum occidere?

Quinta concluſio. Sine periculo irregularitatis poteſt reſpondere, *Niſi proponas conſulere Iuris peritos, & facere quod ipſi dixerint, non te abſoluam*; imò dico, quod poteſt dicere, *Niſi proponas facere, quod teneris ſecundùm ius, non te abſoluam.* ſic P. Henriqu. cap. 16. num. 4. in gloſſa, litera S, & aliqui Magiſtri. Et probatur concluſio; primò, quia directè tantùm intendit mederi animæ pœnitentis; ſecundò, quia non eſt auferenda Confeſſario libertas reddendi rationem, propter quam negat abſolutionem.

Dvbitatvr ſeptimò, vtrùm ſit irregularis Confeſſarius, qui obligat pœnitentem ad confitendum delictum dignum morte, de quo iuridicè interrogatur?

Concluſio negatiua. ſic P. Henriq. cap. 16. num. 4. litera B, & aliqui Magiſtri. Probatur primò, quia tantùm concurrit (& iuſtè quidem) ex parte patientis mortem, non ex parte inferentium. Secundò, quia ipſe tantùm intendit cõſulere animæ pœnitentis, & mors ſequuta eſt per accidens & præter eius intentionem. Idem dicendum eſt, ſi conſulat reo conſentire ſententiæ mortis iuſtæ, & ne appellet iniuſtè, at verò ſi conſulat omittere appellationem iure conceſſam, eſſet cauſa mortis, vel accelerationis, & conſequenter irregularis. ſic P. Henriquez.

Dvbitatvr octauò, vtrùm reus & eius Aduocatus maneant irregulares, quando accuſator defecit in probatione, & punitur pœna talionis, ſcilicet morte, vel mutilatione?

Prima concluſio. Si reus & eius Aduocatus petierunt accuſatorem puniri pœna talionis, manent irregulares, ſecus verò ſi id non petierunt, ſed ſolùm tractarunt de ſua defenſione. Primam partem tenet expreſsè Couar. par. 2. §. 5. num. 5. verſic. 12. Bernard. Diaz num. 20. P. Henriq. cap. 12. numer. 10. litera G, & in hoc caſu intelligendus eſt Syluest. verbo, homicidium. 3. num. 3. par. 1. Secundam verò partem tenet etiam Bernard. Diaz, & Anton. 3. part. tit. 28. cap. 2. §. 1. Couuarr. & aliqui Magiſtri. Et videtur mihi certa, & eam tenet etiam P. Henri. qui aduertit, quòd ſi clericus Iuriſperitus ex pietate patrocinetur pro reo, caueat obiicere accuſatori exceptionem de calumnia, ne fortè damnetur pœna talionis.

Secunda concluſio. Quamuis accuſator damnetur pœna talionis, & occidatur eius Aduocatus, non manet irregularis, quia ipſe non ſe tenet ex parte Iudicis, nec rei, ſed ex parte accuſatoris, eum defendendo, & inſequendo accuſatum. Quæ concluſio eſt vera, licèt talis Aduocatus ſit clericus in ſacris, contra Villadiego, cap. 6. num. 32. verſicul. ſed de Aduocato. Probo: nam licèt in hoc delinquat, & poſſit ab ordinario puniri, vt ait Bernardus,

num.20. in fine,tamen mors non ſequitur ex eius patrocinio. Et hoc intelligo,ſi non fuit in culpa; at verò ſi propter eius imperitiam vel incuriam accuſator occiſus eſt,erit irregularis,licèt ſit laicus, vt bene ait Villadiego verſiculo,& hoc limita.

DVBITATVR nonò, vtrùm accuſator excuſetur ab irregularitate per proteſtationem, qua proteſtatur ſe non intendere, quòd accuſatus puniatur pœna ſanguinis, ſcilicet homicidij vel mutilationis, ſed tantùm quòd fiat ſibi ſatisfactio, vel quod impediantur mala imminentia?

De quo tractat optimè Couarru. par. 2. §. 5. & Bernardus Diaz in ſua Practica, cap. 98.

Sit prima concluſio. Prælati vel clerici, qui accuſant aliquẽ in cauſa criminali,ex qua ſequitur mors, excuſantur ab irregularitate,ſi expreſsè faciant prædictam proteſtationem. ita Couarru. & Nauarr. cap. 27.num.213.Caiet.2.2. quæſt. 33.artic.7. & communiter Doctores. & eſt text. cap. Prælatis. de homicidio. in 6. Circa quam concluſionem notandum eſt, quòd hæc proteſtatio excuſat etiam in ſequentibus caſibus. Primò, non ſolùm quando clerici denunciant, ſed etiam quando verè & propriè accuſant. ita Soto lib. 5.de iuſt.qu. 5. artic.1. ad 4. & Gemini. dicto cap. Prælatis. qui etiam citat Ioannem Andream. Secundò etiam excuſat, quamuis non fiat ſimul cum ipſa accuſatione, ſed poſteà coram Iudice ante prolationem ſententię. ita Couarru.ſuprà.numero 1.dicto 4.& expreſſiùs P. Henriquez,cap. 11. numero 5. Emanuel cap. 170.concluſ. 7.& Magiſtri, & eſt de mente Felini cap. cùm Ferrarienſis. de conſtitutionibus. numero 54. Vbi tractans de proteſtatione in communi ſic ait. *Sufficit proteſtari quandocumque,dummodò ante perfectum actum.* & allegat Bartol. Ioannem Andream, & alios. Et probatur: nam ſecundùm Conar. ratio quare clericis prohibita eſt accuſatio in cauſa ſanguinis abſque proteſtatione eſt, quia per accuſationem ſine proteſtatione cẽſentur intendere mortem accuſati,ſed per proteſtationem poſteà factam reuocat voluntatem mortis, quam viſus fuerat habere,ergo liberatur ab irregularitate,ſicut liberatur, qui mandauit homicidium, & ante executionem mortis reuocat mandatum. Tertiò etiam excuſat,quando clerici accuſant non ſolùm pro iniuria vel damno illato ſuis perſonis,ſed etiam ſuis rebus. ita Nauar.num.226. eſt communis, & habetur ex dicto cap.Prælati ibi, *Aliàs daretur materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona liberè deprædandi.* Hunc autem caſum limitant Sylueſt. verbo homicidium.2. quæſt. 8. & Tabien. verbo, irregularitas. 3.§. 8. quando alio modo non poſſet recuperare bona ſua; ſed P. Henriqu. cap. 11. numero 4. in gloſſa, litera M, ait hanc limitationem non eſſe neceſſariam. Et probo: nam ius abſolutè concedit hanc facultatem clericis, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis.Etiam excuſatur clericus, ſi denunciet eos qui damnificarunt in ſua Eccleſia; ſic Emanuel cap. 170. concluſ. 6. nam talis cauſa pertinet ad ipſum. Quartò excuſat, non ſolùm quando clericus accuſat, ſed etiam quando reum detinet, & Iudici tradit.ita P. Henri. cap. 12.num.8.& expreſſius Nauar.num. 226. Couarru.verſic.10.Sylueſt. verbo, homicidium. 3. quæſt.5. part.6.& Bernardus Diaz, num.17.Quintò excuſat proteſtatio, licèt ficta ſit, & accuſator habeat voluntatem, quòd accuſatus occidatur. Hoc eſt contra Nauarrum modò citatum dicentem, quòd licèt iſte in foro exteriori excuſetur ab irregularitate, non tamen in interiori, & citat Ioannem Andream, & Geminian. idem tenet Sylueſt. verbo,homicidium.2.numer.7.quæſt.8. & Bernard Diaz numero 15. Sed noſtram ſẽtentiam tenet Paz in ſua Pract. 5.p.tom.1. cap. 3.numero 23. Couarru. num. 2. verſic.6.Felin.cap.poſtulaſti. de homicidio.in fine. Tabien verbo, irregularitas.3.§.8. P. Henri. cap.11.circa finem. Et probatur,irregularitas ſolùm eſt inducta iure eccleſiaſtico,& non incurritur per ſolum actum interiorem, ſed per illam proteſtationem exterio

exteriorem excuſatur ſecundùm ius, ergo non incurrit per interiorem intentionem: nam hæc intentio non influit exteriùs in homicidium.

Ex quo infero cum Couarru. verſic. 7. quòd ſi non proteſtatur exteriùs, quamuis interiùs habeat animum, quòd reus non occidatur, erit irregularis: idem tenet Bernardus Diaz numer. 16. Sextò, prædicta proteſtatio etiam excuſat laicum accuſantem de crimine digno morte. Probatur: nam ſi excuſat clericum, ergo à fortiori laicum; ſolùm eſt differentia, quòd ſi clericus omittat proteſtationem, erit irregularis ex homicidio iniuſto; at verò ſi laicus omittat, erit irregularis ex defectu perfectæ lenitatis, vt tenet Nauarr. num. 213. in fine. Et probatur: nam clericis prohibitum eſt accuſare in cauſa ſanguinis ſine proteſtatione, vt patet ex cap. poſtulaſti. de homicidio. iuncto dicto cap. Prælatis, vt aduertit gloſſa eod. cap. poſtulaſti. in fine.

Dixi in concluſione, *ſi expreſſè faciant proteſtationem*, quia non ſufficit tacita. ita gloſſa dicto cap. Prælatis. verbo, proteſtando. Bernardus Diaz num. 9. & eſt de mente Doctorum. & probatur ex ipſo textu, ibi, *proteſtando expreſſè.*

Secundò notandum eſt, prædictam proteſtationem non eſſe neceſſariam in ſequentibus caſibus. Primò, ſi accuſator accuſat de crimine leui, quamuis Iudex excedens limites iuſtitiæ, occidat accuſatum. ita Couarru. verſicul. 9. Bernard. Diaz num. 13. & aliqui Theologi. Hinc infertur cum Couarru. verſic. 8. & cum gloſſa dicto cap. Prælatis. & aliis Doctoribus, quòd à fortiori excuſabitur accuſator in iſto caſu, ſi præmittat proteſtationem. Et probatur, quòd non requiratur proteſtatio, quia malitia Iudicis non debet nocere accuſatori.

Secundò, non eſt neceſſaria, quando accuſat de crimine leui, & tamen reus in carcere detentus propter delicta ab aliis cumulata punitur morte. ita P. Henriquez cap. 12. num. 8. in fine. & vtrumque caſum ponit Nauarrus numer. 214. §. 5.

Tertiò, in cauſa ciuili, licèt ex accidenti contingat, quòd Iudex ſecularis, vel eius miniſtri accuſatum contumacem & reſiſtentem occidant. ita Couarr. verſic. 5. Bernardus Diaz num. 12. & fauet c. poſtulaſti. de homicidio.

Quartò, quando accuſatio fit in tribunali Inquiſitionis, vel in alio tribunali eccleſiaſtico. ita Bernardus Diaz nume. 14. & P. Henriqu. c. 11. n. 5. Probatur, talis accuſator non cenſetur concurrere ad mortem magis, quàm ipſe Iudex eccleſiaſticus, ſed Iudex relaxando reum non concurrit ad mortem, ergo nec accuſator.

Sit ſecunda concluſio. Prædicta proteſtatio etiam eſt neceſſaria, quando Prælatus vocat brachium ſeculare in defenſionem Eccleſiæ ſuæ. ſic P. Henriqu. cap. 12. circa finem.

Dvbitatvr decimò, vtrùm excuſet proteſtatio, quando clericus accuſat criminaliter, & petit vindictam citra deformationem?

Et videtur quòd ſi: nam ſicut non cenſetur cauſa mortis, quando agit ciuiliter, ſi proteſtetur, ergo nec etiam cenſebitur, ſi accuſet criminaliter, petendo, quòd puniatur citra deformationem.

Concluſio, quòd non excuſat, atque adeò ſequuta deformatione manet irregularis. ita P. Henriq. cap. 11. num. 4. litera N, Nauarr. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 9. de homicidio. numer. 4. iuncto conſ. 36. in ſolutione ad 2. Didacus Perez ad Villadiego capit. vlt. poſt finem. verſic. quæritur clericus. & citat Ancharanum dicto cap. Prælatis. tenet etiam Felin. capit. poſtulaſti. de homicidio. vbi ait, quòd proteſtatio excuſat, dummodò clericus ciuiliter, vel criminaliter agens prætendat intereſſe. Probatur: nam cap. Prælatis, dicit, *querelam*; querela autem dicitur, quando agitur de crimine ciuiliter, vt notat ibi Geminian. in princip. nec obſtat praxis, quòd clerici in principio libelli dicunt, accuſo criminaliter: nam in fine tandem prætendunt ſolum intereſſe.

Ad argumentum in contrarium negatur conſequentia: nam ſi ſemel petit vindictam, non eſt in ſua manu limitare pœnam, maximè ſi ſit iure ſtatuta, atque adeò cùm Iudex puniat tunc ad inſtantiam accuſatoris, accuſator erit cauſa deformationis, & conſequenter proteſtatio nihil proderit tanquàm contraria facto, vt inquit Didacus Perez.

Quæ autem forma ſit ſeruanda in ponenda ciuili accuſatione, tradit Ant. Gom. tom. 3. Variarum, c. 6. n. 7.

Dvbitatvr vndecimò, vtrùm prædicta proteſtatio excuſet clericum accuſantem coram Iudice ſeculari pro iniuriis alienis dignis morte?

Pro ſolutione ſupponendum eſt, quòd iniuria vel eſt iam illata, vel non eſt illata, ſed imminet.

Sit prima concluſio. Sicut poteſt clericus cum proteſtatione accuſare malefactorem de iniuria vel damno ſibi illato, ita etiam poteſt accuſare de iniuria vel damno illato ſuis domeſticis, vel propinquis. ita Couarr. dicto §. 5. n. 4. verſ. 11. P. Henriquez, c. 11. n. 4. & aliqui Magiſtri. Probatur: nam damnum illatum domeſticis & propinquis reputatur proprium.

Secunda concluſio. Si accuſet de iniuria iam illata, ſi talis iniuria ſit aliena, quia nec eſt illata ſibi, nec domeſticis, nec propinquis, quamuis proteſtetur, manet irregularis. ita Couar. verſ. modò citato. Felin. cap. poſtulaſti. de homicidio. Bernar. Diaz. num. 7. Nauar. n. 213. & n. 218. §. 12. vbi dicit, eſſe communem, & probatur ex dicto cap. Prælatis ibi, *de ſuis malefactoribus*; & ibi, *emendam ſibi fieri.*

Tertia concluſio. Si iniuria non ſit illata, ſed immineat, vel cõtra Rempublicam, vel contra priuatum hominẽ etiam extraneum, poteſt clericus præmiſſa proteſtatione denunciare abſque metu irregularitatis, dummodò non poſſit aliter impedire tale damnum. ita placet Caieta. 2. 2. q. 33. art. 7. Bannez ibidẽ, dub. 7. Soto relect. de tegendo ſecreto, memb. 2. quæſt. 4. concluſ. 2. in fine. Nauar. cap. inter verba, concluſ. 6. n. 154. & c. 27. n. 213. Cou. loco modò citato. P. Henriquez, cap. 12. n. 8. & Doctores communiter. Probatur ex c. accuſati. de accuſationibus. ibi, *niſi pro pace.* P. Molina tom. 1. de Iuſt. tract. 2. diſp. 109. poſt 3. concluſ. §. illud etiam. dicit, quòd in iſto caſu non requiritur proteſtatio. Et optimè probat: nam quòd in hoc caſu, in quo iure non tenetur denunciare, non incurratur irregularitas, vim habet ante ca. Prælatis. quia hic caſus nunquàm fuit comprehenſus legibus eccleſiaſticis, ſed proteſtatio ſolùm eſt neceſſaria in caſu, in quo illa ſecluſa incurreretur irregularitas, & cùm in iſto ca. nec in alio ſtatuatur, quòd in hoc caſu adhibeatur proteſtatio ad effectum euitandi irregularitatem, fit conſequens proteſtationem non eſſe neceſſariam. Sic noſter P. Molina.

Secundò, probant Caiet. Soto & Bannez: nam licèt Eccleſia aliquando prohibeat clericis, quod aliàs licitè fieri poſſet, nunquàm tamen prohibet illis, nec laicis id, ad quod ipſi aliàs tenentur iure naturali vel diuino, ſed in iſto caſu tenentur denunciare, ergo.

Dixi, *dummodò non poſſit aliter impedire tale damnum:* nam ſi poſſet impedire non denunciando delinquentem, debet tacere.

Vltimò nota, quòd P. Henriquez, c. 12. n. 8. dicit, quòd poteſt clericus accuſare cum proteſtatione de dãno illato Reipublicæ, quod reputatur proprium; hoc autem ego intelligo, quando damnum eſt reparabile pecunia, vt ſi compilauit publicum ærarium: nam tale delictum ſemper eſt veluti in fieri, quandiu non reſtituitur damnum, non tamen intelligo, quando damnum non eſt hoc modo reparabile, vt quando quis commouit ſeditionem in Rempublicam, & delictum iam eſt finitum. Probatur: nam textus dicit, *niſi pro pace*, & Doctores citati dicunt, quòd ſolùm licet clericis accuſare pro vitando damno imminenti Reipublicæ vel perſonæ priuatæ.

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm Aduocatus & teſtis excuſentur ab irregularitate per proteſtationem?

Prima

Prima concluſio. Aduocatus non excuſatur. tenet Graphis lib.2.cap.62.num.45. & citat Abbatem in cap. de cætero. de teſtibus. & Imol. in cap. 1. de poſtul. P. Henriquez, cap.12.num.8. & Couarru. numer. 5. verſic. 11. qui dicit eſſe communem. Probatur: nam dictum caput, Prælatis. tantùm loquitur de accuſatore, ne clerici iniuſtè patiantur iniurias; ergo hæc conſtitutio non habet locum in Aduocato, in quo nec verificantur verba textus, nec intentio Pontificis.

Secunda concluſio. Nec etiam teſtis excuſatur. ita P. Henri. num. 9. Iulius Clarus li.5.q.24.n.8. Couar. n. 5. verſ. 13. & vterque dicit eſſe communem, tenet etiam Bernar. Diaz num.21. & Felin. in cap. poſtulaſti. de homicidio. Probatur tum ratione facta pro prima concluſione, tum etiam: nam teſtis eſt vnum de requiſitis, ob quæ mors infertur, & ideò ſuo teſtimonio influit in ſententiam.

Ex quo rectè infert P. Henriquez, quòd licèt ſint multi teſtes, omnes manent irregulares, imò Bernardus Diaz num. 21. dicit, quòd nemo eſt qui tantùm cooperetur ſanguinis iudicio, quantùm ipſe teſtis, ſuper cuius atteſtatione firmatur ſententia. Hinc etiam ſequitur, quòd promotor fiſcalis non excuſatur per proteſtationem. ſic P. Henriq. cap. 12. n. 8. ſed duo reſtant notanda.

Primum, quòd prædicta habent verum, quamuis iſti patrocinentur, teſtificentur, vel accuſent coacti metu cadēte in virum conſtantem. ita P. Henri. cap. 11. num. 4. & c.12.n. 9. Tabien. verb. irregularitas. 2.§. 22. Armil. ver. irregularitas. n. 37. & Bern. Diaz c. 99. n. 21. Quod probatur primò: nam iſti concurrunt ad homicidium volūtarium ex parte Iudicis, qui ſponte ſumpſit officium. Hanc rationem tangit P. Henri. dicto n. 9. Secundò probatur ratione, quam tangit Tabien. ſcilicet quòd Clem. ſi furioſus: ſolùm liberat ab irregularitate eum, qui occidit ipſum aggreſſorem; at verò hic teſtis occidit reum propter metum incurſum ab alio. & hæc ratio magis placet.

Verum eſt, quòd quamuis iſte teſtis ſit clericus, excuſabitur à peccato, & ideò erit irregularis ex defectu perfectæ lenitatis.

Secundum notabile, quod aliqui Theologi dicunt, eſſe ſatis probabile, quòd in caſibus, in quibus teſtis tenetur iure naturali ſe offerre ad teſtificandum, non fit irregularis præmiſſa proteſtatione; idem ſignificat P. Henri. cap. 12. num. 9. in fine. & mihi etiam videtur valdè probabile: nam ius concedens hoc priuilegium clerico accuſatori, cenſetur conſequenter conceſſiſſe teſti in hoc caſu, ne priuilegium reddatur inutile. Exemplum eſt, vt quando tenetur teſtificari ad liberandum à morte iniuſtè accuſatum, vel quando tenetur teſtificari, ne ille, qui iuſtè accuſauit machinantem contra Rempublicam, deficiens in probatione puniatur pœna talionis. Ad idem pertinet quod dicit P. Henri. c. 19. n. 7. litera N, de clerico, qui compulſus à Prælato teſtificatur in cauſa aliena: nam ſi non loquatur in caſu, in quo clericus iure naturali tenetur ſe offerre in teſtem, magis inclino, quòd erit irregularis.

Sed contra hoc ſecundum notabile eſt argumentum. Quamuis Iudex teneatur occidere malefactorem, fit irregularis, ergo idē erit in teſte, quamuis teneatur ferre teſtimonium. Reſpondetur, diuerſam eſſe rationem: nam Iudex ipſe ſe iniecit voluntariè in eam obligationem, quando ſponte ſumpſit officium, ſecus eſt in teſte.

DVBITATVR decimotertiò, vtrùm clericus licitè poſſit ferre teſtimonium in cauſa ſanguinis.

Prima concluſio negatiua. ita D. Tho. 2.2.q.7.art.1.ad 3. Soto li. 5. de iuſt. quæ.7. art.1. in fine, & latiùs Bernard. Diaz in ſua Pract. cap. 99. num. 21. vbi citat gloſſam in cap. teſtimonium. 11. q. 1. & in cap. de cætero. de teſtibus. Probatur: nam generaliter prohibitum eſt clericis iudicium ſanguinis. capit. his à quibus. 23. q. 8. ſed teſtis multùm cooperatur ad ſententiam ſanguinis, vt vidimus dub. præcedenti, ergo. Et in tantùm eſt vera concluſio, quòd licèt

de facto non fuerit ſequuta ſententia ſanguinis, ſed alia mitior arbitraria, nihilominùs clericus pro modo culpæ puniendus eſt arbitrio Iudicis. Ita Bernard. Diaz, qui dicit, ita ſe vidiſſe receptum. Præterea eſt adeò vera concluſio, vt Prælatus non poſſit concedere licentiam ad tale teſtimonium, & quamuis de facto concedat, non eſt illi obtemperandum. ſic Bernardus num.26. vbi citat alios, non tamen procedit concluſio, quando in cauſa licèt criminali, non tamen agebatur de pœna ſanguinis. ſic Bernardus num.22. Præterea eſt intelligenda concluſio, quando clericus fert teſtimonium contra reum, ſecus verò ſi ferat in eius fauorem, quia hoc non eſt prohibitum, & hoc quamuis ex tali teſtimonio, quod directè tendit ad probandam innocentiam rei. Ex accidenti tamen, quia detegitur accuſatoris calumnia, punitur pœna talionis. ita Bernard. numer. 22. nam hæc mors ſequitur per accidens ex eius teſtimonio. Vt autem clericus pro reo teſtificetur, requiritur licentia Prælati, & ita ſeruari in praxi teſtatur Franciſcus Maranta relatus à Bernardo Diaz, quæ licentia ab Epiſcopo, vel eius Vicario concedenda eſt maturo iudicio, & præuia cauſæ cognitione. ſic Bernard. num. 23.

Ex dictis infertur ſecunda concluſio. Clericus non poteſt cogi ferre teſtimonium in cauſa ſanguinis. ita D.Thom. ſup. Didacus Perez ad Villadiego cap. 6. nu. 90. & latiùs in additio. ad capit. vlt. pag. 186. verſicul. deinde dubitatur. vbi citat Innocentium & alios. Probatur, quia nemo poteſt cogi ad illicitum, imò Ioan. Andreas, & Guido Papæ citati à Bernardo dicto cap. 99. in fine dicunt, nec laicum aſpirantem ad clericatum cogi poſſe in foro ſeculari ad ferendum teſtimonium in cauſa ſanguinis. idem tenet P. Henriqu. cap. 12. num. 9. ſed Bernardus ait, non eſſe receptum in praxi forenſi.

DVBITATVR decimoquartò, vtrùm peccet mortaliter clericus, ſi deliberatè faciat aliquid, ex quo maneat irregularis? Nauar. n. 226. ſolùm dicit, quòd peccat.

Sit concluſio. Non eo ipſo quòd clericus faciat aliquid deliberatè, ex quo maneat irregularis, peccat mortaliter. ita P. Henriq. cap. 12. num. 4. litera T, & aliqui iuniores, vt ſi dicat ſatelliti, quòd properet, vel reo, quòd admoueat caput ſtipiti, & ſimilia. Probatur: nam licèt prohibitum ſit clericis, ne ſe immiſceant in cauſa ſanguinis, tamen hæc materia eſt leuis; at verò ſi eſſet Iudex vel Aduocatus: peccaret mortaliter, quia violaret præceptum in re graui; & Bernardus Diaz cap. 99. num. 4. etiam ponit exemplum in clerico, qui accuſat ſine proteſtatione, de quo tamen dubius manet Didacus Perez in addit. ad ca. vlt. verſi. ſed quæro. pag. 183. vbi de hoc latè agit.

Præterea poteſt contingere, quòd ratione damni ſequuti peccet mortalitèr, vt ſi ſit Parochus, & ex hoc quòd fiat irregularis, ſequatur graue damnum ſuis ouibus.

DVBITATVR decimoquintò, vtrùm qui detegit malefactorem, vel clamat, adeſſe latrones, fiat irregularis morte ſequuta?

Prima concluſio. Qui detegit malefactorem iis, quos ſciebat illum quærere ad mortem, manet irregularis, ſecus eſt, ſi neſciuit, nec ſuſpicatus eſt. ita Villadiego cap. 6. num. 51. verſ. quòd ſi clericus. Nau. num. 217. §. 12. Couarr. 2. par. §. 5. nume 1. verſicul. primò illud. vbi citat alios, ſecus ait Couarru. ſi ſolùm det ſigna, vt cognoſcatur fur, qui comprehenſus à Iudice fuit mutilatus, & habetur ex cap. tua nos. de homicidio. §. vlt. Probat Couarru. nam illa ſigna non effecerunt aliquod genus probationis, ſed tantùm leue quoddam indicium, quod ſolùm reputatur cauſa remota mutilationis. Etiam manet irregularis, qui quamuis non detegat directè, detegit tamen indirectè, vt ſi fur non poterat ire niſi per duas vias, & interrogatus qua via pergit, reſpondeo, non iuit per hanc: ſic Angel. verbo, irregularitas. qu. 4. Syluest. verbo, homicidium. 3. qu. 7. part. 6. P. Henriq. cap. 12. num. 9. litera A, & Didacus

dacus Perez poſt verſiculum modò citatum ex Villadiego. Et etiam ille, qui videns furem, clamat, latrones, latrones, ex quo aduertit, imminere periculum, quòd comprehendatur á Iudice, aut ab homine priuato occidatur. ita Nau. n. 236. niſi id faceret ob defenſionem proprię vitę. ſic Anton. 3. par. tit. 28. c. 2. §. 2. Syluеſ. q. 7. citata. part. 4. Henriq. c. 12. n. 3. qui addit, non excuſari, ex eo, quòd faciat proteſtationem ad concurrentes: nam proteſtatio non prodeſt, ſi fiat ad alios, quàm ad Iudicem, & Couarr. num. 2. verſic. 8. qui tamen addit, rem eſſe ſibi ſatis dubiam, de qua etiam dubitant Ananias, Socinus & Felinus ab eo citati, & ego etiam valdè dubito, imò multum inclino, quòd non eſt irregularis. Primò, quia meritò potuit præſumere, quòd ſuperuenientes, cùm non eſſent iniuriati, non occiderent, maximè attenta proteſtatione. Secundò, quia ipſe non peccauit clamando, vt recuperaret ſua, ergo mors ſequuta præter, imò contra eius intentionem, non eſt ſibi imputanda.

Notandum eſt tamen cum Nauar. num. 236. quòd ſi laicus faciat prædicta, erit irregularis ex defectu perfectæ lenitatis; ſi clericus, erit irregularis ex homicidio iniuſto.

DVBITATVR decimoſextò, vtrùm qui aſſiſtunt ad executionem ſententiæ mortis, maneant irregulares?

Prima concluſio, quòd non manent irregulares, niſi habeant temporalem iuriſdictionem. Eſt communis, tenet Syluеſt. verbo, homicidium. 1. q. 11. part. 3. & eam ſupponit P. Henriq. cap. 12. nu. 10. litera B, & Villadiego cap. 6. nu. 48. Probatur: nam per aſſiſtentiam non cooperantur ad mortem; quæ concluſio intelligitur tam de laicis quàm de clericis. Dixi, *niſi habeant temporalem iuriſdictionem*: nam ſi Prælatus illam habens aſſiſtat præbens ſua præſentia autoritatem ſuo Prætori, dum fert vel exequitur ſententiam ſanguinis, fit irregularis. ſic Tabien. ver. irregularitas. 2. nu. 5. Villadiego, Syluеſt. & Henriq. locis modò citatis. Probat Syluеſt. ex cap. ex literis. de exceſſibus Prælatorum. Verum eſt, quòd non eo ipſo quòd talis Prælatus aſſiſtat, cenſetur præbere autoritatem illi facto, vt ſi interſit ad conſolandum, imò licèt aſſiſtat ex curioſitate, quamuis peccet, non erit irregularis ſaltem in foro interiori, ſiquidem non intendit præbere autoritatem illi actui.

Secunda concluſio. Clerici aſſiſtentes abſque rationabili cauſa peccant. ita Villadiego ſup. Panormit. & gloſſa in cap. ſententiam. ne clerici vel monachi. quam Nauarrus num. 214. dicit eſſe communiter receptam, qui eam meritò limitat ad clericos in ſacris, & beneficiarios. Et licèt Villadiego dicat, quòd peccant grauiter, ego tamen firmiter iudico, quòd non peccant mortaliter, ſed venialiter, propter paruitatem materiæ.

SECTIO III.

De irregularitate proueniente ex homicidio cauſa defenſionis.

De quo tractat Anton. 3. p. titul. 24. cap. 2. § 1. Syluеſt. verb. homicidium. 3. Couarru. 3. p. §. vnico. Nauar. num. 211. Villadiego cap. 6. à num. 70. per aliquot ſequentes, & P. Henriq. cap. 10.

DVBITATVR primò, vtrùm qui defendendo propriam vitam cum moderamine inculpatæ tutelæ occidit inuaſorem, ſit irregularis?

Quæ difficultas poteſt procedere ſecundùm ius antiquum, vel ſecundùm nouum. Et quidem loquendo ſecundùm ius antiquum, erat magna controuerſia: nam prima opinio dicebat, quòd erat irregularis. hanc tenuerunt quidam Doctores relati à gloſſa in c. ſicut dignum. de homicidio.

verbo,conſilium.Caietanus 2. 2.q.64.art. 7.circa ad 3.D.Tho.& 3.p.q.89.art.3.Soto in 4. diſt. 25. q.1. art.1. & alij,pro eadem citatur D.Thom.locis modò allegatis.

Secunda opinio eſt,quòd non manebat irregularis ita gloſſa Clement, ſi furioſus. de homicidio.verbo,& idem.vbi citat Hoſtienſem dicentem, quòd ſuo tempore Clemens IV. & curia ſic tenebat; tenet etiam Nau.n.255.P.Henriq. n. 2. litera L; eandem ſignificat Soto l.5.de Iuſt. q.1. art. 8.ad 3.inquantùm conatur declarare c. citatum pro prima opinione,ita vt non contradicat huic ſecundæ, & hanc amplectuntur aliqui iuniores.

Sit prima concluſio.Secunda opinio eſt mihi probabilior: nam Clem. ſi furioſus. non continetverba inducentia ius nouum, ſed explicantia ius antiquum, ibi,*& idem cenſemus,&c.*

Loquendo de iure nouo, ſit ſecunda concluſio, quòd non manet irregularis. Quæ concluſio eſt certiſſima:nam eſt determinata in dicta Clemen. ſed in contrarium eſt argumentum.Concilium Triden. ſeſſ. 14. cap. 7. de reformatio. loquens de homicidio, quod contingit vim vi repellendo, dicit, quòd diſpenſatio committatur ordinario, ergo ſupponit, quòd tale homicidium inducit irregularitatem. Reſpondetur,Concilium loqui in caſu,quòd exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, quia ſcilicet aliter poterat ſe defendere. Vbi maximè aduertendum eſt, quòd ſi exceſſus in ſui defenſione non ſit mortalis, ſed tantùm venialis,non induceret irregularitatem. ita P. Henriq. cap. 3.n.1. iuncta gloſſa, litera B. Et probatur: nam ad irregularitatem,quæ eſt pœna,requiritur culpa mortalis,vt diximus diſput. 1.Præterea notandum eſt, hanc concluſionem etiam habere verum in ſequentibus caſibus. Primò, quando aliquis non potens per ſe ipſum ſe defendere, præbet arma alteri tertio, vt ipſum defendat: non enim manet irregularis, quamuis tertius occidat aggreſſorem. ita Nauar. n.212. P. Henri. cap. 10.num. 3. Probatur,non manet irregularis occidendo propria manu,ergo nec occidendo per manum alterius. Vtrùm verò iſte tertius maneat irregularis; infrà dicemus. Secundò habet verum,quamuis admiſceatur animus ſumendi vindictam. hoc eſt contra Villadiego cap.6.nume.17. verſic. circa ſe defendentem. ſed tenet P. Henriqu. num. 2. in fine: nam occiſio exterior eſt neceſſaria,vt ſuppono ad defendendam propriam vitam, ſed actus interior non ſufficit ad inducendam irregularitatem, ſicut diximus ſect. præced. de proteſtatione ficta,ergo. Tertiò habet verum, quando occidit inuaſorem ad vitandam mutilationem membri. hoc eſt contra Villadiego. n.75.verſic.ſecundus ergo. Sed noſtram ſententiam tenet Didacus Perez ibi. Cardinalis Clement.ſi furioſus, Couarru. 3. p.§.vnico. num.2.Sylueſt.ver. homicidium. 3.q.4.p.1. Nauar. num. 211. P.Henri.num.3. & alij communiter: nam in iure mors & mutilatio æquiparantur in fauorem patientis, vel in regularitate. P. Henri. addit idem eſſe, ſi occidat inuaſorem ad vitandum periculoſum vulnus, vel grauem deformitatem vultus; aliqui iuniores tenent contrarium. Mihi videtur vera opinio Patris Henriqu. quantùm ad vulnus periculoſum,ſiquidem eſt medium de ſe tendens aliquo modo ad mortem,& idem dico,ſi timeret debilitationem brachij, quia in fauorem patientis poteſt æquiparari mutilationi,at verò quantùm ad deformitatem vultus, oppoſitum teneo cum Nauar.in Hiſpan.num.224.nam talis deformitas potiùs inducit ignominiam, quàm mutilationem.

Sed petis, vtrùm concluſio habeat verum in eo,qui verbis vel factis iniuriando alium dedit occaſionem rixæ?

Nauar.l.5.Conſiliorum,conſ.33.de homicidio,tenet,quòd manet irregularis;ſed contrarium credo verius cum Mercado li. 6.de contractibus,c.4.pag. 11. ver.*eſſe priuilegio.* & eſt de mente Patris Henriqu. c. 10.in fine. Et bene probat Mercado, quia iſta iniuria non dedit alteri ius, vt ſe vindicaret propria manu.

DVBI

D[illegible]tur non poſſe aliter vitare mortem, niſi occidendo inuaſorem, vel (quod idem eſt) quis dicetur occidere inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ?

Prima cõcluſio. Quantùm ad effectum vitandi irregularitatem, ille dicitur non poſſe aliter ſe defendere, qui nec fuga, nec clamore, nec alia via poteſt ſe defendere, niſi occidat, vel mutilet inuaſorem. ita gloſſa dicta Clem. ſi furioſus. & cap. ſuſcepimus. de homicidio. quas ſequitur Naua. dicto num. 211. & alij communiter. Quæ concluſio intelligatur, ſuppoſito quòd aggreſſio ſit iniuſta: de hac enim intelligenda eſt Clem. ſi furioſus. vt bene ait Syluеſ. dicta quæſt. 4. part. 3. & Tabien. verb. irregularitas. 2. §. 26. vnde ſi aliquis inuaſus à miniſtris iuſtitiæ, illos occidat, vt ſe defendat, fit irregularis. ſic P. Henriq. n. 4.

Sed notandum eſt, non requiri, quòd arma ſint omninò æqualia inuadentis & inuaſi, ſed debet attendi qualitas perſonarum, vt bene dicit Villadiego ſup. nu. 71. & citat gloſ. l. 1. C. vnde vi.

Secunda cõcluſio. Licitum eſt vti præuentione: non enim requiritur expectare primum ictum, ſed eo ipſo quòd eſt in probabili diſcrimine mortis, poteſt occidere. Vnde ſi quis videat inimicum contra ſe venientem euaginato gladio, poteſt illum ſagitta, vel alio inſtrumento è longinquo emiſſo occidere; & ſi quis vnum, vel plures latrones inuadentes illum, occidat ſagitta, vel ſclopo, non fit irregularis, imò per foramen poteſt occidere inuaſorem. ſic Villadiego num. 73. & citat Abbatem in cap. ſignificaſti. el 2. de homicidio.

Tertia concluſio. Qui poteſt euadere mortem vulnerando tantùm, ſi occidat, fit irregularis, quia excedit modum inculpatæ tutelæ. ita Syluеſt. dicta quæſt. 4. part. 1. Medina in Sum. lib. 1. cap. 10. §. 10. regu. 4. & P. Henriquez qui bene limitat cum Sylueſtro, niſi adhibita ſufficienti diligentia occidat preter intentionem: cùm enim det operam licitæ rei, non fit irregularis.

[illegible] potuit euadere mutilando, & occidit; contrarium tenet Tabien. verb. irregularitas. 2. §. 26. in fine. vbi citat Cardin. Clement. ſi furioſus. Sed probatur noſtra ſententia: nam deficit moderamen inculpatæ tutelæ, nec Cardinalis clarè tenet contrarium: ſolùm enim dicit, quòd pro vitanda mutilatione poteſt occidere, quia quantùm ad contrahendam irregularitatem æquiparantur.

Ex dictis ſequitur, quòd qui poteſt mortem euadere fugiendo, incurrit irregularitatem: nam licèt fuga non ſemper ſit neceſſaria ad euitandũ peccatum, vt ait Nauarr. num. 211. & P. Henriquez num. 3. Et patet in viro nobili aggreſſo, nihilominùs tamen ad euitandam irregularitatem requiritur, quòd non poſſit euadere fugiendo. ita Panormit. cap. olim. el 1. de reſtitut. ſpoliat. Sylueſt. verb. excommunicatio. 6. q. 9. gloſſa dicta Clement. ſi furioſus. verbo, non valens. Imol. ibid. Couarru. ſuprà num. 4. Villadiego num. 75. verſic. ſed intellige. Et probatur: nam text. dicit, qui aliter mortem vitare non valens, ſed iſte nõ tam occidit pro defenſione vitæ, quàm honoris, ergo. Hoc intelligitur, dummodò fuga non eſſet periculoſa, vt ſi probabiliter dubitat de caſu, vel de velociori curſu inſequentis, vel quia aggreſſor audacior factus faciliùs occidet fugientem. ita Sylueſt. dicta quæſt. 4. part. 2. Couarru. num. 4. Villadiego & ibidem Didacus Perez, & P. Henriq. nõ enim requiritur, quòd ſe exponat tali periculo, cùm qualitas temporis nõ patiatur plenius deliberandi conſilium, vt inquit Perez, & Felin. in c. ſuſcepimus. de homicidio. Dixi, *& patet in viro nobili aggreſſo*, quia monachis & clericis non licet interficere aggreſſorem, ſi poſſunt euadere fugiendo. ita Soto lib. 5. de iuſtit. q. 5. artic. 8. circa finem corporis. Panormit. d. c. olim. & Aragon. 2. 2. q. 64. art. 7. colum. 13. Probatur, quia fuga non eſt illis ignominioſa, cùm eorum honor non in armis, ſed in patientia conſiſtat. Nec etiam licet homini plebeio. ſic Aragon.

quia fuga non eſt illi adeò ignominioſa, vt liceat occidere inuaſorem. Sed hîc eſt maximè aduertendum diſcrimen quoddam, quòd ſi quis occidat inuaſorem, qui quamuis poſſet euadere fugiendo, non tamen tenebatur fugere, incurrit irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis; at verò ſi in ſui defenſione exceſſit moderamen, incurrit irregularitatem homicidij iniuſti voliti non in ſe, ſed cauſa defenſionis, ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. quod caput ponderat optimè Nauar. num. 239.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm adulter, qui inuentus cum adultera inuaditur à marito, & occidit eum propter neceſſariam ſui defenſionem, ſit irregularis?

Partem affirmatiuam tenet Nauarr. nu. 238. & cap. 15. num. 7. & Anton. 3. par. tit. 5. cap. 8. §. 1. Probatur: nam dat operam rei illicitæ & periculoſæ ad homicidiũ. Confirmatur. Si quis probabiliter credat, quòd tali loco & tempore dormiendo occidit infantem, eſt irregularis morte ſequuta: nam licèt dormiens excuſetur ab irregularitate, Clement. ſi furioſus. hoc tamen intelligitur, quando adhibuit ſufficientem diligentiam, quam iſte non adhibuit. Ergo ſimiliter licèt per dictam Clement. excuſetur ab irregularitate, qui iuſtè ſe defendendo occidit inuaſorem, debet intelligi, quando adhibuit ſufficientem diligẽtiam ad vitandam cauſam, quam non adhibuit qui præuidens periculum, acceſſit ad adulteram.

Sit tamen prima concluſio. Probabilius eſt, quòd non manet irregularis. ita Soto lib. 5. de iuſtit. q. 1. artic. 9. colum. 5. Medi. 1. 2. q. 73. artic. 8. P. Henriquez num. 3. in fine, & lib. 12. de matri. cap. vlt. num. 1. lit. L, Nauar. lib. 2. de reſtit. cap. 3. p. 3. dub. 14. Sylueſt. verb. homicidium. 3. q. 4. part. 3. Tabien. verb. irregularitas. 2. §. 29. Mercado de contractibus, lib. 6. c. 4. verſ. *que diremos.* & multi iuniores. Et intelligitur concluſio, quamuis clericus præuideat periculum. Probatur concluſio: nam licèt peccauerit adulterando, tamen poſteà inuaſus licitè ſe defendit, ergo non ſit irregularis. Conſequentia patet ex dicta Clemen. quæ generaliter loquitur de omni homine, qui iuſtè ſe defendit, non valens aliter vitare mortem. Antecedens probatur: licèt enim maritus in foro exteriori impunè occidat, tamen in foro conſcientiæ peccat, & infert vim, ergo adulter iuſtè ſe defendit. Idem dicit P. Henriq. cap. 10. circa finem. De fure etiam nocturno, qui inuaſus à domino tãtùm occidit illum, vt ſe defendat, quod ego ſolùm credo verum, quando dominus non ceſſaret ab inuadendo, quãuis fur relinqueret res: nam ſi ceſſaret, iam fur poſſet abſque occiſione euadere mortem, & per conſequens ſi occidat, erit irregularis.

Sed obiter eſt aduertendum, quòd ſi adulter fecit prægnantem intrare per loca periculoſa, vt per tectum domus, & mortua eſt, vel abortiuit, manet irregularis. ita Nauar. cap. 27. num. 235. P. Henriq. cap. 15. n. 4. Secus dicendum eſt, ſi fabrum lignarium expertum fecit incedere per tectum, vt illud reficiat. ſic P. Henriq.

Secunda concluſio. Quamuis maritus occidat vxorem propter adulteriũ, adulter non ſit irregularis. ita Couarr. p. 2. §. 4. num. 10. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 15. Aragon. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. colum. 11. hæc eſt contra Nauarr. cap. 27. num. 238. Sed probatur: nam adulterium, vt tenet ſe ex parte adulteri, non ordinatur per ſe ad homicidium adulteræ.

Ad argumentum Nauar. patet ex dictis, ſatis eſſe noſtræ opinioni, quòd ipſa defenſio ſit licita. Ad confirmationem, conceſſo antecedenti negatur conſequentia, & ratio diſparitatis eſt: nam dormiens in illo caſu fuit totalis cauſa homicidij, & iniuſta quidem, adulter verò non, ſed ipſe aggrediens cenſetur cauſa ſuæ mortis, cùm ceſſando ab aggreſſione (ad quod tenebatur in foro conſcientiæ) poſſet illam vitare. ita reſpondent aliqui iuniores, & referunt ſic reſpondiſſe Sotum conſultum de hoc.

Dvbitatvr quartò, vtrùm ſit irregularis, qui occidit inuaſorem non valens

valens aliter defendere proprium honorem, vel diuitias, aut vitam vel diuitias proximi? Et nota, quòd modò non loquimur, quando tenetur defendere, ſed ſolùm quando defendit licitè ſub conſilio.

Couarru.videtur tenere, quòd non eſt irregularis: nam in dicto §.vnico. num.1. videtur tradere regulam generalem, ſcilicet quòd ex homicidio facto ab homine priuato, ſi nulla ſit culpa, nulla erit irregularitas, & num.5.id tenet expreſsè de illo, qui non poteſt aliter defendere vitam proximi, & num. 6. poſt longam diſputationem, tandem circa finem §. tenet idem de eo, qui aliter non valet defendere proprias diuitias. Verum eſt quòd num. 4. verſic. quartò deducitur, circa medium, tenet, quòd qui occidit defendendo proprium honorem, manet irregularis, quia credit hunc peccare. Probatur ergo ſententia Couarr. quòd in reliquis caſibus non maneat irregularis. Primò, talis occiſio in prædictis caſibus non eſt voluntaria, iuxta mentem Caietan.2.2.quæſt.64.art.7. ergo non inducit irregularitatem. Secundò, qui percutit clericum ad defendendum proprium honorem, vel diuitias, vel perſonam proximi, non incurrit excommunicationem, vt diximus c.5.de excommunic.diſput.3.dub. 13.ergo nec in his caſibus incurrit irregularitatem. Tertiò: nam in c.2.de homicidio. dicitur, quòd ſi aliquis defendens propriam vitam, & res proprias, occidat alium ſi fuerit preſbyter, non deponatur, ergo non eſt irregularis.

Sit tamen concluſio. Occidens inuaſorem in omnibus prædictis caſibus manet irregularis, quæ concluſio eſt ita certa, vt oppoſita opinio parum probabilitatis habeat. Concluſionem hanc, quantùm ad defendentem proprium honorem, tenent Autores citati in quodam corollario poſito poſt 3.concl.dubij 2. Quantùm ad defendentem proprias diuitias, tenet Villadiego cap.6.num.2.verſ.ſecundus ergo. & Didacus Perez in fine ca.num.90.vbi citat Antoni.3.p.tit.4.capit.3.§.2.& alios; tenet etiam P.Henri.cap.11.num.3. litera B, qui in num.4.benè limitat hoc, niſi in extrema neceſſitate fur raperet id, quod actu eſt mihi neceſſarium ad vitæ ſuſtentationem: tunc enim defendendo panem, defendo vitam. Eandem limitationem ponit Tabien. verb.irregularitas.§. 25. Armil. num.41. Sed hìc notandum eſt obiter cum P.Henri.dicto numer.3. quòd pro defenſione bonorum temporalium magni momenti, licitum eſt in vtroque foro, etiam ſacerdoti, occidere illorum inuaſorem, etiam clericum, in flagranti delicto, quando non poſſet aliter defendere res proprias à rapina. idem tenet Didacus Perez ſup.num.91. & alios citat P.Henri. litera T, videte Couarr.dicto num.6.

Denique quantùm ad vitam vel diuitias proximi, tenet Villadiego cap. 6. num.76. verſic.quia textus. & ibi Dida.Perez num. 77.qui citat multos, inter quos refert Panormitanum dicentem eſſe communem. Tenet etiam P.Henri.cap.11.num.3.litera D, vbi (quod magis eſt) loquitur de defendente patrem, Rempublicam, vel Principem. Et quamuis probabile ſit, non incurrere irregularitatem, qui occidit inuaſorem patris, vel filij, vel vxoris, quod tenet Couarr. num. 5. quia pater & filius reputantur in iure pro vna & eadem perſona, l.fin.C.de impuberibus. & vir & vxor dicuntur vna caro; nihilominùs probabilius eſt, quòd manet irregularis. ſic Villadiego, & Henri.& Sylueſt.ver bellum.2.quæſt.8. ver.homicidium.1.q.9.Nau.num.213.quia phyſicè loquendo non eadem perſona. Clementina verò ſolùm loquitur de defendente propriam vitam, vt patet ibi, qui ſuum occidit inuaſorem. Probatur concluſio, quoad omnes partes. Quicunque inuoluntariè occidit hominem, manet irregularis, niſi in caſibus à iure expreſſis; ſed dicta Clementina ſolùm excipit eum, qui non poteſt aliter defendere propriam vitam, ergo.

Ad primum in contrarium reſpondetur primò cum Henri.cap.10.num.2. quòd illud homicidium, licèt non ſit voluntarium tanquàm finis, benè tamen tanquàm me-

dium per ſe ordinatũ ad ſui defenſionem. Secundò reſpondetur, quòd licèt daremus Caietano, homicidium non eſſe voluntarium tanquàm medium, nihilominùs neceſſariò dicendum eſt, quòd eſt voluntarium tanquàm effectus ſequutus, & hoc ſufficit ad incurrendam irregularitatem, excepto caſu defenſionis propriæ vitæ.

Ad ſecundum negatur conſequentia: nam ad incurrendam excommunicatiõẽ, requiritur peccatum mortale; at verò irregularitas poteſt incurri ſine peccato.

Ad tertium reſpondetur primò, quòd textus non loquitur de irregularitate, ſed de depoſitione. Secundò reſpondetur, dato quòd loqueretur de irregularitate, non eſt ſermo de ſola rerum defenſione, ſed ſimul de defenſione vitæ, vt patet ibi, *te tuaque liberans*.

Ex dictis ſequitur contra Couarr. quòd in homine priuato poteſt dari irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis, vt quando occidit inuaſorem ad liberandum proximum, quem licitè defendit, & quando occidit latronem ad defendendas res proprias, vel proprium honorem. Imò dico, quòd etiam in clerico poteſt dari irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis, vt quando occidit ad defendendum patrem, vel proximum, quem licitè defendit, & quando compulſus metu mortis teſtificatur in cauſa ſanguinis: tunc enim per metum excuſatur à culpa, & non ab irregularitate, vt vidimus ſect. præcedenti. Dixi, *in homine priuato*: nam in Iudice, & in milite, quia occidunt autoritate Reipublicæ, omnes vnanimiter concedunt, poſſe dari irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis.

Dvbitatvr quintò, vtrùm incurrat irregularitatem ille, qui occidit inuaſorem, vt defendat Rempublicam, principem vel proximum, in caſu, quo ex præcepto naturali vel diuino tenetur defendere? Tres ſunt opiniones.

Prima opinio extrema tenet abſolutè, quòd manet irregularis, ita Caieta. 2. 2. nu.40.art.2.& Bannez ibidem.dub.7. Nau. num.215.& c.15. num.2. Probatur primò, Iudex tenetur occidere malefactorem, & tamen fit irregularis, ergo. Secundò: nam irregularitas incurritur ſine peccato. Tertiò: nam Clementina ſi furioſus. tantùm excipit eum, qui occidit ad defendendam propriam vitam.

Secunda opinio eſt media, quòd laici & omnes, qui non ſunt ſacris initiati, manent irregulares, non tamẽ initiati ſacris. ita P.Henri.cap.11.num.2.& cap.13.nu.1. & aliqui iuniores. Probatur. Irregularitas reſpectu laicorum non habet rationem pœnæ, ſed tantùm eſt impedimentum ad ſuſcipiendos Ordines; at verò reſpectu eorum, qui ſunt initiati ſacris, habet rationem pœnæ, ſed impedimentum ad ſuſcipiendos ordines poteſt contrahi ſine culpa, vt patet in bigamo & illegitimo, pœna verò non poteſt contrahi ſine culpa, ergo laici manent irregulares, non tamen initiati ſacris. Quòd autem in initiatis ſacris irregularitas habeat rationem pœnæ, probatur: nam priuatio actionis debitæ ineſſe ex officio eſt pœna, ſed irregularitas in his priuat exercitio & vſu, qui ex officio illis ineſſe debebat, & ad quem habebant ius, ergo eſt pœna.

Tertia opinio extrema (quæ ſemper viſa eſt mihi probabilior) dicit, quòd ſiue ſit clericus, ſiue laicus, non fit irregularis. ita Sylueſt.ver.bellum.3.quæſt. 3. Couarr.p.3. §.vnico.num.5.& P.Molin.tom.1.de iuſt. tract.2.diſp.109.cõc.3.& alij quàm plurimi, vt teſtatur Bannez loco citato. Et probatur. Primò, irregularitas homicidij nunquàm inducitur, niſi homicidium ſit volitum, ſed hoc homicidium non eſt voluntarium, ſed quáſi coactum, ſiquidem non eſt in manu mea non defendere, niſi velim peccare, ergo. Secundò, Clementina ſi furioſus. excipit occidentem, vt defendat propriam vitam corporalem, ergo etiam cenſetur exceptus, qui occidit, vt defendat vitam ſpiritualem animæ. Tertiò, quia non eſt credendum, quòd Eccleſia velit aliquem damnificare ex eo, quòd impleat præceptum naturale. Confirmatur: nam oppo

oppoſitum eſſet,ponere offendiculũ & impedimentum ad obſeruationem pręcepti; multi enim retraherentur ab eius impletione metu irregularitatis.Quartò,quia nõ poteſt dici defectus perfectæ lenitatis & manſuetudinis,quando exercet homo actũ virtutis obligantis ſub peccato, quoniam vna virtus non contrariatur alteri virtuti.

Ad primum argumentum conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam homicidium in Iudice eſt voluntarium in cauſa:ſponte enim aſſumpſit officium,vel ſaltem non ita coactè, vt non poſſet tunc ſine peccato mortali recuſare, & nunc etiam ab illo deſiſtere.

Ad ſecundum concedo,irregularitatem incurri ſine peccato, tamen irregularitas homicidij non incurritur, niſi ex homicidio voluntario.

Ad tertium reſpondetur primò, quòd Clementina loquitur, quando homicidium eſt voluntarium;ſecundò reſpondetur,quòd Pontifex in illa Clementina non condit nouum ius,ſed explicauit antiquũ in hoc caſu particulari defenſionis proprię vitæ,quia grauiſſimus erat,& non raró cõtingit;reliqua verò quæ non raró contingunt,reliquit opinioni Doctorum. De diſpenſatione autem irregularitatis prouenientis ex defectu perfectę lenitatis,commodiùs dicemus diſputatione ſequenti;& in eadem diſputatione dicemus de quadam irregularitate proueniente ex defectu perfectæ lenitatis,ſcilicet in bello iuſto.

DISPVTATIO VI.

De homicidio iniuſto.

De qua tractat Villadiego cap. 6. Nau.à n.219.P.Henr.c.14.15.& 16.Couarr.Clement. ſi furioſus.p. 2. per totam. Quam diſputationem in quinque ſectiones diuidam. Prima, de irregularitate proueniente ex homicidio caſuali; ſecunda,de proueniente ex homicidio directè voluntario; tertia, de irregularitate contingente in bello publico, vel etiam priuato, nempe in rixa;quarta,de proueniente ex aborſu; quinta,de diſpenſatione.

SECTIO I.

De irregularitate proueniente ex homicidio caſuali.

De quo P. Henri. cap. 15. Couarr.§.4.

PRo cuius explicatione ſupponendum eſt ex D.Th.2.2.q.64.art.8.quòd caſus eſt cauſa agens præter intentionem,auctore Ariſtotele.Et ideò homicidium caſuale ſimpliciter loquendo,non eſt intentũ,nec volũtarium,& quoniam omne peccatum eſt voluntarium,ideò homicidium caſuale,inquantùm caſuale, non eſt peccatum, ſed quia contingit id, quod non eſt per ſe volitum,nec intentum eſſe intentum per accidens,ſecundùm quòd remouens prohibens dicitur cauſa per accidens,ideò qui non remouet ea, ex quibus ſequitur homicidium,ſi tenebatur remouere,vult ſecundùm quod homicidium.

Hinc ſequitur,quòd homicidiũ caſuale eſt duplex. Vnũ,quod nullo modo eſt voluntarium,nec directè nec indirectè;alterum,quod eſt volitum indirectè & per accidens,& hoc vocatur à Nauarr.nu.219.§. 2. homicidium mixtum ex voluntario & caſuali.Et per hæc facilè intelligitur diuiſio deformationis tradita à Nauar. ſcilicet quòd eſt triplex;merè voluntaria, ſcilicet,

quæ eſt volita in ſe & directè;merè caſualis,quę nullo modo eſt voluntaria & mixta,ex voluntaria & caſuali.

Secundò notandum eſt cum D.Thoma, ex duplici capite contingere poſſe, quòd homicidium caſuale imputetur alicui, & fiat mixtum.Primo modo,quia non adhibuit ſufficientem diligentiam ad cauendũ illud. Secundo modo,quia dabat operam illicitæ rei.Hinc ſequitur, quòd quando aliquis dat operam licitæ rei, & adhibet debitam diligentiam ne ſequatur homicidium,quamuis ex tali opere ſequatur,non fit irregularis.Hoc corollarium eſt certiſſimum determinatum in c.lator.c.dilectus filius.c.ſignificaſti.el 1.c.ex literis.el 1.y 2. c.Ioannes,de homicidio.Probatur,quia tale homicidium nullo modo eſt voluntarium,ſed merè caſuale;homicidium autẽ ſi non ſit aliquo modo voluntarium,non inducit irregularitatem, vt vidimus diſp. 5.in princ.Vnde quando Doctores dicunt, homicidium caſuale inducere irregularitatem, loquuntur de homicidio ſecundo modo,ſcilicet mixto,non de caſuali primo modo.Dixi,*& adhibet debitam diligentiam*: nam licèt aliquis det operam rei de ſe licitæ,tamen ſi non adhibet debitam diligentiam,& ſequatur homicidium,erit irregularis.ita D.Thom.ſup.& communiter Doctores,& habetur ex c.ad audientiam. cap.ex literis.c.ſignificaſti. de homicidio. Probatur:nam tale homicidium eſt voluntarium indirectè,inquantùm tenebatur,& poterat adhibere debitam diligentiam,& non adhibuit.

Vnde præcipua difficultas eſt,vtrùm qui dat operam illicitæ rei,morte ſequuta,ſit irregularis,quamuis omnem adhibeat diligentiam?Et hoc ſit

---

PRIMVM DVBIVM.

Quam quæſtionem tractat Soto li.5. de iuſt.q.1.art.9.Caietan ſup.Couar.§.4.citato.Nauar.c.27.à n. 228.& in commento de furto, in c.fin.16.quæſt.6.à n.13.

De hac quęſtione ſunt tres opiniones; duæ extremæ,& vna media.

Prima opinio extrema vniuerſaliter tenet,hũc eſſe irregularem.ita Caietan. ſup. Sylu.ver.homicidium.2.in princ.regula 3. Innocent.Ioan.Andr.in ca. tua nos.de homicidio.& alij multi Doctores Canoniſtę. Quæ probatur primò ex iure Canonico, vbi ſæpe excuſantur aliqui ab irregularitate,quia dabant operam licitæ rei,ergo à contrario ſenſu ſi darent operam illicitæ rei,eſſent irregulares.Antecedẽs probatur primò ex c.dilectus.de homicidio.vbi quidam clericus infirmus,vt excitaret appetitum cibi,aſcendit equum malè parentem habenis,& currens fracto fræno,proiecit à ſe clericum,& occidit puerum, & inquit tex.non eſſe irregularem,quia dabat operam licitæ rei, & ſimilis caſus habetur in ca.ex literis.el 1.y 2.eod.tit.patet etiam ex c.continebatur.& c.lator.eod.tit.

Si obiicias, argumentum à contrario ſenſu non eſſe firmum in iure,hoc non obſtat primò:nam hoc eſt falſum,vt patet ex c.Apoſtolica.de his quæ fiunt à Pręlatis ſine conſenſu Capituli.Secundò:nam,vt inquit Nauar.n. 221.hoc argumentum non eſt à contrario ſenſu,ſed à ceſſante ratione & cauſa,quia ſcilicet ea ratione excuſãtur ab irregularitate,quia dabant operam licitæ rei;ſed argumentum à ceſſante ratione eſt firmiſſimum in iure.c.cùm ceſſante. de appellationibus. ergo. Confirmatur, in multis textibus ſtatuitur hæc regula,quòd occidens vel mutilans ſit irregularis; ſed ab hac regula non excipiuntur in iure,niſi qui dant operam licitæ rei. ergo omnes, qui dant operam illicitæ rei, ſunt irregulares.Secundò probatur opinio ex D.Tho. 2.2.quæſt.64.art.8.dicente, quòd in duobus caſibus ſit homo irregularis. Primò, ſi dat operam illicitæ rei; ſecundò, ſi dat operam licitæ rei, non adhibita ſufficienti diligentia,ergo clarè ſentit,quòd in

primo caſu non requiritur, quòd præcedat aliqua negligentia.

Secunda opinio extrema dicit, quòd dans operam illicitæ rei nunquàm fit irregularis, ſi adhibuit debitam diligētiam. Hanc tenuit Magiſter Cano, & tenet P. Henr. c. 15. n. 1. & pauci quidam iuniores. Probatur primò, irregularitas non incurritur propter opus præcedens homicidiū, ſed propter ipſummet homicidium, dummodò ſit voluntarium; ſed in eo, qui adhibet debitam diligentiam, nullo modo eſt voluntarium, ergo. Confirmatur: nam licèt qui vult opus periculoſum, cenſeatur virtualiter velle mortem inde ſequutam; tamen per hoc quòd adhibet debitam diligentiam, ne mors ſequatur, videtur excludi totaliter illa volitio virtualis, ergo mors non eſt huic voluntaria. Secundò: nam ſi tale opus alteri ſit licitum, vt torneamentum reſpectu laici, homicidium inde ſequutum non inducit irregularitatem, ſi adhibita fuit debita diligētia, ergo & hæc opinio valdè probabilis eſt.

Sed eſt tertia opinio media, nempe quòd ſi homo dat operam illicitæ rei, non tamen periculoſæ de ſe, vt ex illa ſequatur mors, non manet irregularis, ſi debitam adhibuit diligentiam; at verò ſi dabat operam illicitæ rei, & de ſe periculoſæ ad homicidium, manet irregularis, quamuis debitam adhibuerit diligentiam. Hanc tenet Couar. ſup. num. 10. Soto, Cordub. in Quæſtionario. lib. 2. q. 26. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 14. Medina 1.2. q. 73. art. 8. vt patet ex ſolutione ad 1. contra 3. regulam. Aragon. 2.2. q. 64. art. 8. & communiter Magiſtri & Nauar. in commento de furto. & in cap. 27. num. 237. Vnde quando in eodem cap. num. 221. dicit, ex deformatione caſuali ex opere illicito ſequuta induci irregularitatem, intelligendus eſt, quando ſequitur ex opere illicito & periculoſo. Et hæc opinio eſt tenenda tanquàm probabilior, & communior, & quæ ſeruatur in praxi. Et quoniam hæc opinio eſt contra duas præcedentes, ideò probata ea, illæ manent impugnatæ.

Pro eius ergo probatione ſupponendum eſt cum Couarru. ſup. verſic. ſecundò deducitur. cum Soto, Cordub. ſuprà, & aliis, quòd opus poteſt eſſe illicitum & prohibitum dupliciter.

Primo modo, ex eo quòd eſt periculoſum & inductiuum mortis, & hoc modo prohibitum eſt clericis pugnare, vel mittere bombardam ad arcem, exercere torneamenta, & alia pugnæ ſimulacra, item exercitium Chirurgiæ per aduſtionem, vel inciſionem, facit cap. ſententiam ſanguinis. ne clerici vel monachi. & etiam venatio vrſorum & aprorum, quia ſolet fieri cum armorum ſtrepitu, vt ait Nauar. num. 237. & P. Henriq. cap. 15. num. 1. Secundo modo, nō quia ſit periculoſum, nec inductiuum mortis, ſed alia de cauſa; verbi gratia, ſi venatio cuniculorum prohibeatur certo tempore, quia tunc concipiunt. Hoc ſuppoſito, probatur

Prima pars noſtræ ſententiæ, quæ eſt contra primam opinionem: nam illa vniuerſaliter loquitur de dante operam rei quomodolibet illicitæ. Probatur, tale homicidium nullo modo eſt voluntariū, ſed merè caſuale, ergo non inducit irregularitatem. Antecedens probatur, non eſt volitū directè, vt patet, nec virtualiter in ipſo opere, quia non continetur virtualiter in illo, ſiquidem tale opus non eſt periculoſum, nec eſt volitum ratione alicuius negligentiæ, quia nulla fuit, vt ſupponimus, ergo nullo modo eſt voluntarium. quod argumentum euidens eſt meo iudicio.

Secundò probatur: nam ex prima opinione ſequerentur innumera incōuenientia. Primò, ſi aliquis tēpore interdicti pulſaret campanam, quæ cadens occideret aliquem, pulſans eſſet irregularis, quamuis omnem adhibuerit diligentiam, & tamen ſi non eſſet interdictum, non maneret irregularis. Secundò, ſi aliquis cæderet arborem adhibita omni diligentia, ſi de facto opprimeret aliquem, maneret irregularis, ſi arbor eſſet aliena, vel cæderet in die feſto, nō tamen ſi eſſet propria, vel cæderet in die non feſtiuo. Tertiò, ſi

duc

[illegible] vnus in pro[illegible] [illegible], alter in alieno, vterque deni- tam adhiberet diligentiam, hic maneret irregularis, ille non.

Tertiò probatur ex optimo text.in cap. quantùm.50.diſtin. vbi Gelaſius Papa loquens de illo,qui equos furatus tulit, & caſu offenderunt mulierem, quod fuit illi cauſa aborſus,quòd ſi caballos alienos furatus tulerit, inde eſt culpabilis: nam de muliere, quæ caſu inter caballos confracta eſt,vbi voluntas illius non agnoſcitur perniciosa fuiſſe,non poteſt puniri;ex quo textu conſtat,illum fuiſſe reum furti, non tamen homicidij.

Secunda verò pars,quæ eſt contra ſecundam opinionem probatur, quando opus prohibetur, quia periculoſum, tunc homicidium inde ſequutum eſt voluntarium in cauſa,ergo inducit irregularitatē. Antecedens probatur: Opus de ſe tendit ad homicidium, ergo qui vult illud, conſequēter vult homicidium. Secundò probatur ex ratione cap.vltim.de homicidio. in 6.quia mandando in culpa fuit, & hoc euenire poſſe debuit cogitare.

Hinc ſequitur,quòd dans operam illicitæ rei & periculoſæ, nunquàm cenſetur adhibere debitam diligentiam, niſi ceſſando à tali opere; nam quamdiu vult opus, vult cauſam & periculum homicidij. Hanc autem ſententiam ego limito, vt in foro conſcientiæ ſolùm procedat, quando opus illicitum cui datur opera,eſt de ſe ita periculoſum,vt ſit proxima occaſio mortis, vt mittere bombardam ad arcem, torneamenta,& etiam curare per inciſionem,vel adustionem, & alia huiuſmodi,in quibus frequenter cōtingit mors: in his enim verum habet ratio tradita, quòd quamdiu quis non abſtinet à tali opere, non adhibet debitam diligentiam. At verò in rebus,in quibus raro contingit mors, vt in venatione aprorum & vrſorum,& alia huiuſmodi,credo,quòd ſi adhibita fuit debita diligentia, non ſit irregularis in foro conſcientiæ. Et in his verum habet, quòd per talem diligentiam excuſatur à noxa, ne imputetur illi tale homicidium, nec ſit illi voluntarium. Et hoc colligo ex mente Caietani dicentis, quòd clericus, qui mortaliter peccat in venatione,excuſatur ab homicidio,quando laicus excuſaretur, quia ſcilicet adhibita eſt omnis diligentia.Dico,*in foro conſcientiæ*: nam in exteriori ſemper damnabitur tanquàm irregularis, qui dat operam rei prohibitæ, quia periculoſæ: iura enim præſumunt, hunc non adhibuiſſe debitam diligentiam in præcauendo mortem,vt dicit P.Henriquez cap.15.num.2.

Ad primum argumentum primæ opinionis reſpōdetur,vt ibi tactum eſt, quòd argumentum à cōtrario ſenſu licèt in aliis materiis ſit firmum,in materia irregularitatis nihil valet: nam ad irregularitatem requiritur expreſſa iuris deciſio.Ad id autem quod dicitur, hoc argumentum non eſſe à contrario ſenſu,ſed à ceſſante ratione. Reſpondetur,argumentum à ceſſante ratione non valere,niſi procedat à negatione totius cauſæ totalis & adæquatæ; cauſa autem adæquata excuſandi aliquem ab irregularitate, non eſt,quòd dedit operam licitæ rei; ſed potiſſima eſt,quòd debitam adhibuit diligentiā: nam licèt opus ſit licitum, ſi non adhibet debitam diligentiam,erit irregularis. Ad confirmationem reſpondetur,quòd omnes textus,qui loquuntur de homicidio inducente irregularitatem, ſolùm loquuntur de homicidio quod ſit aliquo modo voluntarium. Et quia quando eſt omninò caſuale, nullo modo eſt voluntarium, licèt occaſionetur ex opere illicito, ideò non includitur in illa regula generali, & conſequenter non fuit neceſſarium,quòd de illo fieret aliqua exceptio. Reſpondetur ſecundò cum Soto & Couarru.ſup.num.10.verſicu. igitur. quòd ſi textus loquuntur de homicidio caſuali ex opere illicito, loquuntur de opere periculoſo.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd D. Thom. intelligendus eſt de dante operam illicitæ rei & periculoſæ.

Ad primum argumentum ſecundæ opinionis

nionis patet ex dictis, quòd quandiu homo non ceſſat ab opere illicito & periculoſo, non cenſetur ſufficientem adhibere diligentiam, & per hoc patet ad confirmationem.

Ad ſecundum reſpondetur, bene contingere, quòd homicidium ſit voluntarium & culpabile danti operam illicitæ rei & periculoſæ, quod tamen non eſſet voluntarium danti operam licitæ rei, vt bene oſtendit Nauarr. capit. 27. num. 215. Et ratio eſt: nam qui dat operam licitæ rei, non vult homicidium in ſe, vt ſuppono, nec in cauſa, ſiquidem non tenebatur vitare illam, & adhibuit debitam diligentiam; at verò qui dat operam illicitæ rei & periculoſæ, vult homicidium indirectè & in cauſa, quia tenebatur eam vitare in ordine ad euitandum homicidium, vt patet ex doctrina D. Thomæ 1. 2. quæſtione 6. art. 3.

Ex dictis habemus duas regulas generales, quæ ſunt præ oculis habendæ in hac materia.

Prima regula. Qui dat operam licitæ rei, ſi debitam adhibet diligentiam, non manet irregularis, manet tamen, ſi non adhibet.

Secunda regula. Qui dat operam illicitæ rei & periculoſæ ad homicidium, & prohibitæ, hac ratione manet irregularis, quamuis omnem adhibeat diligentiam. Quæ regula intelligenda eſt ſecundùm moderationem dudum à nobis traditam, nempè quando opus illicitum eſt ita periculoſum, vt ſit proxima occaſio mortis. Ex quibus regulis ſequitur deciſio multorum caſuum.

Primò ſequitur, quòd clericus, qui dat operam venationi aprorum aut vrſorum, non manet irregularis, ſecundùm limitationem à nobis traditam, quia in his raro contingit mors. hoc eſt contra Nauarrum numer. 237. Couarru. numer. 10. corolla. 4. Soto ſup. columm. 6. & omnes, qui abſolutè ſequuntur tertiam opinionem: iſti enim dicunt, quòd licèt aliàs omnem adhibeat diligentiam, ſit irregularis morte ſequuta; at verò ſi venetur perdices, vel cuniculos, & debitam adhibeat diligentiam, licèt talis venatio alia de cauſa ſit clericis prohibita, non erit irregularis etiã ſecundùm illos, qui abſolutè ſequuntur tertiam opinionem ſine limitatione à nobis tradita. Et ratio eſt, quia tale opus non eſt periculoſum.

Secundò infertur, quòd equitans licèt currat & ex curſu equi ſequatur mors, ſi omnem adhibuit diligentiam, licèt ſit clericus in ſacris, non erit irregularis, contra aliquos, qui ſequuntur tertiam opinionem. Probo ex eadem limitatione à nobis tradita, & ex ca. dilectus. de homicidio. ſecus verò ſi non debitam adhibuit diligentiam, vt ſi neſciebat equum regere, reliqua corollaria claritatis gratia proponemus per diſtincta dubia.

Vnde DVBITATVR ſecundò, vtrùm clericus in ſacris exercens Chirurgiam per inciſionem vel aduſtionem, ſit irregularis morte ſequuta, licèt omnem adhibeat diligentiam.

Concluſio affirmatiua, quia hoc eſt illis prohibitum, eò quòd eſt opus periculoſum. ita Nauarr. capit. in fin. numer. 14. Couarru. ſup. num. 3. & 10. verſic. ſecundò deducitur. & Cordub. lib. 2. quæſt. 26. colum. 5. Et ideò in c. tua nos. de homicidio. iudicatur irregularis quidam monachus Chirurgiæ peritus, qui tumorem gutturis fœminæ ferro aperuit, ex quo mortua eſt, quia vento ſe expoſuit contra prohibitionem monachi, & tamen ſi eſſet Chirurgus laicus, non maneret irregularis. Hæc concluſio partim eſt contra Sotum dicto art. 9. colum. 6. & Caietan. 2. 2. quæſtio. 64. art. 8. dicentes, quòd ſi talis clericus exerceat Chirurgiam, propter quæſtum, erit irregularis, non tamen ſi exerceat pietatis cauſa, & hoc modo intelligunt dictum caput, tua nos. Sed communis expoſitio tenet, quòd licèt exerceat pietatis cauſa, eſt irregularis. ita exponit Nauarr. Coua. Cordub. & Syluest. ver. homicidium. 2. quæſt. 12. Angel. numer. 13. Tabien. ver. irregularitas. 3. num. 11. Et probatur ex textu, ibi,

poteſt cum illo miſericorditer agi, quaſi dicat, dignus eſt diſpenſatione, quia non eſſet dignus, ſi propter quæſtum feciſſet.

Hinc ſequitur, quòd ſi iſte Chirurgus eſſet laicus, quamuis eſſet illi prohibitum curare in pœnam alicuius criminis, non eſſet irregularis, ſi debitã adhibuiſſet diligentiam, quia tale opus non eſt illi prohibitum ratione periculi. ita Couarr. nu. 10. verſic. tertiò ſubſequitur.

DVBITATVR tertiò, de magiſtro caſtigante diſcipulum, ſi ex caſtigatione caſu ſequatur mors. Felinus in cap. presbyterum, de homicidio. abſolutè tenet eſſe irregularem.

Sit tamen concluſio. Si non exceſſit in caſtigatione, & circumſpectè fecit, non manet irregularis, quia tunc homicidium eſt merè caſuale; ãt verò ſi nimis exceſſit modum, vel ſine circumſpectione, ne perçuteretur in capite, vel loco periculoſo, manet irregularis, vt patet ex cap. ad audientiam. de homicidio. ita Nauarr. c. 27. num. 235. Couar. num. 5. verſi. ad eandem. P. Henriq. c. 14. num. 4. in fine, qui in gloſſa, litera D, infert, quòd ſi Iudex iubet furem flagellis cædi ſecundùm præſcriptũ legis, & tamen executor excedens occidit, executor fit irregularis, non Iudex.

Fauet cap. finale. de homicidio. in 6. ibi, *quia mandando in culpa fuit*, &c. & gloſſa, ibi, *verbo, culpa*, dicens ſecus eſſe in eo, qui licitè mãdabat verberari. & idem tradit Nauar. num. 233.

Sed DVBITATVR quartò, ſi Iudex torquet reum, & ex tortura tandem ſequitur deformatio alicuius mẽbri, vtrùm maneat irregularis?

Pro reſolutione ſupponendũ eſt, quòd tortura debet eſſe moderata ſecundùm qualitatem perſonæ, ita vt reus totus maneat ſaluus & illæſus, & nõ perdat vitam, nec aliquod membrum. ſic Anton. Gomez tom. 3. Variarum. cap. 13. num. 5. & eſt tex. in l. quæſtionis modum. ff. de quæſtionibus reorum.

Sit prima concluſio. Si Iudex exceſſit modum torturæ, ex qua membrum aliquod incãceratum eſt & abſciſſum, Iudex fit irregularis. ita colligo ex P. Henriq. c. 12. num. 2. in fine. Et hæc irregularitas eſt ex homicidio iniuſto caſuali, quod eſt de mente P. Henriq. cap. 14. num. 5. Et probatur concluſio: nam talis Iudex deliquit, & tenetur in ſyndicatu, vt dicit Hippolytus relatus à Bernardo Diaz cap. 125. num. 10. Et Anton. Gomez ſup. verſi. ſi verò Iudex. dicit, quòd debet puniri pœna arbitraria.

Sed maior difficultas eſt, quando non fuit exceſſus in tortura.

Sit ſecunda concluſio. Si deformatio ſequatur ex malo regimine torti, vel ex imperitia Chirurgi, Iudex non manet irregularis. Eſt de mente P. Henriq. in alio ſimili cap. 14. num. 4. in fine.

Tertia concluſio. Si tortura fuit dura, manet irregularis ex defectu perfectæ lenitatis; at verò ſi non fuit dura, nec crudelis, non manet irregularis, meo iudicio, quia tunc canceratio & deformatio non tam eſt tribuenda torturæ, *quanto à la mala carnadura del delinquente*, & ideò talis deformatio erit merè caſualis.

DVBITATVR quintò, vtrùm ſit irregularis, qui illicitè percuſſit alterum vulnere non lethali, & tamen percuſſus moritur ex malo regimine, vel ex imperitia, aut negligentia Chirurgi?

Quòd non ſit irregularis, tenet Caiet. 2. 2. q. 64. artic. 8. & ibi Aragon, Soto lib. 5. de iuſtit. quæſt. 1. artic. 9. colum. 4. & aliqui diſcipuli D. Thomæ. Quæ opinio probatur ex cap. exhibita. de homicidio. vbi excuſatur ab irregularitate puer, qui fuit cauſa percuſſionis in altero, qui expirauit propter imperitiam Medicorum, & propter ſui patris incuriam, qui laboribus & ſudoribus illum expoſuit.

Contrariam tamen ſententiam, ſcilicet quòd ſit irregularis, tenet Villadiego c. 6. num. 17. verſicul. ex prædictis. & ibi Didacus Perez. tenet Couarru. p. 2. §. 2. num. 9. Nauarr. commento de furto. num. 17. & cap. 27. num. 223. Sylueſt. verb. homicidium. 2. quæſt. 22. Anton. 3. p. tit. 28. cap. 2. in princip. Tabiẽn. verb. irregularitas. 3. §. 6. Cor

6.Cordub.in Sum.quæſt.34.

Sit ergo prima concluſio. Si vulnus erat graue, licèt non lethale de ſe,percuſſor manet irregularis. Quæ concluſio eſt de mente ſecundæ opinionis, & eam tenet P.Henri.cap. 14. numer. 4. Probatur primò: Si vulnus non eſſet illatum, mors non eſſet ſequuta, etiam poſita imperitia Chirurgi,& malo regimine, ergo vulnus fuit cauſa mortis. Confirmatur:Si percuſſus moriatur,quia non eſt inuentus Chirurgus, percuſſor eſt irregularis, vt ipſemet Soto concedit, quia non eſt alius,cui poſſit mors imputari, ergo idem dicendum eſt,ſi moriatur ex imperitia Chirurgi.Patet conſequentia: nam ex hoc quòd Chirurgus curet, ſed malè, non ſequitur quòd mors tribuatur ſoli Chirurgo, ſed quòd tribuatur vulneri, & etiam Chirurgo, imò phyſicè loquendo ſolùm tribuitur Chirurgo, tanquam cauſæ per accidens,quia non remouit prohibens.Secundò probatur argumento tex.cap.fin.de homicidio.in 6.

Dixi, *ſi vulnus erat graue*: nam ſi erat adeò leue, vt exiguo medicamine poſſet ſanare, & tamen mors ſequuta eſt, quia Chirurgus ex imperitia vel malitia adhibuit medicamenta nociua, tunc homicidium non imputabitur percuſſori, ſed Chirurgo.

Secunda concluſio.Quamuis mors non ſequatur præcisè ratione vulneris, quia non erat lethale, ſed ratione febris, vel alterius infirmitatis inde prouenientis, percuſſor fit irregularis.ita Couarru. ſup. Nauarr.dicto num.23. P. Henri. dicto n. 4.litera V, & habetur expreſsè ex c. preſbyterum, & cap.ad audientiam,de homicidio.Quæ concluſio eſt vera,etiamſi vulnus non fuerit graue.Et probo ex dicto c. ad audientiam. ibi, *in dorſo aliquantulùm vulnerauit.* Probatur concluſio: nam cùm infirmitas inflictiua mortis originetur ex vulnere illato,percuſſor cenſetur moralis cauſa mortis.Diſcernere autem vtrùm ſuperueniens infirmitas originetur ex vulnere, vel ex alia cauſa extrinſeca,& etiam vtrùm vulnus ſit lethale,vel non, ad Medicos pertinet,vt inquit Felinus cap. preſbyterum.de homicidio. & videte gloſſam l.1.in verbo,depulſa.C.de emendis ſeruis. dicentem,quòd ſi poſt vulnus vulneratus finito triduo ambulauit pedibus ſuis, non dicitur vulnus mortale; quam gloſſam Felinus dicit eſſe ſingularem ſecundùm omnes. Sed eam limitat Salicet. citatus à Felino,quando erat dubium, vtrùm eſſet mortale?

Tertia concluſio.Hæc irregularitas, de qua in præcedentibus concluſionibus, eſt homicidij mixti. ita Couarr. num. 9. verſicu. his tamen. Probatur, quia nec vulnus fuit lethale,nec percuſſor intendebat occidere, vt ſuppono. Vnde Couarr.ibi, & Didacus Perez ſup. aduertunt, quòd quantùm ad forum ſeculare percuſſor non tenetur de morte,ſed de vulnere,& citant multos Doctores.

Quarta concluſio. Quando percuſſio eſt iuſta,faciliùs excuſatur percuſſor ab irregularitate, vt ſi pater caſtigans filium, vulnerauit leuiter, & tamen ſequùta eſt mors ex culpa Medici,vel malo regimine, vel febri ſuperueniente.ſic P.Henri. num. 4.in gloſſa,litera C.

Ad argumentum pro prima ſententia reſpondetur,quòd ille tex.ſupponit eum, qui fuit cauſa percuſſionis, nullam habuiſſe culpam, vt notant ibi gloſſa, Panormitan.Innocen. Felinus, & Villadiego ſup.& Couar. verſ. & ex his. Et patet ex ipſo textu, ibi,*nihil ipſum in morte filij ſui commiſiſſe*; vnde text.iſte potiùs eſt pro nobis.

Sed petis,ſi percuſſus poſt longum tempus mortuus eſt,quomodo cognoſcemus, vtrùm deceſſerit ex vulnere?

Quinta concluſio. Si nunquam conualuit, præſumitur ex primo vulnere deceſſiſſe; ſi verò conualuit, & poſteà recidit, ſi mortuus eſt poſt octo menſes,non præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, ſecus tamen, ſi ante prædictum tempus mortuus eſt.ita Villadiego cap. 6. verſicu. ſed pone.num.35.& eſt optimus textus cap.2.

de clerico percuſſore. vbi tandem dicit Abbas, quòd hoc poteſt relinqui arbitrio Iudicis, & idem ſequitur Villadiego, videte Felinum in cap. presbyterum. de homicidio.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm ſaltans cum muliere grauida ſit irregularis, aborſo ſequuto poſt animationem?

Syluest.ver. ſaltus.abſolutè dicit, quòd ſi ſaltatio erat illicita, vt ſi erat amator obſcœnus, aut clericus, eſt irregularis. idem tenet Nau.n.236.& lib.5. Conſiliorum.conſ.20.de homicidio.

Sit tamen concluſio. Si ſaltatio fuit moderata, non inducit irregularitatem, licèt fuerit illicita, vt in clerico, vel amatore obſcœno, ſecus verò ſi fuit ita immoderata, vt meritò ex illa timeretur aborſus. hæc colligitur ex P.Henri.cap.15. num.4. & ex Couar. dicto num. 10. verſ. quintò libenter.& hic eſt actus intellectus ad c.ſicut ex litterarum.de homicidio.

Dvbitatvr ſeptimò, de alente feram, vt vrſum, vel leonem, qui tamen occidit aliquem?

Prima concluſio. Si cuſtodit illam bene ligatam, & abſque ſua culpa ſoluta eſt, non incurrit irregularitatem, aliàs incurret.ita Nauar.numer.227. Villadiego c.6. verſ.& ex his infertur. numer. 31. Couarruuias §.4.numer.11.P.Henri.capit.15. litera M.

Secunda concluſio. Quamuis habeat ligatam, ſi tamen ponit illam in via vel publico loco, quæ occidit incautè accedentes, ſit irregularis.ita Couarru.& P. Henri. nam per legem ciuilem punitur pœna 200.ſolidorum.

Dvbitatvr octauò, vtrùm qui cuſtodiunt, vel ſeruiunt infirmis, maneant irregulares, ſi dent illis aliquid, ex quo ſequatur mors, vel mortis acceleratio?

Prima concluſio. Si contra prohibitionem Medici detur aliquid, ex quo infirmus moritur, vel mors notabiliter acceleratur, manet irregularis: nam hoc opus eſt prohibitum ratione periculi. ita Syluest.verbo homicidium.2. quæſtio. 15. & ver.Medicus.quæſt.7.Nauarr.numer. 228. Couarru.dicto §.4.numer.3. Villadiego c. 6.verſic.item deſeruientibus.numer.39.P. Henri.cap.15.num.5.& idem eſt de mandante & conſulente.ita P.Henr. & Nauar. Dixi, *notabiliter*, cum P.Henriqu. quia tam exigua poſſet eſſe acceleratio, vt pro nihilo reputaretur.

Secunda concluſio. Si quis bona fide det aliquid, ex quo ſequatur mors, vel acceleratio, licèt aliqua ſit culpa, non erit irregularis, niſi ſit culpa lata. ita P.Henriq. Syluest.& Nauarr. Quòd ſi habet ſcrupulum, deponat illud conſilio viri prudentis, vt dicunt Doctores modò citati, vnde huiuſmodi homines non facilè debent formare ſcrupulum, vt ait Syluest.ver. homicidium.2.q.15.citata.

Tertia concluſio. Idem dicendum eſt de illo, qui bona fide reuoluit infirmum, vt commodiùs cibum ſubminiſtret, vel magis quieſcat: nã licèt acceleretur mors, non erit irregularis: niſi ex lata culpa nimis acceleraretur. ita Soto lib. 5. de iuſt. quæſt.1.articul.9.columnn. 4. Caietan. 2.2. quæſtio.64.art.8.circa medium.& P.Henri. ſup. Et infert Caietan. tutò poſſe ſacerdotes & Religioſos ſeruire infirmis etiam conſtitutis in vltimo vitæ, & eos voluere in lecto, & reliqua exhibere cum prudentia, quæ in huiuſmodi conſueta eſt: nam quidquid in hoc licet laicis, licet etiam clericis.

Quarta concluſio. Qui voluit & reuoluit infirmum, vt citiùs moriatur, licèt id faciat motus pietate, quia videt illum fatigari angore mortis, manet irregularis.ita Nauarr. numer. 229. Soto columnn. 4.Couarru.num.3.Villadiego, & eſt certa concluſio.

Dvbitatvr nonò, de extrahente ſagittam vel gladium ab homine percuſſo?

Prima concluſio. Si non extraxit cautè ſecundùm regulas artis, & inde accelerata eſt mors, ſit irregularis.ita Nau.num. 229. P.Henri.cap.11.num.1. Villadiego cap.6. verſicul.item præſtantes.numer.34.& alij, quos

quos refert & ſequitur Couarr. numero 5. verſ.is verò. Probatur: nam opus fuit illicitum & periculoſum.

Secunda concluſio. Si extraxit ſecundùm regulas artis, licèt caſu acceleretur mors, non manet irregularis. ita Couar. & P.Henri. Et videtur de mente Nau. & probatur, quia opus erat licitum, & ipſe fecit animo ſanandi.

DVBITATVR decimò, vtrùm abſcindens alicui membrum propter ſanitatem (verbi gratia, quia eſt canceratum, vel demorſum à vipera) ſit irregularis, ſiue ſit laicus, ſiue clericus?

Prima concluſio. Si eſt laicus, & abſcindit ſecundùm regulas artis, non fit irregularis. Ita Sylueſt. verb. homicidium. 3. quæſt. 3. particula 1. Nauarr. num. 209. & 219. & lib. 5. Conſilior. conſ. 9. de homicidio. vbi citat Panormitan. in c. ſententiam ſanguinis. ne clerici, vel monachi. & P. Henri. cap. 11. numer. 1. Probatur: nam talis abſciſſio non ordinatur ad mutilationem, ſicut ordinatur abſciſſio facta per Iudicem, ſed ordinatur ad conſeruandam vitam totius. vnde P.Henr. dicto numero 1. in gloſſa, litera B, ait, quòd Chirurgus non ſcindit membrum authoritate publica, ſed priuata, vt ſanet hominem. Sed concluſio intelligitur, quòd nullam incurrit irregularitatem, nec ex defectu lenitatis. Dixi, *ſecundùm regulas artis:* nam ſi abſcindat contra eas, dolo vel negligentia, fit irregularis ex homicidio iniuſto. ita Couarru. dicto §.4. numero 3. Nauarr. numero 228. Sylueſt. verb. homicidium. 2. quæſt. 14. vnde ſi Medicus vel Chirurgus dubitet, vtrùm eius culpa vel negligentia infirmus fuerit mortuus, vel deformatus, & velit ordinari, petat diſpenſationem. ſic Henri. qu. numero citato, in gloſſa, litera A. Dico, *ſi dubitet:* nam ſi ſit moraliter certus, vel probabiliter credat, non habuiſſe culpam, ſecurè poteſt ordinari, nulla petita diſpenſatione. tex. eſt in cap. ad aures. de ætate & qualitat. ordinandorum, & ibi Abb. numero 1. & Anton. de Butrio numero 1. & 2. Sylueſt. verbo, Medicus, numero 8.

Secunda concluſio. Nec etiam adiuuantes Chirurgum in tali abſciſſione fiunt irregulares. ita Nauar. in vltima editione, num. 217. & eſt certa: nam ſi Chirurgus, qui eſt principalis, non incurrit, ergo nec adiuuantes, qui ſunt minùs principales, & Nauar. conſ. 18. de homicidio. ait, quòd licèt adiuuans ſit clericus, non fit irregularis, quia nullo iure eſt illi prohibitum. Idem tenet Henri. lib. 14. c. 11. num. 1.

Sed de clerico abſcindente eſt maior difficultas. Et quidem Nau. conſ. 9. citato. dicit eſſe irregularem. Probat: nam hoc eſt prohibitum clericis. Pro reſolutione ſunt aliqua ſupponenda.

Primò ſupponendum eſt, non eſſe ſpecialiter prohibitum clericis, etiam in ſacris, vel beneficiariis, officium Medici aut Chirurgi citra inciſionē vel aduſtionem, ſuppoſito quòd ſint in arte periti. c. ſententiam ſanguinis. ne clerici vel monachi. & tenet Hoſtienſ. cap. ſignificaſti. el 2. de homicidio. verſ. nos igitur. ibi, *alia culpa eſt.* Felin. c. tua nos. eod. tit. circa finem. vbi ait, *Et ita videmus Romæ & alibi ſeruari, quòd clericus excellens in aliqua cura aſſumit officium Medici.*

Si opponas c. ſuper ſpecula. ne clerici vel monachi. vbi presbyteris prohibetur audire Leges, & Phyſicam. Reſpondetur, quòd licèt prohibeatur audire, non tamen exercere. Quæ ſolutio eſt de mente Panormitani dicto c. ſuper ſpecula. vbi ait, quòd quamuis non liceat presbyteris audire Leges, licet tamen eas docere. Verum eſt, quòd non licet clericis in ſacris exercere prædictum officium, niſi pietatis cauſa, præcipuè erga pauperes vel cognatos. ſic P.Henri. cap. 11. num. 1. in gloſſa, litera F. Angelus ver. Medicus. num. 11. Tabien. n. 4. Armil. eodem num. Nau. cap. 25. nu. 111. §. 34. vbi ait, quòd licèt ſpecialiter non ſit in iure prohibitum clericis officium Medici vel Chirurgi citra aduſtionem vel inciſionem, nihilominus prohibita ſunt, in quantùm ſunt officia ſecularia: generaliter enim omnia officia ſecularia ſunt prohibita clericis in ſacris & beneficiariis. c.

multa.ne clerici,vel monachi. ibi. *talia & ſimilia miniſtris altaris, & monachis omninò prohibemus.* At verò quando fiunt pietatis cauſa, non dicuntur officia ſecularia, ſed opera miſericordiæ, quæ ſunt valdè propria clericis. fauent omnia tria capita de poſtulando. & iuxta hæc poſſet intelligi Panormita. in c. ſententiam ſanguinis. ne clerici,vel monachi.nu.22.vbi dicit,quòd exercere officium Medici, prohibitum eſt clericis in ſacris.

Secundò ſupponendum eſt,quòd exercere officium Chirurgi, per inciſionem vel aduſtionem,prohibitum eſt clericis in ſacris vel beneficiariis,dicto c. ſententiam ſanguinis. ibi,*nullam Chirurgiæ artem, quæ aduſtionem vel inciſionem inducit.* Dixi,*in ſacris*,quia clericis in minoribus, dummodò non ſint beneficiarij, non eſt prohibitum. ita Sylueſt.verb.Medicus.nu.2. Panormit. dicto c.ſententiam ſanguinis.nu.22.Felin. ſup.& probatur ex eodem c. ſententiam. ibi,*Subdiaconus, Diaconus,vel Sacerdos*,& etiam ex dicto c.ad aures.Vnde c.tua nos. de homicidio.intelligitur de religioſo Sacerdote,vt inquit Felinus.

Tertiò ſupponendum eſt,quòd ſi vrgente neceſſitate quando alius non reperitur, clericus id munus exerceat,non peccat.ita P.Henri.num.1.

Quartò ſupponendum eſt,clericis non prohiberi conſilio, aut auxilio iuuare peritum Chirurgum ad ſecandum membrum,ſed tantùm ſecare per ſe ipſos.ita P. Henri.ibidem. Probatur:nam dictum cap. ſententiam.inquit,*ne exerceat.*

Hinc ſequitur,licitum eſſe clerico perito Medico dare conſilium,quòd fiat minutio ſanguinis, dummodò per ſe ipſum non faciat dictam minutionem. His ſuppoſitis,ſit

Tertia concluſio. Quamuis clericus in ſacris Chirurgus ſcindens membrum peccet contra prohibitionem iuris, ſi aderat alius qui id facere poſſet, non tamen fit irregularis, ſi abſcindat ſecundùm regulas artis. ſic P.Henr.cap.11.num.1.litera I. Probatur: nam licèt hoc officium ſit illis prohibitum, eò quòd eſt periculoſum,& inductiuum mortis,vel mutilationis, intelligitur de periculo mutilationis non neceſſarię,nec ordinatæ ad conſeruandam vitam totius. Vnde generaliter loquendo dicimus,quòd quando iura inducunt irregularitatem ex mutilatione,loquuntur de mutilatione, quæ ordinatur ad priuationem partialis vitę membri,vel totius ſuppoſiti, non tamen de mutilatione membri,quę ordinatur ad conſeruandam vitam totius ſuppoſiti.

Quarta concluſio. Si clericus ſcindat membrum,& inde ſequatur mors,erit irregularis,quamuis aliàs debitam adhibuerit diligentiam, vt patet ex dicto dub. 1. nam hoc eſt illis prohibitum, quia periculoſum, & hic eſt caſus in c. tua nos. de homicidio.

Sed quid ſi clericus in ſacris peritus Medicus curet,& omni adhibita diligentia,moritur infirmus? Villadiego c.6. verſ. dicitur autem.n.38.Couarru.p.2.§.4.num. 10.& alij tenent,eſſe irregularem; Medicus tamen laicus,cui non eſt prohibitum, non erit irregularis.

Sit quinta concluſio, quòd non manet irregularis: nam tale officium citra inciſionem & aduſtionem non eſt prohibitum clericis ratione periculi, ſed ſolùm generaliter, quatenus eſt officium ſeculare, vt vidimus, ergo ſi mors non proueniat ex aliqua culpa clerici, non inducit irregularitatem. Imò ampliùs dico, quòd ſi Sacerdos peritus Chirurgus curauit bene ſecundùm artem,per inciſionem vel aduſtionem,& infirmus mortuus eſt, non ex tali aduſtione vel inciſione, ſed ex grauitate morbi, non manet irregularis. ita P.Henri.cap.3.num.10.litera G,& Couar. numer. 3. verſ. primum ad prioris.circa finem.

Dvbitatvr vndecimò,quæ culpa requiratur in his caſibus & ſimilibus ad incurrendam hanc irregularitatem prouenientem ex homicidio caſuali? De quo variæ ſunt opiniones.

Prima opinio eſt gloſſæ in c. ſignificaſti.

el 1. de homicidio. & in cap. conſuluiſti. 2. q. 5. quòd ſufficit culpa leuiſſima, quamuis homo det operam licitæ rei, & probat ex dicto cap. conſuluiſti. vbi Stephanus Papa V. conſultus de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur. Reſpondet, monendi ſunt parentes, ne tam tenellos in vno lecto ſecum collocent, ne negligentia qualibet proueniente ſuffocentur, vnde ipſi homicidij rei inueniantur.

Secunda opinio eſt, culpam leuiſſimam, quæ contingit in omittendo, non ſufficere, bene tamen, quæ contingit in committendo. Hanc tenet Panormita. cap. quæſitum. de pœnit. & remiſſionib. Couarr. p. 2. §. 4. num. 9. §. ipſe quidem. quia commiſſio eſt magis voluntaria, & conſequenter grauius peccatum. Imò addit Couarr. culpam leuiſſimam etiam in omittendo ſufficere, quando quis mercede conductus tenetur adhibere diligentiam, vt in eo, qui mercede curat infirmum.

Tertia opinio eſt, quòd culpa debet eſſe lata, vel leuis. ita Villadiego cap. 6. §. idem dico. num. 42.

Pro reſolutione ſupponẽdum eſt, quòd culpa ſumitur dupliciter: vna enim eſt Theologica, & hæc diuiditur in mortalem & venialem; altera eſt iuridica. Pro quo ſupponendum eſt cum gloſſa l. quod Nerua. ff. depoſiti. quòd dolus propriè loquẽdo differt à culpa: nam dolus fit à propoſito & ſcienter, culpa verò fit ignoranter, vel negligenter; vnde ſimplex culpa communiter diuiditur in leuiſſimam, leuem, & latam, vt tradũt Sylueſt. verb. culpa, num. 2. Nauar. cap. 17. num. 178. Leuiſſima eſt, deuiatio incircumſpecta à diligentia, quam communiter habent homines diligentiſſimi; leuis eſt, deuiatio incircumſpecta ab ea diligẽtia, quam communiter habent homines diligentes illius profeſſionis; lata eſt, deuiatio incircumſpecta ab ea diligentia, quam communiter habent homines eiuſdem profeſſionis. Quo ſuppoſito, ſit

Prima concluſio. Quando aliquis dat operam illicitæ rei, & ideò prohibitę, quia periculoſa, ſufficit ad irregularitatem culpa leuiſſima in præcauendo ea, quæ poterant cauſare homicidium. ita Villadiego cap. 6. verſic. ſed ego limito. num. 43. Probatur: nam, vt diximus, iſte quamuis omnem adhibeat diligentiam, fit irregularis, imò illa ſola culpa exercendi tale opus ſufficit ad irregularitatem: nam quandiu quis non ceſſat à tali opere, non adhibet debitam diligentiam, vt vidimus dubio primo.

Secunda concluſio. Quando aliquis dat operam rei licitæ, vel illicitæ, ſed non periculoſæ, non ſufficit culpa leuiſſima, nec leuis ad inducendam irregularitatem, ſed requiritur lata. Quòd non ſufficiat leuiſſima, tenet Angelus verb. irregularitas. §. 3. Sylueſt. verb. homicidium. 2. q. 23. part. 2. P. Henriq. cap. 3. num. 1. Probatur primò, quia in his non requiritur tam exacta diligentia, quanta à ſummè prudentibus adhiberi ſolet. Secundò probatur: culpa leuiſſima contingit ſine vlla malitia mortali nec veniali, ſed irregularitas, quæ eſt pœna, non poteſt incurri ſine peccato, ergo. Maiorem concedit Couarru. regula poſſeſſor. 2. p. §. 7. num. 7. dicens, quòd culpa leuiſſima eſt quædam negligentia à crimine etiam veniali libera. Et probatur: Peccatum etiam veniale non incurritur ſine tranſgreſſione alicuius legis diuinæ vel humanæ, ſed nulla lex diuina nec humana obligat ad omnem diligentiã, quam homines diligentiſſimi adhibere ſolent (nam talis diligentia magis pertinet ad perfectionem conſilij, quàm ad obligationem præcepti) ergo. Minor verò patet ex diſputat. 2. dub. 3. concluſ. 1. & hanc partem concluſionis intelligo contra Couarru. licèt quis fuerit mercede conductus; nam quando aliquis locat ſuas operas, non ſe intendit obligare ad adhibendam exactiſſimam diligentiam, quam homines diligentiſſimi adhibere ſolent: hoc enim eſſet grauiſſimum onus. Quòd verò non ſufficiat culpa leuis, ſed requiratur lata, tenet Caiet. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. circa medium.

medium. Anton.3.p.tit.28.c.2.§.4. vbi de his,qui ſeruiunt infirmis,dicit, quòd non tenentur,niſi culpa ſit lata, & negligentia diſſoluta.Tabien.ver.irregularitas.3.n.12. idem videtur tenere Nau. n. 228. dicens quòd non tenentur,niſi culpa fuerit notabilis.& P.Henriq. c.15.num.1.in fine. vbi ait, non eſſe irregularem patrem, qui infantem lecto poſitum oppreſſit caſu ſine culpa lata. Probatur primò. Irregularitas non contrahitur ſine dolo,ergo requiritur lata culpa,quæ dolo comparatur. Antecedens tenet Panormit. cap.paſtoralis.§. verum.de appellationibus. Geminia.c.ſolet. de ſentent.excommunicat.in 6.Felin.cap. Rodulphus. de reſcript.Nauar.n.249.d.7. Secundò probatur ex cap. quæſitum. de pœnitẽtia & remiſſionibus.vbi Papa conſultus de ſacerdotibus Græcis, qui filios in lecto oppreſſerunt, reſpondet quòd ſi ipſi procurarunt, vel ſtudioſè neglexerũt, ſunt irregulares; ex quo apertè conſtat requiri ſtudioſam negligentiam,quæ prope dolum eſt,vt ait ibi gloſſa,verbo, negligentibus. & Panormit.

Tertia concluſio.Non ſufficit culpa lata,niſi ſit peccatum mortale.ita P.Henriq. cap.15.in fin. & eſt de mente Doctorum, quos citauimus diſput.2.dub.3.concluſ.3. quòd nulla irregularitas,quæ ſit pœna, eſt impoſita niſi pro mortali.Et probatur: nã lex non punit niſi actus perfectos & conſummatos in illa materia, quæ prohibetur,vt patet in excommunicatione poſita contra hæreticos,quæ tantùm cõprehendit hæreticum completè & in multis aliis exemplis.Et quamuis in aliquibus contractibus ſufficiat culpa iuridica, licèt nulla interuenerit culpa Theologica, vt patet in contractu commodati ſecundùm Doctores communiter,quos ſequitur Nauar. cap.17.num.184. quia hæc obligatio non tam naſcitur ex peccato,quàm ex natura contractus; non tamen ſufficit in materia irregularitatis, niſi ſit culpa Theologica, & quæ ſit mortalis: nam irregularitas eſt pœna ſpiritualis, ergo præſupponit culpam Theologicam. Ex quo infero vnum corollarium valdè notandum,quòd quando Iudex in foro exteriori declarat aliquẽ irregularem,quia præceſſit iuridica culpa lata, hæc ſententia fundatur in præſumptione, quòd talis culpa fuit mortalis, at verò ſi non fuit mortalis, liber erit quoad forum interius; corollarium hoc eſt de mente P.Henriq.in alio ſimili cap.15.n.2.

Sed pro maiori explicatione tertiæ cõcluſionis notandum eſt cum P.Henriquez. eod.num.2.contingere aliquando,id quod de ſe eſt tãtùm veniale, fieri mortale,quia eſt cauſa homicidij, attentis circunſtãtiis.

Ad cap. conſuluiſti. citatum pro prima opinione reſpondetur, explicandum eſſe per dictum cap. quæſitum. nam quod in confuſo dixit Pontifex in cap. conſuluiſti. id expreſſit diſtinctè in cap.quæſitum. dicens, requiri negligentiam ſtudioſam. Et quoniam ſi quæ irregularitas incurritur per homicidium factum à carente vſu rationis, pertinet ad irregularitatem homicidij caſualis:nam ea,quæ fiunt ab homine non habente vſum rationis,præter intentionem fiunt; ideò

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm furioſus,infans, vel dormiens, ſi aliquem occidat,incurrat irregularitatem?

Concluſio negatiua, quam tenet Couarru.3.part. in initio per totum. Caſtro lib.2.de lege pœnali.ca.14.concluſ.1.Syl-ueſt.verb. homicidium.3. num.1. Nauarr. cap.27. num.218. P.Henriq. cap.15.num. 17.& eſt definita in Clement. ſi furioſus. de homicidio. Et ratio eſt:nam vt occiſio inducat irregularitatem; debet eſſe volita,vt vidimus diſput.5. in princ. Prætereà probatur: Iſti in foro ciuili non tenentur de homicidio,ergo nec in foro canonico. Antecedens patet ex l.infans. ff. ad leg. Corneliam. de ſicariis. vbi dicitur: *Infans vel furioſus ſi hominem occiderit, lege Cornelia non tenetur,cùm alterum innocentia conſilij tuetur,alterum facti infœlicitas excuſat.*

Sed circa ſingulas partes concluſionis aliqua ſunt notanda circa furioſum.

Notandum eſt primò quòd intelligitur, quamuis ex culpa graui in furorem vel

vel phreneſim inciderit.ita Henriq. num. 7. & Nauar.num.230. vbi citat alios.

Secundò notandum eſt, quòd intelligitur durante furore: nam ſi habeat lucida interualla, & occidat tempore ſanæ mentis,manet irregularis, quia eſt occiſio volita.Præterea:nam in foro ciuili punietur.text.eſt in l.Diuus Marcus.§. ſi verò.ff. de offic.Præſidis.

Sed difficultas eſt,ſi dubium ſit, vtrùm occiderit tempore furoris,vel ſanę mentis?

Sit ſecunda concluſio. In foro exteriori pendet ex qualitate ipſius actus, & circunſtantiis eius. ita Couarru. 4. Decretalium.par.2. cap. 2.n. 5. vbi citat Iaſonem & alios. Et ad iudicandum, quòd occidit tempore furoris,magnum indicium eſt, ſi paulo antè erat in furore. ita colligo ex eodem Couarru. quòd ſi omnibus penſatis fuerit dubium, potiùs iudicandum eſt occidiſſe tempore furoris, iuxta ea, quæ tradit Antonius Gomez tom. 3. Variarum cap. 1. num. 71. Dixi,*in foro exteriori*,quia in interiori(in quo ceſſant præſumptiones, & inſiſtitur veritati) ſtandum eſt confeſſioni ipſius.

Sed notandum eſt tertiò,non ſufficere, quòd habeat imperfectam libertatem, ſed requiritur perfecta, quæ ſufficiat ad peccatum mortale, & hoc idem intelligendũ eſt in infante & dormiente.ita Henri.n. 7. & patet ex dictis diſputat.2.de infante.

Dvbitatvr decimotertiò, vtrùm ſi puer intra tempus infantiæ, ſcilicet ante ſeptennium,habeat plenum vſum rationis ſufficientem ad peccandum mortaliter, & occidat,fiat irregularis?

Partem affirmatiuam tenet Couar. 3. p. num. 5. verſic. de infante. vbi citat Ioannem Andr.& alios. idem tenet Villadiego cap. 6. n. 58.verſic. an autem. Emmanuel in Sum. ver.irregularitas.cap.176.concl.1. Nauar.n.230. nam licèt in Latino obſcurè loquatur,tamen in Hiſpano claré id tenet. Fundamentum eſt, quia ceſſat ratio dictæ Clement. ſcilicet quòd occiſio non eſt voluntaria in infante.

Sit prima concluſio. Probabilius eſt nõ manere irregularem. ita Henriq.c.3. n. 4. litera Z, & Didacus Perez ad Villadiego, vbi hoc copioſè tractat. idem tenet Ananias in cap. pueris. de delictis puerorum. licèt falsò citetur ab Hippolyto pro contraria ſententia. Probatur: Irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis,ſed non eſt expreſſum in iure,quòd talis infans maneat irregularis; ergo. Secundò: nam generaliter excipitur infans, & cùm ſit beneficium legis abſque præiudicio tertij, eſt amplè interpretandum. Confirmatur: nam quando beneficium conceſſum eſt cauſa miſerationis & pietatis, ad hoc vt excludatur, requiruntur verba non ſolùm ſpecialia, ſed ſpecialiſſima.

Ad fundamentum in contrarium reſpondetur, argumentum à ceſſante ratione non valere, niſi à negatione cauſæ totalis & adæquatæ, quæ non ceſſat in præſenti, quia non ceſſat ætas tenera,in cuius fauorem hoc beneficium eſt conceſſum.

Sed quid, ſi ſit maior ſeptennio,& non habeat plenum rationis vſum? Hoſtienſ. in cap.1. de delictis puerorum. tenet eſſe irregularem.

Sit ſecunda concluſio. Non eſt irregularis.ita gloſſa dicta Clem.ſi furioſus. Villadiego cap.6.n.58.verſic. vlteriùs quæro. & ibi Didac.Perez,qui citat multos.

Sed quid, ſi ſit maior ſeptennio,& dubitetur, vtrùm habeat plenum rationis vſum?

Tertia concluſio. Non eſt iudicandus irregularis. ita Henriq.cap.3.num.4. litera Y, quia in dubio fauendũ eſt puero. Confirmatur ex doctrina Bartoli, & communi,in l. non ſolùm. §. ſed vt probari. ff. de noui operis nunciat.vbi dicit,quòd quando actus vel delictum poteſt fieri tempore licito & illicito,ille, qui accuſat, tenetur probare, factum eſſe tempore illicito & punibili.De dormiente

Dvbitatvr decimoquartò, vtrùm aliquando fiat irregularis,ſi occidat?

Concluſio. Communiter loquendo nõ fit irregularis; aliquando tamen fiet. ita Henriq.

Henriq.cap. num.715. litera M. Probatur ſecunda pars concluſionis: nam ſi homicidium fuerit formaliter, vel interpretatiuè volitum & præuiſum in cauſa, inducet irregularitatem, ſicut pollutio nocturna volita in cauſa, eſt peccatum. vt docet D. Thom. 2.2.q.154.artic.5.

Tunc autem homicidium erit volitum & præuiſum in cauſa, quando homo præuidet, vel præuidere debet, quòd dormiẽs ſolet arripere arma, & percutere & tamen non adhibet diligentiam ad euitandum homicidium, nempe includendo ſe in cubiculo obſerato, vel aliam diligentiam arbitrio boni viri, ita tenet Alexan. & Ancharanus dicta Clemen. ſi furioſus. & Couarru. num. 6. Et confirmatur: nam iſte punietur pœna temporali, vt probat Anton. Gomez ſup. num. 74.

Ex hoc infert Palud. in 4. diſtin. 32. q. 1. artic. 3. quòd ſi aliquis maximo conatu deſiderauit occidere inimicum, & hoc deſiderio eat dormitum, & ſomnians ea, quæ acciderunt in vigilia, ſumat arma, & occidat inimicum, eſt irregularis. Probat. Si ex ſimili deſiderio fornicandi ſequatur in ſomniis pollutio, erit peccatum mortale; ergo. Sed corollarium hoc falſum eſt, niſi in caſu ſup. poſito, quòd præuideret ſe ſolitum arma ſumere & percutere. ita Henr. ſup. litera P, Villadiego cap. 6. n. 69. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 14. verſicul. prima principalis concluſio. Nau. n. 230. Couar. ſup. num. 6. & alij. Probatur: nam tale homicidium nullo modo eſt voluntarium.

Ad argumentum Paludani, conceſſo antecedenti, negatur conſequentia: nam deſiderium fornicandi plerunque ſolet cauſare pollutionem in ſomniis; at verò illa imaginatio occidendi in vigilia contingens, non ſolet ſimiles effectus producere, & ideo eſt cauſa multùm remota homicidij.

Dubitatur decimoquintò, vtrùm eadem ratio ſit de ebrio, ac de furioſo & dormiente? De quo latè Couarru. num. 3. & 4. & quidem Cardinalis & Immola in dicta Clem. tenent, eſſe irregularem, quia Papa non excepit illum; quam ſententiam tenet Villadiego cap. 6. num. 54. verſic. ſed ego limitarem, & quidam alij limitant in eo, qui culpabiliter inebriatus eſt. Sit prima concluſio. Quando aliquis ante ebrietatem præuidit formaliter, vel interpretatiuè (quia ſcilicet debuit præuidere) homicidium ſequẽdum ex ebrietate, ſi ebrius occidat, fit irregularis. Exemplum eſt in eo, qui factus ebrius conſueuit arma ſumere, vel lapides proiicere, & occidere homines, nec adhibuit diligentiam in præcauendo. ita Couar. num. 4. verſic. poſſet quidem. Caſtro ſup. poſt primam concluſionem. Nauar. n. 230. Henriq. c. 15. n. 7. & alij communiter. Probatur: nam tale homicidium eſt volitum in cauſa, & idem à fortiori dicendum eſt in illo, qui eo fine ſe inebriauit, vt liberiùs poſſet occidere. ita Caſtro ſup. verſicul. prima principalis concluſio. Henriq. num. 7. & Couar. n. 3. verſic. huic autem quæſtioni. in fine.

Secunda concluſio. Si homicidium non eſt præuiſum formaliter, nec interpretatiuè, non inducit irregularitatem, quamuis homo peccauerit mortaliter inebriando ſe: ita tenent Doctores citati. Probatur, quia tale homicidium non eſt volitum in ſe, nec in cauſa: ebrietas enim ſecundùm ſe, non eſt cauſa periculoſa homicidij, & ideò ſolùm eſt cauſa remota, & per accidens.

Ad argumentum Cardinalis & Immolæ reſpondetur, quòd Papa excipiens furioſum, excepit tacitè ebrium: nam in iure æquiparantur. c. venter. 35. diſt. & eadem eſt vtriuſque ratio.

SECTIO II.

De irregularitate proueniente ex homicidio directè voluntario.

De quo tractat Nauarrus capite 27. num. 240. Couar. Clement. ſi furioſus. part. 2. in initio. n. 1.

Henriq.

Henriq. cap. 14. Emanuel in Sum. verb. irregularit. cap. 178.

DVBITATVR primò, quod homicidium dicatur directè voluntarium, cuius diſpenſatio ſemper excipitur in omnibus priuilegiis.

Prima concluſio. Illud homicidium dicitur directè voluntarium, quando eſt volitum in ſe formaliter & expreſsè, vel in cauſa adeò propinqua, vt moraliter loquendo ſit impoſſibile velle illam, & non velle mortem, vt præbere venenum, quod ſcit eſſe mortiferum, vel ferire punctim circa præcordia, & qui enſe grauiter percutit in capite ita Nauarr. n. citato. Henr. n. 1. litera L, Emanuel poſt tertiam concluſionem. Idem eſt in eo, qui præbet mulieri remedium ad aborſum, ſi ſequatur aborſus poſt animationem. ita Emmanuel colum. 1.

Sed dubium eſt, vtrùm quando nihil horum contingit, ſit homicidium directè voluntarium, verbi gratia, qui mulierem grauidam percutit ſine animo cauſandi aborſum, volens percutere leuiter, & tamen occidit?

Couarru. loco citato, & clariùs §. 1. verſicul. quibus ita. num. 2. tenet eſſe voluntarium, & idem Caiet. 2. 2. q. 64. art. 8. in reſponſio. ad 2. nec ſumit voluntarium pro caſuali culpabili, ſed pro directè voluntario, vt patet ex verbis immediatè præcedentibus.

Sit tamen ſecunda concluſio. Contraria ſententia eſt probabilior; quam tenet Nauar. num. citato. Henriq. num. 1. citato, litera N, Ludouicus Lopez in Inſtructorio conſcient. part. 2. cap. 93. verſic. ſed ſi quærat aliquis. Probatur primò: nam ſecundùm D. Thom. 2. 2. quæſt. 64. ar. 8. homicidium directè voluntarium in hoc diſtinguitur à caſuali culpabili, quòd hoc eſt volitum in cauſa, illud autem eſt volitũ in ſe; ergo homicidium, quod non eſt volitum in ſe, nec in cauſa adeò propinqua, vt non ſe compatiatur, velle illam, & non velle homicidium, non erit directè voluntarium.

Ex dictis ſequitur, quòd qui mandat ſeruo percutere aliũ citra deformationẽ, quamuis ſeruus excedens mandatũ occidat, mandans non eſt homicida voluntarius. ita Nauar. n. citato. Henr. in gloſſa, litera N, contra Couar. verſic. modò citato. nec etiam ille qui intendẽs leuiùs vulnerare, non temperauit manum, ſed inflixit vulnus lethale. Hoc videtur contra Nau. conſ. 28. de homicidio. vbi refert, quòd quidam laceſſitus leui iniuria ab amico, quæſiuit illum animo leuiter percutiendi, & inuentum percuſſit enſe in capite abſque intentione occidendi, & altera die mortuus eſt, & dicit, quoad forum exterius iudicandum eſſe homicidã voluntarium, & quòd vix poterit non iudicari voluntarius, etiam quoad forum interius.

Sed ego dico, quòd ſi quando percuſſit, intendit leuiter vulnerare, ſed non temperauit manum, non eſt homicida voluntarius, ſecus verò ſi voluit grauiter percutere, licèt non intenderit occidere.

Præterea dico, quòd ſi quis in rixa inopinata occidat aduerſarium præcipuè autorem rixæ, non eſt homicida voluntarius. ita Henriq. c. 14. num. 1. in fine. Didacus Perez lib. 8. ordinamenti. tit. 13. in Rubr. colum. 4. part. 256. vbi id latè tractat, & Emanuel verb. irregularitas, c. 179. notab. 1. & 2. Probatur, quia talis occiſio magis eſt defenſio, quàm occiſio. Secundò probatur ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. de reformat. dicente, *cùm etiam qui per induſtriam occiderit proximum, & per inſidias, &c.* & ex illis verbis non ex propoſito, ſed caſu; quæ verba non ſunt intelligenda de homicidio caſuali non volito in ſe, ſed in cauſa: ſed intelligẽda ſunt de homicidio, quod caſu ſolo contingit, ad differentiam homicidij voliti ex propoſito. Patet hoc: nam Concilium ibi loquitur de homicidio occulto, cuius diſpẽſatio reſeruatur Papę, & tamen certum eſt, quòd poſt Concilium Epiſcopus poteſt diſpenſare in homicidio occulto caſuali volito non in ſe: ſed in cauſa: ergo

ergo non loquitur de hoc homicidio, ſed de homicidio, quod contingit caſu, id eſt, non ex propoſito.

Inquiris, vtrùm qui directè voluit mutilare, dicatur irregularis ex homicidio directè voluntario?

Tertia concluſio affirmatiua, ita Medina in Sum.libr.1.c.11.§.12.Henriq.c. 9. num.3.litera Z, vbi citat alios. Vtrùm verò diſpenſatio talis mutilationis reſeruetur ſoli Papæ, ſect. vlt. dicemus, ſcilicet ſect. 5.dub.4.

Quarta concluſio. Qui in bello clarè iniuſto occidit per ſe, vel per alium ſuo conſilio, eſt homicida voluntarius. Idem dico de Iudice, qui prætextu publicæ autoritatis occidit iniuſtè. Sic Henriq. c.14. num.5.vbi citat alios. Idem etiam dico de illo, qui per falſam accuſationem, vel teſtificationem fecit aliquem occidi à Iudice. Ita Emmanuel cap. citato. concl.3.

Et quoniam etiã qui præcipit, vel conſulit homicidium, fit irregularis, ideo de hoc agendum eſt, aduertendo priùs quòd in dubiis ſequentibus quædam irregularitates ſunt ex homicidio volũtario, quædam verò ex caſuali, quod ſecundùm regulas modò traditas facilè diſcernetur.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm mandans occidere ſit irregularis, morte ſequuta? De quo P.Henriq.num. 16. Couar. p.2.§.1.n.2.& 3.

Sit prima concluſio. Certum eſt, quòd manet irregularis.ita Nauar. num. 233. & Doctores, & eſt text. c. ſi quis viduam.30. diſtinct. Probatur: nam ſecundùm omnes Theologos, inter cauſas mortales concurrentes ad aliquem effectum connumeratur, qui mandat illum fieri, imò hic dicitur cauſa principalis; qui exequitur autẽ, eſt cauſa minùs principalis. Quæ concluſio habet verum, non ſolùm quando mandatum eſt expreſſum, ſed etiam quando eſt tacitum, vt ſi iniuriatus dicat filio, vel famulo, ne occidas illum, veruntamen ne redeas domum, donec aliquid noui de te audiam. Ita Bartol. quem Doctores communiter ſequuntur, vt teſtatur Couarru. num. 3. verſ. cæterùm. tenet etiam Henriq. n.1.

Secunda concluſio. Etiam eſt irregularis, qui illicitè mandat percutere citra deformationem, ſi mandatum excedens occidat. Nauar.num.233.& alij, & eſt tex. cap.finali, de homicidio.in 6. vbi redditur ratio, quia mandando in culpa fuit, & hoc euenire poſſe debuit cogitare; verùm hoc homicidium non eſt directè voluntarium in mandante, vt vidimus dub.1.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm conſulens homicidium fiat irregularis, eo ſequuto? De quo Henriq. c. 17. Dico, *eo ſequuto*: nam licèt excommunicatio poſſit aliquando incurri à conſulente, vel mandante, etiam effectu non ſequuto, vt patet in mandante aliquem interfici per aſſaſſinos, licèt ille à parte rei non occidatur, vt patet in materia de excommunicatione; at verò nullum mandatum, nec conſilium homicidij facit irregularem, antequàm ſequatur. ita Couar. p. 2.§.2.n.2.& eſt manifeſtum ex dictis diſp.2.dub.1.

Præterea ſupponendum eſt, quòd vt conſilium inducat irregularitatem, requiritur, quòd ſit cauſa homicidij; vnde ſi conſilium, vel fauor detur poſt commiſſum homicidium, non inducit irregularitatem, niſi fortè conſilium, vel fauor promiſſus excitaret animum occidentis: tunc enim non vt futurus, ſed vt præuiſus, & ſeparatus cauſaret homicidium. ita Couar.dicto n.2.& Henriq.c.14.n.2. & quia conſilium poteſt eſſe bonum, vel malum, de vtroque dicendum eſt.

Vnde inquirimus, vtrùm qui conſulit minus malum, fiat irregularis, verbi gratia, qui conſulit mutilationem membri ei, quem aliter non poteſt auertere ab homicidio? Et ratio dubitandi eſt, quòd licèt tale conſilium ſit licitum, vt communiter dicunt Theologi, tamen irregularitas poteſt incurri ſine culpa. Cæterùm hoc non obſtante,

Sit prima concluſio. Talis conſulens non fit irregularis. ita Henriq. c. 16.num. 4. & multi viri docti. Probatur: nam talis mutilatio

mutilatio non eſt voluntaria conſulenti, nec tale conſilium eſt cauſa mortalis mutilationis, ſed potiùs eſt cauſa, ne fiat homicidium. Loquendo de conſilio malo,

Sit ſecunda concluſio. Conſulens homicidium ei, qui aliàs non erat paratus ad occidendum, fit irregularis: hæc eſt certa apud omnes, & habetur ex cap. ſi quis viduam. 50. diſt. & cap. finali. de clericis pugnantibus in duello. Probatur: nam qui conſulit, eſt verè cauſa mortalis influens in effectum.

Tertia concluſio. Quamuis is, cui datum eſt conſilium, eſſet aliàs occiſurus, quia iam erat determinatus ad occidendum, tamen ſi ego per conſilium auxi voluntatem illius, & veluti exacui, ſum irregularis; hæc eſt contra nonnullos, ſed eam tenet Couatru. numer. 2. verſic. eſt igitur. Henriq. num. 3. & multi Theologi. Probatur concluſio: nam verè influo in homicidium; augendo enim voluntatem conſequenter auxi actum exteriorem à voluntate procedentem. Secundò probatur ex cap. ſicut dignum. §. qui verò. de homicidio. vbi dicit Pontifex, *Qui verò ſe aſſerunt animum Regis inflammaſſe ad odium, vnde homicidium fuit ſequutum, durè & aſperè, ſed non ita ſeuerè ſunt puniendi, niſi fortè Regem ad illud homicidium ſuis ſuggeſtionibus prouocaſſent*; ſubintellige, aliàs non facturum, vt inquit gloſſa, quo caſu tenerentur de homicidio, ſicut ipſimet occiſores.

Quarta concluſio. Quando conſilium fuit ita ſimplex, quòd non influxit in effectum, quia alter erat alioqui occiſurus, & conſilium non auxit voluntatem, nec conatum; conſulens non fit irregularis. ita Henri. & alij communiter, imò dico cum Emanuele verbo, irregularitas. cap. 178. concluſ. 11. quòd ſi conſultus fuit exiguè motus, conſulens non fit irregularis, & idem dico de mandante cum eodem concluſ. 9. Et notate tertiam concluſionem intelligendam eſſe, dummodo conſilium operetur aliquid in opus exterius, ſcilicet vt faciliùs, citiùs, aut crudeliùs committatur homicidium ita Henriq. num. 3.

Quinta concluſio. Ab ipſo conſulto & ex aliis coniecturis accipiendũ eſt, vtrùm conſilium influxerit in effectum, vel non. Explicatur concluſio: nam ſi dicat, ſe non motum eſſe conſilio, nec ad ſubſtantiam homicidij, nec voluntatem ſuam fuiſſe auctam, liber manet conſulens ab irregularitate. ita Henriq. num. 3. Cæterùm ſi hoc non poſſit ſciri ab ipſo, prudens vir perpendet coniecturas: nam ſi ego dedi conſilium Ioanni, qui ardente voluntate occidit ſtatim, ſignum eſt, quòd meum conſilium influxit; at verò ſi occidit poſt multos dies, non poteſt ſumi certa coniectura: nam licèt pro tunc quando ego dedi conſilium, fortaſſis excitauerim & intenderim eius voluntatem; at verò poſt tot dies potuit ille feruor elangueſcere, & voluntas redire ad ſtatum priſtinum, in quo erat ante conſilium, & tunc ego non ſum irregularis. Si autem omnibus penſatis maneat dubium, vtrùm meum conſilium influxerit, debeo me reputare irregularem, quia in dubio præſumendum eſt, quòd alter non committeret delictum ſine conſilio, vt ait Couarru. verſicul. in eo verò caſu. Tabien. ver. conſilium, num. 4. qui citat Felinum, & aliqui viri docti, licèt contrarium teneat Henriq. num. 3. in gloſſa, litera D.

Sed inquiris, vtrùm quemadmodum conſulens homicidium ei, qui aliàs erat ita determinatus, vt meum conſilium non auxerit eius voluntatem, non manet irregularis, ita etiam nec mandans? Couarru. loco citato dicit manere irregularem, & quòd ea, quæ dicta ſunt in conſulente, non habent locum in mandante.

Sit ſexta concluſio. Oppoſitum eſt probabilius, & eſt de mente Nauar. in alio ſimili. cap. 27. num. 51. ante verſicul. adeò quòd refert. tenet Emmanuel concl. 9. citata. Et probatur: nam licèt habuerit animum influendi in effectum, tamen de facto non influxit.

Dvbitatvr quartò, vtrùm mandans vel conſulens homicidium fiat irregularis, ſi ante executionem reuocat man-

datum vel conſilium,& tamen poſt reuocationem mandatus vel conſultus occidit.Et quidem loquendo de mandante,

Sit prima concluſio. Si reuocauit mandatum, ita vt reuocatio peruenerit ad notitiam mandati, non incurret irregularitatem. ſic Innocent. receptus communiter, vt ait Nauar.num.233. & alij multi, vt refert Couarru.2.part.in initio, numer. 9. verſic. 5. ex his. & P. Henriq. cap.16.n.2. Quæ concluſio intelligitur, licèt reuocatio fuerit tacita, vt ſi reſtituat aduerſarium in priſtinam amicitiam, vel contrahat cum eo affinitatem ſciente mandato. ſic Henr. & Emmanuel cap.178.poſt 7. concl. Probatur, quia talis mandatus, non occidit vt mandatus, nec vt cauſa inſtrumentalis mota à mandante, ſed vt cauſa principalis: mandatus enim vt ſic, ſolùm operatur in gratiam mandantis.

Secunda concluſio. Si reuocatio non peruenit ad mandati notitiam, mandans fit irregularis. ita Felinus in cap.ex parte. de reſcriptis. Couarru. verſiculo modò citato, vbi allegat alios, Nauar. num. citato. Henriq. num. 2. Probatur: nam mandatus verè occidit virtute mandantis, & motus ab ipſo.

Sed contrà, mandans in iſto caſu non incurreret excommunicationem, ſi occiſus eſſet clericus; ergo nec manet irregularis. Admiſſo antecedenti tanquam valde probabili, quod videtur de mente Henriquez litera R, negatur conſequentia: nam ſecundùm hanc opinionem, qui iam eſt contritus, non poteſt excommunicari: excommunicatio enim eſt medicinalis, quia imponitur, vt homo exeat à peccato, & ideò pro illo puncto requiritur contumacia, ſecus autem eſt de ſuſpenſione, interdicto, & irregularitate, quæ ſolent infligi etiam in pœnam præteritorum criminum, nulla præcedente contumacia. Loquendo de conſulente,

Sit tertia concluſio. Qui conſulit homicidium, vt liberetur ab irregularitate, debet efficaciùs reuocare conſilium, quàm mandatum, quia in mandato agitur res mandantis, in conſilio verò agitur res ipſius conſulti. Vnde conſulens debet conari precibus importunis, ne conſilium mandetur executioni; quòd ſi non firmiter credit preces profuturas, debet indicare occidendum in particulari, vel in generali, ad arbitrium viri prudentis, vt caueat; qua diligentia facta, liber erit ab irregularitate, quia tunc mors imputabitur negligentiæ occiſi. ita Syluest. verb. homicidium.1. num.12.in fine. Anton.3.par. tit.28.cap.2.§.2. Henr.num. 5. Emmanuel cap.178.concluſ. 12. & alij contra Nauar. num.253.

Hinc ſequitur, quòd ſi conſulens non poteſt occidendum monere de periculo, manet irregularis. ſic Henriq. ibidem; at verò mandans non tenetur monere, vt inquit Henriq.num. 2. Præterea dicit Henr. n. 5. non manere irregularem clericum, qui non poteſt dimouere coniugatum à conſilio dato aborſus, quia iam monuit infantem in matre. Sed contrarium teneo cum Nauar. num.233.& Cordub.in Sum. quæſt. 173.§.6.& Emmanuele concl.12.in fine: nam illa monitio infantis in matre nullius eſt momenti, ſiquidem ipſe nullo modo potuit ſe liberare. Præterea dico, quòd ſi conſultus deponat omnes rationes, quibus motus fuit ad acceptandum conſilium, & dicat, non propter conſilium, ſed propter alias cauſas velle homicidium exequi (cui in hoc credendum eſt) conſulens non manet irregularis, & hoc quamuis non moneat occidendum. ita Emmanuel concl.12.

DVBITATVR quintò, vtrùm qui conſulit alteri, quòd exponat ſe periculo mortis, ſit irregularis morte ſequuta? Innoc. & Hoſtienſ. in cap. ad audientiam. de homicidio, dicunt eſſe irregularem, quando veriſimiliter debuit cogitare mortem euenturam; excipiunt autem conſulentem alteri, vt exponat ſe pro defenſione fidei vel Eccleſiæ.

Prima concluſio. Qui conſulit alteri, vt exponat ſe periculo mortis pro bono publico, vt pro defendenda patria, non ſit irregu

irregularis. ſic Angel. verbo, homicidium 1. num. 15. Supplementum, & Roſella citati à Sylueſt. verbo, homicidium. 1. quæſt. 8. part. 8. & eſt de mente eiuſdem Syluestri. Probatur, quia non eſt irregularis, qui in bello iuſto adhortatur milites ad pugnandum.

Hinc infertur à fortiori, non eſſe irregularem eum, qui conſulit alteri, vt moriatur pro fide vel Eccleſia. ita Couarru. par. 2. §. 5. n. 6. & alij, quia hoc nihil aliud eſt, quàm exhortari militem Chriſti ad fortiter pugnandum.

Secunda concluſio. Nec etiam eſt irregularis, qui conſulit alteri, vt exponat ſe periculo mortis pro bono particulari, in caſu quo ipſe tenetur, imò quamuis non teneatur, dummodò licitè poſſit. Prima pars patet in caſu, quo filius tenetur patrem à morte defendere: nam tunc conſulo, quòd euitet peccatum. Secunda pars patet, quando conſulo Petrum, vt liberet amicum lapſum in flumen. Hæc colligitur ex Syluest. & Panormit. in cap. ad audientiam. vbi explicat dictum Innocentij, quãdo conſilium datur in cauſa iniuſta, ſecus quando in cauſa iuſta. Et probatur: nam ſicut amicus liberans amicum cum periculo propriæ vitæ non peccat, ita nec conſulens; ergo non vult directè nec indirectè mortem conſulti.

Tertia concluſio. Qui conſulit alteri, vt illicitè ſe exponat probabili periculo mortis, fit irregularis. Probatur: nam qui iniuſtè & temerariè exponit ſe periculo mortis, cenſetur homicida ſui; ergo conſulens eſt cauſa. Quæ concluſio eſt de mente Nauar. num. 235. & Henriq. cap. 15. num. 4. dicentium, eſſe irregularem eum, qui fecit prægnantem intrare per loca periculoſa, vt per tectum domus, & mortua eſt, vel abortiuit.

Ex dictis ſequitur deciſio trium quæſtionum. Prima eſt, ſi ego mando vel conſulo Ioanni occidere Paulum, & tamen Ioannes occiditur à Paulo, vtrùm ego ſim irregularis? Partem negatiuam tenet Henriquez c. 16. num. 1.

Sit quarta concluſio, quòd ſum irregularis. ita Nauar. num. 233. & Couarru. par. 2. §. 2. num. 1. verſic. quòd ſi ex prauo. vbi citat alios. tenet Armil. verbo, irregularitas. num. 29. Tabien. verbo, irregularitas. 2. §. 12. Emmanuel c. 178. & quantùm ad mandantem tenet Syluest. verbo, homicidium. 1. quæſt. 7. part. 4. quantum ad conſulentem verò tenet quæſt. 8. part. 2. Probat Tabiena, quia fuit in culpa, & hoc euenire poſſe debuit cogitare; vnde Syluest. in vlt. loco modò citato, & Tabien. ſequentes Panormitanum, non admittunt limitationem Innocentij & Hoſtienſis, ſcilicet quòd concluſio ſolùm procedat, quando erat veriſimile, quòd iſte poterat occidi à Paulo inuadendo, vt quia mandatus, vel conſultus erat longè debilior Paulo, vel quid ſimile. Nihilominus placet mihi limitatio Innocentij, quia non eſt omnino eadem ratio, quando occiditur inuadendus, & quando occiditur inuadens.

Secunda quæſtio eſt, quando ego illicitè rixor cum Ioanne, & amici mei occiduntur ab amicis Ioannis, vtrùm ego maneam irregularis, ſicut maneo, ſi amici mei occidunt amicos Ioannis?

Partem negatiuam tenet Henriq. c. 15. num. 4. litera O, & Panormit. cap. Petrus. de homicidio. Contrarium tenet Nauar. & Emanuel cap. citato. concl. 18. Idem videtur tenere Villadiego cap. 6. num. 37. verſic. ſi verò quis. & aliqui iuniores.

Sit quinta concluſio. Probabilius iudico, quòd ero irregularis; quam concluſionem intelligo, ſi ego vocaui amicos in mei defenſionem, quod tenet Armil. num. 35. vel etiamſi veriſimiliter debui cogitare amicos meos ſuperuenturos.

Tertia quæſtio eſt, ſi ſcribat clericus, quòd aliquis capiatur, & ex captione ſequatur mors, vtrùm ſit irregularis?

Sit ſexta concluſio, quòd ſi ſcribendo fuit in culpa, eſt irregularis, ſecus verò ſi non fuit in culpa. Primam partem tenet Hoſtienſ. cap. ſententiam ſanguinis, ne clerici vel Monachi. Syluest. verbo, homicidium,

micidium.3. q. 5. part. 8. Henriquez c. 12. n. 10. litera N, & quoad vtramque partem concluſionis tenet Villadiego c. 6. n. 51. vbi ſic ait, *Quod intellige verum, ſi iſte fuit in culpa, hoc ſcribendo, fortè quia non ſpectabat ad officium ſuum*; pro quo citat Abbatem dicto cap. ſententiam.

Ex hac concluſione infero, quòd ſi Prælatus eccleſiaſticus iuſtè mandat apparitori ſuo, ſcilicet *alguazil*, quòd capiat aliquem, & quia iſte ſe defendit, ſequitur mors, Prælatus non fit irregularis, quia cùm det operam licitæ rei, non eſt imputandum ſibi homicidium per accidens & indirectè ſequutum.

DVBITATVR ſextò, vtrùm ſit irregularis, qui ratum habet homicidium ſuo nomine factum, quod antequam fieret, potuit mandare? Dico, *ſuo nomine factum*, & dico, *quod antequam fieret, potuit mandare*, quia inter alias conditiones hæ duæ requiruntur, vt ratihabitio æquiparetur mandato, vt vidimus cap. 4. de excommunicat. diſput. 3. dub. 9.

Partem affirmatiuam tenet Nauar. n. 235. Felin. & alij relati à Couarru. p. 2. §. 1. n. 4. Probatur primò: Ratihabitio comparatur mandato, ſed mandans homicidium fit irregularis. Secundò: nam qui ratam habet percuſſionem clerici, incurrit excommunicationem, cap. cùm quis. de ſentent. excommunicat. in 6.

Sit concluſio. Qui non fuit cauſa homicidij, quia ſcilicet nec dedit auxilium, conſilium, nec fauorem; quamuis illud ratum habeat, non fit irregularis. ſic Angel. verb. homicidium. 2. num. 6. Tabien. ver. irregularitas. 2. num. 7. Couarr. ſup. Perez ad Villadiego cap. 6. num. 21. Henriquez cap. 15. num. 2. & gloſſa c. ſi quis viduam. 50. diſt. Probatur. nam ratihabitio cùm ſit poſterior, nullo modo eſt cauſa homicidij. Secundò, irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, ſed non eſt expreſſum in iure, quòd ratihabitio inducat irregularitatem, ergo.

Ad primum argumentum reſpondetur cum Couarru. quòd ratihabitio mandato comparatur, niſi in caſibus, in quibus requiritur expreſſa iuris deciſio, qualis requiritur in irregularitate. Secundò reſpondetur cum Henriq. cap. 12. num. 10. quòd licèt ratihabitio comparetur mandato quoad culpam, non tamen quoad pœnas iuris, niſi exprimatur.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd de excommunicatione eſt expreſſum in iure, dicto cap. cùm quis.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm non impediens homicidium, cùm tamen poſſit, fiat irregularis?

Prima opinio eſt, quòd ſi non impediuit ex dolo, manet irregularis; ſecus tamen ſi omiſit defenſionem non ex dolo, ſed ex negligentia, vel ex puſillanimitate, vel quia noluit ſe immiſcere rumoribus. Hoc tenet Angelus verbo, homicidium. 1. num. 17. & Couarru. 2. par. §. 1. num. 7. in fine. vbi ait, quòd qui ex dolo non obſtat percuſſioni clerici, eſt excommunicatus; & ſtatim dicit, quòd in eiſdem caſibus, in quibus incurritur excommunicatio propter non defenſionem, in eiſdem incurritur irregularitas. Quæ opinio probatur ex cap. ſicut dignum. de homicidio. §. illi. vbi non defendentes puniuntur grauiter, quia ſcriptum eſt (ait Pontifex) *Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberat, eum occidit.*

Secunda opinio eſt, quòd licèt impediat ex dolo, non fit irregularis, imò generaliter videtur ſentire hæc opinio, quòd in nullo caſu incurritur irregularitas propter non defenſionem: hanc opinionem tenet Anton. 3. p. tit. 28. cap. 2. in princip. Armil. verb. irregularitas, num. 2. Tabien. verb. irregularitas. 1. §. 2. vbi citat Hoſtienſem, Archidiaconum, & alios. Probat, quia lex promotionis requirit factum. cap. finali. 15. quæſt. 1. ſed in eo, qui ſolùm permittit, nullum reperitur factum; ergo. Vnde ait Tabien. ſemper requiri aliquem actum poſitiuum, qui ſit cauſa mortis. Confirmatur, quia non eſt expreſſum in Iure, quòd ex ſola permiſſione contrahatur irregularitas.

Inter

Inter has opiniones extremas media via incedendum eſt. Pro quo nota, quòd duplici titulo poteſt aliquis obligari ad impediendum homicidium. Primo modo ratione charitatis, & hoc modo tenentur omnes proximum defendere, quãdo commodè poſſunt, vt patet cap. non inferenda. & cap. vlt. 23. quæſt. 3. Secundo modo, ratione iuſtitiæ, nempe Iudex, Miniſtri Iuſtitiæ, Gubernator, dominus erga vaſſallos, herus, pater, maritus, tutor, & è contra vaſſalli, famuli, filius, vxor, pupilli, & cuſtoditi, vt tradit Nauar. cap. 24. num. 18. P. Henriquez cap. 12. num. 7. in gloſſa, litera D.

Quo ſuppoſito, ſit prima concluſio. Qui non impedit homicidium, ſi ſolùm tenetur ex charitate, non fit irregularis. ita Nauar. cap. 27. num. 231. & cap. 24. nu. 22. P. Henriqu. num. modò citato. vbi allegat alios, tenet Syulueſt. verb. homicidium. 3. §. 2. reg. 3. & Emanuel. verb. irregularitas, cap. 178. concluſ. 5. Probatur: nam iſte non peccat peccato homicidij: homicidium enim eſt contra iuſtitiam.

Secunda concluſio. Iudex, & qui ex iuſtitia tenetur impedire homicidium, ſi poſſit impedire abſque graui damno ſuo, & non impediat, manet irregularis. ita Syulueſt. & Nauarr. locis modò allegatis. Henriq. num. 7. Emanuel concluſ. 4. Felin. cap. 1. de poteſtate Iudicis delegati. num. 4. & Autores primæ opinionis. Probatur: Qui non obſtat, ſi ex officio tenebatur obſtare, obligatur ad reſtitutionem ſecundùm communem ſententiam; ergo concurrit moraliter ad damnum; ergo idem eſt in homicidio.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi quis volenti ex charitate defendere alium, perſuaſerit, ne defendat eum, non fit irregularis, licèt id faciat dolosè ex prauo animo, ſcilicet vt alter moriatur. Corollarium hoc eſt contra Angelum, Syulueſtrum verb. homicidium. 1. quæſt. 9. partic. 1. Tabien. verb. irregularitas. 2. num. 16. Armil. 31. Nauar. dicto num. 231. Sed illud tenent quidam iuniores, quorum rationes videntur mihi efficaces. Prima eſt, qui recipit conſilium, non fit irregularis; ergo nec conſulens. Patet conſequentia: nam eſt cauſa magis remota. Secunda: nam talis conſulens non peccat contra iuſtitiam, quia non conſulit aliquid illicitum contra iuſtitiam, ſed contra charitatem. Idem corollarium videtur tenere Henriquez dicto num. 7. ſed obſcurè loquitur; videtur etiam de mente Emanuelis poſt 6. concl. Dixi, *ſi perſuaſerit:* nam ſecus erit, ſi per violentiam, iniuriam, vel fraudem retraheret illum à defenſione: tunc enim ageret contra iuſtitiam, & fieret irregularis, ſicut ſi aliquis volenti dare eleemoſynam, perſuadeat, ne eam det, ſolùm peccat contra charitatem, nec tenetur reſtituere: cæterùm ſi per vim vel fraudem retrahat, peccat contra iuſtitiam, & tenetur reſtituere, quoniam licèt ille pauper non habeat ius iuſtitiæ ad illam eleemoſynam, habet tamen ius ad hoc, vt nemõ illam impediat per iniuriam, vt dicitur in materia de eleemoſyna.

Secundò ſequitur, quòd ſi aliquis ſciat homicidium tractari, & non reuelet, non manet irregularis, ſi ex ſola charitate tenebatur reuelare. ita Nauar. c. 24. num. 22. P. Henriq. dicto num. 7.

Sequitur tertiò, quòd ſi Medicus non ſtipendiatus omittat curare infirmum, ex quo moritur, non manet irregularis; ſecus verò ſi erat ſtipendiatus, vel ab illo infirmo, vel in oppido pro incolis, quia in primo caſu tantùm agit contra charitatem, in ſecundo verò agit cõtra iuſtitiam. ita Emanuel cap. 173. concl. 13. & alij.

Sequitur quartò, quòd ſi fœmina dicat illi, ex quo concepit, ſe velle ſumere medicinam ad aborſum, & ille taceat, & ſequitur aborſus poſt animationem, manet irregularis, ſi credebat ſe profuturum. ita Emanuel cap. 178. poſt decimam concluſionem.

Ad argumentum primæ opinionis reſpondetur, quòd Pontifex in illo §. non loquitur de non impedientibus, ſed de auxiliantibus, vt patet ex illis verbis, *ſed*

vt percuſſoribus opem ferrent. Secundò, reſpondetur, quòd non impediens homicidium, cùm commodè poſſet, reputabitur irregularis in foro exteriori, quia præſumetur ideo non impediſſe, vt opem ferret; quod eſt de mente Nauar.c.24.nu.20.ver. in 28.nu. & habetur ex dicto §.illi.& cap. quantæ.de ſentent.excommunicat.

Ad argumentum ſecundæ opinionis reſpondetur, quòd omittens defenſionem debitam ex iuſtitia, licèt non concurrat phyſicè ad factum, concurrit tamen moraliter. Ad confirmationem reſpondetur: Concedo nullum eſſe textum expreſſum, qui determinet, non impedientes homicidium eſſe irregulares: nam dictus §. illi. non loquitur de hoc, quidquid dicat Couar.niſi fortè intelligatur quoad præſumptionem in foro exteriori, nihilominùs tamen ſatis eſt quòd in iure ſit expreſſum, omnes concurrentes ad homicidium auxilio, fauore, vel conſilio eſſe irregulares, & qui non defendit, cùm teneatur ex iuſtitia, verè concurrit moraliter ad homicidium, vt dictum eſt.

SECTIO III.

De irregularitate proueniente ex homicidio contingente in bello.

De quo tractat Sylu. verb. bellum 3. Couarr. p.2 § 3. Henriq c.13. Nauar. à num.215. Emanuel c.172.

DVBITATVR primò, vtrùm qui in bello occidit propria manu, fiat irregularis?

Prima concluſio affirmatiua, ſiue bellum ſit iniuſtum, ſiue iuſtum. ita Nauarr. num.215. Couarr.num.2. Henriq. num.2. & communiter Doctores, & habetur cap. petitio.de homicid. Sed aduertite ex Nau. num.213.& 224. quòd quando bellum eſt iuſtum, erit irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis; quando verò fuerit iniuſtum, erit ex homicidio iniuſto.

Sed difficultas eſt, vtrùm miles, qui in bello propria manu occidit in caſu, quòd ſit neceſſarium ad euitandam mortem, fiat irregularis?

Communiter Doctores conueniunt in hoc, quòd qui ſe conferunt ad bellum iuſtum, non quidem ad pugnandum propria manu, ſed ob aliam cauſam, verbi gratia, ad exhortandos milites vel ad adiuuandũ in ſpiritualibus, ſi coniiciantur in has anguſtias, quòd niſi occidant propria manu, non poſſunt ſe à morte defendere, non manent irregulares. ita Nauar. in Hiſp.c. 27. num.214. Syluest. verb. homicidium 3.q.6.part.6. Henriq.num.1.litera E. Probatur apertè ex Clem.ſi furioſus. Idem dicendum eſt de illis qui ſe conferunt ad bellum iniuſtum, non quidem ad pugnandum, nec ad inducendos milites, ſed ad adiuuandos eos in ſpiritualibus, vel ad componendam pacem. ita Syluest.q.4.p.3. Probat, quia iſti licitè ſe defendunt; vnde tota controuerſia eſt de milite, qui quidem profectus eſt ad præliandum.

Nam Henriq.num.1. Emanuel concl.6. & aliqui iuniores tenent eſſe irregularem, quamuis bellum ſit iuſtum. Probant, quia ſponte ſua acceſſit ad bellum, vt autoritate publica occideret, ſicut Iudex, licèt teneatur occidere malefactorem, manet irregularis, quia ſponte accepit officium. Confirmatur: Qui in duello occidit alterum, quamuis ſit in defenſionem propriæ vitæ, manet irregularis; ergo.

Sit tamen ſecunda concluſio. Iſti milites, quando bellum eſt iniuſtum, manent irregulares, nõ tamen quando eſt iuſtum. Prima pars eſt Syluest.quæſt.4.p.3. citata. Probant, quia iſti non habent licitam defenſionem. Clementina autem ſi furioſus. tantùm loquitur, quando defenſio eſt licita. Ponit optimum exemplum Syluest. ſi delinquens comprehendatur à miniſtris iuſtitiæ, & occidat, vt euadat mortem, fit irregularis; ſecundam verò partem tenet Syluest. quæſt.6. citata. part.2. & aliqui viri docti. Probatur: nam iſta defenſio eſt licita. Confirmatur, ſi Iudex, vel carnifex inuadatur à reo, quem volebat

rebat decapitare, & pro neceſſaria ſui defenſione occidat illum, non manet irregularis.

Ad argumentum P.Henriqu.reſpondetur, quòd Iudex ſuſcipit officium, in quo aliquando tenebitur occidere malefactorem ſine neceſſitate defendendi propriam vitam, & ideo manet irregularis; at verò ſi daretur caſus, in quo occideret illum ad defendendam propriam vitam, non maneret irregularis, vt dictum eſt, quia licitè ſe defendit. Ad confirmationem: Conceſſo antecedenti, negatur conſequentia: nam pugna in duello, eſt illicita ex vtraque parte, vnde neuter eorum, qui pugnant in duello, eſt propriè defenſor, ſed iniuſtus aggreſſor, quod iam eſt omnino certum poſt Trident. ſeſſ. 25. cap. 19. de reformat.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm qui non occidunt propria manu, ſed pugnant, & ſolùm aſſiſtunt bello ad adiuuandum, vel exhortandos milites, maneant irregulares ſequuta deformatione?

Prima concluſio. Quando bellum eſt iniuſtum, manent irregulares; non tamen ſi ſit iuſtum. Primam partem concluſionis tenet Sylueſt. ver. bellum. 3. quæ. 4. & ver. homicidium. 3. q. 6. part. 1. Nau. num. 216. & 234. & Couarru. num. 2. qui dicit eſſe communem. Probatur: nam omnes iſti cenſentur quaſi vna cauſa moralis; excipiuntur tamen illi, qui ſolùm aſſiſtunt ad componendum pacem, vel adiuuandum milites in ſpiritualibus. ita Sylueſt. quæ. 6. citata.

Hinc ſequitur, etiam eſſe irregulares, qui cuſtodiunt ſarcinas militum. ita Nau. num. 234. Idem dico de conducente milites: hoc à fortiori eſt de mente Nauarri num. 224. & Emanuelis cap. 178. concl. 2. ſed eſt contra Didacum Perez ad Villadiego, cap. 6. num. 16. vbi citat alios. Et probat, quia iſte eſt cauſa remota; ſed certè ex hac ratione ſequeretur, quòd conducens, vel rogans aliquos, vt adiuuent amicum in rixa iniuſta, non eſſet irregularis morte ſequuta. Idem etiam dico cum Nauar. numer. 224. de præbentibus arma ad bellum iniuſtum. Idem dico cum Henri. numer. 3. de gubernantibus nauem in bello iniuſto. Secundam verò partem concluſionis tenet Nauarr. num. 216. Henriq. n. 1. & 2. Couarru. §. 3. num. 2. & communiter Doctores, qui apertè deducunt eam ex cap. petitio tua. de homicidio. Et probatur: nam aliàs milites in bello iuſto eſſent irregulares. Et hæc ſecunda pars intelligitur etiam in illis, qui percutiunt, & vulnerant, dummodo non deforment, quod etiam habet locum in perſonis eccleſiaſticis. ita Panorm. cap. penult. & vlt. de clerico percuſſore. Henri. nu. 2. Nauarr. num. 215. fauet dictum cap. petitio. ibi enim ſolùm inducitur irregularitas ex occiſione, non ex percuſſione. Idem tenet Sylueſt. ver. homicidium. 3. quæſt. 6. part. 6. vbi id limitat, niſi intuliſſet vulnus lethale, & taliter vulneratus occiſus ab aliis. idem tenet Armil. ver. irregularitas. num. 57. Hanc autem limitationem intellige, niſi fortè tale vulnus non concurrit ad mortis accelerationem, vt ſi taliter vulneratus occiſus eſt à bombarda, iuxta ea quę dicemus agendo de rixa. Aliam limitationem apponunt Syluest. & Armil. locis citatis, & Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 6. ſcilicet niſi percuſſerit animo occidẽdi: tunc enim licèt vulnus non fuerit lethale, ſi percuſſus fuit occiſus ab aliis, fit irregularis. Sed Henri. cap. 12. num. 4. in fine, non approbat hanc limitationem, & meritò, quia voluntas occidendi non ſufficit ad inducendum irregularitatem, niſi ſequatur occiſio. Præterea: nam cap. petitio. non ponit hanc limitationem.

Ex dictis ſequitur, quòd vendentes vel donantes arma militibus ad bellum iuſtum, non manent irregulares. ita Nauarr. num. 215. & hoc intelligo, quamuis præbeant arma etiam offenſiua in ipſo conflictu belli, & quamuis ſit clericus in ſacris. hoc eſt de mente Nauarr. ibidem §. 7. vbi citat Innocentium, quamuis Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 6. part. 6. Henriqu. c. 12. num. 4. litera N, & numer. 11. & Villa-

diego cap.6.num. 5. verſic. conſequenter quæro. limitant, quando arma offenſiua dantur ante conflictum prælij.

Sed probatur noſtra ſententia, quia, vt dicemus in ſolutione ad 2. noluit ius, vt pugnantes in bello iuſto eſſent irregulares, niſi propria manu occidant.

Sed contra ſecundam partem concluſionis arguitur. Primò: nam, vt dicemus infrà, quando plures concurrunt ad occidendum, licèt vnus tantùm occidat, omnes manent irregulares, quia omnes cenſentur vna cauſa moralis, ſed in bello omnes concurrunt tanquam vna cauſa, quia mutuò ſe iuuant vocibus, exhortationibus, & opere ipſo, nempe pugnando; ergo manent irregulares.

Secundò arguitur ad probandum, quòd ſaltem clerici pugnantes propria manu, ſunt irregulares, licèt non occidant, quia dant operam illicitæ rei & periculoſæ: clericis enim prohibitum eſt bellare propria manu, vt dicitur in materia de bello; ergo.

Ad primum reſpondent aliqui, quòd pugnantes in bello iuſto, ideo non manent irregulares, quia licèt ſint vna cauſa moralis, tamen dant operam licitæ rei, quod non contingit pugnantibus in bello iniuſto, quæ ſolutio coincidit cum ſolutione Nau. n. 216. quòd pugnans, vel exhortans in bello iuſto nec formaliter, nec virtualiter vult mortem, ſi non deformat propria manu; at verò facientes hæc in bello iniuſto, virtualiter & indirectè volunt homicidia, quia poterant, & tenebantur vitare tale opus, & non vitant, & hoc ſufficit ad indirectè voluntarium, vt patet ex 1.2. quæſt. 6. art. 3. Veruntamen licèt daremus, quòd hæc ſolutio poſſet ſatisfacere quantùm ad laicos, ſed non quoad clericos, qui bellantes propria manu dant operam illicitæ rei, vnde aliter reſpondent, quòd licèt adiuuantes & pugnantes propria manu in bello iuſto ex natura rei poſſint dici vna cauſa moralis occiſionum ibi contingentium; nihilominus non incurrunt irregularitatem, niſi propria manu deforment, quia ita decretum eſt in dicto capit. petitio. ſecundùm communem expoſitionem Doctorum. Quod meritò factum eſt: nam ſi omnes pugnantes in bello iuſto manerent irregulares, magna hominum multitudo redderetur inhabilis ad Ordines, & hac de cauſa multi retraherentur à bellis iuſtis. Hanc ſolutionem dat Henri. c.13. num. 2. & quidam iuniores.

Ex hac ſolutione ſequitur, quòd licèt clerici in ſacris exhortentur milites in bello iuſto, non ſolùm ad vincendum & fortiter agendum, ſed etiam ad occidẽdum & mutilandum, non manent irregulares. Corollarium hoc eſt contra Nauarrum n.215. & alios. Sed illud tenet Henr. cap.12. num.4. litera R, & citat alios; & nonnulli recentiores dicunt, eſſe ſatis probabile. Quod corollarium ego limito cum Henri. ibidem, & n.11. litera C, dummodo non incitent ad occidendum hunc, vel illum in particulari: nam hæc eſt intentiõ multùm ſpecialis homicidij.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd licèt clerici in ſacris pugnando propria manu peccent mortaliter contra honeſtatem ſtatus clericalis, tamen ſi bellum ſit iuſtum, non fiunt irregulares, niſi propria manu occidant propter rationem modò traditam in ſolutione ad primam, & patet apertè ex dicto cap. petitio.

Si opponas cap. quod in dubiis. de pœnit. & remiſſionibus. vbi decernitur, ſacerdotes, qui in bello exhortantur ad prẹliandum, eſſe deponendos?

Reſpondetur cum gloſſa, quòd ibi eſt ſermo de bello iniuſto.

Secunda concluſio. Clerici in ſacris pugnantes in bello iuſto ex diſpenſatione Papæ, quamuis occidant propria manu, non manent irregulares, quia tacitè & virtualiter diſpenſauit in iure inducente irregularitatem. ita Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 6. part. 6. Tabien. ver. irregularitas. 3. §. 21. concl. 2. Couarru. §. 3. num. 2. qui dicit eſſe communem; pro qua concluſione videte doctrinam traditam à

Nauarr.

Nauarr. cap. 25. n.74.& P.Molina tom.1. de iuſt.tract.2.diſp.108.§. eſt verò. & diſp. 110.in fine. vbi dicit hoc non eſſe intelligendum de laicis etiam ex diſpenſatione Papæ pugnantibus.Sed nota,quòd ex hoc, quòd Papa det licentiam clericis in ſacris,vt aſſiſtant in bello iuſto,non concedit facultatem pugnandi propria manu: intentio enim Papæ ſolùm eſt,quòd aſſiſtant ad exercendum munera ſacerdotalia.ita communiter moderni.

Tertia concluſio. Qui pugnauit in bello iuſto, ſi dubitat, an occiderit, taliter quòd probabiliter reputet occidiſſe,debet ſe iudicare irregularem,aliàs non. ita Nauarr.lib.5.Conſiliorum,conſ.21.de homicidio.& Henri.cap.3.nu.4.caſu 5. & c. 13. num.2.in fine.vbi id probat ex dicto c.petitio.Ibi,*ſi de interfectione cuiuſque tua conſcientia te remordet*: nam ſi ſolùm dubium ſufficeret ad irregularitatem in his, qui pugnant in bello iuſto,innumeri eſſent irregulares.

Ex dictis ſequitur, quòd licèt clericus det cōſilium,vt indicatur bellum iuſtum, non manet irregularis;vnde clericus poteſt eſſe de conſilio rerum bellicarum. ita Henri.cap. 13. n. 1. Agendum eſt iam de bello priuato,nempe de rixa. Vnde

Dvbitatvr tertiò, quando plures concurrunt ad homicidium, vtrùm omnes maneant irregulares? Quam quæſtionem tractat Henri.cap.14.num.2. & latiſſimè Couarr.p.2.§.2.

Sit prima concluſio. Quando plures præmiſſo conſilio aggrediuntur aliquem ad occidendum eum, licèt vnus tantùm percuſſerit, & occiderit, omnes manent irregulares,ſiue ignoretur,quis illum percuſſerit, ſiue ſciatur. ita Couarru. num. 3. verſic.primus caſus. Henri. numer. 2. Ludoui. Carrerij in ſua Practica criminali. quæ.5.n.2.& 8.Sylueſt. ver. homicidium. 1. q. 11. & Doctores communiter in c. ſignificaſti. el 2. de homicidio. Probatur: nam omnes iſti fuerunt velut vna cauſa moralis homicidij, ſicut communiter dicunt Doctores, quòd quando plures vno conſilio concurrunt ad furtum, quilibet tenetur in ſolidum reſtituere damnum illatum,ſi reliqui non reſtituant. Secundò, probatur ex c. ſicut dignum. de homicidio.§.illi autem.imò addo,quòd qui ſciẽter aſſociat euntem ad occidendum, licèt non ſuadeat homicidium, imò licèt diſſuadeat, & ſolùm aſſociet animo defendendi eum (ſi opus fuerit) ne ſuccumbat, manet irregularis, ſi ille occidat. ita Plouius reg. 30. Anton. 3. p.tit.28.cap.2.§.5. Felin.dicto c.ſicut dignum.num.6.& allegat Speculatorem & Hoſtienſem, tenet etiam Henr.cap.14.num.2.litera I, & clariùs cap.16.num. 1. litera L, & Couarru. num.2.verſic.quatenus verò.in fine.Fauet dictum c.ſicut dignum.§. illi etiam. Et ratione probatur,quia talis aſſociatio auget animum delinquentis;ex qua ratione colligo, hanc doctrinam limitandam eſſe, ne procedat, quando non eſt auctus animus occiſoris, quippe qui viribus & armis multum ſuperabat aduerſarium, & ita colligo ex doctrina Henr.c.14. num. 2. litera E, limitat etiam Henriq.cap. 16.n.1. niſi ſocius ſit pater,vel filius, aut intimus amicus,qui bono animo aſſociauit,ne periclitaretur:nunc enim dat operam licitæ rei.Quę limitatio placet mihi,& eſt etiam Nauarri conſ.32. de homicidio. vbi dicit, non eſſe irregularem eum, qui bono animo tenebat enſem euaginatum in manu ſine alia læſione,quamuis alius percuſſus à fratre in rixa, poſtea obiit ex percuſſione.

Sed quid, quando plures concurrunt non præmiſſo conſilio, ſed in rixa ſubitò contingenti, & vulnerarunt Petrum, & ſolùm vnum vulnus fuit lethale, neſcitur tamen à quo fuerit inflictum,vtrùm omnes maneant irregulares?

Couarru.num.5.verſic.quoad irregularitatem.magis inclinat in hoc, quòd omnes debent ſe reputare irregulares. idem tenet Anto.3.p.tit.28.c.2.§. 6. tenet etiam Graphis lib.2.cap.62.n.47.& Ioan. Andr. Gofredus,Ananias,& alij citati à Couarr. at verò Hoſtienſ. Plouius, & alij citati à

Couarr. tenent relinquendos eſſe ſuæ conſcientiæ.

Sit tamen ſecunda concluſio. Si aliquis ſcit ſe percuſſiſſe lethaliter, iſte manet irregularis; ſi ſcit, vel credit, quòd non percuſſit lethaliter, liber manet ab irregularitate: ſi autem omnes dubitent, omnes debent ſe reputare irregulares, iuxta c. ad audientiam. de homicid. & ſecundùm hoc poſſunt reconciliari Autores citati.

Hinc ſequitur, quòd Iudex, cui non conſtat, quis illorum percuſſit lethaliter, omnes debet reputare irregulares. ita Didacus Perez ad Villadiego cap. 6. num. 45. verſic. idem ex prædictis: & eſt ad mentem Couarru. Anto. Ioann. Andr. Gofredi, & Ananiæ.

Sed quid, quando non ex dolo, nec ex mutua cooperatione, ſed ex aliqua negligentia quatuor proiecerunt lapides, & conſtat vno tantùm lapide percuſſum obiiſſe? Perez verſic. de quæſtione tamen. ſupradicta, tenet, quòd Iudex omnes reputabit irregulares, vnde malè allegatur à P. Henri. num. 3. in gloſſa, litera S, pro parte contraria.

Sit tamen tertia concluſio, quòd omnes abſoluuntur. ita Villadiego c. 6. nu. 45. verſic. ſed pone quatuor. vbi citat Hoſtienſem & Ioannem Andr. tenet etiam Henriq. num. 3. in fine. vbi citat alios. Probatur, quia licèt dubitetur, an occiderit, non tamen conſtat, quòd aliquis deliquerit; quando autem cenſebitur negligentia in huiuſmodi proiicientibus lapides? Videte in Villadiego num. 37. verſic. ſi verò quis.

Maior autem difficultas eſt, quando plures ſimul concurrunt non præmiſſo conſilio, ſed in rixa ſubitò contingenti, & multi vel omnes percuſſerunt, ſed vnus tantùm percuſſit vulnere lethali, & cognoſcitur quis iſte ſit?

Couarru. verſic. ſecundus caſus, dicit, quòd hic ſolus manet irregularis, reliqui verò non, quia licèt teneantur de percuſſione, non tamen de homicidio. Probatur primò ex dicto cap. ſignificaſti. Secundò probatur ex doctrina communi in materia de reſtitutio. Quòd ſi plures concurrunt ad furtum non coadunati, nec præmiſſo conſilio, ſed diuiſim, non tenentur ſinguli ad reſtitutionem in ſolidum, ſed ſolùm ad illam partem, quam quilibet furatus eſt. Ergo ſimiliter dicēdum eſt quantùm ad irregularitatem. Eandem ſententiam tenet Villadiego cap. 6. numer. 47. & aliqui iuniores.

Sit quarta concluſio. Quamuis hæc ſententia ſit valde probabilis, oppoſita tamen videtur mihi probabilior, quam tenet Nau. cap. 27. num. 224. §. 10. & conſ. 32. de homicidio. in fine. & aliqui iuniores; eandem videtur tenere Henri. num. 2. liter. E, iuncta doctrina eiuſdem num. 3. liter. N, quamuis obſcurè loquitur. Et probatur concluſio. Omnes facto ipſo mutuò ſe iuuant, & debilitant aduerſarium; ergo omnes concurrunt ad occiſionem. Vnde ex hac ratione colligo, noſtram concluſionem eſſe de mente Emanuelis cap. 178. concl. 16. inquantum dicit, *ni ayudan doſe vnos a otros.* Confirmatur: nam licèt non concurrunt præmiſſo conſilio, tamen ex quo omnes ſimul ex vna parte oppugnant aduerſarium, concurrunt tanquam vna cauſa totalis moralis. Secundò probatur: Si aggreſſus ab vno detineretur, vel impediretur ab alio, ne poſſet ſe defendere, & ob id occidatur ab aggreſſore, talis impediens vel detinens maneret irregularis; ſed hoc contingit in præſenti ſaltem virtualiter; ergo.

Ad primum argumentum reſpondetur, caſum c. ſignificaſti. eſſe diuerſum: nam loquitur, quando primò Parochus percuſſit latronem, & poſtea parochiani superuenientes occiderunt, & tunc ſi vulnus inflictum à Parocho erat leue, non manerèt Parochus irregularis; at verò ſi Parochus & parochiani ſimul aggrederentur latronem, etiam Parochus maneret irregularis, licèt vulnus ab eo illatum non eſſet mortale.

Ad ſecundum reſpondetur, non eſſe eandem rationem de reſtitutione, & irregulari

gularitate, quia rationes factæ pro quarta concluſione non currunt in reſtitutione: & eſt aliud ſimile: nam qui per vulnus nō lethale eſt cauſa, quòd percuſſus ab alio vulnere lethali citiùs moriatur, fit irregularis, & tamen non tenetur ad reſtitutionem. ita Henriq. num. 2. litera B.

Ex dictis ſequitur, incertam eſſe illam regulam traditam à Cardinali & Anania in dicto cap. ſignificaſti. quòd qui non tenetur de occiſo, non manet irregularis: contrarium enim tenent, & meritò, Panormit. & gloſ. Ioannis Andr. quos ſequitur Villadiego cap. 6. nume. 17. verſic. ex prædictis. iuncta gloſſa Didaci Perez.

Quinta cōcluſio. Quando vnus eſt percuſſus à pluribus, & obiit ex illis vulneribus, nec conſtat potiùs ex vno quàm ex altero vulnere obiiſſe, tunc omnes percuſſores manent irregulares. ita Couarru. verſic. quartò conſtituitur. vbi citat multos. tenet etiam Henriq. num. 3. litera R, & habetur ex dicto cap. ſignificaſti. §. quòd ſi diſcerni, quia tunc creditur ex multitudine vulnerum obiiſſe.

DVBITATVR quartò, quando plures concurrunt diuiſim, & percutiunt, & vltimi tandem occidunt, vtrùm primus percuſſor maneat irregularis?

Prima concluſio. Certum eſt, quòd vltimi percuſſores manent irregulares. Loquendo autem de primo percuſſore eſt prima opinio, quòd ſi ſit certum, primum vulnus fuiſſe lethale, manet irregularis, non tamen ſi ſit dubium.

Secunda opinio eſt, quòd etiam quando ſit dubium, vtrùm primum vulnus fuerit lethale, manet irregularis. Authores harum opinionum refert Couarr. p. 2. §. 2. num. 4. & dicit primam eſſe communem, videte etiam illum num. 6.

Tertia opinio eſt Zazij apud Couarru. qui dicit duo. Primò, quòd quamuis conſtet primum vulnus fuiſſe lethale, ſi tamē percuſſus ab alio ſtatim obiit, primus percuſſor non manet irregularis. Secundò dicit, quòd ſi non obiit ſtatim, manet irregularis; hanc tenent aliqui viri docti. Quæ opinio quantùm ad primum dictum probatur primò, quia non eſt expreſſum in iure, quòd in hoc caſu primus percuſſor ſit irregularis; ergo non incurrit irregularitatem.

Si opponas cap. ſignificaſti. el 2. de homicidio. reſpondetur, textū ſolùm definire, quòd primus vulnerans lethaliter manet irregularis, quando dubium eſt, vtrùm de facto obierit ex primo vulnere, vel ex ſecundo: at verò quando certum eſt, percuſſum obiiſſe ex ſecundo vulnere, textus nihil definit. ita Couarru. verſi. tertia ſubiicitur. in fine. Secundò probatur: Ad irregularitatem homicidij requiritur, quòd homo ſit cauſa proxima & efficax homicidij, ſed quando percuſſus obiit ſtatim ex ſecundo vulnere, primus percuſſor non fuit de facto cauſa efficax homicidij; ergo. Confirmatur: Si percuſſus à Petro vulnere lethali, ſtatim occidatur à fulmine, Petrus non manet irregularis, quia vulnus de facto non cauſauit mortem; ergo nec in præſenti caſu.

Sit ſecunda concluſio. Tertia opinio quoad primum dictum videtur mihi probabilior prima opinione; quam concluſionem amplector in caſu, quòd certò cōſtet ſecundum vulnus per ſe ſolùm ita cauſaſſe ſtatim mortem, vt primum vulnus non accelerauerit eam: nam ſi accelerauerit, primus percuſſor etiam erit irregularis. Ex Medicorum autem iudicio & coniecturis conſtabit, primum vulnus de ſe lethale non concurriſſe de facto ad mortis accelerationem, vt ſi ſecūdus percuſſor *le paſo la cabeça con vn arcabuz, ò por los pechos, ò ſi le paſo de vna eſtocada por el coraçon.* Hæc concluſio eſt de mente Henriq. num. 3. in princ. & probatur ex argumentis modò factis.

Tertia concluſio. Secundum dictum tertiæ opinionis eſt verum: nam cùm percuſſus non obierit ſtatim poſt accepta vltima vulnera lethalia, certum eſt, quòd primum vulnus concurrit ad mortis accelerationem.

Sed quid, ſi primum vulnus fuit lethale,

thale,& vltima non fuerunt lethalia?

Quarta concluſio. Solus primus percuſſor manet irregularis, nec iſta cōcluſio contrariatur quartæ cōcluſioni dubij præcedentis: nam modò loquimur, quando plures concurrerunt diuiſim, prædicta autem quarta concluſio loquitur, quando de facto concurrunt ſimul & aſſociatim, licèt non præmiſſo conſilio.

Quinta concluſio. Qui percutit alium iniuſtè,licèt non lethaliter,ſi eſt cauſa per illud vulnus,quòd inimici illum quærentes inueniant & occidant,manet irregularis. ita Nauar.num.223.& Emanuel cap. 178.concluſ.18.quod aliqui viri docti meritò limitant, quando veriſimiliter id debuit percuſſor cogitare, vt in ſimili docet Syluest. verb. homicidium. 3. q. 5. p.7. & Henriq.cap.14.num.2.in fine.

DVBITATVR quintò,quando Petrus rixatur cum Ioanne,& ſuperueniunt conſanguinei,vel amici Petri,& occidunt Ioannem, vtrùm Petrus maneat irregularis,quamuis expreſsè prohibuerit ſuis,ne quid mali inferrent Ioanni?

Couarruuias p.2.§.2.num.8.caſu 1. dicit,quòd ſi rixa erat illicita ex parte Petri, manet irregularis, non tamen ſi erat licita,idem tenet Emanuel cap.178. concluſ. 18. & Nauar.nu.227.& conſil.26.de homicidio.nec oppoſitum dicit cap.27.num. 231. ſi attentè legatur, licèt ab aliquibus citetur pro contraria opinione.Et quidem quando rixa eſt licita ex parte Petri, nulla eſt controuerſia inter Doctores, vnde ſolùm eſt diſſenſio, quando fuerit illicita ex parte Petri. De quo ſit

Prima concluſio. Probabilius eſt, non eſſe irregularem.ita gloſſa cap.finali.23.q. vlt.& alij citati à Couar.Henriq.c.13.n.4. & cōmuniter Theologi recentiores. Probatur:nam per prohibitionem impediuit, quantum erat de ſe,mortem,& ideo non eſt cauſa illius.

Secunda concluſio. Si Petrus qui fuit cauſa rixæ,vel ſi paſſus eſt iniuriā, videns amicos vel conſanguineos tentare,vt occidant Ioannem,tacet,& non contradicit, ſit irregularis.ita Henriquez dicto num.4. Nauar.num.231.§.18.Couar.nu.8.caſu 4. & alij communiter in c.Petrus.de homicidio. Et probatur ex eodem textu, vbi quidam diaconus ideo excuſatur ab irregularitate,quia quātum potuit, prohibuit ſuos. Secundò probatur:nam iſta taciturnitas eſt virtualis conſenſus,ſiquidem homicidium tractatur intuitu Petri, & hoc habet verum, non ſolùm quando in præſentia eius tractatum eſt de morte, ſed etiamſi tractatum ſit in abſentia eius, ipſe tamen id ſciuit. ita Emanuel c.178. concluſ.17.& Henriq.dicto num.4. litera Q. Probat, quia tenebatur admonere, vt deſiſterent, & videns quòd non proficiebat, tenebatur monere occidendum. Sed vt verum dicam, hoc non eſt mihi omnino certum,quia videtur tantùm peccaſſe cōtra charitatem.

Tertia concluſio.Si ſuperuenerunt inimici Ioannis,& occiderunt eum,non intuitu Petri,ſed priſtinæ inimicitiæ,Petrus non manet irregularis.ita Panormit. cap. Petrus.de homicidio. Armil.verb. irregularitas, num.45. Henriq. dicto num.4. & Couar.caſu 3.contra Villadiego cap.6.

SECTIO IV.

De irregularitate proueniente ex aborſu.

DVBITATVR primò, vtrùm qui eſt cauſa aborſus, ſit irregularis?

Prima concluſio.Qui eſt cauſa aborſus, antequam fœtus eſſet animatus anima rationali, iure antiquo non erat irregularis, at verò quia hoc peccatum reducitur ad homicidium, Sixtus V. in quadam Extrauaganti decreuit, hunc manere irregularem,quam tamen irregularitatem ſuſtulit Gregorius XIV.ſucceſſor eius,& reducit ad terminos iuris communis. Prima pars concluſionis eſt communis Doctorum,& habetur cap. ſicut ex literarum.de homicidio. & ratio eſt aperta,quia ibi non cæditur homo: nam fœtus non habens animam rationalem, non eſt homo. Secunda

verò

verò & tertia pars concluſionis conſtat ex Extrauagãtibus Sixti V. & Gregorij XIV. quas refert Henriq. lib. 10. de ſacramento Ordinis. cap. vlt. num. 3. in gloſſa, litera F, & Emanuel in Sum. verb. aborſus. cap. 5. Quando dicatur homicida directè voluntarius, vide ſup. ſect. 2. dub. 1. concl. 1.

Secunda concluſio. Si fœtus erat animatus anima rationali, qui eſt cauſa aborſus, taliter quòd fœtus occiditur in vtero, vel extra, manet irregularis, hæc etiam eſt communis. Nauar. cap. 27. num. 222. Summiſtæ verb. aborſus, & habetur dicto cap. ſicut ex literarum.

Tertia concluſio. Qui eſt cauſa aborſus, ſi dubium ſit, vtrùm fœtus erat animatus anima rationali, debet ſe reputare irregularem; Nauar. dicto num. 222. Henr. cap. 15. num. 6. Couarru. p. 2. §. 2. num. 1. & Summiſtæ. Probatur argumento text. cap. ad audientiam. de homicidio.

Pro explicatione concluſionis ſupponendum eſt, quòd fœtus maſculinus animatur anima rationali quadrageſimo die à conceptione, fœmineus verò octoageſimo die. ita Couar. Nauarr. Henriq. locis modò allegatis, & communiter Doctores. Dixi, *anima rationali*: nam anima ſenſitiua & vegetatiua antea infunditur, vt docet D. Thom. 1. p. q. 118. artic. 2. ad 2.

Ex dictis ſequitur, quòd qui poſt quadrageſimum diem cauſat aborſum, eſt irregularis; ſed in hoc caſu faciliùs impetratur diſpenſatio ſecundùm ſtylum pœnitentiariæ, vt inquit Henriq. dicto nu. 6.

Dvbitatvr ſecundò, vtrum qui dat fœminæ medicinam, aut venena ſterilitatis, ne concipiat, aut viro, ne poſſit generare, incurrat irregularitatem? Concluſio, non incurrit. ita Nauarr. num. 222. Villadiego cap. 6. verſicu. ſed contrarium eſt, num. 36. Henriq. num. 6. & omnes. Ratio eſt, quia iſte non cauſat homicidium; & licèt Sixtus V. impoſuit irregularitatem contra dantes fœminæ medicinam, ne conciperet, tamen eam abſtulit Gregorius XIV. & reduxit ad terminos iuris communis. De ſaltante cum muliere grauida, quæ paſſa eſt aborſum, diximus ſectione 1. dubio 6.

SECTIO V.

De diſpenſatione irregularitatis prouenientis ex homicidio iuſto & iniuſto.

Et primò dicemus de iuſto, ſecundò de caſuali, tertiò de directè volũtario.

Dvbitatvr primò, vtrùm irregularitas proueniens ex homicidio iuſto ſit reſeruata Papæ?

Prima concluſio. Stando in iure communi ſolus Papa poteſt diſpẽſare. ita Syluest. verb. diſpenſatio. q. 10. part. 1. Nauar. num. 194. §. 7. & num. 217. in fine. Henriq. cap. 17. num. 3. litera L.

Secunda concluſio. Qui habet priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario, bene poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. ita Caiet. 2. 2. q. 64. artic. 8. & in Sum. ver. irregularitas. Armil. eodem verb. num. 13. & Henriq. num. 3. litera K, & Nauarr. in vltima editio. num. 240. & patet etiam ex Compendio Societatis. ver. diſpenſatio. §. ſecundo in vſu. Probatur primò, quia loquendo in rigore non eſt homicidium, ſed hominis occiſio: nam homicidium eſt crimen. Secundò: nam licèt occiſio iuſta aliquando dicatur homicidium, vt ait Henriq. cap. 10. num. 1. litera A, tamen non comprehenditur in exceptione homicidij voluntarij: nam homicidium voluntarium, quod ſemper excipitur in prædictis priuilegiis, eſt homicidium illicitum volitum in ſe, aliàs quàm cauſa vitandæ ſuæ mortis, vt tradit Nauar. nu. 240. Vnde per tale priuilegiũ poterit diſpenſari cum Iudice, qui iuſtè deformauit cum teſte & aliis, qui concurrerunt ad talem deformationem, & etiam cum milite, qui in bello iuſto occidit. ita Bañez 2. 2. q. 40. artic. 2. dub. 4. & Emanuel cap. 174. concluſio. 4.

Tertia concluſio. Si priuilegium ſpecialiter & ſpecificè concedat facultatem diſpenſandi in homicidio caſuali, non poteſt virtute talis priuilegij diſpenſari in irregularitate ex defectu lenitatis. Hęc concluſio eſt aliquorum iuniorum, & eſt contra Couar. 2. p. §. 3. in fine. vbi dicit, quòd habens poteſtatem diſpenſandi in homicidio caſuali, poteſt diſpenſare in homicidio iuſto: nam quoad hoc cenſetur caſuale, cùm nullam habet culpam. idem tenet Plaza de delictis, lib. 1. cap. 11. nu. 11. non tamen eſt contra Caietanum, nec Armillam, vt quidā putant: nam ſolùm loquuntur in caſu ſecundæ concluſionis. Et probatur noſtra concluſio: nam tale priuilegium expreſsè limitatur ad homicidium caſuale; homicidium autem iuſtum non poteſt dici caſuale, quicquid dicat Couar. nam caſuale dicitur, quod non eſt directè volitum; at verò homicidium iuſtum eſt directè volitum, quamuis iuſtè & licitè.

Ex dictis ſequitur primò, quòd Epiſcopus per facultatem Concilij Trident. ſeſſ. 24. c. 6. non poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis. ita Nauar. num. 194. §. 7. Emanuel cap. citato 174. concluſ. 3 Henr. cap. 19. nu. 4. litera L, & in gloſſa dicit eſſe communem recentiorum contra Couar. Vnde quando Henr. c. 9. num. 3. circa finem videtur dicere oppoſitum, non loquitur reſolutoriè, ſed reſolutionem reſeruauit in cap. 19. Probatur corollarium. Concilium ſolùm loquitur de irregularitatibus ex delicto occulto prouenietibus, ſed hæc non prouenit ex delicto; ergo.

Sequitur ſecundò, Epiſcopos Indiarum non poſſe diſpenſare in hac irregularitate ex defectu lenitatis per priuilegium Pij V. (cuius ſumma refertur in Concilio Limenſi celebrato anno 83.) Probatur: nam tale priuilegium ſolùm loquitur de irregularitatibus ex delicto prouenientibus.

Sequitur tertiò, quòd Commiſſarius Cruciatæ poteſt diſpenſare, quia in eius commiſſione dicitur, *& ſuper quacunque alia irregularitate, quæ non procedit ex homicidio voluntario, &c.*

Vtrùm verò Epiſcopus poſſit diſpenſare in hac irregularitate quoad minores Ordines, poſtea dicemus.

DVBITATVR ſecundò, quis poſſit diſpenſare in irregularitate homicidij caſualis, ſeu mixti?

Prima concluſio. Ante Concilium Tridentinum non poterat Epiſcopus diſpenſare ad ſacros Ordines. ita Couarruu. p. 2. §. 3. numer. 5. vbi citat alios, & Emanuel. cap. 178. concluſ. 2. dicit tamen Henriquez cap. 19. num. 2. litera V, quòd in caſu occulto vrgente ſcandalo poterat diſpenſare, vt miniſtraret in ſuſceptis ſacramentis.

Secunda concluſio. Poſt Concilium bene poteſt diſpenſare ad ſacros Ordines in totum, & ad quodcunque beneficium etiā curatum, ſi homicidium ſit occultum, nec deductum ad forum contentioſum. ita Nauarr. num. 194. & Henriquez cap. 19. num. 3. & ita diſponit Concilium ſeſſio. 24. cap. 6. vbi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta irregularitate homicidij voluntarij. Sed homicidium caſuale condiſtinguitur à volūtario ſecundùm omnes; ergo. Dixi, *in totum*, quia non ſolùm poteſt diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, ſed etiā vt recipiat.

Tertia concluſio. Ad minores Ordines & etiam ad beneficiū ſimplex poteſt Epiſcopus diſpenſare etiam poſt Concilium, quamuis homicidium caſuale ſit publicum. ita Henriq. cap. 19. num. 2. litera T, iuncto cap. 57. de excommunicat. num. 1. vbi agit de beneficio.

Probatur concluſio. Iure antiquo id poterat; ergo etiam modò: nam Concilium dicto cap. 6. non aufert id, quod Epiſcopus poterat iure antiquo, vt ait Henr. cap. 19. num. 1. litera H, & dicto cap. 57. nam poteſtatem Epiſcoporum olim reſtrictam reducit Concilium ad ius commune antiquum, vt bene ponderauit ipſe Henriqu. lib. 14. cap. 20. num. 1. Illud autem antecedēs, ſcilicet quòd id poterat iure antiquo, loquen

loquendo quãtum ad Ordines, tenet Syl-ueſt.ver.homicidium.3.q. 8. part. 5. Henri.cap.19.num.4.littera T.Nau.num.240. in fine.& habetur in c.ad audientiam. de homicidio. vbi idem tenet Panormita. numer. 4. Felin. Loquendo autem quoad beneficium,tenet Syluest. loco modò citato, part. 6. Panormita.cap.2.de clericis pugnantibus in duello. & Nau. modò citatus,qui dicit,hoc cap. eſſe omnium iuris optimum. Dixi *ſimplex*: nam ad curatum non poteſt,vt inquit Sylueſt. & Villadiego cap.vlt.verſic.aut eſt homicida.& Nau. modò citatus,vbi allegat Decium:concedit tamen Nauar.quòd poterit diſpenſare ad retinendum Curatum iam obtentum; & quòd Nau. loquatur de homicidio caſuali publico, patet:nam ſi eſt occultum, etiam poteſt diſpenſare ad ſacros Ordines, & ad obtinendum Curatum. Vtrùm verò poſſit Epiſcopus diſpenſare in homicidio iuſto ad minores Ordines & beneficium ſimplex?Nau.nu. 218. in fine videtur negare,& Emanuel cap.174. concl. 1. dicit, quòd ſolùm poteſt diſpenſare,vt miniſtret in ſuſceptis,non vt ſuſcipiat.

Sit quarta concluſio. Probabilius eſt, quòd poteſt diſpenſare etiam ad ſuſcipiẽdos minores, & beneficium ſimplex. ita Medina in Sum.lib.1.cap. 11. §. 12. & ait ita tenere multos Doctores. Probatur, quia nullus datur textus,in quo id prohibeatur Epiſcopo.

Dvbitatvr tertiò, quis poſſit diſpenſare cum homicida directè voluntario?Et imprimis ſupponendum eſt, Papam diſpenſare poſſe,vt tenet communis opinio;pro qua refert multos Doctores Couarru.p.2.§.3.num.3.verſic. hinc planè conſtat.Et ratio eſt,quia omnis irregularitas eſt inducta iure humano; vnde iura, quæ dicunt Papam non diſpenſare, referenda ſunt non ad poteſtatem,ſed ad difficultatem,quia rarò & difficulter diſpenſat.ita Sylueſt.ver.homicidium.3.queſt.8. p.2.& Didacus Perez ad Villadiego cap.6. num.14.Nota,quòd impetratio diſpenſationis pro ſecundo homicidio commiſſo non valet,niſi fiat mentio de diſpenſatione data pro primo.ita Gulielmus l.2.C.de Epiſcopal.aud.quem ſequitur Baldus ibid. n.4.communiter receptus, vt tradit Felinus c.ſuper literis.de reſcrip.& Nau.conſ. 1.de conſanguin.& aff.ad 2.& Emanuel c. 233.de matrim.concl.4.& 5.

Secundò notandum eſt, quòd ſi aliqua religio habeat aliquod priuilegiũ diſpenſandi cum homicida voluntario, non derogatur,licèt in alio priuilegio excipiatur homicidium voluntarium:nam talis exceptio ſolùm intelligitur quoad conceſſa ab eodem Pontifice. ita Henri.c.9.n. 3. litera I, & in gloſſa citat Doctores. Ego addo, quòd nec etiam derogatur per Concilium Trident.& eſt de mente P.Henri. cap. 19. num.1.in gloſſa.litera H.

Tertiò ſupponendum eſt,quòd homicida voluntarius,vel etiam caſualis, quamuis ſit occultus, indiget diſpenſatione, contra Caſtrum impugnatum ſup.diſp.2. dub.2.& patet ex Trident.ſeſſ.24.c.6.

His ſuppoſitis, eſt prima opinio, quæ dicit duo. Primò, quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida directè voluntario, vt miniſtret in minoribus Ordinibus iam ſuſceptis. ita Ioann. Andr. Hoſtienſ.Cardinalis,& alij in cap.2. de clericis pugnantibus in duello. Secundò dicit, quòd etiam poteſt diſpenſare ad beneficiũ ſimplex, non ad curatum. ita Hoſtienſ. & Panormitan.dicto cap. 2. & Felin. c.ad audientiam. de homicidio. Sylueſter ver. homicidiũ.3.q.8.p.3.& vtrumque dictum colligitur ex dicto cap.22.vbi de quodam homicida dicit Papa, quòd non debet in ſacris Ordinibus miniſtrare,per quod videtur conceſſa diſpenſatio in minoribus, & ſecundum dictum colligitur ex fine c. vbi dicitur, *Poterit tamen cum eo circa habendum beneficium miſericorditer diſpenſare*, vbi licèt expreſsè non reſtringatur ad ſimplex,tamen,vt ibi notant Panormitan. & Hoſtienſ. quando in iure conceditur Epiſcopis diſpenſatio in beneficio, intelligitur de ſimplici, maximè quòd in iſto c. prohibetur homicidæ miniſtratio in ſa-

cris, ſine qua non poteſt quis ſeruare beneficium curatum; ergo hæc diſpenſatio non intelligitur de curato.

Secunda opinio tenet, quòd ſi homicidium eſt occultum, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret etiam in ſacris iam ſuſceptis. ita Archidiaconus ç. de his. 50. diſt. Ancharanus in reg. peccati venia. in 6. col. 3. imò Angelus ver. homicidium. 5. §. 1. dicit, quòd etiam poteſt diſpenſare ad ſuſcipiendos ſacros.

Sit prima concluſio. Quoad ſacros Ordines nec poterat Epiſcopus iure antiquo diſpenſare, nec poteſt modò, quod nõ poterat iure antiquo, tenet Syl. ver. homicidium. 3. q. 8. p. 4. & à fortiori Cou. & Emanuel citati in dub. 2. concl. 1. vbi id tenent de caſuali, & probatur ex c. miror. 50. diſt. vt ibi notat gloſſa. Et intelligitur concluſio, quamuis homicidium ſit occultum contra Emanuelem c. 179. notab. 5. ita tenet, & bene probat Nau. in Hiſp. c. 27. nu. 239. vbi dicit eſſe communem; tenet etiam Syl. ſup. & probatur: nam iura abſolutè loquuntur, nec diſtinguunt de homicidio occulto, vel publico. Præterea intelligitur cõcluſio etiam quoad vſum ſuſceptorum, vt patet ex dicto c. maiori. ibi, *in ſacerdotio miniſtrare*; quòd verò non poſſint modò, tenet Nau. in Latina c. 27. n. 240. in fine. & Emanuel dicto notab. 5. Ludouicus Lopez in Inſtructo. conſcientiæ. p. 2. c. 93. Probatur ex illis verbis Tridentini, ſeſſ. 14. c. 7. *Qui voluntate homicidium perpetrauerit, & ſi crimen occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros ordines promoueri poſſit, nec illi aliqua eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferre liceat, ſed omni ordine, ac beneficio & officio eccleſiaſtico perpetuò careat.* Quibus verbis tollitur Epiſcopis omnis poteſtas diſpenſandi: eſt enim communis regula Canoniſtarũ, quòd quotieſcunque in iure prohibetur aliqua diſpenſatio, intelligitur reſpectu Epiſcopi, quia reſpectu Papæ non habet locum circa ius humanũ, ſicut è contrario, quãdo in aliquo canone conceditur diſpenſatio, talis conceſſio fit Epiſcopo: nam hæc verba debent aliquid operari, & ſi referrentur ad Papam, nihil operarentur, quia de Papa non erat dubiũ, & lex debet ſeruire dubio. Hanc regulam tradit Innoc. c. dilectus. de temporibus ordinandorum. Henr. c. 19. n. 2. & alij relati à Syl. ver. diſpenſatio. num. 15. & ſpecialiter probatur concluſio, quantũ ad vſum ordinum, ex illis verbis Concilij, *ab altari euelli debeat*, & ibi, *omni officio eccleſiaſtico perpetuò careat*. ſed vſus ſacrorum ordinum eſt officium eccleſiaſticum; ergo. Credo tamen cum P. Henr. c. 19. n. 1. iuncto n. 2. liter. V, quòd Epiſcopus iure antiquo & modò poteſt diſpenſare, vt vrgente neceſſitate miniſtret in ſuſceptis ſacris, ſi delictum ſit occultum, & vrgeat ſcandalum, nec ſit facilis recurſus ad Papam; quod probo ex doctrina Sylu. ver. diſpenſatio. n. 15.

Secunda concluſio. Quãuis ad vſum minorũ Ordinum, & ad obtinendũ beneficiũ ſimplex poterat olim Epiſcopus diſpẽſare, modò tamẽ poſt Cõcilium nõ poteſt.

Primam partem tenent Autores citati pro prima opinione. Secundam verò partem tenẽt Nau. n. 240. in fin. & conſ. 17. de homicidio. Ludouicus Lopez ſupr. & alij relati ab Henr. c. 19. & quantùm ad beneficium tenet Emanuel c. 180. cõcl. 2. Hæc ſecunda pars concluſionis eſt cõtra P. Henr. qui c. 19. n. 1. dicit, Epiſcopum poſſe modò diſpenſare ad vſum minorum Ordinum, & lib. 13. de excom. c. 57. n. 1. ait, poſſe diſpenſare ad beneficium ſimplex: ſed noſtra ſententia patet ex verbis Concilij citatis, *omni officio eccleſiaſtico, ac beneficio perpetuò careat*, ſed vſus minorum Ordinum eſt officium eccleſiaſticum; ergo.

Tertia concluſio. Prædictum c. Concilij non priuat ipſo iure clericum homicidam voluntarium beneficiis anteà acquiſitis. ita Emanuel c. 180. vnde quantùm ad hoc immutatum manet ius antiquum, de quo plura diſp. 2. dub. 6. concl. 2. Vide inf. diſp. 8. in fin.

DVBITATVR quartò, vtrũ quemadmodũ diſpenſatio in homicidio directè volũtario reſeruatur ſoli Papæ, ita etiã reſeruetur diſpenſatio in mutilatione voluntaria?

Partem

Partem affirmatiuam tenet Henr.cap.9. n.3.litera Z,& Medina in Summ. lib. 1.c. 11.§.12.Partem verò negatiuã tenet Emanuel c.181.conc.1.Et hanc amplector tanquam benigniorem,imò eandem videtur amplecti ipſe Henr.c.19.n. 1. in gloſſa,litera I,vbi ait,quòd Concilium non excepit expreſsè irregularitatem ex mutilatione,quæ minor eſt, ſed ex ſolò homicidio voluntario. Et probatur: nam reſeruatio, quæ fit Epiſcopis,eſt quid odioſum; ergo ſtrictè eſt interpretanda. Nec obſtat, quòd in materia irregularitatis homicidium & mutilatio reputantur pro eodem,quia non habet verum in omnibus, vt oſtendit Emanuel.

Hinc infero cum Emanuele concl. 2. quòd ſi homicida petat diſpenſationem, non ſufficit dicere ſe mutilaſſe, ſed debet dicere,quòd occidit.

DVBITATVR quintò, vtrùm Epiſcopus poſſit modò diſpenſare in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, ſi homicidium ſit occultum?

Dixi, *cauſa defenſionis*, quia eſt duplex genus homicidij voliti;vnum volitum in ſe non cauſa defenſionis, alterum volitum in ſe cauſa defenſionis,vt bene oſtendit Nauar.n.239.in fine.

Prima concluſio, quòd poteſt Epiſcopus diſpenſare. Probatur: nam poſt Tridentinum ſeſſ.24.c.6. poteſt diſpenſare in omni irregularitate ex delicto occulto proueniente,excepto homicidio voluntario, ſed ibi nomine homicidij voluntarij intelligitur homicidium illicitum volitum in ſe, aliàs quàm defendendo propriam vitam,vt dicit Nauar.n.240.ergo.

Sed contrà:nam in Concilio ſeſſ. 14. c. 7.dicitur de hoc homicidio,quòd committatur loci ordinario,quod verbũ non ſignificat commiſſionem factam,ſed faciendã. Reſpondetur,quòd hæc commiſſio intelligitur reſpectu homicidij publici,vt patet ex verbis Cõcilij,qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit,ita quòd ſi homicidium fuerit volitum in ſe non cauſa defenſionis,eſt indiſpenſabile, id eſt,rariſſimè diſpenſatur;at verò ſi fuerit volitum in ſe cauſa defenſionis, & fuerit occultum, diſpenſat Epiſcopus;ſi verò fuerit publicũ, non eſt indiſpenſabile,quia non adeò difficulter committetur loci ordinario, vt cauſa cognita diſpenſet. Et hæc eſt legitima explicatio Concilij,quam approbarũt viri doctiſſimi à me conſulti, & per hæc facilè intelligetis quod dicit Nauarr. dicto n.239.& lib.1. Conſiliorum,conſ. 37. de temporibus ordinand.circa finem:& Emanuel c. 179. concl. 4. quamuis partim tenet contra noſtram concluſionem.Videte Henri.c.19.n.3.

Secunda concluſio. Quod diximus de homicidio volito in ſe cauſa defenſionis, idem dicendum eſt de homicidio caſuali, id eſt,contingente non ex propoſito, ſed caſu,vt in rixa ſubitò contingenti; quando quis ſuccenſus ira occidit autorem rixæ:in hoc enim ſi fuerit occultum,poteſt Epiſcopus diſpenſare. ita Henri. & Emanuel,& Didacus Perez citati ſect.2.dub.1. ante 3.concl. Et Didacus ait ita ſæpe reſpondiſſe conſultus poſt Concilium Tridentinum.fauet Plaga de delict.lib.1.c.12. n. 3. tenet Additionator ad Bernard. Diaz in Pract. cap. 94. verbo,erit ſanè homicidium.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi clericus in ſacris contra prohibitionem iuris occidit propria manu in bello iuſto, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſi homicidium ſit occultum.ita colligo ex Henr.c.19.n.4.litera G,quia iſte non eſt homicida voluntarius.

Sed contrà: nam iſtud homicidium eſt volitum & illicitum?Reſpondetur,debet eſſe illicitum contra iuſtitiam,hoc autem ſolùm eſt illicitum contra prohibitionem iuris Canonici propter indecentiam;idem dicendum eſt de irregularitate,quam clericus contraxit accuſando in cauſa ſanguinis ſine proteſtatione,vel teſtificando, vel ſi fuit aduocatus,& vicit contra reum;vnde etiam in his poteſt diſpenſare Prælatus Religionis per priuilegium ad diſpenſan-

 dum

dum in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario. ita Henri. nu. 4. Præterea dicit Henriqu. n. 2. ſolum Papam poſſe diſpenſare cum eo, qui vertit infirmum animo accelerandi mortem, vt vitet anguſtias infirmi; ſed meo iudicio homicidium voluntarium indiſpenſabile eſt illud, quod fit animo crudeli, non verò quando fit ex commiſeratione.

DISPVTATIO VII.

De irregularitate proueniente ex iteratione Baptiſmi.

De qua tractat Soto diſt. 3. quæſt. vnica. art. 9. Henr. c. 4. Emanuel ver. irregularitas. c. 147. Nauar. c. 27. n. 246. Summiſtæ ver. Baptiſmus.

DVBITATVR primò, vtrùm iterantes Baptiſmum ſint irregulares?

Prima concluſio. Qui ſcienter rebaptizatur, vel rebaptizat, & Acolytus miniſtrans, manent irregulares. De rebaptizato eſt tex. can. confirmandum. 50. diſt. & can. ſi bis. de conſecrat. diſt. 4. de Acolyto eſt text. c. ex literarum. de Apoſtatis. vbi Acolyto publicè miniſtranti ſecundo Baptiſmo imponitur pœna irregularitatis. De rebaptizante id tenent Syl. ver. Baptiſmus. 5. q. 3. & ver. irregularitas. q. 4. Nauarr. nu. 246. Henriq. n. 4. & vnanimiter Doctores, quia licèt nõ inueniatur textus expreſſus, ſatis tamen colligitur ex dicto c. ex literarum. nam ſi imponit irregularitatem Acolyto miniſtranti, potiori iure imponit miniſtro rebaptizanti; colligitur etiam ex can. 47. Apoſtolorum, vbi imponitur pœna depoſitionis Epiſcopo vel presbytero rebaptizanti.

Sed circa illud verbum, *publicè miniſtranti*, notandum eſt, quòd nonnulli tenent Acolytum manere irregularẽ, quamuis miniſtret in occulto, & ſolùm eſſe hanc differentiam, quòd ſi miniſtrat publicè, debet perpetuò manere irregularis ſine ſpe diſpenſationis, præterquam ſi religionem ingrediatur, quia tunc fauore religionis, poterit Epiſcopus diſpenſare. Si verò miniſtrauit in occulto, poterit Epiſcopus cũ eo poſt peractam pœnitentiam diſpenſare, etiam manẽdo in ſeculo, & hoc modo explicant prædictũ c. ex literarum. at verò probabilius reputo, quòd ſi miniſtrat in occulto, non manet irregularis, ſed poterit poſt peractã pœnitentiam promoueri. ita Syl. ver. irregularitas. q. 4. Henr. n. 4. & aliqui Magiſtri: nam lex pœnalis præcipuè in materia irregularitatis ſtrictè eſt interpretanda. Sed aduertite, quòd rebaptizans, licèt ſit in occulto, manet irregularis. ſic Hoſtienſ. ſup. dicto cap. ex literarum.

Secunda concluſio. Paruulus, qui ante vſum rationis rebaptizatur, non manet irregularis. ita Soto dicto art. 9. & eſt tex. can. placuit, & can. qui apud. 1. q. 4.

Si opponas cap. qui in qualibet. 1. q. 8. vbi dicitur, eos qui in qualibet ætate rebaptizati ſunt, ad eccleſiaſticam militiam non eſſe admittendos? Reſpondetur cum gloſſa, intelligendum eſſe de qualibet ætate adulta, in qua ſit vſus rationis. Et probatur: nam canon qui apud. reddit hanc rationem, *quia prorſus ignorarunt*.

Tertia concluſio. Si non baptizatus rebaptizet, non manet irregularis. ita Henri. num. 4. in gloſſa, litera I: nam cùm pœna hæc ſit eccleſiaſtica, non comprehendit non baptizatum.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm qui ex ignorantia rebaptizat, vel rebaptizatur, ſit irregularis?

Nota, quòd iſta ignorantia poteſt eſſe facti, vt quia ignorat, hunc eſſe baptizatũ, vel iuris, & hæc rurſus poteſt eſſe, vel iuris diuini prohibentis rebaptizationem, vel humani imponentis pœnã irregularitatis contra rebaptizantes vel rebaptizatos.

Prima concluſio. Qui ignorantia inculpabili & inuincibili facti rebaptizat abſolutè & ſine conditione, non fit irregularis.

laris. ita Sylueſt.verb. Baptiſmus.5.quæſt. 3.Soto colum.12. Henriq.num.4. & Doctores communiter.

Probatur primò.Hæc irregularitas imponitur ratione delicti; ergo vbi nullum eſt delictum, nulla erit irregularitas. Secundò: nam iſte propriè loquendo non dicitur reiterare Baptiſmum, quia non cenſetur iteratum, quod neſcitur eſſe factum.cap.ſolennitates. el 1.de conſecrat. diſtinct.1.

Secunda concluſio. Idem dicendum eſt de rebaptizato; hæc eſt contra Anton.3. p.tit.14.cap.13.§.12.& contra gloſſam,& Turrecremat.in cap.qui bis. de conſecrat. diſtinct.4. Primum fundamentum eorum eſt,quòd irregularitas poteſt incurri ſine peccato. Secundum eſt dictum c.qui bis. vbi dicitur: *Qui bis baptizatur ignoranter, licèt pœnitere non egeat, non tamen poteſt ad ſacros Ordines promoueri.* Sed noſtram concluſionem tenet Soto ſup. colum.11.Couarruu. p.1.§.8.Nauar. num.246. Henriq. num.3. Probatur: Iſte excuſatur à culpa; ergo etiam à pœna.

Ad primum fundamentum reſpondetur primò, quòd licèt irregularitas incurratur aliquando ſine peccato, non tamen per ſolum actum alterius ſine actu meo libero, præterquam ſi irregularitas ſit ex defectu corporis. Secundò reſpondetur, quòd hæc irregularitas cùm ſit pœna,non incurritur ſine peccato.

Ad ſecundum fundamentum reſpondetur, ibi ſermonem eſſe de ignorantia culpabili,quia vix præſumitur ignorantia inuincibilis iuris communis; at verò ſi de facto daretur,excuſaret ab irregularitate. Nec obſtat,quòd textus dicit, *non tenetur pœnitere*; ergo ignorantia erat inuincibilis; non, inquam,obſtat, quia non loquitur de pœnitentia ſacramentali, ſed de publica. Vnde ſenſus eſt,quòd non tenetur perferre ſeptem annos pœnitentiæ ibidem expreſſos, ſicut teneretur,ſi ſcienter feciſſet.

Hinc infero cum Soto & Henriq. contra Syluęſt.verb.irregularitas, q.4. prædictas duas concluſiones intelligendas eſſe non ſolùm de ignorantia inuincibili facti,ſed etiam iuris diuini prohibentis rebaptizationem; patet:nam iſte excuſatur à culpa; ergo.

Sed nota,quòd hæc ignorantia iuris diuini in preſbytero non erit inuincibilis, quia cùm ex officio teneatur baptizare, tenetur ſcire hoc ius diuinum & canonicum.

Tertia concluſio. Iſte ſic ignoranter rebaptizatus, licèt poſtea ſciens ratum habeat,non ſit irregularis.Hæc eſt contra Emanuelem concl.1.& alios. Sed eam tenet Henriq.num.3. in fine, & patet ex dictis diſput.præcedenti,ſect.2.dub.6.

Quarta concluſio. Qui rebaptizat, vel rebaptizatur ſciens ius diuinum, quod prohibet rebaptizationem, licèt ignoret inuincibiliter ius humanum imponens irregularitatem contra rebaptizantes,manet irregularis. ita Henriq.num.3. & alij Doctores citati diſput.2.dub.7. concluſ.2. & ratio eſt,quia pœna irregularitatis non requirit contumaciam, ſicut requirit excommunicatio.

Sed quid,quando poſt factam diligentiam manet dubium probabile facti, ſcilicet vtrùm aliquis ſit baptizatus, & alter rebaptizat illum abſolutè & ſine conditione?

Imprimis certum eſt, in hoc peccare, quia debebat baptizare ſub conditione; quod verò ad irregularitatem attinet,

Sit quinta concluſio. Probabilius eſt, non manere irregularem. ita Henr. nu.4. & aliqui Magiſtri, nonnulli citant Nauar. num. 246. ſed ſi attentè legatur, ſolùm loquitur de baptizante ſub conditione: nam intendit excuſare illum à culpa.Probatur concluſio,quia non iudicatur iteratum, quod dubitatur eſſe factum. cap. finali. de preſbytero non baptizato.Secundò:nam hæc irregularitas imponitur contra eos, qui abſolutè rebaptizant; hic autem non poteſt abſolutè dici rebaptizator,cùm non conſtet de priori Baptiſmo. Tertiò: nam iſte tacitè & virtualiter cen-

ſet

ſetur habere intentionem non baptizandi, ſi eſt baptizatus, vt ait Henriq. num. 4. in gloſſa, litera I.

DVBITATVR tertiò, vtrùm rebaptizans ſub conditione eum, quem ſcit eſſe baptizatum, fiat irregularis?

Supponendum eſt ex materia de Baptiſmo, quæſt. 66. artic. 9. dub. 2. iſtum grauiter peccare: nam iura, quæ concedũt rebaptizare ſub conditione, ſolùm loquuntur, quando res eſt dubia. Soto colum. 9. dicit eſſe irregularem, idem Cordub. in Sum. quæſt. 37. & Emanuel concluſ. 3.

Sit concluſio. Probabilius eſt, non eſſe irregularem. ita Nauarr. num. 246. & expreſſiùs in Hiſp. Henriq. num. 4. litera E, & multi Magiſtri. Probatur primò, iſte non rebaptizat; ergo. Conſequentia patet. Antecedens verò probatur, ſi iſte ſine vlla intentione baptizandi abſolueret iam baptizatum, non rebaptizaret, quia deficeret id, quod ex parte miniſtri eſt neceſſarium ad ſubſtantiam ſacramenti, nempe intentio baptizandi; ergo. Idem dicendum eſt quando rebaptizat ſub conditione: nam tunc ſolùm habet animum baptizandi in caſu, quòd non ſit baptizatus, & in caſu, quòd ſit baptizatus, non habet animum baptizandi; illa enim propoſitio, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*, virtualiter cõtinet hãc propoſitionem, *Si es baptizatus, non te baptizo*, & per hoc intelligitur ratio Nauarri, ſcilicet quia conditio de pręſenti & de præterito, ſi non adſit, facit ceſſare actum. Secundò probatur, ſi quis contrahat cum conſanguinea cum hac conditione, *ſi non es conſanguinea*, non incurrit excommunicationem poſitam contra eos, quĩ ſcienter contrahunt in gradibus prohibitis; ergo. Ex dictis ſequitur, quòd licèt iſte nullam explicet exteriùs conditionem, tamen ſi apponit interiùs, non erit irregularis in foro conſcientiæ. ita Nauarr. in Hiſp. num. 246. & patet ex doctrina tradita in materia de ſacramentis in communi.

DVBITATVR quartò, vtrùm qui timore mortis rebaptizat, vel rebaptizatur, ſit irregularis?

Prima concluſio. Si rebaptizat, vel rebaptizatur ficte & ſine intentione, non fit irregularis. ita Henriq. num. 4. litera N. Probatur, quia non eſt vera rebaptizatio: ad hanc enim requiritur intentio miniſtri, & eius qui rebaptizatur.

Secunda concluſio. Si verè & ex animo rebaptizat, vel rebaptizatur, fit irregularis. Probatur, quoniam ad hoc nullo timore poterat efficaciter cogi, ſiquidem in ſua erat libertate, non habere interiùs intentionem.

Hinc ſequitur id, quod Emanuel ait concluſ. 2. ſequutus Maiolum, quòd ille, qui ligatus pedibus & manibus, & cui incuſſus eſt metus cadens in virum conſtantem, rebaptizatus eſt, manet irregularis, intelligendum eſſe, ſi habuit interiùs intentionem recipiendi ſecundum Baptiſmum.

Sequitur ſecundò, quòd qui recepit primum Baptiſmum ſimulatè & ſine intentione legitima, non rebaptizatur, nec eſt irregularis. ita Henriq. num. 4.

DVBITATVR quintò, vtrùm reiterans reliqua ſacramenta, fiat irregularis? Et difficultas ſolùm procedit de ſacramẽtis Confirmationis & Ordinis, quia imprimunt characterem.

Prima opinio eſt affirmatiua. ſic Anto. 3. p. tit. 28. cap. 6. §. 3. Nauarr. num. 246. & lib. 1. Conſiliorum, conſil. 36. de temporibus ordinan. alij verò, quos citat Henriq. nu. 5. in gloſſa, litera Z, ſolùm tenent hanc opinionem quantùm ad ſacramentũ Confirmationis. Probant ex cap. dictum. de conſecrat. diſtinct. 5. vbi dicitur, quòd ſicut Baptiſmus iterabilis non eſt, ita nec Confirmatio.

Secunda opinio eſt, quòd nec iteratio Ordinis nec Confirmationis inducit irregularitatem, & hæc eſt longè probabilior, & communior; eam tenet Couarru. p. 1. in initio. num. 8. Caſtro libro 1. de lege pœnali. cap. 7. §. ex ratione huius. Palacios in 4. diſtin. 5. diſputat. 6. ante verſiculum, Porrò autem. & Henriq. num. 5. vbi citat

citat multos, & communiter iuniores. Probatur primò: nam hæc irregularitas non eſt expreſſa in iure.

Dices, quòd eo ipſo quòd imponitur contra iterantes Baptiſmum, cenſetur impoſita contra iterantes reliqua ſacramenta, quæ imprimunt characterem, ſiquidem in omnibus eſt eadem ratio, nempe quòd non poſſunt iterari.

Contrà: nam illa regula, *Vbi eſt eadem ratio, eſt eadem iuris diſpoſitio*, licèt habeat locum in legibus diſpoſitiuis, non tamen in pœnalibus, & rationem differentiæ aſſignat Caſtro, quòd leges diſpoſitiuæ ita pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur anima legis, & ideo meritò iudicantur habere vim, vbicunque militat eadem ratio; at verò leges pœnales cùm non dependeant ex ratione, ſed ex ſola voluntate Legiſlatoris imponentis pœnam, non debent extendi de vno caſu in alium; vnde gloſſa cap. in pœnis, de reg. iur. in 6. dicit, argumentum à ſimili non valere in pœnis. Secundò probatur: nam licèt gratis daremus, pœnam irregulatitatis extendendam eſſe ex identitate rationis, non tamen haberet locum in præſenti, quia non eſt eadem ratio de Baptiſmo & reliquis ſacramentis: in Baptiſmo enim eſt ſpecialis ratio ad imponendam irregularitatem contra reiterantes, tum ad deteſtandam hæreſim rebaptizantium, tum etiam quia Baptiſmus eſt regeneratio, & configuratio mortis Chriſti, & quoniam eadem res ſemel tantùm generatur; & Chriſtus ſemel mortuus eſt, ideo Baptiſmo de ſe repugnat iteratio.

Ad cap. dictum, reſpondetur, quòd ibi Baptiſmus & Confirmatio comparantur quantùm ad peccatum iterationis, non quantùm ad pœnam irregularitatis, vt patet ex ipſo textu, ibi, *non ſeculo*, ſed, *ſoli Deo ſub habitu regulari, vel clericali, &c.*

DVBITATVR ſextò, quis poſſit diſpenſare in irregularitate iterandi Baptiſmum?

Prima concluſio. Solus Papa diſpenſat, ſiue priuatim, ſiue publicè iteretur, ita Syluest. ver. Baptiſmus. 5. n. 3. quando rebaptizatio fit ſcienter. Sed concluſio etiam eſt intelligenda, licèt fiat ex ignorantia culpabili. ita Soto artic. 9. in fine. Henri. n. 5. Emanuel. concl. 4.

Secunda concluſio. Si delictum ſit occultum, Epiſcopus diſpenſat poſt Tridentinum. ita Henri. cap. 20. num. 3. vbi nota, quòd licèt ſecundus Baptiſmus fiat publicè, erit delictum occultum; ſi ratio rebaptizandi ſit occulta, vtpote quia primus Baptiſmus eſt occultus. ſic Emanuel, & eſt de mente Nauarr. in alio ſimili n. 241.

DISPVTATIO VIII.

De irregularitate proueniente ex iteratione matrimonij, quæ dicitur bigamia.

De qua tractant doctores Canoniſtæ ſup. tit. de bigamis. Soto diſt. 27. q. 3. Villadiego c. 13. Nau. n. 195. Couar. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 2. Heri. lib. 14. c. 4. & latiùs de matrimonio lib. 2. c. 6. num. 9. & Emanuel ver. irregularitas. cap. 158. & Summiſtæ verb. bigamia.

DVBITATVR primò, vtrùm bigamus ſit irregularis?

Concluſio. Quicunque bigamus eſt irregularis, vt patet ex tit. de bigamis. per totum, vnde inhabilis eſt ad Ordines, & ad quæcunque eccleſiaſtica beneficia recipienda. Pro huius concluſionis explicatione notandum eſt primò, quòd bigamus dicitur, qui binas contraxit nuptias, ſicut monogamus dicitur, qui vnicas contraxit. Ideo autem bigamus eſt irregularis, quia qui duas contraxit nuptias, nō poteſt aptè ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia, vnica eius Sponſa. Præterea, quia eſt ſignum incontinentiæ, & ideo non poterit efficaciter perſuadere caſtitatem.

Secundò notandum eſt cum Nauar. &

gloſſa cap. 2.de bigamis. recepta communiter, quòd triplex eſt bigamia; vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria. Vera eſt, quando aliquis habuit duas vxores legitimas ſucceſſiuè, vnam poſt mortem alterius, & cum vtraque conſummauit: hìc enim reperiuntur duo matrimonia vera, & hoc habet locum, quamuis alteram vel vtramque duxerit ante Baptiſmum.ita D.Thom.in additionibus.quæſt.66.art. 4. Nauar. num. 195. Henri. dicto capit. 6. n. 9.litera O, & eſt text. cap. deinde. & cap. acutius.26.diſt. Vndè qui videntur requirere ad bigamiam, quòd vir contrahat vtrumque matrimoniũ poſt Baptiſmum, piè ſunt exponendi, quòd non cenſeatur bigamus quantùm ad diſpenſationẽ, quia facilè obtinebit eam. Dixi, *legitimas:* nam quamuis Henri.num. 6. litera S, dicat eſſe propriam bigamiam, quando vir contrahit cum vna legitimè, & cum altera de facto, id eſt, inualidè, tamen hæc bigamia non eſt propria, ſed interpretatiua, vt ait Nauarr. Emanuel notab. 2. Soto art. 1. Et probatur: nam licèt affectus cum copula ſubſequuta ſufficiat ad interpretationem & fictionem duorum matrimoniorũ, non tamen ſufficit ad veritatem. Interpretatiua eſt, quando fingitur, aliquem habuiſſe duas vxores, quod multis modis contingit. Primò, quando quis duas vxores habuit ſimul, aut ſucceſſiuè, vnam legitimam, alteram de facto, ſed inualidè ſcilicet quia viuebat prima, vel propter aliud impedimentum, verbi gratia, conſanguinitatis vel affinitatis, & cum vtraque conſummauit: ad bigamiam enim non requiritur, quòd vtrumque matrimonium ſit iure validum: nam propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto carnalis copulæ, eſt interpretatio duorum matrimoniorum, vt probatur cap. nuper. de bigamis. Henri. num. 9. in gloſſa litera Z, ait, quòd ſi priùs contrahat matrimonium nullum, & poſtea contrahit validè cum alia, non ſit bigamus. Sed ego dico, quòd ſi primum conſummauit affectu maritali, ſit bigamus, vnde parum refert, quòd matrimonium inualidum præcedat, vel ſubſequatur, dummodo illud conſummet affectu maritali. Dixi, *conſanguinitatis, vel affinitatis:* nam ſi vnum matrimonium ſit nullum ex defectu conſenſus, quia contraxit deluſoriè ſolùm ad obtinendam copulam, non erit bigamus. hoc eſt contra Palud.in 4.diſt. 27. q.4. & Supplemen. Gabrielis quæſt.3.art. 3. ſed eſt de mente Henri. num. 9. poſt literam S, & aliquorum iuniorum. Et probatur: nam ibi non interuenit maritalis affectus cum opere ſubſequuto; quæ ratio habetur expreſsè in cap. nuper.de bigamis.

Vtrùm verò qui contraxit duo matrimonia, & vtrumque inualidum, propter aliquod impedimentum, ſit bigamus interpretatiuè?

Partem affirmatiuam tenet Nau. Soto art. 1.poſt 2. concl.Emanuel notabili 2.

Sed partem negatiuam, quæ probabilior mihi videtur, tenet Henri.n. 9. in fine. Probatur primò, quia non inuenitur expreſſum in iure.

Si obiicias dictum cap. nuper. vbi decernitur, *Bigamus ſacerdos, qui contraxit inualidè.* Reſpondeo, textus iſte non decidit noſtrum caſum, vt fatetur ipſe Soto: nam ille presbyter iam contraxerat matrimonium ſimilitudinarium, validum tamen. Eandem ſolutionem tradit Nau. lib. 1.Conſ.conſ.1 .n.2.de bigam. Secundò probatur, quia non datur aliquod ſacramentum matrimonij, cui deficiat ſignificatio: nam qui contrahit inualidè cum corrupta, non eſt bigamus, vt tenet ipſe Nau. & nos dicemus dub. 2.

Secundò contingit bigamia interpretatiua, quando aliquis contrahit cum vidua, quæ matrimonium conſummauerat, idem eſt ſi contrahat cum corrupta per alium. De contrahente cum vidua patet ex cap.maritum 33.diſt. de contrahente cum corrupta patet ex optimo textu in c. curandum. 41. diſt. vbi nota, quòd licèt iſte poſt amiſſum vſum rationis per phreneſim vel amentiam conſummet cum vidua, vel corrupta, manet bigamus. ita Emanuel concl.

concl. 2. & probat: nam iſte verè conſummauit matrimonium. Patet: nam quamuis redeat in ſanam mentem, non poteſt ingredi Religionem. Præterea, notandum ſufficere copulam abſque ſeminatione vt fiat bigamus in vtroque foro, ſic Henr. li. 11. de matrim. cap. 15. n. 3. lit. B, & in gloſſa citat alios. Dixi, *per alium:* nam ſecus erit, ſi ipſe eam deflorauit ante matrimonium, quia tunc neuter diuidit ſuam carnem in plures. ita D. Thom. ar. 1. Sotus, Couarr. & Nauar. per gloſſam receptam in cap. finali. de bigamis. & cap. ſecundùm. de clericis coniugatis.

Sed contrà in dicto c. curandum. habetur, quòd non ordinetur, qui contrahit cum non virgine, ſed qui contrahit cum corrupta à ſe, contrahit cum non virgine; ergo. Reſpondetur, quòd iſte moraliter contrahit cum virgine ſecundùm ius: nam ex quo non eſt corrupta per alium, vitium præcedens purgatur per ſubſequens matrimonium, vt inquit Couar. & probat ex c. tanta. qui filij ſint legitimi.

Præterea notandum eſt, quòd licèt Soto in quarto modo dicat, quòd quando aliquis contrahit cum vidua, quæ conſummauit matrimonium, eſt bigamia propria, quia ex parte vxoris reperitur duplex matrimonium; tamen probabilius iudico, quòd eſt interpretatiua, ita Nauarr. Emanuel, & alij, imò idem videtur tenere ipſe Soto in 3. concl. & probatur: nam cùm bigamia ponatur in viro, ex parte ipſius, debent dari duo matrimonia, vt bigamia ſit vera.

Si obiicias cap. debitum. de bigamis. vbi loquens Papa de vidua, quæ ſecundò contraxit, ait, nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius. Reſpondeo, hoc intelligendum eſſe proportionaliter, quia illa non eſt vnica vnici verè, iſte verò non eſt vnus vnius interpretatiuè.

Præterea notandum eſt, quòd licèt ex matrimonio contracto cum corrupta contrahatur bigamia, non tamen contrahitur ex hoc, quòd corruptus contrahat matrimonium. Probat D. Thom. art. 3. quia actus contrahendi matrimonium non ſpecificatur à ſe ipſo, nec cadit ſuper ſe ipſum, ſed ſuper alterum coniugem; ergo vitium corruptionis non habet effectum quoad corruptum, quia motus ſpecificantur à terminis, vnde ſi vxor eſſet capax irregularitatis, fieret bigamia, ſi contraheret cum corrupto.

Tertio modo cõtingit bigamia interpretatiua, quando quis legitimè contraxit cũ virgine, & cognouit eam, poſtquam ipſa adulterauit cum alio. cap. ſi cuius. 24. diſt. Et notandum eſt, quòd in his duobus caſibus contrahitur bigamia, ſiue contingant ſcienter, ſiue ignoranter, ita Nauar. & alij, imò etiam eſt verum, licèt maritus compulſus per cenſuras Eccleſiæ (quia non plenè probauit adulterium in foro exteriori, vel alia de cauſa) cognoſcat vxorem, quæ fornicata eſt. ita D. Thom. Sylueſt. ver. bigamia. & alij multi relati à Couarr. num. 3. Probat D. Th. quia ad bigamiam non requiritur peccatum, ſed defectus ſignificationis ſacramenti matrimonij.

Bigamia ſimilitudinaria eſt, quando aliquis poſt votum ſolemne caſtitatis, nempe poſt ſacros Ordines, vel poſt ſolemnem profeſſionem religionis contrahit de facto matrimonium cum aliqua, & conſummat. ita Soto concl. 2. nam per votum ſolemne caſtitatis, quaſi ſpirituali matrimonio copulatur Chriſto & Eccleſiæ, & hoc eſt verum, licèt contrahat cum virgine. ita Nau. num. 195. qui citat Angelum, Sylueſtrum, & Anto. & quamuis Henri. num. 10. litera K, ſolùm concedat hoc in ordinato ſacris, per cap. nuper. de bigamis. non tamen in profeſſo; at verò etiam concedendum eſt in profeſſo, & ita concedunt iuniores, & eſt de mente Soti, Nauar. tenet etiam lib. 1. Conſ. conſ. 1. num. 6. de bigamis. vbi citat Innocent. & Sylueſt. ver. bigamia. quæſt. 2. & probatur ex can. quotquot. 27. quæſt. 1. vbi abſolutè dicitur, omnes qui violant (ſcilicet per matrimonium) virginitatem profeſſam, eſſe bigamos.

Præterea, quia in vtroque eſt eadem

ratio matrimonij ſpiritualis.

Ex quo ſequitur primò, quando c. nuper. de bigamis. dicit, presbyteros contrahentes matrimonium non eſſe verè bigamos, non negat, quin ſint ſimilitudinariè.

Sequitur ſecundò ex dictis, quòd vt aliquis fiat bigamus, duo requiruntur. Primum, quòd bis contrahat matrimonium de iure, vel de facto, verè vel ſimilitudinariè. Secundum, quòd interueniat copula, & ratio huius eſt: nam, vt inquit Innocentius III. cap. debitum. de bigamis. ſacramentum matrimonij ante conſummationem ſolùm ſignificat vnionem verbi cum Eccleſia per charitatem; at verò poſtquam eſt conſummatum, ſignificat vnionem realem Chriſti cum Eccleſia mediante humanitate aſſumpta, quam nunquam dimiſit; & ideo qui contrahit duo matrimonia, ſi ea conſummet, non repræſentat perfectè hanc vnionem.

Hinc ſequitur, non eſſe bigamum eum, qui contraxit cum vna & virgine, licèt ipſe adulteretur cum aliis concubinis, nec etiam qui duxit viduam virginem, quæ ante conſummationem matrimonij primum virum amiſit. cap. acutius. 28. quæ. vlt. & cap. debitum. de bigamis. imò nec ille, qui plura contraxit matrimonia, ſi ſolùm conſummauit cum vna & virgine, ita D. Th. & omnes contra Magiſtrum ſententiarum, & patet ex dicto cap. debitum.

Dubitatur ſecundò, vtrùm ſit bigamus laicus vel ordinatus minoribus, qui contrahit cum corrupta inualidè propter aliquod impedimentum, & conſummat?

Palud. diſt. 24. quæſt. 4. Richard. art. 1. tenent, eſſe bigamum. Sed oppoſitum eſt probabilius. ita Henri. n. 9. in fine. Emanuel concl. 4. Nauar. lib. 1. Conſ. conſ. 1. de bigam. vbi latè probat, qui ait dudum fuiſſe deciſum in ſacra pœnitentiaria.

Probatur primò, quia non inuenitur expreſſum in iure, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. Secundò, quia hìc non datur aliquod ſacramentum matrimonij, cui deficiat ſignificatio. Nec obſtat cap. nuper. de bigamis. nam loquitur de presbytero, qui contraxerat matrimonium ſimilitudinarium, validum tamen.

Dubitatur tertiò, vtrùm bigami ſint priuati omni priuilegio clericali? De qua quæſtione fuit olìm magna controuerſia; ſed iam eſt determinata in Concilio Lugdunenſi, & refertur cap. vnico. de bigamis, in 6. vbi dicitur, *Bigamos omni priuilegio clericali declaramus eſſe nudatos, & coercitioni fori ſecularis addictos, ipſis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum clericalem.*

Pro intelligentia huius conſtitutionis notandum eſt primò, hìc tantùm eſſe ſermonem de clericis in minoribus: nam qui ſunt in ſacris, licèt ſint priuati Ordinum executione, gaudent tamen priuilegio clericali. ita gloſſa & Geminia. ibid. Angel. ver. bigamia. §. 10. Syluest. quæſtion. 8. & communis. Probat Syluester: nam qui eſt in minoribus, poteſt, imò tenetur viuere vt laicus, qui verò eſt in ſacris, non poteſt ad vitam laicam redire: vnde ſi aliquis eum violenter percuſſerit, manet excommunicatus; & idem dicendum eſt ſecundùm omnes de monacho profeſſo in Religione approbata. Quæ reſolutio, quantùm ad clericos in ſacris, habet verum in omni bigamia, etiam in ſimilitudinaria, cæterùm quoad clericos in minoribus, qui non ſunt profeſſi, ſolùm habet verum in bigamia vera & interpretatiua, non tamen in ſimilitudinaria, quia hæc ſolùm reperitur in his, qui vouerunt ſolemniter caſtitatem, vt patet ex dictis.

Secundò notandum eſt, quòd bigami in minoribus peccant mortaliter, ſi deferant habitum & tonſuram clericalem. ſic Angel. & Sylu. ſup. & aliqui Magiſtri: nam textus hoc illis prohibet ſub excommunicatione: ſed pœna excommunicationis obligat ad mortale, vt diximus in materia de excommunicatione; ergo.

Hinc

Hinc ſequitur, quòd non poſſunt miniſteria minorum Ordinum exercere tanquam ex officio, quod etiam patet ex Trident.ſeſſ.23. c.17. in fine. Vndẽ non poſſunt eſſe Eccleſiarum æditui, ſcilicet Sacriſtiani.

DVBITATVR quartò, quis poſſit diſpenſare in bigamia?

Prima concluſio. Papa poteſtate ordinaria poteſt diſpenſare in quacunque bigamia. Eſt communis, vt refert Nauar.n. 197. & probatur, quia bigamia eſt de iure humano.

Sed contrà: nam Paul. 1. ad Timoth.3. dicit, Epiſcopum, vel ſacerdotem debere eſſe vnius vxoris virum; ergo eſt de iure diuino. Reſpondetur cum Soto, quòd non loquitur tanquam Apoſtolus promulgando ius diuinum, ſed tanquam Epiſcopus & Paſtor Eccleſiæ condendo leges eccleſiaſticas, verum eſt, quòd Papa raró diſpenſat in bigamia vera. ſic Henriq. dicto c.6.num.11. Dixi, *poteſtate ordinaria*, quia licèt aliqui Canoniſtæ dicant, non poſſe diſpenſare, niſi de poteſtate abſoluta; tamen communior ſententia tenet, quòd poteſt de poteſtate ordinaria; & quamuis iſti Canoniſtæ non explicent, quid intelligant per poteſtatem abſolutam, vel per ordinariam, tamen quantum colligere poſſum ex Couarru.part.1 §. 2. num.4. per poteſtatem abſolutam intelligunt, quòd diſpenſatio erit valida, abſtrahendo ab hoc, quòd ſit licita, vel illicita; per ordinariam verò intelligunt, quando diſpenſatio eſt valida & licita, & ita dicimus, quòd Papa poteſt diſpenſare non ſolùm validè, ſed etiam licitè iuſta exiſtente cauſa.

Secunda concluſio. Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum bigamo propriè nec interpretatiuè ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, nec ad vſum ſuſceptorum. ita Nauar. num.197. Soto diſt. 27. q. 3.art.3. concl.2.& communiter alij, & habetur ex cap.ſuper eo de bigamis.

Tertia concluſio. Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare ad minores Ordines, non ſolùm vt vtatur ſuſceptis, ſed etiam vt de nouo recipiat. Hæc ſecunda pars concluſionis eſt contra Nauarrum & Emmanuelem, dicentes, quòd ſolùm poteſt diſpenſare, vt vtatur ſuſceptis: ſed noſtram ſententiam tenet D.Th. Soto, *Syluest.* ver.bigamia. q.7. Henriq. dicto num. 11. qui citat alios, & communiter iuniores Theologi.

Hinc ſequitur, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum bigamo, vt ſit æditituus Eccleſiæ, quod erit expediens in oppido paruo, vbi alius non facilè inuenitur. & hoc ipſe Nauar. debet concedere: nam munera, quæ ædituus exercet, vt plurimùm pertinent ad minores ordines, quos etiam ſecundùm Nauarr. bigamus exercere poteſt ex Epiſcopi diſpenſatione.

Quarta concluſio. In bigamia ſimilitudinaria poteſt Epiſcopus diſpenſare etiam ad recipiendos ſacros Ordines, verbi gratia, cum Diacono, vel Subdiacono, vel profeſſo, qui de facto contraxit matrimonium cum virgine. ita Couarr.& Nauarr. ſup.& communis, idem tenet Henr.n.11. litera C. vbi ait, hoc eſſe verum, licèt delictum ſit publicum. Probatur concluſio: nam cùm hæc irregularitas non ſit propria, ſed ſimilitudinaria, mitiùs agitur cum eis in iure. Præterea eſt bonus tex.c.1. qui clerici, vel vouentes. & c.ſanè.el.2.de clericis coniugatis.

Si opponas textum in c. nuper.de bigamis. vbi prohibetur diſpenſatio cum iſtis clericis. Reſpondetur cum gloſſa, ibi, verbo, diſpenſari, quòd dictum c. ſanè loquitur de illo, qui poſt ſuſceptum ordinem ſacrum contraxit. at verò c.nuper. loquitur de illo, qui primò exiſtens laicus, contraxit, & poſtea factus ſacerdos iterum contraxit: nam hìc concurrunt bigamia interpretatiua & ſimilitudinaria.

Quinta concluſio. Abbates ſeculares non poſſunt diſpenſare in bigamia, niſi id habeant ex priuilegio vel conſuetudine. ita Soto poſt ſecundam concluſionem, & Henr.cap.6.num.11. litera F, ſed hæc concluſio, vt bene aduertunt quidam Theologi, intelligenda eſt de illis Abbatibus, qui non habent iuriſdictionem Epiſco-

palem: at verò qui habent, & diſpenſant in votis, & exponunt Confeſſores, poſſunt diſpenſare, ſicut Epiſcopi.

Sexta concluſio. Commiſſarius Bullæ Cruciatæ non poteſt diſpenſare in bigamia. ita Henri. lib. 7. de indulgentiis. c. 13. num. 5. & probatur: nam ibi excipiuntur aliæ irregularitates minores; ergo à fortiori cenſetur excepta bigamia, quæ eſt difficilis diſpenſationis, eò quòd fuit inducta à tempore Apoſtolorum.

Septima concluſio. Nec etiam poſſunt diſpenſare Epiſcopi Indiarum per priuilegium Pij V. relatũ in Concilio Limenſi celebrato anno 83. nã hoc priuilegiũ ſolũ eſt ad irregularitates proueniẽtes ex delicto; & hęc cõcluſio apud me eſt omnino certa.

Octaua concluſio. Prælati mendicantium poſſunt diſpenſare in bigamia cum ſuis Religioſis. ita Henr. dicto cap. 6. n. 11. in gloſſa, litera Z, allegat Compendium Minorum. ver. diſpenſatio. §. 4. ſed ibi nil dicitur, habetur tamen ver. abſolutio extraordinaria quoad fratres. §. 4. vbi Sixtus IV. concedit facultatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, & mutilatione. Hæc diſpenſatio eſt tantùm ſemel, & facultas conceditur Confeſſori audita confeſſione, & iniuncta pœnitentia ſalutari. Et quia Emanuel non vidit hoc priuilegium, tenet contra communem in cap. 158. concl. 5. Eſt etiam hæc concluſio contra collectorem in eodem §. vbi ait, quòd ſemper cenſetur excepta bigamia, & idem dicit Nauarr. conſ. 1. de homicidio. Sed noſtra concluſio probatur, quia ibi ſolùm excipitur homicidium voluntarium, quæ irregularitas eſt grauiſſima omnium, & non excipitur alia irregularitas, quæ ſit facilior bigamia; ergo nec obſtat, quòd in aliis priuilegiis Minorum excipiatur bigamia: nam hæc exceptio non comprehendit alia priuilegia, vt patet ex dictis diſp. 6. ſect. 5. dub. 3. notab. 2.

Præterea Carthuſienſes habent priuilegium, quòd refertur in Compendio Societatis. verbo, diſpenſatio. §. 4. vbi conceditur facultas diſpenſandi in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus nulla excepta; diſpenſatio autem in homicidio voluntario conceditur citra altaris miniſterium.

Vltima concluſio. In petenda diſpenſatione ſatis eſt explicare ſe duo contraxiſſe matrimonia, quamuis contraxerit quatuor, vel plura. ita Henr. c. 6. num. 9. & Nauarr. libr. 1. Conſ. conſ. 2. de bigam. vbi id latè probat.

DISPVTATIO IX.

De irregularitate proueniente ex mala receptione vel vſu Ordinum.

De qua tractat Nauarr. cap. 27. à n. 241. Henriq. cap. 6. & 7. Emanuel capit. 166. & 168. Quam diſputationem in duas diuidam ſectiones. Prima eſt, de mala Ordinum receptione; ſecunda, de malo vſu.

SECTIO I.

De mala Ordinum receptione.

ET in primis erit primum DVBIVM, de quibuſdam irregularitatibus, quæ antecedunt ipſam ordinationem? Vnde ſit

PRIMA concluſio. Quando aliquis Religioſus egreditur clauſtrum ad audiendas leges, vel Phyſicam, id eſt, Medicinam, manet irregularis, niſi reuertatur ante duos menſes. ita Syllueſt. q. citata. Probatur ex c. ſuper ſpecula. ne clerici vel mon. in illis verbis, *totius ſpẽ promotionis amittãt*, & diſpenſatio huius irregularitatis reſeruatur Papæ, vt patet ex eod. text. Secunda concluſio, etiam homo adultus qui differt baptiſmum vſque ad ægritudinem, manet irregularis, ita Sylu. q. citata. Probatur in cap. ſi quis in ægritudine. 57. diſt. reddit rationem text. quia fides illius magis

gis videtur eſſe ex neceſſitate, quàm ex voluntate.

Tertia concluſio. Epiſcopus, Diaconus, vel Preſbyter, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis Imperatorem vel Principem adierit, eſt irregularis. ita Sylueſt. ſup. q. 23. Probat ex c. ſi quis Epiſcopus. 21. q. 5. ſed quidam Theologi dicunt, ibi non imponi irregularitatem, ſed excommunicationem, quia dicitur, quòd non habent ſpem reconciliationis. Ego autem dico, quòd imponitur irregularitas, & probo ex gloſſa, quæ in alio ſimili, in cap. medicinalis. de ſentent. excommunicat. in 6. verb. irregularitatem, dicit, quòd in can. ſi quis Epiſcopus in Concilio. imponitur irregularitas, per hæc verba, *non habeat ſpem reconciliationis.* Præterea: nam Eccleſia non tollit ſpem abſolutionis ab excommunicatione. Dicit præterea Syluest. quòd poſtea in c. ſi quis Epiſcopus. 23. q. 8. extenditur hæc irregularitas ad alios eccleſiaſticos: decernitur enim quòd quicunque viuens ſub eccleſiaſtica regula ſine conſilio, vel literis Epiſcoporũ adierit Imperatorem, talis non ſolùm debet eiici de communione, verùm debet priuari propria dignitate. Sed in hoc textu non continetur pœna irregularitatis, ſed pœna excommunicationis ferendæ & depoſitionis ferendæ. fauet gloſſa ibidem. vnde colligo deceptum fuiſſe Syluestrum dicentem, quòd in hoc c. continetur pœna irregularitatis non ipſo facto, ſed ferendæ: vtrumque enim eſt falſum, quia illa pœna non eſt irregularitas; & præterea nulla eſt irregularitas, quæ non ſit ipſo iure. Sed circa irregularitatem dicti cap. ſi quis Epiſcopus. attendenda eſt conſuetudo.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm ſit irregularis, qui ordinatur per ſaltum, id eſt, qui conuolat ad ſuperiores Ordines, relicto inferiori?

Et ſupponendum eſt tanquam certum, quòd recipit verum Ordinem, quamuis de laico immediatè fiat ſacerdos, ita ſupponitur in c. vnico. de clerico per ſaltum promoto.

Hoc ſuppoſito, prima opinio dicit eſſe irregularem, atque adeò nec poſſe vti ordine ſuſcepto, nec prætermiſſum recipere ſine diſpenſatione, poterit tamen Epiſcopus diſpenſare, ſi non fuerit vſus Ordine ſic recepto, alioquin ſolus Papa diſpenſat. ita Nau. num. 242. & Henri. c. 6. n. 4.

Secunda opinio per alterum extremum dicit, nec eſſe irregularem, nec eſſe ſuſpẽſum ipſo iure ab Ordine per ſaltũ ſuſceſpto, ſed eſſe ſuſpendendum. ita tenet Archidiaconus relatus à Syluestro ver. irregularitas. q. 11. tenet Angelus ver. irregularitas. 1. n. 36. Armil. verb. irregularitas. num. 68. Probatur ex can. ſollicitudo. 52. diſt. vbi de quodam presbytero, qui per ſaltum ſuſceperat Diaconatum & Presbyteratum, prætermiſſo Subdiaconatu, dicitur, quòd Epiſcopus ab officio ſacerdotali prohibeat, donec recipiat Subdiaconatum. Ex quo textu colligitur, hunc non eſſe ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum.

Sed eſt tertia opinio media & probabilior, quæ conſiſtit in duabus concluſionibus.

Prima concluſio. Per hoc ſolùm quòd aliquis recipiat Ordinem per ſaltum; non manet irregularis; hæc eſt contra primam opinionem, ſed eſt de mente ſecundæ, & eam tenent aliqui viri docti. Probatur, quia non datur textus, ex quo talis irregularitas colligatur: nam cap. vnicum, de clerico per ſaltum promoto. quod allegatur ab Autoribus primæ opinionis, non ponit talem irregularitatem, vt patet ex illis verbis, *eum in Diaconum ordinare procures*, quæ verba nullam denotant diſpenſationem.

Secunda concluſio. Iſte manet ſuſpẽſus ab Ordine per ſaltum recepto. ita Henri. ſup. & lib. 7. de indulg. cap. 13. num. 5. poſt lit. M, Anton. 3. p. tit. 27. cap. 4. colum. 3. ad medium, Soto diſt. 25. quæ. 1. art. 3. colum. penult. caſu 3. Syluest. ver. irregularitas. q. 11. cum Hoſtienſe & Panormit. dicto c. vnico. & probatur ex eodem cap. vbi de quodam presbytero, qui diaconatu prætermiſſo factus eſt ſacerdos, dicitur Epiſcopo,

ſcopo,

ſcopo, vt eum procuret ordinare diaconatu, & tunc miſericorditer permittat miniſtrare in ſacerdotio; ergo ſupponit Pontifex, quòd erat ſuſpenſus ab Ordinis executione. Secundò probatur ex Concilio Trident. ſeſſ. 13. cap. 14. vbi dicitur, quòd cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare, ergo manet ſuſpenſus: nam illa verba, *ſi non miniſtrauerint*, clarè denotant ſuſpenſionem. Dixi, *ab Ordine per ſaltum recepto*, quia non manet ſuſpenſus ab vſu Ordinum inferiorum, quos legitimè recepit. ita Henri. & colligitur ex dicto c. vnico. in vltimis verbis.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi iſte ante abſolutionem ſuſpenſionis miniſtret in ordine per ſaltum recepto, fit irregularis. ita Sylueſt. & Soto locis citatis, & patebit ex dicendis infrà. Similiter fiet irregularis, ſi miniſtret in Ordine prætermiſſo: nam miniſtrans in Ordine quem non habet, fit irregularis, vt infrà dicemus.

Sequitur ſecundò ex dicto Decreto Concilij, quòd ſi iſte non miniſtrauit in Ordine per ſaltum recepto, poteſt Epiſcopus diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, quamuis delictum ſit publicum, quia Concilium non limitat ad delictum occultum; at verò ſi miniſtrauit, non poterit Epiſcopus ex vi huius Decreti diſpenſare in ſuſpenſione, nec in irregularitate contracta ex tali celebratione, poterit tamen ex vi cap. 6. ſeſſ. 24. diſpenſare, ſi delictum ſit occultum. ita Henri. num. 3. & alij.

Ad fundamentum ſecundæ opinionis reſpondetur, quòd illud verbum, *prohibeat*, non ſignificat prohibere per cenſuram, ſed compellere eum, qui iam erat cenſura ligatus, vt eam obſeruet. Secundò reſpondetur, quòd licèt demus ibi non contineri ſuſpenſionem latam, ſed ferendam, nihilominus iſtud c. correctum eſt per dictum c. vnicum, quod eſt magis nouum, & ſecundùm hoc loquitur Tridentinum.

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſit irregularis, qui recipit Ordinem, antequam recipiat ſacramentum Confirmationis?

Prima concluſio. Non eſt irregularis, nec ſuſpenſus. ita Henri. c. 6. num. 3. Soto diſt. 24. q. 1. art. 4. circa finem. & communis, quia non inuenitur in iure talis irregularitas, nec ſuſpenſio.

Secunda concluſio. Qui ſine ſacramento Confirmationis recipit, vel exercet Ordinem, tantùm peccat venialiter. ita Soto, & Henri. Nau. cap. 22. numer. 9. in fine. de quo plura dixi ſup. 3. p. q. 72. art. 6.

DVBITATVR quartò, vtrum qui in eodem die recipit plures Ordines, fiat irregularis?

Prima concluſio. Qui in eodem die recipit primam tonſuram, & quatuor minores Ordines, non incurrit irregularitatem, nec aliam cenſuram; probatur, quia talis cenſura non reperitur in iure, imò ante Tridentinum erat licita talis receptio, vt tenet Nau. cap. 25. num. 71. & colligitur ex c. 2. de eo qui furtiuè Ordinem ſuſcepit.

Secunda concluſio. Qui eodem die recipit quatuor minores Ordines & Subdiaconatum, vbi cōſuetudo contraria non præualet, manet irregularis, & idem eſt, ſi eodem die recipiat duos Ordines ſacros. ita Syluest. ver. irregularitas. q. 5. Ang. ver. irregularitas. 1. num. 23. Nau. c. 27. n. 241. Henri. cap. 6. num. 5. imò Salcedo ad Bernard. Diaz in Pract. cap. 25. verſ. vna eadem die, ait idem eſſe, ſi eodem die recipiat vltimum gradum & Subdiaconatum, idem tenet Armil. ver. irregularitas. n. 69. Et hæc concluſio partim eſt contra Salcedum dicentem, iſtam conſuetudinem derogatam eſſe per Concilium. Sed contrarium tenet Nauar. Henri. & aliqui Magiſtri. Et prima pars concluſionis habetur in cap. 2. de eo qui furtiuè Ordinem ſuſcepit. & ex eodem textu probat Nau. à fortiori ſecundam partem concluſionis, ſcilicet de recipiēte eodem die duos Ordines ſacros.

Aliqui tenent ſic ordinatum in his duobus caſibus manere ſuſpēſum, non tamen irregularem, qui fundantur in cap. 2. & 3. de eo qui furtiuè, &c. in quibus ſolùm fit mentio de prohibitione adminiſtrationis,

quæ

quæ quidem ad ſuſpenſioné pertinet, non verò de prohibitione ſuſceptionis vlterioris Ordinis, quæ pertinet ad irregularitatem: imò ipſe Nauar.c.25.nu.71.dicit, hunc manere ſuſpenſum, ſed reſpődetur, quòd in prædicto cap.2. in fine, etiam eſt ſermo de prohibitione ſuſceptionis Ordinum, ibi: *Mandamus, quatenus eum in minoribus duntaxat Ordinibus celebrare permittas*; ſi verò religionem intret, Abbas in aliis poterit Ordinibus diſpenſare, vbi ſecundùm cõmunem interpretationem ſermo eſt de diſpenſatione ad ſuſcipiendos reliquos Ordines, quæ expoſitio legitima eſt: nam cùm ille de quo loquitur text. ſimul cum minoribus Ordinibus tantùm ſuſceperat Subdiaconatum, eo ipſo quòd dicitur in aliis Ordinibus, intelligendum eſt de ſuſceptione: nam ſi Pontifex ſolùm loqueretur de celebratione, non diceret, *in aliis ordinibus*, ſed, *in alio Ordine*. Reſpődetur ſecundò, quòd licèt daremus, nec in dicto cap.2. nec in 3. eſſe ſermonem de prohibitione ſuſceptionis Ordinum, ſed tantùm de adminiſtratione in ſuſceptis, nihilominus eſſet vera ſecunda concluſio: nam quamuis in his duobus capitibus non fiat expreſſa mentio de irregularitate, tamen ſi conſideremus deciſionem cap.1. eiuſdem tituli, quam duo ſequẽtia capita ſupponunt, videbimus, illa procedere ex ſuppoſitione, quòd in his duobus caſibus incurratur irregularitas, in primo enim capite ſtatuitur regula generalis, quòd qui furtiuè ſuſcepit Ordines, manet irregularis: ibi enim dicitur, *illum qui furtiuè ſuſceperat Diaconatum*, licèt id ſub excõmunicatione non eſſet ſibi prohibitum, indigere diſpenſatione Epiſcopi ad recipiendum ſacerdotium: ſed ſic eſt, quòd qui eodem die ſuſcipit minores Ordines & Subdiaconatum, vel duos ſacros Ordines contra prohibitionem Eccleſiæ, furtiuè ſuſcipit Ordinem ſuperiorem; ergo manet irregularis; minorem ſupponit Nauar.lib.1.Conſiliorum conſil.1. de verborum ſignificat. num.4. Henriq.cap.6.num.5. & expreſſiùs Bernard.Diaz in ſua Pract.cap.25.num.2. & citat Hoſtienſem in cap.1.prædicti tit. §.1. & conſtat ex eo, quòd iſti caſus ponuntur ſub titulo, de eo qui furtiuè Ordines ſuſcepit, & ex eo quòd Sũmator vnica Summa ſummauit omnia tria capita, & etiam ex eo quòd in cap.3.dicitur, *clandeſtinè ſuſceperunt*.

Si opponas, cur ergo in ſecundo & tertio capite ſit ſpecialis mentio de ſuſcipiente in eodem die minores Ordines, & Subdiaconatum, vel duos ſacros Ordines? Reſpondetur ſolùm factum eſſe ad denotandam ſpecialem difficultatem circa diſpenſationem, quæ non eſt in aliis, qui furtiuè ſuſcipiunt Ordines, vt patet ex ipſis capitibus. Vbi ampliùs notandũ eſt, quòd quando textus dicit, *ſi erat prohibitum ſub anathemate*, non eſt ſenſus, quòd ideo incurritur irregularitas, quia excommunicatus recipit ſecundũ Ordinem: hoc enim falſum eſt, vt patet ex dictis diſputat.5. de ſuſpenſio. dub.7. vbi diximus, quòd qui incurrit ſuſpenſionem recipiendo Subdiaconatum, vel Diaconatum ante legitimã ætatem, non incurrit ſimul irregularitatem; vnde licèt non eſſet prohibitum ſub excommunicatione, maneret irregularis, qui furtiuè ſuſciperet ſecundum ordinem: ſed illa conditio, *ſi erat prohibitum ſub excommunicatione*, ponitur ad hoc, vt diſpenſatio ſit difficilior.

Ad Nauarrum dicimus, quòd in c.25. ſumit ſuſpenſionem pro irregularitate, vt ipſe declarat in conſilio allegato, & dicit, quòd in iure canonico frequenter vſurpatur hoc modo, & ita vſurpant aliquando Summiſtæ, quod confuſionem cauſat, ſed ad eam fugiendam obſeruate hanc regulam, quando in iure, vel Auctoribus prohibetur receptio Ordinum, eſt irregularitas, quando prohibetur vſus Ordinum, eſt ſuſpenſio.

Præterea notandum eſt id quod diximus in concluſione, ſcilicet vbi conſuetudo contraria non præualet, non habere locum in eo, qui recipit ſimul duos ſacros Ordines, quia nullibi eſt talis conſuetudo, nec etiã regulares poſſunt illos recipere,

quia Concilium Trident. ſeſſ.13. cap.23. derogauit eorum priuilegiis. ita Salcedo ad Bernardum Diaz cap.citato. in fine, & Henriq.c.6.num.5.in gloſſa, litera E.

Vltimò dicendum eſt,quòd in hac irregularitate ante Tridentinum ſolus Papa diſpenſabat ad recipiendũ vlteriores Ordines, niſi religionem intraret, diſpenſabat tamen Epiſcopus, vt vteretur ſuſceptis,niſi eſſet prohibitum ſub excommunicatione recipere ſimul plures Ordines: modò autem poſt Tridentinum Epiſcopus diſpenſat etiam ad recipiendũ vlteriores Ordines, ſi delictũ ſit occultum. ita Henriquez cap.6.num.5.

Dvbitatvr quintò, vtrùm ſit irregularis, qui poſt cõtractum matrimonium per verba de præſenti,quamuis non ſit conſummatum,recipit ſacros Ordines præter caſus conceſſos in iure?

Prima concluſio,quòd manet irregularis. ſic Anton.3.p.tit.27.cap.4.colum.4.& eſt determinata in extrauaganti, antiquæ concertationi.vbi habetur,quòd non poſſit miniſtrare in Ordine ſuſcepto,nec prouehi ad ſuperiorem Ordinem,nec ad aliquod beneficium eccleſiaſticum.

Secunda cõcluſio. Si iſte mortua vxore vel viuente, ſed ante conſummationem matrimonij, profiteatur in aliqua religione approbata,concedit ibi Pontifex facultatem Epiſcopo, vt in prædictis omnibus diſpenſet.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm qui excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus recipit Ordines, maneat irregularis?

Prima concluſio.Excommunicatus minori excommunicatione,ſuſcipiens Ordines etiam maiores, quamuis mortaliter peccet,non tamen fit irregularis.ita Naua. nu.241.Henriq.c.6.n.4. & omnes Doctores,& eſt text. c.ſi celebrat.de clerico excommunicato miniſtrante. vbi decernitur,quòd ſi iſte celebrat,licèt grauiter peccet,non fit irregularis:ergo à fortiori non erit irregularis,ſi recipiat Ordines.

Secunda concluſio. Excommunicatus maiori excommunicatione recipiens Ordines maiores,fit irregularis. ita Soto diſt. 25.q.1.art.3.verſic. in ordinatione.Syluef. verb. irregularitas. q.13.partic.3. Henriq. nu.4.Nauar.nu.241. & cap.25.n.72.§.10. vbi dicit eſſe communem.idem tenent iuniores. Probatur ex cap.cùm illorum. de ſententia excommunicat.non in 6.vbi allegatur à Soto,ſed inDecretalibus.Et quãuis ibi ſolùm dicat eſſe depoſitum,tamen aliquando in iure depoſitio ſumitur pro irregularitate, & ita explicant Doctores; hunc tamen dico depoſitum, quia licèt textus dicat deponendos, tamen ex conſequentibus conſtat depoſitionem ſeu irregularitatem eſſe latam, non ferendam, & ita explicat Henr. dicto nu.4. litera P, quæ concluſio intelligitur de illo,qui ſcit, vel culpabiliter ignorat ſe excommunicatum,iuxta dicta ſup.diſput.2.dub.7.

Tertia concluſio. Excõmunicatus maiori excommunicatione, recipiendo minores Ordines, non incurrit irregularitatem.Concluſio hæc eſt contra Sylueſtrum ſuprà,contra Henr.nu.4.& contra alios,& contra Nauar.cap.25.loco citato; ſed eam tenet ipſe conſil.28. de ſententia excommunicatio. ad ſecundam quæſtionem,vbi eam eruditè probat:tenet etiam Emanuel cap.168.concl.4. Præcipuum fundamentum Nauarri eſt, quòd irregularitas non ſumitur,niſi ſit expreſſa in iure,& hæc irregularitas in nullo textu reperitur expreſſa:nam textus,qui allegantur, non loquuntur in hoc caſu,vt Naua.ibidẽ oſtendit. In eandem concluſionem ſatis inclinat Soto loco citato,vbi poſtquam retulit ſententiam Sylueſtri, dicentis eſſe irregularem, ſubiunxit, *ſed neſcio quid veritatis habeat.*

Hinc ſequitur à fortiori, quòd excommunicatus maiori recipiens primam tonſuram,non eſt irregularis.ita Naua. in eodem conſ.ad 3.quæſt.& hoc eſt verum,licèt teneremus, quòd recipiens minores eſt irregularis. Ratio eſt, quia prima tonſura non eſt Ordo.

De ſuſpenſo autem Nauar. c.27.n.241. facit idem iudicium,ac de excommunicato

to maiori,& ita dicit,quòd ſi recipiat Ordines,fit irregularis; in idem videtur propendere Henri.c.6.n.4.

Quarta concluſio.Suſpenſus ex eo quòd recipiat Ordines etiam ſacros,non manet irregularis. Hanc concluſionem tenent aliqui viri doctiſſimi, videtur de mente Soti verſicul.citato.vbi ſolùm loquitur de excommunicato. Probatur primò, quia non datur tex in quo imponatur talis irregularitas, ſed irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis; ergo. Maior patet:nam cap. 1. de eo qui furtiuè ſuſcepit Ordines, ſolùm inducit irregularitatem contra eum,qui furtiuè ordinatur, & c.cùm illorum. de ſentent. excommunicat.ſolùm loquitur de excommunicato. Secundò probatur: nam ſuſpenſio natura ſua non priuat receptione Ordinis,ſed executione Ordinis ſuſcepti,vt dixi diſput.1. de ſuſpenſio. dub.2. ergo. Probatur ex ratione c.ſi celebrat.de clerico excommunicato miniſtrante.Confirmatur, iura, quæ imponunt irregularitatem violantibus ſuſpenſionem, tantùm ponunt illam violantibus ſuſpenſionem exercendo aliquem actum proprium Ordinis,vt inquit Couarru.c.alma mater. p.2.§.2.n.3. vbi citat alios: ſed recipere Ordinem non eſt actus Ordinis;ergo non inducit irregularitatem.Vnde

Quarta concluſio videtur de mente Couarru.imò dico, quòd ſi Henri. attentè legatur, poteſt etiam adduci in hanc ſententiam, quia in fine loquitur ex propria ſententia. Dixi in concluſione, *ex eo quòd recipiat Ordines:*nam ſi ſuſcipiat Subdiaconatum,vel Diaconatum,& fortè ibi canat ſolemniter Epiſtolam vel Euangelium, manet irregularis, vt dixi diſput.5. de ſuſpenſio. dub. 7. licèt contrarium teneat Henri.lib.13.de excommunicat.c.43.circa finem. Idem dico, ſi ordinetur ſacerdos, quia concelebrat, nec in hoc contradico dictis in prædicto dub.7.nam ibi loquutus ſum, quando ſuſpenſio incurritur in ipſa ordinatione ſacerdotij, vt quia ordinatur ante legitimam ætatem; nunc autem loquitur, quando ſuſpenſio antecedit ipſam ordinationem.

Quinta concluſio. Perſonaliter interdictus recipiens Ordinem ſacrum fit irregularis.ita Nau.c.27.n. 241. Henri.lib.13. c.43.n.3.& lib.14.c.6.n.4. in fine.& aliqui viri docti. Probatur ex c.cùm illorum.de ſentent. excommunicat. nam licèt ibi tantùm ſit ſermo de excommunicato, tamen ſicut excommunicatus priuatur receptione Ordinis,ſic etiam priuatur perſonaliter interdictus.

Si petas, quare ſuſpenſus recipiens Ordines non incurrit irregularitatem, interdictus autem perſonaliter incurrit? Reſpondetur,ratio eſt, quòd ſuſpenſio natura ſua tantùm priuat vſu Ordinis, non receptione, interdictum verò perſonale æqualiter priuat receptione & vſu Ordinis.

Ex dictis ſequitur; quòd ſi ille, qui per interdictum eſt ſuſpẽſus à ſola receptione Sacramentorum, dicat Miſſam, quamuis peccabit mortaliter, non tamen eſt irregularis. ita Emanuel c. 168. poſt 9. concl. Probatur: Iſte non eſt ſuſpenſus à celebrando, & propter ſolam exceptionem Sacramentorum (præter ſacramentum Ordinis) nulla incurritur irregularitas; ergo non eſt irregularis. Patet conſequentia: nam propter hanc rationem in c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. decernitur, excommunicatum minori, quamuis peccet mortaliter celebrando, non tamen eſſe irregularem. Et nota,quòd talis ſuſpenſio potiùs eſt interdictum, quàm ſuſpenſio: nam ſuſpenſio propriè ſumpta non priuat perceptione Sacramentorum,ſed vſu Ordinis.

Hìc diſputant nonnulli, vtrùm ſit irregularis, qui recipit Ordines ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo,vel interdicto, ſchiſmatico, vel hæretico, vel ab Epiſcopo,qui renunciauit loco & dignitati? Sed de hoc diſputaui in materia de ſuſpenſione,diſputat.5.dub.8. caſu 4. & 5. vbi dixi, hunc manere ſuſpenſum. Videte Henri. lib. 14. c.6. n.6. Solùm reſtat addere circa

hoc vltimum, quòd qui recepit Ordines ab Epiſcopo, qui renũciauit loco, ſed non dignitati, ſi recipiat illos de licentia ſui Epiſcopi, non eſt irregularis; erit tamen, ſi eos recipiat ſine prædicta licentia. Sylueſt. verb. irregularitas. q. 8. & habetur ex cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.

Vtrùm verò maneat irregularis, qui ordinatur Ordine ſacro ſine licentia proprij Epiſcopi, id eſt, ſine literis dimiſſoriis, dicimus, quòd non manet irregularis, ſed ſuſpenſus, vt latiùs dictum eſt diſp. 5.

SECTIO II.

De irregularitate proueniente ex malo vſu Ordinum.

De quo Henriq. capit. 7. & Bernard. Diaz in ſua Practica, c. 33.

DVBITATVR primò, vtrùm excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exercens actum Ordinis, fiat irregularis? Prima concluſio. Excommunicatus minori, quamuis exerceat actum maioris Ordinis, non manet irregularis. ita Sylu. ver. irregularitas. q. 13. Nau. n. 244. & communis. nam eſt determinata in c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. Probat Sylueſt. ex ipſo textu, quia minor excommunicatio non ſuſpendit ab executione diuinorum, ſicut maior excommunicatio, ſed tantùm impedit receptionem Sacramentorum.

Secunda concluſio. Excommunicatus maiori excommunicatione, ſi exerceat ſolemniter actum maioris Ordinis, fit irregularis. ita Nauar. ſup. Henri. n. 1. Couarr. c. alma mater. p. 1. §. 6. num. 9. vbi citat multos textus, inter quos hi ſunt, qui magis fauent concluſioni, ſcilicet cap. ſi celebrat. vbi dicit, quòd excommunicatus minori celebrans non fit irregularis; vbi inſinuatur, quòd ſi ſit excommunicatus maiori (de quo in præcedentibus capitibus fuerat ſermo) erit irregularis. Alij citant caput primum de ſententia & re iudicata. & de ſententia excommunic. in 6. nam licèt loquatur de ſuſpenſo & interdicto, qui ſe ingerit diuinis, tamen ibi nomine ſuſpenſionis & interdicti etiam comprehenditur excommunicatio maior, vtpote quæ comprehendit omnes effectus ſuſpenſionis & interdicti; quamuis ſub alia ratione formali, quod tamen nõ tollit, quin eadem pœna puniatur violans excommunicationem, qua punitur violans ſuſpenſionem aut interdictum. Hanc rationẽ inuenerunt aliqui Theologi, quia non inuenerunt textum aptum concluſioni; ego tamen allego optimum textum in capit. ſi quis Epiſcopus damnatus. & c. ſi quis Epiſcopus in concilio 11. q. 3. quos allegat gloſſa c. 1. de ſentent. excommunicationis. in 6. verbo, irregularitatem. quam gloſſam approbat Soto diſt. 25. quæſt. 1. artic. 3. verſicul. 3. poſt ſuſceptos. tandem hæc concluſio ab omnibus recipitur, vt inquit Couarru.

Tertia concluſio. Suſpenſus, qui ſolemniter exercet actum deputatum alicui Ordini maiori, à quo eſt ſuſpenſus, manet irregularis. ita Nauarr. n. 244. Henriq. num. 1. Couarru. c. alma mater. part. 2. §. 2. num. 3. vbi citat multos, & eſt communis, habetur in c. 1. de ſententia excommunicat. in 6. in quo textu dicit gloſſa, verbo, irregularitatem; quam ſequitur Soto verſicul. modò citato, quòd ſecundùm antiquos canones; ſcilicet c. ſi quis Epiſcopus damnatus. & c. ſi quis Epiſcopus. in concilio modò citato, ſolus excommunicatus maiori miniſtrans in ſacris Ordinibus, erat irregularis, ſed poſtea hæc irregularitas extenſa eſt ad omnes ſuſpenſos in c. 1. de ſententia & re iudicata, & de ſent. excommunic. modò citatis.

Quarta concluſio. Quod diximus de ſuſpenſo, idem dicendum eſt de interdicto perſonaliter, itaque ſi clericus perſonaliter interdictus exerceat actum maioris Ordinis, à

nis,à quo eſt interdictus, manet irregularis.ita Syluest.ver.irregularitas.q.13.Nau. num.244.Henri.cap.7.num.1. & libr. 13. cap. 43.num.3.qui allegant multos textus; ſed melior omnium eſt cap.is cui. de ſententia excommunicat.in 6.

Sed notandum eſt, quòd ſi quis excommunicatus & interdictus celebret, duas incurrit irregularitates,vel vnam ex duplici cauſa, & ideo grauiorem. ita Nauar.conſ.72.de ſententia excommunicat. & Emanuel.c.168.concl.1.

Præterea notandum eſt,quòd ſi aliquis poſt appellationem ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto celebret, confidens ſuæ appellationi non eſt irregularis,quamuis poſtea declaret appellationem non fuiſſe legitimam. ita gloſſa cap.ſolet.de ſententia excommunicat. in 6. recepta communiter, vt vidimus cap. 5.de excommunicat.diſputat. 5. dubio 12. Dixi in his duabus concluſionibus, *à quo eſt ſuſpenſus,vel interdictus*, quia ſtat clericum eſſe ſuſpenſum, vel interdictum ab vno Ordine,& non ab alio,vt patet ex materia de ſuſpenſione & de interdicto,quæ limitatio non fuit neceſſaria in ſecunda concluſione, quia maior excommunicatio generaliter remouet ab omni actu Ordinis.

Deinde notandum eſt, tres prædictas concluſiones habere verum tam de excommunicatis, ſuſpenſis, & interdictis non toleratis, quàm de toleratis, in caſibus, in quibus non exercent licitè Ordines. Senſus eſt,quòd licèt aliquis excommunicatus,ſuſpenſus,vel interdictus non ſit denunciatus, nec ſit excommunicatus ob manifeſtam percuſſionem clerici, nihilominus ſi exerceat ſolemniter actum deputatum alicui Ordini maiori, eſt irregularis. Probatur: nam Concilium Conſtantienſe non intẽdit fauere ipſis excommunicatis, ſuſpenſis,& interdictis,vt vidimus in materia de excommunicat.Dixi, *in caſibus, in quibus non exercent licitè Ordines*: nam in illis caſibus,in quibus ſup. in propriis locis dixi excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum licitè exercere actum Ordinis, non manet irregularis: nam ſicut excuſatur à culpa, ita etiam à pœna.

Hinc ſequitur, quòd ſi excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exerceat actum Ordinis ad vitandum ſcandalum & grauem infamiam ex manifeſtatione delicti, non fit irregularis; idem eſt, ſi exerceat actum Ordinis, inuincibiliter ignorans ſe eſſe excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, vel quòd ius prohibet celebrationem clerico irretito aliqua cenſura; ſecus erit, ſi culpabiliter & vincibiliter ignorat,vt conſtat ex diſputa. 2.de irregularit.dub. 7. Similiter non manet irregularis excommunicatus,ſuſpenſus,vel interdictus,qui eſt etiam non toleratus,& deficiente copia alterius Confeſſarij adminiſtrat ſacramentum pœnitentiæ exiſtenti in articulo mortis. videte Henr.c.7.n.1.in fine.& n.2.

Dvbitatvr ſecundò,vtrùm irregularitas præcedentis dubij incurratur per quamcunque executionem maioris Ordinis factam ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto,vel requiratur aliqua conditio ad incurrendam eam?

Concluſio. Duæ conditiones requiruntur ad incurrendam hanc irregularitatem. Prima, quòd exerceat actum Ordinis maioris. Secunda, quòd exerceat illum ſolemniter,id eſt,illa ſolemnitate, cum qua ſecundùm ius & conſuetudinem Eccleſiæ talis actus non poteſt exerceri niſi ab habentibus talem Ordinem,licèt ſecundùm ſubſtantiã poſſet exerceri à laicis,vt poſtea dicemus. Ex quibus conditionibus ſequuntur multa vtilia in praxi.

Ex prima enim ſequitur primò, quòd licèt irretitus aliqua cenſura ex prædictis exerceat aliqua munera,quę non ſunt deputata alicui Ordini, ſed poſſunt competere laicis non habentibus vllum Ordinem,non fit irregularis,vnde non manet irregularis in caſibus ſequentibus.

Primò, ſi canat etiam intra Eccleſiam Reſponſoria,vel Lectiones, vel Pſalmos

in choro. ita Nauarr. numer. 244. & Emanuel cap. 168. concl. 8. Secundò, ſi ſepeliat alium etiam in loco ſacro, dummodo non adiungatur diuinum officium, quia ſepelire præcisè ſumptum non eſt officium deputatum Ordini ſacro, ſecus ſi adiungatur: tunc enim erit irregularis, licèt ſepeliat in loco profano, quia Officium diuinum ſepulturæ eſt proprium munus ſacerdotis. ita Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 8. part. 2. Nauarr. num. 244. Henriqu. cap. 7. numer. 4. litera P. Similiter qui benedicit menſam vel fructus, non eſt irregularis, quia talis benedictio non eſt actus proprius alicuius Ordinis, vt ait Henr. lib. 13. cap. 44. num. 1. Tertiò, ſi exerceat ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem fori exterioris, vt ſi aliquem excommunicet, ſuſpendat, vel interdicat, aut ſi abſoluat ab aliqua cenſura, quod intelligendum eſt cum vna ampliatione & vna limitatione. Ampliatio eſt, quòd hæc doctrina habet verum, licèt iſte ſit ſuſpenſus à iuriſdictione: nã cùm vſus talis iuriſdictionis etiam ſpiritualis nõ ſit actus Ordinis, non inducit irregularitatem. Limitatio eſt, quòd prædicta doctrina debet intelligi, dummodo abſoluat abſque ſolemnitate, nempe ſine ſtola, Pſalmis, & orationibus, ſecus verò ſi cum prædicta ſolemnitate: nam talis abſolutio eſt proprius actus Ordinis ſacerdotalis. ita Henr. cap. 7. numer. 1. & propter eandem rationem manet irregularis, ſi benedicat ſolemniter aquam. ita Syluest. ver. aqua benedicta. quæſt. vlt. Nauar. n. 244. Henriqu. cap. 7. num. 1. & qui tanquam hebdomadarius officiat in choro canendo Capitulum & Orationem cum Dominus vobiſcum, quia de conſuetudine eſt actus deputatus Ordini ſacerdotali. Dico, cum *Dominus vobiſcum*: nam ſi ſacerdos dicat nõ tanquam ſacerdos, ſed abſque Dominus vobiſcum more Monialium, non eſt irregularis. Sic aliqui viri docti, & ſignificat Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 1. & ver. irregularitas. quæſt. 13. & Henriq. cap. 6. n. 1. in gloſſa, litera D: nam vterque ait, *ſi recitat Orationem cum Dominus vobiſcum*, & Syluest. dicta quæſt. 13. ſubdit, idem eſſe, ſi præſtet idem Officium; ſcilicet cum Dominus vobiſcum, intra Eccleſiam, vt officiando in exercitu: manebit enim irregularis; ſimiliter manet irregularis, ſi adminiſtrat Euchariſtiam, quamuis non celebret Miſſam. ita Emanuel cap. 158. concl. 8. quia eſt actus deputatus Ordini ſacro.

Ex dictis ſequitur reſolutio alterius quæſtionis, vtrùm excommunicatus maiori, vel interdictus, aut ſuſpenſus ab officio prædicandi, ſi prædicet, maneat irregularis? Partem affirmatiuam tenet Nauar. cap. 27. numer. 163. dicto 8. Probatur: nam actus prædicandi iure humano vel conſuetudine eſt peculiariter deputatus Diaconatui, vt ipſemet tenet capit. 25. n. 141. Nihilominus dicendum eſt, quòd non manet irregularis. ita Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 5. in fine. vbi allegat Cardinalem, & alios. idem tenet Henriq. c. 6. n. 2. in gloſſa, litera Z; probatur, quia non eſt actus Ordinis.

Ad fundamentum Nauarri reſpondetur, quòd prædicare ex inſtitutione vel conſuetudine Eccleſiæ, eſt actus Ordinis Diaconatus, non quòd ipſa prædicatio ſit exercitium ipſius Ordinis, ſed ad hunc ſenſum quòd Eccleſia non vult aliquem prædicare, qui ad minus non ſit Subdiaconus ad eum modum, quo Eccleſia inſtituit, nullum fieri magiſtrum in Theologia, qui non ſit Subdiaconus, ex quo non infertur, quòd tale magiſterium ſit actus Ordinis Subdiaconatus, ſed quòd petit Subdiaconatum in ſubiecto, & propter eandem rationem Religioſus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, licèt in electionibus habeat vocem actiuam & paſſiuam, non eſt irregularis, quamuis prædicti ex ſtatuto religionis ſunt deputati Ordini ſacerdotali. ſic Emanuel c. 166. concl. 1.

Ex ſecunda conditione, ſcilicet quòd exerceat ſolemniter, ſequitur, quòd ſi Subdiaconus, vel Diaconus, vel Presbyter excom

excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus cantet in altari Epiſtolam cum dalmatica, ſed ſine manipulo, non manet irregularis. ita Sylueſt. ver. irregularitas. quæ. 15. particula 4. Nauarr. numero 244. & conſ. 1. de celebrat. Miſſa. & reddit rationem, quia tunc non vtitur ordine Diaconatus, ſed Officio Cantoris. Salcedo ad Bernardum Diaz c. 33. corollario 2. Henri. cap. 6. num. 1. & optimè Tabien. verb. irregularitas. 4. num. 1. idem dico, ſi canat Euangelium etiam in altari ſine ſtola; imò idem dico, licèt canat Epiſtolam cum manipulo, vbi eſt conſuetudo quòd laici ſic canant eam. ita Nauarr. num. 242. vt ampliùs explicabimus dub. 13. limitat. 5. Similiter ſacerdos, qui baptizat abſque ſolemnitate more laicorum, non eſt irregularis, ſecus ſi baptizet ſolemniter, quia eſt actus proprius ſacerdotis. ita Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 13.

Sed eſt maximè aduertendum, conditionem hanc ſolemnitatis requiſitam eſſe ad incurrendam irregularitatem in illis actibus, qui ſecundùm ſubſtantiã poſſunt fieri à laicis, vt in exemplis poſitis de canente Epiſtolam, baptizante, & aliis; at verò ſunt alij actus, qui nec ſecundùm ſubſtantiam fieri poſſunt à non ordinatis, & hi, quamuis exerceantur ſine ſolemnitate ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, inducunt irregularitatem, quia talis actus etiam exercitus ſine ſolemnitate eſt proprius Ordinis ſacri, quod quibuſdam exemplis explicandum eſt. Primum exemplum ſit de ſacerdote, qui extra Miſſam, & ſine vlla ſolemnitate conſecrat Euchariſtiam, talis enim manet irregularis, ac ſi conſecraret cum ſolemnitate conſueta. ita Syluest. ver. interdictum. 4. quæſt. 4. Secundum eſt in ſacerdote abſoluente ſacramentaliter à peccatis: nam quantumuis in occulto abſoluat, eſt irregularis; hoc eſt contra Didacum Perez ad Villadiego cap. 2. num. 12. Sed noſtram ſententiam tenet Palud. in 4. diſt. 18. quæſt. 4. effectu 4. Syluest. verb. irregularitas. q. 13. Henri. lib. 13. de excommunicat. cap. 7. num. 1. & in hoc caſu eſt alia ſpecialis ratio, nempè quòd iſte actus de ſe non habet aliam ſolemnitatem.

Similiter dicendum eſt de adminiſtrante ſacramentum Extremæ Vnctionis: nam licèt omittat omnem aliam ſolemnitatẽ, ſit irregularis. Tertium exemplum eſt in Epiſcopo ligato cenſura, qui extra Miſſam, & ſine vlla ſolemnitate miniſtrat ſacramentum Confirmationis, vel Ordinis, conſecrando Epiſcopum, & conferendo Ordines etiam minores: manet enim irregularis. ita Syluest. ver. interdictum. 4. q. 4. particula 3. Angelus ver. ſuſpenſio. 3. n. 3. & quantùm ad conferentem minores Ordines, tenet expreſsè Couar. cap. alma mater. p. 2. §. 3. num. 4. corollario 1. & Henriq. lib. 13. c. 7. n. 1.

Sed contra hoc arguitur, quòd minores Ordines conferri poſſunt à non Epiſcopo, ſcilicet ab Abbate; ergo talis collatio non eſt actus proprius ordinis Epiſcopalis, & per conſequens, Epiſcopus, qui confert iſtos, licèt ſit ligatus cenſura, non erit irregularis. Reſpondetur cum Couarru. corollario 2. quòd licèt collatio primæ tonſuræ & minorum Ordinum non ſit proprius actus ordinis Epiſcopalis, tamen neceſſariò ſupponit in ordinante characterem ſacerdotalem, vt habetur c. cùm contingat. de ætate & qualit. ordinandorum.

Sed notandum eſt contra Angelum ver. ſuſpenſio. 3. notab. 3. quòd ſi Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus celebret Miſſam cum apparatu Pontificali, non manet irregularis; ita Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 5. poſt principium. vbi citat Roſellam & Archidiaconum, ver. interdictum. 4. quæſtio. 4. part. 3. Couar. Clem. ſi furioſus, p. 1. §. 1. num. 4. & aliqui Magiſtri; quod intelligendum eſt, dummodo non exerceat aliquod aliud munus characteris Epiſcopalis. Probatur ratione Sylueſtri, quia Pontificalia non ſunt de ſubſtantia celebrationis. Præterea: nam ſuſpenſio à Pontificalibus eſt ab actibus propriis characteri, inquantũ eſt Epiſcopalis.

Vltima concluſio. Qui celebrat excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, ſi iſta cenſura ſit nulla, non fit irregularis. ita Emanuel cap. 168. concluſ. 2. vbi citat alios.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm excommunicatus maiori, ſuſpenſus, vel interdictus exercens ſolenniter actus minorum Ordinum, fiat irregularis?

Prima opinio eſt affirmatiua; ita Syl-ueſt. verb. irregularitas. quæſt. 13. vbi citat Hoſtienſem, Ioannem Andream, & Panormitan. eandem tenet Nauarr. cap. 25. num. 76. & cap. 27. num. 153. & conſil. 28. de ſententia excommunicat. num. 10. Probatur: Iura in primo dubio allegata abſolutè dicunt, eſſe irregularem clericum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, qui agit in officio ſuo, ſicut priùs, & non limitant ad actus maiorum Ordinum; ergo.

Secunda opinio eſt negatiua, & hæc eſt probabilior, quam tenet Palud. diſt. 24. q. 4. artic. 4. Anton. 3. p. tit. 28. cap. 1. §. 1. Soto diſtinct. 25. quæſt. 1. artic. 3. verſic. quintus caſus. Henriq. lib. 14. cap. 7. num. 1. litera F, Emanuel cap. 168. concluſ. 8. in fine. & communiter iuniores Theologi, imò eandem tenet Nauarr. cap. 27. numer. 244. & etiam Syluest. verb. irregularitas. quæſt. 37. Probatur: tunc clericus ligatus cenſura fit irregularis miniſtrando, quando exercet aliquem actum ſpecialiter & per ſe deputatum alicui Ordini, ſed actus minorum Ordinum communiter fiunt à merè laicis; ergo ſuppoſita hac conſuetudine iam non ſunt deputati alicui Ordini; ergo. Confirmatur, & explicatur. Tales actus nec ſecundùm ſubſtantiam ſunt proprij Ordinum minorum; ſiquidem fieri poſſunt à merè laicis, neo ſecundùm ſolennitatem, ſiquidem conſuetudo recepta concedit eam ſolennitatem merè laicis; ergo.

Dvbitatvr quartò, quando ſuſpenſus vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ incurrat irregularitatem?

Concluſio. Si celebret intra Eccleſiam, fit irregularis; cap. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. non tamen ſi audiat diuina, quamuis in hoc peccabit. ita communiter Doctores dicto cap. is cui. de quo latiùs dixi diſput. 2. de interdicto. ſect. 3. dub. 5. poſt 5. concluſionem.

Dvbitatvr quintò, vtrùm quod diximus, ſuſpenſum miniſtrantem in Ordinibus ſacris eſſe irregularem, intelligatur de quocunque ſuſpenſo?

Prima concluſio. Non intelligitur de ſuſpenſo propter defectum, ſed propter delictum, hæc enim eſt vera cenſura. ita Couar. Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. nu. 5. verſic. tertiò ab eadem, circa finem. Emanuel cap. 168. concluſ. 14. & alij citati diſputat. 3. dub. 11. concluſ. 2.

Hinc infertur, quòd qui eſt ſuſpenſus propter illegitimitatem, vel habet aliud vitium corporale, quamuis recipiat Ordines, vel miniſtret in ſuſceptis, non incurrit irregularitatem.

Secunda concluſio. Qui eſt ſuſpenſus propter delictum, ſi miniſtret in ſacris, fit irregularis, quamuis talis ſuſpenſio non ſit poſita per Iudicem, ſed per Canonem. ita Couar. ſup. & Bernard. Diaz in practica. cap. 26. num. 3. & Angelus verb. ſuſpenſio. 3. num. 1. ſi attentè legatur. Et probatur efficaciter ex cap. 1. de ſententia & re iudicata. in 6. & cap. 1. de ſententia excommunicatio. in eodem lib. vbi ponitur ſuſpenſio & irregularitas violantibus talem ſuſpenſionem celebrando. Et hæc concluſio non eſt contra Villadiego cap. 3. num. 10. verſicu. itaque eo caſu. nec contra Panormitan. cap. cùm dilectus. de conſuetud. num. 17. nec contra Felinum cap. Paſtoralis. §. cùm autem. num. 128. de officio delegati. dicentes, quòd ſuſpenſus à Canone celebrans non manet irregularis, ſed ſuſpenſus à Iudice: nam iſti Doctores ſolùm intendunt, quòd ſuſpenſus propter defectum, quamuis celebret, non manet irregularis, non tamen negant, quin ſuſpenſus propter delictum etiam à iure maneat irregularis, ſi celebret; ita explicat ſe Villadiego, & Felinus.

nus in cap.Apoſtolicæ. de exceptionibus. num.16. dicit, quòd ſuſpenſus ab officio celebrans eſt irregularis, ſiue ſuſpenſus ſit à Canone, ſiue ab homine, & allegat ibi gloſſam 2. & 3.

DVBITATVR ſextò, vtrùm excommunicatus ſuſpenſus, vel interdictus præſtans autoritatem celebrationi, maneat irregularis, verbi gratia, ſi Epiſcopus, vel alius eccleſiaſticus faciat coram ſe celebrare?

Prima concluſio, quòd eſt irregularis, ita Angelus verb.irregularitas.1.§.40.Syluest.verb.irregularitas. quæſt.13.partic.4. Villadiego cap.2.num.20.Nauarr.cap.27. num.244.Couar. cap.alma mater.p.1.§.6. num.9. in fine. vbi citat multos. qui omnes id colligunt ex cap.illud.de clerico excommunicato miniſtrante. Dixi, *eccleſiaſticus*, quia ſi ſit laicus, non incurret. ita Henriq.cap.7.num.3.litera A.

Secunda concluſio. Si ſimpliciter audiat Miſſam non præſtans autoritatem, non manet irregularis. ita Villadiego ſup. vbi citat Ioannem Andream in dicto cap. illud. idem tenet Geminianus, quem ſequitur Syluest. ſuprà.

Tertia concluſio. Qui non eſt ligatus aliqua cenſura, & facit aliquem excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum coram ſe celebrare, præſtans autoritatem tali celebrationi, non manet irregularis; quæ concluſio expreſsè eſt contra Nauar. num.244. contra Couarru. cap.alma mater.p.1.§.6.num.9. ſed eam tenent aliqui viri docti, & in eam inclinat Emanuel c. 158.concluſ.1.& eſt de mente P.Henriq. in alio ſimili. cap.7.num.3. litera Z. Probatur concluſio, quia talis irregularitas non reperitur in iure, & dictum cap. illud, quod aliqui citant pro ſententia Nauarr. tantùm loquitur de excommunicato, qui facit coram ſe celebrari, & eodem modo loquitur gloſſa Clement.2. de priuilegiis. verbo, celebrari, quam pro ſe adducit Nauarr.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm clericus non ligatus aliqua cenſura, qui tamen celebrat coram excommunicato, vel interdicto, fiat irregularis?

Concluſio. Qui non ligatus cenſura celebrat coram excommunicato, etiam non tolerato, non fit irregularis. ita Couarru.cap.alma mater.p.1.§.6.nu.9.Henri. cap.7.num.3.text. expreſſus cap. is qui. de ſententia excommunicat.in 6.Reddit rationem textus, quia talis irregularitas nō eſt expreſſa in iure; mihi videtur idem dicendum eſſe, quando celebrat coram ſuſpenſo.

De eo autem, qui celebrat coram interdicto, idem eſt dicendum, vt ait Syluest. verb.interdictum.6.q.2. partic.3. Henriq. dicto num.3. & Nauarr.cap.25. num.94. Dixi, *etiam non tolerato*, quia de tolerato non erat dubitandi ratio, ſiquidem poſt Concilium Conſtantienſe non tenemur vitare toleratos.

Sed eſt aduertendum, quòd qui celebrat coram interdictis denunciatis, vel admittens publicè excommunicatos ad Officia diuina, vel Sacramenta, vel eccleſiaſticam ſepulturam, ſi ſit exemptus à iuriſdictione ordinaria, manet ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſię, & ſi hac ſuſpenſione durante celebret intra Eccleſiam, etiam coram non interdictis, fit irregularis. ita Couarru.& Henri.ſup.& alij. Dixi, *ſi ſit exemptus*, quia non exemptus non incurrit prędictam ſuſpenſionem. ita Couarr. & Henriquez ſuprà, & Nauarr. qui citat multos. Probatur: nam cap.Epiſcoporum.de priuilegiis. in 6.tantùm loquitur de exemptis, vt inquit Nauar.Archidiac. & alij. de quo plura dixi diſputat.5. de interdicto.dub.4. concluſ.4.

Egimus iam de violante interdictum celebrando, quando ipſe eſt interdictus, & quando celebrat coram perſonis interdictis. reſtat modò agere de illo, qui violat interdictum locale. Vnde

DVBITATVR octauò, vtrùm qui violat interdictum locale, quamuis ipſe non ſit perſonaliter interdictus, maneat irregularis?

Concluſio. Clericus in ſacris, qui violat

lat interdictum locale celebrando Officia diuina pertinẽtia ad aliquem ſacrum Ordinem, manet irregularis. ita Couarr. cap. alma mater. p.2. §.2. num.2. Syluest. verb. interdictum. 6. quæſt. 2. partic. 2. Soto diſt. 22. quæſt. 3. artic. 1. concluſ. 5. Nauarr. cap. 25. num. 86. Henriq. lib. 13. cap. 43. num. 3. pro qua concluſione multos textus adducit Couarru. ſed meliores omnium ſunt cap. is qui. §. is verò. & cap. is cui. de ſententia excommunicationis, in 6. Et quod dico de celebrante in Eccleſia interdicta, idem dicendum eſt de celebrante in altari interdicto. ita Nauarr. conſil. 2. de ſententia excommunicatio. & Emanuel cap. 168. concluſ. 12.

Hæc autem cõcluſio intelligitur, dummodo talis celebratio fiat abſque moderatione cap. alma mater, ſcilicet ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campanis: nam cum hac moderatione non erit irregularis, erit tamen ſine illa; quòd celebrans cum hac moderatione non ſit irregularis. Probatur: nam talis celebratio eſt licita tempore interdicti, vt patet ex dicto cap. alma mater. quòd verò celebrans abſque illa ſit irregularis, tenet Couarru. dicta p.2. §.4. num. 6. Syluest. verb. interdictum. 5. quæſt. 5. part. 2. Henriquez lib. 14. cap. 7. num. 4. litera F. Probatur, qui ante cap. alma mater. tempore interdicti celebraret etiam ſeruata prædicta moderatione, fieret irregularis, vt patet ex dicto cap. is qui. ibi, *niſi ſuper hoc priuilegiatus exiſtat*, &c. ſed in cap. alma mater. non eſt conceſſa celebratio diuinorũ abſque prædicta moderatione; ergo manet irregularis. Probatur conſequentia: nam quantùm ad alia ius antiquum manet incorruptum.

Sed circa moderationem hanc notandum eſt primò, quòd vt quis liberetur ab irregularitate, debet ſeruare prædictas omnes moderationes, taliter quòd ſi prætermittat vnam, incurret. ſic aliqui viri docti, & clarè ſignificat Couar. nam dicit, quòd debent exactiſſimè obſeruari.

Secundò nota, quòd obſeruatio harum moderationum liberat ab irregularitate celebrantem in loco generaliter interdicto, non tamen celebrantem in loco ſpecialiter interdicto. ſic Henriq. cap. 7. nu. 4. litera G, & alij: nam cap. alma mater. nihil conceſſit pro interdicto ſpeciali, vt dixi diſput. 4. de interdicto, ſect. 2. dub. 3. Conſultò dixi in concluſione, *officia diuina pertinentia ad ſacrum Ordinem*, quia tunc ſolùm celebrans in loco interdicto fit irregularis, quando agit vt ordinatus Ordine ſacro. ita Syluest. verb. interdictum. 6. q. 2. part. 2. dicens, *intellige, ſi agit vt clericus*, & Henriq. lib. 13. cap. 43. num. 3. litera V, & lib. 14. cap. 7. num. 4. litera F, & alij. Probatur ex dicto cap. is cui. ibi, *in ſuo agens officio ſicut priùs*, & quamuis hoc prima facie videatur contra Couar. dicto §.4. nu. 6. nihilominus in §.2. ſuprà citato, num. 3. in principio expreſsè dicit, quandò iura ponunt irregularitatem violantibus ſuſpenſionem, vel interdictum, ſolùm ponunt illam violantibus exercendo actum proprium Ordinis.

Hinc ſequitur primò, quòd clerici in choro recitantes Horas, quamuis non obſeruent moderationem cap. alma mater. non ſunt irregulares, niſi ſit hebdomadarius, iuxta dicta ſup. dub. 2. nec etiam ſunt irregulares, qui in loco interdicto exercent actus iuriſdictionis in foro exteriori, vt excommunicando, vel abſoluendo ab excommunicatione, & denique in aliis exemplis poſitis dubio ſecundo, in quibus diximus, clericum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum perſonaliter non manere irregularem, quia tales actus non ſunt deputati Ordini ſacro. In eiſdem non eſt irregularis, qui exercet illos in loco interdicto, imò ampliùs dico, quòd in prædicta concluſione nomine diuinorum Officiorum non intelliguntur ea Sacramẽta, quæ licitè adminiſtrantur tempore interdicti. Vnde maximè aduertenda eſt quædam differentia, ſcilicet quòd qui exiſtens ligatus aliqua cenſura exercet aliquem actum deputatum Ordini ſacro, fit irregularis,

laris,at verò qui non ligatus cenſura exercet in loco interdicto ea Sacramenta, quæ licitè adminiſtrantur tempore interdicti, non manet irregularis,ſiquidem non peccat.quæ autem ſint hæc Sacramenta, dixi diſputat. 4. de interdicto. ſection. 1. per totam.

Hinc ſequitur, quòd licèt clericus excommunicatus, ſuſpenſus, vel perſonaliter interdictus abſoluendo ab excommunicatione cum ſolemnitate, fiat irregularis, vt vidimus dub. 2. at verò ſi ipſe non eſt ligatus aliqua cenſura, licitè poterit abſoluere tempore interdicti, & per conſequens non fit irregularis. ita Sylueſt. ver. interdictum. 5. quæſt.6. Angelus ver. interdictum.7.quæſt. 7. Henri.lib.13. cap. 43. n.4. nam abſolutio ab excommunicatione abſolutè permittitur tempore interdicti,cùm ſit præambula ad abſolutionem à peccatis, quæ tunc temporis permittitur, vt diximus diſputat. 4. de interdicto. ſect.1.dub.2.

Sed ſpecialiter inquiritur, vtrùm clericus, qui non ligatus aliqua cenſura, ſepelit defunctum in loco interdicto, fiat irregularis. Ad quod dico primò, quòd ſi ſepeliat ſine Officio diuino, non manet irregularis, licèt ſepeliat in loco ſacro, quoniam licèt ſepultura in loco ſacro interdicto ſit prohibita; at verò talis mutilatio ſine Officio non eſt actus alicuius Ordinis; ergo non inducit irregularitatem. Dico ſecundò, ſi ſepeliat cum Officio diuino & Miſſa funerali, erit irregularis, quamuis ſepeliat in loco ſacro. Dictum hoc generaliter ponitur à Doctoribus, ſed indiget limitatione: nam ſi in tali Officio ſeruetur moderatio cap. alma mater. non erit irregularis, vt dicit Henri. lib. 14. cap. 7. num.4. circa finem, quia poſt iſtud c.omnia Officia diuina ſunt licita tempore interdicti generalis cum prædicta moderatione,quæ omnia patent ex dictis diſput.4. de interdicto. ſect. 3. dub. 3. Dixi, *tempore interdicti generalis*: nam ſi locus eſſet ſpecialiter interdictus, quamuis clericus in tali Officio funerali ſeruaret prædictam moderationem, eſſet irregularis, vt patet ex ſecundo notabili.

Secundò ſequitur, quòd laici vel Religioſi non ordinati,quamuis in loco interdicto miniſtrent ſolemniter in Ordine ſacro, & ſine moderatione c. alma mater, non manent irregulares ex tali violatione interdicti. ſic Ant.3. p.tit.26.c.4.§.1. Sylu. ver.interdictum.6.q.3.part.1.Nau.cap.27. num.87.& probatur efficaciter ex dicto c. is cui.vbi tantùm imponitur irregularitas contra violantes interdictum locale agentes in officio,ſicut priùs;quibus verbis clarè ſupponitur Ordo ad incurrendam irregularitatem, incurrunt tamen iſti Religioſi alias pœnas, vt vidimus diſput.5. de interdicto. dub. 7. videte Henri. lib. 13.c. 46.n. 3. Dixi, *ex tali violatione interdicti*: nam aliunde incurrent irregularitatem,vt ſi miniſtrent in Ordine ſacro, quem non habent,vt infrà dicemus.

DVBITATVR nonò,vtrùm ſit irregularis,qui tempore interdicti localis pulſat campanas ad Officia diuina, vel aperit ianuas Eccleſiæ,cùm celebrantur?

Quædam opinio dicit, quòd ſi de facto celebrantur Officia diuina, manet irregularis. ita Sylueſt. ver. interdictum. 5. q.1. part. 1. pro qua opinione citat multos Couarru.c.alma mater. p.2.§. 4.n. 6. Fundamentum huius opinionis eſt, quòd iſte participat cum principali in crimine criminoſo,ſed principalis,nempè celebrans, manet irregularis; ergo etiam quì participat.

Sit concluſio. Multò probabilius eſt, quòd non manet irregularis. ita Couarru. & reliqui Magiſtri. Probatur primò, quia iſte actus pulſandi campanas,& aperiendi ianuas Eccleſiæ,non eſt actus proprius alicuius Ordinis. Secundò, quia participare in crimine criminoſo non inducit irregularitatem, nam talis irregularitas non eſt expreſſa in iure; imò P. Henri. lib. 13. cap.43. numer.3.in gloſſa, litera K,& lib. 14.cap.7.num. 4. litera N, dicit quòd participare in crimine criminoſo non extenditur ad cenſuram interdicti, & per hoc

 corruit

corruit fundamentum contrariorum.

Ex his ſequitur, falſum eſſe quod ait Villadiego citatus à Couarru. quòd miniſtrans ſacerdoti celebranti tempore interdicti ſine moderatione cap. alma mater. ſit irregularis. ita Henriq. lib. 14. cap. 7. n. 4. litera L. Et prædicta concluſio habet verum, quamuis ille pulſet campanas, vel aperiat ianuas Eccleſiæ autoritate priuata vel publica, intendens præbere autoritatem ſolemni & publicæ celebrationi diuinorum Officiorum tempore interdicti. Hoc eſt contra Couar. ſed illud tenet Henriq. cap. 7. numer. 4. litera I, & communiter iuniores, & patet ex dictis, dub. 3. concluſ. 3. de eo, qui non ligatus cenſura præbet autoritatem, vt ligatus cenſura celebret. Verum eſt, quòd in Clement. grauis. de ſententia excommunicat. ponitur excommunicatio contra dominos temporales, qui tempore interdicti faciunt diuina Officia ſolemniter celebrari, pulſando campanam, aperiendo ianuas, vt dixi diſputat. 5. de interdicto. dub. 2. in fine.

Dubitatur decimò, vtrùm ſit irregularis, qui tempore interdicti confert, vel recipit Ordines?

Prima concluſio. Qui confert Ordines etiam minores, ſit irregularis. ita Couarr. cap. alma mater. p. 2. §. 3. num. 4. & Bernardus Diaz in ſua Practica. cap. 32. num. 2. & 3. Probatur: nam exercet actum characteris ſacerdotalis, vt eſt extenſio ad Epiſcopalia munera.

Secunda concluſio. Similiter erunt irregulares, qui tempore interdicti miniſtrant ſacris veſtibus prædictæ ordinationi exercendo ea, quæ continentur in Pontificali pertinentia ad Diaconum, vel Subdiaconum. ita Bernard. Diaz num. 4. Probatur, quia talis actus eſt deputatus ordini ſacro.

Tertia concluſio. Qui tempore interdicti recipit Ordines etiam maiores, nō manet irregularis. ita Henri. cap. 43. numer. 7. circa finem. & aliqui viri docti, & videtur de mente Nauar. numer. 243. §. 8. Probatur, quia talis irregularitas non eſt expreſſa in iure, dicit tamen P. Henri. quòd manet ſuſpenſus. Et probatur ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. ſed ibi non imponitur talis ſuſpenſio: ſolùm enim habetur ex iſto textu, quòd non poteſt celebrare in loco interdicto, ſicut nec quilibet alius ordinatus, non tamen habetur, quòd non poſſit celebrare in loco non interdicto.

Sed nota, quòd prædicta concluſio intelligitur, niſi ſuſcipiens Subdiaconatum, vel Diaconatum, fortè canat ibi Epiſtolam, vel Euangelium publicè & ſolemniter: tunc enim erit irregularis. hoc eſt contra P. Henri. ſed patet ex his, quæ dixi in loco allegato, ſect. præced. dub. 6. concl. 3. concedo tamen, quòd ſi ordinetur ſacerdotio, licèt concelebret cum Epiſcopo, non ſit irregularis, vt ibidem dixi.

Hinc ſequitur, falſum eſſe quod ait Couarr. cap. alma mater. p. 2. §. 3. num. 5. corollario 8. eſſe irregularem eum, qui tempore interdicti recipit Subdiaconatum, vel Diaconatum, quia non poteſt illū recipere, quin agat ſolemniter actum deputatum tali Ordini, quia ſolemniter legit Epiſtolam, vel Euangelium, hoc, inquam, falſum eſt: nam quando ſimul ordinantur plures, vnus tantùm canit Epiſtolam & Euangelium in Miſſa; ergo hic ſolus manet irregularis. Dixi, *canit publicè & ſolemniter*, quia ſi canat cum moderatione cap. alma mater. non incurret irregularitatem, quia cum hac moderatione licitum eſt dicere Miſſam. Hæc autem limitatio non habet locum in Epiſcopo conferente Ordines, quia tempore interdicti, non eſt licitum conferre Ordines, etiam cum prædicta moderatione, vt dixi diſput. 4. de interdicto. ſect. 1. dub. 8. habet tamen locum hæc limitatio in 2. concluſ. quia Diaconus & Subdiaconus miniſtrantes Epiſcopo non conferunt Ordines; ergo ſi miniſtrent cum hac moderatione, non erunt irregulares. Nec obſtat, quòd participent cum Epiſcopo in crimine inducente irregularitatem, vt patet ex dictis dub. 8.

Quarta

Quarta concluſio. Ab hac irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum recipiendo, vel exercendo Ordines ſolus Papa diſpenſat. ita Nauarr. n. 243. & 245. & habetur c. 1. de ſententia & re iudicata. in 6. & c. 1. de ſententia excommunicat. in eodem libr. at verò poſt Trident. diſpenſat Epiſcopus, ſi delictum ſit occultum.

Dvbitatvr vndecimò, vtrùm ſit irregularis, qui celebrat tempore ceſſationis, vel in Eccleſia violata?

Prima concluſio. Qui celebrat etiam in Ordine ſacro tempore ceſſationis etiam generalis, non incurrit irregularitatem. ita Syluest. ver. ceſſatio. n. 5. Nau. in Hiſpania. c. 27. n. 198. & Emanuel c. 158. concl. 23. Probatur, quia talis irregularitas non inuenitur in iure, vt latiùs diximus diſputat. 3. de ceſſatio. dubio 3.

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm clericus, qui exiſtens irregularis celebrat, incurrat nouam irregularitatem?

Concluſio. Quamuis peccat mortaliter, non tamen incurrit nouam irregularitatem, licèt exerceat actum ſacri Ordinis. ita Nau. c. 27. n. 194. Syluest. verb. irregularitas. q. 27. poſt medium. Villadiego c. 3. num. 14. quæ concluſio intelligitur, licèt talis irregularitas ſit impoſita propter delictum. Probatur primò, quia talis irregularitas non inuenitur in iure. Secundò: nam, vt inquit Nau. quando Papa diſpenſat cum his, qui celebrarunt in irregularitate, tantùm diſpenſat in irregularitate, quam habebant ante celebrationem. Tertiò, irregularitas non eſt cenſura, c. quærenti. de verborum ſignificat. ergo iſte non incurrit irregularitatem poſitam contra violantem cenſuras celebrando. Et quoniam ad malum vſum Ordinum reducitur vſus Ordinis non habenti, ideo

Dvbitatvr decimotertiò, vtrùm ſit irregularis qui miniſtrat in Ordine, quem non habet?

Concluſio, quòd eſt irregularis. ita Syluest. ver. irregularitas. q. 12. & ver. Ordo 5. q. 9. Nauarr. n. 242. Soto diſt. 25. q. 1. art. 3. poſt 4. concl. Henriq. lib. 14. c. 6. n. 1. & habetur c. 1. & 2. de clerico non ordinato miniſtrante. Quæ concluſio, ſecundùm communem Doctorum, etiam habet verum, quando aliquis ordinatus per ſaltum miniſtrat in ordine prætermiſſo. Hæc autem concluſio intelligenda eſt cum aliquibus limitationibus.

Prima, quòd miniſtret in Ordine ſacro non in minoribus Ordinibus. ſic Anton. 3. p. tit. 29. c. 1. Henr. num. 1. litera F, & in gloſſa citat alios: nam in minoribus etiam laici ſolent miniſtrare cum ſolemnitate veſtium.

Secunda, quòd miniſtret ſcienter, non ex ignorantia, putans ſe habere talem Ordinem. ita Henriq. & patet ex dicto cap. 1. ibi, *propter temeritatem.* Vnde requiritur, quòd faciat ſcienter & præſumens, vt inquit Nau. conſilio 70. de ſentent. excommunicat. verſiculo, hoc idem. circa finem. & hoc, licèt ſit ignorantia craſſa.

Tertia requiritur, quòd miniſtret ſeriò: ſi enim miniſtret ioco, quamuis peccet, non erit irregularis. ita Syluest. Nau. & Henriquez. Dico, *ſi fuit alicuius momenti:* nam ſi fuit parui momenti, vt ſi ſacerdos non recitauit canonem ſimul cum Epiſcopo, non eſt obligatio ſupplendi, ita Soto, quem ſequitur Emanuel cap. 166. concl. 6.

Quinta, quòd miniſtret ſolemniter, eſt communis, itaque ſi faciat ſine ſolemnitate, non erit irregularis, verbi gratia, ſi canat Euangelium, vt dici ſolet à Monialibus in Matutinis, vel ſi dicat illud cum dalmatica: ſed ſine ſtola, vt verbi gratia, canendo Paſſionem, Nau. concl. 1. de celebrat. Miſſ. & reddit rationem, quia id non eſt vti ordine Diaconatus, ſed officio Cantoris. addit tamen, quòd ſi iſte canat totam Paſſionem, presbyter debet eam ſibi legere ſub ſilentio. Idem eſt ſi canat Epiſtolam cum dalmatica, ſed ſine manipulo. ita Syluest. locis citatis. & Nau. dicto n. 242. nam, vt inquit Syluest. ver. irregularitas. q. 12. proprium ornamentum Subdiaconi eſt manipulus, Diaconi ſtola, Sa-

cerdotis caſula. Addit Henriq.hunc non eſſe irregularem,quamuis intendat canere ſolemniter, & quaſi ex officio: nam quamdiu deeſt manipulus, deficit in ipſo actu exteriori ſolemnitas à iure requiſita, & per ſolum actum interiorem incurritur irregularitas, imò dico, quòd non erit irregularis, licèt canat Epiſtolam cum dalmatica & manipulo, vbi eſt conſuetudo quòd non ordinati ſic eam cantent. ita Anton. qualis conſuetudo eſt apud fratres minores, vt teſtatur Villadiego relatus à Nauar. tunc autem requiritur, quòd non intendat canere ſolemniter, & quaſi ex officio. Dixit præterea Nauarr. quòd ſi clericus primæ tonſuræ cum dalmatica & manipulo canat Epiſtolam, vbi non eſt talis conſuetudo, peccabit quidem; at verò ſi non intendat miniſtrari quaſi ex officio, ſed ſolùm intendat ſupplere defectum Diaconi, non erit irregularis in foro interiori, quamuis in exteriori præſumetur irregularis. idem tenet Tabien. ver.irregularitas.4.§.3. Et quòd non ſit irregularis in foro interiori,probatur: nam irregularitas incurritur per actum perfectum & completum, ſed iſte non miniſtrauit perfectè in Ordine, quem non habet, ſiquidem defuit illi actus interior; ergo.

Sed petis, vtrùm ſit irregularis laicus, qui cum dalmatica & ſine manipulo miniſtrat calicem Diacono? Sylueſt.ver.irregularitas.q.12. & Angelus ver. irregularitas.1.n.38.clarè inſinuat,eſſe irregularem: ſed oppoſitum eſt probabilius. ſic aliqui magiſtri. Probatur: nam,vt inquit idem Sylueſt. miniſtrare ſolemniter eſt miniſtrare cum propriis ornamentis illius Ordinis, ſed manipulus eſt proprium ornamentum Subdiaconatus;ergo.

Sextam & vltimam limitationem poſuit Angelus ſuprà, ſcilicet quòd non ſit laicus: nam ſi ſit, non incurrit irregularitatem. eandem ponit Henr. n.1. & lib.13. c.6.n.1.Sed probabilius eſt, quòd ſi ſit laicus,incurret.ita Sylueſt.dicta q.12.& allegat Calderium. idem tenet Soto ſuprà. Nauarr.n. 242. in fine, & multi Magiſtri. Probatur: nam c. 1. citatum loquitur abſolutè de quocunque miniſtrante in Ordine,quem non habet.

Dvbitatvr decimoquartò, vtrùm laicus baptizans extra cauſam neceſſitatis, fiat irregularis?

Supponendum eſt, quòd Sacerdos baptizans etiam ſolemniter alienum parochianum ſine licentia proprij etiam extra caſum neceſſitatis, quamuis peccet mortaliter, non tamen fit irregularis. ita Sylueſt.ver.Baptiſmus.3.n.1.Palud.in 4.diſt.5. q.2.art.1. concluſ. 2. Henri.lib. 2. de Bapt. c.29.n.2.& communiter alij contra Armillam.ver.Baptiſmus. n.50. Probatur; quia ius non ponit irregularitatem contra exercentem iuriſdictionem, quam non habet, ſed contra exercentem Ordinem, quem non habet, & propter eandem rationem non eſt irregularis, qui adminiſtrat ſacramentum Pœnitentiæ,Euchariſtiæ, Extremæ Vnctionis,vel Matrimonij non ſubditis. ita Emanuel cap. 168. concluſ. 4. & Henr.libr.14.c.6.n.2. Verum eſt,quòd adminiſtrans Matrimonium, erit ſuſpenſus, donec abſoluatur ab Epiſcopo proprij Parochi.contrahentium,vt decernit Tridentinum ſeſſ.24.Decreto de reformat. matrimonij.Hoc ſuppoſito,

Sit prima concluſio. Diaconus baptizans ſolemniter ſine licentia Epiſcopi,vel Presbyteri etiam in extrema neceſſitate, manet irregularis. ita Henr. lib.2.de Bapt. dicto c.29.n.1.Nau.c.22.num.7. Emanuel c.166.concl.4.& alij.Probatur:nam baptizare ſolemniter competit Sacerdoti, non Diacono; quæ concluſio eſt vera, licèt Diaconus ſit Cardinalis. ita Emanuel.c. 178. concl. 2. in fine. Henriq.dicto n.1.in gloſſa,litera D. Dixi, *ſine licentia Epiſcopi, vel presbyteri:* nam cum illa licitè baptizat ſolemniter. ita Caiet.3.p.q.67.artic.1.Soto diſt.4.q.vnica.artic.1.& gloſſa can. Diaconos.93.diſt. & per conſequens non manet irregularis.

Ex hac concluſione ſequitur, quòd laicus ſolemniter baptizans, etiam in extrema

ma neceſſitate, eſt irregularis.

Sed maior difficultas eſt de laico, qui extra caſum neceſſitatis baptizat ſine ſolennitate. Palud. in 4.diſtin.5.q.2.artic. in concluſ.2.Soto diſt.4.quæſt.vnica, artic.3. & alij, dicunt eſſe irregularem. Probatur ex cap.1. de clerico non ordinato miniſtrante. vbi dicit: *Si quis baptizauerit, aut aliquod diuinum Officium exercuerit non ordinatus*, &c. vbi textus non limitat ad baptizantem ſolenniter.

Secunda concluſio.Probabilius eſt,non eſſe irregularem. ita Nauar. c.22. num.7. Ledeſm.1.p.4.q.67.artic.4.dub.1.Henriq. dicto c.29.nu.1.& iuniores communiter. Probatur,quia dictum cap.1.ſolùm loquitur de baptizante ſolenniter:nam, vt explicat gloſſa,loquitur de eo,qui baptizat, ac ſi eſſet ordinatus preſbyter, ſed ſolus ille baptizat vt preſbyter, qui baptizat cũ ſolennitate;ergo.Confirmatur:nam quando in eodem cap.dicit, *aut aliquod diuinum Officium exercuerit*,intelligitur de exercente ſolenniter & tanquam ordinatus, vt omnes concedunt; ergo:& per hoc patet ad argumentum.

Dvbitatvr decimoquintò, vtrùm laicus abſoluens à peccatis ſeriò & ſacramentaliter, fiat irregularis?

Prima opinio eſt negatiua.ita Ledeſma 2.p.4.q.7.art.3.dub.5.Sylu.ver. Confeſſor. 1.in principio,& alij. Probatur, quia talis irregularitas non eſt in iure.

Secunda opinio eſt, hunc manere irregularem. ita Soto diſt.8.q.4.art.1.circa finem.Nau.c.27.n.242.in fine.& multi Magiſtri.Probatur ex c.1.de clerico non ordinato,&c.ibi:*Si quis baptizauerit,vel aliquod diuinum Officium exercuerit*,&c.ſed abſolutio ſacramentalis eſt diuinum Officium; ergo. Et per hoc patet ad argumentum.

Concluſio. Licèt prima opinio ſit valde probabilis,ſecunda eſt probabilior.

Hinc ſequitur,quòd non ſacerdos, licèt ſit Diaconus, ſi ſacramentaliter abſoluat, eſt irregularis. ita Henriq. cap.6. num.2. imò certius eſt quàm de merè laico,vt patet ex dub.13.limitat.6.

Secunda concluſio.Si ſacerdos,qui non eſt Epiſcopus,exerceat actus Epiſcopales, verbi gratia, ſi adminiſtret ſacramentum Confirmationis vel Ordinis, eſt irregularis.Sic aliqui Magiſtri. Probatur: nam licèt realiter ſit idem character ſacerdotalis,& Epiſcopalis, nihilominus vt character ſacerdotalis extendatur ad munera Epiſcopalia, requiritur noua conſecratio, & aliter non extenditur.

Tertia concluſio. In hac irregularitate exercendi Ordinem,quem nõ habet, Epiſcopus poteſt diſpenſare,vt vtatur Ordine ſuſcepto:at verò vt aſcendat ad vlteriores, ſolus Papa diſpenſat,ſic Angel. verb. irregularitas.1.num.38.qui citat Hoſtienſem, tenet Villadiego cap.vlt.de irregul.verſic, circa illum verò qui cùm non eſſet ordinatus. Probatur ex cap.2. de clerico non ordinato,&c. & citat Abbatem ibidem:at verò poſt Tridentinum Epiſcopus diſpenſat etiam ad vlteriores Ordines, ſi delictum ſit occultum.

DISPVTATIO X.

De diſpenſatione in communi.

Qvamvis in ſingulis ſpeciebus irregularitatis dictum ſit de earum diſpenſatione, tamen aliqua dicenda ſunt in communi.

Et imprimis notandum eſt,diſpenſationem irregularitatis non habere determinata verba.Conueniens autem forma hęc eſt: *Diſpenſo tecum in irregularitate, quam contraxiſti propter talem cauſam.* ita Henriq. lib.24.cap.17.num.4.

Dvbitatvr primò, vtrùm diſpenſatio irregularitatis requirat cauſam?

Prima concluſio affirmatiua. ita Henri. cap.17. num.4. Probatur ex Trident. ſeſſ. 23.cap.14. ibi, *cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.*Secundò probatur ex D.Thom. 1.2.q.97. art.4. vbi generaliter docet, quòd diſpenſatio in quacunque lege, ſi fiat ſine cauſa, eſt illicita.

Hinc

Hinc ſequitur, quòd ſi diſpenſatio in irregularitate etiam homicidij voluntarij fiat à Papa ſine vlla cauſa, erit valida, quã-uis illicita, & diſpenſatus manet tutus in vtroque foro, vt contra Ananiam & Cardinalem docet Villadiego cap. 1. num. 10. verſic. is igitur. iuncto verſic. ex quo infertur. Probatur, quia in omnibus, quæ pertinent ad ius humanum, Papa nõ eſt merus diſpenſator, ſed legiſlator & dominus.

Secunda concluſio. Quò grauior fuerit irregularitas, eò maior cauſa requiritur ad diſpenſationem. ita Henriq. lib. 14. cap. 8. nu. 10. vnde ad diſpenſandum in bigamia, requiritur magna cauſa, quia inducta eſt ab Apoſtolis, & eſt quædam imitatio iuris diuini. ita Henriq. c. 17. nu. 5. litera G.

Tertia concluſio. Faciliùs conceditur diſpenſatio ad miniſtrãdum in ſuſceptis, quàm vt promoueatur ad vlteriores Ordines. ita Henriq. num. 6.

Dubitatur ſecundò, vtrùm irregularitas tollatur per Baptiſmum?

Et primò agendum eſt de bigamia, de qua eſt prima opinio affirmatiua. ita D. Hieronymus in epiſtola ad Oceanum, & refertur 16. diſt. cap. 1. & 25. q. 3. cap. oportet. Probatur primò, per Baptiſmum delentur omnia peccata quantumuis enormia; ergo etiam tollitur bigamia. Secundò, bigamia eſt inducta iure eccleſiaſtico, ſed infideles non obligantur legibus Eccleſiæ; ergo non incurrũt irregularitatem ante Baptiſmum.

Secunda opinio eſt, quòd non tollitur. ſic Auguſt. lib. de bono coniugali. cap. 18. & refertur cap. acutius. 26. diſtin. Eandem ſententiam ſequutus eſt Innocentius, & refertur canone deinde. eadem diſt. & D. Thom. in additionibus. q. 66. art. 4. Supplement. Gab. d. 27. q. 3. dub. 4. Couar. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 2. num. 5. Didacus Perez ad Villadiego cap. 1. num. 15. verſiculo irregularitas: verbo, bigamiæ: qui duo dicunt, eſſe communem ſententiam.

Prima concluſio. Hæc ſecunda opinio eſt omnino amplectenda. Probatur argumento Auguſtini: nam licèt pluralitas vxorum non inducat peccatum, inducit tamen defectum perfectæ ſignificationis vnionis Chriſti cum Eccleſia vnica eius ſponſa; ergo licèt per Baptiſmum tollatur omne peccatum, non tamen aufertur iſte defectus ſignificationis, & per hoc ſoluitur primum argumentum Hieronymi.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd licèt infideles, quandiu non ſunt baptizati, non teneantur legibus Eccleſiæ; at verò ſi iam baptizati velint ordinari, non ſunt admittendi contra leges eccleſiaſticas.

Sed pro maiori dilucidatione huius difficultatis inquiro, vtrùm concedendum ſit, quòd iſta irregularitas verè incurritur ante Baptiſmum.

Secunda concluſio. Talis irregularitas propriè loquendo non incurritur ante Baptiſmum: nam eſt impedimentum eccleſiaſticum, quod non poteſt afficere infideles non baptizatos, ſed adueniente Baptiſmo cauſatur ex illa qualitate, ſcilicet ex defectu ſignificationis, quæ qualitas cùm non ſit peccatum, perſeuerat poſt Baptiſmum. ita tenet expreſsè Villadiego c. 16. verſic. ſed ego conſidero. & citat gloſſam in cap. fin. 19. q. 3. tenent etiam aliqui viri docti, & Henriq. c. 17. num. 2. in gloſ. litera V, & eſt de mente Nauar. in alio ſimili, lib. 4. Conſiliorum conſil. 7. de ſponſalibus, num. 8. vbi dicit, quòd cognationi contractæ antè Baptiſmum, poſt illud oritur impedimentum matrimonij.

Hinc ſequitur, quòd propriè & in rigore loquẽdo nulla irregularitas tollitur per Baptiſmum; vnde quando Doctores dicũt de aliqua irregularitate, quòd tollitur per Baptiſmum, ſenſus eſt, quòd poſt Baptiſmum non perſeuerat fundamentum, ex quo (ſi perſeueraret) conſurgeret irregularitas; & quando dicunt, quòd non tollitur per Baptiſmum, ſenſus eſt, quòd poſt Baptiſmum perſeuerat illa qualitas, ex qua conſurgit irregularitas.

Ex dictis ſequitur, quòd irregularitas ex defectu corporis, & aliæ, quæ nõ oriuntur ex peccato, non tolluntur per Baptiſmum. ita Henr. cap. 17. nu. 2. loquendo de

alijs

aliis irregularitatibus.

Sit tertia concluſio. Omnis irregularitas, quæ contrahitur ex peccato proprio, tollitur per Baptiſmum. ita Henri. dicto n. 2. Perez n. 15. citato verſiculo, deinde quæro. vbi allegat multos. tenet Syluest. ver.irregularitas. q. 28. & ver. Baptiſmus. 6.q.1.Armilla,ver.irregularitas.n.87.

Hinc infero cum Henri. n. 1. litera L, quòd bigamia proueniens ex culpa tollitur per Baptiſmum, verbi gratia, ſi infidelis viuente prima contraxit inualidè cum ſecunda: nam ille defectus ſignificationis cùm fundetur in peccato, deletur per Baptiſmum.

Præterea ſequitur, irregularitatem homicidij iniuſti, etiam directè voluntarij, tolli per Baptiſmum. ita Perez & Henri. dicto n. 2. litera O, & in gloſſa, litera L. Vtrùm verò tollatur irregularitas homicidij iuſti, verbi gratia, non baptizatus fuit Iudex,& iuſtè occidit latronem? Nonnulli citati à Couarru. ſuprà dicunt, non tolli.idem tenet Perez ad Villadiego, dicto c.1.verſiculo,deinde quæro.

Quarta concluſio.Probabilius eſt,quòd tollitur.ita Henri. n. 2. Couarru. Tabiena ver.Baptiſmus,8.q. 1. verbo bigamia. §. 6. & ver.irregularitas.5.§.11.Syluest.ver.Baptiſmus. Probatur: nam licèt non fundetur in peccato, fundatur in illo honore, qui tamen tollitur per Baptiſmum, per quem homo fit ouis manſueta,& mutatur in alterum virum.

Præterea dico, quòd licèt diceremus, irregularitatem bigamiæ incurri ante Baptiſmum,ſpecialiter dicendum eſſet,irregularitatem homicidij non incurri, vt vidimus diſputat. 5. ſect. 1. in principio. ex can.ſi quis viduam.50.diſt.& can.aliquantos.51.diſt.vbi ad incurrendam irregularitatem homicidij requiritur, quòd occidens ſit baptizatus.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm irregularitas tollatur per profeſſionem Religionis?

Soto diſt.25.q.1. ar. 3. poſt 1. concl. dicit,quòd eſt conſuetudo in Religionibus, vt per profeſſionem cenſeatur ſublata omnis irregularitas quantùm ad Ordines, excepta irregularitate homicidij voluntarij & bigamiæ,ſiue hoc ſit ex iure communi,ſiue ex conſuetudine,vel priuilegio.

Prima concluſio. Ex iure communi ſolùm tollitur illa, quæ eſt expreſſa in iure, ſcilicet quando aliquis eſt illegitimus. ita Henri.c.17.n. 2. litera T, & Villadiego c. 16. verſic. quæro vlteriùs.

Secunda concluſio. Probabilius eſt, quòd nec ex conſuetudine tollitur alia irregularitas.ita Henri.c.8.n.10. litera Z, & clarè ſentit Medina in Sum.lib.1. c. 11. §. 12. dicens, etiam eſt aliqua irregularitas, quæ tollitur per profeſſionem, ſcilicet quæ prouenit ex proprio delicto,vt quando quis eſt illegitimus.

Tertia. Profeſſio in omni irregularitate inducit faciliorem diſpenſationem. ita Perez ibidem, & Villadiego verſic. cum ordinato verò extra tempora. Probatur ex cap.2.qui clerici vel vouentes.

Dvbitatvr quartò,vtrùm irregularitas contracta ex peccato poſſit diſpenſari per Bullam Cruciatæ?

Dico, *contracta ex peccato*, quia de ille, quæ contrahitur ſine peccato, qualis eſt bigamia, omnes Doctores vnanimiter concedunt, non poſſe diſpenſari per Bullam.

Prima opinio eſt affirmatiua. ita Soto diſt.22.q.3.art.1. nec oppoſitum tenet lib. 5.de iuſt.q. 1. art. 4. vt quidam falsò putarunt:nam ibi tantùm loquitur de irregularitate,quæ contrahitur ſine peccato. Eandem opinionem tenet Medina in Sum. lib.1.c.11.§.9.Cordub.in Sum. q. 28. & q. 144.in fine.& lib. 5. Quæſtionarij, q.43. dub.4.& aliqui Magiſtri. Probatur,irregularitas,quæ incurritur ex peccato, vel ſaltem eſt pœna eccleſiaſtica,ſed omnes Bullæ dicunt,quòd ſuſcipiens illam poſſit abſolui ab omnibus cenſuris,& aliquæ etiam dicunt,quòd poſsit abſolui à pœnis eccleſiaſticis; ergo.

Hanc autem ſententiam limitant Soto & Medina, quando irregularitas contra-

hitur tantùm propter peccatum, non tamen quando contrahitur etiam ex defectu ſignificationis, vt quando quis iniuſtè occidit hominem: hic enim eſt irregularis non ſolùm propter peccatum, quod commiſit, ſed etiam ex defectu ſignificationis; vnde dicunt, hanc irregularitatem non poſſe per Bullam abſolui. A qua limitatione omnino longè differt Ioannes Gutierrez Canonicarum quæſtionum capit. 3. vbi ait, quòd per Bullam poteſt abſolui irregularitas, quando eſt incurſa ex delicto violandi cenſuras, vt quando excommunicatus maiori recepit, vel exercuit Ordines, & in ſimilibus caſibus. Probatur, hæc irregularitas eſt veluti effectus cenſurarum, quæ violantur; ergo Bulla, quæ concedit abſolutionem à cenſuris, conſequenter concedit abſolutionem à prædicta irregularitate.

Secunda opinio abſolutè dicit, irregularitatem non poſſe abſolui nec diſpenſari per Bullam, ita Henriquez lib. 7. de indulgẽtiis, cap. 13. num. 6. & lib. 14. cap. 17. n. 4. litera L, vbi citat multos, tenet Villadiego cap. vlt. in fine. Ledeſma 2. p. 4. q. 26. art. 2. de irregularit. in regula 4. Ludouicus Lopez in Inſtructorio conſcientiæ, p. 2. cap. 92. Nau. cap. 27. num. 194. & 250. & lib. 1. Conſiliorum, conſ. 35. de temporibus ordinandorum. & conſ. 66. de ſententia excommunicat. ad 1. q. & alibi ſæpe. Emanuel Rodriguez in Bullam. §. 9. & multi Magiſtri, inter quos fuit Magiſter Pegna. Vnde ſit

Concluſio. Non eſt vllo modo tenenda prima opinio, ſed ſecunda omnino amplectenda. Probatur primò, irregularitas non eſt cenſura. c. quærenti. de verborum ſignificat. ergo non comprehenditur in hac Bulla ſub nomine cenſuræ. Confirmatur. Si quis clericus exiſtẽs irregularis celebret, non incurrit nouam irregularitatem impoſitam contra violantes cenſuras Eccleſiæ celebrando; ergo ſignum eſt irregularitatem non eſſe cenſurã. Secundò, quia ſecundùm ſtylum Romanæ Curiæ nunquam cenſetur concedi facultas diſpenſandi in irregularitate, niſi de illa fiat expreſſa mentio, vt teſtatur Nau. dicto n. 25. Antonius Gomez in Bullam Cruciatæ, ad 10. clauſulam. num. 30. & Henri. dicto c. 13. n. 6. ſed ſtylus Romanæ Curiæ facit ius. tex. in cap. ex literis. de conſtitutionibus. & c. quam graui. de crimine falſi. ergo. Vnde conſuetudo hæc non ſolùm eſt *de los Prouiſores*, vt ait Medina. Confirmatur primò: nam olim exprimebatur irregularitas, ſcilicet in Bulla Pauli IV. anni 1545. vt teſtatur Henriquez dicto num. 6. in gloſſa, litera B. Secundò. nam tria vltima Iubilæa pleniſſima, quæ olim concedebantur centeſimo quoque anno, & conceſſa ſunt à Gregor. XIV. Sixto V. & Clemente VIII. poſt ampliſſimam conceſſionem ad abſoluendum ab omnibus excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine ſubdit, *Propter præſentes autem ſuper aliqua irregularitate publica vel occulta non intendimus diſpenſare.* Non eſt autem intelligendum, quòd voluerit Papa in hoc Iubilæo reſtringere, quod in Bulla conceſſiſſet.

Tertiò: nam ex oppoſita ſententia ſequeretur, quòd Confeſſarius per Bullam poſſet abſoluere à pluribus irregularitatibus, quàm Commiſſarius. Sed conſequens eſt falſum; ergo. Maior probatur: nam Commiſſarius non poteſt diſpenſare in irregularitate contracta ex mala Ordinum ſuſceptione, & ſimonia. Minor autem probatur. Primò: nam in iure ſpecialis clauſula efficacior eſt, quàm generalis. cap. 1. & cap. Paſtoralis. §. quoniam autem. de reſcriptis. & cap. ſtuduiſti. de offic. delegati. Secundò probatur, quia non eſt veroſimile, Papam concedere cuilibet Confeſſario electo per Bullam, quod expreſſè denegat Commiſſario.

Quartò: Poteſtas abſoluendi non poteſt extendi ad irregularitatem, quæ tollitur diſpenſatione, non abſolutione.

Ad

Ad argumentum primæ opinionis primò, quòd irregularitas non eſt cenſura, vt vidimus 1. p. de cenſuris in communi. & quamuis ſit pœna, tamen Bullæ, quæ expediuntur poſt Pium V. non habent illam cauſulam, *à pœnis*; imò dico, quod etiam per iſtam clauſulam non poterat irregularitas abſolui, quoniam, vt vidimus, ſecundùm ſtylum Curiæ non conceditur, niſi exprimatur: ſublata autem eſt iſta clauſula, *à pœnis*, vt errandi tolleretur occaſio; vnde quamuis ſocietas habeat priuilegium abſoluendi externos ab omnibus cenſuris & pœnis eccleſiaſticis, nunquam tamen diſpenſat in irregularitate.

Si petas, quid ergo intelligitur in Bulla nomine pœnæ? Reſpondeo, quòd eſt declaratio prioris particulæ, *à cenſuris*. Secundò reſpondeo cum Henr. dicto n. 6. & Nauar. dicto n. 250. quòd intelligitur ſuſpenſio poſita à Confeſſario, ne in tantum tempus celebret, vel communicet, quæ pœna non eſt propriè cenſura, & etiam intelligitur illa pœna, quam ipſe pœnitens promiſit ſubire, ſi intra illud tempus celebraret, & communicaret, denique illa pœna, qua canones aliquot pœnitentiales mandant, per aliquod tempus aliquem non admitti ad communionem.

Ad argumentum Ioannis Gutierrez patet ex dictis, quòd ſecundùm ſtylum nunquam conceditur irregularitas, niſi exprimatur.

Dvbitatvr quintò, vtrùm Commiſſarius Cruciatæ poſſit diſpenſare in irregularitate?

Prima concluſio. In quibuſdam irregularitatibus poteſt diſpenſare, vt patet ex commiſſione ſibi facta.

Secunda concluſio. In his irregularitatibus poteſt diſpenſare, quamuis publicæ ſint. ita Henr. libr. 7. de indulgentiis. c. 13. n. 5. quia Papa non reſtringit ad occultas, ſicut Concilium reſtringit Epiſcopis.

Tertia concluſio. Commiſſarius bene poteſt diſpenſare cum Religioſis etiam exemptis, quia eſt delegatus Papæ. Probatur ex capit. ſanè. el 2. de offic. delegati.

Dvbitatvr ſextò, quæ conditiones requirantur, vt Epiſcopus diſpenſet in irregularitate per facultatem conceſſam à Concilio Trident. ſeſſ. 24. c. 6. & ſuppono ex ſuprà dictis, quòd poteſt diſpenſare in omni irregularitate ex delicto prouenienté, excepta ea quæ eſt homicidij voluntarij. Quo ſuppoſito,

Sit prima concluſio. Quatuor conditiones requiruntur. Prima eſt, quòd diſpenſet cum ſibi ſubditis; ſecunda, quòd diſpenſet in diœceſi ſua; tertia, quòd delictum ſit occultum; quarta, quòd non ſit deductum ad forum contentioſum. Quæ concluſio patet ex ipſo Concilio circa primam conditionem.

Notandum eſt primò, quòd Capitulum ſede vacante bene poteſt diſpenſare in his caſibus, quia ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcop. ita Henr. lib. 14. c. 18. n. 2. in fine.

Secundò notandum eſt, quòd Archiepiſcopus, in illis irregularitatibus, in quibus diſpenſat cum ſubditis, poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum in gradu appellationis, vel etiam dum viſitat, & tunc poteſt etiam diſpenſare cum ipſis Epiſcopis ſuffraganeis. ita Henr. c. 18. n. 3. & extra hos caſus non poteſt, quia illi non ſunt ſimpliciter ſubditi Archiepiſcopi. Sic aliqui viri docti.

Tertiò notandum eſt, quòd in prædictis caſibus Cōcilij etiam poſſunt diſpenſare Abbates Metinenſis & Valliſolitanus in Hiſpania, & alij habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sic aliqui viri doctiſſimi, qui teſtātur, id obſeruari in praxi. Probatur: nam abſolutio & diſpenſatio, & de qua loquitur Conciliū, non pertinēt ad poteſtatem Ordinis, ſed iuriſdictionis, ſed Abbates prædicti habēt ferè tam plenariā iuriſdictionem, ſicut Epiſcopi; ergo. Generales autem Religionū non poſſūt diſpenſare virtute huius Decreti, quoniam ibi nihil agitur de Regularibus, nec erat neceſſariū, quia ipſi habent ſpecialia priuilegia. Vbi notandū eſt cum Medina in Sum. lib. 1. §. 11. §. 12. quòd quando Prælati mittunt

ſuos Religioſos, vt ordinetur, diſpenſant cum illis, quamuis id non dicant. idem tenet Sylueſt. verb. irregularitas. q. 28. hoc autem intelligo cum Sylueſt. & Nauar. c. 25. n. 74. dummodo Prælatus habeat talem intentionem. Præterea intelligo hoc quantùm ad forum interius, non quantùm ad exterius, iuxta doctrinam Nauar. dicto n. 74. quòd quando Prælatus ſolo facto diſpenſat circa legem ſuperioris, talis diſpenſatio licèt admittatur in foro interiori, non tamen in exteriori. Præterea dico cum Henr. c. 18. n. 4. quòd dum Prælatus religionis, aut Epiſcopus mittit ſubditum, vt ordinetur, cenſetur concedere ſuas vices Epiſcopo ordinanti, vt diſpenſet in defectu occurrenti aut oblito. Probatur ex c. præterea. de offic. delegati. Ex dictis ſequitur, quòd non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſubditis alterius Epiſcopi. ita Naua. lib. 1. Conſ. conſ. 8. de offic. ordin.

Dubitabit tamen aliquis vtrùm poſſit Epiſcopus diſpenſare cum Religioſis exemptis de gentibus in ſua diœceſi?

Sed videte dicta cap. 7. de excommunicat. diſputat. 1. dub. 6. & videte Gemin. c. cùm nullus. de temporibus ordinationum in 6. §. Religioſi. & Henr. lib. 14. cap. vltim. in fine.

Circa ſecundam conditionem notandum eſt, quòd licèt Epiſcopus extra territorium poteſt abſoluere ſubditos à peccato, & ab excommunicatione non reſeruata, quia hæc iuriſdictio eſt gratioſa; at verò non poteſt diſpenſare in huiuſmodi irregularitate, & aliis caſibus reſeruatis Papæ, quia id reſtringit Concilium. ita Henri. cap. 20. n. 5. in gloſſa, litera L. Circa tertiam conditionem videndum eſt, quod delictum dicatur occultum hîc.

Secunda concluſio. Hîc non ſolùm dicitur occultum illud, quod eſt per ſe occultum, ita vt non poſſit probari per teſtem, ſed etiam illud, quod licèt de ſe poſſit teſtibus probari, nihilominus non eſt publicum, quia nec eſt notorium, nec eſt manifeſtum, aut famoſum. ita Nauarr. n. 250. §. 10. & Henriq. cap. 20. num. 4. Probatùr: nam ſic obuiatur ſcandalo publico, & hoc fuit intentum Concilij. Notorium autem per euidentiam facti eſt, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt, & quamuis ſint diuerſæ opiniones, à quot hominibus ſciri debeat, vt dicatur notorium per euidentiam facti, certior tamen regùla eſt, quòd relinquatur arbitrio viri prudentis attentis circunſtantiis ita Panormitan. capit. per veſtras. de cohabitat. clericorum & mulierum. num. 16. Dixi, *notorium per euidentiam facti*, & prætermitto notorium notorietate iuris, quia notorium hoc modo eſt illud, quod eſt manifeſtum per confeſſionem partis ſponte factam in iudicio, vel per ſententiam Iudicis, quæ tranſiuit in rem iudicatam; & notorium hoc modo pertinet ad quartam conditionem. Manifeſtum eſt illud, de quo eſt fama in maiori parte ciuitatis, viciniæ, vel Collegij orta à ſcientibus. Famoſum verò eſt, quando eſt fama in maiori parte prædictarum communitatum, orta non ex ſcientia, ſed ex indiciis & præſumptionibus. ita Nauarr. dicto n. 250. & Henr. libr. 14. c. 3. n. 1.

Ex dictis ſequitur, quòd quamuis delictum ſciatur à quinque, ſi tamen toleratur abſque fama & murmuratione, dicetur occultum quoad hunc effectū diſpenſationis. ita Henriq. cap. 2. num. 4. & eſt de mente Nauarr. dicto §. 10. vbi notandum eſt, poſſe contingere, quòd actus ſit publicus, & delictum dicatur occultum, verbi gratia, qui exiſtens in occulta excommunicatione celebrat publicè, tunc celebratio eſt publica, & delictum eſt occultum. ita Henriq. dicto num. 4. & Nauarr. dicto num. 250. in fine. & num. 241. vbi ait, ſic definitum eſſe in ſacra pœnitentiaria, quia malitia eſt occulta. Idem dicendum eſt de excommunicato publico in vna ciuitate, & celebrante in alia, vbi neſcitur, eum eſſe excommunicatum. ita Nauar. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 2. de clerico non ordinato miniſtrante. & ita reſponderunt in alio caſu grauiſſimo doctiſſimi

ctiſſimi Theologi, & Iuriſtæ Salmanticenſes, quorum ſententias ſequutus eſt Epiſcopus. Imò etiam dicitur occultum, quamuis fiat coram multis, ſi ipſi neſciant prohibitionem iuris, verbi gratia, ſi Diaconus baptizat ſolemniter coram multis, qui tamen ignorant hoc eſſe in iure prohibitum Diacono. ita Nauar. dicto conſ. 2. quem ſequitur Emmanuel c. 166. concl. 3. qui addunt idem eſſe dicendum, quamuis illi ſciant id eſſe prohibitum Diacono, ſi ignorabant per id irregularitatem incurri: ſed ego dubito de hoc. Circa vltimam conditionem, ſcilicet quòd delictum non ſit deductum ad forum contentioſum,

Notandum eſt primò, hoc habere verum, licèt probetur vno ſolo teſte. ita Henriq. c. 7. n. 5.

Secundò notandum eſt, quòd qui iuſtè fuit accuſatus incurriſſe irregularitatem, & tamen ipſe falſis teſtibus & aliis remediis etiam iniquis abſolutus ab inſtantia, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia dicitur occultum, & ceſſat ratio deducti ad forum contentioſum. ita Henriq. cap. 20. num. 4. & capit. 4. num. 5. in fine. & in gloſſa, litera G, ait ita tenere aliquos Doctores conſultos de hac re, idem tenet Emanuel c. 167. concl. 4.

DVBITATVR ſeptimò, ſi delictum fuit deductum ad forum contentioſum, & iudicium eſt finitum, & punitum delictum, vtrùm poſſit Epiſcopus in hac irregularitate diſpenſare?

Partem negatiuam firmiter tenet Ioannes Gutierrez Canonicarum quæſtionum c. 3. circa finem. quem ſequitur Emanuel capit. 168. in fine. Fundamentum eorum eſt, quòd Concilium abſolutè dicit, *dummodo non ſit deductum ad forum contentioſum*, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Cæterùm hoc fundamentum parum me mouet. Sed ego arguo fortiùs: nam Concilium dicit, *in delictis occultis*, ſed huiuſmodi delictum iam eſt publicum; ergo.

Concluſio eſt, quòd bene poteſt Epiſcopus diſpenſare. Quam concluſionem firmiter aſſeuero, eámque obſeruaui ſæpe in praxi in alio caſu ſimili abſoluendo per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum finito iam iudicio. Eandem concluſionem tenuerunt quidam Theologi, vt concedit ipſe Gutierrez, & apertè eſt de mente P. Henri. cap. 7. num. 5. in illis verbis, *quandiu manet deductum ad forum contentioſum.* Probatur concluſio: nam intentum Concilij fuit, conſeruare autoritatem Iudicibus, ſed in hoc caſu nihil autoritatis detrahitur Iudici, quia iam eſt functus officio ſuo; ergo. Quod argumentum apud me firmiſſimum eſt, & per ipſum ſufficientiſſimè ſoluitur primum argumentum.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd ideo requirit Concilium, delictum eſſe occultum, vt vitetur publicum ſcandalum, hoc autem ceſſat per punitionem factam per Iudicem humiliter toleratam à delinquente: per illam enim purgat delictum, & ſatisfacit Reipublicæ offenſæ per tale delictum.

DVBITATVR octauò, de illo qui ſæpius commiſit delictum inducens irregularitatem?

Emanuel c. 182. concl. 2. dicit, quòd ſi in petitione diſpenſationis non exprimit numerum omnium delictorum, diſpenſatio erit ſubreptitia.

Pro reſolutione notandum eſt, quòd vel delicta ſunt eiuſdem rationis, vt ſi ſæpius celebrauit excommunicatus, vel diuerſæ, vt ſi celebrauit excommunicatus, & occidit hominem.

Dico ergo primò, doctrinam Emanuelis veram eſſe, quando delicta ſunt diuerſa, quia tunc etiam irregularitates ſunt diuerſæ, & hoc eſt apertè de mente Naua. conſ. 72. de ſententia excommunicat. & P. Henr. lib. 12. de matr. c. 10. n. 3. in fin.

Secundò dico, quando delicta non ſunt diuerſa, ſed vnum pluries repetitum, verbi gratia, ſi pluries celebrauit excommunicatus, ſufficit dicere, ſe eſſe irregularem, quia celebrauit excõmunicatus. ita Henri. lib. 13. de excommunicat. c. 30. num. 3. in

gloſſa, litera F. Nauar. in addit. ad cap. 27. num. 32. vbi allegat ſtylum Curiæ; nec requiritur in diſpenſatione addere, *toties, quoties incurriſti*, vt ait Henri. lib. 14. c. 7. n. 5. & dicto cap. 10. de matrim.

Ex dictis ſequitur, quòd qui excommunicatus & ſuſpenſus celebrauit, debet exprimere vtramque cenſuram in petenda diſpenſatione. ita Emanuel c. 168. concl. 1. & Nau. dicto conſ. 72.

Sequitur etiam, quòd qui voluntariè occidit Presbyterum, & in petenda diſpenſatione ſolùm dicit, ſe occidiſſe hominem, non manet tutus, nec diſpenſatio eſt valida. ita Nauar. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 4. de homicidio. Probatur, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo orta eſt irregularitas, & delictum erat presbytericidium, quod eſt grauiſſimè qualificatum; ergo.

DVBITATVR vltimò, vtrùm in illis irregularitatibus, in quibus Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis, poſſit etiam dare facultatem alteri, vt diſpenſet cum ipſo Epiſcopo?

Concluſio affirmatiua. ita habet P. Henri. lib. 7. de indulgent. c. 28. §. 1. lit. H, & lib. 14. de irregul. c. 18. §. 3. & Palud. in 4. d. 38. quæſt. 4. art. 4. c. 4. & Maiolus lib. 2. de irreg. c. 2. in fine. qui etiam citat alios. Et probatur: nam iſta iuriſdictio non eſt contentioſa, ſed gratioſa; ergo bene poteſt Epiſcopus eam committere alteri, vt eam exerceat in ipſummet.

Hæc de Cenſuris dicta ſufficiant, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & beatæ Virginis Mariæ.

FINIS.

INDEX ALPHABETICVS

OMNIVM, QVÆ IN MATERIIS DE CENSVRIS IN COMMVNI, DE excommunicatione, de ſuſpenſione, de depoſitione, & degradatione, de interdicto, de ceſſatione à diuinis, & denique de irregularitate continentur.

A

Abbas.

ABBAS, vt Abbas Metinenſis poteſt diſpenſare in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, ex Concilio Tridentino.p.7.diſput.10. dub.6. poſt primam concluſionem.

Abbatiſſæ, quæ in exercenda iuriſdictione, ſuſpenſione, aut interdicto vti videntur, non vtuntur illis, vt vera cenſura.1.p.dub.6.concluſ.1.

Aborſus.

Aborſum procurando Monialis in ſe potione, vel phlebotomia non incurrit excommunicationem Sixti V. ſecus ſi procuret in alia.2.p.c.5.diſp.3. dub.12. illat.5.poſt 2.concluſ.

Aborſum procurans in alia fœmina eſt excommunicatus. ibid.

Aborſum cauſans ſi dubitat, an fœtus eſſet animatus, nécne, debet ſe reputare irregularem.7.p.diſput.2.dub.5. concl. 1.illat.1.

Aborſum cauſans in adultera, eam intrare faciendo per loca periculoſa, eſt irregularis. p.7.diſputat.5. ſect.3. dub.5. concluſ.1. in fine.

Aborſu ſequuto ſaltans cum muliere grauida an ſit irregularis. ibid. diſputat.6. ſect.1.dub.6.

Aborſus vt ſequatur, qui dat remedium, ſi ſequitur, eſt irregularis ex homicidio directè voluntario.ibid. ſect.2.dub. 1.concluſ.1. & quid, quando ex percuſſione leui aborſum patitur mulier grauida. concluſ.2.

Aborſus conſilio dato, ſi non poteſt conſiliarius reuocare conſilium, aborſu ſequuto an maneat irregularis. p. 7. diſp. 6.ſect.2.dub.4.in fine.

Aborſu ſequuto, quando fœmina dicit illi, à quo concepit, ſe ad talem aborſum medicinam velle ſumere, ſi ipſe non impedit, eſt irregularis.ibid.dub.7.verſ. ſequitur 4.

Aborſus materia quoad irregularitatem tractatur. p.7.diſp.6.ſect.4.per totam.

Abrogatio.

Abrogari bene poſſunt cenſuræ per contrariam conſuetudinem.1.p.dub.8.

Abſens.

Abſente longè perſona læſa quomodo debeat ſatisfacere excommunicatus. 2.p. cap.7.diſputat.3.dub.5.not.1.& de alio abſentiæ caſu, vide ibidem, dubio 10. concluſ.3.

Abſens an poſſit abſolui à ſuſpenſione. 3. par.diſput.6.dub.3. & ab interdicto. 5. p.diſput.6.dub.3.concluſ.1.& an ab excommunicatione.2.p.c.7.diſp.2.dub.1.

Abſentes canonici ſunt vocandi ad imponendam ceſſationem, ſicut vocantur ad eligendum.9.p.diſp.2.dub.2.condit.8.

Abſolutio.

Abſoluere poteſt Prælatus Sacerdos ſuum ſubditum extra proprium territorium. 2.p c.3.diſput.2.dub.1.

Abſolutus ab vna excõmunicatione manet in alia, ſi bis propter diſtinctũ crimen fuit excommunicatus. ibid. cap.4. diſput.2.dub.7.in concluſ.& latiùs c.7. diſput.2.dub.3.

Abſolui an poſſit defunctus ab excommunicatione.ibid.dub.8.cõcl.5. & quis eum poſſit abſoluere. ibid.

Abſolutus ab excõmunicatione ante confeſſionem an teneatur in confeſſione confitendo peccatum, confiteri circunſtantiam excommunicationis. 2.p. c.5. diſput.1.dub.11.corollar.2.

Abſoluere excommunicatum ob participationem in crimine criminoſo quis poſſit.ibid.c.6.diſp.10.dub.3.concl.4.

Abſolutionis modus inter duos clericos minori excommunicatione excommunicatos.ibid.diſput.12.dub.3.corol.2.

Abſoluere ab excommunicatione quis poſſit. 2.part.cap.7. per totum, & quis ab excommunicatione minori.ibidem, diſput.1.dub.1.

Abſoluendi ab excommunicatione maiori non reſeruata eſt conceſſa facultas parochis & confeſſoribus expoſitis ab ordinario. ibid. in fine.

Abſoluere ab excommunicatione an poſſit non Sacerdos.2.p.c.7.diſp.1.dub.2.

Abſoluere poteſt ab excommunicatione qui excommunicauit, exceptis 5.caſib. ibidem, & dub.9. vbi numerantur, & abſolutionem committere ſola prima tonſura initiato. eod.dub.2.

Abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis, an poſſit laicus ſola prima tonſura initiatus.dub.3.

Abſoluere in articulo mortis quilibet Sacerdos, vt poteſt ab omnibus peccatis, ita ab omnibus cenſuris etiam reſeruatis Papæ.2.p.c.7.diſp.1.dub.4.in fin.

Abſoluere ab excommunicatione iuris nemini reſeruata quis poſſit, & ab excommunicatione conſtitutionis Prouincialis confirmatæ per VIII. Pontificem.ibid.dub.4.

Abſoluere ab excõmunicatione reſeruata iuris, vel hominis quis poſſit. 2.p.c. 7.diſput.1.dub.5.

Abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papę, quando delictũm eſt occultum, poteſt Epiſcopus.ibid.dub.6.

Abſoluere poteſt etiam, quando excommunicatus eſt impeditus ire ad Papam aliquo ex impedimentis relatis. 2.p. c. 6.diſput.1.dub.6.concl.2.ibid.

Abſolutus propter tale impedimẽtum ab Epiſcopo, vel quouis alio, niſi ſit abſolutus virtute Bullæ, tenetur ſe Papæ præſentare ceſſante impedimento.ibid. & diſp.2.dub.4.concl.1.& per totum.

Abſolutionem concedentia iura in ſolo articulo mortis quomodo intelligãtur. 2.p.c.7.diſp.1.dub.6.poſt 3.concl.

Abſolui poteſt excommunicatus ob percuſſionem clerici in octo caſibus ab Epiſcopo.ibid. ferè in fine dubij.

Abſolui virtute Bullæ an aliquis poſſit ab excommunicatione reſeruata Papę, vel Epiſcopo.ibid.dub.7.

Abſolui ab excommunicatione incurſa propter hæreſim nemo poteſt virtute Bullæ. ibid.

Abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine in generali quis poſſit. ibid. dub. 8. & ab excommunicatione lata in ſpeciali, & nominatim, verbi gratia, contra Petrum.dub.9.

Abſoluere an poſſit Archiepiſcopus ab excommunicatione lata à Suffraganeis in ſuos ſubditos.p.2.c.7.diſp.1.dub.10.

Abſoluere an poſſit Epiſcopus, quem Prę latus inferior excommunicauit, vel an poſſit abſoluere alius ex eius commiſſione. dub.11.

Abſoluere

Abſoluere an poſſit Epiſcopus eum, qui in alia Prouincia commiſit crimen publicum, ſi in ſua eſt occultum, vt ſi committens in Hiſpania veniat Limam. ib. ante finem dubij.

Abſoluere ab excommunicatione incurſa ob delictum deductum ad forum contentioſum, an poſſit Epiſcopus. ib.

Abſoluere extra proprium territorium an poſſit Epiſcopus, quem excommunicauit in proprio territorio. 2.p. cap.7. diſp. 1.dub.12.

Abſoluere in ſuo Epiſcopatu an poſſit Epiſcopus eum, qui eſt excommunicatus in alio Epiſcopatu. dub.13.

Abſolui an poſſit in proprio territorio, qui ad illud venit excommunicatus in alio. dub.14.

Abſolui an poſſit abſens, vel inuitus. 2.p. c.7.diſp.2.dub.1.& 2.

Abſolutus ab vna hæreſi occultans aliam manet excommunicatus. dub.3. in fine. Similiter & occultans actus hæreſis. ibid.

Abſolutio ex falſa cauſa an, quando, & quomodo nulla. dub.4.

Abſolutio obtenta per vim, vel metum an inualida. dubio 5. & eam ſic extorquens eſt ipſo facto excommunicatus. ibidem concl.3.

Abſolutio data timore innato, & non illato eſt valida. ibid. concl.3. notab.4.

Abſolutus an maneat excommunicatus tranſacto tempore, vel impleta conditione, qui ad certum tempus, vel ſub conditione, donec ſatisfeceris, erat excommunicatus ſine alia noua abſolutione. 2.p.c.7.diſp.2.dub.6.

Abſoluendi ab excommunicatione forma & modus obſeruandus. ibid. diſp.3. per totam.

Abſolutionis ab excommunicatione aliqua verba eſſentialia non ſunt, ſed ſic ſunt, vt licite fiat abſolutio. ibidem, dubio 1.& 2.

Abſolutionem ab excommunicatione quę debeant præcedere, eodem dubio 2.& ad abſolutionem ab ea in foro interiori ea cæremonialia debeant præcedere, quæ præcedunt abſolutionem in foro exteriori. 2.p.c.7.diſp.3.dubio 3.

Abſoluatur vt aliquis in articulo mortis per eum, qui de iure non poterat abſoluere, quis modus ſeruandus, & abſoluens, quid ei debeat iniungere. dubio 4.

Abſolui quomodo debeat, qui excommunicatus eſt excommunicatione, quæ habet annexam ſatisfactionem partis, vt cùm aliquis percuſſit clericum, vel propter debitum, vel furtum. dubio 5.

Abſoluens non præmiſſa ſatisfactione, vel ſi non poteſt præſtari ſatisfactio ſine cautione, peccat contra iuſtitiam, & parti tenetur reſtituere damnum. ibidem concl.2.& 3.

Abſoluendus ab excommunicatione ſi non poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, quid debeat facere, vt abſoluatur. ibid. dub.6.

Abſolui ab excommunicatione quando poſſit aliquis, antequam ſoluat iura Iudici, vel Notario. 2.p.c.7.diſp.3.dub.7.

Abſolui ſimoniacus poteſt, antequam reſtituat pretium, vel reſignet beneficium. ibid.

Abſolui poteſt excommunicatus, quia non denunciat, ſi proponat denunciare, niſi denunciatio ſit facienda Inquiſitoribus. eodem dub.7. in fine.

Abſolui ab excommunicatione an poſſit quis præſtita cautione virtute Bullæ, vel Iubilæi, quãdo in ipſis dicitur, vt abſoluatur ſatisfacta parte. 2.p.cap.7.diſp. 3. dubio 8. & an ſit valida abſolutio, ſi nec cautionem recipiat abſoluens. dubio 9.

Abſoluens non ſeruata forma iuris communis, & ſi ea forma ei in delegatione præcipiatur, verè abſoluit. ibidem concl.2.

Abſolutus ab excommunicatione ab vno iniuſtè, ſed validè, poteſt ab alio validè & iuſtè abſolui à peccatis. eodem dubio 9. illat.1.

Abſolui an poſſit quis lite pendente, &

quid cum eo faciendum. 2. p. c. 7. diſp. 3.dub.10.& an poſſit abſolui lite finita. dub.12.in medio.

Abſolutio in foro interiori ab excommunicatione quando poſſit dari non præiudicando Iudici in foro exteriori. ibi. eodem dub.12.

Abſolutionem rigidè vel malitioſè Iudice negante, quis poſſit abſoluere in foro interiori ab excommunicatione pendente lite.ibid.concl.4.dub.10.

Abſolui quando poſſit aliquis ab excommunicatione per Bullam,& ſi reclamet pars quòd priùs ſatisfaciat.2.p.c.7.diſp. 3.dub.10.in fine.

Abſolutioni ab excommunicatione ob iniuriam alteri illatam, quæ ſatisfactio præmittenda.dub.11.

Abſolutio data virtute Bullæ, vel Iubilæi an valeat pro foro exteriori,& iudiciali.dub.12.

Abſoluere ab omnibus cenſuris, exceptis Bullæ Cœnę poſſunt confeſſores Societatis.2.p.c.7.diſp.3.dub.8.

Abſolutio ad effectum lucrandi Iubilęum. ibid.dub.12.ferè in fine.

Abſolui ab excommunicatione maiori vel minori an quis poſſit virtute Bullæ,vel priuilegij extra confeſſionem.ibid.dub. 13.

Abſoluere in foro conſcientiæ,& abſoluere intra confeſſionem,maximè diſtant. 2. part. c. 7. diſp. 3. dub. 13. ferè in fine.

Abſoluere ad reincidentiam quid, & an per Bullam vel priuilegium poſſit quis abſolui ad reincidentiam.dub.14.

Abſolutus præſtita cautione de ſatisfaciendo, & ſi non ſatisfaciat, non reincidit in excommunicationem. ibidem concluſio.1.

Abſolutus ad reincidentiam an reincidat elapſo termino, ſi non poteſt ſatisfacere.ibid.

Abſolutio ab excommunicatione an poſſit dari ſub conditione. 2. p. c. 7.diſp.3. dub.15.

Abſoluat vt aliquis ad reincidentiam, requiritur poteſtas ad excommunicandum.ibid.dub.14.concl.1.2.

Abſoluendo confeſſor aliquem ex conſenſu partis, verbi gratia, per viginti dies, quid debeat neceſſariò facere. ibid.corol.2.

Abſolutio eſt conformis petitioni. ibid. in fine dubij.

Abſolutus ſub illa conditione generali, ſi fortè incurriſti, manet abſolutus ab excommunicatione oblita,nec cùm recordatur,iterum abſolui neceſſe eſt.2.p. c.7.diſp.3.dub.vlt.in concl.

Abſolutus ad cautelam virtute Iubilæi concedentis abſolutionem ab omnib. cenſuris,manet abſolutus etiam à cenſura incurſa ob peccatum, quod obliuione vel ignorantia non fuit confeſſus.ib.corol.1.

Abſolutionem petere in nullo foro tenetur, qui excommunicationem prætendit eſſe nullam, & ſi petat, non confitetur ſe excommunicationem incurriſſe.ibid.in fine.

Abſolui ab excommunicatione, & à peccatis durante ſuſpenſione bene poteſt ſuſpenſus.3.p.diſp.2.dub.1.

Abſoluere à ſuſpenſione incurſa propter ſuſceptionem ordinum extra tempora, & ante ætatem,&c. quis poſſit. 3. part. diſp.5.dub.7.notab.1.

Abſoluere à ſuſpenſione in generali quis poſſit iure ordinario. 3. p.diſp.6.per totam. & quos poſſit ex commiſſione. ib. dub.3.

Abſolui quis bene poteſt ab vna ſuſpenſione, manentibus aliis.ibid.dub.eod.

Abſoluendi à ſuſpenſione modus ſeruandus.ibid.

Abſolutio generalis licet tempore interdicti. 5. p. diſp. 4. ſect. 4.dub.1. poſt 2. concl.

Abſoluere à cenſuris an liceat tempore interdicti.dub.2.concl.2.

Abſolutione an indigeat interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, vt ſepeliatur(ſi fortè moriatur) in loco ſacro, & an ea indigeat abſolutione ad eundem effectum ſimpli

ſimpliciter interdictus. 5. p. diſp. 4. ſectio.3.dub.1.concl.1.

Abſoluere ab interdicto quis poſſit via ordinaria,& quis ex commiſſione.5.p.diſp. 6.dub.1.& 2.

Abſoluere ab interdicto reſeruato Papæ quis poſſit.eod.dub.1.concl.7.

Abſoluere ab interdicto vno, & non ab aliis bene poteſt.ibid.dub.3.concl.3.

Abſoluendi ab interdicto forma. ibid. dub.6.

Abſoluere confeſſor bene poteſt à peccato,propter quod incurſa eſt irregularitas ſine eo,quòd abſoluat ab irregularitate.p.7.diſp.2.dub.7.concl.6.

Abſoluendo ab excommunicatione in foro exteriori, qui eſt interdictus perſonaliter excommunicatus,aut ſuſpenſus, an incurrat irregularitatem.ibid.diſp.9. ſect.2.dub. 2. & abſoluens tempore interdicti in eodem foro exteriori. ibid. dub.8.poſt 2.concl.

Abſoluendo à peccatis laicus ſeriò, & ſacramentaliter an fiat irregularis. ibid. dub.15.

Abſoluere ab irregularitate. Vide verbo, *Diſpenſare.*

Acceleratio.

Accelerationem mortis cauſans, quando irregularis efficiatur.p.7.diſp. 6. ſect. 1. dub.10.

Acceptatio.

Acceptatio beneficij, quod collatum eſt Petro, antequam ipſe ſit excommunicatus,an ſit valida.2.part.cap. 6. diſp. 5. dub.6.

Accidentia.

Accidentia ſolo numero differentia, quæ non poſſint eſſe in eodem ſubiecte.ibi. c.4.diſp.1.dub.1.ad 2.argumentum.

Accuſator.

Accuſator concurrens ad deformationem eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect.2. dub. 1. verſic.2.promotor.

Accuſator, qui proteſtatur ſe non intendere deformationem rei, ſi deformetur,an excuſetur ab irregularitate. ibid. dub.9.

Accuſatio in cauſa ſanguinis quare prohibita clerico.eod.dub. 9. poſt 1. concl. verſic.2.etiam & quando cum proteſtatione permittitur. eodem dub. 9. 10. & 11.

ſine Accuſatore nemo eſt degradatus. 4.p. diſp.vnica.dub.4.concl.1.

Acolytus.

Acolytus miniſtrans iterationi Baptiſmi eſt irregularis.p.7. diſp.7.dub.1.

Actus.

Actus non malus de facto, & in indiuiduo ab Eccleſia non punitur. 1. p. dub. 11. concl.1.

Actus verò malus, quamuis non volitus in ſe,ſed in cauſa ſic.ibid.concl.2.

Actus exterior malus non procedens ab actu interiori habente eam malitiam, quæ prohibetur aliqua cenſura, poteſt puniri ab Eccleſia,ſed de facto non incidit in cenſuram poſitam contra tale peccatum, qui talem actum fecit.ibid. concl.3.

Actus exterior dicitur per ſe & ſimpliciter manifeſtus,ſed per accidens dicitur occultus. 7. p.diſput. 2. dub. 2. in principio,& latè p.2.dub.10.

Actor excommunicatus an poſſit eſſe in iudicio.2.p.c.6.diſp.7.dub.1.

Adulter.

Adulter qui ſe defendendo occidit maritum adulteratæ, an ſit irregularis.p.7. diſp.5.ſect.3.dub.3.& an ſi maritus occidat vxorem, adulter ſit irregularis. ibid.concl.2.& eſt irregularis, ſi ex eo, quòd fecit prægnantem adulteram intrare per loca periculoſa, mortua eſt, vel abortiuit.ibid.concl.

Aduocatus.

Aduocatus an poſſit eſſe excommunicatus,& ſi eſt non toleratus, an teneatur reſtituere ſtipendium.2.p.cap.4.diſp.1. dub.1.ad 1.

Aduocatus concurrens ad deformationem eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect. 2. dub.1. verſ. 2.promotor. & an eum excuſet proteſtatio.dub.12.

Aduocatus rei an maneat irregularis,

quando eò quòd accuſator rei defecit in probatione, ipſe accuſator punitur pœna talionis. ibid. dub. 8. & quid de Aduocato accuſatoris in eodem caſu. ibid.

Aduocatus clericus agens pro reo in cauſa criminali, quid præuidere debeat. ibid.

Aduocatus eſt irregularis, ſi propter eius imperitiam vel incuriam eſt aliquis deformatus. ibid. in fine dubij.

Ædificia.

Ædificia continentia quæ ſint, & quando cenſeantur interdicta. 5. p. diſp. 1. dub. 3. concl. 2.

Ætas.

Ætas ſenilis, vel impuberis excuſat ire ad ſanctum Patrem ad obtinendam abſolutionem. 2. p. c. 7. diſp. 1. dub. 6. concl. 3.

Agitatio.

Agitatio taurorum. Vide verbo, *Clerici.*

Alens, & Alimenta.

Alens feram, ſi fera aliquem occidat, an ſit irregularis. p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 7.

Alimenta ſunt danda ſuſpenſo ob crimen ab officio, & beneficio. 2. p. c. 6. diſp. 6. dub. 1.

Alienare.

Alienare patrimonium quando poſſit clericus. 3. p. diſput. 5. dub. 5. illatio. 3. ferè in fine dubij.

Alloqui.

Alloqui excommunicatum non poſſumus. 2. p. c. 6. diſp. 9. dub. 1.

Ambroſius.

Ambroſius excõmunicauit Theodoſium. 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 10.

Amentes.

Amentes an poſſint intereſſe diuinis tempore interdicti. 5. p. diſp. ſect. 2. dub. 5.

Anathema.

Anathematis & excommunicationis differentia, & ſolemnitas anathematis, & anathematis mucro quid, & anathematizandi poteſtas eſt ſolùm Epiſcoporum, & anathema aliquando ſolam excommunicationem maiorem ſignificat. 2. p. c. 2. diſp. 1. dub. 1.

Anathema etiam ſignificat vehementem maledictionem, & execrationem. ibid. c. 3. diſp. 1. dub. 7. in fine. & c. 4. diſp. 1. dub. 8. ferè in fine.

Angelus.

Angelus, ſi peccaret, non fieret ſubditus Eccleſiæ militanti. 2. p. c. 3. diſp. 1. dub. 7. in fine.

Annus.

Annus inceptus quoad ordines habetur pro completo. 3. p. diſp. 5. dub. 7. notab. 11.

Animatio.

Animatio fœtus quando contingat in mari, & quando in fœmina. p. 7. diſp. 6. ſect. 4. dub. 1.

Appellatio.

Appellatio an, & quando impediat exequutionem, ſeu incurſum excommunicationis, & aliarum cenſurarum. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 11.

Appellatione interpoſita lata excommunicatio eſt nulla. ibid.

Appellatione deſcita, vel cùm appellationi eſt renunciatum, non incurritur excommunicatio etiam poſt tempus, in quo proſequenda erat appellatio. ibidem, concluſio. 4.

Appellationi confidens celebrando non incurrit irregularitatem. p. 7. diſput. 9. ſect. 2. dub. 1. poſt 4. concl.

Appellatio an excuſet ab incurrenda ſuſpenſione. 3. p. diſp. 3. dub. 4. concl. 1.

Appellatio interpoſita durante ſuſpenſione interdicti an ſuſpendat effectum interdicti etiam tranſacto tempore ſuſpenſionis. 5. p. diſp. 6. dub. 4. concl. 7.

Appellatio an excuſet ab obſeruanda ceſſatione. 6. p. diſp. 3. dub. 1.

Archidiaconus.

Archidiaconus de iure communi non poteſt excommunicare, niſi quando viſitat de conſuetudine. 2. p. cap. 3. diſput. 1. dub. 1.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus ſi ferat excommunicationem per modum ſtatuti in Concilio Prouinciali, ligat Suffraganeos, ſecus ſi per

ſi per modum ſententiæ. 2.p.c.3.diſp. 2.dub.4.

Archiepiſcopus an poſſit excommunicare Epiſcopos Suffraganeos. Vide verbo, *Epiſcopus.*

Archiepiſcopus an poſſit abſoluere ab excommunicatione, cuius abſolutionem ſibi Suffraganeus Epiſcopus reſeruauit. 2.p.c.7.diſputat.1.dub.5. & ex profeſſo dub.10. & an poſſit abſoluere Epiſcopos Suffraganeos. ibid.

Archiepiſcopus quando poſſit diſpenſare cum ſubditis Suffraganeorum, & cum ipſis Epiſcopis Suffraganeis.p.7.diſput. 10.dub.6.poſt 1.concl. Cætera de Archiepiſcopis,vide verbo *Epiſcopus.*

Archipreſbyter.

Archipreſbyter niſi de conſuetudine non excommunicat. p. 7. cap.3. diſputat. 1. dub. 1.

Arma.

Arma portantes ad Sarracenos,vel portare iubentes quomodo incurrãt excommunicationem. 2.p.c.6.diſput.3.dub.2. in 2.concluſ.

Arma vendentes,vel dantes etiam offenſiua ad bellum iuſtum,non manent irregulares. p.7. diſputat.6. ſect.3. dub.2. concl.1.verſ.ex dictis ſequitur.

Artifex.

Artifex quis propriè dicatur. p.7.diſput.4. dub.7. ferè in fine.

Auditor.

Auditor. Vide, *Regius Senator.*

Auricula.

Auricula,id eſt, cartilago non eſt membrum,nec abſcindens eam alteri, eſt irregularis. p.7.diſp.5.ſect.1.dub.1.

Auriculis carens an ſit irregularis. ibid. diſput.3.dub.1.corol.2.

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu & à ceſſante cauſa eſt firmum. p.7.diſp.6.ſect. 1.dub.1. opinio.1,

Aſſiſtere.

Aſſiſtens executioni ſententiæ mortis an maneat irregularis,vel peccet.p.7.diſp. 5.ſect.2.dub.vlt.

Aſſociare.

Aſſocians eum, qui occidit alium, an maneat irregularis. p.7. diſputat. 6. ſect.4. dub.1.concl.1.

B

Baptiſmus.

Baptiſmi ſacramentum an liceat, & quomodo tempore interdicti. 5.p. diſput.4.ſect.1.dub.4.concluſ.1.& 2.

Baptiſmum iterans miniſtrãdo, vel ſuſcipiendo, vel conferendo ſcienter, an ſit irregularis. p.7. diſput.7.dub.1.& quid ſi ignoranter. dub.2.

Baptizans ſine conditione eum, de quo erat dubium,an eſſet baptizatus, an fiat irregularis.ibid.concluſ.3.

Baptizans iterum ſub conditione eum, quem ſciebat eſſe baptizatum,an ſit irregularis. p.7.diſput.7.dub.3.

Baptizans iterum timore mortis an ſit irregularis. dub.4.

Baptiſmum primum ſuſcipiens ſine animo ſuſcipiendi,ſuſcipiendo ſecundum non ſit irregularis.ibid.in fine dubij.

Baptiſmi iteratio quare prohibita. part.7. diſput.7.dub.5.ante finem.

Baptiſmum iterans à quo abſoluendus ſit ab irregularitate.ibid.dub.vlt.

Baptizando laicus extra caſum neceſſitatis an fiat irregularis. p.7.diſp.9. ſect.2. dub.14.

Baptizando ſubditum alienum an quis peccet,vel fiat irregularis.ibid. per totum.

Baptizatus occidens hominem manet irregularis, ſecus verò non baptizatus. p.7.diſput.5.ſect.1.notab.1.

Bellum.

in Bello clarè iniuſto occidens alium per ſe, vel per alium ſuo conſilio eſt homicida directè voluntarius. p.7. diſp.6. ſect.2.dub.1.concluſ.4.

in Bello occidens propria manu an fiat irregularis. ibid.ſect.3.dub.1.

in Bello aſſiſtens ad adiuuandum, vel exhortandum ſequuta deformatione, an maneat irregularis.ibidem,dub.2.& de omni

omni irregularitate contracta in bello. ibid. latè.

Beneficium.

Beneficium admodum tenue ferè nullum reputatur. 2.p.c.5.diſp.1.dub.4.dicto 7.

Beneficialibus in cauſis bonum commune expoſcit, vt ſententia lata ſecundùm allegata & probata valeat in vtroque foro, etſi in rei veritate ſit iniuſta. 2.p. c.6.diſp.1.dub.2.ad 3.

Beneficij collatio facta excommunicato an ſit valida. ibid.diſp.5.dub.2. & diſp. 6.dub.3.illat.1.& an conferens beneficium excommunicato mortaliter peccet.ibid.diſp.8.dub.3.poſt 2.concluſ.

Beneficium qui obtinuit excommunicatus, quod remedium habeat, vt retinere poſſit.2.p.c.6.diſp.5.dub.3. & an illud de nouo Epiſcopus poſſit conferre, dub.4.

Beneficium datur propter officium. ibid. diſp.6.dub.1.opinio.1.

Beneficio an ſit priuãdus pertinaciter per annum perſeuerans in excommunicatione, an verò requiratur quòd per triénium perſeueret.2.p.c.6.diſp.10. dubio vltim.concluſ.1.

Beneficij incapax eſt hæreticus, eius filius, fautor, & receptator hæretici.p.7.diſp. 4.dub.2.& 3.

Beneficij collatio facta infami eſt nulla. ibid.dub.7.concl.4.in fine.

Beneficiarius.

Beneficiarius ſuſpenſus eò quòd presbyter factus ante legitimam ætatem, non perdit fructus beneficij.3.p.diſp.2.dub. 1.poſt 6.concluſ.

Beneficiarius, qui ad titulum beneficij ſui alium præſentat ad ordines, quomodo eſt ſuſpenſus per triennium.3.p.diſp.5. dub.5.concluſ.1.

Beneficiarius portans veſtes virgatas. Vide verbo, *Clericus.*

Benedictio.

Benedictio nuptiarum an liceat tempore interdicti. 5.p.diſp.4.ſect.1.dub.6. vide totum:& quando ab Eccleſia ſpecialiter interdicatur, in fine dubij.

quæ Benedictiones ſint officia diuina. 5. p.diſp.4.ſect.1.dub.1.

Bigamus, & Bigamia.

Bigamus minoribus initiatus non habet priuilegium clericale. 2.p.c.5.diſp.dub. 13.& p.7.diſp.8. dub.3.& non poteſt deferre veſtes clericales. ibid.

Bigamus an ſit irregularis, & quis ſit bigamus,& quare ſit irregularis, & quotuplex ſit bigamia,& eſt vera, interpretatiua & ſimilitudinaria? & an ſit Bigamus verus, qui ante baptiſmũ contraxit,& qui contrahit cum vidua, vel corrupta: & Bigamia interpretatiua quot modis contingat, & Bigamia ſimilitudinaria quæ,& quę requirantur, vt quis ſit Bigamus.p.7.diſp.8.dub.1.

Bigamus an efficiatur laicus, vel minoribus initiatus, qui contrahit cum corrupta inualidè propter aliquod impedimentum,& conſummat.ibid.dub.2.

Bigamus à quo poſſit obtinere diſpenſationem.dub.4. per totum.

Bigamia an tollatur per Baptiſmum. p.7. diſp.10.dub.2.

Bona.

Bona ſpiritualia quæ ſint. 5. p. diſp.3.dub. 1.poſt 4.concluſ.

Bulla.

Bullam Cruciatæ habens poteſt recipere omnia ſacramenta tempore interdicti, ſed hoc à proprio paſtore. 5.p.diſput.4. ſect.1.dub.8. in fine.

Bullam Cruciatæ habens poteſt admitti ad Officia diuina tempore interdicti, dummodo non dederit cauſam culpabilem interdicto. ibid. ſect.2. dubio 4. concluſ.2.

Bullam Cruciatæ habens poſſet eius virtute, quamuis in ea non exprimeretur, ſecum ducere tempore interdicti ſuos familiares ad audienda diuina Officia. 5.p.diſp.4.ſect.2.dub.7. concl.3.illat.2. & celebrare, vel facere celebrare in oratorio.ibid.not.2.

Bullæ Cruciatæ commiſſarius poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. 7.p. diſput.6. ſect.5. dub.1.

dubio primo, in fine.
Bullæ Cruciatæ virtute an poſſit diſpenſari in irregularitate contracta ex peccato.p.7.diſput.10.dub.4.
in Bulla Cruciatæ quid intelligatur nomine pœnæ. ibid.in fine.
Bullæ Cruciatæ Commiſſarius in quibus irregularitatibus poſſit diſpenſare, & an poſſit diſpenſare cum Religioſis. ibid.dub.5.
Bullæ virtute abſolutio. Vide verbo, *Abſolutio.*

C

Campana.

CAmpanarum pulſandarum moderatio ad celebranda diuina tempore interdicti quomodo intelligenda. 5.p. diſput.4.ſect.2.dub.8.
Campanæ an poſſint pulſari tẽpore ceſſationis.6.p.diſp.2.dub.8.
Campanas pulſans tempore interdicti an fiat irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.9.

Canens.

Canens in choro Reſponſoria, vel Lectiones, vel Pſalmos, etſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus vel interdictus, non ſit irregularis. p.7.diſp.9.ſect.2.dub.2. corollar. 2. nec canens epiſtolam in altari cum Dalmatica ſine manipulo. ibidem verſ.ex 1.conditione.

Canonici.

Canonici ſunt vocandi ad ceſſationẽ imponendam, ſicut ſolent vocari ad electionem.6.p.diſp.2.dub.2.condit.8.

Caput.

Capita duo habens an ſit irregularis. p.7. diſput.3.dub.1.illat.3.

Capitulum.

Capituli caput eſt Epiſcopus, & Capitulum ſine Epiſcopo non poteſt condere ſtatutum, bene tamen ſede vacante. 2. p.c.3.diſput.1.dub.4.in fine.
Capitulum ſede vacante non poteſt Epiſcopo præiudicium generare. ibid.
Capitulum ſede vacante quando poſſit dare reuerendas. 3.p. diſp.5.dub.7.ante finem dubij, & quam pœnam incurrant dando eas intra annum obitus ſui Epiſcopi. ibid.dub.8.caſu 8.
Capitulum ſede vacante in ciuitate Cuzquenſi protulit ſententiam degradationis contra quendam clericum, quod poteſt facere quodcunque Capitulum. 4. p.diſput.vnica, dub.2.concluſ.4. ferè in fine.
Capitulum ſede vacante an poſsit interdicere. 5.p.diſput.2.dub.1.concluſ.1.& an poſsit ponere ceſſationem ſede vacante, vel non vacante.6.p.diſp.2. dub. 1.concluſ.2.
Capitulum an ſit vocandum ad imponendam ceſſationem.ibid.dub.2.condit.8.
Capitulum ſede vacante bene poteſt diſpenſare in irregularitatibus, in quibus poteſt Epiſcopus. p.7.diſput.10. dub.6. poſt 1.concluſ.

Carcer.

Carceri ita duro & aſpero cùm aliquis detinetur, vt ex eo moriatur, Iudex eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.3.

Cardinalis.

Cardinalium Collegiũ ſede vacante ſemper poteſt concedere reuerendas. 3.p. diſput.5.dub.7.ante finem.
Cardinalis quis creari poſsit, p.7. diſp.4. dub.4.in fine.

Carthuſienſes.

Carthuſienſes habẽt priuilegium diſpenſandi in omni irregularitate in foro conſcientiæ.p.7.diſp.8.dub.vlt.in fin.

Charta excommunicationis.

Charta excommunicationis quando & quomodo, & propter quid danda ab ordinario.2.p.c.5.diſp.2.dub.1.concl.2. & quando obliget.diſput.4.dub.4.

Chirurgia.

Chirurgiam an poſsit exercere clericus. p.7.diſput.6. ſect.1. dubio 10. ante 2. concluſ.
Chirurgiam exercens clericus, licèt omnem adhibeat diligentiã, ſequuta morte an ſit irregularis. ibid.dub.2. & quid de laico. ibid.

Chirurgus.

Chirurgi culpa ſi quis moriatur, an qui

inflixerat vulnus, fiat irregularis. ibidem dubio 5.
Chirurgus volens ordinari, quid facien. ibidem dub.10.concluſ.1.

Chriſma.

Chriſma conficere an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4. ſect.1.dub.4.concl.5.

Caſtigans.

Caſtigans ſequuta morte quando irregularis.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.1.

Caſus.

Caſus quid ſit. p.7.diſp.6. ſect.1. in principio.
Caſus,in quibus incurritur ſuſpenſio ipſo iure.3.p.diſput.5.

Catechumenus.

Catechumenus non excommunicatur. 2.p.c.4.diſput.1.dub.2.

Cauſa.

Cauſæ excuſantes ab incurrenda ſuſpenſione.3.p.diſput.3.dub.4. & excuſantes ab interdicto. 5.p.diſp.5.dub.5.
Cauſæ, propter quas fertur interdictum. 5.p.diſput.3.
Cauſæ excuſantes à ſeruanda ceſſatione. 6.p.diſput.5.dub.1.
Cauſa remota occiſionis non eſt ſufficiẽs ad incurrendam irregularitatem. p.7. diſput.5.ſect.1. notab.2. & quæ dicatur quantùm ad hoc cauſa propinqua. ibid. & ſect.2.dub.2.verſic.octauò præco.
Cauſæ an requirantur ad diſpenſandum in irregularitate.p.7.diſp.10.dub.1.
Cauſæ excuſantes ab excommunicatione lata pro furtis.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.

Cautio.

Cautio quando debeat præcedere abſolutionem ab excommunicatione.2.p.c.7. diſput. 2. dub.5. & quando non poteſt præſtari cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia, quid ſit faciendum, vt abſoluatur pœnitens ab excommunicatione. ibid.diſput. 3.dub.6.

Celebrare.

Celebrare poteſt ſacerdos cõtritus,quamuis ſit excommunicatus,dum ſit occultè excõmunicatus, ſi ex non celebrando periclitatur eius vita vel fama. 2.p.c.6.diſput.8.dub.5.illat.2.& 7.par.diſp. 2.dub.2. ad 3.argumentum.
Celebrare in Eccleſia violata an ſit peccatum,&ex eo incurratur irregularitas. 4.p.diſput.7.dub.3.& p.7.diſp.9. ſect.2. dubio 11.
Celebrando illegitimus,vel quiuis corpore vitiatus, qui ſe fecit ordinare ſine diſpenſatione, an incurrat aliam irregularitatem.p.7.diſp.3.dub.11.
Celebrando clericus poſt appellationem ab excommunicatione,in ea cõfidens, non ſit irregularis.p.7. diſput.9. ſect.2. dub.1. poſt 4.concluſ.
Celebrationi præbens autoritatem, ſi eſt excommunicatus,ſuſpenſus, aut interdictus,ſit irregularis. ibid.dub.6. & de celebrante coram excommunicato.dubio ſeptimo.
Celebrando exemptus coram denunciatis interdictis, vel admittendo eos ad diuina, eſt ſuſpenſus.ibid. verſicul.ſed eſt aduertendum.
Celebrãdo irregularis an incurrat nouam irregularitatem. p. 7. diſputat.9. ſect.2. dubio 12.
Celebrando in ordine quem non habet, an fiat irregularis. dub.13.
Celebrans excommunicatus, vel ſuſpenſus,vel interdictus, debet in petitione diſpenſationis hoc exprimere.p.7.diſp. 10. dubio vltim.
Celebrando excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus,an fiat irregularis. Verbo, *Irregularitas*, & quis cum eo diſpenſet. Verbo, *Diſpenſatio.*

Cæmeterium.

Cæmeterium an dicatur violatũ Eccleſia violata.5.p.diſp.7.dub.2.concl.2.& 3.

Cenſura.

Cenſura quid ſignificet,& cenſor quis ſit. 1.p.dub.1.
Cenſura vt eſt pœna eccleſiaſtica quid ſit. dub.4.concluſ.1.
Cenſuras infligendi poteſtas eſt in Eccleſia.1.p.dub.2.concluſ.3.& eſt à iure diuino,in fine dubij.
Cenſuras ferendi vſus quàm ſit antiquus. 2.part.

1.part.dub.3.
Cenſuræ ſpecies quot ſint. ibid.dub. 5. in concl.
Cenſuras ferre an poſſit mulier. Vide verbo, *Mulier*. & an poſſit Laicus. Vide verbo, *Laicus*.
Cenſurę an incurrantur ipſo facto.1.p.dub. 7. concl.1.& poſſunt abrogari per contrariam conſuetudinem.ib.dub.8.
Cenſura quę fertur, vt ſit valida, debet pręcedere aliquod peccatum.ib. dub. 9. & non occultum per ſe; id eſt, purè interius.dub.10.concl.1.
Cenſuras duplici modo poteſt infligere Eccleſia, ſcilicet, in communi per aliquam legem, vel in particulari nominatim.ibid.dub.10.notab.2.
Cenſurarum pœna poteſt punire Eccleſia per legem generalem peccatum, quod eſt occultum per accidens.ib. concl.2.
Cenſura an poſſit prohiberi actus exterior malus, cùm tamen actus à quo procedit interiùs non habeat eam malitiam, quę ſub cenſura prohibetur.1.p.dub.11. & vide verbo, *Actus*.
Cenſuras non poteſt imponere Iudex per actum interiorem.ibid. dub.12.
Cenſuras & interdicta poſita ab ordinario tenentur obſeruare Religioſi. 5.p.diſp. 5.dub.3.concl.1.
Cenſuras ſuſpendere non eſt idem, quod tollere eas.ibid.diſp.6.dub.4.concl.4.

Ceſſatio.

Ceſſatio non eſt cenſura. 1. p. dub. 5. nec prohibitio diuinorum, ſed deſiſtentia & ceſſatio.ibid.& 6.p.diſp.1.dub.1.& non incurritur ipſo facto.dub.7.in fin.
Ceſſationis & interdicti differentia. in ea. 6.diſp.1.dub.1.
Ceſſatio quotuplex ſit.dub. 2. & eius effectus.ibid.
Ceſſationis tempore an liceat celebrare diuina cum moderatione cap.alma mater.6.p.diſp.1.dub.3.
Ceſſationis tempore an liceat celebrare ea officia diuina, quæ iure antiquo celebrabantur tempore generalis interdicti.ibid.dub.4.
Ceſſationis tempore non poſſunt clerici, ſicut tempore interdicti, audire officia diuina, nec recitare horas Canonicas bini.6.p.diſp.1.dub.4.in fine.
Ceſſationis tempore vtrùm gaudeant priuilegio, qui illud habent ad audiendum vel celebrandum diuina tempore interdicti.6.p.diſp.1.dub.5.
Ceſſationis tempore an poſſint ſolenniter celebrari diuina in illis quatuor feſtiuitatibus; & aliis poſtea additis, in quibus ex c.alma mater.poſſunt tempore interdicti celebrari.ibid.dub.6.
Ceſſationis tempore qui habet priuilegium ad audiendum diuina, non tenetur audire, nec ſi non habeat, ire ad audiendum ad Eccleſias, quæ ſunt extra ciuitatem. dub.7.
Ceſſationis tempore an poſſint pulſari campanæ.ibid.dub.8.
Ceſſationis tempore an ſit prohibita ſacramentorum adminiſtratio, & quæ liceant ſacramenta. 6. part. diſput. 1. dub.9.
Ceſſationis tempore an liceat eccleſiaſtica ſepultura.ibid.dub.10.
Ceſſationis effectus an ſint connexi. ibid. dub.11.
Ceſſationem quis poſſit ponere. 6. p.diſp. 2.dub.1.
Ceſſatio nulla eſt impoſita ipſo iure, nec poteſt eam aliquis extra territorium ponere.ibid concl.5.& 6.
Ceſſationem an poſſit ponere excommunicatus vel ſuſpenſus.ibid.
Ceſſationis ponendæ forma; & quot conditiones requirantur, vt imponatur iuſtè.6.p.diſp.2.dub.2.
Ceſſationem ponens, & ille propter quem ceſſatur, debent intra menſem iter arripere ad ſummum Pontificem.ibid.poſt principium dubij.
in Ceſſatione ponenda non ſeruantes decem conditiones iam dictas, qua pœna puniantur.dub.3.
Ceſſatione legitimè poſita, ille contra quem ceſſatur, qua pœna puniatur.ibid. concl.3.

lium dare Regi,vt condat legem continentem pœnam mortis.ibid.dub.5.& 6.
Clericus Aduocatus rei in cauſa criminali, quid debeat præuidere. ibid.dub.8. concl.1.
Clericum accuſatorē an & quando excuſet in cauſa criminali proteſtatio, quòd non intendit deformationem accuſati. dub.9.10.& 11.quæ omnia dubia vide.
Clericus an licitè poſſit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis contra, vel pro reo ſaltem de licentia Epiſcopi. p.7. diſp.5. ſect.2. dub.13.
Clericus an peccet mortaliter ex eo,quòd deliberatè facit aliquid, ex quo manet irregularis.ibid.14.
Clerici aſſiſtentes executioni ſententiæ mortis an peccent.ibid.dub.vlt.concl.2.
Clericorum honor non in armis, ſed in patientia conſiſtit;& an clericus qui fugiendo poteſt euadere mortem,ſi occidat, ſit irregularis. p.7. diſput.5. ſect.3. dub.2.poſt 2.concl.
Clericis quæ venatio, & quare prohibita. ibid. diſp.6. ſect.1. dub.1.opinione 3.in explicatione.
Clerici,qui in venatione peccant mortaliter, excuſantur ab homicidio, quando laicus excuſatur.ibid.parum ante reſpōſionem ad 1.& corol.1. ante finē dubij.
Clericus equitans ſi currendo occidit habita omni diligentia ne occidat,ſi occidit,non eſt irregularis.in fin.dicti dub.1.
Clericus an poſſit exercere Chirurgiam, aut Medicinam, aut docere leges. p. 7. diſp.6.ſect.1.dub.10.poſt 2.concl.
Clericis in ſacris generaliter ſunt prohibita omnia officia ſecularia, ſecus in minoribus.ibid.
Clericis non eſt prohibitum conſilio aut auxilio iuuare peritum Chirurgum,nec dare conſilium quòd fiat minutio ſanguinis.ibid. & an poſſint eſſe Chirurgi. ibid.ante 2.concl.& an ſit irregularis,ſi moriatur infirmus quem omni adhibita diligentia curauit.ibid.concl.5.
Clericus,qui non potuit dimouere fœminam à conſilio aborſus, quod ipſe dedit, an maneat irregularis. p. 7. diſp.6. ſect.2.dub.4.in fine.
Clericus,qui ſcribit,vt aliquis capiatur,ſi ex captione ſequitur mors,an fiat irregularis.ibid.dub.5.concl.6.
Clerici in ſacris exhortantes milites in bello iuſto etiam ad occidendum, non ſunt irregulares, nec pugnantes in bello iuſto ex diſpenſatione Papæ, quamuis occidant. p. 7. diſp. 6. ſect. 3.dub.2. ante 3.concl.
Clericis data licentia à Papa ad aſſiſtēdum in bello quomodo intelligenda.ibidem.
Clericus poteſt eſſe *de Conſeio de guerra*. ibid.poſt 3.concl.
Clericus quando incurrat irregularitatem ex eo quòd aliqua cenſura irretitus celebrauit,vel cùm ſepeliuit in loco interdicto.Vide verbo,*Irregularitas.*
Clericus exercens ordinem,quem non habet,vel actus Epiſcopales,etſi ſit Sacerdos, ſit irregularis. p.7.diſput.9.ſect.2. dub.15.concl.2.quis cum eo diſpenſet. concl.3.

Cognati.

Cognatorum nomine quid intelligatur.2. p.c.5.diſp.5.dub.5.

Collatio officij & beneficij.

Collatio beneficij facta irregulari eſt nulla.p.7.diſp.2.dub.6.concl. 3. facta infami.ibid.dub. 7. concl. 4. De aliis, vide verbo,*Electio*.& verbo,*Beneficium.*
Collatio officij ſecularis facta excommunicato eſt nulla.2.p.c.6.diſput.6.dub.7. in fine.

Comedere cum excommunicato.

Comedere cum excommunicato quomodo prohibitum.2.p.c.6.diſp. 9. dub. 11.

Committens crimen.

Committens crimen publicè in vna Prouincia, an poſſit in alia, vbi eſt occultum, abſolui ab excommunicatione, quam ob id incurrit.2.p.c.7.diſp.1. dub. 11.ante finem.

Communitas.

Vide, *Vniuerſitas.*

Communicatio.

Communicatio fidelium eſt triplex. 1. p. dub.2.

dub.2. not.1. poſt 3.concluſ.

Communicationis differētia inter fideles iuſtos,& fideles peccatores.not. 3.

Communicans cum alio in crimine habente annexam excommunicationem, quando incurrat eam.2.p.c.5. diſput.3. dub.2. ante 2. concl. quod eſt communicare in crimine criminoſo. de quo vide verbo, *Crimen.*

Communicās in ſupradicto crimine metu mortis non incurrit excommunicationem.2.p.c.6.diſp.8.dub.5.illat.3.

Communicare mortuo non debemus, cui non communicamus viuo.ibid. diſp.4. dub.8.concluſ.1.

Communicare cum excommunicato in oratione quis dicatur.diſput.9.dub.4.& an liceat fidelibus in ea, & in officiis diuinis communicare cum excommunicato. 2.p.c.6.diſput.9.dub.7.quod dubium vide ad multa.

Communicatio prohibita excommunicatis ad tria genera actionis reducitur. ibid.diſput.8.dub.3.

Communicare cum fidelibus poſt Concilium Conſtantienſe an licitè poſſit excommunicatus toleratus. ibid.dub.1.

Communicantes cum eo etiam ab ipſis inuitato excommunicato,nōn incurrūt excommunicationem minorem, licèt peccent. eodem dub.concl.3.

Communicando cum fidelibus in rebus ſibi prohibitis,an ſemper peccet excōmunicatus.dub.3.& econtra fideles cōmunicando cum ipſo.ibid.ferè in fine.

à Communicatione fidelium an debeat abſtinere excommunicatus etiam cum periculo mortis,infamiæ,ſuæ ſubſtātię, vel rei familiaris.2.p.c.6.diſp.8.dub.5.

Communicare in odium fidei,vel cōtemptum eccleſiaſticæ poteſtatis non licet etiam cum periculo ſupradicto, ibidem notab.2.

Communio quæ ſit prohibita excommunicatis ibid.diſput.9.dub.10.

Communicans cum excommunicato in rebus prohibitis an incurrat excommunicationem.2.p.c.6.diſp.10.dub.1.

Communicans cum excommunicato minori excōmunicatione, nullam incurrit.ibid.concluſ.1.

Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione in tribus caſibus, eandem excommunicationem incurrit. 2.p.c.6. diſp.10.dub.2.3.4. & 5. vbi explicantur prædicti caſus.

Communicans cum excōmunicato,quem dicunt de participantes,vt eandem excommunicationem incurrat, quæ requirantur.eod.dub.5.

Communicare in quibus caſibus liceat cum excommunicato non tolerato. 2. p.c.6.diſp.11.dub.1. & per totam diſp. & in eiſdem poteſt communicare cum eiſdem excommunicatus nō toleratus. ibid.dub.4.concluſ.2.

Communicare cum ſuis familiaribus excommunicatis nō toleratis bene poteſt Epiſcopus,& econtra.dub.8.vaſſalli autem an cum domino poſſint. ibi.dub.9.

Communicari cum excommunicato non tolerato propter neceſſitatem temporalem an poſſit.2.p.c.6.diſp.11.dub.13.

Communicari ratione damni vitandi an poſſit.ibid.concluſ.4.

Communicare cum ſuſpenſo, an ſit peccatum 3.p.diſput.2.dub.4.

Communicare in Paſchate non licet tempore interdicti, nec tali tempore currit pręceptū.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.12.cōc.1.

Comparere.

Comparere non tenetur etiā ſub excommunicatione habens legitimū impedimentum.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.in fine.

Conceptio.

Conceptionis beatæ Virginis feſto poteſt tempore interdicti celebrari publicè Officium diuinum. 5.p. diſput.4. ſect.2. dub.9.notab.2.

Concio.

Vide verbo, *Prædicatio.*

Concubinarius clericus.

Vide verbo, *Clericus.*

Concurrere.

Concurrentes ad homicidium an omnes maneant irregulares. p.7.diſp.6.ſect.3. dubio

dubio 3.& vide etiam dubio 4.

Conditio.

Conditio creditoris eſt melior quàm debitoris in cauſa pari.p.7. diſp.6. dub.2. poſt 1.concluſ.

Conducere.

Conducens milites ad bellum quando maneat irregularis. ibid. dub.2. poſt 1. concluſ.

Confeſſor.

Confeſſor qui ſcit in ſola confeſsione ſacramentali aliqnem eſſe excommunicatum,non tenetur eum vitare.2.p.c.6. diſputat.11.dub.11.concluſ.3.

Confeſſoribus expoſitis eſt conceſſa facultas abſoluendi ab excommunicatione non reſeruata.2.p.c.diſp.1.dub.1. in fine,& meliùs dub.4.concl.4.

Confeſſor quid faciet, vt abſoluat ab excommunicatione eum, qui non poteſt nec realiter,nec cum cautione ſatisfacere creditori.p.2.c.7.diſp.3.dub 6.

Confeſſor quid faciet, ſi Iudex obligatus aliquem occidere dicit in confeſsione ſe nolle eum occidere.p.7. diſp.5.ſect. 2.dub.6.concl.4.

Confeſſor cùm iubet pœnitenti, ne per tantum tempus celebret,non ſuſpendit ſuſpenſione,quæ ſit cenſura.3.p.diſput. 1.dubio 2.

Confeſſor, qui obligat pœnitentē ad confitendum crimen dignum morte,an ſit irregularis.p.7.diſput.5.ſect.2.dub.7.

Confeſſio.

Confeſsionem audire in extrema neceſſitate, & extra illam an poſsit excommunicatus non toleratus. 2.p.c.6.diſp. 3.dub.1.

Confiteri ſua peccata quis bene poteſt, prius quàm abſoluatur ab excommunicatione, quia non priuatur à materia, ſed à forma.dub.4.notab.1.

Confeſsiones audiēdi licentia data ab excommunicato non tolerato,an ſit valida. 2.p.c.6.diſp.6.dub.3.in fine.

Confitendo poteſt pœnitens tacere aliquod peccatum. ibid. diſput. 8. dub.2. opinio.4.

Confeſsionem excommunicati non tolerati bene poteſt audire Confeſſor.diſp. 11.dub.1.concl.3.emens bona in confidentia. fol.72.

Confirmatio.

Confirmationis ſacramentum an & quomodo liceat tempore interdicti. 5.par. diſp.4.ſect.1.dub.4.concl.3.

Confirmatio eſt quoddam complementum Baptiſmi. ibid.

Confratres.

Confratres qui dicantur ad effectum, vt Religioſi priuilegiati tempore neceſsitatis poſsint coram illis celebrare diuina.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.7.concl.4.

Coniugatio.

Coniugatos in Hiſpania habentes vxores, & in his partibus habitantes quando quis denunciare teneatur ob edictum ordinarij, quod hoc præcipit. 2.p.c.5. diſput.4.dub.3.in fine.

Concilium Conſtantienſe.

Conſtantienſis Concilij Decretum de non vitando excommunicato, qui non eſt publicè denunciatus, etiam habet locum in ſuſpenſo,interdicto, & irregulari.2.p.c.6.diſp.2.dub.5.

Conſtitutio.

Cōſtitutio fauorabilis animæ eſt amplianda.6.p.diſp.1.dub.3.ad 1.

Conſeruator Iudex.Vide verbo, *Iudex*.

Conſuetudo.

Conſuetudo quæ,& qualis poſsit excommunicare. 2.part.c.3.diſput.1.dub.1.in medio.

Conſulentes.

Conſulentes an incurrant excommunicationem latam cōtra facientes,& quando extenditur excommunicatio ad eos, an ad quomodocunque conſulentes extendatur. 2.par.cap.5. diſputat.3. dubio 2. & 3.

Conſilium quando dicatur influere in effectum; & quando eſt dubium, an influxerit, nécne, debeo me reputare excommunicatum, ſed non reſtitutioni obnoxium. ibid. dub.3.concl.3. & p.7. diſp.6.ſect.2.dub.3.concl.5.

Conſu

Conſulens percuſsionem clerici, ſi non credit, conſultum reuocaſſe propoſitum percutiendi, indicet percutiendo, aliàs incurrit excommunicationem; & ſi deformetur clericus, incurrit irregularitatem.ibid.dub.7.concl.4.

Conſulens excommunicato, vt rem, quam ſub excommunicatione tenetur facere, non faciat, eandem excommunicationem incurrit.2.p. c.6.diſp.10. dub. 3. concl. 4.

Conſilium, auxilium, vel fauorem præbentes conſanguineis, ne recedant à matrimonio contracto in gradu prohibito, ſunt excommunicati.ibi illat.2.

Conſulens Religioſo, ne reaſſumat habitum, eſt excommunicatus. ibid.illat.3.

Conſilium quando peti poſſit ab excommunicato non tolerato.2.p. c. 6. diſput. 11.dub.2.concl.4.& dub.4.concl.1.

Conſultus clericus à Iudice de delicto mortis quid faciet.p.7.diſput. 1. ſect. 2. dub. 6.

Conſulens homicidium an ſit irregularis morte ſequuta.p.7.diſp.6.ſect.2.dub. 3.

Conſulens in dubio debet ſe reputare irregularem.ibid.concl.5.

Conſulens ſi ante exequutionem reuocat conſilium, quid.ibid.dub.4.

Conſulens alteri, vt exponat ſe periculo mortis, an maneat irregularis.dub.5.

Contumax.

Contumax quis dicitur eſſe in tribus caſibus.2.p.c.5.diſp.1.dub.6.in fine.

Contiguum.

Contiguum quid ſignificet. 5. p. diſput. 1. dub. 3. concl. 4.

Contractus.

Contractus facere cum famulo excommunicati an liceat.2.part.cap.5. diſp. 9. dub. 10.

Conueniri.

Conueniri in iudicio an poſſit excommunicatus, & econtra. Vide verbo, *Debitor.* & verbo, *Reus.*

Cooperari.

Cooperari in peccato ſuſpenſi quis dicatur.3.p.diſp.2.dub.4.concl.3.

Corpus Chriſti.

Corporis Chriſti feſto poteſt tempore interdicti publicè celebrari diuinum officium.5. part.diſput.4. ſect. 2. dub. 9. notab. 2.

Corpore vitiatus. Vide verbo, *Irregularis.*

Correptio.

Correptio fraterna ordinatur in bonum particularis; correctio verò iudicialis in bonum commune. 2.p. cap.4.diſp.1. dub.1.

Correctio.

Correctione fraterna quando vtendum. ibid.c.5.diſp.4.dub.2.

Couarruuias.

Couarruuias dicens laicum incapacem ad ferendas cenſuras quomodo intelligendus.1.p.dub.6.concl.2.

Creditor.

Creditoris conditio eſt melior, quàm debitoris in pari cauſa.2.p.c.5.diſp.4. dub. 1. ſed non in extrema neceſſitate. diſp. 5.dub.1.ante 3.concl.not.1.

Crimen.

Crimen crimінoſum quod, & quis participare dicatur in crimine criminoſo.2. part.c.5. diſp. 3. dub.12. & vide verbo, *Communicare.*

in Crimine criminoſo communicare non inducit irregularitatem. part.7. diſp.9. ſect.2.dub.9.in concl.

Criminoſus.

Criminoſus notoriè non permittatur miniſtrare ſancto altari. 3. p.diſp.5.dub.1. in fine.

Crimina, quæ digna verbali, & quæ reali depoſitione.4.p.diſp.vnica, dub.3.

Crimina ratione notorietatis quæ & quando inducant irregularitatem.p.7. diſp. 4.dub.3.

Crimen enorme in clerico quod. ibid. concl.2.& quod crimen mediocre. ibid.

Culpa.

Culpa merè præterita vtrùm poſſit puniri excommunicatione, quando nulla præceſſit monitio.2.p.c.5.diſp.1.dub.10. & verbo, *Excommunicatio.* videas.

Culpa qualis debeat eſſe ad incurrendam irregu

irregularitatem prouenientem ex homicidio caſuali.part.7.diſput. 6. ſect. 1. dubio 11.
Culpa quæ leuis,quæ lata,& quæ leuiſſima,ibi,ante 1. concl.
Cuſtos carceris, quando in eo detentus deformatur, eſt irregularis.p. 7. diſp.5. ſect.2.dubio 1.verſ.ſextò omnes.

D

Dare operam.

DAns operam licitæ rei ſi alium occidat, quandò ſit irregularis. part. 7. diſput.6.ſect.1.ante 1.dub.
Dans operam illicitæ rei, ſi omnem adhibeat diligentiam, vt non ſequatur deformatio, & tamen ſequuta eſt,an maneat irregularis.ibid.dub.1. per totum.
Dans operam illicitæ rei de ſe periculoſæ, nunquam talem diligentiam adhibere cenſetur, niſi cùm ceſſat à tali opere. ibid.opinione 3.verſ.hinc ſequitur.

Debitor.

Debitor differens ſolutionem propter ſuum commodum, tenetur reſarcire damnum, quod paſſus eſt creditor ob dilatam ſolutionem.2.p.c.5.diſp. 4. dubio 1.ante 2.concl.

Debitum.

Debitum an peti poſſit ab excommunicato.2.p.c.6.diſp.11.dubio 4.concl.1.
Debitum quandò eſt publicum, quid debeat facere confeſſor, vt abſoluat ab excommunicatione pœnitentem, qui non poteſt realiter ſatisfacere, neç dare cautionem pignoratitiam, nec fideiuſſoriam.ibid.c.7.diſp.3.dubio 6.

Decima.

Decimas ſoluere impediens, aut prohibens eſt-, niſi ſatisfaciat, & quomodo hoc intelligatur. 2. p.c. 7.diſp. 3. dubio 8.in concl.

Decrepitus.

Decrepito, vel leproſo quando præcipitur, ne celebret, talis prohibitio non eſt cenſura.3.p.diſp.1.dubio 2.

Defectus.

Defectus libertatis quando prouenit ex parte facultatis, non ſolùm excuſat à mortali,ſed etiam à veniali.5.p. diſp. 4. ſect.2.dub.5.concl.2.
Defectus alicuius membri quando faciat hominem irregularem. p.7. diſp.3.dub. 1.regul.1.&.2.
Defectus prouenięns ex ſeruitute an faciat hominē irregularem.ibid. dub.vlt.
Defectus ſcientiæ an faciat hominem irregularem.p.7.diſp.4.dubio 1.
Defectus fidei.ſimiliter dubio 2.
Defectus perfectæ lenitatis.part.7. diſp. 5. ſect.1.not.2.& quos reddat irregulares talis defectus. ibid. ſect.2. dubio 1. per totum.

Defendere.

Defendendo ſe cum moderatione inculpatæ tutelæ alium deformans,an ſit irregularis.p.7.diſp.5.ſect.3.dubio 1.
Defendere ſe cum tali moderamine quis dicatur.ibid.ſect.3.dubio 2.
Defendere ſe qui poteſt vulnerando, & occidit,eſt irregularis.ibid.concl.3.
in Defenſione licet vti præuentione.ibid. concl.2.
in Defenſione vt quis euadat irregularitatem occidendo, debet eſſe inuaſio occiſi iniuſta.ibid.concl.1.
Defendendo ſe adulter ſi occidat maritum adulteræ,an ſit irregularis.p.7.diſp. 5.ſect.3.dubio 3.
Defendere aliter non valēs proprium honorem,aut diuitias,vel vitam,aut diuitias proximi,an ſit irregularis, ſi occidat inuaſorem.ibidem dubio 4.
Defendendo patrem, filium, vxorem vel rem, aut quem defendere tenetur, qui alium occidit, an ſit irregularis. dub.5.
Defendere alium quis, quando, & quomodo teneatur, & non defendendo in hoc caſu, an incurrat irregularitatem. p.7.diſp.6.ſect.2.dubio 7.

Deferre.

Deferentes reum ad mortem, vel deformationem ſunt irregulares. p.7.diſp. 5. ſect.2. dub. 2.verſ. ſextò omnes. & deferen

ferentes ſcalam, aut funes quo deformetur.ibid.

Defunctus.

Defunctus an poſſit excommunicari, & abſolui.2.p. c.4. diſp. 1. dub. 8. & quomodo,& quibus ritibus.ibi. c. 7. diſp.2. dub.2.

Defunctus excommunicatus ſepultus in loco ſacro,an ſit exhumandus ad abſolutionem. ibid.

Defunctus an poſſit ſuſpendi. 3. p.diſp. 4. dub.2.concl.3.& an interdici. 5.p. diſp. 2.dub.5.concl.5.

Deformare.

Deformare comprehendit occidere, & mutilare.p.7.diſp.5.ſect.1. notab. 4. ante 1. dubium.

ad Deformationem concurrens quando incurrat irregularitatem.p. 7. diſput. 5. ſect.2.dub.1.

Deformans alium, vt vitet deformationem in ſe,non eſt irregularis. ibidem ſect.3.dubio 1.verſ.3.habetur.

Deformando quando quis incurrat irregularitatem. vide latè verbo, *Homicidium.* & verbo, *Irregularitas.* & verbo, *Occidere.*

Degradatio.

Degradationis & depoſitionis diuiſio & differentia. 4. p.diſp. vnica,dub...concl. vnica.

Degradatio actualis eſt exequutio degradationis verbalis.ibid.poſt 1. concl.

Degradationis & depoſitionis à ſuſpenſione & ab irregularitate differentia. ibid.

Degradatio, aut depoſitio ſuperueniens priuat titulo beneficij iam quæſiti. ibidem.

Degradatio,ſeu depoſitio actualis vel realis priuat priuilegio clericali. ibid.

Degradatus realiter ſi conſecrat,verè conſecrat corpus Chriſti.ibid.concl.vlt.

Degradare,ſeu deponere quis poſsit. 4. p. diſp.vnica,dub.2.

Degradatio propter quæ crimina imponenda.ibidem,dub.3.

Degradatus realiter in tribus caſibus eſt tradendus curiæ ſeculari.ibid. concl. 5. & etiam in aliis caſibus.ibid.

Degradationis & depoſitionis ferendæ forma.4.p.diſp.vnica,dubio 4.

Degradatio vt fiat,debet præcedere accuſator.ibid.concl.1.

Degradationis in ſententia Epiſcopi aſsiſtentes, an ſint verè Iudices. ibid. dub. vltim.

Delegatus.

Delegatus poſtquam ad eum reuocatio peruenit,vel peruenire potuit, non poteſt excommunicare.2.p.c.3. diſp. vnica,dubio 3.

Delegatus debet præmittere monitionem canonicam ad excommunicandum, quando in forma reſcripti ita iubetur: aliàs erit excommunicatio nulla. 2.p.c. 5.diſp.1.dubio 9.

Delictum.

Delictum aliud in damnum tertij, aliud verò non.2.p.c.5.diſp.4.dub.1.in fine.

Delictum in damnum commune ſtatim eſt denunciandum, quamuis ſit occultum: delictum verò in damnum particulare alicuius,quando denunciandum ſit: & de aliis circa has denunciationes. ibid.per totum,dubio 3.

Delictum occultum, manifeſtum, famoſum, aut deductum ad forum contentioſum quodnam ſit.p.7.diſp.10.dubio 6.concl.2.

Dens.

Dens non eſt membrum, nec eum eruens eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect.1.dub.1.

Denunciare.

Denuncio te excommunicatum, vel habeo te pro excommunicato non ſufficit dicere ad excommunicandum, ſed ſolùm ad declarandum, niſi in duobus caſibus.2.p.c.2.diſp 1.dubio 1.

Denunciatio delicti,vt fiat Iudici,quæ requirantur.2.p.c.5.diſp.4.dubio 2.& 3.

Denunciare bona habita in confidentia quando teneatur habens. ibid. dub. 3. concl. 3.

Denunciare non obligat monitoria delinquentem, vt ſe prodat, ſed vt reſtituat,

& ita reſtituendo ſatisfacit. ibid. nullus poteſt denunciari excommunicatus niſi per ſuum Iudicem competentem. p. 2. cap. 6. diſp. 2. dub. 4. in fin.
Denunciator dicitur poſſe probare, quando habet alium teſtem. ibid.
Denunciare de coniugatis; qui ſunt in hac religione & habent ſuas vxores in Hiſpania, quando quis ſit obligatus ex edicto generali. ibid.
Denunciare eum, quem ſcio aliquid accepiſſe in recompenſam non teneor. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 1. nec teneor denunciare in caſu, quo debitor non tenetur reſtituere. ibid.
Denunciare ſcripturas, furta, &c. quæ perſonæ non teneantur ratione cognationis, damni, vel ſecreti commiſſi, vel aliunde. ibid. dub. 2.
Denunciare, an quis teneatur, quando credit Iudicem remedia non adhibiturum, aut quando ſcit delicta iam eſſe emendata. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 3. & 4. cum diſtinctione ibi tradita.
Denũciare quod delictum teneamur nullo mandato Iudicis præcedente. ib. dub. 4. in fine.
Denunciandi in ſolo firmo propoſito poteſt abſolui qui non denunciauit, niſi denunciatio fieri debeat Inquiſitoribus, tunc enim priùs debet denunciare. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 8. illat. 3.

Depoſitio.

Depoſitio quid. Vide verbo, *Degradatio.* eſt cenſura, 1. p. dub. 5. in fine & non incurritur ipſo facto. dub. 7. in fine. & non depoſitio, ſeu degradatio priuat ab exercitio totius officij ſine ſpe reſtitutionis. 3. p. diſp. 1. dub. 2.
Depoſitus incorrigibilis quis, quomodo, & quando perdat priuilegium clericale. 4. p. diſputat. vnica. dub. 1. poſt 1. concl.
Depoſito verbaliter à beneficio aſſignandæ ſunt expenſæ pro victu, ne egeat. ibid. concl. 3. & clericaliter talis viuere debet. ibi.

Detector.

Detector malefactoris, ſi ex detectione eſt malefactor deformatus, an maneat irregularis. 2. p. cap. 7. diſput. 3. dub. 7. illat. 3.

Diabolo ſuadente.

Diabolo ſuadente, quid ſignificet in canone, ſi quis ſuadente. 2. p. c. 5. diſput. 3. dub. 12. in fine.

Diaconus.

Diaconus, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis vadit ad Imperatorem, vel Principem, eſt irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 1. concl. 3.
Diaconus baptizans ſolemniter etiam in extrema neceſsitate ſine licentia preſbyteri, vel Epiſcopi, eſt irregularis. ibid. ſect. 2. dub. 14. & etiam ſi abſoluat ſacramentaliter. dub. 15.

Differentia.

Differentia inter Rempublicam eccleſiaſticam & ciuilem. Vide, *Reip. finis.*
Differentia legitimationis & diſpenſationis. p. 7. diſp. 3. not. 4.

Digitus.

Digitus non eſt membrum, nec qui abſcindit digitum alteri, eſt irregularis. p. 7. diſp. 1. ſect. 1. dub. 1.
Digito carens quando irregularis. 7. p. diſp. 3. dub. 1. regula 1.
Digitos ſex in manu habens, vel qui digitos pedis amiſit in infirmitate, non eſt irregularis. ibid. corol. 4.
Digiti partem ſibi præſcindens ex indignatione, an maneat irregularis. p. 7. diſput. 3. dub. 1. reg. 2.

Diligentia.

Diligentiam exactiſsimam adhibere nulla lex obligat. p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 11. in concl. 2.

Diſpenſare.

Diſpenſare in voto poteſt Eccleſia; legem autem votorum abrogare non poteſt. 2. p. c. 3. diſp. 1. dub. 6.
Diſpenſare in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto poteſt Epiſcopus. p. 7. diſp. 3. dub. 3. in fine.

Diſpen

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad Canonicatum.p.7.diſp.3.dub.6.not.3.
Diſpenſare in irregularitate ex defectu corporis quis poſsit ibid.
Diſpenſare in irregularitate proueniente ex morbo quis poſsit.ibid. dub. 4. concluſ.2.
Diſpenſare cum illegitimo quis poſsit dub.2.concl.2. & an cum illegitimo ex delicto occulto proueniente Epiſcopus poſsit diſpenſare ex facultate Concilij Trid.p.7.diſp.3.dub.7.
Diſpenſare cum illegitimo eò difficilior. eſt, quò grauior fuerit copula parentum.p.7.diſp.3.dub.6.concl.2.
Diſpenſatio, & legitimatio differunt. p. 7. diſp.3.dub.6.notab.4.
Diſpenſat cum illegitimo profitente religionem ius commune, quoad ordines, non quoad prælatiam. ibid. in fine dubij.
Diſpenſatus ad certum beneficium Curatum non poteſt virtute talis diſpenſationis obtinere. 2. ſecus ſi ſimpliciter ſit diſpenſatus.p.7.diſ. 3. dub. 6. in fine. notab. 4.
Diſpenſatio quando odioſa,& quando fauorabilis dicatur.p.7. diſp. 3. dub. 7. in concl.
Diſpenſari an poſsit cum illiterato ad ordines.ibid.diſp.4.dub.1.
Diſpenſare cum neophyto quis poſsit. ibi. dub.4.
Diſpenſare cum infami infamia iuris, vel facti.dub.5.concl.3.& 4.
Diſpenſare in homicidio perpetrato in defenſione, vbi exceſſum eſt in moderamine.p.7. diſp.5. ſect. 3. dub. 1. concluſ. 2.
Diſpenſationis circa irregularitatem prouenientem ex homicidio voluntario exceptio, quæ fit in omnibus priuilegiis,quomodo intelligenda.p.7. diſp. 6. ſect.2.dub.1.
Diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio iuſto,an ſit Papæ reſeruatum.ibid.diſp.6.ſect.5.dub.1.
Diſpenſare in ea poteſt, qui habet priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario. ibid. concl. 2. non verò qui habet priuilegium ad diſpenſandum in homicidio caſuali, nec Epiſcopus ex facultate Concilij Tridentini, nec Epiſcopi Indiarum ex priuilegio Pij V. relato in Concilio Limenſi celebrato anno 1583.ibid. concl. 3. poteſt autem Commiſſarius Bullæ Cruciatæ.ibid.in fine dubij.
Diſpenſare in irregularitate in homicidio caſuali, ſeu mixto quis poſsit.p.7.diſp. 6. ſect.5.dub.2.
Diſpenſare cum homicida directè voluntario quis poſsit.ibid.dub.3.
Diſpenſandi priuilegium vni conceſſum quoad certam rem, & ſi ea res in alio priuilegio excipiatur,non cenſetur derogatum.ibid.not.2.
Diſpenſatione indiget quiuis homicida. ibi.not.3.
Diſpenſatio in iure cùm conceditur, conceſſa Epiſcopis intelligitur, & econtra ſi prohibetur diſpenſatio.ibid. concl. 1.
Diſpenſatio in mutilatione voluntaria an reſeruetur Papæ. p. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub.4.
Diſpenſare an poſsit Epiſcopus modò in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis excedendo moderamen inculpatæ tutelæ,ſi homicidium ſit occultum. ibi. dub.5.
Diſpenſare an poſsit Epiſcopus in homicidio caſuali contingente,non quidem ex propoſito, ſed in ſubita rixa. ibid. concl.2.
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum clerico in ſacris occidente in bello iuſto. ibid. in fine dubij.
Diſpenſare cum clerico accuſante ſine proteſtatione, & Aduocato, vel teſte deponente contra reum victum in cauſa ſanguinis,quis poſsit.ibid.in fine.
Diſpenſare cum iterante Baptiſmum quis poſsit.p.7.diſp.7.dub.vlt.
Diſpenſare cum bigamo quis poſsit. ibid. diſp.8.dub.4.per totum.

Diſpenſatio in bigamia quomodo petenda.ibi.dub.vlt.in fine.
Diſpenſare cum ordinato per ſaltum quis poſſit.p.7.diſp.9.dub.2.poſt 2.concl.
Diſpenſare in irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum,recipiendo vel exercendo ordines quis poſſit. p. 7.ſect.2.dub.10.concl.4.
Diſpenſare in irregularitate propter exercitium ordinis, quem exercens non habet,quis poſſit. ibid. dub. 15. concl. vltim.
Diſpenſatio irregularitatis non habet determinata verba, & quæ conuenientia ad hoc.p.7.diſp.10.ante 1.dub.
Diſpenſatio irregularitatis an requirat cauſam.ibi.dub.1.
Diſpenſatio in quacunque lege ſi fiat ſine cauſa eſt illicita.ibid.in concl.
Diſpenſari in irregularitate contracta ex peccato (quod dicitur ad differentiam bigamiæ) an poſſit per Bullam Cruciatæ.p.7.diſp.10.dub.4.
Diſpenſandi in irregularitate facultas nemini cenſetur conceſſa,niſi fiat expreſſa mentio.ibid.in concl.
Diſpenſare in irregularitate quando poſſit Commiſſarius Cruciatæ tam cum laicis,quàm cum Religioſis.ibid.dub.5.
Diſpenſare Epiſcopus vt poſſit in irregularitate per facultatem à Concilio Tridentino datam,quæ conditiones requirantur.dub.6.
Diſpenſare poteſt Capitulum ſede vacante in caſu,in quo poteſt Epiſcopus. p. 7. diſp.10 dub.6.poſt 1.concl.& diſput. 3. dub.6.concl.2.
Diſpenſare poteſt Archiepiſcopus cum ſubditis Suffraganeorum in caſibus, in quibus poteſt cum ſuis ſubditis in gradu appellationis,& dum viſitat,& tunc etiam cum ipſis Epiſcopis ſuffraganeis. ibid.
Diſpenſare poſſunt Abbates, vt Metinenſis & cæteri in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus.ibid.
Diſpenſare cenſentur Prælati Religionũ, quando mittunt ſuos Religioſos ad ordines in caſu neceſſario, quamuis id non dicant, & etiam cenſentur concedere ſuas vices Epiſcopo ordinanti, vt diſpenſet in defectu occurrenti, quod procedit etiam in Epiſcopo mittente ſuum ſubditum ad ordines.p. 7. diſ. 10. dub. 6. poſt 1.concl.
Diſpenſare extra territoriũ in homicidio nõ poteſt Epiſcopus.ibid.ante 2. concl.
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, ſi delictum fuit deductum ad forum contentioſum & iudicium eſt iam finitum, & delictum punitum.p.7.diſp.10.dub.7.
Diſpenſatio quomodo petenda,& quomodo danda circa plures irregularitates, & etiam circa vnam.ibid.dub.8.
Diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, ſcilicet in eo ſolùm quod ſonat, licèt diſpenſatus ad beneficia Curata, & ordines & dignitates cenſeatur diſpenſatus ad Epiſcopatum. part. 7. diſp. 3. dub.6. notab.4.

Diuinum officium.

Diuinum officium cum deuotione recitent clerici.1.part.dub.10. opinio. 1. de aliis vide verbo, *Officium diuinum.*

Doctores.

Doctoribus Academiæ,vel ciuitatis interdictis comprehenduntur Doctores clerici.5.p.diſp.1.dub.4.concl.9.

Doctus.

Doctus an poſſit ordinari ſine patrimonio ex Epiſcopi diſpenſatione. 3. p. diſp. 5. dub. 6. in fine.

Dolus.

Dolus præſumptus quid ſit.2. p. c. 5. diſp. 54.dub.9.poſt 1.conc.

Dominus.

Dominus an poſſit communicare cum famulis excommunicatis non toleratis, 2.p.c.6.diſp.1.dub.2.concl.2.
Domino excommunicato non tolerato an ſit præſtanda obedientia. dub. 4. concl.2.& dub.9.

Dormire.

Dormire cum excommunicato quomodo prohibitum.2.part. cap. 6. diſput. 9. dub. 11.

Dos.

Dotis hypotheca præfertur hypothecis tacitis anterioribus, & expreſſis poſterioribus. 2. p. c. 5. diſp. 5. dubio 1. illat. 1.

Dubia cauſa.

Dubia cauſa exiſtente ex vtraque parte excommunicatio in vtroque foro ligat quem Iudex excommunicauit. 2. p. c. 6. diſp. 1. dubio 2. concl. 2.

E

Ebrius.

EBrius, qui ſciens, & aduertens, quòd factus ebrius ſolet arma ſumere, ſi occidat aliquem, fit irregularis. p. 1. dubio 10. concl. 2. & latiùs p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dubio 15.

Eccleſia.

Eccleſia priuat ſuis bonis rebelles. 1. p. dubio 2. concl. 3.

Eccleſia indirectè verſatur circa temporalia, & ſic poteſt Regi alium ſubſtituere. ibid. dubio 4. not. 1.

Eccleſia non habet poteſtatem erga defunctos. 2. p. c. 4. diſp. 1. dub. 8. concl. 2.

Eccleſia, id eſt, *templum*, quare conſecratur, & violata quare reconciliatur. p. 7. diſp. 2. dub. 2. ad 2. argumentum, & per quem & quomodo reconcilietur. 5. p. diſp. 7. dubio 4.

Edere Scripturam.
Vide verbo, *Scriptura*.

Edicta.

Edicta non audientes quando peccent, & incurrant excommunicationem. 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 3. in fine.

Edicta Prælatorum quanto tempore durent. ibid. diſp. 5. dubio 5.

Effectus.

Effectu non ſequuto in delicto habente annexam excommunicationem, non incurrit eam, qui illud intentauit. 2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 5. nec irregularitatem. p. 7. diſp. 2. dub. 1.

Effectus excommunicationis ſunt connexi, & ſic non poteſt excommunicans eos ſeparare. 3. p. diſp. 2. dubio 1.

Effectus excommunicationis maioris numerantur. 2. part. cap. 6. diſp. 1. dubio 2. in fine.

Effectus excommunicationis minoris duo, de quibus 2. part. cap. 6. diſputat. 12. per totam.

Effectus interdicti an iidem ſint ſemper, & quales ſunt, & quomodo cognoſcantur. 5. p. diſp. 4. ſect. 3. dubio 5. & per totam diſputationem.

Effectus ceſſationis. 6. p. diſp. 1. per totam & an ſint connexi. dub. vlt. ibid.

Effectus irregularitatis qui. part. 7. diſp. 2. dub. 6. per totum.

Effectus ſuſpenſionis, & quomodo cognoſcetur, quos effectus habeat hæc vel illa ſuſpenſio in particulari. 3. part. diſp. 2. dub 1.

Electio.

Electio facta ab excommunicato an ſit valida. 2. p. c. 6. diſp. 5. dubio 1. & diſp. 6. dubio 3.

Electio, ſeu collatio beneficij facta excommunicato an ſit valida. ibid. dub. 2.

Eligendo excommunicatos non peccat mortaliter. diſputat. 8. dubio 3. poſt 2. concl.

Electio paſſiua, hoc eſt, vt eligatur, prohibetur excommunicato excommunicatione minori & ſi eligatur, eſt irritanda electio, & eligens peccat mortaliter. 2. part. capit. 6. diſputat. 12. dubio 4. concl. 1.

Eligentes inhabilem ſunt ſuſpenſi per triennium, & manent inhabiles ad electionem. 2. part. cap. 6. diſput. 12. dubio vlt. in fine.

Electio fit per maiorem partem. 6. p. diſp. 2. dubio 2. concl. 10.

Eligere non poteſt ſuſpenſus ab officio, ſi eſt denunciatus. 3. p. diſput. 2. dubio 1. concluſio. 5. eligi verò etiam minimè, quamuis ſit occultus. ibid.

Eleemoſyna.

Eleemoſynam petere ab excommunicato non tolerando quando liceat. 2. part. c. 6. diſp. 11. dubio 13. concl. 3. dub. 1.

Energumenus.

Energumenus, id eſt, à dæmone obſeſſus, eſt irregularis part.7.diſput.5. dubio 4. concluſ.1.

Epiſcopus.

Epiſcopus non poteſt committere merè laico, vt cenſuras ferat: Papa autem ſic. 1.p. dub.6.concl.2.

Epiſcopus per ſententiam excommunicationis pro culpa futura non ligat, niſi eos, qui tempore ſententię ſui ſunt ſubditi. ibid. ſi verò excommunicatio feratur per modum ſtatuti, etiam eos, qui poſtea ſunt ſubditi, comprehendit.concl.4.

Epiſcopus non poteſt excommunicare delinquentem in loco exempto ſito intra ſuum territorium, vt in domo Religioſorum.ead.1.p.dub.5.

Epiſcopus excommunicans ingredientem ad loquendum monaſteria monialium, non comprehendit ingredientem monaſteria exempta: ſecus ſi ferat excommunicationem contra accedentes ad monaſteria.eod.dub.5.

Epiſcopus ſecundùm ius nouum non poteſt excommunicari ab Archiepiſcopo per modum punitionis, ſecundùm verò ius antiquum ſic.2.p.c.4.diſp.1. dub. 9. concl. 1. per modum verò præcepti bene poteſt excommunicari ab eo, & ei ſubditus eſt.2. p.cap.4. diſp. 1. dub.9. concl. 2. abſoluere verò quando poſſit Archiepiſcopus Epiſcopos Suffraganeos.ibid.cap.7. diſp.... dub. 10. & vide verbo, *Abſoluere*.

Epiſcoporum cauſæ criminales grauiores reſeruantur ſummo Pontifici; minores verò in Concilio Prouinciali cognoſcuntur, & determinantur.ibid.

Epiſcopos, qui in Concilio vſurpare volunt Archiepiſcopi iuriſdictionem, poteſt Archiepiſcopus extra Concilium excommunicare.ibid.concl.3.

Epiſcopus non poteſt præcipere ſub excommunicatione, vt in propria Parochia ſubditi Miſſam audiant.2.p.cap. 5. diſp.1.dub.12.

Epiſcopi comprehenduntur in ſententia generali excommunicationis, niſi expreſsè excipiantur; in ſententia verò ſuſpenſionis, aut interdicti non comprehenduntur, niſi expreſſa mentio fiat de illis.2.p.c.5.diſp.3.dub.1. & 3. p.diſput.4.dub.2.& 5.p.diſp.1.dub.6. & diſput.5.dub.6.

Epiſcopus publicè excommunicatus conferendo ordines verè confert, ſed non exequutionem ordinis.2. p. c. 6. diſput. 3.dubio 1.minori verò excommunicatione excommunicatus conferendo ordines, & moraliter & venialiter peccat.ibid.diſp.12.dub.3.illat.1.

Epiſcopus excõmunicatus an poſſit actus iudiciales exercere. Vide verbo, *Iudex*.

Epiſcopus excommunicatus non toleratus an concedat validas reuerendas. 3. p.diſput.5.dubio 7. dicto 4. ante finem dubij.

Epiſcopi communicantes etiam cum excommunicato à ſe, incurrunt minorem excommunicationem, nec poſſunt dare licentiam communicandi aliis fidelibus.diſp.9.dub.1.

Epiſcopo excommunicato non tenentur ſacerdotes, nec vaſſalli præſtare obedientiam.2.p.c.6.diſp. 11. dub. 4. concluſ. 2.

Epiſcopi ſoli poſſunt anathematizarè. 2.p. c.1.diſp.2.dub.1.

Epiſcopi licèt non conſecrati, dummodo confirmati poſſunt excommunicare. c. 3.diſp.1.dub.1.

Epiſcopus electus confirmatus, non conſecratus, poteſt decernere circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis: non verò quæ ſunt ordinis. ibid. & an huiuſmodi Epiſcopus poſſit ferre ſententiam degradationis.4.p.diſp.vnica,dub.2.concl.4.

Epiſcopus poteſt reuocare ſtatutum Capitulo ſede vacante factum.p.3.diſput. 1. dub.4.in fine dicti 2.

Epiſcopi habent poteſtatem excommunicandi iure diuino.ibid.dub.5.concl.2.

Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis.ibid.

Epiſcopus extra proprium territoriũ non poteſt

poteſt excommunicare ſuũ ſubditum. 2.p.c.3.diſp.2. dub.1. niſi in loco viciniori,aut in re tã manifeſta,quòd cauſæ cognitionem non requirat : nec in proprio territorio poteſt excommunicare ſubditum exiſtentem in alieno pro crimine , quod ibi commiſit,ſiue ferat excommunicationem per ſtatutum , aut ſententiam generalem , aut particularem.ibid.dub.2.concl.1. poteſt tamen ſi commiſit crimen in proprio territorio, aut principiauit illud , & aufugit ad aliud.concl. 2. vel quando ſtatutum reſpicit rem exiſtentem in territorio ſtatuentis,poteſt quis excommunicari , licèt exiſtat in alieno territorio. concl.3.

Epiſcopus extra proprium territorium an poſsit ſuſpendere. 3. part.diſp.4.dub.2. concl.2.& an interdicere.4. p. diſput.2. dub.2.& an diſpenſare etiam extra territorium.part.7.diſp.10. dub.6. ante 2. concl.

Epiſcopus ſi præcipiat , vt omnes clerici veniant ad Synodum ſub excommunicatione , ſui ſubditi etiam exiſtentes in alieno territorio ligantur. 2. p. cap. 3. diſp.2.dubio 2.concl.3.

Epiſcopus ſuum ſubditum exiſtentem in alieno territorio , ibíque delinquentem citare non poteſt , ſecus verò ſi delinquat in quoquo territorio , ſubiecto tamen eidem Epiſcopo,*como en el territorio del vicario de Truxillo,ò Yca.*ibid.concl.4. Sed tamen.

Epiſcopus poteſt citare ſuum ſubditum exiſtentem in alieno Epiſcopatu,quando citatio fit ratione contractus.ibid.

Epiſcopus in caſu,in quo poteſt citare,non poteſt excommunicare.concl.5.

Epiſcopus poteſt excommunicare ſubditum delinquentem in alieno territorio, quando ad proprium reuertitur , & ibi conuenitur.concl.6.

Epiſcopus bene poteſt excommunicare ſubditum alienum , qui delinquit in ſua diœceſi ; ſecus ſi antequam proferret excommunicationem,profectus eſt delinquens , niſi ſit præuentus citatione,

aut ad requiſitionem Epiſcopi territorij,citetur à proprio Epiſcopo. 2. p. c.3. diſp. 1.dubio 3.concl.1.& 2.

Epiſcopo vel Abbati præcipienti cantare Miſſas pro hæretico , vel excommunicato , non eſt obediendum. 2. p. cap. 6. diſp.9.dubio 3.concl.2.in fine.

Epiſcopus excommunicatus non toleratus non eſt nominandus in canone Miſſæ.ibi,in fine dubij.

Epiſcopus bene poteſt communicare cum ſuis famulis excommunicatis non toleratis,& econtra.2.p.c.6. diſp.11.dub.8. concl.1.

Epiſcopus an poſſit in aliquo caſu abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ.2.p.c.7. diſput.1.dub.6. & poteſt quidem iure communi,quando excommunicatus eſt impeditus aliquo ex impedimentis , quæ requiruntur. 2. p.c.7. diſp.1.dub.6.concl.2.& 3.

Epiſcopus an poſſit abſoluere quem Prælatus inferior excommunicauit. ibid. dubio 6.

Epiſcopus exiſtens extra proprium territorium an poſſit abſoluere ſubditum, quem excommunicauit exiſtens in proprio territorio.ibid.dubio 12.

Epiſcopis quare non concedit Tridentinum facultatem abſoluendi à cenſuris deductis ad forum contentioſum. 2.p. c.7.diſp.3.dub.10. concl.4.& an poſsint abſoluere , ſi quamuis delictum ſit deductum ad forum contentioſum,eſt tamen finitum iudicium , & punitum delictum.p.7.diſp.10.dubio 7.

Epiſcopus poteſt committere quæ ſunt iuriſdictionis clericis ſimplicibus , non verò quæ ſunt ordinis Epiſcopalis. 3. p. diſp.2.dub.1. concl.3.

Epiſcopus ſuſpenſus à beneficio poteſt , ſi aliàs eſt patronus in quantum talis præſentare,vel eligere.2.p. diſput.2. dub.1. concl. 4.

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificali , & ſuſpenſus à collatione ordinum,à quibus ſuſpenſus eſſe intelligatur. ibid. concl. 11.& 12.

Epiſcopus concubinarius, ſi admonitus à Synodo nō ſe emendauerit, eſt ipſo iure ſuſpenſus. 3.p. diſp.5.dub.2.concl.2.
Epiſcopus ordinans aliquem ſacro ordine ſine patrimonio, quando incurrat ſuſpenſionem.ibid.dub.4.
Epiſcopus tenetur inquirere, an patrimonium ordinandi ſit verum. ibid.dub.5. concluſ.1.ad 3.
Epiſcopus an poſſit ordinare aliquem in aliquo caſu ſine patrimonio. ibid. dub. 6. in fine.
Epiſcopus poteſt alienos ſubditos in trib. caſibus ordinare ſine dimiſſoriis. 3.par. diſp.5.dub.7.dub.5.ante finem dubij.
Epiſcopus quem familiarem ſuum poſſit ordinare. ibid.in fine dubij.
Epiſcopus ordinans alienum ſubditum ſine informatione proprij Epiſcopi, eſt ſuſpenſus per annum à collatione ordinum.3.p.diſp.5.dub.8.caſu 6. & etiam Epiſcopus titularis, etſi ſolam primam tonſuram conferat. caſu 17.
Epiſcopus ſimoniacus ordinans punitur in ordinato à ſe.3.p.diſp.5.dub.9.concluſ. 3. in fine.
Epiſcopum ſolus Papa poteſt deponere. 4.p.diſput.vnica, dub.2.concl.1.
Epiſcopus quomodo, & à quo degradandus.ibid.dub.4.concluſ.2.
Epiſcopi quot, quãdo, & quomodo debent aſſiſtere in ſententia degradationis, & an tunc ſint Iudices. 4.p. diſput. vnica, dub.4. & 5.
Epiſcopus fruitur indulgentiis à ſe conceſſis.5.p.diſp.2.dub.4.poſt concluſ.
Epiſcopus an teneatur obſeruare inter edictum à ſe poſitum.5.p.diſput.5.dub. 3. in fine.
Epiſcopus poteſt abſoluere ab interdicto reſeruato Papæ, quando prouenit ex delicto occulto. 5.part. diſput.6.dub.1. concluſ.7.
Epiſcopus non poteſt committere Sacerdoti ſimplici reconciliationem Eccleſiæ violatæ, ſi eſt Eccleſia conſecrata. ibid.dub.4.
Epiſcopus non ceſſans ex cauſa notoria, qua pœna mulctetur. 6.p.diſp.7. dub. 3. concluſ.2.
Epiſcopus eſt, qui debet cognoſcere de defectu corporis, vel notabili deformitate, quæ impedire videtur ordinis receptionem, vel celebrationem. p.7.diſputat.3.dub.2. & an ſuper illegitimitate proueniente ex eodem delicto occulto. ibid.dub.7.
Epiſcopus poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus prouenictibus ex delicto occulto, excepto homicidio volũtario.ibid.dub.3. in fine, & de vnoquoque caſu vide infrà hoc eod.verb.
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum illegitimo ad minores ordines, & beneficium ſimplex.ibid.dub.2.concluſ.2.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ad Canonicatum cum illegitimo. p.7. diſput.3. dub.6.notab. 3.
Epiſcopus vt quis fiat, quæ conditiones requirantur.p.7.diſp.4.dub.4.in fine.
Epiſcopus quando diſpenſat cum infami ad ordines.dub.5 concl.4.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare quantum ad maiores ordines in irregularitate proueniente ex defectu perfectæ lenitatis, neque ex facultate Concilij Trid. nec ex priuilegio Pij V. relato in Concilio Limenſi celebrato anno 1583.p.7. diſp.6 ſect.5.dub.1.concl.3.illat.1.& 2. quoad minores ordines verò bene poteſt. ibid.dub.2.concluſ.4.
Epiſcopus poſt Trident. poteſt diſpenſare in homicidio caſuali, ſi homicidium ſit occultum, nec deductum ad forũ contentioſum quoad ſacros ordines in totum, & quoad quodcunq; beneficium: quoad minores verò poteſt, etſi homicidium ſit publicum.ibid.dub.2.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum homicida voluntario iure nouo, nec antiquo poterat. p.7.diſput.6.ſect.5. dub. 3. concluſ.1. & 2.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, ſi eſt occultum, & in homicidio caſuali

ſuali contingente in ſubita rixa,& cum clerico in iuſto bello occidente. p. 7. diſp.6.ſect.5.dub.5.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum iterante Baptiſmum, ſi delictum eſt occultum. ibid.diſp.7.dub.6.concl.2.

Epiſcopus an,& quando, & cum quo bigamo poſſit diſpenſare. ibid. diſput. 8. dub.4.à 2.concl.

Epiſcopus, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis adiit Imperatorem, vel Principem,eſt irregularis. p.7.diſput.9. ſect.1.dub.1.cócl.3.Vide ibi vtrùm extendatur ad alios eccleſiaſticos.

Epiſcopus,qui ligatus cenſura etiam extra Miſſam,vel ſine alia ſolemnitate,miniſtrat ſacramentum Confirmationis,vel Ordinis,conſecrando Epiſcopum, vel conferendo Ordines etiam minores,eſt irregularis. ibid. ſect. 2. dub. 2. verſ. 3. exemplum.

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificali tantùm non fit irregularis celebrando etiam cum ſolemnitate Pontificali.p.7.diſp.9. ſect.2.dub.2.ferè in fine.

Epiſcopus conferendo ordines etiam minores tempore interdicti,fit irregularis. p. 7. diſp.9.ſect.2.dub.10.concl.2.& 3. verſ.hæc autem limitatio.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum,recipiendo vel exercendo ordines,ſi delictum eſt occultum.ibi.diſp. 9.ſect.2.dub.10.concl.4.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate incurſa propter exercitium ordinis quem quis non habet. p.7.diſput.9. ſect.2.dub.15.concl.vlt.

Epiſcopus vt diſpenſet in irregularitate per facultatem ſibi à Tridentino conceſſam, quæ conditiones requirantur. p.7.diſp.10.dub.6.

Epiſcopus mittendo ſuum ſubditum alij Epiſcopo,vt ab eo ordinetur,committere cenſetur ſuas vices illi Epiſcopo, vt diſpenſet cum ordinando in defectu occurrenti.ibi.poſt 1.concl.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate,ſi delictum eſt deductum ad forum contentioſum,& tamen iudicium eſt finitum, & punitum delictum. p. 7. diſput. 10. dub. 7. Quoad hoc verbum, vide quæ deſunt verbo, *Diſpenſare*, & verbo,*Abſoluere*,& verbo,*Prælatus*.

Error.

Eraſmi error quidam refertur. 1.p.dub.2.

Error intolerabilis eſt punire innocentem. 2.p.c.4.diſp.1.dub.6.concl.2.

Error communis,& autoritas Superioris tribuit Iuriſdictionem.ibid.cap. 6. diſp. 3.dub.1.concl.3.diſp.6.dub.7.

Ethnicus.

Ethnicus non reputatur intra gremium Eccleſiæ.p.1.dub.2.concl.3.

Euchariſtia.

Euchariſtia quare dicatur communio.2.p. diſp.1.dub.1.

Euchariſtia cùm defertur ad infirmos, ſi in comitatu fidelium eat excommunicatus,quid faciendum ſit. 2. p. c.6.diſp. 9.dub.7.in fine.

Euchariſtiam an liceat ſumere tempore interdicti,& in quibus caſibus.5.p.diſp. 4.ſect.1.dub.5.per totum.

Euchariſtiam videre nō prohibetur tempore interdicti,niſi tempore Miſſę.ibid. concl.4.

Euchariſtiam licitùm eſt renouare tempore ceſſationis octauo quoque die. 6. p.diſp.1.dub.4.concl. 2.& tunc etiam deferetur infirmis.dub.9.

Exceptio.

Exceptio excommunicationis quomodo, & intra quod tempus debeat opponi.2. p.c.6.diſp.7.dub.1.

Excommunicatio.

Excommunicandi poteſtas eſt in Eccleſia.1.p.dub.2.concl.1.& eſt à iure diuino.ibid.in fine dubij.

Excommunicatio quibus priuet. ibid. & quomodo priuet.dub.7.in fine.

Excommunicationis maioris vndecim effectus numerantur.2.p.c.6.diſp. 1. dub. 2.in fine.

Excommunicatio appellatur gladius ſpiritualis.part.1.dubio 2. concl. 3. & appella

pellatur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ.2.p.c.3.diſp.vnica,dub.1.

Excommunicatus quare dicatur tradi Satanæ.ibid.

Excommunicatio non priuat communicatione,quæ fit per charitatem. 1. part. dub. 2.in ſolut.ad 1.& ſic ſi conuertitur excommunicatus ad Deum , per contritionem ea communicatione fruitur. ibid.

Excommunicatio quomodo dicatur medicinalis.1.p.dub.2.ad 2.

Excommunicatio quàm ſit timenda. ibid. ad 3.

Excommunicatio eſt cenſura.1.par.dub.5.

Excommunicatio quandoque incurritur ipſo facto,& ratio quare ita incurratur. dub.7.in concl.

Excommunicationis etymologia. 2. p.c.1. diſp.1.dub.1.

Excommunicationis & anathematis differentia.ibid.

Excommunicationis definitio. ibid.dub.2. & etiam excommunicationis minoris. ibid.in fine dubij.

Excommunicatio,& aliæ pœnæ differunt. ibid.illat.2.

Excommunicatio diuerſo reſpectu quàm aliæ cenſuræ priuant ſacramentis. 2.p. c.1.diſp.1.dub.2.illatione 2.

Excommunicationis & ſuſpenſionis differentia.3.p.diſp.1.dub.2.

Excommunicatio minor quare minor dicatur.ibid.diſp.2.dub.1.in princ.

Excommunicationis minoris effectus duo , ſcilicet ſacramentorum paſſiua participatio,& electio paſſiua , de quibus 2.p.c.6.diſp.12.dub.1.

Excommunicatione minori excommunicatus omnia poteſt facere , quæ numerantur.ibid.& an talis peccet ſacramentum aliquod accipiendo.ibid.dub. 2. & celebrando non incurrit irregularitatem.ibid.in fine dubij.

Excommunicationem minorem qui obliuiſcitur ſe incurriſſe , ſi recordetur incœpta Miſſa,proſequatur.ibid.

Excommunicatione minori excommunicatus an peccet adminiſtrando aliquod ſacramentum. 2. p. c.6.diſput.12. dub.3.

Excommunicatus minori excommunicatione nec eligendus,nec præſentandus eſt , & ſi eligatur , vel præſentetur , eſt electio nulla,& irritanda,& eligens vel præſentans peccat mortaliter. 2. p. c.6. diſp.12.dub.4.

Excommunicatione abſolutè lata de maiori intelligitur.3.p.diſput.2. dub. 1. in princ.

Excommunicatio diuiditur in maiorem & minorem , in generalem & particularem,in latam à iure,& latam ab homine,in iuſtam , & iniuſtam , in latam & ferendam.2.p.c.1.diſp.2.dub. 1. lata & ferenda quibus verbis imponantur.ib. cap.2.diſp.vnica. dub.2. & in dubio excommunicatio intelligitur ferenda.ib.

Excommunicationis diuiſio in validam, & inualidam,iuſtam,& iniuſtam rurſus traditur latiùs.2.p.c.6.diſp.1.dub.1.

Excommunicatio lata ab homine expirat mortuo,vel amoto ferente ; at verò excommunicatio lata à iure ſemper durat.2.p.c.1.diſp.2.dub.1.in 3.diuiſ.

Excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ , redactæ ſunt ad naturam excommunicationis à iure.ibid.

Excommunicatio comminatoria dicitur excommunicatio ferenda.p. 2.c.1.diſp. 2.dub.1.in fine dubij.

Excommunicatio vt feratur , ſufficiunt quæcunque verba , quibus Iudex ſuam intentionem manifeſtet.2.p.c.2. diſput. vnica,dub.1.

Excommunicatio contra vnum de duob. determinatur ab intentione excommunicantis.ibid.dub.2.

Excommunicatio debet ferri in ſcriptis, & qui excommunicat ſine ſcriptura continente cauſam excommunicationis,& ſine monitione præmiſſa,& peccat mortaliter,& punitur pœna ſuſpenſionis per menſem , intra quem ſi celebret,fit irregularis.2.p.c.2.diſput.vnica. dub.3.& an , & quando poſſit ferri ſine

dicta

dicta ſolemnitate. ibid. & non temerè eſt ferenda.2.p.c.4.diſp.1.dub.1. notab. 1. & cum magna circunſpectione, & pro graui peccato.ibi.c.5.diſp.2. dub.1. concl.1.

Excommunicans citationem omittens non incurrit pœnas ſup.dictas.ibid.c.5. diſp.1.dub.5.

Excommunicare poſſunt omnes habentes iuriſdictionem in foro exteriori ordinariam, aut delegatam, aut ex conſuetudine præſcripta, vt Papa, Epiſcopi confirmati, licèt non conſecrati, eorum Vicarij, Capitulum ſede vacante, Concilium generale & Prouinciale, Abbates, Præpoſiti, Priores Eccleſiarum collegiatarum, licèt non conſecrati, nec benedicti, dummodo confirmati, aut prouiſi; non tamen Rectores, qui dicuntur Priores (vt ſunt multi in Gallicia & Nauarra) excommunicare item poſſunt Prælati Religionum, vt Generales, Prouinciales, Priores, Guardiani, Præpoſiti, aut Rectores Societatis, & Metropolitanus ſuos Suffraganeos. 2. p.c.3.diſp.1.dub.1.

Excommunicandi poteſtas reſpicit forum exterius, tanquam illi neceſſaria.ibidem, in medio dubij.

Excommunicans ſine poteſtate mortaliter peccat.ibid.in fine dubij.

Excommunicare per modum ſententiæ poſſunt omnes, qui habent poteſtatem excommunicandi; per modum autem ſtatuti vel canonis, vt condendo legem S.P.& Concilia generalia, Epiſcopi, & Concilium Prouinciale, & Capitulum ſede vacante.2.p.c.3. diſp.1.dub. 4.dicto 2.

Excommunicantes ex commiſſione, aut ex conſuetudine non habent poteſtatem ex iure diuino.ibid.dub.5. concl.1.

Excommunicatio nulla eſt iure diuino lata, hoc eſt, lege lata à Chriſto.

Excommunicare ſe ipſum, aut ſe excommunicatum denunciare an quis poſſit. ibid.dub.7.

Excommunicatio eſt actus iuſtitiæ coactiuæ.ibid.

Excommunicare ſibi æqualem an quis poſſit, vel ſibi ſuperiorem.ibid.concl.3.

Excommunicare extra proprium territorium. Vide verb. *Epiſcopus.*

Excommunicatio nulla non poteſt ratificari per proprium Epiſcopum.2.p. c. 3. diſp.2 dub.2.not.1.

Excommunicatio ſecum trahit exequutionem.ib.in fine dubij.

Excommunicatur aliquando qui excommunicatione potiùs eſt indurandus, quàm corrigendus, ſi alia priùs ſunt adhibita remedia.2.p.c.4.diſp.1.dub.1. concl.2.

Excommunicari non poteſt, qui eſt incapax culpæ.ibid.dub.3.

Excommunicatus ſemel iterum poteſt excommunicari.ibid.dub.7. concl. 1. & etiam ſemel ſuſpenſus iterum ſuſpendi.3.p.diſp.4.dub.2.concl.4.

Excommunicatus, qui ſic moritur, etiam poſt mortem manet excommunicatus, niſi poſtea abſoluatur.2.p.c.4. diſput.1. dub. 8. concl. 1. & an mortuus poſſit excommunicari. ibid. per totum dubium.

Excommunicatio non poteſt ferri, niſi propter aliquod peccatum, quod non ſit purè interius.2.p.c.5.diſp.1. in notabili. & nonniſi pro culpa mortali. ibid. dub. 2. concl. 1. & 2. & non pro quolibet, niſi pro peccato inobedientiæ & contumaciæ. ibid. dub. 2. & aliquando imponitur pro damno illato, & tunc, quamuis damnum non ſit mortale, virtus obedientiæ obligat ſub mortali ad reſtituendum.ibid.diſp.2.dub. 3. concl. 3.& vide totum dubium.

Excommunicationis latæ & ferendæ pœna, cùm aliquid præcipitur, an obliget mandatum ſub mortali.2.p.c. 5. diſp. 1. dub.2.corol. 4. & dub. 3. per totum. & dupliciter poteſt poni, ita vt non requiratur monitio, vel vt requiratur. ibid. & vide verbo, *Monitio.*

Excommunicatio non poteſt ferri ab Eccleſia, nec de plenitudine poteſtatis pro

peccato merè præterito, vbi nulla præceſſit monitio.2.p.c.5.diſp.1.dub.10.in opinione 2. Suſpenſio autem ſic. 3.p. diſp.3.dub.1.concl.5.

Excommunicatio poteſt ferri pro peccatis futuris.2.p.c.5.dub.1.in fine.

Excommunicatio poteſt ferri pro graui damno temporali, dum damnificator ſit occultus, & tunc non ob vtilitatem damnificati,ſed damnificatoris: etſi dãnum & damnificator ſunt manifeſti, non inualidè,ſed iniuſtè fertur excommunicatio.ib.diſp.2.dub. 1. per totum. & aliquando fertur pro bono ſpirituali damnificati.ibid.dub.3.concl.3.

Excommunicationem pro damno temporali, ſeu rebus deperditis poteſt ferre Nuntius à latere Papæ, Epiſcopus, & eius Vicarius generalis, licèt non habeat ſpeciale mandatum,& Capitulum ſede vacante.2.p.c.5.diſp.2.dub.2.

Excommunicatio ad inſtantiam alicuius regulatur ſecundùm eius intentionem. ibid.diſp.5.dub.1.

Excommunicatio contra eos, qui ſutori fecerunt furtum, non comprehendit eum,qui ab eo acum furatus eſt,etſi ob defectum acus ſutor per quatuor dies non fuerit lucratus in officio. 2. p. c. 5. diſp.2.dub.2.

Excommunicatio generaliter lata comprehendit Epiſcopos,niſi expreſsè excipiantur,ſecus in ſuſpenſione, quia non comprehenduntur. ibid. diſp. 3. dub.1. & 3.p.diſp.4.dub.2.

Excommunicatio vt incurratur pro communione in crimine criminoſo,quæ requirantur.2.p.c.5.diſp.3.dub.12. poſt 2. concl.& c.6.diſp.10.dub.1.concl.3.caſu 2.& dub.2.3.& 4.

Excommunicatio non incurritur ob percuſſionem clerici in 18.caſibus.2.p.c.5. diſp.3.dub.13.

Excommunicationem non incurrit committens crimen, quod falsò putabat habere annexam excommunicationem.ibid.dub.14.

Excommunicatio contra non manifeſtantes ſcripturas,quos,& quando comprehendat.2.p.c.5.diſp.4.dub.1.

Excommunicatio contra non manifeſtantes delicta,tam ea,quę ſunt in damnum tertij,quàm ea quæ non ſunt, quando obliget, & an incurratur poſt primam chartam.ibid.dub.3.& 4.

Excommunicatio poſt appellationem eſt nulla.2. part. cap. 5.diſput.5.dubio 11. concl.3.

Excommunicatio iniuſta nulla contingit in multis caſibus, qui numerantur. 2. p.c.6.diſp.1.dub.1.& nullos habet effectus; iniuſta verò valida ſic. ibid. & dub.2.

Excommunicatio,quæ fertur per modum ſententiæ,ſi non habuit ſuum effectum in vita ſententiantis, expirat eo mortuo,vel amoto.2.p.cap.5.diſp. 5.dub.1. ante finem.

Excommunicatio quando dicatur continere errorem intolerabilem.2. p. cap.6. diſp.1.dub.1.caſu 4.& dub.2.in princ.

Excommunicatio iuſta ſecundùm allegata & probata, non verò in rei veritate an liget.ibid. & an celebrando qui huiuſmodi excommunicatione eſt excommunicatus,fiat irregularis. ibidem, concl.4.

Excommunicatus toleratus quis, & quis non toleratus. ibid.diſput.3.dub.1.& an validè conferat ſacramenta,dub.2.& an licitè.dub.3.

Excommunicatus contritus de peccatis an poſſit in aliquibus caſibus fidelibus adminiſtrare ſacramenta. 2. p.c.6.diſp. 8.dub.2.

ab Excommunicato geſta tanquam à publica perſona (vt quando eſt Iudex) an ſint valida.2.p.c.6.diſp.6.dub. 3. & tanquam à perſona particulari.dub.6.

Excommunicatus an poſſit eſſe actor, reus,teſtis, vel procurator, aut procuratorem inſtituere in iudicio. 2. part. cap.6.diſput.7. per totam. & quomodo debeat in iudicio reſpondere excommunicatus.ibid.

Excommunicatus toleratus, qui ex iuſtitia

tia tenetur conferre ſacramenta, an poſſit licitè conferre ea, vel fideles ab eo petere.ibid.diſput.8.dub.1.

Excommunicatus toleratus licitè adminiſtrans ſacramenta, non incurrit irregularitatem.ibid.poſt 3.ampliationem.

Excommunicatus toleratus an poſſit inducere fidelem in extrema neceſſitate ad ſuſcipiendum ab eo Sacramenta. ibid. in fine.

Excommunicato in quibus reductiuè prohibeatur communicatio cum fidelibus. 2.p.c.6.diſp.8.dub.3.in princ.& an ſemper peccet communicando in eis. ibid. & in quibus ſpecificè prohibeatur cõmunicatio, quæ continentur in verſu, *Os, orare*, &c. diſput.9.ante 1.dub.

Excommunicatus non toleratus an poſſit communicare in orationibus,vel Officiis diuinis cum fidelibus,& ſi ſe ingerat,an ſit admittendus,& quando dicetur communicare; & ſi audiat Miſſam in vna capella, & ego in alia vnius Eccleſiæ, vel in diuerſis altaribus, in eadem capella,an communicem cum eo, & alia multa ad praxim notanda. vide 2.p.c.6.diſput.9.dub.7.

Excommunicatus non toleratus ſi ingrediatur Eccleſiam ad intereſſendum ibi eo tempore, quo Miſſa, vel Officia diuina celebrãtur; quid faciendum.ibid. dubio 8.

Excommunicatus pertinaciter perſeuerãs per annũ in excõmunicatione, eſt ſuſpectus de hæreſi.2.p.c.6.diſp.9.dub.vlt.

Excommunicatio maior quando incurratur propter participationem cum excommunicato. diſp.10.dub.1. concl.5. & vt incurratur, quæ conditiones requirantur.ibid.dub.5.

Excommunicatio maior incurſa propter participationẽ in crimine criminoſo, eſt excõmunicatio iuris, non hominis. 2.p.c.6.diſp.10.dub.3.concluſ.3.

Excommunicatum publicum in vna prouincia,in alia vbi eſt occultus, quomodo teneamur vitare, & an ſi petat Euchariſtiam in publico, debeat eam Parochus illi dare.2.p.c.6.diſp.11.dub.12.

Excommunicatio quãdo prouenit ex delicto occulto, poteſt Epiſcopus ab ea ſibi ſubditos abſoluere,etſi excommunicatio ſit ex reſeruatis in Bulla Cœnæ: & etiam poteſt abſoluere Religioſum, ſi quoad hoc ſubiiciatur Epiſcopo. 2.p. c.6.diſput.12.dub.5.

Excommunicatio quamuis ſit publica & reſeruata Papæ, ſi excommunicatus eſt impeditus recurrere ad Papam,Epiſcopus eum abſoluit iure communi; ſed excommunicatus ceſſante impedimento tenetur ſe præſentare Papæ. ibid.

Excommunicatio poſita ab homine in generali ferè in omnibus aſſimilatur excommunicationi iuris.2.p.c.7.diſput.1. dub.8.opinio.2.

Excommunicans incendiarium nõ poteſt eum abſoluere.ibid.dub.9.in concl.

Excommunicatus in ſuo Epiſcopatu an poſſit ab alio Epiſcopo abſolui in alio. 2.p.c.7.diſput.1.dub.13.& econtra excommunicatus in alieno Epiſcopatu an poſſit abſolui in ſuo.dub.14.

Excommunicatus pluribus excommunicationibus, abſolutus ab vna, an cenſeatur ab omnibus abſolutus.2.par.c.7. diſput.2.dub.3.

Excommunicatio ex falſa cauſa quare ſit nulla, abſolutio verò non. ibid. dub.4. opinio.2.

Excommunicationem incurrit ipſo facto abſolutionem per vim extorquens. 2. p.c.7.diſput.2.dub.5.concl.5.

Excommunicatus ad certum tempus, vel ſub conditione, donec ſatisfeceris, an maneat ipſo facto abſolutus tranſacto tempore,vel impleta cõditione,an verò requiratur abſolutio.ibid.dub.6.

Excommunicationem incurrit qui nõ reſtituit partem, ſi non poteſt totum reſtituere, quando, vt reſtituat, excommunicatur.2.p.c.7.diſput.3.dub.2.

Excommunicato denunciato conceſſæ reuerendæ an ſint validæ, & quæ conceduntur ab excommunicato. 3.p.diſp.5. dub.7. dicto 7. ante finem dubij.

Excommunicato eſt prohibitum tempore interdicti Sacramentum pœnitentiæ. 5. p.diſp.4.ſect.1.dub.3.concl.4.
Excommunicationem in quibus caſibus incurrant laici violantes interdictum. 5.p.diſp.5.dub.2.in fine.
Excommunicatio an poſſit ſuſpendi. 5. p. diſput.6.dub.4.concluſ.5.
Excommunicati in Eccleſia ſepulti corpus eſt exhumandum. ibid. diſputat.7. dub.4.concluſ.4.
Excommunicationem àn incurrant Religioſi non ſeruantes ceſſatione, & alias cenſuras impoſitas ab ordinario. 5.par. diſput.5.dub.3. & dub.4. concluſ.3. & 6.p.diſput.1.dub.9. in fine, & diſput.3. dub.2.concluſ.2.
Excommunicatus recipiendo ordines an maneat irregularis.p.7.diſputat.9. ſect. 1.dub.6. & quid ſi exerceat eos.ibidem ſect.2.dub.1. & vide etiam ſecundum dubium.
Excommunicatus celebrando quando fiat irregularis. vide verb.irregularitas.
Excommunicantur Religioſi, qui animo nocendi ſuis Prælatis, pergunt ad curias Principum. 1.p.dubio 10. in opinio.1.
Excommunicatur qui cùm teneatur ex iuſtitia non defendit clericum. ibid.

Excuſatio.

Excuſentur qui ab excommunicatione lata pro furtis.2.p.c.5.dub.1.
Excuſentur qui à denunciando ſcripturas, &c. ibidem, dubio 2.
Excuſent quæ cauſæ ab incurrenda irregularitate. p.7. diſput.2. dub.8. per totum. & quæ ab incurrenda ſuſpenſione.3.p.diſput.3.dub.4.

Exhibitio.

Exhibere ſcripturas, vel inſtrumentum. Vide verbo, *Scriptura.*

Exhortatio.

Exhortans in bello.Vide verbo, *Bellum.*

Expoſitus.

Expoſitus, cuius parentes ignorantur, an ſit cenſendus irregularis. part.7.diſp.3. dub.9. & quid ſi non eſt expoſitus, & tamen parentes eius ignorantur. ibid. dubio 10.

Extrauagans.

Extrauagantes, cùm ex ſacrorum. & quæ incipit, ſanctum & ſalutare, quæ eſt Sixti V.circa ordines explicantur. 3. p. diſput.5.dub.7. ſed nota, quòd hæc extrauagans Sixti iam eſt reuocata per Clementem VIII.

Extrema vnctio.

Extrema vnctio an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.7.

F

Faciliùs aliquid conſeruatur in eſſe quàm de nouo fiat. p.7.diſp.3. dub. 1. parum ante finem.

Factum.

Factum nomine alterius quid ſit,& quando intelligatur. 2.p.c.5.diſp.2.dub.9.
Factum non dicitur illud, in quo aliquid ſupereſt agendum. 3.p.diſput.5.dub.7. poſt notabile 11.dicto 3.

Falſarius.

Falſarius literarum Apoſtolicarũ eſt actualiter degradatus, & tradendus Curiæ: falſarius verò literarum Regis verbaliter eſt deponendus. 4.p.diſputat.vnica, dub.3.concluſ.5.

Familia & Familiares.

Familiam & filios alendi obligatio excuſat ire ad ſanctum Patrem propter abſolutionem. 2.p. c.7. diſputat.1. dub.6. concluſ.3.
Familiares Epiſcopi bene poſſunt communicare cum Epiſcopo non tolerato, & econtra Epiſcopus cum ſuis familiaribus. 2.part.cap.6. diſput.11. dubio 8. concluſ.1.
Familiarem ſuum quem, & quando poſſit Epiſcopus ordinare. 3.p. diſp.5.dub. 7. ferè in fine.
Familiarium nomine ſeu familiæ qui intelligantur,ad effectum vt tempore interdicti priuilegiatus ſecum ducat ſuos familiares vel familiam ad audiendum Officia diuina. 5.p. diſput.4. ſect.2.dub. 7.concluſ.2.

Famoſum.

Famoſum quid ſit.p.7.diſput.10.dubio 6. concluſ.1.

Famulus.

Famulus bene poteſt communicare cum domino excommunicato non tolerato. 2.p.c.6.diſput.11.dub.6.

Famulus an incurrat irregularitatem, ſi iuſſus à domino attulit proceſſum Notario, vel Iudici equũ aſſociaturo reum ad deformationem. p.7.diſput.5.ſect.2. dub.2.verſ.3.fit.

Faber.

Faber an ſit infamis. part.7. diſput.4. dub. 5.notab. 2.

Faber lignarius, qui facit furcam, vt aliquis occidatur, eſt irregularis. p.7.diſp. 5.ſect.2.dub.2.verſic.ſextò omnes.

Fautor.

Fautores hæreticorum, & fautorum filij an cenſeantur hæretici.p.7.diſp.4. dub. 2. & 3.

Fautor homicidæ quando ſit irregularis. ibid.diſp.6.ſect.2.dub.2.in princip.

Fera.

Feram alens, ſi fera aliquem occidat, an efficiatur irregularis. p.7.diſput.6. ſect. 1.dub.7.

Feſtum.

Feſti nomine quid intelligatur ad effectũ celebrandi diuina tempore interdicti in feſtis relatis in c.alma mater. 5.part. diſp.4.ſect.2.dub.9.not.2.

Feſtum à quo tempore, vel parte diei incipit.ibid.dub.10.

Fœtus.

Fœtus quando dicatur animatus ad effectum irregularitatis cauſatæ ex aborſu. p.7.diſput.6.ſect.4.dub.1.

Filius.

Filius percutiens in continenti clericum turpiter agentem cum matre, non incurrit excommunicationem. 2.par.c.5. diſp.3.dub.13.caſu 16.

Filius patrem hæreticum accuſare tenetur,& è contra pater filium. ibid. diſp. 5.dubio 2.

Filius bene poteſt communicare cum parentibus excommunicatis non toleratis.2.p.c.6.diſp.11.dub.6.concl.1.

Filij familias non tenentur ire propter abſolutionem ad S. P.2.p.c.7. diſputat.1. dub.6.concluſ.3.

Filij hęreticorum vſque ad quem gradum conſanguinitatis ſint irregulares. p.7. diſput.4.dub.3.

Filius meretricis publicæ etſi coniugatæ eſt irregularis. ibid.dub.5.concl.2.illat. 2. De aliis vide verbo, *Illegitimus*, & verbo, *Legitimus.*

Fiſcalis.

Fiſcalis, qui cõcurrit ad deformationem, eſt irregularis. p.7.diſp.5. ſect.2.dub.1. verſ.2. promotor. & an excuſetur proteſtatione.dub.11.

Flagellare.

Flagellare excommunicatum ante abſolutionem vnde habuit ortum. 2. p. c.7. diſput.2.dub.2.

Forma.

Forma excommunicandi. Vide verbo, *Excommunicatio.*

Forma abſoluendi ab excommunicatione.2.p.c.7.diſp.2.dub.2.

Forma ferendi ſententiam degradationis & depoſitionis.2.p.diſp.vnica,dub.vlt.

Forma ſeruanda in ferenda ſuſpenſione. 3.p.diſput.3.dub.1. & pœna contra Iudicem qui eam formam non ſeruat. ibidem.

Forma abſoluendi ab ea.diſp.6.dub.3.

Forma ponendi interdictum. 5.p.diſput.6. dubio 4.

Forma abſoluendi ab eo. ibid. diſputat.6. dubio 6.

Forma imponendi ceſſationem. 6.p.diſp. 2.dubio 2.

Forma imponendi accuſationem ciuilem remiſſiuè. p.7. diſput.5.ſect.2.dub.10. in fine.

Forma diſpenſandi in irregularitate. p. 7. diſp.10. ante primum dubium.

Fornicarius.

Fornicarius. Vide, *Clericus.*

Fragilitas.

Fragilitas ſexus excuſat ire ad ſummum

Pontificem propter abſolutionem, vt mulierem. 2.p.c.7.diſp.1.dub.6.concl.1.

Frater.

Frater percutiens in continenti clericum turpiter agentem cum ſorore, non incurrit excommunicationem. 2.p.cap.5. diſput.5.dub.13.

Fructus.

Fructus beneficij non facit ſuos, qui excõmunicatus obtinuit beneficium. 2.p.c. 6.diſput.5.dub.4.in concluſ.

Fructibus beneficij acquiſitis legitimè ante excommunicationem, an priuet excommunicatio. diſputat.6.dub.1. & an reſtituere teneatur ante Iudicis ſententiam.ibid.concluſio.1.& cui ſint reſtituendi. dub.2.

Fructus beneficij an lucretur ſuſpenſus.3. p.diſp.2.dub.1.poſt 6.concluſ.

Fugere.

Fugiendo qui poteſt euadere mortem, ſi occidat inuaſorem, an ſit irregularis. p.7.diſp.5.ſect.3.dub.2. poſt 3.concluſ. vbi latè de fuga quoad hoc.

Furioſus.

Furioſus eſt irregularis, & quomodo ſit de illo iudicandum, ſi relinquat furorem.p.7.diſp.3.dub.4.concl.1.

Furioſus ſi alium occidat, an efficiatur irregularis, & an in foro ciuili teneatur de occiſione. p.7.diſput.6.ſect.2.dub.3. in princip.

G

Gallicus.

GAllicus morbus quando faciat hominem irregularem. p.7.diſput.3. dub.4.concluſ.1.

Geſtum.

Geſta ab excommunicato non tolerato ratione publici officij tanquam à perſona publica, an ſint valida. 2.p.c.5. diſp. 6. dubio 3.

Geſta ab excommunicato non tolerato tanquam à perſona priuata.dub.6.

Geſta ab eo qui non obtinuit verum titulum beneficij, quia electio, vel collatio fuit inualida, quia facta fuit excommunicato, vel ſimoniaco, vel alium defectum patienti, an ſint valida. dub. 7.

Gloſſa.

Gloſſa velut erronea reiicitur in c.quodcunque 17.q.1.in p.1.dub.2.concl.2.

Gregorius.

Gregorius excommunicauit quẽdam diffamatorem.2.p.c.5.diſp.1.dub.10.

H

Habitare.

HAbitare cum excommunicato quomodo prohibitum. 2.p.c.6.diſput. 9. dubio 10.

Hæreſis, & Hæreticus.

de Hæreſi ſuſpectus an ſit, qui per annum pertinaciter perſeuerat in excommunicatione. 2.p.c.6.diſp.9.dub.vlt.

Hæreſis crimen ſtatim eſt denunciandum, etſi non præcedat diffamatio, nec correctio fraterna. 2.p.c.5.diſput.4.dub.3. & filius contra patrem, & pater contra filium denunciare tenentur.ibid.diſp.5. dubio 1.

Hæreticus non amittit ipſo facto dominium ſuorum bonorũ, nec priuari poteſt vſu ſuorum bonorum ante ſententiam Iudicis. 1.p.dub.7.illat.1.

Hæreticus merè interior non incurrit excommunicationem latam contra hęreticos; hæreticus verò occultus, per accidens ſic.ibid.dub.10.concl.2.

Hæreticus vt ſit propriè hæreticus, debet habere errorem in intellectu. ibidem, concluſ.3.

Hæreticus abſolutus ab vna excommunicatione propter vnam hęreſim, ſi aliam occultat, manet adhuc excommunicatus; ſimiliter ſi occultat aliquot actus exteriores hæreſis. 2.p.cap.7.diſputat.2. dub.3. in fine.

Hæreticus clericus niſi in continenti pœniteat, degradatus eſt tradendus curiæ ſeculari. p.4.diſp.vnica, dub.3.concl.6.

Hæreticus, aut apoſtata an ſit irregularis. part.7.diſput.4.dub.2.& an ſint irregulares eorum fautores, & eorum filij. ibid.

ibid.2.& 3.per totum.
Hæreticus reconciliatus quis ſit.ibid.

Hermaphroditus.

Hermaphroditus quando ſit irregularis, & quis cum eo diſpenſet.part. 7.diſp.3. dub.5.

Hiſtrio.

Hiſtrio an ſit infamis.p.7.diſput 4. dub.5. concl.2.illat.1.

Homicidium,& Homicida.

Homicidium caſuale quid,& in quantum caſuale non eſt peccatum: & homicidium caſuale eſt in duplici differentia, & multa de eo.p.7.diſp.6.ſect.1. ante 1. dubium.

Homicidium voluntarium in cauſa dicitur,quod ſequitur ex opere illicito periculoſo de ſe, quod quomodo ſequatur.ibid.dub.primo. in 3. opinio. verſ. Secunda verò pars.

Homicidium directè voluntarium, cuius diſpenſatio ſemper excipitur in omnibus priuilegiis,quod ſit.p.7.diſp. 6.ſect. 2.dub.1.

Homicidium quantumuis occultum inducit irregularitatem.p.7.diſput.4.dub. 7.concl.1.

Homicidium iuſtum quare inducat irregularitatem.ibid.diſp.5.ſect.1. notab.2.

Homicidium committendi voluntas,nec conatus, nec vulnus quantumuis lethale,non inducit irregularitatem.ibid. notab.3.

Homicida in ſui defenſione excedendo moderamen inculpatæ tutelæ,eſt irregularis, & quis cum eo diſpenſet. p.7. diſp.5.ſect.3.dub.1.

Homicida directè voluntarius non eſt, qui in rixa inopinata alium occidit, præcipuè autorem rixæ. p. 7. diſput. 6. ſect.2.dubio 1. concl. 1. verſ. præterea dico.

Homicida quantum ad irregularitatem. Vide verbo, *Deformare.* & verbo, *Irregularitas.*

Homicida qualificatus eſt tradendus poſt actualem degradationem Curiæ ſeculari.4.p.diſp.vnica,dub.3. poſt concl.5.

Hora.

Hora canonica.Vide,*Officium diuinum.*

Hoſpitalia.

Hoſpitalia erecta autoritate Epiſcopi æquiparantur cum Eccleſia in fauorabilibus.5.part.diſput.4.ſect. 2. dubio 3. concl.3.

Hoſtiarius.

Hoſtiarius,qui percutiendo in hoſtio clericum incurrit excommunicationem, non tenetur propter abſolutionem ſe præſentare Papæ.2.p.c.7.diſp.1. dub.6, ferè in fine dubij.

I

Ignorantia.

IGnorantiæ diuiſio in ignorantiam iuris,& facti:& an ignorantia facti excuſet ab excommunicatione.2.p.cap.5. diſp.5.dub.6.

Ignorantia iuris,id eſt,ignorantia excommunicationis impoſitæ pro aliquo peccato mortali, an illud peccatum committentem excuſet ab excommunicatione.ibid.dub.7.

Ignorantia legis prohibentis actum non ex ſe malum,quia malum,ſed quia prohibitum,excuſat à culpa,& conſequenter ab excommunicatione. ib. in princ. dubij.

Ignorantia culpabilis & vincibilis,& eius diuiſio,& an excuſet ab excommunicatione.2.p.c.5.diſp.5.dub.8.

Ignorātia vincibilis an excuſet ab excommunicatione non lata abſolutè contra facientes, ſed contra eos, qui ſcienter auſu temerario fecerint, vel præſumpſerint facere.ibid.dub.9.

Ignorantia an excuſet ab aliis cenſuris præter excommunicationem. 2. p. c.5. diſp.5.dub.10.

Ignorantia inuincibilis excuſat à peccato,quod committitur ob communicationem cum excommunicato, & conſequenter à pœna. ibid. cap. 6.diſp.11. dub.10.

Ignorans ſe habere maius ius, quàm illud, quod probauit, ſicut durante hac contumacia peccat peccato contumaciæ, ita incurrit excommunicationem in fine materiæ excommunicationis.

Ignorantia an excuſet à ſuſpenſione. 3.p. diſp.3.dub.4.in fine.

Ignorantia quæcunque excuſat à dolo. ib. diſp.5.dub.7.notab.4.

Ignorantia qualis excuſet ab incurrenda irregularitate.p.7.diſp. 2.dub. 8. concl. 1.& 2.

Illegitimus.

Illegitimus quis ſit.part.7.diſp.3.dub.6.in princ.& omnis illegitimus eſt irregularis.concl.1.

Illegitimus quando legitimetur per ſubſequens matrimonium.ibid.dub.8.

Illegitimus an ſit iudicandus expoſitus, cuius parentes ignorantur.dub.9.

Illegitimus quas pœnas incurrat, ſi ordinatur ſine diſpenſatione; & quid ſi celebret.ibid.dub.11.

Illiteratus.

Illiteratus an ſit irregularis. p. 7. diſput.4. dub.4.

Impeditus.

Impeditus ire ad Papam ad impetrandam abſolutionem excommunicationis aliquo impedimento ex ibi relatis, abſoluitur ab Epiſcopo; nec tenetur, ſi ipſe non poteſt ire, mittere procuratorem, 2.p.c.6.diſp. 1. dub. 6. concl. 3. tenetur tamen ſe præſentare Papæ ceſſante impedimento, niſi ſit abſolutus virtute Bullæ, aut alterius priuilegij, aut Iubilæi.concl.4.& latiùs diſput.2.dub.3.per totum. & an ſufficiat, quando ſe præſentare tenetur, mittere procuratorem, & intra quod tempus.ibid.

Impedire.

Impedire homicidium quis, quando, & quomodo teneatur, & non impediens quando fiat irregularis.p.7.diſp. 6. ſect. 2.dub.7.

Imperator.

Imperator, & Rex, aut alius Princeps an poſſit excommunicari. 2. p. c. 4.diſp.2. dubio 4.

Impetratio literarum.

Impetratio literarum facta ab excommunicato an, & quando valeat.2. p. cap. 6. diſp.5.dub.2.concl.4.& diſp.7. ante 1. dubium.

Impotentia reſtituendi.

Impotentia reſtituendi excuſat ab excommunicatione lata propter reſtitutionem.2.p.c.5.diſput. 5. dub.1.caſu 4.ſed ſublata impotentia, eò quòd debitor venit ad pinguiorem fortunam, an ſub eadem excommunicatione reſtituere teneatur.ibid.in fine dubij.

Impotentia ad reſtituendum eſt etiam detrimentum famæ.ibid.

Incendiarius.

Incendiarij in nulla parte iuris excommunicantur, ſed quaſi dicitur, vt excommunicentur.2.p.c.7.diſp.1. dub. 9. in concl.

Incorrigibilis.

Incorrigibilis quando priuetur priuilegio clericali.4.p.diſp.vnica.dub.1. illat. 3.poſt 3.concl.

Inducens.

Inducens ſuſpenſum denunciatum ad id, quod non poteſt, non incurrit illam cenſuram.3.p.diſp.2.dub.4.concl.4.

Indulgentiæ.

Indulgentias concedendi poteſtas reſpicit forum exterius, non tanquam illi neceſſaria, ſed tanquam vtilis.2.p.c.3. diſp.1. dub.1.

Indulgentiæ non conceduntur defunctis per modum abſolutionis, ſed per modum ſuffragij & ſolutionis. 2. p. cap. 4. diſp.1.dub.8.in fine.

Indulgentias ſibi concedit Papa, & Epiſcopus.5.p.diſp.2.dub.3.& poſt conc.& vide verbo, *Papa*, & verbo, *Epiſcopus*.

Indulgentiæ concedi poſſunt poſt redditum cum Euchariſtia delata ad infirmum tempore interdicti. 5.part.diſp.4. ſect.1.dub.5.in fine.

Infamia.

Infamia quæ, & quotuplex, & an ſit infamis faber, & infamis an ſit irregularis. p.7.

p.7.diſp.4.dub.5.quod totum vide circa hanc materiam.
Infamiam iuris an poſſit Princeps abolere.ibid.
Infamiam non ſequi condemnatum de furto non poteſt facere Iudex.5. p. diſp. 6.dub.4.concl.4.

Infans.

Infans.Vide verbo,*Puer.*

Infirmitas.

Infirmitas excuſat ire ad S. P. propter abſolutionem.2.part.cap.7.diſp.1. dub. 6. concl.3.

Iniuria.

Iniuriam an poſſit remittere filius familias,vxor,&c.2.p.cap.7.diſp. 3. dub.11. in fine.
Inimicitia capitalis excuſat ire ad S. P. propter abſolutionem.2.p. c. 7. diſp. 1. dub.6.concl.3.
Innocens an comprehendatur in ſententia generali ſuſpenſionis.3.part. diſp.3. dub.1.concl.4.

Inobedientia,ſeu inobediens.

Inobediens,ſeu inobedientia eſt duplex.2. p.c.3.diſp.1.dub.6.
Inobedientia formalis quæ ſit. ib. dub.11. in notabili.

Inquiſitor.

Inquiſitorib. ſub excommunicatione præcipitur, ne odio, vel amore aliquid faciant.1.p.dub.10.opinio.1.
Inquiſitores ſuo edicto præcipientes fidelib. vt veniant ad tale,vel tale templum ad audiendum ſuum edictum,obligant ſub mortali.2.p.cap.5.diſp.1. dub. 3. in fine.
Inquiſitores tradentes reum Iudici ſeculari,à quo deformatur,an maneant irregulares.p.7. diſp.5.ſect.2.dub.3.

Inſanus.

Inſanus an ſit irregularis,& an,& quando poſſit iam ordinatus celebrare.p.7.diſp. 3.dub.4.concl.1.

Inſtrumentum.

Inſtrumentum. Vide verbo, *Tabellio.* & verbo,*Scriptura.*

Interdictum.

Interdicti nominis ſignificatio,& quid interdictum ciuile,& quid eccleſiaſticum. 5.p.diſp.1.dub.1.
Interdicti & ſuſpenſionis differentia. 5. p. diſp.1.dub.2.
Interdictum quotuplex, & eius diuiſio. dub.2.
Interdictum eſt cenſura.1.p.dub.5.
Interdicti pœna lata à Iudice contra participantes cum excommunicato à ſe quomodo incurratur.2.p.c.6.diſp.10.dub.5. in fine.
Interdicto merè perſonali interdictæ perſonæ nullibi poſſunt audire diuina.5.p. diſp.1.dub.2.concl.1.
Interdictum vnius Parochię,vbi ſunt plures Parochiæ,eſt interdictum ſpeciale. ib.poſt concl.2.& etiam eſt ſpeciale interdictum omnium Eccleſiarum mundi.ibid.
Interdicto locali poſito non cenſetur poſitum perſonale.5.p.diſp.1.dub.2.conc.1.
Interdicta Eccleſia Cathedrali non cenſetur interdictus clerus illius Eccleſię,nec interdicto perſonali etiam generali poſito cenſetur poſitum locale.ibid.
Interdicto generali locali,vel ſpeciali poſito,quis locus cenſeatur interdictus;& an cenſeatur interdicta Eccleſia exempta à Iuriſdictione interdicentis. ibid. dub.3.per totum.
Interdicti & ceſſationis differentia. 6. par. diſp.1.dub.1.in fine.
Interdicere Eccleſiam exemptam interdicto ſpeciali non poteſt Epiſcopus.ibid. concl.3.
Interdicta terra alicuius domini temporalis,quæ terra intelligatur interdicta.ibi. concl.1.
Interdicto generali,vel ſpeciali perſonali poſito,quæ perſonę cenſeantur interdictæ.5.p.diſp.1.dub.4.per totum.
Interdicto populo non cenſetur interdictus clerus,nec è contra. ibid.conc.6.& an cenſeantur interdicti ſcholares Academiæ non ibi oriundi,nec domiciliarij.concl.10.

Interdicta familia alicuius domini comprehenduntur clerici de tali familia.ib. concl. 8.

Interdictis Doctoribus comprehenduntur Doctores clerici.concl.9.

Interdicto populo non comprehenduntur litigantes in tali populo, qui non ſunt ibi domiciliati. ibid.concl.10.

Interdictum an comprehendat ponentem illud, aut ſuperiorem, aut æqualem. 5.p. diſp.1.dub.5.& an comprehendat Epiſcopos.dub.6.

Interdicere quis poſſit. 5.p.diſput.2.dub.1. & an extra proprium territorium. dub 2.& an excommunicatus, vel ſuſpenſus, vel interdictus poſſint interdicere. dub.3.

Interdicere ſe ipſum, vel ſibi æqualem an quis poſſit.ibid.dub.4.

Interdici quis poſſit.5.p.diſp.2. dub. 5. & an ſemel interdictus iterum poſſit interdici.ibid.concl.3.

Interdictum ob quas cauſas poſſit poni, & non poteſt poni niſi pro culpa propria vel aliena.5.p.diſp.3. dub. 1. concl. 1.& an culpa propter quam ſit ponendum, debeat eſſe mortalis. dub. 2. per totum.

Interdictum reſpectu populi non eſt pœna, ſed afflictio.ibidem, dub. 2. poſt 4. concl.

Interdictum an ſit pœna ſpiritualis.ibid.& eſt extenſiuè maior pœna, quàm excommunicatio.dub.2.concl.1.

Interdictum generale locale, ſiue generale perſonale ſolus Papa poteſt ponere, vel aliquis ex eius commiſſione. 5. part. diſp.3.dub.1.concl.5.

Interdictum, & excommunicatio minor ſe habent tanquam excedens & exceſſum.ibid.dub.2.concl.2.in fine.

Interdictum locale, ſeu perſonale an poſſit poni propter debitum pecuniarium. dub.3.

Interdictum maturè & prouidè ponendum.ibid.in fine.

Interdictum quomodo ponendum.5.part. diſp.3.dub.4.

Interdictum an & quando debeat præcedere monitio.ibid.concl.1.

Interdicti ſententia eſt nulla in caſibus, in quibus excommunicatio eſt nulla excepto vno caſu.ibid.concl.3.

Interdictum in quibus caſibus ſit ipſo iure impoſitum.ibid.in fine.

Interdicti ſententia iniuſta, ſed valida vel iuſta ſecundùm allegata & probata tantùm eſt ſeruanda ratione ſcandali. 5. p. diſp.4.notab.1.

Interdictum etiam nullum ſeruare tenentur religioſi ſub excommunicatione, ſi ſeruetur à matrice.ibid.

Interdicti effectus tres, & hi connexi, ſicut effectus excommunicationis, poſſunt tamen limitari ab Epiſcopo.5.p.diſp.4. notab.2.& 3.& vide verbo, *Effectus*.

Interdicti effectuum limitatio iure nouo capituli, alma mater.ibid.ante 1.ſect.

Interdicti tempore quæ licita, & quæ non licita ex his, quæ videntur officia diuina.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.1.& quæ tempore antiquo licita erant. dub.6. concl. 3.& an licuerint olim, & liceant num ſacramentum Baptiſmi.dub.3.& ſacramentum Baptiſmi & Confirmationis. dub.4.& conficere chriſma.ibid. concl. 5.& Euchariſtiæ ſacramentum. dub. 5. & Sacramentum Matrimonij.dub.6. & ſacramentum Extremæ Vnctionis.dub. 7.& ſacramentum Extremę Vnctionis. dub.8.

Interdictum an priuet vſu eccleſiaſticæ Iuriſdictionis exterioris. ibid. dubio 2. per totum.

Interdicto aliquo loco ſi perſonæ loci non dederunt cauſam culpabilem interdicti, in alio loco poſſunt & celebrare, & audire diuina.5.p.diſp.4.ſect. 1. dub.2. ferè in fine.

Interdicti tempore an officia diuina olim licerent.ibid.ſect.2.dub. 1.& quę nunc. ibid.

Interdicti tempore qui admittantur ad officia diuina.5.p.diſp. 4. ſect. 2.dub.4. concl.1.

Interdicti tempore clerici qui habent licentiam

centiam audiendi diuina, tenentur audire Miſſam, ſecus autem laici, & ſi habeant priuilegium, vt poſſint audire. 5. p.diſp.4.ſect.2.dub.6.concl.1.& 2.
Interdicti tempore qui habent priuilegiũ audiendi, vel celebrandi diuina, an poſſint ſecum ducere ſuos familiares. ibid. dubio 7.
Interdicti tempore quomodo ſit intelligenda moderatio cap. alma mater. ad celebranda diuina, ſcilicet campanis non pulſatis. etiam ibid.dub.8. & conceſſio, quòd in quatuor feſtiuitatibus anni, ſcilicet natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, Aſſumptionis Virginis celebrentur Officia diuina. dub.9. & extenditur ad alia feſta dicta conceſſio. ibid.notab.2.
Interdicti tempore in feſtis ſuprà relatis quæ officia diuina ſint licita ſolenniter celebrari. 5.p.diſp.4. ſect.2.dub.11. per totum, & an liceat recipere ſacramenta.dub.12.
Interdictum an poſſit ſuſpẽdi, & an quantùm ad aliquos effectus tantùm. 5.part. diſput.6.dub.4.concluſ.1. & quis poſſit ſuſpendere. concluſ.3.
Interdictum quando ſuſpenditur à Iudice ad aliquod tempus, omne & ſolùm illud licet, ad quod ſuſpenditur. ibid.dub. 11.concluſ.3.
Interdicti homines quãdo poſſint admitti ad Officia diuina. 5.p.diſputat.4.ſect.2. dub.12. ferè in fine.
Interdicti homines qui dederunt cauſam interdicto, cùm admittuntur ad diuina, non debent appropinquare altari. ibid. in fine.
Interdicti homines quando careant eccleſiaſtica ſepultura. ib.ſect.3.dub.1. & 2.
Interdictus ab Eccleſiæ ingreſſu quis ſit, & quid illi prohibeatur, & vbi celebrare poſſit, & ſi celebret in Eccleſia, an fiat irregularis. 5.p.diſp.4. ſect.3. dub.5. concluſ.5.& diſput.5.dub.4.concl.4.
Interdictos vitare qui, & in quibus teneantur, & illis nominatim interdictis ſepulturam eccleſiaſticam dantes incurrunt excommunicationem. 5. part. diſput.5.dub.1.
Interdicta communitate quilibet de ea communitate cenſetur nominatim denunciatus. ibid.concl.3.ante finem.
Interdictus nominatim quis dicatur. ibid.
Interdictum ſeruãdi præceptum quomodo obliget. 5.p.diſput.5.dub.2.
Interdictum violantis pœnæ.ibid. per totum dubium: & dub.4.per totum.
Interdictum ſeruare an teneantur Religioſi. ibid.dub.3.
Interdictum violans manet ſuſpenſus ab officio, & beneficio. 5.p.diſput.5.dub.4. concluſ.2.
Interdictum vt non incurratur, quæ cauſæ excuſent.ibid.dub.5.
ab Interdicto quis poſſit abſoluere via ordinaria. 5.par.diſput.6.dub.1. & quis ex commiſſione. dub.2.
Interdictum reſeruatum Papæ nullum eſt in iure.ibid.dub.1.concl.7.
Interdicti ſuſpenſione durante an poſſit appellatione interpoſita ſuſpendere effectus interdicti, tranſacto tempore ſuſpenſionis. 5. part.diſput.6. dubio 4. concluſ.7.
Interdictum an poſſit relaxari ad cautelam.ibid.dub.5. & quid ſit relaxare ad cautelam. ibid.
Interdictum generale quando poſſit relaxare Iudex. 5.p.diſp.6.dub.5.concl.5.
Interdictum vt relaxetur, duo requiruntur.ibid.dub.6.concluſ.3.
Interdictum relaxat Papa ſola voluntate interiori, vel cõcedendo licentiam celebrandi diuina in Eccleſia à ſe interdicta.ibid. concluſ.2.
Interdictus recipiendo ordines an efficiatur irregularis.p.7.diſp.9. ſect.1.dub.6. & quid, ſi exerceat ordines. ibid. ſect.2. dub.1. & vide dub.2.
per Interdictum ſuſpenſus à receptione ſacramentorum ſi celebret, an maneat irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.6.prope finem dubij.
Interdictus quando incurrat irregularitatem. Vide verbo, *Irregularitas*.

Intru

Intruſus.

Intruſus propria auctoritate in beneficio, nihil facit validum. 2.p.cap.6. diſput.6. dubio 7.

Inuaſus.

Inuaſus ſe defendendo, etiam. Vide verbo, *Occidere*, & verbo, *Irregularitas.*

Inuitatus.

Inuitati ad prandium an incurrãt excommunicationem manducando cum excommunicato. 2.p.c.6.diſput.9.dub.11. corol. 2.

Inuitus.

Inuitus an poſſit abſolui. 2.p.c.7. diſput.2. dub.2.& p.3.diſputat.6. dub.vlt. & p.5. diſput.6.dub.3. concl.1.

Irregularitas.

Irregularitas non eſt cenſura. 1.p.dub.5.& quo reſpectu impediat receptionem ordinum.ibid.in fine dubij.

Irregularitatis definitio,& quo iure ſit inducta.p.7.diſp.1.dub.1. & p.7.diſput.6. ſect.5.dub.3.notab.1.

Irregularitatis & aliarum cenſurarum differentia. ibid. & differentia inter irregularitatem & ſuſpenſionem. 3.p.diſp. 1.dub.1.in fine,& differentia depoſitionis ab irregularitate. 4.p. diſput.vnica, dub.1.illatio.2.

Irregularitatis diuiſio. ibid.dub.2.

Irregularitas non imponitur, nec poteſt imponi à Iudice, nec incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis.ibid.dub.3.

Irregularitas non incurritur ob actum interiorem, nec ob exteriorem non conſummatum.p.7.diſp.2.dub.1.

Irregularitas mentalis quæ ſit in iure.ibid.

Irregularitas impoſita ob crimen an incurratur, quando delictum eſt occultum. ibid.dub.2.

Irregularitas vt incurratur, quando imponitur ob peccatum, an peccatum debeat eſſe mortale, vel ſufficiat veniale. p.7.diſput.2.dub.3.

Irregularitas an poſſit imponi pro peccato merè præterito; id eſt, an requirat contumaciam, ſicut excommunicatio. dubio 4.

Irregularis an ſit homo iudicandus, vel an ſe debeat irregularẽ iudicare, quando eſt dubium, an incurrerit irregularitatem. ibid.dub.5.

Irregularitatis primarius effectus eſt reddere eum inhabilem ad ſuſcipiendos ordines; ſecundarius, priuare vſu ordinum, & conſequenter reddit inhabilem ad recipiendum beneficium curatum, vel ſimplex, & de aliis effectibus.part.7. diſputat.2. dubio ſexto, per totum.

Irregularitas aliquando non priuat vſu ordinis ſuſcepti. 3.p.diſput. vnica, dub.1. illatio.2.

Irregularitas incurritur ipſo facto & ſine ſolennitate. ibid.

Irregularis de ſtylo Curiæ non poteſt obtinere penſionem eccleſiaſticam. par.7. diſput.2.dub.6.ante 4.concluſ.

Irregularis, qui ante irregularitatem obtinuit beneficium, non eſt propter irregularitatem ipſo iure eo priuatus. ibid. concluſ.4.& 3.part.diſput.vnica, dub.1. illatio. 2.

Irregularis non eſt priuatus vſu exterioris iuriſdictionis; interioris verò, id eſt, poteſtate abſoluendi ſacramentaliter, ſic, excepto vno caſu. p.7.diſp.2.dub.2. concluſ.7.

Irregularitas ne incurratur, quæ cauſæ excuſent. ibid.dub.7.

Irregularitas ex defectu corporis prouenіens quando contingat. p. 7. diſput.3. dubio 1.

Irregularem quis alterum poteſt efficere, & ipſe non manebit irregularis, & econtra poteſt ipſe manere irregularis alterum nõ faciendo irregularem. ibid. in fine dubij.

in Irregularitate proueniente ex defectu corporis quis poſſit diſpenſare. part.7. diſput.3. dub.5. per totum.

Irregularitatem an aliquis morbus inducat. ibid.dub.4.

Irregularis & quiuis illegitimus.ibid.dub. 6.concl.1.& cum eo ad ſacros ordines, aut beneficium Curatum, aut dignitatem

tem ſolus Papa diſpenſat; ad minores verò ſimplex beneficium poteſt Epiſcopus diſpenſare. concl. 2. cum profitente in Religione ius commune diſpenſat ad Ordines, non ad Prælatiam. ibid. ferè in fine dubij.

in Irregularitate proueniente ex illegitimitate ex delicto occulto an poſſit Epiſcopus diſpenſare.p.7.diſp.3.dub.7.

Irregularis ex illegitimitate an efficiatur legitimus per ſubſequens matrimonium.ibid.dub.8.

Irregularis an ſit expoſitus,cuius parentes ignorantur.dub.9.

Irregularitatem contra violantes cenſuras,an incurrat celebrando illegitimus, qui ſine diſpenſatione ſe fecerat ordinare,& quilibet alius corpore vitiatus, qui ſic celebrat, & quas pœnas incurrat ſic ſe faciens ordinare ſine diſpenſatione.p.7.diſp.3.dub.11.

Irregularis an ſit ſeruus,& quid,ſi ordinetur.p.7.diſp.3.dub.vlt.

Irregularis an ſit illiteratus part.7. diſp. 4. dub. 1. & quis cum eo poſſit diſpenſare. ibid.

Irregularis an ſit hæreticus, vel apoſtata, & eorum fautores, atque eorum filij. ibid.dub.2.& 3.

Irregularis an ſit neophytus.par.7. diſp.4. dub.4.& quis cum eo diſpenſet.ibid.

Irregularis an ſit infamis, & quando poſſit ordinari.dub.5.per totum.

Irregularis an ſit hiſtrio. ibid. & filius meretricis publicæ,& maritus vxoris ſcurrilis, vel publicæ fabularum actricis. ibid.

Irregularis an efficiatur quis per ſolemnem pœnitentiam.p.7.diſp.4.dub.6.

Irregularitatem an inducant aliqua crimina ratione notorietatis. ibid. dub. 7.

Irregularitatem inducit homicidiū quantumuis occultum.ibid.concl.1.

Irregularis eſt clericus in ſacris,qui eſt infamis propter crimen adulterio maius, & depoſitione dignum, quod non eſt conſuetudine abrogatum. p. 7. diſp. 4. dub.7.concl.4.in fine.

Irregularitatem an inducat ſimonia. ibid. concl.5.& 7.

Irregularitatem an inducat ſodomia. ibid. in fine.

Irregularitas ex homicidio.

Irregularis eſt omnis,& ſolus ille,qui iam baptizatus voluntariè occidit hominē, etiam infidelem, ſecus ſi non baptizatus occidit.p.7.diſp.5.ſect.1.in princ.

Irregularitati proueniēti ex homicidio iuſto vel iniuſto, quædam communia exprimuntur. ibidem per quatuor notabilia.

Irregularis non fit, qui inueniens inimicum mortuum,eius caput amputat,vel aliud ſimile facit.ibid.poſt notab.2.

Irregularis non fit,qui abſcindit alteri auriculam,vel digitum,aut eruit dentem. p.7.diſp.5.ſect.2.dub.1.

Irregularis an ſit,qui debilitat membrum, aut illud aridum reddit, non tamen amputat.ibid.dub.2.

Irregularis an fiat,qui concurrit ad deformationem auctoritate publica,vel priuata, vel in prolatione ſententiæ. p. 7. diſp.5.ſect.2.dub.1.

Irregulares ex defectu perfectæ lenitatis numerantur.ibid.per totum dubium.

Irregularis non fit,qui dicit *al verdugo,haz tu officio*.part.7.diſput.5.ſect. 2. dubio 2. verſ. 8.

Irregularis non eſt, qui defert ad Iudicem crimen, quod non meretur deformationem, etſi Iudex ob id,vel aliud delictum deformet crimen committentem.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.1.verſ.Secundò promotor.

Irregularis an efficiatur Inquiſitor, vel Iudex eccleſiaſticus, qui tradit reum Iudici ſeculari, à quo poſtea deformatur reus.ibid.dub.3.

Irregularis an fiat Prælatus, qui ratione temporalis iuriſdictionis Prętorem inſtituit,qui Prætor alium deformat poſtea. p. 7. diſp.5. ſect. 2. dub. 4. & quid ſi condat legem continentem pœnam mortis.dub.5.

Irregularis an fiat Confeſſor, qui obligat

pœnitentem ad confitendum crimen dignum morte, de quo iuridicè interrogatur.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.7.

Irregularis an fiat detector malefactoris, ſi ex eius detectione deformatur malefactor.ibid.dub.13.

Irregulares an fiant aſſiſtentes deformationi alicuius.ibid.dub.14.

Irregularis an fiat aliquis, qui ſe defendit cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelę,ſi occidat,& quis cum eo diſpenſet.p.7.diſp.5.ſect.3.dub.3.in concl.5.

Irregularis eſt, qui occidit, ſi vulnerando tantùm poteſt euadere mortem; & an idem ſit, ſi fugiendo poteſt euadere. p. 7.diſp.5.ſect.2.dub.2.concl.3.

Irregularis an ſit,qui occidit miniſtros iuſtitiæ inuaſus ab illis. ibid. concl. 1. in fine.

Irregularis an ſit adulter, qui inuentus à marito cum vxore ab eo inuaſus illum occidit ob ſui defenſionem.p.7. diſp. 5. ſect.2.dub. 3.

Irregularis an ſit adulter, ſi occidit maritus vxorem.p.7.diſput.5.ſect. 2. dub. 2. concl.2.

Irregularis an fiat fur, qui occidit ad ſe defendendum dominum rerum furtiuarum.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.2.concl. 1.

Irregularis eſt adulter, qui facit prægnantem intrare per loca periculoſa, ſi moriatur,vel abortiuit.ibid

Irregularis an fiat, qui occidit inuaſorem, ſi non poteſt aliter defendere proprium honorem, vel diuitias, aut vitam, vel diuitias proximi; & loquimur, quando licitè defendit de conſilio. p. 7. diſp. 5. ſect.3.dub.4.

Irregularis an fiat qui occidit inuaſorem, vt defendat Rempub. Principem, vel proximum in caſu, in quo præcepto naturali vel diuino tenetur defendere. ibid. dub. 5.

Irregularis eſt,qui dat operam licitæ rei,ſi ſequitur deformatio, ex eo quòd non adhibuit debitam diligentiam, vt non ſequeretur.p.7.diſp.6. ſect. 1. notab. 2. ante 1. dubium.

Irregularis an ſit, qui dat operam illicitæ rei, etſi omnem adhibeat diligentiam, ne deformatio ſequatur.ibid.dub.1.per totum.

Irregularis quando fiat clericus,qui venationi operam dat.ibid. opinio. 3. & corolla.1.ante finem dubij.

Irregularis an ſit clericus exercens Chirurgiam per inciſionem vel aduſtioné, morte ſequuta.p.7.diſp.6.ſect.1.dub. 2.

Irregularis an ſit magiſter, qui caſtigauit Petrum,& Petrus mortuus eſt ex euentu.ibid.dub. 3.

Irregularis an ſit reus,qui torquet reum,ſi ſequitur deformatio.p.7.diſp.6. ſect. 1. dub.4.

Irregularis an fiat, qui illicitè percuſſit alium vulnere non lethali, qui tamen ex malo regimine, vel imperitia, aut negligentia Chirurgi moritur. ibid. dubio 5.

Irregularis an ſit, qui ex eo quòd ſaltauit cum muliere grauida,ipſa mulier abortiuit.ibid.dub.5.

Irregularis an ſit, qui alit feram, ſi fera aliquem occidat. p. 7. diſput. 6. ſect. 1. dub.7.

Irregularis an ſit, qui cuſtodit, vel ſeruit infirmo,ſi illi aliquid det,ex quo ſequatur acceleratio mortis.ibid.dub.8.

Irregularis an ſit,qui extrahit ſagittam vel gladium ab homine percuſſo, ſi acceleratur mors.ibid.dub.9.

Irregularis an fiat clericus vel laicus, qui abſcindit alicui membrum propter ſanitatem.ibid.dub.10.

Irregularis an fiat clericus Medicus, qui curauit omni adhibita diligentia, ſi tamen moriatur infirmus.ibid.concl.5.

Irregularitas vt incurratur ex homicidio caſuali,quæ culpa requiratur. p. 7. diſp. 6.ſect.1.dub.11.

Irregularis non eſt pater vel mater, qui ſine culpa lata oppreſſit filium ſecum in lecto dormientem.ibid.concl.2.

Irregularitatem an incurrant furioſus,dormiens, aut infans,ſi aliquem occidant. p.7.diſp.6.ſect.1.dub.12.13.& 14.

Irregularis quando ſit ebrius, ſi occidat. ibid.dub.15.

Irregularitas ex homicidio directè voluntario.

Irregularis ex homicidio directè voluntario quis ſit, & an ſit talis mandatarius, qui ſeruo alium percutere mandauit citra deformationem, ſed ſeruus deformauit.p. 7. diſput. 6. ſect.1. dub. 1. per totum.

Irregularis non eſt ex homicidio directè voluntario, qui in rixa inopinata alium occidit.ibid.

Irregularis an ſit ex homicidio directè voluntario, qui directè voluit mutilare. ibid.

Irregularis an ſit, qui mandauit occidere morte ſequuta.p.7.diſp.6.ſect.1.dub. 2.

Irregularis an ſit,qui alteri conſulit homicidium.ibid.dub.3.

Irregularis an ſit mandans, vel conſulens homicidium,ſi quamuis reuocent mandatum,ſequitur mors.ibid.dub.4.

Irregularis an fiat,qui conſulit alteri,vt ſe exponat periculo mortis. p.7. diſput. 6. ſect.1.dub.5.

Irregularis an fiat, qui mandat Ioanni, vt occidat Paulum, ſed tamen Ioannes occiditur à Paulo.ibid.concl.4.

Irregularis an fiam, ſi me illicitè rixante cum Ioanne, amici mei occiduntur ab amicis Ioannis.ibid.concl.5.

Irregularis an ſit clericus, qui ſcribit, vt aliquis capiatur,ſi ex captione ſequatur mors.ibid.concl.6.

Irregularis an ſit, qui ratum habet homicidium ſuo nomine factum.p.7. diſp. 6. ſect.2.dub.6.

Irregularis an fiat non impediens homicidium,cùm poſſit dub.7.

Irregularis non eſt, qui perſuadet alteri parato defendere ne defendat,ſi ex ſola charitate tenebatur defendere.p.7.diſp. 6.ſect.2.dub.7 poſt 1.concl.

Irregularis non eſt, qui ſciens homicidium tractari, non reuelat, ſi ex ſola charitate reuelare teneatur. ibidem. verſ. ſequitur ſecundo.

Irregularis non eſt Medicus non ſtipendiatus, ſi ex eo quòd omiſit curare infirmum,infirmus moritur.ibid.verſ. Sequitur tertiò.

Irregularis eſt pater infantis, cui dicit fœmina (quam ipſe concipere fecit) ſe velle ſumere medicinam ad aborſum, & ille tacet, ſi aborſus ſequitur. p. 7. diſp.6.ſect.2.dub. 7. verſicul. Sequitur quartò.

Irregularis an fiat, qui occidit in bello propria manu.ibid.ſect.3.dub.1.

Irregularitatis contractæ in bello iuſto & iniuſto differentia.ibid.

Irregularis an fiat miles in caſu,quo ad defenſionem occidit in bello. ibidem, concl. 2.

Irregulares an ſint aſſiſtentes ad iuuandum,vel exhortandum milites,ſequuta deformatione.p.7.diſput.6.ſect. 3. dub. 2. vbi latè de irregularitate contracta in bello.

Irregulares an maneant omnes concurrentes ad homicidium in rixa ſubitò contingenti,vel præmiſſo conſilio. ibi. dub. 3. per totum. & an aſſocians eum, qui occiderit.ibid.concl.1.

Irregulares ſe debent reputare omnes, quando fuerunt in rixa, & non conſtat quis occiderit.ibid.concl.2.

Irregularis an maneat primus percuſſor, quando plures concurrunt diuiſim, & percutiunt, & vltimi tandem occidunt. p.7.diſp.6.ſect.3.dub.4.

Irregularis an maneat Petrus, ſi ipſo rixante cum Ioanne, ſuperueniunt amici,vel conſanguinei Petri, & occidunt Ioannem, ipſo Petro prohibente. ibid. dub.5.

Irregularitas proueniens ex aborſu.

Irregularitas proueniens ex aborſu. p. 7. diſp.6.ſect.4.per totam.

Irregularitatis diſpenſatio.

Irregularitatis ex homicidio iuſto, vel iniuſto caſuali, vel directè voluntario, diſpenſatio. p. 7. diſputat. 6. ſectione 5. per totam. de cuius irregularitatis diſpenſatione, vide verbo, *Diſpenſatio*,

& etiam infrà hoc eodem verbo, & de diſpenſatione irregularitatis in generali, in fine huius verbi.

Irregularitas ex diuerſis cauſis.

Irregularis an ſit iterans Baptiſmum ſuſcipiendo, vel miniſtrando, vel conferendo ſcienter. p.7. diſp.6. dub.1. & per totam diſputationem.

Irregularis an ſit bigamus, & de bigamia, & eius diſpenſatione. p. 7. diſp. 8. per totam.

Irregularis eſt Religioſus, qui egreditur clauſtra ad audiendas Leges, vel Phyſicam, & non reuertitur ante duos menſes, & diſpenſatio huius irregularitatis reſeruatur Papæ. p.7. diſp.9. ſect. 1. dub. 1. concl. 1.

Irregularis fit adultus differẽs Baptiſmum vſque ad ægritudinem. ibi. concl. 2.

Irregularis eſt Epiſcopus, Diaconus, vel Presbyter, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis, Imperatorem vel Principem adiit. ibid. concl. 3.

Irregularis an ſit per ſaltum promotus ad Ordines. p.7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 2.

Irregularis eſt, qui miniſtrat in Ordine, quem non habet. ibid. poſt 2. concl. & quis cum eo diſpenſet. ibid.

Irregularis an fiat, qui recipit Ordines ante ſacramentum Confirmationis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 3.

Irregularis an fiat recipiens plures Ordines in vno die. ibid. dub. 4. & quid, ſi recipit ante legitimam ætatem presbyterium, ſiquidem concelebrat cum Epiſcopo. 3. p. diſp. 5. dub. 7. poſt notab. 11.

Irregularis an ſit, qui poſt contractum matrimoniũ per verba de præſenti, quamuis non ſit conſummatum, recipit ſacros Ordines præter caſus conceſſos à iure. p.7. diſp. 9. ſect. dub. 5.

Irregularis an fiat excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus recipiendo Ordines. ibi. dub. 6. vel qui recipit ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, vel ab eo, qui renunciauit loco & dignitati. ibid. in fine.

Irregularis an ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, qui exercet actum Ordinis. p.7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 1. & 2. & quis cum his omnibus diſpenſet. Vide infrà.

Irregularis non eſt excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, qui canit in choro Reſponſoria, Lectiones, vel Pſalmos, nec qui ſepelit, dummodo non adiungat diuinum Officium, nec qui exercet ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem fori. ibid. corol. 1. 2. & 3.

Irregularis non eſt Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus excommunicatus, etiam qui canit Epiſtolam ſine manipulo. ibid. verſ. Ex ſecunda conditione.

Irregularis an fiat excommunicatus vel interdictus, aut ſuſpenſus ab officio prędicandi, ſi prædicet. p.7. diſput. 9. ſect. 2. dub. 2. verſ. Ex dictis ſequitur.

Irregularis fit, qui aliqua cenſura irretitus abſoluit ſacramentaliter, quantumuis occultè abſoluat, vel Sacerdos, qui conſecrat Euchariſtiam ſine vlla ſolemnitate, etiam extra Miſſam. part.7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 2. ante finem.

Irregularis eſt Epiſcopus ligatus cenſura, qui extra Miſſam conſecrat. ibid.

Irregularis non ſit Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificali, etiamſi cum ſolemnitate Pontificali celebret ibid.

Irregularis non fit excommunicatus maiori, ſuſpenſus vel interdictus celebrando, ſi cenſura fuit nulla. ibid. concl. vlt.

Irregularis an fiat excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, exercendo ſolemniter actus minorum Ordinum. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 3.

Irregularitatem quando incurrat ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid. dub. 4. & incurrit quidem interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ in ea celebrando. 5. part. diſput. 4. ſect. 3. dub. 6. concl 5.

Irregularitatem non incurrit celebrando, qui eſt ſuſpenſus propter defectum, ſed propter delictum. part.7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 5.

Irregularis an fiat excõmunicatus, ſuſpenſus, vel

ſus, vel interdictus, ſi præſtet auditionem celebrationi, verbi gratia, ſi Epiſcopus, vel alius eccleſiaſticus Iudex faciat coram ſe celebrare. p. 7. diſput. 9. ſect. 2. dub. 6.

Irregularis an fiat, qui celebrant coram excommunicato, vel interdicto. ibid. dub. 7.

Irregularis an fiat violans interdictum locale. ibid. dub. 8. qui iudicat in loco interdicto ſi ibi abſoluat ab excõmunicatione in foro exteriori. ibid. poſt 2. cõcl.

Irregularis an fiat clericus qui ſepelit in loco interdicto. ibi. verſ. Sed ſpecialiter.

Irregulares non fiunt laici, vel Religioſi non ordinati, quamuis in loco interdicto miniſtrent ſolemniter in ordine ſacro. ferè in fine dubij.

Irregularis an fiat, qui tempore interdicti localis pulſat campanas, aut aperit ianuas Eccleſiæ. p. 7. diſp. 6. ſect. 2. dub. 9.

Irregularis non fit, qui miniſtrat ſacerdoti celebranti tempore interdicti ſine moderatione cap. alma mater. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 9. poſt concl.

Irregularis an ſit, qui tempore interdicti recipit Ordines. ibid. 10.

in Irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum ex receptione, vel exercitio Ordinis, ſolus Papa diſpenſat: & poſt Tridentinum Epiſcopus, ſi delictum eſt occultum. ibid. concl. 4. & dub. 15. concl. 3.

Irregularis an ſit, qui celebrat tempore ceſſationis, vel in Eccleſia violata. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 11. & 5. p. diſp. 7. dub. 3. & 6. p. diſp. 3. dub. 2. concl. 4.

Irregularis celebrando an incurrat nouam irregularitatem. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 12.

Irregularis an ſit, qui miniſtrat in Ordine, quem non habet. ibid. dub. 13.

Irregularis an fiat Subdiaconus, qui cum Dalmatica, & ſine manipulo miniſtrat calicem Diacono. ibid.

Irregularis an fiat laicus, qui baptizat extra caſum neceſſitatis. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 14.

Irregularis an fiat, qui baptizat ſubditum alienum ſolemniter, vel ſine ſolemnitate. ibid.

Irregularis an fiat laicus, qui abſoluit à peccatis ſeriò, & ſacramentaliter. dub. 15. & quid, ſi abſoluit Diaconus. ibid. poſt concl. 1.

Irregularis an ſit Sacerdos, qui exercet actus Epiſcopales. part. 7. diſp. 9. ſect. 3. dub. 15. concl. 2.

Irregularitatis diſpenſatio in generali.

Irregularitatis diſpẽſatio an requirat cauſam. p. 7. diſp. 10. dub. 1.

Irregularitas incurſa propter bigamiam, an tollatur per Baptiſmum, vel alia quælibet irregularitas. dub. 2.

Irregularitas quæ tollatur per profeſſionem Religionis. dub. 3.

in Irregularitate contracta ex peccato, an poſſit diſpenſari per Bullam Cruciatæ; & dicitur contracta ex peccato ad differentiam bigamiæ. dub. 4. & an poſſit diſpenſare Commiſſarius Cruciatæ in irregularitate. dub. 5.

Irregularis ex multis cauſis, vel vna, quomodo debeat petere diſpenſationem, & quomodo ei danda. part. 7. diſput. 10. dub. 8.

Iteratio Baptiſmi.

Iteratio Baptiſmi, Vide verbo, *Baptiſmus.*

Iterans reliqua Sacramenta imprimentia characterem, an ſit irregularis. part. 7. diſp. 7. dub. 5.

Iubilæus.

Iubilæus centeſimus non abſoluit ab irregularitate. part. 7. diſput. 10. dub. 4. in concl.

Iudex.

Iudex eccleſiaſticus ſecularem poteſt cogere, vt ſuum præſtet officium. 2. p. c. 5. diſp. 1. concl. 5.

Iudex clericum verberans propter delictum debet propria manu verberare, aliàs ipſe & verberans ſunt excommunicati. ibid. diſput. 3. dub. 12. illatio. 3. & 4.

Iudex excommunicatus non toleratus ſi cum aliis etiam non excommunicatis

pronunciat ſententiam,faciat etiam eorum ſententiam nullam.2.p.c. 6.diſp.9. dub.3.in fine.

Iudex eccleſiaſticus & ſecularis debent excommunicatum non toleratum à iudicio repellere.diſp.7.dub.1.

Iudex excommunicatus non toleratus etiam cum periculo mortis non debet exercere actum requirentem iuriſdictionem.2.p.c.7.diſp.8.dub.5.opinio 4.

Iudex benignus poteſt admittere in foro exteriori abſolutionem virtute Bullæ in interiori foro datam.2. p.c.7. diſp. 3. dub.12.illat.1.

Iudex conſeruator eſt ſuſpenſus ab officio,ſi agnoſcit de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, vel ſi cognoſcit de cauſis requirentibus iudicialem indaginem. 3.p.diſp.1.dub.1.concl.5.

Iudex ſuſpenſus quando poſſit adminiſtrare iuſtitiam. 3.p.diſp.4.dub. 1. concluſ.2.

Iudex maximè debet antiquos canones attendere: nam de facili imponebant pœnam depoſitionis.4.p.diſput. vnica. dub.3.concl. 1.

Iudex, qui per torturam debilitat membrum,non fit irregularis.p. 7. diſput. 5. ſect. 1. dub. 4. & an fiat irregularis, ſi ſequatur deformatio.ibidem,dub.4.

Iudex, qui profert ſententiam deformationis, ſequuto effectu, eſt irregularis.p.7.diſp.5. ſect. 2. dub.1.in princ. & aliquando talem ſententiam proferendo non fit irregularis. ibidem. verſ. Quartò fit.

Iudex eccleſiaſticus tradendo reum Iudici ſeculari, à quo deformatur, an maneat irregularis. p. 7. diſput. 5. ſect. 2. dub.3.

Irregularis an ſit,qui fuit cauſa, vt aliquis per durum carcerem intra paucos dies moriatur.ibid.dub.4.

Iudex eccleſiaſticus non poteſt ferre ſententiam duriſſimi carceris, nec alimentorum, vt quis citiùs moriatur. ibidem.

Iudex debet reputare irregulares omnes, qui concurrunt ad homicidium,quando non conſtat, quis occiderit aut percuſſerit lethaliter.p.7.diſput.6. ſect. 3.dub.3.concl.2.

Iudex eccleſiaſticus excommunicatus,ſuſpenſus, aut interdictus perſonaliter, ſi abſoluat ab excommunicatione, an incurrat irregularitatem.p.7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 2. & quid ſi abſoluat tempore interdicti.dub.8.poſt 2.concl.

Iuramentum.

Iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ,& illud delictum ampliùs non committendi,quando debeat præcedere abſolutionem ab excommunicatione. 2. p.c. 7. diſp.2. dub. 2. & an in foro conſcientiæ.dub.3.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio,quæ alicui conceditur ſub nomine dignitatis & officij,eſt ordinaria, 2.p.c.7.diſp.1.dub.4.in concl.1.

Iuriſdictionis vſum an impediat interdictum.5.p.diſp.4.ſect. 1.dub.2.

Iuriſperitus.

Iuriſperitus, qui regiſtrum ſumat contra reum ad faciliorem inſtructionem Iudicis, &c.ſequuta reformatione eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect. 2. dub.2. verſ. Quartò fit.

L

Laicus.

LAici initiati prima tonſura iure communi poſſunt ferre cenſuras; non initiati verò, ſolius Papæ commiſſione. 2.p.dub.6.concl.2.

Laicus án poſſit abſoluere à cenſuris ex commiſſione, vel ſine illa in articulo mortis.7.p.c.7.diſp.1. dub.2.& 3.

Laicus ludendo cum clerico in hoc Peru ſummam excedentem 50.aureos,quando incurrat excommunicationem. 2. p.c.6 diſp.10.dub.3.concl.3.

Laici an tempore interdicti ſepeliri poſſint in loco ſacro.5.p.d. 4.ſect. 3.dub.1. & 2.& an in illis feſtiuitatibus, in quibus permittuntur diuina.ibid.dub.3.

Laicus violando interdictum in quinque caſibus peccat.5.p. diſp. 5.dub. 2.concl. 2. & poteſt puniri ob talem violationem à Iudice eccleſiaſtico. ibid. & an peccet, qui extra illos quinque caſus audit diuina.ibid.

Laici, in quibus caſibus violando interdictum incurrant excommunicationem.ibid.in fine dubij.

Laicis tempore ceſſationis eſt prohibita ſepultura eccleſiaſtica. p.6.diſp. 1. dub. 1.concl.1.

Laicus proteſtando in cauſa ſanguinis, quòd non intendit deformationem accuſati, liberatur ab irregularitate,& ſi non proteſtet, eſt irregularis irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis.p. 7.diſp.5. ſect.2.dub.9.verſic. Sextò prędicta.

Laicus baptizando extra caſum neceſſitatis an fiat irregularis.p.7.diſp. 9. ſect. 2. dub. 14. & quid, ſi abſoluat ſacramentaliter.dub.5.

Legatum.

Legatum vel relictum ab excommunicato non tolerato,an poſſit ſuſcipi.2. p. c. 6.diſp.11.dub.4.poſt 2.concl.

Legere.

Legere lectionem Theologiæ an liceat excommunicato, vel ab ipſo eam audire.2.p.c.6.diſp.11.dub.5.

Legitimus filius.

Legitimi ſunt filij procreati ex matrimonio etiam inualidè contracto,tamen in facie Eccleſiæ.p.7.diſp.3.dub. 6. in prin.

Legitimatus.

Legitimatus abſolutè à Papa an poſſit ſacris Ordinibus initiari.p.7. diſp. 3. dub. 6.notab. 4.

Legitimatio.

Legitimatio & diſpenſatio differunt. ibid. De aliis vide verbo, *Illegitimus*,& verbo,*Filius*.

Leproſus.

Leproſus eſt irregularis.p.7. diſp.2. dubio 4.concl.1.

Lex.

Lex præcipiens,aut prohibens aliquid ſub excommunicatione latæ ſententiæ, obligat ſub mortali, licèt tranſgreſsio de ſe non ſit mortalis,niſi materia ſit leuis.2.p.c.5.diſp.1.dub.2.corol.4.

Legem pœnam mortis condendo Prælatus,an fiat irregularis.p.7.diſp.3. ſect.2. dub.5.

Leges poteſt docere clericus,etſi non poſſit eas audire.p.7.diſp.6. ſect.1.dub. 10.

Libertas.

Libertas pro Miſſa ſeruienti poſt vnum annum acquiritur, ſi ſeruit ſeruus 365. diebus.3.p.diſp.1.dub.3.

Licentia.

Licentia data à Papa clericis ad aſsiſtendum in bello iuſto, quomodo intelligenda.p.7.diſp.6.ſect.3. dubio 2. ante 3. concl.

Ligna.

Ligna qui applicat ad combuſtionem hominis,quando fiat irregularis. p.7. diſp. 5.ſect.2.dub.2. verſ. Septimò, qui proiicit.

Lis.

Lite pendente an quis poſsit abſolui ab excommunicatione. 2. part. c. 7. diſput. 3.dub.10.& quid ſi lis eſt finita.dub.11. in fine.

Locus.

Locus exemptus, & locus extra territorium æquiparantur.2.par.cap.3. diſp. 2. dub.5.

Ludus.

Ludendo laicus vel Religioſus cum clerico in hac Peruana Prouincia ſummam excedentē quinquaginta aureos, quando incurrant excommunicationem. 2. p.c.6.diſp.10.dub.3.concl.3.

M

Mandans,& Mandatum.

MAndans percutere clericum, ſi ante exequutionem mandati moritur, non incurrit excommunicationem, etiamſi poſt mortem mandantis mandatum adimpleatur.2. p.cap.4. diſput.1. dub.8.ante 3.concl.

Man

Mandans,conſulens,aut cooperans an incurrat excõmunicationem latam contra facientes.2.p.c.5.diſp.3.dub.2.
Mandantem delictum facere,ei, qui aliàs tanto conatu erat facturus, ac ſi non mandaretur, non comprehendit excommunicatio, cùm extenditur etiam ad mandantes.ibid.dubio 4.nec quando non conſequitur effectus mandati. ibidem dub.4.
Mandans non incurrit excommunicationem,quando reuocat verè & non fictè. dub.7.concl.1.
Mandans an incurrat excommunicationem, ſi mandatarius adimpleat mandatum, antequam notitia reuocationis ad eum perueniat.concl.2. & p.7. diſp. 6.ſect.2.dub.4.concl.2.
Mandans ſeruo, vt alium percutiat, citra deformationem, ſi ſeruus deformet, non fit mandans irregularis ex homicidio directè voluntario. part.7.diſp. 6. ſect.1.dubio 1.concl.2. verſic. Ex his ſequitur.
Mandans occidere expreſsè vel virtualiter, eſt irregularis morte ſequuta. p.7. diſp.6.ſect.2.& dub.2.& quid ſi reuocat mandatum.dub.4.
Mandans Ioanni occidere Paulum,ſi Ioannes occiditur à Paulo, eſt irregularis mandans.ibid.concl.4.

Magiſter.

Magiſter,qui caſtigat diſcipulum,ſi ex caſtigatione caſu ſequatur mors, an ſit irregularis.p.7.diſp.6.ſect.dub.3.

Manifeſtare.

Manifeſtare. Vide verbo, *Denunciare*, vide verbo, *Scriptura*, vel *Inſtrumentum*.

Manus.

Manus violenta quæ, & quomodo intelligenda,in cap. ſi quis ſuadente.in 2.p. diſp.3.dub.12.
Manus duas habens an ſit irregularis. p. 7.diſp.3.dub.1.illat.3.

Martyr.

Martyris ſanguis effuſus in Eccleſia non violat eam.5. part.diſputat. 7. dubio 1. concluſ.1.

Maritus.

Maritus vxoris ſcurrilis, vel publicæ fabularum actricis eſt irregularis. part. 7. diſp.4.dub.5.concl.2.illat.2.
Maritus percutiendo in continenti clericum turpiter agentem cum vxore,non eſt excommunicatus, nec qui detinet illum etiam in honeſtè loquentem, vt eum tradat ſuo Prælato.2.p.c.5.diſp. 3. dubio 13.

Matrimonium.

Matrimonium inualidè celebratur coram Parocho excommunicato non tolerato.2.p.c.6.diſp.3.dub.1.concl.5.
Matrimonia clandeſtina quomodo potuerunt ab Eccleſia irritari.ibid. dub. 4. 3. opinio.
Matrimonij ſacramentum an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.1. dubio 6. per totum.
Matrimonio iungens,aut ſponſos benedicens ſine licentia proprij eſt ſuſpenſus.p.3.diſp.5.dub.8.caſu 9.

Medicus, & Medicina.

Medicus, vel Chirurgus, qui dubitat, an eius culpa aliquis mortuus, vel deformatus ſit,debet petere diſpenſationem, ſi vult ordinari.p.7.diſp.5.dub.5.illat.2. poſt 1.concl.& diſp.6.ſect.1. dubio 10. concl.1.
Medicinam vel Chirurgiam an clericus poſſit exercere.ibid.
Medicus non ſtipendiatus omittendo curare infirmum, ſi moriatur infirmus, non fit irregularis part.7.diſp.6. ſect. 2. dub.7.verſ.Sequitur tertiò.

Membrum.

Membrum hominis quid.p.7.diſp.5. ſect. 1.dub.1.
Membrum qui non amputat, ſed aridum reddit,an incurrat irregularitatem. ibi. dub.2.
Membrum aridum mutilans, an incurrat irregularitatem. ibid.
Membrum alicui abſcindens propter ſanitatem,an ſit irregularis.p.7.diſput. 6. ſect.1.dub.10.

Mendicantes.

Mendicantes habent priuilegium, vt fideles audiendo Miſſam in ſuis Eccleſiis, adimpleant præceptum Miſſæ. 2.p.c.5. diſput.1.dub.12.

Mendicantes Religioſi excipiuntur à pœna excommunicationis poſita contra Religioſos non ſeruantes interdictum & ceſſationem impoſitam ab ordinario. 6.p.diſp.3.dub.2.concl.2.

Menſa.

Menſa cum aliis quomodo ſit prohibita excommunicatis. 2.p.c.6.diſp.9.dub.11.

Mercator.

Mercator quis propriè dicatur. p.7.diſp.4. dub.7. ferè in fine.

Metus.

Metus grauis excuſat ab irregularitate. p. 7.diſp.2.dub.7.concl.5.

Miles.

Miles, qui in bello propria manu occidit in caſu, quo ſit neceſſarium ad euitandam mortem, an ſit irregularis. p.7.diſp. 6.ſect.3.dub.1.poſt 1.concluſ.

Miſſa.

Miſſam non audiendo, non confitendo, aut non communicando, an peccet excommunicatus. 2.p.c.6.diſp.4.dub.7.

Miſſa quomodo intelligatur dici pro excommunicatis. 2.p.c.6.diſp.9.dub.3.

Miſſam quando vult audire excommunicatus non toleratus, quid faciendum. 2. p.c.6.diſput.9. dub.8.

Miſſæ celebratio, quamuis ſicca ſit Miſſa, eſt Officium diuinum. 5.p.diſp.4.ſect.1. dub.1.concluſ.1.

Miſſa debet ex decreto Sotheris Papæ coram duobus celebrari. 6.p.diſputat.1. dub.4.concluſ.2.

Miſſa publici cõcubinarij non eſt audienda. 3.p.diſp.5.in princ.

Miſſam vnam in hebdomada pro renouanda Euchariſtia licebat olim celebrare tempore interdicti. 5.p.diſp.4.ſect.2. dub.1.concluſ.2. not.2. & etiam nunc licet.dub.3 concluſ.2.

Miſſam audire an teneatur laicus qui habet priuilegium audiendi diuina tempore interdicti.ibid.dub.6. de aliis vide verbo, *Sacrificium.*

Miniſtrare.

Miniſtrare ſancto altari notoriè criminoſus non permittatur. 3.p. diſp.1. dub.1. in fine.

Miniſtrare in ordine ſuſcepto bene poteſt ordinatus, quando ex non miniſtrando timetur manifeſtatio delicti; ad alios verò ordines aſcendere non poteſt. p. 7.diſp.2.dub.2.ad 3.argum.

Moderamen.

Moderamen inculpatæ tutelæ in defenſione quid ſit, & illud excedens an fiat irregularis. p.7.diſputat.5.ſect.3.dub.1. concluſ.2.& latiùs dub.2.

Monachus.

Monachi nomine quis intelligatur, in cap. ſi quis ſuadente. 2.p.c.5.diſp.3.dub.11. de aliis vide verbo, *Religioſus.*

Monialis.

Monialibus vt clericis prohibetur taurorum agitationis ſpectaculum. 2.p.c.5. diſput.1.dub.7. dicto 5.

Monialis aborſum procurando. Vide verbo, *Aborſus.*

Monitio.

Monitio in excommunicatione comminatoria ſeu ferenda quando requiratur, vel quando ſit neceſſaria adeò, vt ea non præmiſſa excommunicatio non incurratur. 2.p.c.5.diſput.1.dub.3. poſt concluſ.

Monitio vna ſola ſufficit poſt Canonem excommunicantem, & quando requiratur alia.ibid. ferè in fine.

ſine aliqua Monitione licitè poteſt Iudex excommunicare eum, cui lex comminata iam fuit excõmunicationem. 2. p. c.5.diſp.1.dub.5.concl.1. & cap.6.diſp. 2.dub.3.in fine, ſine citatione autẽ non dando ei terminum ad allegandum pro ſe, excommunicare non poteſt.concl.2. nec declarare poteſt ſine citatione eum eſſe excommunicatum, quem Canon excommunicauit, aliàs declaratio eſt nulla. ibid.

Monitio, quando excommunicatio eſt

iure,ſufficit vna pro tribus.p.2.c.5.diſp. 1.dub.7.quando verò excommunicatio eſt ab homine, debet præcedere trina monitio,vel vna pro tribus cum competenti termino, ſecus faciendo Iudex, & peccat mortaliter,& punitur,niſi neceſſitas aliud expoſcat. per totum dictum, dub.7.
Monitio iuris eſt monitio ſolennis.ibid.
Monitio canonica quæ ſit. ibidem, in fine dubij.
Monitio non eſt de eſſentia excommunicationis, ita vt ſine monitione ſit excommunicatio nulla,niſi in excommunicatione lata à Iudice contra participantes cum excommunicato à ſe. ibid. dub.9. & de hoc vide verbo, *Communicatio.*
Monitio aliqua eſt de eſſentia excommunicationis, & quomodo hoc concordet cum præcedenti dicto. Vide 2.par.c.5. diſp.1.dub.10.in 2.opinio.
Monitionem debet premittere delegatus, ſi ita illi datur pro forma iuriſdictionis in reſcripto. ibid. dub.9. in fine dubij, aliàs excommunicatio erit nulla.
Monitio, quæ præcedere debet excõmunicationem,debet monere nõ quomodocunque, ſed ſub pœna excommunicationis. 2.p.c.5.diſp.1.dub.10. opin.2.
Monitio nulla requiritur, vt incurratur excommunicatio lata pro facto negatiuo.2.p.c.5.diſp.3.dub.vlt.
Monitio quãdo debeat præcedere ſuſpenſionem.3.p.diſp.3.dub.1.concl.5.
Monitio quando debeat præcedere interdictum.5.p.diſp.2.dub.4.concl.1.

Morbus.

Morbus quis inducat irregularitatem, & in ea cauſa contracta quis diſpenſet. p. 7.diſput.3.dub.4.

Mors, & mortuus.

Mortis periculum quid ſit. 5.p.diſp.4. ſect. 1.dub.3.concl.3.& dub.5.concl.2.
Mortis periculum excuſat ire ad ſummum Pontificem propter abſolutionem. 2.p. c.7.diſp.1.dub.6.concl.3.
Mortis periculum cùm iuſtat, an habeat locum cautio,vel ſatisfactio,ita vt ſine ea non debeat confeſſor abſoluere. 2.p. c.7.diſp.3.dub.5.notab.vlt.
Mortuus. Vide verbo, *Defunctus.*

Mulier.

Mulier nec iure communi, nec ex commiſſione Papæ poteſt ferre cenſuras. 1. p.dub.6.concl.1.
Mulier ſi ratam habeat occiſionem viri, dummodo non preceſſerit machinatio, poteſt matrimonium contrahere cum occiſore.2.p.c.5.diſput.3.dub.9.requiſito 5.
Mulier, quæ percutit clericum tentantem eam facto de turpitudine, non incurrit excommunicationem. ibid. dub.13. in fine.
Mulier non tenetur ire ad ſummum Pontificem ad obtinendam abſolutionem ipſi reſeruatam. 2.p.c.7.diſp.1.dub.1. concluſ.3.
Mulier an debeat premittere iuramẽtum, antequam abſoluatur ab excommunicatione.2.p.c.7.diſp.2.dub.2.

Mutilare.

Mutilare,& detruncare idem eſt, & quid ſint.p.7.diſp.5.ſect.1.dub.2.in concl.
Mutilare qui voluit,mutilando an dicatur irregularis ex homicidio volũtario directè.p.7.diſp.6.ſect.2.dub.1.concl.3.
Mutilatio & homicidium quoad irregularitatem etſi reputentur pro eodem,differunt tamen in multis. p.7.diſp.6.ſect. 3.dub.4. & mutilationis diſpenſatio an ſit Papæ reſeruata. ibid.

N

Nauigans.

NAuigantes poſſunt cõmunicare cum Domino nauis excõmunicato non tolerato.1.p.c.6.diſp.11.dub.6. in fine.

Neceſſitas.

Neceſſitas temporalis quanta debeat eſſe, vt communicari poſſit cum excommunicato non tolerato.2.p.c.6.diſp.11. dub.13.concluſ.1.

Neophytus.

Neophytus

Neophytus quis propriè ſit, & impropriè, & an ſit irregularis,& quis cum eo diſpenſet. part. 7.diſp.4.dub.4.& an poſſit obtinere beneficium,officium, aut dignitatem. ibid. & quis cum eo ad hoc diſpenſet.

Notarius.

Notarius.Vide verbo,*Tabellio.*

Notorium.

Notorietas iuris quæ ſit.2.p.c.6. diſput.2. dub.4.

Notorius clerici percuſſor quis dicatur.2. p.c. 6. diſp. 2.dub.4.& quomodo notorius eſſe debeat,vt ſit vitandus. ibidem, diſp.11.dub.11.concl.3.

Notorius clerici percuſſor, & nominatim denunciatus excommunicatus ſunt iure eccleſiaſtico vitandi,at verò iure diuino & naturali in quatuor caſibus eſt quilibet excommunicatus vitandus.2. p.c.6.diſp.2.dub.2.poſt 2.opinionem.

Notorietatis ratione an aliqua crimina inducant irregularitatem.p.7. diſput.4. dub.7.

Notorium delictum publicum vel famoſum quod ſit ad effectum,vt Epiſcopus non poſſit diſpenſare in irregularitate ex eo proueniente.p.7. diſp. 10. dub.6. concl.2.

Nullitas.

Nullitatem habet ſententia prolata à non tolerato,& ſi eam proferat cum non excommunicatis.2.p.c.6 diſp.6.dub.3.

Nullatenus.

Nullatenus verbum, in iure inducit nullitatem ipſo iure.3.par.diſput.3. dub.5. concl.2.

O

Obedientia.

Obedientiam perpetuam debentes, ſi ab obedientia fugiant propria autoritate, capi poſſunt, & ad obedientiam reduci,vt Religioſus & vxor. 2.p.c. 3.diſp.2.dub.4.

Obediendum nō eſt Epiſcopo,vel Prelato mandanti cantare Miſſam pro hæretico,ſeu excommunicato. 2. p.c.6.diſp.9. dub....concl.2.in illat.

Obediendum non eſt Epiſcopo, Principi, vel Prælato excommunicato. 2. p. c. 6. diſp.11.dub.4.concl.2.& dub.9.

Oblitus.

Oblitus ſe excommunicatum eſſe, ſi abſoluitur in confeſſione ſub illa conditione generali,*ſi fortè incurriſti*, ita maneat abſolutus, vt iterum non habeat neceſſe abſolui.2.p.c.7. diſp. 3. dub.vlt. concl.1.

Occultum.

Occultum dicitur aliquid dupliciter. 1. p. dub.10.not.1.

Occultis de rebus non iudicat Eccleſia.ib. concl. 1. occultum tamen per accidens punire poteſt per legem generalem.ibi. concl.2.

Occultum delictum quod intelligatur in Concilio Tridentino, ad hoc, vt poſſint abſoluere Epiſcopi à cenſuris propter illud incurſis.2.p.c.7.diſp.1. dubio 11.concl.2.& part. 7. diſput, 10. dub.6. concl.2.

Oculus.

Oculo carens quando ſit irregularis. p. 7. diſp.3.dub.1.illat.1.

Occidere.

Occidere dicitur quoad irregularitatem non ſolùm qui ſimpliciter eſt cauſa, quòd alius moriatur, ſed qui eſt cauſa accelerationis mortis, nec ille ſolùm qui manu occidit, ſed qui dat cauſam propinquam morti. p. 7. diſp. 5. ſect.1. notab.1.

Occidere & mutilare idem eſt quoad effectum inducendi irregularitatem.ibi. not.4.

Occiſor eius,qui ei dedit cauſam rixę verbis iniurioſis,an maneat irregularis.p.7. diſp.5.ſect.3.dub.1.in fine.

Occidere quis dicatur cum moderamine inculpatæ tutelæ. ibid.dub.2.

Occiſor inuaſoris ſi poteſt ſe defendere vulnerando tantùm,eſt irregularis.ibid. concl.3.

Occiſor inuaſoris non valens aliter defendere proprium honorem, vel vitam, vel diuitias proximi, an ſit irregularis, & loquimur, quando defendit licitè ſolùm de conſilio. p.7.diſp.5.ſect.3.dub.4.

Occidere cauſa defenſionis. ampliùs de hoc vide verbo, *Defendere.*

Occiſor Presbyteri debet in petenda diſpenſatione hoc exprimere, aliàs diſpenſatio eſt nulla. p.7.diſp.10.dub.vlt.

De aliis vide verbo, *Deformare*, & verbo, *Irregularitas.*

Officium.

Officij ſecularis collatio facta excommunicato, inualida. 2.p.c.6.diſp.6.dub. 7.in fine.

Officium diuinum.

Officium diuinum cum aliis recitando an peccet excommunicatus, & alius qui cum eo recitat. 2. p.c.6.diſp.8.dub.4.& ſi dum celebratur in Eccleſia, eat excommunicatus non toleratus ad intereſſendum ibi, quid ſit faciendum. 2.p.c. 6.diſp.9.dub.8.

Officium diuinum an teneatur recitare excommunicatus & depoſitus. 4. p. diſp.vnica.dub.1.concl.2.

Officiorum diuinorum nomine quid intelligatur. 5.p.diſp.4.ſect.1.dub.1.

Officia diuina quæ fuerint olim licita tempore interdicti. 5.p.diſput.4.ſect.2. dub.1.

Officia publica an poſſit obtinere neophytus, vel qui deſcendunt ex Iudæis vel Sarracenis. p.7.diſput.4.dub.4.conc. 4.vel infamis. dub. 5. conc.2.& an priuetur iam habitus. ibid. illat.3.

Officia ſecularia generaliter ſunt prohibita clericis, niſi pietatis gratia exerceant. p.7.diſp.6.ſect.1.dub.10.ante 3.concl.

Oratorium.

in Oratorio qui habet Bullam poteſt celebrare, vel facere celebrare. 5.p.diſput. ſect.2.dub.7.concl.3.not.2.

Oratio.

Orationes quædam publicæ, quædam priuatæ, & quæ ſint. 2. p. c. 6.diſput.9. dub.12.

Orare pro excommunicato non tolerato an liceat fidelibus. dub.3.

Orare pro infidelibus oratione publica non licet. ibi. concl.4.

Orans pro excommunicato oratione publica, non eſt excommunicatus licèt peccet. dub.4. & an liceat orare pro excommunicato tolerato. dub.6.

Orare in Memento Miſſæ pro excommunicatis an poſſit Sacerdos. 2.p.c.6.diſp. 9.dub.5.

in Orationibus vel officiis diuinis an liceat communicare cum non toleratis. dub.7.

Ordinarius Iudex.

Ordinarius, qui fert excommunicationem pro rebus parui momenti, comparatur ei, qui volens abigere muſcam de fronte vicini, eum ſecuri percutit. 2. p.c.5.diſp.2.dub.1.concl.2. de aliis vide verbo, *Iudex.*

Ordo iuris.

Ordo iuris ad excommunicandum duplex, eſſentialis & accidentalis. 2.p.c.6. diſp.1.dub.1.

Ordo in quantùm ſacramentum, & Ordinare.

Ordinis exequutionem non confert ei, quem ordinat Epiſcopus excommunicatus non toleratus. ibid. diſp. 3. dub. 1. concl.2.

Ordinatus minoribus, vel maioribus ordinibus ſine patrimonio an incurrat ſuſpenſionem ipſo iure. 3.p.diſp. 5. caſu 2.dub.4.& 5.

Ordinans verò Epiſcopus talem ſine patrimonio, quando incurrat ſuſpenſionem. ibid.

Ordinatus renunciando patrimonium, an validè renunciet. 3.p. diſput. 5.dub. 5. concl. 2.& 3.

Ordinatus ad titulum patrimonij quando poſſit illud alienare. ibid.

Ordinatus Subdiaconatu ſine vllo patrimonio an poſſit licitè aſcendere ad ſuperiores ordines. 3.p.diſp.5.dub.6.

Ordinari aliquando an poſſit aliquis ſine patrimonio ex diſpenſatione Epiſcopi. ibid.

ibi.in fine.

Ordinatus ordine ſacro extra tempora,vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, id eſt,ſine licentia, an incurrat ſuſpenſionem. 3.p. diſp.7.dub. 7.per totum dubium latiſſimè,& dub.8. caſu 7.

Ordines minores vt conferantur, non requiruntur tempora,ſed dies Dominica, vel dies feſtus. ibi. eodem dub. 7. in princ.

Ordines duos ſacros ſuſcipiens in vno die eſt ipſo iure ſuſpenſus.3.p.diſp.5.dub.7. not. 2. in fine & an ſit irregularis. p. 7. diſp.4.ſect.1.dub.4.

Ordinatus ante legitimam ætatem non poteſt ante illam exercere ordinem ſic ſuſceptum, etiam abſolutus à ſuſpenſione,ſine diſpenſatiōne Papæ. 3.p.diſp. 5.dub.7.not.10.

Ordinatus ſacerdotio ante legitimam ætatem an fiat irregularis in ipſo ordine, ſiquidem conſecrat ſimul cum Epiſcopo.ibi.poſt notab.11.

Ordinatus ab Epiſcopo ſuſpenſo excommunicato,vel interdicto, vel hæretico, vel ſchiſmatico, vel ab eo, qui renunciauit Epiſcopatui, eſt ipſo iure ſuſpenſus.3.p.diſp.5.dub.8. & an fiat irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.6.in fine.

Ordinatus ſine proprij Epiſcopi informatione quantum ad mores, & ſic ordinans ſunt ſuſpenſi, & quanto tempore. ibid.dub.8.caſu 6.

Ordinatus ab Epiſcopo titulari ſine licentia proprij, eſt ſuſpenſus ad arbitrium proprij Epiſcopi; & ordinatus literis Capituli ſede vacante datis ante annum obitus Epiſcopi.ibid.caſu 7.& 8.

Ordinans & ordinatus ſimoniacè, vel ab Epiſcopo ſimoniaco, quas pœnas incurrant.3.p.diſp.5.dub.9.concl.3.& 4.

Ordinum collatio eſt diuinum officium. 5.p.diſp.4.ſect.1.dub.1.concl.1.

Ordinis ſacramentum an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4. ſect.1. dub.8. & p. 7. diſp. 9. ſect.2. dub.10. an verò liceat in loco interdicto, eadem 5.p. eodem dub.8.

Ordinare an liceat in caſu neceſſitatis & tempore,quo aliàs eſt prohibitum ordinare.ibid.

Ordinis ſacramentum poſſunt recipere tempore interdicti habentes bullam Cruciatæ.ibid.in fine.

Ordinari poteſt tuta conſcientia filius presbyteri & coniugatæ, quamuis hoc ipſe ſciat, dummodo aliis ſit occultum. p.7.diſp.2.dub.2.opinio.1.

Ordines ſuſcipere non poteſt irregularis, etiam quando crimen eſt occultum. p. 7.diſp.2.dub.2.in fine.

Ordinari ſacris an poſſit,qui abſolutè eſt legitimatus à Papa.ibid.diſput.3.dub.6. not.4.

Ordinatus illegitimus ſine diſpenſatione quas pœnas incurrat.p.7.diſp.3. dub.11. & an miniſtrando in ordinibus ſic ſine ipſa diſpenſatione ſuſceptis irregularitatem incurrat.ibid.

Ordinari an poſſit hæreticus,& eius filius, & receptator etiam.p. 7. diſp. 4.dub.2. & 3.

Ordinari,& obtinere beneficia, & dignitates an poſſit deſcendens ex patre,aut auo Iudæo,aut Sarraceno,qui aliàs dicitur neophytus.ibid.dub.4.

Ordinatus per ſaltum an fiat irregularis. p.7.diſput.9.ſect.1.dub.2. & an recipiat verum ordinem. ibid. & an ſit ſuſpenſus ab ordine per ſaltum ſuſcepto.ibi. concl. 2.& quis cum eo diſpenſet.ibid.

Ordinatus ante ſuſceptionem ſacramenti confirmationis an ſit irregularis. p. 6. diſp.9.ſect.1.dub.3.

Ordinem ſacrum ſuſcipiens præter caſus in iure conceſſos poſt contractum matrimonium,an ſit irregularis.dub.5.

Ordines ſuſcipiendo excommunicatus, ſuſpenſus vel interdictus an fiat irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.9.

Ordines exercendo excommunicatus,ſuſpenſus, vel interdictus an fiat irregularis. ibid. ſect. 2. dub. 1. & vide etiam dub.4.

Ordines recipiens tempore interdicti an

ſit irregularis.p.7.diſp.9.ſect. 2.dub.10.

P

Papa.

PApa à nemine poteſt excommunicari, nec comprehenditur ſententia à ſe lata. 2.p.diſp.1.dub.7.illat.1.& 2.

Papa ſibi indulgentias concedere poteſt. ibid.ferè in fine.

Papa non peccat communicando cum excommunicato, nec incurrit minorem excommunicationem. 2. p. c. 6.diſp.9. dub.1.concl.3.& poteſt dare licentiam communicandi cum eo.ibid.

Papa communicando cum excommunicato non cenſetur illum abſoluere,licèt ita abſoluere poſſit.ibi.concl.4.& 5.

Papa ſolus poteſt ponere interdictum generale perſonale,vel locale ob culpam priuatę perſonæ, vel alius ex eius commiſſione.5.p.diſp.3.dub.1.concl.5.

Papa ſolus diſpenſat cum illegitimo ad ſacros ordines, & beneficium curatum aut dignitatem.p.7.diſp.3. dub. 6. concluſ.2. & poteſt diſpenſare in qualibet irregularitate. p. 7. diſp.6.ſect.5.dub.3. notab.1.

Papa ſolo actu interiori poteſt relaxare interdictum.5.p.diſp.6.dub. 6. concl. 2. vel concedendo licentiam celebrandi in loco interdicto.ibid.

Paralyſis.

Paralyſis faciens manus tremulentas facit hominem irregularem.p.7.diſput.3. dub.4.concl.1.

Parochus.

Parochus excommunicare nunquam poteſt niſi ex commiſſione. 2.p.c.3.diſp.1. dub.1.

Parochi ſucceſſerunt 72. Diſcipulis. ibid. dub.5.in fine.

à Parocho excommunicato tolerato, vel ab alio,qui ex iuſtitia,vel charitate tenetur,an liceat petere ſacramentum,& an ipſe poſſit conferre ſine metu irregularitatis.2.p.c.6.diſp.8.dub.2.

Parochis eſt conceſſa facultas ab Eccleſia abſoluendi ab excommunicatione non reſeruata. 2. p. c.7. diſput. 1. dub. 1. in fine, & meliùs in dubio 4.concluſ.2.in medio.

Parochus, & quiuis ſimplex confeſſor poſſunt abſoluere ab excommunicatione generali lata à Viſitatore Epiſcopi in ſua viſitatione. 2. p. c. 7. diſp. 1. dub.8. in fine.

Parochus quid faciet cum abſoluto ab excommunicatione in foro interiori.2.p. c.7.diſp.3.dub.11.illat.1.

Parochus poteſt abſoluere ab excommunicatione extra confeſſionem,quia eius iuriſdictio eſt ordinaria.dub.13.

Parochus,qui matrimonio iungit ſubditos alterius parochiæ, eſt ipſo iure ſuſpenſus. 3.p.diſp.5.dub.8.caſu 8.

Participare.

Participare cum excommunicato. Vide verbo,*Communicare.*

Pars.

Partis nomine,cui eſt ſatisfactio facienda, quis intelligatur.2.p.c.7.diſp.3.dub.7.

Pater.

Pater vendicat filium ſuum.2.p.c.3.diſp.2. dub.4.

Pater punitur in filio.2.p.c.4. diſp.1.dub.5.

Pater,qui percutit in continenti clericum turpiter agentem cum filia, non eſt excommunicatus.2.p.c.5.diſp.3.dub.13.

Pater filium hæreticum accuſare tenetur. ibid.diſp.5.dub.2.

Pater an poſſit communicare cum filiis, & famulis excommunicatis non toleratis.2.p. c.7. diſp.11.dub.7.

Pater,qui ſine culpa lata oppreſſit filium in lecto poſitum,non eſt irregularis. p. 7. diſp.5.ſect.1.dub.11.concl.2.

Patrimonium.

Patrimonium. Vide verbo,*Ordo*,& verbo, *Profeſſio*,& verbo,*Renunciatio.*

Patronus.

Patronus præſentans ad ordines aliquem cum pacto, quòd ordinatus non petet ab eo ſuſtentationem,an,& quando incurrat ſuſpenſionem. 3.p. diſp.5. dub.4. & 5.

& 5. De aliis vide verbo, *Præſentatio.*

Paulus.

Paulus Apoſtolus inceſtuoſum excõmunicat Hymenæum,& Alexandrum.1.p. dub.2.concluſ.3.& 2.p.c.5.diſp.1.dub. 10. Angelum anathematizat.2.par.c.3. diſput....dub.6.

Paupertas.

Paupertas excuſat ire ad ſummum Pontificem propter abſolutionem.2.part.c.7. diſput.1.dub.1.

Peccatum.

Peccatum cõmittens quod habet annexã excommunicationem, non committit duplex peccatũ. 2.p.c.5. diſp.1.dub.11.

Peccatum etiam veniale non licet cõmittere pro vitando quocunq; damno etiã temporali.2.p.c.6.diſp.6.dub.5.

Peccatum mortale eſt non ſeruare ceſſationem.6.p.diſp.3.dub.2.concl.1.

Pœna.

Pœnæ quando incurrantur non ſpectata ſententia Iudicis.1.p.dub.7.in concl.1.

Pœna priuationis beneficij ipſo facto non obligat ante ſentẽtiã Iudicis.ibid.illat.3.

Pœna cenſuræ ipſo facto incurrendæ abrogari poteſt per contrariam conſuetudinem. ibid.dub.8.

Pœnæ quę incurruntur propter participationem cum excommunicato in rebus prohibitis. 2.p.c.6.diſp.10.

Pœna Iudicis non ſeruantis formam iuris in excommunicando.2.part.c.2. diſput. vnica, dub.3.

Pœna Iudicis,qui non ſeruat formam ſuſpendendi à iure ſtatutam.3.p. diſput.3. dub.1.concluſ.4.

Pœna ſodomitæ.3.p.diſp.5.dub.3. in fine, & par.7.diſp.4.dub.7.in fine.

Pœnam innouare non eſt extendere de vno caſu ad alium. 3.p. diſput.5.dub.5. concluſ.ad 2.

Pœna cõtra cõmittentem ſimoniã in ordine.3.p.diſp.5.dub.9.in fine 3.concl.

Pœna contra non ſeruantem conditiones requiſitas in imponenda ceſſatione. p. 6.diſp.2.dub.3.

Pœna contra violantes ceſſationem.ibid. diſputat.3.dub.2.

Pœnæ, quas incurrit illegitimus, ſi ordinatur abſque diſpenſatione.p.7.diſput. 3.dub.11.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ ſacramentum. Vide verbo, *Sacramentum,* & verbo, *Confeſſio.*

Pœnitentia alia publica, alia ſolennis, & an per pœnitentiam quis efficiatur irregularis. p.7.diſp.4.dub.6.

Penſio.

Penſionis diuiſio, & an penſionis diuiſio facta excommunicato maiori ſit valida. 2.p.c.5.diſp.5.dub.5.

Percuſſio.

Percuſſioni clerici, qui non obſtat cùm poſſit,an incurrat excõmunicationem. 2.p.c.5.diſp.3.dub.8.

Percuſſioni clerici obſtare ex officio quis teneatur. ibid.concluſ.2.

Percuſſionem clerici ratam habens, licèt nec mandatum,conſilium,vel fauorem dederit, excommunicationem incurrit quinque concurrentibus.ibid.dub.9.

Percutiens quis intelligatur,in cap.ſi quis ſuadente. ibid.dub.10.

Percuſſa verò perſona in eodem cap. quis intelligatur. dub.11.

Percutiens clericum etiam ſuæ percuſſioni conſentientem,incurret excommunicationem. ibid.dub.12.

Percuſſio clerici fit ſine incurſu excommunicationis in 18. caſibus. ibid. dub. 14.per totum,quos caſus ibi,vnde lata.

Percutiens clericum, quem ex lata culpa vel ex ignorãtia craſſa putabat eſſe laicum, non incurrit excõmunicationem canonis. 2.p.diſput.5. dub.9 concl.2. nec qui eum percutit,vel occidit metu mortis. 2.part. cap.6. diſputat.8. dub.5. illatio.4.

Percuſſori clerici auxilium, vel fauorem præſtans ne exeat ab excommunicatione,an participet in crimine criminoſo. c.6.diſp.10.dub.4.in fine.

Percuſſor notorius clerici quis,& quando vitandus.Vide verbo, *Notorius.*

Percutiens clericum actualiter depoſitum

vel

vel depoſitum verbaliter, incorrigibilem tamen,non eſt excommunicatus. 4.p.diſput.vnica,dub.1.parum ante 3. concluſ.

Percutiendo *el comite de galera* clericum damnatum ad triremes quando incurrat excommunicationem. concl.4.ibid.

Percutiens vulnere nō lethali,ſi caſu moriatur percuſſus,an maneat irregularis, & an teneatur in foro ſeculari de morte, an verò de vulnere. p. 7. diſputat.6. ſect.1.dub.5.

Percuſſus quomodo cognoſcatur an ex vulnere deceſſerit.ibid.concl.5.

Percuſſor primus an maneat irregularis, quando plures concurrunt diuiſim ad homicidiū, & vltimi tandem occidunt. p.7.diſp.6.ſect.3.dub.4.

Permiſſo vſu rei tempore prohibito,conceſſa intelligitur illius rei creatio. 5. p. diſp.4.ſect.1.dub.8.concl.2.

Permutatio.

Permutatio beneficij facta ab excommunicato eſt nulla,nec conualeſcit per abſolutionem ſubſequentem.2.par.cap.6. diſp.5.dub.2.notab.2.

Permutare non poteſt, qui non habet ius in beneficio. dub.3.

Perſeuerare.

Perſeuerare. Vide verbo, *Pertinaciter.*

Pertinacia.

Pertinaciter in excommunicatione quis perſeueret. 2.p.c.6.diſput.9.dub.vlt. & quando,& quomodo puniendus. ibid.

Pes.

Pedem ligneum habens eſt irregularis, & quis cum eo poteſt diſpenſare. part. 7. diſput.3.dub.1. & 3.

Pollutio.

Pollutio nocturna quando ſit peccatum. p.7.diſp.6.ſect.1.dub.14.in concluſ.

Poteſtas.

Poteſtas in Eccleſia erga defunctos. Vide verbo, *Eccleſia.*

Poteſtas concedendi indulgentias. Vide verbo, *Indulgentiæ.*

Poteſtas infligendi cenſuras & excommunicationem. Vide verbo, *Excommunicatio*, & verbo, *cenſura.*

Poteſtas, quæ fundatur in conſuetudine eſt ordinaria,quæ verò procedit ex priuilegio, & commiſſione delegata. p. 6. diſp.2.dub.1.concl.2.

Præco.

Præco eſt irregularis ex eo,quòd præcedit reum cauſam mortis proclamando. p. 7.diſput.5.ſect.2.dub.1.verſicul.octauò præco.

Prædicare.

Prædicare an liceat excommunicato non tolerato, vel ab eo, vel ſimul cum illo prædicationem audire. 2.p.c.6.diſp.11. dubio 3.

Prædicando excommunicatus, vel interdictus,vel ſuſpenſus ab officio prædicandi,an fiat irregularis.p.7.diſp.9.ſect. 2.dub.2.verſic.ex dictis ſequitur.

Prædicatores bene poſſunt prædicare generaliter,quòd Iudices ſeruent leges ſine metu irregularitatis. p.7.diſputat.5. ſect.2.dub.6.concluſ.3.

Prælatus.

Prælati inferioris mādatum expirat mortuo mandante.2.part.c.3. diſput. vnica, dub.4.dicto 2.

Prælatus vel lex ſi præcipiat aliquid ſub excommunicatione latæ ſentētiæ obligat ſub mortali, niſi materia ſit leuis, quamuis aliàs tranſgreſſio ſimplex non ſit mortalis. 2.part.c.5.diſput.1. dub.2. corol.4.

Prælati Religioſi excommunicati poſſunt cum ſubditis communicare, ſicut pater cum filiis. 2.p.c.6.diſput.11. dub.7. in fine.

Prælatus, qui ratione temporalis iuriſdictionis præficit Prætorem, ſi prætor deformat aliquem, an ipſe ſit irregularis. p.7.diſputat.5. ſect.2. dub.4. & quid, ſi condat legem continentem pœnam mortis. ibid.dub.5.

Prælatus an poſſit concedere licentiam clerico, vt ferat teſtimonium in cauſa ſanguinis. p. 7. diſput.5. ſect.1. dub.13. concluſ.1.

Prælatus, qui iuſtè mandat apparitori

ſuo, vt aliquem capiat, ſi capiendus ſe defendendo alium occidit, Prælatus nõ eſt irregularis. p.7.diſp.6. ſect.2.dub.5. in fine. De aliis vide verbo, *Religioſi*, & verbo, *Epiſcopus*.

Preſbyter.

Preſbyter, qui abiit ad Imperatorem, ſeu Principem prætextu iniuſtæ excommunicationis eſt irregularis.p.7.diſp.9. ſect.1.dub.2 .concluſ.3. De aliis vide verbo, *Clericus*.

Præſcriptio.

Præſcriptione legitima tutus non tenetur reſtituere rem præſcriptam etiam lata excommunicatione.2.p.c.5.diſp.5.dub. 1.illat.2.

Præſentare.

Præſentare Patronus, nec debet, nec poteſt excommunicatum ad beneficium iuris patronatus.2.p.c.6.diſp.5.dub.2.

Præſentare Patronus excommunicatus an poſſit, & an ſit valida præſentatio. diſp. 6.dub.3.illat.1.& an peccet mortaliter præſentando. diſputat.8.dub.3. poſt 2. concluſ.

Præſentare prohibetur excommunicato excommunicatione minori, & præſentatio ab eo facta eſt irritanda, & ſic excommunicatũ præſentans peccat mortaliter. 2.part.cap.6.diſput.12.dubio 4. concluſ.2.

Præuentio.

Præuentione vti licet in defenſione. p.7. diſput.5.ſect.3.dub 2.concl.2.

Prima tonſura.

Prima tonſura quolibet anni die poteſt dari.3.p.diſp.5.dub.7.in princ. De aliis vide verbo, *Ordo*.

Princeps.

Principi excommunicato non eſt pręſtanda obedientia. 2. par. cap.6. diſput.11. dub.4.concl.2.

Princeps poteſt abolere infamiam iuris. p.7.diſput.4.dub.5.concl.3. De aliis vide verbo, *Rex*.

Priuilegium.

Priuilegium canonis. Priuilegium fori. Vide verbo, *Clericus*.

Priuilegij vſus pendet ex voluntate priuilegiati. 2.p.c.7.diſp.2.dub.2.

Priuilegium confeſſorum Societatis Ieſu. ibid.diſput.3.dub.8.

Priuilegium habens diſpenſandi in homicidio voluntario, & bigamia, poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu perfectę lenitatis.p.7.diſp.6.ſect.5.dub. 1.concluſ.2.

Priuilegium habens diſpenſandi in homicidio caſuali, non diſpenſat in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis.ibi. concluſ.3.

Priuilegium conceſſum Epiſcopis à Concilio Tridentino diſpenſandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto, non ſe extendit ad irregularitatem contractam ex defectu perfectæ lenitatis.ibid.verſ.ex dictis ſequitur primò.

Priuilegium eius, qui poteſt diſpenſare in homicidio voluntario, non derogatur ex eo, quòd in alio priuilegio excipiatur homicidium voluntarium.p.7.diſp. 6.ſect.5.dub.3.notab.2.

Priuilegium audiendi Officia diuina, quæ olim licebant, an extendatur ad benedictiones nuptiarum.5.p.diſp.4. ſect.1. dub.6.concl.3.& 4.

Priuilegium habens, vt in Oratorio ſuo dicatur Miſſa, an poſſit eo vti tempore interdicti. ibid.ſect.2.dub.3.

Priuilegiatus ſolus non excluditur ab audiendis diuinis tẽpore interdicti. ibid. dubio 4.

Priuilegium habens audiendi diuina Officia, an teneatur diebus feſtis audire Miſſam.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.6.

Priuilegium habens audiendi, vel celebrandi diuina tẽpore interdicti; an poſſit ſecum ducere ſuos familiares. ibid. dubio 7.

Priuilegium conceſſum ſingulari perſonæ quod dicatur. ibid.concluſ.3.

Priuilegium habent aliqui ordines Mendicantium, vt tempore interdicti poſſint celebrare diuina coram ſuis familiaribus, & confratribus.ibid.concl.4.

Priuilegium datum imperſonaliter in

quo differat à dato perſonaliter. 5.part. diſputat.4.ſect.2. dubio 9. parum ante finem.

Priuilegiatus ad aſſiſtendum diuinis,& ad recipienda ſacramenta tempore interdicti,an poſſit ſepeliri in loco facto,etſi non exprimat illud priuilegium. 5.part. diſput.4.ſect.3.dub.4.

Priuilegium habẽs ad audiendum, vel celebrandum diuina tempore interdicti, an cenſeatur habere ad tempus ceſſationis.6.p.diſp....dub.5.

Priuilegium particulare ſtrictè eſt interpretandum; at verò priuilegium iuris latè. ibid. & vide part.7. diſp.3. dub.7. in concluſ.

Proceſſio.

Proceſſioni an poſſit intereſſe excommunicatus non toleratus.2.part.c.6.diſput. dub.8.concluſ. 2.

Procurator.

Procurator cõcurrens ad deformationem eſt irregularis.p.7. diſp.5.ſect.2. dub.1. verſic.ſecundò promotor.

Proceſſus.

Proceſſus factus ab excommunicato an ſit validus. 2.p.c.6.diſp.6.dub.3.

Profeſſio.

Profeſſio, ad cuius titulum ordinatur Religioſus,habet vicem patrimonij. 3. p. diſp.5.caſu 2.in notabili.

Profeſſio religionis quam irregularitatem tollat. p.7.diſp.10.dub.3.

Promotor.

Promotor. Vide verbo, *Fiſcalis.*

Proteſtatio.

Proteſtatio, quam facit Inquiſitor Iudici ſeculari,vt cum reo à ſe tradito ſe miſericorditer gerat,non eſt neceſſaria, vt Inquiſitor non incurrat irregularitatem.part.7. diſputat.5.ſect. 2. dubio 3. illatio.1.

Proteſtatio, quam facit accuſator dicẽdo, quòd non intendit deformationem accuſati, an & quando,& in quibus caſibus excuſet accuſatorem ab irregularitate. part.7.diſputat.5.ſect.2.dub.9. per totum,& in quibuſdam caſibus non eſt neceſſaria. ibidem, verſic. ſecundò notandum eſt.

Proteſtatio debet eſſe expreſſa,non tacita. ibid.verſic.ſextò prædicta.

Proteſtatio an excuſet clericum ab irregularitate quando petit vindictam citra deformationem accuſando criminaliter. p.7. diſputat.5. ſect.2. dub.10. & quando accuſat coram ſeculari pro iniuriis alienis dignis morte. dub.11.

Proteſtatio an excuſet ab irregularitate aduocatum,teſtem, & promotorem fiſcalem.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.12.

Prouiſor.

Prouiſor. Vide verbo, *Iudex*,& verbo, *Vicarius.*

Puer.

Pueri prima tonſura initiati ſe pugno percutiendo an incurrant excommunicationem canonis. 2.p.c.5. diſput.3. dub. 13.in 2.caſu.

Puer,qui alium occidit,an aliquando poſſit eſſe irregularis, & an teneatur de morte.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.12.& 13.

Pueri nondum habentes vſum rationis an comprehendantur interdicto. 5.p.diſp. 4.ſect.2.dub.5.& an tempore interdicti poſſint ſepeliri in loco ſacro.ibid. diſp. 5.dubio 5.

Publicum, & Publicare.

Publicandus excommunicatus quomodo, & quis ſit publicè denunciatus.2.p.c.6. diſput.2.dub.3.concl.3.

Publicum delictum quod ſit. p.7.diſp.10. dub.6.concluſ.2.

Publicus peccator. Vide verbo, *Clericus.*

Pugnans.

Pugnans in bello. Vide verbo, *Bellum.*

Punitio.

Puniri ſine propria culpa quando aliquis poſſit.5.p.diſp.3.dub.1.poſt 4.concl.

R

Rapina.

Rapina & furtum in quo differant, & rapiens de manu clerici eſt excommunicatus,ſecus qui ab eo furatur ſubtiliter.

niliter.2.p.c.5.diſp.3.dub.12.

Ratihabitio.

Ratihabitio de præterito quid propriè in iure ſignificet.2.p.c.5.diſp.3.dub.9.

Ratihabitio tacita quid.ibid.3.requiſito.

Ratum habens homicidium ſuo nomine factum, quando antequam fieret, potuit mandare; an ſit irregularis. p.7. diſp 5.ſect.2.dub. 6. & ibi latè de ratihabitione.

Ratio.

Ratio expreſſa in vna conſtitutione ad ſimilem caſum omiſſum extenditur. 6.p. diſp.1.dub.3.opinio.1.

Rebaptizans, & Rebaptizatus.

Rebaptizans,& Rebaptizatus. Vide verbo, *Baptiſmus.*

Reconciliatio, & Reconciliatus.

Reconciliatio Eccleſiæ violatæ per quem, & quomodo fieri debeat.5.p.d.7. dub.4.

Reconciliatus Eccleſiæ hæreticus quando dicatur.p.7.diſp.4.dub.3.in medio.

Rector.

Rectores Societatis Ieſu an de facto excommunicent. Videant compendium. 2.p.c.3.diſp.1.dub.1.ferè in fine.

Rex, & Regius Senator.

Rex ſi eſſet excommunicatus non toleratus, non eſſet nominandus in canone Miſſæ.2 p.c.6.diſp.9.dub.3.in fine.

Regij Senatores iubendo Iudici Eccleſiaſtico,vt abſoluat alium ab excõmunicatione, nullam excommunicationem incurrunt.2.p.c.7.diſp.2 dub.7.concl.3,

ad Regis aduentum in aliquem locum, vbi eſt interdictum poſitum, conſonum videtur rationi, vt extendatur priuilegium celebrandi tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.9. parum ante finem.

Reincidentia.

Reincidentia in excommunicationem quid,& de materia reincidentiæ. 2.p.c. 7.diſp.3.dub.14.

Relaxare.

Relaxare ad cautelam interdictum, ſeu aliam cenſuram, quid ſit. 5 p.diſput. 6. dubio 5.

Relaxare ceſſationem quis poſſit. 6. part. diſp.3.dub.3.Et alia de relaxatione vide verbo, *Interdictum.*

Religioſus.

Religioſorum domus Vicarij, vt Subpriores, & Miniſtri, quando poſſint excommunicare.2.p.c.3.diſp.1. dub. 1. in fine.

Religioſorum Prælatorum excommunicandi poteſtas aliquando de facto deficit ob contrariam conſuetudinem. 2.p. c.3.diſp.1.dub.1. ferè in fine.

Religioſi, qui pergunt ad Curias Principum animo nocendi ſuos Prælatos excommunicantur.1.part. dubio 10. opinio.1.

Religioſi debent excommunicare in ſcriptis, niſi ſuæ conſtitutiones confirmatæ per ſummum Pontificem aliud præſcribant.2.p.c.2.diſp. vnica,dubio 3. & ſolo verbo an aliquando poſſint ſuſpendere.3.p.diſput. 3.dub.1.concl.4. in fine. & poteſtatem excommunicandi non habent iure diuino.2.p.c.3. diſput. vnica,dub.5.concl.3.

Religioſorum conſtitutiones iuri communi quando derogent.2.p.c. 2. diſput. vnica,dub.3.

Religioſi ſolo iure poſitiuo ab Epiſcoporum poteſtate exempti ſunt. 2.part.c.3. diſp.vnica.dub.5.concl.3.

Religioſorum ſubditi delinquendo etiam extra loca,in quibus degunt, ligantur excommunicatione ſuorum Prælatorum.2.p.c.3.diſp.2.dub.4.

Religioſus ſi fugiat,vbicunque ſit, poteſt illum ſuus Prælatus capere,etiam non inuocato brachio ſeculari.ibid.

Religioſi mendicantes non fiunt ſubditi ratione delicti, & quando poſſint puniri per Epiſcopum. ibidem,dubio 6.in fine.

Religioſi aſſiſtentes agitationi taurorum, ſeu eos agitantes. Vide verbo, *Clerici.*

Religioſi Prælati non debent excommunicare ſine eo quòd præcedat monitio canonica.2.p.c.5.diſp.1.dub.8.

Religioſus cum effectu non dicitur nondum profeſſus.ibid.diſp.3.dubio 11.

Religioſus occultè excommunicatus poteſt contritus celebrare,dum non poteſt conſequi abſolutionem,quia eſt reſeruata Papæ , vel Superiori abſenti,ſi periclitatur,non celebrando,vel aliud ſimile non faciendo,eius fama,&c. 2.p. c.6.diſp.8.dubio 5.illat.1.

Religioſo auxilium vel fauorem præbens vt fiat Apoſtata eſt excommunicatus. 2.p.c.6.diſp.10.dub.3.concl.1.illat.3.

Religioſi bene poſſunt cum ſuis Prælatis excommunicatis non toleratis communicare.2.p.c.6.diſp.11.dubio 6.notab.3.

Religioſus ſe ſubiiciat Epiſcopo , vt abſoluatur à cenſura incurſa propter crimen occultum.1.p.c.7.diſp.1.dubio 6. concl.1.

Religioſus excommunicatus ob percuſſionem clerici vel monachi , non tenetur ſe præſentare Papæ. ibid.ferè in fine dubij.

Religioſorum Prælati dant eis Reuerendas ad ordines.3.p.diſp.5.dubio 3.pagina vnica,ante finem.

Religioſorum ordinarius Prælatus quis. ibid.

Religioſus matrimonio coniungens , vel benedicens ſponſos alterius parochiæ eſt ipſo iure ſuſpenſus. 3. p. diſp.5.dub. 8.caſu 9.

Religioſus Prelatus Predicatorum vel Minorum recipiendo ad profeſſionem non habentem ætatem eſt ſuſpenſus à recipiendo ad profeſſionem.ib.caſu 10.

Religioſorum Prælatus an poſſit degradare,vel deponere.4.p. diſp. vnica, dubio 2.concl.2.

Religioſi quando appellatione clericorum comprehendantur 5.p.diſp. 1.dubio 4.concl. 6.& an Religioſi nouitij veniant appellatione clericorum. Vide verbo , *Monachi* , & eadem 5.p.diſp.4. concl.3.

Religioſi an poſſint ponere interdictum. ibid.diſp.2.dub.1.concl.1.

Religioſi tenentur ſub excommunicatione ſeruare interdictum etiam nullum, ſi obſeruatur à matrice.ibid.diſp. 4.not. & an teneantur ſeruare ipſum interdictum , & reliquas cenſuras poſitas ab ordinario , & qua pœna puniantur non ſeruantes.5.p.diſp.5.dubio 3. & dub.4. concl.3.& an teneantur ſeruare ceſſationem.6.p.diſput.1. dubio 5. in fine.& diſp.2.dubio 2.concl.2.

Religioſi mendicantes habēt priuilegium in tempore interdicti ſuſcipiendi ſacramentum Extremæ Vnctionis. 5.p.diſp. 4.ſect.1.dub.7.in fine.

Religioſi viri & fœminæ etiam nondum profeſſi poſſunt audire diuina tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.2. dubio 4. concl.3.

Religiones aliquæ mendicantium habent priuilegium , vt poſſint celebrare eorum fratres tempore interdicti coram ſuis confratribus & familiaribus. 5. p. diſp.4.ſect.2.dub.7.concl.4.

Religioſorum Prælatus poteſt cognoſcere vtrùm defectus ſubditi impediat celebrationem , vel inducat notabilem deformationem.p.7.diſp.3.dub.2.

Religioſorum Mendicantium Prælati poſſunt diſpenſare in bigamia cum ſuis Religioſis.p.7.diſp.8.dub.vlt.concl.8.

Religioſus,qui egreditur clauſtrum ad audiendas leges,vel Phyſicam,eſt irregularis,niſi reuertatur ante duos menſes. p.7.diſp.9.dubio 1.concl.1.& diſpenſatio reſeruatur Papæ.ibid.

Religioſus poteſt obtinere diſpenſationem irregularitatis à commiſſario cruciatæ.p.7.diſp.10.dub.5.

Religioſorum Prælati mittendo ſuos ſubditos ad ordines cenſentur diſpenſare cum illis in caſu neceſſario , & etiam committere ſuas vices Epiſcopo , qui ordinaturus eſt , ſi caſu occurrat. p. 7. diſp.10.dub.6.poſt 1.concl.

Remigare.

Remigando Chriſtiani in triremibus Turcarum contra Chriſtianos , dato quòd peccent , non incurrunt excommunicationem

cationem contra huiuſmodi. 2. par.c.6. diſp.8.dub.5.illat.4.

Reſeruare.

Reſeruare peccata merè interiora quomodo poſſit Eccleſia.1.p.dub.10.ad 2.

Reſignare.

Reſignare tenetur beneficium, qui in perpetuum ſuſpenſus eſt.3.p.diſp.2. dub.1. poſt 6.concl.

Renunciatio.

Renunciatio patrimonij an ſit valida. p.3. diſp.5.dub.5.& 6.

Reſtituere.

Reſtituere partem tenetur, qui totum non poteſt reſtituere, alias incidet in excommunicationem, ſi excommunicatio eſt lata contra non reſtituentes. 2. p. cap.7. diſp.2.dub.5.& concl 5.& c.5.diſp.5.dubio 1.cauſa 5. & de reſtitutione quando interuenit excommunicatio. Vide totum hoc dub.5.vbi multa.

Reſtituere tenetur damnum ille, qui tenetur obſtare illud, & ex eo, quòd non obſtauit, damnum ſequitur.p.7. diſp. 6. ſect.2.dub.7.concl.2.

Reuerendæ.

Reuerendæ ordinandis dari à quo poſſint. 3.p.diſp.5.dub. 7. pag. vna & dimidia, ante finem.

Reuerendæ an expirent morte concedentis.ibid.

Reuerendæ conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato denunciatio an ſint validæ. ibidem. & an conceſſæ perſonæ excommunicatæ denunciatæ ſint validæ. ibid.

Reus.

Reus excommunicatus quomodo poſſit comparere in iudicio.2.p.c.6. diſput. 7. dub.2.

Reus, & eius aduocatus an maneant irregulares, quando accuſator deficit in probatione, & punitur pœna talionis. p.7.diſp.5.ſect.2.dub.8.

Rex. Vide verbo, *Regius.*

Rixare.

Rixante me illicitè cum Ioanne, ſi amici mei occiduntur ab amicis Ioannis, an ego maneam irregularis.p.7. diſput.6. ſect.2.dubio 5. concluſ.5. & de materia irregularitatis in rixa contractæ. ibid. ſect.3.dub.3.4.& 5.

S

Sacerdos. Vide, *Clericus.*

Sacramentum.

Sacramenta adminiſtrata ab excommunicato tolerato vel non tolerato an valida ſint.2.p.c.6.diſp.3.dub.1. & 2.& an licitè ab ipſis conferantur.dub. 3. & an validè non toleratus recipiat.dub.4.

Sacramenta adminiſtrare fidelibus in aliquo caſu an poſſit excommunicatus contritus, vel ipſi fideles ab eo petere.2. p.c.diſp.8.dub. 2. & an poſſit in aliquo caſu adminiſtrare ſuſpenſus non toleratus.3.p.diſp.2.dub.2.in fine.

Sacramenta adminiſtrare extremè indigenti tenetur lege charitatis Sacerdos. ibid.in fine dubij.

Sacramentorum paſſiua participatione priuare, eſt vnus effectus excommunicationis minoris: & an peccet mortaliter tali excommunicatione excommunicatus ſacramentum accipiendo. 2.p.c.6. diſp.12.dub.2.& an peccet adminiſtrando.dub.2.

Sacramenta recipere non poſſunt, ſed diuerſa ratione excommunicati, & peccatores.2.p.c.1.diſp.1.dub.2.illat. 1.

Sacramentum pœnitẽtiæ an licuerit olim, & liceat nunc tempore interdicti. 5. p. diſp.4.ſect.1.dub.3.

Sacramentum pœnitentiæ quomodo liceat eis, qui dederunt cauſam interdicto, & excommunicatis. ibid. Et de cæteris ſacramentis vide per ſequentia dubia.

Sacramentum ordinis & alia ſacramenta poteſt recipere tempore interdicti, qui habet Bullam Cruciatæ.5.p.diſp.4.ſect. 1.dub.8.in fine.

Sacramenta non licet recipere tempore interdicti in feſtiuitatibus priuilegiatis, niſi ea, quæ extra tales feſtiuitates

licet recipere.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.11.
Sacramenta recipere intra Eccleſiam an poſſit ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ.5.p.diſp.4.ſect.3.dub.5.concl.6.
Sacramentorum adminiſtratio an ſit prohibita tempore ceſſationis.6. p. diſp.1. dub.9.& quæ tunc liceant.ib.concl.2.

Sacrificium.

Sacrificium Miſſæ habet ſuum valorem, etſi ab indigno & peccatore offeratur. 2.p.c.6.diſp.4.dub.1.
Sacrificium Miſſæ an ſit proficuum aliis fidelibus oblatum ab excommunicato non tolerato.ibid.dub.3. & an oblatum pro excommunicato non tolerato ſit ei proficuum.dub.4.
Sacrificium Miſſæ precisè quantùm ad valorem, quē habet ex inſtitutione Chriſti, non connumeratur inter ſuffragia Eccleſiæ eodem dub.poſt 3.concl.

Saltatio.

Saltans cum muliere grauida ſequuto aborſu an ſit irregularis.p.7.diſp. 6.ſect.1. dub.6.

Salmanticenſis Epiſcopus.

Salmanticēſis Epiſcopus poteſt abſoluere ſubditos Abbatis Metinenſis, & ipſum Abbatem.2.p.c.7.diſp.1.dub.11.cōcl.1.

Salutare.

Salutare excommunicatum quomodo ſit prohibitum.2.p.c.6.diſp.9.dub.9.

Sanctus.

Sancti aliquando dicuntur peccatores.1.p. dub.2.notab.1.

Sanguis.

Sanguinis effuſio iniurioſa violat Eccleſiam.5.p.diſp.7.dub.1.concl.1.
Sanguinis effuſio quantumuis magna non inducit irregularitatem. p. 7. diſput. 5. ſect.2.dub.2.in fine.

Satisfactio.

Satisfactio realis quando ſit præmittenda abſolutioni.2.p.c.7.diſp.2.dub.5. not.1.
Satisfacere qui non poteſt, præſtet cautionem pignoratitiā, vel fideiuſſoriam. 2.p.c.7.diſp.3.dub.5.not.2.& de ſatisfactione excommunicati, vide totum hoc dubium, vbi multa inuenies; & quando ſatisfactio vel cautio habeat locum etiam in articulo mortis.
Satisfactio quę premittenda, vt quis abſoluatur ab excommunicatione incurſa ob alterius iniuriam.2.p.c.7.diſp.3.dub.12.
Satisfacto ſacerdote, vel Religioſo læſo, cenſet ſatisfacta Eccleſia, vel monaſterium.ibid.

Scholaris, ſeu Scholaſticus.

Scholares Academię, qui nec domiciliarij, nec oriundi ſunt populi interdicti, vbi eſt Academia, an comprehendantur in interdicto.5.p.diſp.1.dub.4. concl.2.

Scienter.

Scienter, dictio, ſignificat iactantiā contra legem.2.p.c.5.diſp.5.dub.9.ante 2.con.

Scriptura.

Scripturam alterius poſſidens & nō reſtituens eſt obnoxius reſtitutioni damni ſequuti, quia non reſtituit.2. p.c.5.diſp. 2.dub.2.& ibi latè de ſcripturarum manifeſtatione, & an teneatur reus ex mādato Iudicis ſcripturas manifeſtare proprias ad actoris intētionem fundādam.
Scripturas aliū habere ſciens, debet oſtendere, ſi poteſt probare, niſi excuſetur aliqua ratione.ibid.in fine dubij.
Scripturas oſtendere iure ciuili aliquando compellitur reus, ſecus iure canonico, in fine materiæ excommunicationis.

Seminis effuſio.

Seminis illicita effuſio violat Eccleſiam. 5.p.diſp.7.dub.2.concl.2.

Sententia.

Sententia non comprehendit niſi ſubditos ſententiam ferentis.2.p.c.3.diſp.1.dub. 7.concl.2.& 3.
Sententia, quæ non habuit effectum in vita ſententiantis, expirat eo amoto vel mortuo.ibid.c.5.diſp.5.dub.1.in fine.
Sententiam aliorum facit nullam Iudex excommunicatus, quando ſimul cum eis pronunciat.2.p.c.6.diſp.6.dub.6.in fine.

Sepultura.

Sepultura eccleſiaſtica quomodo intelligatur quis priuari.2.p.c.6.diſp.4.dub.8.
Sepultura eccleſiaſtica non priuatur excommunicatus, qui poſt mortem eſt abſolutus.ib.concl.3.
Sepeliens excommunicatum in loco ſacro

cro eſt excommunicatus, ſimiliter & qui ſepelit hæreticū,vel eius fautorem. 2.p.c.6.diſp.10.dub.1.& explicatio huius excommunicationis eſt dub.6.
Sepultus extra locum ſacrū tempore interdicti debet ſublato interdicto exhumari,& in loco ſacro ſepeliri. 5.p.diſp. 4.ſect.3.dub.2.concl.1.notab.2.
Sepultus verò illicitè in loco ſacro non debet exhumari,vt tradatur prophano loco. ibid.
Sepeliri poſſunt clerici tēpore interdicti etiam intra Eccleſiam ſpecialiter interdictam cum certa quadam moderatione.5.p.diſp.4.ſect.3.dub.2.concl.3.
Sepelire laicos in loco ſacro tempore interdicti an liceat in illis quatuor feſtiuitatibus,in quibus conceduntur diuina Officia.5.p.diſp.4.ſect.3.dub.3.
Sepeliri in loco ſacro eodem tempore an poſſint habentes priuilegium ad aſſiſtendum diuinis, & recipienda ſacramēta virtute talis priuilegij & an idem poſſint habentes priuilegium ad aſſiſtendum diuinis tantùm.ibid.dub.4.
circa Sepulturam nihil innouatur in cap. alma mater.ſed licet in ſepeliendo modus, qui non licebat ante prædictum caput.ibid.in fine dubij 3.
Sepelire cum pompa moderata quid ſit.5. p.diſp.4.ſect.3.dub.4.parum ante finem.
Sepeliens interdictos in loco ſacro incurrit excommunicationem. 5.p.diſput.5. dub.4.concluſ.1.
Sepeliens excommunicatum non toleratum in Eccleſia violat eam ſic ſepeliendo.ibid.diſput.7.dub.1.caſu 3.
Sepultus infidelis,vel excommunicatus in Eccleſia eſt exhumandus. 5.p.diſput.7. dub.4.concluſ.7.
Sepultura eccleſiaſtica an liceat tempore ceſſationis p.6.diſput.1.dub.10.
Sepeliendo in loco ſacro excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus non incurrit irregularitatem,ſi non adiungat diuinum Officium. p.7.diſput.9.ſect.2. dub.2.corol.2.& quid, ſi ſepeliat in loco interdicto clericus.ibid.dub.8. verſ. ſed ſpecialiter inquiris.

Seruitus, & ſeruus.

Seruitus quando excuſat ire ad ſummum Pontificem propter abſolutionem. 2.p. cap.7.diſp.1.dub.1.concl.3.
Seruus an ſit irregularis,& quid ſi ordinetur.p.7.diſp.3.dub.vlt.

Syluester Papa.

Syluester Papa excommunicauit Guiliſarium Patricium. 2.p.c.5.diſp.1.dub.10.

Symbolum.

Symboli explicatio quoad illam particulam, *Sanctorum communionem.* 1.p.dub. 2.not.4.poſt 3.concluſ.

Simonia.

Simoniacus poteſt abſolui ab excommunicatione antequam reſtituat pretium parti, vel reſignet beneficium. 2.p.c.7. diſput.3.dub.7.illat.2.
Simonia an inducat irregularitatem. p.7. diſp.4.dub.7.concl.4.& 5.
Simoniam cōmittens an incurrat ſuſpenſionē. 3.p.diſp.5.dub.9. & incurrit quidem,ſi in ordine cōmittat. ibi, concl.1.
Simonia realis quæ,& ſolam ſimoniā realem pœnæ proſequuntur.ibi,not.1.& 2.
Simonia realis in ordine inducit excommunicationem ipſo iure. notab.3.
Simonia commiſſa in Reuerendis,cenſetur commiſſa in ordine.3.p.diſp.5.dub. 9.concluſ.2.in fine.
Simoniacus in ordine qua pœna puniatur. ibid.
Simoniacus in beneficio eſt excommunicatus,& cætera. Vide p.3.diſp.5.dub.9. concluſ.5.& 6.& 7.

Societas Ieſu.

Societatis Ieſu Confeſſoribus priuilegiū eſt abſoluendi ab omnibus cenſuris nō contentis in Bulla Cœnæ. 2.p.c.7.diſp. 3.dub.8.

Sodomia.

Sodomita an ſit irregularis,& aliæ pœnæ contra clericum ſodomitam.p.7.diſp.4. dub.7. in fine. Et de aliis vide verbo, *Clericus.*

Spirituale.

Spirituale ſumitur dupliciter.p.1.d.4.ad 2.

in Spi

in Spiritualibus quis, & in quibus lædatur. 1.p.dub.2.in ſolut. ad 1.

Stylus.

Stylus Romanæ Curiæ facit ius. 1.p. dub. 5.ad medium concluſionis.

Stylus Curiæ in diſpenſando cum illegitimo, qui ſe fecit ante diſpenſationem ordinari, quis ſit. p.7. diſput.3. dub.11. concluſ.2.

Subditus.

Subditus qui non eſt non poteſt excommunicari. 2.p.c.4.diſp.1.dub.2.

Subdiaconus.

Subdiaconus miniſtrans calicem Diacono ſine manipulo, an ſit irregularis. p. 7.diſp.9.ſect.2.dub.13.ferè in fine.

Subdiaconus vel Diaconus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ an poſſit ſine metu irregularitatis extra Eccleſiam canere Epiſtolam, vel Euangelium Miſſæ, quæ celebratur intra Eccleſiam. 5. p.diſp.4. ſect.3.dub.5.concl.5.

Suburbium.

Suburbia quæ ſint, & quando cenſeantur interdicta. 5.p.diſput.1.dub.3. concl.1. & 2. per totam.

Suffocatio.

Suffocatio violat Eccleſiam, ſicut effuſio ſanguinis. 5.p.diſp.7.dub.1.concl.2.

Suffraganeus.

Suffraganei non ſunt ſubditi Archiepiſcopi. 2.p.c.2.diſput.2.dub.6.

Suffragium.

Suffragia Eccleſiæ ſunt in duplici differentia, & quibus ſuffragiis priuetur excommunicatus; & habent ſuffragia Eccleſiæ duplicem valorem. 2.p.c.6.diſp. 4.dub.1.

Suffragiis Eccleſiæ an fruatur excommunicatus, quando exiit à peccato, & non ſtat per ipſum quin abſoluatur. dub.2.

Suſpenſio.

Suſpenſio eſt cenſura. 1.p. dub.5. & eius nominis ſignificatio, & definitio. 3.par. dub.1. & 2.

Suſpenſionis pœna, aut ſententia nō comprehendit Epiſcopos, niſi illorū fiat expreſſa mentio. 2.p.c.6.diſp.vnica, dub.3.

Suſpenſus, excommunicatus, interdictus, & irregularis æquiparantur quoad beneficia. 2.p.c.6.diſp.5.dub.4.in fine.

Suſpenſio ab officio & beneficio eſt vnus effectus excommunicationis. diſp.6.

Suſpenſionis pœna lata à Iudice contra participantes cum excōmunicato quomodo incurratur. 2.p.c.6.diſp.10.dub. 5. in fine.

Suſpenſio non incurritur niſi propria culpa. 3.p.diſp.3.dub.2.

Suſpenſio in quo differt ab interdicto & excommunicatione. ibid. corol.1. & in quo ab irregularitate in fine dubij.

Suſpenſio, quotuplex ſit. dub.3.

Suſpenſio ſine præfinitione temporis eſt perpetua. 3.p.diſp.1.dub.3.

Suſpenſio quoad ſe, & quoad alios quæ. ibid. in fine dubij.

Suſpenſionis effectus qui, & quomodo ſint cognoſcendi. 3.p.diſp.2.dub.1.

Suſpenſus ab ordine nō cenſetur ſuſpenſus à iuriſdictione, nec è contra. ibid. concluſ.4.

Suſpenſus à beneficio ſolùm eſt ſuſpenſus à fructibus beneficij, non ab officio, & ſi eſt pauper, alendus eſt de fructibus beneficij. ibid.

Suſpenſus ab officio abſolutè cēſetur ſuſpenſus ab omni officio tam ordinis quàm iuriſdictionis. ibid. concl.5. & 3. p.diſp.2.dub.1.concl.2. non verò à fructibus beneficij. ibid. concl.6.

Suſpenſus à diuinis, à quibus ſit ſuſpēſus. 3.p.diſp.2.dub.1.poſt 6.concl.

Suſpenſio diuturna æquiualet priuationi. ibidem.

Suſpēſus an lucretur fructus beneficij. ibi.

Suſpenſus alternatiuè ab officio, vel beneficio, à quo maneat ſuſpenſus. ibid. concluſ.7.

Suſpenſus ab ordine ſimpliciter à quibus ordinibus ſit ſuſpenſus. p.3. diſp.2.dub. 1.concluſ.8.

Suſpenſus Epiſcopus. Vide verbo, *Epiſcopus*.

Suſpenſus ab adminiſtratione Eccleſiæ non manet ſuſpenſus ab ordine, vbi

ſuprà concl. 12.
Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ à quo maneat ſuſpenſus. ibid. concl. 13.
Suſpenſus, toleratus, & non toleratus an poſsit in aliquo caſu adminiſtrare ſacramenta. 3. p. diſp. 2. dub. 2. in fine.
Suſpenſus qui facit quod ſibi prohibitum eſt tali ſuſpenſione, an validè faciat. dub. 3.
Suſpenſus non toleratus quis ſit. ibid.
Suſpenſio qua forma ſit ferenda, & ſuſpenſio alia ferenda, alia lata. 2. p. diſp. 3. dub. 1.
Suſpenſionis latæ in ſcriptis, & ſolo verbo differentia. ibid. concl. 4.
Suſpenſus per annum poteſt celebrare, vel exercere ſuum officium vltimo die anni biſſextilis. 3. p. diſp. 1. dub. 3.
Suſpenſio magna prudentia eſt imponenda. 3. p. diſp. 3. dub 1. concl. 4.
Suſpenſio poteſt imponi pro culpa merè præterita. ibid. concl. 5.
Suſpenſio an poſsit imponi pro non culpa. ibi. dub. 2. & an pro culpa veniali. dub. 3.
Suſpenſio qualis ſecum trahat exequutionem. 3. p. diſp. 3. dub. 4. concl. 1. & qualis ſuſpendatur per ſequentem appellationem, & qualis non. ibid.
Suſpendere qui poſſunt poteſtate ordinaria, & qui ex cõmiſsione, & an ſuſpẽſus poſsit ſuſpendere, & an peccet adminiſtrando ſacramenta 3. p. diſp. 4. dub. 1.
Suſpendi quis poſsit, & an defunctus poſſit ſuſpendi. dub. 2.
Suſpenſio in quibus caſibus incurratur. 3. p. diſp. 5. per totam. & an clericus notorius concubinarius ſit ſuſpenſus. ibi. dub. 2. & an publicus peccator. ibid. dub. 1. & an clericus ſodomita. dub. 3. & an cùm aliquis ordinatur ſacris ſine patrimonio, & ad præſentationem alicuius patroni cum pacto, &c. ibid. caſu 2. & an qui ordinatur cum patrimonio ficto. ibid. dub. 6. & qui ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, &c. dub. 7. caſu 4. & qui ordinatur ab Epiſcopo, qui renuntiauit loco & dignitati. ibid. caſu 5. & qui petit ordinari à non ſuo, caſu 6. & tunc etiam Epiſcopus eſt ſuſpenſus. ibid. & quando Epiſcopus titularis ordinat ſine licentia etiam prima tonſura, caſu 7. & quando intra annum vacantis Capitulum dat Reuerendas, caſu 8. & quando Sacerdos coniungit, ſeu benedicit ſponſos alterius parochiæ, ſine licentia, caſu 9. & eſt ſuſpenſus Prælatus Prædicatorum, vel Minorum, qui recipit ad profeſsionem ante impletum annum probationis, caſu 10. & clericus publicè portans veſtes virgatas, caſu 11. & qui ordinatur ſimoniacè, vel ab Epiſcopo ſimoniaco. ibid. dub. 9. per totum.
Suſpenſio non incurritur niſi in caſibus à iure expreſsis. ibid. dub. 1. opinio. 1.
Suſpenſus an ſit, qui ordinatur ordine ſacro extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſoriis. 3. p. diſp. 5. dub. 7. poſt notab. 11. verſ. de tertia verò parte. & qui ordinatur per ſaltum. p. 7. diſp. 8. dub. 2. concl. 2.
Suſpenſionem incurrit, qui ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo vel interdicto, ſchiſmatico, vel hæretico, vel ab Epiſcopo, qui renunciauit loco & dignitati. 3. p. diſp. 5. dub. 8. in princ.
Suſpenſio impoſita ad certum tempus, vel ſub conditione tranſacto tempore, vel impleta conditione, euaneſcit ſine alia abſolutione. 3. p. diſp. 6. dub. 2. concl. 1.
Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ quis ſit, & quid ei prohibeatur. 5. p. diſ. ſect. 3. dub. 5. in fine.
Suſpendi an poſsit interdictum. 5. p. diſp. 6. dub. 4.
Suſpendere cenſuram non eſt idem quod tollere eam. ibid. concl. 4.
Suſpenſionem incurrit illegitimus, qui ordinatur ſine diſpenſatione, & an ſic ſuſpenſus celebrando incurrat irregularitatem. p. 7. diſp. 3. dub. 1. concl. 1.
Suſpenſus an ſit ſimoniacus in beneficio, vel qui ignoranter recipit beneficium, quod

quòd illi ab alio tertio fuit ſimoniacè adeptum.3.p.diſp.5.dub.9.concl.5.& 6.
Suſpenſus recipiendo ordines an maneat irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.6.
Suſpenſus per interdictum à receptione ſacramentorum, ſi celebret, non fit irregularis.ibi.ſect.2.dub.1.
Suſpenſus exercendo ordines quando fiat irregularis. Vide verbo, *Irregularis*.

T

Tabellio.

TAbellio non tenetur manifeſtare ſcripturam, ob cuius falſitatem veniat ipſe puniendus. 2.p.c.6.diſp.4. dub.1.
Tabellio excommunicatus non toleratus nihil facit validum. 2. p. c. 6. diſp. 3. dub.5.concl.5.& diſ.6.dub.5.
Tabellio quando incurrat irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis. p. 7. diſp. 5.ſect.2.dub.2.verſ.tertiò fit.

Taurorum agitatio.

Taurorum agitatio prohibetur clericis ſub pœna excommunicationis ferendæ.2.p. c.5.diſp.1.dub.4.Et vide verbo, *Clerici*.
Tempora ordinationum. Vide verbo, *Ordo*.

Territorium.

Territorij conditio requiſita ad excommunicandum.2.p.c.3.diſp.2. dub. 1. Et de aliis vide verbo, *Epiſcopus*.
Territorij conditio ad ſuſpendendum. 3. p.diſp.4.dub.2.
Territorij conditio ad interdicendum. 5. p.diſp.2.dub.2.Et de omnibus vide verbo, *Epiſcopus*.

Teſtamentum.

Teſtamentum factum ab excommunicato non tolerato an ſit validum, & an poſſit illud licitè facere.2.p.c.6. diſp. 6. concl.5.

Teſticuli.

Teſticulos vel membrum virile perdens in infirmitate, vel ſine propria culpa, non eſt irregularis. p. 7. diſp. 3. dub. 1. illat. 3.
Teſticuli abſque membro genitali non ſunt mẽbrum.ibid.diſp.5.ſect.1.dub. 1.

Teſtis.

Teſtium appellatione venit ſcriptura.2. p. c.5.diſp.4.dub.1.
Teſtis non tenetur ex iuſtitia ſe offerre ad teſtificandum. ibid.
Teſtis an poſſit eſſe, qui eſt excommunicatus.2.p.c.6.diſp.7.dub.4.
Teſti vni quantumuis fide digno nemo tenetur credere.2.p.c.6.diſp.11.dub.11.
Teſtis concurrens ad deformationem eſt irregularis. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 1. verſ. ſecundò promotor: & an excuſet eum ab irregularitate illa proteſtatio. dub.12. & quid ſi coactus teſtificat. ibi. in fine dubij.
Teſtis an poſſit eſſe licitè clericus in cauſa ſanguinis pro reo, vel contra illum. p.7.diſp.5.dub.13. & an ex licentia Epiſcopi.ibid.concl.1.

Titulus.

Titulus præſumptus quis.2.p.c. 6. diſp. 6. dub.7.in principio.
Titulus præſumptus, & communis error facti tribuit iuriſdictionem.ibid.
Titulum legitimum qui amiſit ob delictum, ſi eſt error communis huius delicti, omnia validè facit, quæ ad iuriſdictionẽ pertinent.eodem dub.7.concl.3.

Tortura.

Torquens reum eſt irregularis, ſi inde fit, quòd informetur ex eo, quia confeſſus eſt crimen. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 2. verſ.Quintò qui torquet.
Tortura qualis eſſe debeat, & an ſi in tortura quis deformetur, Iudex maneat irregularis.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.4.

Traditio.

Traditio Iudici ſeculari facta à Iudice eccleſiaſtico, quid, & quomodo intelligenda.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.3.in concl.

V

Vaſſallus.

VAſſalli quando teneantur domino negare tributa, & obedientiam. 2. part.

part.cap.6.diſputat.11.dubio 9.
Valedicere. Vide verbo, *Salutare*.
Vbi eſt eadem ratio debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, quo modo intelligendum.p.7.diſp.6.dubio 6.

Venatio.

Venatio quæ ſit prohibita clericis,& quare:& in venatione clericus, qui mortaliter peccat, excuſatur ab homicidio, quando laicus excuſatur.part.7. diſp. 6. ſect.1.dub.1. in explicatione tertiæ opinionis, & ante reſponſionem ad 1. & meliùs in 1. corollario ante finẽ dubij.

Veniale peccatum.

Veniale peccatum non fit mortale, quantumuis multiplicentur actus.2.part.c.6. diſp.8.dubio 3.illat.1.

Veſtis.

Veſtis virgata quæ.3. p. diſput. 5. dubio 8. caſu 11.

Verba.

Verba generaliter prolata,ciuiliter & politicè ſunt intelligenda, ſcilicet ceſſante impedimento.2. p.c. 5. diſp. 1. dubio 3. in fine.
Verba intelliguntur cum effectu. 2.p. c. 7. diſp.2.dubio 5.concl.3.

Vicarius generalis.

Vicarius generalis Epiſcopi, vel vicarius particularis, ſi Epiſcopus eſt excommunicatus non toleratus,an poſſit exercere iuriſdictionem, quam accepit ab Epiſcopo,antequam incurreret excommunicationem.2.p.c.6.diſp. 1. dub. 4.
Vicarius generalis Epiſcopi,an & quando poſsit dare Reuerendas ad ordines. 3. p.diſp.5.dubio 7.
Vicarius generalis non habet poteſtatem in his, quæ Epiſcopus poteſt ex ſola conſuetudine, niſi ſibi ſpecialiter ab Epiſcopo committantur. 2.p. c.5. diſp. 2.dubio 2.concl.2.

Vis.

Vim licet repellere vi, vel cùm infertur propriæ perſonæ,vel in parentes. 2.p.c. 5.diſp.3.dubio 13.

Violentia.

Violentia excuſat ab excommunicatione minori participantem cum excommunicato.2.p.c.6.diſp.11.dub.13.concl.5.

Violatio.

Violatio Eccleſiæ à quo ſit impoſita, & quot caſibus contingat.5.p.diſp. 7. dub. 1.& an habeat locum in omni Eccleſia. dub. 2. & an violata Eccleſia, cæmeterium violatum dicatur.ibid.concl. 2. & an ſit peccatum, vel incurratur irregularitas celabrando in Eccleſia violata. ibid.dub.3.& violata Eccleſia per quem & quomodo reconcilietur.dubio 4.

Violans.

Violans ſuſpenſionem quod peccatum committat.3.p.diſp.2.dubio 2.

Viſitator.

Viſitator poteſt ferre excommunicationem per viam ſtatuti.2.p. c. 1. diſput. 2. dubio 1. in 3.diuiſio. & c.2.diſp.3. dub. 4.dicto 2.

Vitare.

Vitabantur olim omnes excommunicati, & quomodo.2.p.c.6.diſp.2.dubio 1.
Vitandi qui ſint nunc.ibid. & dub. 2. & 3. & an qui vitandi non ſunt iure eccleſiaſtico, non ſint etiam vitandi iure diuino & naturali.eodem dubio 2.
Vitare non tenemur appellantem à denunciatione, & declaratione. eodem dubio 3.concl.2.
Vitandus quis percuſſor clerici.ibid. dub. 4.Et vide verbo, *Notorius*.
Vitare excommunicatum quæ perſonæ teneantur.2.p.c.6.diſp.9.dubio 1.
Vitandi ſunt excommunicati in omnibus, quæ continentur in illo verſ. *Os, orare*,&c.qui verſus fertur 2.p.c.6.diſp. 9.notab.4.ante 1.dub.
vt Vitetur excommunicatus, quæ ſententia requiratur de eo, quòd ſit excommunicatus.2.p.c.6.diſp.9.dubio 11.
Vitare excommunicatum non toleratum ſi volo,bene poſſum.ibid.
Vitare non tenemur eum, quem dubitamus eſſe excommunicatum.2.part. c. 6. diſp.11.dub.11.concl.3.in fine.
Vitare excommunicatum quanto tempore teneamur.ibid.in fine dubij.

Vitare in vna prouincia an teneamur, quẽ in alia ſcimus eſſe vitandum. 2.p. c.6. diſp. 11.dub.12.
Vitare ſuſpenſos an teneantur fideles. 5.p. diſp.2.dub.4.
Vitare interdictos.5.p.diſp.5.dub.1.

Vniuerſitas.

Vniuerſitas excommunicatur non immediatè, mediatè verò ſic, diſcurrendo per ſingulos nocentes.2.p.c.4.diſp.1. dub.5. an verò ſit valida excommunicatio, ſi immediatè excommunicetur vniuerſitas, vide dub.ſeq.
Vniuerſitas interdicitur immediatè. 5.p. diſp.2.dub.5.concl.3.
Vniuerſitate interdicta quilibet de vniuerſitate cenſetur nominatim denunciatus. 5.diſp.5.dub.1.concl.3.ante finem.
Vniuerſitas an poſſit ſuſpendi. 3.p.diſp.3. dubio 1.concl.3.

Voluntas.

Voluntas monet cæteras potentias per imperium efficax & abſolutum. 2.p.c.5. diſp.5.dub.6.concl.3.
Voluntas occidendi non inducit irregularitatem, nec quidem conatus ipſe. p.7. diſp.5.ſect.1.notab.3.

Vox.

Vox ſubmiſſa quæ dicatur ad recitandum tempore interdicti. 5.par.diſp. 4. ſect.1. dub.3.ante finem.

Vſurarius.

Vſurarius non eſt in iure excõmunicatus. 2.p.c.7.diſp.3.dub.6. in fine: ſed eſt ipſo iure infamis.p.7.diſp.4 dub.5.not.2.

Vulnus.

Vulnus lethale quod ſit. p.7.diſp.5.ſect.1. dubio 5. & an infligens vulnus non lethale teneatur de morte, an verò de vulnere ibid.

Vxor.

Vxorem propria authoritate capit vir, ſi fugiat. Vide verbo, *Obedientia.*
Vxor an poſſit communicare cum marito excommunicato denunciato, & vir cum vxore. 2.p.c.6.diſp.11.dubio 5.

LOCA QVÆ EX IVRE COMMVNI, PONTIFICIO & Regio huius regni in hoc opere explicantur notabiliùs.

Ex iure Regio.

LEX 1.tit.4.libro 1. Recopil. in 2. p.c.5. diſp.3.dub.11.
L.9.tit.3.lib.1.Recopil. in 2. p. c.5.diſp.3. dub.13.caſu 12.

Ex iure Canonico.

Concilium Carthaginenſe IV.c.27. in 2. p.c.5.diſp.1.dub.2.ad 2.
Cap.quod te.de ſentent.excommunicat.in 2.p.c.5.diſp.3.dub.8.concl.4.
Cap. cùm quis. eiuſdem tituli. in 6. ibid. dub.9.in 1.condit.
Cap. ſi verò.de ſententia excommunic. el 1.ibid.dub.13.
Cap.penult.de ſimonia.in 3.p.diſp. 5.dub. 4.concl.1.
Cap.1.de reſcriptis. 3.p.diſp.5.dubio 7.dicto 4.ante finem dubij.
Cap.cùm non ab homine. de iudiciis. 4.p. diſp.vnica.dub.3.
Cap.ſine culpa.de regul.iur.in 6.5.p. diſp. 3.dub.1.poſt 3.concl.
Cap.alma mater.de ſentent. excõmunicat.in 6.ibid.diſp.4.per totam.
Cap. licèt. de ſententia excommunicat.in 6.5.p.diſp.4.ſect.2.per totam.
Cap.is qui.de ſententia excommunicat.in 6.p.7.diſp.2.dub.5.concl.2.
Cap.ſignificaſti.el 2. de ſent. excommunicat.& c.ad audientiam.eod.tit.ibid.
Cap.at ſi clerici.in §.de adulteriis. de iudiciis.p.7.diſp.4.dub.5.concl.1.
Cap.conſuluiſti.2.q.5.in p.7.diſp.6.ſect.1. dub.11.in fine dubij.
Cap.vnicum.de bigamis.in 6. in p. 7. diſp. 8.dub.3.

FINIS.

quemdam deiparentis famulatui addictiſſimum, ſolitum fuiſſe frequentiſſimè genuflectere ante B. Virginem, & præcipue quando ſacrum Mariæ nomen auribus inſonabat. Cum autem ob nimiam ſenectutẽ tanta corporis debilitate laboraſſet, vt Abbas duos fratres illi deſtinaſſet ad mouẽdum, & conducendum eum, quo ipſi placuiſſet; accidit, vt cum prædicti fratres à cella eius abeſſent, opuſque eſſet moueri, & ad idipſum cum niteretur, nihil profeciſſet, tunc ad B. Virginem ſe conuertens, dixit, adiuua Domina famulum tuum fratrem: (rem ſanè mirabilem) continuo Beata Virgo cum magna Virginum comitiua ei adfuit, quarum duæ, vna à dextris, alia à ſiniſtris eum tenentes, ſubleuarunt, Beataque Virgo videns, quàmmultum illi diſpliceret, quòd ob nimiam corporis debilitatem non poſſet ſolitum genuflexionũ tributum ipſi pendere, illum reſtituit ad priſtinũ illud robur, quo triginta retroannis in iuuentute ſua gaudebat: quo beneficio accepto, toto vitæ ſuæ tempore quoties

ret, cum in conſortio Principis eſſet in lecto, ita tamen ſilenter, vt clanculũ poſſet ſurgere, bonamque noctis partem in genuflexionum cultu in Virginis honorem conſumere: *Nocturno* (inquit) *tempore à latere viri ſurgens, orationibus, & genuflexionibus occupabatur*. Surius etiam tom. 2. refert de ſancta Catharina virgine filia D. Brigittæ, huiuſmodi genuflexionibus in cultum Deiparæ ita deditam eſſe, vt ſingulis diebus quatuor horas in hoc ſancto exercitio inſumeret, copioſum lachrymarum imbrem præ eximia eius deuotione effundens. Denique Pelbartus in ſuo ſtellario, commemorat quemdam ex noſtris fratribus ad tria ſigna campanæ pro ſalutanda B. Virgine ſolitum fuiſſe ter genuflectere: cum autem quadam die accideret, vt audito ſigno, frater ille pigritia ſuperatus, & corporis ignauia victus, è lecto, in quo iacebat, non ſurgeret ad ſalutandam Virginem, & ante illam ter (vt ſolebat) genuflectendum, ſed tres ſalutationes Angelicas iacens recitaret; tunc ſom-

Surius tom. 2.

Pelbar. in ſuo ſtellar.

no

vt conſueuit fieri nuncijs ad Reginas de-
ſtinatis.

Ad hæc,nunc in Cælo Angeli ſpeciali cultu beatam Virginem tanquam veram Dei ſui parentem,adorant; vnde D.Athanaſius ſerm.de Deipara dixit: *Beatam te prædicant omnes Angelorum, & terreſtriũ hierarchiæ, quæ & in Cælis benediceris, & in terra prædicaris.* Et Diuus Damaſcenus orat.2.de dormit. agens de Aſſump. Deiparæ in Cælum inquit: *Hodierno die choreas agunt Angeli, plaudunt Archangeli, virtutes concelebrant, Principatus exultãt, Poteſtates lætantur, Dominationes gaudent, Throni feſtum diem agunt, Cherubin laudibus efferunt, Seraphim gloria afficiunt, nec minus ipſi gloria afficiuntur, cum gloriæ parenti gloriam tribuunt.* Vnde noſter S. Bernardinus tom. 3. ſerm. 3. art.3. dixit: *Merito habent de illa omnes cæleſtes ſpiritus confiteri, & dicere illud 4.Reg. 10.Serui tui ſumus: quæcunque iuſſeris, faciemus.* Præſertim tamen ſeptem principes Angelorum Deiparam peculiariter venerari, & adorare, non obſcurè indicat viſio illa D.

D.Athan.

D. Io. Dam.

S.Bernard.

4 Reg. 10.

num eſſe,manifeſtè aſtruit D.Ioannes Damaſcenus orat.1. de dormit. Virginis, vbi apertè tradit,Angelos Deiparæ, tanquam Dei throno,aſtare,dum ait: *Tu es ſolium illud Regium, cui aſtiterunt Angeli,Dominum, & effectorem inſidentem cernentes.* Accedit ad id confirmandum, quòd illuminatus noſter doctor Mayro ſerm. de creatione animæ B. Virginis, poſtquam varia Virginis priuilegia expoſuiſſet, ſub metaphora Stellæ maris, in hunc modum loquitur: *Decimum priuilegium huius Stellæ maris eſt, quia habet ſeptiformitatem in ambitu, quia ſeptem Stellæ notabiles voluuntur circa eam,ideo eius regio dicitur ſeptentrionalis. Ita & Mater Domini dicitur habere ſeptem Angelos notabiles, qui aſſiſtunt eius throno, de quorum numero dicitur B.Raphael,vt dicitur in Tobia iuxta illud Apocalypſis:Gratia vobis,& pax,&c. & ſequitur: à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu Throni Matris, quæ ſedet à dextris eius.* Hæc Mayro.At dicet quiſpiam, qua nam ratione apud Mayronem ſtella maris circumdatur à ſeptem ſtellis, cum ipſa ſit

D.Io. Dam.

Mayro.

vna,

BA623
A158J
R